

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

NYPL RESEARCH LIBRARIES

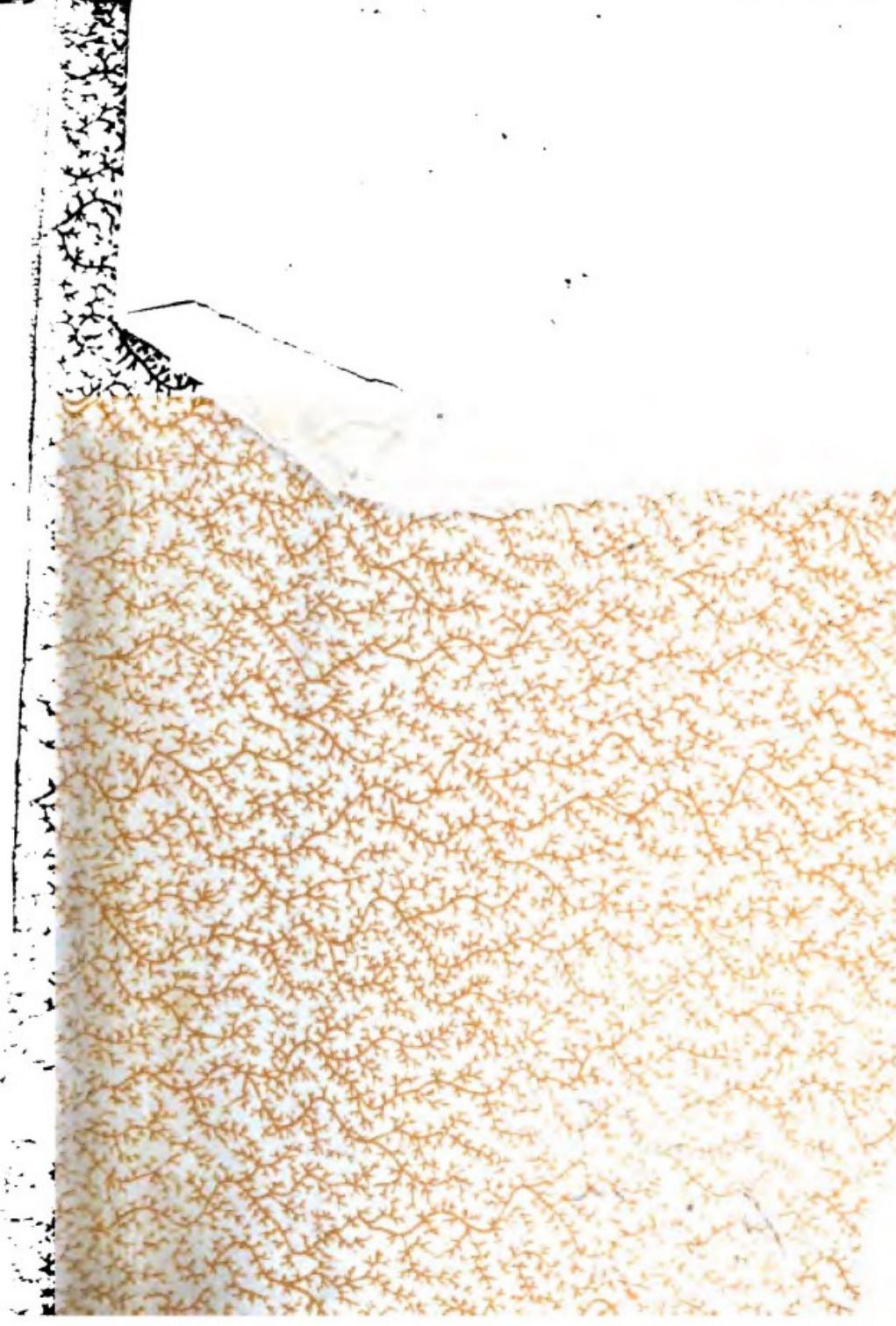

3 3433 08162135 5

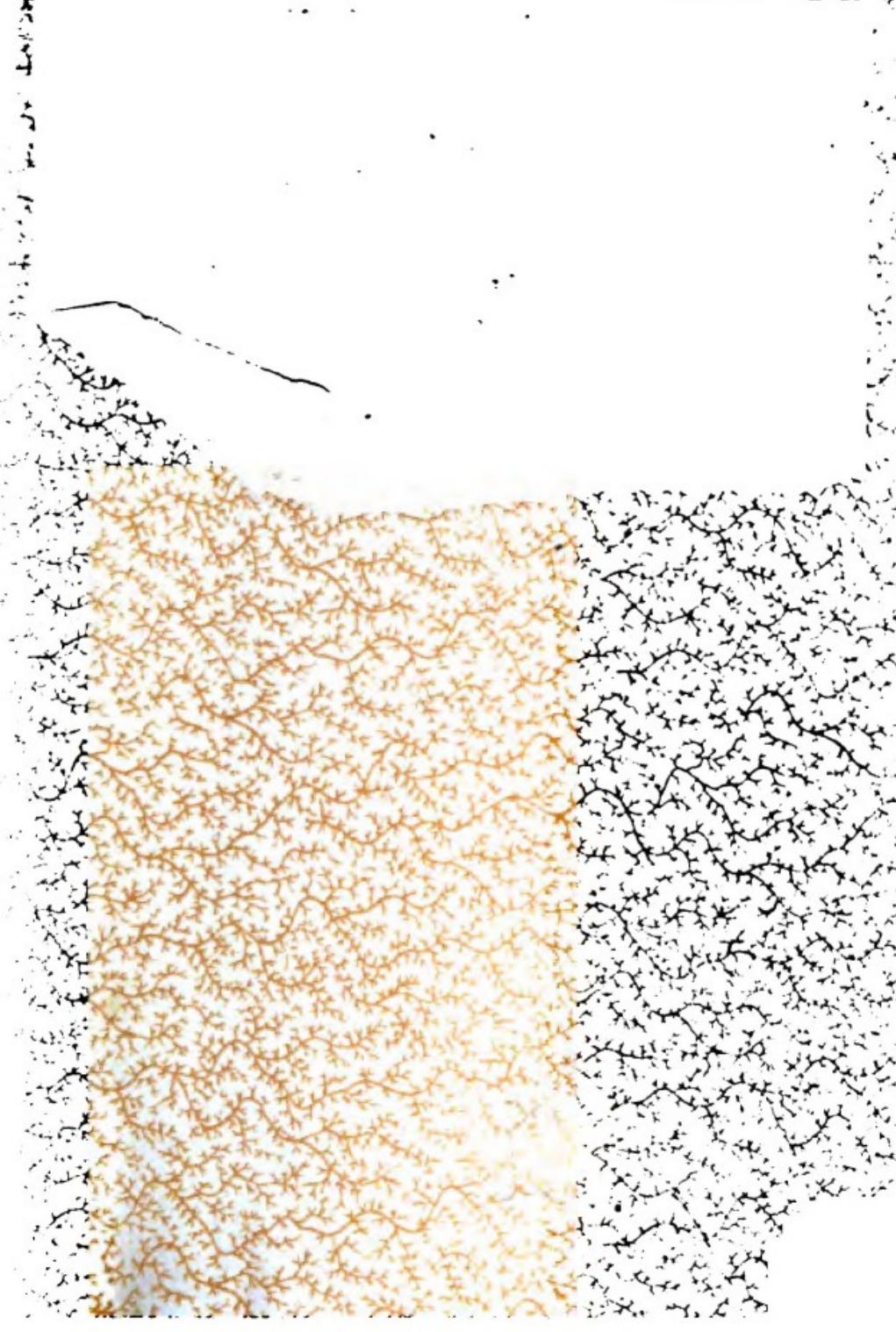
George. Bancroft

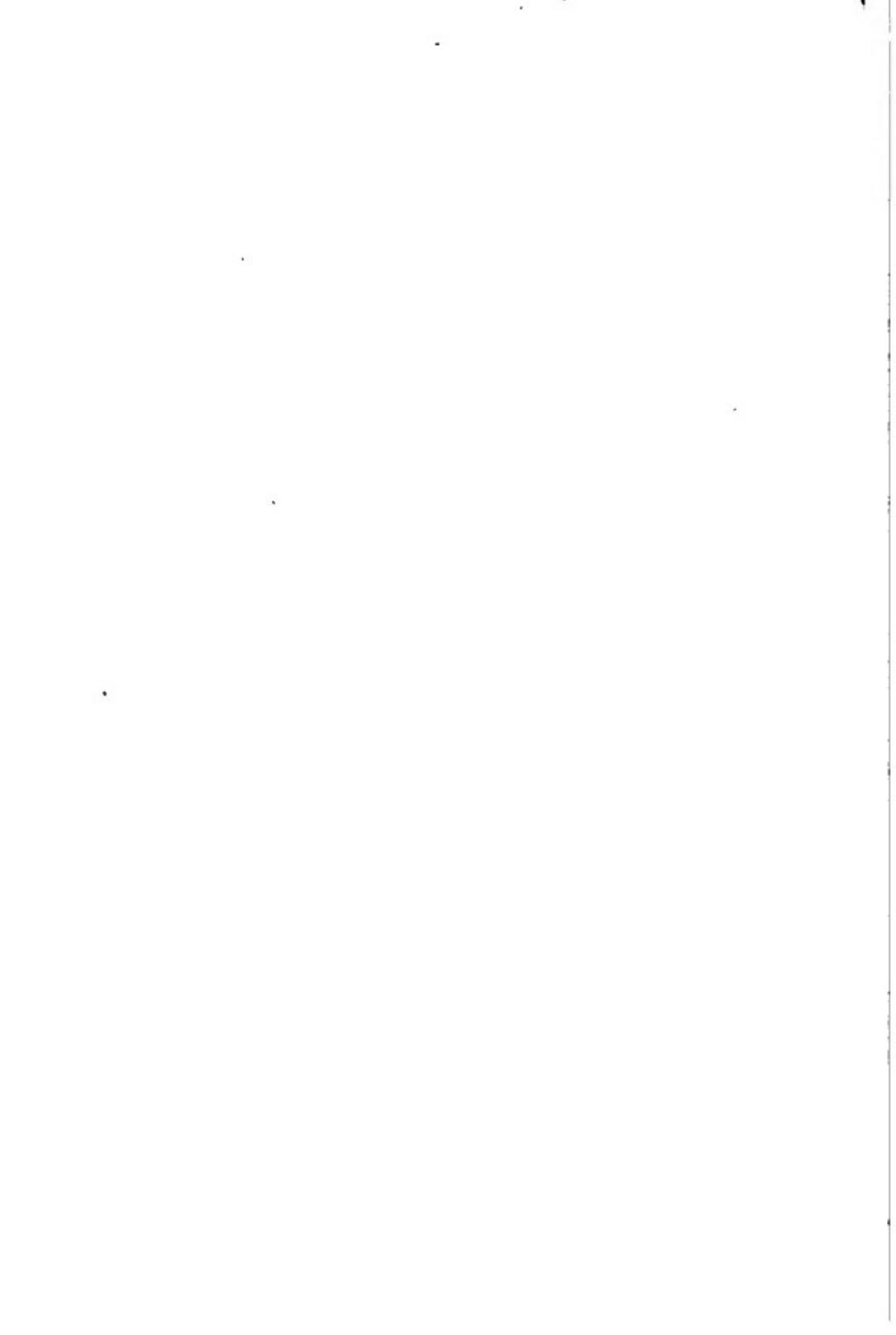
163

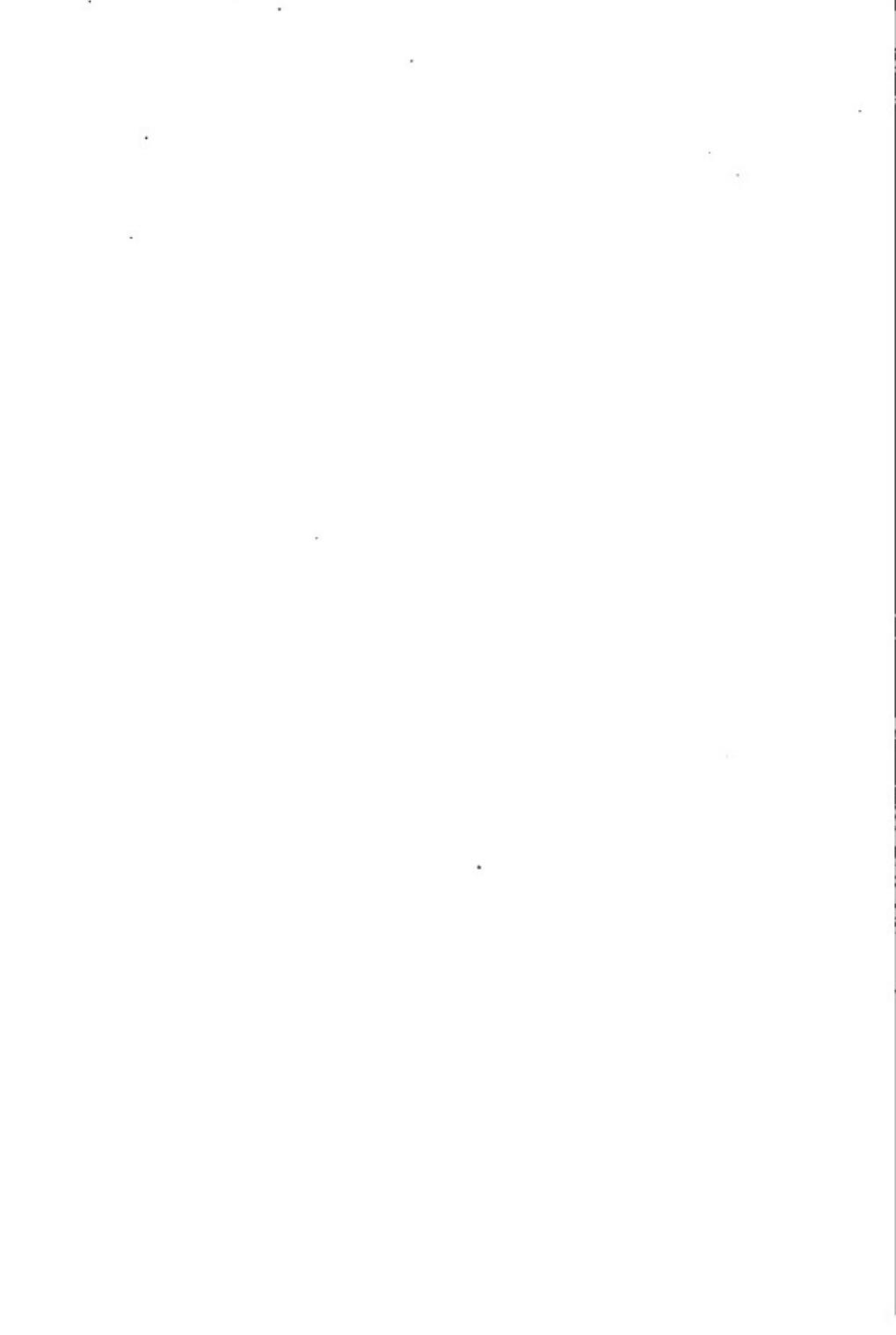
George.

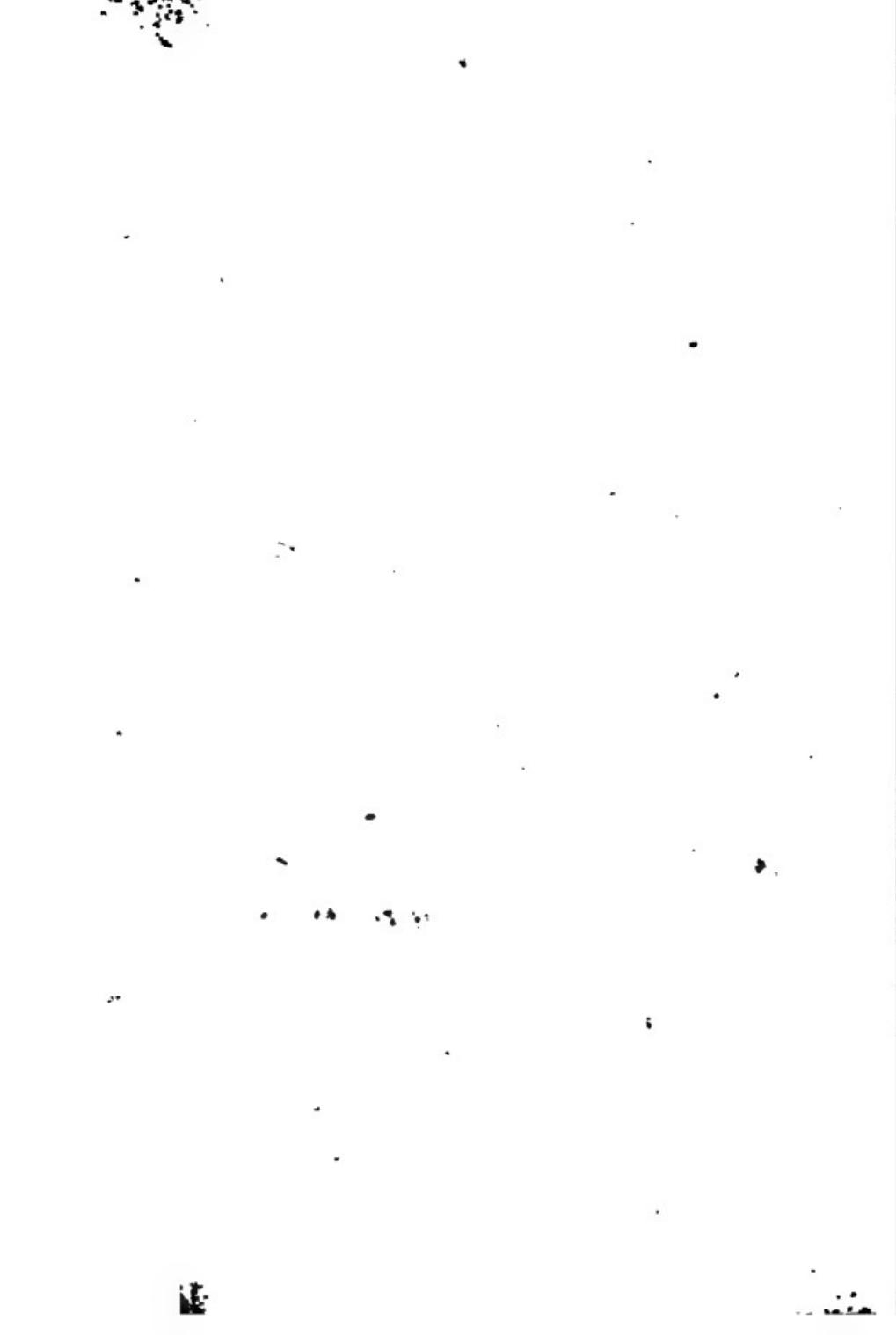

181°

NSPK

P L V T A R C H I
VITAE PARALLELAE

AD

OPTIMORVM LIBRORVM

FIDEM EDIDIT

GODOFREDVS HENRICVS
SCHAFFER. VOLVX
PLURALIS.
LIBRARIVS

TOMVS VII.

LIPSIAE

SUMTIBVS ET TYPIS CAROLI TAVCHNITZII.

1814.

6.5.

MLOW
MLOU
MLOU
MLOU

PLVTARCHI
C. IVLIVS CAESAR, PHOCION,
CATO MINOR, AGIS,
CLEOMENES.

AD

OPTIMORVM LIBRORVM
EDIDIT VDM
GODOFREDVS HENRICVS
SCHAFFER.

LIPSIAE
SVNTIUS ET TYPIS CAROLI TAVCHNITZI
1814.

HOV WUM
OLIGUM
VAASEU

Γ. ΙΟΤΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ.

Τὴν Κίνη τῶν μοναρχῆσαντος Θυγατέρων, Κορη-

λιαν, ὡς ἐπακράτησε Σύλλας, εὗτ' ἀλπίσιν, οὐτε φρέ-

βῳ δυνηθεὶς ἀποσπάμενος Καίσαρος, ἐδήμενος τὴν

φερνήν αὐτῆς. Λίτια δὲ Καίσαρι τῆς πρὸς Σύλλου

ἀπεγένθεις ἡ πρὸς Μάριον οἰκισθῆταις ἦν. Ἰουλίῳ

γὰρ, πατρὸς ἀδελφῇ Καίσαρος, δικαιοβύτερος συν-

ώκει Μάριος, ἐξ ἣς ἐγεγόνει Μάριος δικαιότερος

ἀνεψιός ἀν Καίσαρος. Ότι δ' ὑπὲ πλήθους φέρεται

ἐν ἀρχῇ παῖ δι' αἰσχολίᾳς μπό Σύλλας πονηρόμαρτος

οὐκ ἥγαπησεν, ἀλλὰ μετὰν θεατῶντες φέρεταις.

μον προηλθεν, οὕπω πάρυ μεμράκιην οὐκ. ταῦτας

μὲν ἐκπεσεῖν αὐτὸν ὑπεραντικαθίσεις Σύλλας πέσασκεν α-

σε· παρὶ δ' ἀναιρέσεως βουλευθμένος, ἐνίων λεγόν-

των, ὡς οὐκ ἔχει λόγον ἀποκτένειραι τοῦτα σηλε-

κοῦτον, οὐκ ἔφη γοῦν ἔχειν κάτιοις; εἰ μὴ πολλοὺς

ἐν τῷ παιδὶ τούτῳ Μαρίους ἴνορᾶσι. Ταῦτης τῆς

φωνῆς ἐνεχθείσης πρὸς Καίσαριν, συχνὸν μόν τινα

χρόνιον πληρώμενος ἐν Σαβίνοις ἀλεπτεν ἑαυτόν ἔπει-

τα δι' ἀρρώστιαν εἰς οἰκίαν ἐτέλεν μετακομίζομενος,

κατὰ γύντα περιπίκται ατραπιώταις τοῦ Σύλλα δι-

φευνωμένοις ἔκειναι τὰ χωρία, καὶ τὸν εὐεργυμμέτους αὐλαῖμβάνούσιν. Όν τὸν ἡγεμόνα, Κορηνήλιον, πείσας δυσὶ ταλάντοις ἀφείθη, καὶ καταβὰς εὐθὺς ἐπὲ Θάλατταν, ἐξέπλευσεν εἰς Βιθυνίαν πόδες Νικομήδῃ τὸν βασιλέα. Παρ' ὧ διατρίψας χρόνον οὐ πολὺν, εἴτε ἀποπλέων, ὄλωκεται περὶ τὴν Φιλομακοῦσαν· νῆσον ὑπὸ πειραιῶν, ἥδη τότε σιδόλοις μηγάλοις καὶ σκάφεσιν ἀπλέτοις κατέχοντων τὴν Θάλατταν.

II. Πρῶτον μὲν οὖν αἰτηθεὶς ὑπὸ αὐτῶν λύτρα εἶκοσι τάλαντα κατεγέλασεν, ὡς οὐκ εἰδότων, ὃν ἥρηκοιεν αὐτὸς δ' ὡμολόγησε πεντήκοντα δάμασιν. Ἐπειτα τῶν περὶ αὐτὸν ἄλλον εἰς ἄλλην διαπέμψας πόλιν ἐπὶ τὸν τῶν χρημάτων πορισμόν, ἐν ἀνθρώποις φονικοπάτοις; Κίλιξι μεθ' ἐνδεις φίλου καὶ δυοῖν ἀκολούθοιν ἀπολελειμμένος, οὕτω καταφρονητικῶς εἶχεν, ὃστε πέμπων, δσάκις ἀναπαύοιτο, προσείσιαττεν αὐτοῖς γένεται. Ήπειροιδὲ παραφάκοντα δυεῖν δεούσιας, ἕπειροιδὲ οὐ φρεστούμενός, ἀλλὰ δορυφοροῦμενος ὑπὸ αὐτῶν, ἐπι. οὐδὲλῆς ἀδελας συνέπαιξε καὶ συγγυμνίζετο. Κατέρριψαν γρύφων καὶ λόγους τινάς, ἀκροποταξέπεινοις ἤρητον καὶ τοὺς μὴ θαυμάζοντας ἀντικρίζεις απειδελμένων καὶ βαρβάρους ἀπεκάλει, καὶ οὖν γέλωτον πάκλιστος ἡπειρησες κρεμᾶν αὐτούς. Οἱ δ' ἔχαιρον, ἀφελεῖς τινὶ καὶ παιδιῷ τὴν παρόησιαν ταύτην νέμοντες. Ός δ' ἦκον ἐκ Μιλήτου τὰ λύτρα, καὶ δοὺς ἀφείθη, πλοῖα πληρώσας εὐθὺς ἐκ τοῦ Μιλησίων λιμένος, ἐπὶ τοὺς ληστὰς ἀνήγετο· καὶ καταλαβὼν ἔτι πρός τῇ γῆσων αυλοχοῦντας, ἐκρά-

τησ τῶν πλείστων. Καὶ τὰ μὲν χρήματα λείαν ἐποίησατο, τοὺς δὲ ἄγδρας ἐν Περγάμῳ κατεθέμενος εἰς τὸ δεσμωτήριον, αὐτὸς ἐπορεύθη πρὸς τὸν διέπορτα τὴν Ἀσίαν Ιωύνιον, ὃς ἐκείνῳ προσῆκον, ὅπτι στρατηγῷ, κολάσαι τοὺς ἑαλωκότας. Ἐκείνου δὲ καὶ τοῖς χρήμασιν ἐποφθαλμιῶντος, (ἥν γάρ οὐκ ὀλίγα) καὶ περὶ τῶν αἰχμαλώτων σκέψευθαι φάσκοντος ἐπὶ σχόλῃς, χαίρειν ἐάσσας αὐτὸν δὲ Καῖσαρ, εἰς Πλάστιμον ὥχετο, καὶ προσαγαγὼν τοὺς ληστάς ἀπαντας ἀνασταύρωσεν, ὡπερ ἀντοῖς δοκῶν παῖζειν ἐν τῇ νήσῳ προειρήκει πολλάκις.

III. Ἐκ δὲ τούτου, τῆς Σύλλας δυνάμεως ἥδη μαραγομένης, καὶ τῶν οἰκοι καλούσκων αὐτὸν, ἐπλεύσιν εἰς Ρόδον ἐπὶ σχολὴν πρὸς Ἀπολλώνιον τὸν τοῦ Μόλωνος, οὗ καὶ Κικέρων ἤκροῦτο, σοφιστεύοντος ἐπιφανῶς, καὶ τὸν τρόπον ἐπιτικοῦς εἶναι δοκεῖντος. Δέγειται δὲ καὶ φῆγαι πρὸς λόγους παλιτικοὺς δὲ Καῖσαρ ἄριστα, καὶ διαπονῆσαι φιλοτιμοτάτα τὴν φύσιν, ὃς τὰ δευτερεῖα μὲν ἀθηρέτως ἔχειν, τὸ δὲ πρωτεῖον, δπως τῇ δυνάμει καὶ τοῖς δηλοις πρῶτος εἴη μᾶλλον, ἄλλοις ἀσχοληθεῖς ὑφέλειν, πρὸς δπερ ἡ φύσις ὑφηγεῖτο· τῆς ἐν τῷ λέγεν δειγμάτητος, ὑπὸ στρατεῶν καὶ πολιτεῶν, ἢ κατεκτήσατο τὴν ἡγεμονίαν, οὐκ ἐξικριμένος. Αὐτὸς δὲ οὖν ὕστερον ἐν τῇ πρὸς Κικέρων περὶ Κάτιωνος ἀντεγραφῇ παραπειταί, μὴ στρατιωτικοῦ λόγου ἀγδρὸς ἀντεξετάξειν πρὸς δειπότητα δήτορος εὑφυσοῦς, καὶ σχολὴν ἐπὶ τούτῳ πολλὴν ἄγοντος.

IV. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς Ρόμην, Δολοβέλλου ἔφει-
νε καιώσεως ἐπαρχίας, καὶ πολλαὶ ἀπὸ τῆς Ἑλλά-
δος τῶν πόλεων μαρτυρίας αὐτῷ πιρεύσκον. Ὁ μὲν
οὖν Δολοβέλλας ἀπέψυγε τὴν δίκην. Ὁ δὲ Καῖσαρ,
φειβόμενος τὴν Ἑλλάδα τῆς προθυμίας, συνηγό-
ρευσεν αὐτῇ Πόπλιον Ἀγιώτιον διωκούσῃ δωροδο-
κίας, ἐπὶ λευκούλλου τοῦ Μάρου, Μακεδονίας
επρεπήγον. Καὶ τοσοῦτον ἴσχυσεν, ὥστε τὸν Ἀγιώ-
τιον ἐπικαλέσασθαι τοὺς δημάρχους, σκηψάμενον
εὐκαὶ ἔχειν τὸ ἵσον ἐν τῇ Ἑλλάδι πρὸς Ἑλληνας. Ἐν
δὲ Ῥώμη πολλὴ μὲν ἐπὶ τῷ λόχῳ πρὶν τὰς συνηγο-
ρίας αὐτοῦ χάρις ἔξελαμπε, πολλὴ δὲ τῆς περὶ τὰς
θεᾶτῶν εἰς καὶ δικλίας φιλοφροσύνης εὔνοια παρὰ
τῶν δῆμοτῶν ἀπήντα, θεραπευτικοῦ παρ' ἡλικίᾳν
δύτος. Ἡν δέ τις καὶ ἀπὸ δείπνων καὶ τραπέζης,
καὶ δῶς τῆς περὶ τὴν δίαιταν λαμπρότητος αὐξανο-
μένη, κατὰ μικρὸν αὐτῷ δύναμις εἰς τὴν πολιτείαν.
Ἡν τὸ πρῶτον οἱ φθονοῦντες, οἴδμενοι ταχὺ, τῶν
ἀγαλαμάτων ἐπιλιπόντων, ἔξιτηλον ἔσεσθαι, περιεώ-
ρων ἀνθοῖσαν ἐν τοῖς πολλοῖς· ὅψε δὲ ἦσθοντο, με-
γαλῆς καὶ δυσανατρέπτου γενομένης, καὶ βαδιζού-
σης ἄντικρους ἐπὶ τὴν τῶν δλων μεταβολὴν, ὡς οὐ-
δεμίαν ὁρχήν πράγματος ἡγετέον οὕτω μικρόν, ἢν οὐ
ταχὺ ποιεῖ μεγάλην τὸ ἐνδελεχός, ἐκ τοῦ καταφρο-
νήθημας τὸ μὴ κωλυθῆναι λαβεῦσαν. Ὁ γοῦν πρῶτος
ὑπιδέσθαι δοκῶν αὐτοῦ καὶ φοβηθῆναι τῆς πολι-
τείας, ὥσπερ Θαλάττης, τὰ διαγλῶντα, καὶ τὴν
ἐν τῷ φιλανθρώπῳ καὶ ἀφῷ πεκρυμμένην δεινότη-

τα τοῦ ἡθους καταμεθόν Κικίφων, ἔλεγε τοῖς ἄλλοις
ἀπασιν ἐπιβουλεύμασιν αὐτοῦ καὶ πολιτεύμασι τυ-
ραννικὴν ἐνορθῆν διάνοιαν. „Ἄλλ’ ὅταν (ἔφη) τὴν κά-
μην οὗτοι διακειμένην περιττῶς ἔδω, κακεῖτον ἐν
δακτύλῳ κνώμεσσον, οὐ μοι δοκεῖ πάλιν οὐτος ἀν-
θρωπος εἰς τοῦν ἄν εμβαλέσθαι τηλικοῦτο κακόη,
ἀναιρεσιν τῆς Ῥωμαίων πολιτείας.“ Ταῦτα μὲν οὖν
διερρογή.

V. Τοῦ δὲ δῆμου πρώτην μὲν ἀπόδειξεν τῆς πρὸς
εὐτὸν εὔνοιας Ἐλιθεν, διε πρὸς Γάιον Ποπίλιον ἐφί-
σας ὑπὲρ χιλιαρχίας, πρότερος ἀνηγορεύθη· δευτέρη
φαν δὲ, καὶ καταφανεστέραν, διε, τῆς Μαρίου γυ-
ναικὸς, Ιουλίας, ἀποθανούσης, ἀδελφιδοῦς ἣν αὐ-
τῆς ἐγκάμιόν τε λαμπρὸν ἢ ἀγορᾶς διῆλθε, καὶ περὶ
τὴν ἐκφορὰν ἐτόλμησεν εἰκότα; Μαρίου προθέσθαι,
τότε πιῶτον ὀφθείσας μετά τὴν ἐπὶ Σύλλα πολι-
τείαν, πολεμίων τῶν στρατῶν κριθέντων. Ἐπὶ τούτῳ
γὰρ ἐνίστην κατεπιβοησάντων τοῦ Καίσαρος, δι δῆμος
ἀπῆγησε λαμπρῶς δεξάμενος κροτίω, καὶ θαυμάσας
ῶσπερ ἐξ ἕδου διὰ χρόνων πολλοῖν ἀνάγοστη τὰς Μα-
ρίου τιμᾶς εἰς τὴν πόλιν. Τόδε μὲν οὖν ἐπὶ γυναικὶ¹
προσβυτιέσσις λόγους ἐπιταφίους διεξιέπει πάτριον
ἡγ̄ Ῥωμαίοις· νέαις δ’ οὐκ ὅν ἐν ἔθει, πρῶτος εἶπε
Καίσαρ ἐπὶ τῆς ἑστοῦ γυναικὸς ἀποθανούσης· καὶ
τοῦτ’ ἥνεγκεν αὐτῷ χάριν τινά, καὶ συνεδημαγόγησε
τῷ πάθει τοὺς πολλοὺς ὃς ἥμερον ἀνδρας καὶ περβ-
μεστοις ἡθους ἀγαπῆν. Θάψας δὲ τὴν γυναικαν, τα-
κτας εἰς Ἰβηρίαν ἦν τῶν στρατηγῶν, Βέττιον, συνεξ-

ἥλθεν, δν αὐτόν τε τιμῶν ἀὶ διετέλεσε, καὶ τὸν υἱὸν
αὐτοῦ πάλιν αὐτέδες ἄρχων ταμίαν ἐποίησε. Γενόμενος
δ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐκτίνης, τρίτην ἡγάγετο γυναικα,
Πομπηῖαν, ἔχων ἐκ Κορυνηλίας θυγατέρα, τὴν ὕστε-
ρον Πομπηῖῳ Μάγνῳ γαμηθεῖσαν. Χρώμενος δὲ ταῖς
δαπάναις ἀφειδῶς, καὶ δοκῶν μὲν ἐφῆμερον καὶ βρα-
χεῖαν ἀντικαταλάττεσθαι μεγάλων ἀναλομάτων δό-
ξαν, ὁνούμενος δὲ ταῖς ἀληθείαις τὰ μέγιστα μι-
κρῶν, λέγεται, πρὶν εἰς ἀρχὴν τινα καθίστασθαι, χι-
λιῶν καὶ τριακοσίων γενέσθαι χρεωφειλέτης ταλάν-
των. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο μὲν, δόδον τῆς Ἀππίας ἀποδει-
χθεὶς ἐπιμελητής, πάμπολλα χρήματα προσαγάλλωσε
τῶν ἑαυτοῦ· τοῦτο δ', ἀγορανομῶν, ζεύγη μονομά-
χων τριακόσια καὶ εἶκοσι παράσχε, καὶ ταῖς ἄλλαις
περὶ τὰ θεάτρα καὶ πομπὰς καὶ δεῖπνα χορηγίαις καὶ
παλιντελείαις τὰς πρὸ αὐτοῦ κατέκλυσε φιλοτιμίας,
οὗτοι διέθηκε τὸν δῆμον, ὃς καινὰς μὲν ἀρχὰς, και-
νὰς δὲ τιμάς ζητεῖν ἔκαστον, αἷς αὐτὸν ἀμείψαιντο.

VI. Λινεῖν δ' οὐσῶν ἐκ τῇ πόλει στάσεων, τῆς μὲν
ἀπὸ Σύλλα, μέγα δυναμόνης; τῆς δὲ Μαριανῆς, ἥ
τοτε κατεπέγχει καὶ διέσπαστο, κομιδῇ ταπεινᾷ πράτ-
τουσα, ταύτην ἀναρρέωσαι καὶ προσαγαγέσθαι βου-
λῆμενος, ἐν ταῖς ἀγορανομικαῖς φιλοτιμίαις ἀκμὴν
ἐκούσαις εἰκόνας ἐποιήσατο Μαρίου κρύφα, καὶ νίκας
τροπαιοφόρους, ἃς φέρων νυκτὸς εἰς τὸ Καπιτώλιον
ἀνέστησεν. Ἄμα δ' ἡμέρᾳ τοὺς Θεαταμένους μαρ-
μαίροντα πάντα χρυσῷ καὶ τέχνῃ κατεσκευασμένα
περιττῶς (διεδήλου δὲ γράμμασι τὰ Κιμβρικὰ κατορ-

Θώματα) Θάμβος ἔνει τῆς τόλμης τοῦ ἀναθέντος· οὐ γάρ ἦν ἄδηλος· ταχὺ δὲ περιέων δὲ λόγος ἡθροι-
ζε πάντας ἀνθρώπους πρόσθιν δψιν. Ἀλλ' οἱ μὲν
ἔβρον, τυραννίδα πολιτεύεσθαι Καίσαρα, τόμοις
καὶ δόγμασι κατορθογυμένας ἐπανιστάνται τιμής, καὶ
τοῦτο πεῖραν ἐπὶ τὸν δῆμον εἶναι προμαλατούμονον,
εἰ τετιθάσσενται ταῖς φιλοτιμίαις ὑπὲν αὐτοῦ, καὶ δέ-
δωσι πάζειν τοιωτα καὶ καινοτόμην. Οἱ δὲ Μαρια-
νοὶ παραθαρρύναντες ἀλλήλους, πλὴν τε θνητούς
ὅσοι διεφάνησαν ἐξαιρόντης, καὶ πρότι χατεῖχον τὸ
Καπιτώλιον· πολλοῖς δὲ καὶ δάκρυα τὴν Μαρίου
Φτωμένοις δψιν ὑφὲν ἡδονῆς ἐχώρει· καὶ μέγας ἦν δ
Καίσαρ ἐγκωμιοις αἰρόμενος, ὡς ἀγτὶ πάντων ἄξιος
εἴη δὲ ἀνὴρ τῆς Μαρίου συγγενείας. Συντριθείσης δὲ
περὶ τούτων τῆς βουλῆς, Κάτλος Λοντιάτιος, ἀνὴρ
εὐδοκιμῶν τότε μάλιστα Ρωμαίων, ἀγαστὰς καὶ κα-
τηγορήσας Καίσαρος, ἐπιφθέγξατο τὸ μημονεύμε-
νον· „Οὐκ ἔτι γάρ ὑπονόμοις (ἔφη) Καίσαρ, ἀλλ'
ἡδη μηχαναῖς αἱρεῖ τὴν πολιτείαν.“ Ἐπεὶ δὲ ἀπολο-
γησάμενος πρός ταῦτα Καίσαρ ἔπεισε τὴν σύγκλη-
τον, ἔτι μᾶλλον οἱ Θάυμάζοντες αὐτὸν ἐπήρθησαν,
καὶ παρεκελεύθοντο μηδενὶ τοῦ φρονήματος ὑφίεσθαι·
πάντεων γάρ ἐκόντι τῷ δῆμῳ περιέπεσθαι καὶ προ-
σεύσειν.

VII. Εν δὲ τούτῳ καὶ Μετέλλον τοῦ ἀρχιερέως τε-
λευτήσαρτος, καὶ τὴν ἱερωσύνην περιμάχητον οὖσαν
Ἰασανθρικοῦ καὶ Κάτλου μετιόντων, ἐπιφανεστάτων
ἀνδρῶν καὶ μάγιστρον ἐν βουλῇ δηγαμίσαν, οὐχ ὑπεῖ-

Ἐν αὐτοῖς δὲ Καῖσαρ, ἀλλὰ καταβὰς εἰς τὸν δῆμον ἀνυπαρήγγιλλεν. Ἀγχωμάλου δὲ τῆς σπουδῆς φαινομένης, δὲ Κάτλος ἀπὸ μείζονος ἀξίας μᾶκλον ὁρῶν τὴν ἀδηλοφιητα, προσέπεμψε πειθῶν ἀποστῆναι τὸν Καῖσαρα τῆς φιλοτιμίας ἐπὶ πολλοῖς χρήμασιν. Ὁ δὲ καὶ πλείω προσδινεισάμενος ἔφη δικυγωνεῖσθαι. Τῆς δὲ ἡμέρας ἀντιάσης, καὶ τῆς μητρός ἐπὶ τὰς Θύρας αὐτὸν οὐκ ἀδικρυντεῖ προπημπούσης, ἀσπασμένος αὐτήσεως· „Ω μῆτερ (εἶπεν) τῆμαρον ἡ ἀρχιεράτια τὸν υἱόν, ἡ φυγάδα δύψει.“ Διενεκθείσης δὲ τῆς φῆμος, καὶ γενομένης ἀμίλλης, ἀκράτησε, καὶ περίσσει τῇ βουλῇ καὶ τοῖς ἀρίστοις φέβον, ὡς ἐπὶ πᾶν θραυστητοφρείδην τὸν δῆμον. Ὅθεν οὖ περὶ Ηεδώνα καὶ Κάτλον ἥπιῶντο Κικέρωνα, φεισάμενον Κπίσιδος; οὐ τοῖς περὶ Κατιλίναν λαβήν παραποχόντος. Ὁ γέρος δὴ Κατιλίνας, οὐ μόνον τὴν πολιτείαν μεταβαλεῖν, ἀλλ’ δλην ἀνελεῖν τὴν ἡγεμονίαν καὶ πάντα τὰ πράγματα συγχέειν διανοηθεῖς, αὐτὸς μὲν ἐξέπιε πέριπταλας ἀλάτισιν ἀλέγχοις, πρὸ τοῦ τὰς δαχάτας αὐτοῦ βουλὰς ἀποκαλυφθῆναι. Λέγιλον δὲ καὶ Κάθηγον ἐν τῇ πόλει διαδέχοντος ἀπέλιπε τῆς συντροφούσιας, οἷς εἰ μὲν κρύφα παρεῖχε τις Θάρσοις καὶ θυνάμεως δὲ Καῖσαρ, ἀδηλός ἐστιν· ἐν δὲ τῇ βουλῇ κατὰ κράτος ἐξελεγχθέντων, καὶ Κικέρωνος τοῦ ὑπάκουον γγώμας ἐρωτῶντος περὶ κολάσεως ἕκαστον, οὐδὲ μὲν ἄλλοι μέχρι Καίσαρος Θυντατοῦν ἐπέλευνον· δὲ Καῖσαρ ἀντιτάς λόγον διῆλθε πεφρογιωμένον, ὡς ἀποπειρυτεῖ μὲν ἀπρίτους ἄνδρας ἀξιόμεττα καὶ γάντες

λαμπροὺς, οὐδὲ δοκεῖ πάτερον, οὐδὲ δίκαιον εἶναι, μὴ μετὰ τῆς ἐσχάτης ἀνάγκης· εἰ δὲ φρουροῖντο δοθέντες ἐν πόλεσι τῆς Ἰταλίας, ἃς ἂν αὐτὸς Ἐλητος Κικέρων, μάχεις οὐ καισαρεμηθῆται Κατειλίσται, ὑστερούν ἀν εἰρήνη καὶ παθ' ἡσυχίαν περὶ διώστου τῇ βουλῇ γνῶναι ὑπάρξει.

VIII. Οὕτω δὲ τῆς γνώμης φιλανθρώπου φαινόμενης, καὶ τοῦ λόγου δυνατιᾶς ἐπ' αὐτῇ ὁ θεότητος, οὐδὲ μόνον οἱ μετὰ τοῦτον ἀνιστάμενοι προστίθεντο, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ τὰς εὐφημάτας γνώμας ἀπεπάρησαν, πρὸς τὴν ἐκείνου μετέστησαν ἕως ἐπὶ Κατιντα τὸ πρότυμα καὶ Καίλον περιῆλθε. Τούτων δὲ ταυτικᾶς ἔκπτωσις θέγηται, Κατιντος δὲ μετὰ τοῦ ὑπόγονου ἀμαρτῷ λόγῳ συντερερείσαντος αὐτῷ, καὶ συνεξαπαντάστος ἐρῆμαρμάνως, οἱ μὲν ἄγροις ἀποθανούμενοι παρεδόθησαν· Καίσαρι δὲ τῆς βουλῆς εἰσήσθη πολλοὶ τῶν Κικίφων φροντεύονταν τόπες νέων γυμναὶ τὰ ἔφη συνδραμόντες ἐπέσχον. Ἀλλὰ Κουφίων τόποι δέγεται τῇ τηβέντυρῳ περιβαλλὼν ὑπεξαγαγεῖν· αὐτὸς ταῦτα ὁ Κικέρων, ὡς οἱ γεωνίσκοι προσάβλεψαν, ἀπαντοῦσαν, φρεθῆταις τὸν δῆμον, ἵνα τὸν φάνον ὅλως ἄδικον καὶ παράνομον ἥγονύμαντος. Τοῦτο μὲν οὖν αὐτὸν οἴδα δῆμος ὁ Κικέρων, εἴπερ ἣν ἀληθές, ἐν τῷ περὶ τῆς ὑπετείνεις οὐκ ἔγραψεν· αἰτίαν δὲ εἰχεν ὑστερον, ὡς ἀριστη τῷ καιρῷ τόπες παρατίθεντι κατὰ τοῦ Καίσαρος, μή χρησάμενος, ἀλλ᾽ ἀποδελιάσας τὸν δῆμον, ὑπερφυῆς περιχόρειν τοῦ Καίσαρος. "Ος γε καὶ μητὸς ὁλίγας ἄμερος, οὐδὲ τὴν βουλὴν εἰσελθόντος αὐτοῦ,

καὶ περὸς ὡν ἐν ὑποψίαις ἦν ἀπολογούμενον; καὶ περιπίπτοντος θορύβους πονηροῖς, ἐπειδὴ πλείων τοῦ συνήθους ἐγίγνετο τῇ βουλῇ καθεζομένῃ χρόνος, ἐπῆλθε μετὰ κραυγῆς καὶ περιέστη τὴν σύγκλητον, ἀπαιτῶν τὸν ἄνδρα, καὶ πελεύσαντα ἀφεῖγαι. Διὸ καὶ Κάτων, φοβηθεὶς μάλιστα τὸν ἐκ τῶν ἀπόρων νεωτερισμὸν, οἵ τοῦ παντὸς ὑπέκκαυμα πλήθους ἥσαν, ἐν τῷ Καισαρὶ τὰς ἐκπίδας ἔχοντες, ἔπειτα τὴν σύγκλητον ἀπονεῖμαι σιτηρέσιον αὐτοῖς ἔμμηνον, ἐξ οὗ δαπάνης μὲν ἐπτακόσιαι πεντήκοστα μυριάδες ἐνιαυσίοις προσεγίνοντο τοῖς ἄλλοις ἀγαλώμασι. Τὸν μέντοι μέγαν ἐν τῷ παρόντι φόβον ἔνθεσε περιφανῶς τὸ πολίτευμα τοῦτο, καὶ τὸ πλεῖστον ἀπέρρηξε τῆς Καισαρος· δυνάμεως καὶ διευκέδωσεν ἐν καιρῷ, στρατηγεῖν μέλλοντος, καὶ φοβερωτέρουν θιά τὴν ὁρχιὴν θῆτος.

IX. Οὐ μὴν ἀπέβη τι ταραχῶδες ἀπ' αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τύχη τις ἄχαρις τῷ Καισαρὶ συνηνέχθη παρὶ τὸν οἶκον. Πόπλιος Κλώδιος ἦν ἀνήρ γίνεται μὲν εὐπατρίδης, καὶ πλούτῳ καὶ λόγῳ λαμπρὸς, ὑβρεῖ δὲ καὶ θράσυτηι τῶν ἐπὶ βδελυφίᾳ περιβοήτων σύδεινός δεύτερος. Οὗτος ἦραι Πομπηῖας, τῆς Καισαρος γυναικὸς, οὐδὲν αὐτῆς ἀκούσης. Ἀλλὰ φυλακαὶ τε τῆς γυναικῶν τιθος ἀκριβεῖς ἥσαν, ἢ τε μήτηρ τοῦ Καισαρος, Αδρητία, γυνὴ σώφρων, περιέπουσα τὴν υἱόμην ἀεὶ, χαλεπὴν καὶ παρακεκιγδυγευμένην αὐτοῖς ἐποίει τὴν ἔντευξιν. "Εστι δέ Ρωμαίοις Θεός, ἦν Ἀγαθὴν ὄνομαζουσιγ, ὕσπερ Ἑλληνος Γυναικείαν.

Καὶ Φρύγες μὲν οἰκειούμενοι, Μίδαι μητέφα, τοῦ βασιλέως, γερίσθαι φασί, Ἄρωμαῖοι δὲ νῦμφην Δυνάδα, Φαύνω συνοικήσασσαν, Ἐλῆνες δὲ τὸν Διονύσου μητέρων τὴν ἄρδητον. Ὁδὲν ἀμπελίνοις τε τὰς σκηνὰς εκήμασιν ἐօρταζουσαι κατερρέφουσι, καὶ δράκων ἵερδος προσακαθίδρυται τῇ θεῷ κατὰ τὸν μῦθον. Ἀνδρεῖς δὲ προσελθεῖν οὐδὲ θέμις, οὐδὲ ἐπὶ τῆς οἰκίας γενέσθαι, τῶν ιερῶν δρυμᾶς ομέγων. Αὐταὶ δὲ καθ' ἑαυτὰς αἱ γυναικεῖς πολλὰ τοῖς Ὀρφικοῖς δμολυγοῦνται δρᾶν λέγονταις περὶ τὴν ιερουργίαν. Ὅταν οὖν δὲ τῆς ἐօρτῆς καθήκη χρόνος, ὑπατεύοντος, ἡ στρατηγοῦντος ἀνδρὸς, αὐτὸς μὲν ἐξέσταται, καὶ πᾶν τὸ ἄρδεν· ἡ δὲ γυνὴ τὴν οἰκίαν παραλαβοῦσσα διακοσμεῖ, καὶ τὰ μάγιστρα γέκτερον τελεῖται, παιδιᾶς ἀναμεμιγμένης ταῖς πανυψίαις, καὶ μουσικῆς ὅμα πολλῆς παρούσης.

X. Ταύτην τότε τὴν ἐօρτὴν τῆς Πομπηῖας ἐπιτελοῦσσης, δὲ Κλώδιος οὗποι γενεῶν, καὶ διὰ τοῦτο λήσειν οἰδέμινος, ἐσθῆτα καὶ σκευὴν φαλτρίας ἀναλαβὼν ἔχώφει, γένει γυναικὶ τὴν ὄψιν ἐοικώς. Καὶ ταῖς Θύραις ἐπιτυχῶν ἀνεῳγμέναις, εἰσήχθη μὲν ἀδεῶς ὑπὸ τῆς συνειδυίας θεραπαινίδος· ἐκείνης δὲ προδραμούσσης, ὡς τῇ Πομπηῖᾳ φράσειε, καὶ γενομένης διατριβῆς, περιμένειν μὲν, ὅπου κατελείρθη, τῷ Κλωδίῳ μὴ καρτεροῦντι, πλαινωμένῳ δὲ ἐν οἰκίᾳ μεγάλῃ, καὶ περιφριγοντι τὰς φύτα, προσπεισθεῖσσα τῆς Λύρηλίας ἀκόλουθος, ὡς δὴ γυνὴ γυναικα πατέειν προύκαλπετο· καὶ μὴ βουλδέμινον, εἰς τὸ μέσον

είλκι, καὶ τίς ἔστι παὶ πόθεν, ἐπυνθάνετο. Τοῦ δὲ Κλωδίου φήσαντος, ἄβραν περιμένειν Πομπηῖας, αὐτὸς τοῦτο καλουμένην, καὶ τῇ φωνῇ γενομένου καταφανοῦς, ἡ μὲν ἀκόλουθος εὐθὺς ἀπεπήδησε προνυγῆ πρὸς τὰ φῶτα καὶ τὸν ὄχλον, ἀνδρα πεφωρακέναι βοῶσσα. Τῶν δὲ γυναικῶν διαπισθεισῶν, ἡ Λυρηλία τὰ μὲν δρυγια τῆς θεοῦ κατέπαυσε καὶ συνεκάλυψεν, αὐτὴ δὲ τὰς θύρας ἀποκλεῖσαι κελεύσασα, περιήσει τὴν οἰκίαν ὑπὸ λαμπτάδων, ζητοῦσα τὸν Κλώδιον. Εὑρίσκεται δὲ εἰς οἰκημα πατέλευκης, ἡ συνεισῆλθε, καταπεφευγώς καὶ γενόμενος φανερὸς ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἐξελαύνεται διὰ τῶν θυρῶν. Τὸ δὲ πρᾶγμα καὶ τύκτος εὐθὺς αἱ γυναικες ἀπιοῦσαι τοῖς αὐτῶν ἔφραξον ἀνδράσι· καὶ μεθ' ἡμέραν ἔχώφει διὰ τῆς πόλεως δὲ λόγος, ὃς ἀθέσμοις ἐπικεχειρηστος τοῦ Κλωδίου, καὶ δίκην οὐ τοῖς ὑβρισμένοις μένον, ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς θεοῖς ὀφείλοντος. Εγράψατο μὲν οὖν τὸν Κλώδιον εἴς τῶν δημάρχων πάσι βείσας, καὶ συνέστησαν ἐπ' αὐτὸν οἱ δυνατώτατοι τῶν ἀπὸ τῆς βουλῆς; ἄλλας τε δαινὰς ἀσείγειας κατημαρτιροῦντες, καὶ μοιχείαν ἀδειφῆς, ἡ Αευκούλλῳ συνωκήκει. Πρὸς δὲ τὰς τούτων απουδάς δὲ δῆμος ἀνιτάξας ἔστι τὸν, ἦμυνε τῷ Κλωδίῳ, καὶ μέρα πρὸς τοὺς δικαστὰς ὄφελος ἦν, ἐκπεπληγμένους καὶ δεδοιχθίας τὸ πλῆθος. Οἱ δὲ Καῖσαρ ἀπεπέμψατο μὲν εὐθὺς τὴν Πομπηῖαν μάρτυρας δὲ πρὸς τὴν δίκην κληθεὶς, οὐδὲν ἔφη τῶν λεγομένοιν κατὰ τοῦ Κλωδίου γιγνώσκειν. Μες δὲ,

τοῦ λόγου παράδεξον φανέτος, δικαίηγορος ἡρώης
σε. „Πῶς οὖν ἀπὸ πέμψιν τὴν γεναιάκα;“ „Οὐ (ἔφη)
τὴν ἐμὴν ἥξιον μηδὲ ὑπονοηθῆται.“ Ταῦτα οἱ μὲν
οὔτε φρονοῦντα τὸν Καίσαρα λέγονται σίκειν, οἱ
δὲ τῷ δήμῳ χαριζόμενοι ὀφρυμένῳ σώζειν τὸν Κλώ-
διον. Ἀποφεύγει δὲ οὖν τὸ ἔγκλημα, τῶν πλεῖστων
δικαιοτέρων συγκεχυμένας τοῖς γράμμασι τὰς γνώμας
ἀποδύντων, δικαιούμενοι εἰς τοῖς
πολλοῖς καταψήφισάμενοι, μήτ' ἀπολύσαντες ἀδο-
κήσαντες παρὰ τοῖς ἀφίστοις.

XI. Οὐ δὲ Καίσαρ, εὐθὺς ἀπὸ τῆς σφραγίδας
τῶν ἐπαρχιῶν τὴν Ἰθηφίων λαβὼν, ὃς ἦν δυσδιά-
δετον αὐτῷ τὸ πιρὸν τοὺς δικαιοιστάς, ἐνοχλοῦντας
ἐξέφυτοι καὶ καταβοῶστας, ἐπὶ Κράσσον κατέφυγε,
πλουσιώτατον ἔντα Ρωμαίων, δεύμενον δὲ τῆς Και-
σαρος ἀλμῆς καὶ Θεορότητος ἐπὶ τὴν πρὸς Πομπή-
ῖον ἀντικολίστελαν. Ἀναδεξαμένου δὲ τοῦ Κράσσου
τοὺς μάλιστα χαλεποὺς καὶ ἀπαραιτήτους τῶν δι-
καιοστῶν, καὶ διεγγυήσαντος ὀκτακοσίων καὶ τριά-
κοντα ταλάντων, οὕτως ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν ἐπαρχίαν.
Δείγεται δὲ, τὰς Ἀλπεις ὑπερβαλλόντος αὐτοῦ, καὶ
πολίχνιφτη τι βαρβαρικάν, οἰκούμενον ὑπὸ ἀνθρώπων
παντάπτωτον ὄλληγων καὶ λυπρότερον, παρερχομένον, τοὺς
ἔταιρους ἅμα γέλαιτι καὶ ματά παιδιᾶς. „Ηπου (φά-
ται) κάνταῦθά τεστές εἰσιν ὑπὲρ ἀρχῶν φιλοτιμίας;
καὶ περὶ προτείνον ἄμιλλαι, καὶ φθόνοις τῶν δυνα-
τῶν πρὸς ἄλλήλους;“ Τὸν δὲ Κηπίσαρα σπουδάσαντα
πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν, „Ἐγὼ μὲν ἐβούλομην παράτού-

τοις εἶναι μᾶλλον πρῶτος, ἢ παρὰ Ῥωμαίοις δεύτερος.“ Ὄμοιώς δὲ πάλιν ἐν Ἰβηρίᾳ, σχολῆς οὕσης, ἀναγινώσκοντα τι τῶν περὶ Ἀλεξάνδρου γεγράμματων, σφόδρως γενέσθαι πόδες ἑαυτῷ πολὺν χρόνον, εἴτα καὶ δακρύσαι· τῶν δὲ φίλων Θαυμασάντων τὴν αἰτίαν, εἰπεῖν· „Οὐ δοκεῖ ὑμῖν ἄκινθινοι εἶναι λύτης, εἰ τηλικοῦτος μὲν ὁν Ἀλεξανδρος, ἔθνῶν τοσούτων ἐβασίλευεν, ἐμοὶ δὲ λαμπρὸν οὐδὲν οὔπω πέπρακτας;“

XII. Τῆς γοῦν Ἰβηρίας ἐπιβάς, εὐθὺς ἦν ἐνθρόγδος, ὁσθ' ἡμέραις ὅλγαις δέκα σπείρας ανυιγμαγεῖν πόδες ταῖς πρότερον οὖσαις εἶκοσι· καὶ στρατεύσας ἐπὶ Καλλάκοντος καὶ Λουσιτανούς, κρατήσαι, καὶ προελθεῖν ἄχρι τῆς ἔπειτα θαλάσσης, τὰ μὴ πρότερον ὑπακούοντα Ῥωμαίοις ἔθνη καταστρεφόμενος. Θέμενος δὲ τὰ τοῦ πολέμου καλῶς, οὐ χεῖρον ἐβράβευε τὰ τῆς εἰρήνης, διμονοτάν τε ταῖς πόλεσι καθιστάς, καὶ μάλιστα τάς τῶν χρεωφρειλετῶν καὶ δενειστῶν ἴώμευος διαφοράς. Ἔταξε γάρ τῶν προσιδρῶν τοῖς ὅφτείλοντες καθ' ἔκαστον ἐγιαυτόγυ δύο μὲν μέρη τὸν δανειστὴν ἀγαρεῖνθαι, τῷ δὲ λοιπῷ κρῆσθαι τὸν δεσπότην, ἄχρις ἂν οὗτως ἐκλυθῇ τὸ δάνειον. Ἐπὶ τούτοις εὐδοκιμῶν, ἀποθλάγη τῆς ἐπαρχίας, αὐτὸς τε πλούσιος γεγονὼς, καὶ τοὺς στρατιώτας ὠφεληκώς ἀπὸ τῶν στρατηγιῶν, καὶ προστηγορευμένος αὐτοκράτωρ ὑπ' αὐτῶν.

XIII. Ἐπεὶ δὲ τοὺς μὲν μυωμένους Θράιμβον ἔπειτα φίλειν ἔδει, τοὺς δὲ μετιόντας ὑπατείκην παρθόντας ἐν τῇ πόλει τοῦτο πράττειν, ἐν τοιαύτῃ γε-

γονώς ἀντινομίῃ, καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς ὑπατεικὰς ἄφει-
γμένος ἀρχαιρεσίας, ἐπειμψε πρὸς τὴν σύγκλητον, αἰ-
τούμενος αὐτῷ διοδῆναι παραγγέλλειν τις ὑπατεῖαν
ἀπόγτι οὐκέτι τῶν φίλων. Κάτωνος δὲ πρῶτον μὲν
ἰσχυριζομένου τῷ νόμῳ πρὸς τὴν ἀξίωσιν, εἴτα, ὡς
ἔωρα πολλοὺς τεθιραπευμένους ὑπὸ τοῦ Καίσαρος,
ἰκρούσαντος τῷ χρόνῳ τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν ἡμέραν
ἐν τῷ λέγειν κατατριψαντος, ἔγνω τὸν θρίαμβον
ἀφεῖς δὲ Καῖσαρ ἔχεσθαι τῆς ὑπατείας· καὶ παρελ-
θὼν εὐθὺς, ὑποδύεται πολίτευμά τι πάντας ἀν-
θρώπους ἐξαπατήσαν πλὴν Κάισινος. Ἡν δὲ τοῦτο
διαλλαγὴ Πομπηῖου καὶ Κράσσου, τῶν μέγιστον ἐν
τῇ πόλει δυναμένων· οὓς συναγαγάντες δὲ Καῖσαρ διε
φίλιαν ἐκ διεφορᾶς, καὶ τὴν ἀπ' ἀμφοῖν συνενεγκά-
μενος ἴσχὺν εἰς ἑσυτόν, ἔργον φιλάνθρωπον ἔχοντα
προσηγορίαν ἐλάθε μεταστήσας τὴν πολιτείαν. Οὐ
γάρ, ὡς οἱ πλεῖστοι νορίζουσιν, ἡ Καίσαρος καὶ
Πομπηῖου διαφορὰ τοὺς ἐμφρέλίους ἀπειργάστι
πολέμους, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ φιλία, συστάντων ἐπὲ
καταλύσαι τῆς ἀριστοκρατίας τὸ πρῶτον, εἴτα οὕτω
καὶ πρὸς ἄλλήλουν διαστάντων. Κάτωνι δὲ, πολ-
λάκις τὰ μέλλοντά προθισπίζοντε, περιήν δυσκόλου
μὴ ἀνθρώπου τοτε καὶ πολυπράγμονος, ὕστερον
δὲ φρογίμου μὲν, οὐκ εἰπυχούς δὲ συμβούλου λα-
βεῖν δέξαν.

XIV.—Οὐ μὴν ἄλλος δὲ Καῖσαρ ἐν μέσῳ τῆς Κράσ-
σου καὶ Πομπηῖου φίλιας δορυφόρούμενος, ἐπὶ τὴν
ὑπατείαν προήχθη, καὶ λαμπρῶς ἀταγορευθεὶς μετὰ

Καλπουρίου Βίβλου, καὶ καταστὰς εἰς τὴν ἀρχὴν,
εὐθὺς ἐνέφερε τὸνος οὐχ ὑπότῳ προσήκοντας, ἀλλὰ
δημάρχῳ τινὶ θραυστάτῳ, πρὸς ἡδονὴν τῶν πολλῶν
κληρονομίας τινὰς χώρας καὶ διακομὰς εἰσηγούμενος.
Ἐν δὲ τῇ βουλῇ τῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἀντιφρου-
σάντων, πάλαι δεδμενος προφάσεως, ἀνακραγὼν
καὶ μαρτυράμενος, ὃς εἰς τὸν δῆμον ἄκουν ἔξελαύ-
νοιτο, θεραπεύσων ἐκεῖνον ἐξ ἀγάγης, ὕβρει καὶ
χαλαπόθητι τῆς βουλῆς, πρὸς αὐτὸν ἐξεπήδησε.
καὶ περιστησάμενος ἐνθεν μὲν Κράσσον, ἐνθεν δὲ
Πομπήϊον, ἡρώιτησεν, εἰ τοὺς νόμους ἐπαινοῦν.
Ἐπανεῖν δὲ φασκόντων, παρεκάλει βοηθεῖν πρὸς τοὺς
ἀγίστασθαι μετὰ ξεφῶν ἀπιλοῦντας. Ἐκεῖνοι δ' ὑπε-
σχνοῦντο· Πομπήϊος δὲ καὶ προσεκεῖται, ὃς ἀφίξε-
το πρὸς τὰ ξέφη μετὰ τοῦ ξέφους καὶ θυρεόν κομίζων.
Ἐπιτούτῳ τοὺς μὲν ἀριστοκρατικοὺς ἥνιασεν, οὐκ ἀξίαν
τῆς περὶ αὐτὸν αἰδοῦς, οὐδὲ τῷ πρὸς τὴν σύγκλητον
εὐλαβείᾳ πρέπουσαν, ἀλλὰ μανικὴν καὶ μειρακιώδη
φωνὴν ἀκούσαντας· δ' δῆμος ἡθοῦ. Καῖσαρ δὲ
μηδόνοις ἔτι τῆς Πομπηϊού δυνάμεως ἐπιδρατόμε-
νος, (ἥν γὰρ αὐτῷ Ιουλία θυγάτηρ, ἐγγεγυημένη
Σερουείλιω Καιπίωνι) ταύτην ἐνεγγύησε Πομπηϊῷ·
τὴν δὲ Πομπηϊού τῷ Σερουείλιῳ δώσειν ἔφησεν, οὐδὲ
αὐτὴν ἀνέγγυεν οὖσαν, ἀλλὰ φαύστῳ, τῷ Σύλλα
παιδὶ, καθωμολογημένην. Ὁλίγῳ δ' ὑστερον Καῖ-
σαρ ἦγάγετο Καλπουρίου, θυγατέρα Πείσανδος, τὸν
δὲ Πείσωνα κατέστησεν ὑπατον· ίες τὸ μέλλον. Ἐν-
ταῦθα δὴ καὶ σφόδρα μαρτυρομένου Κάτωνος, καὶ

βούντος, οὐκ ἀπεκτένυ εἶναι, γάμοις διαμαστροπευο-
μένης τῆς ἡμέρας, καὶ διὰ γυναιῶν εἰς ἀπαρχὰς
καὶ στρατεύματα καὶ δυνάμεις ἄλληδους ἀντιτιταγόν-
των. Ὁ μὲν οὖν συνάρχων τοῦ Καίσαρος, Βιβλος,
ἐπει καλύψων τοὺς ρόδους οὐδὲν ἐπέραινεν, ἀλλὰ
πολλάκις ἐκεῖδι : τὸ μετὰ Καίσαρος ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς
ἀποθανεῖν, ἔγκιον φμενός οἴκοι τὸν τῆς ἀρχῆς χρό-
νον διετέλεσε. Ποιμπῆιος δὲ γῆρας, εὐθὺς ἐνέπλησε
τὴν ἀγορὰν δπλῶν, καὶ συνεπεκύρου τῷ διμερεῖ τοὺς
νόμους. Καίσαρι δὲ τὴν ἑτδς Ἀλπεων καὶ τὴν ἑτδς
ἄπασαν Κελτικήν, προσθείσ τὸ Πλλυρικόν μετά ταυ-
μάτων τεսσάρων εἰς πέντετλαν. Κάτωνα μὲν οὖν,
ἐπιχειρήσαντα τούτοις ἀντιλέγειν, ἀπῆγεν εἰς φυλα-
κὴν δ' Καίσαρ, οἰδμένος αὐτὸν πικαλέσεσθαι τοὺς
δημάρχους ἐκείνου δ' ἀφώνου βαδίζοντος, δρῶν δ'
Καίσαρ οὐ μόνον τοὺς κρατίστους δυσροροῦντας,
ἀλλὰ καὶ τὸ δημοτικὸν αἰδοῖ τῆς Κάτωνος ἀρετῆς
σιωπῆ καὶ μετὰ κατηφελας ἐπέβιμενον, αὐτδες ἐδεήθη
κρύφα τῶν δημάρχων ἐνδες ἀφελέσθαι τὸν Κάτωνα.
Τῶν δ' ἄλλων συγκλητικῶν ὅληγοι παντάπασιν αὐτῷ
σινήσαν εἰς βούλην, οἵ δὲ λοιποὶ δυσχεραίνοντες
ἐκποδὼν ἤσαν. Εἰπόντος δὲ Κονσιδίου τενδς τῶν
σφόδρα γερρότων, ὃς φοβούμενοι τὰ δπλα καὶ τοὺς
στρατιώτας οὐ συνέρχοιντο . „Τί οὖν (ἔφη δ Καίσαρ)
οὐ καὶ σὺ ταῦτα δεδιώς φίκουρες;“ καὶ δ Κονσιδίος
εἶπεν . „Οτι μι ποιεῖ μὴ φοβεῖσθαι τὸ γῆρας δ γάρ
ἔτι λεπόμενος βίος οὐ πολλῆς, δῆλος ἂν, δεῖται
προνοίας.“ Αἴσχιστον δὲ τῶν τέτες πολιτειμάτων ἔδο-

ξεν., ἐν τῇ Καίσαρος ὑπατεῖᾳ δήμαρχον αἰρεθῆναι
Κλώδιον· καئνον, ὑφ' οὐ τὰ περὶ τὸν γάμον καὶ τὰς
ἀποδόγητοις παρενομήθη παννυχίδαι· Ἡρέθη δ'
ἐπὶ τῇ Κικέφωνος καταλύσει· καὶ Καῖσαρ οὐ πρό-
τερον ἔξηλθεν ἐπὶ τὴν στρατείαν, ἥ καταστοιάσαι
Κικέφωνα μετὰ Κλώδιουν, καὶ συνεκβαλεῖν ἐκ τῆς
Τιαλίας.

XV. Τοιαῦτα μὲν οὖν λέγεται γενέσθαι τὰ πρό-
τῶν Γαλατικῶν. Ὁ δὲ τῶν πολέμων, οὓς ἀπολέμησε
μετὰ ταῦτα, καὶ τῶν στρατειῶν, αἷς ἡρεφώσατο τὴν
Κελτικὴν, χρόνος, ὥσπερ ἄλλην ὁρχὴν λαβόντος αὐ-
τοῦ, καὶ καταστάντος δίς ἑτάραντινά βίου καὶ πραγ-
μάτων καινῶν ὅδον, οὐκ ἔστιν ὅτου τῶν μάλιστα τε-
θαύμασμάνων ἐφ' ἥγεμονίᾳ καὶ μεγίστων γεγονότων
ἀπολείποντά πολιμιστὴν καὶ στρατηλάτην ἀπέδειξεν
αὐτὸν· ἀλλ' εἴτε Φαρίους καὶ Σκιπίωνας καὶ Με-
τέλλους καὶ τοὺς ιατρούς αὐτούς, ἥ μικρον ἔμπροσθεν
αὐτοῦ, Σύλλαν καὶ Μάριον, ἀμφοτέρους τε Λευ-
κούλλους, ἥ καὶ Πομπήϊον αὐτούς, οὐ κλέος ὑπον-
φάνιον ἦνθει τότε παντοίας περὶ πόλεμον ἀρετῆς,
παρεκβάλοι τις, αἱ Καίσαρος ὑπερβάλλουσι πρᾶξεις,
τὸν μὲν χαλεπιητεί τόπον, ἐν οἷς ἐπολέμησε, τὸν
δὲ μεγέθει χώρας, ἥν προσεκτήσατο, τὸν δὲ πλήθει
καὶ βίᾳ πολεμίων, οὓς ἐνίκησε, τὸν δὲ ἀτοπίαις
καὶ ἀποστίαις ἥθῶν, ἥ καθωμάλισε, τὸν δὲ ἐπιει-
κείᾳ καὶ προάριῃ πρὸς τοὺς ἀλισκομένους, τὸν δὲ
δώροις καὶ χάρισι πρὸς τοὺς συστρατευομένους, πάν-
τας δὲ τῷ πλείστῳ μεμαχῆσθαι μάκας, καὶ πλει-

στον τοπικόν πόλεμον τῶν ἀγωνίζοντων. Εἰτη γάρ οὐδὲ δέκα πολεμήσας πέρι Γαλατίαν, πόλεις μὲν ὑπὲρ ὄκτακοσίας κατὰς υφάστους εἴλεν, έθνη δ' ἐχειρώσατο τριακόσια· μυριώσι δὲ παραταξάμενος κατὰ μέρος τριακοσίαις, ἐκατὸν μὲν ἐν χερσὶ διέφερεν, ἄλλας δὲ τοσαύτας ἔβαγρησεν.

XVI. Εὔνοια δὲ καὶ προθυμία στρατιωτῶν ἔχει· τοτε τοσαύτη περὶ αὐτὸν, ὥστε τοὺς ἔτέρους μηδὲν ἐν ταῖς ἄλλαις στρατείαις διαφέροντας, ἀμάχους καὶ ἀνυποστάτεος φέρεσθαι πόδες πᾶν δαινὸν ὑπὲρ τῆς Καλαύρας δόξης. Οἶος δὲ τοῦτο μὲν Ἀχιλλος, ὃς ἐν τῇ παρὶ Μασσαλίᾳν ταυμαχίᾳ, τεὼς πολεμίας ἐπιβεβηκὼς, τὴν μὲν δεξιὰν ἀπεκόπη χεῖρα μαχαίρᾳ, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τὸν θυρεόν δύκα ἀφῆκεν, ἀλλὰ τύπιαν εἰς τὰ πρόσωπα τοὺς πολεμίους, ἀπέρρεψε πάντας, καὶ τοῦ σκάφους ἐπεκράτησε· τοῦτο δὲ Κάσσιος Σκεύας, ὃς ἐν τῇ περὶ Λυγόραχιον μάχῃ τὸν ὄφθαλμὸν ἐκποτεῖς τοξεύματι, τὸν δὲ ὄμοιον ὑγσῷ καὶ τὸν μηρὸν ἐτέρῳ διεληλαμένος, τῷ δὲ θυρεῷ βελῶν ἐκατὸν καὶ τριάκοντα πληγὰς ἀναδειγμένος, ἐκάλει τοὺς πολεμίους, ὃς παραμώσαν ἐκυιέν. Λυεῖν δὲ προσιβνταν, τοῦ μὲν ἀπέκοψε τὸν ὄμοιον τῇ μαχαίρᾳ, τὸν δὲ κατὰ τοῦ προσώπου πατάξας ἀπέστρεψεν· αὐτὸς δὲ διεσώθη, τῶν αἰκείων περισχόντων. Εν δὲ Βρετταγλᾳ τῶν πολεμίων εἰς τόπον ἐλώδη καὶ μεστὸν ὕδατος ἐμπεσοῦσι τοῖς πρώτοις ταξιάρχαις ἐπιθεμένοις, στρατιώτης, Καλαύρας αὐτοῦ τὴν μάχην ἐφορῶντος, ὡσάμενος εἰς μέσους, καὶ πολλὴ

καὶ περιπτετεῖλης ἀποδαιξάμενος ἔργα, τοὺς μὲν ταξιδεχούς ἔσωσε, τῶν βαρβάρων φυγόντων, αὐτὸς δὲ χαλεπῶς ἐπὶ πᾶσι θιαβαίνων, ἔφεψεν ἑαυτὸν εἰς δεύματα τελματώδη, καὶ μόλις ἀπεύ τοῦ Θυρεοῦ, τὰ μὲν νηχόμενος, τὰ δὲ βαθέζων, διεπέρασε. Θευμαῖσιντον δὲ τῶν περὶ τὸν Καίσαρα, καὶ μετὰ χαρᾶς τοις οφενγῆς ἀπαντώντων, αὐτὸς εὖ μάλα κατηφῆς καὶ δεδαμουμένος προσέπεσε τῷ Καίσαρι, συγγράμμην αἰτούμενος ἐπὶ τῷ προσέσθαι τὸν Θυρεόν. Ἐν δὲ Λιβύῃ ταῦτα ἔχοντες οἱ περὶ Σηκίσσα Καίσαρος, ἐν ἡ Γράνιος Πέτρων ἐπέπλι, ταυτας ἀπόδεδειγμένος, τοὺς μὲν ἄλλους ἐποιοῦντο λαίπεν, τῷ δὲ ταυτῷ διδόνται τὴν σωτηρίαν ἔφασαν. Ο δέ, εἰπὼν, οὗτοι τοῖς Καίσαρος στρατιώταις οὐδὲ λαμβάνειν, ἀλλὰ διδόνται σωτηρίαν ἔθος ἔστιν, ἔστιν τῷ ἔφει πατέντας ἀνεῖλεν.

XVII. Ταῦτα δὲ τοιαῦτα λήματα καὶ τὰς φιλοτίμιας αὐτὸς δινόθραψε καὶ κατεσκεύασε Καίσαρ, ηρῶτον μὲν τῷ χαρᾶσθαι καὶ τιμῇσι ἀφειδῶς, ἐνδεικνύμενος, οἵτινες πλοῦτον οὐκ εἰς τρυφαῖς ἴδιας, οὐδὲ τινας ἥδυπαθείας ἐκ τῶν πολέμων ἀθροίζει, κοινά δὲ ἔθλα τῆς ἀνδραγαθίας παρ' αὐτῷ φυλασσόμενα ἀπόκειται· καὶ μέτεστιν ἐκείνῳ τοῦ πλούτειν, διετοῖς δέξιοις τῶν στρατιωτῶν διδωσάν· ἐπειτα τῷ πάντα μὲν κινδυνούν ἐκόνιν ὄφεστασθαι, πρὸς μηδένα δὲ τῶν πότνων ἀπαγγελεύειν. Τὸ μὲν οὖν φιλοκινδυνον οὐκ ἔθαύμαζον αὐτοῦ διπλὸν τὴν φιλοτιμίαν· ἢ δὲ τῶν πότνων ὑπομονὴ, παρὰ τὴν τοῦ σώματος δύνα-

μεν ἐγκαρπεῖν δοκεῖτος, ἐξέπληστεν· διει καὶ τὴν
ἔξιν ὀν ἰσχύνς, καὶ τὴν σάρκα λευκὸς καὶ ἄπαλὸς,
καὶ περὶ τὴν καραλήν ποσάδης, καὶ τοῖς ἐπιληπτί-
κοῖς ἔνοχος, ἐν Καρδινῷ πρῶτον αὐτῷ τοῦ πάθους,
ῶς λέγεται, τούτου προσπισθότος, οὐ μαλακίας ἐπειή-
σατο. τὴν ἀρέφωστίαν πρόφηται, ἀλλὰ θραπείαν τῆς
ἀρέφωστίας τὴν στρατίαν, ταῖς ἀρέψτοις δδοιπορίαις,
καὶ ταῖς εὐτελέσι διαίταις, καὶ τῷ θυραυλεῖν ἐνδελεχῶς
καὶ ταλαιπωρεῦν ἀκομαχθένος τῷ πάθει, καὶ τὸ σώμα
φρουρῶν δυσάλατον. Ἔνοικατο μὲν γι τοὺς πλιστοὺς
ὑποτοὺς ἐν ὁχήμασιν, ἢ φρεσίοις, εἰς πρᾶξιν τὴν ἀνά-
πτυσιν κατατιθέμενος· ὥχετο δὲ μεθ' ἡμέραν ἐπὶ
τὰ φρούρια καὶ τὰς πόλεις καὶ τοὺς χάρακας. διὸ
αὐτῷ συγκαθημένου πατόδος, τῶν ὑπογράψειτ ἔμφ
διάθκητος εἴθισμένων, ἵνα δ' ἐξόπισθεν ἐφεστηκά-
τος στρατιώτου, ξίφος ἔχοντος. Συγτόνως δ' ἦλαν-
γει οὗτος, μοτε τὴν πρώτην ἔξοδον ἀπὸ Ρώμης
ποιησάμενος, ὅγδοοις ἐπὶ τὸν Ροδανὸν ἐλθεῖν. Τὸ
μὲν οὖν ἐπιπέδειν ἐκ πατόδος ἦν αὐτῷ φάδιον· εἴθε-
στο γάρ οἱς τούτοισι τὰς χεῖμας ἀπάγων, καὶ τῷ
τῷτο περιπλέκων, ἀνὰ κράτος ἀλεύνειτε τὸν ὕποπον.
Ἐν ἐκάτῃ δὲ τῇ στρατιέᾳ προνεξήσκησεν ἐπιπέδομε-
νος τὰς ἐπισκολὰς ὑπαγερέντια, καὶ δυσεῖν δμοῦ γρά-
φουσιν ἔβαψκειν· ὡς δ' Ὁκπιδες φησι, καὶ πλείοσι
λέγεται δὲ καὶ τὸ διαγένετον τοῖς φίλοις δμο-
λεῖτο Καίσαρα πρῶτον μηχανήσασθαι, τὴν κατέ-
προσαπτον ἔγενεν δὲ τὸν ἐπειγόντων τοῦ καιροῦ
διά τε πλῆθος ἀσχολεῖσθαι καὶ τῇς πόλεως τὸ μάγευθος

μὴ περιμένοντος. Τῆς δὲ περὶ τὴν δίαιταν εὐχολίας κάκευτο ποιοῦνται σημεῖον, ὅτι, τοῦ δειπνίζοντος αὐτὸν ἐν Μεδιολάτῳ ἔσγου, Οὐαλερίου λέοντος, παθέντος ἀσπάραγον, καὶ μύρον ἄντε ἐλαῖου καταχέαντος, αὐτὸς μὲν ἀφελῶς ἔφαγε, τοῖς δὲ φίλοις δυσχεραίνοντιν ἐπέπληξεν. „Ηρει γάρ (ἔφη) τὸ μή κρῆτεθαι τοῖς ἀπαρέσκουσιν· δ δὲ τὴν τοιωτην ἀγρούκιαν ἔξελέγχων, αὐτὸς ἐστιν ἀγροικος.“ Ἐν δόῳ δέ ποτε συνελασθεὶς ὑπὸ χειμῶνος εἰς ἐπαντιν ἀνθρώπου πένητος, ὡς οὐδὲν εὔρε πλέον οἰκήματος ἐνὸς γλισχρῶς ἔντα δέξασθαι δυναμένου, πρὸς τοὺς φίλους εἰπὼν, ὡς τῶν μὲν ἐντίμων παραχωρητέον εἴη τοῖς κρατίστοις, τῶν δὲ ἀγαγκαίων τοῖς ἀσθενεστάτοις, Ὅππιον ἐκάλευσεν ἀναπαύσασθαι· μετὰ δὲ τῶν ἄλλων αὐτὸς ἐν τῷ προστιγμῷ τῆς θύρας ἐκάθευδεν.

XVIII. Άλλα γάρ δ μὲν πρῶτος αὐτῷ τῶν Κελτικῶν πολέμων πρὸς Ἐλβηττούς συνέστη καὶ Τιγυρινοὺς, οἱ τὰς αὐτῶν δώδεκα πόλεις καὶ κώμας τετρακοσίας ἐμπρήσαντες, ἐχώρουν πρόσω πιὰ τῆς ὑπὸ Ρωμαίοις Γαλατίας, ὕσπερ πάλαι Κίμβρος καὶ Τεύτονες, οὕτε τελμαν ἐκείνων ὑποδεέστεροι δοκοῦντες εἶναι, καὶ πλῆθος δμαλῶς τριάκοντα μὲν αἱ πᾶσαι μυριάδες δύτες, εἴκοσι δὲ αἱ μαχόμεναι μιᾶς δέουσαι. Τούτων Τιγυρινοὺς μὲν οὐκ αὐτὸς, ἀλλὰ Λαβιηνὸς πεμφθεὶς ὑπὸ αὐτοῦ, περὶ τὸν Ἀραρά ποταμὸν συνέτριψεν. Ἐλβηττοὺς δὲ αὐτῷ πρὸς τινα πόλιν φίλην ἄγοντι τὴν στρατιὰν, καθ' ὅδον

ἀπροσδοκήτως ἐπιθεμένων, φθάσας ἐπὶ χωρίον καρτερὸν κατέφυγε. Κάκεῖ συναγαγών καὶ παρατάξας τὴν δύναμιν, ὃς ἵππος αὐτῷ προσήχθη· „Τούτῳ μὲν (ἔφη) γινήσας χρήσομαι πρὸς τὴν δίωξιν, νῦν δ' ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους“ καὶ πεζὸς δρμῆσας ἐπέβαλε. Χρόνῳ δὲ καὶ χαλεπῶς ὥσπιτενος τὸ μάχιμον, περὶ ταῖς ἀμάξαις καὶ τῷ χάρακι τὸν πλεῖστον ἔσχε πόνον, οὐκ αὐτῶν μόνον ὑφισταμένων ἐκεῖ καὶ μαχομένων, ἀλλὰ καὶ παῖδες αὐτῶν καὶ γυναῖκες ἀμυνόμεναι μέχρι θανάτου συγκατεκόπησαν, ὡς εἰ τὴν μάχην μόλις εἰς μέσας τύχειταις τελευτῆσαι. Καλῷ δὲ τῷ τῆς γικῆς ἔφω χρείττον ἐπέθηκε, τὸ συνοικίσαι τοὺς διαφυγόντας ἐκ τῆς μάχης τῶν παρόντων βαρβάρων, καὶ καταγγέλλονται τὴν χώραν ἄγαλαβεῖν, ἦν ἀπέλεπον, καὶ τὰς πόλεις, ἃς διεδραμασαν, ὅπτας ὑπὲρ δέκα-μυριάδας. Ἐπραξε δὲ τοῦτο, δεινῶς, μὴ τὴν χώραν ἔρημον γενομένην οἱ Γερμανοὶ διαβάντες κατάσχωσι.

XIX. Δεύτερον δὲ πρὸς Γερμανοὺς ἄντικρος ὑπὲρ Κελτῶν ἐπολέμησε, καίτοι τὸν βασιλέα πρότερον αὐτῶν, Ἀριόβυστον, ἐν Ῥώμῃ σύμμαχον πεποιημένος· ἀλλ' ἡναν ἀφεβρητοι τοῖς ὑπηκοοῖς αὐτοῦ γείτονες, καὶ καιροῦ παραδόντος, οὐκ ἂν ἐδόκουν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἀτρεμήσειν, ἀλλ' ἐπιγεμήσεισθαι καὶ καθέξειν τὴν Γαλατίαν. Ὁρῶν δὲ τοὺς ἡγεμόνας ἀποδειλιῶντας, καὶ μάλιστα δσοι τῶν ἐπιφανῶν καὶ τέσσαν αὐτῷ συνεξῆλθον, ὃς δὴ τρυφῇ χρησθεῖσι καὶ χρηματισμῷ τῇ μετὰ Σκιτσαρος στρα-

τελικόν συναγεγόντων εἰς ἐκκλησίαν, ἐκάλεσσεν ἀπιέντας,
 καὶ μὴ κινδυνεύεν παρὰ γνώμην, οὗτοις ἀνάνδρως
 καὶ μαλακῶς ἔχοντας· αὐτὸς δὲ ἐφη τὸ δέκατον τάξις
 μέντον παραλαβὼν, ἐπὶ τοὺς βαρβάρους πορεύσε-
 σθαι, μήτε κρείττονι μᾶλλον Κλιμβρων μάχεσθαι
 πολεμίοις, μήτε αὐτὸς ὁν Μαρίου χείρων στρατη-
 γός. Ἐκ τούτου τὸ μὲν δέκατον τάξις πρεσβευτὰς
 ἐπεμψε πρὸς αὐτὸν, χάριν ἔχειν δμολογοῦντες· τὰ
 δὲ ἄλλα τοὺς ἑαυτῶν ἐκάκιζον ἡγεμόνας· δρμῆς δὲ
 καὶ προθιμίας γενόμενοι πλήρεις ἀπαντεῖς ἡκολού-
 θησαν δῆδεν ἡμερῶν πολλῶν, ἕφες ἐν διεκοσίοις τῶν
 πολεμίων σταδίοις κατεστρατοπέδεισαν. Ἡν μὲν οὖν
 δὲ τι καὶ πρὸς τὴν ἄριδον αὔτην ἐισθραυστοι τῆς τελ-
 μῆς τοῦ Αριοβύστου. Γερμανοῖς γάρ ἐπιθῆσεσθαι
 Ρωμαίον, ὃν ἐπερχομένων οὐκ ἀγ ἐδόκουν ὑπαπτῆ-
 ναι, μὴ προσδοκήσας, ἐθαύμαζε τὴν Καισαρος
 τόλμαν, καὶ τὸν στρατὸν ἓώρα εἰταραγμένον. Ἐτε
 δὲ μᾶλλον αὐτοὺς ἡμιβλευς τῷ ματεύματα τῶν ἵερῶν
 γυναικῶν, αἱ ποταμῶν δίναις προσβλέπονται, καὶ
 φευμάτεων ἐλ. γυμοῖς καὶ ψφοῖς τεκμαιρόμεναι προε-
 θέσπιζον, οὐκ ἔωσι μάχην τίθεσθαι, πρὶν ἐπε-
 λάμψαι γέαν σελήνην. Ταῦτα τῷ Καισαρὶ πινθα-
 νομένω, καὶ τοὺς Γερμανοὺς ἡσυχάζοντας δρῶντες,
 καλῶς ἔχειν ἔδοξεν ἀπροθύμοις οὖσιν αὐτοῖς συμ-
 βαλεῖν μᾶλλον, ἢ τὸν ἔκείνων ἀναμένοντα καιρὸν
 καθῆσθαι. Καὶ προσβολὰς ποιούμενος τοῖς ἐρύ-
 μασι καὶ λόφοις, ἐφ' ᾧ ἐστρατοπέδευον, ἐξηγράει-
 νει καὶ παρώξυνε καταβάντας πρὸς ὅργην διαγωνί-

εως θανατού. Γένομένης δὲ λαμπρῶς τριστῆς αὐτῶν, ἐπὶ σταδίους τριακοσίους ἔχρι τοῦ Ῥήγου· διώξας, καὶ πληγες, τοῦτο πᾶν γεκρῶν τὸ πεδίον καὶ λαφύρων. Αριθμός τοις δέ, φθάσας μετ' ὅλην, διεπάρετο τὸν Ῥήγον. Αριθμὸν δὲ ταχόν μυριάδας ὅπερα γενέσθαι λέγονται.

XX. Ταῦτα διαπραξάμενος, τὴν μὲν δύταμιν ἐν Σηκουανίδις ἀπάλιπε διαχειμάσσουσαν, αὐτὸς δὲ τοῖς ἐν Ρώμῃ προσέχειν βουλήμενος, εἰς τὴν περὶ Πάδον Γιλαστίαν κατέβη, τῆς αὐτῷ διδομένης ἐπαρχίας οὖσαν. Οἱ γάρ καλούμενοι Ῥουβίκιον ποταμὸς ἄποδ τῆς ὑπὸ τοῖς Ἀλπεσι Κελτικῆς δρίζει τὴν ἄλλην Ἰενίαν. Ἐνταῦθα μασθήμενος ἐδημαργώγει, πολλῶν πρὸς αὐτὸν ἀφικενουμένων, διδοὺς, ὡς ἔκαστος θεηθείη· καὶ πάντας ἀποπέμπων, τὰ μὲν ἔχοντας ἥδη παρ' αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐλπίζοντας. Καὶ παρὰ τὸν ἄλλον δὲ πάντα τῆς στρατιῶτος χρόνου ἐλάγθανε τὸν Πομπήιον, ἐν μέρες νῦν μὲν τοὺς πολεμίους τοῖς τῶν πολειτῶν δπλοις καταστρεφόμενος, νῦν δὲ τοῖς ἀπὸ τῶν πολεμίων χρήμασιν αἴρων τοὺς πολέτας καὶ χειρούμενος. Ἐπεὶ δὲ Βέλγιας ἦκουσες δυνατωτάτους Κελτῶν, καὶ τὴν τρίτην ἀπάσης τῆς Κελτικῆς γεμομένους, ἀφεντάσαι, πολλάς δὴ τιτας μυριάδας ἐνόπλων ἀγδρῶν ἡθροικότας, ἐπιστρέψας εὐθὺς ἐχώρει τάχει πολλῷ· καὶ πορθοῦσι τοὺς συμμάχους. Γιλάτας ἐπιπεσὼν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν ἀθροινοτάτους καὶ πλείστους αἰσχρῶς ἀγωνισμένους τρεψύμενος διάφθειρεν, ὃστε καὶ λίμνας καὶ ποταμοὺς βαθὺς τοῖς Ῥωμαίοις γενόντων πλήθει

περιποτούς γενέσθαι. Τῶν δ' ἀποστάντων οἱ μὲν πο-
ρωκιάγιοι πάντες ἀμαχεῖ προσεχόρησαν· ἐπὶ δὲ τοὺς
ἀγριωτάτους καὶ μαχιμωτάτους τῶν τῇδε, Νερβίους,
ἐστράτευσεν, οἵτεροι εἰς συμμιγεῖς δρυμοὺς καταφῆ-
μένοι, γυναικας δὲ καὶ κτήσεις ἐν τινι βυθῷ τῆς ὕλης
ἀπωτάτω θέμενοι τῶν πολεμίων, αὐτοὶ τῷ Καΐσαρι,
ποιουμένῳ χάρακα, καὶ μὴ προσδεχομένῳ τηνικαῦτα
τὴν μάχην, ἀξιομένοι τὸ πλῆθος δύντες, αὐτρι-
δίως προσέπεσον· καὶ τοὺς μὲν ἵππεῖς ἐτρέψαντο,
τῶν δὲ ταγμάτων τὸ δωδέκατον καὶ τὸ ἑβδομον περι-
σχόντες, ἄπαντας ἀπέκτειναν τοὺς ταξιάρχους. Εἰ
δὲ μὴ Καΐσαρ ἀρπάσας τὸν θυρεόν, καὶ διασχὼν
τοὺς πρὸ αὐτοῦ μαχομένους, ἐνέβαλε τοῖς βαρβάροις,
καὶ ἀπὸ τῶν ἄκρων τὸ δέκατον κινδυνεύοντος αὐτοῦ
κατέδραμε, καὶ διέκοψε τὰς τάξεις τῶν πολεμών,
οὐδεὶς ἀν δοκεῖ περιγενέσθαι. Νῦν δὲ τῇ Καΐσα-
ρος τόλμῃ τὴν λεγομένην ὑπὲρ δύναμιν μάχην ἀγω-
νισάμενοι, τρέπονται μὲν οὐδὲ ὡς τοὺς Νερβίους,
κατακόπτοντος δ' ἀμυνομένους. Πεντακόσιοι γὰρ
ἀπὸ μυριάδων ἔξ σωθῆναι λέγονται, βουλευταὶ δὲ
τρεῖς ἀπὸ τετρακοσίων.

XXI. Ταῦτα ἡ σύγκλητος πυθομένη, πεντεκαί-
δεκα ἡμέραις ἐψηφίσατο θέμει τοῖς Θεοῖς, καὶ σχο-
λαζειν ἐορτάζοντας, δσας ἐπ' οὐδεμιᾷ νίκην πρότε-
ρον. Καὶ γὰρ δικινδυνός ἐφάγη μέγας, ἐθνῶν ἅμα
τοσσούτων ἀναρριγέντων, καὶ τὸ νίκημα λαμπρότερον,
ὅτι Καΐσαρ ἦν δι νικῶν, ἡ πρὸς ἐκεῖνον εὔνοια τῶν
πολλῶν ἐποίει. Καὶ γὰρ αὐτὸς εὖ θέμενος τὰ κατὰ

τὴν Γαλατίαν, πάλιν ἐν τοῖς περὶ Πάδον χωρίοις
διεχείμαζε, συσκευαζόμενος τὴν πόλιν. Οὐ γάρ μόν
τον εἰ τὰς ἀρχὰς παραγγέλλοντες, ἐκείνῳ χρώμενος
χορηγῷ, καὶ τοῖς παρ' ἐκείνου χρήμασι διαφθεί-
ροντες τὸν δῆμον, ἀνηγορεύοντο, καὶ πᾶν ἔπειταν,
ὅ τὴν ἐκείνους δύναμιν αὐξεῖν ἐμελλεν, ἀλλὰ καὶ τῶν
ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν καὶ μεγίστων οἱ πλεῖστοι συ-
ῆλθον πρὸς αὐτὸν εἰς Λοῦκαν, Πομπήϊδες τε καὶ
Κράσσος, καὶ Ἀππιος, δὲ τῆς Σαρδόνος ἡγεμὼν, καὶ
Νέπων, δὲ τῆς Ἰβηρίας ἀνθύπατος· ὥστε ὁ σβδούχοις
μὲν ἔκατὸν εἶκοσι γενέσθαι, συγκλητικούς δὲ πλειο-
νας, ἢ διεκοσίους. Βουλὴν δὲ θάμενοι, διεκρίθησαν
ἐπὶ τούτοις· ἐδειπορεύονται· Καίσαρι δὲ χρήματα καὶ πεγ-
ταεῖσαν ἀλλην ἐπιμετρηθῆναι τῆς στρατηγίας· δὲ καὶ
παραλογάτων ἐφανετο τοῖς νοῦν ἔχουσιν. Οἱ γὰρ
τοσαῦτα χρήματα παρὰ Καίσαρος λαμβάνοντες, ὡς
οὐκ ἔχοντι διδόναι τὴν βουλὴν ἐπειδόν, μᾶλλον δὲ
ἡνάγκαιον ἐπιστένουσαν οἵς ἐψηφίζοντο, Κάτωνος
μὲν οὐ παρόντος· ἐπίτηδες γάρ αὐτὸν εἰς Κύπρον
ἀπαδιεπομπήσαντο· Φασινίου δ', δις ἦν ζηλωτὴς Κά-
τωνος, ὡς οὐδὲν ἐπέραινεν ἀπιλέγων, ἐξαλλομένον
διὰ Θυρῶν, καὶ βοῶντος εἰς τὸ πλῆθος. Άλλα προσ-
εῖχεν οὐδεῖς, τῶν μὲν Πομπήϊον αἰδονυμένων καὶ
Κράσσον· εἰ δέ πλεῖστοι, Καίσαρι χαριζόμενοι, καὶ
πρὸς τὰς ἀπ' ἐκείνους ζῶντες ἐλπίδας ἡσύχαζον.

XXII. Τραπέμενος δ' αὐθις δὲ Καῖσαρ ἐπὶ τὰς
ἐν τῇ Κατεκῆ δυτάμεις, πολὺν καταλαμβάνεις πόλε-

μον ἐν τῇ χώρᾳ, δύο Γερμανικῶν ἐθνῶν μεγάλων ἐπὶ^τ
κατακτήσει γῆς ἄφτι τὸν Ρήνον διαβιβηκότεων· Οὐ-
σίπας καλοῦσι τοὺς ἑτέρους, τοὺς δὲ Τευτερίδας.
Περὶ δὲ τῆς πρὸς τούτους γενομένης μάχης δ. μὲν
Καῖσαρ ἐν ταῖς ἐφημερίαις γέγραφεν, ὃς οἱ βάρβα-
ροι διαπρεσβευόμενοι πρὸς αὐτὸν, ἐν σπουδαῖς ἐκε-
δοῦντο καθ' ὅδον, καὶ διὰ τοῦτο τρέψαντο τοὺς
ἄνεον, πεντακισχιλίους ὄντας ἵππεις, ὅπακοσίοις
τοῖς ἔκαίνων μὴ προσδοκῶντας· εἴτα πέμψειν ἐτέ-
ρους πρὸς αὐτὸν αὐθὶς ἐξαπατῶντας, οὓς κατασχὼν
ἐπιγάγγοι τοῖς βαρβάροις τὸ στράτευμα, τὴν πρὸς
οὗτος ἀπίστους καὶ παρασπόνδους πίστιν εὐήθειαν
ῆγούμενος. Γανύμειος δὲ λέγει, Κατωνα, τῆς βου-
λῆς ἐπὶ τῇ γίκῃ ψηφιζομένης διοράς καὶ θυσίας, ἀπο-
φήνασθαι γκάμην, ὡς ἐκδοτέον ἐστὶ τὸν Καίσαρα
τοῖς βαρβάροις, ἀφοσιουμένους τὸ παρασπόνδημα
ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ τὴν ἄραν εἰς τὸν αἴτιον τρέ-
ποντας. Τῶν δὲ διαβάγων μὲν πατακοπεῖσαι
τεσσαράκοντα μυριάδες ἥσαν· ὅλιγονς δὲ τοὺς ἀπο-
περάσαντας αὐθὶς ὑπεδέξαντο Σούγαμβροι, Γερμα-
νικὸν ἔθνος. Καὶ τινὴν λαβὼν αἰτίαν ἐπ' αὐτοὺς
δι Καῖσαρ, ἄλλως δὲ δόξης ἐφιέμινος καὶ τοῦ πρῶτος
ἀνθρώπων στρατῷ διαβῆναι τὸν Ρήνον, ἐγεφύρου
πλάτιος τε πολὺν ὄντα, καὶ κατ' ἐκεῖνο τοῦ πόρου
μάλιστα πλημμυροῦνται, καὶ τραχὺν καὶ δούλη, καὶ
τοῖς καταφερομένοις στελέχεσι καὶ ξύλοις πληγάς καὶ
σπαραγμούς ἐνδιδόνται κατὰ τῶν ἐρειδόντων τὴν γε-
φυραν. Ἀλλὰ ταῦτα πρεβόλαις ξύλων μεγάλων διεῖ-

τοῦ πόρου κακαπεπηγότεων ἀναδημένος, καὶ χαλι-
νώσας τὸ προσκίπτον δῖεμα τῷ ζεύγματι, πλοτεω-
πάσης θέαμα πρείτον ἐπειδεἰξατο, τὴν γέφυραν ἡμ-
φαιρίδες συντελεσθῆσαν.

XXIII. Περαιώσας δὲ τὴν δύναμιν, οὐδενὸς ὑπαν-
τίδου τολμήσαντος, ἄλλὰ καὶ τὸν ἡγεμονικῶτάτων
τοῦ Γερμανικοῦ, Σουηβῶν, εἰς βιαζεῖς καὶ ὑλώθεις
αὐλάτων ἀπασκευασμένων, πυρπολήσας μὲν τὴν τῶν
πολεμίων, Θαρρόθυτος δὲ τοὺς ἀεὶ τὰς Ρωμαίων ἀπα-
ζομένους, ἀνεχώρησεν αὐθις εἰς τὴν Γαλατίαν, εἴ-
κος διεῖτο δεοντας ἡμέρας ἐν τῇ Γερμανικῇ διατε-
τριφώς. Ἡ δὲ ἐπὶ τοὺς Βρετανοὺς στρατεία τὴν μίαν
τόλμαν εἶχεν δυομαστήν· πρῶτος γὰρ εἰς τὸν ἁσπέ-
ριον Μακενδρὸν ἐπέβη στόλῳ, καὶ διὰ τῆς Αιγαίως
θαλάττης, στρατὸν ἐπὶ πολεμον κομίζων, ἐπλευσε-
καὶ τῆσσαν, ἀπιστουμένην ὑπὸ μιγέθους, καὶ πολλὴν
ἔριν παρτιέλλοις συγγραφεῖσι παρασχοῦσαν, ὡς δυο-
μας παὶ λόγος οὐ γενομένης, οὐδὲ οὔσης, πέπλασται,
κατασχεῖν ἐπιθέμενος, προήγαγεν ἔξω τῆς οἰκουμέ-
νης τὴν Ρωμαίων ἡγεμονίαν.. Διს δὲ διαπλεύσας εἰς
τὴν οὖσαν ἐπὶ τῆς ἀντιπόρας Γαλατίας, καὶ μάχαις
πολλαῖς πατέσσας τοὺς πολεμίους μᾶλλον, ἢ τοὺς ἰδε-
ουσ ὀφειλήσας, (οὐδὲν γάρ, ὅ τι καὶ λαβεῖν ἦν ἀξιον
ἀπ' ἀνθράποιν κακοβίων καὶ πενήτων) οὐχ, οἶον ἐβού-
λετο, τῷ πολέμῳ τέλος ἐπέθηκεν, ἀλλ' διμήδους λα-
βῶν παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ταξάμενος φέρους,
ἀπῆρεν ἐκ τῆς τῆσσαν. Καὶ καταλαμβάνει γράμμα-
τα μέλλοντα διαπλεύσιν πρὸς ἀντίθετον, ἀπὸ τῶν ἐν Ρώ-

μη φίλων, δηλοῦντα τὴν τῆς θυγατρός αὔτου τελευτὴν ἐτελεύτα δὲ τίκτοισα παρὰ Πομπήϊφ. Καὶ μέτγα μὲν αὐτὸν ἔσχε Πομπήϊον, μέγα δὲ καὶ Καισαρα πένθος· οἱ δὲ φίλοι συνετεράχθησαν, ὡς τῆς ἐν εἰρήνῃ καὶ δμονοίᾳ τάλλα γοσεῦσαν τὴν πολιτείαν φυλασσούσης οἰκειότητος λελυμένης. Καὶ γάρ τὸ βρέφος εὐθὺς, οὐ πολλὰς ἡμέρας μετὰ τὴν μητέρα διαῆσαν, ἐτελεύτησε. Τὴν μὲν οὖν Ἰουλίαν βίᾳ τῶν δημάρχων ἀράμενον τὸ πλῆθος εἰς τὸ Ἀρειον ἦνεγκα πιδίον, κακεὶ κηδευθεῖσα κεῖται.

XXIV. Τοῦ δὲ Καισαρος μεγάλην ἥδη τὴν δύναμιν οὖσαν εἰς πολλοὶ κατ' ἀνάγκην χειμῶνια διελόντος, αὐτοῦ δὲ πρὸς τὴν Ἰταλίαν, ὡσπερ εἰώθει, τραπομένον, πάντα μὲν αὗθις ἀν-φρήγυντο τὰ τῶν Γαλατῶν, καὶ στρατοὶ μεγάλοι περιβόντες, ἐξέκοπτον τὰς χειμάδια, καὶ προσερμάχοντο τοῖς χαρακώμισι τῶν Ρωμαίων. Οἱ δὲ πλεῖστοι καὶ κράτιστοι τῶν ἀποστάντων μετ' Αυτιόφριγος Κότιαν μὲν αὐτῷ στρατοπέδῳ καὶ Τιτούριον διέφθειραν· τὸ δὲ ὑπὸ Κικέρων τύγμα μυριάσιν ἐξ περισχόντες ἐποιιόρκουν, καὶ μικρὸν ἀπέλιπον ἥρηκέναι κατὰ κράτος, συντετρωμένων ἀπάντων, καὶ παρὰ δύναμιν ὑπὸ προθυμίας ἀμυνομένων. Ως δ' ἡγγέλη ταῦτα τῷ Καισαρο μακρὸν δηντὶ, ταχέως ἐπιστρέψας καὶ συναγάγων ἀπεκποχιλίους τοὺς σύμπαντας, ἡπείγετο τὸν Κικέρωνα τῆς πολιορκίας ἐξαιρησόμενος. Τοὺς δὲ πολιορκοῦντας οὐκ ἔλαθεν, ἀλλ' ἀπήντων ὡς ἀναρπασόμενοι· τῆς ὀλιγότητος καταφρογήσαντες. Κάκενός εἶπεν

τῶν ὑπέφευγεν ἀεὶ, καὶ χωρία λαβὼν ἐπιτηδεῖας
ἔχοντα πρὸς πολλοὺς μηχομένου μετ' ὅλῃσι, φράγγυ-
ται στρατόπεδον· καὶ μάχης ἔχει τοὺς εἰαυτοῦ πάσῃς,
ἀναγαγεῖν δὲ τὸν χάρακα καὶ τὰς πύλας ἵνοικοδο-
μῆιν, ὡς δεδοικθεῖς, ἡγάγηαι· καὶ ταφρογηθῆναι στρα-
τῆγῶν· μέχρις οὖ σποράδην ὑπὸ θράσους προσβάλ-
λοντας ἐπεξειδῶν ἐτρέψατο, καὶ πολλοὺς αὐτῶν διέ-
φθειρε.

XXV. Τοῦτο τὰς πολλὰς ἀποστάσις τῶν ἐνταῦ-
θα Γαλατῶν κατεστόρισε, καὶ τοῦ χειμῶνος αὐτὸς,
ἐπιφροτῶν τε πανταχόσσε, καὶ προσέχων ὁξέως τοῖς
νεωτερισμοῖς. Καὶ γὰρ ἦκαν εὖ Ιταλίας ἄντι τῶν ἀπο-
λιθίων αὐτῷ τρίτα τάγματα. Πομπῆιον μὲν ἐκ τῶν
ὑφ' αὐτῷ δύο χρήσαντος, ἐν δὲ νεοστόλεκτον ἐκ τῆς
περὶ Πάδον Γαλατίας. Πόρρῳ δὲ τούτων αἱ πάλαι
καταβεβλημέναι κρύψαι καὶ νεμόμεναι διὰ τῶν δυτι-
κοτάτων ἀγδρῶν ἐν τοῖς μοχιμωτάϊοις γένεσιν ἀρχαῖ
τοῦ μεγίστου καὶ κινδυνωδεστάτου τῶν ἐκεῖ πολέμων
ἀνεφαίνοντο, διασθεῖσαι πολλῇ μὲν ἡλικίᾳ, καὶ παν-
ταχόδεν δύπλοις ἀδροιδεῖσι, μεγάλοις δὲ πλούτοις
εἰς ταῦτα συνεχθεῖσιν, ἵσχυραῖς δὲ πόλευι, δύσεμ-
βόλοις δὲ χώραις. Τότε δὲ χειμῶνος ὥρᾳ, πάγος
ποτεμῶν, καὶ νιφετοῖς ἀποκερυμμένοι ψριμοῖ, καὶ
πεδία χειμαρρόδοις ἐπιλεπτημασμένα, καὶ πῆ μὲν ἀτέ-
κμαρτοι βάντει χιόνος ἀτραποῖ, πῆ δὲ δι' ἐλῶν καὶ
δευμάτων παραπτομένων ἀσάφεια πολλῇ τῆς πο-
ρείας, παντάπασι γένος ἀντικείσητα. Καίσαρε
τὰ τῶν ἀφιεταμένων ποιεῖν. Ἀφιεστήκει μὲν οὖ-

μη φίλων, δηλοῦντα τὴν τῆς θυγατρός αὐτοῦ τελευτὴν ἐτελεύτα δὲ τίκτουσα παρὰ Πομπηῶ. Καὶ μέγα μὲν αὐτὸν ἔσχε Πομπήιον, μέγα δὲ καὶ Καισαραῖον πένθος· οἱ δὲ φίλοι συνετεράχθησαν, ὡς τῆς ἐφήνη καὶ δμονοίᾳ ταῦλα νοσεῦσαν τὴν πολιτείαν φυλασσούσης οἰκειότητος λελυμένης. Καὶ γὰρ τὸ βρέφος εὐθὺς, οὐ πολλάς ἡμέρας μετά τὴν μητέρα διαβῆσαν, ἐτελεύτησε. Τὴν μὲν οὖν Ἰουλίαν ψίᾳ τῶν ὑημάρχων ἀράμενον τὸ πλῆθος εἰς τὸ Ἀρειον ἦγεγκ πιδίον, κάκει κηδευθεῖσαι κατέτα.

XXIV. Τοῦ δὲ Καισαρος μεγάλην ἥδη τὴν δύναμιν αὖσαν εἰς πολλοὶ κατ' ἀνάγκην χειμώδια διελθυτος, αὐτοῦ δὲ πρὸς τὴν Ἰταλίαν, ὥσπερ εἰώθει, τραπέζομένον, πάντα μὲν αἴθις ἀν. ὁρήγυντο τὰ τῶν Γαλατῶν, καὶ σιφατοὶ μεγάλοι περιιόντες, ἐξέκοπτον τὰ χειμώδια, καὶ προστριχύντο τοῖς χαρακάμμοις τῶν Ῥωμαίων. Οἱ δὲ πλεῖστοι καὶ κράτιστοι τῶν ἅποστάντων μετ' Ἀμβιδεψος Κότιαν μὲν αὐτῷ σιφατοπέδῳ καὶ Τιτούριον διέφθειραν· τὸ δὲ ὑπὸ Κικέρων τύγμα μυριάσιν ἔξ περισχόντες ἐποιησάκουν, καὶ μικρὸν ἀπέλιπον ἥρηκέναι κατὰ κράτος, συντετρωμένων ἀπάντων, καὶ παρὰ δύναμιν ὑπὸ προθυμίας ἀμυνομένων. Ως δ' ἡγγέλη ταῦτα τῷ Καισαρος μακρὸν ὅντι, ταχέως ἐπιστρέψας καὶ συγαγαγὼν ἀπικιοχιλίους τοὺς σύμπαντας, ἡπείγετο τὸν Κικέρωνα τῆς πολιορκίας ἐξαιρησθμένος. Τοὺς δὲ πολιορκοῦντας οὐκ ἔλαθεν, ἀλλ' ἀπήγνων ὡς ἀναρπασθμένοις τῆς ὀλιγότητος καταφρογήσαντες. Κάκεῖνος ἐξεπα-

τῶν ἐπέφευγεν τότε, καὶ χωρίς λαβὼν ἐπειηδεῖας ἔχοντα πρὸς πολλοὺς μοχομένῳ μετ' ὄλγων, φράγνυται στρατόπεδον· καὶ μάχης ἕως τοὺς εαυτοῦ πάσῃς ἀναγαγεῖν δὲ τὸν χάρακα καὶ τὰς πύλας ἴνοικοδομεῖν, ὡς δεδοικθεῖς, ἥντικας, καὶ αφρογηὴν ἤναι στρατῆγῶν μέχρις οὗ σποράδην ὑπὸ θράσους προσβάλλοντας ἐπεξελθὼν ἐτρίψατο, καὶ πολλοὺς αὐτῶν διέφευρε.

XXV. Τὸντο τὰς πολλὰς ἀποστάσεις τῶν ἵντανθα Γαλατῶν κατεστρέσε, καὶ τοῦ χειμῶνος αὐτὸς, ἐπιφοιτῶν τε πανταχόσσε, καὶ προσέχων ὁξέως τοῖς νεωτερισμοῖς. Καὶ γὰρ ἦκεν ἐξ Ἰταλίας ἀγτὶ τῶν ἀπολωλθειών αὐτῷ τρίτη τάγματα. Πομπήιον μὲν ἐκ τῶν ὑφ' αὐτῷ δύο χρήσαντος, ἐν δὲ νεοσύλλεκτον ἢ τῆς περὶ Πάδον Γιλατίας. Πόδρῷ δὲ τούτων αἱ πάλαις καταβεβλημέναι κρύψας καὶ νυμφευται διὰ τῶν δυνατοτάτων ἀνδρῶν ἐν τοῖς μοχιμωτάτοις γένεσιν ἀρχαὶ τοῦ μεγίστου καὶ κινδυνούστατού τοῦ ἐκεῖ πολέμων ἀνεψαλνούτο, ὁωσθεῖσαι πολλῇ μὲν ἡλικίᾳ, καὶ πανταχόθεν δῆλοις ἀθροιδθεῖσι, μεγάλοις δὲ πλούτοις εἰς ταῦτα συνεγχθεῖσιν, ἰσχυραῖς δέ πόλεις, δυσεμβόλοις δὲ χώραις. Τότε δὲ χειμῶνος ὥρᾳ, πάγος ποταμῶν, καὶ νιφετοῖς ἀποκερυμμένοι θριμοί, καὶ πεδία χειμάρροις ἐπελεκτιμνασμένα, καὶ πῆ μὲν ἀτέκμαστοι βάστει χιόνος ἀτραποί, πῆ δὲ δι' ἐλῶν καὶ δευράτων παρατριπομένων ἀσάφεια πολλῇ τῆς πορείας, παντάπασιν ἐδόκουν ἀνεπιχειρητὰ Καίσαρει τὰ τῶν ἀφισταμένων ποιεῖν. Άφειστήκει μὲν οὖτις

πολλά φῦλα, πρόσχημα δὲ ἡσαν Ἀρβέρονος καὶ Καρ-
νουτῶν. Τὸ δὲ σύμπαν αἰρεθεῖς πρότος εἶχε τοῦ
πολέμου Οὐεργεντόφιξ, οὗ τὸν πατέρα Γαλάτα, τυ-
ραννίδα δοκοῦντα πρότειν, ἀπέκτειναν.

XXVI. Οὗτος οὖν, εἰς πολλά διελὼν τὴν δύναμιν
μέρη, καὶ πολλοὺς ἐπιστήσας ἥγε μόνας, ὁκειοῦτο
τὴν πόριξ ἄπισταν ἄχρι τῶν πρὸς τὸν Ἀραρατικόν
μένων, διανοούμενος, ἦδη τῶν ἐν Ρώμῃ συνισταμέ-
νων ἐπὶ Καίσαρα, σύμπασαν ἐγείρειν τῷ παλέμῳ Γι-
λατίλαν. Ὁπερ εἴ μικρὸν θστερον ἔποιξε, Καίσαρος
εἰς τὸν ἔμφύλιον ἐμπεσθεὶς πόλεμον, οὐκ ἀν ἐλα-
φρότερος τῶν Κιμβρικῶν ἐκείνων φέροι τὴν Ἰταλίαν
κατέσχον. Νινι δὲ πᾶσι μὲν ἄριστα χρῆσθαι δο-
κῶν τοῖς πρὸς πόλεμον, μάλιστα δὲ καὶ ἕως πεφυκεῖς
Καίσαρ, ἅμα τῷ πυθέσθαι τὴν ἀπόστασιν, ἄρας
ἔχωρες ταῖς αὐταῖς ἔδοῖς, μὲν διῆλθε, καὶ βίᾳ καὶ
τάχει τῆς πορείας διὰ τοσούτου χειμῶνος, ἐπιδειξά-
μενος τοῖς βαρβάροις, ὃς ἄμαχος αὐτοῖς καὶ ἀγή-
τητος ἔπαιστι στρατός. Ὅπου γὰρ ἄγγελον, ἢ γραμ-
ματοφόρον, διαδῦναι παρ' αὐτοῦ χρόνῳ πολλῷ ἢν
ἄπιστον, ἐνταῦθα μετὰ πάσης ἑωρᾶτο τῆς στρατιᾶς,
ἄμα χώρας λυμανθρόμενος αὐτῶν καὶ ἐκκόπτων τὰ χω-
ρία, καταστρεψμένος πόλεις, ἀναλαμβάνων τοὺς με-
τατιθεμένους· μέχρι καὶ τὸ τῶν Αἰδούνων ἔθνος ἐξε-
πολεμώθη πρὸς αὐτὸν, οἱ τὸν ἄλλον χρόνον ἀδεκ-
φοὺς ἀναγορεύσαντες αὐτοὺς Ρωμαίους, καὶ τιμώμε-
νοι διαπρεπῶς, τότε δὲ τοῖς ἀποστάταις προσγενθ-
μένοι, πολλὴν τῇ Καίσαρος στρατιῇ περιέστησεν ἔθν-

μίαν. Λιθπερ καὶ κινήσαις ἐκῆθεν, ὑπερέβαλε τὸ
Λιγγονικὰ, βὸνλόμενος ἀψισθαι τῆς Σηκουανᾶς,
φίλων ὄντων καὶ προκειμένων τῇς Ἰταλίας πρὸς τὴν
ἄλλην Γαλατίαν. Ἐνταῦθα δὲ αὐτῷ τῶν πολεμῶν
ἐπιπεσόντων, καὶ περισχόντων μυριάσι πολλαῖς, δρ-
μήσας διαγωνίσασθαι, τοῖς μὲν δλοις καταπολεμῶν
ἐκράτησε, χρόνῳ πολλῷ καὶ φόρῳ καταβιασύμενος
τοὺς βαρβάρους· ἔδοξε δὲ καὶ ἀρχάς τι καὶ σφαλῆ-
γαι, καὶ δεικνύουσιν Ἀρβέροις Ευρίδιον πρὸς ἵερα
κρεμάμενον, ὡς δὴ Καίσαρος λάφυρον. Ὁ θεασά-
μενος αὐτὸς ὑστερον, ἐμειδίασε, καὶ τῶν φίλων κα-
θελεῖν κελευόντων, οὐκ εἴασεν, ἵστον ἥγονόμενος.

XXVII. Οὐ μὴν ἀλλὰ τότε τῶν διαφυγόντων οἱ
πλεῖστοι μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς πόλιν Ἀλησίαν συνέ-
φυγοι, καὶ πολιορκοῦντι ταύτην Καίσαρι, δοκοῦσαν
ἀνάλογον εἶναι μεγάθει τὸ τειχῶν καὶ πλήθει τῶν
ἀπομακρυμένων, ἐπιπέπτει παντὸς Ιδγου μελῶν κλύ-
δυνος ἔξωθεν. Ὁ γάρ ἦν ἐν Γαλατίᾳ κράτιστον ἀπό
τῶν ἔθνῶν ἀθροισθέν, ἐν ὅπλοις ἡνον ἐπὶ τὴν Ἀλη-
σίαν, τριάκοντα μυριάδες· αἱ δὲ ἐν αὐτῇ τῶν μα-
χομένων οὐκ ἐλάττριες ἦσαν ἐπεικαΐδεκα μυριάδων·
ῶστα ἐν μέσῳ πολέμου τοσούτου τὸν Καίσαρα κατε-
λημμένου καὶ πολιορκούμενον ἀγαγκασθῆναι διττὰ
τείχη προθβαλέσθαι, τὸ μὲν πρὸς τὴν πόλιν, τὸ δὲ
ἀπό τῶν ἐπεικαΐδεκας μυριάδων, ὃς, εἰ συνέλθοιεν αἱ δυνά-
μεις, κομιδῇ διαπειραγμένων τῶν καθ' αὐτόν. Λιά-
πολλά μὲν οὖν εἰκότως ὁ πρὸς Ἀλησίᾳ κίνδυνος ἔσχε
δόξαν, ὃς ἔργα τόλμης καὶ δεινότητος, οἷα τῶν ἀλ-

λογιστῶν οὐδεὶς, παραπλόμενος μάλισται δ' ἄν τις θαυμάσεις τὸ λαθεῖν τοὺς ἐν τῇ πόλει Καίσαρι σοσσαῖταις μυθιστοὶ ταῖς ἔξω συμβαλλοῦται καὶ περιγε-
·κόμινον· μᾶλλον δὲ καὶ τῶν Ρωμαίων τοὺς τὸ πρός τὴν πόλιν τεῖχος φυλάττοντας. Οὐ γάρ πρότερον ἔγινθοκτο τὴν νίκην, ἢ κλαυθμόν ἐκ τῆς Ἀλησίας ἀν-
θρῶν καὶ ποπατόν γυναικῶν ἀκουσθῆναι, Θεασα-
μένων ἄρα κατὰ θάλαττα μέρη πολλοὺς μὲν ἀργύρῳ
καὶ χρυσῷ μεκοσμημένους θυρεούς, πολλὸν δ' αἰ-
ματι πεφυρεμένους θώρακας, ἔτι δ' ἐκπόμπατα καὶ
σημητὰς Γυλατικὰς ὑπὸ Ρωμαίων εἰς τὸ στρατόπεδον
κομιζομένας. Οὕτως δέξεως ἡ τοσαύτη δύναμις, ὥσπερ
εἰδωλον, ἢ δύνεισθεν, ἡράκλιτο καὶ διπεφόρητο, τῶν
πλεότων ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων. Οἱ δὲ τὴν Ἀλησίαν
ἀκούστις, οὐκ ὅλιγα πρόγυμπα παρασχόντες ἑαυτοῖς
καὶ Καίσαρι, τέλος παρέμοιαν ἑαυτούς. Οἱ δὲ τοῦ
σύμπαντος ἡγεμῶν πολέμου, Οὐεργενάροις, ἀναλα-
βίων τῶν δπλῶν τὰ κάλλιστα, καὶ κοσμήσας τὸν ἵπ-
πον, ἐξηπάσατο διὰ τῶν πυλῶν· καὶ ἀνέκλω περὶ
τὸν Καίσαρα καθέζομενον ἐλάσσας, εἰτ' ἀφαλάμενος
τοῦ ἵππου, τὴν μὲν πανοπλίαν ἀπέδριψεν, αὐτὸς δὲ
καθίσας ὑπὸ πόδας τοῦ Καίσαρος ἡσυχίαν ἤγεν, ἄχρις
οὗ παρέδόθη φρουρησόμενος ἐπὶ τὸν θρίαμβον.

XXVII. Καίσαρι δὲ πάλαι μὲν ἐδέδοκτο κατα-
λύειν Πομπήϊον, ὥσπερ ὁμέλει κάκείγω τοῦτον.
Κράσσον γάρ ἐν Πάρθοις ἀπολωλότος, δις ἦν ἐφε-
δρος ἀμφοῖν, ἀπελείπατο τῷ μὲν, ὑπὲρ τοῦ γενέσθετος
μεγίστῳ, τὸν δύται καταλύειν, τῷ δ', ἵνα μὴ πάθῃ

τοῦτο, προσανατολεῖν, δν διδεῖσθαι. Τούτο δὲ Πομπηῖο
μὲν ἐξ ὀλίγου φοβεῖσθαι παρέστη, τέως ὑπεραρρώντες
Καίσαρος, ὡς οὐ χαλεπὸν ἔργον δν, δν αὐτὸς ηὔξησε,
καταλυθῆναι πάλιν ὑπ' αὐτοῦ· Καίσαρ δ', ἀπ' ἀρ-
χῆς ὑπόθεσιν ταύτην πεποιημένος, ἀπὸ τῶν ἀνταγω-
νιστῶν, ὅσπερ ἀθλητῆς, ἔαυτὸν ἀποστήσας μαχράν,
καὶ τοῖς Κελτικοῖς ἔγγυμνασάμενος πολέμοις, ἐπή-
σκησε μὲν τὴν δύναμιν, ηὔξισε δὲ τὴν δόξαν ἀπὸ
τῶν ἔργων, εἰς ἀντίπαλον ἀρνεῖσθαις τοῦς Πομπηῖου κα-
τορθώμασι, λαμβάνων προφάσεις, τὰς μὲν αὐτοῦ
Πομπηῖου, τὰς δὲ τῶν καιρῶν ἴνδιδόκτιων, καὶ τῆς
ἐν Ρώμῃ αικονολιτείας, δι' ἣν οἱ μὲν ἀρχῆς μετιόν-
τες, ἐν μέσῳ θέμενοι τραπέζας, ἐδίκαζον ἀγαιοχύν-
τως τὰ πλήθη, κατήσει δ' ὁ δῆμος ἔμμισθος, σὺν
ψήφοις ὑπὲρ τοῦ δειδωκότος, ἀλλὰ τοξοῖς καὶ ξίφοσι
καὶ σφενδόναις ἀμιλλώμενος. Άιματα δὲ καὶ
τεκρεῖς πολλάκις διοχθναντες τὸ βῆμα διεκριθῆ-
σαν, ἐν διαφύλᾳ τὴν πόλιν, ὃσπερ ἀκυβέρνητον ὑπο-
φερομένην, ἀπολιπόντες· ὥστε τοὺς τοῦν ἔχοντας
ὑγαπτᾶν, εἰ πρὸς μηδὲν αὐτοῖς χεῖρον, ἀλλὰ μονάρ-
χιαν, ἐκ τοιαύτης παραφρούσης ποὺ τοσούτον κλύ-
δωνος ἐκπεσεῖται τὰ πράγματα. Πολλοὶ δ' ἦσαν οἱ
καὶ λέγειν ἐν μέσῳ τοιμῶντες ἥδη, πλὴν ὑπὸ μοναρ-
χίας ἀνήκεστον εἶναι τὴν πολιτείαν, καὶ τὸ φάρμα-
κον τοῦτο χρῆναι τοῦ πραοτάτου τῶν Ἱστρῶν ἀνα-
σχέσθαι προσφέροντος· ὑποδηλοῦντες τούς Πομπηῖον.
Ἐπεὶ δὲ κάκεῖτος, λθγῷ παραιτεῖσθαι καλλωπιζμέ-
νος, ἔργῳ παντὸς μᾶλλον ἐπέρασμεν ἐξ ὧν ἀγαδεί-

χθῆσοιτο δικτάτωρ, συμφροσήσαντες οἱ περὶ Κάτωνα, πειθούσι τὴν γερουσίαν ὑπατον αὐτὸν ἀποδεῖξαι μόνον, ὡς μὴ βιάσαιτο δικτάτωρ γενέσθαι, γομιμωτέρᾳ μοναρχίᾳ παρηγορηθείς. Οἱ δὲ καὶ χρόνον ἐψηφίσαντο τῶν ἐπαρχιῶν. Λύο δ' εἶχεν, Ἰβηρίαν καὶ Λιβύην σύμπασαν, ἃς διώκει πρεσβευτὰς ἀποστέλλον, καὶ στρατεύματα τρέφον, οἵς ἐλάμβανεν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου χίλια τάλαντα καθ' ἔκαστον ἐνιαυτόν.

XXIX. Ἐκ τούτου Καῖσαρ ὑπατεῖαν ἐμνᾶτο πέμπων, καὶ χρόνον διοίως τῶν ἴδιων ἐπαρχιῶν. Τὸν μὲν δὲν πρῶτον Ήορπηῖον σιωπῶντος, οἱ περὶ Μάρκελλον καὶ Λέντλον ἡραντιοῦντο, μισοῦντες ἄλλους Καίσαρα, καὶ τοῖς ἀναγκαῖοις οὐκ ἀγαγκαῖα προστιθέντες εἰς ἀτιμίαν αὐτοῦ καὶ προπηλακισμόν. Νεοκωμίτας γὰρ ἔναγχος ὑπὸ Καίσαρος ἐν Γαλατίᾳ κατοξισμένους ἀφηροῦντο τῆς πολιτείας· καὶ Μάρκελλος ὑπατεύων, ἔνα τῶν ἐκεῖ βουλευτῶν, εἰς Ῥώμην ἀφικόμενον, ἥκιστο δύρδοις, ἐπιλέγων, ὡς ταῦτα τοῦ μὴ Ῥωμαῖον εἶναι παρόσημα προστίθησιν αὔτῳ, καὶ δεικνύειν ἀπιστα Καίσαρι ἐκέλευε. -Μετὰ δὲ Μάρκελλον, ἥδη Καίσαρος τὸν Γαλατικὸν πλοῦτον ἀρύεσθαι δύνδην ἀφεικότος πᾶν τοῖς πολιτευομένοις, καὶ Κουρδῶνα μὲν δημαρχοῦντα πολλῶν ἐλευθερώσαντος δαγείων, Παύλῳ δὲ, ὑπάτῳ δύντι, χίλια καὶ πεντακόσια τάλαντα δόντος, ἀφ' ᾧ καὶ τὴν βασιλικὴν ἐκεῖνος, ὀνομαστὸν ἀνάθημα, τῇ ἀγορᾷ πρόσωφοδόμησεν, ἀντὶ τῆς Φουλβίας οἰκοδομηθεῖσαν· οὗτον

δὴ φοβηθεὶς τὴν σύστασιν δὲ Πομπήϊος, ἀγωφανδὸν
ἥδη δι' ἑαυτοῦ καὶ τῶν φίλων ἐπραττεν ἀποδειχθῆ-
ναι διάδοχον Καίσαρι τῇ: ὥρχης· καὶ πάμπων ἀπή-
τε τοὺς στρατιώτας, οὓς ἔχρησεν αὐτῷ πρός τοὺς
Κελτικοὺς ἀγῶνας. 'Ο δὲ ἀποπέμπει, δωρησάμενος
ἔκαστον ἄνδρας πεντήκοντα καὶ διακοσίαις ψηφισμαῖς·
οἱ δὲ τούτους Πομπήϊων κομίσαντες, εἰς μὲν τὸ πλῆ-
θος οὐκ ἐπιεικεῖς, οὐδὲ χρηστοὺς κατέσπειραν· λό-
γους ὑπὲρ τοῦ Καίσαρος, αὐτὸν δὲ Πομπήϊον ἐλέισι
κεναῖς διέφθειραν, ὡς ποθούμενον ὑπὸ τῆς Καισα-
ρος στρατιᾶς, καὶ τὰ μὲν ἐνταῦθα διὰ φθύνοντο καὶ
πολιτείας ὑπούλους μόλις ἔχοντα, τῆς δὲ ἐκεῖ δυνά-
μεως ἐτοίμης ὑπαρχόνσης αὐτῷ, καὶ μόνον ὑπερ-
βάλλοντι εἰς Ἰταλίαν, εὐθὺς ἰσομένης πρὸς ἐκείνον·
οὗτοι γεγονέναι τὸν Καίσαρα πλήθει στρατευτὴν λυ-
πηρόν αὐτοῖς, καὶ φόβῳ μοναρχίας ὑποπτον. Ἐπεὶ
τούτος Πομπήϊος ἔχαυνοῦτο, καὶ παρασκευῆς μὲν
ἡμέλει στρατιωτῶν, ὡς μὴ διδούκως, λόγοις δὲ καὶ γνώ-
μαις κατεπολιτεύετο τῷ δοκεῖν Καίσαρα, καταψηφι-
ζόμενος. 'Ων ἐκείνος οὐδὲν ἐφράντιζεν· ἀλλὰ λέγεται,
τινὲς τῶν ἀφιγμένων παρ' αὐτοῦ ταξιαρχῶν, ἐστῶτες
πρὸ τοῦ βουλευτηρίου, καὶ πυθμενον, ὡς οὐ δι-
δωσιν ἡ γεροντία Καίσαρι χρήσον τῇ: ἀρχῆς· ,Αλλὰ
αὐτῇ (φάσμα) δώσει·" κρούσανται τῇ χειρὶ τῇ: λαβήσ-
τῆς μαχαίρας.

XXX. Οὐ μὴν ἀλλ' ἡ γε πρὸς Καίσαρος ἀξιω-
σις τὸ πρόσχημα τῆς δικαιολογίας λαμπρὸν εἶχεν.
Ἡέτου γὰρ αὐτὸς τε καταθέσθαι τὰ ὅπλα, καὶ Πομ-

πηίου ταῦτο πράξαντος; ἀμφοτέρους ἴδιώτας γενομένους εὐφίσκησθαι τι παρὰ τῶν πολιχῶν ἀγαθόν· ὡς τοὺς αὐτὸν μὲν ἀφαιρουμένους, ἐκείνω δ' ἦν εἰχε βεβαιοῦστας δύναμιν, ἔτερον διαβάλλοντας, ἔτερον πατασκευάζειν τύφαννον. Ταῦτα προκαλούμενος ἐν τῷ δήμῳ Κουφίων ὑπέρ Καίσαρος, ἐκφοτεῖτο λαμπρῶς· οἱ δέ καὶ στεφάνους ἐπ' αὐτὸν, ἀσπερ ἀθλητὴν, ἀνθοβολοῦντες ἥφεσαν. Ἀντώνιος δὲ δημαρχῶν Καίσαρος ὑπέρ τούτων ἐπιστολὴν κομισθεῖσαν εἰς τὸ πλῆθος ἐξήνεγκε, καὶ ἀνέγνω βίᾳ τῶν ὑπάτων. Ἐν δὲ τῇ βουλῇ Σκιτίων μὲν, δὲ Πομπηίου περθεόδε, εἰσῆγγόσατο γυνάμην, ἂν ἐν ἡμέρᾳ δητῇ μη κατάθηται τὰ δπλα Καῖσαρ, ἀποδειχθῆναι πολέμιον αὐτόν. Ἐρωτώντων δὲ τῶν ὑπάτων, εἰ δοκεῖ Πομπήιον ἀφεῖναι τοὺς στρατιώτας, καὶ πάλιν, εἰ δοκεῖ Καίσαρα, τῇ μὲν ὀλίγοι παντάπασι, τῇ δὲ πάντες παρὸν ὀλίγους προσεδεντο. Τῶν δὲ περὶ Ἀντώνιον πάλιν ἀξιούντων ἀμφοτέρους τὴν ἀρχὴν ἀφείνειν, πάντες διμαλῶς προσεκάρησαν. Ἀλλ' ἐκβιαζομένου Σκιτίωνος, καὶ Λέντλου τοῦ ὑπάτου βοῶντος, δπλων δεῖν πρὸς ἄνδρας ἡρεψήρ, οὐ ψήρων, τότε μὲν διελύθησαν, καὶ μετεβάλοντο τὰς ἐσθῆτας ἐπὶ πένθει διὰ τὴν στάσιν.

XXXI. Ἐπεὶ δὲ παρὰ Καίσαρος ἥκον ἐπιστολαὶ μετριάζειν δοκοῦντος, (ἥξειν γὰρ ἀφεῖς τὰλλα πάντα, τὴν ἐντὸς Ἀλπεων, καὶ τὸ Ἰλλυρικὸν μετά δυεῖν ταγμάτων αὐτῷ δοθῆναι, μέχρις οὖν τὴν δευτέραν ὑπατελον μέτεισι) καὶ Κικέρων δὲ δητῷ, ἀρτε παρὰν ἐκ Κιλικίας καὶ διαλλαγάς πράττειν, ἐμάλαστε τὸν Πομ-

πιῇστον δὲ ταῦλα συγχωρῶν, τοῦδε στρατιώτας ἀφῆ-
ρει. Καὶ Κινέδων μὲν ἔπειθε τοὺς Καλασαροὺς φίλους
συνενδόντας, ἐπὶ ταῖς εἰρημέναις ἐπαρχίαις, καὶ στρα-
τιώταις μόνοις ἑκταυσχιλίοις, ποιεῖσθαι τὰς διαλύσεις.
Πορπηῆσυ δὲ καρπομένου καὶ διδόντος, οἱ περὶ
Δέντελον οὐκ εἴσαντενοντες, ἄλλα καὶ τῆς βουλῆς
Ἀντώνιον καὶ Κουριονα προκηλαπίσαντες ἔξηλασαν
ἀτίμως, τὴν εὐθρεπτεστάτην Καίσαρι τῶν προτρύνων
αὐτοὶ μηχανησάμενοι, καὶ δι’ ἣς μάλισται τοὺς στρα-
τιώτας πάρῳξυνεγ, ἐπιδειπλύμενος ἄνθρας ἐλλογίμους
καὶ σφροντας ἐπὶ μισθῶν ζευγῶν πεφευγότας ἐν
ἰσθῆσιν οἰκετεῖκαν. Οὕτω γάρ ἀπὸ Ρώμης εκεν-
σαντες ἑαυτοὺς διὰ φόβον ὑπεξήσαν.

XXXII. Ήσαν μὲν οὗτοι περὶ αὐτὸν οὐ πλεονε
ἶππίσιν τριακοσίων καὶ πεντακισχιλίων ὑπλετῶν· τὸ
γὰρ ἄλλο στράτευμα πέραν Ἀλπεων ἀπολιλεψμένον
ἔμελλον ἄξειν οἱ πεμφθέντες. Ορῶν δὲ τὴν ἀρχὴν
ἄντιντατο πράγματον τοι τὴν ἕφοδον οὐ πολυχαι-
ρίας δεομένην ἐν τῷ παρθενι μᾶλλον, ἢ θάμβει τε-
τόλμητης καὶ τάχει καιροῦ καταληπτέαν οὖσαν, (ἐκ-
πλήξειν γάρ ἀπιστούμενος ὅδον, ἢ βιάσοσθαι μετὰ
παρασκευῆς ἐπελθὼν) τοὺς μὲν ἡγεμόνας καὶ ταξιάρ-
χους ἐκάλευσε, μαχαίρας ἔχοντας ἀνεν τῶν ἄλλων
ὅτλων, κατασχεῖν Ἀριμνον, τῆς Σικελίας μεγάλην
πόλιν, ὃς ἐνδέχεται μάλιστα φρισαμένους φόνου καὶ
ιάρωνταις· Ορτησάθε δὲ τὴν δύναμιν παρέδωκεν. Αὐ-
τὸς δὲ τὴν μὲν ἡμέραν διέγαγεν ἐν φανερῷ, μορομά-
χοις ἐφεστώς γερανοῖς τρένοις καὶ Θεῶμενος. Μικρὸν

δὲ πρὸς ἐσπέρας θεραπεύσας τὸ σῆμα, καὶ παρελθὼν
 εἰς τὸν ἀνδρῶνα, καὶ: ωγγονός διενυς μάχας τοῦς κε-
 αλημένους επί τῷ διπνοῃ, ἥδη πυκνοῖς ξενέ-
 στη, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἑιλορροηθεῖς, καὶ κε-
 λεύσας περιμένειν αὐτὸν ὡς ἐπανελευθερων· ὅλι-
 γοις δὲ τῶν φίλων προεψήσα, μὴ κατὰ τὸ αὐτὸν πάν-
 τας, ἄλλους δ' ἄλλῃ διώκειν. Αὐτός δὲ τῶν μισθίων
 ζευγῶν ἐπιβίας ἔνδει, ἥλιυνεν ἐιέραν τινὰ πρῶτον
 δόδον, εἶτα πῦδα τὸ Ἀρίμινον ἐπιστρέψας, ὃς ἥλθεν
 ἐπὶ τὸν δρῖζοντα τὴν ἐντὸς Ἀλτεων Γυλατίαν ἀπὸ
 τῆς ἄλλης Ιειλίας ποταμὸν, (Ροιθίκων καλεῖται)
 καὶ λογισμὸς αὐτὸν εἰσήσει μᾶλλον ἴγγιζοντα τῷ δει-
 νῷ, καὶ περιφερόμενον τῷ μεγέθει τῶν τολμωμένων,
 ἔσχετο δρόμοι· καὶ τὴν πορείαν ἐπιστήσας, πολλὰ
 μὲν αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ διήνυγε, σιγῇ τὴν γνώμην ἐπ'
 ἀμφορεψα μεταλημβάνων, καὶ τροπὸς ἔυχεν αὐτῷ
 τότε τὸ βούλευμα πλεωτας· πολλὰ δὲ καὶ τῶν φί-
 λων τοῖς παροῦσιν, ὃν ἦν καὶ Πολλίων Ἀσίνιος, συν-
 διηπόρησεν, ἀγυλογιζόμενος, ἥλικων κακῶν ἀρξει
 πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ διάβασις, δοσον τε λόγον αὐτῆς
 τοῖς αὐθιστικούσι. Τέλος δὲ μετὰ θυμοῦ τι-
 νος, ὡσπερ ἀρεῖς ἑαυτὸν ἐκ τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὸ
 μέλλον, καὶ τοῦτο δὴ τὸ κοινὸν τοῖς εἰς τύχας ἐμ-
 βαίνοντιν ἀπόρονς καὶ τοῦτος προσίμιον ὑπειπών·
 „Ανεργίκεθοι κύρbos“ ὡρμησε πρὸς τὴν διάβασιν παὲς
 δρόμῳ τὸ λοιπὸν ἥδη κράμενος, φύσεπεσ πρὸς ἥμέ-
 ρας εἰς τὸ Ἀρίμινον, καὶ κατέσυχε. Λέγεται δὲ τῇ
 προτέρᾳ νυκτὶ τῆς διαβάσεως ὅταρ ἵδειν ἐκθεσμον·

ιδόκει γάρ αὐτὸς τῇ εἰαυτοῦ μητρὶ μίγνυσθαι τὴν
ἀρρένων μίξιν.

XXXIII. Ἐπεὶ δὲ κατελήφθη τὸ Ἀρίμινον, ὥσ-
περ ἀνεῳγμένου τοῦ πολέμου πλατείας πόλαις ἐπεὶ
πᾶσαν ὁμοῦ τὴν γῆν καὶ Θάλασσαν, καὶ συγκιχυ-
μένων ἡματοῖς ὅροις τῆς ἐπαρχίας τῶν νόμων τῆς
πόλεως, οὐκ ἄγδρας ἀν τις φήσῃ καὶ γυναικας, ὥσ-
περ ἄλλοτε, σὺν ἐκπλήξει διαφοριτάν τῇ; Ἰταλίας,
ἄλλα τὰς πόλεις αὐτας ἀναταμένας, φυγῇ διαφέρε-
σθαι δι' ἄλληλων· τὴν δὲ Ρώμην, ὥσπερ ὑπὸ φευ-
μάτων πιμπλαμένην, φυγαῖς τῶν πέριξ δήμων καὶ
μεταστάσεσιν, οὗτ' ἀρχοντες πεῖσαι ὁρδίαν οὖσαν,
οὔτε λόγῳ καθεκτήν, ἐν πολλῷ κλύδωνι καὶ σάλῳ,
μικρὸν ἀπολιπεῖν αὐτὴν ὑφ' αὐτῆς ἀνατετράψθαι.
Πάθη γάρ ἀντίπαλα, καὶ βίαια κατεῖχε κινήματα
πάντα τόπον. Οὕτε γάρ τὸ χαῖρον ἡσυχίαν ἤγει,
ἄλλα τῷ δεδοικότε καὶ λυπουμένῳ κατὰ πολλὰ συμ-
πίπτον ἐν μεγάλῃ πόλει, καὶ Θρασυνόμετον ὑπὲρ
τοῦ μέλλοντος, δι' ἐρίθων ἦν· αὐτὸν τε Πομπήϊον
ἐκπεπληγμένον ἄλλος ἄλλαχθεν ἐτάφιττε, τοῖς μὲν,
ώς ηὔησε Καίναρα καθ' εἰαυτοῦ καὶ τῇ; ἡγεμονίας,
εὐθύνας ὑπέρχοντα, τῶν δ', διε παραχωροῦντα καὶ
προτεινόμενον εὐγνώμονας διαλύσεις ἀφῆτε τρις
περὶ Δένιλων ὑβρίσαι, κατηγορούντιων. Φαώνιος δ'
αὐτῷ ἐκέλευσε τῷ ποδὶ τύπτειν τὴν γῆν· ἐπεὶ μεγα-
ληγορῶν πότε πρᾶς τῇ σύγκλητον, οὐδὲν εἴα πολυ-
πραγμονεῖν, οὐδὲ φροντίζειν ἀκείκους τῆς ἐπὶ τὸν
πόλεμον παρασκευῆς· αὐτὸς γάρ, δποι ἄγεπίη, κρού-

σας τὸ Σάφρος τῷ ποδὶ, στρατευμάτων ἐμπλήσειν
τὴν Ἰταλίαν. Οὐ μὴν ἄλλα καὶ τότε πλήθει δυνά-
μεως ὑπερέβαλεν ὁ Πομπήεος τὴν Καισαρος· εἴσας
δὲ οὐδεὶς τὸν ἄνδρα χρήσασθαι τοῖς ἑαυτοῦ λογε-
στοῖς, ἀλλ' ὑπ' ἀγγελμάτων πολλῶν καὶ φρεδῶν ποι-
φόρων, ὡς ἀφειττος ἥδη τοῦ πολεμίου, καὶ πάντας
κατέχοντος, εἴξας συνεξερούσθη τῇ πόλεων φροῖῃ,
καὶ ψηφίζεται ταράχην δρᾶν, καὶ τὴν πόλιν ἔξα-
λιπε, κελεύσας ἐπεσθεῖ τὴν γερουσίαν, καὶ μηδέπα
μένειν τῶν πρὸ τῆς τύψαννίδος ἡρημένων τὴν πατρί-
δα καὶ τὴν ἐλευθερίαν.

XXXIV. Οἱ μὲν οὖσαι ὄπατοι μηδὲ οὐδέποτε ἐστὶν
πρὸ ἔξδου Θύσαντες ἔργον· ἔργον δὲ καὶ τῶν
βουλευτῶν οἱ πλειστοι, τρόπον τινὰ δι' ἀρταγῆς
ἀπὸ τῶν ἴδιων, ὅ τι τύχοιεν, ὕσκερος ἀλλοιολογίαν,
λαμβάνοντες. Κινοὶ δὲ οἱ, καὶ σφόδρα τὰ Καισα-
ρος ἡρημένοι προτερον, ἔξεπεσον ὑπὸ Θάμβους τότε
τῶν λογισμῶν, καὶ συμπαρηγέθησαν, οὐδὲν διέ-
μενοι, τῷ φεύματι τῆς φροῦρος ἐμελήησ. Οἰκεότα-
τον δὲ θέαμα τῆς πόλεως ἦν, ἐπιφερόμενου τοσού-
του χειμῶνος, ἀσπερ γεὼς ὑπὸ κυβερνήτων ἀπαγο-
ρευόντων πρὸς τὸ συντεχόν ἐκπεσεῖν ἀναγναζομένης.
Ἄλλα, καίπερ οὕτω τῆς μεταστάσεως οἰκεότας οὖσης,
τὴν μὲν φύγιην οἱ ἄνθρωποι πάτερίδα διὰ Πομπή-
ΐου ἤγουντο, τὴν δὲ Ρώμην, ὡς Καίσαρος στρατό-
πεδον, ἐξέπεπον. Ὅπου ταὶ Λαβιηνός, ἀνήρ ἐν
τοῖς μάλιστα φίλος Καίσαρος, καὶ πρεαθεντὴ γε-
γονὼς, καὶ συνηγωνισμός ἐν πᾶσι προδυναμωταῖς

τοῖς Καλτικοῖς πολέμοις, τότε ἐκεῖνος ἀποδράς, ἔχο-
το πρὸς Πομπήιον. Άλλὰ τούτῳ μὲν καὶ τῷ χρήματικ
καὶ ταὶς απουσίαις ἀπέπεμψεν δὲ Καίσαρ. Δομι-
τίῳ δὲ ἄγουμάνῳ σπειρῶν τριάκοντα, καὶ κυτίχορτες
Κορφίνιοι, ἐπελθὼν παρεστήσατο κέδευταν. Οὐ δέ,
ἀπογνώντις τὰ καθ' ἑαυτὸν, ἡτησε τὸν ἰστρόν, οἰκέ-
την δῆτα, φάρμακον· καὶ λαβὼν τὸ δοθὲν, ἔπειν ὡς
τεθνηδόμενος. Μητὸς δὲ ὅλιγον δὲ ἀκούεις, τὸν Καί-
σαρα Θαυμάσει τενι φιλανθρωπίᾳ χρῆσθαι πρὸς
τὸν ἑαλωκότας, ἀντὸς αὐτὸν ἀπεθρήγνυι, καὶ τὴν
δξίτητα τοῦ βουλεύματος ἤτιετο. Τοῦ δέ ίατροῦ
Θαρρόντοντος αὐτὸν, ὡς θηρωτικόν, οὐ θανάτιμον,
παποκότα, περιχαρῆς ἀκοστάς ἀπῆις πρὸς Καίσαρα,
καὶ λαβὼν δεξιὸν, αὐθις διεξέπεισε πρὸς Πομπήιον.
Ταῦτ' εἰς τὴν Ῥώμην ἀπαγγειλλήμενα τοὺς ἀνθρώ-
πους ἥδιους ἐποίει, καὶ τινες φυγόντες ἀνέστρεψαν.

XXXV. Οὐ δὲ Καίσαρ τὴν τε τοῦ Δομιτίου στρα-
τιὰν παρέλαβε, καὶ τοὺς ἄλλους, δισεις ἐν ταῖς πό-
λεσι Πομπηϊῷ στρατολογουμένους ἀρθεσες καταλα-
βών. Πολὺς δὲ γεγονὼς ἥδη καὶ φοβερὸς ἐπ' αὐ-
τὸν ἦλιυνε Πομπήιον. Οὐ δέ οὐκ ἐδέξατο τὴν ἔφο-
δον, ἀλλ' εἰς Βρευτῆσιν φυγὸν, τοὺς μὲν ὑπάτους
πρότερον ἔστειλε μετὰ διημένως εἰς Λυθρόδαχιον, αὐτὸς
δὲ ὅλιγον ὑπερόν τε πελθεός Καίσαρος ἐξέπλευσεν,
ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου γραφησομένοις τὰ καθ' ἔκα-
στα δηλωθῆσεται. Καίσαρε δὲ βουλομένῳ μὲν εὐ-
θὺς διέκειτο ἀπορίᾳ γεῶν ἦν. Εἴς δὲ τὴν Ῥώμην
ἀνέστρεψε, γεγονὼς ἐν ἥμέραις ἵξηκοντα πάσης ἀναι-

μαστὶ τῆς Ἰταλίας κύριος. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν πόλειν
 εὗρε μᾶλλον, ἢ προαιδόκα, καθεστῶσαν, καὶ τῶν
 ἄποδ βουλῆς, ἐν αὐτῇ συχνοὺς, τούτοις μὲν ἐπειεικῇ
 καὶ δημοτικὰ διελέχθη, παρακαλῶν αὐτοὺς καὶ πρὸς
 Πομπήϊον ἀποστέλλειν ἄνδρας ἐπὶ συμβάσει πρε-
 πούσαις ♦ ὑπήκουσε δ' οὖδεις, εἴτε φοβούμενοι
 Πομπήϊον ἐγκαταλειμμένον, εἴτε νομίζοντες, οὐχ
 οὐτω Καίσαρα φρονεῖν, ἀλλ' εὐπρεπέᾳ λόγων χρῆ-
 σθαι. Τοῦ δὲ δημάρχου, Μετέλλου, κωλύοντος
 αὐτὸν ἐκ τῶν ἀποθέτων χρήματα λαμβάνειν, καὶ
 γόμους τικάς προφέροντος, οὐκ ἔφη τὸν αὐτὸν δηλον
 καὶ γόμων καιρὸν εἶναι. „Σὺ δὲ εἰ τοῖς πραττομένοις
 δυσκολαίνεις, γῦν μὲν ἐκποδὼν ἅπιθι· παρδροσίας
 γάρ οὐ δεῖται πόλεμος. Ὄταν δὲ καταθῶμει τὰ
 δηλα, συμβάσεων γενομένων, τότε παριών δημαγω-
 γήσεις. Καὶ ταῦτα (ἔφη) λέγω τῶν ἐμαυτοῦ δικαιώ-
 νος διφιέσμενος. Ἐμὸς γάρ εἰ σὺ, καὶ πάντες, δσους
 εἰληφα τῶν πρὸς ἐμὲ στασιασάντων.“ Ταῦτα πὺδος
 τὸν Μετέλλον εἰπὼν, ἐβάδιξε πρὸς τὰς θύρας τοῦ
 ταμιείου. Μὴ φαινομένων δέ τῶν κλειδῶν, χαλκεῖς
 μεταπεμψάμενος, ἐκκόπτειν ἐκέλευεν· αὐτὸς δὲ ἐντ-
 σταμένου τοῦ Μετέλλου, καὶ τινῶν ἐπαινούντων, δια-
 τεινάμενος ἡπείλησεν ἀποκτενεῖν αὐτὸν, εἰ μὴ παύ-
 σαιτο παρενοχλῶν. „Καὶ τοῦτο (ἔφη), μειούμενον,
 οὐκ ἀγνοεῖς, διι μοι δυσκολότερον ἦν εἰπεῖν, η
 πρᾶξαι.“ Οὗτος δὲ λόγος τότε καὶ Μετέλλον ἀπελ-
 θεῖν ἐποίησε καταδείναντα, καὶ τἄλλα δημίως αὐτῷ
 καὶ ταχέως ὑπῆρχεσθαι πρὸς τὸν πόλεμον.

XXXVI. Ἐστινάγεις δ' εἰς Ἰβηρίαν, προβιβερον
ἐγκωκώς τὸν πέρι Ἀρδάνιον καὶ Βάρωνα Πομπηϊον
πρεσβευτὰς ἐκβαλ· ἦν, καὶ τὰς ἐκεῖ δυνάμεις καὶ τὰς
ἐπαρχίας ὑφ' αὐτῷ ποιησάμενος, οὕτως ἐπὶ Πομ-
πηϊον ἔλαύνειν, μηδένα κατὰ τῶν τῶν πολεμίων
ὑπολιπόμενος. Κινδυνεύσας δὲ καὶ σώματι πολλά-
κις κατ' ἐνδρας, καὶ τῷ στρατῷ μᾶλιστα διὰ λι-
μὸν, οὐκ ἀνῆκε πρότερον ὁμώνων καὶ προκαλούμε-
νος καὶ περιταφρεύσαν τοὺς ἄνδρας, ἢ κύριον βίᾳ
γεγένθαι τῶν στρατοπέδων, καὶ τῶν δυνάμεων. Οἱ
δ' ἡγεμόνες ὥχοντο πρὸς Πομπήϊον φεύγοντες.

XXXVII. Ἐπαγελθόντα δ' εἰς Ρώμην Καίσαρα
Πείσων μὲν δ' πενθερὸς παρεκάλει πρὸς Πομπήϊον
ἀποστῆλειν ἄνδρας ὑπὲρ διαιλύσεως, Ἰσαυρικὸς δὲ
Καίσαρι χαριζόμενος ἀντεῖπεν. Λίρεθεις δὲ διεπά-
ταρ διπό τῆς βουλῆς, φυγάδας τε κατέγαγε, καὶ
τῶν ἐπὶ Σύλλα-δυστυχησάντων τοὺς παῖδας ἐπιτί-
μους ἐσοίησε, καὶ σισσαχθείᾳ τιγὶ τόκων ἐκούφιζε
τοὺς χρεωφειλέτας· ἄλλων τε τοιούτων ἥψατε πολι-
τευμάτων, οὐ πολλῶν· ἀλλ' ἐν ἡμέραις ἐνδεκα τὴν
μὲν μοναρχίαν ἀπειπάμενος, ὑπατον δ' ἀγαδεῖξας
ἔαυτὸν καὶ Σερουΐλιον Ἰσαυρικὸν, εἴχετο τῆς στρα-
τείας. Καὶ τὰς μὲν ἄλλας δύναμεις καθ' ὅδον ἐπε-
γόμενος παρῆλθεν, ἵππεις δ' ἔχων λογάδας ἐξακο-
σίους, καὶ πέντε τάγματα, χειμῶνος ἐν τροπαῖς ὕν-
τος, ἴσταμένον Ἰανουαρίου μηνὸς, (οὗτος δ' ἦν εἶη
Ποσειδεῶν Ἀθηναίοις) ὀφῆκεν εἰς τὸ πέλαγος· καὶ
διαβαλὼν τὸν Ἰόνιον, Ὄροικον καὶ Ἀπολλωνίαν αἴ-

ρεῖ, τὰ δὲ πλοῖα πάλιν ἀπέπεμψεν εἰς Βρευτήσιον ἐπὶ τοὺς ὑστερίσαντας τῇ πορείᾳ στρατιώτας. Οἱ δ', ἄχρι μὲν ταῦθ' δδὸν ἦσαν, ἔτι δὴ καὶ παρηκμακότες ἡδη τοῖς σώμασι, καὶ πρὸς τὰ πλήθη τῶν πολέμων ἀπειρηκότες, ἐν αἰτίαις εἰχον τὸν Καίσαρα. „Ποὶ δὴ, καὶ πρὸς τί πέφας, ἡμᾶς διὰνηρ καταθῆσεται, περιφέρων καὶ χρώμενος ὁσπερ ἀπρύτοις καὶ ἀψύχοις ἥμιν; καὶ σιδηρος ἐξέκαμπτος πληγαῖς, καὶ θυρεοῦ τις ἐστὶ φειδῶ ἐν χρυσῷ τουσούτῳ καὶ Θώρακος. Οὐδέτερος δὲ τῶν τραυμάτων ἄρα λογίζεται Καίσαρ, διε Θηγηῶν μὲν ἄψχει, Θυητὰ δὲ πεφύκαμεν πάσχειν καὶ ἀλγεῖν; Ὅραν δὲ χειρῶνος καὶ πυνθματος ἐν θάλαττῃ καὶ φόρον οὐδὲτερος βιάζεινθαι δυνατόν· ἀλλ' οὗτος παραβάλλεται, καθάπερ οὐ διώκων πολεμίους, ἀλλὰ φεύγοντα.“ Τοιαῦτα λέγοντες ἐπόρευοντο σχολαίως εἰς τὸ Βρευτήσιον. ‘Ως δέ τιθύντες εἴδον ἀγηγμένον τὸν Καίσαρα, ταχὺ πάλιν αὖ μεταβαλόντες, ἐκάπιζον ἕστοντος. προσδέτας ἀπόκαλοῦντες τοῦ αὐτοκράτορος. Ἐκάπιζον δέ καὶ τοὺς ἡγεμόνας οὐκ ἐπιταχύναντας τὴν πορείαν. Καθήμενοι δέ ἐπὶ τῶν ἄκρων πρὸς τὸ πέλαγος καὶ τὴν Ἡπειρον, ἀπεσκόπουν τὰς γαῖας, ἐφ' ᾧ ἔμελλον περαιοῦσθαι πρὸς ἐκεῖνον.

XXXVIII. Ἐν δέ Ἀπολλωνίᾳ Καίσαρ, οὐκ ἔχων ἀξιόμαχον τὴν μεθ' ἑαυτοῦ δύναμιν, βραδυνούσης δὲ τῆς ἐκεῖθεν, ἀπορούμενος καὶ περιπαθῶν, δεινὸν ἐβούλευσε βιούλευμα, κρύφα πάντων εἰς πλοῖον ἐμβὰς, τὸ μέγεθος δωδεκάσκαλμον, ἀναχθῆναι πρὸς

τὸ Ερευνήσαν, τηλικούτοις στόλοις περιεχομένου τοῦ πελάγους ἥπο τῶν πολεμίων. Νυκτὸς οὖν ἐσθῆτε θεράπευτος ἐπιφυψάμενος ἀνέβη, καὶ υπεβαλὼν ἵαυτὸν, ὡς τινα τῶν παρημελημένων, ἤσθυε. Τοῦ δὲ Ἀγίου ποταμοῦ τὴν γαῦνην ὑπεφέροντος εἰς τὴν Θάλαισσαν, τὴν μὲν ἀσθενὴν αἴρειν, ἢ παρεῖχε τηνικαῦτα περὶ τὰς ἐνθόλας γαλήνην, ἀποθοῦσα πόρρω τὸ κῦμα, πολὺς πικέύας πελάγιος διὰ νυκτὸς ἀπέσβεσε πρὸς δὲ τὴν πλημμύραν τῆς Θαλασσῆς παὶ τὴν ἀντιβολὴν τοῦ κλίνωντος ἀγριαινον, διὰ ποτυμδεῖ, καὶ τραχὺς ἄμα καὶ κτύπωμαγάλῳ παὶ σκληραῖς ἀραιοπλάμενος δίναις, ἀποφος ἦν βιασθῆναι τῷ κινηργήτῃ· καὶ μεταβαλλεῖν ἐνέλευσε τοὺς γαύτας, ὡς ἀποστρέψων τὰν πλοῦν. Λισθάμενος δ' δ' Καίσαρος ἀναδείκνυσιν ἔαυτὸν, καὶ τοῦ κυβερνήτου λαβθάμενος τῆς χειρὸς, ἀπεπληγμένου πρὸς τὴν δύνατον· „Ιδε (ἄρη), γένοιτο, τάλμει καὶ δέδιθι μηδέν· Καίσαρος φέρεις, καὶ τὴν Καίσαρος τύχην συμπλέουσαν.“ Ελάθοντε τοῦ χραιμῆκος οἱ καῦται, καὶ τοῖς κάθηταις ἐμφύντες, ἐβιάζοντο πάσῃ προθικμήτῃ πόταμον· Ήτε δὲ φύν απαρτα, διξάμενος πολλὴν Θάλατταν, καὶ καυδηνεύασες ἐν τῷ στόματι, συνηχώρησε μᾶλλον ἄκατη τῷ κυβερνήτῃ μετάβαλεν. Ἀγιότες δ' αὐτῷ κατὰ πλῆθος ἀπήματον οἱ στρατιῶται, πολλὰ μεμφρίενος καὶ δυσπιεθαύγετες, δε μὴ πάντεσται καὶ σὺν αὐτοῖς μόνοις ἴκανδε εἶναι τικῆν, ἀλλού ἄχθεται καὶ παραβύλλεται διὰ τοὺς ἀπόκνους, ὡς ἀπιστῶν τοῖς παροῦσιν.

XXXIX. Ἐκ τούτου κατέπλευσε μὲν Ἀπεύθυνος ἀπὸ Βρετημίου τὰς δινάμεις ἄγων. Θαρρήσας δὲ Καῖσαρ προσῆκαλεῖτο Πομπήϊον, ἵδρυμένον ἐν καλῷ, καὶ χορηγούμενον ἐκ τε γῆς καὶ θαλάττης ἀποχρώντας, αὐτὸς ἐν οὐκ ἀφθόνοις διάγοντας κατ' ἀρχὰς, ὅστερον δὲ καὶ σφόδρα πιεσθεὶς ἀπορίᾳ τῶν ἀναγκαίων. Ἀλλὰ διέβαν τινὰ κόπιοντες οἱ στρατιῶται, καὶ γάλακτι φυρῶντες, προσέφεροντο, καὶ πότε καὶ διαπλάσαντες ἐξ αὐτῆς ἄρτους, καὶ τοῖς προφυλακαῖς τῶν πολεμίων ἐπιδραμόντες, ἔβαλλον εἶσαν καὶ διερρίπτουν, ἐπιλέγοντες, ὡς, ἄχρις ἂν ἡ γῆ τοιεύντας ἐκφέρῃ διέβας, οὐ παύσονται πολιορκοῦντες Πομπήϊον. Οἱ μέγτοι Πομπήϊος οὔτε τοὺς ἄρτους, οὔτε τοὺς λόγους εἴσι τούτους ἐκφέρεσθαι πρόθι τὸ πλῆθος. Ἡθύμουν γάρ οἱ στρατιῶται, τὴν ἀγριότητα καὶ τὴν ἀπάθειαν τῶν πολεμίων, ἀπέρι Θηρίων, διέρρωδοῦντες. Λει δέ τινες περὶ τοῖς ἐφύμασι τοῖς Πομπήϊου μάχαις σποράδες ἐγίγνοντο· καὶ περιῆν πάσαις δὲ Καῖσαρ, πλὴν μᾶς, ἐν ᾧ, τροπῆς μεγάλης γενομένης, ἐκινδύνευσεν ἀπολέσαι τὸ στρατόπεδον. Πομπήϊον γάρ προσβαλόντος, οὐδεὶς ἔμειγεν, ἀλλὰ καὶ τάφροι κατεπίμπλαντο κτεινομένων, καὶ περὶ τοῖς αὐτοῖς χαρακώμασι καὶ περιτειχίσμασιν ἐπιπτον ἐλαυνόμενος προτροπάδην.- Καῖσαρ δὲ ὑπαντιάζων, ἐπειρῶτο μὲν ἀνασιρέφειν τοὺς φεύγοντας, ἐπέδραινε δὲ οὐδέν· ἀλλ' ἐπιλαμβανομένου τῶν σημείων ἀπερρίπτουν οἱ κομβίστες, ὥστε δύο καὶ τριάκοντα λαβεῖν τοὺς πολεμίους, αὐτὸς δὲ παρό-

μικρόν ήλθεν ἀποθανεῖν. Άνδρὶ γάρ μεγάλῳ καὶ δώματέων, φεύγοντι παρ' αὐτὸν, ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα, μένειν ἐκέλευσε, καὶ στεφάνης πρὸς τοὺς πολεμίους. Ο δέ, μεστὸς ὥν ταραχῆς παρὰ τὸ δεινόν, ἐπήρετο τὴν μάχαιραν, ὡς καθιξθεντος· φθάνει δὲ δ τοῦ Καίσαρος ὑπασπιστῆς ἀποκόφας αὐτοῦ τὸν ὄμον. Οὕτω δὲ ἀπέγων τὰ καθ' αὐτὸν, ὃστ', ἐπεὶ Πομπήϊος δπ^τ εὐλαβείας τίνδει, η τύχης, ἔργῳ μεγάλῳ τέλος οὐκ ἐπέδηκεν, ἀλλὰ καθειρᾶς εἰς τὸν χάρακα τοὺς φεύγοντας, ἀνεχόρησεν, εἰπεν ἄρα πρὸς τὸν φίλους ἀπιών δ Καῖσαρ· „Σήμερον ἀν η νίκη παρὰ τοῖς πολεμίοις ην, εἰ τὸν νικῶντα εἶχον.“ Αὐτὸς δὲ παρέλθὼν εἰς τὴν Θηγηνήν καὶ πατακήθεις, γένκτα πασῶν ἐκείνην ἀνιασσωτάτην διήγαγεν, ἐν ἀπόροις λογισμοῖς, ὡς κακῶς ἐστοατηγηκώς, δτι, καὶ χώρας ἐπικειμένης βαθεῖας καὶ πόλεων εὔδαιμον τῶν Μακεδονικῶν καὶ Θετταλικῶν, ἐάσας ἐπεὶ περισπάσαι τὸν πόλεμον, ἐγταῦθα καθέζοιτο πρὸς Θαλάττη, ναυκρατούντων τῶν πολεμίων, πολιορκούμενος τοῖς ὀναχκαίοις μᾶλλον, η τοῖς διπλαῖς πολιορκῶν. Οὕτω δὲ περισπασθεὶς καὶ ἀνιαθεὶς πρὸς τὴν ἀπορίαν καὶ χαλεπότητα τῶν παρόγυνων, ἀνίστη τὸν στρατὸν, ἐπὶ Σκιτίωνα προσάγεν εἰς Μακεδονίαν ἐγνωκώς· η γάρ ἐπισπάσεσθαι τὸν Πομπήϊον, ὅπου μαχεῖται μὴ χρηγούμενος δμοίως ἀπό τῆς Θαλάττης, η περιένεσθαι μεμονωμένου Σκιτίωνος.

XL. Τοῦτο τὴν Πομπήϊον στρατιὰν ἐπῆρε, καὶ τοὺς πέρι αὐτὸν ἡγεμόνας, ὡς ἡρημέγουν καὶ φεύγοντας. T. VII.

γοντος ἔχεσθαι Καίσαρος. Αὐτὸς μὲν γάρ εὐλαβῶς εἶχε Πομπήϊος ἀναρρίψαι τὴν μάχην περὶ τηλικούτων, καὶ παρεσκευασμένος ἄριστα πᾶσι πρὸς τὸν χρόνον, ἡξίου τρίβειν καὶ μαραίνειν τὴν τῶν πολεμίων ἀκμὴν βραχεῖαν οὖσαν. Τό γάρ τοι μαχημώτιτον τῆς Καίσαρος δυνάμεως ἐμπειρίαν μὲν εἶχε καὶ τόλμαν ἀνυπόστατον πρὸς τοὺς ἀγῶνας, ἐν δὲ ταῖς πλάναις καὶ ταῖς στρατοπεδείαις τειχοφυλακοῦντες καὶ νυκτερεφτοῦντες ἐξέκαμπτον ὑπὸ γῆρας, καὶ βαρεῖς ἥσαν· τοῖς σώμασι πρὸς τοὺς πόνους, διὰ μασθίνειαν ἐγκαταλείποντες τὴν προθυμίαν. Τύπος δὲ καὶ τι γειτναὶ λοιμῶδες ἐλέχθη, τὴν ἀτοπίαν τῆς διαίτης ποιησάμενον ἀρχὴν, ἐν τῇ στρατιῷ περιφέρεσθαι τῇ Καίσαρος. Καὶ τὸ μέγιστον, οὗτος χρήμασιν ἐδῶμενος, οὗτος τροφῆς εὔπορων, χρόνου βραχέος ἐδόκει περὶ αὐτῷ καταλυθῆσθαι.

XLI. Διὰ ταῦτα Πομπήϊον μάχεσθαι μὴ βουλόμενον· μένος ἐπήνει Κάτιων, φειδοῖ τῶν πολεμῶν, διὰ γε καὶ τοὺς πεσόντας ἐν τῇ μάχῃ τῶν πολεμίων, εἰς χιλίους τὸ πλῆθος γενομένους, ἴδων, ἀπῆλθεν ἐγκαλυψάμενος καὶ καταδακρύσας. Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἵκανιζον τὸν Πομπήϊον φυγομάχοῦντα, καὶ παρώξυνον, Ἀγαμέμονα καὶ βασιλέα βασιλέων ἀπακλοῦντες, ὡς δὴ μὴ βουλόμενον ἀποθέσθαι τὴν μογαρχίαν, ἀλλ' ἀγαλλόμενον, ἡγεμόνων τοσούτων ἔξηρτημένων αὐτοῦ καὶ φοιτώντων ἐπὶ σκηνήν. Φαιώνιος δὲ, τὴν Κάτιωνος παρρήσιαν ὑποποιιόμενος, μανικῶς ἐσχετλίαζεν, εἰ μηδὲ τῆτες ἔσται τῶν περὶ

Τονσκλάνον ἀπολαβόμεναι σύκων, διὰ τὴν Πομπηῖον φιλαρχίαν. Ἀφράγιος δὲ, (γεωστὶ γάρ εἰς Ἰθηρίας ἀφέκτο κακῶς στρατηγήσας,) διαβαλλόμενος ἐπίχρημασι προδοῦγαι τὸν στρατὸν, ἡψώτα, διὰ τὸ πρός τὸν ἔμπαρον οὐ μάχονται τὸν ἑωνημένον παρ' αὐτοῦ τὰς ἐπαρχίας. Ἐκ τούτων ἀπάντων συνελαύνομενος ἄκουν τὸν μάχην δι Πομπηῖος ἔχωρει τὸν Καίσαρα διώκων. Οἱ δὲ τὴν μὲν ἄλλην πορείαν χαλεπῶς ἤνυσσεν, οὐδενὸς παρέχοντος ἀγοράν, ἄλλῃ πάντων καταφροτούντων διει τὴν ἐναγκαῖος ἥπταν. Μηδὲ εἴλε Γόμφενς, Θεσσαλικὴν πόλιν, οὐ μόνον ἔθρεψε τὴν στρατιὰν, ἀλλὰ καὶ τοῦ νοσήματος ἀπῆλλαξε παραλόγως. Ἀφθόνῳ γάρ ἐνέτυχον οὕτω, καὶ πιθνεῖς ἀνέδην, τίτα χρώμενοι κάμοις, καὶ βακχεύοντες ἦντα τὴν ὁδὸν, ἐκ μέθης διεκρούσαντο καὶ παρήλλαξαν τὸ πάθος, εἰς οὖς ἔξιτ ἐτέρων τοῖς σώμασι μεταπεσφύτες.

XLII. Μηδὲ εἰς τὴν Φαρσαλίαν ἐμβαλλόντες ἀμφότερος κατέστρατοπέδεισαν, δι μὲν Πομπηῖος αὐθίς εἰς τὸν ἀσχαῖον ἀγεκρούετο λογισμὸν τὴν γνώμην, ἔτι καὶ φασμάτων οὐκ εἰσίων προσγεγομένων, καὶ καθ' ὑπονον ὅψεως. Ἐδόκει γάρ ἐστι δύναντας τῷ θεάτρῳ κροτῷμενον ὑπὸ Ρωμαίων. . . . Οἱ δὲ περὶ αὐτὸν οὖτων θραυστές ἦσαν, καὶ τὸ νίκημα ταῖς ἐλπίσι προειληφεις, ὃστε φιλονεικεῖν ὑπὲρ τῆς Καίσαρος ἀρχειρωσύνης Δομίτιον καὶ Σπινθῆρα καὶ Σκιπίωνα, διαμιλλωμένονς ἀλλήλοις πέμπειν δὲ πολλοὺς εἰς Ρώμην μισθουμένους καὶ προκαταλαμβάνοντας

οἰκλαίς ὑπατεύουσι καὶ σφραγηγοῦσι, ἐπιτηδεῖοις, ὡς εὐθὺς ἄρξοντες μετὰ τὸ πόλεμον. Μάλιστα δὲ ἐσφάδαζον οἱ ἵπποις ἐπὶ τὴν μάχην, ἡσυχημένοι περιττῶς ὅπλων λαμπρότησι, καὶ τρυφῶς ἐπιπον, καὶ κάλλει σωμάτων μέγα φρονοῦντες, καὶ διὰ τὸ πλῆθος, ἐπικινσησθεῖσι πρὸς χιλίους τοὺς Καισαρος ὄντες. Ἡν δὲ καὶ τὸ τῶν πεζῶν πλῆθος οὐκ ἀγχώμαλον, ἀλλὰ τετρακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι παρεπάτεοντες δισμυρίδις καὶ δισχιλίοις.

XLIII. Ο δέ Καῖσαρ, τοὺς σφραγισθεῖς συναγάγων, καὶ προειπὼν, ὡς δύο μὲν αὐτῷ τάγματα Κοροφίνιος ἄγων ἐγγέbs ἔστιν, ἄλλαι δὲ πεντεπάδεκα σπεῖραι μετὰ Καλητοῦ πάθηται περὶ Μέγαρα καὶ Ἀθήνας, ἥρωτησεν, εἴτε βούλονται περιμένειν ἐκείνους, εἴτε αὐτοὶ διάκινδυνεῦσαι καθ' ἑαυτούς. Οἱ δὲ ἀνεβόθησαν, δεδμενοι μὴ περιμένειν, ἀλλὰ μᾶλλον, δπως τάχιστα συνίωσιν εἰς χεῖρας τοῖς πολεμίοις, τεχνάζεσθαι καὶ σφραγηγεῖν. Ποιουμένῳ δὲ παθαρόμῳ αὐτῷ τῆς δυνάμεως, καὶ θύσεων τὸ πρῶτον ἱερεῖον, εὐθὺς ὁ μάντις ὑφεαῖς, τριῶν ἡμερῶν μάχῃ κριθήσεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους. Ἐρομένου δὲ τοῦ Καίσαρος, εἰ καὶ περὶ τοῦ τέλους ἐνορᾶτε τοῖς ἱερεῖοις εὔσημοιν, „Αὐτὸς δέν (ἔφη) σὺ τοῦτο βέλτιον ὑποκρίνειο σκυτόν. Μηγάλην γάρ οἱ Θεοὶ μεταβολὴν καὶ μετάπτωσιν ἐπὶ τὰ ἐματία τῶν αὐτεσιώτων δηλοῦνται· ὥστε, εἰ μὲν εὖ προέτειν ἥγησεαντὸν ἐπὶ τῷ παρθέντι, τὴν χείρονα προσσθίκει τύχην· εἰ δὲ κακός, τὴν ἀμιάντον.“ Τῇ δέ περ διῆ-

μάχης γυντὶ, τὰς φυλακὰς ἐφοδεύοντος αὐτοῦ, πιὸ τὸ μεσογύρτιον ὥφθη λαμπάς οὐρανίου πυρός, ἣν ὑπορρεεῖ θεῖσαν τὸ Καίσαρος στρατόπεδον, λαμπρὰν καὶ φλογώδη γενομένην, ἔνδοξεν εἰς τὸ Πομπήϊον κατεπεσεῖν. Ἐωθινῆς δὲ φυλακῆς καὶ πανικδυ τάραχον ἥσθοντο, γιγνόμενον παρὰ τοῖς πολεμίοις. Οὐ μὴν μαχεῖσθαι γε κατ' ἐκείνην προσεδόκα τὴν ἡμέραν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ Σκοτούσσης ὅδείνων ἀνεζείγουσεν.

XLIV. Ἐπεὶ δὲ, τῶν σκηνῶν ἥδη καταλευμένων, οἱ σκοποὶ προσίππευσαν αὐτῷ, τοὺς πολεμίους ἐπὶ μάχῃ καταβαίνειν ἀπαγγέλλοντας, περιχαρῆς γενόμενος, καὶ εὐξάμενος τοὺς θεοὺς, παρέτατε τὴν φάλαγγα, τὴν τάξιν τριτάλην ποιῶν. Καὶ τοῖς μὲν μέσοις ἐπέστησε Καλβίνον Δομέτιον, τῶν δὲ περάτων τὸ μὲν εἶχεν Ἀγιάννιος, αὐτὸς δὲ τὸ δεξιόν, ἐν τῷ δεκάτῳ τάγματι μέλλων μάχεσθαι. Κατὰ τοῦτο δὲ τοὺς τῶν πολεμίων ἵππεις ἀκτιπαρατατομένους δρῶν, καὶ δεδοικώς τὴν λαμπρότητα καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἀπὸ τῆς ἐσχάτης τάξεως ἀδήλως ἐκέλευσε προειλθεῖν πρὸς δαυτὸν ἐξ ὄπερας, καὶ πάτοπιν ἐπηγέρε τοῦ δεξιοῦ, διδάξας, ἢ χρὴ ποιεῖν, δτῶν οὖν πολεμίων ἵππεις προσφέρωνται. Πομπήϊος δὲ εὸ μὲν αὐτὸς εἶχε τῶν καράτων, τὸ δὲ εὐώνυμον Δομέτιος, τοῦ δὲ μέσου Σκιπίων ἦρχεν δ πενθερός. Οἱ δὲ ἵππεις ἀπαντεῖς ἐπὶ τὸ ἀριστερὸν ἕβρισαν, ὡς τὸ δεξιόν κυκλωσόμενοι τῶν πολεμίων, καὶ λαμπρῶν περὶ αὐτὸν τὸν ἥγεμόνα ποιησόμενοι τροπήν. Οὐδέποτε γάρ ὄνθεξεν βαθός δηλιτικῆς φάλαγγος.

ἀλλὰ συντριψθαις καὶ καταδόξαξθαι πάντα τοῖς ἐναντίοις, ἐπιβολῆς ἀμιστοσούτων ἵππεων γενομένης. Ἐπεὶ δὲ σημαίνειν ἔμελλον ἀμφιεροι τὴν ἔφοδον, Πομπήϊος μὲν ἐκέλευσε τοὺς διπλίτιας ἑστῶτας ἐν προβολῇ καὶ μένοντας ἀραράτως δάχεσθαι τὴν ἐπιδρομὴν τῶν πολεμίων, μέχρις ὅτε ὑσσοῦ βολῆς ἐντὸς γένωνται. Καῖσαρ δὲ καὶ περὶ τοῦτο διαμαρτεῖν φησιν αὐτὸν, ἀγνοήσαντα τὴν μετὰ δρόμου καὶ φροφᾶς ἐν ἀρχῇ γινομένην σύρραξιν, ὃς ἐν τε ταῖς πληγαῖς βίᾳ προστίθησι, καὶ συγεκκαίει τὸν θυμὸν, ἐκ πάντων ἀναρρέπιζομενον. Αὐτὸς δὲ, κινεῖν τὴν φάλαγγα μέλλων, καὶ προϊὼν ἐπὶ ἔργον ἡδη, πρῶτον δρᾷ τῶν ταξιαρχῶν ἄγδρα τενά πιστὸν αὐτῷ καὶ πολέμων ἔμπειρον, ἐπιθαρσύοντα τοὺς ὑφαντῷ καὶ προκαλούμενον εἰς ἄμυναν ἀλκῆς. Τοῦτον δινομαστὶ προσαγορεύσας· „Τί ἐλπίζομεν (εἶπεν), ὁ Γάιος Κρασσίνιε, καὶ πῶς τοῦ θράσους ἔχομεν;“ Ο δὲ Κρασσίνιος, ἐκτείνας τὴν δεξιὰν, καὶ μέγα βοήσας· „Νικήσομεν (ἔφη) λαμπρῶς, ὁ Καῖσαρ· ἐμὲ γὰρ η̄ ζῶντα τήμερον, η̄ τεθνητά, ἐπαινέσεις.“ Ταῦτα εἰπών, πρῶτος ἐμβάλλει ταῖς πολεμίοις δρόμῳ, συνεπισπασάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν ἐκατόν εἰκοσι στρατιώτας. Διακόψας δὲ τοὺς πρώτους, καὶ πρόσω χωρῶν φύνω πολλοῦ· καὶ βιαζόμενος, ἀνακόπτεται ξίφει πληγεῖς διὰ τοῦ στόματος, ὥστε καὶ τὴν αἰχμὴν ὑπὲρ τὸ ἴγλον ἀγασχεῖν.

XLV. Οὕτω δὲ τῶν πεζῶν κατὰ τὸ μέσον συρράγεντων καὶ μαχομένων ἀπὸ τοῦ κέρατος, οἱ τοῦ Πομ-

πιῶν ἵππεῖς σορθαρῶς ἐπῆλαυγον, ὃς κύκλωσιν τοῦ
δεξιοῦ τὰς ἔλας ἀνεχόμενοι· καὶ πρὸν ἡ προσβαλεῖν
αὐτοὺς, ἐκτρέχοντιν αἱ σπεῖραι παρὰ Καίσαρος, οὐχ,
ἄστερ εἰώθασιν, ἀκούτισμασι χρώμεγος τοῖς ὑσσοῖς,
οὐδὲ μηθοὺς παιοντες ἐκ χειρός, ἡ κυήμας τῶν πο-
λευμάν, ἀλλὰ τῶν ὅψισιν ἐφιέμενοι, καὶ τὰ πρόσωπα
συντιφώσκοντες· ὑπὸ Καίσαρος δεδιδαγμένοις τοῦτο
ποιεῖν, ἐλπίζοντος ἄγδρας οὐ πολλὰ πολέμους, οὐδὲ
τραύμασιν, ἀμιληκτας, γέουσ δὲ καὶ κομῶντας ἐπὶ¹
κάλλει καὶ ἄρι, μάλιστα τὰς τοιαύτας πληγάς ὑπό-
ψεωθαί, καὶ μὴ μεγεῖν, τὸν ἐν τῷ παρθενί τίνδυνον
ἄμα καὶ τὴν αὖθις αἰσχύνην δεδοικθαί. “Ο δὴ καὶ
συνέβαινεν· οὐ γάρ ἴνεχοντο τῶν ὑσσῶν ἀναφερο-
μένων, οὐδὲ” ἐτόλμων ἐν ὁφθαλμοῖς τὸν σιδηρὸν δρῶν-
τες, ἀλλ’ ἀπεστρέφοντο καὶ συνεκαλύπτοντο, φει-
δόμενοι τῶν προσώπων. Καὶ τέλος οὗτοι ταράξαντες
ἔστούς ἐπράποντο φεύγειν, αἰσχιστα λυμηνάμενοι
τὸ σύμπαν. Εὐθὺς γὰρ οἱ μὲν νενικηκότες τούτους,
ἐκυκλεῦντο τοὺς πίζους, καὶ κατὰς γάρ τον προσπί-
πιοντες ἔκοπτον. Πορπήιος δ’ ὡς κατεῖδεν ἀπὸ θα-
τέρου τοὺς ἵππεῖς φυγῆς σκιδασθέντας, οὐκέτ’ ἦν δ
αὐτὸς, οὐδὲ ἐμέμυητο Πορπήιος ἢν Μάγνος, ἀλλ’
ὑπὸ Θεοῦ μάλιστα βλαπτομένῳ τὴν γνώμην ἔοικὼς,
ἡ διὰ Θείας ὄττης τεθαμβημένος, ἄφθονος ὥχετ²
ἀπίων ἐπὶ σκηνήν· καὶ καθεῖδρμενος ἐκαραδόκει τὸ
μέλλον, ὅχρις οὖν, τροπῆς ἀπάντων γεγομένης, ἐπέ-
βαινον οἱ πολέμοι τοῦ χάρακος, καὶ διεμάχοντο
πρὸς τοὺς φυλάττοντας. Τότε δ’, ἀστερ ἔνγους γε-

νόμενος, καὶ τάύτην μάρην, ὡς φασί, φωνὴν ἀφεῖς· „Οὐκοῦν καὶ ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν;“ ἀπεδύσατο μὲν τὴν ἐγαγώνιον καὶ στρατηγικὴν ἐσθῆτα, φεύγοντες δὲ πρέπουσαν μεταλαβὼν ὑπεξῆλθεν. Ἀλλ’ οὗτος μὲν ὅποιας ὑστεφογ χρησάμενος τύχαις, δπως τε παραδοὺς ἔστιν τοῖς Λέγυπτίοις ἀνδράσιν ἀνηρρέθη, δηλοῦμεν ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου γράμμασιν.

XLVI. Ο δὲ Καῖσαρ, ὃς ἐν τῷ χάρακι τοῦ Πορπητῶν γενόμενος, τοὺς τε κειμένους γενροὺς ἥδη τῶν πόλεμίων εἶδε, καὶ τοὺς ἐπικειμένους, εἴπεν ἄρα σιωπᾶς· „Τοῦτο ἐβούλιθησαν, εἰς τοῦτο με ἀνάγκης ὑπηγάγοντο, ἵνα Γάϊος Καῖσαρ, ὁ μεγίστους πολέμους κατορθώσας, εἰς προημάτην τὰ στρατεύματα, καὶ ματεδικάσθην.“ Ταῦτά φησι Πολλῶν Λαίπιος τὰ δῆματα· Ρωμαῖστι μὲν ἀκαρδέγκασθαι τὸν Καῖσαρα παρὰ τὸν τότε καιρὸν, Ἐλληνιστὶ δὲ ὑπ’ αὐτοῦ γεγράφθαι. Τῶν δὲ ἀποθανόντων τοὺς πλείστους δικέτας γενέσθαι, περὶ τὴν κατάληψιν τοῦ χάρακος ἀναιρεθέντας· στρατιώτας δὲ μὴ πλιόνος ἔξαιστοις πεσεῖν. Τῶν δὲ πεζῶν τῶν ἀλιγτῶν κατέμειξε τοὺς πλείστους ὁ Καῖσαρ εἰς τὰ τάγματα· πολλοῖς δὲ καὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀδειακ ἔδωκεν, ὃν καὶ Βροῦτος ἦν δικείνας αὐτὸν ὑστερον· ἐφ’ ᾧ λέγεται μὴ φανομένῳ μὲν ἀγωνιάσαι, σώθεντος δὲ καὶ παραγγελμένου πρὸς αὐτὸν ἡσθῆται διαφερόντως.

XLVII. Σημείων δὲ πολλῶν γενομένων τῆς νίκης, πιφανέστατον ἴστορεῖται τὸ περὶ Τραίλλεις. Ἐν γάρ εφῷ Νίκης ἀνδριάς ειστήκει Καῖσαρος, καὶ τὸ περὶ

αὐτὸς χωρίον αὐτὸς τε στερεόν φύσει, καὶ μέθω σκληρῶ πατεστρωμένον ἦν ἄγνωθεν· ἐκ τούτου λέγουσιν ἀνατεῖλαι φοίνικα παρὰ τὴν βάσιν τοῦ ἀνδριάντος. Ἐν δὲ Παταβίῳ Γάιος Καρυῆλιος, ἀνὴρ εὐδόκιμος ἐπὶ μαντικῇ, Διβίου τοῦ συγγεφαφέως πολίτης πατέρης γνώριμος, ἐπέγκατεν ἐπ' αἰωνοῖς καθήμενος ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Καὶ πρῶτον μὲν, ὡς Δίβιος φησί, τὸν καιρὸν ἔγνω τῆς μάχης, καὶ πρὸς τοὺς παρόντας ἔφη· ὅτι καὶ δὴ περιπλέσαι τὸ χρῆμα, καὶ συνίασσιν εἰς ἕργον οἱ ἄνδρες. Λῦθις δὲ πρὸς τὴν θάρη γενόμενος, καὶ τὰ σημεῖα κατιδῶν, φωνὴλατο μετ' ἐνθουσιασμοῦ, βοῶν· „Νικᾶς, ὁ Καϊσαρ.“ Ἐκπλαγόντων δὲ τῶν παρατυχόντων, περιελὼν τὸν στέφανον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἐνωμόριας ἔφη, μὴ πρὸν ἐπιθήσεσθαι πάλιν, ἵ τηδε τῇ τέχνῃ πραγτυφῆσαι τὸ ἔργον. Ταῦτα μὲν οὖν δὲ Δίβιος οὕτω γενέσθαις καταβεβαιοῦται.

XLVIII. Καϊσαρ δὲ, τῷ Θετταλῶν ἔθνεῖ τὴν ἐλευθερίαν ἀναθείσης νικητήριον, ἐδίωκε Πομπήϊον ὀψάμενος δὲ τῆς Ἀσίας, Κυιδίους τε, Θεοπόμπῳ, τῷ συναγαγόντι τοὺς μύθους, χαριζόμενος, ἡλευθέρωσε, παὶ πᾶσι τοῖς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦσι τὸ τρίτεν τῶν φύρων ἀνῆκεν. Εἰς δὲ Ἀλεξανδρεῖαν ἐπὶ Πομπηϊῷ τεθηκότι κατοιχθείσις, Θεόδοτον μὲν ἀπεστράφη, τὴν Πομπηΐου κεφαλὴν φέροντα, τὴν δὲ σφραγίδα δεξάμενος τοῦ ἀνδρὸς κατεδάκυσεν· διῃ δὲ τῶν ἑταίρων αὐτοῦ καὶ συνήθων πλαινόμενοι κατὰ τὴν χώραν ἑαλώκεσσαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως, πάντας εὐεργέτησε καὶ προσηγάγετο. Τοῖς δὲ φίλοις εἰς Ῥώμην

ἔγραφεν, διί τῆς γίκης ἀπολαύοι τεῦτο μέγιστον καὶ ήδιστον, τὸ σώζειν τινάς μὲν τῶν πεπολεμηκότων πολιτῶν αὐτῷ. Τὸν δ' αὐτόθι πόλεμον οἱ μὲν οὐκ ἀγαγκαῖον, ἀλλ' ἔρωτι Κλεοπάτρας ἄδυξον αὐτῷ καὶ κινδυνώδη, γενέσθαι λέγουσιν· οἱ δὲ τοὺς βασιλικοὺς αἴτιῶνται, καὶ μάλιστα τὸν εὐροῦχον Ποθεινόν, δις πλειστον δυνάμενος, καὶ Πομπήϊον μὲν ἀγηρηκάς ἐναγχος, ἐκβεβληκώς δὲ Κλεοπάτραν, κρύψα μὲν ἐπεβούλευε τῷ Καίσαρι· καὶ διὰ τοῦτο φασὶν αὐτὸν, ἀρξάμενον ἐκ τότε, διανυκτερεύειν ἐν τοῖς πότοις, ἔνεκα φυλακῆς τοῦ σώματος· φανερῶς δ' οὐκ ἦν ἀνεκτός, ἐπέφθοντα πολλά καὶ πρὸς ὑβριν εἰς τὸν Καίσαρα λέγων καὶ πράττον. Τοὺς μὲν γάρ στρατιώτας, τὸν κάκιστον μετρουμένους καὶ παλαιότερον σῖτον, ἐκέλευσεν ἀνέχεσθαι καὶ στέργειν, ἐσθίοντας τὰ ἀλλοτρια πρὸς δὲ τὰ θεῖπνα σκεύεσιν ἐχρῆτο ξυλίνοις καὶ κεραμεοῖς, ώς τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ πάντα Καίσαρος ἔχοντος εἰς τιχρόος. Σφρέιλε γάρ δὲ τοῦ βασιλεύοντος τότε πατὴρ Καίσαρι χιλίας ἐπτακοσίας πεντήκοντα μυριάδας, ὡν τὰς μὲν ἀλλας ἀνῆκε τοῖς παισὶν αὐτοῦ πρότερον δὲ Καίσαρ, τὰς δὲ χιλίας ἡξίου τότε λαβὼν διαθρέψαι τὸ στράτευμα. Τοῦ δὲ Ποθεινοῦ τοῦ μὲν αὐτὸν ἀπιένται καὶ τῶν μεγάλων ἔχεσθαι πραγμάτων κελεύοντος, ὕστερον δὲ κομιεῖσθαι μετὰ χάριτος, εἰπὼν, ώς Αἰγυπτίων ἐλάχιστα δέοντο συμβούλων, κρύψα τὴν Κλεοπάτραν ἀπὸ τῆς χώρας μετεπέμπετο.

XLIX. Κάκείην παραλαβοῦσα τῶν φίλων Ἀπολ-

λεδωρον τὸν Σικελιάτην μόνον, εἰς ἀκάτιον πικρόν
ἔμβασα, τοῖς μὲν βασιλείοις προσέσχεν, ἥδη σιγκο-
τάξοντος ἀπόδου δὲ τοῦ λαθεῖν ὅντος ἄλλως, ἢ μὲν
εἰς στρατόπεδον ἐνδύσα προτείνει μακρὰν ἑαυ-
τὴν, ὁ δὲ Ἀπολλόδωρος ἴματν συνήσας τὸν στρω-
ματόδεσμον, εἰσαχομίζει διὰ Θυρῶν πρὸς τὸν Και-
σαρα. Καὶ τούτῳ τε πρώτῳ λέγεται τῷ τεχνήματε
τῆς Κλεοπάτρας ἄλλωναι, λαμψρᾶς φανείσης, καὶ
τῆς ἄλλης δμιλίας καὶ χάριτος ἡ τινα γενόμενος, διαλ-
λάξαι πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὃς συμβασιλεύσονταν. Ἐπεὶ
δὲ ταῖς διαλλαγοῖς ἐστιωμένων ἀπάντων, οἰκέτης
Καίσαρος κονφεύς, διὰ διειλίαν, ἢ πάντας ἀνθρώ-
πους ὑπερέβαλλεν, οὐδὲν ἔννη ἀγεξέταστον, ἀλλ' ὥτα-
κουστῶν καὶ πολυπραγμονῶν, συνῆκεν ἐπιβουλὴν
Καίσαρος πραγμάτην ὑπ' Ἀχιλλᾶ; τοῦ στρατηγοῦ,
καὶ Ποθεινοῦ, τοῦ εὐτρούχου. Φωράσας δὲ Καίσαρ,
φρουρὰν μὲν περιεστησε τῷ ἀνδρῶνι, τὸν δὲ Ποθει-
νὸν ἀγεέλειν· δὲ ὁ Ἀχιλλᾶς, φυγὴν εἰς τὸ στρατόπε-
δον, περιῆσκεν. αὐτῷ βαρὺν καὶ δυσμετάχειριστον
πόλεμον, ὀλίγοστῷ τοσαύτῃ ἀμυνομένῳ πόλιν καὶ
δύναμιν. Ἔν φῇ πρῶτον μὲν ἐκινδύνευσεν ὑδατος
ἀποκλεισθείς· αἱ γάρ διώρυχες ἀποχοδομήθησαν
ὑπὸ τῶν πολεμίων. Δεύτερον δὲ, περικοπτόμενος
τὸν στόλον, ἤναγκάσθη διὰ πυρὸς ἀπώσασθαι τὸν
κίνδυνον, δὲ καὶ τὴν μεγάλην βιβλιοθήκην ἐκ τῶν
γεωργίων ἐπιγεμόμενον διέφευξε. Τρίτον δὲ, περὶ τῆς
Φάρω μάχης ανυεστώσης, κατεπήδησε μὲν ἀπὸ τοῦ
χώματος εἰς ἀκάτιον, καὶ παρεβοήθει τοῖς ἀγωνι-

ζομένοις. Ἐπιπλεόντων δὲ πολλαχόθεν αὐτῷ τῶν Αἰγυπτίων, όρφας ἐστὸν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀπετήξατο μόλις καὶ χαλεπῶς. Ὅτας καὶ λέγεται βιβλίδια κρατῶν πολλὰ, μὴ προσσθαι βαλλόμενος καὶ βαπτιζόμενος, ἀλλ᾽ ἀνέχων ὑπὲρ τῆς θαλάσσης τὰ βιβλίδια, τῇ ἐπέρα χειρὶ γήρεαθαι· τὸ δὲ ἀκάτιον εὐθὺς ἐβιωθίσθη. Τέλος δὲ, τοῦ βασιλέως πρός τοὺς πολεμίους ἀποχωρήσαντος, ἐπελθὼν καὶ συνάψας μάχην ἐνίκησε, πολλῶν πεσόντων, αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως ἀφανοῦς γενομένου. Καταλιπών δὲ τὴν Κλεπταράν βασιλεύονταν Αἴγυπτου, καὶ μικρὸν ὕστερον ἐξ αὐτοῦ τεκοῦσαν νίδν, ὃν Ἀλεξανδρεῖς Καισαρίωνα προσηγόρευσαν, ὁρμησὸν ἐπὶ Συρίας.

L. Κάκεῖθεν ἐπιών τὴν Ἀσίαν, ἐπικινδύνετο, Δομίτιον μὲν, ὑπὸ Φαρνάκου, τοῦ Μιθριδάτου πατέρος, ἡτημένον, ἐκ Πόντου παρευγέναι σὺν ὄλλοις, Φαρνάκην δὲ τῇ νίκῃ χωρόμενον ἀπλήστως, καὶ Ειθνικίαν ἔχονται καὶ Καππαδοκίαν, Ἀρμενίας ἐφίεσθαι τῆς μικρᾶς καλούμενης, καὶ πάντας ἀνιστάνται τοὺς ταίτη θασιλεῖς καὶ τερράφχας. Εὑθὺς οὖν ἐπὶ τὸν ἄνδρα τρισὶν ἥλαυντε τάγματι, καὶ περὶ πόλιν Ζήλαν μάχην μεγάλην συνάψας, αὐτὸν μὲν ἐξέβαλε τοῦ Πόντου φεύγοντα, τὴν δὲ στρατιὰν ἀρδην ἀνεῖλε. Καὶ τῆς μάχης ταύτης τὴν διξύηται καὶ τὸ τάχος ἀναγγέλλων εἰς Ρώμην, πρός τινα τῶν φίλων, Ἀμίντιον, ἔγραψε τρεῖς λόξεις· „Ηλθον, εἶδον, ἐνίκησα.“ Ρωμαῖστι δὲ αὐτὸν λέξεις εἰς δμοίον ἀπολήγουσαι σχῆμα ὅηματος, σύντοπον τὴν βραχυλογίαν ἔχουσιν.

LI. Ἐκ τούτου διαβαλὼν εἰς Ἰταλίαν, ἀνέβαινεν εἰς Ρώμην, τοῦ μὲν ἐνιαυτοῦ καταστρέφοντος, εἰς δὲ ἕργο τοῦ δικτάτορος τὸ δεῖτερον, οὐδέποτε τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον ἐνιαυτοῦ γενομένης. Εἰς δὲ τούτον ὑπατος ἀπεδείχθη· καὶ κακῶς ἤκουσεν, δει, τῶν στρατιωτῶν στασιασάκιων, καὶ διὸ στρατηγικοὺς ἀνδρας ἀνελόγησεν, Κοσκάνιον καὶ Γύλβιαν, ἐπειδή μητερίστησε μὲν αὐτοῖς τοσοῦτον, δισον ἀντὶ στρατιωτῶν πολέτας προσαγορεῦσαι, χιλίας δὲ διένειμεν ἐκάστη δραχμᾶς, καὶ χώραν τῆς Ἰταλίας ἀπεκλήρωσε πολλὴν. Ἡν δ' αὐτοῦ διαβολὴ καὶ ηὔλοοβέλλα μανία, καὶ ηὔλοοβέλλα μανία, καὶ μεθύσιον Ἀγτώνιος, καὶ Κορφίνιος τὴν Πομπηῖον σκευαρούμανος οἰκλαγ καὶ μετοικοδομῶν, ὃς ἵπαντας οὐκ οἶσαν. Ἐπὶ τούτοις γὰρ ἔθυσφόρουν Ρωμαῖοι. Καῖσαρ δὲ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς πολιτείας, οὐκ ἄγνοῶν, οὐδὲ βουλδηνος, ἥνταγκάζετο χρῆσθαι τοῖς ὑπουρογοῦσι.

LII. Τῶν δὲ περὶ Κάτωνα καὶ Σκιπίωνα μετώτην ἐν Φαρσάλῃ ράχην εἰς Λιβύην φυγόντων, κάκεῖ, τοῦ βασιλέως Ἰόρβα βοηθοῦντος αὐτοῖς, ἡθροικότων δυνάμεις ἀξιολόγους, ἔγνω στρατεύειν δὲ Καῖσαρ ἐπ' αὐτούς· καὶ περὶ τροπὰς χειμερινὰς διαβάσας εἰς Σικελίαν, καὶ βουλθύρων εὐθὺς ἀποκόψας τῶν περὶ αὐτὸν ἥγειρον ἅπασαν ἐκπίδαι μελλήσεις καὶ διατριβῆς, ἐπὶ τοῦ αἴσθηματος ἐπηγέρσει τὴν ἑστοῦ σκηνήν· καὶ γενομένου πνεύματος, ἐμβάς, ἀνήχθη μετά τρισχλάνων πεζῶν καὶ ὑπέσων ὀλίγων. Ἀποβιβάσας δὲ τούτους πολλὰ θεάσας, ἀνήχθη πάλιν, ὑπὲρ τῆς

μείζονος ὅρθιωδῶν δυνάμεως· καὶ πατέρα Θάλατταν
οὖσιν ἥδη προστιχὸν κατήγαιγεν ἀπαντας εἰς τὸ στρα-
τόπεδον. Πυνθανόμενος δὲ χρησμῷ τινὶ παλαιῷ
Θαρρῷ τοὺς πολεμίους, ὃς προσῆκον ἀεὶ τῷ Σκι-
πίωνος γένει κρατεῖν ἐν Λιβύῃ, χαλεπὸν εἶπεν, εἴτε
ἐκφλαυφέζων ἐν παιδιᾳ τινι τὸν Σκιπίωνα στρατη-
γοῦντα τῶν πολεμίων, εἴτε καὶ σπουδῇ τὸν οἰωνὸν
οἰκειούμενος, (ἥν γὰρ παφ' αὐτῷ τις ἀνθρώπος, ἄλ-
λως μὲν εὔκαταφρόνητος καὶ παρημιλημένος, οἵμιας
δὲ τῆς Ἀφρικανῶν· Σκιπίων ἐναλεῖτο Σαλλούστιων·)
τοῦτον ἐν ταῖς μάχαις προέταττεν, ἀσπιρό ήγεμόνα
τῆς στρατιᾶς, ἀναγκαζόμενος πολλάκις ἐξάπτεσθαι
τῶν πολεμίων παὶ φιλομαχεῖχ. Ἡν γὰρ οὗτε αἴτος
τοῖς ἀνδράσιν ἄρθοντος, οὕτε ὑποζυγίοις χιλὸς, ἄλ-
λαὶ βρύοις ἡναγκάζοντο θαλασσίοις, ἀποπλυνθείσης
τῆς ἀλμυρόδημος, δὲ λίγην αγρωστίν ἀσπερ ἥδυσμα πα-
ραμιγνύγετες, ἐπάγειν τοῖς ἵπποις. Οἱ γὰρ Νομά-
δες ἐπιφαιγόμενος πολλοὶ καὶ ταχεῖς ἐκάστοτε κατεῖ-
χον τὴν χώραν. Καὶ ποτε τῶν Καίσαρος ἵπποίν σχο-
λὴν ἀγόντων, (ἔτυχε γὰρ αὐτοῖς ἀνήρ Λίβυς ἐπιδει-
κνύμενος δοχησιν ἄμα καὶ μοναυλῶν Θαύματος ἀξίως·
οἱ δὲ τερπόμενοι ἐκάθηντο, τοῖς παισὶ τοὺς ἵππους
ἐπιτρέψαντες·) ἐξαφῆσης δὲ περιβλύθυτες ἐμβάλλουσιν
οἱ πολέμιοι, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν κτείνουσι, τοῖς δὲ
εἰς τὸ στρατόπεδον προτροπάδην ἐλαυνομένοις συρ-
εισέπεσον. Εἰ δὲ μὴ Καίσαρ αὐτὸς, ὅμα δὲ Καί-
σαρι Πολλίων Ἀσίνιος, βοηθοῦντες ἐκ τοῦ χάρακος
ἔνχον τὴν φυγὴν, διεπέρρακτ' ἄνδρα πόλεμος. "Εστι

δ' ὅτε καὶ καθ' ἐτέρου μάχην ἐπλεονέκτησαν οἱ πολέμιοι, συμπλοκῆς γενομένης, ἐν ἣ Καισαρὶ τὸν αἰτοφόρον φεύγοντα λέγεται κατασχὼν ἐκ τοῦ αὐχένος, ἀναστρέψαι, καὶ εἰπεῖν· „Ἐνταῦθα εἰσὶν οἱ πολεμιοι.“

LIII. Τούτοις μέγτοι τοῖς προτερήμασιν ἐπήρθη Σκικίων μάχη κριθῆναι· καὶ καταλιπὼν χωρὶς μὲν Ἀρράγιον, χωρὶς δὲ Ἰόρβαν, δι' ὄλυγου στρατοπεδεύοντας, αὐτὸς ἐτείχιζεν ὑπὲρ λίμνης ἔρυμα τῷ σιρατοπέδῳ, περὶ πόλιν Θάψον, ὃς εἴη πᾶσιν ἐπὶ τῇ μάχῃ δόμητήριον καὶ καταφίγη. Πορονυμάνθη δ'. αὐτῷ περὶ ταῦτα, Καισαρὶ ὑλώδεις τόπους καὶ προσβολὰς ἀφράστους ἔχοντας ἀμηχάνω τάχει διελθῶν, τοὺς μὲν ἐκυκλοῦτο, τοὺς δὲ προσέβαλλε κατὰ στόμα. Τρεψάμενος δὲ τούτους, ἐκρῆτο τῷ καιρῷ καὶ τῇ ὁμηρείᾳ τοῦ ζύγης ὑφ' ἡς αὐτοβοεὶ μὲν ἥρει τὸ Ἀρράγιον στρατόπεδον, αὐτοβοεὶ δὲ, φεύγοντος Ἰόρβα, διεπόθει τὸ τῶν Νομάδων· ἡμέρας μὲν μᾶς μέρει μικρῷ τριῶν στρατοπέδων ἐγκρατής γεγονώς, καὶ πεντακισμυρίους τῶν πολεμίων ἀσημηκώς, οὐδὲ πεντήκοντα τῶν ἴδιων ἐπέβιλεν. Οἱ μὲν ταῦτα περὶ τῆς μάχης ἐκείνης ἀναγγέλλουσιν· οἱ δ' οὐ φασιν αὐτὸν ἐν τῷ ἔργῳ γενέσθαι, συντάττοντος δὲ τὴν στρατιὰν καὶ διακοσμοῦντος ἄψασθαι τὸ σύνηθες νόσημα· τὸν δ', εὐθὺς αἰσθόμενον ἀρχομένου, πρὶν ἐκταράσσενθαι καὶ καταλαμβάνευθαι πεντάπασιν ὑπὸ τοῦ πάθους τὴν αἷνθησιν, ἥδη σειβμενον εἰς τινὰ τῶν πλησίων πύργων κομισθῆναι; καὶ διαγκ-

γεῖν ἐν ἡσυχίᾳ. Τῶν δὲ πεφευγότων ἐκ τῆς μάχης ὑπατικῶν καὶ στρατηγικῶν ἀγνόων, οἱ μὲν ἀστούς διάφθειραν ἀλισκόμενοι, συκνοὺς δὲ Καῖσαρ ἔπει-
γεν ἀλόντας.

LIV. Κάτωνα δὲ λαβεῖν ζῶντα φίλοτιμούμενος, ἔπεινδε πρὸς Ἰιάκην ἐκείνην γὰρ παραφυλάττειν τὴν πόλιν, οὐ μέτέσχε τοῦ ἀγῶνος. Πυθόμενος δ', ὃς ἔαυτόν δ' ἀνήρ διεργάματο, δῆλος μὲν ἦν δη-
χθεὶς, ἐφ' ὧ δ', δημητον. Εἶπε δ' οὖν· „Ω Κάτων,
φθονῷ σοι τοῦ Θαράτου· καὶ γὰρ αὐτὸν μοι τῆς σω-
τηρίας ἐφθάνησας.“ Οἱ μὲν οὖν μετὰ ταῦτα γραφεὶς
ὑπὸ αὐτοῦ πρὸς Κάτωνα τεθνεῖτα λόγος οὐ δοκεῖ
πράσις ἔχοντος οὐδὲ εὐδαιμόνας αημεῖον εἶναι.
Πῶς γὰρ ἂν ἐφείσατο ζῶντος, εἰς ἀναιώνητον ἐκχέας
δργὴν τεσσάρην; Τῇ δὲ πρὸς Κικέρωνα καὶ Βρού-
τον αὐτοῦ καὶ μυρίους ἄλλους τῶν πεπολεμηθέντων
ἐπιεικίᾳ τεκμαίρονται, καὶ τὸν λόγον ἐκάινον, οὐκ
εἰς ἀπεκχθεῖας, ἀλλὰ φιλοτιμίας πολιτικῆς, συντε-
τάχθαι διὰ τοιωτῆς αἰτίαν. Ἔγραψε Κικέρων ἐγκά-
μιον Κάτωνος, ὅποια τῷ λόγῳ Θέμερος Κάτωνα·
καὶ πολλοῖς δὲ λόγος ἦν διὰ σκουδῆς, ὡς εἰκός, ὑπὸ^{τοῦ}
τῶν δεινοτάτου τῶν ἥρηδρων εἰς τὴν καλλίστην πε-
ποιημένος ὑπόθεσιν. Τοῦτ' ἦντα Καίσαρε, πατη-
γοῖσιν αὐτοῦ γεράζοντα τὸν τοῦ τεθνηθότος δι' αὐ-
τοῦ ἐπαινον. Ἔγραψεν οὖν πολλάς τινας πατέτεον
Κάτωνος αἰτίας συσταγμάτων· τὸ δὲ βιβλίον Ἀντικά-
των ἐπιγέγραπται. Καὶ σπουδαιότερος ἔχει τῶν λό-
γων ἐκάτερος διὰ Καίσαρος καὶ Κάτωνα πολλούς.

LV. Άλλα γάρ, ὡς ἐπανῆλθεν εἰς Ῥώμην ἀπὸ Λιβύης, πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῆς οἰκησίας ἐμεγαληφρησε πρὸς τὸν δῆμον, ὡς τοσαντην αὐχνιδωμένος χώραν, δοῃ παρέξει καθ' ἔκαστον ἐνιαυτὸν εἰς τὸ δημόσιον σίτου μὲν εἴκοσι μυριάδας Ἀττικῶν μεδίαινων, ἐλαῖου δὲ λιτών μυριάδας τριακοσίας. Ἐπειτα θριάμβους κατῆγε τὸν Λίγυπτικὸν, τὸν Ποντικὸν, τὸν Λιβυκὸν, οὐκ ἀπὸ Σκιτίωνος, ἀλλ' ἀπὸ Ιόβα δῆθεν τοῦ βασιλέως. Τότε καὶ Ιόβας, υἱὸς ὁν ἐκείνου, κομιδῇ νήπιος, ἐν τῷ θριάμβῳ παρῆχθη, μακαριωτάτην ἄλογον ἀλεστιν, ἐκ βαρβάρου καὶ Νομάδος Ἐλλήνων τοῖς πολυμαθεστάτοις ἐνάριθμος γενέσθαι συγγραφεῖσται. Μετὰ δὲ τοὺς θριάμβους στρατιώτας τε μεγάλας δωρεάς ἀδέων, καὶ τὸν δῆμον ἀγελάμβανεν ἐστιάσεις καὶ θέσαις· ἐστιάσεις μὲν ἐν διαιυφίοις καὶ δισκίλιοις τρικλίνοις δμοῦ σύμπαντας, θέσαις δὲ καὶ μονομάχων καὶ ναυμάχων ἀνδρῶν παρασχὼν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Σουλίᾳ πάλαι τεθνεώσῃ. Μετὰ δὲ τὰς θέσας, γενομένων τιμόσεων, ἀγτὶ τῶν προτάρων δυεῖν καὶ τριάκοντα μυριάδων ἐξητύσθησαν αἱ πᾶσαι πεντεκαίδεκα. Τηλικαύτην ἡ στάσις ἀπειργάσατο συμφοράν, καὶ τοσοῦτον ἀπανήλωσε τοῦ δήμου μέρος· ἔξω τοῦ λόγου τιθεμένοις τὰ κατασχόντα τὴν ἄλλην Ἰταλίαν ἀττιχάματα καὶ τὰς ἐπαρχίας.

LVI. Συντελεσθέντων δὲ τούτων, Ἐπατος ἀποδειχθείσει τὸ τέταρτον, εἰς Ἰβηρίαν ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς Πομπηΐον παῖδας, τέσσος μὲν δυτιας ἔτι, Θαύμαστὴν δὲ τῷ πλήθει στρατιῶν συγκλητάτας, καὶ

τούλμαν ἀποδεικνυμένους ἀξιόχρεων πρὸς ἡγεμόνιαν,
ῶστε κίνδυνον τῷ Καίσαρι περιστῆσαι τὸν ἄσκατον.
Ἡ δὲ μεγάλη μάχη περὶ πόλιν σύνεστη Μούνταν, ἐν
ῇ Καίσαρ οὐκ θλιβομένους δρῶν τοὺς ἑκυτοῦ, παὶ
κακᾶς ἀντέχοντας, ἐβδα διὰ τῶν ὅπλων καὶ τῶν τά-
ξεων διαθέων, εἰ μηδὲν αἰδοῦνται λαβόντες ρεῖτον
ἀγχειρίσαι τοὺς παιδαρίοις. Μόλις δὲ προθυμίᾳ
πολλῆ τοὺς πολεμίους ὠσάμενος, ἐκείνων μὲν ὑπὲρ
ερισμυρίους διέφευρε, τῷ δὲ αὐτοῦ χιλίους ἀπώ-
λες τοὺς αρίστους. Απιώτη δὲ μετὰ τὴν μάχην πρὸς
τοὺς φίλους εἶπεν, ὡς πολλάκις μὲν ἀγωνίζαιτο περὶ
γίνης, νῦν δὲ πρῶτον περὶ ψυχῆς. Ταύτην τὴν μά-
χην ἀρέκησε τῇ τῶν Διονυσίων ἕορτῇ, καθ' ὃν λέ-
γεται καὶ Πομπήϊος Μάγγος ἐπὶ τὸν πόλεμον ἔξαλ-
θεῖν· διὰ μέσου δὲ χρόνος ἐγιαυτῶν τεսσάρων διῆλθ-
θε. Τῶν δὲ Πομπηΐου παιδῶν δμὸν γεώτερος διέ-
φυγε, τοῦ δὲ πρεσβυτέρου μεθ' ἡμέρας ὀλίγας Δί-
διος ἀνήγεγκε τὴν κεφαλὴν. Τοῦτον ἄσκατον Καئ-
σαρ ἐπολέμησε τὸν πόλεμον· ὁ δὲ ἀπ' αὐτοῦ κατα-
χθεὶς Θριαμβος, ὡς οὐδὲν ἄλλο, Φωμαίους ἡγεμόνα.
Οὐ γάρ ἄλλοφύλους ἡγεμόνας, οὐδὲ βαρβάρους βα-
σιλεῖς, κατηγωνισμένον, ἀνδρὸς δὲ Φωμαίων κρα-
τίστου, τίχῃ πεχοφημένου, παιδαῖς καὶ γένος ἄρδην
ἀνηρηκότα, ταῖς τῆς πατρίδος ἐπιπομπεύειν συμφο-
ραῖς οὐ καλῶς εἶχεν, ἀγιπλλόμενον ἐπὶ τούτοις, ὡν
μάια καὶ πρὸς Θεοὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἀπολογία
τὸ μετ' ἀγάγκης πεπρᾶχθαι· καὶ ταῦτα, πέφτερον
μήτ' ἄγγελον, μήτε γράμματα, δημοσίᾳ πέμψαντα

περὶ νίκης ἀπὸ τῶν ἐμφυλίων πολέμων, ἀλλ᾽ ἀποσάμενον αἰνιχύνη τὴν δόξαν.

LVII. Οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ πρὸς τὴν τύχην τοῦ ἀνδρὸς ἔγκεκλικότες, καὶ διδεγμένοις τὸν χαλινὸν, παὶ τῶν ἐμφυλίων πολέμων καὶ κακοῖς ἀγαποῦσῃς ἡγούμενοι τὴν μοναρχίαν, δικτάτωρα μὲν αὐτὸν ἀπέδειξαν διὰ βίου. Τοῦτο δὲ οὐ διολογουμένη μὲν τυραννίς, τῷτάνυπενθύνω τῆς μοναρχίας τὸ ἀκατάπαυστον προσλαβόντης. Τιμᾶς δὲ τὰς πρώτας Καιρῶνος εἰς τὴν βουλὴν γράψαντος, ὃν ἀμωμογέπτως ἀνθρώπινον ἦν τὸ μέγεθος, ἐτεροι προστιθέντες ὑπερβολὰς, καὶ διαμιλλώμενοι πρὸς ἄλλήλους, ἐξειργάσαντο καὶ τοὺς προτοτάτους ἐπαχθῆ τὸν ἄνδρα καὶ λυτηρὸν γενέσθαι διὰ τὸν δύκον καὶ τὴν ἀτοπίαν τῶν ψηφιζομένων. Οἰς οὐδὲν ἡττού οἴονται συναγωνίσασθαι τῶν κολακευόντων Καίσαρα τοὺς μεσοῦντας, δπως ὅτι πλείστας κατ' αὐτοῦ προφάσεις ἔχωσι, καὶ μετὰ μεγίστων ἔγκλημάτων ἐπιχειρεῖν δοκῶσιν. Ἐπεὶ τὰ γέννατα, τῶν ἐμφυλίων αὐτῷ πολέμων πέρας ἐσχηκότων, ἀνέγκλητον ἔσυτὸν παρεῖχε· καὶ τὸ γε τῆς Ἐπιεικείας θεόδον οὐκ ἀπὸ τρόπου δοκοῦσι ταραστήριον ἐπὶ τῇ πραστήτῃ φηφίσασθαι. Καὶ γὰρ ἀφῆκε πολλοὺς τῶν πεπολεμηκότων πρὸς αὐτὸν, ἐπλοις δὲ καὶ τιμᾶς καὶ ἀρχὰς, ὡς Βροντήῳ καὶ Κασσίῳ, πρὸσέθηκεν ἐστρατήγουν γὰρ ἀμφότεροι. Καὶ τὰς Πομπηΐου καταβεβλημέγας εὐχόντας οὐ πέριεῖδεν, ἀλλ᾽ ἀκέστησεν ἐφ' οὐ καὶ Κρέσσων εἶπεν, διε Καίσαρ, τοὺς Πομπηΐου στήσας

ἀνδριάντας, τοὺς ἴδιους ἔπιγε. Τῶν δὲ φίλων ἀξιούντων αὐτὸν δορυφόρεῖσθαι, καὶ πολλῶν ἐπὶ τοῦτο παρεχόντων ἕαυτοὺς, οὐχ ὑπέμεινεν· εἰπὼν, ὡς βέλτιδν ἐστιν ἄπαξ ἀποθανεῖν, ἢ ἀεὶ προσδοκῆν. Τὴν δὲ εὔνοιαν ὡς κάλλιστον ἕαυτοῦ ἄμα καὶ βεβαιώτατον ἔσαντῷ περιβαλλόμενος φυλακτήριον, αὗτης ἀνελάμβανε τὸν δῆμον ἐστιάσεις καὶ σιτηρεσίας, τὸ δὲ στρατιωτικὸν ἀποικίαις· ὃν ἐπιφανέσταταν Καρχηδὼν καὶ Κροινθος ἥσαν. Άις καὶ πρότερον τὴν ἄλωσιν, καὶ τότε τὴν ἀνάληψιν ἄμα καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀμφοτέραις γενέσθαι συγένυχτο.

LVIII. Τῶν δὲ δυνατῶν τοῖς μὲν ὑπακείας καὶ στρατηγίας εἰς τούπιδὸν ἐπηγγέλλετο, τοὺς δὲ ἄλλας τισὶν ἔξαντος καὶ τιμαῖς παρεμυθάτο, πᾶσι δὲ ἐπίτειν ἐνεδίδου, μητριευόμενος ἀρχεῖν ἐκόντων· ὡς καὶ Μιξέμου τοῦ ὑπάτου τελευτήσαντος, εἰς τὴν περιοίσαν τῆς ἀρχῆς μίαν ἡμέραν ὑπάτου ἀποδεῖξαι Κανίνιον· Ρεβίλιον. Πρὸς δὲ, ὡς ἵοικε, πολλῶν δεξιώσασθαι καὶ προπέμψαι βαδιζόντων, δι Κικέρων „Σπεύδωμεν (ἔργη), πρὶν φθάσῃ τῆς ὑπατείας; εἴξελθῶν δὲ ἀνθρώπος.“ Ἐπεὶ δὲ τὸ φύσει μεχαλουργὸν αὐτοῦ καὶ φιλότιμον αἱ πολλαὶ κατορθώσεις οὐ πρὸς ἀπόφλιανσιν ἔφερπον τῶν πεπονημέρων, ἀλλ’ ὑπέκκαιρα καὶ θάρσος οὖσαι πρὸς τὰ μέλλοντα, μειζόνων ἐντείκτον εἰποίας πραγμάτων, καὶ κακῆς ἔρωτος δόξης, ὡς ἀποκεχρημένω τῇ παρεύσῃ· τὸ μὲν πάθος αὐδέν την ἔτερον, ἢ ζῆλος αὐτοῦ, καθάπερ ἄλλου, καὶ φιλονεκία τις ὑπὲρ τῶν μελλόντων πρὸς

τὰ παπογυμένα· παρασκευὴ δὲ καὶ γνώμη, στρατεύειν μὲν ἐπὶ Πάρθονς, κατωστρεψαμένῳ δὲ τούτους, παὶ δὲ Ὄραινίας παῖς τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ τὸν Καύκασον ἐπειριελθόντι Πόνιον, εἰς τὴν Εξυθικὴν ἐμβαλεῖν· καὶ τὰ περίχωρα Γερμανῶν, καὶ Γερμανίαν αὐτὴν ἐπιδραμόντι, διὰ Κελτῶν ἐπανελθεῖν εἰς Ἰταλίαν, καὶ συγύψαι τὸν κύκλον τοῦτον τῆς ἡγεμονίας τῷ πανταχόθεν Ὀκεανῷ παριορισθείσης. Διὰ μέσου δὲ τῆς στρατείας τὸν τε Κορινθίων Ἰσθμὸν ἐπεχείρει διασκάπτειν, Ἀνιητὸν ἐπὶ τούτῳ προσχειρισάμενος, καὶ τὸν Τίβεριν εὐθὺς ἀπὸ τῆς πόλεως ὑπολαβὼν διώρυχον βαθεῖη, καὶ περικλάσας ἐπὶ τὸ Κιρκαῖον, ἐμβαλεῖν εἰς τὴν πρὸς Ταρρακήν Θάλασσαν, ἀσφάλειαν ἄμπε καὶ ὁριστώντες τοῖς διέμποροις φοιτᾶσιν εἰς Ῥώμην μηχανώμενος· πρὸς δὲ τούτοις τὰ μὲν Ἑλη τὰ περὶ Ηωμέντιον καὶ Σήτιον ἐπερίψας, πεδίον ἀποδεῖξαι πολλαῖς ἐνεργύον ἀνθρώπων μυριάσι· τῇ δὲ ἔγγιστα τῆς Ῥώμης Θαλάσσῃ κλεῖθρα διὰ χωμάτου ἐπαγγαγών, καὶ τὰ τυφλά καὶ δύσσορα τῆς Μεσοιανῆς ἡδύνος ἀνακαθηράμενος, λιμένας ἐμποιήσασθαι καὶ ναύλοχα πρὸς τοσαύτην ἀξιόπιστα γαυτίλαν. Καὶ ταῦτα μὲν ὁν παρασκεινοῖς ἦν.

LIX. Ή δὲ τοῦ ἡμαροδογίου διάθεσις, καὶ διδροθασις τῆς περὶ τὸν χρόνον ἀνωμαλίας, φιλοσοφηθεῖσα χαριέντως ὥπτι ἀντοῦ, καὶ τέλος λαβοῦσα, γλαφυρωτάτην παρέσχε χρείαν. Οὐ γάρ μόνον ἐν τοῖς παλαιοῖς πάντι χρόνοις τεταρτομέναις ἔχειντο Ῥω-

μαῖοι ταῖς τῶν μητρῶν πρὸς τὸν ἐγιαυτὸν περιόδοις, ὥστε τὰς θυσίας καὶ τὰς ἱδράδες, ὑποφερομένας καὶ αἱ μητρὸν, εἰς ἐγκατίσεις ἐκπεπτωκέντι τοῖς χρόνοις ἄρας, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν τότε οὐδεαν ἡλιακὴν οἱ μὲν ἄλλοι παντάπασι τούτων ἀσυλλογίστως εἶχον, οἱ δὲ ἔρεις μήνοι τὸν καιρὸν εἰδότες, ἐξαιρόντης, καὶ προησθῆμένου μηδενὸς, τὸν ἐμβόλιμον προσέγραψον μῆνα, Μερκήδοριαν ὀνομάζοντες, δην Νομᾶς δὲ βασιλεὺς πρῶτος ἐμβαλεῖν λέγεται, μικρὰν καὶ διατείκουσκην οὐ πόρθω βοήθειαν ἔξενρῶν τῇσι περὶ τὰς ἀποκαταστάσεις πλημμελείας, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐκάλεντο γέγραπται. Καί σαφὲς δέ, τοῖς ἀρίστοις τῶν φιλοσόφων καὶ μαθηματικῶν τὸ πρόβλημα προσθεῖς, ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἥδη μεθόδων ἔδειξεν ἴδιαν τινὰ καὶ διηκριτικώντην μᾶλλον ἐπανθράκωσιν, ἢ χρώμενοι μέχρι τοῦν· *Ρωμαῖοι δοκοῦσιν ἡττον ἐτέρων σφάλλεσθαι περὶ τὴν ἀγωματίαν.* Οὐ μὴν ἄλλα καὶ περὶ τοῖς βασικαῖνδινοις καὶ βαρυνομένοις τὴν δύναμιν αἰτεῖσθαι πάρειχε. Κικέρων γάρ δὲ φήτωρ, ὡς ἔστι, φήσαντος ταῦτα αὐτῷ οὐντιέλλειν Λύραν· „*Nai* (εἶπεν), ἐν διετῆγματος·“ ὡς καὶ τοῦτο πρὸς ἀνάγκην τῶν ἀνθρώπων δεχομένων.

LX. Τὸ δὲ ἐμφανὲς μάλιστα μῆσος καὶ θαυματηρόφρον ἐπ’ αὐτὸν δὲ τῆς βασιλείας ἔρως ἐξειργάσατο, τοῖς μὲν πολλοῖς αἰτίᾳ πρώτῃ, τοῖς δὲ ὑπεύλοις πάλαι πρόφρασις εὐπρεπεστάτῃ γενομένη. Καίτοι καὶ λόγυν τινὰ κατέσπειραν εἰς τὸν ὅμιλον εἰς ταύτην Καίσαρι τὴν τιμὴν προδέσνοῦντες, ὡς ἐκ γραμμάτων Σι-

βιώσειν ἀλλαγμά τὰ Πάρθων φαινούστοις Ρωμαίοις
 σὺν βασιλεῖ σφράσιυομένοις ἐπ' αὐτοὺς, ἄλλως ἀνδ-
 φικτα δηταὶ καὶ, καταβαίνοντος ἐξ Ἀλβης Καισαρος
 εἰς τὴν πόλιν, ἐπόλμησαν αὐτὸν ἀσπάσσεσθαι βασι-
 λέα. Τοῦ δὲ δήμου διαταραχθέντος, ἀχθεσθεὶς
 ἐκεῖνος, οὐκ ἔφη βασιλεὺς, ἄλλα Καισαρ, παλεῖσθαι
 καὶ γενομένης πρὸς τοῦτο πάντων σιωπῆς, οὐ πάντα
 φαιδρός, οὐδὲ εὐμεγῆς παρῆλθεν. Ἐν δὲ συγκλήτῳ
 τιμάς τινος ὑπέρφυεῖς αὐτῷ ψηφισμένων, ἔτιχε
 μὲν ὑπὲρ τῶν ἐμβόλων καθεζόμενος προσιόντων θέ-
 τῶν ὑπάτων καὶ τῶν σφραγηῶν, ἅμα δὲ καὶ τῆς
 βουλῆς ἀπάσης ἐπομένης, οὐχ ὑπεξαναστάς, ἄλλ
 ἀπορεὶς ἴδιώταις τισὶ χρηματίζων, ἀπεκρίνατο, συστο-
 λῆς μᾶλλον, ἥ προσθέστως, τὰς τιμὰς δεῖσθαι. Καὶ
 τοῦτ' οὐ μόνον ἦνιασσε τὴν βουλὴν, ἄλλα καὶ τὸν
 δῆμον, ὃς ἐν τῇ βουλῇ τῆς πόλεως προπηλακιζόμε-
 ντας· καὶ μετὰ δεινῆς πατηφείας ἀπῆλθον εὐθὺς, οἷς
 ἔξην μή παρεμένειν· ὅπετε πάκεινον ἐνοήσαντα,
 παραχρῆμα μὲν οἴκαδε τραπέσθαι, καὶ βοῶν πρὸς
 τοὺς φίλους, ἀπαγαγόντα τοῦ γραχῆλου τὸ ἱμάτιον,
 ὃς ἐτοιμος ἦν τῷ βουλομένῳ τὴν σφαγὴν παρέχειν,
 θυτερον δὲ προφασίζεσθαι τὴν νόσον· οὐ γάρ ἐθέ-
 λεικ τὴν αἰσθησιν ἀτρεμεῖν τῶν οὔτως ἐχόντων, δταν
 ἰστάμενοι διαλέγονται πρὸς ὅχλον, ἄλλα συιομένη
 ταχὺ καὶ περιφερομένην εἰλίγγους ἐπισπάσθαι καὶ
 παταλούμβάνεσθαι. Τὸ δ' οὐκ εἶχεν οὔτεις, ἄλλα καὶ
 πάντα βουλόμενον αὐτὸν ὑπεξαναστῆναι τῇ βουλῇ,
 λέγοντοι ὑπό τριν τῶν φίλων, μᾶλλον δὲ πολάκων,

Κορηλίου Βάλβουν, παταύχεθηναι, φήσαντος· „Οὐ μεμήσῃ Καῖσαρ ὁν, οὐδὲ ἀξιώσεις ὡς κράτος τε-
ραπούεσθαι σεαντόν;“

LXI. Ἐπιγίνεται τούτοις τοῖς προσκρούσμασιν δι-
τῶν δημάρχων προπηλακισμός. Ἡν μὲν γὰρ ή τῶν
Δουπερκαλλῶν ἔφτη, περὶ ης παλλοὶ γράφαντας, ὡς
ποιμένων τὸ παλαιὸν εἶη, καὶ τι καὶ προσήκει τοῖς
Ἀρχαδικοῖς Λυκαίοις. Τῶν δὲ εὐγενῶν νεαγίσκουν καὶ
ἀρχόντων πολλοὶ διαθέουσιν ἀνὰ τὴν πόλιν γυμνοί,
σκύτεστο λασίοις τοὺς ἐμποδὼν ἐπὶ παιδίοις καὶ γέλωτι
παίοντες. Πολλαὶ δὲ καὶ τῶν ἐν τέλει γυναικῶν ἐπί-
τηδες ὑπαντῶσαι παρέχουσιν, ὥσπερ ἐν διδασκαλούν,
τὰ χεῖρα ταῖς πληγαῖς, πεπεισμέναις πρὸς εὐτοκίαν
κνούσαις, ἀγύρνοις δὲ πρὸς κύνησιν ἀγαθὸν εἴπει.
Ταῦτα Καῖσαρ ἔθεστο, καθήμενος ἐπὶ τῶν ἐμβό-
λων ἐπὶ δύφρου χρυσοῦ, Θριαμβικῷ κόσμῳ κακοσμη-
μένος. Ἀντώνιος δὲ τῶν Θεοντων τὸν ἕρδην δρόμον
εἰς ήν· καὶ γὰρ ὑπάτευεν. Ός οὖν εἰς τὴν ἀγορὰν
ἐνέβαλε, καὶ τὸ πλῆθος αὐτῷ διέστη, φέρων διάμη-
μα στεφάνω δύφνης περιπεπλεγμένον, ὥστε τῷ Καί-
σαρι. Καὶ γίνεται κρότος οὐ λαμπρός, ἀλλ’ ὅλεγος
ἐκ παρασκευῆς. Ἀπωσαμένου δὲ τοῦ Καίσαρος, ἄπας
ὁ δῆμος ἀνεκρότησεν. Αὗθις δὲ προσφέροντος, ὅλι-
γοι, καὶ μὴ δεξαμένου, πάλιν ἀπατεῖς. Οὕτω δὲ
τῆς πείρας ἔξελεγχομένης, Καῖσαρ μὲν ἀνίσταται, τὸν
υτέφρανον εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀπενεγκέντηται καλεύσας.
Προθῆσαν δὲ ἀνδριάντες αὐτοῦ διαδήμασιν ἀναλεμε-
μένοις βασιλικοῖς· καὶ τῶν δημάρχων δύο, Φλασούντος

καὶ Μάρκυλος, ἐπειδόντες ἀπέσπασαν, καὶ τοὺς
ἀσπασμένους βασιλέα τὸν Καίσαρα πρώτους ἐξυ-
ρόντες, ἀπῆγον εἰς τὸ διερμητήριον. Ὁ δὲ δῆμος εἴ-
πετο κροτῶν, καὶ Βρούτος ἀπεκάλει τοὺς ἄνδρας,
ὅτι Βροῦτος ἦν δικαίωνας τὴν τῶν βασιλέων δια-
δοχὴν, καὶ τὸ κράτος εἰς βουλὴν καὶ δῆμον ἐκ μο-
ναρχίας απειστήσας. Ἐπὶ τούτῳ Καίσαρ παροξυ-
θεῖς, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀφείλετο τῶν περὶ τὸν Μάρκυλον·
ὅγε δὲ τῷ κατηγορεῖν αὐτῶν, ἅμα καὶ τὸν δῆ-
μον ἐφυβρίζειν, πολλάκις Βρούτον τι καὶ Κυμαίοντος
ἀπεκάλει τοὺς ἄνδρας.

ΛXII. Οὕτω δὴ τρέπονται πρὸς Μάρκον Βρούτον
οἱ πολλοί, γένος μὲν ἐκεῖθεν εἶναι δοκοῦντα πρὸς
πατέρων, καὶ πρὸς μητρόδες δὲ ἀπὸ Σερβιλίων, οἰκιὰς
ἐτέρας ἐπιφανοῦς, γαμβρὸν δὲ καὶ ἀδελφιδοῦν Κά-
τωντος. Τοῦτον μὲν εἶ εαυτοῦ δρμῆσαι πρὸς κατά-
λυσιν τῆς μοναρχίας ἡμβλευνον αἱ παρὰ Καίσαρος
τιμαὶ καὶ χάριτες. Οὐ γάρ μόνον ἐσάνθη περὶ Φάρ-
σαλον ἀπὸ τῆς Πομπηίων φυγῆς, οὐδὲ πολλοὺς τῶν
ἐπιτηδείων ἔψωσεν ἐξαιτησάμενος, ἀλλὰ καὶ πίστιν
εἰχε μεγάλην παρὸν αὐτῷ. Καὶ στρατηγίαν μὲν ἐν
τοῖς τότε τὴν ἐπιφανεστάτην ἔλαβεν, ὑπαγεύειν δὲ
ἐμελλεῖν εἰς τέταρτον ἔτος, ἐρίσαντος Κασσίου προτί-
μηθείς. Αἴγετας γάρ δὲ Καίσαρ εἰπεῖν, ὡς δικαιό-
τερα λέγοι μὲν Κάσσιος, αὐτὸς μέντος Βρούτον οὐκ
ἄν παράλθοι. Καὶ ποτε καὶ διαβαλλόντων τινῶν τὸν
ἄνδρα, πρωτημένης ἥδη τῆς συναμμοσίας, οὐ προσ-
έσχεν, ἀλλὰ τοῦ σώματος τῇ χειρὶ θιγούν, ἕρη πρὸς

τοὺς διαβάλλοντας „Αναμνεῖ τοῦτο τὸ δέρμα Βρούτου·“ ὡς ἄνω μὲν ὅντα τῆς ἀρχῆς δι’ ἀφετήρα διὰ δὲ τὴν ἀρχὴν οὐκ ἀντιφριστόν καὶ πονηρὸν γενόμενον. Οὐ δὲ τῆς μεταβολῆς ἐφίμαγοι, καὶ πρὸς τύπον ἐκείνου, η̄ πρῶτον, ἀποβλέποντες, αὐτῷ μὲν οὐκ ἐτολμῶν διαλέγεσθαι· νίκτῳ δὲ κατεπίπτασσον γραμμάτων τὸ βῆμα, καὶ τὸν δέρρον, ἐφ’ οὐ στρατηγῶν ἔχοματίζειν· ὃν ἦν τὰ πολλὰ τοιαῦτα· „Καθεύδεις, Βροῦτε·“ καὶ „Οὐκ εἰ Βροῦτος·“ Πρὸς ὁν δὲ Κάσσιος αἰσθάμενος διακινούμενον ἥσυχη τὸ φιλότιμον αὐτοῦ, μᾶλλον, η̄ πρότερον, ἐνέκειτο, καὶ παράξενον, αὐτὸς ἴδιᾳ τι καὶ μίσους ἔχων πρότον τὸν Καίσαρα δι’ αἰτίας, ἃς ἐν τοῖς περὶ Βρούτου γεγραμμένοις δεδηλώναμεν. Εἶχε μέντοι καὶ δι’ ὑποψίας δὲ Καίσαρα αὐτὸν, ὥστε καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἐπεῖν ποτί· „Τί φαίνεται βουλόμενος ὑμῖν Κάσσιος; ἐμοὶ μὲν γάρ οὐ λίαν ὀφεύσκει, λίαν ὀχρός ὦν.“ Πάλιν δὲ λέγεται, περὶ Ἀγωνίου καὶ Δολάθελλα διαβολῆς πρὸς αὐτὸν, ὃς τινετερίζοιεν, ἐλθούσης· „Οὐ πάντα (φάναι) τούτους δέδοικα τοὺς πορκαῖς καὶ πομήτας, μᾶλλον δὲ τοὺς ὀχροὺς καὶ λεπτοὺς ἐκείνους·“ Κάσσιον λέγων καὶ Βροῦτον.

LXII. Άλλ’ ἔστιν οὐχ οὕτως ἀπρωστόκητον, ὃς ἀφύλακτον, εἴσαι τὸ πεπρωμένον· ἐπεὶ καὶ σημεῖα θαυμαστὰ καὶ φάσματα φανῆσαι λέγουσι. Σέλα μὲν οὖν οὐρανία, καὶ κτήπους νίκτῳ πολλαχοῦ διαφέρομένους, καὶ καταλόγοντας εἰς ἀγοράς ἀρήμους δῆμιθας, οὐκ ἄξιον ἵως ἐπὶ πάθει τηλικούτῳ μυη-

μονάρχαι. Σιράβων δὲ διφλέσσαρες ἴστορες, πολι-
λούς μὲν ἀθρώπους διατέλεσσι εἰπιφροφράνους φα-
γῆται, στρατιώτουν δὲ ἀνδρὸς οὐκέτην ἐκ τῆς χειρός
ἰερβαλλεῖν πολλὴν φλεψα, πολλὰ δεκτὴν αἰγίσθαι τοῖς
δρῶσιν· ὡς δὲ ἐπινόσοτο, μηδὲν ἔχειν κακόν τὸν ἀπ-
θέτωπον. Αὐτῷ δὲ Καίσαρι Θύεστις τὴν καθίσται
ἀφενῆ γενέσθαι τοῦ ιερείου, καὶ δειπόν νομισθῆναι τὸ
τέρας· οὐ γάρ ἄν φύει γε συντέτηνας ζῶσιν ἀκάρδιοι.
Ἐστι δὲ καὶ ταῦτα πολλῶν ἀκούσας διεξόνταν, ὃς
τις αὐτῷ μάντις ἡμέρᾳ Μαρτίου μηνὸς, ἦν Εἰδοὺς
Ῥωμαῖος καλαῦστι, προείποι μάγευν φυλάττεαθαι πιν-
δυνον· ἐλθαύσης δὲ τῆς ἡμέρας, προϊόντη δὲ Καίσαρ
ις τὴν σύγκλητον, ἀσκασάμενος προσπαλῆσαι τῷ μάν-
τι, φάμενος· „Ἄλλον δὴ Μάρτιον Εἴδοι πάρεισιν“
ὅ δὲ ἔσυχη πρὸς αὐτὸν εἶποι· „Ναι πάρεισιν, ἀλλ’
οὐ παρειλένθασι.“ Πρὸδ μιᾶς δὲ ἡμέρας· Μάρκου
λεπίδου διεπνήζοντας αὐτὸν, ἔπιχε μὲν ἐπιστολαῖς
ὑπογράψας, ἀσπαρ εἰώθει, καταπιέμενος· ἀπε-
σόγτος δὲ λόγου, ποδὸς ἄρα τῶν θαυμάτων ἀριστος,
ἄπαντας φθάσαμεν βόητον· „Οὐ ἀπρασσόκηρος.“ Με-
τὰ ταῦτα κοιμόμενος, ἀσπερ εἰώθει, παρὰ τῇ γυ-
ναικὶ, πασθν ἄμα τῶν Θυρῶν τοῦ δημοσίου καὶ τῶν
ὑνδράδων ἀναπτερανυμένων, δισταρφοῦθεις ἄμα τῇ
κτύπῃ, καὶ τῷ φρετῇ, καταλαμπόντης τῆς σελήνης,
ζεύσετο τῷ τέλει Ζεύποντοιν βαθέως μὲν καθεύδοντας,
ἀστερεῖς δὲ φωτὰς καὶ στεναγμοὺς ἀνάρθρους ἐκ τῶν
ὑπνῶν ἀντεκμετενασταί· ἐδόκει δὲ ἄρι ταλαιπωρεύειν
τον ἐπὶ ταῖς ἀγκαλίαις ἔχουσα κατεσφραγμένον. Οἱ

δ' οὐ φασὶ τῇ γνωσίν ταῦτην γεγένθαι ἐφε δψιν· ἀλλ' ἦν γάρ τι τῇ Καίσαρος οἰκίᾳ προσκείμενος, οἶον ἐπὶ κόσμῳ καὶ σεμαῖτητι, τῆς βουλῆς ψηφισμάτης, ἀκρωτήριον, ὃς Αἴθιος ἐντορβεῖ· τοῦτο δύναφ ή Καλπονγία θεωσαμένη καταρρηγνύμενον, ἔδοξε ποτειᾶσθαι καὶ δακρύειν. Ἡμέρας δ' οὕν γεγομένης, ἐδεῖτο τοῦ Καίσαρος, εἰ μὲν οἶδν τε, μὴ προειθεῖν, ἀλλ' ἀναβαλένθαι τὴν συγκλητον· εἰ δὲ τῶν ἐκείνης ὅνειρων ἐλάχιστα φροντίζει, σκέψασθαι διὰ μαντικῆς ἄλλης καὶ ἴρων περὶ τοῦ μέλλοντος. Εἶχε δὲ τας, ὡς ἔστι, κάκειτον ὑποψία καὶ φρέβος. Οὐδένα γάρ γυγακισμὸν ἐν δειπνοφαγούσια πρότερον κατεγνώκει τῆς Καλπονγίας, τότε δ' ἐώραι περιπαθοῦσαν. Ότις δὲ καὶ πολλὰ καταθύσαντες οἱ μάντεις ἔφασαν αὐτῷ δυσιερεῖν, ἔγνω, πέμψας Ἀγτώνον, ἀφεῖναι τὴν σύγκλητον.

LXIV. Εν δὲ τούτῳ Δίκιμος Βρούτος, ἐπίκλησιν Αἴθινος, πιστεύομενος μὲν ὑπὸ Καίσαρος, ὅστε καὶ δεύτερος ὑπὸ αὐτοῦ κληρονόμος γεγράφθαι, τοῖς δὲ περὶ Βρούτον τὸν ἔτερον καὶ Κάσσιον μετέχων τῆς συγκαμοσίας, φοβηθεὶς, μὴ, τὴν ἡμέραν ἐκείνην διακρουσαμένου τοῦ Καίσαρος, ἐκπυστος ἢ πρᾶξις γένηται, τούς τα μάντεις ἔχλεῦσε, καὶ ποσθῆπετο τοῦ Καίσαρος, ὃς αἰτίας καὶ διαβολὰς δαυτῷ κτονεύειν πρός τὴν σύγκλητον, ἐντρυφᾶσθαι δυνοῦσαν, ἔμειν μὲν γάρ αὐτὴν, καλεύσαντος ἐκείνου, καὶ προδύμονυς εἶναι ψηφίζεσθαι πάντας, δποις τῶν ἐκεῖθες Ἰταλοῖς ἐπαρχιῶν βασιλεὺς ἀναγορεύοντο, καὶ φοροίη διείδη-

μα τὴν ἄλλην ἐπιμόν γῆν καὶ θάλασσαν· ἀ δὲ φρά-
ζοι τις αὐτοῖς καθεξομένοις, τοῦ μὲν ἀπαλλάττεσθαι,
παρεῖναι δ' αὐτῷ, ὅταν ἐπιλύῃ βελτίσσων ὄντεροις
Καλποντρία, τίνας ἔσεσθαι λόγους παρὶ τῶν φθο-
τούντων; ἢ είκα τῶν φίλων ὑπέξεσθαι· διδασκόνταν,
ὡς οὐχί δουλεία ταῦτα καὶ τυραννίς ἐστιν; ἀλλ' αὐ-
δοκεῖ πάντως, ἐφη, τὴν ὑμέραν ἀφοσιώσασθαι, βέλ-
τιον αὐτὸν προελθόντα καὶ προσαγορεύσαντα τὴν
βουλὴν ὑπερθέσθαι. Ταῦθ' ἀμα λέγων δὲ Βροῦτος,
ἥγε τῆς χειρὸς λαβόμενος τὸν Καΐσαρα, καὶ μικρὸν
μὲν αὐτῷ προελθόντε τῶν θυρῶν οἰκεῖης ἄλλοτερος
ἐντυχεῖν προθυμούμενος, ὃς ἡττᾶτο τοῦ περὶ ἐκεί-
νον ὀθίσμοι καὶ πλήθους, βιασάμενος εἰς τὴν οἰκ-
κλαυ, παρέδωκεν ἑαυτὸν τῇ Καλποντρίᾳ, φιλάττει
κελεύσας, ὥχρις ἂν ἐπινέλθῃ Καΐσαρ, ὡς ἔχων με-
γάλα πρόγυμνα κατειπεῖν πρὸς αὐτόν.

LXV. Ἀρτέμιδαρος δὲ, Κυθίες τὸ γένος; Ἐλλην-
κῶν λόγων σφριτής, καὶ διὰ τοῦτο γεγονὼς ἐνίσιες
συνήθης τῶν περὶ Βροῦτον, ὅπεις καὶ γνῶναι τὰ πλεῖ-
στα τῶν πραττομένων, ἃς μὲν εὐ βιβλιδίῳ κομίζων,
ἄπερ ἔμελλε μαρτύρειν· δράμη δὲ τὸν Καΐσαρα τῶν βι-
βλίων ἔκαστον δεχόμενον, καὶ παραδιδόντα τοῖς περὶ
αὐτὸν ὑπόφεροις, ἐγγὺς σφέδεα προρολθόν· „Τοῦτο
(ἔφη), Καΐσαρ, ἀνάγνωθε μόνος καὶ ταχέως· γάχρο-
πιαι γάρ ὑπὲρ πραγμάτων μεγάλων, καὶ σοὶ διαφε-
ρόντων.“ Διεξάμενος οὖν δὲ Καΐσαρ, ὀγκύγνων μὲν
ὑπὸ πλήθους τοῖς ἐκτυγχανόντων ἐκωλύθη, καίπερ
δρυῆσσας πολλάκις· ἐν δὲ τῇ ζειρὶ ποτέρων καὶ φύ-

λέκτων μὲν ἐκεῖνο, παρθῆλθεν εἰς τὴν σύγκλητον.
Ἐνιοι δέ φασιν, ἄλλοι ἐπιδούντες τὸ βιβλίον τοῦτο,
τὸν δὲ Ἀρτεμιδώρου οὐδὲ δλως προσελθεῖν, ἀλλ᾽
ἐκθλιβῆναι παρὰ πᾶσαν τὴν δόξην.

LXVI. Ἄλλα ταῦτα μὲν ἡδη που φέρει καὶ τὸ
αὐτόματον· δὲ δεξάμενος τὸν φύνον ἐκεῖνον καὶ
τὸν ἄγονα χῶρος, εἰς δὲ τὴν σύγκλητος ἡθροίσθη τό-
τε, Πομπηῖον μὲν εἰκόνα κειμένην ἔχων, Πομπηῖον
δὲ ἀνάθημα γεγονὼς τῶν προσηκοσμημένων τῷ θεά-
τρῳ, παντάπασιν ἀπέφηνε δαίμονός τινος ὑψηγό-
μένου καὶ καλοῦντος ἐκεῖ τὴν πρᾶξιν ἔργον γεγο-
νόντα. Καὶ γὰρ οὖν καὶ λέγεται Κάσσιος, εἰς τὸν
ἀνθριάτα τοῦ Πομπηῖου πρό τῆς ἐγχειρήσεως ἀπο-
βλέπων, ἐπικαλισθαι σιωπῇ, καίπερ οὐκ ἀλλοτρίος
ἢ τῶν Ἐπικεύρου λόγων· ἀλλ᾽ δὲ καὶρός, ὃς ἔοι-
κεν, ἡδη τοῦ δεινοῦ παρεστῶντος, ἵνθονται πομπὴν
ἐντεπόλει καὶ πάθος ἀντὶ τῶν προτέρων λογισμῶν.
Ἀντώνιος μὲν οὖν, πιστὸν δοτία Καλούσι καὶ δωμα-
τίον, ἕξα παρακατεῖχε Βρούντος Ἀλβίνος, ἀμβαλῶν
ἐπειτῆδες διμιλίαι μῆκος ἔχουσαν. Εἰσιόντος δὲ Καί-
σαρος, ἡ βουλὴ μὲν ὑπεξανίστη θεραπεύοντα· τῶν
δὲ περὶ Βρούντον οἱ μὲν ἔξοπισθεν τὸν δίφρον αὐ-
τοῦ περιεστησαν, οἱ δὲ ἀπήντησαν, ὃς θὴ Τίτανος
Κίμβρων, περὶ ἀδελφοῦ φυγάδος ἐντυγχάνοντι, συν-
δεησόμενοι, καὶ συνεδέσθο μέχρι τοῦ δίφρου παρα-
κόλουθοντες. Μέζη δὲ κάθισας διεκρούετο τὰς θεή-
σεις, καὶ προσκειμένων βιαιοτερού, ἥγανθιες πρός
ἴκαντον, δὲ μὲν Τίτανος τὴν τῆβεντον αὐτοῦ ταῖς

ζρων ἀμφίστροις συλλαβάν, ἀπὸ τοῦ τραχῆλου κατέγεν· ὅπερ ἦν σύνθημα τῆς ἐπιχειρήσεως. Πρότις δὲ Καλοκαὶ ἔφετ παῖς παρὰ τὸν αὐχένα, πληγὴν οὖν θωστηφόρον, οὐδὲ βαθέαν, ἀλλ' ὡς εἰναῖς, ἐν ἀρχῇ τολμήματος μογάλον ταραχθεῖς· ὥστε καὶ τὸν Καλοκαρο μεταστραφήτικ τοῦ ἐγχαιριδίου λαβεῖ οὗτος καὶ ἕπεται. Ἀμα δέ πιος ἀξεράνησαν, δι μὲν πληγαῖς, ‘Ρωμαῖσσι·,,Μιαρώσατε Καλοκα, τί πιοιες;’ δ δὲ πλήξαις, ‘Ἐλληνιστεὶ πρὸς τὸν ἀδελφόν·,,Ἄδελφε, βοήθει·’ Τοιαύτης δὲ ταραχῆς γενομένη, τοὺς μὲν οὐδὲν συνειδέτας ἐπεληξεις εἶχε, παὶ φρίκη πρὸς τὰ δράματα, μήτε φεύγειν, μήτε ἀμένην ειναι, ἀλλὰ μηδὲ φυεῖν ἐκβάλλειν τολμῶντας. Τὸν δὲ παρεκκενασμένον ἐπὶ τὸν τρόπον ἀκάστου γυμνόν τὸ τοδεΐζαντος τὸ ξύφος, ἐν κύκλῳ ποριχθόμενος, καὶ πρὸς δ τι τρέψας τὴν ὄψιν, πληγαῖς ἀπαντάν, καὶ σιδήρῳ φερομένῳ καὶ κατὰ προσάπτου καὶ πάτερ ὁ φθαλακτὸν διελαυνθμένος, ὥσπερ θηρίον ἐνειλεῖτο ταῖς πάντοις χερσὶν. Ἀπαντας γάρ, ἔνεις καταρξασθαι καὶ γεύσασθαι τοῦ φόνου. Διὸ καὶ Βροῦτος αὐτῷ πληγὴν ἐνέβαλε μίαν εἰς τὸν βουβῶνα. Λέγεται δὲ τὸ τιναγ, ὡς ἄρα πρὸς τοὺς ἄλλους ἀποριχθόμενος, καὶ διαφέρον δεῦρο. κακεῖ τὸ σῶμα, καὶ κεφαλὴν, ὃς Βροῦτον εἶδεν ἐσπασμένον τὸ ξύφος, ἐφειλιθεστο κατὰ τῆς κεφαλῆς; τὸ ἴματιον, καὶ πιφῆκεν ἑσυίδην, ἃςτε ἀπὸ τύχης, εἴτε ὑπὸ τῶν πτεινάντων ἀπεσθεῖσις, πρὸς τὴν βάσιν, ἢντες δὲ οἱ Πομπηῖοι βίβηκεν ἀνδριάς. Καὶ πολὺ παθήμαξεν αὐτῆς, δὲ φένος,

ός δοκεῖ αὐτὸν ἀφεστάναι τῇ τιμωρίᾳ τοῦ πολέμου Πομπήιον ὑπὸ πόδας κεκλιμένον, καὶ παρισπαίφοντος ὑπὸ πλήθους τραυμάτων. Εἴκοσι γὰρ καὶ τριανταρεῖν λέγεται· καὶ πολλοὶ κατερράθησαν ὑπὲρ ἄλληλον, εἰς ἓν ἀπερραύμενοι σῶμα πληγὰς τοσσαύτας.

LXVII. Καταφρασμάτου δὲ τοῦ ἀνδρὸς, ἣ μὲν γερουσία, καίπερ εἰς μέσον Βρούτου ἐλθόντος, ὡς τοι περὶ τῶν πεπραγμένων ἔροῦντος, οὐκ ἀνασχομένη διὰ τῶν Θυρῶν ἐξέπιπτε, καὶ φεύγοντα κατέπληθος ταφαχῆς καὶ δέοντος ὑπόρου τὸν δῆμον, ὥστε τοὺς μὲν τὰς οἰκίας κλείειν, τοὺς δὲ ἀπολείπειν τραπέζας καὶ χρηματιστήρια, δρόμῳ δὲ χωρεῖν, τοὺς μὲν ἐπὶ τὸν τόπον, ὁμομένους τὸ πάθος, τοὺς δὲ ἐκεῖθεν, ἐστραφότας. Ἀντώνιος δὲ καὶ Λάπιδος, οἱ μάλισται φίλοι Καίσαρος, ὑπεκδύντες, εἰς οἰκίας ἐτέρας κατέφυγον. Οἱ δὲ περὶ Βρούτου, ὡσπερ ἦσαν ἔτι θερμοὶ τῷ φύνῳ, γυμνά τὰ ξύφη δεικνύντες, ἅμα πάντας ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου συστραφέντες ἐχώρουν εἰς τὸ Καπετώλιον, οὐ φεύγονταίνεις, ἀλλὰ μάλιστα φαιδροὶ καὶ θαρρότεροι, παρακαλοῦντες ἐπὶ τὴν ἐλεύθερίαν τὸ πλῆθος, καὶ προσδιχόμενοι τοὺς ἀριστεῖς τῶν ἐνιυγχανόντων. Ἔγιοι δὲ καὶ συνανέβαινον αὐτοῖς, καὶ κατεμίγγυσαν ἑαυτοὺς, ὡς μετεσχηκότες τοῦ ἔργου, καὶ προσεποιοῦντο τὴν δόξαν· ὃν ἦν καὶ Γάϊος Ὁκταυίος καὶ Λάντος Σπινθίρ. Οὗτοι μὲν οὖν τῆς ἀλαζονείας δίκην ἔδωκαν ὑστερόν, ὑπὲρ Ἀντωνίου καὶ τοῦ τέσσερας Καίσαρος ἀνατρεψέντες, καὶ μηδὲ τῆς δόξης, δι' ἣν ἀπέδηνοσκον, ἀπολαμψαντες,

ἀπιστίᾳ τῶν ἄλλων. Οὐδὲ γὰρ οἱ πολέμους αὐτοὺς τῆς πρόξεως, ἀλλὰ τῆς βυσσινίας τὴν δικήν ἔλαβον. Μεθ' ἡμέρων δὲ τῶν περὶ Βρούτου πατερούποτεν καὶ ποιησαμένων λόγους, ὃ μὲν δῆμος, οὗτος δυναχεφαῖτον, οὗτος ὡς ἐπιτιθεν τὰ πεκραγμάτα, τοῖς λεγομένεις προσώχεν, ἀλλ' ὑπεδήλου τῇ πολλῇ σιωπῇ, Καίσαρα μὲν ὀλιγελέμην, αἰδούμενος δὲ Βρούτου. Ἡ δὲ σύγκλητος ἀμυνστίας τοιᾶς καὶ συμβάσεις πράττουντα πᾶσι, Καίσαρα μὲν δέ θεότητα τιμῆτη ἐφηφίσατο, καὶ αὐτῶν μηδὲ τὸ σμικρότερον ἦν ἐκεῖνος ἄρχων ἐβούλευσε· τοιῷ δὲ περὶ Βρούτου ἐπαιρχίᾳς τε διένεμε, καὶ τοιαῖς ἐπέδωκε πρεπούσας· οὕτοις πάτεις σύνεσθαι, τὰ Πρατηράτα κατέστησεν δὲντι, καὶ σύγκλητον ἀπειλήρρνει τὴν ἀφίσην·

LXXXII. Ἐπειδὲ δὲ, τὸν διαθηκῶν τὸν Καίσαρος ἀνοιχθεισῶν, εὐρέθη δεδομένη Ρωμαίων ἐκάστη δέσμοις ἀξιούμενος; καὶ τὸ σῶμα πόρικόμενον δέ ἀγορᾶς ἐθεάσατο ταῦς πληγῆς διαλελούθησκον, οὐτε ἵπποι καθομόν εἶχεν, οὐδὲ τάξιν αὐτῶν τὸ πλῆθος, ἀλλὰ τοῦ μὲν γερᾶς περισσωτεστάτες ἐξ ἀγορᾶς βάθροι καὶ πικάλιδας καὶ γραπέζες, ὑφῆψαν αὐτοῦ καὶ ποτακεύσαντο· ἀράμενοι δὲ δαίσοις διαπύρευς ἔθεσαν ἐπὶ ταῖς οὐκέταις τῶν ἀνηρηκότων παταριέζοντες, ἀλλοι δὲ ἰροτικῶν παιταχδυτῶν τῆς πόλεως, συλλαβεῖν καὶ διαπάσασθαι τοὺς ἄνδρας ζητοῦντες. Οἱς ἐκείνοις μὲν οὐδεὶς ἀπήστησεν, ἀλλ' εὖ περφραγμένοις πάγιτες ἤσαν. Κινδυνέας τις τῶν Καίσαρος ἀταράντων ἔτυχε μὲν, ἀλλα τῆς παρρησίαμένης γεννήτως ἀφικτού διετο-

ποκ. Ἐδόκει γάρ ὑπὸ Καίσαρος ἐπὶ δαιπυνον κατεῖσθαι παραιτούμενος δ', ἀγεσθαι τῆς χειρὸς ὑπὲπι τοῦ, μὴ βουλέμενος, ἀλλ' ἀντεπείνων. Ότις δὲ ἡχουσεν, ἐκ ἀγορᾶς τὸ σῶμα καίεισθαι τοῦ Καίσαρος, ἀναστὰς ἡβάδιζεν ἐπὶ τιμῇ, καίπερ ὑφορώμενος τὴν ὅψιν ἄμα καὶ πιρφέττων. Καὶ τις, ὁφθάντος αὐτοῦ, τῶν πολλῶν ἔρρεσεν ἐτέρῳ τοῦνομα πυνθανομένῳ, κάκεῖος ἄλλως, καὶ διὰ πάντων εὐθὺς ἦν, ὃς οὖν εός ἐστιν διὰγένητος Καίσαρα· καὶ γάρ ἦρ τις ὅμων μοις ἐκείνῳ Κίννας ἐν τοῖς συνωμοσαμένοις, διὰ τοῦτον ἐνώπιον προλαβόντες, ὕδημησαν εὐθὺς καὶ διέπασαν ἐν μέσῳ τὸν ἀνθρώπον. Τοῦτο μάλιστα δείσαντες οἱ περὶ Βρούτον καὶ Κάσσιον, οὐ πολλῶν ἡμερῶν διαγενομένων, ἀπεχώρησαν ἐκ τῆς πόλεως. Άδει καὶ πράξαντες καὶ παθόντες ἐτελεύτησαν, ἐν τοῖς περὶ Βρούτου γέγραπται.

LXIX. Θυήσκει δέ Καῖσαρ, τὰ μὲν πάγια γεγονώς ἔτη πεντήκοντα καὶ δέξι, Πομπηῖω δὲ ἐπιβιώσας οὐ πολὺ πλέον ἐτῶν τεσσάρων· ἦν δὲ τῷ βίῳ παντὶ ἀρχὴν καὶ δυναστείαν διὰ κινδύνων τοσούτων διώκων μόλις κατειργάσατο, ταύτης οὐδὲν δτι μὴ τοῦνομα μόνον καὶ τὴν ἐπέφθοκον παροπαύμενος δόξαν παρὰ τῶν πολιτῶν. Οἱ μέντοι μέγις αὐτοῦ δαιμονιν, ὡς παρὰ τὸν βίον ἔχρήσατο, καὶ τελευτήσαντος ἐπηκολούθησε τιμωρὸς τοῦ φόνου, διὰ τοῦτος πάσης καὶ θαλάσσης ἐλαύνων καὶ ἀνιχνεύων ἄχρι τοῦ μηδένια λιπεῖν τῶν ἀπεκτογέντων, ἀλλὰ καὶ τοὺς παθόδιαδιν, ἥχειρὶ τοῦ ἔργου θιγόντας, ἥ γνώ-

μης μετασχόντας, ἐπεξελθεῖν. Θερμασιώτατον δὲ τῶν
μὲν ἀνθρωπίνων τὸ περὶ Κάσσιον· ἡτηθεῖς γὰρ
ἐν Φιλίππαις, ἐκάλυψαν τῷ ξιφιδίῳ διάφθιμφεν ἕαυτόν,
ῳ κατὰ Καίσαρος ἔχεσσατο· τῶν δὲ θελεν ὅ τα μέ-
γας κοράζεις (εφάγη γὰρ ἐπὶ υἱοτας ἑπτά μετά τὴν
Καίσαρος σφαγὴν διαπρεπής, εἰτ' ἡφανίσθη) καὶ
τὸ περὶ τὸν ἥλιον ἀμαύρωμα τῆς αὐγῆς.¹ "Ολεν γὰρ
ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν ὠχρόδες μὲν δὲ κύκλος καὶ μαρ-
μαργυρᾶς οὐκ ἔχειν ἀντέτελλεν, ἀδρανῆς δὲ καὶ λεπτόν
ἀπ' αὐτοῦ κατήγει τὸ θερμόν· ὥστε τὸν μὲν ἀσφα-
δνοφέρον καὶ βαρὺν ἀσθενεῖ τῆς διακρινούσης αὐ-
τὸν ἀλέας ἐκφέρεσθαι, τοὺς δὲ καρποὺς ἡμιπέπτους
καὶ ἀτελεῖς ἀπανθῆσαι καὶ παρακμάσαι διὰ τὴν ψυ-
χρότητα τοῦ περιέχοντος. Μάλιστα δὲ τὸ Βρεύτων
γενόμενον φάσμα τὴν Καίσαρος ἐδήλωσε σφαγὴν οὐ
γενομένην θεοῖς ἀρρεστήν· ἦν δὲ τοιούτοις. Μέλλων
τὸν στρατὸν ἐξ Ἀβίδου διαβιβάζειν εἰς τὴν ἑτέραν
ἡπειρον, ἀπανέτοι τυκτός, ὥσπερ εἰώθει, κατὰ
σκηνὴν, οὐ καθεέδων, ἀλλὰ φροντίζων περὶ τοῦ
μέλλοντος. Λέχεται γὰρ οὗτος ἀνήρ ἡκιστα δὴ τῶν
στρατηγῶν ὑπνώδης γενέσθαι, καὶ πλεῦστον ἕαυτῷ
χρέον ἐγρηγορεῖς χειροθετεῖ πιφυκώς. Ψύφον δέ τι-
νος αἰσθέσθαι περὶ τὴν Θύραν ἔνδοξε, καὶ πρὸς τὸ
τοῦ λύχνου φῶς ἡδη καταφερομένου σκεψάμενος, δψι
εἶδε φοβεράν ἀνδρός ἐκφύλον τὸ μέγεθος, καὶ χα-
λεποῦ τὸ εἶδος. Ἐκπλαγμὸς δὲ τὸ πρῶτον, ὃς ἔνόρα
μήτε πρόστοιτα τι, μήτε φθεγγόμενον, ἀλλ᾽ ἐστῶτα
πιγῇ παρὰ τὴν κληρην, ἡρώτα, δοτις ἐστίν. Ἀπο-

κρίνεται δ' αὐτῷ τὸ φάσμα· „Ο σδε, ὁ Βροῦτε, δαίμων κακός· δψη δέ με περὶ Φιλίππους.“ Τότε μὲν οὖν δ' Βροῦτος εὐθαρσῶς· „Οψομαι,“ εἶπε· καὶ τὸ δαιμόνιον εὐθὺς ἐκποδὼν ἀπήγει. Τῷ δ' ἴμνουμένῳ χρόνῳ περὶ τοὺς Φιλίππους ἀντισχέτεις Ἀγωνίῳ καὶ Καίσαρι, τῇ μὲν πρώτῃ μάχῃ κρατήσας τὸ καθ' ἑαυτὸν ἔτρεψατο καὶ διεξήλασε, πορθῶν τὸ Καίσαρος στρατόπεδον· τὴν δὲ δευτέραν αὐτῷ μάχεσθαι μέλλοντι φοιτᾷ τὸ αὐτὸ φάσμα τῆς νυκτὸς αὖθις, οὐχ ὅπτε τι προσειπεῖν· ἄλλα συνεὶς δ' Βροῦτος τὸ πεπρωμένον, ἔρδιψε φέρων ἑαυτὸν εἰς τὸν κίνδυνον. Οὐ μὴν ἔπειταν ἀγανιζόμενος, ἄλλοτε, τῆς τροπῆς γενομένης, ἀναφυγὼν πρός τι κρητινῶδες, καὶ τῷ ξίφῳ γυμνῷ προσβαλὼν τὸ στέργον, ἄμα καὶ φίλου τινὸς, ὡς φασιν, συνεπιρράγατος τὴν πληγὴν, ἀπέδωσεν.

ΦΩΚΙΩΝ.

Δημάδης δ ὁ ἡγεμόν, ισχὺων μὲν ἐν ταῖς Ἀθήναις διὰ
τὸ πρὸς χάριν πολιτεύεσθαι Μακεδονῶν καὶ Ἀντιπά-
τρου, πολλὰ δὲ γράφειν καὶ λέγειν ἀναγκαῖμένος
παρὰ τὸ ἀξέλωμα τῆς πόλεως καὶ τὸ ἥθος, ἔλευσιν συγ-
γώμηται ἄξιος εἶναι, πολιτευόμενος τὰ ναυάγια τῆς
πόλεως. Τοῦτο δὲ εἰ καὶ τῷ ἡγεμῷ Θρασύτερον εἴ-
φηται, δόξειν ἃν ἀληθὲς εἶναι, μετενεχθὲν ἐπὶ τὴν
Φωκίωνος πολιτείαν. Δημάδης μὲν γάρ αὐτὸς ἦν
ναυάγιον τῆς πόλεως, οδιώς ἀστλγῶς βιώσας καὶ πο-
λιτευόμενος, ὥστ' Ἀντιπατρον εἰπεῖν ἐπ' αὐτῷ
γέροντος ἥδη γεγονότος, δτὶ, καθάπερ ἴσρειου δια-
πεπφαγμένου, γλῶσσα καὶ κοιλία μόνον ἀπόλει-
πται· τὴν δὲ Φωκίωνος ἀρετὴν, ὥσπερ ἀνταγωνιστῆ,·
βαρεῖ καὶ βιαλῷ καιρῷ συλλαχοῦσαν, αἱ τύχαι τῆς
Ἐλλάδος ἀμαυρῶν καὶ ἀλαμπῆ πρὸς δόξαν ἐποίη-
σαν. Οὐ γάρ Σοφοκλεῖ γε προσεκτέοντασθενή ποθ-
οῦντες τὴν ἀρετὴν, ἐν οἷς φησίν·

Ἄλλον γάρ, οὐ τοῦτο, οὐδὲ διὸ μηδεὶς βλαστῇ, μήντας

Νοῦς τοὺς πανῶς πράξεισιν, ἀλλ' Ιξισταται.

τοσοῦταν δὲ τῇ τύχῃ δοτέον, ἀντιπαττομένη πρὸς τοὺς

άγαθοὺς ἄνδρας, ἵσχύειν, δοσον ἀντὶ τῆς ἀξίας τιμῆς καὶ χάριτος ἐγίοις ψόγους πονηροὺς καὶ διαβολάς ἐπιφέρουσαν, τὴν πίστιν ἀσθενεστέραν ποιεῖν τῆς ἀρετῆς.

II. Καίτοι δοκοῦσιν οἱ δῆμοι μᾶλλον εἰς τοὺς ἀγαθοὺς ἔξυβριζειν, δταν εὐτυχῶσιν, ὑπὸ πραγμάτων μεγάλων καὶ δυνάμεως ἐπαιρόμενοι· συμβαίνει δὲ τούναντίν. Άεὶ γὰρ αἱ συμφρονίαι πικρὰ μὲν τὰ ἥθη καὶ μικρόβλυπτα καὶ ἀκροσφαλῆ πρὸς ὅργας ποιοῦσι, δύσκολον δὲ τὴν ἀκοήν καὶ τραχεῖαν, ὑπὸ παντὸς λόγου καὶ ὁρματος τόνον ἔχοντος ἐνοχλουμένην. Ο δὲ ἐπιτιμῶν τοῖς ἐξαμαρταγομένοις ἔξογειδίζειν τὰ δυστυχήματα δοκεῖ, καὶ καταφρονεῖν δὲ παρόρησιεῖδομένος. Καὶ καθάπερ τὸ μέλι λυπεῖ τὰ τετρωμένα καὶ ἡλικωμένα μέρη τοῦ σώματος, οὗτοις πολλάκις οἱ ἀληθινοὶ καὶ νοῦν ἔχοντες λόγοι δάκνουσι καὶ παροξύνουσι τοὺς κακῶς πράγτοντας, ἐὰν μὴ προσηνεῖς ὡσὶ καὶ συνείκοντες· ὁσπερ ἀμέλει τὸ ἡδὺ μενοεικὲς δὲ ποιητὴς κέκληκεν, ὡς τῷ ἡδομένῳ τῆς ψυχῆς ὑπεῖκον, καὶ μὴ μαχόμενον, μηδὲ ἀντιτυποῦν. Καὶ γὰρ δῆμα φλεγμαῖνον ἥδιστα τοῖς σκιεροῖς καὶ ἀλαμπέσιν ἐνδιατρίβει χρώμασι, τὰ δὲ αὐγὴν ἔχοντα καὶ φῶς ἀποστρέφεται. Καὶ πόλις ἐν τύχαις ἀβουλήτοις γενομένη ψιφοδεές καὶ τρυφερὸν ἐστι δι' ἀσθενειῶν ἀνέχεσθαι παρόρησίας, δτε μᾶλιστα δεῖται, τῶν πραγμάτων ἀναφορὰν ἀμαρτήματος οὐκέτι ἔχονταν. Διδ πάντη σφαλερὸν ἡ τοιαύτη πολιτεία. Σύναπολλιστι γὰρ τὸν πρὸς χάριν λέγοντα, καὶ προσεπάλλυσι

τὸν μὴ χαριζόμενον. "Ωσπερ οὖν τὸν ἥλιον οἱ μαθητικοὶ λέγουσι, μήτε τὴν αὐτὴν τῷ οὐρανῷ φερόμενον φοράν, μήτ' ἄντικρος ἐναντίαιν καὶ ἀντιβατικὴν, ἀλλὰ λοξῶν καὶ παρεγχεκλιμένων πορείας σχήματι χρώμενον, ὑγρᾶν καὶ εὐκαμπῆ καὶ περιελειτομένην ἔλικα ποιεῖν, η̄ σώζεται πάντα καὶ λαμβάνει τὴν ἀρίστην κρᾶσιν· οὕτως ἅρα τῆς πολιτείας δι μὲν ὅρθιος ἄγαν καὶ πρός ἀπαντα τοῖς δημοσίοις ἀντιβαίνων τόνος ἀπηρής οὐαὶ σκληρός. "Ωσπερ αὖ πάλιν ἐπισφαλές καὶ κάτιαντες τὸ συνεφελκόμενον τοῦς ἀμαρτιῶνος, φῶ πολλοὶ καὶ συνεπιόρθεπονσιν· η̄ δ', ἀνθυπάκοντας πειθομένοις καὶ διδούσαι τὸ πρὸς χάριν, εἰτ' ἀπαντοῦσαι τὸ συμφέρον ἐπιστασία καὶ κυβερνητικούς ἀνθρώπων πολλὰ πρέπεις καὶ χρησίμους ὑπονομούντων, εἰ μὴ πάντα δεσποτικῶς καὶ βιαίως ἔγοιντο, σωτήριος, ἐργάδης δὲ καὶ γαλεπή, καὶ τὸ σεμνὸν ἔχουσαι τῷ ἐπιστεῖ δύστρεπτον· ἐάν δὲ μιχθῇ, τοῦτο ἔστιν η̄ πάντων μὲν ὁ ὑθμῶν, πασῶν δ' ἀρμογιῶν ἐμμελεστάτη καὶ μουσικοτάτη κρᾶσις, οὐ καὶ τὸν κόσμον δ' θεός λέγεται διοικεῖν, οὐ βιαζόμενος, ἀλλὰ πεμθῶ καὶ λόγῳ παράγων τὴν ἀκάγκην.

III. Ταῦτα δὲ καὶ Κάτωνι τῷ γένῳ συνέβη. Καὶ γὰρ οὗτος οὐ πιθανὸν ἔσχεν, οὐδὲ προσφιλές δχλῷ, τὸ ηθος, οὐδ' ἡνθησεν ἐν τῇ πολιτείᾳ πρός κάριν· ἀλλ' δι μὲν Κικέρων φησὶν, αὐτὸν, ὥσπερ ἐν τῇ Πλάτωνος πολιτείῃ, καὶ οὐκ ἐγ τῇ Ρωμύλου πολιτείᾳ μερῷ ὑποστάθμη, τῆς ὑποτείας ἐκπεσεῖν. Ἐμοὶ δὲ ταῦτα δοκεῖ πιθεῖν· ταῦς μὴ καθ' ἄριν ἐκφεύγειν

μαρτυροῦσι. Μηδέ γάρ εἰκείους ἡδέως δρῶστες καὶ θευ-
μάζοντες, οὐ χρῆσται· οὐτοις ἡ Κάτωνος ἀρχαίο-
τροπὸι διὰ χρόνων πολλῶν ἐπιγενομένη. Βίοις διε-
φθοροῖς καὶ πονηροῖς ἔθεσι, δόξῃ μὲν εἶχε μηγά-
λην καὶ ιλέος, οὐκ ἐνήρροσε δὲ ταῖς χρεαῖς, διὰ βά-
ρος καὶ μέγεθος τῆς ἀρετῆς ἀσύμμετρον τοῖς καθε-
στῶσι καιροῖς. Καὶ γὰρ αὐτὸς οὐ κακλίμενης μὲν
ἡδη τῆς πατρίδος, ἀσπερ δὲ Φωκίων, πολὺν δὲ χα-
μαῶνα καὶ σύλον χούσης, δυσον ίστιών καὶ κάλον. ἐπι-
λαβέσθαι, καὶ παραστῆσαι τοῖς πλέον διαφανέστε-
πολιτευόμενος, οὐδὲν δέ καὶ κυβερνήσεως ἀπω-
σθεῖς, δῆμος μέγαν πλῆνα τῇ ιύχῃ περιέστησεν. Εἶλε
μὲν γὰρ καὶ κατέβαλε τὴν πολιτείαν δι' ἄλλους, μό-
λις δὲ, καὶ βραδέως, καὶ χρόνῳ πολλῷ, καὶ παρά
μικρὸν ἐλθοῦσαν περιγενέσθαις διὰ Κάτωνα καὶ τὴν
Κάτωνος ἀρετὴν· ἡ παραβίαλλομεν τὴν Φωκίωνος, οὐ
πατερ ποινὰς δμοιδητας, ὡς ὑγαθῶν καὶ πολιτικῶν
ἀνδρῶν. Εστι γὰρ ἀμέλεις καὶ ἀνδρείας διαφορὰ
πρὸς ἀνδρείαν, ὡς τῆς Ἀλκιβιάδου πρὸς τὴν Ἐπα-
μεινάνδου· καὶ φρονήσεως πρὸς φρόνησιν, ὡς τῆς
Θεμιστοκλέους πρὸς τὴν Ἀριστείδου· καὶ δικαιοσύ-
νης πρὸς δικαιοσύνην, ὡς τῆς Νομᾶ πρὸς τὴν Ἀγη-
αλάδου. Τούτων δὲ τῶν ἀνδρῶν αἱ ἀρεταὶ, μέχρι
τῶν τελείταιον καὶ ἀτόμων διαφορῶν, ἔται χαρακτῆ-
ραι καὶ μορφὴν καὶ χρῶμα κοινὸν ἡ θαυμασί-
τον ἐκφέρονται, ἀσπερ ἵδω μέτρῳ μεμιχμένου πρὸς
τὸ εὐστηρόν τοῦ φιλανθρώπου, καὶ πρὸς τὸ ἀσφε-
λές τοῦ ἀνδρείου, καὶ τῆς ὑπὲρ ἄλλον μὲν καρδιο-

νίας, ὑπέρ αὐτῶν δ' ἀφοβίας, καὶ πρὸς μὲν τὸ κι-
σσόφυτον εὐλαβείας, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον εὐτονίας συνηφ-
μοπομένης φρουάς ὥστε λεπτοῦ πάνταν λόγου διεσθαί,
καθάπερ ὄργανον, πρὸς διάκρισιν καὶ ἀπούρεων τῶν
διαφρερόντων.

I. Τὸ μὲν οὖν Κάτωνος ὄμολογηται γένος ἐπ
λαμπτεῖν ὑπάρχειν, ὡς λεχθήσται· Φωκίωνα δὲ
τεκμαίρομαι μὴ παντάπαιτον εἶναι γένους ἀτίμου καὶ
καταπεπτωκτος. Εἰδὼν γὰρ ἡν, ὡς φησιν Ἰδομενεὺς,
δοιδυκοποιοῦ πατρόδε, οὐκ ἂν ἐν τῷ λόγῳ Γκαύκιπ-
πος δὲ Γκαρίδον, μυρία συνειλογώς καὶ εἰρηνώς κατ'
αὐτοῦ κακά, τὴν δυσγένειαν παρῆκεν· οὐδὲ ἂν οὐ-
τοις ἐλευθερίου βίου καὶ σώφρονος παιδείας· με-
τέσχειν, ὥστε τῆς Ηλάτωνος, ἔτι μειράκιον ἂν, ὅστε-
ρον δὲ τῆς Εινοκράτους διατριβῆς ἐν Ἀκαδημίᾳ με-
τασχεῖν, καὶ τῶν ἀρίστων ὃξ ἀρχῆς ἐπιτηδευμάτων
ζηλωτῆς γενέσθαι. Φωκίωνα γὰρ οὔτε γελάσαντας
τις, οὔτε κλαύσαντα φαίνεται· Αὐθηραίων εἶδεν, οὐδὲ
ἐν βαλαντίᾳ δημοσιεύοντι λόνυσάμενον, ὡς ἴστορης
Δοῦρις, οὐδὲ ἐπίδει τὴν χεῖρα τῆς περιβολῆς,
ὅτε τύχοι περιβρέλημένος. Ἐπεὶ κατά γε τὴν χώραν
καὶ τὰς στρατείας ἀνυπόδητος ἀεὶ καὶ γυμνὸς ἐβά-
διξεν, εἰ μὴ ψύχος ὑπερβάλλον εἴη καὶ δυσκαρτέρη-
τον, ὥστε καὶ παιζόντας ἥδη τοὺς στρατειούμενους
σύμβολον μεγάλου ποιεῖσθαι χειμῶνος ἐνδεδυμένον
Φωκίωνα.

V. Τῷ δ' ἥθει προσηγέστατος ὢν καὶ φιλανθρω-
πογάτος, ἀπό τοῦ προσώπου δυναξύμβολος ἐφαίνετο

καὶ σκυθρώπος· ὅστις μὴ ὁρδίως ἢν τινα μόνον ἔπειχεν αὐτῷ τῶν ἀσυνήθων. Λιδ καὶ Χάρητι ποτὲ πρὸς τὰς ὄφρης αὐτοῦ λέγοντι, τῷ γένος αὐτοῦ εἰπεῖν· „Οὐδὲν (εἶπεν) αὕτη ὑμᾶς λελύπηκεν ἡ θρρός· διὸ τούτων γέλως πολλὰ κλαῖσσαι τὴν πόλιν πεποιηκεν.“ Ὁμοίως δέ πως τοῦ Φωκίωνος καὶ ὁ λόγος ἦν ἐπὶ χρηστοῖς εὐτυχήμασι καὶ διανοήμασι σωτήριος, προστακτικήν τινα καὶ αὐστηράκιαν ἀνηδυστον ἔχων βραχυλογίαν. Ός γὰρ δὲ Ζήνων ἔλεγεν, διτε δεῖ τὸν φιλόδοσοφον εἰς νοῦν καποθάπτοντα προφέρεσθαι τὴν λέξιν, οὕτως δὲ Φωκίωνος λόγος πλέοντον ἐν ἴλαχίστῃ λέξει νοῦν εἶχε. Καὶ πρὸς τὸντεῖλους ἀπιδόντι δὲ Σφήττιος Πολύευκτος εἰπεῖν, διτε διῆταρ μὲν ἄδιστος εἴη Δημοσθένης, εἰπεῖν δὲ δεινότατος δὲ Φωκίων. Ός γὰρ ἡ τοῦ νομίσματος ἀξία πλείστην ἐν ὅγκῳ βραχυτάτῳ δύναμιν ἔχει, οὕτω λόγους δεινότης ἐδόκει πολλὰ σημαίνειν ἀπ' ὄλιγων. Καὶ μέντοι καὶ αὐτὸν ποτε τὸν Φωκίωνά φασι, πληρούμένου τοῦ θεάτρου, περιπατεῖν ὑπὸ σκηνῆν, αὐτὸν ὅντα πρὸς ἑαυτῷ τὴν διάνοιαν εἰπάντος. δέ τινος τῶν φίλων· „Σκεπτομένῳ, Φωκίων, ἔοικας·“ „Ναι μάτιον Δία (φάναι) σκεπτομαι, εἴ τι δύναμαι τοῦ λόγου ἀφτεῖν, ὃν μέλλω λέγειν πρὸς Ἀδηραίους.“ Ὁ δέ Δημοσθένης τῶν μὲν ἄλλων κατεφρόνει πολὺ διητύφων, ἀνισταμένου δὲ Φωκίωνος, εἰώθει λέγειν ἀτούμεια πρὸς τοὺς φίλους· „Η τῶν ἐρῶν λόγων κοπίς πάφεσται.“ Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἵσως πρὸς τὸ ἥθος ἀνοιστέον· ἐπεὶ τοις δημηταῖς καὶ νεῦμα μόνον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μυρίοις ἐνθυμήμασι καὶ περιόδοις ἀντιθέστοπον ἔχει πίστιν.

VI. Νέος δ' ἀν Χαβρία προσέμιξεν διατάν τῷ στράτηγῷ, καὶ παρέβητο, πολλά μὲν εἰς ἐμπειρίαν τῷ πολεμιῶν ἀρετούμενος· ἔστι δ' ἐν οἷς ἀπανθρωπόν μενος τὴν ἐπέντεν φύσιν, ἀνώμαλον οὖσαν καὶ ἄκραστον. Νινθρὸς γάρ ἀν δ' Χαβρίας καὶ δυσκίνητος ἄλλος, ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀγῶσιν ἄργα καὶ διπυροῦντο τῷ Θυμῷ, καὶ συνεξέπειπτε τοῖς θραυστιάτοις παραβολώτερον· ὁσπερ ἀρέλεις καὶ πατέστρεψε τὸν βίον ἐν Χίῳ πρῶτος εἰσελάσσας τῇ τριήρει, καὶ βιαζόμενος πρὸς τὴν ἀπόβασιν. Λαφαλῆς οὖν ἄμα καὶ δραστήριος δ' Φακίλην φαντόμενος, τὴν τε μᾶλλησιν ἀνεθέρμαντα τοῦ Χαβρίου, καὶ πάλιν ἀφήρει τὴν ἄκαιδον δέδηται τῆς δρμῆς. "Οὗτον εὑμεγῆς ἀν δ' Χαβρίας καὶ χρηστὸς ἡγάπα καὶ προηγεν αὐτὸν ἐπὶ πράξεις καὶ ἡγεμονίας, γνώριμον ποιῶν τοῖς Ἑλλησι, καὶ τὰ πλεότητης ἄξια σπουδῆς ἐκείνῳ χρώμενος. Κακ τῆς περὶ Νάξου ναυμαχίας δυομετ καὶ δόξαν οὐ μιηρὸν Φακίλην περιποίησε. Τοῦ γάρ εὐωνύμου κέρας ἀπόδεσμαν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν, παθ' ὁ καὶ τὴν μάχην ὀξεῖστιν αἰχνεύ δ ἀγών, καὶ κρίσιν ἐποίησε ταχεῖα. Πρώτην οὖν ἐκείνην ναυμαχίαν ἡ πόλις αὐτῇ δι' αὐτῆς ἀγωνισαμένη τοῖς Ἑλλησι μετά τὴν ἄλωσιν, καὶ κατατυχοῦσσα, τὸν τε Χαβρίαν ὑπεργάπησι, καὶ τοῦ Φακίλενος, ὃς ἀνθρὸς ἡγεμονικοῦ, λόγος ἐσχεν. Ἐνίκων δὲ μεγάλοις μυστηρίοις· καὶ παρεῖχεν οἰκοχόημα Χαβρίας Ἀθηναῖοις παθ' ἔκαστον ἐπιαντὸν τῇ ἐκτῇ ἐπὶ δέσμα τοῦ Βοηθομιῶνος.

VII. Ἐκ τούτου λέγεται, πάμποτος αὐτὸν ἐπὶ ταῖς

υησιωτικός σύνταξις τοῦ Χαρδίου, καὶ τῆς εἶκοστης διδόστος, εὑπεῖν, ἐν μὲν ὡς πελεμήσαν πέμποιτο, μείζονος δεῦρη δυνάμως, εἰ δ' ὡς πρὸς σύμμαχονς, αὐτοῖς ναῦν μίαν καὶ πλεύσαντα τῇ αὐτοῦ τριήρει, καὶ διαλιχθέντα ταῖς πόλεσι, καὶ συγγενόμενον τοῖς ἄρχουσιν ἐπιεικῶς καὶ ἀφράτως, καταπλεύσαι μετὰ πολλῶν τεῶν, ἃς ἀπέστειλαν οἱ σύμμαχοι τὰ χρήματα τοῖς Ἀθηναίοις κομιζούσας. Οὐ μόνον δὲ ξώντα τὸν Χαρδίαν θεραπείων διετάλει καὶ τιμῶν, ἀλλὰ καὶ εὐλειτήσαντος αὐτοῦ, τῶν προσηκόντων καλῶν ἐπεμβάτο, καὶ τὸν παῖδα Κεῖσικπον ἐβούλετο μὲν ἄνδρα ποιεῖν ἀγαθὸν, ἔμπληκτον δ' δρῶν καὶ ἀνάγωγον, δμως οὐκ ἀπέπειν ἐπανορθούμενος καὶ ἀποκρύπτων τὰ αἰσχη. Πλὴν ἀπαξ λέγεται, παρενοχλοῦντος ἐν στρατείᾳ τινὶ τοῦ γενικόντος, καὶ κόπτοντος αὐτὸν ἐρωτήμασιν ἀκαίροις καὶ συμβουλίαις, αἴον ἐπανορθουμένον καὶ παροπτρατηγούντος, εἰπεῖν· „Ω Χαρδία, Χαρδία, μηδὲν γέ τοι χάριν ἔχειν τῆς φιλίας, ὑπομένον σου τὸν νίστρον.“ Ορῶν δὲ τοὺς τὰ κοινὰ πράσσοντας τότε, διηρημένους ἀσπερ ἐπὸν αἱρήσουν τὸ στρατήγιον καὶ τὸ βῆμα, καὶ τοὺς μὲν λέγοντας ἐν τῷ δῆμῳ καὶ γράφοντας μόνον· ὅν Εὔβουλος ἦν, καὶ Ἀριστοφῶν, καὶ Δημοσθένης, καὶ Δικοῦργος, καὶ Τρεφίδης· Αἰσπειθη δὲ, καὶ Μενεσθέα, καὶ Λεωσθένη, καὶ Χάρητα, τῷ στρατηγεῖτον καὶ πολεμεῖν αὖξοντας ἑαυτούς· ἐβούλετο τὴν Περικλίους καὶ Ἀριστείδους καὶ Σόλωνος πολιτείαν, ἕστιο διόλοκληρον καὶ διηρμοσαμένην ἐν ἀμφοῖν, ἀνα-

λεβάντην καὶ ἀποδοῦνται. Καὶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἀπέ-
των ἔκαστος ἐφαίνετο, κατὰ τὸν Ἀρχιλόχον,

Ἄρρεττερον, θεράπων μὲν Επικαλέσεος θεού,

Καὶ Μουσῆμνος ἴρατὸν δύναον ἐπειστάμενος·

καὶ τὴν Θεοὺν ἑώρα πολεμικήν ταῦτα καὶ πολιτικήν
ἀνσαν καὶ προσαγορευομένην.

VIII. Οὗτοι δέ συντάξεις ἑαυτὸν, ἐποιεῖτε τῷ
μὲν ἀεὶ πρὸς εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν, ἐστρατήγησε δὲ
πλείστας οὐ μόνον τῶν καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τῶν
πρὸ αὐτοῦ, στρατηγίας, οὐ παραγγέλλων, οὐδὲ
μετιὼν, ἀλλ' οὐδὲ φεύγων, οὐδὲ ἀποδιδράσκων, τῆς
πόλεως πειλοῦσσης. Ὁμολογεῖται γάρ, δτο πέντε καὶ
τεσσαράκοντα στρατηγίας ἐλαβει, οὐδὲ ἄπαξ ἀρχαι-
ρεσίοις παρατυχών, ἀλλ' ἀπόντα μεταπεμπομένων
αὐτῷ ἀεὶ καὶ χειροτονούμενων· ἀντεθαυμάζειν τοὺς
οὐκ εὖ φρονοῦντας τὸν δῆμον, δει, πλεῖστα τοῦ
Φωκαϊκοῦ ἀγενεχρούοντος αὐτῷ, καὶ μηδὲν εἰπόντες
πάποτε, μηδὲ πράξεντος πρὸς χάριν, ὥσπερ ἀξιοῦ-
σι τοὺς βασιλεῖς τοῖς κόλαξι χρῆσθαι μετά τὸ κατέ-
χειρός ὑδωρ, ἐκρῆτο οὗτος τοῖς μὲν κομψοτάροις
καὶ ἀλαροῖς ἐν τακτιᾶς μάρτις δημιουργοῖς, ἐπὶ δὲ
τὰς ἀρχαῖς ἀεὶ τῆρων καὶ υπουρδάζων τὸν αὐτηρό-
τατον καὶ φρονιμάτατον ἐκάλει τῶν πολιτικῶν, πατέ-
μόνον, ἢ μᾶλλον, ταῦς βουλήσεσιν αὐτοῦ καὶ δρμαῖς
ἀντιτασσόμενον. Χρησμοῦ μὲν γάρ ἐκ Δειλφῶν ἀν-
τικρουσθέντος, δτε, τῶν ἀλλων Ἀθηναίων δροφρονού-
των, εἰς ἀνήρ ἐραντία φρονοίη τῇ πόλει, παρειθῶν
δὲ Φωκαίων ἀμελεῖν ἐκάλενται, ὡς αὐτὸς ἦν δὲ ζητεύ-

μενος, μένω γάρ αὐτῷ μηδὲν ἀρέσκειν τῶν πρεστο-
μένων. Ἐπεὶ δὲ λέγων ποιὲ γυνώμην πρὸς τὸν ἀη-
μον εὐδοκίμει, καὶ πάντας δμαλῶς ἐώρα τὸν λόγον
ἀποδεχομένους, ἐπιστράφεις πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν:
„Οὐδὲ πού τι κακὸν λέγων ἐμαυτὸν λέληθαι;“

IX. Πρὸς δὲ θυσίαν τινὰ τῶν Ἀθηναίων αἰ-
τεύντων ἐπιδόσεις, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιδιδόντων, κλη-
θεὶς πολλάκις, ἔφη· „Τούτας αἰτεῖτε τοὺς πλουσί-
ους: ἐγὼ δὲ αἰσχυνούμην ἣν, εἰ τούτῳ μὴ ἀποδί-
δους, ὑμῖν ἐπιδοίην“ δεῖξας Καλλικλέα τὸν δακε-
στήν. „Ως δὲ οὐκ ἐπιένοντο κεραυγθεῖς καὶ κατα-
βοῶντες, λόγον εἶπεν αὐτοῖς τοῦτον. „Ἄγηρ δειλὸς
ἐπὶ πόλεμον ἐξῆι, φθεγξαμένων δὲ κοράκων, τὰ
δύλα θεῖς ἡγύχασεν· εἴτε ἀγαλαβούν αὐθις ἐξῆι,
καὶ φθεγγομένων πάλιν ὑπέστη.“ Καὶ τέλος εἶπεν.
„Τρεῖς κεραύξεοςθε μὲν μάγιστρον ὡς δυναίδην, ἐμοῦ δὲ
οὐ γεύσεσθε.“ Πάλιν δὲ ποτε τῶν Ἀθηναίων ἐξα-
γαγεῖν αὐτὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους καλευόντων, ὡς δὲ
οὐκ ἐβούλετο, δειλὸν καὶ ἀνανθρόν ἀποκαλούντων.
„Οὔτε ὑμεῖς (εἶπεν) μὲν δύνασθε ποιῆσαι θαρσα-
λέον, οὕτε ἐγὼ ὑμᾶς δειλούς. Οὐ μὴν ἀλλ’ ἕσμεν
ἄλληλους.“ Ἐν δὲ καιροῖς ἐπισφαλέστε τραχυνορέουν
τοῦ δήμου πρὸς αὐτὸν σφόδρα, καὶ τῆς στρατηγίας
εὐθύνας ἀπαιτοῦντος. „Σωθείητε (εἶπεν), ω μακά-
ριοι, πρῶτον.“ Ἐπεὶ δὲ πολεμοῦντες μὲν ἤσθνε το-
πεῖνοι καὶ περιδεῖτε, γενομένης δὲ σιρήνης, ὁδρα-
σύνοντο, καὶ κατεβόων τοῦ Φακίωνος, ὡς ἀφηρη-
μένου τὴν νίκην αὐτῶν: „Εὔτυχεῖτε (εἶπεν), ἔχοντες

σφασηγόδε εἰδόται ὑμᾶς· ἐπεὶ πάλαι δὲ ἀποδώλειται·⁴
 Τοῖς δὲ Βοιωτοῖς οὐ βούλομέντων αὐτῶν δικάζεσθαι
 περὶ τῆς χώρας, ἀλλὰ πολεμεῖν, συνεβούλευε διὸ
 τῶν λόγων, ἐν οἷς εἴσι πρείτους, μὴ διὰ τῶν δπλῶν,
 ἐν οἷς ἡσσούς, μάχεσθαι. Δέγοντα δ' αὐτὸν οὐ
 προσιεμένων, οὐδὲ ὑπομενόντων ἀκούειν· „Εμὲ (εἰ-
 πεν) ὑμεῖς, ἢ μὴ βούλομαι ποιεῖν, βιάσσαθαι δύ-
 νασθε, λέγειν δ', ἢ μὴ δεῖ, παρὰ γνώμην οὐκ ἀναγ-
 κάσῃε.“ Τῶν δ' ἀντικυλίτευμάτων αὐτῷ φῆτε-
 ρων, Δημοσθέανος μὲν εἰπόντος· „Ἀποκτενοῦσί σε
 Αθηναῖοι, Φωκίων, ἀν μανδαῖν“ εἶπε· „Σὲ δ', εὖτε
 σωφρόνισθε!“ Πελίνεικτον δὲ τὸν Σφήτειον δρῶν ἐν
 καύματι συμβούλευοντα τοῖς Αθηναῖοις πολεμεῖν
 πρὸς Φιλιππον, εἴκα οὐτ' ασθμαῖος πολλοῦ καὶ
 ἴδρωτος, ἄτε δὴ καὶ ὑπέρπαχυν δητά, πολλάκις
 ἐπιφρόφορούτα τοῦ ὕδατος· „Ἄξιον (ἔφη), τοθῷ πι-
 στεύεστας ὑμᾶς ψηφίσασθαι τὸν πόλεμον· δὺ τε
 οἵεσθε ποιήσαιν ἐν τῷ θώρακε καὶ τῇ ἀσπίδε, τῶν
 πολεμῶν ἔγγυς δητῶν, δτε λέγων πρὸς ὑμᾶς, οὐ-
 ἔπειτα, κακδυνεύει πνεγῆρας;“ τοῦ δὲ Λυκούργου
 πολλὰ βλάσφημα πρὸς αὐτὸν εἰπόντος ἐν ἐκκλησίᾳ;
 καὶ πρὸς αἴποιν, δτι, δέκα τῶν πολιτῶν ἔξαιτονγ-
 τος Άλεξάνδρου, συνεβούλευεν ἐκδοῦναι, εἶπε· „Πολ-
 λὰ ἔγώ συμβεβούλευκα καλά καὶ συμφέροντα τού-
 τοις, ἀλλ' οὐ πείθονται φοι.“

X. Ἡνδέ τις Αρχιβιάδης, ἐπικαλεύμενος Λα-
 κωνιστὴς, πάγκην τε καθειμένος ὑπερονῆ μεγέθει,
 καὶ τριβωνα φορῶν ἀπί καὶ σκυθρωπάζων· τοῦτον

ἐν βευλῇ θορυβούμενος δὲ Φωκίων ἀποκαλέστο τῷ
λόγῳ μάχην ἡμα καὶ βδηθόν. Μες δὲ ἀπαστάξαντος,
ἄψαμενος αὐτοῦ τῶν γενεάων· „Ωλέ Αρχιβιάθη (εἰπε),
τί οὖν οὐκ ἀπειπέρω;“ Αριστογείτονος δὲ τοῦ συκο-
φάντου, πολεμικοῦ μὲν ὄντος ἐν ταῖς ἐκαλησίαις,
καὶ παροξύνοντος ἐπει τὰς προσέξεις τὸν δῆμον, ἐν δὲ
τῷ καταλόγῳ προσειλιθότος ἐπὶ βακτηρίᾳ τῷ σκάλῃ
καταδεδεμένου, πορέρωθεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήματος
ἴδων δὲ Φωκίων, ἀνέκθαγε· „Γράφε καὶ Αριστογεί-
τονα χωλδὺ καὶ ποτηρόν.“ „Ποτε Θεομάζειν, δικαῖος
καὶ διόθεν τραχὺς οὕτως ἀνήρ καὶ συνθρόνος ἐπτή-
στι τὴν τοῦ χρηστοῦ προσηγορίαν· „Εστι δέ, οἴ-
μαι, χαλεπόν, οὐ μὴν ἀδύνατον, ὕσπερ οἶνον, καὶ
ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν ἥδυν ἡμα καὶ ἀντιηρὸν εἶναι·
καθάπερ ἔτεροι πάλιν, φαινόμενοι γλυκεῖς, ἀηδε-
στατοι τοῖς χρωμένοις τοῖς καὶ βλαβερώντοις. Καὶ-
τοι φασίν, „Τπερίδην ποτὲ εἰπεῖν πρὸς τὸν δῆμον·
„Ἄγδρος Αθηναῖοι, μὴ σκοτεῖτε μόνον, εἰ πικρός,
ἄλλ’ εἰ προτικά εἴμι πικρός“ ἀσπερ τῇ πλεονεξίᾳ
μόνον ἐπαχθεῖς καὶ λυπηθεῖς δυτιας, οὐχὶ μᾶλλον,
ὅσοι πρὸς ὑβριν ποτὲ φθόνον, ἢ δργήν, ἢ φιλονει-
αῖν τινά, χρῶνται τῷ δύνατι θατι, τούτους δειδίτετον
καὶ προβαλλομένων τῶν πολλῶν. Φωκίων τούτουν
ἔχθρα μὲν οὐδένα τῶν πολεμῶν πακῆς ἐποίησεν, οὐδὲ
διόμιζεν ἔχθρον· ἀλλ’ οὔτε μέτε μόνον τῶν ἐνιστα-
μένων, οἵτις ἐπραπεγεν ὑπὲρ τῆς πατρόθεος, κατεξαπ-
αγήναι, τραχὺς ὡν καὶ δισεκβάστος καὶ ἀκαρπ-

τητας, αις τὸν ἄλλον βίον θύμων πᾶσι καὶ κοινών
καὶ φιλάνθρωπον ἔσαντον παρεῖχεν, ὥστε καὶ πιστ-
σαις βοηθεῖν, καὶ κριδυτεύουσι συνέξειαῖς θαυτοῖς
διαιφόροις. Ἐγκαλούντων δὲ τῶν φίλων, διε πονηρῷ
τινὶ κριτομένῳ συνεπει, τοὺς χρηστοὺς ἔρη μὴ δε-
σθαι βοηθείας, Ἀφιστογιῆτον δὲ, τοῦ συκοφάν-
του, μετὰ τὴν καταδίκην πέμψαντος καὶ διηθάντος
ἔλθειν πρὸς αὐτὸν, ὑπακούσας ἐβάδειν εἰς τὸ δε-
σμοτήριον· οὐκ ἐώντων δὲ τῶν φίλων, „Κάσατε(εἴ-
πεν), ὡς μακάριοι· ποῦ γὰρ ἂν τις ἦδιον Ἀφιστογι-
τούς συμβάλλοι;“

XI. Καὶ μὴν οἱ γε σύμμαχοι καὶ οἱ τηταῖται
τοὺς Ἀθήνηθεν ἀποστόλους, ἐτέρου μὲν ἐκπλέοντος
στρατηγοῦ, πολεμίους νομίζοντες, ἐφράγμαντο ταί-
χη, καὶ λιμένας ἀπεχώννυσσαν, καὶ κατενδύμενον
ἀπὸ τῆς χώρας εἰς τὰς πόλεις βασικήματα, καὶ ἀρ-
δράποδα, καὶ γυναικες, καὶ παιδας· εἰ δὲ Φωκίων
ῆγετο, πόρρω γεννισίν ιδίαις ἀπαγιῶντες ἐστεφανω-
μένοι, καὶ χαίροντες, ὡς αὐτοὺς καὶ ἡγον.

XII. Παραδυομένου δὲ εἰς τὴν Εὔβοιαν τοῦ
Φιλίππου, καὶ δύναμιν ἐκ Μακιδονίας διαβιβάζον-
τος, καὶ τὰς πόλεις οἰκειούμενου διὰ τυράννων,
Πλουτάρχου δὲ τοῦ Ἐρετρίως καλοῦντος τοὺς Ἀθη-
ναῖους, καὶ δεομένου τὴν ησον ἐξελέσθαι καταλαμ-
βανομένην ὑπὸ τοῦ Μακιδόνος, ἀπεστάλη στρατη-
γὸς δὲ Φωκίων, ἔχων δύναμιν οὖ πολλήγε; ὡς τῶν
τεκτηνοτητούμενών ἐτοίμως πρὸς αὐτὸν. Εὔρων δὲ
προδοτῶν ἀπαντα μεστά, καὶ νοσοῦντα, καὶ θιό-

ρωρυγμάτα διαρροδοκία, εἰς πλεύσιον μέγαν κατέβανται· καὶ τινα λόφου χαράδρα βαθεῖα τῶν περὶ τὰς Ταμύνας ἐπιπέδων ἀποκρυπτόμενον καταλαβὼν, συνεῖχεν ἐν τούτῳ καὶ συνεργάτες τῷ μαχημάτατον τῆς δυνάμεως. Τῶν δὲ ἀτάκτων καὶ λάλων καὶ πονηρῶν διαδιδρασκούτων ἐκ τοῦ στρατοπέδου, καὶ ἀποχωρούντων, ἐκέλεισεν ἀμελεῖν τοὺς ἡγεμόνας· καὶ γὰρ ἐνταῦθα δυσχρήστους ὑπὸ ἀταξίας ἔσθαι, καὶ βλαβεροὺς τοῖς μαχομένοις, κάκει τοιαῦτα συνειδῆταις αὐτοῖς ἥττον αὐτοῦ καταβοήσειν, καὶ μὴ πάντα συκοφαντήσειν.

XIII. Ός δὲ ἐπήσσεν οἱ πολέμοι, πελένσις ἐν τοῖς δρόσοις ἀτρεμεῖν, ἀχρις δὲ αὐτὸς σφαγιόσηται, πλειώ διέτριψε χρόνον, ἢ θαυμασίων, ἢ βουλδρίων, ἢ γυνέρων τοὺς πολεμίους ἐπιστήσασθαι. Λιδ πρῶτον μὲν δὲ Πλούταρχος, οὗμενος ἀποδειλίᾳ παὶ κατοκνεῖν ἐκεῖνον, ἐξέδραμε μετὰ τῶν δέσμων. Ἐπειτα τοῦτον ἴδηντες οἱ ἵππεῖς οὐκ ἐκάρτεψαν, ἀλλ᾽ ἡλαιυνον τούθις εἴς τοὺς πολεμίους, ἀσύντακτος καὶ σποράδες ἐκ τοῦ στρατοπέδου προσφερόμενος. Νικαμένων δὲ τῶν πρώτων, ἀπαντες ἐσκεδίσθησαν, καὶ δε Πλούταρχος ἐφυγεῖ καὶ τῷ χάρακι προσμίξαντες ἔτιοι τῶν πολεμίων, ἐκκόπτειν ἐπειρᾶντο καὶ διασπᾶν, ὃς ἀπάντων πεκρατηκότες. Ἐν τούτῳ δὲ τῶν δερῶν γενομένων, τοὺς μὲν εὐθὺς ἐκ τοῦ στρατοπέδου προσπεισόντες οἱ Αθηναῖοι τρέπονται, καὶ καταβάλλονται τοὺς πλείστους περὶ τοῖς ἐρύμάσι φεύγοντας· δὲ Φωκίων τὴν μὲν φύλαγγα προσέταξεν δρε-

δρεύει, ἀναλαμβάνουσαν· ἔμαι καὶ προσθέχομένην τοὺς ἐπειλέκτους ἔχων, ἐνέβαλε τοὺς πολεμίους· Καὶ μάγης καρτοφῆγονομένης, πάντας μὲν ἐκθύμησες ἡγενίσαντο καὶ ἀφειδῶς· Θάλλος δ' ὁ Κινέαν, καὶ Γλαῦκος ὁ Πολυμήδεος, πιστὸν αὐτὸν επειγμένον τὸν στρατηγὸν, ἡγετεῖνσαν. Οὐ μὴν ἄλλα καὶ Αλεξανδρῆς ἄξιον πλείστου παρέσχεν ἕαντὸν ἐπειδὴ τῇ μάχῃ· Τοὺς γὰρ ἵππους ἀκακελούμενος ἐν τῇσι τρόπῃσι, καὶ βοῶν καὶ δισκαλενόμενος πιεσθεῖνοντες τῷ στρατηγῷ βοηθεῖν, ἐποίησεν ἀναστρέψαστας ἀπιθῆντας τὸν γίγηνα τῶν δηλιεῶν. Ἐκ τούτου τὸν τε Μιούταρχον ἐξέβαλεν ἐν τῇσι Ἐρετρίας, καὶ Ζάρητρα φρούριον ἐλάνγη ἀπικαιρότατον, ἢ μάλιστα τυνταίνεται· τὸ πλάτεος εἰς βραχὺ διάζωμα, τῇσι τῆσσαν οφειγγομάνης ἐκπιέσθει ταῖς θυλάσσαις, δεσμοῖς ἐπειθεῖν αἰγματιθετούς Ἑλληνας, ἀφῆνε, φρεστήτεις τοὺς δητοφορεῖς τῶν Αθηναίων, μὴ πρὸς δογήν ταῖς βιθυνταῖς τὸν δῆμον ἀγνωμονῆσαι περὶ αὐτούς.

XIV. Ἐπιέ δὲ ταῦτα διαπεραξάμενος ἀπέτελενσεν διφεύλαν, ταχὺ δὲν ἀπεθῆναι εἰδούμενος σύμμαχος τὴν χρηστότητας καὶ δικαιοσύνην αὐτοῦ, ταχὺ δ' ἔγνωσεν εἰς Ἀθηναῖς τὴν ἀπεισιδίαν καὶ ὁρμῆν τοῦ ἀνθρώπου· Ο γὰρ μαζὸς ἐκεῖνος ἐκθὼν ἐπὶ τὰ πρόγυμνα Μακοσσός οὗτος ἐποδέμησεν, ὥστε καὶ γάντια αὐτοῦ ἀποτρίψιος γενέσθαι τοῖς πολεμίοις. Ἐπιέ δὲ μεγάλας ταῖς ἀπίστοις περιγοῦντι διφέλιππος εἰς Ἑλλήσποντον ἦλθε μέτα πεύσης τῆς ὑπεράμμιας, ὡς Χαρέδηπον ἐν

ταῦτη καὶ Πέρινθον ἔξω καὶ Βυζάντιον· ὡρμηθεῖσαν δὲ τῶν Ἀθηναίων βοηθεῖν, οἱ μὲν ὄχι τοφες ἡγε-
νίσαντο τὸν Χάρητα στρατηγὸν ἀποσταλῆναι· καὶ πλεύσας ἐκεῖγος οὐδὲν ἄξιον τῆς δυνάμεως ἐπράσσεν,
οὐδὲ αἱ πόλεις ἐδέχοντο τὸν στόλον, ἀλλ' ὑποτεθεῖσαν πᾶσιν ἐπλαγάτῳ χρηματιζόμενος ἀπὸ τῶν συμ-
μάχων, καὶ παταφρονούμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων·
ὅ δὲ δῆμος ὑπὸ τῶν ἁγιτρῶν παροξυνόμενος ἤγανθ-
κει, καὶ μετενθεὶ τοῖς Βυζαντίοις πέμψας τὴν βοή-
θειαν· ἀναστὰς δὲ Φωκίων εἶπεν, ὅτι δεῖ μὴ τοῖς
ἀπιστοῦσιν ὀργίζεσθαι τῶν συμμάχων, ἀλλὰ τοῖς
ἀπιστουμένοις τῶν στρατηγῶν· Οὕτοις γάρ ἴμμᾶς ποι-
οῦσι φοβεροὺς καὶ τοῖς χωρίς ὑμῶν σώζεσθαι μὴ
δυναμένοις· Κινηθεὶς οὖν δὲ δῆμος ὑπὸ τοῦ λόγου
καὶ μεταπεσὼν, ἐκέλευεν αὐτὸν ἐκεῖγον ἐτέραν προσ-
λαβόντα δύναμιν βοηθεῖν τοῖς συμμάχοις εἰς τὸν
Ἐλλήσποντον· δὲ μεγίστην δοπῆν ἐποίησε πρὸς τὸ
σωθῆναι τὸ Βυζάντιον. Ἡν μὲν γάρ ἥδη μεγάλη
δόξα τοῦ Φωκίωνος· ἐπειδὲ δὲ Κλέων, ἀνήρ Βυζαν-
τίων πρῶτος ἀρετῆ, καὶ τῷ Φωκίῳ γεγονὼς ἐν Ἀκα-
δημίᾳ συνήθης, ἀνεδέξατο τὴν πίστιν ὑπὲρ αὐτοῦ
πρὸς τὴν πόλιν, οὐκ εἴασαν ἔξω στρατευθεῖσαι βουλ-
λόμενον, ἀλλ' ἀγοιξάντες τὰς πύλας, ἐδέξαντο καὶ
κατέμειξαν ἑαυτοῖς τοὺς Ἀθηναίους, οὐ μόνον ὑκεγ-
κλήτους ταῖς διατάξις καὶ σώφρονας, ἀλλὰ καὶ προ-
Θυμοτάτους ἐν τοῖς ἀγῶνισι διὰ τὴν πίστιν γενομέ-
νους. Οὕτω μὲν δὲ Φίλιππος ἐξέπεσε τοῦ Ἐλλησπόν-
του τότε καὶ κατεφρονήθη, δοκῶν ἄμαχός τις εἶναι

καὶ ἀγάντα γένεστος· δός Φωκίων καὶ ταῦς τιμές
εἰλας αὐτοῦ, καὶ φρουρούμενας πόλεις ἀνέλαβο, καὶ
πολλαχόθει τῆς χώρας ἀποθάσεις ποιούμενος, ἐπόρ-
θει καὶ κατέτεφεκε, μάχοις οὖν τραύματα λαβὼν ὑπὸ^{την} προσθροήσιντιν ἀπέπλευσε.

XV. Τὸν δὲ Μεγαρέων ἐπικαλουμένων κρύψα, φο-
βούμενος δὲ Φωκίων τοὺς Βοιωτούς, μὴ προαισθεμέ-
νοι φθάσσωσι τὴν βοήθειαν, ἐκκλησίαν συνήγαγε
ἔνθεν, καὶ προσαγγελλαῖς τὰ παρὰ τῶν Μεγαρίων τοῖς
Ἀθηναῖοις, ὡς ἐπεψηφίσαντο, τῇ εὐλπιγῇ σημήνας,
εὑθὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἥγεν αὐτοὺς τὰ δπλα λα-
βόντας. Διξαμένων δὲ τῶν Μεγαρέων προθύμως, τὴν
τι Νίσαιων ἔτείχισε, καὶ διὸ μεσδυ σκελη δύο πρὸς
τὸ ἐπίγειον ἀπὸ τοῦ ἀστεος ἐνέβαλε, καὶ συνῆψε τῇ
θαλάττῃ τὴν πόλιν, ὥστε τῶν κατὰ γῆν πολεμίων ἀλ-
γον ἥδη φροντίζουσιν ἔηριζησθαι τῶν Ἀθηναίων.

XVI. Ἡδη δὲ πρὸς Φίλιππον ἐκπεπολεμωμένων
παντόπαισι, καὶ στρατηγῶν, αὐτοῦ μὴ παρόγιος, ἀτέ-
ρων ἐπὶ τὸν πόλεμον ἥρημάνων, ὡς κατέπλευσεν ἀπὸ
τῶν γῆσων, πρῶτον μὲν ἐπειθε τὸν δῆμον, εἰρηνικῶς
ἴχοντος τοῦ Φιλίππου, καὶ φορουμένου τὸν κίνδυνον
ἴχουρῶς, δέχισθαι τὰς διαλύσεις· καὶ τινος ἀνε-
πομάκιος αὐτῷ τῶν εἰσαθέτων κυλευδεῖσθαι περὶ
τὴν Ἡκιαδεν καὶ συκοφαντεῖν, καὶ εἰπόντος· „Σὺ δὲ
τολμᾶς, ὁ Φωκίων, ἀποτρέπειν Ἀθηναίους ἥδη τὰ
δπλα διὰ χειρῶν ἔχοντας;“ „Ἐγω γε (εἶπε), καὶ ταῦτ
ἀδύος, διει, πολέμου μὴν δυτος, ἐγὼ σοῦ, εἰρήνης
δὲ γενομένης, αὐτὸν ἄρξεις.“ Ως δ’ οὐκ ἐπειθεν,

ἀλλ' δι Λημοσθένης ἐκράτει καλείων ὡς ποδὸρωτάτων
 τῆς Απεικῆς θέσθαι μάχην τοὺς Αθηναίους . „Ω ταῦ,
 (ἔφη) μὴ, ποῦ μαχώμεθα, σκοπῶμεν, ἀλλὰ πῶς νι-
 κήσωμεν. Οὐτω γάρ ἔσται μακρὰν δι πόλεμος, ἡτ-
 τωμένοις δι πᾶν ἀεὶ δεινὸν ἐγγὺς πάρεστι.“ Γενομέ-
 νης δὲ ἡττης, καὶ τῶν Θορυβοποιῶν καὶ γεωτερι-
 στῶν τῶν ἐν ἄστει τὸν Χαρίδημον ἐλεύθερον ἐπει τὸ
 βῆμα, καὶ στρατηγεῖν ἀξιούντων, ἐφοβήθησαν οἱ
 βέλτιστοι καὶ τὴν ἐξ Ἀράου πόλην βουλὴν ἔχοντες,
 ἐν τῷ δήμῳ δεδμενοι καὶ δακρύοντες, μόλις ἐπεισαν
 ἐπιτρέψαι τῷ Φωκίωνι τὴν πόλιν. Ο δὲ τὴν μὲν
 ἄλλην τοῦ Φιλίππου πολιτείαν καὶ φιλανθρωπίαν
 φέτο δεῖν προσδέχεισθαι· Λημάδου δὲ γράψαντος,
 διπος η πόλις μετέχοι τῆς κοινῆς εἰρήνης καὶ τοῦ συν-
 εδρίου τοῖς Ἑλλήσιν, οὐκ εἴα πρὸ τοῦ γνῶναι, τίκα
 Φίλιππος αὐτῷ γενέσθαι παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἀξιώ-
 σει· κρατηθεὶς δὲ τῇ γνώμῃ διὰ τὸν καιρὸν, ὡς εὐ-
 θὺς ἐώρα τοὺς Αθηναίους μεταμελουμένους, διε
 καὶ τριήρεις ἔδει παρέχειν τῷ Φιλίππῳ καὶ ἵππας·
 „Ταῦτα (ἔφη) φοβούμενος ἡμαντιούμην“ ἐπει δὲ συχ-
 θεσθε, δεῖ μὴ βαρέως φέρειν, μηδὲ ἀθυμεῖν, μεμνη-
 μένους, διε καὶ οἱ πρόδυοντο, ποτὲ μὲν ἀρχοντες, ποτὲ
 δὲ ἀρχόμενοι, καλῶς δὲ πληρότεροι ταῦτα ποιοῦντες,
 καὶ τὴν πόλιν ἔσωσαν καὶ τοὺς Ἑλληνας· Φιλίππου
 δὲ ἀποθανόντος, εὐαγγεῖλια θύει τὸν δῆμον οὐκ εἴα·
 καὶ γάρ ἀγεννὲς εἶναι ἐπιχαίρειν, καὶ τὴν ἀν Χαιρο-
 νελι παραταξαμένην πρὸς αὐτοὺς δένταμεν ἐνὶ σώ-
 ματι μόνον ἀλάττω γενέσθαι.

XVII. Μῆμοσθένεος δὲ λοιδοροῦντος τὸν Ἀλέξανδρον ἥδη προσάγοντα ταῖς Θήβαις, ἔφη·

„Σχέδιο, τίπτ' ἐδύνεις ἀρετιζέμενον ἄγρουν ἀνθεῖ,
καὶ δόξης μεγάλης ὄφεγγόμενον; Ἡ βούλει, πυρκαϊᾶς
τηλιπετέτης αὖσης ὁγγὺς, φίψαι τὴν πόλιν; Ἄλλ' ἡμεῖς
οὐδὲ βουλομένοις ἀπολέσθαι τούτοις ἐπιτρέψομεν,
οἱ διὰ τοῦτο σφραγηγεῖν ὑπομένοντες.“ Ής δ' ἀπο-
λάβεισθαι εἰ Θῆβαι, καὶ δ' Ἀλέξανδρος ἐξηρεύτο τοὺς
περὶ Δημοσθένην, καὶ Λυκοῦργον, καὶ Τρεβίδην,
καὶ Χαρίδημον, ἢ δ' ἐκαλησία πρὸς ἐκεῖνον ἀπέβλε-
πεν, ὅνομαστὶ πολλάκις κακούμενος ἀνίστη· καὶ τῶν
φίλων ἐν τῷ πάθειαν αἴρει ἀγαπῶν· „Εἰς τὰ τοιαῦτα
(ἔφη) τὴν πόλιν οὗτοι παραγγέλλουσιν, ὥστε ὅγειρε,
καὶ Νικαιάν τις τοῦτον ἐβαίτῃ, διδόνει τελείωσι.
Τὸ μὲν γάρ αὐτὸς ὑπὲρ ὑμῶν ἀπάργτων ἀποθανεῖν,
εὐτυχίαν ἔμαυτον θείμην. Ἐλεῖ δ', εὐτεν, ὡς ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, καὶ τοὺς ἐκ Φηρᾶς δεῦρο περευγότας.
Ἄρκει δὲ τὰς Θήβας πλανεῖν τοῖς Ἑλλησι. Διὸ βίβλ-
ιόν ἔστιν ὑπὲρ ἀμφοῖν πείστεν, καὶ παραιτεῖσθαι
τοὺς κρατοῦντας, ἢ μάχεσθαι.“ Τὸ μὲν οὖν πρῶτον
ψήφισμα λέγεται Ἀλέξανδρον, ὡς ἔλαβε, φίψαι, καὶ
φυγεῖν ἀποδιφαρέστη τὸν πρέσβεις· τὸ δὲ δεύτερον
ἐδέσκετο, κομισθὲν ὑπὸ Φωκίωνος, τῶν πρεσβυτέ-
ρων ἀκούειν, διὰ καὶ Φίλιππος ἐθαύμαζε τὸν ἄνδρα
τοῦτον· καὶ οὐ μόνον τὴν ἔντευξιν ὑπέμειψεν αὐτοῦ
καὶ τὴν δέησιν, ἀλλὰ καὶ συμβούλευοντος ἥκουσε.
Συγεβούλευτος δ' ἐ Φωκίων, εἰ μὲν ἄμυχίας ὄφεγγεται,

Φέσθαι τὸν πόλεμον· εἴ δὲ θδῆς, μεταθέσθαι πρὸς τοὺς βαρβάρους ἅπο τῶν Ἑλλήνων τραπέμενοι. Καὶ πολλὰ καὶ πρὸς τὴν Ἀλεξανδρού φύσιν καὶ μοίλησιν εὔστόχως εἰπὼν, οὗτοι μετέβαλε καὶ κατεπράῦνεν αὐτὸν, ὡστ' εἰπεῖν, δπως προσέβουσι τὸν νοῦν Ἀθηναῖοι τοῖς πράγμασιν, ὡς, εἴ τι γένοιτο περὶ αὐτὸν, ἐκείνοις ἄρχειν προσῆκον. Ιδίᾳ δὲ τὸν Φωκίωνα ποιησάμενος αὐτοῦ φίλον καὶ ξένον, εἰς τοσαύτην ἔθετο τιμὴν, δοῦν εἰχον ὅλης τῶν ἀεὶ συνθντων. "Ο γένναν Δοῦρις εἰρηκεν, ὃς μέγας ἑρόμενος, καὶ Διοφελού πρατήσας, ἀφεῖλε τῶν ἐπιστολῶν τὸ Χαίρειν, πλὴν ἐν δσαις ἔγραψε Φωκίωνι· τοῦτο δὲ μόνον, ὥσπερ Ἀγιάπατρον, μετὰ τοῦ Χαίρειν προσηγόρευε. Τοῦτο δὲ καὶ Χάρης ἴστρηκε.

XVIII. Τὸ μέντοι περὶ τῶν χρημάτων δμολογούμενον ἔστιν, διτι θωρεάν αὐτῷ κατέπιεμψεν ἐκατόν τελλαγία. Τούτων κομισθέντων εἰς Ἀθήνας, ἡρώτησεν δὲ Φωκίων τοὺς φέροντας, τι δή ποτε, πολλῶν δυτῶν Ἀθηναίων, αὐτῷ μόνῳ τοσαῦτα δίδωσιν Ἀλεξανδρος. Εἰπόντεν δὲ ἐκείνων, „Οτι σὲ κρίνει μόνον ξυδρα καλδν καὶ ἀγαθόν“ „Ούκον (εἰπεν δ Φωκίων) δασάτοι με καὶ δοκεῖν ἀεὶ καὶ εἶναι τοιοῦτον.“ Μετὰ δὲ ἀκόλουθησαντες εἰς οἶκον αὐτῷ, πολλὴν ἐώρων εὐτέλειαν, τὴν μὲν γυναικα μάττουσαν, δ δὲ Φωκίων ἀντὸς ἀντιμήσας ὑδωρ ἐκ τοῦ φρέατος, ἀπενίπτετο τοὺς πόδας, ἔτι μᾶλλον ἐνέκριντο, καὶ ἡγανάκτευν δεινὸν εἶναι λέγοντες, εἰ φίλος ὢν τοῦ βασιλέως οὕτω διαιτήσεται πονηρῶς· Ιδώγ δὲ Φωκίων πάνητε

πρεσβύτην, ἐν τριβωτίᾳ δύπαρφο πορευόμενον, ἡρώ-
τησεν, εἰ τούτου χείρονα νομίζουσιν αὐτὸν. Εὔφη-
μεῖν δ' ἔκειγων δεομένων, „Καὶ μὴν οὗτος (εἶπεν)
ἀπ' ἑλαττόνων ὅμοιος ἔη, καὶ ἀρνεῖται. Τὸ δ' δλον,
ἡ μὴ χρώμενος (ἄρη) μάτην ἔννοιαντερ χρυσίον, ἢ
χρώμενος ἐμαυτὸν ἄμα πάπεινον διαβαλῶ πρὸς τὴν
πόλιν.“ Οὕτω μὲν οὖν ἐπανῆλθε πάλιν τὰ χρήματα
ἐξ Ἀθηνῶν, ἐπιδιέβαυτα τοῖς Ἑλλησι πλουσιώτερον
τοῦ διδόντος τεσσάντα τὸν μὴ διόμενον. Ἐπεὶ δ' Ἀλέ-
ξανδρος ἦγανάκτησε, καὶ πάλιν ἔγραψε τῷ Φωκείῳ,
φίλους μὴ νομίζειν τοὺς μηδέν αὐτοῦ δεομένους, χρή-
ματα μὲν οὖν ὡς Φωκίων ἐλαβεῖν, ἀφεθῆναι δ' ἡξῆλος
τὸν σοφιστὴν Ἐρεχθίαδην, καὶ τὸν Ἰμβριον Ἀθη-
νέωρον, καὶ Ῥοδίους δύο, Δημάρατον καὶ Σπάρ-
τικα, συνειλημένους δὲ τοῖς αἰτίαις τισὶ καὶ πατειρυμέ-
νους ἐν Σάρδεσι. Τούτους μὲν οὖν εὐθὺς ἀπέλυσεν δ'
Ἀλέξανδρος, Κρατερὸν δὲ ἀποστέλλον εἰς Μακεδονίαν,
ἴκιδενσι τεττάρων πόλεων ἐν Άσιᾳ, Κίου, Γερυόνου,
Μυλάσσου, Ἐλαίας, μέσα, ἣν ἀν αἰρῆται, παρεδού-
νται τῷ Φωκείῳ. Διατεινάμενος ἐτι μᾶλλον, ὡς χα-
λεπανεὶ μὴ λαβόντος. Ἀλλ' οὗτε Φωκίων ἐλαβεῖν, δ'
τοῦ Ἀλέξανδρος ταχίστας ἀπέθανεν. Ἡ δὲ οἰκία τοῦ
Φωκίωνος ἐτι νῦν ἐν Μελίτῃ δείκνυται, χαλκαῖς λε-
πίαι κεκοσμημένη, τὰ δὲ ἄλλα λεπή καὶ μέρελής.

XIX. Τέλος δὲ γυναικῶν, ἃς ἔγημε, περὶ τῆς προτέ-
ρας οὐδὲν ἴστορεῖται, πλὴν δτι Κηφισθέστος ἦν, δ'
πλάστης, ἀδελφὸς αὐτῆς· τῇ; δὲ δευτέρας οὖν ἑλεύ-
των ἐπὶ αναρροτέρην καὶ ἀμφελαΐ λόγος ἦν παρὸς τοῖς

Αθηναῖος, οὐ Φωκίωνος ἐπὶ χρησιμεῖται. Καὶ πότε θεωρέντων παινοῦσι τραγουδούντες Αθηναῖοι, οὐ μὲν τραγούδος εἰσιάνται μέλλων, βασιλίδος προβασιπού γέται καὶ κενοαμημένος πολλάς πολυτελεῖς ὀπιδούντες τὸν δεσμούν· καὶ μὴ παρέχοντες, ἡγανάκτει καὶ κατεῖχε τὸ Θέατρον, οὐδὲ βουλόμενος προελθεῖν. Ὁ δὲ κοφηγός, Μελάνθιος, ὁ θάνατον εἰς τὸ μέσον, ἔβα· „Τοῦ Φωκίωνος οὐχ δρῆς γυναικα προτίθεσσαν αὐτοὶ προτὲ μιᾶς θεραπαινίδος; ἀλλ’ ἀλαζονεύῃ καὶ διαφθείρεις τὴν γυναικειότητιν;“ Ἐξακούσκον δὲ τῆς φωνῆς γενομένης, ἐμέλλοτο κρέπτῳ πολλῷ καὶ θρεύματι τὸ Θέατρον. Αὐτὴ δὲ η γυνή, ξένης τιγρὸς Ιωνικῆς ἐπιαειδαμένης χρυσοῦν· καὶ λιθοκλιμάτον κόσμον ἐν πλοκίοις καὶ περιδεραίοις. „Εμοὶ δέ (ἔρη) κόσμος ἐστὲ Φωκίων, εἰκοστὸν ἔτος ἥδη στρατηγῶν Αθηναῖον.“

XX. Φάκελος δέ τῷ νίῳ βουλομένῳ ἀγωνίσσονται Πακαθηκαίοις, ἀποβάται φύει φῆμεν, οὐχὶ τῇς αὐτῆς δρεγούμενος, ἀλλ’ ὅπως ἐπιμεληθεῖς καὶ ἀσκήσας τὸ σῶμα, φελτίσων ἔσαιτο· καὶ γὰρ ἦν ἄλλως φιλοπετητῆς καὶ ἄστατος δὲ γεγένεται. Νικίσακτος δὲ, καὶ πολλῶν αἰτουμένων ἔστι δῆμοι τὰ νικητήρια, τοὺς ἄλλους Φωκίων παραπησάμενος, ἐνὶ τῷν φιλοτεμεῖσιν ταύτην παρεχώρησεν. Μὲς δέ ἐλθὼν ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἄλλην τε σοβαράν ἔώραι παρεπεινήν, καὶ πεδονιπετῆρας οἴνου δέ ἀρεμάτων προσφερεθεμένους τοὺς αἰσιοῦσι, καλέσας τὸν νίδν. „Οὐ παύστεις (ἔρη) τῷν ἔταιρον, οὐ Φώκε, διαφθείροντες πορ τὴν τάκην;“ Βουλόμενος δέ καὶ καθόλον μεταστῆσαι τὸ μετράνερά

τῆς διαίσης ἐποίης, ἀπήγαγεν ὁ Λακεδαιμόνιος, πολ
ιτέρων τοῖς ἀγοράντοις τὴν λογοτύχην ὄγκων τα-
νίσκους. Καὶ τοῦτο τοὺς Ἀθηναίους ἐλόπηρον, ὃς
ὑπεροράντος παιὶ μπερρυροτεύστος τὰ εἰώνα τῶν Φυ-
κίωντος. Βίτκότος δὲ τοῦ Δημόδου πρὸς αὐτόν· „Τί
οὐ πιθόμεν, ἂν Φωκίων, Ἀθηναίους τὴν Αἰγαίω-
νην προσδέξονται πολιτεῖα; ἐάν γάρ αὐτὸν πελεύῃ,
ἔτος γράφειν παιὶ λέγειν ἔποιμος εἴμι·“ „Πάτερ γενν
(ἔφη) πρέφειν ἄν τοι, μήρου τοσούτον δέσμους, παι
χλευσθεῖς ποιεύσθην φροντίς, συμβούλευεν Ἀθη-
ναῖοις περὶ φυλαξίαν, παιὶ τὸν Διωνύριον ἴππωντα.“

XXI. Γράφειντος δὲ τοῦ Ἀλεξανδροῦ περὶ τραπ-
έων, διπλαὶς ἀποστεψίαις αὐτῷ, παιὶ τῶν δητόδων
ἐνισταμένων, τῆς δὲ βουλῆς τὸν Φωκαῖον λέγειν πε-
λευούσης· „Δέγω τούτων ἤμιν, (εἶπεν) ἡ τοῖς δηλοῖς
κρατεῖν, ἢ τοῖς κρατεῖνται φάλους εἴσαι.“ Πρόδε δὲ Πυ-
θέαν ἀρχόμενον τόπο πρώτον ἐντυγχάνειν Ἀθηναίοις,
ἡδη δὲ λαλῶν δύτην παιὶ θραστὸν, „Οὐ σικηπήσεις, (ἔφη)
παιὶ τοῦτα νοίσητες ἀν τῇ δήμῳ;“ Ἐπει δ’ Ἀρπαλος
μετὰ χρημάτων πολλῶν ἀπεδρᾷς Ἀλεξανδρον ἵκ τῆς
Λαίας τῇ Ἀττικῇ προσέβιλε, παιὶ τῶν εἰσθότων ἀπὸ
τοῦ βήματος Χρηματίζεσθαι δρόμος ἦτο παιὶ ἄμιλλας
φθινοφορέσσαν πρόδε αὐτὸν, τούτοις μὲν ἀπὸ πολλῶν
μηδεὶς δελεᾶζεν προήκατο παιὶ διεδόξιψε, τῷ δέ Φω-
κίωντος προσέπεμψε διδοῦς ἐπτακόσια τάλαιντα, παιὶ
τἄλλα πάντα, παιὶ μετὰ πάντων ἔστιτὸν ἐπ’ ἐκείνορ
μόνη παραπλατιθάμενος. Ἀπομνημόνου δὲ τρα-
χὺς τοῦ Φωκαῖος, οἰμώδεσθαι τὸν Ἀρπαλοτ, εἰ μή

παίσεται διαφθείρων τὴν πόλιν, τότε μὲν συστάλλεται ἀπόστη· μετ' ὄλγον δὲ βουλευομένων Ἀθηναῖσι, δύρα τοὺς μὲν εὐηγρότας τὰ χρήματα παρ' αὐτοῦ, μεταβαλλομένους καὶ κατηγοροῦντας, οὐαὶ μὴ φραγ-
δοὶ γέγονται· Φωκίωντα δὲ, τὸν μῆδαν λαβόντας, με-
τὰ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἄμα καὶ τὴν ἐκάτου συ-
τηρίαν ἐν ταῖς λόγῳ τιθέμενον. Πάλιν οὖν ἐνεχθεὶς
ἐπὶ τὸ θρόνοπεπίστητον ἐκεῖνον, αὐτὸν μὲν ὡς ἔρυμα πα-
ταχόθεν ἀγάλωτον ὑπὸ τοῦ χρυσίου πεφιδεύων ἐώ-
ρα· Χαρικλέα δὲ, τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, ποιησάμε-
νος συνήθη καὶ φίλον, ἐνέπλησε δόξης πονηρᾶς, πάγ-
τα πιστεύων καὶ πάντα χρώμενος ἐκεῖνῳ.

XXII. Καὶ δὴ καὶ Πυθιονίκης τῆς ἐταίρας ἀπο-
θαυούσης, ἡγεμόνης δὲ Ἀρπαλος ἐρῶν, καὶ Θυγατρὸν
πατήρ ἐξ αὐτῆς ἐγεγόνει· μημεῖσον ἀπὸ χρημάτων πολ-
λῶν ἐπιτελέσαι Θελήσας, προσέταξε τῷ Χαρικλεῖ τὴν
ἀπιμέλειαν. Οὖσαν δὲ τὴν ὑπουργίαν ταῦτην ἀγαννῆ
προσκατήσχυνεν δὲ τάφος αντελεσθείς. Διαμόνεις
γάρ ἔτι νῦν ἐν Ἐρμείῳ, ἡ βιδάζομεν εἰς ἀστεος εἰς
Ἐλισσῆνα, μηδὲν ἔχων τῶν τριάκοντα ταλάντων ἄξειν,
διὰ τῷ Ἀρπάλῳ λογισθῆναι φασίν εἰς τὸ ἔργον ὑπό^τ
τοῦ Χαρικλέους. Καὶ μέρτοι καὶ τελευτήσαντος αὐ-
τοῦ, τὸ παιδάριον ὑπὸ τοῦ Χαρικλέους καὶ τοῦ Φω-
κίωνος ἀγαληφθὲν ἐτύγχανε πάσης ἐπιμελείας. Κρε-
πομένου μέρτοι τοῦ Χαρικλέους ἐπὶ τοῖς Ἀρπαλείσι,
καὶ δεομένου βοηθεῖν αὐτῷ τὸν Φωκίωνα, καὶ συνεισ-
ελθεῖν εἰς τὸ δικαστήριον, οὐκ ἥθελησεν, εἰπών
·Ἐγώ σε, ὦ Χαρίκλεις, ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαίοις γεμ-

βέβαιον έποιησάμην.» Πρώτου δ' Ἀθηναίοις διειδητισθεῖσι τοῦ Επαρχοῦ τεθνάσκει προσαγγείλαντος Ἀλέξανδρον, ὃ μὲν Δημάδης ἐκέλευσε μὴ προσέχειν πάλαι γάρ ἂν δῆτην δύνεται τεκροῦ τὴν εἰσουράνην δὲ φωνὴν ἐπηρέμαντος ὀρῶν πρὸς τὸ τελειράψειν τὸν δῆμον, ἐπειράτο παρηγορῆν καὶ κατέκαν. Ἀνεπιφύλακτον δὲ πολλῶν ἐπει τὸ βῆμα, καὶ βοῶνταν, ἀλλαζόντον Ἀσκληπιαδην ἀπαγγέλλειν, καὶ τεθνάσκειν τὸν Ἀλέξανδρον. „Οὐκοῦν (εἶπεν), εἰ σήμερον τέθνηκε, καὶ αὔριον ἔσται καὶ αἱ τρέταιν τεθνητῶς. Ἐπει τῆμας ἐν ἡσυχίᾳ βουλεύεσθαι, μᾶλλον δὲ μητεραλεῖσες.»

ΧΧΙΙΙ. Μηδ δέ φέρουν ἐνέσειστο δὲ λεωφόρος τὴν πόλιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον, καὶ τοῦ Φωκίωνος δυσχεραίνοντος, ἥρθετα καταγελῶν, τί πεποίησε ἀγαθὸν τὴν πόλιν. Ἔτη τοσαῦτα στρατηγῶν. „Οὐ μεκρόν, (ἔφη) τὸ τούς πολλίτες ἐπι τοῖς ἴδιοις μνήμαις θάπτεσθαι.» Πολλὰ δὲ θρασυτορέστερον καὶ κορυφαίστος ἐν τῷ δῆμῳ τοῦ λαοφόρου, δ Φωκίων. „Οὐ λόγεις σοῦ. (εἶπεν), εἴ μειράκιον, ἐόκκισι κυπαρίστοις μεγάλοις γέρος ὅπεις καὶ ὑψηλοῖς, παρποθὺς οὐ φέρουνται.» „Μηδ ἐπαπαστάξει δ τοιούτης ἥρωτησε.» „Πότερον, φ Φωκίων, συμβουλεύεις πολεμεῖν Ἀθηναίοις;» „Οταρ (εἶπε) τούς μὲν νέους ἵδει τὴν τάξιν βουλομένους φυλάσσειν, τοὺς δὲ πλουσίους εἰσφέρειν, τοὺς δὲ ἄριτοφας ἀπέχεσθαι τοῦ κλέπτειν τὰ δημόσια.» Θαυμαζόντων δὲ πολλῶν τὴν ὑπὸ τοῦ λαοφόρους συγγενέην δύναμιν, καὶ τοῦ Φωκίωνος πυγματορέων,

πῶς τι διαρισκευόμεθα δοκεῖσιν αὐτῷ· „Καλῆς (ἀρη) πρὸς τὸ στάδιον¹ τὸν δὲ δόλιχον τοῦ πολέμου φοβεῦμαί, μήτε χρήματα τῆς πόλεως ἔσερα, μήτε ταῦτα μήτε δράτιας ἔχούσης.“ Ἐμαρτύρει δὲ αὐτῷ καὶ τὰ ἄργα. Πρῶτον μὲν γάρ Λαοσθένης λαμπρός ἡρῷη ταῖς πράξεσι, τῶν τε Βοιωτῶν μάχῃ χριστήσας, καὶ τὸν Ἀντίπατρον εἰς Λαμίαν συνελάσσας. “Οὐ ποιεῖ φασι τὴν μάχην πόλιν, ἐλπίδος μεγάλης γενομένην, διεργάζειν εὐαγγέλια συνεχῶς, καὶ θύειν τοὺς Θεοὺς, τὸν δὲ Φιωνίαν πρός τοὺς ἀλέγχειν αὐτὸν εἰσομένους, καὶ πανθαυμάνους, εἰ ταῦτα οὐκ ἂν ἡ Θάλη αὐτῷ πεπράχθαι· „Πάνυ μὲν οὖν (φάνται), βεβουλεῦσθαι δὲ εἰπεῖν·“ Καὶ πάλιν ἄλλον ἐπ' ἄλλοις εὐαγγείλειν γραφομένων καὶ φερομένων ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, „Πότε ἄρε (φάνται) πανυσόμεθα γιγάντες;“

XXIV. Ἐπεὶ δὲ τοῦ Λαοσθένους ἀπεθανόντος, οἱ φοβεύμενοι τὸν Φιωνίαν, μὴ στρατηγὸς ἀπειρροθείς πεποιηθεῖ τὸν πόλεμον, ἀνύρωπον τίνος τῶν οὐκ ἐπιφανῶν ἐν ἐκπλησίᾳ παρεισκαθεῖσαν ἀναστάντα λέγειν, διὰ φίλος ὡν τοῦ Φιωνίους καὶ οὐ μαρτυριτικοῖς, παρανιᾶ φειδεοῦσι τοῦ ἀνδρὸς καὶ φυλάσσοντες, ὡς ἄλλον δρασον οὐκ ἔργονται, ἐπικίμπεισθε Ἀντίφραλον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, καὶ ταῦτα τοῦς ἀθροιστούσους συνεδόκει· παρελθὼν δὲ Φιωνίων ἔλεγε, μήτε πυρπεροπτηνάντας ποτὲ τῷ ἀνθρώπῳ, μήτε ἄλλον γεγονέναι γνώριμος, ἢ συνήθης· „Ἄλλα τέλον (ἀπτενή) ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας καὶ φίλον σε ποιοῦμαι, καὶ εἰπεῖν· ἐγαρὴ δέ τοι συμφέρεται, συμβεβούλευ-

πεις;¹⁴ Πορτηρίων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐπένδυς Βουλεύοντος στρατεύειν, πρῶτον μὲν ἀντάρχη· καὶ τῶν φίλων λεγόντων, ὃς ἀποθανεῖται προσκρούων τοὺς Ἀθηναίοις· „Ἄδητος (εἶπεν), ἂν πύιώ τὸ συμφέρον· ἂν δὲ παρεβαίνειν, δικαιεῖται.“¹⁵ Επεὶ δὲ δρῶν εὐπλάκετος, ἄλλα βοῶντας, ἐκάλευσε τὸν κήρυκαν ἀνειποῖν, Ἀθηναίον τοὺς ἄχρις ἔξηκοντα ἐπάν τοις ἡβῆς, πέντε ἥμερῶν οὐεὶς λαβόντας, εὐθὺς ἀκολουθῶν ἀπὸ τῆς ἐπαληφίας· Θορύβουν δὲ πολλοῦ γενομένουν, καὶ τῶν πρεσβυτέρων βοῶντων ποιεῖ ἀναπηδάντων· „Οὐδὲν (ἔφη) διεπόν· ἐγὼ γάρ δὲ στρατηγὸς ὀγδοηκοστὸν ἔχον ἔτος ἔτος ἔτος μεθ' ὑμῶν.“¹⁶ Καὶ τότε μὲν εὗτις κατέπιεντειν πότοντος καὶ μετέβαλε.

XXV. Πορφυρόπετρης δὲ τῆς παρασίλιας ὑπὸ Μανιώνος οὐχιτοὶς Μακεδόνις ποιεῖ μισθοφόροις ἀποβαθηκότος εἰς Ῥημούντα, καὶ πετατρέχοντος τὴν χώραν, ἐξῆγαγε τοὺς Ἀθηναίους ἐπ’ αὐτὸν. Τοις δὲ προστρέχοντες ἀλλαχθέντες ἄλλος διεστρατήγουν, καὶ συνβούλευον πότιφ τὸν λόφον καταλαβεῖν, ἐκεῖ περιπέμψας τοὺς ἵππους, ἀνταῦθα παρεμβαλεῖν· „Οἱ Ἡράκλεις (εἶπεν), ὃς πολλοὺς δρῶν στρατηγούς, διλγούς δὲ στρατιώτας!¹⁷ Εποιεὶ δὲ, παρατάξαντος αὐτοῦ τοὺς ὅπλατος, εἰς πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων προῆδεν· εἶναι δεῖσας, ἀντιστάντος ἀνθρόδες πολεμίου, πάλιν εἰς τὴν τάξιν ἀναχώρησεν· „Οἱ μερόπεις (εἶπεν), εὐπλάκετη δέος τοῖς εἰπολεῖτοις, ἦν ἐπάχθης ὑπὸ τῶν στρατηγοῦν, καὶ πάλιν ἐφ’ ἣν σεσυντὸν ἔταιξες;“¹⁸ Εμβολῶν δὲ τοῖς πολεμίοις καὶ κατώ κρέτος

τρεψάμενος, αὐτὸν τα τὸν Μικίσανα καὶ πολλοὺς
ἄλλους ἀπέκτεινε. Τὸ δ' Ἑλληνικὸν ἐν Θεσσαλίᾳ
στράτευμα, συμμικέαντος Ἀγιτιπάτρῳ Λεονταῖον, καὶ
τῶν ἐξ Ασίας Μακεδόνων, ἐνίκα μαχόμενον· καὶ
Λεονταῖος ἔπεισεν, ἡγουμένου τῆς μὲν φάλαγγος Ἀγ-
τιφίλου, τῶν δ' ἵππεών τοῦ Θεσσαλοῦ Μένονος.

XXVI. Ὄλιγος δ' ὑστερον χρόνῳ Κρατεροῦ δια-
βάντος ἐξ Ασίας μετὰ πολλῆς δυνάμεως, καὶ γενο-
μένης πάλιν ἐν Κράγαινι προστάξεως, ἡττήθησαν
μὲν οἱ Ἑλληνες, οὔτε μεγάλην ἦταν, οὔτε πολλῶν
πιεστῶν· ἀπειθεῖσά δὲ πρὸς τοὺς ἀρχοντας, ἐπιει-
μένης καὶ νίδιος ὄντας, καὶ ἡμα τὰς πόλεις αὐτῶν πα-
ραντος Ἀγιτιπάτρου, διαρρέουσας, αἰσχιστα προη-
καντο τὴν ἐλευθερίαν. Εὐθὺς οὖν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας
ἄγοντος τοῦ Ἀγιτιπάτρου τὴν δύναμιν, οἱ μὲν περὶ
Δημοσθένην καὶ Ἐπεριδην ἀπηλλάγησαν ἐκ τῆς πο-
λεως· Δημάδης δὲ, μηδὲν μέρος φην ἀφείδε χρη-
μάτων ἐπὶ ταῖς καταδίκαιες ἐκτίσαι τῇ πόλει δυνά-
μας, (ἥλωκει γὰρ ἐπτὰ γραφὼς παρανόμων) καὶ
γεζογὼς ἀτιμος, ἐξεργυτο τοῦ λέγειν ἀδειαν δ' εὑρό-
μενος τότε, γράφει ψήφισμα, καὶ πέμπει πρὸς Ἀγ-
τιπάτρον ὑπὲρ εἰρήνης πρέσβεις αὐτοκράτορας. Φο-
βουμένου δὲ τοῦ δήμου, καὶ καλοῦντος Φωκίωνα,
καὶ μόνῳ πιστεύειν ἐκείνῳ λέγοντος· „Ἄλλ' εἴ γε ἐπε-
στενόμην (εἶπεν) ἐγώ συμβουλεύων ὑμῖν, οὐκ ἀν-
τίνειν ἐβούλευμεθα περὶ πραγμάτων τοιούτων.“ Οὕ-
τω δὲ τοῦ ψηφίσματος ἐπικυρωθέντος, ἀπειστάλη
πρὸς Ἀγιτιπάτρον ἐν τῇ Καδμείᾳ στρατοπεδεύοντα,

καὶ παραπομένον εὐθὺς εἰς τὴν Ἀττικὴν βαδίζειν. Καὶ τοῦτο πρῶτον ἥτε, τὸ μάνγοντα κατὰς χώραν ποιήσασθαι τὰς διαιλύσεις. Τοῦ δὲ Κρατεροῦ λέγοντος, ὡς „Οὐ δίκαια πείθει Φωκίων ἡμῖν, τὴν τῶν συμμάχων καὶ φίλων καθημένους χώραν κικῶς ποιεῖν, δυναμένους ἐκ τῆς τῶν πολεμίων ὀφελεῖσθαι,“ λαβόμενος αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, δὲ Ἀγρίπατρος „Δοτίον (εἶπε) Φωκίωντι ταῦτην τὴν χάραν.“ Περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἐκάλενται αὐτοῖς ἐπιγράψει τοὺς Ἀθηναίους, μάζαρος ἐν Δαμίᾳ Λεωσθέντες ἐκεῖνον.

XXVII. Ός οὖν ἐπανῆλθεν δὲ Φωκίων εἰς ἄστευ, καὶ τοῖς Ἀθηναίοις τὸ αὐτὸν ἔδοξεν ὑπὸ ἀνάγκης, αὐτοῖς εἰς Θήρας ἐβάδιες μετὰ τῶν ἄλλων πρόσβεων, ξενοκράτη τὸν φιλόσοφον τῶν Ἀθηναίων προσελομένων. Τοσοῦτον γάρ ἦν ἀξιώματα τῆς ἀρετῆς τοῦ Σενοκράτους καὶ δόξα καὶ λόγος παρὰ πᾶσιν, ὅστις οἰεσθαι μήτε ὕβριν εἶναι, μήτ' ὀμφίητα, μήτε θυμὸν ἐν ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ φυόμενον, ὃς, ξενοκράτους μόνον ὀφειλέτας, οὐκ ἀν αἰδοῦς τι καὶ τιμῆς ἐγγένετο πρὸς αὐτόν. Ἀπέβη δὲ τοῦντας τοῦ Ἀντιπάτρου. Πρῶτον μὲν γάρ οὐκ ἡσπάσατο τὸν Σενοκράτην, τοὺς ἄλλους δεξιωσάμενος· ἐφ' ὧ φασίγνωστον ἐκέντον, ὡς Ἀγρίπατρος καλῶς ποιεῖ, μόνον αὐτὸν αἰσχυνθμένος ἐφ' ὃς ἀγνωμογεῖν μέλλει πρὸς τὴν πόλιν. Επειτα λέγειν ἀρξάμενον οὐχ ὑπομένων, ἀλλ' ἀντιρρούσων καὶ δισκοδαιίων, ἐποίησεν ἀποσιωπῆσαι. Τῶν δὲ περὶ τὸν Φωκίωνα διαιλεχθέντων, ἀπεκρίνατο

φιλίαν ἔσσεσθαι τοῖς Ἀθηναῖοις καὶ σύμμαχούν, ἐκδοῦσι μὲν τοὺς περὶ Δημοσθένην καὶ Τρεφίδην, πολιτευομένοις δὲ τὴν πάτριον ἀπὸ τιμήματος πολιτεύεται, δεξαμένοις δὲ φρουρὰν εἰς τὴν Μουνυχίαν, ἐν δὲ χρήματα τοῦ πολέμου καὶ ζημίαν προσεκτίσασιν. Οἱ μὲν δύν ἄλλοι πρέσβεις ἡγάπησαν ὡς φελαινῷρώπους τὰς διαιλύσεις, πλὴν τοῦ Ξενοκράτους. Βρηγῇ γάρ, ὃς μὲν δούλοις, μετρίως πεχρῆσθαι τὸν Ἀντίπατρον· ὡς δ' ἐλευθέροις, βαρέως. Τοῦ δὲ Φωκίωνος παραιτουμένου τὴν φρουρὰν καὶ δεομένου, λέγεται τὸν Ἀντίπατρον εἴπειν· „Ω Φωκίων, ἦμεῖς πάντα σοι χαρίζεσθαι βουλόμεθα, πλὴν τῶν καὶ σὲ ἀπολούντων καὶ ἡμᾶς.“ Οἱ δ' οὐχ οὕτως φασὶν, ἀλλ' ἔρωτῆσαι τὸν Ἀντίπατρον, εἰ, τὴν φρουρὰν ἀνέντος αὐτοῦ τοῖς Ἀθηναῖοις, δ Φωκίων ἔγγυται τὴν πόλιν ἐμμενεῖν τῇ εἰρήνῃ, καὶ μηδὲν πολυπραγμονήσειν· σιωπῶντος δὲ ἐκείνου καὶ διαιμέλλοντος, ἀναποδήσαστα Καλλιμέδοντα τὸν Κάραβον, ἄνδρα θρασύν καὶ μισθόμον, εἴπειν· „Εάν δ' οὗτος, ὁ Ἀντίπατρος, φλυαρῆ, σὺ πιστεύοντος, καὶ οὐ πράξεις, ἀ ἥγειρας;“

XXVIII. Οὖτος μὲν ἐθέξαντο φρουρὰν Μακεδονῶν Ἀθηναῖοι, καὶ Μένυλλον ἡγεμόνα, τῶν ἐπιεκάννην τινα, καὶ τοῦ Φωκίωνος ἐπιτηδείων. Εράνη δὲ ὑπερήφανον τὸ πρόσταγμα, καὶ μᾶλλον ἔξουσίας ὅβρει χωριμένης ἐπίδειξις, ἣ πραγμάτων ἔντα γιγνομένη κατάληψις. Οὐ μικρὸν δὲ τῷ πάθει προσέθηκεν δ καιρός. Εἰκάδι γάρ ἡ φρουρὴ Βοηθοφριᾶ-

νος εἰσήχθη, μετηρίων δυτῶν, ἢ οὐ πάντον ἐξ
ἀστεος Ἐλευσίναδι πέμπουσιν· ὥστε, τῆς τελετῆς
συγχυθείσης, ἀνάλογούς εσθαι τοὺς πολλοὺς καὶ τὰ
προσβύτερα τῶν θείων καὶ τὰ πρόσφατα. Πάλαι
μὲν γάρ ἐτοῖς ἀρίστοις εὐτιχήμασι τὰς μυστικὰς
δψεις καὶ φωνὰς παραγενέσθαι σύν ἐκπλήξει καὶ
θάμβει τῶν πολεμίων· νῦν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἴεροῖς τὰ
μυστικά πάνη τῆς Ἑλλάδος ἐπισκοπεῖν τοὺς
θεοὺς, καὶ καθυβρίζεσθαι τὸν ἀγιώτατον τοῦ χρό-
νου καὶ ἡδεστον αὐτοῖς ἐπώνυμον τῶν μεγίστων κα-
κῶν γενόμενον. Πρόδειφον μὲν οὖν ὀλλγοις ἔτεσι
χρησιμὸν ἐξήγεγκαν αἱ Δωδωνίδες τῇ πόλει, τὰ ἀκρω-
τήρια τῆς Ἀρτέμιδος φυλάσσειν, δπως ἄλλοι μὴ λά-
βωσι· τότε δὲ πέρι τὰς ἡμέρας ἀκείνας αἱ ταινίας
μὲν, αἱς περιλίτευσι τὰς μυστικὰς κοίτας, βαπτί-
μεναι θάψινον ἄντι φοινικοῦ χρῶμα καὶ τεκρῶδες
ἄνηγγεκαν· ὃ δὲ μεῖζον ἦν, τὰ παραβαπτίμενα
τῶν ἴδειταικῶν πάντα τὸ πρόστηκον ἄνθος ἔσχε. Μύ-
στηρια δὲ λοιποτα χοιρίδιον ἐν Καρθάρῳ λιμένι ἱκήτος
συνέλαβε, καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ σώματος ἀχρι τῆς
κοιλίας κατέπιε· προδεικνύτος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ φα-
νερῶς, διει τῶν κάτω καὶ πρὸς θαλάσσην στερηθέν-
τες, τὴν ἄνω πόλιν διαφυλάξουσιν. Ἡ μὲν οὖν
φρουρὰ διὰ Μέρυκκος οὐδὲν ἤνιασε τοὺς ἀνθρώπους·
τῶν δὲ ἀποψηφισθέντων τοῦ πολιτεύματος διὰ πε-
νίαν ὑπὲρ μυρίους καὶ δισχιλίους γενομένων, οἵ τε
μένοντες ἐδόκουν σχέτλια καὶ ἀτιμα πάσχειν; οἱ τε
διά τοῦτο τὴν πόλιν ἐκλιπότες, καὶ μεταστάτες·

άς Θράκης, Ἀγιπάτρου γῆν καὶ πόλιν αὐτοῖς παρασχόντος, ἐκπεπολιαρχημένοις ἐώκεσαν.

XXIX. Ὁ δὲ Δημοσθένους ἐν Καλαυρίᾳ καὶ Τπερίδου πρὸς Κλεωναῖς θάνατος, περὶ ᾧ ἐγ ἄλλοις γέγραπται, μονογούνκ ἔφωτα καὶ πόθον Ἀθηναίοις Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου παρίστη. Καὶ τοῦτο, διπερ ἔστερον, ἀναιρεθέντος Ἀρτιγύου, καὶ τῶν ἀνελόντων ἐκεῖνον ἀρξαμένον βιαζευθαὶ καὶ λυπαῖς τοὺς ἀνθρώπους, ἀνὴρ ὑγροίκος ἐν Φρυγίᾳ χωρὶς ὁρύττων, πυθομένου τινὸς· „Τί ποιεῖς;“ στενάξας· „Ἀρτιγού,“ εἶπε, „ζῆτω·“ τοῦτο πολλοῖς ἐπήσει λέγειν, διαμυημονεύουσι τὸν ἐκείνων τῶν βασιλέων θυμὸν, ὡς τὸ μέγα καὶ χειραῖν εὐπαραίτητον εἶχον, οὐχ ὕσπερ Ἀντίπατρος ἴδιώτου προσώπῳ, καὶ φαυλότητι χλαμυδίου, καὶ διατῆς εὔτελείᾳ κατερρογειθμενος τὴν ἔξουσίαν, ἐπαχθέστερος ἢν τοῖς πάσοχοις, κακὸς δεσπότης καὶ τύραννος. Ὅμως δ' οὖν δι Φωκίων καὶ φυγῆς ἀπῆλλαξ πολλοὺς, δεηθεὶς τοῦ Ἀγιπάτρου· καὶ φεύγουσι διεπράξατο, μὴ καθάπερ οἱ λοιποὶ τῶν μεθισταμένων ὑπὲρ τὰ Κεραύνια δῷη καὶ τὸν Ταίναρον ἐκπεαῖν τῆς Ἑλλάδος, ἃλλ' ἐν Πελοποννήσῳ κατοικεῖν· ὥν καὶ Ἀγγωνίδης ἢν, δι συκοφάντης. Ἐπιμελόμενος δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν πρίως καὶ νομίμως, τοὺς μὲν ἀστείους καὶ χαρίστας ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἀεὶ συντεῖχε· ταὺς δὲ πολυπρόσυμονας καὶ νεωτεριστὰς, αὐτῷ τῷ μὴ ἀρχειν μηδὲ θρονοβεῖν ἀπομαρτυρομένους, ἀδίναξε φιλοχωρεῖν καὶ ἀγαπᾶν γεωργοῦντας. Ὅρων δὲ τὸν Επ-

νοκρότερην τελοῦντα τὸ μετοκιον, ἐβούλετο γράψαι πολίτην· δ' ὁ ἀπεῖπε, φῆσας, οὐκ ἄν μετασχεῖν ταῦτης τῆς πολιτείας, περὶ ἣς ἐπρόσθευεν, ἵνα μὴ γένηται.

XXX. - Τοῦ δὲ Μενύλλου δωρεὰν αὐτῷ καὶ χρήματα διδόντος, ἀπεκρίνατο, μήτ' ἐκεῖνον Ἀλεξάνδρου βελτίονα εἶναι, μήτε κρίτονα τὴν αἰτίαν, ἐφ' ἣ λήψεται τοῦ διότε μὴ θεξάμενος. Ἀλλὰ Φώκῳ γε τῷ παιδὶ λαβεῖν δεομένου τοῦ Μενύλλου· „Φώκῳ μὲν (εἶπεν), εἰς μὲν σωφρονή μεταβαλλόμενος, ἀρκέσει τὰ τοῦ πατρός· ὡς δ' ἔχει τοῦ, οὐδὲν ἴκανόν ἔστιν.“ Ἀντιπάτρῳ δὲ τραχύτερον ἀπεκρίνατο, βουλομένῳ τι γίνεσθαι δι' αὐτοῦ τῶν μη πρεπόντων· „Οὐ δύναται γάρ (εἶπεν) Ἀντίπατρος ἡμια μοις καὶ φίλῳ καὶ κιλακού χρῆσθαι.“ Τὸν δ' Ἀντίπατρον αὐτὸν εἴκειν λέγουσιν, ὡς, δυεῖν αὐτῷ φίλων Ἀθήνησιν δητῶν, Φώκιωνς καὶ Δημάδου, τὸν μὲν λαβεῖν οὐ πέπεικε, τὸν δὲ διδοὺς οὐκ ἐμπέπληκε. Καὶ μέντοι Φώκιων μὲν ὡς ἀρετὴν ἐπεδείκνυτο τὴν πενίαν, ἐν ᾧ τοσαντάκις Ἀθηναῖον στρατηγήσας καὶ βασιλεῦσι φίλοις χρησάμενος ἐγκατεγήρασσε. Δημάδης δὲ τῷ πλούτῳ καὶ πάρανυμῷ ἐκαλλώπιζετο. Νόμος γάρ δύτος Ἀθήνησι τοιεῖ, μὴ χορεύειν ξένον, ἢ χιλίας ἀποτίνειν τὸν χορηγόν, ἀπαντας εἰσαγαγών ξένους τοὺς χορεύοντας, ἐκατὸν δύτας, ἅμα καὶ τὴν ζημίαν ἀνά χιλίας ὑπὲρ ἐκάστου εἰσήνεγκεν εἰς τὸ Θέατρον. Δημάδης δὲ, τῷ νῦν, τὸν μηδέμος· ηὔμον μέν, (εἶπεν) ὃ παῖ, τὴν σὴν μητέρα

γεμοῦντος, οὐδ' δ' ὁ γείτων ἡσθετο· τοῖς δὲ σοῖς γάμοις καὶ βασιλεῖς καὶ δυνάσται συγχορηγοῦσιν. Ἐνοχλούντων δὲ τῷ Φωκίων τῶν Ἀθηναίων, ὅπως ἀπαλλάξῃ τὴν φρουράν πείσας τὸν Ἀντίπατρον, εἴτε μὴ προσδοκῶν πείσειν, εἴτε μᾶλλον δρῶν συφρονοῦντα τὸν δῆμον καὶ πολιτευόμενον εὐτάκτως διὰ τὸν φρύνον, ἐκείνην μὲν ἀεὶ διωθεῖτο τὴν πρεσβείαν, τὰ δὲ χρήματα μὴ πράττειν, ἀλλὰ μᾶλλεν καὶ ἀναβάλλεσθαι τὸν Ἀντίπατρον ἔπεισε. Μεταβάντες οὖν Δημάδην παρεκάλουν. Οἱ δὲ προθύμως ὑπέστη, καὶ τὸν υἱὸν ἔχων ἀπῆρεν εἰς Μακεδονίαν, ὑπὸ δαίμονός τενος, ὡς ἔσκεν, εἰς τοῦτο καιροῦ κομισθεὶς, ἐν δὲ κατείχετο μὲν Ἀντίπατρος ἥδη τόσῳ, Κάσσανδρος δὲ τῶν πραγμάτων ἐγκρατῆς γεγονώς, εὗρεν ἐπιστολὴν Δημάδου γεγαμμένην πρὸς Ἀντίγονον εἰς Ἀσίαν, παρακαλοῦντος αὐτὸν ἐπιφανῆναι τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ Μακεδονίαν, ἐκ παλαιοῦ καὶ επιροῦ κρεμαμένοις στήμονος· τὸν Ἀντίπατρον οὕτω σκώψαντος. Ός οὖν εἶδεν αὐτὸν ἀφιγμένον δι Κάσσανδρος, συνέλαβε, καὶ πρῶτα μὲν τὸν υἱὸν ἐγγὺς προσαγαγὼν προέσφαξεν, ὥστε καταδέσκασθαι τοῖς κόλποις τὸ αἷμα τὸν πατέρα, καὶ καταπλησθῆναι τὸν φρύνον· μετὰ ταῦτα δ' εἰς ἀχαριστίαν αὐτὸν καὶ προδοσίαν πολλὰ λοιδορήσας καὶ καθυβρίσας ἀπέκτεινεν.

XXXI. Ἐπεὶ δ' Ἀντίπατρος, ἀποδεῖξας Πολυπόροχοντα στρατηγὸν, Κάσσανδρον δὲ χιλίαρχον, ἔξιλπεν, εὑθὺς διανοστάς δι Κάσσανδρος καὶ προ-

καταλαμβάνου τὰ πράγματα, πάμπει ποτὲ τάχος Νικάνοφα τῷ Μενίλλῳ διάδοχον τῆς φυλαρχίας, πρὸν ἐκδηλού τὸν Ἀγτιπάτρον θάνατον γινέσθαι, καλεύσας τὴν Μονυχίαν παραλαβεῖν. Γενομένου δὲ τούτου, καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας πυθωμένων τὴν Ἀθηναῖν, διὰ τάθημεν δὲ Ἀγτιπάτρος, ἐν αἰτίᾳς δὲ Φωκίων ἦν, καὶ κακῶς ἤκουεν, ὡς προσαισθμένος, καὶ πατασιωπήσας, χάριτε τοῦ Νικάνοφος. Ὁ δὲ τούτων μὲν οὐκ ἐφρόντιζεν· ἐντυγχάνων δὲ τῷ Νικάνοφῃ καὶ διαλεγόμενος, εἴς τε τὰλλα τοῖς Ἀθηναίοις πρᾶξον αὐτὸν καὶ πεχαρισμένον παρεῖχε, καὶ φιλακτίας τινάς ἔπεισε καὶ δεπάνας ὑποστῆναι γενόμενον ἄγωνοθέτην.

XXXII. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Πολυπέροχων τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιψήσιαν ἔχων ὑφ' αὐτῷ, καὶ καταπολεμευόμενος τὸν Κάσσαπόδον, ἐπεμψεν ἐπιστολὴν τοῖς ἐν Ἀσκει γνηφαμμένην, ὡς τοῦ βασιλέως ἀποδιδότος αὐτοῖς τὴν δημοκρατίαν, καὶ πολιτεύεσθαι κατὰ τὰ πάτρια πάντας Ἀθηναίους καλεύοντος. Ἡν δὲ τοῦτο κατὰ τοῦ Φωκίωνος ἐπιβουλή. Συσκευαζόμενος γὰρ εἰς ἑαυτὸν, ὡς μικρὸν δύτερον ἔδειξε τοὺς ἔργοις, δὲ Πολυπέροχων τὴν πόλιν, οὐδὲν ἥλπιζε περαίνειν, μὴ τοῦ Φωκίωνος ἐκπασόντος· ἐκπεσεῖσθαι δὲ ἐκένον, ἅμα τῶν ἀπεψηφισμένων ἐπιχυθέντων τῇ πολιτείᾳ, καὶ πάλιν τὸ βῆμα δημαργῶν κατασχόντων καὶ συκοφαγῶν. Τποκινουμένων δὲ πρὸς ταῦτα τῶν Ἀθηναίων, βουλόμενος ἐντυχάνειν αὐτοῖς δὲ Νικόφυρ ἐν Ηπειραιεῖ, βουλῆς γενομένης, παρῆλ-

Ως, τῷ Φωκίωνι ἐμπιστεύσας τὸ σῶμα. Αἱρετέλειν δέ, τοῦ ἐπὶ τῆς χώρας στρατηγοῦ, συλλαβθεῖν αὐτὸν ἐπιχειρήσατος, ἐκεῖνος μὲν προσαποθάνατος ἀδεπήδησε, καὶ φανερός ἦν εὐθὺς ἀμυνούμενος τὴν πόλιν. Οἱ δὲ Φωκίων, ἐπὶ τῷ προέσθαι τὸν ἄνδρα καὶ μὴ κατασχεῖν ἐγκαλούμενος, ἔφη: πιστεύειν μὲν τῷ Νικάνορι, καὶ μηδὲν ἀπ' αὐτοῦ προσδοκᾶν δεῖχνειν· αἱ δὲ μῆτραι, μᾶλλον ἀθέλειν ἀδικούμενος, ἢ ἀδικῶν, φανερός γενέσθαι. Τοῦτο δ' ὑπὲρ αὐτοῦ μήτραι τινὲς σκοποῦντες δροκοίη παλαιργαθιῶς λελάχθαι καὶ γενναῖν· ὃ δ' εἰς πατρίδος ἀποκινητεύεται οὐτηρίαν, καὶ ταῦτα σφρατηγός καὶ ἄρχον, οὐκ' οὐδὲ, μὴ μεῖζον τι παραβαίνει καὶ πρεσβύτερον τὸ πρόστιον τοὺς πολέτας δίκαιον. Οὐδὲ γάρ ἐκεῖνο ἔστιν εἰπεῖν, διὰ φοβούμενος μὲν εἰς πόλεμον ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν ὁ Φωκίων, ἀπέσχετο τοῦ Νικάνορος, ἄλλος δὲ προσβάλλεται τὴν πόλιν καὶ τὸ δίκαιον, δποιεὶς αἰδούμενος. ἐκεῖνον ἡσυχίαν ὕγη, καὶ μηδὲν ἀδικῇ τοὺς Αἰθηναῖούς· ἀλλ' ὅντως δοκεῖν ἴσχυρά τις αὐτῷ περὶ τοῦ Νικάνορος ἐγγενέσθαι πίστις, διν γε πολλῶν προσβιαζαλλόντων καὶ κατηγορούντων ἐπιτεθεσθαι τῷ Πειραιεῖ, καὶ διαβιβάζειν εἰς Σαλαμῖνα ἔνους, καὶ διαφθείρειν τινὰς τῶν ἐν Πειραιεῖ κατοικούντων, οὐ προσήκατο τὸν λόγον, οὐδὲ ἐπίστευσεν· ἄλλος καὶ Φιλομήδους τοῦ Λαμπρέως ψήφισμα γράψαντος. Αἰθηναῖος ἀπαντᾷς ἐν τοῖς διπλοῖς εἶναι, καὶ τῷ στρατηγῷ Φωκίωνι προσέχειν, ἡμέλησεν, ἄχρις οὗ προσῆγων δὲ Νικάνωρ ἐκ τῆς Μουνυχίας τὰ διπλατὸν Πειραιᾶ περιετάφενσε.

ΧΧΧΠΙ. Πρετομένων δὲ τούτων, δὲ μὲν Φωκίων ἐθορυβεῖτο καὶ πατερφρονεῖτο, τοὺς Ἀθηναίος ἔξαγειαν βουλόμενος· ἀλέξανδρος δέ, δὲ Πολυπέρχοντος υἱὸς, ἦνε μετὰ δυνάμεως, λόγῳ μὲν ἐπὶ τὸν Νεκανορά τοῖς ἐν ἄστει βιηθῆσαν, ἔργῳ δὲ τὴν πόλιν, εἰ δύναιτο, καταληψόμενος; αὐτῆγον ἐαντῇ περιπατῆ γενορεάσθη. Οἵ τε γάρ φυγάδες αὐτῷ συντειθαίδησις, εὐθὺς ἡσαν ἐν ἄστει· καὶ τῶν θύνων ἄμα καὶ τῶν ἐπίμων πρόθις ἀντούς εἰσιθραμβίσταις, ἐπιλησίας παρημιγής. ἡ θροίσθη καὶ ἀτακτος, ἐν δὲ τὸν Φωκίωνα τῆς ὥρης ἀπολύσαντας, ἐτέρους εἴλογο στρατηγούς. Εἰ δέ μὴ συνιώντες ἐις λόγους δὲ ἀλέξανδρος τῷ Νεκανορὶ μάρτος, παρὰ τὸ τεῖχος ἀφθη, καὶ τοῦτο ποιοῦντες πολλάκις, ὑποψίαν τοῖς Ἀθηναίος παρέσχον, οὐκ ἀνὴρ πόλεως διέφυγε τὸν κάθινον. Ἐπειδὲ Ἀγυανίδης, δὲ ὁ ἡταφρ., εὐθὺς ἐπεφύέτο τοῖς περὶ τὸν Φωκίωνα, καὶ πατηγόρεις προδοσίας, σέ μὲν περὶ Καλλιμέδοντα καὶ Χαρικλέα φοβηθάντες ἀπῆλθον ἐκ τῆς πόλεως· δέ δὲ Φωκίων, καὶ μετ' αὐτοῦ τῶν φίλων οἱ παραμέναντες ὀχεοτες πρὸς Πολυπέρχοντα· καὶ συνεβῆλθον αὐτοῖς, χάρεσse τοῦ φεικίουν, δὲ Πλαταιεὺς Σόλον, καὶ Δείναρχος ἐν Κορινθίοις, ἐπιτήδειοις τοῦ Πολυπέρχοντος εἶναι δοκοῦντες καὶ συνήθεις. Ἀρέψωστείας δὲ χρησιμέστου τοῦ Δεινάρχου, συχνᾶς ἄμερους ἐν Ελασσείᾳ διέτριψαν. Ἐν αἷς Ἀγυανίδεον πέισαστος, Ἀρχεστράτου δὲ τὸ ψήφισμα γράψαντος, ἐπειρπε προσβείαν δὲ δῆμος κατηγορήσαντα τὸν Φωκίωνος. Ἄμα δὲ καὶ σικμι-

δια ἐμφερεῖς τῇ Πολυπόρουσι; μετὰ τοῦ βασιλέως πορευομένῳ, περὶ κάθητη τινὰ τῆς Φωκίδος, Φάργυρος, καμβύην περὶ τὸ Ἀρρεύριον ὅρος, δὲ τὴν Γαλάτην καλοῦσιν. Ἐπειδὴ δὴ θεῖς ὁ Πολυπόρχων τὸν χρυσοῦν οὐρανίσκον, παὶ καθίσας ἐπ’ αὐτῷ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς φίλους, τὸν μὲν Δείναρχον ὃθινὸς ἐκ προόδου λαβεῖν ἐκέλευσε, καὶ σφρεβλώσαντας ἀποκτεῖναι. ταῖς δὲ Ἀθηναῖοις ἀπίδεκται λόγοι. Ότι δὲ θέρηβον καὶ κφανυγήν ἐποίουν, αντικατηγοροῦγες ἄλληλουν ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ προσελθὼν ὁ Ἀγγενίδης εἶπεν. „Ἀπαντας ἡμῖς εἰς μίαν ἐμβαλόντες γαλαθύραν, Ἀθηναῖοις ἀναπέμψατε λόγον ὑφέξαντος·“ δὲ μὲν βασιλεὺς ἐγέλασεν, οὐ δὲ περιστῶτες τῷ συνεδρίῳ Μακεδόνες καὶ ξίροις σχολήν ἄγοντες, ἐπεθύμουν ἀπούσιν, παὶ τοὺς πρόσθεις παρεκάλουν ἀπὸ τεύματος, ἐνταῦθα ποιῆσθαι τὴν αντιγορίαν. Ἡν δὲ οὐδὲν ἵσον, ἄλλα τῷ μὲν Φανίου πολλάκις ἀντέκουσιν δὲ Πολυπόρχων λέγοντι μάχοις οὐ τῇ βακτηρίᾳ πατάξας τὴν γῆν, ἀπέστη καὶ κατεπιάπησεν. Ἡγήμονος δὲ φήσαντας, δια μάρτυς αὐτῷ τῆς πόδες τὸν δῆμον εὔνοίας Πολυπόρχων ἔστι, καὶ τοῦ Πολυπόροχοτος ἀποκριναμένον πόδες ἐργάζεν· „Παῖσαί μου πόδες τὸν βασιλέα κατεψυδόμανος·“ ἀναπηδήσας δὲ βασιλεὺς ὥρμητε λόγον τὸν Ἡγήμονα πατάξαι. Ταχὺ δὲ τοῦ Πολυπόρχωντος πέριλαβότος αὐτὸν, οὕτω διελύθη τὸ συνέδριον.

XXXIV. Τὸν δὲ Φανίουν καὶ τοὺς μετ’ αὐτοῦ φυ-

λατῆς περιεχούσης, δοὺς τὸν ἔπαιδρον ἔτυχον οὐκ ὅγειρος ἐστῶτες, ὡς τοῦτ' εἶδον, ἐγκαλυψάμενοι, καὶ διαφυγόντες ἐσώθησαν. Ἐπίσημος δὲ Κλεῖτος εἰς Ἀθήνας ἀνῆγε, λόγῳ μὲν αφιθησαμένους, ἄργῳ δὲ ἀποθανοῦν πατακενδιμένους. Καὶ προσῆν τὸ σχῆμα τῆς κομιδῆς λυπηρότ, ἐφ' ἀμάξις κομιζομένων αὐτῶν διὰ τοῦ Κεραμεικοῦ πρός τὸ θέατρον. Ἐπεὶ γὰρ αὐτοὺς προσαγαγάντων δὲ Κλεῖτος συνέχει· ἄλλοις οὖν τὴν ἱκαλησίαν ἐπλήρωσαν μὲν ἀρχοντες, οὐδὲν δοῦλοι, οὐδὲνος, οὐκ ἄτιμον ἀποκρίναντες, ἀλλὰ πᾶσι καὶ πάσαις ἀναπεπταμένοι τὸ βῆμα καὶ τὸ θέατρον παρασχόντες. Ἐπεὶ δὲ οὐτὲ πεισταλή τοῦ βασιλέως ἀνεγνώσθη, λέγοντος αὐτῷ μὲν ἐγνῶσθαι προδότας γεγονόντων τοὺς ἄνδρας, ἐπείνοις δὲ διδόναι τὴν αφίσιν ἐλευθέρους ἥδη καὶ αὐτονόμους οὖσι, καὶ τοὺς ἄνδρας δὲ Κλεῖτος εἰσήγαγεν οὐδὲν βέλτιστοι τῶν πολιτῶν, ὁφθέντος τοῦ Φωκίδηνος, ἐνεκαλύψαντο, καὶ κάτω κύψαντες ὀδόντων· τίς δὲ ἀναστὰς ἐτάληησεν εἰπεῖν, ὅτι, τηλιπαύτην κρίσιν ἐγκαρφιάστος τῷ δῆμῳ τοῦ βασιλέως, καλῶς ἔχει τοῦτος δούλους καὶ τοὺς ἔπιστους ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἐκκλησίας. Οὐκ ἀνασχομένων δὲ τῶν πολλῶν, ἀλλὰ ἀποκριγόντων βάλλειν τοὺς ὀλεγαρχικοὺς καὶ μισοδήμους, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ὑπὲρ τοῦ Φωκίδηνος ἐπεχείρησεν εἰπεῖν, αὐτὸς δὲ χαλεπῶς καὶ μόλις ἐξημοναθεὶς, „Πότερον (εἴπει) ἀδίκοις, ηδίκαιοις, ἀποκτείνειν βούλεισθε ἡμῖν;“ ἀποκριναμένου δὲ τοινων, ὅτι δικαιῶς· „Καὶ τοῦτο (ἔφη) πῶς γνώσθη, μηδὲ ἀκούσαντες;“ Ἐπεὶ δὲ φύδεν μάκλου ἤκουσεν,

διγνήσφω προσελθὼν, „Ἐγὼ μὲν (εἶπεν) ἀδικεῖν όμοιογῶ, καὶ θανάτου τιμῶμαι τὰ πεπολιτευμένα ἐμαυτῷ· τούτους δέ, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ τὸ ἀποπειρεῖτε, μηδὲν ἀδικοῦντας;“ Ἀποκριναμένων δὲ πολλῶν· „Οτι σοὶ φίλοι εἰσίν·“ δὲ μὲν Φωκίων ἀποστάς ἡσυχίαν ἔγειν· δέ δὲ Ἀγνωνίδης ψῆφισμα γεγραμμένον ἔχων ἀνέγγω, καθ' ὃ τὸν δῆμον ἔδει χειροτονεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν, εἰ δοκοῦσιν ἀδικεῖν, τοὺς δέ ἄνδρας, ἣν καταχειροτόνηθῶσιν, ἀποδημήσειν.

XXXV. Ἀναγνωσθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος, ἥξειν τινὲς προσγράψειν, δπως καὶ στρεβλωθεὶς Φωκίων ἀποθάνοι, καὶ τὸν τρεχόν εἰσφέρειν, καὶ τοὺς ὑπηρέτας καλεῖν προσέταττον. „Οδέ“ Ἀγνωνίδης καὶ τὸν Κλεῖτον δρῶν δυσκήραιεντα, καὶ τὸ πρᾶγμα βαρβαρικὴν εἶναι καὶ μιαρὸν ἡγούμενος· „Οταν (ἔφη) Καλλιμέδοντα τὸν μάστιγλαν λάβωμεν, ὁ ἄνδρις Ἀθηναῖοι, λαβόντες στρεβλώσομεν· περὶ δὲ Φωκίωνος οὐδὲν ἔγὼ γράφω τοιοῦτον.“ Ἐνταῦθα τῶν ἐπιεικῶν τις ὑπεφάνησεν· „Ορθῶς γε σὺ ποιῶν· ἀν γάρ Φωκίωνα βασινῶμεν, σὲ τὸ ποιήσομεν;“ Ἐπικυρωθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος, καὶ τῆς χειροτονίας ἀποδοθείσης, οὐδεὶς καθῆμενος, ἀλλὰ πάντες ἔξαναστάντες, οἱ δὲ πλεῖστοι καὶ στεφανωσάμενοι, κατεχειροτόνησαν αὐτῶν θάνατον. Ἡσαν δὲ σὺν τῷ Φωκίῳ Νικοκλῆς, Θεόδιππος, Ἡγῆμον, Πυθοκλῆς· Δημητρίου δὲ τοῦ Φαληρέως, καὶ Καλλιμέδοντος, καὶ Χαρικλέους, καὶ τινῶν ἄλλων ἀπόντων κατεψηφίσθη θάνατος.

XXXVI. Μὲς οὖν διαιλύσαντος τὴν ἐκκλησίαν ἄγον· εἰς τὸ δεσμότηριον τοὺς ἄνδρας, οἱ μὲν ἄλλοι, πέφετο, πλεκομένους τῶν φίλων αὐτοῖς καὶ σικείου, ὅδυρομένοις καὶ ακταθρητοῦντες ἐβιβίζον· τὸ δὲ Φωκίωνας πρόσωπον, οἶον ὅτε στρατηγῷ ἀπ' ἐκκλησίας προύπεπτο, βλέποντες, ἐθαύμαζον τὴν αἰπάθων καὶ μιγαλοψυχίαν τοῦ ἄνδρος. Οἱ δὲ ἔχθροι τακώς ἔλεγον παφατρέγοντες· εἰς δὲ καὶ προσάπτυνεν ἐξεναντίας προσειλέθων. Ότα καὶ τὸν Φωκίωνα λέγεται βλέψαντα πρὸς τοὺς ἀρχοντας εἰπάν· „Οὐ πάντες τις ἀσχημονοῦται τοῦτον;“ Ἐπεὶ δὲ Θεούδεππος ἐν νοῦ διεματηρίᾳ γενόμενος, καὶ τῷ κάνειον δρῶν τρεβδυτον, ἡγετάκτες, καὶ κατέκλαιε τὴν συμφροδάν, ὡς οὐ προσηκάγοις τῷ Φωκίωνι συγεπολλύμενος· „Εἰτούκα μὲν ἀγαπᾶς (εἶπεν), διὰ μετὰ Φωκίωνος ἀποθανήσκεις;“ Ἐφομόνου δὲ τινος τῶν φίλων, εἴ τι πρὸς Φῶκον λέγεται, τὸν οἶδον· „Πάνυ μὲν οὖν (ἔφη) λέγω, μὴ μηδεπακῆν Ἀθηναῖος.“ Τοῦ δὲ Νικοκλέους, διεγένετο πλοτότετας τῶν φίλων, παρεκαλοῦντος, δῆμος αὐτὸν ἐπόπη τὸ φάρμακον πιεῖν πρότερον· „Βερῦ μέν (εἶπεν), ὁ Νικοκλεὺς, ἐμοὶ τὸ αἴτημα καὶ λυπηρόν· ἐπεὶ δὲ οὐδὲ ἄλλο οὐδέποτε σοι παρὰ τὸν βίον οὐδὲν ἔχαριστησι, καὶ τοῦτο συγχωρῷ.“ Πεποκδότων δὲ ἡδη πάντων, τὸ φάρμακον ἐπέλιπε, καὶ δημόσιος οὐκ ἔφη τρίψειν ἔτερον, εἰ μὴ λέβοι δώδεκα δραχμὰς, δῆθον τὴν δικήν ὡνεῖται. Χρόνου δὲ γενομένου καὶ διατριβῆς, δ Φωκίων καλέσας τιτάνα τῶν φίλων καὶ εἶπὼν, εἰ μηδὲ μέτεθανεῖν Ἀθήνησι

δωρεάν δοτιν, ἐκέλευσε τῷ ἀνθρώπῳ μεῖναι τὸ περιμάτιον.

XXXVII. Ήν δὲ ήμέρα μητρὸς Μουνυχιῶνος ἐνάτη ὥρᾳ δέκα, καὶ τῷ Διὶ τὴν πομπὴν πέμποντες οἱ ἑπταῖς παρεξήνεσαν· ὃν οἱ μὲν ἀφείλοντο τοὺς στεφάνους, οἱ δὲ πρὸς τὰς θύρας διδακτυμένοις τῆς εἰρητῆς ἀπέβλεψαν. Ἐφάνη δὲ τοῖς μὴ παντόπαισιν ὅμοις καὶ διεφθυρμένοις ὑπὸ δρυῆς καὶ φθόνου τὴν ψυχὴν ἀνοσιώτατον γεγονέναι τὸ μηδὲ ἐπισχεῖν τὴν ημέραν ἐπείγην, μηδὲ καθαρίζεσαι δημοσίου φόνου τὴν πόλιν ἐορτάζουσαν. Οὐ μὴν ἀλλ’ ὥσπερ ἐνδεέστεφοι ήγωνισμένοις τοῖς ἔχθροῖς ἔδοξαν καὶ τὸ σύμπαι τοῦ Φωκίωνος ἔξορίσας, καὶ μηδὲ πῦρ ἀναίνεσαι μηδὲν πρὸς τὴν ταφὴν Ἀθηναίον. Δι’ ὁ φύλος μὲν οὐδεὶς ἐτόλμησεν ἀψασθαί τοῦ σώματος· Κανωπίον δὲ τις ὑπουργεῖν εἰδέσμενος τὰ τοιαῦτα μισθοῦ, πομπάθαντα τὸν νεκρὸν ὑπὲρ τὴν Ἐλευσίν, πῦρ λαβὼν ἐκ τῆς Μεγαρικῆς ἔκαυσεν. Ή δὲ Μεγαρικὴ γυνὴ παφοῦσα μετὰ τῶν Θεραπαιγύδων, ἔχοσας μὲν αὐτόθι χῶμα πεγών καὶ κατέσπεισαν ἐνθεμένη δὲ τῷ κέλπῳ τὰ δότα, καὶ κομιώσα τύχτῳ εἰς τὴν οἰκίαν, κατώρυξε παρὰ τὴν ἐστίαν, εἰποῦσα· „Σοὶ, ὡρίλη ἐστία, παρακατατίθεμαι ταῦτα ἀνθρόδες ἀγαθοῦ λείφατα· σὺ δὲ αὐτὰ τοῖς πατρόιοις ἀπόδος ἡρίοις, ὅπαν Ἀθηναῖοι σωφρονήσουσι.“

XXXVIII. Καὶ μέντοι χρόνου βραχέος διαγενόμενου, καὶ τῷ πραγμάτων διδασκόντων, οἷον ἐπιστάτην καὶ φύλακα σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης δ

δῆμος ἀπώλεσεν, ἀνδριάντα μὲν αὐτοῦ χαλκοῦν ἀνέστησαν, ἔθαψαν δὲ δημοσίους τάλεσι τὰ ὄστη. Τῶν δὲ κατηγόρων Ἀγρινίδην μὲν αὐτοὶ Θάρατον καταχειροτονήσατες ἀπέκτειναν· Ἐπίκουρον δὲ καὶ Δημόριλον, ἀποδράντας ἐκ τῆς πόλεως, ἀνευρὰν δ τοῦ Φωκίδεως τίδες ἐπιμερήσατο. Τούτον οὖτε τέλλει σπουδαῖον ἀνδρα γενέσθαι φασί, καὶ παιδευης ἐφεύρεται παρὰ πορφυροβοσκῷ ἱδροφορμένης, κατὰ τύχην Θιεδώρῳ τῷ ἀθέμῃ παραγενέσθαι, λέγον ἐν Λυκαίᾳ διαλεγομένῳ τοιοῦτον „Ἐί τὸ φίλον λίγεσθαι μὴ αἰσχρόν εἴτεν, οὐδὲ τὸ φίλην δμοίας· εἰ δὲ μὴ τὸ ἑταῖρον, οὐδὲ τὸ ἑταίρην.“ Θάμωρν οὖν διατέθη πρὸς τὴν ἕπειθημέτρον τὸν λέγον, ὃς εὖ ἔργατα, λίγεσθαι τὴν ἑταῖραν. Ἐλλὰ τὰ μὲν περὶ Φωκίδαν προσχθάται τὸν περὶ Σωκράτην πάλιν ἀπέμηνσα τοὺς Ἑλληνας, ὃς δμοιοτάτης ἐκείνης τῆς ἀμαρτίας ταύτης καὶ διητεχέστερος τῇ πόλει γενομένης.

ΚΑΤΩΝ Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ.

Κάτωνι δὲ τὸ μὲν γένος ἀρχήν διαιφενεῖαις ἔλαβεν
καὶ δόξης ἀπὸ τοῦ προπάππου Κάτωνος, ἀνδρὸς
ἐν δόξῃ καὶ δυνάμει μάλιστα Ῥωμαίων γενομένου
δι' ἀρετὴν, ὃς ἐν τοῖς περὶ ἑκάτου γέγραπται· κα-
τελείφθη δὲ γονέων ὄρφεινδς μετ' ἀδελφοῦ Καιπίω-
νος καὶ Ηορκίας ἀδελφῆς.¹ Ήν δὲ καὶ Σερβικλὰ
Κάτωνος δμομήτεριος ἀδελφή. Καὶ πάντες οὗτοι
παρὰ Λιβύῳ Δρούσῳ τροφήν καὶ δλαϊταν εἶχον, θεῖψ
μὲν δυτὶ πρὸς μητρόδες, ἄγοντι δὲ τὴν πολιτείαν τότε
καὶ γκρε εἰπεῖν δεινότατος ἦν, καὶ τἄλλα σώφρουν
ἀνήρ ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ φρονήματος οὐδενὶ Ῥω-
μαίων ὑφιεμένος.² Άλγεται δὲ Κάτεων αὐθὺς ἐκ παι-
δίου τῇ τε φωνῇ, καὶ τῷ προσώπῳ, καὶ ταῖς περὶ³
τὰς παιδιάς διατριβαῖς ἥθος ἵποφαίνεται ἀτρεπτον
καὶ ἀπαθέτης καὶ βέβαιον ἐν πᾶσιν. Ισχὺν τε γάρ
εἶχον αὐτοῦ παρ' ἡλικίαν τελεσιουφγόντες αἱ δρμαῖς·
καὶ τοῖς κολακεύοντις τραχὺς ὅν καὶ προσάντης, ἔτε
μᾶλλον ἐκράτει τῶν ἐκφοβοίσιτων. Ήν δὲ καὶ πρὸς
γέλωτα κομιδῆς δυσκίνητος, ἄχρι μειδιάματος σπα-

νίας τῷ προσώπῳ διαχειρίεντος, καὶ πρό; δρυγήν. οὐ ταχὺς, οὐδὲ ὀλισθητός· ὀργισθεῖς δὲ, δισπαρεῖ-
της. Μετὸν εἰς τὸ μενθάνειν ἔκει, τωμέρος δὲ
ἀναλαβεῖν καὶ βραδύς· ἀναλαβὼν δὲ, πάτερος καὶ
μημονικός. Ο δὴ καὶ πέφυκεν ὄλλως, — τοὺς μὲν
εὑφυεῖς ἀναμητικοὺς μᾶλλον εἶναι, μημονικοὺς
δὲ, τοὺς μετὰ πάνου καὶ πραγματείας παριδεχομέ-
νους· γίνεται γάρ οἶον ἔγκαυμα τῆς φυχῆς τῶν
μαθημάτων ἔκαστον. Εοικε δὲ καὶ τὸ δύσπιστον
τῷ Κάτωνι ποιεῖ ἐργαθεστέραν τὴν μάθησιν. Πί-
σχειν γάρ τοι τὸ μενθάνειν ἀπεκρίνεται, καὶ τὸ πι-
θεσθαι τεχνὴν τοῖς ἡττοῦ ἀντέχειν δυναμένοις συμ-
βίθηκε. Άιδη πειθοῦσα μᾶλλον γένος γερόγονον, καὶ
κοσσοῦντες ὑγιαινόντες. Καὶ ὄλως, ἐν οἷς τὸ ἀπο-
ροῦν ἀσθενεστάτον ἔστι, φάστον τὸ προστεθέμενον.
Τῷ μέγιστοι παιδαγωγῷ τὸν Κάτωνα πειθεσθας μὲ-
λέγουσι, πρὶ ποιεῖ ἄπαν τὸ προστεπτόμενον, ἔκα-
στον δὲ τὴν αἰτίαν ἀποτεῖν, καὶ τὸ διὰ τὴν πινθά-
νισθαν. Καὶ γάρ ἦν χαρίεις ὁ παιδαγωγὸς αὐτοῦ,
καὶ λόγοι ἔχοντον πανδύλου προκαρπότερον, σημει-
Σαρπηδών.

II. Ἐτε δὲ πατέρος τοῦ Κάτωνος ὅτεος, ἔπραγ-
τον οἱ σύμμαχοι τῶν Ρωμαίων, διας μεθέξονται τῆς ἀ-
Ρύμη πόλιτείας· καὶ τις Πομπαΐδιος Σίλων, ὥντε
πολεμικός, καὶ μέγιστον ἔχων ἀξίωμα, τοῦ δὲ Δρού-
σου φίλος, κατέλυσε παρ' αὐτῷ πλείονας ἥμερος·
ιν αἷς γεγονός τοῖς παιδίοις αυτὴν θῆς· „Ἄγε (εἶπεν)·
Διας ὑπὲρ ἡμῶν δεήσεισθε τοῦ θείου συναγωνίου·

εθείς πάρι τῆς πολιτείας· “Ο μὲν οὖν Κατικλας διομιδιάσας ἐπένευσε· τοῦ δὲ Κάτωνος οὐδὲν ἀποχρι-
τημένου, καὶ βλέποντος αὐτὸν ξένους ἀτεκνές καὶ
βλοσφύρος, διηρηματίας· „Εἰν δ’ (εἶτα) ἡμῖν, ὡ
νερπία, τί λόγεις; Οὐχ οἶος αὖ τοῖς ξένοις συλλαμ-
βάνεσθαι πρὸς τὴν Θεόν, ἀπερ δὲ ἀδικόφος;“ Μή
φθεγγομένου δὲ τοῦ Κάτωνος, ἀλλὰ τῇ σικεπῇ καὶ
τῷ προσώπῳ διεκοῖντος ὑπολέγεσθαι τὴν δέησιν, ἀρά-
τηνος αὐτὸν διηρηματίας ὑπὲρ θυρίδος, ὡς ἀντη-
τεν, δραπιούμην ἀπέλαμψεν, ή δίψην ἔριενται· ἄμα
εἴ τι φωνῇ προεκπνέομεν χρώμενος, καὶ ταῦς χρεοῖν
ἀπεργοκαρπένος τὸ σῶμα πολλάκις ὑπὲρ τῆς θυρίδος
πραδαίσαν. Επιτί δὲ πολὺν χρόνον αὕτω διεκαρπέσθη-
σαν διηρηματίας καὶ ἀδεῆς, πατειθέμαντος
αὐτὸν διηρηματίας, ἥτουχῃ πρὸς τοὺς φίλους εἰ-
πειν· „Οὐλον εἰπέμενες οἵτις Ιανίδης δι παῖς αὐτός ἔρτιε!·
Εἰ δέ τοῦτο δη, μηδενὶ οὐκ οἴμει ψῆφον ἡμῖν εὐ-
τῷ δῆμῳ γίνεται·“ Πάλιν δὲ συγγενεῖς των ἐν
μανεθλίαις αράτοντος οὐλί διέπιον ἄλλους τε παῖδας
καὶ τοὺς αερὶ Χέρμην, πχολὴν ἀγρούτες δὲ τρεις μέ-
ραι τῆς οἰκίας ἔπαιξον αὐτοὶ καθ’ ἑαυτοὺς ἀπραμει-
γμένοι πεντάρχοι καὶ προσβύτεροι· τὸ δὲ πατέριμε-
νον δὴ δίκαιος πρὸς κατηγορίαν, καὶ ἀγρογειτῶν δια-
πλήρωτος τὸν δῆμον, ὃν δὲ προεσθύτερον πάντας; ἀγθετές εἴς
τι διαμάτιον καὶ τίσχθας, ἐπεκαλέστο τὸν Κάτωνα.
Ταχὺ δὴ τὸ γινόμενόν τουτός, ἡκαν ἐπὶ τοῖς θύραις
δι Κάτων, καὶ διαπούμενος ποὺς προστενῶντος καὶ δια-

παιδίστας, ἐξήγαγε τὸν παιδαρόν καὶ μετ' ὄργης ἔκων
ἀλῆθερον οἴκαδε, καὶ παιδεῖς ἔτεροις αυτηρολόγου θησαν.

III. Οὕτω δὲ ἡ περιβόητος, διστ', ἐπεὶ Σύλλας
τὴν παιδικὴν καὶ ίνερὸν ἐπιποδοφομίαν, ἢν-καλοῦ-
σι Τροίαν, ἐπὶ θέᾳ διδάσκων, καὶ συνιγαγόν τοὺς
εὐγενεῖς παιδαρόν, ἀπέδειξεν ἡγεμόνας δύο, ὃν τὸν
μὲν ἔτερον εἰς παιδεῖς ἐνδέξαντο διὰ τὴν μητέραν, (Με-
τέλλης γάρ ἦν υἱός, τῆς Σύλλας γυναικός) τὸν δὲ ἔτε-
ρον, ἀδελφιδοῦν ὄντα Μομπάζου, Σέξιον, οὐκ
εἶσαν, οὐδὲ ἐβούλαστο μελετᾶν, οὐδὲ ἐπεισθαι· πυ-
θανομένου δὲ τοῦ Σύλλας, τίτη βούλοιτο, πάντες
ἐβόησαν· „Κάτων“ καὶ δὲ Σέξτος αὐτὸς ἔξας
παρῆκεν ὡς κρείττων τῆτε φιλοτιμίαν. Ἐιυχε δὲ παῖ-
φίλος ὁ δὲ Σύλλας πατρικὺς αὐτοῖς, καὶ ποτε προσ-
τηγάγετο καὶ προστηγάγεται· δέλλγοις πάγνι τέλεων
τοιαύτην φιλοφροσύνην· διὰ βαρός καὶ δύκον ἡς
εἶχεν ἀγχῆς καὶ δυκάμενας. Δέλγει δὴ ποιούμενος
ὁ Σαρπηδὼν τοῦτο πρός τεμῆν ὑμας καὶ ἀνθράκειαν,
ἥγεται αὐτοπομπεον τὸν Κάτωνα συνιχῶς εἰς τὴν οἰ-
κλαν τοῦ Σύλλας, μηδὲν τόπε προσιδεῖν ἀσθῶν
χάραν διαφέρουσαν ὑπὸ πλήθους τῶν ἀγομένων
καὶ στρεβλουμένων. Ἡν μὲν οὖν ἕτος ἐκτείνο τῷ Κά-
τωνι πεσσαρωπαὶ δέκαταν. Ἰδὼν δὲ περφάλας ἐπιφα-
νῶν ἀνδρῶν λεγομένων ἀκομιζόμενας, καὶ κρύψει
τοὺς παρεντεῖς ἐπιτέλεοκτας, ἥρωτησε τὸν παιδαγω-
γὸν, διὰ δὴ τρύπων τὸν ἄνθρωπον οὐδεὶς ἀποκτί-
νυσσεν. Επόφτος δὲ ἔτελγον· „Φοβοῦνται γάρ αὐ-
τῶν, φέρεται, μῆλλον, ἢ μισθοῦσι“ „Τί φέν (αἴπει)

οὐκ ἔμαξ ἔιρος ἔδωκας, τὸν αὐτὸν ἀπεκλλάσαι
δουλείας τὴν πατέριδα; “Τούτον τὸν λόγον ἀκούσων
δ Σαρπηδὼν ὑμα καὶ τὸ βλέμμα καὶ τὸ πρόσωπον
πιμπλάμενον αὐτοῦ ὁργῆς καὶ μένους κατιδών, οὐ-
τῶς ἔδεισεν, ὥστε τὸ λοιπὸν ἡδη προσέχειν ἀκριβῶν;
καὶ πάραφυλάττειν, μή τι τολμήσῃ παραβολώτερον.
“Ετι μὲν οὖν παιδάριον ὃν μικρόν, ἀπεκρίνατε τοῖς
ἔρωτῶσι, τίνα φιλεῖ μάλιστα, τὸν ἀδελφόν· τίνα
δεύτερον, δμοῖως τὸν ἀδελφόν· καὶ τρίτον· ἄχρις
οὗ πολλάκις λέγοντος ἀπεῖπεν δ ἔρωτῶν. Τεγόμε-
νος δὲν ἡλικίᾳ, μᾶλλον ἐβεβαίου τὴν πρότερην ἀδελ-
φόδην εὔνοιαν. “Εγη γάρ εἴκοσι γεγονώς, χωρὶς Και-
πίωνος οὐκ ἔδειπνησεν, οὐκ ἀπεδήμησεν, εἰς ἀγο-
ρὰν οὐ προῆλθε. Μύρον δὲν ἔκείνου λαμβάνοντος,
αὐτὸς παρητεῖτο· καὶ τὰλλα τὰ περὶ τὴν δίαιταν ἢν
ἀκριβῆς καὶ σύντονος. “Ο γ’ οὖν Καιπίων ἐπὶ σω-
φροσύνῃ καὶ μετριότητι θαυμαζόμενος, φημολόγει
τοιοῦτος εἶναι, πρότερον δὲν εἶσταξόμενος· „Ἄλλ’
δταν (ἔφη) παρὰ τὸν Κάτωνος βίον παραβάλω τὸν
ἔμδον, οὐδὲν ἐμαυτῷ φαίνομαι Σιππίον διαφέρειν·“
τῶν ἐπὶ τρυφῇ τινά καὶ μαλακά περιβοήτων διο-
μάσσας.

IV. “Ο δέ Κάτων, ἐπιειδὴ τὴν δέρωσύνην Παβί-
τοῦ Ἀπόλλωνος, μετοικήσας, καὶ τείμαμενος μοι-
ραν τῶν πατρῶν, ἐκπιτὸν εἴκοσι ταλάρτων γενομέ-
νην, τὴν μὲν δίαιταν ἔτι μᾶλλον συντότελεν· Ἀν-
τίπατψον δὲ Τύριον τῶν ἀπὸ τῆς Σιρῆς φιλοσόφων
προσεταιρισάμενος, τοῖς ἡθικοῖς μάλιστα καὶ πα-

λιτικοῖς ἐπερύστο δόγμασι, περὶ πᾶσαν μὲν ἀφετὴν
ῶσπερ ἐπιτυχοῦ τοὺς πατέσχετος γεγονώς, διαφόρως
δὲ τοῦ καλοῦ τὸ περὶ τὴν δικαιοσύνην ἀτενάς καὶ
ἀκαμπτον εἰς ἐπείκειαν ἡ χάριν ὑπερηγαπηκώς.
“Ποκει δὲ καὶ τὸν δργανικὸν εἰς πλήθη λόγον, ἀξιῶν
ῶσπερ ἐν πόλει μεγάλῃ τῷ πολιτικῇ φιλοσοφίᾳ καὶ
μάχημαν εἴναι το παρατρεφόμενον! Οὐ μόντοι μεθ'
ἐπέδρουν ἐποιεῖτο τὰς μελέτας, οὐδὲ ἡροίσσατο λέγον-
τος οὐδεὶς· ἀλλὰ καὶ πρός τινα τῶν ἑταίρων εἰπόντα·
„Μέμφονται σον, Κάτων, οἱ ἄνθρωποι τὴν σιωπὴν“
„Μόνον (έφη) μὴ τὸν βίον.“ Αρξόμαν δὲ λέγετε, διαν
μὴ μέλλω λέγειν ἄξια σιωπῆς.“

V. Ἡ δὲ καλούμενη Πορκία βασιλικὴ τιμητικὸν
ἥν ἀναθῆμα τοῦ παλαιοῦ Κάτωνος. Εἰωθότες οὖν
ιεῖ χρηματίζειν οἱ δήμαρχοι, καὶ ρίονος τοῖς δίφροις
ἔμποδὼν εἴγιας δοκοῦντες, ἔγνωσαν ὑφελεῖν αὐτὸν,
ἡ μεταστῆσαι. Τοῦτο Κάτωνα πρῶτον εἰς ἀγορὰν
ἄκοντα προτίγαγεν. Ἀντέστη γὰρ αὐτοῖς, καὶ πε-
ραν δῆμα τοῦ λόγου καὶ τοῦ φρονήματος δοὺς ἐθαυ-
μάσθη. Καὶ γὰρ δ λόγος ταρδὸν μὲν οὐδὲν, οὐδὲ
κομμὸν εἶχεν, ἀλλ' ἦν ὅρθιος καὶ περιπλήθης καὶ
τροχύς. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ χάρις ἀγωγὸς ἀκοῆς ἐπέ-
τρεψε τῇ βροχήν τε τῶν νοημάτων, καὶ τὸ ἥθος αὐ-
τοῦ καταμηγγύμενον ἥδονήν τινα καὶ μειδίαμα τῷ
σεμνῷ παρεῖχεν οὐκ ἀπάνθρωπον. Ἡ δὲ φωνὴ, με-
γέθει μὲν ἀποχρῶσσι, καὶ διαρκής εἰς τοσοῦτον ἔξ-
τισθεῖσα δῆρον, ἵσχυν δὲ καὶ τόνον ἀρρέντον εἶχε καὶ
πιρεύτων. Ἡμέραν γάρ δῆμη εἰπὼν πολλάκις, οὐκ

απηγόρευσε. Τότε δ' οὖν προσήσας τῆς δίκης, πάλιν ἔσυτόν εἰς τὴν σιωπὴν καὶ τὴν ασκησιν συνέστησε· καὶ διεπόνει τὸ σῶμα γυμναστοῖς ἐνεργοῦς, ἐθιζόμενον ἀνέχεσθαι καὶ καύματα καὶ τυφεῖν ἀπαλύπτειν κέφαλον, καὶ βαδίζειν ἐν ταῖς δόδοις πᾶσαν ὄραν ἀτερ ὀχήματος. Τῶν δὲ φίλων οἱ συνεδριμοῦστες ὑπποις ἐχρῶντο,¹ καὶ πολλάκις ἐκδυταὶ παρέβαλλεν δῆκτῶν, ἐν μέρει προσδιαλεγόμενος, περιπατῶν αὐτός, ὀχόυμένων. Θαυμαστῇ δὲ καὶ πρὸ τὰς νόσους ὑπομονῇ μετ' ὕγκρατετες ἐχρῆτο. Πυρετοῖς γάρ μυρας ἐφ' ἔστοι διημέρειν, μηδένα προστέμενος, ἅχρις οὖν βέβαιον αἴσθοιτο δραστώνην καὶ μεταβολὴν τοῦ νοσήματος.

VI. Ἐν δὲ τοῖς δείπνοις ἐκληροῦτο πρὸ τῶν μερίδων· εἰ δ' ἀπολάχοι, πρῶτον αὔρει τῶν φίλων κιλινόντων, Μέγε, μηδὲ παλῶς ἔχειν, ἀκούσης τῆς Ἀφροδίτης. Καὶ κατ' ἀρχῆς μὲν ἀπαξ ἐπιπιέσθη ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀνέλινεν, προέβητι δὲ τῷ χρόνῳ μάλιστα προσελετο πίνειν, ὡστε πολλάκις ἐν δεῖπνῳ διελγεῖν εἰς δρυθρον. Άλιταν δὲ Ἐλέγον οἱ φίλοι τούτου τὴν πολιτείαν καὶ τὰ δημόσια πράγματα; πρόθις οὖς διατεινεὶ τὸ γένος τοῦ θεοῦ τοῦτο, τοῖς πολυνόμενοι φιλολόγειν, οὐκτωρ καὶ παρά πότερν θυγγίνεσθαι τοῖς φίλοσοφοῖς. Ήδη καὶ Μεμιλού τινδές ἐν συλλογῷ φήσαντος, δλας τὸν Κάτωνα προθύσκεσθαι τὰς γυναῖκας, ὑπολαβὼν δὲ Κικέρων· „Ἐπεινό δέ οὐδέμις, (εἶπεν) διεὶ καὶ τὰς γυναῖκας δλας κιβωτεῖς;“ Καυσίου δὲ τοῖς τοῖς βίοις καὶ ἐπιτηδεύμασιν δὲ Κάτων τὴν

ιερείας ὅδοις εἰδίκης δὲν βαδίζειν, ὃς οὖτε φαιό-
λοις καὶ μεγάλης δρομίκοις μεταβολῆς, ἐπειὶ πε-
φύρων ἡώρα τὴν παταπόρους ἀρνθράγκαιοι δέξιαιν ἀγα-
πημάνην, πεντές ἑφάρες τὴν μέλαντον. Πολλάκις δ'
ανυπόδηπτος καὶ ἀχέτων εἰς τὸ δημόσιον προσῆι μετ'
ἄριστον, οὐ δέξαιν ἐπιτάχης τῆς παινθρητος θυρρό-
μενος, ἀλλ' ἐθέλαιν ἀκυτός ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς αἰρεψ-
τοσθι μέντοις, τῶν δὲ ἄλλων ὁδόσην παταρρωνάν.
Καὶ πληροκορίκη δὲ αὐτῷ προσεγγισμάτην ἀπιψιοῦ
Κάτωνος ἐπατέντιαν εἰς ἀργύριον αὐτογαγέθε,
παρείχει ἔντεν τόμων χρῆσθαι τῷ δεομάντῳ τῶν φίλων.
Ἐνιοτέρα δὲ τοῦ χωρία καὶ Θεράποντας αὐτοῦ διδόντος
καὶ βεβαιοῦντος ὑπόθετο τῷδε τὸ δημόσιον.

VII. Βητεὶ δὲ ὥραι φέτο πρός γέροντον ἔχειν, οὐ-
δειριῆ γνωστοί στρατηλαθόντες, ἔρμιστοι Διοίδαις,
πρόστιχοι μὲν ἐγγυηθεῖσαι Σκυπίωντες Μετεύλληρ, εἴτε
δὲ, ὀπεινωράντοι τοῦ Σκυπίωντος, καὶ τῆς ἐγγύης
λυθείστης, σχολαζούσαιτε. Οὐ μήν μὲν αὐτὸν τοῦ
γέροντος μεταμετηθεῖσε πάλιν, δὲ Σκυπίων, καὶ πάντα
ποιήσας, ἀλιθεὶς τῷτε αὔρην. Οἱ δὲ Κάτων σφέρρεται
παροξυνθεῖς καὶ διεκπεινοί, μὲν ἐπεξέδη-
θαι διὰ δίσκης· ὃς δὲ οἱ φίλοι τοντούς ἐκάλυσαν,
θρηγγῇ καὶ τυμπάνῳ τρέψας ἐσαντάν εἰς ἴσχυρον, πολλά
τὸν Σκυπίωνα καθύβρισε, τῷ πινάκῃ προσεκρητέ-
μηνος τοῦ Ἀργύριλάχου, τὸ δὲ ἀνοβλεστον ὥριτες καὶ
παιδιαριδέρε. Εγγρητε δὲ Αγιάλαν, Σηδεροῦ Θυ-
γασέρα, καὶ τούτῳ πρῶτον συνῆλθεν, οὐ μάνη δὲ
καθάπτεις μαίλας; δὲ Σκυπίωνος ἐπειγός· ἀλλ' εἴ-

ἀπηγόρευσε. Τότε δὲ οὖν προτίθεται τῆς δικης, πάλιν ἔαυτὸν εἰς τὴν σιωπὴν καὶ τὴν ἀσκησιν συντέσσειλε· καὶ διεπόνει τὸ σῶμα τυμεναῖς ἐνεργήσεις, ἐθιζόμενον ἀνέχεσθαι καὶ καύματα καὶ υφετόν ἀποτέλεστα πέφαλον, καὶ βαδίζειν ἐν ταῖς δόδις πάσσου ὥραν ἄτερ ὀχήματος. Τῶν δὲ φίλων οἱ συνειδημοθετεῖς ἑπτοὶς ἐχρῶντο, καὶ πολλάκις ἀκάστῳ παρέβαλλεν δικάτων, ἐν μέρει προσδιαλεγόμενος, περιπατῶν αὐτὸς, ὀχόνυμένων. Θαυμαστὴ δὲ καὶ πορί τὰς νοσούς ὑπομονῇ μετ' ἐγκρατεῖς ἔχοντο. Πυρέττων γάρ μόνος ἐφ' ἔαυτοῦ διημέσθεν, μηδένα προστέμενος, ἄχρις οὗ βέβαιον αἴσθοιτο φροτώνην καὶ μεταβολὴν τοῦ νοσήματος.

VI. Ἐν δὲ τοῖς δείπνοις ἐκληροῦτο πάρι τῶν μερῶν· εἰ δὲ ἀπολάχοι, πρῶτον αἴρειν τῶν φίλων καλεύστων, ἔλεγε, μή παλῶς ἔχειν, ἀκούσας τῆς Ἀφροδίτης. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπαξ ἐπειπὼν ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀνέλινεν, προϊόντι δὲ τῷ χρόνῳ μαλιστα προσείτο πίνειν, ὅστις πολλάκις ἐν τούτῳ διέμενε εἰς ὄρθρον. Αἰτιαν δὲ ἔλεγον οἱ φίλοι τούτου τὴν πολιτείαν καὶ τὰ δημοσια πρᾶγματα, πρὸς οὓς οὔτε τοῦ Κάτωνα τὰς ἡμέρας διτία, ταὶς πολυθρησκευτικοῖς φιλοσοφεῖν, γένετο καὶ παρὰ πότερν θυγγινεσθαι τοῖς φιλοσόφοις. Ήτος καὶ Μεμύλου τινάς ἐν συλλογῷ φήσαντος, δλας τὸν Κάτωνα πεθόσκεσθαι τὰς νεκταῖς, ὑπολαβὼν δικιάρων· Ὅτε δέ τοις λέγεται, (εἶτε) δτι καὶ ταῖς ἡμέρας δλας κτισθεῖται, οὐκέτι οὐδεὶς δι τοῖς τοῖς βίοις καὶ ἐπιτηδεύμασιν δικάσθει τὴν

ἐγενέτο δέδηρος οἰδητος διὸν βαθύκεια, ὃς οὐδεις φρύ-
λοις καὶ μεγάλης δεομένοις μεταβολῆς, ἐπεὶ πε-
φύραν ἔνδαι τὴν πεπανθρόποις ἀρνθράνταις θεῖσιν σύμ-
πομένην, πότεροι ἐφόρει τὴν μέλαναν. Πολλάκις δ'
ἀντόδητος καὶ ἄχειαν εἰς τὸ δημόσιον προήις μετ'-
ἄριστον, οὐδὲ δέκαν ἐπιτίησε τῆς παιωνίης τοῦ πρώ-
μενος, ἀλλ' ἐθέλαν διενιέδη ἐπεὶ τοῖς πλευραῖς αἱρεψ-
τανθαι μόνοις, τῶν δ' ἄλλων ἀδόκιμη πατερότηταν.
Καὶ πληροκορίαν δ' αὐτῷ προσγενομένην ἀπεψιεῖ
Κάτωνος ἐκατὸν ταῦλον εἰς ἀργύριον ευρεγεγένετο,
παρείχει πάνευ τάκινον γρῦπον τῷ δεομένῳ τῶν φίλων.
Ἐνιος δὲ καὶ χωρία καὶ Θαράποντας αὐτοῖς διδόνετος
καὶ βεβαιοῦντας ὑπέθατο ἡρόεις τὸ δημόσιον.

VII. Εἶπει δ' ὁρης φρεσοπρὸς γάμου ἤχει, οὐ-
δειριφὲ γυναικὶ στρεληλαθὼς, ἥριμθεστο λακίδαι,
προστιθον μὲν ἐγγυηθεῖσαν Σκυπίωντα Μετελλή, εἵτε
δ', ἀπειπαρέντον τοῦ Σκυπίωνα, καὶ τῆς ἐγγύης
λυθείσης, σχολεῖονταν. Οὐ μήν ἀλλὰ πρὸ τοῦ
γάμου μεταμετηθεῖσε πάλιν, δ' Σκυπίων, καὶ πάντα
παντόσιας, ἀλαζει τῷ περιφέρει. Οὐδὲ Κάτων αρέδρος
παροξυθεῖς καὶ διακοπές, ἐπεψύρηστο. μὲν ἐπεξελ-
θεῖν διεὶς δέκας· ὃς δὲ οἱ φίλοι τοῦτος ἐκάλυπτον,
θρηγὸν καὶ γαστρὶς πρέπεις ἀσυτόν εἰς ἴαρβειον, πολλά
τὸν Σκυπίωνα καθύβρισε, τῷ πινδῷ προσκρητό-
μενος τοῦ Ἀστριλάχου, τὸ δὲ ἀκολευτον ἀφεῖς καὶ
παιδοφρεΐδεο. Ἐγήρε δ' Ἀττίλαν, Συρακοῦς Φύ-
γετόρα, καὶ ταύτην πρῶτον συνῆλθεν, οὐ μόνη δέ,
καθάπτεις λαύλας; δ' Σκυπίωνος ἀταίρος· ἀλλ' εἴ-

τυχέστερος ἐκεῖνος, ἐν πολλοῖς οἷς ἔβιασε χρό-
νοις μέταν, ἦν ἔγημεν ἐξ ἀρχῆς, γυναῖκα.

VIII. Τοῦ δὲ δουλικοῦ πολέμου συνεπῶτος, ὃν
Σπαρτάκειον ἐκάλουν, Γέλλιος μὲν ἐστρατήγει, Κα-
τανὸν δὲ τῆς στρατείας μετεῖχεν ἐθελοντὴς διὰ τὸν
ἀδελφὸν· ἐχιλιώρχει γὰρ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Και-
πίων. Καὶ χρήσασθαι μὲν εἰς ὅσον ἐβούλετο τῇ
προθυμίᾳ καὶ ἀσκήσει τῆς ἀρετῆς οὐκ ὑπῆρξεν αθ-
τοί, διὰ τὸ μὴ καλῶς στρατηγεῖσθαι τὸν πόλεμον·
ἄκλως δὲ, καρά πολλὴν μαλακίαν καὶ τρυφὴν τῶν
ἐκεῖ στρατευομένων, ἐπιδεικνύμενος εὐταξίαν, καὶ
ἀναγκαῖαν ἀνδρείαν, καὶ τὸ θαρρότερον ἐν πᾶσι καὶ
ξυνετόν, ἐδόκει μηδὲν ἀποδεῖν τοῦ παλαιοῦ Κάτωνος. Οἱ δὲ Γέλλιος ἀριστεῖας καὶ τιμᾶς αὐτῷ διεπρε-
πεῖς ἄγραψεν, ἀς ἐκεῖνος οὐκ ἔλαβεν, οὐδὲ προσή-
ζετο, φήσας, ἂξειν μηδὲν εἰργάσθαι τιμῶν. Εἰ-
τε δὴ τούτων ἀλλόκοτος ἐδόκει· καὶ νόμον γραφέ-
τος, δικαὶς τοῖς παραγγέλλουσιν εἰς ἀρχὴν διοριστο-
λόγοις μὴ παρῶσι, χιλιαρχίαν μετιών, μόνος ἐπελ-
θετο τῷ νόμῳ, καὶ δι’ αὐτοῦ ποιήσαμενος ἔργαν
ἐπιπάνεσθαι καὶ προσαγορεύειν τοὺς ἐντυχάνοντας,
οὐδὲ αὐτοῖς ἀνεποχθῆς ἦν τοῖς ἐπικανοῦσιν, οὕτων
μᾶλλον ἐνδουν τὸ καλὸν ὡν ἐπιτήδευν, τὸ δυσμε-
μητον αὐτῶν βαρυνορέοντος.

IX. Ἀποδειχθεὶς δὲ χιλιαρχος, εἰς Μακεδονίαν
ἐπέμπετο πρός Ρουβριον τὸν στρατηγόν. Ἐνθα δὴ
λέγεται, τῆς γυναικὸς ἀχθομένης καὶ δακρυούσης,
τὰ τῶν φίλων τοῦ Δάστινος, Μοιράτιον, ἐπειγ-

„Ωλειλα, Θάρσεε τούτον ἔγώ σοι φυλάξω·“ Ή Πάντα
μὲν οὖν,“ φάνδι τὸν Κάτωνα· πατέροις θύεια μιᾶς;
ἡμέρας δόδυ, εὐθὺς; εἰπεῖν μετὰ τὸ διεπίγον· „Ἄγε,
ὅπως, ὁ Μουνάτη, τῇ Αττιλᾳ τὴν ὑπόσχεσιν εμ-
πεδώσῃς, μήτε ἡμέρας ἀμεῦ, μήτε γυνεός, ἀφιεσά-
μνος.“ Εκ δὲ τούτου δύο κλίνεις εἰς ταῦτα διαιρέ-
ταιν ἐκάλενται τέθεσθαι, καὶ τὸν Μουνάτιον οὕτως
ἄει παθεῖντειν μικτὰ παιδιάς φυλασσόμενον ὑπὸ τοῦ
Κάτωνος. Βίποντο δ' αὐτῷ πάντειαιναι μὴν αἴ-
κέται, δύο δ' ἀπαλεύθεροι, φίλοι δὲ τέσσαρες. Ων
δόχαριμάνων ἵπποις, αὐτὸς ἀεὶ περιπατῶν ἐκάπτει
παρθεβαλλεν, ἐν μέρει προσδιαλεγόμενος. Σπει δ'.
ῆκεν εἰς τὸ στρατόπεδον, πλειάνων ταυρότων δύται,
ἐνὸς ἀρχην ἀποδιψυθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ, τῆς
μὲν ἴδιας ἀρετῆς, μιᾶς οὖσης, μικρὸν ἄργον. ἤγαπε
καὶ οὐ βασιλικὴν τὴν ἐπίδειξιν· αὐτῷ δὲ ποιῆσαι
τοὺς ἀρχομένους δμοίσιν μάλιστα φιλοτιμούμενος,
οὐ τὸν φέρον ἀφεῖλε τῆς; ἐξουσίας, ἀλλὰ προσέθηκε
τὸν λόγον· ὡς πείθων περὶ ἐκάστου καὶ διδάσκων,
ἐπομένης τιμῆς καὶ κολάσεως, χαλεπὸν ήν εἶπεν.
πότερον εὐθητικοὺς μᾶλλον, η̄ πολεμικοὺς, η̄ προ-
θυμοτάρδους, η̄ δικαιοτίθεντας, παρεσκενώσε τοὺς ἄν-
δρας· οὗτοις ἀφαινοντο φοβεροὶ μὲν τοῖς πολεμίοις,
ἡμέροις δὲ τοῖς συμμάχοις, ἀτοκμοὶ δὲ πρὸς τὸ ἀδι-
κᾶν, φιλοβουλοὶ δὲ πρὸς τοὺς ἐπαίτους. Οὗ δ' ἥκι-
στα Κάτων ἐπεμελήθη, τοῦτο πλεῖστον αὐτῷ ὑπῆρ-
χε, καὶ δόξα καὶ χάρις ποιεῖ ὑπαρθεβαλλουσιν τιμῇ καὶ
φιλοφροσύνῃ παρει τῶν στρατιωτῶν. Α γάρ ἐσέραις

ἐπίτητεν, ἀκούσιως διαπολῶν, καὶ στολὴν μὲν καὶ διαιταν καὶ πορείαν ἐκείνους μᾶλλον, ἢ τοῖς ἄρχοντις, ὅμοιούμενος, ἥθες δὲ καὶ φρονήματι καὶ λέγει πάντας ὑπερβαίρον τούς αὐτοκράτορας καὶ στρατηγοὺς προσκυγορευομένους, ἀλλὰ οὐδὲ τούτου ἀμετά τὴν πρόσθιαν εἰσεῖσθαι ἐνορματάμενος τοῖς ἀνδράσιν. Ἀρετῆς γάρ ἀληθινὸς οὐκ ἔγγιται ἔθλος, ἢ δι' ἄκρως τοῦ παραδιδότος εὐνοίας καὶ τιμῆς. Οὐδὲ δὲ τούς φρέλειν ἐπαιτοῦντας τοὺς ἀγαθοὺς, αἰδοῦνται τὴν δόξαν αὐτῶν, οὐθὲν μάλιστα δὲ τὴν ἀρετὴν, οὐδὲ μηδέντα.

X. Πυθόμενος δὲ Ἀθηνόδοιρον, τὸν ἵππαλούμενον Κορδυλίαν, μεγάλην ἕξεν ἐν τοῖς Σιτακεῖς λόγοις ἔχοντα, διατρίβειν παρὶ Πάργαμον, ἥδη γηραιόν ἔντα, καὶ πάσις ἐρῆμαντιστατα ταῖς ἡγεμονικαῖς καὶ βασιλικαῖς συνηθείαις καὶ φιλίαις διαμεμαχημένον, θύμὸν ἔπειτο πέμπον καὶ γράφων περιβανειν πρό; αὐτὸν, ἀλλ' ἔχων πινάκα τοῦ τύμου διδομένην ἀποδημίαν θυεῖν μητῶν, ἐπλευσεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ τὸν ἄγρον, πεστιθών τοῖς ἐν αὐτῷ καλοῖς μὴ ἀτυχήσειν τῆς ἄγρας. Συγγενόμενος δὲ καὶ καταγωνιστήρας καὶ μεταστήσος ἐκ τῆς προαιρέσεως αὐτὸν, ἦντος ἔγων εἰς τὸ στρατεύον, περιγράψῃς καὶ μεγαλοφρονῶν, ὃς τι κάλλιστον ἤσηκεν, καὶ λαμπρότερον ὡν Πεμπτήσος ἴθες καὶ Αἰώνιολος ἐθνῶν καὶ βασιλεῶν κατεστρέψασθαι δικαιοῖς περιεόρτες.

XI. "Εἰ δὲ αὐτοῦ περὶ τὴν στρατείαν ὅντος, ὁ ἀδιάφορος εἰς τὴν Ἀσίαν βαθύτερον, ἐνθουσιαστεῖ Θρά-

καὶ τὸν Αἰολό. Καὶ γράφεται μὲν εὐθὺς ὡς πρὸς τὸν
Κάτωνα· χαμένος δὲ πολλοῦ κατέχοντος τὴν Θά-
λατταν, ναὶ τεκνὸς ἴσπενθης μηγέθει μὴ πάρούσης, εἰς
μικρὸν ὀλυδός, ρόντον δέοντος καὶ τρόπος οἰστρος
ἀπολυθών, ἐκ Θεοπολεούσιης ἀνήγει. καὶ παρ' οὐδὲν
εἴθεν κατεπονῶθηναι, τέχη τοι παραιγόντος θωμαῖς,
ἄρτι τεθηγανθεὶς τοῦ Κάτωνος, ἐμπιθούσερον θε-
ῶν, ἢ φιλοσοφόντερον, ἵνεγαλλι τὴν υπερφοράν· οὐ
μόνον ελαυνθροῖς καὶ περιπετέσσι τοῦ νεαροῦ, καὶ
θεραπείῃς λύπης, ἀλλὰ καὶ διατάξῃ περὶ τὴν ταφὴν,
καὶ πραγματείαις Θυμιαμάταις, καὶ ἱματίου πολυ-
τιλοῦ συγκαταπάνταν, καὶ ρυθμοτος ἔστεν· λίθιν
Θαλάσσην ἀπὸ ταῦταν δύτει παταπεπονθάτος, ἀ τῇ
Αἰολῃ ἀγορῆ. Ταῦτα γάρ θνοι ἐπινοφάντευτα πρὸς
τὴν ἀλλοτρίαν τοῦ Κάτωνος, οὐ καθοράντες,
ὅσον ἐν τῷ πρότερον ἄθεοντος καὶ φρόβεως καὶ διήσεις ἀντα-
σχόντος ἀγνάρκτῳ καὶ στερῆσσι τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἥμισον
ἐνήν καὶ φιλόστοργον. Εἴτε δὲ ταῦτα καὶ πόλεις εἰ-
το καὶ δυνάσται πολλά κατὰ τηρήσι τοῦ παθητικοῦ
ἐπερπτον· ἀντίτονος χρήματα βίον παρ' οὐθενὸς ἀδέ-
ξατο, θέρισματα δὲ τοῖς πεδιοῖς ἐλάσσωνε, τὴν ταρπή-
ἀποδίδοντες τοῦς πέμπτους. Τῆς δέ κληρονομίας τοῖς
σύζυγοις καὶ θυγατρίαις τοῦ Κατιανοῦ ἡρεύσης, οὐ-
δέν. ὃν ἀντίκειος πέρι τὸν πάρον ἀπῆγεται ἐν τοῖς
πυρήσι. Καὶ ταῦτα πράξαντος λύτον καὶ πράτεπ-
τος, ηὗ δὲ γράφεις, δει ποστινῶ τὴν τάρπειαν τοῦ πα-
προῦ μετέβαλε καὶ διήσησε; χρυσοῖς δητῶν ματα-
κεκαρμένον. Οὗτος οὐ τῷ ἔφετ μάνον, ἀλλα καὶ τῷ

γραφείσῃ, τὸν ἀνυπεύθυνον καὶ ἀνυπόδικον ἀπότελεν.

XII. Ἐπειδὲ τέλος εἶχεν ἡ σφραγίς τῷ Κάτωνι προεπέμφθη οὐκ εὐχαῖς, ὃ κοινὸν ἐστιν, οὐδὲ ἐπαίτηις, ἀλλὰ δάκρυσις καὶ περιβολαιῶς ἀπλήστοις, ὑποτιθέντων τὰ ἱμάτια τοῖς ποσὶν, ἢ βαδίζοις, καὶ καταφύλούντων τὰς χεῖρας· ἂντος αὐτονομητόφεων ὀλλγοῖς μόλις ἐποίουν οἱ τότε Ρωμαῖοι. Βουλῆθεν δὲ πρὸ τοῦ τῇ πολιτείᾳ προσελθεῖν, ἅμα μὲν πλανηθῆναι καθ' ἵστεραν τῆς Λατίου, καὶ γενέθεαι Θεατῆς ἥθουν καὶ βίων καὶ δυνάμεως τῆς περὶ ἐκάστην ἐπαρχίαν, ἅμα δὲ τῷ Γαλάτῃ Δημοκάρῳ, θεά ζευτανταν καὶ φιλίαν πατρῴαν ἔσομέν φη πρὸς αὐτὸν ἄλιθεν, μὴ ἀγαριστῆσαι· τοῦτον τὸν τρόπον ἐποιεῖτο τὴν ἀποδημίαν. Προύπεμπεν ἄμφοτε τὸν ἀρτοποιὸν καὶ τὸν μάγειρον, ὃπου καταλύειν ἔμελλεν. Οἱ δὲ πάνυ πουμίως καὶ μεθ' ἡσυχίας εἰσελθέντες ἀν εἰς τὴν πόλικ, εἰ μηδεὶς τύχοι τῷ Κάτωνι φίλος ἦν αὐτόθι πατρῶος, ἢ γυώριμος, ἐν πανδοκείᾳ τὴν ὑποδοχὴν αὐτῷ παρεσκεύαζον, ἐνοχλούντες οὖντες πανδοκείου δὲ μὴ δύτος, οὕτως πρὸς τοὺς ἀρχοντας τραπέμενοι, ἐνίκην ἐλάμβανον, ἀγαπῶντες τὴν δοθεῖσαν. Πολλοῖς δὲ ἀπιστούμασι, καὶ περιοφάμενοι διὰ τὸ μὴ θορύβω, μηδὲ ἀπειλῆ, ταῦτα πράσσειν πρὸς τοὺς ἀρχαντας, ὑπὸ τοῦ Κάτωνος ἀπρακτος κατελαμβάνοντο, καὶ μᾶλλον αὐτός ὅφθεις ἀλιγαρχεῖτο, καὶ πληρεῖχεν ἐπὶ τῶν φορτίων σιωπῇ καθεζόμενος ὑπότοισιν ἀνθρώπουν ταπεινοῦν καὶ περιειδοῦν. Όν μὴν

ἄλλα καὶ προσκαλούμενος αὐτοὺς εἰώθει λέγειν· „Ἄλλοι θηροί, μεταβάλλευσθε ταύτης τῆς κακοξενίας. Οὐ πάντες ὑμῖν ἀφίξονται Κάτωνες. Άμβλύνετε ταῦς φιλοφροσύναις τὴν ἔξουσίαν αὐτῶν, διομένων προφάσεως, ἵνα βίᾳ λαμβάνωσιν, ὡς παρ’ ἐκδιτῶν μὴ τυγχάνοντες.“

XIII. Έν δὲ Συρίᾳ καὶ γελοῖν τι λέγεται παθεῖν. Βαδίζων γὰρ εἰς Αρτιόχειαν, εὗδε περὶ τὰς πύλας Λέω πλῆθος ἀνθρώπων ἐκπέφωθεν τῆς ἁδοῦ παρακεκριμένων· ἐν οἷς ἀφῆσοι μὲν χωρίς ἐν χλαμύσι, καὶ παῖδες ἐτέρῳ τοις εἰσεκέουσῃ· ἐσυνῆταις δὲ καθαράς· ἔπιοι καὶ στεφάνους εἶχον, ἵερας Θεῶν ὅντες, ἢ ἀρχοντες. Πάγτων οὖν μᾶλλον οἰηθεὶς δὲ Κάτων αὐτῷ τινὰ πράττεισθας τεμήν καὶ διξίωσιν ὑπὸ τῆς πόλεως, ὥργιζετο μὲν τοῖς προπεμφθεῖσι τῶν ἴδεων, ὡς μὴ πωλέσσαιν· ἐπόλευσος δὲ καταβῆναι τοὺς φέλους, καὶ πεζῇ προήσει μετ’ αὐτῶν. Ός δ’ ἐγγῆς ἤσαν, δι πάντα διακεσμῶν ἐκεῖνα, καὶ τὸν ὄχλον εἰς τάξιν καθιστάς, ἀνήρ πρεσβύτερος ἦδη, ὁρόβον ἐν τῇ χειρὶ καὶ στόφαρον κρατῶν, ἀπήντησε τῷ Κάτωνι πρὸ τῶν ἄλλων, καὶ μηδὲ ἀπάσσαμενος, ἥρώιτι, ποδὸς Αημήτριον ἀπολελοίπας, καὶ πηνίκα παρίστας. Πομπῆσον δ’ ἣν γεγονὼς διημήτριος οἰκέτης· τότε δὲ πάγτων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώπων εἰς Πομπήιον σποβλεπόντων, ἐθεραπεύετο, παρ’ ἀξίαν μέγα παρ’ αὐτῷ δυνάμενος. Τοῖς μὲν οὖν φίλοις τοῦ Κάτωνος γέλως ἐνέπεσε τοσοῦτος, ὃστε ἀνυλαβεῖν διεντοῦς οὐκ ἐδίκαιοτο, θιάτον τοῦ πλήθους ἀμα βαδίζοντες. Ό δὲ

Κάτων τότε μὲν ἴσχυρῶς διατραπεῖς, πλέοντος κακοδαιμονος, ἄρη, πόλεως· “ ἀλλο δ' οὐδέν εἰ φθέγξακο χρήμα δ' ὑστερον εἰώθει γελᾷν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ διηγούμενος καὶ μνημονεύων.

XIV. Οὐ μὴν ἄλλα Πομπήϊος αὐτὸς ἐπέστρεψε τοὺς ἀνθρώπους οὕτω πλημμελοῦντας εἰς τὸν Κάτωνα δι' ἄγγοισι. Μες γὰρ εἰς Ἐφεσον ἐβαθύν, ἐπορεύετο πρὸς αὐτὸν ἀσπασθματος πρεσβύτερον δόκιμα, καὶ δόξῃ παῖδεν προσήκοντα, καὶ δινάμεσον τότε μεγίστων ἡγούμενον, ἵδων δὲ Πομπήϊος, οὐκ ἔμεινε, οὐδὲ τίσσες καθεζόμενῷ προσεβαθεῖσι, ἀλλ' ὡς τινι τῶν πρεσβύτερων ἀναθορῶν ἀπήντησε, καὶ τὴν δεξιὰν ἐνέβαλε. Καὶ πολλὰ μὲν εὐθὺς ἐν τῷ φιλοφρενεῖσθαι καὶ ἀσπάζεσθαι παρέβητα, πλειόν δ' ἔτι μεταστότος ἐγκώμια διῆλθεν αὐτοῦ τῆς ἀριτῆς· ὥστε πάντας ἐπειστρεφομένους καὶ προσέχοντας ἦδη τῷ Κάτωνι, Θαυμάζειν ἐξ ὅν προφερεν τραγεφρονεῖτο, καὶ προφέτητα καὶ μεγαλοφυχίαν ἀναθεωρεῖτο. Καὶ γὰρ η Πομπήϊον επονδὴ περὶ αὐτούν οὐκ ἀλάνθακε θεραπεύοντος οὐδα μᾶλλον, η φιλομνητος· ἀλλ' ἔγνωσσαν, ὅτι Θαυμαζεῖται μὲν παρέβητα, γαίρεται δὲ ἀπειψαμένω. Τούς γὰρ ἄλλους νέους, δοσοι παροι αὐτὸν ἀφικοῦντο, φτλοτιμούμενος κατεῖχε, καὶ ποιῶν αὐτῷ σύρεινται· τοῦ δὲ Κάτωνος οὐδὲν ἐμείθη τρισυνδον, ἀλλ' ὁσπερ οὐκ ἀγνιπεύθυνος ἀρχων, ἐκάλυνον παρέβητος, ἀξέπεμψαν ἀσμένος, μίκρῳ σχεδόν εἰσειη τῶν εἰς Ράμην πλεύσιων τὰ ίδια καὶ τὴν γυναικα παρακαταθέμενος, ἄλλως αὐτῷ προσήκοντα καὶ διὰ συγγένειαν. Ἐκ

τούτον θέλει καὶ σπουδή τοι ἀριστεῖται πάρι αὐτὸν τῷ τῶν πόλεων, καὶ δεῖπνα, καὶ πλήσιας· ἐν τοῖς τούς φίλους ἔκπληκτο προσέχειν αὐτῷ, μηδὲ λάθη βεβάιώσεις τὸν Κουρέλιον λέγειν. ‘Ο γάρ Κουρέλιον πλευραῖς τῷ αὐστηρῷ τοῦ Κάτωνος, φίλου καὶ συνήθους δυτος, ἡρώεσσιν αὐτὸν, εἰ πρόθυμος ἐστι ματὶ τὴν σφραγίαν γενέσθαι τῆς Μοίρας Θεατῆς. Τοῦ δὲ καὶ πάνταν ἕρξαντος· „Ἐν λέγεις,“ εἶπεν δὲ Κουρέλιον· „ἡδίων γάρ ἀπονήξεος ἐκεῖθω, καὶ μᾶλλον ἡμέρας·“ οὕτος πάς τοι τῷ φίλοισι μηδηδέμαντος.

XV. Αηδίσταρος δ' δὲ Γαλέριος μοναπέμψατο μὲν τὸν -Κάτωνα, προσβήντερος δὲν ἡδη, παρηθέσθαι τοὺς παιδεῖς αὐτῷ βεβαίωμανος, καὶ τὸν εἶκον· ἐλθόντα δὲ προσφέρειν δέρμα πανεοδυτικό, καὶ πειρῶν καὶ διδυμοῖς ἄρνητο πρόπτεν, σύντο περάξεναν, πλεις δεληῆς ἐλθόντας τοι εὐκαιρούντατην εῇ διπλαρίᾳ πάρι τρίτην δέρμαν δικάζειν. Προσέθεν μάντος μιᾶςσονέρας δέδει, εἴρην δὲ Ηλευθέρην πλεῖστη τῶν ἐποίησάριν αὐθεῖς αὐτὸν ἀπομένοντα, καὶ γράμματα τοῦ Γαλείτου, δεομένου λαβεῖν αὐτόν· εἰ δέ μη πρόθυμος ἔστιν, ἀλλέτος φίλους ἔλλος, πάντως μὲν αἵξοντος ὅρτος εἴ πειθαῖτε δὲ ἐκπέμπειν, οὐκ δυτικοῦ δὲ τῶν μέλεων τοῦ Κάτωνος ποσεθτούς· ἀλλ' εἴδετοις ἀπάδωμεν δὲ πάσιν; καίτιοφ ἀπίστες τῶν φίλων μαλασσομένοντος παὶ ὑπομεμριμόντος δρόντος· ἀλλά τοι φίλοις, διτι πάσου διαρροειδεῖς προσφάσσοντος ἦν εὐπορθαστεῖν, εἰ δέ φίλοις μαθητεύοντον δὲν ἂν ἔχῃ παλαιός καὶ δικαιόρος πηγαδίους, ὀπότημψε ταῦτα φίλοις πάρι τῷ Αηδίσταρῳ. Κατεῖ δέ,

μείλιοντος ἀπαίδειψ εἰς τὸ Βρατεύσιον, φῶντο δέν τοι
φίλοι τὰ λείψανα τοῦ Καυπίνου εἰς ἔτερον θέσθαι
πλαιον, εἰπὼν, ὅτι τῆς ψυχῆς μεθήσεται μᾶλλον, η
τούτων, ἀνήχθη. Καὶ μέντος λέγεται πατά τύχην
ἐπισφαλέστατα περάσαι, τῶν ἄλλων μετρίων κομιζό-
μένων.

XVI. Ἐπανεκθών δ' εἰς Ρώμην, τὸν μὲν ἄλλον
χρόνον κατ' οἶκον Ἀθηνοδάρῳ, η κατ' ἀγορὰν τοῖς
φίλοις παριστάμενος διετέλεσεν. Ἐπιβάλλουσαν δ'
αὐτῷ τὴν ταμιευτικὴν ἀρχὴν οὐ πρότερον μετῆλθεν,
η τούς τε τοφίους ἀναγγῦναι τοὺς ταμιευτικούς, καὶ
διαπευθάδαι τῶν ἐμπειρῶν ἔκαστι, καὶ τύπῳ τοι
τῆς ἀρχῆς τὴν δύναμιν περιλαβεῖν. Οθεν εὐθὺς εἰς
τὴν ἀρχὴν παταστὰς, μεγάλην ἐποίησε μεταβολὴν τῶν
περὶ τὸ ταμιεῖον ὑπηρετῶν καὶ γραμματέων· οἱ δια-
χειρὸς ἀσὶ τὰ δημόσια γράμματα καὶ τοὺς ιόμους
ἔχοντες, εἴτε νέοις ἀρχοντας παραλαμβάνοντες, δι'
ἀπειρίταις καὶ ἀγγοιαν ὀπεγγυνός διδεσκάλων ἐτέρων καὶ
παιδαγωγῶν δεομένους, οὐχ ὑφίεντο τῆς ἐξουσίας
ἐκείνοις, ἀλλ' ἤσαν ἀρχοντες αὐτοῖς· μέχρις οὖν Καί-
των ἐπιστὰς τοῖς πράγμασι νεανικῶς, οὐκ ὄντοι καὶ
τιμὴν ἀρχοντος, ἀλλὰ καὶ τοῦτον καὶ φρεγημα τοι λό-
γον, ὑπηρέταις, διπερ ἤσαν, ηξίου χρῆσθαι τοῖς
γραμματεῦσι, τὰ μὲν ἐξελέγχων κακοθργούντας αὐ-
τοὺς, τὰ δ' ἁμαρτάνοντας ἀπειρίᾳ διδάσκων.. Ότις
δ' ἤσαν ἀταμοί, καὶ τοὺς ἄλλους ἐθώπευεν ὑποτρέ-
ζοντας, ἐπείνῳ δ' ἐπολέμουν, τὸν μὲν πρῶτον αὐτῶν
καταγγεῖς περὶ πίστιν ἐν κληρονομίᾳ γεγονέντει πο-

νηρὸν, ἀπῆλποι τὸν ταμεῖον δευτέρῳ δὲ τῷ δικαιο-
ουργίᾳ προῦθηκε αρίστην. Ως Κάτιος Λουτέτιος, δ
τιμητής, ἀνέβη βοηθός των, ἀνὴρ μέγα τὸ τῆς ἀρ-
χῆς ἔχων ἀξίωμα, τὸ δὲ τῆς ἀριτῆς ἔχων μάγιστρον,
ῶς πάντων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη Ρωμαίων δια-
φέρων· ἦν δὲ καὶ τοῦ Κάτιονος ἐπαινέσης καὶ συν-
θῆς διὰ τὸν βίον. Ως οὖν ἡττώμενος τοῖς δικαιοῖς,
ἔξητετο φανερῶς τὸν ἄνθρωπον, οὐκ εἴσα ταῦτα πε-
εῖν αὐτὸν δ Κάτιον. “Ἐτι δὲ μᾶλλον προσλιπαροῦ-
τος, „Αἰσχρόν, ἀπει, ὁ Κάτιος, σὲ τὸν τιμητὴν καὶ
τοὺς ἡμετέρους βίους δραῦλοντα δοκιμάζειν, ὑπὸ τῶν
ἡμετέρων ὑπηρετῶν ἐκβάλλεσθαι.“ Ταύτην τὴν φωνὴν
ὑφέντος τοῦ Κάτιονος, δ Κάτιος προσέβλεψε μὲν αὐτὸν,
ῶς ἀμειψόμενος, εἴτε δ' οὐδὲν, ἀλλ' εἴτε ὑπ' ὀργῆς, εἴτε
ὑπ' αἰσχύνης, ἀπῆλθε σιωπῇ διηπορημένος. Οὐ μὴ
ἥλω γ' δ ἄνθρωπος· ἀλλ' ἐπεὶ μᾶζψήφω τὰς ἀριστ-
σας ὑπερέβαλον αἱ καθαροῦσαι, καὶ Λέλλιος Μάρ-
κος, εἰς συνάρχων τοῦ Κάτιονος, ὑπ' ἀσθενείας ἀπο-
λέλειπτο τῆς δίκης, πέμπει πρὸς τούτου δ Κάτιος,
δεδμένος βοηθῆσαι τῷ ἄνθρωπῳ· κάπεινος ἐν φο-
ρειφ κομισθεὶς μετὰ τὴν δίκην, ἔθετο τὴν ἀπολέον-
σαν. Οὐ μήν ἔχρησατο γε τῷ γραμματεῖ δ Κάτιον,
οὐδὲ τὸν μισθὸν ἀπέδωκεν, οὐδὲ δίκιος ἐπέριθμον
τοῦ Δολλίου τὴν ψῆφον ἔσχεν.

XVII. Θύτω δὲ τοὺς γραμματεῖς ταπεινώσας καὶ
ποιήσας ὑποχειρίους, καὶ τοῖς γράμμασιν, ὡς αὐτὸς
ἐβοδλετο, χρώμενος, ὅλιγος χρόνῳ τὸ ταμεῖον ἀπέ-
δειξε τὸν βουλευτηρίου σεμνότερον, ὡς καὶ λέγειν

καὶ φροντίη ἀπόκτας, διὰ Κάτων ὑπετάσας αἰχμα
τῇ ταμείᾳ περιέθηκε. Πρῶτον μὲν γάρ εὑρὼν χρέα
πολαιδί τῷ δημοσίῳ πολλαῖς ὁφελοῦσας, καὶ πολ-
λοῖς τὸ δημοσίου, ἥμα τὴν πόδιν ἐπέκυσεν ἀδικούμε-
νην καὶ ἀδικοῦσιν· τοὺς μὲν εὔτυνος· καὶ ἀπαραι-
τήτως ἀπαιτῶν, τοῖς δὲ ταχέως ἀποδιδοὺς καὶ προ-
θύμως· ἦσαν τὸν δῆμον αἰδεῖσθαι, τοὺς μὲν οἰκού-
ντος ἀποστερήσειν, ἐκτίνοντας δρῶντα, τοὺς δ', ἀ-
μὴ προσεδίκων, ἀπολαμβάνοντας. Ἐπειτα γράμ-
ματα τῶν πολλῶν οὐ προσηκόντως ἀγαραρόντων, καὶ
δόγματα ψευδῆ παραδέχεσθαι χάριτι καὶ δεήσει τῶν
πρότερον εἰωθότων, οὐδὲν αὐτὸν ἔλαθε γενόμενον
τοιοῦτον· ἀλλ' ὑπὲρ ἐνός ποτε δόγματος ἐνδοιάσας,
εἰ κύριον γέγονε, πολλῶν μαρτυρούντων, οὐκ ἐπέ-
στευσεν; οὐδὲ κατέταξε πρότερον, ἡ τοὺς ὑπάρχους
ἐπομέσαι παραγενομένους. Ὁντων δὲ πολλῶν, οἷς
Σύλλας ἐκεῖνος ἀποκτείνασιν ἀνδρας ἐκ προγραφῆς
ἔτεροι ἔδωκεν ἀνά μυρίας δισχιλίας δραχμᾶς, ἀπαν-
τας μὲν αὐτοὺς, ὡς ἐναγεῖς καὶ μιαρούς, ἐμίσουν,
ἀμύγασθαι δ' οὐδεὶς ἐτόλμα· Κάτων δὲ, προσκαλού-
μενος ἕκαστον ἔχοντα δημόσιον ἀργύριον ἀδικιάς, ἐξ-
πραττειν ἥμα θυμῷ καὶ λύγῳ τὸ τῆς πράξεως ἀγόστιον
καὶ παράνομογενεῖσθαι. Οἱ δὲ τοῦτο παθόντες
εὐθὺς ἤσαν ἐνοχοὶ φρυγίῃ, καὶ τρόπον τυπά προηλπι-
κότες, ἀπήγοντο πρόθις τοὺς δικαστὰς, καὶ δίκαιος ἐτί-
γον, ἥδομάριν πάντων, καὶ τομιζόντων συνεξιλεῖ-
φεσθαι τὴν τότε τυραννίδα, καὶ Σύλλαν αὐτῷ ἀφο-
ρῆν κολαζόμενον.

XVIII. Ἡρει δὲ τοὺς πολλοὺς καὶ τὸ ἐνδιλαγές αὐτοῦ τῆς ἐπιμελείας καὶ αἰρυτον. Οὔτε γάρ πρότερός τις ἀνέβη τῶν συναρχόντων εἰς τὸ ταμιεῖον Κάτωνος, οὔτε ὑστερός ἀπῆλθεν. Ἐκκλησίαιν δὲ καὶ βουλὴν οὐδεμίαν παρῆν, δεδιώκει καὶ παραφυλάσσειν τοὺς ἑτοίμας καὶ πρός χάριν ὀφλεῖμάτων καὶ τελῶν ἀνέσσεις, ηδὸν δύσεις, οἷς ἔτυχεν, ἐπιψηφίζομένονς. Ἐπιδεικτύμενος δὲ τὸ ταμεῖον ἀβατόν τε καὶ παραφύλησιν συκοφαντῶν, πλῆρεις δὲ χρημάτων, ἐδίδασκεν, ὅτι τῇ πόλει πλουτεῖν ἔξεστι μὴ ἀδικούσῃ. Κατ' ἄρχας δὲ τῶν συναρχόντων ἐνίοις ἐπαχθῆς καὶ χαλεπὸς φανεῖς, ὑστερον ἡγαπᾶτο, ταῖς ἐκ τοῦ μὴ χαρίζεσθαι τὰ δημόσια, μηδὲ κρίνειν κακῶς, ἀπιχθεῖσις ὑποτιθεῖς ἵαντιν ἀντὶ πάντων, καὶ παρέχων ἀπολογεῖσθαι πρὸς τοὺς δεομένους καὶ βιαζομένους ἐκάλυπτος, ὡς ἀμήχανόν ἐστιν, ἄκοντος Κάτωνος. Τῶν δὲ ἡμερῶν τῇ τελευταῖς σχεδὸν ὑπὸ πάντων πολιτῶν προπεμφθεῖς εἰς οἶκον, ἕκουσεν, ὅτι Μάρκελλῳ πολλοὶ συνήθεις καὶ δυνατοὶ προσπεσθεῖς ἐν τῷ ταμιείῳ καὶ περιέχοντες, ἐκβιάζονται γράψαι τινὰ δόσιν χρημάτων ὀφειλομένων. Ἡν δὲ δὲ Μάρκελλος ἐκ παλῶν φίλος τῷ Κάτωνι, καὶ σὺν ἐκείνῳ βέλτιστος ἄρχων, αὐτὸς δὲ καθ' αὐτὸν ἀγάγυμος ὑπὲν αἰδοῦς τοῖς δεομένοις, καὶ κατέστηται πρὸς πᾶσαι χάριν. Εὐθὺς οὖν ὁ Κάτων ἐπιστρέψας, καὶ τὸν Μάρκελλον εὑρὼν ἐκβιβασμένον γράψαι τὴν δόσιν, ἥτησε τὰς δέλτούς, καὶ ἀπῆλυψεν, αὐτοῦ παρεστῶτος σιωπῇ καὶ τοῦτο πράξας, κατήγαγεν αὐτὸν ἐκ τοῦ ταμείου, καὶ κατέστησεν

εἰς οὐκον; οὔτε τότε μεμψάμενον, οὔτε ὕστερον, ἀλλ' ἐμμείναντα τῇ συγηθείᾳ καὶ φιλίᾳ μέχρι πατέδε. Οὐ μὴν οὐδὲ ἀπαλλαγεῖς τῆς ταμιείας, ἀφῆκε τῆς φρουρᾶς ἔρημον τὸ ταμιεῖον, ἀλλ' οἰκάται μὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν ἀπογραφόμενοι τὰς διοικήσεις παρῆσαν, αὐτὸς δὲ βιβλία λόγους περιέχοντα δημοσίων οἰκονομιῶν ἀπό τῶν Σύλλας χρόνων εἰς τὴν ἑαυτοῦ ταμιείαν ὠνησάμενος πάντες ταλάντων, ὃι διὰ χειρός εἶχεν.

XIX. Εἰς δὲ σύγκλητον εἰσῆντε πρῶτος, καὶ τελευταῖος ἀπολλάσσετο πολλάκις δὲ τῶν ἄλλων σχολῆς συναγομένων, καθεξόμενος ἀνεγίνουσκεν ἥσυχῆν, τὸ ἴματιον τοῦ βιβλίου προϊσχόμενος. Ἀπεδήμησε δὲ οὐδέποτε, βουλῆς μνωμένης. Ἐπεὶ δὲ ὕστερον οἱ περὶ Πομπήϊον, δρῶντες αὐτὸν, ἐν οἷς ἐσπούδαζον ἀδίκως, ἀμετάπειστον καὶ δισεκβίαστον ἀεὶ, διεμπλανῶντο φιλικαῖς τισι συγηγορίαις, ἢ διαλταῖς, ἢ πραγματείαις, ἔξω περισπάντων. Συντίς οὖν ταχὺ τὴν ἐπιβουλὴν, ἀπειπε πᾶσι, καὶ παρετάξατο, βουλῆς ἀγομένης, μηδὲν ἄλλο πράττειν. Οὕτε γὰρ ἀδέξης χάριν, οὔτε πλεονεξίας, οὔτε αὐτομάτως καὶ κατὰ τύχην, ὁσπερ ἔτεροι τινες, ἐμπεσὼν εἰς τὸ πράττειν τὰ τῇ; πόλις, ἀλλ' ᾧς ἴδιον ἔργον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τὴν πολιτείαν ἐλόμενος, μᾶλλον ὅπερ δεῖν προσέχειν τοῖς κοινοῖς, ἢ τῷ κηρίῳ τὴν μελίτταν· διὸ γέ καὶ τὰ τῶν ἐπαρχιῶν πράγματα, καὶ δῆμοια, καὶ κρίσεις, καὶ πράξεις τὰς μεγίστας, ἔργον πεποιητο διὰ τῶν ἐκαστοχθεὶς ἔστων καὶ φρέ-

λον πέμπεσθαι πρὸς αὐτὸν. Ἐνιστάς δέ ποτε Κλεδίφ τῷ δημαρχῷ, κινοῦντος καὶ ταράττοντος μεγάλων ἀρχὰς τεωτερισμῶν, καὶ διαβάλλοντος πρὸς τὸν δῆμον Ἰερεῖς καὶ Ἱερίας, ἐν οἷς καὶ Φαβῖα, Τερετίας ἀθελφῇ, τῆς Κικέρωνος γυναικὸς, ἐκινδύνευσε· τὸν μὲν Κλέδιον αἰσχύνη περιβαλὼν, ἡγάγεισεν ὑπεκοτῆγαι τῆς πόλεως· τοῦ δὲ Κικέρωνος εὐχαριστοῦντος, τῇ πόλει δεῖται ἔχειν ἔφη χάριν αὐτὸν, ὃς ἐκείνης ἔνεκαι πάντα ποιῶν καὶ πολιτευόμενος. Ἐκ τούτου μεγάλη δόξα περὶ αὐτὸν ἦν· ὥστε φήσομεν μὲν, δικη τινὶ μαρτυρίᾳς μιᾶς φερομένης, εἴπειν πρὸς τοὺς δικαστὰς, ὃς ἐνὶ μαρτυροῦντος προσέχειν, οὐδὲ Κάτωνι, καλῶς ἔχει· πολῶν δὲ ἡδη περὶ τῶν ἀπίστων καὶ παραδόξων, ὥσπερ ἐν παρομίᾳ τινὶ, λέγειν, δτι τοῦτο μὲν οὐδὲ Κάτωνος λέγοντος πιθανόν ἐστι. Μοχθηροῦν δὲ ἀνθρώπουν καὶ πολυτελοῦς λόγον ἐν συγχλήτῳ διαθεμένου πρὸς εὐτέλειαν τοι σωφρονισμόν, ἐπαναστάς Ἀμυνίος· „Ως ἀνθρώποις, εἶπεν, τοις ἀνέξεται σου, θειπροῦντος μὲν, ὃς Κράσσου, οἰκοδομοῦντος δὲ, ὃς Λευκούλλου, δημηγοροῦντος δὲ ἡμῖν, ὃς Κάτωνος;“ Καὶ τῶν ἄλλων δὲ τοὺς φαύλους καὶ ἀκολάστους, τοῖς λόγοις δὲ σεμνοῦς καὶ αὐστηροῦς, χλευάζοντες ἐκάλευν Κάτωνας.

XX. Πολλῶν δὲ αὐτὸν ἐπὶ δημαρχίαν καλούντων, οὐκ ὕψετο καλῶς ἔχειν, μεγάλης ἔξουσίας καὶ ἀρχῆς, ὥσπερ ἰσχυροῦ φαρμάκου, δύναμιν ἐν πράγμασιν οὐκ ἀναγκαῖοις ἐξαγαλῶσαι. Καὶ ἄμα σχο-

λῆ; οὕτης τῶν δημοσίων, πέραλαβὼν βιβλία καὶ φιλοσόφους, ἐβάθιζεν εἰς Λευκανίαν, ἀγροὺς αὐτῷ κεκτημένος ἔχοντας οὐκ ἀνελευθέρους διατριβᾶς· εἶτα καθ' ὅδὸν πολλοῖς τισιν ὑποξυγίεις καὶ σκεύεις καὶ ἀκολούθοις ἀπαντήσας, καὶ πυθόμενος, Νέπωνα Μέτελλον εἰς Ρώμην ἐπανέρχεσθαι, δημαρχίαν μετείναι παρεσκευασμένον, ἐπέστη σιωπῇ, καὶ διαλιπὼν μικρὸν, ἐκέλευσεν ἀναστρέψειν ὅπισσα τοὺς δαυτοῦ. Τῶν δὲ φίλων θαυμασάντων· „Οὐκ ἵστε, εἴκεν, δια καθ' αὐτὸν ὑπὲρ ἐμπληξίας φοβερός ἐστι Μέτελλος, καὶ νῦν ἐκ τῆς Πομπηΐου γνώμης ὄφιγμάνος, εἰς τὴν πολιτείαν ἐμπεσεῖται δίκην σκηπτοῦ, πάντα πράγματα ταράττων; Οὐκούν σχολῆς, οὐδὲ ἀποδημίας καὶ φόρος, ἀλλὰ δεῖ κρατῆσαι τοῦ ἀνδρός, ἣ καλῶς ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιζόμενον.“ Όμως δὲ τῶν φίλων παραίνεσάντων, ἀφίκετο πρῶτον εἰς τὰ χωρία, καὶ διέτριψεν οὐ πολὺν χρόνον, εἰτ' ἐπανῆκεν εἰς πόλιν. Ἐσπέρας δὲ ἐλθὼν, εὐθὺς ἔωθεν εἰς ἀγορὰν κατέβαινε δημαρχίαν μετιὼν, ὃς ἀγυπιαξόμενος πρός τὸν Μέτελλον. Τὸν γὰρ ἴσχυρον ἥ ἀρχὴν πρός τὸ καλύπτειν ἔχει μᾶλλον, ἣ πρός τὸ πράττειν· κανὸν πάντες οἱ λοιποὶ παρέγνα πηφίσωνται, τοῦ μὴ θέλοντος μηδὲ ἐῶντος τὸ πράτος ἐστί.

XXI. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἀλλγοτέροις τὸν Κάτωνα τῶν φίλων ἔσαν· φανερᾶς δὲ τῆς γνώμης αὐτοῦ γενομένης, ὀλίγου χρόνου πάντες οἱ χρηστοὶ καὶ γνώριμοι συνέτριχον καὶ παρεκάλουν καὶ παρεθάρ-

ένυνον αὐτόν, ὃς οὐ λαμβάνοντα χάριν, ἀλλὰ τὴν μεγίστην διδόντα τῇ πατρίδι καὶ τοῖς ἐπιεικεστάτοις θῶν πολιτῶν, διὰ πολλώντες ἀπραγμάτως ἀρᾶντι πορόν, οὐδὲ Θελήσας, γάν νπέρ τῆς ἐλευθερίας καὶ πολιτείας ἀγωνιούμενος οὐκ ἀκινδύνως κάτισε. Αὐτοὶ γεται δὲ, πολλῶν ὑπὸ σπουδῆς καὶ φιλοφροσύνης ὁ θουμάσιν πρός αὐτὸν, ἐν κινδύνῳ χειρίσαντος, μέλις ἔξαεσθαι· διὰ πλῆθος εἰς τὴν ἀγοράν. Ἀποδειχθεὶς δὲ δῆμαρχος σὺν ἑταῖροις καὶ τῷ Μετέλλῳ, ταῖς ὑπατικαῖς ἀσχαρφεσίαις δρῶν ἀγίους οἶσταις, ἐποιήμησε τῷ δῆμῳ· καὶ καταπαύειν τὸν λόγον, ἐπώρους, τοῦ δόντος ἀργύριον, δοτεῖς δὲ ἥ, κατηγορήσειν· ἐντο Σιλανδρῷ ὑπεξελόμενος δέ οἰκισθεῖται. Σερβίλιαν γάρ, ἀδελφὴν Κάτωνος, διὰ Σιλανδρὸς εἶχε. Διὸ τοῦτον μὲν παρῆκε, Λεύκιον δὲ Μουρήνην ἀδίκην, ἀργυρίῳ διαπραξάμενον ἄρχοντα μετὰ τοῦ Σιλανοῦ γενέσθαι. Νόμῳ δέ τινι τοῦ φεύγοντος δαι τοῦ φύλακα τῷ κατηγόρῳ διδόντος, ὅστις μὴ λαθεῖν, ἢ συνέγει καὶ παρασκευάζεται πρός τὴν κατηγορίαν, διὰ τῷ Κάτωνι δοθῆσις ὑπὸ τοῦ Μουρήνα, παρεκολούθην καὶ παραφυλάττειν, ὃς ἐώρα μηδὲν ἐπιβούλως πράττοντα, μηδὲ ἀδίκως, ἀλλὰ γενναιός καὶ φιλεσθράτωνς ἀπλῆν τινα τῆς κατηγορίας καὶ δικαίων δόστη πορευόμενον, οὗτος ἐθαύμαζε τὸ φρεγηματικόν τοῦ ηθος, ὡστε κατ' ἀγοράν προσιὼν καὶ φοτῶν ἐπειθέραις πινγίθάνεσθαι τοῦ Κάτωνος, εἰ μὲντει τι σῆματον πραγματεύσασθαι τῶν περὶ τὴν κατηγορίαν· εἰ δὲ μὴ φαίη, πιστείων ἀπέραν. Τῆς δὲ δικηγορίας λε-

γομένης, δὲ Κικέρων, ὅπατος ὡν τότε, καὶ τῷ Μουρήνᾳ συνδικῶν, πολλὰ διὰ τὸν Κάτωνα τοὺς Στιβηκούς φιλοσόφους, καὶ ταῦτα δὴ τὰ παράδοξα καλούμενα δόγματα χλευάζων καὶ παρασκάπτων, γέλωτα παραγγέλλει τοῖς δικαιοσταῖς. Τὸν οὖν Κάτωνα φασὶ διαμειδιάσαντα πρὸς τοὺς παρόντας ἐπὶ τοῦ βίηματος εἰπεῖν· „Ω ἄνδρες, ὡς γελοῖον ὅπατον ἔχομεν.“ Άποφυγὼν δὲ δὲ Μουρήνας, οὐ πονηροῦ πάθος, οὐδὲ ἄφρονος ἐπαθεν ἀνθρώπου πρὸς τὸν Κάτωνα. Καὶ γάρ ὑπατεύων ἔχρητο συμβούλῳ περὶ τῶν μαγίστρων, καὶ τὰλλα τιμῶν καὶ πιστεύων διετέλεσεν. Λίτιος δὲ ἦν δὲ Κάτων αὐτὸς, ἄχρι τοῦ βίηματος καὶ τοῦ συνεδρίου χαλιπόθες ὥν καὶ φοβερός ὑπέρ τῶν δικαίων, εἴτε πᾶσιν εὐγοῦσῶν καὶ φιλανθρώπων προσφερόμενος.

ΧΣΙΙ. Πρὶν δὲ εἰς τὴν δημαιρχίαν καθίστασθαι, Κικέρωνος ὑπατεύοντος, ἄλλαις τις πολλοῖς ἀγῶσι τὴν ἀρχὴν ἀρθωτικαὶ αὐτοῦ, καὶ ταῖς παρὶ Κατιλίνῃ πράξεις μαγίστραις καὶ καλλίσταις γενομέναις τέλος ἐπέθηκεν. Αὐτὸς μὲν γάρ ὁ Κατιλίνας, ὀλέθρῳ τε καὶ παντελῇ μεταβολὴν ἐπάγων τοῖς Ρωμαίων πράγμασι, καὶ στάσεις δμοῦ καὶ πολέμους ταράττων ἐξελεγχθεὶς ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος, ἐξέπεσε τῆς πόλεως. Λίγελος δὲ καὶ Κέθηγος, καὶ μετ' αὐτῶν ἔτεροι συχνοὶ, δεξάμενοι τὴν συνωμοσίαν, καὶ τῷ Κατιλίνᾳ δειλιαν καὶ μικρολογίαν τῶν τολμημάτων ἐπικαλοῦντες, αὐτοὶ διερροῦντο τὴν πόλιν ἀφύην ἀναιρεῖν πυρί, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἐθνῶν ἀπεστά-

εισαὶ καὶ πολέμους ἀλλοφύλων ἀνατρέπειν. Φανερῶς δὲ τῆς παρασκευῆς αὐτῶν γενόμενης, ὡς ἐν τοῖς περὶ Κικέφωνος γέγραπται, ἐν βουλῇ γνώμην προσέντος, διὸ μὲν πρῶτος εἰπὼν Σιλανδοῦ ἀπιφήνατο, δοκεῖν αὐτῷ τὰ ἔσχατα παθεῖν χρῆναι τοὺς ἄνδρας· οἱ δὲ μετ' αὐτὸν ἐφεξῆς ἥκολον θῆσαν ἄχρι Καίσαρος. Καίσαρος δ' ἀναστὰς (ἄτε δὴ καὶ δεινός εἰπεῖν, καὶ πῦσαν ἐν τῇ πόλει μεταβολὴν καὶ κίνησιν, ὥσπερ ὅλην ᾧν αὐτός διεγούετο, βουλόμενος αὖτε μᾶλλον, οἴ σβεννυμένην περιορίαν) ἐπαγγεγὰ πολλά· καὶ φιλάνθρωπα διαλεχθεῖς, ἀποκτεῖναι μὲν ἄκριτους οὐχ εἴς τοὺς ἄνδρας, εἰρχθέντας δὲ τηρεῖν ἐκέλευσαν. Οὕτω δὲ τὰς γνώμας μετίστησα τῆς βουλῆς φορηθείσης τὸν δῆμον, ὁστε καὶ Σιλανδον ἔξαργον εἴνας καὶ λέγειν, ὡς οὐδὲν αὐτὸς εἴποι θάνατον, ἀλλ' ὕργυμόν· ἔσχατον γάρ ἀπολι 'Ρωμαίῳ τοῦτο κακῶν ἀπάγτων.

XXIII. Γενομένης δὲ τοιαύτης τῆς τροπῆς, καὶ ἀπάγτων ἐπὶ τὸ πρᾳθιεῖσθαι ὄμεντων καὶ φιλανθρωπίεσθαι, δὲ Κάτων πρὸς τὴν γνώμην ἀναστὰς, εὐθὺς ἔτοι τῷ λόγῳ μετ' ὕργης καὶ πάθους, τόν τε Σιλανδον κακίζων τῆς μεταβολῆς, καὶ παθαπιθεγος τοῦ Καίσαρος, ὡς σχήματι δημοτικῷ καὶ λόγῳ φιλανθρώπῳ τὴν πόλιν ἀνατρέποντος, καὶ δεδιττομένου τὴν βουλὴν, ἐφ' οὓς αὐτὸν ἔδει δεδιέναι, καὶ ἀγαπᾶν, εἰ τῶν γεγονότων ἀθῶς ἀπολλέξαι καὶ ἀνύποπτος, οὕτως περιφανῶς καὶ ἵταμῶς τοὺς κοτύους ἐξαρπάζων πολεμίους, καὶ τὴν παρ' οὐδὲν ἐλ-

Φούσαν ἀπολέσθαι πατρίδα τοιαύτην καὶ τοσαντην
δμοκογῶν μὴ ἐλεῖν, ἀλλ' οὐς ἔδει μὴ γένεσθαι,
μηδὲ φῦναι, δακρύων καὶ ἀνακλαιόμενος, εἰς φρόντην
καὶ μεγάλων κινδύνων ἀπαλλάξουσι τὴν πόλιν ἀπο-
θανόντες. Τούτον μόνον, ὃν Κάτων εἶπε, διεσύ-
ζεσθαι φασὶ τὸν λόγον, Κικέρωνος τοῦ ὑπέτου τοὺς
διαιφέροντας δέξυτη τῷ γραφέων σημεῖα προδιδά-
χαντος, ἐν μικροῖς καὶ βραχέσι τύποις πολλῶν γραμ-
μάτων ἔχοντα δύναμιν, εἴτ' ἄλλον ἄλλαχθε τοῦ
βουλευτηρίου σποράδην ἐμβαλόντος. Οὕτω γάρ
ῆσκουν, οὐδὲ ἐκέτηντο τοὺς καλουμένους σημειο-
γράφους, ἀλλὰ τότε πρῶτον εἰς ἔχος τι καταστή-
ναι λέγουσιν. Ἐκράτησε δ' οὖν ὁ Κάτων, καὶ με-
τέστησε τὰς γνώμας, ὅπερε θάνατον καταψηφίσα-
σθαι τῶν ἀνδρῶν.

XXIV. Εἰ δὲ δεῖ μηδὲ τὰ μικρὰ τῶν ἡθῶν ση-
μεῖα παραλιπεῖν, ὥσπερ εἰκόνα ψυχῆς ὑπογραφο-
μένοις, λέγεται, τότε πολλὴν ἀμιλλαν καὶ μέγαν
ἄγῶνα πρὸς τὸν Κάτωνα τοῦ Καίσαρος ἔχοντος, καὶ
τῆς βουλῆς εἰς ἐκείνους ἀνηριημένης, δελτάριον τι
μικρὸν ἔξωθεν εἰσκομισθῆναι τῷ Καίσαρι. Τοῦ
δέ Κάτωνος εἰς ὑποψίαν ἄγοντος τὸ πρᾶγμα, καὶ
δισβιλλοντος, εἴναι τυγας τοὺς κινουμένους, καὶ
κελεύοντος ἀναγινώσκειν τὰ γεγραμμένα, τὸν Καί-
σαρα τῷ Κάτωνι προσδούναι τὸ δελτάριον ἐγγὺς
ἔστωτι. Τὸν δ' ἀναγνόντα Σερβίλλας τῆς ἀδελφῆς
ἐπιστόλιον ἀκόλαστον πρὸς τὸν Καίσαρα γεγραμμέ-
νον, ἐρώσης καὶ διεφθάρμένης ὑπ' αὐτοῦ, προσ-

φίψει τε τῷ Καίσαρι, καὶ εἰπεῖν· „Κράτει, μάθυσε“¹⁶
καὶ πάλιν οὐτεις ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον τραπέσθαι.
Φαίνεται δὲ πλως ἀτύχημα γενόνδαι τοῦ Κάτωνος
ἡ γυναικεῖτεις. Μῆτη μὲν γάρ ἐπὶ Καίσαρι καὶ
ῆχουσε· τὰ δὲ τῆς ἑτάρας Σερβίλλας, ἀδειλῆς δὲ
Κάτωνος, ἀσχημονέστερα. — Λευκούλλῳ γάρ γυμνή-
θεῖσα, πρωτεύσατε· Ρωμαίων πατέρα δέξαν ἀνδρὶ,
καὶ τεκοῦσα παιδίον, ἐξέπεσε τοῦ οἴκου δι’ ἀπολα-
σίαν. Τὸ δὲ αἰσχυστον, οὐδὲ ἡ γυνὴ τοῦ Κάτωνος,
Αιγαλία, τοιούτων ἐκαθάρισεν ἀμαρτημάτων, ἀλλὰ
κατέρρει ἐξ αὐτῆς δύο παιδία πεποιημένος, ἀνδργην
ἔχεν ἐκβαλεῖν ἀσχημονοῦσαν.

XXV. Εἶτε ἔγημε Θυγατέρα Φιλίππου, Μαρ-
κίαν, ἐπιεικῆ δοκούσαν εἶναι γυναικα· περὶ τῆς δ
πλεῖστος λόγος. Καθάπερ ἐν δράματι, τῷ βίῳ,
τοῦτο τὸ μέρος προβληματῶν γέγονε καὶ ἀπορον.
Ἐπράχθη δὲ τοῦτον τὸν τρόπον, ὃς ἴστορεῖ Θρα-
σίας, εἰς Μουγάτιον, ἀγδρα Κάτωνος ἐταίρον καὶ
συμβιωτὴν, ἀγαφέων τὴν πόστιν. Ἐν πολλοῖς ἔρα-
σταις καὶ θαυμασταῖς τοῦ Κάτωνος θυσαν ἐτέρων
ἕπεροι μᾶλλον ἐνδῆλοις καὶ διαφανεῖς, ὡς καὶ Καί-
τος Ὁρτήσιος, ἀνὴρ ἀξιώματος τε λαμπροῦ, καὶ τὸν
τρόπον ἐπιεικῆς. Ἐπιθυμῶν οὖν τῷ Κάτωνι μή
συνήθης εἶναι μηδὲ ἐταῖρος μόνον, ἀλλ’ ἀμισθέ-
τως εἰς οἰκειότητα καταμίξαι καὶ κοινωνίαν πάντας
τὸν οἶκον καὶ τὸ γένος, ἐπιχείρησε συμπελθειν, δπως
τὴν Θυγατέρα, Πορκίαν, Βύθλῳ συγοικοῦσαν, καὶ
πεποιημένην ἐπείνῳ δύο παιδίας, αὐτῇ πάλιν, ὥσπερ

εὐγενῆ χώραν, ἐντεκνώσασθαι παράσχη. Άδεξή μὲν γάρ ἀνθρώπων ἄτοπον εἶναι τὸ τοιοῦτον, φύσει δὲ καλδὺ καὶ πολιτικὸν, ἐν ὥρᾳ καὶ ἀκμῇ γυναικαὶ μῆτέ ἀργεῖν τὸ γόνιμον ἀποσβέσασαν, μῆτε πλείστη τῶν ἔκανῶν ἐπιτίκτουσαν, ἐκ χλεῦν καὶ παταπτιωχεύσιν οὐδὲν διεμενον· κοινουμένους δὲ τὰς διαδοχάς ἀξίοις ἀνδράσι, τὴν τ' ἀρετὴν ἀφθονον ποιεῖν, καὶ πολύχντον τοῖς γένεσι, καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν πρὸς αὐτὴν ἀνακεφαντύναι ταῖς οἰκειότησιν. Εἰ δὲ πάντας πέριέχοιτο τῆς γυναικὸς ὁ Βύβλος, ἀποδώσειν εὐθὺς τεκοῦσαν, οἰκειότερος αὐτῷ τε Βύβλῳ καὶ Κάτωνι κοινωνίᾳ παίδων γενόμενος. Ἀποχριμένου δὲ τοῦ Κάτωνος, ὡς Ὁρτήσιον μὲν ἀγαπῆ καὶ δοκιμάζει κοινωνὸν οἰκειότητος, ἄτοπον δ' ἡγεῖται, ποιεῖσθαι λόγον περὶ γάμου θυγατρός ἐτέρῳ δεδομένης, μεταβαλὼν ἐκεῖνος, οὐκ ὥκησιν ἀποκαλυψάμενος αἵτειν τὴν αὐτοῦ γυναικαὶ Κάτωνος, νέαν μὲν οὖσαν ἔτι πρὸς τὸ τέλτειν, ἔχοντος δὲ τοῦ Κάτωνος ἀποχρῶσαν διαδοχὴν. Καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὃς ταῦτ' ἔργαττεν εἰδὼς οὐ προσέχοντα τῇ Μαρκίᾳ τὸν Κάτωνα· κύουσαν γάρ αὐτὴν τότε τυγχάνειν λέγοντος. Ο δ' οὖν Κάτων, δρῶν τὴν τοῦ Ὁρτήσιον σπουδὴν καὶ προθυμίαν, οὐκ ἀντεῖπεν, ἀλλ' ἔφη, δεῖν καὶ Φιλίππῳ ταῦτα συνδέσαι, τῷ πατρὶ τῆς Μαρκίας. Ότις οὖν δὲ Φιλίππος ἐντευχθεὶς, ἔγνω τὴν συγχώρησιν, οὐκ ἄλλως ἐγνωγύησε τὴν Μαρκίαν, ἣ παφόντος τοῦ Κάτωνος αὐτοῦ καὶ συνεγνωμένος. Ταῦτα μὲν οὖν, εἰ καὶ χρέωντος ὑστερον

ἐπερθῆθη; μνησθέντει μοι εὸ τῶν γυναικῶν προλαβάνω ἔδοξε.

XXVI. Τῶν δὲ περὶ τὸν Λέντλον ἀναιρεθέντων, καὶ τοῦ Καίσαρος, περὶ ὧν εἰσηγγέλθη καὶ διεβλήθη πόρθες τὴν σύγκλητον, εἰς τὸν δῆμον καταφυγεῖτος, καὶ τὰ πολλὰ νοσοῦντα καὶ διεφθαρμένα τῆς πολιτείας μέρη ταράττοντος καὶ συνάγοντος πρὸς αὐτὸν, δὲ Κάτων φοβηθεὶς ἐπεισεὶς τὴν βοτλήν ἀναλαβεῖν τὸν ἄπορον καὶ ἀνέμητον δχλον εἰς τὸ σιτηρέσιον, ἀναλώματος μὲν δύτος ἐγκατοῦ χιλίων καὶ διακοσίων καὶ παντήκοντα ταλάντων. Περιφερεῖται δὲ τῇ φιλανθρωπίᾳ ταύτῃ καὶ χάριτι τῆς ἀπειλῆς ἐκτίνητος διαλυθείσης, ἐκτεῦθεν εἰς τὴν δημαρχίαν ἐμπεσὼν δὲ Μέτεκλος, ἐκκλησίας τε Θορυβώδεις συνῆγε, καὶ νόμον ἔγραψε, Πομπήϊον Μάγγον ἴέναι πατέρα τάχος μετὰ τῶν Δυνάμεων εἰς Ἰταλίαν, καὶ παραλαβεῖται σῶζειν τὴν πόλιν, ὡς ὑπὸ Κατιλίνης κινδυνεύουσαν. Ήν δὲ τοῦτο λόγος εὐπρεπής, ἕργον δὲ τοῦ τόμου καὶ τέλος, ἔγχειρίσαι τὰ πράγματα Πομπηΐῳ, καὶ παραδοῦναι τὴν ἡγεμονίαν. Γερομένης δὲ βουλῆς, καὶ τοῦ Κάτωνος οὐχ, ὥσπερ εἴώθει, τῷ Μετέλλῳ σφοδρῶς ἐμπεσόντος, ἀλλ' ἐπιεικῇ πολλὰ καὶ μέτρια παραινέσαντος, τέλος δὲ καὶ πρὸς δεήσεις τραπομένου, καὶ τὴν Μετέλλων οἰκλαν ἀσὶ γενθεμένην ἀριστοκρατικὴν ἐπαινέσαντος, ἵνα μᾶλλον ἐξαρθεῖς καὶ καταφρονήσας δὲ Μέτελλος ὡς ἐνδιδόντος αὐτοῦ καὶ πτήσσοντος, εἰς ὑπερηφάνους ἀπειλάς καὶ λόγους Θρασσῆς ἐξέπεισεν, ὡς βίᾳ

πάντα τῆς βουλῆς διεπραξόμενος. Οὗτος δὴ μεταβαλὼν δὲ Κάτων καὶ σχῆμα καὶ φωνὴν καὶ λόγον, ἐπειπὼν δὲ πᾶσι τοῖς ἄλλοις μιατταμένως, ὅτι, ζῶντος αὐτοῦ, Πομπήιος φύ παρέσται μεθ' ὅπλων εἰς τὴν πόλιν, ἐκεῖνο τῇ βουλῇ παρέστησεν, ὡς θύδετερος μὲν καθέστηκεν, οὐδὲ χρῆται λόγισμοῖς ἀνφαλέσιν· ἔστι δὲ ἡ μὲν Μετέλλου πολιτεία, μεντα δι' ὑπερβολὴν κακίας φρομένη πρὸς ὅλεθρον καὶ σύγχυσιν ἀπάντων· ἡ δὲ Κάτωνος, ἀρειῆς ἐνθουσιασμὸς ὑπὲρ τῶν καλῶν καὶ δικαίων ἀγωνιζόμενος.

XXVII. Ἐπεὶ δὲ τὴν ψῆφον ὑπὲρ τῶν νόμου φέρειν δὲ δῆμος ἔμελλε, καὶ Μετέλλῳ μὲν ὅπλα καὶ ἔποι καὶ μονομάχοι καὶ θρασύτοντες ἐπὶ τὴν ἀγορὰν ταταγμένοι παρῆσαν, καὶ τὸ ποθοῦν μεταβολῆς ἐλπίδι Πομπήιον ὑπῆρχε τοῦ δήμου μέρος οὐκ ὀλέγον, ἣν δὲ μεγάλη καὶ ἀπὸ Καλασάρος ὁώμη, στρατηγοῦντος τότε Κάτωνι δὲ οἱ πρῶτοι τῶν πολιτῶν συνηγανάκτουν, καὶ συνηδικούντο μᾶλλον, ἣ συνηγενεῖλοντο, πολλὴ δὲ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ κατήφεισαν καὶ φέρθεις εἶχεν, ὥστε τῶν φίλων ἐνίους ἀσίκους διαγρυπνῆσαι μετ' ἄλληλων, ἐν ἀπόροις δητας ὑπὲρ αὐτοῦ λογισμοῖς, καὶ γυναικας καὶ ὄνδειφας ποτυισμέτας καὶ δακρυούσας. Άυτός δὲ ἀδεῶς καὶ τεθερηφῆτως ἐντυχὼν πᾶσι, καὶ παρηγορήσας, καὶ γενόμενος περὶ δεῖπνον, ὥσπερ εἰώθει, καὶ τυκτερεύσας, ὑφ' ἐνδέ τῶν συναρχόντων, Μιγυκίου Θέρμου, βαθίας καθεύδων ἐπηγέρθη· καὶ κατέβησαν εἰς

ἀγοράν, ἀλλαν μὲν αὐτοὺς προπεμπόντων, ποδῶν
δ' ἀπαντώντων, καὶ φυλάττεσθαι διακελευομένων.
Ως οὖν ἐπιστάς ὁ Κάτων κατέδε τὸν νεὼν τῶν Διοσ-
κούρων ὅπλοις περιεχόμενον, καὶ τὰς ἀναβάσεις
φροντευμένας ὑπὸ μονομάχων, αὐτὸν δὲ καθῆμε-
γον ἄνω μετὰ Καίσαρος τὸν Μετέλλου, ἐπιστρέψας
πρὸς τοὺς φίλους· „Ως Θρασύος, εἶπεν, ὁ θράσπου
καὶ δειλοῦ, ὃς καθ' ἐνδέσιον καὶ γυμνοῦ το-
πούτους ἐστρατολόγησεν.“ Ἀμα δ' εὐθὺς ἐβάδει
μετὰ τοῦ Θέρμου. Καὶ διέστησαν αὐτοῖς ἐκεῖνοι
οἱ τὰς ἀναβάσεις κατέχοντες, ἄλλον δ' οὐδέντα πα-
ρῆκαν, ἡ μόλις ἐπισπάσας τὴς χειρὸς ὁ Κάτων τὸν
Μουνάττιον ἀγήγειγε· καὶ βαδίζων εὐθὺς, ὡς εἶχε,
καθῆται μέσον ἔμβαλὼν ἕσυτὸν τοῦ Μετέλλου καὶ
τοῦ Καίσαρος, ὡστε διακόψαι τὴν ποινολογίαν. Κά-
κεινοι μὲν διηπόμησαν, οἱ δὲ χαρίεστες θεασάμενοι
καὶ θαυμάσαντες τὸ πρόσωπον καὶ τὸ φρόνημα καὶ
τὸ θάρσος τοῦ Κάτωνος, ἐγγυτάφω προσῆλθον,
καὶ βοῇ διεκελεύσαντο, τῷ μὲν Κάτωνι θαρρεῖν,
μίνειν δ' ἀλλήλοις, καὶ συστρέψεσθαι, καὶ μὴ προ-
θιδόνται τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγω-
νιζόμενον.

XXVIII. Ἐρθα δὴ τοῦ ὑπηρέτου τὸν νόμον
προχειριασμένον, τοῦ δὲ Κάτωνος οὐκ ἐῶντος ἀνα-
γωγώντων· τοῦ δὲ Μετέλλου παραλαβόντος αὐτὸν,
καὶ ἀγαγεινώσκοντος, ὁ μὲν Κάτων ἐξήρπασε τὸ βι-
βλίον· δ δὲ Θέρμος, ἀπὸ στόματος τοῦ Μετέλλου
τὴν νόμον ἐπισταμάντος καὶ λέγοντος, ἐπάσχε τῷ

χειρὶ τὸ στόμα; καὶ τὴν φωνὴν ἀπέδαισεν; ἔχεις
οὐ ἄμοσον δρῶν ἀγῶνα τοῦς ἄνδρας δέ Μέτελλος ἀγω-
νιζομένους, καὶ τὸν δῆμον ἡττώμενον, πρὸς τὸ συμ-
φέρον τρεπόμενον, ἐκέλευσεν οἰκοθεν δηλίτεας μετὰ
φρεσκού καὶ κραυγῆς ἐπιτρέψειν. Γενομένου δὲ τού-
του, καὶ πάντων διασκεδασθέντων, ὑποστάντας μό-
νον τὸν Κάτωνα, καὶ βαλλόμενον λίθοις καὶ ξύλοις
άνωθεν, οὐ περιεῖδε Μουρήνας, δὲ τὴν δίκην φυ-
γὼν ὑπὸ αὐτοῦ καὶ πατηγορηθεὶς, ἀλλὰ τὴν τῇβεν-
τον προΐσχόμενος, καὶ βοῶν ἀνασχεῖν τοῖς βαλλου-
σι, καὶ τέλος αὐτὸν τὸν Κάτωνα πείθων καὶ περι-
πιέσσων, εἰς τὸν νεών τῶν Διοσκούρων ἀπῆγαγεν.
Ἐπεὶ δὲ κατεῖδεν δέ Μέτελλος ἐρημίαν περὶ τὸ βῆμα
καὶ φυγὴν δι’ ἀγορᾶς τῶν ἐναντιουμένων, παντά-
ποιοι πεισθεὶς κρατεῖν, ἐκέλευσεν ἀπιέναι πάλιν τοὺς
βολοφόρους, καὶ προσελθὼν κόσμιας αὐτὸς ἐπεχει-
ρει πράττειν τὰ περὶ τὸν νόμον. Οἱ δὲ ἐκαντίοις
ταχέως ἀναλαβόντες ἕαυτοὺς ἐκ τῆς τροπῆς, ἐπέγεισαν
αὔθις, ἐμβοήσαντες μέγα καὶ θαρρότατον· ὅτε τοῖς
περὶ τὸν Μέτελλον ἐμπεσεῖν ταραχὴν καὶ δέος, οἰο-
μένοις, δηλῶν ποθὲν εὐπορήσαντας αὐτοὺς ἐπιφέ-
ρεσθαι, καὶ μηδένα μένειν, ἀλλὰ φεύγειν ἀπαντας
ἀπὸ τοῦ βήματος. Οὕτω δὴ σκεδασθέντων ἐκείνων,
τοῦ δὲ Κάτωνος προελθόντος, καὶ τὰ μὲν ἐπαινέ-
σαντος, τὰ δὲ ἐπερρόθωσαντος τὸν δῆμον, οἱ τε πολ-
λοὶ παρετάξαντο παντὶ τῷδε τῷ θρόνῳ καταλῦσαι τὸν Μέτελ-
λον, ἥ τε σύγκλητος ἀθροισθεῖσα παρήγγειλεν ὑρ-
χῆθεν βοηθεῖν τῷ Κάτωνι, καὶ διαμάχεσθαι πρὸς

τὸν νῦμον, ὡς σιάσιν ἐπισαμγόνται τῇ Ρώμῃ, καὶ πόλεμον ἐμφύλιον.

XXIX. Ο δέ Μέτελλος αὐτὸς; μὲν ἣν ἀτρεπτος καὶ θραυστὸς ἔτι, δρῶν δέ τους περὶ αὐτὸν ἐκπεπληγμένους κομιδῆ τὸν Κάτωνα, καὶ τομίζοντας ἄμαχον καὶ δυσεκβάστον, αἰφριθειον ἐξεπήδησεν εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ συναγαγὼν τὸν δῆμον, ἄλλα τε πολλὰ περὶ τοῦ Κάτωνος ἐπίφερονα δῆλοθε, καὶ φεύγειν τὴν τυραννίδα βοῶν τὴν ἐκείνου, καὶ τὴν κατὰ Πομπηῖον συνωμοσίαν, ἐφ' ἣ μετανοήσειν ταχὺ τὴν πόλιν ἀτεμάζουσαν ἄνδρα τοσοῦτον, ὥρμησεν εὐθὺς εἰς Ασίαν, ὃς ταῦτα πρὸς ἐκείνον κατηγορήσων. Ἡν οὖν δόξα μεγάλη τοῦ Κάτωνος, ἵχθος οὐ μικρὸν ἀπεσκευασμένου τῇ; δημαρχίας, καὶ τρόπον τινὰ τὴν Πομπηῖον δύναμιν ἐν Μετέλλῳ καθηρηκότος. Ετεῖ δέ μῆλλον εὐδοκίμησε, τὴν σύγκλητον ὥρμημένην ἀτεμοῦν καὶ ἀποψηφίζεσθαι τὸν Μέτελλον οὐκ ἐάσας, ἀλλ' ἐναντιωθεὶς καὶ παραιτησάμενος. Οὕτε γὰρ πολλοὶ φιλανθρωπίας ἐποιοῦντο καὶ μετριότητος τὸ μὴ ἐπεμβῆναι τῷ ἵχθῳ, μηδ' ἐνιβρέσσαι, κατὰ κράτος περιγενόμενον· τοῖς τε φρεδούμοις ὁρθῶς ἐφαντεῖτο καὶ σιμφερόντως μὴ παροξύνας Πομπίῃον. Επι τούτου Λεύκουλλος ἐπινιλθὼν ἐκ τῆς στρατείας, ἢς ἔδοξε τὸ τέλος καὶ τὴν δόξαν ἀφηρῆσθαι Πομπήϊος, εἰς κίνδυνον ἤλθε τοῦ μὴ θριαμβεῖσαι, Γαῖον Μημίον καταστασιάζοντος ἀντὸν ἐν τῷ δῆμῳ, καὶ δίκαιας τάγοντος, εἰς τὴν Πομπηῖον χάριν μᾶλλον. Ἡ κατῆχθος ἔδιον. Ο δέ Κάτων, σίκειότητάς τε πρὸς Λέυ-

κουλλον αὐτῷ γεγενημένης, ἔχοντος Σερβιλλον τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ πρῶγμα δειπνὸν ὑγούμενος, ἀντίστη τῷ Μυμίῳ, καὶ πολλὰς ὑπέρμεινες ἀκαβολὰς καὶ κατηγορίας. Τέλος δὲ, τῆς ἀρχῆς ἐκβαλλόμενος ὡς τυραννίδος, τοσοῦτον ἐκράτησεν, ὥστε τὸν Μέμμιον αὐτὸν ἀναγκάσαι τῶν δικῶν ἀποστῆναι, καὶ φυγεῖν τὸν ἄγῶνα. Λεύκουλλος μὲν οὖν Θριαμβεύσας, ἔτι μᾶλλον ἐνεφύετο τῇ φιλίᾳ τοῦ Κάτωνος, ἔχων ἔρωμα καὶ πρόβλημα μέγα πρὸς τὴν Πομπήϊον δύναμιν.

XXX. Πομπήϊος δὲ μέγας ἀπὸ τῆς στρατείας ἐπανιών, καὶ τῇ λαμπρότητι καὶ προθυμίᾳ τῆς ὑποδοχῆς πεποίθως οὐδὲν ἀν δεηθεὶς ἀποτυχεῖν τῶν πολιτῶν, προῦπεμπειν ὑξιῶν τὰς ὑπατικὰς ἀρχαιρεσίας ἀναβάλλεσθαι τὴν σύγκλητον, ὡς ἀν αὐτὸς παρὼν Πείσωντος συναρχαιρεσιάσῃ. Τῶν δὲ πλιστῶν ὑπεκόντων, οὐ τὴν ἀκαβολὴν μέγιστον δὲ Κάτων ὑγούμενος, ἀλλὰ τὴν πεῖραν ἀποκόψαι καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ Πομπήϊον βουλόμενος, ἀντεῖπε, καὶ μετέστησε τὴν βουλὴν, ὥστ' ἀποψηφίσασθαι. Τοῦτο τὸν Πομπήϊον οὐχ ἡσυχῇ διετάραξε· καὶ γομίζων, οὐ μικρὰ προσπτασιειν τῷ Κάτωνι μὴ φίλῳ γενομένῳ, μετεπέμψατο Μουνάτιον, ἕταῖρον αὐτοῦ· καὶ δύο τοῦ Κάτωνος ἀδελφιδῶν ἐπιγάμους ἔχοντος, ἦτει τὴν μὲν πρεσβυτέραν ἑαυτῷ γυναῖκα, τὴν δὲ νεωτέραν τῷ υἱῷ. Τινὲς δέ φασιν, οὐ τῶν ἀδελφιδῶν, ἀλλὰ τῶν θυγατρῶν, τὴν μηηστείαν γενέσθαι. Τοῦ δὲ Μουνατίου ταῦτα πρὸς τὸν Κάτωνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ

τὰς ἀδελφάς φράσαντος, αἱ μὲν ὑπερηγάπτουσιν τὴν οἰκείωτητα, πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀνδρός· δὲ δὲ Κάτων, οὐτ' ἐπισχὼν, οὗτος βουλευσάμενος, ἀλλὰ πληγεὶς εὐθὺς εἶπε· „Βάδιζε, Μονυάτε, βάδιζε, καὶ λέγε πρὸς Πομπήϊον, ὃς Κάτων οὐκ ἔστι διὰ τῆς γυναικονίτιδος ἀλώσιμος, ἀλλεῖ τὴν μὲν εὐτοισιν ἀγαπᾷ, καὶ τὰ δικαια ποιοῦντες φιλίαν παρέχει πάσῃς πιστοτάκριτοις οἰκείωτητος, δημηρα δ' οὐ προήσπει τῇ Πομπήϊου δόξῃ κατὰ τῆς πατρόδος.“ Ἐπὶ τούτοις ἡχθοντο μὲν αἱ γυναικες, ἥτιοντο δ' οἱ φρόλοι τοῦ Κάτωνος ἡς ἄγροικον ἀμα καὶ ὑπερήφανον τὴν ἀπόφρισιν. Εἴτα μέντοι πράττων τινὶ τῶν φίλων ὑπατεῖαν δὲ Πομπήϊος, ἀφύψιον εἰς τὰς φυλὰς ἀπεμπει, καὶ περιβάντος δὲ κασσόδος ἦν, ἐν ἡποιεις ἐπεινον τῶν χρημάτων ἀριθμουμένων. Εἰπόντος οὖν τοῦ Κάτωνος πρὸς τὰς γυναικας, διε τοιούτων ἦν ποιῶντεν καὶ ἀναπίκαπλασθαι πραγμάτων ἀνάγκη, Πομπήϊος συνεφθάνεια δι' οἰκείωτητος, ὀμολόγουν ἔκαγε καλλιον αὐτὸν βεβουλεῦσθαι διακρονούμενον. Εἰ δὲ διεὶς πρὸς τὰ συμβάντα κρέειν, τοῦ πατέρος ἔοικεν δὲ Κάτων ἀμαρτεῖν τὴν οἰκείωτητα μὴ δεδίκτενος, ἀλλ' ἐδίσας πρὸς Καίσαρα τραπέσθαι, καὶ γῆμαι γάμον, διε τὴν Πομπήϊου δύναμιν καὶ Καίσαρος εἰς ταῦτα συνεπεγκάντι, δλίγον τὰ μὲν Ῥωμαίων ἀνέτρεψε πράγματα, τὴν δὲ πολιτείαν ἀνεῖλεν· ὡς οὐδέποτε ἦτορ ισως συνέπεισεν, εἰ μὴ Κάτων, τὰ μικρὰ τοῦ Πομπήϊου φοβηθεὶς ἀμαρτήματα, τῶν μεγίστων πιριεῖδι δι' αὐτὸν ἐτέρῳ δύναμιν προσγενομένην.

XXXI. Ταῦτα μὲν οὖν ἔμελλεν ᾧτι. Λευκούλλου δὲ περὶ τῶν ἐν Ἰόντω· διατάξεων στασιάσαντος πρὸς Πομπήϊον, (ἥξεν γὰρ ἵσχυεν ἐκάτερος τὰ ὑφ' αὐτοῦ γεγραμένα) καὶ Λευκούλλῳ Κάτωνος ἀδικουμένῳ περιφρανῶς προσεμένοντος, ἀλατούμυνος δὲ Πομπήϊο; ἐν συγκλήτῳ, καὶ δημαγωγῶν, ἐπὶ νομῆν χώρας ἀκάλει τὸ στρατιωτικόν. Μετὰ δὲ κάτενθα Κάτων ἐνστάμενος ἐξέκρουντε τὸν νόμον, οὗτον Κλωδίου τε περιείχετο, τοῦ τότε Θρασυτύτου τῶν δημαγωγῶν, καὶ Καλυαρᾶ προσήγετο, τρόπον μὲν Κάτωνος αὐτοῦ παρασχόντος ἀρχὴν. Οὐ γὰρ Καῖσαρ, ἀπὸ τῆς ἐν Ἰβηρίᾳ στρατηγίας ἐπανήκων, ἀμα μὲν ὑπατεῖται βούλετο παραγγέλλειν, ἀμα δὲ ἥτει Θριαμβον. Ἐπεὶ δὲ κατὰ νόμον ἔδει τοὺς μὲν ἀρχὴν μετεισάντας παρεῖται, τοὺς δὲ μέλλοντας εἰσελαῖνειν Θριαμβον δέουταις ὑπομένειν, ἥξεν παρὰ τῆς βουλῆς αὐτῷ δεθῆται, διὸ ἐτέρων αἰτεῖσθαι τὴν ἀρχὴν. Βουλομένων δὲ πολλῶν, ἀντέλεγεν δὲ Κάτων· ὡς δ' ἦσθετο χαριζομένους τῷ Καλγαρὶ, λέγων δῆμην κατανάλωσε τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν βουλὴν οὐτως ἐξέκρουντε. Χαίρειν οὖν ἔδει τὸν Θριαμβον δὲ Καῖσαρ, εἰσελθὼν εὐθὺς εἶχετο Πομπῆῖν καὶ τῆς ὑπατείας. Αποδειχθεῖς δὲ ὑπατος, τὴν τε Ἰουνίαν ἐνεργήσαντες αὐτῷ, καὶ συστάντες ἥδη μετ' ἄλλήλων ἐπὶ τὴν πόλιν, δὲ μὲν εἰσέφεροι τάμους τοῖς πέρησι κληρουχίαιν καὶ νομῆν χώρας διδόντας, δὲ παρῆν τοῖς νόμοις βοηθῶν. Οἱ δὲ περὶ Λεύκουλλον καὶ Κικέρωνα Βόθλει, τῷ ἐτέρῳ τῶν ὑπατῶν, συντάξαντες ἀντέπραττον· μά-

λοτει δέ Κάτων, ἥδη μὲν ὑφορώμενος τὴν Καίσαρος, καὶ Πομπηῖου φιλίαν καὶ σύστασιν ἐπ' οὐδεὶν δι-
καίῳ γεγενημένην φυβεῖσθαι δὲ φάσκων οὐ τὴν το-
μὴν τῆς χώρας, ἀλλ' ὅν ἄντει ταύτης ἀπαιτήσεων μι-
σθὸν οἱ χαριζόμενοι καὶ δελεᾶζοντες τὸ πλῆθος.

XXXII. Ως δὲ ταῦτα λέγων τὴν τε βουλὴν διμό-
ψηφον. εἶχε, καὶ τῶν ἐκτὸς ἀνθρώπων οὐς ὀλίγος
παρεστατο, δυσχεραίνοντες τὴν ἀτοπίαν τοῦ Καί-
σαρος· ἀλλ' γὰρ οἱ Θρασύποτος δῆμαρχοι καὶ ὀλιγωρθ-
τατοι πρὸς χάριν ἐπολιτεύοντο τῶν πολλῶν, ταῦτα
ἀπ' ἔξουσίας ὑπατικῆς αἰσχρῶς καὶ ταπειγῶς ὑπο-
δυόμενος τὸν δῆμον ἐπρεπε· φεβηθέντες οὖν ἔχν-
δαντ διὰ βίας, καὶ πρῶτον μὲν αὐτῷ τῷ Βύβλῳ κα-
ταβαίνοντες κοπεῖσν ἐπιτειδάσθη κόρινθος, ἐπειδει-
τοῖς δαρδούχοις προσπεισθεῖς αὐτοῦ κατέκλασαν τὰς
φάρδους· τέλος δὲ, καὶ βελῶν φερομένοι καὶ πολ-
λῶν συντερωσκομένων, ἔφυγον εξ ἀγορᾶς δρόμῳ μὲν
οἱ λοιποὶ πάντες, ἔσχατος δὲ Κάτων ἀπέρι βάσιτη,
μεταστρεφόμενος καὶ καταρώμενος τοὺς πολίτας. Οὐ
μόνον οὗτον τὴν διανομὴν ἐκύρωσαν, ἀλλὰ καὶ προστ-
ψηφίσαντο τὴν σύγκλητον δῆμοσαν πᾶσαν, ἥμην ἐπι-
βιβαίωσεν τὸν τόμον, καὶ βοηθήσειν, ἀν τις τάν-
τεια προστῆ· μεγάλα τάξατες ἐπιτίμια κατὰ τῶν
μη δῆμοσάγοντων. Ομνυσαν οὖν ἀπαντες εξ ἀνύγκης,
τὸ Μετέλλου τοῦ παλαιοῦ πάθος ἐν τῷ λαμβάνοντες,
οὐ εἰς τόμον δῆμοιον δῆμοσαν μὴ θελήσαντες περιεῖδεν
ἢ δῆμος ἐπιτασπει φυγῇ τῆς Ἰταλίας. Διὼ καὶ τὸν
Κάτωνα πολλὰ μὲν εἰς γυναικες οἴκου διαμένοντα

καθικέτευον εἶχαι καὶ δύμσαι, πολλά δ' οἱ φίλοι καὶ συνήθεις. Ὁ δὲ μάλιστα καὶ συμπείσας καὶ σύγεγεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν δρόκον, ἦν Κικέρων δ ἡγέτωρ, παραινῶν καὶ διδάσκων, ὡς τέχα μὲν οὐδὲ δίκαιον ἔστι τοῖς ἐγνωσμένοις κοινῇ μόνον οἰεσθαι δεῖν ἀπειθεῖν, ἐν δ' ἀδυνάτῳ τῷ μετασιησαὶ τι τῶν γεγονότων ἀφεδεῖν ἑαυτοῦ, παντάπασιν ἀνθητού καὶ μανικόν· ἔσχατον δὲ κακῶν, εἰ, δι' ἣν ἀπαντα πράττει, πόλιν ἀφείς καὶ προέμενος τοῖς ἐπιβουλεύοντιν, ὃσπερ ἄσμενος ἀπαλλάξεται τῶν· ὑπὲρ αὐτῆς ἀγώνων· καὶ γὰρ, εἴ μὴ Κάτων τῆς· *Ρώμης, ἀλλ' ἣν Ρώμη δεῖται Κάτωνος,* δεονται δὲ καὶ οἱ φίλοι πάντες· ὡν αὐτὸν εἶναι πρότον δ Κικέρων ξεγεν, ἐπιβουλεύομενον ὑπὸ Κλεδίου διὰ δημαρχίας ἀντικρυς ἐπ' αὐτὸν βαδίζοντες. *Τηδ τούτων φασὶ καὶ τοιούτων τὸν Κάτωνα λέγων καὶ δεήσεων μαλασθμενον οἶχοι καὶ κατ' ἀγορὰν ἐκβιασθῆναι μόλις, καὶ προσελθεῖν πρὸς τὸν δρόκον, ἔσχατον ἀπάγτων, πλὴν ἑνὸς Φαντίου τῶν φίλων καὶ σιγήθων.*

XXXIII. *Ἐπαρθεὶς οὖν δ Καῖσαρ ἄλλον εἰσέφερε τὸν, τὴν Καμπανίαν σχεδὸν δῆν προσκατανθμοντα τοῖς ἀπόδοις καὶ πένησιν. Ἀγτέλεγε δ' οὐδεὶς, πλὴν τοῦ Κύτωνος. Καὶ τοῦτον ἀπὸ τοῦ βήματος δ Καῖσαρ εἶλκεν εἰς δεσμωτήριον, οὐδὲν τι μᾶλλον ἔφιέμενον τῆς παρέρησίας, ἀλλ' ἐν τῷ βαδίζειν ἀμα περὶ τοῦ νόμου διαλεγόμενον, καὶ παραινοῦντα παύσασθαι τοιαῦτα πολιτευομένους. Ἐπηκολυθεὶς δ' ἣ βουλὴ μετὰ πατηφέας, καὶ τοῦ δήμου τὸ βάλτιστον,*

ἀρχαντον σιωπῆ καὶ ἀχθόμενον, ὅπε τὸν Καίσαρα μὴ λανθάνειν βαρόνως φέροντας, ἀλλὰ φιλονεκῶν καὶ περιμένων ὑπὸ τοῦ Κάτωνος ἐπίκληντον γενέσθαι καὶ δέησιν, προῆγεν. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ἦν δῆλος οὐδὲ μελλήσων τι ποιεῖν, ἡτηθεὶς ὑπὸ αἰσχύνης καὶ ἀδοξίας δὲ Καῖσαρ, αὐτὸς τινα τῶν δημάρχων ὑφῆς, πείσας ἔξελέσθαι τὸν Κάτωνα. Τοῖς μέροις νόμοις ἐκείνοις καὶ ταῖς χάρισι τιθασσεύσαντες τὸν δῆλον, ἐψηφίωντο Καῖσαρε μὲν Ἰλλυριῶν καὶ Γαλατίας ἀρχὴν ἀπάσην, καὶ τέσσαρα τάγματα στρατιᾶς εἰς πεντακιάν, προλέγοντος Κάτωνος, ὃς εἰς ἀκρόπολιν τὸν τύραννον αὐτοὶ ταῖς ἑαυτῶν ψήφοις ἴδρυσσουσιν. Πόπλιον δὲ Κλάδιον ἐκ πατρικίων τῆς δημοτικοὺς παρανόμως μεταστήσαντες, ἀπόδειξαν δῆμαρχον, ἐπὶ μισθῷ τῇ Κικέρωνος ἔξελάσσει πάντα πρὸς χάριν ἐκείνοις πολιτευόμενον· ὑπάτους δὲ Πεισούρα το Καλπούρηνον, δις ἦν πατήρ τῆς Καίσαρος γυναικός, καὶ Γιβένιον Άνδρον, ἐκ τῶν Πομπηΐου κόλπων ἄνθρωπον, ὃς φασιν οἱ τὸν τρόπον αὐτοῦ καὶ τὸν βίον εἰδότες.

XXXIV. Ἄλλα καὶ περί οὗτος τὰ πράγματα κατειδηφότες ἐγκρατῶς, καὶ τὸ μὲν χάριτε τῆς πύλους, τὸ δὲ φόβῳ μέρος ὑφὲ ἑαυτοὺς ἔχοντες, ὅμως ἐφοβούντο τὸν Κάτωνα. Καὶ γὰρ ἐν οἷς περιῆσσαν αὐτοῦ, τὸ γε χαλεπῶς καὶ μετὰ πόρων καὶ μὴ χωρίς αἰσχύνης, ἀλλ᾽ ἐλεγχομένους; βιάζονται μόλις, ἀνιαρδοῦ ἦν καὶ πρόσσαντες. Ο δὲ Κλάδιος οὐδὲ Κικέρωνα καταλάσσει ἥπιζε Κάτωνος παρόντος ἀλλὰ τοῦτο δια-

καθικέτευον εἶχαι καὶ ὅμοσαι, πολλά δ' οἱ φίλοι καὶ συνήθεις. Ὁ δὲ μάλιστα καὶ συμπείσας καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν ἐπὶ τὸν δόρον, ἦν Κικέρων δ ὁρτώρ, παραινῶν καὶ διδάσκων, ὡς τάχα μὲν οὐδὲ δίκαιον ἔστι τοῖς ἐγνωσμένοις ποιηῆ μόνον οἰεσθαι δεῖν ἀπειθεῖν, ἐν δ' ἀδυνάτῳ τῷ μεταστῆσαι τι τῶν γεγονότων ἀφεδεῖν διαυτοῦ, παντάπασιν ἀνδρῶν καὶ μανικῶν. ἔσχατον δὲ κακῶν, εἰ, δι' ἣν ἀπανταὶ πρόστετε, πόλιν ἀφεῖς καὶ προέμανος τοῖς ἐπιβουλεύοντοι, ὥσπερ ἄσμενος ἀπαλλάξεται τῶν· ὑπὲρ αὐτῆς ἀγώνων· καὶ γὰρ, εἰ μὴ Κάτων τῆς Ῥώμης, ἀλλ' ἡ Ῥώμη δεῖται Κάτωνος, δεοταὶ δὲ καὶ οἱ φίλοι πάντες· ὃν αὐτὸν εἶναι πρότον δ Κικέρων ἔλεγεν, ἐπιβουλευόμενον ὑπὸ Κλωδίου δεῖαι δημαρχίας ἀντικρυς ἐπ' αὐτὸν βαδίζοντες. Τπὸ τούτων φασὶ καὶ τοιούτων τὸν Κάτωνα λιγαν καὶ δεήσεων μαλασσόμενον οἴκοι καὶ κατ' ἀγοράν ἐχβιασθῆναι μόλις, καὶ προσελθεῖν πρὸς τὸν δόρον, ἔσχατον ἀπάντων, πλὴν ἕνδες Φαωνίου τῶν φίλων καὶ συνήθων.

XXXIII. Ἐπαρθεὶς οὖν δ Καῖσαρ ἄλλον εἰσέφερε νόμον, τὴν Καμπανίαν σχεδόν δλην προσκαταέμοντα τοῖς ἀπόδοις καὶ πένησιν. Ἀγτέλεγε δ' οὐδεὶς, πλὴν τοῦ Κάτωνος. Καὶ τοῦτον ἀπέ τοῦ βήματος δ Καῖσαρ εἶλκεν εἰς δεσμωτήριον, οὐδὲν τι μᾶλλον ἔφιέμενον τῆς παρόντος, ἀλλ' ἐν τῷ βαδίζειν ἀμα περὶ τοῦ νόμου διαλεγόμενον, καὶ παραινοῦται παύσασθαι τοιαῦτα πολιτευομένους. Ἐπηκολυθεὶς δ' ἡ βουλὴ μετὰ κατηγράψας, καὶ τοῦ δήμου τῷ βάλτιστον,

ἀγενεστοῦν σιωπῆ καὶ ἀχθόμενον, ὥστε τὸν Καίσαρα μὴ λαυδάτειν βαρέως φέροντας, ἀλλὰ φιλονεκῶν καὶ περιμέτων ὑπὸ τοῦ Κάτωνος ἐπίκλησιν γενέσθαις καὶ δέησιν, προῆγεν. Ἐπει δὲ ἐκεῖνος ἦν δῆλος οὐδὲ μελλήσων τι ποιεῖν, ἡ τετηθεὶς ὑπὸ αἰσχύνης καὶ ἀδοξίας δὲ Καίσαρ, αὐτὸς τιγα τῶν δημάρχων ὑφῆκε, πείσας ἐξελέσθαι τὸν Κάτωνα. Τοῖς μέροις γόρδοις ἐκείνοις καὶ ταῖς χάρισι τιθουσσεύσαντες τὸν δῆλον, ἐψηφώναντο Καίσαρε μὲν Ἰλλυριῶν καὶ Γαλατίας ἀρχὴν ἀπάσηη, καὶ τέσσαρα τάγματα στρατιᾶς εἰς πενταετίαν, προλέγοντος Κάτωνος, ὡς εἰς ἀκρόπολιν τὸν τύραννον αὐτοὶ ταῖς ἑαυτῶν ψήφοις ἴδρυσσονται. Πότερον δὲ Κλάδιον ἐκ πατρικίων εἰς δημοσικοὺς παρανόμους μεταστήσαντες, ἀπέδειξαν δῆμαρχον, ἐπὶ μασθῷ τῇ Κικέρωνος ἐξελάσσει πάντα πρὸς χάριν ἐκείνοις πολιτευόμενον· ὑπάτους δὲ Πειραιῶν το Καλπούριον, δις ἦν πατήρ τῆς Καίσαρος γυναικός, καὶ Συβίνιον Άνδρον, ἐκ τῶν Πομπηΐου κόλπων ἄνθρωπον, ὡς φασιν οἱ τὸν τρόπον αὐτοῦ καὶ τὸν βίον εἰδότες.

XXXIV. Ἀλλὰ καίπερ οὕτως τὰ πρόγματα κατειληφότες ἀγνοοῦστας, καὶ τὸ μὲν χάριτι τῆς πόλεως, τὸ δὲ φρέβῳ μέρος ὑφὲ ἑαυτοὺς ἔχοντες, ὅμως ἐφοβούντο τὸν Κάτωνα. Καὶ γάρ ἐν οἷς περιῆσσαν αὐτοῦ, τὸ γε χαλεπῶς καὶ μετὰ πόρων καὶ μὴ χωρίς αἰσχύνης, ἀλλ' ἐλεγχομένους; βιάζονται μόλις, ἀγιαρδοῦ ἦν καὶ πρόσσαντες. Ο δὲ Κλάδιος οὐδὲ Κικέρωνα καταλέσσει ἡλπίζει Κάτωνος παρόντος· ἀλλὰ τοῦτο δια-

μηκανόμενος πρῶτον, ὡς εἰς ἀρχὴν κατέστη, μετεπέμψατο Κάτωνα, καὶ λόγους αὐτῷ προσήγεγκεν, ὡς πάνταν ἐκεῖνον ἥγούμενος ἄγδυφος Ρωμαίων καθαρώτατον, ἔφη διδόναιαπίστην ἔτοιμός εύτε πολλῶν γὰρ αἴτουμένων τὴν ἐπὶ Κύπρον καὶ Πτολεμαῖον ἀρχὴν, καὶ δεομένων ἀποσταλῆναι, μόνον ἄξιον ἐκεῖνον ἥγεσθαι, καὶ διδόναι τὴν χάριν ἅδειοις. Ἀγακραγόντος δὲ τοῦ Κάτωνος, ὡς ἐνέδρα τὸ πρᾶγμα καὶ προπηλακισμός, οὐχ χάρις ἐστίν, ὑπερηφάνως ὁ Κλάδιος ποιήσας· Ὅτιοῦν, εἶπεν, εἰ μὴ χάριν ἔχεις, ἀνιψόμενος πλεύσῃ· καὶ προειδὼν εὐθὺς εἰς τὸν Δῆμον, ἐκύρωσε τόμῳ τὴν ἐκτεμψιν τοῦ Κάτωνος. Ἐξιόντει δὲ οὐκ ναῦν, οὐ στρατιώτην, οὐχ ἀπηράτην ἔδωκε, πλὴν ἣ δύνο γραμματεῖς μόνον, ὃν δὲ μὲν κλέπτης καὶ παμπόνηφος, ἀτερος δὲ Κλαδίου πελάτης. Ως δὲ μικρὸν ἔφησεν αὐτῷ Κύπρον καὶ Πτολεμαῖον ἀγαθεῖς, ἔτε καὶ Βυζαντίον φυγάδας κατάγειν προσέταξε, βουλόμενος διεπλεῖστον χρόνον ἐκποδῶν ἀρχοντος αὐτοῦ γεγένθαι τὸν Κάτωνα.

XXXV. Τοιαύτη δὲ καταληφθεὶς ἀνάγκη, Κινδύνοι μὲν ἀλισυνομένῳ παρήνεσε μὴ σταυρέσσαι, μηδὲ εἰς ὅπλα καὶ φόνους τὴν πόλιν ἐμβαλεῖν, ἀλλ' ὑπεπιπάντα τῷ καιρῷ πάλιν γενέσθαι σωτῆρα τῇ πατρίδος. Κανέδιον δέ τινα τῶν φίλων προπέμψας εἰς Κύπρον, ἐπειδεις τὸν Πτολεμαῖον ἄντυ μάχης ἐπέειν, ὡς οὔτε χρημάτων, οὔτε τιμῆς ἐνδεῖ βιοισθεντον· ἀφοσύνην γηρὸς αὐτῷ τῇς ἐν Πάφῳ Θεοῦ δώσειν τὸν Δῆμον. Αὗτας δὲ διέπριβεν ἐν Ρόδῳ, παρασκευαζό-

μηνος; ἔμα καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἀναμένων. Ἐν δὲ τεύχῳ Πτολεμαῖος, ὃ δίγυπτου βασιλεὺς, ἐπ' ὁργῆς τινος καὶ διαφορᾶς πρὸς τὸν πολίτην, ἀκολεύοιπάρ μὲν Ἀλεξανδρεῖν, εἰς δὲ Ῥώμην πλέον, ὡς Πομπηῖου καὶ Καίσαρος αὐθις εὐτῷ μετὰ ὑποφέρεις καταβήσεται, ἐντιχεῖν τῷ Δατῶνι βοκληθεῖς, προσπαμψεν ἐπίδοντι ἐμεῖνον ὡς αὐτὸν ἥδεν. Οὐδὲ Κάτω ἐπέλυχαντι μὲν ὅπερ περὶ κοιλίας αἰσθαφει, ἦκειν δὲ τὸν Πτολεμαῖον, εἰ βούλοιτο, καλεύσας πρὸς εὐζόνον· ὡς δὲ ἡλθεν, οὐτοῦ ἀπαντήσας, οὔτε ὑπεξαναστάς, ἀλλ' ὡς ἔνα τῶν ἐπιτυχόντων ἀσπασμάτος, καὶ χαθίσαι καλεύσας πρῶτον εὐτὸν τοῦτο διεπέφεν, θαυμάζοντα, πρὸς τὸ δημοσιεύειν καὶ λιτόν εὐτοῦ τῆς κατασκευῆς, τὴν ὑπαφορίαν καὶ βαρύτητα τοῦ ἥθους. Ἐπεὶ δὲ καὶ διαλέγεται περὶ τῶν καθ' αὐτὸν ἀρξάμενος, ἡρφοσάσατο λόγων νοῦν πελὸν ἔχοντας καὶ παρθησίαν, ἐπιτιμῶντος αὐτῷ τοῦ Κάτωνος, καὶ διδάσκοντος, δοητοῦ εὑδαιμονίας ἀπολεπόντος εἴσαις ὑποιείδης λοτρείαις καὶ πόγνεις, καὶ δωροδοκίαις, καὶ πλεονεέδαις τῶν ἐν Ῥώμῃ δινατένην, οὓς μόλις ἐδιφυρισθεῖσαι ἐμπλήσαιν ἀγυκτονοῦ συμβουλεύσοντος δὲ πλειν ὄπισθα, καὶ δικλλάστεοι πει τοῖς πολίταις, αὐτοῦ δὲ καὶ συμπλειν πατέ συνδιαλλάσσειν ἐτείμως ἔχοντος, οἷον ἐκ μανίας τινός, ἣ παραποτῆς, ὑπὸ τῶν λόγων ἄμφων καθιστάμενος, κατεκοῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν πύνοιν τοῦ ἀνδρός, ἀρμητεῖς μὲν χρῆσθαι τοῖς ἐκείνουν λογισμοῖς· αὐτοτραπεῖς δὲ ὑπὸ τῶν φίλων αὐθις, ἔμα τῷ πρῶτον

ἐν Ῥώμῃ γενέσθαι, καὶ Θύραις ἕγδε ἔρχοντος πρόσ-
ελθεῖν, ἔστιν τὴν ἀντοῦ κακοθουλίαν, ὡς οὐκ ἀ-
δρὸς ἀγαθοῦ λόγον, θεοῦ δὲ μαντίας καταφρονή-
σας.

XXXVI. Ὁ δὲ ἐν Κύπρῳ Πτολεμαῖος αὐτοχίᾳ τινὶ¹
τοῦ Κάτωνος διαυτὸν φαρμακοῖς ἀπάτεινε. Πολλῶν
δὲ χρημάτων ἀπολελεῖφθαι λεγομένων, αὐτὸς μὲν
ἔγειτο πλεῖστος εἰς Βιζαντίους, πρὸς δὲ τὴν Κύπρον ἐξ-
πεμψε τὸν ἀδελφιδοῦν, Βροῦτον, οὐ πάντα τι πιστεύειν
τὴν Καριδίαν. Τόδε δὲ φυγάδας διαλλάξει, καὶ κα-
ταλιπὼν ἐν δμοοΐᾳ τὸ Βυζάντιον, οὕτως εἰς Κύπρον
ἐπλευσεν. Οὗσης δὲ πολλῆς καὶ βασιλικῆς ἐν ἐπικώ-
μασι καὶ τραπέζαις καὶ λέθοις καὶ πορφύραις πατε-
σκευῆς, ἦν ἔδει πραθεῖσαν ἔξαργυροισθῆναι, πάντα
βουλόμενος ἔξαριθμον, καὶ πάντα κατατίθενται εἰς
ἄκραν τιμὴν, καὶ πᾶσιν αὐτὸς παρεῖται, καὶ προσ-
άγειν τὸν ἔυχατον ἐκλογισμὸν, οὐδὲ τοῖς ἔθεσι τῆς
ἀγίοφας ἐπιστονεν, ἀλλ᾽ ὑπονοῶν δμοῦ πάντας, ὑπη-
ρέτας, κήρυκας, ὀρητέας, φίλους, τέλος αὐτὸς ἄδει
τοῖς ὄντοις διάλεγομενος καὶ προθιβάζειν, ἐκα-
στον οὖτοι τοῦ πλείστου τῶν ὄγορασμάτων ἐπώλει.
Διὸ τοῖς τὸν ἄλλοις φίλοις ὡς ἀπιστῶν προσέπρονται,
καὶ τὸν συνηθέστατον ἀπάντων, Μουνάτιον, εἰς ὁρ-
γῆν ὅλιγον δεῖν ἀτήκεστον γενομένην ἐνέβαλεν· ὥστε
καὶ Καίσαρι, γράφοντι λόγον κατὰ τοῦ Κάτωνος,
πικροτάτην τοῦτο τὸ μέρος τῆς κατηγορίας διατριβὴν
παρασχεῖν.

XXXVII. Ὁ μέντος Μουνάτιος οὐκ ἀπιστεῖ ποῦ

Κάτωνος; ἀλλ' ἐπόνου μὲν δίεγωρίᾳ πρὸς αὐτὸν, αὐτοῦ δέ τινι ζηλοτυπίᾳ πρὸς τὸν Κανίδιον, ἵστηρεῖ γεγένεθαι τὴν ὁργήν. Καὶ γὰρ αὐτὸς σύγγραμμα περὶ Κάτωνος ἔξεδωκεν, ἢ μάλιστα Θρασέας ἐπηκόλιού θηρε. Λέγει δ' ὑστερός μὲν εἰς Κύπρον ἀφικέντωι, καὶ λαβεῖν παρημελημένην ξενίαν· ἐλθὼν δὲ ἐπὶ Θύρας, ἀπωσθῆναι, σκευωρουμένου τι τοῦ Κάτωνος οἷος σὺν τῷ Κανίδῳ· μεμψόμενος δέ μετρίως, οὐ μετρίας τυχεῖν ἀποκρίσεως, δὲ τινδυνέες τὸ λιαν φιλεῖν (ῶς φησι Θεόφραστος) αἴτιον τοῦ μισεῖν γίνεσθαι πολλάκις· „Ἐτεί καὶ σὺ, φάντα, τῷ μάλιστα φιλεῖν, ἡτον οἰδμενος, ἣ προσήκει, τεμῆσθαι, χαλεπάντεις. Κανίδης δὲ καὶ δι' ἐμπειρίαν χρῶματα καὶ διὰ πίστιν ἀτέρων μᾶλλον, ἐξ ὁρχῆς μὲν ἀφιγμάνῳ, καθαρῷ δὲ φαινομένῳ.“ Ταῦτα μέντοι μάστον αὐτῷ μόνῳ διαφέρειντα τὸν Κάτωνα πρὸς τὸν Κανίδιον ἔξεγεγκεῖν. Λισθόμενος οὖν αὐτὸς, οὗτ' ἐπὶ δεῖπνον ἐπι φοιτᾶν, οὗτος σύμβοντος ὑπακούειν καλούμενος. Ἀπειλοῦντος δὲ τοῦ Κάτωνος, ὃντερ εἰώθασι τῶν ἀπειθούντων, ἐγέγυας λήψιναι, μηδὲν φροντίσας ἐκπλεῦσαι, καὶ πολὺν χρόνον ἡ ὁργὴ διατελεῖν· εἶτα τῆς Μαργαλας (ἔτι γάρ συγέγενε τῷ Κάτωνι) διαλεχθείσης, τυχεῖν μὲν ὑπὸ Βάρηα πεκλημένους· ἐπὶ δεῖπνον· εἰσελθόνται δ' ὑστερόν τὸν Κάτωνα, τῶν ἄλλων κατακτιμένων, ἐρωτήν, δόου πιπεκλιθείη. Τοῦ δὲ Βάρηα πεκλεύσαντος, δόου βούλεται, περιβλεψάμενος εἰπεῖν, δὲ παρὸν Μονάχιον· καὶ περιελθόντα πλησίον αὐτοῦ κατακλιθῆ-

ναι, πλέον δὲ μηδέν φιλοφρονήσασθαι περὶ τὸ δῆμον. Ἀλλὰ πάλιν τῆς Μαρκίας δεομόγης, τὸν μὲν Κάτωνα γράψαι πρός αὐτὸν, ὡς ἐντυχεῖν τὸ βουλόμενον, αὐτὸν δ' ἥκειν ἔωθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ὑπὸ τῆς Μαρκίας κατασχεθῆναι, μίχρι πάντας ἀπηλλάγησαν· οὕτω δ' εἰσελθόντες τὸν Κάτωνα, καὶ περιβαλόντες τὰς χεῖρας ἀμφοτέρας, ἀσπάσασθαι καὶ φιλοφρονῆσθαι. Τοῦτα μὲν οὐχ ἥττον οἰδέμενοι τῶν ὑπαίθρων καὶ μεγάλων προξειδον πρός θύειξιν ἥθους καὶ καταγόησιν ἔχειν τινὰ σαφῆνεσσιν, ἐπὶ πλέον διηλθομέν.

XXXVIII. Τῷ δὲ Κάτωνι συνήχθη μὲν ἀργυρίου τάλαντα μικρὸν ἐπιτακτικιλίων ἀποδέσσεται· δεδιώς δὲ τοῦ πλοῦ τὸ μῆκος, ἀγγεῖα πολλὰ κιτασκευάσσει, ὃν ἕκαστον ἔχωρες δύο τάλαντα καὶ δραχμὰς πεντακοσίας, καλώδιον ἐκάστῳ μικρὸν προσήργησεν, οὗ τῇ ἀρχῇ προσείχετο φελλὸς εὐμεγέθης, ὅπως, εἰ ἔκγειη τὸ πλοῖον, ἔχων διὰ βυθοῦ τὸ ἄρτημα σημαῖσι τὸν τόπον. Τὰ μὲν οὖν χρήματα, πλὴν ὅληγων τινῶν, ἀσφαλῶς διεκομίσθη· λόγους δὲ πάντων, ὃν διφέρεται, γεγραμμένους ἐπιμελῶς ἔχων· ἐν δυοῖς βιβλίοις, οὖθέτερον ἔσωσεν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπέλευθιρος αὐτοῦ κομίζειν, ὅνομα Φιλαργυρος, ἐκ Κεγχρεῶν ἀνακτείεις, ἀνετράπη καὶ συνεπάλεσε τοῖς φροτείοις· τὸ δ' αὐτὸς ἄχρι Κερκύρας φυλάξας, ἐν ἀγορᾷ κατεσκήνωσε· τῶν δὲ γεντῶν διὰ τὸ διγοῦν πυρὶ πολλὰ καύστων τῆς υγιείας, ἥρθησαν αἱ σητεῖαι, καὶ τὸ βιβλίον ἥφασισθη. Τοὺς μὲν οὖν ἔχθρούς

καὶ συκοφάντας ἀπιστομεῖν ἡμελλον αἱ βασιλικοὶ διοικηταὶ παρόντες· ἄλλως δὲ τῷ Κάτωνι τὸ πρᾶγμα δηγυμδὸν ἥτεγκεν. Οὐ γὰρ εἰς πίστιν ὑπέρ αὐτοῦ τοὺς λόγους, ἄλλα παραδειγματα τοῖς ἄλλοις ἀκριβείας ἐξενεγκεῖται φιλοτιμούμενος ἐν μητρίᾳ.

XXXIX. Περαιωθεὶς δὲ ταῖς ταυσίν οὐκ ἔλαθε τοὺς Ρωμαίους, ἄλλα πάντες μὲν ἀρχοντες καὶ ἱερεῖς, πᾶσα δὲ ἡ βουλὴ, πολὺ δὲ τοῦ δῆμου μέρος ἀπήγνων πρὸς τὸν ποταμόν· ὥστε τὰς δχθας ἀμφοτέρας ἀποκεκρύψθαι, καὶ θριδμόθεον μηδὲν δψει καὶ φιλοτιμίᾳ λείπεσθαι τὸν ἀνάπλουν αὐτοῦ. Καίτοι σκαιών ἐνίοις τότε ἴφαίνετο καὶ αὐθαδες, διι., τῶν ὑπάτων καὶ τῶν στρατηγῶν παρόντων, οὗτοί ἀπέβη πρόθες αὐτοὺς, οὗτοί ἐπέσχε τὸν πλοῦν, ἄλλα διοθέτην δημητηρίαν παρεξελαύνοντες ἐπὶ νεὼς ἔξιρθους βασιλικῆς, οὐκ ἀτῆκε προβιερον, ἢ καθορμίσαι τὸν στρατὸν εὖς τὸν νεώριον. Οὐ μὴν ἄλλα τῶν χρημάτων παρακομεῖσθαι διαγορᾶς, διατηροῦσας δὲ δῆμος ἴθανόμαζε τὸ πλῆθος, ἢ τι βουλὴ συναχθεῖσα μετὰ τῶν πρεπτῶν ἐπαίνων ἐψηφίσαστε τῷ Κάτωνι στρατηγίαν ἐξαρτητον διοθῆναι, καὶ τὰς θέους αὐτὸν ἐν ἐσθῆτι περιπορφύρῳ διεάσασθαι. Ταῦτα μὲν οὖν δι Κάτων παρηγήσαστο· Νικίνην δέ, τὸν σίκονθμον τῶν βασιλικῶν, ἐλεύθερον ἐπεισε τὴν βουλὴν ἀφεῖναι, μαρτυρήσας ἐπιμέλειαν καὶ πίστιν· Ἄπατευε δὲ Φλιππος, διατήρης Μαρκίας, καὶ τρόπον τινὰ τὸ ἀξιωματικῆς καὶ ἡθύνγαμες εἰς Κάτωνα πεφιῆλθεν, οὐκ ἐλάττονα τοῦ συνάρχοντος διαριτήν, ἢ

δι' οἰκειότητα τοῦ Φιλέπου τῷ Κάτωνι τιμὴν προστιθέντος.

XL. Ἐπειδὴ οὐκέποντι εἰς τῆς φυγῆς, ἢν δρογεῖ
ὑπὸ Κλωδίουν, κατέλθοντι, καὶ δυνάμενος μέγα, τὰς
δημαρχικὰς διάτοις, ἃς δὲ Κλωδίος ἔθηκεν ἀναγρά-
φας εἰς τὸ Κυπιτώλιον, ἀπέσπασε βίᾳ καὶ καθεῖλε,
τοῦ Κλωδίου μὴ παρόγυγος ἐπὶ τούτοις δὲ βούλης
ἀπροισθείσης, καὶ τοῦ Κλωδίου κατιγοροῦντος,
ἔλεγε, παρανόμως τῷ Κλωδίῳ τῆς δημαρχίας γενο-
μόνης, ἀτελῆ καὶ ἄκυρα δεῖγε εἶναι τὰ τέττα πράγματα
καὶ γραφέντα, προσέκρουσεν δὲ Κάτων αὐτῷ λέ-
γοντι, καὶ τέλος ἀναστὰς ἔρη, τῆς μὲν Κλωδίου
πολιτείας μηδὲν ὑγίες, μηδὲ χρηστὸν δλως νομίζειν.
Ἐδὲ δὲ ἀναιρεῖ τις, δοσα δημαρχῶν ἐπραξεῖν, ἀναιρεῖ-
σθαι πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περὶ Κύπρου πραγματείαν, καὶ
μὴ γεγονέναι τὴν ἀπόδιολὴν γέμιμον, ἀρχοντος παρα-
νόμου ψηφισαμένου. Παρανόμως μὲν αὖ δημαρχον
φύκαιοις θῆγηνται τὸν Κλώδιον, ἐκ ποτριών μεταστάντια,
γέμου διδόντος, εἰς δημοτικὸν οἶκον· εἰ δὲ μοχθηρὸς,
ἄσπερ ἄλλος, γέγονεν ἀρχῶν, αὐτὸν εὐθύνειν τὸν
ἀδικήσαντα, μὴ λύειν τὴν συναδικηθεῖσαν ἀρχὴν
εἶναι προσῆκον. Ἐκ τούτου δι' ὁργῆς δὲ Κικέρων
ἔσχε τὸν Κάτωνα, καὶ φίλῳ χρώμενος ἐπαύσετο
χρόνον πολὺν· εἴτα μέντοι διηλλάγησαν.

XL I. Ἐκ τούτου Πομπήιος καὶ Κράσσος ὑπερ-
βάλλοντι τὰς Ἀλπεis. Καίσαρι συγγενόμενοι γνώμην
ἐποιήσαντο κοινῇ δευτέρου· ὕπατείαν μετιένται· καὶ
καταστάντες εἰς αὐτὴν, Καίσαρι μὲν τῆς ἀρχῆς ἄλ-

λον τεσσάρων ἐπιψηφίζεσθαι χρήστον, αὐτοῖς δὲ τῶν ἐπαρχιῶν τὰς μηγίστας, καὶ χρήματα καὶ στρατιώτικας δυνάμεις. Ὁπερ δὲ ἐπὶ πεμήσει τῆς ἡγεμονίας καὶ ποταλίας τῆς πολιτείας συνωμοσίαι. Πολλῶν δὲ καὶ ἀγαθῶν ἄνδρῶν μετιέναι τὴν ἀρχὴν τόπῳ παρασκευαζομένων, τοὺς μὲν ἄλλους ὁρθάντες ἢν ταῖς παραγγέλιαις ἀπέτρεψαν, μόνον δὲ Δεύτερον Δομίτιον, Πορφίριον συνοικοῦντα, τῇ ἀδελφῇ, Κατοιν ἔπεισε μὴ ἐκστῆγαι, μηδ' ὑφίεσθαι τοῦ ἀγῶνος, οὐ περὶ ἀρχῆς δύντος, ἀλλὰ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἐλευθερίας. Καὶ μέντοι καὶ λόγος ἔχώρει διὰ τοῦ σωφρονοῦντος ἐπὶ τῆς πόλεως μέρους, ὃς οὐ περιπτέον, εἰς ταῦτὸν τῆς Κράσσου καὶ Πομπήϊου δυνάμεως συγελθούσης, παντάπαισι γένερογονούντων καὶ βαρεῖαν τὴν ἀρχὴν γενομένην, ἀλλ᾽ ἀφαιρετέον αὐτῆς τὸν ἔτερον. Καὶ συνίσταντο πρόθ τὸν Δομίτιον, παρορμῶντες καὶ παραθαρρύνοντες ἀντιλαμβάνεσθαι πολλοὺς γὰρ αὐτῷ καὶ τῶν σιωπώντων διὰ δύος ἐν ταῖς ψήφοις ὑπάρξειν. Τοῦτο δὴ δεῖσαντες οἱ πιθί Πομπήϊον, ὑφείσαν ἐκέδραν τῷ Δομίτιῳ καταβαλλούσι τῷ προφαίνοντι ὑπὸ λαμπάδων εἰς τὸ πεδίον. Καὶ πρῶτος μὲν δὲ προφαίνων ἐπιστάς τῷ Δομίτιῳ, πληγεῖς καὶ πεσὼν ἀπέθανε· μετὰ δὲ τοῦτον ἥδη καὶ τῶν ἄλλων συντιτρωσκομένων, ἐγένετο φυγὴ, πλὴν Κάτωνος καὶ Δομίτιον. Κατεῖχε γὰρ αὐτὸν δὲ Κάτων, καίπερ αὐτὸς εἰς τὸν βραχίονα τετρωμένος, καὶ παρεκελεῖστο μένειν, καὶ μὴ προλιπεῖν, ἵνας ἐμπνέωσι, τὸν ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα πρόθ τοὺς τυ-

ράννους· οἱ, τίνι τρόπον χρήσονται τῇ ἀρχῇ, οὐδὲνσι, διὰ τηλικούτων ἀδικημάτων εἰς αὐτὴν βα-
δίζοντες.

XLII. Οὐχ ὑποστάτος δὲ τοῦ Δομιτίου τὸ δει-
νόν, ἀλλ᾽ εἰς τὴν οἰκίαν καταφρυγόντος, ἥραθησαν
μὲν ἕπατοι Πομπήϊος καὶ Κράτος· οὐκ ἀπέκαμε-
δεῖδε Κάτιων, ὅλλας αὐτὸς προελθὼν στρατηγὸν με-
τῆσι, βουλόμενος δρμητήριον ἔχειν τὴν πρὸς ἐκεί-
νους ἄγωναν, καὶ πρὸς ἀρχοντας ἀντικαθίστασθαι
μὴ ἴδωτης. Οἱ δὲ καὶ τοῦτο δίεισαντες, ὡς τῆς
στρατηγίας ἀξιομάχου διὰ Κάτιωνα πρὸς τὴν ὁπα-
τειλαν χειροσομένης, πρῶτον μὲν ἐξαίφνης, καὶ τὸν
πολλῶν ἀγνοούντων, βουλὴν συναγαγόντες, ἐφηρί-
σαντο τοῦ; αἱρεθέντας στρατηγοὺς ἐνθῦντος ἀρχεῖν, καὶ
μὴ διαλιπόντας τὸν νόμιμον χρόνον, ἐν ᾧ δίκαιει τοῖς
δεκάσασι τὸν δῆμον ἥσαν. Ἐπειτα διὰ τοῦ φηφίσμα-
τος τὸ μῆδε διδόναι δίκαιας ἀνυπεύθυνον κατασκευά-
σαντες, ὑπηρέτα; αὐτῶν καὶ φίλους ἐπὶ τὴν στρατη-
γίαν προῆγον, αὐτοὶ μὲν διδόντες ἀργύριον, αὐτοὶ
δὲ ταῖς ψήφοις φερομέναις ἐφιεστέτες. Ως δὲ καὶ
τούτων ἡ Κάτιωνος ἀρετὴ καὶ δόξα περιῆν, ὃς τοι-
δοῦς τῶν πολλῶν ἐν δεινῷ πολλῷ τιθεμένων ἀποδό-
θαι Κάτιωνα ταῖς ψήφοις, διν καλῶς ἔίχε πρί-
σθαι τῇ πόλει στρατηγὸν, ἦ τε πρώτη κληθεῖσα
τῶν φυλῶν ἐκεῖνον ἀπέδειξεν, ἐξαύρης δὲ Πομπήϊος,
βροντῆς ἀκηκοέναι ψευστήρενος, αἴσχιστα ἔλυε τὴν
ἐκκλησίαν, εἰθισμένων ἀφοσιοῦσθαι τὰ τοιαῦτα,
καὶ μηδὲν ἐπικυροῦν, διδσημέλας γενομένης. Άν-

Οὐας δέ πολλῶν γραφάμενος τῷ δεκαπρῷ, τοὺς βαλεῖστους ἀστεῖος εἰ τοῦ παδίου, βίᾳ διεπρόδυστο Βατίτιον ἀνὰ Κάιωνος αἰρεθῆγει στρατηγός. Ἐνθα δὴ λέγεται, τοὺς μὴ οὔτε παραγόμενος καὶ ἀδίκος θεμάτους τὴν ψῆφον εὐθὺς ἀπέχει ἀποδράτας οἴχεσθαι· τοῖς δ' ἄλλοις ανυισταμένοις καὶ ἀγανακτόδυσι δημάρχουν τινὸς αὐτοῦ παρασχόντος ἐπιλεγοῖσιν, καταστάτων τὸν Κάιωνα, ἀπαγα μὲν, ἀπέρι ἐπ Θιῶν ἐπίπονοι, τὰ μὲλλοντα τῇ πόλει προειπεῖν, παρεργήσοις δὲ τοὺς πολίτας ἵπει Πομπήιον παι Κράτεον, ὡς τοικῦντι συνειδέτας αὐτοῖς, καὶ τοικύντης ἀπτομάνους πολιταῖς, διὸ ἦν θειών Κάιωνα, μὴ στρατηγός αὐτῶν περιγένηται. Τέλος δ' ἀπίστοις τῆς φίλιαν προύπεμψε πλῆθος τασσούσκον, διοικεῖσθαι σύμπλοντας ἔμα τοὺς ἀποδιδειγμάνους περιπογόνους.

XLI. Πείσθη δὲ Τρεβενίου γράψαντος ιδίουν ὑπὲρ τομῆς ἐπαρχῶν τοῖς ὑπάτοις, ἀστεῖ τὸν μὲν Ἰβηρίαν ἔχοντα καὶ Διβύην ὑπὲρ αὐτῷ, τὸν δὲ Συρίαν καὶ Αἴγυπτον, οἵς βουλούντο πολεμεῖν καὶ ταταρέφεσθαι, ναυτικᾶς καὶ πεζικᾶς δυνάμεων ἐπιβοταῖς, οἱ μὲν ἄλλοι τὴν ἀντίπραστην καὶ πάλινστη ἀπεγνωσθεῖς, ἐξέλασον καὶ τὸ ἀγνεπτεῖν. Κάτονι δὲ ἀναβάντι πρὸ τῆς ψηφοφορίας ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ βουλορέντι λέγειν, μόλις ὥραν δυτικῶν λόγουν ἔδωκεν. Ός δέ πολλὰ λέγειν καὶ διδάσκοντας προθισπίζειν κατανάλωσε τὸν χρόνον, οὐκ ἐπι λέγειν αὐτὸν εἶναι, ἀλλὰ ἐπιμένοντα κατέσπασεν ὑπηρέτης προσειλθὼν.

Ως δὲ καὶ πάτερεγ ἴστάμενος ἐβόι, καὶ τοὺς ἀκούσ-
ορας καὶ συναγαγακτοῦντας εἶχε, πάλιν δὲ ὑπηρέτης
βπιλαβόρηνος καὶ ἀγαγῶν αὐτὸν, ἔξη τῆς ἀγορᾶς
κατέστησε. Καὶ οὐκ ἐφθη πρῶτον ἀφεθεῖς, καὶ
πάλιν ἀναστρέψας ἵετο πρὸς τὸ βῆμα, μετὰ κραυ-
γῆς ἐγκελευθμενος τοῖς πολίταις ἀμύντειν. Πολλάκις
δὲ τούτου γενομένου, περιπαθῶν δὲ Τριβώνιος ἐκέ-
λευσεν αὐτὸν εἰς τὸ δευμωτήριον ἄγεαθαι· καὶ πλῆ-
θος ἐπηνοούθει, λέγοντος, ἡμεὶς αὖτε αὐτῷ βαδί-
ζον, ἀκροάμενον· ὅστε δείσανται τὸν Τριβώνιον
ἀφεῖναι· Κλίκελην μὲν οὕτω τὴν ἡμέραν δὲ Κάτων
κατηγόριας· ταῖς δὲ ἐφεξῆς, οὓς μὲν δεδιξάμενοι
τῶν πολιτῶν, οὓς δὲ συσκινασάμενοι χάρισι καὶ δω-
ροδοκίαις, ἕνα δὲ τῶν δημόρων, Ἀκύλλιον, δικλοις
εἴρξαγες ἐκ τοῦ βουλευτηρίου προελθεῖν, αὐτὸν δὲ
τὸν Κάτωνα, βροντὴν γεγονέναι βιωνια, τῆς ἀγο-
ρᾶς ἐκβαλόντες, σύκο ὀλίγους δὲ τρώσαντες, ἐνίσιν
δὲ καὶ ποσφνιών, βίᾳ τὸν τύμον ἐκύρωσαν· ὅστε
πολλοὺς συστραφέντας ὅργη τοὺς Πομπήιου βάλ-
λειν ἀνθριάγτας. Άκλα τοῦτο μὲν ἐπελθῶν δὲ Κά-
των διεκάλυσε· τῷ δὲ Καίσαρι πάλιν τύμον χραφο-
μένου περὶ τῶν ἐπαυχιῶν καὶ τῶν στρατοπέδων, οὐκ
ἔπι πρὸς τὸν δῆμον δὲ Κάτων, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν τρα-
πόμενος Πομπήιον, ἐμαρτύραστο καὶ προύλεγεν, ὡς
ἐπὶ τὸν αὐτοῦ τράχηλον ἀναλαμβάνων Καίσαρα τὸν
μὲν οὐκ οἶδεν, διεκαν δὲ ἄρχηται βαρύνεσθαι καὶ πρε-
ταῖσθαι, μήτ' ἀποθέσθαι δυνάμενος, μήτε φέρειν
ὑπομένων, εἰς τὴν πάλιν ἐμπεσεῖται σὺν αὐτῷ· καὶ

μεμνήσεται τότε τῶν Κάτωνος παραγέσεων, ὡς οὐδὲν ἡττού εἰν αὐταῖς τὸ Πομπηῖον συμφέρον εἴην, ή τὸ καλὸν καὶ δίκαιον. Ταῦτα πολλάκις ἀκούων δὲ Πομπηῖος ἡμέλει καὶ παρέπεμπεν ἀπιστίᾳ τῆς Καταρούς μεταβολῆς, διὰ πίστιν εὐτυχίας τῆς αὐτοῦ καὶ δυνάμεως.

XLIV. Εἰς δὲ τὸ ἔξης ἓτος αἵρεσθις δὲ Κάτων στρατηγός, οὐδὲν ἔδοξε προσιυθέντας τῇ ἀρχῇ τοσοῦτον εἰς σεμνήτητα καὶ μέγεθος ὄργων καλῶς, δον ἀφαιρεῖν καὶ καταισχύνειν ἀνυπόδητος καὶ ὄχιτων πολλάκις ἐπὶ τὸ βῆμα προερχόμενος, καὶ θανατικὸς δίκαιος ἐπιφανῶν ἀνδρῶν οὗτοι βραβεύονται. "Ενιοι δὲ φάσι καὶ μετ' ἀριστον οἶνον πεπωκτα χρηματίζειν. Άλλος τοῦτο μὲν οὐκ ἀληθῶς λέγεται. Διαφθειρόμενου δὲ τοῦ δήμου ταῖς διωροδοκίαις ὑπὸ τῶν φιλαρχούντων, καὶ χρωμένων τῷ δεκάδεσθαι, καθάπερ ἐργασίᾳ συνήθει, τῶν πολλῶν, βουλόμενος ἐκκόψαι παντάπαιτι, τὸ γόσημα τοῦτο τῆς πόλεως, ἐπισε δύγμα θίσθαι τὴν σύγκλητον, δπως οἱ κατασταθέντες ἀσχογίτες, εἰ μηδένα κατήγορον ἔχοιεν, αὐτὸς παριφθετες ἐξ ἀνάγκης εἰς ὕδοτον δικαστήριον εὑθύνας διδῶσιν. Ἐπὶ τούτῳ χαλεπῶς μὲν ἔσχον οἱ μετιόντες ἀσχάς, ἔτι δὲ χαλεπότερον δὲ μισθαργῆν ὅκλος. "Εωθεν οὖσι ἐπὶ τὸ βῆμα τοῦ Κάτωνος προειδόντος, ἀθρόοις προσπισθείτες ἴβδαιν, ἴβλαισφήμουν, ἔβαλλον· ὥστε φεύγειν ἀπὸ τοῦ βήματος ἀπανταῖς, αὐτεδὲ δὲ ἐκεῖγον ἐξωσθέντα τῷ πλήθει καὶ παραφερόμενον μόλις ἐπιλαβθεῖσαι τῶν ἐμβάλαιν.

Ἐνταῦθα καταστάς, τῷ μὲν ἴστημι καὶ θαρροῦντι
τῆς δψεως εὐθὺς ἐκράτησε τοῦ Θορύβου, καὶ τὴν
κραυγὴν ἔπαινος· εἰπὼν δὲ τὰ πρόποντα, καὶ μεθ'
ἥσυχλας ἀκονθίσεις, πανιάπασι διέλυσε τὴν ταρα-
χὴν. Ἐπαινούσης δὲ τῆς βουλῆς αὐτὸν· „Ἐγώ δ',
εἶπεν, ύμᾶς οὐκ ἐπαινῶ, κινδυνεύοντα στρατηγὸν
ἐγκαταλιπόντας, καὶ μὴ προσαμύναντας." Τῶν δὲ
μετιόντων ἀρχὴν ἔκαστος ἀπέδρεψε πάθει συνελέχετο,
φοβούμενος μὲν αὐτὸς δικάζειν, φοβούμενος δ', ἐτέ-
ρον τοῦτο πράξαντος, ἐκπεσεῖν τῆς ἀρχῆς. Ἔδοξεν
οὖν αὐτοῖς, εἰς ταῦτα συνελθοῦσι, παραβαλίσθαι
δραχμῶν ἔκαστον ἀργυρίου δέκα δύο ἡμισυ μυριά-
δας, εἴτα μετιένται τὴν ἀρχὴν πάντας ὁρθῶς καὶ δι-
καίως· τὸν δὲ παραβάντα, καὶ χρησάμενον δικα-
σμῷ, στέρεσθαι τοῦ ἀργυρίου. Ταῦτα δμολογήσαν-
τες, αἵροῦνται φύλακαι καὶ βραβευτὴν καὶ μάρτυρα
τὸν Κάτωνα, καὶ χρήματα φέροντες ἐκείνῳ προστε-
πίθεντο· καὶ τὰς συνθήκας ἐγράψαντο πρὸς ἐκείνον,
ἀντὶ τῶν χρημάτων ἐγγυητὰς λαβόντα, τὰ δὲ χρή-
ματα μὴ δεξάμενον. Ός δ' ἦκεν ἡ κυρία τῆς ἀρα-
δείξεως, παραστάς δὲ Κάτων τῷ βραβεύοντι δημάρ-
χῳ, καὶ παραφυλάξας τὴν ψῆφαν, ἔνα τῶν παρα-
βαλομένων ἀπέφηντα κακουργοῦντα, καὶ προσέτεξεν
ἀποδούγας τοῖς ἄλλοις τῷ ἀργύρῳ. Ἀλλ' ἐκείνος
μὲν, ἐπαινέσαντες αὐτοῦ τὴν ὁρθήσην καὶ θαυμά-
σαντες, ἀνεῖλον τὸ πρόστιμον, ὡς ἵνανὴν δίκαιην ἔφο-
τες παρὰ τοῦ ἀδικήσαντας· τοὺς δὲ ἄλλους ἐλύπη-
σιν δὲ Κάτων, καὶ φθύνοντας ἕσχεται πλε-

ετόν, ὡς βουλῆς καὶ δικαιοσηφίου καὶ ἀρχόντων δύ-
ναμιν αὐτῷ περιποιησάμενος. Οὐδεμιᾶς γάρ ἀγετῆς
δόξα καὶ πίστις ἐπιφθόνους ποιῆ μᾶλλον, ἢ τῆς
δικαιοσύνης, δτι καὶ δύναμις αὐτῇ καὶ πίστις ἐπε-
ται μᾶλιστα παρὰ τῶν πολλῶν. Οὐ γάρ τιμῶς
μόνον, ὡς τοὺς ἀνδρεῖους, οὐδὲ Θαυμάζοντιν, ὡς
τοὺς φρεγίμους, ἀλλὰ καὶ φιλοῦσι τοὺς δικαίους,
καὶ Θαρροῦσιν αὐτοῖς καὶ πιστεύουσιν. Ἐκείνων
δὲ τοὺς μὲν φοβοῦνται, τοὺς δέ ἀπιστοῦσι· παρότι
δὲ τούτοις; ἔπεινους μὲν οἴονται φθονεῖ μᾶλλον, ἢ
τις βούλεσθαι, διαφέρειν· ἀνδρέαν καὶ φρεγήσιν,
τὴν μὲν δέκτηται τινά, τὴν δέ εὑρωστιλαγ ψυχῆς τι-
Θέμεροι· τοῦ δικαίου δέ ὑπάρχοντος εὐθὺς τῷ
εἶναι βουλομένῳ, μᾶλιστα τὴν ἀδικίαν ὡς κακίαν
ἀπφορίσιτον αἰσχύνοταί.

XLV. Λιδ καὶ τῷ Κάτιωνι πάντες οἱ μεγάλοι
προσεπολέμουν, ὡς ἐλεγχόμενοι. Πομπήιος δὲ καὶ
κατάλυσιν τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως τὴν ἔκείνου δόξαν
ἡγούμενος, ἀεὶ τινάς προσέβιαλλεν αὐτῷ λοιδορησο-
μένους· ἦν καὶ Κλώδιος ἦν δὲ δημάγογος, αὐτὸς
ὁς Πομπήιον καταρρέεις, καὶ καταβούν τοῦ Κά-
τιωνος, ὡς πολλὰ μὲν ἐκ Κύπρου χρήματα νοσφισα-
μένου, Πομπήιῳ δὲ πολεμοῦντος, ἀπαξίωσαντί γά-
μον αὐτοῦ Θυγατρός. Ὁ δὲ Κάτιων ἐλεγεν, δτι
χρήματα μὲν ἐκ Κύπρου τοσαῦτα τῇ πόλει συναγά-
γοι, μήτε ἵππον ἔργα, μήτε στρατιώτην λαβὼν, δσα
Πομπήιος ἐκ πολέμων τοσούτον καὶ Θριάμβων, τὴν
δικούμενήν τούτην ἀντίστας, οὐκ ἀντίγραψε· κηδεσίῃν δὲ

μηδέποτε προελέσθαι Πομπήϊον, οὐκ ἀνάξιον ἦγουμενος, ἀλλ' δρῶν τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ διάφοράν. „Αὐτὸς μὲν γάρ, ἔφη, διδομένης μοι μετὰ τὴν στρατηγίαν ἐπαρχίας, ἀπέστην· οὗτος δὲ τὰς μὲν ἔχει λαβῶν, τὰς δὲ διδωσιν ἑτέροις. Νυνὶ δὲ καὶ τέλος ἔξαισχιλῶν διλιτῶν δύναμιν· Καλοσαρι μέχρητεν εἰς Γυλατίαν, ἢ οὗτ' ἐκεῖνος ἥτησε παρ' ὑμῶν, οὕτε οὗτος ἔδωκε μεθ' ὑμῶν, ἀλλὰ δυνάμεις τηλικαῦται, καὶ δπλα, καὶ ἵπποι, χάριτες εἴσιν ἴδιωτῶν καὶ ἀντιδόσεις. Καλούμενος δ' αὐτοχράτωρ καὶ στρατηγὸς, ἄλλοις τὰ στρατεύματα καὶ τὰς ἐπαρχίας παραδέδωκεν· αὐτὸς δὲ τῇ πόλει παρακάθηται, στάσις αὖτοις θεοῖς ἐν ταῖς παραγγελίαις, καὶ θορύβους μηχανώμενος, ἐξ ὧν οὐ λέληθε δι' ἀναργίας μοναρχίαν ἔσιτῷ μνηστευόμενος.“

XLVI. Οὕτως μὲν ἡμύνατο τὸν Πομπῆϊον. Ἡν δὲ Μάρκος Φαώνιος ἐταῖρος αὐτοῦ καὶ ζηλωτὴς, αἷος δὲ Φαληρεὺς Ἀπολλόδοτος ἴστορεῖται περὶ Σωκράτην γνέσθαι τὸν παλαιὸν, ἐμπαθῆς καὶ παρακειμένως πρὸς τὸν λόγον, οὐ σχέδην, οὐδὲ πράσιν, ἀλλὰ φρατον αὐτοῦ καταψύμενος, ὃς οἱ πάροινοι, καὶ μανικώτερον. Οὗτος ἀγορανομίαν μετιὼν ἤταπετο, συμπαρὼν δ' δὲ Κάτων προσέσχε τῷς δελτοῖς μιᾶς χειρὶ γεγραμμένα;· καὶ τὴν κακουργίαν ἐξελέγξας, τοῖς μὲν ἐπικλήσει δημάρχων ἐλυσε τὴν ἀγάδεξιν· ὕστερον δὲ τοῦ Φαωνίου καταταθέντος ἀγορανόμου, τῷ τοις ἄλλαις τῆς ἀρχῆς ἐπεμελεῖτο, καὶ τὰς θέας διεπενέν τοις θεάτρῳ, διδοὺς καὶ τοῖς Θυμελικρῖς στε-

φάνορς μὲν οὐ χρυσοῖς, ἀλλ', ὥσπερ ἐν Ὀλυμπίᾳ,
κοτίων· δῶρα δ' ἄντι τῶν πολυτελῶν, τοῖς μὲν
Ἐλλησι τεῦτλαι καὶ Θρίδαναις, καὶ φαρανίδαις καὶ
ἀπίους· τοῖς δὲ Ρωμαίοις οἴων πρόσματα, καὶ πρέσ
ῆται, καὶ σύκαι, καὶ σικένεις, καὶ ἔβλαντάγχαιδε-
δαις· ὃν τὴν εὐτέλειαν οἱ μὲν ἐγέλαι, οἱ δὲ ἥδοιντο,
τοῦ Κάτωνος τὸ αὐτετρόδυν καὶ πατεστυμμένον δρᾶν-
τες, ἡσυχῇ μεταβάλλον εἰς διάδυσιν. Τέλος δ' ὁ
Φανερίος, εἰς τὸν δχλον ἐμβαλὼν δαντὸν, καὶ πα-
τεζόμενος ἐν τοῖς Θεαταῖς, ἐκράτει τὸν Κάτωνα,
καὶ διδόνται τοῖς εὐημεροῦσι καὶ τειμᾶν εἰθα, καὶ
συμπαρεκάλει τοὺς Θεατὰς, ὃς ἐκείνῳ τὴν ἔξουσίαν
παραδεδωκάς. Ἐν δὲ τῷ ἑτάρῳ θεάτρῳ Κουρίων,
οἱ Φανερίοις συνάργειν, ἐχορήγει πολυτελῶς· ἀλλ'
ἐκεῖνοι ἀπολιπόντες οἱ ἀνθρώποι, μετέβαινον ἐν-
ταῦθα, καὶ συγέπαιζον προθύμως ὑποχριγομάνω τῷ
Φανερίῳ τὸν ἴδιότηταν, καὶ τῷ Κάτωνι τὸν ἀγωνοθέ-
τηρ. Ἔπραττε δὲ ταῦτα, διασέρει τὸ πρᾶγμα,
καὶ διδάσκων, διπλαῖσι δεῖ τῇ παιδιᾷ χρῆσθαι,
καὶ χάροι παραπέμπειν ἀπύφω μᾶλλον, ἡ παρα-
σκευαῖς καὶ πολυτελεῖαις, εἰς τὰ μηδενὸς ἄξια φρεσ-
τίδες μεγάλας καὶ υπουρδάς κατατιθέμενον.

XLVII. Ἐπεὶ δὲ, Σκιπίωνος καὶ Τψαίου καὶ
Μίλωνος ὑπατείαν μετέχομενων, οὐ μόνον ἐκείνοις
τοῖς συντρόφοις ἡδη καὶ συμπολιτευομένοις ἀδική-
μασι, δωροδοκίαις καὶ θεκασμοῖς, ἀλλ' ἄπτικρος δι'
ὅπλων καὶ φύτων· εἰς ἐμφύλιον πόλεμον ὠθουμάνειν
τόλμη καὶ ἀκοσοίη, Πορπήτεον τινὲς ἡξίουν ἀπειστῆ-

για ταῖς ἀρχαιοτεσίαις· τὸ μὲν πρῶτον ἀντιπάτεν ὁ Κάτων, οὐ τοῖς ὑδροῖς ἐν Πομπηΐῳ φάγετο, ἀλλ' ἐκ τῶν υδρων Πομπηΐῳ δῆν ὑπάρχειν τὴν ἀυφά-
λειαν. Μηδὲ, πολὺν χρόνον ἀναρχίας θύσης, καὶ ταῦτα στρατοπέδων τὴν ἄγεραν διημέραι περιεχό-
των, ὅλιγον ἀπέλειπεν ἀντιπάτεν γεγονότα εἰδό-
κον, ἔγκω τὰ πράγματα πρὸ τῆς ἐσχάτης ἀνθυγιῆς
εἰς Πομπηΐον ἔκουσιν χάριτι τῇ; βιδικῆς περιστῆσαι,
καὶ τῷ μετριωτάτῳ τῶν παραγομημάτων χρησάμενος
ἰάματι τῆς τῶν μεγίστων καταστάσεως, τὴν μοσχό-
χλιν ἐπαγαγέσθαι μᾶλλον, ἢ παριῆδεν τὴν στάσιν
τέξ μοναρχίαν τελευτῶσαιν. Εἶπεν οὖν ἐν τῇ βουλῇ
γνώμην Βύβλος, ὃν οἰκεῖος Κάτωνος, ὃς χρὴ μέ-
νον ἐλέσθαι Πομπηΐον ὑπατον· ἡ γάρ δέειν καλῶς
τὰ πράγματα, ἐκάίνουν καταστήσαντος, ἢ τῷ ιρα-
τίστῳ δουλεύσειν τὴν πόλιν. Ἀγαπάτες δ' ὁ Κάτων,
οὐδενάς ἂν προσδοκήσαντος, ἐπήγνωε τὴν γνώμην,
καὶ συνεβούλευε, πᾶσαν ἀρχὴν ὡς ἀναρχίας κρεί-
τρα· Ηεμπηΐον δὲ καὶ προσδοκῶν ἄριστα τοῖς παρ-
οντας χρήσεσθαι πράγματι, καὶ φυλάξειν διαπιστευ-
θάντα τὴν πόλιν.

XLVIII. Οὕτω δ' ἀποδειχθεὶς ὑπατος ὁ Πομ-
πηΐος, ἐδεήθη τοῦ Κάτωνος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν εἰς
τὸ προσάστειον. Ἐλθόντα δὲ δεξιάμενος φιλορρόνως
ἀσπασμοῖς καὶ δεξιώσεις, καὶ χάριν διμαλεγήσας,
παρεκάλει σύμβουλον αὗτῷ καὶ πάρεδειν εἶναι τῆς
ἀρχῆς. Οὐ δέ Κάτων ἀπαρέκνατο, μήτε τὰ πρῶτα
πρὸς ἀπάγθειαν εἴπειν Πομπηΐον, μήτε τεῦται πρὸς

χάρων, ἀλλ᾽ ἐπὶ διηγέρσουσι πάγκα τῆς πόλεως· ἵδια
μήτε οὖν αὐτῷ παρακαλεῖται τύμβουλος ὕστερος, δη-
μοσίᾳ δὲ, καὶ μὴ παρακαλῆται, πάγκως ἐρεῖ τὸ
φαντάμενον. Καὶ τοῦτο ἔπραπτεν; ὡς εἶπε. Πρό-
τοτε μὲν γὰρ ἐπὶ τοὺς δεκασταῖς ἥδη τὸν δῆμον ἐπι-
τίμων ποιεῖται καὶ δίκαιος μογάλαις τοῦ Πομπηΐου νο-
μοδικεύοντος, ἀμαλεῖν ἐκάλεσε τῶν γυγνότων, παὸς
προσέχειν τοῖς μάλλουσιν· οὗτες γάρ, δικον σετή-
σανται τὰ προημμέτημάτα, ζητοῦσιν δρίσαις ὁρδίους,
ἐάν τα γεώτερα γράψηται τῶν ἀδικημάτων ἐπιτίμια,
δεινὰ πείσονται τοὺς, ὃν οὐ παρέβασιν, οὗτοί ἥδε-
κοντα τόφον πολεμόμενοι. Ἐποπτεῖ,
πολλῶν ἀριθμῶν ἐπιφευκῶν ἀνδρῶν, ἐπίσης δὲ καὶ
φίλων τοῦ Πομπηΐου πολ. πάκετον, δρῦν αὐτοὺν ἀνδρο-
δόντα ἐν πολεοῖς καὶ καμπτόμενον, ἐπειδήται αρο-
δρῶς καὶ διήγειρον. Ἐπεὶ δὲ νόμῳ τοὺς εἰωθέτας
λέγεται περὶ τῶν κριγομάτων ἐπικίνους αὐτὸς ἀφε-
λῶν, Μουνετίω Πλάγκω συγγράψας ἔκαινον ἐπὶ
τῆς δίκαιης ὅδωντες, ἐπιειχόμενος δὲ Κάτων τὰ ὑπερ-
χερσίν (ἔτυχε γάρ δικάζειν) ἐκάλειν ἀναγινώσκειται
τὴν μαρτυρίαν. Οὐ δέ Πλάγκος ἀπέλεξεν αὐτὸν, ἐκ
τῶν δικαιωτῶν μετὰ τοῦτος λέγοντος, καὶ οὐδὲν ἦτοι
ἥλια. Καὶ δὲς ἄπορον ἦν πρᾶγμα καὶ δυσμετα-
χίσιστον δὲ Κάτων τοῖς φεύγοντις μήτε βουλομέ-
νοις αὐτὸν ἀπολιπεῖν δεσμοτείν, μήτε ἀπολέγειν
τολμᾶσις· Ἡλωσαν γάρ οὐκ ὅλης, τῷ Κάτωνα
φεύγειν δέξαντες οὐ θαρρεῖν τοῖς διαιροῖς. Ἐνίοτε
δὲ καὶ προδικερον εἴ λοιδοροῦντες· ὡς ὕπειδος μέγιστον
ιὸ μὴ δέπισθαι κοτῆται Κάτωνα ποπτεινδιενον.

XLIX. Ἐπεὶ δὲ, Καίσαρος αὐτοῦ μὲν ἐμπεριγυ-
νότος τοῖς στρατεύμασιν ἐν Γαλατίᾳ, καὶ τῶν ὅπλων
ἔχομάνον, δώροις δὲ καὶ χρήμασι· καὶ φίλοις μάλι-
στα πρὸς τὴν ἐν τῇ πόλει χρωμάτου δύναμιν, ἥδη
μὲν αἱ Κάτωνος προσαγορεύσταις ἀνέφερον τὸν Πορ-
πήϊον, ἐκ πολλῆς δὴ τῆς πρόσθετης ἀπιστίας ἐνειρο-
πολοῦνται τὸ δεινόν: ἐπει δὲ ἡ γὰρ θάνατος καὶ μελλή-
σθεις ἀπόλμου πρὸς τὸ καλέσειν καὶ ἐπιχειρεῖν ὑπό-
πλεως, ὥρμησιν δὲ Κάτων ὑπατείσαν παραγγέλλει,
ὅς ἀφαιρησθείσις εὑθὺς τὰ ὅπλα τοῦ Καίσαρος, ἦ
τὴν ἐπιβουλὴν ἐξελέγκειν. Οἱ δὲ ἀντιπαραγγέλλον-
τες αὐτῷ, χαρίεντες μὲν ἡσαν ἀμφόβιοι, Σουλπί-
κιος δὲ καὶ πολλὰ τῆς τοῦ Κατώνος ἐν τῇ πόλει δό-
κησε τε καὶ δυνάμεως ἀπολελαυκώς, οὐ μέτριον οὖν
ἐδόκει πρᾶγμα ποιεῖν, οὐδὲ εὐχάριστον· οὐ μὴν ἀ-
γε Κάτων ἐνθάλει. „Τί γάρ, ἔφη, Θαυμαστὸν, εἰ,
δι τις νομίζει τῶν ἀγαθῶν μέγιστον, ἐτέρῳ μὴ πα-
ρίησι;“ Πειλατές δὲ τὴν βουλὴν ψηφίσασθαι, τοὺς
μετιθητας τὴν ἀρχὴν αὐτοὺς μεξιοῦσθαι τὸν δῆμον,
δι’ ἐτέρου δὲ μὴ δεῖσθαι, μηδὲ ἐτευγχάντειν ὑπέρ
αὐτῶν παριεύστας, ἕτι μᾶλλον ἐξηγρίαστε τοὺς ἀν-
θρώπους· εἰ μὴ μόνον τὸ λαβεῖν μισθὸν, ἀλλὰ καὶ
τὸ διδόγειν χάριν, μάτους ἀφηρημένος, ἀπορον καὶ
ἀπιμον διμοῦ τὸν δῆμον πεποίηκε. Πρὸς δὲ τούτῳ
μήτ’ αὐτὸς ἐντυχεῖν ὑπέρ αὐτοῦ πιθανός ἦν, ἀλλ’
ἐν ἡθει τὸ τοῦ βίου μᾶλλον πέξωμα βουλόμενος
φυλάσσειν, ἥ προσυλλαβεῖν τὸ τῆς ἀρχῆς, ποιούμε-
νος τὰς δεξιώσεις, μήτε τοὺς φίλους ἐάσσεις, οἵς

νῦχος ἀλλασσεται και θεραπεύεται, πουεῖν, ἀπότυχος τῆς σάρκης.

I. Φέροντος δὲ τοῦ πρώγματος οὐκ αὐτοῖς μόνοις τοῖς ἀποτυχοῦσιν, ἀλλὰ και φίλαις αὐτοῖς και οἰκείοις, σὺν αὐσχύνῃ τινὶ πατήφεισται και πάνθος ἐφ' ἡμέρας πολλάς, οὕτως ἡτοχει ὁφελόμενος τὸ συμβιβληθεῖσ, ὃστ' ἀλειφάμενος μὲν ἐν τῷ πεδίῳ αφαρίσαι, μετ' ἄριστον δὲ πάλαι, ἀσπιφρίσαι οἰδιστο, καταβάς εἰς ἀγορὰν ἀνυπόδητος και ὥχτιν, παριπατῆσαι μετὰ τῶν συνήθων. Λίτιστας δὲ Κικέρων, διε, τῶν προσγενέτων ἔρχοντος τοιεύτου διομένων, οὐκ ποιήσατε σπουδὴν, οὐδὲ ὑπῆρχεν διμιάλικ φιλανθρώπιος τούς δῆμον, ἀλλὰ και πρὸς τὸ λοιπὸν ἐξέκαμε και ἀπηγόρευε, κατετοί τὴν στρατηγίαν αὐθίς ἐξ ὑπαρχῆς μετελθών. "Ελεγεν οὖν δὲ Κάτων, διε τῆς μὲν στρατηγίας οὐ κατέλα γνώμην ἐβάπτει τῶν πολλῶν, ἀλλὰ βασιθέντων, ἵνα διαφθαρέντων· ίν δὲ ταῖς ὑπατικαῖς ψήφοις μηδεμιᾶς πακονηργίας γενομένης, ἤγων και τῷ δῆμῳ προσκεκρουκώς διατά τὸν αἴτον τρόπον, διη οὔτε μεταθέσθαι πρὸς ἀτέφων χάριν, οὕτε χρώμενον δροὶς πάλιν ἀμοια παθεῖν, νοῦν ἔχοντος ἀνδρός ἐστιν.

II. Τοῦ δὲ Καίσαρος ἐμβαλόντος εἰς ἔθνη μάχιμα, καὶ παραβόλως κρατήσαντος, Σερματοῖς δὲ καὶ σπονδῶν γενομένων διοκούντος ἐπιθέσθαι και καταβαλλεῖν τοιάκοντα μυριάδας, οἱ μὲν ἄλλοι τὸν δῆμον ἤξιον εὐαγγέλια θύειν· δὲ Κάτων ἐκάλιυαν ἐκδιδόνται τὸν Καίσαρα τοῖς παρανομηθεῖσαι, και μη τρέπειν εἰς αὐτοὺς, μηδ' ἀναδέχεσθαι τὸ ἄγος εἰς τὴν

πόλιν. „Οὐ μὴν ἄλλα καὶ τοῖς θεοῖς, ἔφη, Θύμομέν,
ὅτι τῆς τοῦ στρατηγοῦ μανίας καὶ ἀπονοίας τὴν δι-
κην εἰς τοὺς στρατιώτας οὐ τρόπουσιν, ἄλλα φείδον-
ται τῆς πόλεως.“ Ἐκ τούτου Καίσαρ ἐπιστολὴν γρά-
ψας ἀπέστειλεν εἰς τὴν σύγκλητον· ὡς δ' ἀπεγνώ-
σθη βλασφημίας πολλὰς ἔχουσσας καὶ κατηγορίας τοῦ
Κάτωνος, ἀναστὰς ἐκεῖνος, οὐχ ὅπ' ὁργῆς, οὐδὲ φε-
λονεικίας, ἀλλ' ὥσπερ ἐκ λόγισμοῦ καὶ παρασκευῆς,
τὰ μὲν εἰς ἑαυτὸν ἐγκλήματα λοιδορίας καὶ σκώμ-
μασιν δμοιας καὶ παιδιάν τινα καὶ βομβολοχίαν τοῦ
Καίσαρος ἀπέδειξεν· ἀψάμενος δὲ τῶν ἐκείνων βου-
λευμάτων ἀπ' ὁργῆς, καὶ πῦναν αὐτοῦ τὴν διάγοιαν,
ῶσπερ οὐκ ἐχθρός, ἄλλα συνωμότης καὶ ποιωνός;
ἐκκαλύψεις, καὶ διδάξας, ὡς οὐ Βρεττανῶν, οὐδὲ
Κελτῶν παῖδας, ἀλλ' ἐκεῖνον αὐτὸν, εἰς σωρόνονει,
φοβητέον ἐστίν αὐτοῖς, οὗτος ἐπιστρέψει καὶ παρά-
ξυνει, ὡς τοὺς φίλους τοῦ Καίσαρος μετανοεῖν, διε
τὴν ἐπιστολὴν ἀναγνόντες ἐν τῇ βουλῇ καὶ φόντ τῷ
Κάτωνι λόγων δικαιῶν καὶ κατηγοριῶν ἀληθῶν πε-
ράσσον. Ἐκνρώθη μὲν οὖν οὐδὲν, ὀλλ' ἐλέχθη μό-
νον, διε τοιοῦτον οὐδὲν οὐδὲν, διαδεχοντος Καίσαρι δοθῆναι. Τῷ
δὲ φίλον ἀξιούτων παιὶ Πομπήιον ἐξ ἵσου τὰ ἕπλα
πιτιαθέσθαι, καὶ ἀποδοῦναι τὰς ἐπαρχίας, ἦ μηδὲ
Καίσαρα, τοῦν ἐπεῖνα βοῶν δ Κάτων, δ προῦλεγεν
αὐτοῖς, ἥκειν, καὶ βιάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἀνα-
φανδὸν ἥδη τῇ δυνάμει χρώμενον, ἥτινος ἕσχειρ ἐξα-
πειστὸν καὶ φενακίζειν τὴν πόλιν, ἦδο μὲν οὐδὲν
ἐπέβαινε, τοῦν δήμουν θέλοντος ἃσι τὸν Καίσαρον γιᾶ-

γιατον εἶναι, τὴν δὲ σύγκλητον εἶχε πειθαρέσκυν, καὶ φοβίουράγη τὸν δῆμον.

LII. Ός δ' Ἀρίμινον κατεῖλητο, καὶ Καῖσαρ κατηγέλλετο μετὰ στρατιῶς ἐλαύνειν ἐπὶ τὴν πόλιν, ἔνταῦθα δὴ πάντες ἐπ' ἐκεῖνον ἀφεώρων, οἵ τε πόλιοι, καὶ Πομπήϊος, ὃς μηνον μὲν ἐξ ἀρχῆς προσασθόμενον, πρῶτον δὲ φανερῶς προειπόντα τῷ Καίσαρος γνώμην. Εἴκεν οὖν ὁ Κάτων· „Ἄλλ' εἴ γ', οἷς ἐγὼ προβλέγον ἀσὶ καὶ συνεβούλευον, ἐπείσθη τις ὑμῶν, ἄνδρας, οὗτ' αὐτὸν ἐφοβισθείσθε νῦν, οὗτ' ἂν ἔνι τὰς ἐλπίδας εἰχετε.“ Πομπήϊος δ' εἰπόντος, μαγικώτερα μὲν εἰρησθαι Κάτωνι, φιλικώτερα δ' αὐτῷ παπρᾶχθαι, συνεβούλευον δὲ Κάτων ἐπὶ Πομπήϊῳ τὰ πρόγυματα τῷν σύγκλητον ἐγχειρίσας τῶν γὰρ αὐτῶν αἴγακι, καὶ πολεῖν τὰ μεγάλα καπά, καὶ παύειν. Οἱ μὲν οὖν Πομπήϊος οὕτω δύναμιν ἔχων ἐτοίμαψεν, οὐκέτι οὖς πατέλευτον εἴτε, προθύμους δρῶν, ἐξέλιπε τὴν Φάρμην. Οἱ δὲ Κάτων ἐπεισθαὶ καὶ συμπρενύεικάγκωκός, τὸν μὲν νεώτερον υἱὸν εἰς Βρεττίους ὑπεξέθετο πρὸς Μουντάτιον, τὸν δὲ προσβήνεραν εἶχε αὐτὸν ἐπεισθεῖσαν. Τῆς δ' οἰκίας καὶ τῶν θυγατέρων κηδεμόνος δημοίσιον, ἀνάλαβε πάλιν τὴν Μαρκίων χηρεύεινεσσαν ἐπὶ χορίουσι πολλοῖς. Οὐ γὰρ Ορεᾶσιος θυγάτεραν ἐπεισθητούσης απέλιπε πληρούμενον. Εἰς δὲ μάλιστα λαϊδοφούμενος δὲ Καῖσαρ τῷ Κάτωνι φιλοπλουτίαν προφέρει καὶ φισθαρέαν ἐπὶ τῷ γάμῳ. Τί γὰρ ἔδιε παρεχωρεῖν δεόμενον γυναικός, η̄ τό μη δεόμενον αὐθεῖς ἀναλαμβάνει; εἰ μὴ δέλιαρε ἐξ ἀρχῆς ἔφειδη

τὸ γένοιος Ὀριησίῳ, καὶ νέαν ἔφησεν, Τίτα πλουτοῖαν ἀπολάβῃ. Πρὸς μὲν οὖν ταῦτα μετρίως ἔχει τὸ Σύριππειον ἐκεῖνον·

Πρῶτον μὲν οὖν τοῦδε τοῖς ἀρχήσιοις γάρ
Τίτην σὴν νομίζειν διειλαν, λέγειν·

"Ομοιον γάρ εἰσι τῷ Ἡρακλῇ μαλακίαιν ὄντειδίζειν, καὶ
κατηγορεῖν αἰσχροκόρδειαν Κάτωνος. Εἰ δὲ ἄλλη
πη μὴ καλῶς πέπρακται πρὸ τὸν γάμον, ἐπισκεπτέον.
Ἐγγυησάμενος γάρ τὴν Μαρκίαν δὲ Κάτων, καὶ τὸν
οἶκον ἐπιτρέψας ἐκίνη, καὶ τὰς Θυγατέρας, αὐτὸς
ἔδικε τοῦ Πομπήιον.

LIII. Απ' ἐκείνης δὲ λέγεται τῆς ἡμέρας μῆτρας κα-
φαλήν εἴτι καίραις θαῖς, μῆτρα γένεσια, μῆτρα στέφατον
ἐπιθίσθαι, πένθους δὲ καὶ κατηφείας τῷ βαρύτη-
τος ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς τῆς πατρίδος ἐν σχῆμα, γε-
νάντων δμοίως καὶ νικημένων, ἄχρι τελευτῆς διαφυ-
λάξαι. Τότε δὲ κλήρῳ λαχὼν Σικελίαν, διεβη μὲν
αἱ Συρακούσαις πυθόμενος δ', Λασίνιον Πολλίωνας
παρὰ τῶν πολεμίων ἀφίχθαι μετὰ δυνάμεως τοὺς Μεσ-
σήνην, ἐπειρψε λόγου ἀπαιτῶν παρ' αὐτοῦ τῆς Δια-
βάσσεως. Ἀνταπαιτηθεὶς δὲ λόγου ὑπὲρ ἐπιένου τῆς
τῶν προγμάτων μεταβολῆς, καὶ Πομπήιον ἀποδόντος
ἐπελεοπόθεα πανταλῶς Ἰταλίαν ἐν Δυσδέκατῃ στέφατο-
πεδεύειν, πολὺν δὲ περὶ τὰ Θεῖα πλάνου εἶναι καὶ
δισάρειαν, εἰ Πομπήιον, ἐν οἷς ὑχιές φύδεν, οὐδὲ
δίκαιοις ἐπράττεν, ἀήτεητον γενόμενον, νῦν, δτε τὴν
πατρίδα βαύλεται σώζειν, καὶ τῆς ἐλευθερίας ὑπερ-
μάχεται, προλέποιτε τὸ εὔτεχνον. Αὐτοῖς μὲν οὖν

ἔφη δέντερος εἶναι Σικαλίως ἐμβαλλεῖν, ἄλλης δὲ μετάνοος ἐπερχομέγης δυνάμεως, οὐδὲ θύεισθαι τὴν γῆτον ἐν πολέμῳ ἀπολέσθαι· χωρεῖν δέ πρός τὸ κράτοντον καὶ σώζεσθαι παρατιθέσσας τοῖς Συρακουσίοις ἐξεπλευσιν. Ἀφιερμένος δὲ πρὸς Πομπήϊον, ὅπει μὲν εἴχετο μιᾶς γνώμης, χρονοτριβεῖν τὸν πόλεμον· ἄλλη πλέον διαλύσαις, καὶ μὴ βουλόμενος ἐν ἀγῶνι χείροι γενομένην τὴν πόλιν αὐτὴν ὑφ' αἰνῆς παθεῖν τὰ ἔσχατα σιδηρῷ διακριθεῖσαν. Ἄλλα δέ τούτων ἀδελφῶν Πομπήϊον ἔπεισε καὶ τοὺς συνίδρους φηρίσασθαι, μήτε πόλιν ὑπῆκοον Ρωμαίον διαφεύγειν, μήτε ἄγδρας Ρωμαῖον ἔξω παρατάξσεις ἀγαπεῖν· καὶ δόξῃ τὴν ἥνεγκα, καὶ προσηγάγετο πολλοὺς τῇ Πομπήϊον μαριδί, τὴν ἐπιείκειαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἡμέρον ἀσπασμένους.

LIV. Ἐκπεμφθεὶς δ' εἰς Ἀσίαν, ὡς τοῖς ἐπειδὴ συνάγοντις πλοῖα καὶ στρατιὰν ὀφέλιμος γάνοιστο, Σιρβίλλαν ἐπηγάγεισθε, τὴν ὀδελφήν, καὶ τὸ Δευκαύλλον παιδίον ἐξ ἐκείνης γεγονός. Ἦκολοθθησε γάρ αὐτῷ χηρεύοντα, καὶ πολὺ τῶν εἰς τὸ ἀκόλαστον αὐτῆς διαβολῶν ἀφεῖλεν, ὑποδῦνα τὴν ὑπὸ Κάτωνι φρουρῶν καὶ πλάνην καὶ διειστὰν ἐκοναιώσει. Ἄλλ' δὲ Καῖσαρ οὐδὲ τῶν ἐπ' ἐκείνη βλασφημιῶν τὸν Κάτωνος ἐφείσατο. Πρὸς μὲν οὖν τὰλλα τοῦ Κάτωνος οὐδὲν, ὡς ἔστιν, ἐδεήθησαν οἱ Πομπήϊον στρατηγοί· Ερδίους δὲ παιδοῖ προσαγαγόμενος, καὶ τὴν Σερβίλλαν αὐτόθι καὶ τὸ παιδίον ἀπολιπὼν, ἐπανῆλθε πρὸς Πομπήϊον, ἦδη πολὺκῆς τε λαμπρᾶς καὶ

τονεικής διαδίμωσις περὶ αὐτὸν οὖσης. Τέλος δὴ καὶ μάλιστα τῆς γκώμης κατάφωρος ἔδοξε γεγονόνεας Πομπήϊος. Περιηγεὶς μὲν γάρ τικτικόισι τῷ Κάτωνι τὴν τῶν νέων ἡγεμονίαν· ἵσαν δὲ παντακούσιν μὲν αὐτὸν ἀλάτιους αἱ μάζαιμοι, λιθυργικά δέ καὶ κατασκοπικά καὶ ἄφρωκτα πάμπληθη. Ταχὺ δὲ ἐνισήσας, οὐ διδαχθεὶς ὑπὲρ τῶν φίλων, ὡς ἐν ἐστι περάλαιον· Κάτωνι πάσης πολιτείας, ἐλευθερῶσαι τὴν πατρίδα, καὶ γένηται κύριος τηλικαύτης· δυνάμεις, ἡς ἀν ήμέρας καταγγενίσαντας Κατσαρα, τῆς αὐτῆς ἐκείνης ἀξιώσει καὶ Πομπήϊον τὰ ὅπλα καταθέσθαι, καὶ τοῖς νόμοις ἐπευθαίρεται, μετέγνω, καίπερ ἡδη διειλεγμένος αὐτῷ, καὶ Βύβλον ἀπάδειξε ταῦταρχον. Οὐ μήνησθε τό γε παρὸτε τοῦτο τῆς προδυνμίας τοῦ Κάτωνος ἀμβλυτέρας· ἀλλὰ καὶ λέγεται πρὸς τινα μάζην πρὸ τοῦ Αὐρθροχίου, αὐτοῦ τε Πομπήϊδυ παρορμῶντος τὴν δύναμιν, καὶ τῶν ἀλλων ἔκαστον ἡγεμόνων εἰπεῖν τι· καὶ προτρέψασθαι καλεύοντος· ἀργᾶς καὶ φωκῆ τοὺς στρατιώτας ἀκούειν· Κάτωνος δὲ μετὰ πάντας, δσα καιρὸν εἶχε τῶν ἀπὸ φιλοσοφίας ἀκούειν, λαγομένων περὶ ἐλευθερίας καὶ ἀρετῆς καὶ Θενάτου καὶ Ὀδόης διελθόντος αὐτοπαθῶς, καὶ τελευτῆς τραγικοτος τὸν λόγον εἰς θεῶν ἀνάκλησιν, ὡς παρέβοι καὶ ἐφορώντων τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνα, τριλικούντος ἀλαλαγμὸν γεράσθαι καὶ τοσοῦτον πίσημα τῆς στρατιᾶς ἐπαρθείσης, ὥστε πάντας ἀπέβοντας μεστοὺς ἐπὶ τὸν κίνδυνον ὁρμῆσαι τοὺς ἡγεμόνας. Τρεψαμένων δὲ καὶ κρατησάκτων ἀφείλετο τὴν παρ-

τελὴ χέκην δὲ Καίσαρος θαύμαν, τῇ Πομπηῖον χρη-
σάμενος εὐλαβείᾳ καὶ ἀπιστείᾳ περὶ τὸ εὐτύχημα.
Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς περὶ Πομπηῖον γέγραπται.
Χαίρονταν δὲ πάνταν καὶ μεγαλυνόνταν τὸ ἔργον, δὲ
Κάτων ἀπεδάκρυε τὴν πατρίδα, καὶ τὴν ὀλέθριον
καὶ κακοδαιμονικὴν φιλαρχίαν ὡδήρετο, πολλοὺς καὶ
ἄγαθοὺς δρῶν πολίτας ὑπὸ ἄλληλων πεπικρέτας.

LV. Ἐπεὶ δὲ Καίσαρα διώκων Πομπήιος εἰς Θρα-
σαλίαν ἀρετέουγμα, πολλὰ καταλιπὼν περὶ Δυρράγχιον
ὅπλα καὶ χρήματα καὶ σώματα συγγενῆ καὶ οἰκεῖα,
πάντων ἀπέδειξεν ἡγεμόνα καὶ φύλακα τὸν Κάτωνα,
πεντεκαΐδεκα απελαράς ἔχοντα στρατιωτῶν, διὰ πλοτῶν
ἴματα καὶ φύλακον τοῦ ἀνθρώπου. Ἡτομένῳ μὲν γάρ πάρ-
των εἶναι βεβαιώσατον ἐνθυμίζεν· εἰ δὲ νικῶν, μὴ ἐπε-
τρέψειν παρθεταχρήσασθαι τοῖς πράγμασιν, ὡς προή-
ρησαν ἐν Δυρράγχῳ μετὰ Κάτωνος. Γενομένης δὲ τῆς
κατὰ Φάρσαλον ἡτηγ., οὕτως ἐστη τοῖς λογισμοῖς δὲ
Κάτων, ὡς, εἰ μὲν τεθνήκοι Πομπήιος, εἰς Ἰταλίαν
τοὺς σὺν αὐτῷ περαιώσαν, αὐτὸς δὲ προσωτάτω τῆς
τυραννίδος ἐπὶ φυγῇ βιωσθείος· εἰ δὲ σώζοιτο, πά-
τιν ἐκείνῳ διαφυλάξων τὴν δύναμιν. Οὕτω δὴ δια-
βαλὼν εἰς Κέρκυραν, δρου τὸν ναυτικὸν ἥν, ἐξιτα-
το μὲν Κικέρωνι τῇ; ἀρχῆς, ὡς ὑπατικῷ στρατηγο-
κός· οὐ δεξαμένου δὲ Κικέρωνος, ἀλλ' ἀπάραντος
εἰς Ἰταλίαν, ἵδων τὸν Πομπήιον ὑπὸ αὐθαδείας καὶ
φρονήματος ἀκαίρου βουλίμενον κολαΐζειν τοὺς ἀπο-
πλέοντας, πρώτῳ δὲ μέλλοντα τῷ Κικέρωνι προσφέ-

φιν τὰς χεῖρας, ἐγουσθέτησεν ἴδια καὶ κατεπράῦνεν
ώστις τὸν Κικέρωνα περισῶσας σαφῶς ἐκ Θανάτου,
καὶ τοῖς ἄλλοις ἄδειαν παρασχεῖν.

LVI. Τεκμαιρόμενος δὲ, Πομπήιον Μάγνον εἰ;
Δίγυπτον, ἢ Λιβύην, διεκπεσεῖθαι, καὶ σπεύδων
πρὸς ἐκεῖνον, ἀνήχθη μὲν ἔχων ὑπαντας, ἔπλει δὲ,
πρῶτον ἀπιέναι διδοὺς καὶ ὑπολείπευθαι τοὺς οὐ
προσθύμως συστρατευομένους. Ἀψάμενος δὲ Λιβύης
καὶ παραπλέων ἐντυγχάνει. Σέξτῳ, τῷ γεωτέρῳ τῶν
Πομπήιον παιδῶν, ἀγγέλλοντι τὴν ἐπ' Δίγυπτον
τοῦ πατρὸς τελευτὴν. Πάντες μὲν οὖν βαρέως ἡγεγ-
καν, οὐδεὶς δὲ μετὰ Πομπήιον ἡξίου, Κάτωνος παρ-
δυτος, οὐδὲ ἀκούειν ἄλλον ἡγεμόνα. Λιὸς καὶ Κά-
των αἰδούμενος καὶ οἰκτείρων ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ
πίστεως δεδωκθίας πειρατὴν ἐπὶ ξένης ἐρήμους καὶ ἀπό-
ρους ἀπόλιπεν, ὑπέστη τε τὴν ἀρχὴν, καὶ πάρηλ-
θεν εἰς Κυρήνην· ἐδέξαντο γάρ ἐκεῖνον, δλίγαις
ἡμέραις ἐμπροσθετεν ἀπόκλεισαντες λαβιηνόν. Ἐν-
ταῦθα πυνθανόμενος, Σκυπίωνα, τὸν Πομπῆιον
πεγυθεφόν, ὑπὸ Ιόβα τοῦ βασιλέως ἀγειλῆφθαι, καὶ
Οὐαροντοῖτοι, δις ἦν ὑπὸ Πομπῆιον Λιβύης ἀπο-
δειγμένος ἡγεμὼν, εἶναι σὺν αὐτοῖς μετὰ δυνάμεως,
ἔξωρμησε. πεζῇ χειμῶνος ὥστε, πολλοὺς μὲν δυνόντας
κομίζοντας συναγαγὼν, πολλὴν δὲ λειτεντίαν, ἔτι
δὲ ἄρματα καὶ τοὺς καλογένους ψύλλους ἐπαγόμε-
νος, οἵ τε δήγματα τῶν θηρόιον ἴωνται τοῖς στό-
μασιν ἐλκούτες ἴδυ, αετά τε τὰ θηρία κιτετάρδοντες
ἀμβλύνουσι καὶ κηλούσιν. Ἡμέρας δὲ συρρεῶς ἐπειδὴ

τῆς πορείας γνωμήσῃς, πρῶτος ἡγήσατο, μήτε ἵππος,
μήτε ὑπόκυγέως χρησάμενος. Ἐδείπει δὲ καθημένος
ἄφ' ἣς ἡμέρας τὴν κατὰ Φύρσαλον ἔγνω ἡστεν· καὶ
τοῦτο τῷ λοιπῷ προσέθηκε πάθει, τὸ μὲν κατακλε-
θῆναι, πλὴν καθεύδων. Ἐν δὲ Λιβύῃ διαγεγόντειν
χαράκης ἐξήγαγε τὴν σφραγίδαν; ἦσαν δὲ μυρίαι ἀλ-
γον ἀποδεσμεῖς.

LVII. Τὰ δὲ πράγματα ποιᾶς εἶχε τοῖς περὶ Σι-
τίουν καὶ Οὔρον, ἐκ διαφορῶν καὶ σιδουρῶν ὑπο-
δυομένοις καὶ θεραπεύουσι τὸν Ἱόβαν, οὐκάντετὸν
ὅτια βαρύτητα φράστηματος καὶ δυνατοῦ διετοποιεῖσθαι
καὶ δύταμιν· δις γε Κάστων πρῶτον ἐπευγχάνειν μά-
λλον, μάζον ἐθῆκε τὸν ἑαυτοῦ Θρόνον τοῦ Σιτίουνος
καὶ τοῦ Κάστωνος. Οἱ μέντοι Κάστων ὡς εἶδεν, ἔρως
τοῦ ἑαυτοῦ Θρόνου μετέθηκεν ἐπὶ Θάτερα, μάζον
λαμβάνειν τὸν Σιτίουν, παῖτερ ἐχθρὸν ἔστιν; καὶ
ταῦτα καὶ βιβλίοις ἐπιδεικνύται βίλασσηρίας ἔχειν πατεῖ τοῦ
Κάστωνος. Εἴτα τοῦτο μὲν εἰς οὐδέποτε τίθεται λόγον
· δὲ Φιλόστρατον ἐν Σικαλίᾳ μάζον εἶχε παριποταῖον
ἰπὲ τιμῆς φιλοσοφίας, ἐγκαλεῖσθαι. Τέλος δὲ οὖν καὶ
τὸν Ἱόβαν ἔτενες, μορφούχον εὐφράτεις πεποιημένον
ἑαυτοῦ τοὺς περὶ τὸν Σιτίουν, πάκιδους διηγεί-
ται. Άξεινται δὲ πάνταν ἄρχειν αὐτῶν, καὶ πρώ-
την περὶ Σιτίουν καὶ Οὔρον ἐξεισαμένων καὶ
παραδιδόντων τὴν ἥγεμοτάσιαν, οὐκ ἔφη παταλέουσιν
τοὺς γόρμους, περὶ ὅν τῷ καταλέοντι πολέμονα, οὐδὲ
ἑαυτὸν ἀντιστρέψαντας ὅπει, παρέβητος ἀνθυ-
πάτον, προστέξαντι. Αρθίππας γάρ δὲ Σιτίουν ἀπε-

δίδειτο, αὐτὸν δάρσος εἶχον οἱ πολλοὶ δεῖ τοῦθομα
πατορθώσιν, ἀρχοτος ἐν Λιβύῃ Συκεωνος.

LVIII. Ἐπεὶ μέντοι τὴν ἀρχὴν δὲ Συκίων παρε-
κύβησεν εὐθὺς ἐβούλετο, Ἰόβα χαριζόμενος, Ἱτυκαι-
οντος ἡβηδόντος ἀποκτεῖναι, καὶ πατεσκάγει τὴν πόλιν,
ὡς τὰ Καισαρος φρονοῦσαν, οὐχ ὑπέμεινεν δὲ Κάτων,
ἀλλὰ μαρτυράμενος καὶ πεκραγώς ἐν τῷ συκεδώνῳ,
πᾶς Θεολυτῶν, μόλις ἔξείλετο τῆς ὁμοίητος αὐτῶν
τοὺς ἀνθρώπους· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν διηθέντων, τὰ
δὲ τοῦ Συκεωνος ἀξιοῦντος, ἀνεδέξατο φρουρήσειν
τὴν πόλιν, ὡς μήτε ἔκοῦσαι, μήτ' ἔχουσαι Καισαροι
προσεγένοιτο. Καὶ γάρ ἦν εἰς ἄπαντα τὸ χωρίον ἀρέ-
λιμον καὶ διαφέρει τοῖς ἔχουσιν· ἔτι δὲ μᾶλλον ὅτι
τοῦ Κάτωνος ἐρέθεσθη. Καὶ γάρ σίτον εἰσῆγαγεν
δηροβάλλοντα πλήθει, καὶ πατεσκεύασσε τὰ τείχη,
πύργους ἐπαιρόμενος, καὶ τάφρους ὀχυράς καὶ χα-
ρακώματα πρὸ τῆς πόλεως βαλλόμενος. Ἱτυκαίων
δὲ τοὺς μὲν ἡβῶντας ἐν τοῖς χαρακώμασι τίσακεν φί-
σσον, τὰ δπλα παραδόγντας αὐτῷ, τοὺς δὲ ἄλλους ἐν
τῇ πόλει συνεῖχεν, ἵσχυρῶς ἐπιμελόμενος, μὴ ἀδι-
κεῖσθαι, μηδὲ πάσχειν πακᾶς ὑπὸ τῶν Ρωμαίων.
Θύλαι δὲ πολλὰ καὶ δρήματα καὶ σίτον ἔξεπεμψε τοῖς
ἐπὶ στρατοπέδου, καὶ διλας εἶχε τοῦ πολέμου τὴν
πόλιν τάμιεῖον. Ά δὲ Πομπηῖον συνεβούλευε προβε-
ρον, καὶ τότε Συκεωνι, μὴ μάχεσθαι πρὸς ἄνδρας
πολεμιστὴν καὶ δειγάντα, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ χρῆσθαι, πᾶ-
σαν ἀκμὴν, ἢ τυραννίς ἴσχυει, μαρτιύροντες τούτων
δὲ Συκεωνος ὑπὲν ἀνθράκειας κατεργάζεται· καὶ ποτε τῷ

Κάτων δειλίαν ὀποιδέαν ἔγραψεν, οὐ μὴ μόνον αὐτὸς ἀγαπᾷ παθήμανος ἐν πόλει καὶ τείχεσιν, ἀλλὰ μηδὲ ὑπέρσυν ἐφ πρὸς τὸν παιρὸν εὐθαρσῶς χρῆσθαι τοῖς λογισμοῖς. Πρὸς ταῦτα δὲ Κάτων ἀντέγραψεν, ὃς ἔτοιμος ἦστιν, οὐδὲς ἡγαγεν αὐτὸς εἰς Λιβύην, διπλάτας καὶ ἵππεις πάραλαβὼν, εἰς Ἰταλίαν περιποιοῦν, καὶ Καίσαρα μεθιστάντας καὶ τρέπειν ἀπ' ἐκείνων πρὸς αὐτὸν. Μᾶς δὲ καὶ τούτοις δὲ Σκυπίων κατεγέλλα, πάνυ δῆλος ἐν τῷ αὐτῷ ἀχθόμενος δὲ Κάτων τῇ παραχωρήσει τῆς σφραγῖς, ὃς οὔτε τῷ πολέμῳ καλῶς τὸν Σκυπίωνα χρησθμένος, οὐτε, ἀν παρελόγως εὐτυχῆσῃ, μέτριον ἐν τῷ πρατεΐν πρὸς τοὺς πολίτας ἴσθμενον. Διὸ καὶ γνώμην εἶχεν δὲ Κάτων, καὶ πρὸς τοὺς συνήθεις Πεγανούς, οὐ χρηστὸν μὲν ἐλπίδας ἔχειν ὑπὲρ τοῦ πολέμου δι' ἀπειρίαν καὶ θραυστήρα τῶν ἡγεμόνων εἰ δὲ οὐν εὐτυχίαν τις γίνεται, καὶ καταλυθεῖη Καίσαρ, οὐ ματῶν ἐν Ρώμῃ, φεύξεωθει δὲ τὴν χαλεπότητα καὶ πικρίαν τοῦ Σκυπίωνος, ἥδη τότε δεινά; καὶ ὑπερηφάνους ποιουμένον κατὰ πολλῶν ἀπειλάς. Απέβη δὲ μᾶλλον, ή προσδόκια· καὶ περὶ ἐπόρου βαθύτερον ἤκει τις ἀπὸ στρατοπέδου τριταῖος, ἀγγέλλων, διε, μάχης μεγάλης πρὸς Θάψῳ γενομένης, διέφθαρτον παντεῖπασι τὸν πρόδηματα, καὶ πρατεΐ Καίσαρ τῶν στρατοπέδων· Σκυπίων δὲ καὶ Ἰόβας σὺν ὄλγοις ἱκτυφεύγεσιν, ἡ δὲ ἄλλη δύναμις ἀπόλελε.

- LIX. Τούτων προσπεσθεῖσιν, ή μὲν πόλεις, οἷς εἴκας ἐν τυπεῖ καὶ πολέμῳ, πρὸς τοιούτον ἀγγελμάτῳ κακοῦ διῆν ἕπορδων γενομένη, μόλις ἐαυτὴν ὄντας

τειχῶν κατεῖχεν· ὃ δὲ Κάτων προεύθω, τότε μὲν ὡς
 ἔκαστοις ἀπέβηται διαθέουσι καὶ βοῶσιν, ἐπιλαμβα-
 νόμενος καὶ παραμυθούμενος, ἀφῆρε τοῦ δόους τὸ
 περιθαμβές καὶ ταροχῶδες, ὡς οὐ τηλεούτου θεώς
 γεγονότιαν, ἀλλ᾽ ἐπὶ μιᾶς αἰρομένων τῷ λόγῳ, καὶ
 κατέστησε τὸν θόρυβον. Ἀμαὶ δὲ ἡμέρᾳ τὸν τρι-
 κούσιον, οἵ τε ἔχοντα βουλῆς, ‘Ριωμαίους μὲν δύτας,
 ἐν δὲ Αἰρέῃ προεγματινόμενος ἀπὸ ἐμπορίας καὶ
 δακτειώμενον, εἰς ἵερον Λιδίας ἐκήρυττε συνέπεια, καὶ
 θεοὺς παρησαν ἀπὸ συγκλήτου, καὶ παιδας φύγειν.
 Ἐτι δὲ συλλεγομένων ἐκείνων, προσελθὼν ἀθρούμενος
 καὶ μετ' εὐσταθείας, ὁσπερ οὐδενὸς καινοῦ γεγονό-
 τος, βιβλίον ἔχων ἐν ταῖς χερσίγι ἀνεγένωσκεν. Ἡ
 δὲ ἀγαγραφὴ τοῦ πρὸς τὸν πόλεμον ὄργανον, ἔπλευ-
 σιον, τόξον, ὅπλιτῶν. Ἐπει δὲ συνηλθούσης ἀρξά-
 μενος ἀπὸ τῶν τρικούσιων, καὶ διελθὼν πολὺ ἔπει-
 τον τῆς προθυμίας αὐτῶν καὶ τῆς πίστεως, ἦν ἐπε-
 θεῖξαντο καὶ χρήμασι καὶ σώμασι καὶ βουλαῖς ὥφε-
 λιμενετοις γενθμενοι, παρεκάλει μὴ διαλυθῆναι, ταῖς
 ἐλπίσιν ἕπασκον αὐτῷ φυγὴν ἴδιαν, ἢ ἀπόδρασίν τι-
 να, παριζόμενον. Μη γάρ ἐν ταῦτῷ συμμένεται, καὶ
 πολεμούντον ἡστον καταρρογήσειν Καίσαρα, καὶ φρε-
 σεύσθαι μᾶλλον δρομένων. Βουλεύεσθαι δὲ ἐκέλευτον
 αὐτοὺς ἑπέρ αὐτῶν, οὐδέτερα μεμφόμενος, ἀλλ᾽ εἰ
 μὲν τρέποντο τῇ γνώμῃ πρὸς τὴν τύχην, τῆς ἀνάγκης
 θησαμένος τὴν μεταβολὴν· ἰσταμένοι δὲ πρὸς τὰ
 δεινά, καὶ δεχομένοι τὸν ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας κιν-
 δυνον, οὐκ ἐπαινεούμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ θεωρε-

σόμενος τὴν ὄρετήν, καὶ παρέξιν ἔστων ἀρχοντα
καὶ συναγενεῖσμενον· ἄχρις οὖ τὴν ἀσχάτην τύχην
τῆς πατρόθεος ἐξαλέγεναις, ην οὐχὶ Ἰτύκην, οὐδὲ
Ἄδρούμητον οὔσαν, ἀλλὰ Ῥώμην, πολλάκις ἐκ χα-
λεπωτέρων σφαλμάτων ὑπὸ μεγέθους ἀναφέρεσθαι.
Πολλῶν δ' αὐτοῖς εἰς σωτηρίαν καὶ ἀσφαλείαν ὑπο-
κειμένων, καὶ μεγίστου τοῦ πρὸς ἄνδρα πολέμειν
ἐπὶ πολλὰ τοῖς καιροῖς ἀνθελκόμενον, Ἰβηρίας τη
πρὸς Πομπήιον ἀφεστώσης τὸν γέον, αὐτῆς τε τῆς
Ῥάμης οὐπος δι' ἀήθειαν πατατάπαις δεδεγμένης τὸν
χαλινὸν, ἀλλ' ἀταξιοπαθεύσης, καὶ συνεξανισταμέ-
νης πρὸς πᾶσαν μεταρθολήν, οὐδὲ τὸν αἰνδυρὸν εἶναι
φευκτέον, ἀλλ' ἔχει γ διδάσκαλον τὸν πολέμιον, ἀφε-
δοῦνται τῆς ψυχῆς ἐπὶ ταῖς μεγίσταις ἀδικίαις, οὐχ
ἄστερ διατοῖς, εἰς τὸν εὐτυχέστατον βίον κατορ-
θοῦσιν, ἣ πταιούσιν εἰς τὸν εὐπλεύσιατον Θάνατον,
τὴν ἀδηλότητα τοῦ πολάμου τελευτᾶν. Οὐ μὴν ἀλλ'
ἐκείνους γε δεῖν ἔφη βουλεύεσθαι καθ' ἕαυτοὺς, συν-
ευχόμενος ἀγτὶ τῆς προσθετοῦ ὄρετῆς καὶ προθυμίας
αὐτοῖς τὰ δόξαντα συνενεγκεῖν.

LX. Τοιαῦτα τοῦ Κάτωνος εἰπόντος, ἥσαν μὲν οἱ
καὶ τοῖς λόγοις ἀγόμενοι πρὸς τὸ Θαρρεῖν, οἱ δὲ πλει-
στοι πρὸς τὸ ἀδεῖς καὶ γενναῖον αὐτοῦ καὶ φιλάν-
θρωπον ὀλίγου δεῖν ἐκλαθόμενοι τῶν παρόντων, ὡς
μόνον δύτα τοῦτον ἀήτεητον ἡγεμόνα, καὶ πάσης
κριτικονα τύχης, ἐδέοντο χρῆσθαι καὶ σώματισ ει-
τῶν καὶ χρήμασι καὶ δπλοις, δπως αὐτὸς ἔγνωκε
κρῆττον γάρ, ἐπείρηψ πειθαμένους ἀποθανεῖν, ἦ-

σώζεσθαι προδόντιας ἀφειήν τοσαύτην. Εἰπάγτος δέ τινος, ώς χρὴ ψηφίσασθαι δούλοις ἐλευθερών, καὶ τῶν πλείστων συνεπαίνεσάντων, οὐκ ἔφη τρῦτο ποιήσειν δὲ Κάτων· οὐ γάρ εἶναι νόμιμον, οὐδὲ δίκαιον· αὐτῶν μέγιτοι τῶν δισποτῶν ἀφέντων, τοὺς ἐν ἡλικίᾳ δέχεσθαι. Γνομένων δὲ πολλῶν ὑποσχέσων, καλεύσας ἀπογράφεσθαι τὸν βουλόμενον, ἀπῆλλάττετο, καὶ μετὰ μικρὸν ἦκεν αὐτῷ γράμματα παρὰ Ἰόβα καὶ Σκιπίωνος· Ἰόβα μὲν, ἐν δρει μεμνυμένου μετ' ὀλίγων, ἐρωτῶντος, δὲ τι πράξειν δεδοκται τῷ Κάτωνι· καὶ γάρ περιμένειν Ἰτύκην ἐκλιπόντα, καὶ πολιορκουμένῳ μετὰ στρατοῦ; εἰς ἐπιβοηθήσειν· Σκιπίωνος δὲ πρὸς ἄκρη τινὶ γανλοχοῦντος οὐ πόρρω τῆς Ἰτύκης, ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς καρδοκοῦντο.

LXI. Ἐδοξεν οὖν τῷ Κάτωνι τοὺς γραμματοφόρους ἐπισχεῖν, ἄχρις οὗ βασιώσῃ τὰ παρὰ τῶν τριακοσίων. Οἱ μὲν γάρ ἀπὸ βουλῆς ἦσαν πρόδυοι, καὶ τοὺς οἰκέτας εὐθὺς ἀφιέντες ἐλευθέρους ἅπλιζον. Τῶν δὲ τριακοσίων, ἀτε δὴ πλωτικῶν, καὶ δανειστικῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς οἰκέταις τῇ: οὐσίας ἔχοντων, οὐ πολὺν οἱ Κάτωνος λόγοι χρόνον ἐμπειναγτες ἐξέρρησαν. Καὶ καθάπερ τῶν σωμάτων τὸ μὲν ἀναδέχεται φαδίως τὴν θερμότητα, καὶ πάλιν μεθίησι, τοῦ πυρός ἀποχθέντος ψεκόμενα· παραπλησίως ἔκείνους δὲ τοῖς Κάτοιν δρόμονς ἀνεζητούσι καὶ διεθέρμανεν, αὐτοὺς δὲ ἔσαντες λόγων διδόγτας δὲ Καλαρόδος φόβος ἐξέργουσας τῇ;

πρὸς Κάτωνα καὶ τὸ καλὸν αἰδοῖς. „Τίκες γάρ, ἔρασται, δύνεις, καὶ τίνι τὸ πρωτασφμενον ποιεῖν ἀπιξιοῦμεν; Οὐχὶ Καῦσαρ μὲν οὗτος, εἰς δὲ τὴν ἡ Ρωμαϊκῶν ἀπιστημένην ἴσχυς; ἡμῶν δὲ Σκιπίων οὐδεὶς, οὐδὲ Πομπήιος, οὐδὲ Κάτων. Ἀλλ' ἐν οἷς καιροῖς πάντας ὕνθρωποι ταπεινότεροι τῶν προσηκόντων διὰ φόβου φρονοῦνται, ἐγτρύπτοις ὑμεῖς ὑπερμαχοῦντες τῆς Ρωμαίων ἐλευθερίας, πολεμοῦμεν ἐξ Ἰτύκης,· τῷ Κάτων μετὰ Πομπηῖου Μάγνου φεύγων ὑφεῖτο τῆς Ἰταλίας· καὶ δούλους ἐλευθεροῦμεν κατὰ Καίσαρος, οἵ τοις ἐλευθερίᾳ, δύον ἀπέκεινος θέλησε μέτεστιν; Ἀλλ' εἴ τιν, ὡς μοχθηροὶ, γνόντες ἁυτοὺς, παραιτώμεθα τὸν κρατοῦντα, καὶ πέμψωμεν τοὺς δεησομένους.“ Ταῦτα οἱ μετριώτατοι τῶν τριακοσίων παρήγουν. Οἱ δὲ πλεῖστοι τοῖς συγκλητικοῖς ἐπιβαίλευον, ὡς, εἰ τούτους συλλάβοιεν, οὐασόμενοι τὴν πρὸς αὐτοὺς ὀργὴν τοῦ Καίσαρος.

LXII. Οἱ δὲ Κάτων, ὑπονοῶν τὴν μεταβολὴν, οὐκ ἥλεγχε. Τῷ μέντοι Σκιπίωνι καὶ τῷ Ἰθέρῳ γράψας ἀπέγεισθαι τῆς Ἰτύκης, ἀπιστίᾳ τῶν τριακοσίων, ἐξέπεμψε τοὺς γραμματοφόρους. Τῶν δὲ ἵππέων οἱ διαφυγόντες ἀπὸ τῆς μάχης, ἀριθμός οὐκ εὑκαταφρόνητος, προσέλασαντες τῇ Ἰτύκῃ, πέμπουσι πρὸς τὸν Κάτωνα τρίτις ἄνθρωπος, οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἀπό πάντων ἔχοντας. Οἱ μὲν γάρ ἀπιενται πρὸς Ἰθέρον, οἱ δὲ τῷ Κάτωνι προσχωρεῖν ὄρμητο· τοὺς δὲ καὶ δέος εἶχεν εἰς Ἰτύκην παριέντα.

Ταῦτα δὲ Κάτων ἀποέσθε, τοῖς μὲν τριακοσίοις ἐπελένοις προσέβηντο Μύρκου 'Ρούθριον, ἀτρέμα τας ἀπογραφὰς τῶν ἐλευθερούντων δεκάδικον, καὶ μὴ προσβικτέμενον· αὐτὸς δὲ τοὺς συγκλητικοὺς ἀναλαβὼν, προσῆλθεν ἔξω τῆς Ἰτύης, καὶ τοῖς ἵπποισις ἐνέτυχεν, δεύτερος μὴ προσέθεται 'Ρωμαῖον ἄνδρας ἀπὸ Βενδῆς τοσούτους· μηδὲ 'Ιόβαν ἐλέσθαι σφραγῆγες ἀντὶ Κάτωνος· ἀλλὰ σώζεσθαι κοινῇ καὶ σόζειν, παρελθούσις εἰς πόλιν ὅπειτα κατάρχεις ἀλώσιμον, εἰς δὲ την πάμπολλα σῖτον καὶ τὴν ἄλλην πλοαστευτὴν ἔχουσαν. Ταῦτα δὲ καὶ τῶν συγκλητικῶν δεομένων καὶ δακρυνθεντῶν, οἱ μὲν ἵπποις διαλέγοντο τοῖς ἵππεῦσιν· δ δὲ Κάτων ἐπὶ χώματος τίτος παθίσας μετὰ τῶν συγκλητικῶν, ἀνέμενε τὰς ἀποκρίσεις.

LXIII. Εν δὲ τούτῳ παρῆν δὲ 'Ρούθριος, σὺν δρυῇ κατηγορῶν τῶν τριακοσίων ἀκοσμίαν πολλήν καὶ Θρησκίαν, ὡς πλισταμένων καὶ διαταρασσόντων τὴν πόλιν. 'Εφ' οἵς οἱ μὲν ἄλλοι πανιδπασιν ἀπογνότιες ἑαυτῶν εἰς δύπονα καὶ ὀθυρμοὺς ἐξέπεισον· δ δὲ Κάτων ἐκάλεντος τε Θαρσίνεω ἐπειρᾶτο, καὶ πρὸς τοὺς τριακοσίους ἐπειμψεν, ἀνυμένας καλεῖσθαι. Οἱ δὲ ἀπὸ τῶν ἵππεων ἥκον, οὐ μέτρια προστάττοντες. 'Εφασαν γάρ, οὕτε 'Ιόβα δεῖσθαι μισθοδοτοῦντος, οὔτε Καίσαρα φοβιζεσθαι, Κάτωνος αὐτῶν ἀρχοντος· Ἰτυκαίοις δὲ, Φοίνιξιν ἀνθρώποις τύμεταβόλοις, συγκαθείργυνσθαι, δεινὸν εἶναι· καὶ γάρ εἰ τοῦτο ἀτρεμοῦσιν, δταν Καίσαρ ἐπέη, συνεπιθήσεσθαι καὶ προδώσειν. Εἴπερ οὖν δεῖται

τις πότερην σύρπαλμούντων καὶ συρπαρθρών, ἀμφο-
λίὸν ἄποντας Ἰτυκάίους, ἢ διαρθρώσας, οὗτος εἰς
πόλεις αὐθαράν παλεύειν· καὶ βαρβάρων πολέσσων.
Ταῦτα δὲ Κάτων ἔγραψε μὴ δεωῶς ἡγεῖτο καὶ βάρ-
βαραι, πορφύριος δὲ ἀπαρχήτο, βουλεύεσθαι μετά
τῶν τριακοσίων. Καὶ παραλθὼν αὖθις εἰς τὴν πό-
λιν ἐνεπέγγοντες τοῖς ὀνδράσιν, οὐκέπειτα συῆφας, οὐδὲ
παράγοντες πλαστοράντοις ὅπερι· αἰδοῖς περδίᾳ αὐτότοι,
ἄπειροι δὲ γαλεραιάνουσιν, εἴ τις αὐτοὺς βιάζοπε
πολεμῶν. Καίσαρι, μὴ δυναμένους, μαθήτην βουλευό-
ντους. Ἐπειτα δὲ καὶ παραφθέγγυόντο περὶ τῶν συγ-
κλητικῶν, ὡς παθετικὸν ἐν τῇ πόλει, Καίσαρος
παρόντος. Άλλα τούτο μὲν, ὡς οὐκ ἀκούονται, δὲ
Κάτων παρῆντας· καὶ γὰρ ἦν ὑπόκομψτιρος· φέρετο
τις αὐτῷ· προσελθὼν ἀπήγγειλε, τοὺς μὲν ἵκπεῖς
ἀπίστας, φρεστεῖς, μηδὲ πανταχού οἱ τριτιθοῖσι
κατέτηνται· τούς δὲ τηνακόματαν· οὐδὲ τριποτηθεῖσιν;
Ἐβάδεις μετά
τῶν φίλων ἐξανατάς· καὶ θεωρόμενος ἡδη προε-
χαρημέντας, ἕπτον λιβάνην, ἐδίσκει πρός αὐτούς. Οἱ
δὲ ἰδόντες ἀσφενοὶ προσαλαύνονται, καὶ ἐδέξαντο καὶ
παρενέλουν σάλεσθαι μετ' αὐτῶν. Τύτε καὶ διερρύ-
σσαι τὸν Κάτωνα φωτίν, ὑπέρ τῶν συγκλητικῶν διέ-
μινον καὶ πυροτείνεσται τὰς χεῖρας, ἐπίων δὲ καὶ τοὺς
ἵππους ἀπατερέφεντα, καὶ τῶν ὅπλων ἀντιλαμβα-
νόμενον, μέχρις οὐκ πατειργάσσετο τὴν γοῦν ἡμέραν
διώνην ἐπικείνεστας διφραλῆ τοῖς ἀνδράσι· φυγὴν
παρασχεῖν.

LXIV. Ως αὖτε ἔγραψε μάντις ἀράκτο, καὶ τοὺς

μὲν ἐπὶ ταῖς πόλεσι κατάστησε, τοῖς δέ τὴν ἀκραγ
φυλάττειν προθέμαται, ὡδεσσαν οἱ τριακόσιοι, μὴ
δίκηη δῶσι τῆς μεταβολῆς^τ καὶ πρὸς τὸν Κάτωνα
πέμποντες, ἰδέοντο πάντως ἀφιέσθαι πρὸς αὐτόν.
Οἱ δὲ συγκλητικοὶ περιχνθέντες οὐκ εἶπε, οὐδὲ ἔφε-
σαν προσεπειθαί τὸν κηδεμόνα καὶ σωτῆρα τοῖς ἀπί-
στοις καὶ προδόταις. Σαφεστάτη γάρ, ὡς ἔοικεν,
αἰσθητοῖς τοῖς παρίστη καὶ πόθος καὶ θεῦμα τῆς
τοῦ Κάτωνος ἀρετῆς πᾶσιν δρακόντη τοῖς ἐν τῇ Γεύκη
χειρομένοις, ὡς οὐδὲν ἄρεια κιβδηλον, οὐδὲ ἀπαιτη-
λόν, ἐμέμικτο τοῖς πρεστομάντοις ὑπ' αὐτοῦ. Πέ-
λπις δὲ ἀκτρωπος ἐανιὸν ἐγνωκὼς ἀνακαίν, δειπνοὺς
πάνους ἀπόκει, καὶ φροντίδας καὶ ἀδίκας εἶχεν ὑπὲρ
ἕλλων, ὅπως εἰς ἀσφαλές καταστήσας ἀπαλ-
λάξαιτο τοῦ ζῆν. Οὐ γάρ ήν ἀδηλος ἡ πρὸς τὸν
θάνατον αὐτοῦ φρεάτ, καὶ πειρ οὐ πάσχοντος. Ταῦ-
τανεν οὖν τοῖς τριακοσίοις, παραμυθησάμε-
νος τοὺς συγκλητικοὺς^τ καὶ μέρος ἦν πρὸς αὐτοὺς,
χάριν ἔχειν δμολογοῦντας, καὶ δεομάνους τὰ μὲν
ἄλλα χρῆσθαι καὶ πιστεύειν· εἰ δὲ Κάτωνες οὖκ εἴ-
σιν, οὐδὲ τὸ Κάτωνος φρεγημα χωροῦσιν, οὐκέτε
ρειν τὴν ἀσθέτειαν αἰτῶν· ἐγνωκτες δὲ οὖν Κα-
τωρος δεῖσθαι καὶ πέμπειν πρὸς αὐτούν, ὃπερ ἐπεί-
τον μάλιστα καὶ πρώτου ποιήσεσθαι δέησιν· εἰ δὲ
μὴ παίθοιεν, οὐδὲ αὐτοῖς διδομένην δέξονται τὴν
χάριν, ὅλλ ἄχρις ἀν ἐμπράσιν, πολεμήσειν ὑπὲρ
ἔπισίουν. Πρὸς ταῦτα δὲ Κάτων ἐπαινέσσας τὴν εὐ-
τοικη, ἔρη, χρῆσαι τῆς αὐτῶν συνηρίας ἐνεκα πέμ-

πεν κατά τάχος, ὑπέρ αὐτοῦ δὲ μὴ δεῖθαι πε-
κριτημένοις γάρ εἶναι δέησιν, καὶ οὐδεούντων πα-
ραιστοιν· αὐτὸς δ' οὐ μόνος ἀγέτητος γεγονόντι
παρὰ πάντων τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ ταῦτα, ἃρ' ὅσαν
ἔβούλετο, καὶ πρατεῖν Καΐσυρος ταῖς καλοῖς καὶ δι-
καιοῖς· εἰπεῖν δ' εἴναι τὸν ἐαλοπότικον καὶ γενικό-
μένον· ἂν γάρ θρυλίτος πράγτων κατὰ τῆς πατρίδος
πάλαι, γῶν ἔξαρστος καὶ παραρπάθας.

LXV. Ταῦτα διαλέχθεις τοῖς τριακοσίοις ἀπηλ-
λούσσετο· καὶ πνεύμονος, Καίσαρι πᾶσαι ἄγουσται
τὴν στρατιὰν ἥδη καθ' ὁδὸν εἴναι· „Πατεῖ, εἴπει,
ἄς εἰς ἄγρος ἡμᾶς ἀπίνος.“ Καὶ τραπέμενος πρὸς
τοὺς συγκλητικούς, ἐπέλευθε μὲν μάλλειν, ἀλλ', ἐν
παραμένοντιν· οἱ ἵπποις, σώζεσθαι. Καὶ τὰς μὲν
ἄλλας ἀπέκλινες θύρας, μιᾷ δὲ τῇ πρὸς Θάλπουσαν
φρούριον, τὸ τε πλοῖον τοῦ ὑψοῦ ἐκνεύειν, καὶ
ταῦτας ἐπερελεῖτο, πανῶν τὰς ἀδικίας, καὶ διε-
λύεται τοὺς θορίβροντας, καὶ τοὺς φτερώντας ἔχοντας
ἔφοδοις· Εἶπε δὲ Μάρκος Ὁκτώβιος, ἄγων δέο
τάγματα, πάτριον κατεστρατεύειν, καὶ πόμπων
ἡξιού τὸν Κάραντα περὶ ἀρχῆς δεοφίσασθαι πρὸς
αὐτὸν, ἐκείνῳ μὲν οὐθὲν ἀπεκρίνατο, πρὸς δὲ τοὺς
φίλους εἶπεν· „Εἶσαι Θαυράζομεν, δπας ἀπόδωλε τὰ
πράγματα, τὰς φιλαργύραν δρῶστος ἥρην ίν. αὐτῷ τῷ
οὐλέθρῳ βαθηκάσα παραμένονταν;“ Εν τούτοις δὲ τούς
ἵππεῖς ἀποίσας ὑπεισήσας ἥδη φέρειν καὶ ἔγειν τὰ
τῶν Ἰτυκαλαν, ὥσπερ λέφυρος, δρόμῳ συνέτεινε
πρὸς αὐτοὺς, καὶ τοῖς πρώτοις ἐντυχόντιν ὑφηρεῖτο·

τὴν δὲ ἄλλην ἔκαστος ἐφθαντες φίλτων καὶ καταπιθα-
μιος, πάντας δὲ ὅπ' αἰσχύνης σιωπήν καὶ κάτω
βλέποντες ἀπήισαν. ‘Ο δέ Κάτων, εἰς τὴν πόλιν
τοὺς Ἰευκαῖοντας συναγαγών, ἐδέστη περὶ τῶν τρια-
κοσίων, μὴ παροξύναι Καίσαρα κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ
καὶ κοινῇ τὴν σωτηρίαν πράττειν ἀλλήλοις. Εἴτα
πάλιν τραπέμενος πρὸς τὴν Θάλαιταν, ἐπεισκόπει
τοὺς ἡμβαίνοντας, καὶ τῶν φίλων καὶ ξένων δύοντας
ἔταισαν, ἥσπαζετο καὶ προσέπληψε. Τὸν δὲ νίδην
εὐκήπτειος λαβεῖν πλοῖον, οὐδὲ ἔπειτο διῆν ἀποτρέ-
ψαι πρεμέχθεντον τοῦ πετρός. Ἡν δέ τις Σταύλ-
λιος, ἀνὴρ τῇ μὲν ἡλικίᾳ ἔτος, ἵσχυρὸς δὲ τῇ γνώ-
ρῃ βουλβημένος εἶναι, καὶ τοῦ Κάτωνος ἀποριμα-
θεῖσαι τὴν ἀπόθεσιν. Τυῦτον ἡξένυ πλεῦν· καὶ γάρ
ἡν καταφανῆς μισθοκάτσαρ· ὡς δὲ εὐκήπτειον,
ἀπολ-
λωνιδη τῷ Σιεϊκῷ καὶ Δημήτρῳ τῷ Περιπατητικῷ
προσβήψας δὲ Κάτων· „Τρέτερον, εἶπεν, δρεγε,
νίδοντα τούτον μαλάξαι, καὶ καταρτίσαι πρὸς τὸ
συμφέρον.“ Αὔεδος δὲ τοὺς λοιποὺς συνταπόπτων,
καὶ χρηματίζων τοῖς διορισμοῖς, τὴν ταῦτα διέτρε-
ψε περὶ ταῦτα, καὶ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας τὸ πλεῖστον
μέρος.

LXVI. Επιτέλος δέ Λεύκιος Καίσαρ, οὐκεῖος μὲν
ἄντι Καίσαρος ἐκείνου, μέλλων δὲ πρεσβεύειν ὑπὲρ
τῶν τριακοσίων, παρεπάλει τὸν Κάτωνα λόγου αὐ-
τῷ συνυποθέσθαι πιθανόν, φέροντας περὶ ἐκεί-
νων· „Τρέρος σου μὲν γάρ αὐτοῦ καὶ χειρῶν ἐμοὶ κα-
λὸν ἄψασθαι, καὶ γένοισι προσπισεῖν Καίσαρος·“ οὐπ

εἴᾳ ταῦτα ποιεῖν δὲ Κάτων αὐτόν. „Ἐμοὶ γάρ, εἶπεν, εἰ σώζεσθαι χάριτι Κυλίαρος ἐβουλόμην, αὐτῷ βαδιστέον ἦν πρὸς ἐκεῖνον μήνον. Οὐ μοίδομαι δὲ τῷ τυράννῳ χάριν ἔχειν ὑπέρ ᾧν παραγομεῖ. Παρανομεῖ δὲ, σώζειν ὃς κύριος ᾧν αὐτῷ δεοπόθειν, οὐδὲν προσῆκεν. Ὁπως μέντοι παρατίθησῃ τοὺς τριακοσίους, κοινῇ σκοπῶμεν, εἰ βούλει.“ Γενόμενος δὲ πρὸς τούτῳ μετὰ τοῦ Δευκίου, τὸν υἱὸν αὐτῷ συνέστησε καὶ τοὺς ἑταίρους ἀπιόγκει· καὶ προπάμψας ἐκεῖνον καὶ δεξιασάμενος, ἐπανῆλθεν οἴκαδε, καὶ τὸν υἱὸν καὶ τοὺς φίλους συγκαγγάνει, ἄλλα τα πολλὰ διελέχθη, καὶ πολιτείας ἀπειπεν ἄψασθαι τῷ μειτρακίῳ· τὸ μὲν γὰρ ἄξιος Κάτωνος, οὐκ ἔτι τῇ πρόγυμνατα δέξασθαι· τὸ δὲ ἄλλως, αἰσχρόδην εἶναι. Καὶ περὶ ἐσπέραν ἡδη τρέπεται πρὸς τὸ βαλαράσσον. Ἐν δὲ τῷ λοιποῦ θατού τοῦ Σιατυλλίου μνησθείς, καὶ μέγιστος φθεγγάμενος· „Εξέπεμψας, εἶπεν, ὁ Ἀπόλλωνίδη, τὸν Σιατυλλίου ἀπὸ τοῦ φρονήματος ἐκείνου καθελών; καὶ πέπλευκε δὲ ἀνὴρ, μηδὲ ἀσπασάμενος ἡμᾶς;“ „Πόθεν; εἶπεν δὲ Ἀπόλλωνίδης, καίτοι πολλὰ διελέχθημεν· ἀλλ’ ὑψηλόδειπνοι καὶ ἀτρεπτοί, καὶ μένειν φῆσι καὶ πράττειν, διὸ μὲν οὐ πράττεις.“ Πρὸς ταῦτα φασὶ τὸν Κάτωνα μειδιώσας, καὶ εἰπεῖν· „Ἄλλα τοῦτο μὲν αὐτίκα φανεῖται.“

LXVII. Λουσάμενος δὲ μετὰ πολλῶν ἐδεήπειν καθήμενος, ὥσπερ εἰώθει μετὰ τὴν μάχην· οὐ γάρ κατεκλιθη, πλὴν καθεύδων. Συνεδέπεινον δὲ πάντες οἱ ἑταῖροι, καὶ τῶν Μεγαλών οἱ ἀρχοντες.

Καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον δὲ πότες ἔσχε μοῦσαι πολλὴν
καὶ χάριν, ἄλλων ἐπ' ἄλλοις λόγων φιλοσόφων κυ-
κλούντων· ἀχρις οὐκ περιῆλθεν ἡ δητησίς εἰς ταῦτα
δὴ τὰ παράδοξα καλούμενα τῶν Στιβάνων, τὸ μόνον
εἶναι τὸν ἄγαθον ἐλένθερον, δούλους δέ τούς, φαύ-
λους, ἀπινιας. Ἐνταῦθα δὴ, ὡς ἴκες, ἀντιβάν-
τος τοῦ Περιπατητικοῦ, σφοδρὸς μπεσών δὲ Κάτων,
καὶ τόνον προσθεῖ; καὶ τραχύτητα φωνῆς, ἀπέτευνε
πορφωτάτων τὸν λόγον, ἀγῶνι θαυμαστῷ χρησάμε-
νος· ὅστε μηδένα λαθεῖν, διτοι τῷ βίῳ πέρας ἔγνω-
κεν ἐπιθεῖς ἀπαλλάττεος θαλήν παρθεντων. Διδ
καὶ μετὰ τὸν λόγον σιωπῆς καὶ κατηφείας γενομένης
ἐν πᾶσιν, ὑναλαμβάνον αὐτοὺς καὶ ἀπάγων τῆς
ὑποψίας δὲ Κάτων, αὗθις ὑπὲρ τῶν παρθεντων ἐνέ-
βαλλιν ἔρωτάματα καὶ φροντίδας, ὡς δεδιώς μὲν
ὑπὲρ τῶν πλεόντων, δεδιώς δὲ ὑπὲρ τῶν διδευόντων
ἔρημαν ἄνυδρον καὶ βάθοβαρον.

LXXXIII. Οὕτω δὲ διαλύσας τὸ σύνθετον, καὶ
περιπατήσας μετὰ τῶν φίλων τὸν συνήθη μετὰ τὸ
δεῖπνον περίπατον, καὶ τοῖς ἄρχουσι τῶν φυλάκων,
ἢ καιρὸς ἦν, προστάξις, ἀπιὼν εἰς τὸ δωμάτιον,
ἢ δημητρία τε παῖδα καὶ τῶν φίλων ἕκαστον μᾶλλον,
ἢ προθερόν εἰώθει, προσαγαγόμενος καὶ φιλοφρο-
νηθεῖς, πάλιν ὑποψίαν παρέσχε τοὺς μᾶλλοντος. Εἰσ-
ελθὼν δὲ καὶ κατακλιθεῖς, ξεῖρας τῶν
Πλάτωνος διαλογων τὸν περὶ ψυχῆς καὶ διελθὼν
τοῦ βιβλίου τὸ πλεῖστον, καὶ ὑγαρβλέψας ὑπὲρ ἄφο-
λῆς, ὡς οὐκ εἶδε πρεμάμενον τὸ ξέφος, (διφήρησε-

γάρ δι παις, έτι δειπνοῦτος αὐτοῖς) καλέσας οἰκέτην
ἡρώτησεν, δοτις δέρβοι τὸ ἔγχειρίδιον. Σιωπῶντος
δ' ἐκείνου, πάλιν ἦν πρὸς τὸ βιβλίον· καὶ μικρόν
διαλιπὼν, ἀσπερ οὐ σπεύδων, οὐδὲ ἐπειγόμενος,
ἄλλως δὲ τὸ ξίφος ἐπιβῆτων, ἐκέλευσε κομίσαι. Δια-
τριβῆς δὲ γινομένης, καὶ μηδενὸς κομίζοντος, ἐξα-
νυπνὸς τὸ βιβλίον, αὖθις ἐκάλει καθ' ἓν τῶν οἰ-
κετῶν, καὶ μᾶλλον ἐνάτειρας τὴν φωνὴν, τὸ ξίφος
ἀπαίτειν. ἐνδές δὲ καὶ πὺξ τὸ στόμα πατάξας, ἥμα-
ξε τὴν αὐτοῦ χεῖρα, χαλεπαίρων, καὶ βοῶν ἥδη
μάγα, παρασύλλοσθαι τῷ πολεμίῳ γυμνὸς ὑπὸ τοῦ
παθός αὐτοῦ καὶ τῶν δίκετῶν· ἄχρις οὖν κλαίων δ
υῖδες εἰσέδραμε μετὰ τῶν φέλλων, καὶ περιπεσάν διδύ-
ρετο καὶ καθικότευεν. Ὁ δὲ Κάτων ἐξαναστὰς ἀνέ-
βλεψέ τε δεινόν, καὶ, „Πότε,“ ἀπεν, „έγενον καὶ ποῦ
λέληθε πυρενοίας ἥλωκώς; δτι διδάσκει μάν οὐδεῖς,
σύνδε μεταπείθει περὶ ἀν δοκῶ κακῶς βιβουλεῦσθαι,
καλέσομαι δὲ χρῆσθαι τοῖς ἐμάστον λογισμοῖς, καὶ
παροπλίζομαι; Τί δ' οὐχὶ καὶ συνδεῖς, ἡ γενναῖε,
ἴδυ πατέρα, καὶ τὰς χεῖρας ἀποστρέψεις, μέχρις
ἄν ἐλθὼν Καΐσαρ εῦρῃ με μηδὲ ἀμύνασθαι δινάμε-
νον; Οὐ γάρ εἰς ἐμαυτόν γε δέομαι ξίφους, διον
καὶ τὸ πνεῦμα βραχὺν χρόνον ἐπισχόντα, καὶ τὴν
περιάλήν ἀπαξ πατάξαντα πρὸς τὸν τοῖχον, ἀποδα-
νεῖν διεστεῖ.“

LXIX. Ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, τὸ μὲν μειρά-
κιον ἐξῆλθε μετὰ κλαυθμοῦ, καὶ πάντες οἱ λοιποὶ
τῷ δὲ Λημητρίᾳ καὶ τῷ ἀποδιλογίδῃ μάνοις ὑπολε-

φθεῖσι προσέργον ἥδη λαλῶν: „Η που καὶ ὑμῖν; Ἐφη,
δίδοκται βίᾳ κατέχειν ἄνδρα τοσοῦτον ἡλικίας ἐν τῷ
βίῳ, καὶ παθημένους αὐτοῦ σιωπῆ παραφυλάσσειν,
ἢ λόγου ἡκετε πομπούστες, ὡς οὐ δειγδν, οὐδὲ αἰ-
σχρόν ἔστιν, ἀποφούντα σωτηρίας ἐτέρας Κάτωνα
τὴν ἀπὸ τοῦ πολεμίου περιμένειν; Τί οὖν οὐ λέγετε
παλιθούσις ἡμᾶς ταῦτα καὶ μεταδιδάσκοντες, ἵνα τὰς
προτέρας δόξας ἐκείνας καὶ λόγους, οἵς συμβεβιώ-
χαμεν, ἐκβαλόντες, καὶ γενόμενοι διὰ Καίσαρα
σοφώτεροι, μαίζοντα χάριν εἰδῶμεν αὐτῷ; Καίτοι
βιβούλευματι μὲν οὐθὲν ἔγωγε περὶ ἐμαυτοῦ· δεῖ δέ
με βουλευσάμενον εἶναι κύριον οἷς ἔγγωνα χρῆσθαι.
Βουλεύσομαι δὲ τρόπου τινὰ μεθ' ὑμῶν, βουλευά-
μενος μετὰ τῶν λόγων, οἵς καὶ ὑμεῖς φιλεσφορεῖτε
χρῆσθαι. Θαρροῦντες οὖν ἅπιτε, καὶ κελεύστε τὸν
νῖδρον, ἢ μὴ δύναται τὸν πατέρα πειθεῖν, μηδὲ βια-
ζεσθαι.“

LXX. Πρόδρα ταῦτα μηθὲν ἀντειπόντες οἱ περὶ
τὸν Δημήτριον, ἀλλὰ δακρύσαντες ὑπεξῆλθον. Εἰσ-
πέμπεται δὲ διὰ παιδίου μικροῦ τὸ ἐγχειρόδιον·
καὶ λαβὼν ἐσπάσατο, καὶ κατενόησεν. Ότι δὲ εἶδεν
ἔστιτα τὸν ἀθέρα καὶ τὴν ἀκμὴν διαμένουσαν, εἰ-
πών· „Νῦν ἐμὸς εἰμι,“ τὸ μὲν ἔιφος ἔθηκε, τὸ δὲ
βιβλίον αὐθις ἀνεγύρισκε, καὶ λέγεται δὲς δλον
θιεξελθεῖν. Εἴτα κοιμηθεὶς ὑπὸν βωθὺν, ὥστε
τοὺς ἐκτὸς αἰσθέσθαι, περὶ μάσας νύκτας ἐκάλει τῶν
ἀπειλευθέρων Κλεάνθην τὸν ἴατρον, καὶ Βούταν,
ῷ μάλιστα πρός τὰς πολιτικὰς πράξεις ὔχρηστο. Καὶ

τοῦτον μὲν ἐπὶ Θάλασσαν ἐπεμψεν, διὸς σκεψαμένος, εἰ πάντες ἀγημμένοι τυγχάνωσι, φράσῃ πρὸς αὐτὸν· τῷ δὲ Ιατρῷ τὴν χεῖρα φλεγμαίνουσαν ὑπὸ τῆς πληγῆς, ἦν ἐπληξεὶ τὸν οἰκέτην, ἐπιβῆσαι παράσχε. Κατὰ τοῦτον ἐποίησεν ἡδίους ἄπαντας, ὃς ζωτικῶς ἔχοντος αὐτοῦ. Μετ' ὅλιγον δὲ παρῆν δὲ Βούτας, ἀπαγγέλλων, τοὺς μὲν ἄλλους ἀνῆκθαι, Κράσσον δὲ λέπτεσθαι ὑπὸ ἀσχολίας τινὸς· δοσον δὲ οὖπα καὶ τοῦτον ἐμβαίνειν· πολὺν δὲ χειρῶνα καὶ μέγα τυεῦμα κατέχειν τὴν Θάλασσαν. Τοῦτον ἀκούσας δὲ Κάτων ἐστέγαχεν οἴκτῳ τῶν πλεόντων, καὶ πάλιν ἐπεμψε τὸν Βούταν ἐπὶ Θάλασσαν, εἴ τις ἄρα παλινδρομήσας δέοιτο τινὸς τῶν ἀναγκαίων, ἀπαγγείοντάς τοι πρὸς αὐτὸν. "Ηδη δὲ δρυιθες ἥδον, καθ μικρὸν αὖθις κατηνέκθη πρὸς ὑπνον. Ἐπανελθόντος δὲ τοῦ Βούτα, καὶ φράσαντος, πολλὴν ἡσυχίαν περὶ τοὺς λιμένας εἶγαι, προσέταξεν αὐτῷ τὴν Θύραν κλεῖσαι, καὶ καθῆκεν ἑαυτὸν εἰς τὸ κλινίδιον, ὃς τὸ λοιπὸν ἔτι τῆς νυκτὸς ἀναπαυσθμένος. Ἐξελθόντος δὲ τοῦ Βούτα, σπασάμενος τὸ ξύφος, ἔως μὲν ὑπὸ τὸ στῆθος· τῇ δὲ χειρὶ κρυφτεροφορούσια τὴν φλεγμονὴν χρησάμενος, οὐκ εὐθὺς ἀπῆλλαξεν ἑαυτὸν, ἀλλὰ δυσθαγαῖτῶν ἐξέπεσε τῆς καλίνης, καὶ ψόφον ἐποίησε, καταβαλὼν ἀβάκιδόν τι τῶν γεωμετρικῶν παρακείμενον· ὥστε τοὺς θραპοντας αἰσθομένους ἀναβοῆσαι, καὶ τὸν νιὸν αὐτίκα καὶ τοὺς φίλους ὑπεισελθεῖν. Ιδόντες δὲ πεφυρμένον αἷματι, τοι τῶν ἐντέρων τὰ πολλὰ προπεπτωκότα, οὐντά

δ' αὐτὸν ἔτι καὶ βλέποντα, δειγμῶς γὰρ οὐκαντις,
ἔσχον, δοῦτος προσελθὼν ἐπειρᾶτο, τῶν ἐντε-
ρων ἀτρώτων διαμεινάντων, ταῦτά τε καθιστᾶν,
καὶ τὸ τραῦμα διαφέροντειν. Μηδὲν ἀνήγεγκεν δοῦτος
Κάτων καὶ συνεφρόδυησε, τὸν μὲν ἰστρόν ἀπεώσατο,
ταῖς χερσὶ δὲ τὰ ἔντερα σπαράξας καὶ τὸ τραῦμα
ἐπαναφέρηξας ἀπέθακεν.

LXXI. Εν ᾧ δοῦτος εἰς φέτο χρόνῳ τοὺς
χιτά τὴν ρίκιαν πάντας ἡσθῆσθαι τὸ πάθος, ἐπὶ¹
ταῖς Θύραις ἦσαν οἱ τριακόσιοι, καὶ μικρῷ οὐτε-
φον δοῦτος ἡθροιστο τῶν Ἰεναιῶν, μικρῷ φονῷ τὸν
εὐεργέτην καὶ σωτῆρα καὶ μόνον ἐλεύθερον καὶ μό-
νον ἀγέτητον καλοῦνταν. Καὶ ταῦτα ἐπραττον, ἀγ-
γελλομένου προσιέναι Καίσαρος· ἄλλ' οὔτε φόβος
αὐτούς, οὔτε καλακεῖα τοῦ κρατοῦντος, οὔτε η πρὸς
ἄλληλους διαφορὰ καὶ στάσις ἀμβλυντέρους ἐποίησε
τῇ πρὸς Κάτωνά τιμῇ. Κοσμήσαντες δὲ τὸ φῶμα
λαμπρῶς, καὶ πομπῇ ἐπιφανῆ παρασχόντες, καὶ
θάψαντες παρὰ τὴν Θάλασσαν, οὗ κανὸν ὑκθριάς ἐφέ-
στηκεν αὐτοῦ ξιφήρης, οὕτως ἐτράποντο πρὸς τὸ
σώζειν ἑσυτούς καὶ τὴν πόλιν.

LXXII. Καίσαρ δέ, πυνθανόμενος παρὰ τῶν
ἀφρικνοτριμένων, ὑπομένειν ἐν Ἰτύκῃ τὸν Κάτωνα,
μηδὲ φεύγειν, ἄλλα τοὺς ἄλλους προπέμπειν, αὐ-
τὸν δὲ καὶ τοὺς ἑταίρους καὶ τὸν υἱὸν ἀθεῶς ἀγαστρέ-
φεσθαι, διστέκμαρτον ἥγεῖτο τὴν γυνάμην τοῦ ἀν-
δρός, μέτι δὴ τὸν πλεῖστον λόγον ἔχων ἐπείνου, καὶ
προσῆγε μιτά τῆς δυνάμεως ἐπειγόμενος. Μηδὲ δο-

ηκουσε τὸν Θάνατον αὐτοῦ; λέγεται τοσούτον εἰπεῖν· „Ω Κάτων, φυσιῶ σοι τοῦ θανάτου· καὶ γάρ εἶμοι σὺ τῆς σαυτοῦ σωτηρίας ἐφθάνησας.“ Τῷ γάρ δυτὶ σωθῆναι Κάτων ἀνασχόμενος ὑπὸ Καίσαρος οὐκ ἀν οὗτῳ δοκεῖ καταισχύνει τὴν αὐτοῦ δόξαν, ὡς ποιημῆσαι τὴν ἐκείνου. Τὸ δὲ πρᾶγματὸν ἄν, ἄδηλον· εἰκάζεται δὲ τὰ χρησιμέρα περὶ Καίσαρος.

LXXIII. Ἐτελεύηστ δὲ Κάτων ἔτη διεῖν δύοντα παντήκοντα βεβιωκώς. Ὁ δ' οὐδὲς αὐτοῦ ὑπὸ Καίσαρος μὲν σόδεν ἡδικήθη· λέγεται δὲ δάφνημος γενέθαις, καὶ περὶ γυναικας οὐκ ἀνεπληπτος. Ἐν δὲ Καππαδοκίᾳ ἔνω τενὶ χρησάμενος, Μαρφαδάτῃ, τῶν βασιλικῶν, ἔργοντι γύναιον εὑρεπές, καὶ πλεονε παρ' αὐτοῖς, ἦ καλῶς εἶχε, διατριβων χρέον, ἐπιπλέτερο, τοιαῦτα γραφόγνων εἰς αὐτόν.

Ἄνθεον Κάτων βαδίζω μετὰ τριάνταν διμέρους
Κατ·

Πόρους ταῦ Μαρφαδάτης, δέος φύσις· φυγὴ μέση
Ψιχὴ γάρ ἐκαλεῖτο τοῦ Μαρφαδάτου τὸ γύναιον.
Κατί ἔτι·

Ἐδήνης καὶ λαβέκεδε ὁ Κάτων· βασιλικὴ φυγὴ· ἔγιε·
Ἄλλα πᾶσάν γε τὴν τοιαύτην ἐξήλειψε καὶ ἥρανες
τῷ Θανάτῳ δίσκλειστην. Ἀγωνιζόμενος γάρ ἐν Φιλίπποις πόθες Καίσαρος καὶ Ἀντώνιον ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας, καὶ κλινομένης τῆς φάλαγγος, οὗτε φυγεῖν,
οὔτε λαθεῖν ἀξιώσας, ἄλλα προκαλούμενος τοὺς
πολεμίους, ἐμπροσθετην ἐπιτὸν ἐμφανίζων, καὶ συνεξόρμηγ τὸν συμμένοντας, ἐπειτι, θαῦμα τῆς

ἀρετῆς τοῖς ἐναντίοις παρασχών. "Ετι δὲ μᾶλλον ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάτωνος, οὕτε σωφροσύνης, οὔτε ἀνδρείας ἀπολειφθεῖσα, (Βρούτῳ γάρ συνώκει τῷ κτεναντὶ Καλσαρα) αὐτῆς τε τῆς συνωμοσίας μετέσχε, καὶ προήκατο τὸν βίον ἀξέως τῆς εὐγενείας καὶ ἀρετῆς, ὡς ἐν τοῖς περὶ Βρούτου γέγραπται. Στατύλλιος δὲ, φῆσας μιμεῖσθαι Κάτωνα, τότε μὲν ὑπὸ τῶν φιλοσόφων ἐνωλύθη, βούλομενος ἔαυτὸν ἀνελεῖν· βούτερον δὲ τῷ Βρούτῳ πιστότατον ἔαυτὸν παρασχών καὶ χρησιμώτατον, ἐν Φιλίπποις ἀποθανεῖν.

ΑΓΙΣ ΚΑΙ ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ.

Οὐκ ἀτόπως τινὲς, οὐδὲ φαῦλας, συγκεῖσθαι πρό;
ιοὺς φιλοδόξους ὑπονοεῖντι τὸν ἐπὶ τῷ Ἰέρῳ μῆνα,
ὡς δὴ λαβόντες τὴν τεφέλην ἀντὶ τῆς Ἡρας, καὶ τῶν
Κανταύδων οὗτως γενομένων. Καὶ γάρ οὗται τῆς ἀρε-
τῆς ὥσπερ εἰδώλῳ τινὶ, τῇ δόξῃ, συνόντες, οὐδὲν
εἰλικριγές, οὐδὲν ὀμολογήματον, ἀλλὰ γέται, καὶ μικτά
πολλά πράττουσιν, πᾶλος ἄλλας φοράς φιρόμενοι,
ζῆλοις καὶ πάθεσιν ἐπακολουθοῦντες· δπερ αἱ Σε-
φοκλέους βοτῆρες ἐπὶ τῶν ποιμνίων λέγονται·

Τυθοις γὰρ ὅπεις διεπόταις δουλεύομεν,

Καὶ τῶνδε ἀνάγκη παλ ειπόντας κλέων.

"Οπόρ ἀληθῶς οἱ πρός ἐπιθυμίας δχλῶν καὶ δρμάς πο-
λιτευόμενοι πάσχουσι, δουλεύοντες καὶ ἀκολουθοῦν-
τες, ἵνα δημαγγογοί καὶ ἔρχονται διομάζωνται. Κα-
θάπερ γάρ οἱ πρωρεῖς τὰ ἐμπροσθεκ προορώμ' οἵ
τῶν πυθερητῶν, ἀφορῶσι πρός ἐκείνους, καὶ τὸ
προστασσόμενον ὑπὸ ἐκείνων ποιοῦσιν οὗτοι οἱ πο-
λιτευόμενοι, καὶ πρός δύξαν δρῶντες, ὑπηρέται μὲν
τῶν πελλῶν εἰσὶν, δημομα δ' ἔρχονται ἔχουσιν.

ἀρετῆς τοῖς ἐναντίοις παρασχών. "Επι δὲ μᾶλλον ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάτωνος, οὔτε σωφροσύνης, οὔτ' ἀνδρείας ἀπολειφθεῖσα, (Βρούτῳ γάρ συνώκει τῷ κτείναντι Καίσαρα) αὐτῆς τε τῆς συνωμοσίας μετέσχε, καὶ προήκατο τὸν βίον ἀξέως τῆς εὐγενείας καὶ ἀρετῆς, ὡς ἐν τοῖς περὶ Βρούτου γέγραπται. Σιατύλλιος δὲ, φῆσας μιμεῖσθαι Κάτωνα, τότε μὲν ὑπὸ τῶν φιλοσόφων ἐνωλύθη, βουλόμενος ἑαυτὸν ἀνελεῖν· ὕστερον δὲ τῷ Βρούτῳ πιστότατον ἑαυτὸν παρασχών καὶ χρησιμώτατον, ἐν Φιλίπποις ἀποθανεῖν.

ΑΓΙΣ ΚΑΙ ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ.

Οὐκ ἀτόπως τινές, οὐδὲ φαύλως, συγκεῖσθαι πρό;
τοὺς φιλοδόξους ὑπενοοῦσι τὸν ἐπὶ τῷ Ἰέρᾳ μῆθα,
ὡς δὴ λαβόντες τὴν γεφέλην ἄντι τῆς Ἡρᾶς, καὶ τῶν
Κενταύρων οὗτος γενομένων. Καὶ γάρ οὗτοι τῆς ἀρε-
τῆς ὥσπερ εἰδώλῳ τινὶ, τῇ δόξῃ, συνθέτες, οὐδὲν
εἴλικριγές, οὐδὲν ὡμολογημένον, ἄλλα γέται, καὶ μικτά
πολλά πράγματα, ἄλλοτε δὲ τοις φοράς φιρθμανοι,
ζήλοις καὶ πάθεισιν ἐπακολουθοῦντες· δπερ οἱ Σε-
φοκλέους βοτῆρες ἐπὶ τῶν ποιμνίων λέγοντες·

Τούτοις γὰρ δυτες διεπέται δουλιέσθαι.

Καὶ τῶνδε διάγκη καὶ εισπάνταν κλέονται.

"Οπαρ ἀληθῶς οἱ πρὸς ἐπιθυμίας δχλῶν καὶ δρμάς πο-
λιτευόμενοι πάσχουσι, δουλεύοντες καὶ ἀκολουθοῦν-
τες, ἵνα δημαγωγοί καὶ προχοντες δυρμάζονται. Κα-
θάπερ γάρ οἱ πρωρεῖς τὰ ἔμπροσθεκ προορώμενοι
τῶν πυθερητῶν, ἀφορᾶσι πρὸς ἐκείνους, καὶ τὸ
προστασθμένον ὑπὲρ ἐκείνων ποιοῦσιν οὗτοις οἱ πο-
λιτευόμενοι, καὶ πρὸς δύξαν δρῶντες, ὑπηρέται μὲν
τῶν πολλῶν εἰσὶν, δυρμα δὲ δρόκοντας ἔχουσιν.

II. Ὁ μὲν γάρ ἡ πηκριβωμένος καὶ ταλαιπώς ἀγαθός οὐδέ τὸν δλως δέξης δέσιτο, πλὴν διηγη πάροδον ἐπὶ ταῖς πράξεις διὰ τοῦ πιστεύεσθαι δίδωσι. Νέος δέ τοι δικις καὶ φιλοτίμος δοτέον ἀπὸ τῶν καλῶν ἔργων καὶ δόξης τι καλλωπίσεσθαι καὶ πομπάσαι. Φυδομένων γάρ ἐν τοῖς τηλιπούντοις αἱ ἀρεταὶ καὶ βλεπατάνουσαι τὸ τε κατορθουμένον, ᾧ φησι Θεόφραστος, ἐπιβιβασθεῖνται τοῖς ἐπαίνοις, καὶ τὸ λοιπὸν αὖξονται μετὰ φρονήματος ἐπαιρέμεναι. Τὸ δὲ ἄγαν πανταχοῦ μὲν ἐπισφαλός, ἐν δὲ ταῖς πολιτικαῖς φιλοτίμοις ἀλέθριον. Ἐκφέρει γάρ εἰς μανίαν καὶ παραφροσύνην ὑπαιθρον ἔξουσιας μεγάλης ἐπιλαβομένους, διαν μὴ τὸ καλὸν ἔνδοξον εἶναι θέλωσιν, ἀλλ' ἀγαθὸν ἥγενται τὸ ἔνδοξον εἶναι. "Νοστερ οὐκ Φωκίων πρὸς Ἀγείπατρον ἀξιοῦντά τι παρ' αὐτοῦ τὸν μὴ καλῶν, „Οὐ δύνασαι,“ εἶπεν, „άμα καὶ φύλαρ Φωκίων χρῆσθαι καὶ κόλακι·“ τοῦτο λεκτίον, ἢ ὅμοιόν τι τούτῳ, πρὸς τοὺς πολλούς. „Οὐ δύνασθε τὸν αὐτὸν ἔχειν καὶ ἔρχοντα καὶ ἀκόλουθον.“ Ἐπεὶ συμβαίνει γε καὶ οὕτως τὸ τοῦ δράκοντος, οὐ φησιν δὲ μῆδος τὴν οὐρανὸν τῇ μεφαλῇ στατισάσαν ἀξιοῦν ἥγενσθαι παρὰ μέρος, καὶ μὴ διὰ πατέδης ἀκολουθεῖν ἔπειν; λαβοῦσαν δὲ τὴν ἥγεμονίαν, αὐτὴν τα ποιῶς ἀπαλλάξτειν, ἀνοίᾳ πορευομένην, καὶ τὴν μεφαλὴν παταξαίνειν, τυφλοῖς καὶ μαφοῖς μέρεσιν ἀναγκαζομένην πιρὰ φύσιν ἐπεσθαι. Τοῦτο πολλοὺς τῶν πρὸς χάριν ἀπαντα πεποιητευμένων δρῶμεν πεποιθότας Ἐξαρτήσαντες γάρ αὐτοὺς ὅχλων εἰκῇ φερόμενοι

οὐδὲ ἀναλαβεῖν δύτερον, οὐδὲ ἐπιστήματα τὴν ἀι-
ξίαν ἔδυνθεναν. Τοῦτο δέ τῷτεν εἰς τὴν παρὰ τῶν
πολλῶν δόξην ἐπῆρθεν εὑπεῖν, ἀνοίκουσιν, ἥλικηρ
ἔχει δύναμιν, ἐπὶ τῶν Τεβραίων ποτὲ Γαῖηρ τοῖς Πράι-
κοις συμπισθεῖσιν· οὓς καλλιστεῖ μὲν φύσεις, καλ-
λισται δὲ τραχύτεραις, καλλίστηρ δὲ τῆς πολιτείας ὑπε-
θεσσιν λαβόνταις, ἀπόλεσσεν οὐχ εὕτως ἐπειθυμίᾳ δό-
ξης ἄμεινος, ὡς φέρεις ἀδεξίας ἐκ προφάσεως οὐκ
ἀγεννοῦς περιεκώρε. Μηγαληρ γάρ εὔνοιαν προειλη-
φετες παρὰ τῶν πολεῖν, ἥρχύνθησαν ἐγκαταλεπταῖν,
ῶσπερ χρόος· ἀμιλλώμενοι δέ σει πολιτεύμασι χρη-
στοῖς τὰς τιμὰς ὑπερβάλλεσθαι, καὶ τιμώμενοι μᾶλ-
λον ἐξ ὧν ἐπολετεύεστο πεχαρισμάνως, καὶ τοῦτο
τὸν τρόπον ἵση φιλοτιμίᾳ πρός τα τὸν δῆμον ἀν-
τούς, καὶ τὸν δῆμον πρός ἀντούς ἐκκαθίσαντες, ἀλ-
θον ἀψάμενοι πραγμάτων, ἐν οἷς ἐπεὶ οὐκέτ' ἦν τὸ
προθῆται καλὸν, αἰσχρὸν ἥδη τὸ παύσασθαι. Ταῦτα
μὲν οὖν ἐπικριτεῖς αὐτός ἐκ τῆς διηγήσιος. Παρε-
βάλλειν δέ αὐτοῖς Λακωνικὸν ζεῦγος δημαγωγῶν,
Ἄγιν καὶ Κλεομάνην, τοὺς βασιλεῖς. Καὶ γάρ οὗτοι
τὸν δῆμον αὐξάνετες, ὕστερον ἐκπίπτουσιν πολὺν χρόνον ἀν-
ταρθεῖνοντες, δμοίως ἀπηκθάνοντο τοῦς δυνατοῖς, μὴ
βουλευμένοις ἀφεῖται τῷν συνήθῃ πλεονεξίαιν. Ἀδε-
φοί μὲν οὖν οὐκ ἥσαν ἀλλήλων οἱ Λάκωνες, αυχγε-
νεῖς δέ καὶ ἀδελφῆς ἥψατο πολιτείας, δηκτὴ τοι-
αύτην λαβόντες.

III. Ἐπὶ παρεισάντω πρῶτον εἰς τὴν πόλιν ἀργε-

ρου καὶ χρυσοῦ Κέλιος, καὶ συνηκαλεύθησε τὸν πλεί-
τον τῇ μὲν κτήσει πλεονεξίᾳ καὶ μικροδογλα, τῇ δὲ
χρήσει καὶ ἀπόλαυσει τρυφῇ καὶ μολακίᾳ καὶ πολυ-
τέλειᾳ· τῶν πλείστων ἐξέπασεν ἡ Σπάρτη καλῶν, καὶ
ταπειγαὶ πράττουσαν παρ' ἄξιαν διτέλει, μέχρι τῶν
χρόνων ἐκείνων, ἐν οἷς Ἀγις καὶ Λεωνίδας ἐβασί-
λευσον. Ἀγις μὲν Εὐρυτιωνίδης, καὶ Εὐδαμίδας παῖς,
ἕκτος ἀπὸ Ἀγησιλάου, τοῦ διαβάντος εἰς τὴν Ἀσίαν,
καὶ μέγιστον Ἑλλήνων δυνηθέντος. Ἡν γὰρ Ἀγησι-
λάου μὲν Ἀρχιδαμος, δὲ περὶ Μανδριον τῆς Ἰταλίας
ὑπὸ Μεσσαπίων ἀποθανόν. Ἀρχιδάμου δὲ πρεσβύ-
τερος μὲν νίδος Ἀγις, Εὐδαμίδας δὲ νεώτερος, δε,
Ἀγιδος ὑπὸ Ἀγηπάτρου περὶ Μεγάλην πόλιν ἀγα-
ρεθέντος ἀτέκνου, τὴν βασιλείαν ἔσχε. Τούτου δὲ
Ἀρχιδαμος, Ἀρχιδάμου δὲ στερος Εὐδαμίδας, Εὐδα-
μίδα δὲ Ἀγις, περὶ οὖν τάδε γέγραπται. Λεωνίδας δὲ
οὐ Κλεωνύμου τῆς μὲν ἐτέρας οἰκίας ἢν Ἀγιάδης· δ-
γδος δὲ ἀπὸ Παυσανίου τοῦ νικήσαντος ἐν Πλαταιαῖς
μάχῃ Μαρδόνιον. Παυσανίας γὰρ νίδην ἔσχε Πλει-
στώπατα, Πλειστώναξ δὲ Παυσανίαν· οὖν φυγέ-
τος εἰς Τεγέαν ἐν Λακωνίῳ μονος, δὲ τε πρεσβύτερος
νίδος, Ἀγησίπολις, ἐβασίλευσε, καὶ ταῦτον τελευτή-
σαντος ἀτέκνου, Κλεομβρότος, δὲ νεώτερος. Ἐκ δὲ
Κλεομβρότου πάλιν ἄλλος Ἀγησίπολις ἦν, καὶ Κλεο-
μάνης. Οὐ Αγησίπολις μὲν οὗτος ἦρξε πολὺν χρόνον,
οὗτος παῖδας ἔσχε. Κλεομάνης δὲ, βασιλεύσας μετ'
Ἀγησίπολιν, τὸν μὲν πρεσβύτερον τῶν νιδῶν, Ἀρρ-
ετατον, ἐπὶ ζῷον ἀπέβαλο, νεώτερον δὲ Κλεώπυμον πα-

τέλιπω, ὃς εὐκ ἐβασιλεύει, ἀλλ' Ἀρευς, υἱός
ῶν Κλεομέρους· Ἀρφατάτου δὲ υἱὸς Ἀρευς. Ἀρευς
δὲ πεσόντος περὶ Κάριγθον, υἱὸς ἦν Ἀρφάτατος, τὴν
βασιλείαν κατέσχεν. Ἀπέθανε δὲ καὶ οὗτος, ἡττηθεὶς
μάχῃ περὶ Μεγάλην πόλιν ὑπὸ Ἀριστοδήμου, τοῦ
τυράννου, καταλιπὼν ἐγκύμονα τὴν γυναικα. Παυ-
δίου δὲ ἄρρενος γενομένου, Λεωνίδας δὲ Κλεονύμου
τὴν ἐπιτροπὴν ἔσχεν. Εἶτα, παῖς ἐν ἡλικίᾳ γενέ-
θαι, τελευτήσατος, οὗτος εἰς αὐτὸν ἡ βασιλεία
περιῆλθεν, οὐ πάντα τοῖς πολίταις εὐάρμοστον δῆτα.
Καίπερ γάρ ἐκκεκλικότεν ἥδη τῇ διαφθορῇ τοῦ πο-
λιτεύματος δμαλῶς ὥπαντων, ἣν τις ἐν τῷ Λεωνίδᾳ
τῷν πατρῷων ἐπιφερής ἐκδιαιτησις, ἀτε δὴ χρόνου
ἡλινδημένῳ πολὺν ἐν αὐλαῖς σαρραπινᾶς, καὶ τε-
θεραπευκότι Σέλευκον, εἴτα τὸν ἐκεῖθεν δύκον εἰς
Ἐλληνικὰ πόλαγματα καὶ γόμιμον ἀρχὴν οὐκ ἐμμελῶς
μεταφέροντι.

IV. Ο δὲ Ἀγις οὕτω πολὺ παρήλλατεν εὑφυῖαι
καὶ φρονήματι ψυχῆς οὐ μόνον τοῦτον, ἀλλὰ σχεδὸν
ἄπαντας, διοι μιτ' Ἀγησίλαον τὸν μέγαν ἐβασιλεύ-
σαν, ὡστε μήπω γεγονὼς εἰκοστὸν ἔτος, ἐντεθραμ-
μένος δὲ πλούτοις καὶ τρυφαῖς γυναικῶν, τῆς τε μη-
τρὸς Ἀγησιστράτας, καὶ τῆς μάρμης Ἀρχιδαμίας, εἰ
πλεῦστι χρήματα λακεδαιμονίων ἐκέντητο, πρὸς τα-
τὰς ἥδονάς εὐθὺς ἀπισχυρίσασθαι, καὶ τὸ μὴ ἐπι-
τρέψας μάλιστα τῇ χάριτι τῆς μαρφῆς, ὠραϊσμὸν
δοκοῦντα περισπάσας τοῦ σώματος, καὶ πᾶσαν ἐκ-
δὺς καὶ διαφυγὴν πολυτέλειαν, ἐγκαλλωπίζειθαι

ταῦτα τριβωνέοι, καὶ δεῖπνα καὶ λουτρά καὶ διακές
λακωνικάς Κητεῖν, καὶ λέγειν, ὡς οὐδέν δέοιτο τῆς
βασιλείας, εἰ μὴ δι' αὐτὴν ἀναλήψοιτο τοὺς νόμους
καὶ τὰ πάτριον ἀγωγήσ.

V. Λοχήν μὲν οὖν διαφθόρας καὶ τοῦ πεσεῖν ξοχε
τὰ πρόγυμνα τῶν λακεδαιμονίων, σχιδὲν ἀφ' οὗ
τὴν Ἀθηναίων καταλύσαντες ἡγεμονίαν, χρυσίους τι
καὶ ἀργυρίους κατέπληγσαν ἑαυτούς. Οὐ μὴν ἄλλα
καὶ τῶν οἰκων διὸ Δικαιοῦργος ὥρισε φυλακτόντας
ἄριθμόν τεν ταῖς διαδοχαῖς, καὶ πατρός παδί τὸν κλῆ-
ρον ἀπολιπόντας, ὅμωσυόπτως ἡ τάξις αὕτη καὶ ἴσθ-
της διαμένουσα τὴν πόλιν ἐκ τῶν ἄλλων ἀνέφερεν
ἅμαζημάτων. Ἐφορεύσας δὲ τις ἀνὴρ Μυρατός, αὐ-
θαδῆς δὲ καὶ χαλεπὸς τὸν τρόπον, Ἐπιτάδευς ὄνο-
μα, πρόδε τὸν υἱὸν αὐτῷ γενομένης διαφορᾶς, δῆ-
τραν ἔγραψεν, ἐβάλει τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τὸν κλῆ-
ρον, φ τις ἐθέλοι, καὶ ζῶντα δοῦνται, καὶ καταλι-
πεῖν δικτιθέμενον. Οὗτος μὲν οὖν αὐτοῦ τινὰ θυ-
ρόν ἀποπιμπλάς ἔδιον, εἰσήγεγκε τὸν νόμον· οἱ δ'
ἄλλοι πλεοτέρες ἐνεκαὶ διξάμενοι καὶ κυρώσαντες,
ἐπώλεσαν τὴν ἀριστηρὰ κατάστασιν. Ἐκτῶντο γάρ
ἀφειδῶς ἥδη παραθοῦντες οἱ δυνατοὶ τοὺς προσή-
κοντας ἐκ τῶν διαδοχῶν· καὶ ταχὺ τῆς εὐπορίας εἰς
διλίγους συδίκιεσσης, πεντα τὴν πόλιν κατέσχεν, ὀπε-
λειν θερέαν καὶ τῶν καλῶν ἀσχολίαν ἐπιφέρουσα μετέ
φθόνους καὶ δυσμενείας πρόδε τοὺς ἔχοντας. Ἀπαλε-
φθησαν οὖν ἐπτακοσίων οὐ πλειονες Σπαρτιῆται,
καὶ τούτων ἕτοις ἐκπειθόντες οἱ γῆν κακηγμένοι καὶ

πλῆρος· ὁ δὲ ἄλλος ὅχλος ἀπαρδος καὶ μτιμας ἐν τῇ πόλει παρεκάθητο, τοὺς μὲν ἔξωθεν πολέμους ἀφγάνεις καὶ ἀπροθύμως ἀμυνόμενος, ἀεὶ δέ τετα ψαιρὸν ἐπιτηρῶν μεταβολῆς καὶ μεταστάσεως τῶν παρθενῶν.

VI. Άια ταῦτα δὴ καλῶ δ' Ἀγις, ὥσπερ ᾧ, πολεύμενος, ἔξισῶσαι καὶ ἀναπληρῶσαι τὴν πόλειν, ἐπερθάνει τῶν ἀνθρώπων. Οἱ μὲν οὖν γένος ταχὺ καὶ παρ' ἀπείδαις ἀπήκουσσιν αὐτῷ, καὶ συναποδίσαντο πόδες τὴν ἀρετὴν, ὥσπερ ἐσθῆται κὴν διειταν ἐπ' ἀλευθερίᾳ συμμεταβάλλοντες. Τῶν δὲ προσβυτέρων, ἃτε δὴ πόρρω διαφθορᾶς γεγονότων, συνέβαντε τοῖς πλεῖστοις, ὥσπερ ἐπὶ δισποτίην ἀγομένους ἐκ δραματῶν δεινάτας ταῖς τράμειν τὸν Λυκοῦργον· καὶ καθήπτοντο τοῦ Ἀχιλλέας ὁδυρομένου τὰ παρθενα πράγματα, καὶ τὸ παλαιὸν ἀξίωμα τῆς Σπάρτης ἐπιποθεῖσις. Αὗσανδρος δ' ὁ Λίβυος, καὶ Μαυδροκλείδας δ' Ερφανοῖς, ἕει δ' Ἀγησίλαος, ἀπεδέξαντο καὶ σιμπαρώρμησαν αὐτοῦ τὴν φιλοτιμίαν. Ἡν δὲ Αὔσανδρος μὲν ἐν θέξῃ μάλιστα τῶν πολεμῶν, Μαυδροκλείδας δὲ θεινότετος Ἑλλήνων πράγματα συσκευάσασθαι, ταῦτα συνετέθη τοῦτο καὶ δολερόν τολμηρού μεμηγμένον ἔχοντας Ἀγησίλαον μὲν, Θάον δὲ τὸν βασιλέας καὶ δυνατὸν εἰπεῖν, ἄλλοις δὲ μαλακεῖν καὶ φιλοχρήματον, ἐμφανῶς μὲν δὲ υἱός, Ἰππομέδων, ἐκένει καὶ παρεθάρην, εὐδόκιμος ἐν πολλοῖς πολέμοις ἀγῆρ, καὶ μίγα δι' εὔνοιαν τῶν γένων δυνάμενος· ἦ δὲ ἀληθῶς ἐνεπείσασα τὸν Ἀγησίλαον αὐτοῖς τῶν πραγτορέων μετασχῆν ὄφλημάτην πλῆθος ἦν, ὃν ἡλπίζειν ἀπαλ-

λαγήνεσθαι, μεταβόλων τὴν πολιτείαν. Μές οὖν τάχιστα προσηγάγετο τὸῦτον δῆμος, εὐθὺς ἐπιχειρεῖ μετ' αὐτοῦ τὴν μητέρα πείθειν, ἀδελφήν οὐσαν τοῦ Ἀγησιλάου, πλήθει δὲ πελατῶν καὶ φίλων καὶ χρεωτῶν μάγα δυναμένην ἐν τῇ πόλει, καὶ πολλὰ τὴν κοινῶν διαπρατεομένην.

VII. Ἡ δὲ ἀκούσασι, τὸ μὲν πρῶτον ἐξεπλάγη, καὶ πάτερα τὸ μειζάνιον, ὃς οὔτε δυνατῶν, οὔτε λυσιτελῶν ἐφιέμενον. Ἐπεὶ δὲ τάῦτα μὲν δὲ Ἀγησιλαος ἐθίδαισκεν ὃς καλῶς ἔξει καὶ πραχθῆσθαι συμφέροντας, αὐτὸς δὲ διατελεὺς ἐδεῖτο τῆς μητρὸς ἐπιδοῦντας πρὸς δόξαν αὐτῷ καὶ φιλοτιμίαν τὸν πλοῦτον, ὃς χρήματα μὲν οὐ δυνάμενος πρὸς τοὺς ἄλλους βασιλεῖς ἐξισωθῆναι· σατραπῶν γάρ οἰκέτας καὶ δούλους ἐπιτρόπων Πτολεμαίου καὶ Σελεύκου κεκτῆσθαι πλείστα συμπάντων· διοῦ τῶν ἐν Σπάρτῃ βασιλέων· ἐπὶ δὲ, σωφρούνη καὶ λιτότητι καὶ μεγαλοψυχῇ ταῖς ἐκείνων ὑπερβαλλόμενος τρυφαῖς, ἵσδηται καὶ κοινωνίαν καταστήσῃ τοῖς πολίταις, δηνομα καὶ δόξαν ὃς ἀληθῶς βασιλέως μεγάλου κτησόμενος· οὗτῳ μετέπειτο ταῖς γυνώμαις αἱ γυναικεῖς, ὑπὸ τῆς φιλοτιμίας ἐπαρθεῖσαι τοῦ γεανίσκου, καὶ τοσαύτη κατεσχέθησαν οἶον ἐπιπνοῇ πρὸς τὸ καλόν, ὡστε τὸν μὲν Ἀγιν δινεξορμῆν καὶ συνεπιταχύνειν, μεταπεμπομένας δὲ ταὺς φίλους παρακαλεῖν, καὶ ταῖς ἱελλαῖς διαλέγεσθαι γυναιξίν, ἅτε δὴ τοὺς Διοκεδάμονίους ἐπισταμένας κατηκδους δῆτας ἀεὶ τῶν χυρα-κῶν, καὶ πλεῖστον ἐκείναις τῶν δημοσίων, ἥ τῶν ἴδιων

αὐτοῖς, πολυπρεγμονῶν διδόνταις. Ἔντι δέ τότε τῶν λακωνικῶν πλούτων ἐν ταῖς γυναιξὶ τὸ πλεῖστον, καὶ τοῦτο τὴν πρᾶξιν τῷ Ἀγίδι δίνεται τοιούτην καὶ χαλεπὴν ἐποίησεν. Ἀγιόστησαν γὰρ εἰς γυναικες, οὐ μάνον τρυφῆς ἐκπίπουσαι δι' ἀπειφοναλίαν εὐδαιμονιζομένης, ἀλλὰ καὶ τιμὴν καὶ δύναμιν, ἢν ἐκ τοῦ πλουτεῖν ἔκαιροποντο, περικοπήμενην αὐτῶν δρᾶσαι. Καὶ πρὸς τὸν Λεωνίδαν τρυπόμενοι, παρεπάλουν διττα πρεσβύτερον, ἐπιλαμβάνοντας τοῦ Ἀγίδος, καὶ τὰ προεπιθμενα διακριλύειν. Ἐβούλετο μὲν οὖν δ' Λεωνίδας τοῖς πλουσίοις βοηθεῖν· δεδιώκει δὲ τὸν Ιῆμον ἐπειθυμοῦντα τῆς μεταβολῆς, οὐδὲν ἀστέπτας τε φανερῶς, λέθρα δὲ τὴν πρᾶξιν ἐξήτελε κακουργεῖν καὶ διαφθείρειν, ἐνευγχάνων τοῖς ἄρχοντας, καὶ διαβάλλοντα τὸν Ἀγγελόν, ὃς τυφλοτίδος μισθὸν τοῖς πάνησι τὰ τῶν πλουσίων προτείνοντας, καὶ γῆς μιταδόσεως καὶ χρεῶν ἀφέσσας πολλοὺς ὄντος μεταβολῶν διάντη δορυφόρους, οὐ τῇ Σπάρτῃ πολίτεων.

VIII. Οὐ μὴν ἀλλὰ διαπραξάμενος δ' Ἀγις ἔργον γενέσθαι τὸν Δίσαιαδρον, εὐθὺς εἰσέφερε δι' εἰτοῦ ἕρήγρατε εἰς τοὺς γέρεστας· ἵς δὲ κεφαλαῖσ, χρῶν μὲν ἀφεθῆναι τοὺς ὄφελοντας, τῆς δὲ γῆς ἀναδασθείσης, τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ κατὰ Πελλήνην χαράδρου πρὸς τὸ Ταῦγετον, καὶ Μαλέαν, καὶ Σελλασίαν, αλήρους γενέσθαι τετρακισχιλίους πεντακισχιλίους· τὴν δὲ ἔξω, μυρίους πεντακισχιλίους· καὶ ταύτην μὲν τοῖς ὄπλοφορεῖν δυναμένοις τῶν περιοίκων μερισθῆναι· τὴν δὲ ἔντες, αὐτοῖς Σπαρτιάταις· ἀπαίτηρον δῆ-

ναι δὲ τούτους ἐκ τε περιοίκων καὶ ἔβοι, οὐδὲ προφῆταις μετεοχημόδιες ἐλευθερίου, καὶ χαράντες ἄλλως τοῖς αώμαισι, καὶ καθ' ἡζικίαν ὀκμάζοντες εἶναι σύνταξιν δὲ τούτων εἰς πεντεκάδεκα γενέσθαι φιδίτια, κατὰ τετρακοσίους καὶ διακοσίους, καὶ διαιτεῖν, ἦν εἶχον οἱ πρόδυοι, διαιτᾶσθαι.

IX. Γραφείσης δὲ τῆς φήτρας, καὶ τῶν γερμάτων τοῖς ταῦτὸ ταῖς γνώμαις οὐ συμφέρομένων, ἐκκλησίαν συγκαγὼν δὲ Λύσανθρος, αὐτὸς τε διελέχθη τοῖς πολίταις, καὶ Μανδροπλεῖδας καὶ Ἀγησίλαος ἐδέοντο, μὴ δι' ὀλίγους, ἀντριψόντας αὐτοῖς, πιριϊδεῖν ἀρρέμματα τὸ ἀξέωμα τῆς Σπάρτης· ἀλλὰ τῶν τε προτέφθων χρησμῶν μηγματεῖσαι, τὴν φιλοχρηματούγην, ὡς ὀλέθρου τῆς Σπάρτης, φαλάστεαθαι διαπελευομένων, καὶ τῶν Ἑναγκαῖος ἐκ Πασιφάτις κεκομισμένων αὐτοῖς. Ἰερὸν δὲ Πασιφάτις καὶ μαντεῖον ἦν ἐν Θαλαρίαις τιμώμενον, ἦν τινὲς μὲν ἴστοροῦσι τῶν ἀτλαντίδων μίαν οὖσαν ἐκ Διὸς τὸν Ἀμμογα τεκεῖν· τινὲς δὲ Κασάνθρατ τὴν Πριάμου, τελευτήσασαν ενταῦθαι, καὶ διὰ τὸ πᾶσι φαίνειν τὰ μαντεῖα, Πασιφάτιν προσαγορευθεῖσαν. Ὁ δὲ Φύλαρχος ἀμύκλα θυγατέρα, Λάφρην τοῦγορυ, φησίν ὑποφεύγονταν Ἀπόλλονα, βουλόμενον αὐτῇ μηγῆναι, καὶ μεταβάλλουσαν εἰς τὸ φυτόν, ἐν τιμῇ τοῦ θεοῦ γενέσθαι, καὶ μαντικὴν λαβεῖν δύναμιν. Ἐφεσαν οὖν, καὶ τὸ παρὰ ταῦτης μαντεῖα προστάττειν τοῖς Σπαρτιάταις, ἵσους γενέσθαι πάντας, καθ' ὃν δὲ Λυκοθρόγος ἀξ ἀρχῆς ἐπέξει νόμον. Ἐπὶ πᾶσι δὲ βασιλεὺς Ἄγιος, εἰς μέσον παρελθάν, καὶ

βραχέων διαιλογίσεις, ἵφη συμβολάς διδόντων τῇ πόλει
τιές μεγίστας, ἦν καθίστησι· τὴν γάρ αὐτοῦ πρᾶ-
τον οὐδέποτε ἐξ μέσου τιθέντων, πολλὴν μὲν οὖσαν ἡ
τοῖς γεωργουμένοις καὶ νημομένοις, ἄντεν δὲ τούτων
ἀξιούσια τάλαντα νομίσματος ἔχουσαν· Τὸ δὲ αὐτὸν
καὶ τὰς μητρας ποιῶν, καὶ τοὺς φίλους, καὶ οἰκιώνες,
πλευσιστάτους ὅπτας Σπαρτιατῶν.

Χ. Ὁ μὲν οὖν δῆμος ἔξεπλάγη τὴν μεγαλεψυχίαν
τοῦ κατύλου, καὶ περιχαρής ἦν, ὡς δι' ἐτῶν διμού
τριακοσίων περιηγότος ἀξέον τῆς Σπαρτης βασιλέως.
Οἱ δὲ Δεοντίδαις τότε δὴ μάλιστα πρὸς τούτωντον ἐφε-
λονεύκησε. Δογιζόμενος γάρ, δι ταῦτα μὲν ἀναγκα-
σθήσεται ποιεῖν, οὐ τὴν αὐτὴν δὲ χάριν ἔξει παρὰ
τοῖς πολίταις, ἀλλὰ πάντων διμοίων, ἐν πάκτηνται,
κατατιθεμένων, μόνη τῷ ἀρξαμένῳ προσθήσομεν τὴν
τάμην, ἥδωτα τὸν "Ἄγιν, εἰ δίκαιον ἄνδρα καὶ σπου-
δαῖον ἥγεται γεγονέναι Αικοῦργον. Όμολογήσαν-
τος δὲ ἐκίνοντο „Ποῦ τότεν, Ἐρη, Αικοῦργος ἡ χριστ-
ᾶ ποκοπάς ἔδωκεν, ἢ ξένους κατέταξεν εἰς τὴν πολι-
τείαν, δι σούδας ἐγόμιζεν ὑγιαίνειν τὴν πόλιν μὴ
χρεωμένην ξενηλασίαις;“ Ο δὲ Ἅγιος ἀπεκρίνετο, μή
θειμάζειν τὸν Δεοντίδαν, εἰ τεθραμμένος ἐν ξένῃ,
καὶ πεπαιδωπομένος ἐκ γέμων σατραπικῶν, ἀγνοεῖ
τὸν Αικοῦργον, ὅτε τὸ μὲν ὀφελεῖν καὶ δαστέλλειν ὅμα-
τῳ τομίσματι συνεβαλεν ἐκ τῆς πόλεως· τῶν δὲ ἐν
ταῖς πόλεις ξένων τοῖς ἐπιτηδέμασι καὶ ταῖς
διαιταῖς ασυμρύλονς μῆλον ἐδυσχέφαινε· καὶ γάρ
ἐκείνους ἤλπινεν, οὐ τοῖς σώμασι πολεμῶν, ἀλλὰ τοὺς

βίους φύτῶν καὶ τοὺς τρόπους διδιθές, μὴ συνεντέχωννύμενοι τοῖς πολίταις, τρυφῆς καὶ μαλακίας καὶ πλεονεξίας ἐντάποις ζῆλον· ἐπεὶ Τέρρανδρον τε καὶ Θάλητα καὶ Φερεκύδην, ξένους δῆτας, διὰ τὰ αὐτὰ τῷ Λυκούργῳ διετέλουν ἄδοντες καὶ φιλοσοφοῦντες, ἐν Σπάρτῃ τιμηθῆναι διαφερόντως.
„Σὺ δὲ Ἐκπρεπῆ μὲν ἐπαιγεῖς, ἕφησεν, διὸ ἐφορεύων Φρόνιμος τοῦ μουσικοῦ σκηπάρνη τας δύο τῶν ἐντάξια χορδῶν ἐξέτεμε, καὶ τοὺς ἐπὶ Τιμοθέῳ πάλιν τὸ αὐτὸ τούτο πράξαντας· ήμας δὲ μάμφη, τρυφῆν καὶ πολυτέλειαν καὶ ἀλαζονείαν ἐκ τῆς Σπάρτης ἀναρροῦντας· ὥσπερ οὐχὶ κάκείνων τὸ ἐν μουσικῇ σοβαρόν καὶ περιττόν, δικιας ἐνταῦθα μὴ προσέλθη, φυλαττομένων, διονυ γενομένων βίων καὶ τρόπων ἀμετάξια καὶ πλημμαλεια τὴν πόλιν ἀνύμφωνον καὶ ἀνύρμοστον ἔστη πεποίηκεν.“

XI. Ἐκ τούτου τῷ μὲν Ἀγιδὶ τὸ πλῆθος ἐπηκόλουθησεν· οἱ δὲ πλούσιοι τόν τε Λεωνίδαν παρεκάλουν· μὴ σφᾶς προσέσθαι, καὶ τοὺς γέροντας, οἵς τὸ κράτος ἦν ἐν τῷ προβουλεύειν, δεόμενοι καὶ πειθούτες ἴσχυσαν, διονυ ἐνὶ πλείονας γενέσθαι τοὺς ἀποψηφισαμένους τὴν ἁγήτραν. Ὁ δὲ Λύσανδρος ἔτε τὴν ἀρχὴν ἔκων, ὥφμησε τὸν Λεωνίδαν διώσκειν κατὰ δὴ τινα τόμον παλαιόν, δις οὐκ ἐφ τὸν Ἡρακλείδην ἐκ γυναικὸς ἀλλοδαπῆς τεκνοῦσθαι, τὸν δὲ ἀπειλθόντα τῆς Σπάρτης ἵπι μετοικισμῷ πρός ἐτέρους, ἀποθνήσκειν κιλεύει. Ταῦτα κατὰ τοῦ Λεωνίδου λέγειν ἐτέρους διμάξις, αὐτὸς παρεφύλακτος

μετά τῶν συναρχόντων τὸ σφμεῖον. Ἐστι δὲ τούτοις· δι' ἐτῶν ἐννέα λαβόντες οἱ ἔφοροι γύναι καθαρὰν καὶ ἀνέληντον, σιωπῆ καθέζονται πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀποβλέποντες. Εἳν τοῦτον ἐκ μέρους τινὸς εἰς ἑτέρου μέρους ἀστήρ διάξῃ, κρίνονται τοὺς βασιλεῖς, ὡς περὶ τὸ θεῖον ἐδημαρτύρουνται, καὶ καταπιένονται τῆς ἀρχῆς, μέχρις ἂν ἐν Διλφῶν, ἢ Ὀλυμπίας, χρησμὸς ἐλθῇ τοῖς ἡλεκτροῖς τῶν βασιλέων βοηθῶν. Τοῦτο δὴ τὸ σημεῖον αὐτῷ γεγονόναι λέγων δὲ Λύσανδρος, κρίσιν τῷ Λεωνίδᾳ προῦθηκε; καὶ μάρτυρας παρεῖχεν, ὡς ἐκ γυναικὸς Ἀσιανῆς, ἣν τῶν Σελείκου τινὸς ὑπάρχων αὐτῷ συνοικίσαντος ἔσχε, τεκνώσαντο δύο παιδία· διυχεραινόμενος δὲ καὶ μισούμενος ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἐπαγέλθοι παρὰ γυνώμην οἴκαδε, καὶ διαδοχῆς ἔφημον ἀγέλοντο βασιλείου. Άμα δὲ τῇ δίκῃ Κλεόμβροτον ἐπιειδει τῆς βασιλείας ἀντιποιεῖσθαι, γαμβρὸν δύτα τοῦ Διενίδου, γένους δὲ τοῦ βασιλικοῦ. Φορηθεὶς οὖν δὲ Λεωνίδας, ἵκετης γίνεται τῇ Χαλκιοίκου, καὶ συνιᾶσσεντος ἡ θυγάτηρ τῷ πατρὶ, τὸν Κλεόμβροτον ἀπολιποῦσα. Καλούμενον δὲ πρὸς τὴν δίκην αὐτοῦ καὶ μὴ κατεβαίνοντος, ἐκείνου ἀποψηφισάμενοι τὴν βασιλείαν, τῷ Κλεομβρότῳ παρέδωκαν.

XII. Εν τούτῳ δὲ τῆς ἀρχῆς δὲ Λύσανδρος ἀπηλλάγη, τοῦ χρόνου διελθόντος. Οἱ δὲ καταστάθεντος ἔφοροι τὸν μὲν Λεωνίδαν ἀγέστησαν ἵκετεύοντα, τῷ δὲ Λυσάνδρῳ καὶ τῷ Μαρδροκλείδᾳ δίκην ἐπῆγον, ὡς παρὰ τὸν νόμον χρεῶν ἀποκοπῆς

καὶ γῆν ἀναδάσσασθαι ψηφισαμένοις. Κινδυνεύοντες οὖν ἐκεῖνοι, πείθουσι τοὺς βασιλεῖς δμοῦ γενομένους χαίρειν ἐάν τὰ τῶν ἀφόρων βουλεύματα· τοῦτο γάρ τὸ ἀρχεῖον ἴσχυειν ἐκ διαφορᾶς τῶν βασιλέων, τῷ τὰ βελτίονα λέγοντι προστιθέμενον τὴν ψῆφον, διαν αἴτιος ἐρῆη πρὸς τὸ συμφέρον· ἀμφοῖν δὲ ταῦτα βουλευθεντέα, ἄλυτον εἶναι τὴν ἔξουσιαν, καὶ παρακύρμως μαχεῖσθαι πρὸς ταῦς βασιλεῖς· ὡν μαχομένον, διαιτὴν καὶ βραβεύειν αὐτοῖς εἶναι προσῆκον, οὐχὶ πολυπραγμονεῖν διαφρονούντων. Οὕτω δὴ πεισθέντες ἀμφότεροι, καὶ μετὰ τῶν φίλων εἰς ἀγορὰν καταβάντες, ἀνέστησαν μὲν τῶν δίφρων τοὺς ἀφόρους, ἄλλους δ' ἀντ' αὐτῶν ἀπέδειξαν, ὡν εἰς ἣν Ἀγησίλαος. Ὁπλίσατες δὲ τῶν νέον πολλοὺς, καὶ λύσατες τοὺς δεδημένους, ἐγένοντο φοβεροὶ τοῖς ἑπειραντίοις, ὃς πολλοὺς ἀποκτενοῦντες. Ἀπέθανε δ' οὐδεὶς ἥπ' αὐτῶν, ἄλλοι καὶ Λεωνίδας εἰς Τεγέαν ὑπεδιόρτα βοσκηθέντος διηφθεῖραι τῷν Ἀγησίλᾳον, καὶ πέμψατος ἐπ' αὐτὸν εἰς τὴν Ἐδών ἄνδρας, πυθόμενος διηγεῖτερος ἀπέστειλε πιστοὺς, οἵ τὸν Λεωνίδαν περιουχόντος, ἀσφαλῶς εἰς Τεγέαν κατέστησαν.

XIII. Οὕτω δὲ τῆς πράξεως αὐτοῖς ὅδῷ βαθεῖούσης, καὶ μηδενὸς ἐνισταμένου, μήτε διαιωλύοντος, εἰς ἀνήρ, Ἀγησίλαος, ἀνέστρεψε πάντες τοῖς διελυμήνατο, πάλλιστον διανῦμα καὶ Ακανθικάϊατος αἰσχίστῳ τοσήματι, τῇ φιλοπλούτῃ, διαφθείρεται. Ετειδὴ γάρ ἐκέιτο μὲν ἐν τοῖς μάλισται πολλῷ

καὶ ἀγαθὴν χώραν, ὥφειλε δὲ πάμπολλα, μήτε
διαιλύσαι δυνάμενος τὰ χρέα, μήτε τὴν χώραν προσ-
σθαι βουλόμενος, ἐπεισὶ τὸν Ἀγιν, ὡς, ἀμφοτέ-
ρων μὲν ἄμα πραττομένων, μέγας ἔσοιτο περὶ τὴν
πόλιν δὲ νοιωτερισμός· εἰ δὲ τῇ τῶν χρεῶν ἀφέσει
θεραπευθεῖεν οἱ κτηματικοὶ πρότεροι, εὐκόλως ἂν
αὐτῶν καὶ παθὸν ἡσυχίαν ὑστερούν ἐγδεξομένων τὸν
ἀγαθασμόν. Ταῦτα δὲ καὶ τοῖς περὶ τὸν Λιδου-
δορον ἐδόκει, συνεξαπατομένοις ὑπὸ τοῦ Ἀγησιλάου.
Καὶ τὰ παρὰ τῶν χρεωτῶν γραμματεῖα συνεισεκέ-
καντες εἰς ἀγορὴν, ἢ κλάρια καλοῦσι, καὶ πάντας
συνθέντες εἰς ἓν, ἐπέπρησαν. Άρθείσης δέ φλογός,
οὗ μὲν πλούσιοι καὶ διαγειστικοὶ περιπεθυντες ἀπῆλ-
θον· δὲ δὲ Ἀγησιλαος, ὃσπερ ἐφυβρίζων, οὐκ ἔφη
λαμπρότερον ἁρπακέται φῶς, οὐδὲ πῦρ ἐκείνουν κα-
θαρότερον. Άξιοντον δέ τῶν πολλῶν καὶ τὴν γῆν
εὐθὺς τέμενοθαι, καὶ τῶν βασιλέων οὗτοί ποιεῖν κα-
λευόντων, ἀσχολίας τινὰς ἐμβαλὼν δὲ Ἀγησιλαος ἀεὶ,
καὶ προφάσεις λέγων, παρῆγε τὸν χρόνον· δικριτές
οὖν στρατεία συνέβη τῷ Ἀγιδι, μεταπεμπομένων τῶν
Ἀχαιῶν, συμμάχων διτον, βοήθειαν ἐκ Λακεδαι-
μονος. Αἴτωλοι γάρ ἡσαν ἀπίδοξοι διὰ τῆς Μεγα-
ρικῆς ἴμβραλούντως εἰς Πελοπόννησον· καὶ τοῦτο
κωλύσων Ἀρσατος, δὲ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγός, ἡθροιζε
δύναμιν, καὶ τοῖς ἐφόροις ἔγραψεν.

XIV. Οἱ δὲ τὸν Ἀγιν εὐθὺς ἐξέπεμπον, ἐπηρ-
άσνον τῇ φιλοτιμίᾳ καὶ προθυμίᾳ τῶν συστρατευον
μένων. Νέοι γὰρ δυτεῖς οἱ πλεῖστοι καὶ πόρητες, καὶ

τὴν μὲν ἀπὸ τῶν χρεῶν ἄδειαν ἔχοντες ἡδη, καὶ λελυμένοι, τοὺς δὲ ἀγροὺς ἐπίζουτες, ἀν επανέλθωσιν ἐκ τῆς στρατείας, νεμηθήσεσθαι, Θαυμαστοὺς τῷ "Ἄγιδι παρεῖχον ἑαυτούς· καὶ θέαμα ταῖς πόλεσιν ἥσαν, ἀβλαβῶς καὶ πράως καὶ μονογούνκ ἀφορητὲ διαπορευόμενοι τὴν Πελοπόννησον· ὥστε θαυμάζειν καὶ διαλογίζεσθαι τοὺς Ἑλληνας, οἵος ἦν ἄρα κόσμος Λακωνικοῦ στρατεύματος, Ἀγησάλαιον ἔχοντος, ἦ Λύσανδρον ἐκείνον, ἦ Δεωνίδαν τὸν παλαιὸν ἥγούμενον, δόπου πρὸς μειράκιον ὅλγου δεῖν νεώτατον ἀπάντων αἰδὼς τοσαύτη καὶ φόβος ἐστὶ τῶν στρατευομένων. Καὶ μέγετος καὶ αὐτὸς δὲ νεανίσκος, εὐτελέες καὶ φιλοπονίας καὶ τῷ μηδὲν ἴδιώτου λαμπτρότερον ἡμφίσθαι καὶ ὥπλισθαι σεμνυνόμενος, ἀξιοθέατος ἦν κατ ζηλωτὸς ὑπὸ τῶν πολλῶν· ἐπεὶ τοῖς γε πλουσίοις οὐκ ἡρεσκεν δὲ νεωτερισμὸς αὐτοῦ, δεδίστι, μὴ κίνημα καὶ παράδειγμα τοῖς πανταχόσσε δῆμοις γένηται.

XV. Συμμίξας δὲ τῷ Ἀράτῳ περὶ Κόρινθον δὲ "Ἄγις, ἔτι βουλευομένῳ περὶ μάχης καὶ παρατάξεως πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐπεδεῖξατο καὶ προθυμίαν πολλὴν, καὶ τόλμαν οὐ μανικήν, οὐδὲ ἀλόγιστον. Ἐφη γάρ, αὐτῷ μὲν δοκεῖν διαμάχεσθαι, καὶ μὴ παριέναι τὴν πόλεμον εἶσαν τὰς πύλας τῆς Πελοποννήσου προεμένους· ποιήσειν δὲ τὸ δοκοῦν Ἀράτῳ· καὶ γάρ πρεσβύτερον τ' εἶναι, καὶ στρατηγεῖν Ἀχαιῶν, φίλος οὐχὶ προστάξων, οὐδὲ ἥγησόμενος, ἀλλὰ συστρατευσόμενος ἥκοι καὶ βοηθήσων. Οἱ δὲ Σιγα-

πεὸς Βάτων αὐτὸν οὐκ ἐθέλειν μάχεσθαι φησὶ τὸν Ἀγιν, Ἀράτου καλεύοντος· οὐκ ἐντευχηκώς, οἵς Ἀράτος γέγραψε περὶ τούτων ἀπαλογίζομενος, διὸ βέλτιον ἤγαπτο, τοὺς καφποὺς σχιδὼν ἀπαντας συγκεκομισμένων ἡδη τῶν γεωργῶν, παρελθεῖν τοὺς πολεμίους, ἢ μάχη διακανθυεῖσαι περὶ τῶν δλων. Ἐπεὶ δὲ οὖν Ἀράτος ἀπέγνω μάχησθαι, καὶ τοὺς συμμάχους ἐπανέστας διαφῆκε, θαυμασθεῖς δὲ Ἀγις ἀνεζεύγνυεν, ἡδη τῶν ἔνδον ἐν Σπάρτῃ Θόριβον πολὺν ἔχόντεν καὶ μεταβολήν.

XVI. Ο γὰρ Ἀγησίλαος ἐφορεύων, ἀπηλλαγμένος οὓς ταπεινὸς ἦν πρότερον, οὐδενὸς ἐφείδετο φέροντος ἀργυρίου ὁδικήματος, ἀλλὰ μῆτρα τρεσκαιδέκατον, οὐκ ἀπαυτούσης τοις τῇς περιόδοις, παρὰ τὴν νεομοσμένην τάξιν τῶν χρόνων ἐνθύμιας τοῖς τέλεσι, καὶ παρέπραττε. Λιδιώς δὲ τοὺς ἀδέκουμένους, καὶ μισούμενος ὑπὸ πάντων, ἔτρεφε μαχαιροφόρους, καὶ φυλαττόμενος ὑπὸ τούτων κατέβατεγε εἰς τὸ ἀρχεῖον. Καὶ τῶν βασιλέων, τῷ μὲν δλως καταφρονεῖν, τὸν δὲ Ἀγιν ἴβούλετο δοκεῖν διὰ τὴν συγγένειαν μᾶλλον, ἢ διὰ τὴν βασιλείαν, ἐν τινες τῷ μῆτρει θεοῖσθαι. Λιέδωκε δὲ λόγον, ὃς καὶ αὐθις ἐφορεύσων. Λιδ καὶ θᾶσσον ἀποκινδυνεύσαντες οἱ ἐχθροὶ καὶ συστάγτες, ὃς Τεγέας ἀναφανδόν τὸν Λεωνίδαρ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν κατήγαγον, ἥδεως καὶ τῶν πολλῶν θεασμάτων ὠργιζόντο γὰρ πεφεγκασμένοι, τῇς ξώρας μὴ γεμηθείσης. Τὸν μὲν οὖν Ἀγησίλαον διέδει, ἐππομέδων, δεόμενος τῶν πολετῶν, καὶ πᾶσι

προσφιλῆς ὅν δι' ἀνδραγαθίαν, ὑπεξήγαγε καὶ διέσωσε. Τῶν δὲ βασιλέων διὰ τὸν Ἀγιόν ἐπὶ τὴν Χαλκίδοικον κατέρυγεν· διὰ δὲ Κλεομβροτος εἰς τὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἵερον ἐλθὼν ἱετενε· καὶ γὰρ εὐδόκει τούτῳ μᾶλλον διὰ Λεωνίδας χαλεπὸς εἶναι, καὶ παρεῖς τὸν Ἀγιον, ἐπὶ τοῦτον ἀνέβη στρατιώτας ἔχων· καὶ κατηγόρει μετ' ὁργῆς, διετοιμάζει τὸν ἀποβούλευσιν αὐτῷ, καὶ τὴν βασιλείαν ἀφείλετο, καὶ συνεξίθαλε τῆς πατρόθεος.

XVII. Οἱ μὲν οὖν Κλεομβροτος οὐδέτεν εἶχεν εἰπεῖν, ἀλλ᾽ ἡ πορημάγος ἐκάθητο καὶ σιωπῶν· ἦ δὲ Χειλωνίς, ἡ τοῦ Λεωνίδου θυγάτηρ, πρότερον μὲν ἀδικουμένῳ τῷ πατρὶ συνηδικεῖτο, καὶ τοῦ Κλεομβροτος τὴν βασιλείαν παραλιμόντος, ἀποστῖσσα τὴν τοῦ πατρὸς συμφόραν ἐθερψένε, καὶ παρέντι μὲν συνικέτενε, φεύγοντος δὲ, πενθοῦσα καὶ χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς τὸν Κλεομβροτον διετέλει. Τότε δὲ πάλιν ταῖς τέχαις συμμετετάβαλλονσα, μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ἱετεις ὥφθη καθεζομένη, περιβεβληκυῖα τὰς χεῖρας ἔκεινων, καὶ τῶν παιδίων τὸ μὲν ἔνθεν, τὸ δὲ ἔνθειν ὑπὸ αὐτὴν ἔχουσα. Θαυμαζόντων δὲ πάντων, καὶ δακρυόντων ἐπὶ τῇ χρηστότητι καὶ φιλοστοργίᾳ τῆς γυναικὸς, ἀψεμένη τῶν πέπλων καὶ τῆς κόμης ἀτημελῶς ἔχονταν· „Τοῦτο,“ εἶπεν, ὡς πάτερ, ἐμοὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν δψιν οὐχ διὰ Κλεομβροτον περιτέθαικεν Μέλος, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν οὐτε πακῶν καὶ τῆς σῆς φυγῆς μεμένηκέ μοι σύντροφον καὶ σύνοικον τὸ πένθος. Πότερον οὖν διῆ με, τοῦ βασιλεύοντος ἐν

Σπάρη καὶ ριζῶντος ἀγκατοβιῶνται ταῦταις ταῖς συμφοραῖς, ἣ λαβεῖν ἐσθῆτα λαμπρὰν καὶ βασιλικὴν, ἐπιδοῦνται ὑπὸ σοῦ οὐδὲ παρθένιον ἄνθρακα φουντωμένον; δεὶς εἰ μὴ παραιτεῖται σε, μηδὲ πείθει τάκτων καὶ γυναικὸς δάκρυσι, χαλεπωτέραν, οὐδὲ βούλει, δίκην ὑφέξει τῆς ανακοφθιλλαῖς, ἐπιδὼν ἐμὲ τὴν φιλετάτην αὐτῷ προσποθανοῦσαν. Τίνι γάρ ἐμὲ δεῦ ζῆν παρθένοις πρός ταὶς ἄλλαις γυναικαῖς, οὐ μήτις παρ' ἄνδρος δεομένη, μήτις παρά πατρός, Πατέρες ἔστιν; ἄλλα καὶ γυνὴ καὶ θηγάντηρ συντατυχεῖν καὶ συνατιμάζεσθαι τοῖς ἐμαυτῆς ἴγενομην. Τούτῳ μὲν οὖν εἰ καὶ τις ἡνὸς ἀπρεπής, ἐγὼ τοῦτον ἀφει-λόμην τότε σοι συνεξετασθεῖσαι, καὶ καταμαρτυρήσασαι τῶν ὑπὸ τούτῳ γενομένων· οὐ δέ τις τό-αδικημα ποιεῖς εὐεπόλογητον, οὗτοι μέγα καὶ παρα-μάχητοι ἀποφαίνοντες δὲ βασιλεύειν, ὅστις δεῖς αὐτὸς, καὶ γαμβροὺς φογεύειν, καὶ τάκτων ἀμελεῖν, εἴης δίκαιοις."

XVIII. Ἡ μὲν Χειλωνίς τοιαντα ποτνιωμένη, τότε πρόσωπον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐπέθηκε τοῦ Κλεομ-βροτού, καὶ τὸ βλέμμα διερθαρμένον καὶ συντετη-κός ὑπὸ λύπης πεφιήνεγκεν εἰς τοὺς παρόντας. Ὁ-δὲ Λεωνίδας διαλεχθεὶς τοῖς φίλοις, τὸν μὲν Κλεομ-βροτον ἐκίλευσεν ἀναστάτω φεύγειν· τῆς δὲ παι-δὸς μάντιν ἐδέετο, καὶ μὴ καταλεπεῖν αὐτὸν οὕτω φιλοῦντα, καὶ δεδωκταχθεῖν, τὴν τοῦ ἄνδρος αὐτῇ συνηρίσαν. Οὐ μὴν ἐπεισεν· ἀλλ' ἀνισταμένῳ τῷ ἀν-δρὶ θάτερον τῶν πατῶν ἐγχειρίσασα, θάτερον δ'

ἀναλαβοῦσσα, 'καὶ προσκυνήσατα τὸν βωμὸν τοῦ Θεοῦ συνεξῆλθεν· ὥστ', εἰ μὴ πάγιον διεφθαρράσσος ήν ὑπὸ κενῆς δόξης ὁ Κλεόμβροτος, εὐτύχημ' ἀπὸ ηγήσατο τὴν φυγὴν αὐτῷ τῆς βασιλείας μεῖζον εἶναι διὰ τὴν γυναικα. Μεταυτησάμενος δὲ τὸν Κλεόμβροτον ὁ Λεωνίδας, καὶ τοὺς πρώτους ἐφόρους ἐκβαλὼν τῆς ἀρχῆς, ἐτέφους δὲ ποιησάμενος, εὐθὺς ἐπεβούλευτο τῷ Ἀγιδι. Καὶ πρῶτον μὲν ἔπειθεν αὐτῷ· ὡνάστηναι καὶ συμβασιλεύειν, ὃς δεδωκότων συγγνέ μην τῶν πολιτῶν· συνεξηπατῆσθαι γὰρ ὑπὸ τοῦ Ἀγησιλάου, νέον δύτα καὶ φιλότιμον. Ἐκεῖνον δὲ ὑφορωμένου, καὶ κατὰ χώραν μένοντος, αὐτὸς μὲν ἐπαύσατο φευγακίζων καὶ κατειρωγενόμενος· Ἀμφάρης δὲ, καὶ Δημοχάρης, καὶ Ἀρκεσίλαος, ἀναβαίνοντες εἰώθεσαν αὐτῷ διαλέγεσθαι· καὶ ποτὲ καὶ παραλοβόντες ἐπὶ τὸ λουτρὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ κατήγαγον, καὶ λουσάμενον πάλιν εἰς τὸ ἱερὸν κατέστησαν. Καὶ ἦσαν πάντες μὲν αὐτῷ συνήθεις· δορές Ἀμφάρης, καὶ κιχρημένος ἔναγχος ἴμάτια καὶ ποτήρια τῶν πολυτελῶν παρὰ τῆς Ἀγησιστράτας, ἐπεβούλευτο διὰ ταῦτα τῷ βασιλεῖ καὶ ταῖς γυναιξίν, ὃς ἀποστερήσων. Καὶ μάλιστά γ' αὐτὸς ὑπακοῦσαι τῷ Λεωνίδᾳ λέγεται, καὶ παροξύναι τοὺς ἐφόρους, ὃν καὶ αὐτὸς ἦτορ.

XIX. Ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀγις τὸν μὲν ἄλλον ἐν τῷ ἀρχῇ διάτριψε χρόνον, εἰώθει δὲ κατεβαίνειν, ότε τύχαι, πρὸς τὸ λουτρὸν, ἐκεῖ συλλαβεῖν αὐτὸν ἔγνωσαν, δταν ἔξω τοῦ ἱεροῦ γένηται. Καὶ παραφυλάξαντες

ιλευμάνον, ἀπήντησαν καὶ φυκόσαντο, καὶ συμ-
προῆγον ἄμα διαλεγόμενοι, καὶ παῖς οὐτες ὡς πρὸς
εὐνήσην καὶ τέον. Ἐπιφοπὴν δὲ τινα τῆς ὁδοῦ πλα-
γίαν πρὸς τὸ δεσμωτήριον ἔχομένης, ὡς ἐγένοντο κατ'.
αὐτὴν βαδίζοντες, διὰ μὲν Ἀμφάρης, διὰ τὸ ἄρχειον
ἀψάμενος τοῦ Ἀγιδος· Ἀγω σα, εἶπεν, ἐπὶ τοὺς
ἐφόρους, ὡς Ἄγε, λόγοιν ὑφέξοντα τῶν πεποιηταν-
μένων· διὸ δὲ Δημοχάρης, εὑραστος ἄν καὶ μάγας,
τὸ ἴματον περιβαλὼν περὶ τὸν τράχηλον, εἶλεν.
Ἄλλων δὲ ἐπωθύνοντων δύπισθεν ἐκ παραπενήσης, οὐ-
δενὸς δὲ βοηθοῦντος, ἀλλ' ἐρημάς οὖσης, ἐμβάλ-
λονται αὐτῶν εἰς τὸ δεσμωτήριον. Εὔθυνς δὲ παρῆν
διὰ μεθοδόφρους ἔχων πολλοὺς, καὶ τὸ
οἴκημα περιέσχεν ἔξωθεν· οἱ δὲ ἔφοροι πρὸς τὸν
Ἄγεντα εἰσῆλθον, καὶ τῶν γεφόντων εἰς τὸ οἴκημα με-
ταπεμψάμενοι τοὺς ταῦτα βουλομένους, ὡς δὴ κρί-
σεως αὐτῷ γινομένης, ἐκέλευνον ὑπὲρ τῶν πεπραγμέ-
νων ἀπολογεῖσθαι. Γελάσαντος δὲ τοῦ γεωνίσκου
πρὸς τὴν εἰρωνείαν αὐτῶν, διὰ μὲν Ἀμφάρης οἰμοῦξά-
μενον ἐκάλει, καὶ διὰτην ὑφέξοντα τῆς ἵταμβητος·
ἄλλος δὲ τῶν ἐφόρων, οἶλον ἐνδιδοὺς τῷ Ἀγίδι, καὶ
δεικνύων ἀποφυγὴν τῆς αἰτίας, ἥρωτησεν, εἰ ταῦτ;
ἐπρεπεν ὑπὸ Λυσάνδρου καὶ Ἀγησιλάου βιασθεῖς.
Ἀποκριναμένον δὲ τοῦ Ἀγιδος, ὡς βιασθεῖς μὴν π;
οὐδενὸς, ζῆλῶν δὲ καὶ μαμούμενος τὸν Λυκοῦρ-
γον ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἔλθει πολιτείαν, πάλιν δὲ αὐτὸς
ἥρωτησεν, εἰ μετανοεῖ τοῖς πεπραγμένοις. Φήσαν-
τος δὲ τοῦ γεωνίσκου, μὴ μετανοεῖν ἐπὶ τοῖς κάλλε-

στα βεβουλευμένοις, καὶ τὰ ἔσχατα πειθαρεῖν αὐτὸν ἔδη, θάγατον αὐτοῦ κατεψηφίσαντο, καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἐκέλευσον ἀπάγων εἰς τὴν καλούμενην Δευάδα. Τοῦτο δὲ στὸν οἶκημα τῆς εἰρητῆς, ἐπειδὴ θαραστοῦσι τοὺς καταδίκους ἀποκαλύποντες. Όροιν δὲ τοὺς ὑπηρέτας δὲ λαμοχάρης οὐ τολμῶντας ἄψασθαι τοῦ Ἀγιδος, δμοίως δὲ καὶ τῶν μισθοφόρων τοὺς παρεστῶτας ἀποστρεφομένους καὶ φεύγοντας τὸ ἔργον, ὡς οὐ θεμιτὸν, οὐδὲ νενομιδμένον, βασιλέως σώματος τὰς χεῖρας προσφέρειν, διαπειλησάμενος αὐτοῖς, καὶ λοιδορηθεῖς, εἴληντες αὐτὸς εἰς τὸ οἶκημα τὸν Ἀγιν. Ἡδη γάρ ἥσθηντο πολλοὶ τὴν δύλληψιν, καὶ θρόνοις ἣν ἐπὶ ταῖς Θύραις, καὶ φῶτα πολλὰ, καὶ παρῆσαν ἡ τε μήτηρ τοῦ Ἀγιδος καὶ ἡ μάμμη, βοῶσαι, καὶ δειθμεναι, τὸν βασιλέα τὸν Σπαρτιατῶν λόγου καὶ κρέσιν τυχεῖν ἐν τοῖς πολίταις. Άιδ καὶ μάλιστα κατέψπειξαν τὴν ἀναλογεσίαν, ὡς ἐξαρπαγησομένου τυπιδός, ἀν πλείοντος ἐπέλθωσιν.

ΧΧ. Ο μὲν ωντον Ἀγις ἐπὶ τὴν στραγγάλην πορευόμενος, ὡς εἶδε τινα τῶν ὑπηρέτων δακρύοντας καὶ περιπαθοῦντα· „Πανσκέ με, εἶπεν, ὡς ἀνθρώπε, κλείσαι“ καὶ γάρ οὗτος παρανόμως καὶ ἀδίκως ἀπολλύμενος, πρετέτων εἰμὶ τῶν ἀναιρούντων·“ καὶ ταῦτα εἰπὼν, παρέδωκε τῷ βρεφῷ τὸν τράχηλον ἐκουσίας. Ο δὲ Ἀμφάρης, προειλθὼν ἐπὶ τὰς Θύρας, καὶ τὴν Ἀγηαστρεδίαν προσπεσοῦσαν αὐτῷ διὰ συνήθειαν καὶ φίλιαν, ἀραστήσας, οὐδέποτε ἔφε περὶ τὸν Ἀγιν

πέσειναι βίαιοις, οὐδὲ ἀνήκειστον· ὅπλους δὲ πάντην,
καὶ βρούλειο, πρὸς τὴν υἱὸν σίσσεινται. Ἐκεῖ-
νης δὲ παιὶ τὴν μητέρα μετ' αὐτῆς παρεῖναις δειπνό-
νης, ὥνδὲν ἔφη πολὺνειν δ' Ἀμφάρης· παιὲ δεξάμενος
ἀμφοτέρων, παιὶ τὰλιν πλεῖσταις τὰς θύρας τοῦ δε-
σμοκηρίου καλεῖσθαις, προτέραν μὲν τὴν Ἀρχιδάμειαν
παρέβωκεν, ἦδη σφόδρα πρεσβύτερην οὖσαν, παιὶ κα-
ταγογηρακυῖαν ἐν ἀξιώμασι μεγίστην τῶν πυλιτίδων,
Ἀπεθανούσης δ' ἐκείνης, ἐκελευσα τὴν Ἀγησιστρά-
ταν τὸν βαδίζειν. Μηδὲ δ' σίσσεινται τὸν τοῦ νέον
ἐθεάσατο γαμοὶ παίρησον, παιὶ τὴν μητέραν τεκράν
ἐκ τοῦ βρόχου κριμαμένην, ἐκείνην μὲν αὐτῇ τοῖς
ἄπηρέτας συγκαθέειλε, παιὶ παρέκτείνασσα τῷ Ἀγιδῃ
τὸ σῶμα, περιέστειλε παιὶ κοτεκάλυψε· τῷ δ' οὐδὲ
προσπεσοῦσα, παῖ φιλήσασα τὸ πρόσωπον· „Η πολ-
λὴ σε, εἰκέν, ὡς παῖ, εὐλάβεια παιὶ τὸ πρόσωπον καὶ
φιλάνθρωπον ἀπώλεσε μεθ' ἡμῶν.“ Ὁ δὲ Ἀμφάρης
ἔπει τῆς θύρας δρῶν τὰ γεγονότα, παιὶ τὰς φωνὰς
ἀκούσων, ἐπεισῆλθε, παιὶ πρὸς τὴν Ἀγησιστράταν
μετ' ὀργῆς ἔρη· „Εἴ τοινυν ταῦτα ἐδοκίμαζες τῷ
υἷῷ, ταῦτα παιὶ πείσῃ.“ Καὶ ἡ Ἀγησιστράτα, πρὸς
τὸν βρόχον ἀνισταμένη· „Μόνον, ἔρη, συνενέγκας
ταῦτα τῇ Σπάρτῃ.“

XXI. Τοῦ δὲ πάθους εἰς τὴν πόλιν ἐβαγγελθέν-
τος, παιὶ τῶν τριῶν σωμάτων ἐκκομιζομένων, οὐκ
ἥν δὲ φόβοις οὐτει μέγας, ὅτε μὴ καταφανεῖς εἶναι
τοὺς πολίτας ἀλγοῦντας μὲν ἐπὶ τοῖς γεγονόσι, με-
σοῦντας δὲ τὸν λεωνίδαν παιὶ τὸν Ἀμφάρη, μηδὲν δὲ

διανθείσον, μηδ' ἀκοσιώτερον, εἴς οὐ θωριεῖς Πελοπόννησον οίκονσιν, οἰομένους ἐν Σπάρτῃ πεπρᾶχθαι. Βασιλεῖ γὰρ, ὡς ἔοικε, Λακεδαιμονίων οὐδὲ οἱ πελέμοι θρόνοις ἐν ταῖς μάχαις ἀπαντῶντες προσάφερον τὰς χεῖρας, ἀλλ' ἀπετρέποντο, δεδιύτες καὶ σεβόμενοι τὸ ἄξεινα. Μιδοὶ καὶ πολλῶν γεγονότων Λακεδαιμονίοις ἀγάθων πρὸς Ἑλληνας, εἴς μόνος ἀγηράθη πρὸ τῶν Φιλιππικῶν δόθατο πληγεὶς πορὶ Λεῦκτρος Κλεόμβροτος. Μεσσηνίων δὲ καὶ Θεόπομπον ὑπὸ Ἀριστομένους πεσεῖν λεγόντων, οὐ φασὶ Λακεδαιμονίοις, πληγῆσαι δὲ μόνον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔχει τινὰς ἀμφιβολίας. Ἐν δὲ Λακεδαιμονίοις πρῶτος Ἄγις βασιλεὺς ὑπὸ ἐφρόνων ἀπέθανται, καλὰ μὲν ἔργα καὶ πρέποντα τῇ Σπάρτῃ προελόμενος, ἥλικίᾳ δὲ γεγονὼς, ἐν ᾧ ἡ ἀμαρτάνοντες ἀνθρώπων συγγνώμης τυγχάνουσι· μεμφθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν φίλων δικαιούσερον, ἢ τῶν ἐχθρῶν, διὶ καὶ θιάνιδαν περιέσφε, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπίστησεν, ἅμερώτατος καὶ προχότατος γενόμενος.

ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ.

Ἀκοθανότος δ' αὐτοῦ, τὸν μὲν ἀδελφόν, Ἀρχέδαμον, οὐκ ἄφθη συλλαβεῖν· δ' Λεωνίδας, εὐθὺς ἐκφυγότι· τὴν δὲ γυναικαν, παιδίον ἔχουσαν νεογυνόν, ἐκ τῆς ὀικίας ἀπαγαγὼν, βίᾳ Κλεομένει τῷ υἱῷ συνάπισεν, οὐ πάντα γάμων ὁραν ἔχοντι, τὴν δ' Ἀγριθροποιού ἄλλῳ δοθῆναι μὴ βουλόμενος. Ἡν γάρ οὐδεὶς τε μεγάλης ἐπίκλητος ἡ Ἀγιάτις Γυλίππου τοῦ πατέρος; ὥρᾳ τε καὶ πάλλει πολὺ τῶν Ἑλληνίδων θιαφίρουσα, καὶ τὸν τρόπον ἐπιεικής. Άιδ πολλὰ μὲν ἐποίησεν, ὡς φασι, μὴ βιασθῆναι δεομένη· συγελθοῦσα δ' εἰς ταῦτα τῷ Κλεομένει, τὸν μὲν Λεωνίδαν ἐμίσει, περὶ δ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον ἦν ἀγαθὴ γυνὴ καὶ φιλόστοργος, ἐρωτικῶς ἀμα τῷ λαβεῖν πρόδος αὐτὴν διατεθέντα, καὶ τιγα τρόπον συμπαθοῦντι τῇ πρόδος τῷ "Ἄγιαν εὔνοιαν καὶ μνήμην τῆς γυναικός· ὡσεῖ καὶ πυνθάνεσθαι πολλάκις περὶ τῶν γεγονότων, καὶ προσέχειν ἐπιμελῶς διηγοιμένης ἐκείνης, ἦν δὲ Ἀγιας ἵσχι διάφοραν καὶ προσαίρεσιν. Ἡν δὲ καὶ φιλοτιμος

μὲν καὶ μεγαλόφρον δ' Κλεομάνης, καὶ πρὸς ἐγκράτειαν καὶ ἀφέλειαν οὐχ ἡγεν τοῦ Ἀγίδος εὖ πεφυκώς. Τὸ δὲ εὐλαβῆς ἄγαν ἔκεινον καὶ πυρῖον οὐκ εἰχεν, ἀλλὰ κέντρον τι θυμῷ τῇ φύσει προσέκειτο, καὶ μετὰ σφοδρότητος δρμή πρὸς τὸ φαινόμενον ἀεὶ καλόν. Ἐφαίνετο δὲ κάλλιστον μὲν αὐτῷ κρατεῖν ἑκδυτῶν, καλόν δὲ καὶ μὴ πειθομένων περιεῖγατο, πρὸς τὸ βέλτιον ἐκβιαιζόμενον.

II. Οὐκ ἡρεσκε μὲν οὖν αὐτῷ τὰ κατὰ τὴν πόλιν, ἀπραγμοσύνῃ καὶ ἡδονῇ κατακεκλημένων τῶν πολιτῶν, καὶ τοῦ βασιλέως πάντα τὰ πρόγυμνα ταῖς χαϊδειν ἔωντος, εἰ μηδεὶς αὐτὸν ἐνοχλοίη σχολάζειν εὐ ἀφθάργοις καὶ τρυφῇν βουλόμενον. Ἀμελουμάνων ὑὲ εἴσοιτον, κατ' οἰκέτους ἐκάστου πρὸς αὐτὸν Ἐλκερτος τὸ περδαλέον· ὑσκήσεως δὲ καὶ συφροσύνης γένους καὶ παρτερίας καὶ ἵστρητος, οὐδὲ ἀσφαλές ἢν τούτοις, τῶν περὶ Ἀγίου ἀπολαλέσσων, μητμονεύειν. Λέγονται δὲ καὶ λόγων φιλοσόφων τὸν Κλεομάνην μετασχεῖν δὲ πειράτιον ὄντα. Σφαιρούν τοῦ Βερνιθενέτου παραβαλόντος τὰς τὴν Λακεδαιμονίαν, καὶ περὶ τοὺς γένους καὶ τοὺς ἕφιβρυνος οὐκ ἀμελῶς διατερίβοντος.⁵ Ο δὲ Σφαιρός εὐ τοῖς πρώτοις εγγύονει τῷν Ζήνοδος τοῦ Καττεώς μαθητῶν, καὶ τοῦ Κλεομάνους ἔκατη τῆς φύσεως τὸ ἀνδρῶντος ἀγαπῆσαι τε, καὶ πρόσωπακαίτεις τὴν φιλοτιμίαν. Δεινοίδαν μὲν γάρ τὸν παλαιόν λέγουσιν ἐπεφωτιζέντα, ποῖός τις αὐτῷ φαινεται ποιητὴς γεγονέναι Τυριταῖος. εἰπεῖν· „Αγαθός νέοιν φυχῆς αἰνάλλειν.“ Εμπιπλάμωνοι γάρ ὑπὸ τῶν παραμέτρων

ινθουσιασμού, παρὰ τὰς μάχας ὑφελίουν δεκτῶν. Οὐδὲ Σπαῦκός λέγος ἔχει τι πρὸς τὰς μεγάλας φύσεις καὶ ὀξεῖς ἐπιστρατείας καὶ παράβολου· βαθεῖ δὲ καὶ πράγμα περαννύμενος ἡ θει, μάλιστα εἰς τὸ οἰκεῖον αὐγαθὸν ἐπιδίδωσιν.

III. Ἐπεὶ δὲ τελευτήσαντος τοῦ Λιανύδου, τῷ βασιλεῖσαν παρέλαβε, καὶ τοὺς πολίτας τοις δὴ πρητάπαισκν ἐκλελυμένους ἔσθρα, τῶν μὲν πλουσίων καθ' ἥδονάς ὅδίας καὶ πλεονεξίας παρορώντων τὰς κακάς, τῶν δὲ πολλῶν, διὰ τὸ πράττειν κακῶς περὶ τὰς αἰπεῖς, καὶ πρὸς τὸν πόλιμον ἀπροθύμων καὶ πρὸς τὴν ἀγωγὴν αἱριλοτίμων γεγονότων· αὐτοῦ δὲ ἀρνεῖται βασιλεύοντος ἦν μόνον, ἢ δὲ ἀρχὴ πᾶντα τῶν ἀρδορῶν εὐθὺς μὲν εἰς τοῦν δέδειτο τὰ παρόντα μαθιστάναι καὶ χιτεῖται. Οὗτος όντας φίλου Ειωάδους, ἀργοστοῦ γεγονότος· (τοῦτο δὲ ἐμπνεῖσθαι λακωνικότητος καλοῦσιν·) ἀπεπειρᾶτο τούτου, διαπυρθυμάνος τὸν Ἀγιν, ὃποιος γένοιτο βασιλεὺς, καὶ τὸν τρόπῳ καὶ μετὰ τίνον ἐπὶ ταύτην ἐλθεῖ τὴν δόδον. Οὐ δὲ ἔγαρδης τὸ μὲν πρῶτον οὐχ ἀηδῶς ἐμέμνητο τῶν πραγμάτων ἐπεινῶν, ὃς ἐπράχθη καθ' ἔκποστα μηθολογῶν καὶ διηγούμενος· ὃς δὲ ἦν καταφενῆς αὐτῷ δὲ Κλεομένης ἐμπαθέστερον προσέχων, καὶ κινούμενος ὑπερφυῶς πρὸς τὴν καινοτομίαν τοῦ Ἀγιδος, καὶ τέλτει πολλάκις ἀκούειν βουλόμενος, ἐπέπληξεν αὐτῷ πρὸς δργήν δὲ Ξενάρχης, ὃς οὐχ ὑγιαίνειτο· καὶ τέλος ἀπέστη τοῦ διαλέγεσθαι καὶ φοιτῷ πρὸς αὐτὸν. Οὐδεὶς μέντος τὴν αἰτίαν ἔφρασε τῆς δικαφορεῖς

ἀλλ' αὐτὸν ἔφη γιγάντους ἐκεῖνον. Οὕτω δέ τοῦ Σενέδρους ἀντικρούσαντος, δὲ Κλεομένης, καὶ τοὺς ἄλλους δμοίως ἔχειν ἡγούμενος, αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ συνετίθει τὴν πρᾶξιν. Οἰδόμενος δὲ ἂν ἐν πολέμῳ μᾶλλον, η̄ κατ' εἰρήνην, μεταστῆσαι τὰ παρόντα, συνέκρουσε πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς τὴν πόλιν, αὐτοὺς διδόντας ἐγκλημάτων προφάσεις. Ὁ γάρ Ἀρατος, ἴσχυστον μάγιστρον ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς, ἐβούλετο μὲν ἐξ ἀρχῆς εἰς μίαν σύνταξιν ἀγαγεῖν Πελοποννησίους· καὶ τοῦτο τῶν πολλῶν στρατηγιῶν αὐτῷ καὶ τῆς μακρᾶς πολεμίας ἦν τέλος, ἡγουμένῳ μόνῳ ἀν οὗτως ἀνεπιχειρήτους ἔστεθαι τοῖς ἐκτὸς πολεμίοις. Ἐπεὶ δὲ, τῶν ἄλλων σχεδὸν ἀπάγνων αὐτῷ προσγεγονότεων, ἀπελεύκοντο Λακαδαιμόνιοι καὶ Ἡλεῖοι, καὶ δυοι Λακεδαιμονίοις Ἀρκάδων προσεῖχον, ἅμα τῷ τὸν Δεωνίδαν ἀποδεψεῖν παρηνώχλει τοῖς Ἀρκάσι, καὶ περιέκοπτεν αὐτῶν μάλιστα τοὺς τοῖς Ἀχαιοῖς δμοροῦντας· ἀποπειρώμενος τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ τοῦ Κλεομένους, ὃς νέου καὶ ἀπείρου, καταφρονῶν.

IV. Ἐκ τούτου Κλεομένην πρῶτον οἱ ἔφοροι πέμπουσι καταληψμένον τὸ περὶ τὴν Βελβίναν Ἀθήναιον. Ἐμβολὴ δὲ τῆς Λακωνικῆς τὸ χωρίον ἐστί, καὶ τότε πρὸς τοὺς Μεγαλοπολίτας ἦν ἐπίδικον. Καταλαβόντος δὲ τοῦτο καὶ τειχίσαντος τοῦ Κλεομένους, δὲ Ἀρατος οὐθὲν ἐγκαλέσας, ἀλλὰ τυκτὸς ἐκστρατεύσας, ἐπεχείρησε Τεγεάταις καὶ Ὁρχομενίοις· τῶν δὲ προδοτῶν ἀποδειλιασάντων, δὲ μὲν Ἀρατος ἀνεχώρησι, λεπήθενται νομίζων· δὲ δὲ Κλεομένης εἰρωνείᾳ χρά-

μενος ἔχραιψε πρὸς αὐτὸν, ὡς δὴ παρὰ φίλου πυνθανόμενος, ποῦ τῆς νυκτὸς ἐξῆλθοι. Τοῦ δ' ἀγειγρῷφαντος, ὡς ἐκεῖνον Βελβίγαν μέλλειν τειχίζειν ἀκούσας, καταβαίη τοῦτο ωλέσων· πάλιν δὲ Κλεομένης ἀποστέλλας, τοῦτο μὲν οὖτος ἔχειν ἔφη πεπεισθαι· „τοὺς δὲ φανούς καὶ τὰς κλίμακας, εἶπεν, εἰ μή τι σοι διαφέρει, γράψου ἡμῖν, ἐπὶ τί σοι παρηκόλουθον;“ Τοῦ δὲ Ἀράτου πρὸς τὸ σκῶμμα γελάσαντος, καὶ πυνθανομένου, ποῖός τις δὲ γεανίσκος εἴη, Δαμοκράτης, δὲ Λακεδαιμόνιος φυγάς, „Εἴ τε πράττεις, ἔφη, πρὸς Λακεδαιμονίους, ὅρα αἱ ταχὺν πρὸς τοῦ κέντρα φῦσαι τοῦτον τὸν νεοσσόν.“ Ἐκ τούτου Κλεομένει μεθ' ἵππεων ὀλίγων καὶ πεζῶν τριακοσίων ἐν Ἀρχαδίᾳ στρατοπεδεύομένῳ προσέταξαν ἀναχωρεῖν οἱ ἔφοροι, φοβούμενοι τὸν πόλεμον. Ἐπειδὲ δὲ ἀναχωρήσαντος αὐτοῦ, Καφύας ἔλαβεν δὲ Ἀράτος, αὐθις ἐξέπειπον τὸν Κλεομένην. Λαβόντος δὲ αὐτοῦ Μεθύδριον, καὶ τὴν Ἀργολικὴν καταδραμόντος, ἐξεστρόπευσαν οἱ Ἀχαιοὶ διδμυφίοις πεζοῖς καὶ χιλίοις ἵππεῦσιν, Ἀριστομάχου στρατηγοῦντος. Ἀπαντήσαντος δὲ περὶ Παλάντιον Κλεομένους, καὶ βουλομένου μάχεσθαι, φοβηθεὶς τὴν τολμαν δὲ Ἀράτος, οὐκ εἴασσε διακινδυνεῦσαι τὸν στρατηγὸν, ἀλλ' ἀπῆλθε, λοιδορούμενος μὲν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, χλευαζόμενος δὲ καὶ καταφρούούμενος ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, αὐδὲ πεντακισχιλίων τὸ πλῆθος δυνιών. Μέγας οὖν τῷ φρονήματι γεγονὼς δὲ Κλεομένης, ἐθρασύνετο πρὸς τοὺς πολίτας· καὶ τῶν παλαιῶν τινος

αὐτοὺς ἀνέμεμνησκά βασιλέων, εἰπόντος, δτι μάτην Λακεδαιμονίοι πυνθάνονται περὶ τῶν πολεμίων, οὐ πόσδι εἰσιν; ἀλλὰ ποῦ εἰσιν.

• V. Ἐπεὶ δὲ, τοῖς Ἡλείοις πολεμουμένοις ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν βοηθήσας, καὶ περὶ τὸ Λύκαιον ἀπιοῦσιν ἡδη τοῖς Ἀχαιοῖς ἐπιβαλὼν, ἅπαν μὲν ἐτρέψατο καὶ διεπτόησεν αὐτῶν τὸ στράτευμα, αυχγοὺς δὲ ἀπεῖλε καὶ ζῶντας ἔλαβεν, ὥστε καὶ περὶ Ἀράτου φῆμην ἐκπεσεῖν εἰς τοὺς Ἑλληνάς ὡς τεθνηκότος· δὲ μὲν Ἀράτος, ἄριστα τῷ καιρῷ χρησάμενος, ἐκ τῆς τροπῆς ἐκείνης εὐθὺς ἐπὶ Μαντίνειαν ἤλθε, καὶ μηδενὸς ἢν προσδοκήσαντος, εἴλε τὴν πόλιν καὶ κατέσχε. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων παντάπασι ταῦς γνώμαις ἀναπεισθεῖσιν, καὶ τῷ Κλεομένῃ πρὸς τὰς στρατείας ἐνισταμένῳ, ὥρμησε μεταπέμπεσθαι τὸν Ἀγέδος ἀδελφὸν, Ἀρχιδαμὸν, ἐκ Μεσσήνης, ἣ βασιλεύειν ἀπὸ τῆς ἐτέφασ οἰκιας ἦν προσῆκον, οἰδμενος, ἀμφίτυπον τὴν τῶν ἐφόδων ἀρχὴν ἔσεσθαι, τῆς βασιλείας ἰσοδότου καὶ δλοκλήρου γενομένης. Οἱ δὲ ἀνηρηκότες πρότερον τὸν Ἀγιν, αἰσθόμενοι τοῦτο, καὶ φοβηθέντες, μὴ δικην δῶσι, τοῦ Ἀρχιδάμου κατελθόντος, ἐδέξαντο μὲν αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν παραγνόμενον κρύψα, καὶ συγκατῆγον, εὐθὺς δὲ ἀπέκτεναν, εἴτε ἀκοντος τοῦ Κλεομένους, ὃς φειται Φύλαρχος, εἴτε πεισθέντος ὑπὸ τῶν φίλων καὶ προεμένου τὸν ἀγθρωπὸν αὐτοῖς. Τῆς γὰρ αὐτίας ἵὸ πλευστον ἐπ' ἐκείνους ἤλθε, βεβιάσθαι τὸν Κλεομέγην δοκοῦντας.

VI. Οὐ μὴν ἄλλα πικάντινον εὐθὺς ἐγγωνώς τὰ κατὰ
τὴν πόλιν, ὅπειστι τοὺς ἐφόδους χρήμασιν, διός
αὐτῷ ψηφίσανται στρατεῖσαν. Ἐθεράπευσε δὲ καὶ
τῶν ἄλλων συχνούς διὰ τῆς μῆτρος, Κρειησικλείας,
ἀφειδῶς συγχρηγούσης καὶ συμφιλοτιμουμένης· ἦ
γε καὶ γάμου μὴ διομένη, λέγεται διὰ τὸν αἰδηνὸν
λαβεῖν πρωτεύοντα δόξῃ καὶ δυνάμει τῶν πολι-
τῶν. Ἐξαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν, καταλαμβάνει τῆς
Μεγαλοπολίτεως χωρίου, Λεῦκτραν· καὶ γενομένης
πρὸς αὐτὸν ὅξείας τῶν Ἀχαιῶν βοηθείας, Ἀράτου
στρατηγοῦντος, ὑπὸ τὴν πόλιν αὐτὴν παραταξάμε-
νος ἡτείθη μέρει τινὶ τοῦ στρατεύματος. Ἐπεὶ δὲ
χαράδρων τινὰ βαθεῖαν οὐκ εἴσασ' διερήγαντι τοὺς
Ἀχαιούς δὲ Ἀρετοῖς, ἀλλ᾽ ἐπάστησε τὴν δίωξιν, ἀγα-
νακτῶν δὲ Λυδιάδας δὲ Μεγαλοπολίτης συνεξάρμησε
τοὺς περὶ αὐτόν ἵππεῖς, καὶ διώκαν, ἐις χωρίου ἀμ-
πέλων καὶ τάφρων καὶ τοίχων μεστὸν ἐνσείσας, καὶ
διασπασθεὶς περὶ ταῦτα, κακῶς ἀπήλλαττε· κατιδών
δὲ Κλεομένης ἀκῆκε τὸν Ταραντίνους καὶ τοὺς Κρῆ-
τας ἐπὲν αὐτὸν, ὑφ' ὃν δὲ Λυδιάδας ἀμυνόμενος εὐ-
ρώστως ἔπεισε. Πρὸς τοῦτο θαρρήσαντες οἱ Δεκα-
θαιμόνιοι, μετὰ βοῆς ἐνέβαλον τοῖς Ἀχαιοῖς, καὶ
τροπὴν ὅλου τοῦ στρατεύματος ἐποίησαν. Ἀποθα-
νότων δὲ συχνῶν, τοὺς μὲν ἄλλους ὑποσπόνδους δὲ
Κλεομένης ἀπέδωκε, τὸν δὲ Λυδιάδουν πάχθη-
ται· πρὸς αὐτὸν κελεύσας, κοσμήσας πορφυρίδιον, καὶ
στέφανον ἐπιθείς, πρὸς τὰς πύλας τῶν Μεγαλοπο-
λιτῶν ἀπέστειλεν. Οὗτος ἦν Λυδιάδας δικαΐας θέμε-

νος τὴν τυραννίδα, καὶ τοῖς πολίταις ἀποδοὺς τὴν
ἐλευθερίαν, καὶ τὴν πόλιν προσκομίσας Ἀχαιοῖς.

VII. Εκ τούτου Κλεομένης μέγα φρονῶν ἥδη, καὶ
παπισμένος, ἃν, ὡς βούλεται, τοῖς πράγμασι χρώ-
μενος πολεμῆ πόδες τοὺς Ἀχαιοὺς, δαδίκως ἐπικρα-
τήσεω, ἐδίδασκε τὸν τῆς μητρὸς ἄνδρα, Μεγιστόνουν,
ὡς χρῆ τῶν ἐφόρων ἀπαλλαγέντας εἰς μέσον θεῖγαν
τὰ κτήματα τοῖς πολίταις, καὶ τὴν Σπάρτην ἵσην
γενομένην ἐγείρειν καὶ προάγειν ἐπὶ τὴν τῆς Ἐλλά-
δος ἡγεμονίαν. Πεισθέντος δ' ἐκείνου, δύο τῶν ἄλ-
λων φίλων, ἦ τρεῖς, προσέλαβε. Συνέβη δὲ περὶ
τὰς ἡμέρας ἐκείνας, καὶ τῶν ἐφόρων ἔνα κοιμώμενον
ἐν Πασιφάδις ὅναρ ἴδειν θαυμαστόν. Ἐδόκει γὰρ, ἐν
ῷ τόπῳ τοῖς ἐφόροις ἐστὶ καθεζομένοις χρηματίζειν,
ἴγαν δίφρον κεῖσθαι, τὸν δὲ τέτταρας ἀνηρῆσθαι·
καὶ θαυμάζοντος αὐτοῦ, φωνὴν ἐκ τοῦ οὐροῦ γενέ-
σθαι, φράζουσαν, ὡς τοῦτο τῇ Σπάρτῃ λόγον ἐστι.
Ταύτην τὴν δψιν διηγούμενον τοῦ ἐφόρου πόδες τὸν
Κλεομένην, τὸ μὲν πρῶτον μιεταράχθη καθ' ὑπο-
ψίαν τινὰ, πειράζεσθαι θοκῶν· ὡς δ' ἐπείσθη, μὴ
ψεύδεσθαι τὸν διηγούμενον, ἐθάρρησθε, καὶ λαβὼν,
ὅσους ὑπώπτευς μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐναντιώσε-
σθαι πόδες τὴν πρᾶξιν, Ἡραίαν καὶ Ἀλσαίαν, τὰς
πόλεις, ταπομέγας ὑπὸ τοῖς Ἀχαιοῖς, εἴλε· καὶ αἴ-
τον εἰσήγαγεν Οὐχομενίοις, καὶ Μαντιγείᾳ παρειστρα-
τοπέδευσε· καὶ διως ἄνω καὶ κάτω μακραῖς πορείαις
ἀποτρέψας τοὺς Δακεδαιμονίους, ἀπέλιπεν αὐτῶν
δεηθέντων τὸν πολλούς ἐν Ἀρκαδίᾳ; τοὺς δὲ μισθο-

φόρους ἔχων αὐτὸς ἐπὶ τὴν Σπάρτην ἔχόρει. Καὶ καθ' ὅδον οἵς ἐπίστευς μάλιστα καλῶς πρὸς αὐτὸν ἔχειν, ἀνεκοινοῦτο τὴν γνώμην, καὶ προήγει σχάδην, ὃς περὶ τὸ δεῖπνον εἶσι τοῖς ἐφόροις ἐπιτέσσας.

VIII. Γενόμενος δὲ τῆς πόλεως ὄγγὺς, Εὐφυμιλεῖδαν μὲν εἰς τὸ τῶν ἐφόρων συσσίτιον ἀπέστειλεν, ὃς τινα παρ' αὐτοῦ λόγον ἀπὸ αἱρατιᾶς κομίζειται. Θηριώτων δὲ καὶ Φοῖβος, καὶ ὑπὲρ τῶν συντρόφων τοῦ Κλεομένους, οὓς μόθακας καλοῦστην, ἐπηκολούθουντα στρατιώτας ὄλλγους ἔχοντες. Ἔτι δὲ τοῦ Ἑρυκλείδα διαλεγομένου τοῖς ἐφόροις, ἐπιδραμόντες ἐσπασμέναις ταῖς μαχαιραῖς ἐπαιμονίαν αὐτούς. Οἱ μὲν οὖν πρῶτος Ἀγησιλαος, ὃς ἐπλήγη, πεσών, καὶ ταῦθαντι δοξάσας, ἀτρόμιτος συναγαγὼν καὶ παρέλκων ἔστιδην ἐκ τοῦ οἰκήματος, ἐλαφεῖν εἰς τὰ δωμάτιαν εἰσερρήσας μικρὸν, ὁ Φόβου μὲν ἡνὶ ορδὺ, ἄλλως δὲ κεκλεισμένον ἔει, τότε δὲ ἐκ τύχης ἀνεῳγμένον ἐτύγχανεν. Εἰς τοῦτο συγκινεγκάντι ἔστιδην ἀπέκλεισε τὸ θύριον. Οἱ δὲ τέσσαρες ἀνηρέθησαν, καὶ τῶν ἐπιβοήθουσιν αὐτοῖς πλειονες, ἥδεκα. Τοὺς γαρ ησυχίαν ἔγοντας οὐκ ἔκτεινον, οὐδὲ τοὺς ἀπιώντας ἐκ τῆς πόλεως ἔκώλυον. Ἐφείσαντο δὲ καὶ τοῦ Ἀγησιλάου μεθ' ἡμέραν ἐκ τοῦ ορεῶν προϊλαθόντος.

IX. Εστι δὲ Λακεδαιμονίοις οὐ Φόβου μόνον, ἀλλὰ καὶ Θανάτου καὶ Γέλωτος καὶ τοιούτων ἄλλων παθημάτων ορδά. Τιμῶσι δὲ τὸν Φόβον, οὐχ, ὡσπερ οὓς ἀποτρέπονται δαιμονις, ἡγούμενοι βλαβερόν, ἀλλὰ τὴν πολιτείαν μάλιστα σινέχευσθαι φόβῳ γομί-

ζοτίς. Άιδο καὶ προεκήρυξεν οὐ ἄφοροι τοῖς φροντισταῖς εἰς τὴν ἀρχὴν εἰσιόντες, ὡς Ἀριστοτέλης φησί, καίγεσθαι τὸν μύστακα, καὶ προσέχειν τοῖς νόμοις, ἵνα μὴ χαλαπεῖ ὁσιν αὐτοῖς· τὸ τοῦ μύστακος, οἶμαι, προτείνοντες, δῆμος καὶ παρὶ τὰ μικρότατα τοὺς γένους πειθαρχεῖν ἐθέλουσι. Καὶ τὴν ἀνδρείαν δέ μοι δοκοῦσιν, οὐκ ἀφοβίαν, ἀλλὰ φόβον ψύχουν καὶ δύος ἀδοξίας οἱ παλαιοὶ νομίζειν. Οἱ γάρ δειλότατοι πρὸς τοὺς γόμους θιάραλεώτατος πρὸς τοὺς πολεμίους εἰσὶ· καὶ τὸ παθεῖν ἥκιστα δεδίασιν οἱ μάλιστα φοβούμενοι τὸ κακῶς ἀκοῦσαι. Διὸ καὶ καλῶς ὁ εἰπὼν:

— — — Ήνα γὰρ δῆμος, Ιηρα παῖς αἰδάρε.

καὶ Ὅμηρος·

Διδοῖς τὲ μοι βοστὶ, φίλε ἕκυρε, διενός τοι
καὶ·

Διηγῆ, διειδέτες σημάντορες.

Τὸ γάρ αἰσχύνεσθαι μάλιστά συμβαίνει πρὸς οὓς καὶ τὸ δεδοικέναι τοῖς πολλοῖς. Διὸ καὶ παρὰ τὸ τῶν ἐφέρων συσσίτιον τὸν Φόβον ἴδρυται λακεδαιμόνιος, μοναρχίας ἀγύντατο κατασκευασμένοι τὸ ἀρχαῖον.

X. Ό δ' οὖν Κλεομένης, ἡμέρας γενομένης, πέροι ἔργασφεν δύδοικοντα τῶν πολιτῶν, σὺν ἔπει μετασιτῆναι, καὶ τοὺς δύρρους ἀνεῖλε τὸν ἐφέρων, πλὴν ἐνδές, ἐν φέραθμενος ἔμελλεν αὐτὸς χρήματά τε εἰν. Ἐκκλησίαν δὲ ποιήσας, ἀπελογεῖτο περὶ τῶν πεπραγμένων. Ἐφη γάρ, ὅποι τοῦ Αντιδρογούν τοῖς βασιλεῦσι σιμ-

μιχθῆμε τοὺς γέροντας, καὶ πολὺν χρόνον οὕτω διολ-
κεῖσθαι τὴν πόλιν, οὐδὲν ἐτάρας ἀρχῆς διομένητ, ὑστε-
ρογ δὲ τοῦ πρὸς Μισσηνίους πολέμου μακροῦ γενο-
μένου, τοὺς βασιλεῖς, διὰ τὰς σφρατείας ἀσχέλους
ὅντας αὐτοὺς πρὸς τὸ κρίκον, ἀραιοθατι τυνάς ἐπ
τῶν φίλων καὶ ἀπολεῖπειν τοῖς πολίταις ἀνθ' ἑαυτῶν,
ἐφόρους προσαγορευθέντας, καὶ διατελεῖν τε τούτους
τὸ πρῶτον ὑπηρέτας τῶν βασιλέων ὄντας, εἶτα κατὰ
μικρὸν εἰς ἑαυτοὺς τὴν ἔξουσίαν ἐπιστρέφοντας· καὶ
οὗτοις λαθεῖν ἔδιον ἀρχεῖον κατετενασμένοις. Ση-
μεῖον δὲ τούτου, τὸ μέχρι νῦν, μεταπεμπομένων τὸν
βασιλέα τῶν ἐφόρων, τὸ πρῶτον ἀγειλέγειν καὶ τὸ
δεύτερον· τὸ δὲ τρίτον καλούντων, ἀναστάντα βα-
δίζειν πρὸς αὐτοὺς· καὶ τὸν πρῶτον ἐπισφοδρύναν-
τα τὴν ἀρχήν καὶ ἀγατευάμενον, Ἀστερωπόν, ἡλι-
κίαις ὑστερον πολλαῖς ἔφορον γενέσθαι. Μετριά-
ζοντας μὲν οὖν αὐτοὺς, ἕρη, κρεῖττον ἦν ὑπομένειν,
ἔξουσίᾳ δὲ ἐπιθέτῳ τὴν πάτριον καταλύντας ἀρχήν,
ῶστε τῶν βασιλέων τοὺς μὲν ἐξελαύνειν, τοὺς δὲ ἀπο-
κτινύντας ἀκρίτως, ἀπειλεῖν δὲ τοῖς ποθοῦσιν αὐθίς
ἐπιδεῖν τὴν καλλέστην καὶ θειοτάτην ἐν Σπάρτῃ κα-
τατημσιν, οὐκ ἀνεκτόν. Εἰ μὲν οὖν δυνατάν ἦν,
ἄτεν σφαγῆς ἀπαλλάξαι τὰς ἐπεισάκτους τῆς Λακε-
δαιμονος ἀῆρας, τερψάς καὶ πολυτελείας, καὶ χρέας
καὶ δακεισμούς, καὶ τὰ προσβύτερα τούτων κακά, πε-
τίλαι καὶ πλοῦτον, εὔτυχάστατον ἀν ἥγεισθαι πάντων
βασιλέων ἑαυτὸν, ἀσπερ ἵαρδος ἀνθρώπων ἰασάμενον
τὴν πατρίδα· νῦν δὲ τῆς ἀνάγκης ἔχειν. συγγράμματα

τὸν Λυκοῦργον, δις οὖτε βασιλεὺς ἦν, οὗτ' ἄρχων,
ἰδιώτης δὲ βασιλεύειν ἐπιχειρῶν ἐν τοῖς ὅπλοις προ-
ῆλθεν εἰς ἀγοράν· ὥστε δείσαντα τὸν βασιλέα, Χα-
ρᾶκαον, ἐπὶ βωμὸν καταφυγεῖν· ἀλλ' ἔκεινον μὲν,
οὗτα χρηστὸν καὶ φιλόπατριν, τοιχὸν τῷ Λυκοῦργῳ
τῶν πραττομένων μετασχεῖν, καὶ τὴν μεταβολὴν δέ-
ξασθαι τῆς πολιτείας. Ἐργῷ δὲ μαρτυρῆσαι τὸν
Λυκοῦργον, δτι πολιτείαν μεταβαλεῖν ἄνευ βίας καὶ
φόρου χαλεπὸν ἔστιν· οἵτις αὐτὸν ἔφη μετριώτατα πε-
κρῆσθαι, τοὺς ἐνιστάμενους τῇ σωτηρίᾳ τῆς Ασκε-
δαίμονος ἐκποδῶν ποιησάμενον. Τοῖς δ' ἄλλοις ἔφη
πῦντι τὴν τε γῆν ἀπασαν εἰς μέσον τιθέναι, καὶ χρεῶν
τοὺς ὁφείλοντας ἀπαλλάσσειν, καὶ τῶν ξένων κρίσιν
ποιεῖν καὶ δοκιμασίαν· δπως οἱ κράτιστοι γενόμενοι
Σπαρτιᾶται σώζοισι τὴν πόλιν τοῖς ὅπλοις, καὶ παυ-
σῶμεθα τὴν Ασκωνικὴν Αἴτωλῶν καὶ Πλλυριῶν λείαν
σέσαν ἐρημίᾳ τῶν ἀμυνόντων ἐφορῶντες.

XI. Ἐκ τούτου πρῶτον μὲν αὐτὸς εἰς μέσον τὴν
οὐσίαν ἔθηκε, καὶ Μεγιστόνος, δ πατρῷδς αὐτοῦ,
καὶ τῶν ἄλλων φίλων ἔκαστος, ἔπειτα καὶ οἱ λοιποὶ¹
πολίται πάντες, ἡ δὲ χώρα διενεμήθη. Κλῆρον δὲ
καὶ τῶν ὑπὸ αὐτοῦ γεγονότων φυγάδων ἀπένειμεν
ἔκαστῳ, καὶ κατάξειν ἀπαντας ὡμαλόγησε, τῶν πράγ-
μάτων ἐν ἡσυχίᾳ γενομένων. Αγαπληρώσας δὲ τὸ
πολίτευμα τοῖς χαριεστάτοις τῶν περιοίκων, δπλίτας
τετρακισχιλίους ἐποίησε, καὶ διδάξας αὐτοὺς ἀντί²
δύραιτος χρῆσθαι σαρίσσῃ δι' ἀρφοτέφρων, καὶ τὴν
ἀπίδια ψαρεῦν δι' ὄχαντος, μηδὲ πιστακός, ἐπὶ

τὴν παιδείαν τῶν νέων ἐπράτη, καὶ τὴν λεγομένην ἀγώγην, ἵς τὰ πλεῖστα παρὸν δὲ Σφαιρός αὐτῷ συκκεθώτη, ταχὺ τὸν προσήκοντα τῶν τε γεμνασίων καὶ τῶν συσσιτίων κόσμον ἀναλαμβανόντων, καὶ συστελλομένων δίλγων μὲν ὑπὸ ἀνάγκης, ἐκουσίως δὲ εὖν πλείστων, εἰς τὴν εὐγενῆ καὶ Δακωνικήν ἐκείνην διαιταν. Ὅμως δὲ τὸ τῆς μοναρχίας ὄνομα παραμυθοῦμενος, ἀπέδειξε μεθ' ἑαυτοῦ βασιλέα τὸν ἀδελφὸν, Εὐκλείδαν. Καὶ τότε μόνον Σπαρτιάτας ἐκ μιᾶς οἰκίας συνέβη δύο σχῆν βασιλέας.

XII. Αἰοθόμενος δὲ τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ τὸν Ἀρατον, ὃς ἐπισφαλῶς αὐτῷ τῶν πραγμάτων ἔχότιν διά τὸν νεωτερισμὸν, οὐκ ἂν οἰομένους προειδεῖν. ἔξω τῆς Δακεδαλίμονος, οὔτ' ἀπολιπεῖν μετίωδον ἐν κινήματι τηλικούτῳ τὴν πόλιν, οὐκ ἀγεννίς, οὐδὲ ἔχρηστον ἡγήσατο τὴν ἐπιθυμίαν καὶ προθυμίαν τοῦ στρατεύματος ἐπιδεῖξαι τοῖς ιπολεμίοις. Ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν Μεγαλοπολιτεικήν, ὥφελειας τε μεγάλας ἡθροισε, καὶ φθοράν πολλήν ἀπειργάσατο τῆς χώρας. Τέλος δέ, τοὺς περὶ τὸν Λιδωνιον τεχνίτας ἐκ Μεσσήνης διαπορευομένους λαβὼν, καὶ πηξάμενος θάντορον ἐν τῇ πολεμίᾳ, καὶ προθεὶς ἀπὸ τετταράκοντα μηνῶν ἀγῶνα, μίαν ἡμέραν ἐθεῖτο καθήμενος· οὐ δεδμενος θάσις, ἀλλ' οἴον ἐντρυφῶν τοῖς πολεμίοις, καὶ περιουσίαν τινὰ τοῦ κρατεῖν πολὺ τῷ καταφρονεῖτεπιδεικνύμενος. Ἐπεὶ ἄλλως γε τῶν Ἑλληνικῶν καὶ βασιλικῶν στρατευμάτων ἐπειδὸν μόνον· οὐ μίμους παρακολουθοῦντας εἶχεν; οὐ θαυματο-

ποιοὺς, οὐκ ὄρχηστρίδας, οὐ ψαλτρίας, ἀλλὰ πάσης ἀκολυθαίας καὶ βωμολοχίας καὶ πανηγυρισμοῦ. καθαρὸν δὲ τὰ μὲν πολιτικὴν μελετῶνταν τῶν γένων, καὶ τῶν πριστιτέρων διδασκόντων, τὰς δὲ παιδιάς, διπλεσσολάζοιεν, ἐν ταῖς συνήθεσιν εὐτρέπειλάις, καὶ τῷ λόγει τι χάριν καὶ Λακωνικὸν πρόσος ἀλλήλους θεατιθεμένων. “*Ὕπερ τὸ τοιοῦτον τῆς παιδιᾶς ἄδος ἀφέλειαν*, ἐν τῷ Δυκούρῳ βίᾳ γέγραπται.

XIII. Πάντων δὲ αὐτὸς ἔγιγνετο διδάσκαλος, εὐτελῆ καὶ ἀφελῆ, καὶ φροτικὸν οὖδὲν, οὐδὲν δὲ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ἔχοντα τὸν ἑαυτοῦ βίον, ὥσπερ παράδειγμα σωφροσύνης, ἐν μέσῳ Θέμιτος· δὲ καὶ τρόπος τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις δοτήμα τινα παρέσχεν αὐτῷ. Τοῖς μὲν γάρ ἄλλοις ἐντυγχάνοντες οἱ ἀγθρωποι βασιλεῦσιν, οὐχ αὕτω κατεπλήττοντο τοὺς πλούτους καὶ τὰς πολυτελείας, ὡς ἐβδελύττοντο τὴν ὑπεροφίαν αὐτῶν· καὶ τὸν δύκον, ‘παχθῶς καὶ τραχέως προσφερομένων τοῖς ἐντυγχάνουσι· πρὸς δὲ Κλεομένην βαδίζοντες, δύτε τε δὴ βασιλέας καὶ καλούμενον, εἴτα δρῶντες οὐ πορρύρας τιτάς, οὐδέ χλαίνας πέρι αὐτὸν, οὐδὲ κλιτιδῶν καὶ φορείων κατασκευάς, οὐδὲν δὲ ἀγγέλων ὄχλου καὶ θυρωρῶν, ἢ διὰ γραμματίων χρηματίζοντα χαλεπῶς καὶ μόδις, ἀλλ’ αὐτὸν ἐν ἱματίῳ τῷ τυχόντι πρὸς τὰς δεξιώσεις ἀπαντῶντα, καὶ διαλεγόμενον καὶ σχολάζοντα τοῖς χρηζασιν ἵλαρῶς καὶ φιλανθρώπως, ἐκηλεῦντο καὶ κατεύημαγωγοῦντο, καὶ μόνον ἀφ’ Ἡρακλέους ἐκεῖνον ἔφεσαν γεγονόμαι. Τῶν δὲ ὀλίγων αὐτοῦ τὸ μὲν

καθημερινὸν ἦν ἐν τραπέλαιρῳ, αφόδραι συνοσταλμένον
καὶ λικωνικόν· εἰ δὲ πρότερεις, ἡ ξένους, δέχοστο,
δύο μὲν ἄλλαι προσπαρθάλλοντο πλίναι, μικρῷ δὲ
μᾶλλον οἱ ὑπηρέται τὴν τράπεζαν ἐπελάμπριτον, οὐ
καρυκεῖσις τισίν, οὐδὲ πέμπασιν, ἀλλ' ὥστ' ἀρθο-
νωτέρας εἶναι τὰς παροθέσεις, καὶ φιλανθρωπότε-
ρον τὸν οἶνον. Καὶ γὰρ ἐπειτίμησέ τινι τῶν φίλων,
ἀκούσας, διτε δένους ἐστιῶν, ζευμδὺν αὐτοῖς μέλαινα
καὶ μάζαν, ὕσπερ ἵθος ἦν ἐν τοῖς φιδετοῖς, παρ-
έθηκεν. Θύ γαρ ἔφη δεῖν ἐν τόντοις, οὐδὲ πρός
τοὺς ξένους, λιαν ἀκριβῶς λακωνίζειν. Ἀπαρθεί-
σης δὲ τῆς τραπέζης, εἰσεκομίζετο τρίποντος, ἀραιῆρα
χαλκοῦν ἔχων οἴνου μεστὸν, καὶ φιλέλιας ὑργυρᾶς
δικοτύλους θύνο, καὶ ποτήρια τῶν ὑργυρῶν ὅλιγα
παντάπασιν, ἐξ ὧν ἐπινει διηνόμενος, ἄκοντι δ'
οὐδεὶς ποτήριον προσέφερεν. Ἀκρόπατα δ' οὔτ' ἦν,
οὔτε ἐπείητο· ἐπαΐδαγώγει γὰρ αὐτὸς δριλέα τὸν
πότον, τὰ μὲν ἔρωτῶν, τὰ δὲ διηγούμενος, οὔτε
τὴν σπουδὴν ἀηδῆ τῶν λόγων, τὴν τε παιδιὸν ἐπί-
χαριν καὶ ἀσδολοικον ἔχοντων. Άς μὲν γὰρ οἱ λοιποὶ¹
τῶν βασικέων ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους θήρας ἐποιοῦ-
το, χρήμασι καὶ δωρεαῖς δελεδέοντες αὐτοὺς καὶ
διαφθείροντες, ἀτεχνῶς ἀδικους ἐνόμιζεν εἶναι·
τὸ δὲ δριλέα καὶ λόγω χάριν ἔχοντι καὶ πίστιν
οίκειονσθαι πατέ προσάγεισθαι τοὺς ἐντυγχάνοντας,
ἔφαινετο πάλλιστον αὐτῷ καὶ βασιλικώτατον· μές
οὐδενὶ φίλοι διαφέροντα μισθωτὸν, ἡ τῷ τόντῳ μὲν
ἡδει· καὶ λόγῳ, τότε δὲ ὑπὸ χρημάτων ὀλίσκεται.

XIV. Πρῶτον μὲν οὖν οἱ Μαρκινοὶ αὐτὸν ἐπηγάγοντο· καὶ τύχτωρ εἰς τὴν πόλιν παρεισπεσόντι, τὴν φρουρὰν τὴν Ἀχαιῶν συνεκβαλόντες, ἐνεχείρισαν αὐτοὺς. Ο δὲ καὶ τοὺς γῆμοις αὐτοῖς καὶ τὴν πολετέαν ἀποδοὺς, αὐθημερόδεν παῆλθεν εἰς Τριγέσκυ. Ολίγῳ δ' ὑστερού ἐκπεφιελθὼν δι' Ἀρκαδίας, κατέβαινεν ἐπὶ τὰς Ἀχαιακὰς Φερᾶς, βουλόμενος η̄ μάχην θέσθαι πρὸς τοὺς Ἀχαιούς, η̄ διαβάλλειν τὸν Ἀρατον, ὃς ἀποδιδράσκοντα καὶ προσέμενον αὐτῷ τὴν χώραν. Εστρατήγει μὲν γάρ Τριερβατῶς τότες τοῦ δ' Ἀράτου τὸ πᾶν η̄ κράτος ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς. Εξελθόντων δὲ πανδημεὶ τῶν Ἀχαιῶν, καὶ στρατοπέδευσαμένων ἐν Δύμαις περὶ τὸ Ἐκατόμβαιον, ἐπελθὼν δὲ Κλεομένης, ἔθοξε μὲν οὐ καλῶς ἐν μέσῳ τῆς τε Δυμαιῶν πόλεως, πολεμίας οὔσης, καὶ τοῦ σιρατεύματος τῶν Ἀχαιῶν αὐλόδιασθαι· τολμηρῶς δὲ προκαλούμενος τοὺς Ἀχαιούς η̄ νάγκασε συμβαλεῖν, καὶ νικήσας κατέκρατος καὶ τρεψάμενος τὴν φύλαγγα, πολλοὺς μὲν ἐν τῇ μάχῃ διέφειρεν αὐτῶν, πολλοὺν δὲ καὶ ζώντων ἐκυρίευσεν. Επελθὼν δὲ καὶ Λάγων, καὶ τῶν Ἀχαιῶν τοὺς φρουροῦντας ἐξελάσας, ἀπέδωκεν Ἡλείοις τὴν πόλιν.

XV. Οὕτω δὲ συνταριμμένοις τοῖς Ἀχαιοῖς δι μὲν Ἀράτος, εἰσθῶς παρ' ἐνιαυτὸν ἀεὶ στρατηγεῖν, ἀπειπατο τὴν ἀρχὴν καὶ παρηγέσατο, καλούντων καὶ διομένων· οὐ καλῶς, οἷον ἐν χειμῶνι προσγεντῶν μῆτζον, μεθεῖς ἐτέρῳ τὸν οἶκα καὶ προσέμενος τὴν ἔξουσίαν. Ο δὲ Κλεομένης πρῶτον μὲν μέτροις

τοῖς Ἀχαιοῖς ἐδόκει πρέσβισιν ἐπιτάσσειν, ἵτις οὐκ
δὲ πάμπαν ἐκέλευεν αὐτῷ παραδίδοντας τὴν ἡγεμονίαν,
ῶς ταῦλα μή διοισόμηνος πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ
τοὺς αἰχμαλώτους εὐθὺς ἀποδώσων καὶ τὰ χωρία.
Βουλομένων δὲ τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τούτοις δάκεσθαι
τὰς διαλύσεις, καὶ τὸν Κλεομένην καλούντων εἰς
Δίρναν, ὅπου τὴν ἐκκλησίαν ἔμελλον ἔχειν, ἔτυχε
τὸν Κλεομένην συντόρως ὄντες σαρπα, καὶ χρησάμε-
νον παρὰ κατεδρὶν ὑδροποσίᾳ, αἵματος πλῆθος ἀγε-
νεγκτίν, καὶ τὴν φωνὴν ἀποκοπῆναι. Λιὸν τῷ
μὲν αἰχμαλώτων ἀπέτεμψε τοῖς Ἀχαιοῖς τοὺς ἐπιφα-
νεστάτους, τὸν δὲ σύλλογον ὑπερθέμενος, ἀγενά-
ρησεν εἰς Δακεδαιμονα.

XVI. Τοῦτο διελυμήγατο τὰ πράγματα τῆς Ἐλ-
λάδος, ἀμωμεύστως ἐκ τῶν παρόντων ἀναλαβεῖν
αὐτὴν ἔτι, καὶ διαφρυγεῖν τὴν Μακεδονίαν ὑβρίζειν
καὶ πλεογεξίαν διναμένειν. Ο γάρ Ἀφατος, εἴτε ἀπε-
στέλλει καὶ φόβῳ τοῦ Κλεομένος, εἴτε φθονῶν εὔτυ-
χοντες παρ᾽ ἐλπίδι, καὶ νομίζων, ὅτι τρία καὶ τριά-
κοντα πρωτεύοντος αὐτοῦ, δειγόντες εἶναι τὴν δόξαν
ἄμα καὶ τὴν δύναμιν ἐπιφύντα τέσσον ἄνδρας καθελεῖν,
καὶ παραλαβεῖν πραγμάτων ηὗξημένων ὑπὸ αὐτοῦ
καὶ πεκρατημένων χρόνον τοσοῦτον ἀρχήν, πρῶτον
μέντος ἐπειράτο τοὺς Ἀχαιοὺς παραβιάζεσθαι καὶ δια-
κωλύειν· ὡς δὲ οὐ προσεῖχον αὐτῷ, τοῦ Κλεομέ-
νους ἐκπεπλήγμένοι τὸ Θράσος, ἀλλὰ καὶ δικαιάγε-
νοιούντο τὴν ἀξίωσιν τῶν Δακεδαιμονίων εἰς τὸ
πάτριον σχῆμα κοσμούντων τὴν Πελοπόννησον, τρέ-

πεται πρός ἔργον, οὐδενὶ μὲν τῶν Ἑλλήνων προσῆκον, αἰνιχιώτον δὲ ἔκαλινθον, καὶ τῶν πεπραγμένων ὥπερ αὐτοῦ καὶ πεπολιτευμένων ἀγαξίωτον· Ἀντίγονον ἐπὶ τῷν Ἑλλάδα καλεῖν, καὶ Μακεδόνων ἐμπεπλάναι τὴν Πελοπονησον, οὗτος αὐτοὺς ἐκ Πελοποννήσου μειράκιον ὡν ἐξῆλαστιν, ἐλευθερώσας τὸν Ακρωτήρινθα, καὶ πᾶσι μὲν τοῖς βασιλεῦσιν ὑποπτοῖς καὶ ιδιάφορος γενθμενος, τοντοὶ δὲ αὐτὸν Ἀγτίγονον εἰρηκέντα μυρία, δι' ὧν ἀπολέλοιπεν ὑπομνημάτων. Καίτοι πολλὰ παθεῖν καὶ παραβελέσθαι φησὶν αὐτὸς ὑπὲρ Ἀθηναίων, δῆλος η̄ πόλις ἀπελλαγείη φρουρᾶς καὶ Μακεδόνων· εἴτε τούτους ἐπὶ τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἵστιαν τὴν ἐκνεοῦ μιθῷ σπλαντισήγαγεν, ἢχοι τῆς γυναικῶντιδος· τὸν δὲ μὲρον Ἡρακλέους γεγονότα, καὶ βασιλεύοντα, Σπαρτιατῶν, καὶ τὴν πάτριον πολιτείαν, ὥσπερ ὄφρονίαν ἐκλεκτυμένην, ἀνακρουόμενον αὐθις ἐπὶ τὸν σώφρονα καὶ Διόριον ἐκεῖνον τοῦ Λυκούργους τύμον καὶ βίου, οὐκ ἡξίου Σικουνίων ἡγεμόνα καὶ Τυικκαίων γράμφεσθαι· φεύγων δὲ τὴν μαζέαν καὶ τὸν τριβωνα, καὶ τὸ δεινότατον, ὃν κατηγόρει Κλεομένους, ἀναλρεσιν πλούτου, καὶ πέντας ἐπανδρῶσιν, διαδήματι καὶ πορφύρᾳ καὶ Μακεδονικῇς καὶ σατραπικῇς προστάγμασιν ὑπόδριψε μεταξὺ τῆς Ἀχαΐας αὐτὸν, ἵνα μὴ Κλεομένει ποιεῖν δοκή τὸ προστατεύμενον, Ἀντιγόνει τὸν, καὶ πατάνας ἄδεων αὐτὸς ἐστεφανωμένος εἰς ἀνθρώπον ὑπὸ φθόης κατασηπμεγον. Ἄλλα ταῦτα μὲν οὐκ Ἀράτου κατηγο-

ρῶν βουλίδων γράφομεν, (ἐν πολλοῖς γὰρ δὲ ἀντῆρις οὗτος Ἐκληρικὸς γέγονε καὶ μέγας) οἰκτερότερες δὲ τῆς ἀποθραυστήρης φύσεως τὴν ἀσθένειαν, εἰ μηδὲ ἐν ἡθεσιν οὗτος ἀξιολόγοις καὶ διαφόροις πρότερος ἀρετὴν ἐκφέρειν δύναται τὸ καλὸν ὑπερέσσητον.

XVII. Ἐλθόντων δὲ Ἀχαιῶν εἰς Ἀργος αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύλλογον, καὶ τοῦ Κλεομένους ἐκ Τεγέας καταβεβηκότος, ἐπὶς ἣν πολλὴ τῶν ἀνθρώπων ἔσθαι τὴν διάλυσιν. Ὁ δὲ Ἀράτος, ἥδη διωμολογημένων αὐτῷ πρότερος τὸν Ἀντίγονον τῶν μεγίστων, φοβούμενος τὸν Κλεομένην, μὴ πάντα διαπράξηται, καθομιλήσας τὸ πλῆθος, ἦ καὶ βιασύμενος, ἥπποι λαβόνται τριακοσίους δρήρους ἕμνον εἰσιέναι πρότερος αὐτοὺς, ἦ κατὰ γυμνάσιον ἔξωθεν τὸ Κυλλαράβιον προσελθόντα μετά τῆς δυνάμεως διαλέγεσθαι. Ταῦτα ὅποιόν τις δὲ Κλεομένης ἄδικα πάσχειν ἔφασκε· δεῖν γάρ εὐθὺς αὐτῷ τότε προσειπεῖν, οὐ νῦν, ἡχούτος ἐπὶ τὰς θύρας τὰς ἐκείνων, ἀπιστοῖν καὶ ἀπιλεῖντειν. Γράμμας δὲ περὶ τούτων ἐπωτολήν πρότερος τῶν Ἀχαιούντος, ἵνα ἣν τὸ πλεῖστον κατηγορεῖται Ἀράτον, πολλὰ δὲ καὶ τοῦ Ἀράτου λοιδορήσαντος αὐτὸν πρότερος τὸ πλῆθος, ἀνέβευξε ψιλὰ ταχεων· καὶ κήρυκας πόλεμον προσφοροῦντα τοῖς Ἀχαιοῖς ἐκεμψεν; οὐκ εἰς Ἀργος, ἀλλ' εἰς Λίγιον, ὃς φησιν Ἀράτος, διπος φθάνῃ τὴν παρασκευὴν αὐτῶν. Εγγυότει δὲ κίνημα τῶν Ἀχαιῶν, καὶ πρότερος ἀπόστασιν ὠρμησαν εἰς πόλεις, τῶν μὲν δήμων γορήν τε χώρας καὶ χρεῶν ἀπροκοπάς ἐπισπάντων, τῶν δὲ πρώτων πολλοχοῦ βι-

ρυνομίσθεντι τὸν Ἀργετόν, ἐκίνη δὲ καὶ διὸ δρυῆς ἔχοντα,
Ἄνδρας ἐπάγεστα τῇ Πελοποννήσῳ Μακεδόνες. Λιό-
σούτοις ἐπαρθεῖς δὲ Κλεομένης, εἰς Ἀχαιῶν ἐνέβαλε
καὶ πρῶτον μὲν εὗλος Πελλήνην ἐξαπίνης ἐπιπεσὼν,
καὶ τοὺς φρονιστοῦντας ἐξέβαλε μετὰ τῶν Ἀχαιῶν
μετὰ δὲ ταῦτα Φεγεδύν προσῆγαγέτο καὶ Λευτέλειον.
Ἐπειδὴ δὲ φοβηθέντες οἱ Ἀχαιοὶ προδοσίαν εινάπρα-
σσομένην εὐ Καρίνθῳ καὶ Σικελίᾳ, τοὺς ἀππεῖς καὶ
τοὺς ἔργους ἀπέστηλαν ἐξ Ἀργους ἐκεῖ παραρυπά-
νοντας, αὐτοὶ δὲ τὰ Νάμαια καταβάπτεις εἰς Ἀρχο-
ῦσαν, ἐπίστας, ὅπιρ ἦν, δὲ Κλεομένης, ὅπλου πα-
νηγυρικοῦ καὶ θεατῶν τὴν πόλιν γέμουσαν ἀπροσ-
δοκήτως ἐπειλθών μᾶλλον ταράξει, τυχός ἦγε πρὸς
αὐτὴν τὸ στρατευματα, καὶ τὸν περὶ τὴν Ἀσπαίδα
τόπον καταλαβών. ὑπὲρ τοῦ Θεάτρου, χαλεπῶν ὅντες
αὐτὶ δυσπρόσθιον, οὕτω τοὺς ἀνθρώπους ἐξεπληξεῖ,
ἄστε μηδένα τραπέσθαι πρός ἀλιτήν, ἀλλὰ καὶ φρευ-
ρῶν λαβεῖν, καὶ δεῦται τῶν πολιτῶν μηδέποτες εἴκουσι,
καὶ γενέσθαι αυρμάζοντας Δακιδιμούντας, ἔχοντας
ἀπειλεῖν τὴν ἥγεμοντα.

XVIII. Οὐ μικρὸν αὖτον τοῦτο καὶ πρὸς δέδειν
αὐτῷ καὶ δύναμιν ὑπῆρχεν. Οὔτε γάρ οἱ πάλαι
βασιλεῖς Λακεδαιμονίων πολλὰ πραγματευσάμενοι
προσῆγαγέσθαι τὸ Ἀργος βεβαιῶς ἡδυνήθησαν· δὲ
τε δεινότερος τῶν στρατηγῶν, Πύρρος, εἰσελθὼν
καὶ βιασθεντος, οὐ κατέσχε τὴν πόλιν, ἀλλ᾽ ἀπέ-
πλευτε, καὶ πολὺ συνδεεφθάρη μέρος αὐτῷ τῆς δυ-
νάμεως. "Οθεν ἀθαύμαζον τὴν ὁξύτητα καὶ διάνοιαν

τον Κλεομένους· καὶ πρότερον αὐτοῦ, τὸν Σάλωνα
καὶ τὸν Λικούντογον ἀπομιμήσαθαι φάσκοντος· ὃν
τῇ τοῦ χρόνου ὥφεσει καὶ τῇ τῶν χρημάτων ἐξισώσει,
καταγελῶντες, τότε παντελῶς ἐπειδόντο τοῦτο αἴ-
ττον γεγόνεναι τῇ; περὶ τοὺς Σπαρτιάτας μεταβολῆς.
Οὗτοι γέροντες πρίγταπεινά, καὶ βοηθεῖν αὐ-
τοῖς ἀδυνάτως εἶχον, ὅστε πέρτε μυριάδας ἀνδρα-
πόδων ἐμβαλόντας εἰς τὴν Λακωνικὴν Αἴγαλον ἀπα-
γαγέων· διὰ φασίδης ἐπειν τίνα τῶν προσβυτέρων
Σπαρτιατῶν, ὡς ἀνησυχοῦσι πολέμους τὴν Λακωνικὴν
ἀποκουφίσαντες. Ὄλλουν δὲ χρόνου διελθόντος ἀφά-
μενοι μόνον τῶν πατρῶν ἥδεν, καὶ καταστάντες εἰς
ἴχνος ἔτετης τῆς ἄγωγῆς, δισκερ παρόντες καὶ συμ-
πολιτευομένοι τῷ Λικούντογῳ πολλὴν ἐπίδειξιν ἀνδρε-
ας ἐποιοῦντο καὶ πειθαρχίαν, τὴν τῆς Ἑλλάδος
ἀναλαμβάνοντες ἡγεμονίαν τῇ Δακταλίμονι, καὶ
ἀναπτύξαντες τὴν Πελοπόννησον.

XIX. Ἐπειδή τοις δέ Ἀργον, καὶ πατέριν εὐ-
θὺς προσθεμένων τῷ Κλεομένῃ Κλεωνῷ καὶ Φλε-
οντοῖς, ἐτύγχανε μὲν δέ Ἀρκτος ἐν Κορινθῷ ποιοεύ-
μενος τινὰ τῶν λεγομένων λαπατίζειν ἐξέσσωιν· ἀγγε-
λίας δὲ περὶ τούτων προσπεσούσης, διεπαρχθεῖς,
καὶ τὴν πόλιν ἀποκλευούσαν αἰοθόμενος πρὸς τὸν
Κλεομένην, καὶ τὸν Ἀχαιῶν ἀπαλλαγῆναι βουλο-
μένην, ἐκάκει μὲν εἰς τὸ βουλευτήριον τοὺς πολίτες,
παθεὶς δὲ διοισθῶν ὕχρι τῆς πέλας. Ἐκεῖ δέ, τοῦ
ἱεπον προσαγόντος, ἀναβάς, ἔριγγαν εἰς Σικιώνα.
Τῶν δὲ Κορινθίων ἀμιλλαμένων εἰς Ἀργος πρὸς τὸν

Κλεομένην, φησὶν δὲ Ἀράτος τοὺς ἵππους πάντας
θευγόνους· τὸν δὲ Κλεομένην μέμφεσθαι τοὺς Σφριγ-
θίους μὴ συλλαβόντας αὐτὸν, ἀλλ' ἐδόκετας δια-
φυγεῖν· οὐ μὴν ἄλλα καὶ πρός αὐτὸν ἐλθεῖκ Μεγ-
εστέρουν παρὰ τοῦ Κλεομένους, δεομένου παρα-
λαβῆν τὸν Ἀχροκόρινθον, (εἰχε γάρ φρουρὰν Ἀχαι-
ῶν) καὶ πολλὰ χρήματα διδόντος· ἀποκρίνασθαι
δέ αὐτὸν, ὡς οὐκ ἔχει τὰ πράγματα, μᾶλλον δέ ὑπὸ^τ
τῶν πραγμάτων αὐτὸς ἔχεται. Ταῦτα μὲν δὲ Ἀράτος
γέγραψεν. Οὐ δέ Κλεομένης, ἐκ τοῦ Ἀργούς ἐπελ-
θὼν, καὶ προσαγαγόμενος Τροιζηνίους, Ἐπιδαυ-
ρίους, Ἐψιλοὺς, ἦκεν εἰς Κόρινθον· καὶ τὴν
μὲν ἄκραν περιεχαράκοντες, τὸν Ἀχαιῶν οὐ βουλο-
μένων ἐκλιπεῖν, τὸν δὲ Ἀράτου τοὺς φίλους καὶ
τοὺς ἐπιτρόπους μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε τὴν οἰ-
κάλην καὶ τὰ χρήματα λαβόντας φυλάσσειν καὶ διοι-
κεῖν. Τρειναὶ μὲν δὲ πάλιν, τὸν Μεσσήνιον, ἀπέ-
στιλε πρός αὐτὸν, ἀξιῶν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῶν
Δακτεδαιμονίων δμοῦ φυλάσσεσθαι τὸν Ἀχροκόρινθον,
ἴδιᾳ δὲ τῷ Ἀράτῳ διπλῆν ἐπαγγελλόμενος τὴν αὐτ-
ταξιν, ἃς ἐλάμβανε παρὰ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως.
Ἐπεὶ δέ ὁ Ἀράτος οὐχ ὑπήκουειν, ἀλλὰ τὸν τε νιόν
ἐπειρψε πρός τὸν Ἀπτίγονον μετὰ τῶν ἄλλων δμήρων,
καὶ ψηφίσασθαι τοὺς Ἀχαιοὺς ἐπεισεν. Ἀπτεγόνος
παραδιδόντας τὸν Ἀχροκόρινθον· οὗτος δὲ Κλεομένης
τὴν τε Σικυωνίαν ἐμβαλὼν ἐπέδρησε, καὶ τὰ χρή-
ματα τοῦ Ἀράτου, τῶν Κορινθίων αὐτῷ ψηφισαμέ-
νων, δωρεάν ἔλαβε.

XX. Τοῦ δὲ ἀντιγόνου μιτά πολλῆς δυνάμεως τὴν Γερανίαν ὑπερβάλλοντος, οὐκ ὡρεῖο δεῖν τὸν Ἰσθμὸν, ἀλλὰ τὸ Μανια χαρακώνος καὶ τειχίους φυλάσσεται, παῖς ταποροφόνος πτοτρίψεοθα τοὺς Μακεδόνας μᾶλλον, ἢ συμπλέκεσθαι πηὸς φάλαγγις συνηγορημένην. Καὶ τούτοις χρώμενος τοῖς λογισμοῖς εἰς ἀπορίαν καθίστη τὸν Ἀντίγονον. Οὔτε γαρ οὐ τον εἶχεν εἰς παρασκευῆς ἴκανὸν, οὔτε βιάσαι θαλ τὴν πάροδον, καθημένον τοῦ Κλεομένους, ἢ ράδιον· ἐπιχειρήσα. δὲ παραδύονται διὰ τοῦ Λιχαίου νυκτὸς, ἐπίκειται, καὶ τιγα: ἀπέβαλε τῶν στρατιωτῶν· ὅπις πανιάποι θαρρήσας τὸν Κλεομένην, καὶ τοὺς πιφι αὐτῷτε ἐπηγμάτους τῇ νίκῃ τραπέσθατε πρὸς τὸ δεῖπνον, οὐθυμαῖν δὲ τὸν Ἀντίγονον εἰς οὐκ εὐπόρους κατακλεψανταν οὐπό τῇ: ἀνάγκης λογισμούς. Ἐθούλεντο γάρ ἐπὶ τὴν ἄκραν ἀναζευγνύναι τὰ Πυρίον, κίνηθε τοῖς Σικυόνα πλοίοις περιπιῶνται τὴν δύναμιν· δὲ καὶ χρόνου πολλοῦ καὶ παρασκευῆς ἢ οὐ τῇ: τεχνοθεης. Ήδη δὲ πηὸς ἐστήριξεν ἡμῖν ἐξ Ἀργονος καὶ τὸ Θείλατταν ἄνθροες Ἀράτου φύλοι, παλοῦνται αὐτοὶ, ὃς ἀφισταμένον τὸν Ἀργεῖον τοῦ Κλεομένους. Ό δὲ πρέπειν ἢ τὴν ἀπόστασιν Ἀριστοτέλης· καὶ τὸ πλῆθος οὐ χαλεπῶς ἐπεισεν, ἀγανακτοῦν. διε χρεῶν ἀποκοτάς οὐκ ποιήσειν πάντοις δὲ Κλεομένης ἐπίστασι. Λαβὼν οὖν δὲ Ἀριστος παρ' Ἀντιγόνου στρατιώτας χιλίους καὶ πνιγανοσίους, παρέπλευσεν εἰς Ἐπάλαιρον. Ό δὲ Ἀριστοτέλης ἔκεινον οὐ περιέμενεν, ἀλλὰ τοὺς

πολίτης παραλίθων, προσέμαχο τοῖς φρουροῦσι τὴν ὀπρόπολιν· καὶ παρῆν αὐτῷ Τιμόξενος μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἐκ Σικυῶνος βοηθῶν.

XXI. Ταῦτα περὶ δευτέρων φυλακήν τῆς νυκτὸς ἀπούσας ἐν Κλεομένης, μετεπέμψατο Μεγιστόνοις, καὶ πρὸς ὅργην ἐκάλεσεν εὐθὺς εἰς Ἀργος βοηθεῶν δι γὰρ ὑπὲρ τῶν Ἀργείων μάλιστα καταπιστεύσαμεν τοὺς πρὸς αὐτὸν ἔκινος ἦν, καὶ διεκώλυσεν ἐμβαλεῖν τοὺς ἀπόπτους. Ἀπολύσας οὖν τὸν Μεγιστόνον μετὰ διοχιλίων στρατιωτῶν, αὐτὸς προσεῖχε τῷ Ἀρτιγόνῳ, καὶ τοὺς Κορινθίους παρεθάρρυνεν, ὡς οὐδενὸς μεγάλου περὶ τὸ Ἀργος, ἀλλὰ ταραχῆς τυντὸς ἀπὸ ἀνθρώπων ὅλιγον γεγενημένης. Ἐπεὶ δὲ ὁ Μεγιστόνος τα παρεπεσῶν εἰς τὸ Ἀργος ἀγρεβόητη ραχόμενος, καὶ μογις ἀντέχον οἱ φρουροί, καὶ διεπίκποντο συχνοὺς πρὸς τὸν Κλεομένην φοβηθεῖς, μὴ τὸν Ἀργονός οἱ πολέμοις κρατήσαντες, καὶ τὰς παρόδους ἀπαλείσαντες, αὐτοὶ πορθῶσι ἀδεῶς τὴν πατριωτὴν, καὶ πολιορκῶσι τὴν Σπάρτην, ἄρημον θύσαιν, ἀπῆγεν ἐκ Κορίνθου τὸ στρατευμα. Καὶ ταῦτης μὲν εὐθὺς ἐστρέψηται τῆς πόλεως, εἰσαλθόντος Ἀντιγόνου, καὶ φρουρὰν καταστήσαντος ἐπιβαλὼν δὲ τῷ Ἀργει τατὰ τὸ τεῖχος, ἐπεχειρησε μὲν εἰσελθούσαι, καὶ συνέστρεψεν ἐκ τῆς πορείας τὴν δύτεμιν, ἐκκόψας δὲ τὰς ὑπὸ τὴν Ἀσπίδα ψαλίδας, ἀνέβη καὶ συνέμιξε τοῖς ἔνδον, ἔτι πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς ἀντέχουσι, καὶ τῶν ἐνιός ἔντα πάλιμποντος προσθεῖς κατέλαβε, καὶ τοὺς στενωποὺς ἐφίμους πολε-

μέσων ἐποίησε, τοῖς βάλισι χρήσασθαι προστάξας -
τοὺς Κρῆτας. Μηδὲ πατέει τὸν Ἀντιγόνον ἀπό-
ταντὸν εἰς τὸ παῦλον καταβαλνούτα μιτὰ τῆς φά-
λαγχος, τοὺς δὲ ἵκπεις ηδη φύδην ἐλαύνοντας εἰς
τὴν πόλιν, ἀπέγνων κρατήσειτο· καὶ συναγαγὼν ἀπαρ-
τας πρὸς αὐτὸν, ἀσφαλῶς κατέβη, καὶ παρὰ τὸ τεῖ-
χος ἀπηγγέλθητο, μηγίστων μὲν ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ
πραγμάτων ἐπικρατήσας, καὶ μικροῦ ὅλης διου
τι μιᾷ περιόδῳ Πελοποννήσου κύριος γενέσθαι δεή-
σας, ταχὺ δὲ αὐτὸις ἐκπεσὼν ἀπάντων. Οἱ μὲν γάρ
εὐθὺς ἀπεγγόρησαν αὐτοῦ τὴν στρατευομένων, οἱ
δὲ διλγονούστεροι τῷ Ἀντιγόνῳ τὰς πόλις παρ-
δώντες.

XXII. Οὕτω δὲ αὐτῷ προραχθεὶς κατὰ τὴν στρα-
τείαν, καὶ ἀπαγαγόντι τὴν δύναμιν, ἐσπέρας ηδη
περὶ Τεγέας ἀφίκεοντο τινες ἐκ Δακεδαιμονος, οὐκ
ἐλάτεοντα τῆς ἐν χερσὶ δυστυχαν ἀπαγγέλλοντες, το-
σούταντι τὴν γυναικα· διὸ ήν οὐδὲ ταῖς πάντις πατρο-
Θουμάναις ἐκεῖνος ἐνεκπρέψει στρατείας, ἀλλὰ συ-
εχόντες κατέβαινεν εἰς Σπάρτην, ἐφῶν τῆς Ἀγιατιδος,
καὶ περὶ πλείστου ποιούμενος ἐκείνην. Ἐπλήγη μὲν
οὗτος καὶ ἡλυγησεν, ὡς εἴκος ήν γένοντος καλλιστῆς
καὶ σιωφρονιστάτης ἀφήρημένον γυναικός· οὐ μὴ
κατήσχειν οὐδὲ προΐκατο τῷ πάθει τὸ φρούριον
τοῦ μέγεθος τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ φωνὴν, καὶ
σχῆμα, καὶ μορφὴν, ἐν ᾧ πρότερον εἶχεν ηθει, δια-
φυλάττων, τὰ τε προστάγματα τοῖς ηγεμόσιν ἐδίδοντο;
καὶ πιρὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς Τιγρατῶν ἀρρένεις.

"Αμα δ' ήμέρη πατέβαινεν εἰς ακεδαιμονία, καὶ μετὰ τῆς μητρὸς οἴκοι καὶ τῶν παιδών ἀπαλγήσας τὸ πένθος, εὐθὺς ἦν ἐν τοῖς περὶ τῶν σῶν λογισμοῖς. Ἐπεὶ δὲ Πτολεμαῖος, δὲ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς, ἐπαγγελλόμενος αὐτῷ βοήθειαν, ἡξίου λαβεῖν δημηστρὸν τοὺς παιδίας καὶ τὴν μητέρα, χρόνον μέν τινα συχνὸν ἡσχύνετο φυάσαι τῇ μητρὶ, καὶ πολλάκις εἰσλαθὼν, καὶ πρὸς αὐτῷ γερόμενος τῷ λόγῳ, πατεριώπηοεν· ὅποις κάκείνην ὑπονοεῖν, καὶ παρὰ τῶν φίλων αὐτῷ διατενθάνεσθαι, μή τι πατοκνεῖ θουλόμενος ἐντυχεῖν αὐτῇ. Τέλος δὲ τοῦ Κλεομένους ἀπολυΐσαντος εἰπεῖν, ἐξεγέλασέ τε μέγα, καὶ,, Τοῦτ' ἦν, εἶπεν, δὲ πολλάκις δόμισας λέγειν ἀπεδειλίασαι; Οὐ θάριον ἡμᾶς εὐθέμενος εἰς πλοῖον ἀποστελεῖς, διπεν ποτὲ τῇ Σπάρτῃ νομίζεις τοῦτο τὸ θῶμα χρησιμώτατον ἔσασθαι; "Πάγιων οὖν ἐτοίμως γερομένων, ἀφίκοντο μὲν εἰς Ταΐναρον πεζῇ, καὶ προῦπεμψεν ἡ δύναμις αὐτοὺς σὺν τοῖς ὅπλοις μέλλουσα δὲ τῇς γεώς ἐπιβαίνειν ἡ Κρατησίκλεια, τὸν Κλεομένην μόνον εἰς τὸν γεών τοῦ Ποσειδῶνος ἀπῆγαγε, καὶ περιβαλοῦσα καὶ κατασπασμένη διαλγοῦντα καὶ συντεταραγμένον, „Ἄγε, εἶπεν, δὲ βασιλεῦ Λακωνίας, διποις, ἐπάν τοι γενώμεθα, μηδεὶς ἵδη δακρύοντας ἡμᾶς, μηδὲ ἀνάξιόν τι τῆς Σπάρτης ποιοῦντας. Τοῦτο γάρ εἰφ' ἡμῖν μόνον· αἱ τύχαι δέ, διποις δὲ δακύμων διδῷ, πάρεισται. Ταῦτα δέ εἰποῦσα, καὶ κατατίμενα τὸ πρόσωπον,

ἐπὶ τὴν ναῦν ἔχοντες τὸ παιδίον ἔχουσα· καὶ διὰ τάχους κέλευσιν ἀπαίρειν τὸν κυρεργῆτην. Ἐπεὶ δὲ εἰς Αἴγυπτον ἀφίκετο, καὶ τὸν Πιολεμπῖον ἐπύτητο λόφον παρ^τ Ἀγτιγύρνου καὶ προσβείας δεχόμενον, περὶ δὲ τοῦ Κλεομένους ἥκουσεν, ὅτι, τῶν Ἀχαιῶν προταλαιμάνων αὐτὸν εἰς διαιλύσεις, φοβοῦτο διὰ ταύτην τὸν Πιολεμπῖον καὶ ταθέσθαι τὸν πόλεμον, ἐπεστελλεν αὐτῷ τὰ τῇ Σπάρτη πρέποντα καὶ συμφέροντα πράττειν, καὶ μή διὰ μίσα γραῦν καὶ πανδέριον ἀεὶ δεδιέναι Πιολεμπῖον. Λίτη μὲν οὖν παρὰ τὰς τύχας τοιαύτην λέγεται γραῦνηθαι.

XXIII. Τοῦ δὲ Ἀγτιγύρνου, Τεγέαν μὲν παρελθόντος, Ορχομενὸν δὲ καὶ Μαρτίνειαν διαρρέσαντος, εἰς αὐτὴν τὴν Ακανθικὴν συνεσταλμένος δὲ Κλεομένης, τῶν μὲν εἰλώτων τοὺς πάντες μνᾶς Ἀττικὰς καταβαλλοντας ἐλευθέροις ἐποίει, καὶ τάλαντα πεντακοσία συνέλεξε· διοχιλίους δὲ προσκαθοπλίσας Μεκιδονικῶς, ἀγκίταγμα τοῖς παρ^τ Ἀγτιγύρνου λευκάσπισιν, ἔργον ἐπὶ νοῦν βάλλεται μέγα, καὶ πᾶσιν ἀπροσδόκητον. Ἡ Μεγάλη πόλις ἦν μὲν τότε καθαρὸς ἐστήν οὐδέν τι μείον, οὐδὲ ἀσθενεστέρα τῆς Ακαδεμαϊμογος· εἶχε δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τοῦ Ἀγτιγύρνου βοήθειαν, ἐν πλευραῖς καθεζομένου, καὶ δοκοῦτος ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐπικρατῆσθαι, μάλιστα τῶν Μαγαλοπολιτῶν σπουδαστῶν. Ταύτην διαρτέσας διακρῆτες δὲ Κλεομένης, (οὐ γάρ ἐστεν, φημῶντον ἔπικε τὸ ταχῦ καὶ ἀπροσδόκητον κατέληγε τῆς προέξεως) ἡμέρων πέντε σιτα λαβεῖν καλεύσας, ἐξῆγε

τὴν δύναμιν ἐπὶ τῷ Σιλλασίαν, ὃς τὴν Ἀργολικὴν
κακουργήσων ἐκτέθεν· δὲ καταβὰς ἐπὶ τὴν Μεγαλο-
πόλιτικὴν, καὶ δειπνοποιησάμενος περὶ τὸ Ροῖτον,
εὐθὺς ἐπορεύετο τὴν δι² Ἐλειοῦντος ἐπὶ τὴν πόλιν·
ἀποσχὼν δ³ οὐ πολὺ, Πλαντέα μὲν, ἔχοντα δύο τάγμα-
τα τῶν Δακοδαιμονίων, ἀπέστειλε καταλαβάσθαι πε-
διόσας μεσοπόργυρον, δὲ τῶν τειχῶν ἐρημοβοστούς εἰσας
τοῖς Μεγαλοπολίταις ἐπινθάνετο. τῇ δ³ ἀλλήδυνά-
μει σχολαίος ἐπηκολούθει. Τοῦ δὲ Παντέως οὐ
μόνον ἐπέιτον τὸν τόπον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μάρος τοῦ
τείχους ἀφύλακτον εὑρέντος, καὶ τὰ μὲν καθηρόδυν-
τος εὐθὺς, τὰ δὲ διασκάπτοντος, τῶν δὲ φρουρῶν,
οἵς ἦγέντο, πάντας ἀποκτίναγτος, ἔφθασε προ-
μίξας δ³ Κλεομένης, καὶ πρὶν αἰσθέσθαι τοὺς Μεγα-
λοπολίτας, ἄνδον ἦν μετὰ τῆς δυνάμεως.

XXIV. Φανεροῦ δὲ μόλις τοῦ κακοῦ γενομένου
τοῖς κατὰ τὴν πόλιν, οἱ μὲν εὐθὺς ἐξέπιπτον, δια-
τυγχάνοι τῶν χρημάτων λαμβάνοντες· οἱ δὲ συνε-
στρέφοντο μετὰ τῶν δηλῶν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἀν-
τιστέμενοι καὶ προσβάλλοντες, ἐκείνους μὲν οὐκ ἵσχυ-
σαν ἐκροῦσαι, τοῖς δὲ φεύγουσι τῶν πολιτῶν ἀσφα-
δᾶς ἀπελθεῖν παρέσχον· ἀστε μὴ πλείστη τῶν χρήματων
ἐγκαταληφθῆναι σώματα, τοὺς δ³ ἄλλους ἀπαντάς
θμοῦ μετὰ τάκτων καὶ γυναικῶν φθάσαις διαφυγόν-
τες τοῖς Μεσσήγην. Ἔσωθη δὲ καὶ τῶν προσβοηθού-
των καὶ μαχομένων τὸ πλῆθος· ὅλογοι δὲ πάντεπι-
στιν ἥλοισαν, ὃν ἦν Δυσανδρίδας τα καὶ Θεαρίδας, ἄν-
δρες ἔνδοξοι καὶ ωνταί μάλιστα τῶν Μεγαλοπολί-

τῶν. Λειδούσις καὶ λαβόντες αὐτοὺς εὑθὺς οἱ στρατιώται· τῷ Κλεομένῃ προσῆγεν. Ὁ δὲ Αυσανδρίδας ὡς εἶδε· τὸν Κλεομένην πάρθενον, ἀπαρθίσας, „Ἐξοτί σοι τὸν, εἶπεν. ὁ βασιλεὺς Διονυσίους, ἤργον ἐπιδεκτοῦ παραγυμνούντος πάλλιον καὶ βασιλικότατον, ἔνθοξοπάτῳ γενόσθαι.“ Ὁ δὲ Κλεομένης, ὑποτοπήσας αὐτοῦ τὴν ἐπειδίν, „Τί δέ, εἶπεν, ὁ Αυσανδρίδας, λέγως; Οὐ γάρ δή πού με τὴν πόλιν ὑμῖν ἀποδοῦντας καλεῖνεις;“ Καὶ δὲ Αυσανδρίδας, „Δύτοδ μὲν οὖν, ἥρη, λέγω, καὶ συμβούλειον, μὴ διαφθεῖραι πάλιν τηλευτήν την, ἀλλ᾽ ἐμπλῆσαι φίλους καὶ συμμάχους πιστῶν καὶ βεβαίων, ἀποδόντα Μεγαλοπολίταις τὴν παρίδαι, καὶ συγῆρα δίμους τοσούτουν γενόμενον.“ Μηδέποτε δέ τὸν Κλεομένης διασιωπήσας, „Χαλεπόν μὲν, ἥρη, ταῦτα τῷ πιστεῦσαι, κινάτω δέ τὸ πρός δόξαντα μᾶλλον, η τὸ λυστελλεῖ, παρ' ἡμῖν.“ Καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἀπόστολος τοὺς ἄνδρας εἰς Μεσοήγην, καὶ πίρυνται παρ' ἑαυτοῦ, τοῖς Μεγαλοπολίταις ἀποδιδούσι. τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ συμμάχους εἶναι καὶ φίλους, ἀποστέλλεται Ἀχαιῶν. Οὗτοι δέ τοῦ Κλεομένους ἐγγύησιν ποιεῖσθαι φαλάνθρωπα, προτείνοντες, οὐκ εἴσοις τοῦ Μεγαλοπολίταις δι-Φιλοποιίην ἐγκαταλεπτεῖν τὴν πρός τούς Ἀχαιῶν πόλιν, ἀλλὰ πατηγοῦσιν τοῦ Κλεομένους, ὃς οὐ ζητοῦσσες ἀποδοῦνται τὴν πόλιν, ἀλλὰ προελαύνει τοὺς πολέμους, ἐξίβαλε τὸν Θαυρόντας καὶ τὸν Αυσανδρίδαν ἐν τῇ Μεσοήγη. Οὗτος ἦν δὲ Θαυρόντας δι-πρωτεύετος ὑπερφανός Ἀχαιῶν, καὶ μογέ-

στην κτησάμενος ἐν τοῖς Ἑλλήσι δόξαν, ὡς ἴδιᾳ περὶ αὐτοῦ γέγραπται.

XXV. Τούτων δὲ ἀπαγγελθέντων τῷ Κλεομένῃ, τετηρηκώς τὴν πόλιν ἄθικτον καὶ ἀκέραιον, ὥστε μηδένα λαθεῖν μηδὲ τούλαχιστον λαβέντια, τότε παντίπασι χρονινθεὶς καὶ ἀγαπητήσας, τὰ μὲν χρῆματα διέφευσεν, ἀνδρισάγιας δὲ καὶ γραφές ἀπέστειλεν τοῖς Σπαρτην· τῆς δὲ πόλεως τὰ πλεῖστα καὶ μεγιστα μέρη καταπλάψας καὶ διακρίθειρας, ἀνέζευξεν ἐπ' οἴκου, φοβούμενος τὸν Ἀντίγονον καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἐπράχθη δ' οὐδὲν ἢν π' αὐτῶν. Εἰ ύγκανον μὲν γηρὴ ἐν Αἰγαίῳ βούλην ἔχοντες· ἐπεὶ δὲ Ἀρατος ἀναβαῖς ἐπὶ τὸ βῆμα, πολὺν μὲν χρόνον ἔβασι, τὴν γλάμυδα θέμινος πρὸ τοῦ προσώπου, θαυμαζόντων· δὲ καὶ λέγειν κελευθνίαν, εἶπεν, διι Μεγάλη πόλις· ἀπόδοιλην ὑπὸ Κλεομένους· ἡ μὲν σύνοδος εὐθὺς διελύθη, τοῖν Ἀχαιῶν κατεπλαγάντων τὴν δέξιηντα καὶ τὸ μέγεθος τοῦ πάθους· δὲ δὲ Ἀντίγονος ἐπεγγειοήσας βοηθ ἵν· εἶπε φραδέως αὐτῷ τῷ· δινάμεως· ἐκ τῶν χειμαδίον ἀνισταρίνης· ταύτην μὲν αὐθίς ἐκέλευσε κατὰ χώραν μένειν, αὐτὸς δὲ παῆλθεν εἰς Ἀργος, οὐ πολλοὺς ἔχων στρατιώτας μεθ' ἐσπειρεν. Άιδο καὶ τὸ δεύτερον ἐγχειρῆμα τοῦ Κλεομένους ἔδοξε μὲν τετολμῆται παρεβόλοις καὶ μανικῶς, ἐπράχθη δὲ μιτὶ πολλῆς προορίας, ὡς φησι Πολέμιος. Εὖδὼς γάρ εἰς τὴν χριμιάδια διεσπαρμένους κατὰ πόλιν, ὃς φησι, τοὺς Μακεδόνας, καὶ τοὺς Αντίγονους αὐτοὺς διαχειμάζοντας

μετὰ τῶν φίλων, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἀργείαν, λογι-
ζόμαντος, ἢ δι' αὐστηρήτηρος τοῦ Ἀντιγόνου παροξυ-
θάντος ἐπικρατήσαιν, ἢ μὴ τολμήσασται μάχεσθαι
διαβαλεῖν πρὸς τοὺς Ἀργείοντας. "Οὐ καὶ αυγεῖθη. Δια-
φθειρόμενης γάρ τῆς χώρας ὑπὸ αὐτοῦ, καὶ πάντων
ἀγομένων καὶ φροδίων, οἱ μὲν Ἀργεῖοι δισανα-
σχετοῦντες ἐπὲ τὰς θύρας συναπέφευκτο τοῦ βιοτ-
λάτου, καὶ πατέρων, μάχεσθαι καλεύοντες, ἢ τοῖς
κρείτονσι ἐξίσιασθαι τῆς ἡγεμονίας· δορυ-
νος, ὡς ἔδει στρατηγὸν ἔμφρονα, τὸ κινδυνεῦσαν πά-
ραλόγως καὶ προέσθαι τὴν ἀσφάλειαν αἰσχρόν, οὐ
τὸ κακῶς ἀκοῦσαι παρὰ τοῦς ἐπιδός, ἥγονόμενος, οὐδὲ
προῆλθεν, ἀλλ᾽ ἐγέμειγνεν ἐν τοῖς αὐτοῦ λογισμοῖς.
Οὐ δὲ Κλεομένης, ἀλλεὶ τῶν τειχῶν τῷ στρατῷ προσ-
αλθὼν, καὶ καθυβρίσας, καὶ διελυμηνάμενος ἀδεῶς,
ἀκρωτεύσιν.

XXVI. Ολίγῳ δὲ ὕστερον αὖθις εἰς Τεγέαν ἀκού-
σαις προείπας τὸν Ἀντιγόνον, ὡς ἐκεῖθεν εἰς τὴν Λα-
κωνικὴν ἄμβαλοντα, ταχὺ τοὺς στρατιώτας ἀναλα-
βών, καὶ καθ' ἐτέρας ὅδοὺς περιβαλλάξας, ἅμ' ἡμέ-
ρῃ πρὸς τῇ πόλει τῶν Ἀργείων ἀνιφάνη πορθῆν τὸ
πεδίον, καὶ τὸν σῖτον σὺν κείφεν, ὥσπερ οἱ λοιποὶ,
δρυπάναις καὶ μαχαίραις, ἀλλὰ κόπτον. Ξύλοις με-
γάλοις εἰς σχῆμα δομφαίας ἀπειρασμένοις, ὡς ἐπὲ
παιδιᾶς χρωμένους ἐν τῷ πορεύεσθαι σὺν μηδενὶ πό-
νῳ πάντα συγκατατρίψαι καὶ διαρθῆσαι τὸν καρ-
πόν. Ως μέντοι κατὰ τὴν Κυλλάβαριν γενθρεγοι, τὸ
γυμνάσιον, ἐπεχειρούν προσφέρειν πῦρ, ἐπώλυσεν,

ὅς καὶ οὐκ περὶ Μεγάλην πόλιν ὡς ὄργης μᾶλλον,
ἢ καὶ λόγον, αὐτῷ πεπραγμένων. Τοῦ δὲ Ἀγριγόνου
πρῶτον μὲν εὖθυς εἰς Ἀργος ἀναχωρήσαντος, ἔπειτα
τὰ δόῃ καὶ τὰς ὑπερβολὰς πάσας φυλακαῖς καταλα-
βότος, ἀμελεῖν καὶ πατερρροτεῖν προσποιούμενος,
ἔπειψε κήρυκας, τὰς κλεῖς ἀξιών τοῦ Ἡρακλοῦ λαβεῖν,
ὅποις ἀπαλλάσσεται τῇ θεῷ θύσις. Οὗτος δὲ παίξας
καὶ πατερρροτεῖν προσποιούμενος, καὶ τῇ θεῷ θύσιας ὑπὸ τὸν
τελὸν πελεισμένον, ἀπῆγκεν εἰς Φλιούντα τὸν στρα-
τόν· ἐπειδὴν δὲ τοὺς φρουρούμενας εἰν 'Οιδυλίον
δέξεισας, κατέβη παρὰ τὸν Οἰχομύρον· οὐ μόνον
τοῖς πολίταις φρουρημα καὶ θάρσος μπεπειηκώς, ἀλ-
λὰ καὶ τοῖς πολεμοῖς ἀνήρ ἡγμονικός δοκῶν εἶναι
καὶ πραγμάτων μεγάλων ἀξιος. Τὸ γάρ ἐκ μιᾶς πί-
λαις δρομώμενον, δμοῦ τῇ Μακεδόνων δυνάμεις καὶ
Πελοποννησίοις ἅπασι καὶ χορηγεῖ βασιλικὴ πολε-
μεῖν, καὶ μὴ μόνον ἀθικτονούς διαφυλάττοντα τὴν Δα-
κωνικήν, ἀλλὰ καὶ χώραν κακῶς ποιῶντα τὴν Επε-
τειν, καὶ πόλεις ἀγούντα τηλικαύτας, ἐν τῇσι τυ-
χούσης ἐδόκει διεπιτητος εἶναι καὶ μεγαλοφροσύνης.

XXVII. Άλλ' ὁ πρῶτος τὰ χρήματα τεῦχε τῶν
πραγμάτων προσειπάλι εἰς τὰ τοῦ πολέμου πράγματα
μάλιστα βλέψας τοντὸντεῖν ἔστιν. Καὶ Λημάδης, τὰς
τριήρεις μὲν καθίλιειν καὶ πληροῦν ποτε τὸν Ἀθη-
ναῖων κελευθετῶν, χρήματα δ' οὐκ ἔχοντων, „Πρόστε-
ρψον ἐστιν, ζρη, τοῦ πρωρατεύσαι τὸ φράσσαι.“ Λέγε-
ται δὲ καὶ Ἀρχιδαμος δ παλαιός ὑπὸ τῇσι προχήν τοῦ Πε-
λοποννησιακοῦ πολέμου, κελευθετῶν εἰσφοράς ταῦτα

τῶν συμμάχων πόλεων, εἰπεῖν, ὃς δὲ πόλειρος οὐ τα-
ταγμένα σιτεῖται. Καθάπερ γάρ οἱ συσυμμαχού-
τας ἀδίλητοι τῷ χρόνῳ καταβαφοῦσι καὶ καταγωνί-
ζουσι τοὺς εὑρύθμους καὶ ταρχήτας, οὕτως καὶ δὲ
Ἀντίγονος ἐκ πολλῆς αὐτοφέρων δυνάμεως πρὸς τὸν
πόλιμον, ἔξεπόντις καὶ κατήθλεις τὸν Κλεομένην, γλύ-
σσων καὶ μάλις περίσσεις τοῖς ἔνοισι μισθὼν καὶ
αρροφὴν τοῖς πολίταις. Ἐπεὶ τὰλλα γη πρόβειον Κλεο-
μάνους δὲ χρόνος· ἦν, τῶν οἷκοι πραγμάτων ἀνιστά-
σαν τὸν Ἀντίγονον. Βάρβαροι γερὸς παρείμοντον
ἀπέφυτος καὶ κατέτιψαν τὴν Μακεδονίαν. Καὶ τότε
δὴ πόλις ἄνωθεν Ἰλλυριῶν· μιθεβλήματι σφραζός, ὥφ·
οὐ πορθούμενοι μετεπάμποντο τὸν Ἀντίγονον οἱ Μα-
κεδόνες. Καὶ παρ' ὅλην πόδα τῇς μάχης συνέ-
ταξε ταῦτα τὰ γράμματα κομισθῆναι πρὸς αὐτόν·
ἄντικον τοῦτον, αὐθὺς ἀντέγραψε, μετρὶ χαίρειν
φρεσσας Ἀχαιοῖς. Ἄλλ' οὐ τὰ μέ; ιστα τῶν πραγμά-
των κρίνουσα τῷ παρόντι μικρόν τύχη τηλεκαύντηρον ἀπο-
δεῖστο δροπῆρι καιροῦ καὶ δύναμιν, ἢστε, τῇ μάχῃ
ἀν Σελλασίᾳ γενομένης, καὶ τοῦ Κλεομένους ἀποβε-
βληκότος τὴν δύναμιν καὶ τὴν πόλιν, αὐθὺς παρ-
εῖναι τοὺς καλοῦντας τὸν Ἀντίγονον. "Οὐ καὶ μά-
λιστα τὴν δυστυχίαν τοῦ Κλεομένους ὀπιζοτάκειον
ἐποίησεν. Εἴ γαρ ἡμέρας δύο μέντας ἐπέσχε καὶ παρ-
ῆγεις φυγομαχῶν, οὐκ ἀν ἐλέησσην αὐτῷ μάχην,
ἄλλ', ἐφ' οὓς ἡβανίλετο, διηλλάχη πρὸς τοὺς Ἀχαι-
οὺς, ὀπιζειθόνταν τῶν Μακεδόνων· τῦν δέ, ματερ
μάρκησε, θιάσι τὴρ ἐπρηματίαν ἐν τοῖς δηλοῖς τὸ πᾶν

Θέμενος, ἡγαγκόσθη δισμυρίους, ὡς Πολύβιος φησί,
πρὸς τρισμυρίους ἀντιπαριστάξανθαι.

XXVIII. Καὶ θαυμαστὸν μὲν ἐν τῷ κινδύνῳ πα-
ρασχὼν ἔσυτὸν σφραγῆδην, ἐπιθέμοις δὲ χρησάμενος
τοῖς πολίταις, οὐ μὴ οὐδὲ τῶν ξένων μεμπτιῶς ἀγω-
νισαμένων, τῷ τρόπῳ τῆς διπλίσεως καὶ τῷ βάρει τῆς
διπλιεικῆς φάλαγχος ἐξεθέλητη. Φύλαρχος δὲ καὶ προ-
θεσίαν γενέσθαι φησὶ τὴν μὲλιστὰ τῷ Κλεομένεῳ τῷ
πράγματα διεργασσαμένην. Τοῦ γὰρ Ἀντίγονου τοὺς
Ἴλλυριοὺς καὶ τοὺς Ἀκαργάνας ἐκπειριελθεῖν κρδῆσαι
κελεύσαντος, καὶ πυκλώσασθαι Θάτιδον κάρας, ἐφ
οὗ τεταγμένος ἦν Εὐκλείδας, δι τοῦ Κλεομένους ἀδελ-
φός, εἴτα τὴν ἄλλην ἐπὶ μάχῃ διναμιν ἐπιτάττοντος
ἀπὸ σκοπῆς Θεωρῶν δι Κλεομένης, ὡς οὐδαμοῦ τὰ
ζηλα τῶν Πλλυριῶν καὶ τῶν Ἀκαργάνων κατεῖδεν,
ἐφοβήθη, μὴ πρός τι τοιοῦτον αὐτοῖς δι Ἀντίγονος
κέχρηται. Καλίσας δὲ Λαμοτέλη, τὸν ἐπὶ τῆς κρυ-
πτείας τεταγμένον, δρᾶν ἐκάλενται καὶ ζητεῖν, διας
ῆγε τὰ κάτα νότου καὶ κύκλῳ τῆς παρατάξιος. Τοῦ
δὲ Λαμοτέλους (ἥν γὰρ, ὡς λέγεται, πρόθερον χρή-
μασιν ὑπ' αὐτοῦ διεφθαρμένος) ἀμειλεῖν ἐκείνων εἰ-
πόντος, ὡς καλῶς ἔχοντων, τοῖς δὲ συνάπτονται ἐξ
ἴνωντίας προσέχειν καὶ τούτους ἀμύνεσθαι, πιστεύ-
σας ἐπὶ τὸν Ἀντίγονον χώρει, καὶ τῇ ὁὖμη τῶν
περὶ αὐτὸν Σπαρτιατῶν ὀσάμινος τὴν φάλαγγα τῶν
Μακιδιῶν, ἐπὶ πέντε που σταδίους ὑποχωρούστων,
ἐκβιαζόμενος καὶ κρατῶν ἥρολού θησεν. Εἶτα τῶν
περὶ τὸν Εὐκλείδαν ἀπὸ θατέρου πυκλωθέντων, ἐπε-

στάς, παῖς πατιδῶν τὸν κληδυκον· „Οἶχε μοι, φίλατε ἀδελφέ, εἶπεν, οἴχρ, γενναιός ὁν, καὶ παισὶ ζηλωτὸς Σπαρτιατῶν, καὶ γυναιξὶν ἀοἰδημος.“ Οὗτος δὲ τῶν παρὶ τὸν Εὐκλεῖδαν ἀγαρεθέντιων, καὶ τῶν ἐκεῖθεν, ὡς ἔχρατουν, ἐπιφερομένων, ταραττομένους ὅρῶν τοὺς στρατιώτας, καὶ μένειν οὐκέτι τολμῶντας, ἔσωζεν αὐτὸν. Ἀποθανεῖν δὲ καὶ τῶν ξένων πολλοὺς λέγοντοι, καὶ Λακεδαιμονίους ἄπαντας, πλὴν διασώσαν, ἔζαυισχιλίους ὄντας.

XXIX. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν πόλιν ἀφίκετο, τοῖς μὲν ἀπαντήσασι τῶν πολεῖῶν παρήγει δέχεσθαι, τὸν Ἀγρίγοντα, αὐτὸς δὲ εἶπεν, εἴτε οὖτιν, εἴτε ἀποθανὼν, δι μέλλον τῇ Σπάρτη συνοίσαι, τῷτο πράξειν. Ορῶν δὲ τὰς γυναικας τοῖς μετ' αὐτοῦ πεφευγόσι προστρέψοντας, καὶ δεχομένας τὰ δπλα, καὶ ποτὸν προσφέροντας, αὐτὸς εἰσῆλθε μὲν εἰς τὴν οἰκίαν τὴν ἑαυτοῦ, τῆς δὲ παιδίσκης, ἦν αὔχεν, ἐλευθέραν οὖσαν, ἐκ Μεγάλης πόλεως ἀκειληφώς μετὰ τὴν τῆς γυναικὸς εἰλευτῆρη, ὡς εἴδιστο, προσιούσης καὶ βούλομένης ἀπὸ σφασταίς ἥκοντα θεραπεύειν, οὕτε πιῶν ἀδεδιψηκώς ὑπέμειτεν, οὕτε καθίσαι πειμηκώς, ἀλλ᾽, ὥσπερ ἐπέντηκεν, τεθωρακισμένος τῶν κιόνων τεινεῖ τὴν χεῖρα προσθιάσθεν πλαγίαν, καὶ τὸ πρόσωπον ἐπὲ τὸν πῆκυν ἐπιθεῖς, καὶ χρόκον οὐ πολὺν διαναπαίνεις τῷ πόρῳ, καὶ τῇ διακοίᾳ περιθραμών ἄπαντας τοὺς λοχισμοὺς, ἀφρηγας μητὰ τῶν φίλων εἰς τὸ Γένθιον. Κακεῖθεν ἐπιβάντες ἐπ' αὐτὸς τοῦτο παρεπενεμένων πλοΐαν, ἀγήκθησαν.

XXX. Ὁ δὲ Ἀρτίγονος, ἐξ ἐφόδου παραιλαβὼν τὴν πόλιν, καὶ χρησάμενος τοῖς Λακεδαιμονίοις φιλαρθρώπως, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Σπαρτης οὐ προπηλακιστας, οὐδὲ ἐνυβρίσας, ἀλλὰ καὶ νόμους καὶ πολιτείαν ἀποδοὺς, καὶ τοῖς θεοῖς θύσας, ἀνεχώρησεν ἡμέρᾳ τριτῇ, πν Θρησκευότα πολὺν πόλεμον εἶναι, καὶ πορθεῖσθαι τὴν χώραν ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Ἡδη δὲ καὶ τὸ νόσημα κατέλκεν αὐτὸν, εἰς φθίσιν ἐκβρηθηκός ἰσχυράν καὶ κατάρρῳν σύντορον. Οὐ μήτε πάπιπεν, ἀλλὰ ἀντήρκεστ πρὸς τοὺς οἰκείους ἀγῶνας, δύον ἐπὶ νίκην μεγίστη καὶ φόρο πλείστῳ τῶν βαρβάρων εὐκλεέστερον ἀποδιεῖν· ὃς μὲν εἰκός ἐστι, καὶ λέγουσιν οἱ περὶ Φύλαρχον, αὐτῇ τῇ περὶ τὸν ἀγῶνα κρατιγῇ τὸ σῶμα προσαναρρέψας· ἐν δὲ ταῖς λέσχαις ἦν ἀκούειν, δτι βοῶν μετὰ τὴν νίκην ὑπὸ χαρᾶς, „Ω καλῆς ἡμέρας!“ πλῆθος αἰματος ἀνήγαγε, καὶ πυρεῖς συντόνως, ἐτιλεύησε. Ταῦτα μὲν τὰ περὶ Ἀρτίγονον.

XXXI. Κλεομένης δὲ, πλέον ἀπὸ Κυθήρων, εἰς τῆσσον ἑτέραν, Αίγιαλιαν, κατέσχεν. Ὅθιν εἰς Κυρήνην περαιοῦνθαι μέλλοντος αὐτοῦ, τῶν φίλων εἰς ὄντομα Θηρικλων, ἀνήρ πρὸς τε τὰς προθέεις φρονήματι κεχρημένος μεγάλῳ, καὶ τοῖς λόγοις γεγονός τις ὑψηλὸς ἦε· καὶ μεγάλαυχος, ἐντυχών αὐτῷ κατ' ἴδεαν „Τὸν μὲν καῦλιστον, εἶπεν, ὁ βασιλεὺς, Θάνατον ἐν τῇ μάχῃ προηκάμεθα. Καίτοι πάντες ἡκουσσαν ἡμῶν λεγόντων, ὃς οὐχ ὑπερβήσεται τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιατῶν Ἀρτίγονος, εἰ μὴ τερρόν· Οἱ δὲ δεύτεροι

δόξῃ καὶ ἀρετῇ τὸν ἔτι πάρεστιν ἡμῖν. Ποῖ πλέομεν
ἀλογίσιως, ἀποφεύγοντες εὐγὺς δυτα, καὶ μακρὰν διώ-
κοντες; Εἰ γάρ οὐκ αἰσχρόν ἐστι δουλεύειν τοῖς ἀπὸ
Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου τοὺς ἄφ' Ἡρακλεους, πιθοῦν
πολὺν κερδανοῦμεν ἀντιγόνῳ παραδόντες ἑαυτοὺς, ὃν
εἰκόνας ἐστι Πτολεμαίου διαφέρειν, διστριγυπτιών
Μακεδόνας. Εἰ δ', ὑφ' ᾧ πειράστημεθα τοῖς δηλοῖς,
οὐκ ἀξιοῦμεν ἄρχεσθαι, τί τὸν μὴ νευκηφτα δεσπό-
την ποιοῦμεν αὐτῶν; ἵν' ἀνθ' ἐνδος δυοῖν κακίους
φαρῶμεν, ἀντίγονον μὲν φεύγοντες, Πτολεμαῖον δὲ
κολακεύοντες; Ἡ διὰ τὴν μητέρα φήσομεν εἰς Αἴγυ-
πτον ἥκειν; Καλὸν μέντ' ἂν αὐτῇ θέσμα γένοιο καὶ
ζηλωτὸν, ἐπιδεικνυμένη ταῖς Πτολεμαίου γυναιξὶν
αὐχμάλωτον ἐκ βασιλέως καὶ φυγάδα τὸν νίδν. Οὐδὲ
ἴσιος ἔτι τῶν ἰδίων ἔιφῶν ἄρχομεν, καὶ τὴν Λακωνι-
κὴν ἀφορῶμεν, ἵνα τοῦθα τῆς τέλχης ἀπαλλάξοντες ἑαυ-
τούς, ἀπολογησθεῖσα τοῖς ἐν Σελλαιαὶ κειμένοις
ὑπὲρ τῆς Σπάρτης; ἀλλ' ἐν Αἴγυπτῳ καθεδούμεθα,
πυνθανόμενοι, τίτιν τῆς Λακεδαιμονος σιτράπην ἀ-
πίγονος ἀπολέλοιπε; “Τοιαῦτα τοῦ Θηρυκίωνδες εἰπόν-
τος, δ. Κλεομένης ἀπεκρίνατο. „Τῶν ἀνθρωπίνων τὸ
φᾶστον, ὡς πονηρός, καὶ πᾶσιν ἐν ἐτοίμῳ διώκων,
ἀποθανεῖν, ἀνδρεῖος εἶναι δοκεῖς, φεύγων αἰδηχίστα
φυγὴν τῆς προβεβόν; Πολεμίοις μὲν γάρ ἐγέδωκεν
ἡδη καὶ πρετετονές ἡμῶν, ἡ τέχη αφαλέγτες, ἡ βια-
σθέντες ὑπὸ πλήθους. Οἱ δὲ πρός πόλους καὶ τα-
λαιπωρίας, ἡ ψύξας καὶ ψύγους ἀνθρώπων ἀπαγο-
ρεύων, ἡ τετταὶ τῆς ἑαυτοῦ μαλακίας. Λεῖ γὰρ τὸν

αὐθαίρετον θάνατον οὐ φυγὴν εἴωμε πράξεων, ἀλλὰ πρᾶξην. Λίσχοδν γὰρ ήταν μόνοις ἐκαντοῖς καὶ ἀποθνήσκειν· ἐφ' ὃ γέννησεν σὺ παρακαλεῖς ἡμᾶς, οὐκεύδεσσιν ἀπαλλαγῆναι τῶν παρθενών, παλὸν δὲ οὐδὲν οὐδὲ χρήσιμον ἄλλο διαπραττόμενος. Ἐγώ δέ καὶ σὲ καὶ ἔμαυτὸν οἰομαι δεῖν τὰς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐλπίδας μὴ καταλιπεῖν· διού δὲ ἀν ἡμᾶς ἐκεῖναι καταλιποῦσι, δῆστα βουλομένοις ἀποθανεῖν ὑπάρξει.“ Πρόδε; ταῦτα Θηρυκλεὸν οὐδὲν ἀντειπόν, διε πρῶτον ἐσῆς κατέρρει ἀποστῆναι τοῦ Κλεομένους, ἐκτραπόμενος παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ἔσφαξεν ἑαυτὸν.

XXXII. Ὁ δὲ Κλεομένης, ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν ἀναχθεὶς, τῇ Αἰβήνῃ προσέβαλε· καὶ διὰ τῶν βασιλικῶν παθαπεμπόμενος, ἦκεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Ὁφθεὶς δὲ τῷ Πτολεμαίῳ, κατ' ἀρχῆς μὲν ἐτύχειν κοινῶς φιλανθρώπουν καὶ μετρέουν πρός αὐτόν· ἐπειδὴ, γνώμης θιδοὺς πεῖσαν, ἀνήρ ἐφαίνετο ἔμφρων, καὶ τῆς καθ' ὑμέραν ὑμιλλας αὐτοῦ τὸ Λακωνικὸν καὶ ὀφελεῖς τὴν χάριν ἵλευθροιον εἶχε, καὶ τὴν εὐγένειαν οὐδαμοῦ κατασχύνων, οὐδὲ καρπούμενος ὑπὸ τῆς τύχης, τῶν πρός ἥδοντὴν καὶ κολακειῶν διελεγομένων πιθανώτερος ἐφαίνετο· πολλὴ μὲν αἰδὼς καὶ μετάνοια τὸν Πτολεμαῖον εἶχε, ἀνδρὸς ὀμελήσαντις θοιούτου, καὶ προέμενον τῷ Ἀγριγόνῳ, δέξαν αἷμα πεντημένῳ τηλικαύην καὶ δύσαμιν. Ἀγαλαμβάνον δὲ τιμαῖς καὶ φιλοφροσύναις τὸν Κλεομένην παρθάρεύνειν, ὡς μετὰ νεῶν καὶ χρημάτων ἀποστελῶν αὐτὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ καταστήσων εἰς τὴν βα-

ειλείσην. Ἐδίδου δὲ καὶ σύνταξιν αὐτῷ, τέσσαρα, καὶ εἴκοσι τάλαντα παθ' ἔκαστον ἐνιαυτόν. Ἀρ' ὁν ἐκάριος αὐτὸν καὶ τοὺς φίλους εὐτελῶς καὶ σωφρόνως διοικῶν, τὰ πλεῖστα παταγήλισκεν τοῖς φιλοπρότιμοις καὶ μεταδόσεις τῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάς· τὰς Λίγυπτον ἐκπεπίωκθιαν.

XXXII. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος Πτολεμαῖος, περὶ ἑκτελέσαι τῷ Κλεομένεῳ τὴν ἔκπαμψιν, ἐτελεῖτησε· τῆς δὲ βασιλείας εὐθὺς εἰς πολλὴν ἀσέλγειαν, καὶ παροιγίαν καὶ γυναικορρασίαν ἐμπεσούσης, ἥμιλετο καὶ τὰ τοῦ Κλεομένους. Ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς οὗτος οὕτω διέφθαρτο τὴν ψυχὴν ὑπὸ γυναικῶν καὶ πθών, ὕστε, δρότε ράφοι μᾶλιστα, καὶ σπουδαιότατος αὐτοῦ γένοιτο, τελετὰς τελεῖτ, καὶ τύμπανον ἄχου ἐν τοῖς βασιλείοις ἀγείρειν, τὰ δὲ μέγιστα τῆς ἀρχῆς πράγματα διοικεῖν Ἀγαθόκλειαν, τὴν ἐρωμένην τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν ταύτης μητέρας καὶ παρθοβοσκόν, Οἰτάνθην· Ὅμως δέ οὖν ἔδοξε τις ἐν ἀρχῇ καὶ τοῦ Κλεομένους χρεία γεγονέται. Λαδιός γὰρ Μάγαν, τὸν ἀδελφόν, Πτολεμαῖος, ὡς ἴσχυοντα διὰ τῆς μητρός ἐν τῷ στρατιωτικῷ, τὸν Κλεομέτην· προσελόμβανε, καὶ μετειδίδου τῶν ἀπόδρήτων συνεδρίων, βουλευομένος ἀνελάν τὸν ἀδελφόν. Ὁ δέ, καίτερον ἀπάντιον τοῦτο πράττειν πελευόντων, μόνος ἀπηγόρευσεν, αἴπὼν, ὡς μᾶλλον, εἰ δυνατὸν ἦκ, ἔδει φῦσαι τῷ βασιλεῖ πλεονας ἀδελφοὺς, πρὸς ἀσφάλειαν καὶ διαμονὴν τῶν πραγμάτων. Σωσιβίου δὲ, τοῦ πλεῖστον ἐν τοῖς φίλοις θυμαμένου, φή-

σαντος, οὐκ εἶναι τὰ τῶν μισθοφόρων αὐτοῖς βέβαια, τοῦ Μάγα ζῶντος, ἀμελεῖν ἐκέλευεν δὲ Κλεομένης ἔνεκά γέ τούτου πλείους γάρ, ἢ τρισχιλίους, τῶν ξένων εἶναι Πελοποννησίους προσέχοντας αὐτῷ, καὶ μόνον γεύση, προθύμως μετὰ τῶν δηλών παρεσομένους. Οὗτος δὲ λόγος τότε μὲν οὐ σμικρὸν τῷ Κλεομένει καὶ πλοτινούντοις καὶ δικησιν ὑσχύος προσέθηκεν· ὕστερον δὲ, τοῦ Πτολεμαίου τῆς αὐθανείας ἐπιτεικούσης τὴν δειλίαν, καὶ, παθάπερ εἴσθεν ἐν τῷ μηδὲν φρονεῖν, τοῦ πάντα δεδοικέναι καὶ πᾶσιν ἀπιστεῖν ἀσφαλεցτάτου δοκοῦντος εἶναι, φρεβόδην ἐποίει τὸν Κλεομένην τοῖς αὐλικοῖς, ὃς ὑσχύοντα πάρα τοῖς ξένοις· καὶ πολλῶν ἦν ἀκούειν λεγόντων, διι οὗτος δὲ λέων ἐν τούτοις τοῖς προβάτοις ἀναστρέφεται. Τῷ γέροντι τοιοῦτον διέφαινεν ἥθος ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑποβλέπων ἀτρεμα καὶ παρεπισκοπῶν τὰ πραττόμενα.

XXXIV. Ναῦς μὲν οὖν αἰτῶν καὶ στρατείακ
ἀπεῖπε πυνθανόμενος δὲ, τεθνάναι τὸν Ἀντίγονον,
Αἰτωλικοῖ δὲ πολέμῳ συμπεπλέχθαι τοὺς Ἀχαιοὺς,
τὰ δὲ πράγματα ποθεῖν αὐτὸν καὶ παρακαλεῖν ἐκείνουν,
ἐπ ταραχῇ καὶ διασπασμῷ τῆς Πελοποννήσου
γενομένης, ηξίουν μὲν μόνος ἀποσταλῆναι μετὰ τῶν
φίλων, ἐπειδὴ δὲ οὐδένα, τοῦ μὲν βασιλέως οὐκ
εἰσακούοντος, ἀλλ' ἐν γυναιξὶ καὶ θιάσοις καὶ κά-
μοις συνέχοντος ἔαυτόν· δὲ δὲ τῶν ὅλων προεστη-
κὼς καὶ προβουλεύων Σωσίβιος, μένοντα μὲν τὸν
Κλεομένην παρὰ γράμμην, ἄγειτο δισμεταξείριστον

εἶται καὶ φοβερόν; ἀφεθάντα δὲ, τολμηρόν τικνὸν
καὶ μεγαλοπράγμονα, καὶ τῆς βασιλείας νοσούσης
θεατὴν γεγενημένον. Οὐδὲ γὰρ εἰ διηρεῖ πατε-
πράγμον αὐτὸν, ἀλλ' ὥσπερ τὸν Ἀπιν, ἐν ἀφθό-
ροις διατέλεοντος καὶ τρυφᾶν δοκοῦντα, τοῦ κατά
φύσιν βίου καὶ δρόμου ἀφέτων καὶ σκιρτήσεων ἴμε-
ρος ἔχει, καὶ δῆλός ἐστι δυσαναγκαιῶν τὴν ἐν ταῖς
χερσὶ τῶν ἱερῶν διατριβὴν, οὕτως ἐκεῖνον θύμεν
ἡρεσκετῶν μαλθακῶν, ἀλλὰ φθιγύθεσκε φύλον κῆρ,
ώσπερ Ἀχιλλεὺς, αὐτῷ μένων, ποδέσσας δ' ἀγείρει
τα πιθεμόν τε.

XXXV. Τοιούτων δὲ τῶν καὶ αὐτὸν ὄντων
πραγμάτων, ἀφικνεῖται Νικαγόρας δὲ Μεσσήνιος εἰς
Ἀλεξανδρεῖαν, ἀνήρ μισῶν μὲν τὸν Κλεομένην, πυσ-
τριούμενος δὲ φίλος εἶναι· χωρίον δέ ποτε καλὸν
αὐτῷ πεπρακώς, δι' ἀπορίας, οἷμα, καὶ δι' ἀσχο-
λίας, ὡς ἔοικε, καὶ διὰ πολέμους οὐκ ἀπειληφάς
τῷ ἀργύρῳ. Τοῦτον οὖν ἀκβαίνοντα τότε τῆς ὁλ-
κάδος ἴδων δὲ Κλεομένης (ἔτυχε γὰρ ἐν τῇ κρηπίδᾳ
τοῦ λιμένος περιπατῶν) ἡσπάζετο προθύμως. καὶ,
τίς αὐτὸν εἰς Λίγυπτον ἄγοι πρόφασις, ἦρώτα. Τοῦ
δὲ Νικαγόρου φιλοφρόνως ἀντασπαζομέγου, καὶ φῆ-
ματος, ἐπους ἅγειν τῷ βασιλεῖ καλοὺς τῶν πολε-
μιστηρίων, γελάσας δὲ Κλεομένης, „Ἐβοιλθμητὴν ἄγ,
ἴσφη, σε μᾶλλον ἵκειν ἄγοντα σαμβυκιστρίας καὶ κι-
ναιδίους· ταῦτα γὰρ τῦν μάλιστα κατεπείγει τὸν βα-
σιλέα.“ Καὶ δὲ Νικαγόρας τότε μὲν ἐμειδίασεν· ἡμέτ-
ραις δὲ ὑστερού ὀλίγαις ὑπομνήσας τοῦ χωρίου τόπου

Κλεομένην, τὸν γοῦν ἐδεῖτο τὴν τιμὴν ἀπολαβεῖν, ὡς οὐκ ἀν ἐνοχλήσας, εἰ μὴ περὶ τὴν τῶν φρεγίων διάθεσιν οὐ μετρίως ἔξημιοντο. Τοῦ δὲ Κλεομένους φῆσαντος, οὐδὲν αὐτῷ περιεῖναι τῶν δεδομένων, λυπηθεὶς δὲ Νικαγόρας, ἐκφέρει τῷ Σωσιβίῳ τὸ σκῶμα τοῦ Κλεομένους. Ὁ δὲ καὶ τοῦτο μὲν ἀσμένως ἔλειψεν, ἐκ δὲ μείζονος αἰτίας τὸν βασιλέα παροξύναις ζητῶν, ἐπεισεις τὸν Νικαγόραν ἐπιστολὴν γράψαντα κατὰ τοῦ Κλεομένους ἀπολιπεῖν, ὡς ἔγκυ-
κτος, εἰ λάβει τριήρεις καὶ στρατιώτας παρ' αὐ-
τοῦ, Κυρήγην κατασχεῖν. Ὁ μὲν οὖν Νικαγόρας ταῦτα γράψας ἀπέπλευσε· τοῦ δὲ Σωσιβίου μετὰ τέσσαρας ἡμέρας τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ητολεμαῖον ἀνεγγυκόντος, ὡς ἀρτίως αὐτῷ δεδομένην, καὶ πα-
ροξύναντος τὸ μειράκιον, ἔδοξεν εἰς οἰκλαν μεγάλην εἰσαγγυγεῖν τὸν Κλεομένην, καὶ τὴν ἄλλην δμοίως πάρεχοντας διαιταν ἐξόδων εἴργειν.

XXXVI. Ἡν μὲν οὖν καὶ ταῦτα λυπηρὸν τῷ Κλεομένει, μοχθηροτέρας δὲ τὰς περὶ τοῦ μέλλοντος ἐλπίδας ἔσχεν ἐκ τοιαύτης συντιχίας. Ητολεμαῖος δὲ Χρυσόδρομον, φίλος ὁν τοῦ βασιλέως, πάντα τὸν χρόνον ἐπιεικῶς διελέκτο τῷ Κλεομένει, καὶ συνή-
θελα τις ὑπῆρχεν αὐτοῖς καὶ παρέησία πρὸς ἄλλη-
λους. Οὗτος οὖν τότε, τοῦ Κλεομένους δεηθέντος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, ἥλθε μὲν καὶ διελέχθη μέτρια, τὸ ὕποπτον ἐξαίρων, καὶ περὶ τοῦ βασιλέως ἀπολο-
γοῦμενος· ἀπιών δὲ πάλιν ἐκ τῆς οἰκίας, καὶ μὴ προνοήσας ἐξέπειθεν δχρι τῶν θυρῶν ἐπακολου-

Τοῦντα τὸν Κλεομένην, πινδῶς ἐπιτίμησε τοῖς φύλαξιν, ὡς δὴ μέγα θηρίου καὶ δυστήφητον ἀμελῶς φυλάττουσι καὶ φράδυμως. Τούτων δὲ Κλεομένης αὐτήκοος γενθμένος, καὶ πρὶν αἰσθέσθαι τὸν Πτολεμαῖον, ἀναχωρήσας, ἔρρεσε τοῖς φίλοις. Εὐθὺς οὖν πάντες, ὃς πρότερον εἶχον, ἐλπίδας ἐκβαλόντες, πρὸς ὄργην ἐβούλευσαντο, τοῦ Πτολεμαίου τὴν ἀδικίαν ἀμυνάμενοι καὶ τὴν ὕβριν, ἀξέιδες τῆς Σπάρτης ἀποθανεῖν, καὶ μὴ περιμένειν, ὥσπερ Ἱερεῖα πιανθέντας κατακοπῆναι· δεινὸν γὰρ, εἰ τὰς πρὸς Αἰγαίον, ἀνδρας πολεμιστὴν καὶ δραστήριον, διαλέσαις ἐπέριδῶν Κλεομένης, καθῆται μητραγύρτου βασιλέως σχολὴν ἀγαμένων, διαγένεται πρώτον ἀπόθηται τὸ τύμπανον καὶ καταπαίσῃ τὸν Θίασον, ἀποτελοῦντος αὐτόν.

XXXVII. Ἐπεὶ δέ ἐδοξε ταῦτα, καὶ κατὰ τέχνην δὲ Πτολεμαῖος εἰς Κάγωβον ἐξώρμησε, πρῶτον μὲν διέδωκεν λόγουν, ὡς παραλύοιτο τῆς φυλακῆς ὑπὸ τοῦ βασιλέως· ἐπειτα, ἐκ τενὸς ἔθους βασιλικοῦ τοῖς μέλλοισιν ἐξ εἰρκεῆς ἀπολύεσθαι δείπνου τε πεμπομένου καὶ ἔνιων, οἱ φίλοι πολλὰ τοιαῦτα τῷ Κλεομένῃ πιρασκευάσαντες, ἔξωθεν εἰσέπεμψαν, ἐξαπατῶντες τοὺς φύλακας, οἰομένους ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀπεστάλθαι. Καὶ γάρ ἔθυε καὶ μετεδίδου τούτων ἀφθόνως αὐτοῖς, καὶ ἐπειθεὶς στεφάνους, καὶ κατακλιθεὶς εἴστετο μετά τῶν φίλων. Λέγεται δὲ τάχιον, ἵ διεγγόλει, πρὸς τὴν πρᾶξιν δρμῆσαι, συνειδημένος οἰκέτην, ἵνα τὸν στιγμέστον τὴν πρᾶ-

Σὺ, ἔνο παρὰ γυναικὶ κενοιμηδῶσ, τὸς ἡρα. Καὶ φοβηθεῖς μῆτρασιν, ἐπειδὴ μέσον ἡμέρας ἦν, καὶ τοὺς φύλακας ἥσθιστο καθεύδοντας ὑπὸ τῆς μέθης· ἐγδυσάμενος τὸν χιτῶνα, καὶ τὴν δαφνὴν ἐκ τοῦ δεσμοῦ παραλυσάμινος ὅμου, γυμνῷ τῷ δίφει μετά τῶν φύλων ἐξεπέδησεν ἐξεσκευασμένων δμοίως, δεκαπέτριψιν ὅντων. Ἰππότιας δὲ, χωλδεῖς ὄντες, τῇ μὲν πρώτῃ συνεξέπτεσεν δρμῇ προθύμως, ὡς δ' ἐώρα σχολαστικοὺς πορευομένους δι' αὐτὸύ, ἐκέλευσεν ἀνελέην, καὶ μὴ διαφθείρειν τὴν πρᾶξιν, ἀγρηστον ἄνθρωπον περιμένοντας. Ἐτυχεῖς δὲ τῶν Ἀλεξανδρέων τας ἕππον ἄγον παρὰ τὰς Θύρας· τοῦτον ἀφελόμενοι, καὶ τὸν Ἰππότιαν ἀναβαλότες, ἐφέροντο δρόμῳ διὰ τῆς στενωπῶν, καὶ παρεκάλουν τὸν δόχλον ἐπὲ τὴν ἐλευθερίαν. Τοῖς δὲ τοσοῦτον, ὡς ἤσκεν, ἀλκῆς μετῆν, δσον ἰπανεῖν καὶ θαυμάζειν τὴν τοῦ Κλεομένους τόλμαν, ἀκολουθεῖν δὲ καὶ βοηθεῖν οὐδεὶς ἐπιθάρρει. Τὸν μὲν οὖν Χρυσέρμου Πτολεμαῖογ ἐπειδὴς αὐλῆς ἐξειντα τρεῖς εὐθὺς προσπεσόντες ἀπέκτεναν· ἐτέροις δὲ Πτολεμαίου, τῶν φυλάσσοντος τὴν πόλιν, ἐλαύνοντος ὁρματι πρὸς αὐτοὺς, δρμήσαντας ἔγαγτίον, τοὺς μὲν ὑπηρέτας καὶ δορυφόρους διεσκόδασαν, αὐτὸν δὲ κατασπάσαντες ἀπὸ τοῦ ὁρματος ἀπέκτειναν. Εἶτα πρὸς τὴν ἄκραν ἐχώρουν, ἀναρρήσαι διατοούμενοι τὸ δεσμωτήριον, καὶ χρῆμασθαι τῷ πλήθει τῶν δεδεμένων. Ἡρθασαν δὲ φραξάμενοι καλῶς οἱ φύλακες· ὥστε καὶ ταύτης ἀποκρουσθέντα τῆς πείρας τὸν Κλεομένην διαφέρεσθαι καὶ

πλανᾶσθαι πατέρες τὴν πόλιν, οὐδενὸς αὐτῷ προσχω-
ροῦντος, ἄλλα φευγόντων καὶ φοβουμένων ἀπάν-
των. Οὗτοις οἶνοις ἀποστάταις, καὶ πρὸς τοὺς φίλους
τίκτων, „Οὐδὲν ἔν τοια σινεῖ, ἀρχαί γυναι-
καί τοι ἀνθρώπων φευγόντων τὴν ἐλευθερίαν,“ παρε-
ράλισσε πάντας ἀξίας αὐτοῦ καὶ τῶν πεπραγμένων
τελευτῶν. Καὶ πρῶτος μὲν Ἰππότας ὑπὸ τῶν νεο-
τέρων τινθές ἐπλήγη δηθύνεις, ἕπειτα τῶν ἄλλων ἔκα-
στος εὐκόλως καὶ ἀδεῶς ἔσυνθεν ἀποσφάττει, πλὴν
Παυτίσου, τοῦ πρώτου Μεγάλην πόλιν καταλαβόν-
τος. Τοῦτον δὲ κάλλιστον ὥρᾳ καὶ πρὸς τὴν ἀγω-
γὴν εὐφυέστατον τῶν νεων γενόμενον, ἐρώμενον ἐσχῆ-
κας δὲ βασιλεὺς, ἐκάλειντεν, ὅταν αὐτὸν τε καὶ τοὺς
τέλλους ἴδῃ πεπτωχότας, αὕτῳ τελευτῶν. Ἡδη δὲ
καὶ μέτων ἀπάντων, ἐπιπορευόμενος δὲ Παυτίσου, καὶ
τῶν ἔιριδίων παραπιόμενος καθ' ἔκαστον, ἀπεκει-
ρᾶτο, μή τις διάλανθάνοι ζῶν. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν
Κλεομένην τύχας παρὰ τὸ σφυρόθυ εἶδε σιυτρέψαντα
τὸ πρόσωπον, ἐφίλησεν αὐτὸν, εἴτα παρεκάθισε
καὶ τέλος ἔχοντος ἡδη περιβαλὼν τὸν γερόν, ἔαν-
τὸν ἐπικατέσφαξε.

XXXVIII. Κλεομένης μὲν οὖν, ἐκκαιδεκα τῆς.
Σπάρτης βασιλεύσας ἔτη, καὶ τοιοῦτος ἀνὴρ γενό-
μενος, οὗτοι κατέσφεψε. Τῆς δὲ φήμης εἰς τὴν
πόλιν δὲην σκεδασθείσης, ἦ μὲν Κρατησίκεια, καὶ-
περ οὖσα γενναῖα γυνή, προῦδων τὸ φρένημα πρόδει
τὸ τῆς συμφορᾶς μέγεθος, καὶ περιβαλοῦσα τὰ πάτ-
δία τοῦ Κλεομένους ὀλοφύρετο. Τῶν δὲ παιδίων

τὸ πρεσβύτερον ἀποπηδῆσαν, οὐδεῖν δὲ τὸ προσδοκήσαντος, ἀπὸ τοῦ τέγους ἐπὶ κεφαλὴν ἔργιψεν ἑαυτόν· καὶ κακῶς μὲν ἔσχεν, οὐ μὴν ἀπέθανεν, ἀλλ᾽ ἡρῷη βοῶν καὶ ἀγανακτοῦν ἐπὶ τῷ διακωλύεσθαι τελευτὴν. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος, ὃς ἔγνω ταῦτα, προσέτιεν τὸ μὲν σῶμα τοῦ Κλεοδίους κρεμάσας καταβυρθώσαντας, ἀποκτεῖται δὲ τὰ παιδία, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὰς παρὶ αὐτὴν γυναικας. Ἐν δὲ ταῦταις ἦν καὶ ἡ Παντέως γυνὴ, καλλίστη καὶ γενναιοτάτη τὸ εἶδος. Ἔτι δὲ αὐτοῖς τεογόμοις οὖσιν ἐπικρατεῖς ἐρώτων αὐτὸν τοῦ συνέβησαν. Εὐθὺς μὲν σῦν συνεκπλεῦσαι τῷ Παντεῖ βουλομένην αὐτὴν οὐκ εἴσασαν οἱ γορεῖς, ἀλλὰ βίᾳ κατακλείσαντες ἐφύλαττον· ὅλιγῳ δὲ ὑστερον ἵππον ἑσυτῇ παρασκευάσασαν καὶ χρυσίδιον οὐ πολὺ; τυκτός ἀπέδρα, καὶ διώξασα συντόνως ἐπὶ Τινάρον, ἐκεῖθεν ἐπέβη νεώτερος οὐδὲν πλεούσης· καὶ διεκομίσθη πρὸς τὸν ἄγρον, καὶ συνδιήνυγκεν αὐτῷ τὸν ἐπὶ ξένης βίον ἀλύπως καὶ ἀλαρῶς. Αὕτη τότε τὴν Κρατησίκλειπον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐξαγομένην ἐχειρογάγώγει, τὸν ταπείλον αὐτῆς ὑπολαμβάνουσα καὶ θαρρεῖν παρακαλοῦσα, μηδέν τι μηδὲ αὐτὴν ἐκπεπληγμένην τὸν Θάνατον, ἀλλ᾽ ἐν μόνον αἰτευμένῳ, πρὸ τῶν παιδίων ἀποθανεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἥλιθον εἰς τὸν τόπον, ἐν ᾧ ταῦτα δρᾶν εἰώθεσαν οἱ ὑπηρέται, πρῶτον μὲν τὰ παιδία, τῆς Κρατησικλείας δρώσης, ἐσφραττον, εἴτε ἐκείνην, ἐν τοῦτο μόνον ἐπὶ τηλεούτοις φθεγξαμένην πάθεσιν· „Ων τέκνα, ποῖ ἐμόλετε!“

Ἡ δὲ τοῦ Παντίνης γυνὴ, περιέωσαμένη τὸ ἴματιον,
θύρωστος σύσσα καὶ μεγάλη, τῶν ἀποθηκουσῶν
ἔκαστην σιωπῇ καὶ μεθ' ἡσυχίας ἐθεράπευε, καὶ
πέριμεστελλεν ἐκ τῶν ἴνδιχομάνων. Τέλος δὲ μετὰ
πάσας ἔαυτὴν κοσμήσασα, καὶ καταγαγοῦσα τὴν
περιβολὴν, καὶ μηδένα προσελθεῖν ἐύσασα, μηδὲ
ἴδειν ἄλλον, ἢ τὸν ἐπὶ τῆς σφαγῆς τεταγμέτον, ἥδω-
κῆς κατέστρεψεν, οὐδενὸς διηθεῖσα κοσμοῦντος καὶ
περικαλύπτοντος μετὰ τὴν κελευτὴν. Οὕτω παρέ-
μεινε τῷ Θανάτῳ τὸ κόσμιον τῆς ψυχῆς, καὶ διαρύ-
λαξεν, ἣν ζῶσσα φρουράν τῷ σώματι περιέθηκεν.

XXXIX. Ἡ μὲν οὖν Λακεδαιμόνι, ἐφαμέλλως
ἄγαντισαμένη τῷ γυναικαίῳ δράματι πρὸς τὸ ἀνδρεῖον
ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς, ἐπέδειξε τὴν ἀρετὴν ὑβρι-
σθῆναι μὴ δυναμένην ὑπὸ τῆς τύχης. Ὄλγαμις δ'
ὑστερον ἡμέραις οἱ τὸ σῶμα τοῦ Κλεομένους ἀνε-
σταυρωμένον παραφιλάττοντες εἶδον εὐμεγέθη δρά-
κοντα τῇ κεφαλῇ περιπελεγμένον, καὶ ἀποκρύ-
πτοντα τὸ πρόσωπον, ὥστε μηδὲν δρυεόν ἐφίπτασθαι
σαρκοφάγον. Ἐκ δὲ τούτου δεισιδαιμονία προσέπεσε
τῷ βασιλεῖ, καὶ φόβος ἄλλων καθαρμῶν ταῖς γυ-
ναιξὶν ἀρχὴν παρασχὼν, ὡς ἀνδρὸς ἀνηρημένου θεο-
φιλοῦς, καὶ κρείττονος τὴν φύσιν. Οἱ δὲ Ἀλεξα-
δρεῖς καὶ προέτριχόν, φοιτῶντες ἐπὶ τὸν τέφον, ἥψασ-
τὸν Κλεομένην καὶ θεῶν παιδα προσάγορεύοντες
ῆχοις οὖν κατέπαυσαν αὐτοὺς οἱ σοφῶτεροι, διαδύν-
τες λόγον, ὡς μελετασ μὲν βέρες, σφῆκας δὲ ἵπποι
κατέσπειντες ἔξανθοῦντι, κανθαροὶ δὲ ὅγων τὸ αὐτὸν

ταθόντων ζωογονοῦνται· τὰ δὲ ἀνθρώπους σώματα;
τῶν περὶ τὸν μυελὸν ἵχώρων συρρέονται ταῦτα καὶ σύ-
στασιν ἐν ἑαυτοῖς λεβόντων, δηρεις ἀναδίδωσι. Καὶ
τοῦτο κατιδόντες οἱ παλαιοί, μάλιστα τῶν ζώων
τὸν δράκοντα τοῖς ἥρωαις συνφείλουσσαν.

P L V T A R C H I
V I T A E P A R A L L E L A E

A D

O P T I M O R V M L I B R O R V M

F I D E M E D I D I T

G O D O F R E D V S H E N R I C V S
S C H A E F E R.

T O M V S VIII.

L I P S I A E

S U M T I B V S E T T Y P I S C A R O L I T A V C H N I T Z I I.

1 8 1 4.

G. S.

PLVTARCHI
TIB. ET C. GRACCHE,
DEMOSTHENES,
CICERO, ARTAXERXES,
DEMETRIVS, ANTONIVS.

AD

OPTIMORVM LIBRORVM

FIDEM EDIDIT

GODOFREDVS HENRICVS
SCHAEFER.

LIPSIAE

SUMTIBVS ET TYPIS CAROLI TAVCHNITZIL.

1814.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙ ΓΑΙΟΣ ΓΡΑΚΧΟΙ.

Ημᾶς δέ, τὴν πρώτην ἴστοριαν ἀποδεδωκότες, ἔχομεν οὐκ ἐλάττονα πάθη τούτων ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ συγγίᾳ θεωρῆσαι, τὸν Τιβερίου καὶ Γαΐου βίου ἀντιπαραβάλλοντες. Οὗτοι Τιβερίου Γράκχου παῖδες ἦσαν· ὡς τιμητῇ τε Ῥωμαίων γεγομένῳ, καὶ δις ὑπατεύσαντι, καὶ Θριάμβους δύο καταγαγόντι, λαμπρότερον ἦν τὸ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ἀξιόμα. Λιδ καὶ τὴν Σκηνίωνος, τοῦ καταπολεμήσαντος Ἀρρίβαν, Θυγατέρα, Κορητῆλαν, οὐκ ὁν φίλος, ἀλλὰ καὶ διάφορος τῷ ἀνδρὶ γεγονὼς, λαβεῖν ἡξιώθη μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν. Λέγεται δέ ποτε σὺλλαβεῖν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης ἔπειτας δρακόντων· τοὺς δὲ μάντεις, σκεψαμένους τὸ τέρας, ἀμφω μὲν οὐκ ἵστησαντεῖν, οὐδὲ ἀφέειν· περὶ δὲ Θατέρου διαιρεῖν, ὃς δὲ μὲν ἀρρόην τῷ Τιβερίῳ φέροι θάνατον ἀναιρεθείει, ἡ δέ θήλεια τῇ Κορητῇ. Τὸν οὖν Τιβερίουν, καὶ φιλοῦντα τὴν γυναικα, καὶ μᾶλλον αὐτῷ

προσήκειν, δητι πρεσβύτερῳ, τελευτὴν ἥγοντεν, οἵτινες οὐσης ἐκθῆται, τὸν μὲν ἄρδενα κτεῖναι τῶν δρακοντων, ἀφεῖναι δὲ τὴν θήλειαν· εἰτα ὑστερον οὐ πολλῷ χρόνῳ τελευτῆσαι, δεκαῦδεκα πάντας ἐκ τῆς Κορηνηλίας, ρύτῳ γεγονότας καταλιπότα. Κορηνηλία δ', ἀναλαβόντα τοὺς πάντας καὶ τὸν οἶμον, οὗτοι σώφρονται καὶ φιλότεκνον καὶ μεγαλόψυχον αὐτὴν παρέσχεν, ὥστε μὴ κακᾶς δόξαι βεβουλεῦσθαι τὸν Τίβεριον, ἀπὸ τοιαύτης γυναικὸς ἀποθανεῖν ἐλύμενον· ἡ γε καὶ Πιεστιμαὸν τοῦ βασιλέως κοινούμενου τὸ διάδημα, καὶ μνωμένου τὸν γάμον αὐτῆς, ἡρηκόσατα, καὶ χηρεύουσα τοὺς μὲν ἄλλους ἀπέβαλε πάντας, μέλιν δὲ τῶν θηγατέρων, ἡ Σκηπίωντι τῷ γεωτέρῳ συγάκησε, καὶ δύο γένους, περὶ ὧν τάδε γέγραπται, Τίβεριον καὶ Γάϊον, διαγενομένους οὗτοι φιλοτίμως ἔξειθρεψεν, ὥστε πάντων εὐφυεστάτους Ρωμαίων ὀμολογουμένως γεγονότας, πεπαιδεῦσθαι δοκεῖν βέλτιον, ἡ πεφυκέται, πρὸς ἀρετήν.

II. Ἐπεὶ δ', ὥσπερ ἡ τῶν πλασσομένων καὶ γραφομένων Διοσκούρων δμοιθῆς ἔχει τινὰ τοῦ πυκτικοῦ πρὸς τὸν δρομικὸν ἐπὶ τῇς μερόφησι διαφορὰν, οὕτω τῶν νεαγίσκων ἐκείνων ἐν πολλῇ τῇ πρὸς ἀνδρεῖον καὶ σωφροσύνην, ἔτι δὲ ἐλευθεριότητα καὶ λογιότητα καὶ μεγαλόψυχίαν ἐμφέρεια, μεγάλαι περὶ τὰ ἔργα καὶ τὰς πολιτείας οἶον ἔξηνθησαν καὶ διεφάνησαν ἀγομοιότητες· οὐ χεῖφον εἶναι μός δοκεῖ ταύτας προεκθέσθαι. Πρῶτον μὲν οὖν ἴδει προσώπου καὶ βλέμματος καὶ κινήματος πρᾶος καὶ κατα-

σπηματικὸς ἦν δὲ Τιβέριος, ἔντονος δὲ καὶ σφραδόδες δὲ Γάϊος, ὥστε καὶ δημηγοροῖν τὸν μὲν ἐν μιᾷ χώρᾳ βεβηκότα κοσμίως, τὸν δὲ Ρωμαίου πρῶτον ἐπὶ τοῦ βήματος περιπάτῳ τε χρήσασθαι, καὶ περιπάταις τὴν τίθεντος ἐξ ὅμου λέγοντα, καθαπέρει Κλέωνα τὸν Ἀθηναῖον ἵστρηται λῆσαι τε τὴν περιφολὴν, καὶ τὸν μηψόν πατάξαι πρῶτον τῶν δημηγορούντων. Ἐπειτα δὲ λόγος τοῦ μὲν Γαΐου φοβερός καὶ περιπαθῆς εἰς δεινωσιν, ἥδιων δὲ δὲ τοῦ Τιβέριου, καὶ μᾶλλον ἐπαγωγός οἰκτου· τῇ δὲ λέξει καθαρός καὶ διαπεπονημένος ἀκριβῶς ἐκεῖνος, δὲ Γαΐου πιθανός καὶ μητροφερέμενος. Οὗτοι δὲ καὶ περὶ τὴν δίαιταν καὶ τραπέζαν εὔτελῆς οὐτὶ ἀφελῆς δὲ Τιβέριος, δὲ Γάϊος, τοῖς μὲν ἄλλοις παραβαλεῖν, σύνφρων καὶ αὐστηρόδες, τῇ δὲ πρὸς τὸν ἀδειφόδεν διαφορῇ νεοπρεπῆς καὶ περιέργος· ὃς οἱ περὶ Δροῦνσον ἡλεγχον, δτὶ δελφῖνας ὑργυροῦντες ἐπράσσοτο τιμῆς εἰς ἐκάστην λίτραν δραχμῶν χιλίων καὶ διακεστῶν πεντήκοντα. Τῷ δὲ ἡθεῖ, κατὰ τὴν τοῦ λόγου διαφορὰν, δὲ μὲν ὀπιεικῆς καὶ πρᾶος, δὲ τραχῆς καὶ θυμοειδῆς· δότε καὶ παρὰ γνώμην ἐν τῷ λέγειν ἐκφερόμενον πολλάκις ὑπ' ὁργῆς, τὴν τε φωνὴν ἀποξύνειν, καὶ βλασφημεῖν, καὶ συνταράσσειν τὸν λόγον. Οὗτον καὶ βοήθημα τῆς ἐκτροπῆς ταύτης ἐποιήσατο τὸν Λικίνιον, οἰκέτην οὐκ ἀνόητον, διεχων φρυγασκικὸν ὁργαγον, φῶ τοὺς φθόγγους ἀναβιβάζουσιν, δπισθεν ἐντὼς τοῦ Γαΐου λέγοντος; ὅπηρίκα τραχυνόμενον αἰσθοίσθι τῇ φωνῇ καὶ πα-

φαρερηγνύμενον δι' ὄργην, ἐνδίδου τόντον μαλακόν,
φὶ τὸ αφοδόθν ἀκεῖνος εὐθὺς ἅμα τοῦ πάθους καὶ τῆς
φωνῆς ἀγνεῖς ἐπραῦντο, καὶ παρεῖχεν ἑαυτὸν εὐα-
νάκλητον.

III. Άἱ μὲν οὖν διαφοραὶ τοιαῦται τινες ἡσαν
αὐτῶν· ἀνδραγαθία δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ
πρὸς τοὺς ὑπηκόους δικαιοσύνη, καὶ πρὸς τὰς ἀρ-
χὰς ἐπιμέλεια, καὶ πρὸς τὰς ἡδονὰς ἐγκράτεια ἀπο-
ράλλακτος. Ἡν δὲ πρεσβύτερος ἐνιαυτοῖς ἐννέα δ
Τιβέριος· καὶ τοῦτο τὴν ἐκατόδου πολιτείαν ἀπηρ-
γημένην τοῖς χρόνοις ἐποίησε, καὶ τὰς πράξεις οὐχ
ἡκίστα θιλυμῆτατο, μή υπονομωπάντων, μηδὲ ουμ-
βαλόντων εἰς τὸ αὐτὸν καὶ ἀνυπέρβλητον γενομένην. Λε-
πτέον οὖν ἴδιῃ περὶ ἐκατέρουν, καὶ περὶ τοῦ πρε-
βυτέρου πρότερον.

IV. Ἐκεῖνος τοίνυν εὐθὺς ἐκ παιδῶν γενόμενος,
οὗτος ἡν περιβόητος, ὥστε τῆς τῶν Αὐγούστων λε-
γομένης ἱερωσύνης ἀξιωθῆναι δι' ἀρετὴν μᾶλλον, τῇ
διὰ τὴν εὐγένειαν. Ἐδήλωσε δὲ Ἀππιος Κλαύδιος,
ἐν ἡρῷ ὑπατικὸς καὶ τιμητικὸς καὶ προγεγραμμένος
κατ' ἀξίωμα τῆς Ρωμαϊκῶν βούλης, καὶ πολὺ φρε-
γήματι τοὺς καὶ αὐτὸν ὑπεραλέων. Εστι ωμένων γάρ
ἐν ταῦτῷ τῶν ἱερέων, προσαγορεύσας τὸν Τιβέριον,
καὶ φιλοφρονήθεις, αὐτὸς ἐμῆται τῇ Θυγατρὶ νυμ-
φίον. Λεξάμενου δὲ ἀσμένως ἐκείνου, καὶ τῆς κα-
ταινίσεως οὕτω γενόμενης, εἰσιῶν δὲ Ἀππιος οἴκαδε
πρὸς αὐτὸν, ἀπὸ τῆς Θύρας εὐθὺς ἐκάλει τὴν γυ-

ταῖς, μεγάλῃ τῇ φωνῇ βοῶν· „Ω Ἀγιστία, τὴν Κλαυδίαν ἡμῶν ἀνδρὶ καθωμολόγηκα.“ Κάκαιη Θαυμάσια, „Τίς, εἶπεν, ἡ σπουδὴ; ἡ τί τὸ τάχος, εἰ μὴ Τιβέριον αὐτῇ Γράκχον εὑρίσκεις νυμφίον;“ Οὐκ ἄγνωδ δ', διτι τοῦτο τιγες ἐπὶ τὸν πατέρα τῶν Γράκχων, Τιβέριον, καὶ Σκηπίωνα τὸν Ἀφρικανὸν ἀναφέρουσιν ἀλλ' οἱ πλεῖον, ὡς ἡμεῖς γράφομεν, ἴστοροῦσι, καὶ Πολύβιος, μετά τὴν Σκηπίωνος τοῦ Ἀφρικανοῦ τελευτὴν, τοὺς οἰκείους φησίν ἐκ πάντων προκρίναντας τὸν Τιβέριον δοῦναι τὴν Κορνηλίαν, ὡς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀνέκδοτον καὶ ἀνέγγυον ἀπολειφθῆσαν. ‘Ο δ' οὖν νεώτερος Τιβέριος, στρατευόμενος ἐν Αιβύῃ μετά τοῦ δευτέρου Σκηπίωνος, ἔχοντος αὐτοῦ τὴν ἀδελφὴν, δμοῦ συγδιαιτώμενος ὑπὸ σκηνῆν τῷ στρατηγῷ, ταχὺ μὲν αὐτοῦ τὴν φύσιν κατέμαθε, πολλὰ καὶ μεγάλα πρὸς ζῆλον ἀφετῆς καὶ μίμησιν ἐπὶ τῶν πράξεων ἐκφέρουσαν· ταχὺ δὲ τῶν τέων πάντων ἀπρότενεν εὗταιξε καὶ ὀπῆρεια· καὶ τοῦ γε τείχους ἐπέβη τῶν πολεμίων πρώτος, ὡς φησι Φάνιος, λέγων καὶ αὐτὸς τῷ Τιβερίῳ συγεπιβῆναι καὶ συμμετασχεῖν ἐκείνης τῆς ἀριστείας. Πολλὴν δὲ καὶ παρὸν εἴγοιν εἶχεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ πόθον ἀπαλλατθείνος αὐτοῦ κατέλιπεν.

V. Μετὰ δὲ τὴν στρατείαν ἐκείνην αἰρεθεὶς ταῦλας, ἔλαχε τῶν ὑπάτων Γιάνος Μαγκένφ συστρατεύειν ἐπὶ Νομαντίγους, ἀνθρώπῳ μὲν οὐ πονηρῷ, βαρυποτητάτῳ δὲ Ρωμαίων στρατηγῷ. Διὸ καὶ μᾶλλον ἐν τύχαις παραλόγοις καὶ πράγμασιν ἐνε-

τίοις τοῦ Τιβερίου διέλαμψεν οὐ μόνον τὸ συγετόν
καὶ ἀνδρεῖον, ἀλλ', ὁ Θαυμάσιον ἦν, αἰδώς τε
πολλὴ καὶ τιμὴ τοῦ ἄρχοντος, ὑπὸ τῶν κακῶν οὐδὲ
ἔσαντὸν, εἰ στρατηγός ἐστιν, ἐπιγινώσκοντος. Ἡ-
τηθεῖς γάρ μάχαις μεγάλαις, ἐπεχείρησε μὲν ἀνα-
ζευγγύναι υπερτός, ἐκλιπὼν τὸ στρατόπεδον· αἰσθο-
μένων δὲ τῶν Νομαντίνων, καὶ τὸ μὲν στρατόπεδον
εὑθὺς λαβόντων, τοῖς δ' ἀνθρώποις ἐπιπεσόντων
φεύγουσι, καὶ τοὺς ἐσχάτους φονευόντων, τὸ δὲ πᾶν
ἔγκυκλον μέντον στράτευμα, καὶ συναθούκτων εἰς τό-
πους χαλεποὺς καὶ διάφευξιν οὐκ ἔχοντας, ἀπογνοὺς
τὴν ἐκ τοῦ βιώσαθαι σώτηρίαν ὁ Μαγκίνος, ἐπε-
κηρυκεύετο περὶ σπονδῶν καὶ διαλύσεων πρὸς αὐ-
τούς· οἱ δὲ πιστεύειν ἔφασαν οὐδενὶ, πλὴν μόνῳ Τι-
βερίῳ, καὶ τοῦτον ἐκέλευσον ἀποστέλλειν πρὸς αὐ-
τοὺς. Ἐπεπονθεσαν δὲ τοῦτο καὶ δι' αὐτὸν τὸν
γνωνίσκον· ἦν γάρ αὐτοῦ πλεῖστος λύγος ἐπὶ στρα-
τιᾶς· καὶ μεμνημένοι τοῦ πατρὸς Τιβερίου, ὃς πο-
λεμῆσας Ἰβηρού, καὶ πολλοὺς καταστρεψάμενος, εἰ-
ρήνην ἔθετο πρὸς τοὺς Νομαντίνους, καὶ ταύτην ἐμπε-
δοῦντα τὸν δῆμον ὁρθῶς καὶ δικαιῶς ἀεὶ παρέσχεν.
Οὕτω δὴ πεμφθεὶς ὁ Τιβέριος, καὶ συγγενόμενος τοῖς
ἀνδράσι, καὶ τὰ μὲν πείσαις, τὰ δὲ δεξάμενος ἐσπει-
σατο, καὶ δισμυρίους ἕσωσε περιφραῦς· Ρωμαίων
πολίτας ἄγεν Θεραπείας καὶ τῶν ἔξω τάξεως ἐπομέ-
νων.

VI. Τὰ δ' ἐν τῷ χάρακι ληφθέντα χρήματα πάν-
τα κατέσχον οἱ Νομαντίνοις καὶ διεπόρθησαν. Ἐπ-

δὲ τούτοις καὶ πινακίδες ἦσαν τοῦ Τιβερίου, γράμματα καὶ λόγους ἔχουσαι τῆς ταμιευτικῆς ἀρχῆς, ἃς περὶ πολλοῦ ποιούμενος ἀπολαβεῖν, ἥδη τοῦ στρατοῦ προκέχωρηκότος, ἀνέστρεψε πρὸς τὴν πόλιν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τρεῖς ἡ τέτταρας ἑταίρους. Ἐκκαλέσας δὲ ἴῶν Νομαρτίνων τὸν ἄρχοντας, ἡξίου κομίσασθαι τὰς δέλτους, ὡς μὴ παράσχοι τοῖς ἔχθροῖς διαβολήν, οὐκ ἔχων ἀπολογίσασθαι περὶ τῶν φκονομῆμάνων. Ἡσθέντες οὖν οἱ Νομαρτίνοις τῇ συντυχίᾳ τῆς χρείας, παρεκάλουν αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν· ὡς δ' εἰσήκει βουλευόμενος, ἐγγὺς προσελθόντες ἐνεφύοντο ταῖς χερσὶ, καὶ λιπαρεῖς ἦσαν, δεδμένοι, μηκέτε νομίζειν αὐτοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὡς φίλοις χρῆσθαι καὶ πιστεύειν. Ἔδοξεν οὖν τῷ Τιβερίῳ ταῦτα ποιεῖν, τῶν τε δέλτων περιεχομένων, καὶ δεδοικτές παροξύνειν, ὡς ἀπιστούμενους, τὸν Νόμαρτίνους. Εἰσελθόντι δ' εἰς τὴν πόλιν πρῶτον μὲν ἀριστον παρέθεσαν, καὶ πᾶσαν ἐποιήσαντο δέησιν ἐμφαγεῖν τι κοινῇ μετ' αὐτῶν καθήμενον· ἐπειτα τὸν δέλτοντος ἀπέδοσαν, καὶ τῶν ἄλλων, ὃ βούλοιτο, χρημάτων λαβεῖν ἐκέλευον. Ὁ δὲ οὐδὲν, ὡς τὸν λιβανώτον, ὡς πρὸς τὰς δημοσίας ἐχρῆτο θυσίας, λαβὼν, ἀπῆλθεν ἀσπασύμενος καὶ φιλόφρονηθείς τοὺς ἄνδρας.

VII. Ἐπειδὲ δ' εἰς Ρώμην ἐπανῆλθεν, ἡ μὲν ὅλη πρᾶξις, ὡς δεινὴ καὶ καταισχύνοντα τὴν Ρώμην, αἰτίαν εἶχε καὶ κατηγορίαν· οἱ δὲ τῶν στρατιωτῶν οἰκεῖοι καὶ φίλοι, μέγα μέρος ὅπτες τοῦ θήμου, συν-

έτρεχον πρὸς τὸν Τιβέριον, τὰ μὲν αἰσχρὰ τῶν γεγονότων ἀναφέροντες εἰς τὸν ἄρχοντα, δι' αὐτὸν δὲ σώζεσθαι τοσούτους πολίτας φάσκοντες. Οἱ μέντοι δυσχεραίνοντες τὰ πεπραγμένα μημεῖσθαι τοὺς προγόνους ἐκέλευνον. Καὶ γάρ ἐκεῖνοι τοὺς ἀγαπήσαντας ὑπὸ Σαυνιτῶν ἀφεθῆναι στρατηγοὺς, αὐτῷ δὲ τοῖς πολεμίοις γυμνοὺς προσέδροιψαν, καὶ τοὺς ἐφαψαμένους καὶ μετασχόντας τῶν σπουδῶν, οἶον τεκμίας καὶ χλιάρχους, δροῦβαλον, εἰς ἐπείγους τὴν ἐπιορκίαν καὶ τὴν διάλυσιν τῶν ὠμολογημένων τρέποντες. Ἐνθα δὴ καὶ μάλιστα τὴν πρὸς τὸν Τιβέριον εὔνοιαν καὶ σπουδὴν ἔξαρην δὲ δῆμος. Τὸν μὲν γὰρ ὑπατού ἐψηρίσαντο γυμνὸν καὶ δεδεμένον παραδοῦναι τοῖς Νομαρτίνοις, τῶν δὲ ἄλλων ἐφεσαντο πάντων διὰ Τιβέριον. Δοκεῖ δὲ καὶ Σκηπίων βοηθῆσαι, μέγιστος ὥν τάτε, καὶ πλεῖστον δυνάμενος Ῥωμαίων· ἀλλ᾽ οὐδὲν ἡττού ἐν αἰτίαις ἦν, διὰ τὸν Μαγκίνον οὐ περιέσωσεν, οὐδὲ τὰς σπονδὰς ἐμπειδωθῆναι τοῖς Νομαρτίνοις ἐσπούδασε, δι' αὐτοῦ δὲ οἰκείου καὶ φίλου, τοῦ Τιβέριον, γενομένας. Τὸ δὲ πλεῖστον ἔοικεν ἐκ φιλοτιμίας, καὶ τῶν ἐπαιρόντων τὸν Τιβέριον φίλων καὶ σοφιστῶν, ἐκγενέσθαι τὰ τῆς διαφορᾶς. Άλλ' αὕτη γε πρὸς οὐδὲν ἀνήπεστον, οὐδὲ φαῦλον ἔξεπισε. Δοκεῖ δὲ ἂν μοι μηδαμᾶς περιπεσεῖν δὲ Τιβέριος, οἷς ἐπιθεν, εἰ παρῆν αὐτοῦ τοῖς πολιτεύμασι Σκηπίων δὲ Αφρικανὸς· νῦν δὲ ἐκείνου περὶ Νομαρτίκων ὅντος ἥδη καὶ πολεμοῦντος, ἥψατο τῆς περὶ τοὺς γόμους πολιτείας ἐκ τοιεύντης αἰτίας.

VIII. Ρωμαῖοι τῆς τῶν ἀστυγειτῶν χώρας δόσιν
 απετέμοντο πολέμῳ, τὴν μὲν ἐπέφρασκον, τὴν δὲ
 ποιούμενοι δημοσίᾳν, ἐδίδοσαρ γέμεσθαι τοῖς ἀκτή-
 μοσι καὶ ἀπόροις τῶν πολετῶν, ἀποφοράν οὐ πολλὴν
 εἰς τὸ δημόσιον τελοῦσιν. Ἀρξαμένων δὲ τῶν πλου-
 σίων ὑπερβάλλειν τὰς ἀποφοράς, καὶ τοὺς πένητας
 ἔξελανθρωπον, ἐγράφη νόμος, οὐκ ἐῶν πλέθρα γῆς
 ἔχειν πλείονα πεντεκοσίων. Καὶ βραχὺν μὲν χρόνον
 ἐπέσχε τὴν πλεονεξίαν τὸ γράμμα τοῦτο, καὶ τοῖς πέ-
 νητοις ἐβοήθησε, κατὰ χώραν μένοντοι ἐπὶ τῶν με-
 μισθωμένων, καὶ τοιμομένοις ἦν ἕκαστος ἐξ ἀρχῆς εἶχε
 μοῖραν. Τιτερον δὲ, τῶν γέτεγιώντων πλουσίων ὑπο-
 βλῆτοις προσώποις μεταφερόντων τὰς μισθώσεις εἰς
 ἐαυτοὺς, τέλος δὲ φανερῶς ἥδη δι' ἐαυτῶν τὰ πλεῖ-
 στα κατεχόντων, ἐξωσθέντες οἱ πένητες, οὗτε ταῖς
 στρατείαις ἔτι προδύμους παρεῖχον ἐαυτοὺς, ἡμέλοντο
 τα παῖδαν ἀνατροφῆς, ὥστε ταχὺ τὴν Ἰταλίαν ἀπα-
 σαν ὀλιγανδρίας ἐλευθέρων αἰσθάσθαι. δευμωτη-
 ρῶν δὲ φαρβαρικῶν ἐμπεπλῆσθαι, δι' ἣν ἐγεώρ-
 γουν οἱ πλούσιοι τὰ χωρία, τοὺς πολέτας ἐξελάσαν-
 τος. Ἐπεκείρηστο μὲν οὖν τῷ διορθώσει Γάιος Λαί-
 λιος, δὲ Σκητπίωνος ἑταῖρος ἀγτικρουσάντων δὲ τῶν
 δυνατῶν, φοβηθεῖς τὸν θρόνον καὶ πανσάμενος,
 ἀπεκλήθη σοφὸς, ἦ φρόνιμος ἐκάτερον γέροντος
 σηματεῖεν δ σάπιενς. Ο Τιβέριος δὲ, δήμαρχος ἀπο-
 δειχθείς, εὐθὺς ἐπ' αὐτὴν ὄψιμησε τὴν πρᾶξιν, ὃς
 μὲν οἱ πλεῖστοι λέγουσι, Διορθῶντος τοῦ δήτορος
 καὶ Βλοσσούν τοῦ φιλοσόφου παρορμησάντων αὐτόν

ῶν δὲ μὲν Διοφάνης φυγὰς ἦν Μιτυληναῖος, δὸς δὲ αὐτῷ θεοὶ εἴς Ιταλίας Κυμαῖος, Αγιπάτρου τοῦ Ταρσέως γέγονὼς ἐν ἄστει συνήθης, καὶ τετιμημένος ὑπὸ αὐτοῦ προσφωνήσεσι γραμμάτων φιλοσόφων. Ἐνιοι δὲ καὶ Κορυνηλίαν συνεπαιτῶνται, τὴν μητέρα, πολλάκις τοὺς υἱοὺς ὀνειδίζουσαν, ὅτι Ρωμαῖοις Σκηπίωνος αὐτὴν ἔτι πενθερὰν, οὕτω δὲ μητέρας Γράχων προσαγορεύουσιν. Ἀλλοι δὲ Σπάρισν τινας Ποστούμιον λέγοντες αἴτιον γενέσθαι, ἡλικιώτην τοῦ Τιβερίου, καὶ πρὸς δόξαν ἐφάμιλλον αὐτῷ περὶ τὰς συνηγορίας· διν, ὡς ἐπανῆλθεν ἀπὸ τῆς στρατείας, εὑρὼν πολὺ τῇ δόξῃ καὶ τῇ δυνάμει παρηλλαχότα καὶ θαυμαζόμενον, ἡθέλησεν, ὡς ἔστιν, ὑπερβαλέσθαι, πολιτεύματος παραβόλου καὶ μεγάλην προσδοκίαν ἔχοντος ἀψάμενος. Οὐ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Γάϊος, ἐν τινι βιβλίῳ γέγραφεν, εἰς Νομαρχίαν πορευόμενον διὰ τῆς Τυρρηνίας τὸν Τιβέριον, καὶ τὴν ἔρημαν τῆς χώρας δρῶντα, καὶ τοὺς γεωργοῦντας, ἥνεμοντας, οἰκέτας ἐπεισάκτους καὶ βαρβάρους, τότε πρῶτον ἐπὶ νοῦν βαλέσθαι τὴν μυρίων κακῶν ἀρξασαν αὐτοῖς πολιτελαν. Τὴν δὲ πλειότην αὐτὸς δὲ δῆμος δρμῆν καὶ φιλοτιμίαν ἐξῆψε, προκαλούμενος διὰ γραμμάτων αὐτὸν ἐν στοιᾶς καὶ τοίχοις καὶ μνήμασι καταγραφομένων, ἀναλαβεῖν τοῖς πέγησι τὴν δημοσίαν χώραν.

IX. Οὐ μὴν ἐπὸν αὐτοῦ γε συνέθηκε τὸν γόμον, τοῖς δὲ πρωτεύοντοις ἀρετῇ καὶ δόξῃ τῶν πολιτῶν εἰμβούλοις χρησάμενος· ὡν καὶ Κράσσος ἦν δὲ ἀρ-

χιερέων, καὶ Μούκιος Σκαιουδλας, δημοδείκτης, ὑπά-
τεύων τότε, καὶ Κλαύδιος Ἀππιος, δημοσιευτής τοῦ
Τιβερίου. Καὶ δοκεῖ νόμος εἰς ἀδικίαν καὶ πλεονε-
ξίαν τοσαντην μηδέποτε προφέτερος γραφῆται καὶ
μαλακώτερος. Οὓς γάρ ἔδει δίκην τῆς ἀπειθείας δοῦ-
ναι, καὶ μετὰ ζημίας ἦν παρά τοὺς νόμους ἐκαρ-
ποντο χώραν ἀφεῖναι, τούτους ἐκέλευσε τιμὴν προσ-
λαμβάνοντας ἐκβαίνειν ὃν ἀδίκως ἐκέκτηντο, καὶ
παραδέχεσθαι τοὺς βοηθείας δεομένους τῶν πολε-
τῶν. Ἀλλὰ, καίπερ οὕτω τῆς ἐπαγροφθώσιος οὖσης
εὐγνώμονος, δὲ μὲν δῆμος ἡγάπα, παρεῖς τὰ γεγενη-
μένα, παύσασθαι τὸ λοιπὸν ἀδικούμενος· οἱ δὲ
πλούσιοι καὶ κτηματικοὶ πλεονεξίᾳ μὲν τὸν νόμον,
δρυγῇ δὲ καὶ φιλονεικίᾳ τὸν νομοθέτην δι' ἔχθους
ἔχοντες, ἐπεχείρουν ἀποτρέπειν τὸν δῆμον, ὃς γῆς
ἀναδασμὸν ἐπὶ συγχίσει τῆς πολιτείας εἰσάγοντος
τοῦ Τιβερίου, καὶ πάντα πράγματα κινοῦντος. Ἀλλ'
οὐδὲν ἐπέρωμον· δημότη Τιβέριος, πρὸς καλὴν ὑπό-
θεσιν καὶ δικαίαν ἀγωνίζομενος λόγῳ καὶ φαυλοτε-
ρᾳ κοσμῆσαι δυναμένῳ πράγματα, δεινὸς ἦν καὶ
ἄμαχος, διπτες, τοῦ δήμου τῷ βήματι περικεχυμέ-
νου, καταστάς λέγοι περὶ τῶν πενήτων, ὃς τὰ μὲν
Φηράς, τὰ τὴν Ἰταλίαν τιμόμενα, καὶ φωλεὸν ἔχει,
καὶ κριταῖδν ἔστιν αὐτῶν ἔκάστιον καὶ κατάδυσις, τοῖς
δὲ ὑπὲρ τῆς Ἰταλίας μοχομένοις καὶ ἀποθνήσκουσιν
ἀέρος καὶ φωτός, ἄλλου δὲ οὐδενὸς, μέτεστιν, ἄλλ'
ποικοι καὶ ἀνίδρυτοι μετὰ τέκνων πλανῶνται καὶ γυ-
ναικῶν· οἱ δὲ αὐτοκράτορες φεύδονται, τοὺς στρα-

τιώτας ἐν ταῖς μάχαις παρακαλοῦντες ὑπὲρ τάφων
καὶ ιερῶν ὑμένεσθαι τοὺς πολεμίους· οὐδενὶ γάρ
δεστιν οὐ βωμὸς πατρῷος, οὐκ ἡρίον προγονικὸν τῶν
τοσούτων Ῥωμαίων, ἀλλ᾽ ὑπὲρ ἀλλοτρίας τρυφῆς καὶ
πλούτου πολεμοῦσι καὶ ἀποθνήσκουσι, κύριοι τῆς
οἰκουμένης εἶναι λεγόμενοι, μίαν δὲ βῶλον ἴδιαν οὐκ
ἔχοντες.

X. Τούτους ἀπὸ φρονήματος μεγάλου καὶ πά-
θους ἀληθιγοῦ τοὺς λόγους κατιθντας εἰς τὸν δῆμον
ἐνθουσιῶντα καὶ συνεξαντάμενον οὐδεὶς ὑφίστατο
τῶν ἐναντίων. Ἐάσαντες οὖν τὸ ἀντιλέγειν ἐπὶ Μάρ-
κου Ὀκταούγεον τρέπονται, τῶν δημάρχων ἔνα, νεα-
νίαν ἐμβριθῆ τὸ ἥδος καὶ κόσμιον, ἐταῖρον δὲ τοῦ
Τιβερίου καὶ συνήθη. Λιδ τὸ μὲν πρῶτον αἰδού-
μενος ἐκεῖνον ἀνεδύετο πολλῶν δὲ καὶ δυνατῶν δεο-
μένων καὶ λιπαρούντων, ὥσπερ ἐκβιασθεὶς, ἀντικα-
θίστατο τῷ Τιβερίῳ, καὶ διεκρούετο τὸν νόμον. Ἐυτὰ
δὲ τοῦ κωλύοντος ἐν τοῖς δημάρχοις τὸ κράτος· οὐ-
δὲν γάρ οἱ πολλοὶ κελεύοντες περαιώνουσιν, ἐνδει-
σταμένουν. Πρὸς τοῦτο παροξυσθεὶς δὲ Τιβέριος, τὸν
μὲν φιλάνθρωπον ἐπαγεῖλε τὸ νόμον· τὸν δὲ ἥδιον τα-
τοῖς πολλοῖς καὶ σφοδρότερον ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας
εἰσέφερεν, ἥδη κελεύων ἐξίστασθαι τῆς χώρας, ἥη
ἐκέντηντο παρὰ τοὺς προτερόους νόμους. Ἡσαν οὖν
ὅμοι τι καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀγῶνας αὐτῷ πρὸς τὸν
Ὀκταούγεον ἐπὶ τοῦ βήματος· ἐν οἷς κατέρρει ἐξ ἄκρας
σπουδῆς καὶ φιλονεικίας ἀντερειδούντες, οὐδὲν εὔτεν
λέγοντας περὶ ἀλλήλων φαῦλον, οὐδὲ δῆμον προπε-

στὸν Θατέρου πρὸς τὸν ἔτερον διὸ ὅργην ἀνεπιτήδειον. Οὐ γὰρ μόνον ἐν βικχεύμασιν, ὡς ἔοικεν, ἄλλα καὶ ἐν φιλοτιμίαις καὶ ὅργαις, τὸ πεφυκέναι καλῶς καὶ πεπαιδεῦσθαι σωφρόνως ἐφίστησι καὶ κατακοσμεῖ τὴν διάνοιαν. Ἐπεὶ δὲ ἔώρα τὸν Ὁκταοῦντον ἐνεχόμενον τῷ νόμῳ καὶ κατέχοντα τῇδε δημοσίας κώφαν συχνὴν δι Τιβέριος, ἀδεῖτο παρεῖναι τὴν φιλογεικίαν, ὑφιστάμενος αὐτῷ τὴν τιμὴν ἀποδώσειν ἐκ τῶν ἴδεων, καίπερ οὐδὲ λαμπρῶν ὅντων. Οὐκ ἀνασχομένου δὲ τοῦ Ὁκταοῦντος, διαγράμματι τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἀπάσας ἐκάλυσε χρηματίζειν, ἄχρις ἂν ἣ περὶ τοῦ νόμου διεγέρθῃ ψῆφος· τῷ δὲ τοῦ Κροτού γαϊδοφρογύιδας ἴδεις ἐπέβαλεν, δύος οἱ ταμίαις μηδὲν ἔξ αὐτοῦ λαμβάνοιεν, μηδὲ εἰσφέροιεν· καὶ τοῖς ἀπίνθησασι τῶν στρατηγῶν ζημίαν ἐπεκήρυξεν, ὥστε πάντας ὑποδεισαντας ἀφέναι τὴν ἕκάστῳ προσήκουσαν οἰκονομίαν. Ἐγενέθεν οἱ κτηματικοὶ τὰς μὲν ἐσθῆτας μετέβαλον, καὶ περιήγεσαν οἰκτροὶ καὶ ταπεινοὶ κατὰ τὴν ἀγοράν· ἐπεβούλευον δὲ τῷ Τιβερίῳ κρύψα, καὶ συνίστασαν ἐπ' αὐτὸν τοὺς ἀναιρέσοντας· ὥστε κάκεῖνον, οὐδεγδός ἀγνοοῦντος, ὑποζώντισθαι ξιφίδιον ληστρικόν, διὸλωνα καλοῦσιν.

XI. Ἐγενάσης δὲ τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν δῆμον αὐτοῦ καλοῦντος ἐπὶ τὴν ψῆφον, ἡρπάσθησαν ὑπὸ τῶν πλουσίων αἱ ὑδρίαι, καὶ τὰ γινόμενα πολλὴν εἶχαν υγχυσιν. Οὐ μὴν ἄλλα τῶν περὶ τὸν Τιβέριον πλήθει βιάσασθαι διναμένων, καὶ συστρεφομένων. ἐπειδοῦντο; Μάλλιος καὶ Φούλβιος, ἄνδρες ὑπατικοὶ,

προσπεσθετες τῷ Τιβερίῳ, καὶ χειρῶν ἀπτόμενοι καὶ δακρύοντες ἐδέοντο παύσασθαι. Τοῦ δὲ καὶ τὸ μέλλον δσον οὕπω δεινὸν ἥδη συμφρονοῦντος, καὶ δι' αἰδῶ τῶν ἀνθρῶν πυθομένου, τέ κελεύονται πράττειν αὐτὸν, οὐκ ἔφασσαν ἀξιόχρεω εἶναι πρὸς τηλικαύτην συμβουλλὰν, ἐπιτρέψαι δὲ τῇ βουλῇ κελεύοντες καὶ δεδμιγοι συνέπεισαν. Ός δ' οὐδέν επέραπιν ἡ βουλὴ συγελθοῦσα διὰ τοὺς πλουσίους ἴσχυοντας ἐν αὐτῇ, ἐρέπεται πρὸς ἔργον οὐ τόμιμον, οὐδὲ ἐπιεικὲς, ἀφελέοθαί τῆς ἀρχῆς τὸν Ὁκταούγον, ἀμηχανῶν ἄλλως ἐπαγαγεῖν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον. Καὶ πώτον μὲν ἔθειτο φανερῶς αὐτοῦ, λόγους τα προσφέρων φιλανθρώπους, καὶ χειρῶν ἀπιόμεθος, ἐνδοῦνται καὶ χαρίσασθαι τῷ δήμῳ δίκαια μὲν ἀξιούντες, μικρὰ δὲ ἄντι μεγάλων πόνων καὶ κινδύνων ληφομένω. Λιανθανομένου δὲ τοῦ Ὁκταούγου τὴν ἔντευξιν, ὑπειπὼν δὲ Τιβέριος, ὃς οὐκ ἔστιν ἀρχοντας ἀμφοτέρους, καὶ περὶ πραγμάτων μεγάλων ἀπ' ἕσης ἔξουσίας διαφερομένους, ἀνευ πολέμου διεξελθεῖν τὸν χρόνον, ἐν ταμα τούτου μένον δρᾶν ἔφη, τὸ παύσασθαι τῆς ἀρχῆς τὸν ἔτερον. Καὶ περὶ αὐτοῦ γε προτέρου τὸν Ὁκταούγον ἐκάλενσε τῷ δήμῳ ψῆφον ἀταδοῦνται καταβήσεισθαι γάρ εὐθὺς ἴδιώτης γενόμενος, ἀν τοῦτο δέξῃ τοῖς πολίταις τοῦ δὲ Ὁκταούγου μὴ θέλοντος, αὐτὸς ἔφη περὶ ἐκείνου ψῆφον ἀναδώσειν, εἰὰν μὴ μεταγνῶ βοιλευσάμενος.

XII. Καὶ τότε μὲν ἐπὶ τούτοις διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν τῇ δὲ ὑστεραὶ τοῦ δήμου συγελθόντος, ἀπ-

βάς ἐπὶ τὸ βῆμα, πᾶλιν ἀπειρᾶτο παῖδεις τὸν Ὁκταούῖον· ὡς δ' ἦν ἀμετάπειστος, εἰσήγεγκε γόμφον ἀφαιρεούμενον αὐτοῦ τὴν δημαρχίαν, καὶ τοὺς πολέτας εὐθὺς ἐκάλει τὴν ψῆφον ἐπιφέροντας. Οὖσῶν δὲ πέτρας καὶ τριάκοντα φυλῶν, ὃς αἱ δεκαεπτά τὴν ψῆφον ἐπενηρόχεισαν, καὶ μιᾶς ἔτε προσαγενομένης, ἔδει τὸν Ὁκταούῖον ἴδιωτην γενέσθαι, κελεύσας ἐπισχεῖν, αὐθὶς ἐδεῖτο τοῦ Ὁκταούῖου, καὶ περιέβαλλεν αὐτὸν ἐν ὅψεις τοῦ δῆμου καὶ κατηρπάζετο, λιπαρῶν καὶ δεδμενος, μήδ' ἔαντον ἄτιμον περιῆδειγ γενόμενον· μήτ' ἐκείνῳ βαρόσις οὖτω καὶ σκυθῷ πολιτεύματος αἰτίαν προσάψαι. Τούτων τῶν δεήσεων οὐ πανταλῶς ἄτεγκτον οὐδὲ ἄτεγῆ λόγονσαν ἀναρρέσθατε τὸν Ὁκταούῖον, ἄλλὰ καὶ δακρύων ὑποπίκπλασθατε τὰ δύματα, καὶ σιωπὴν ἐπὶ πολὺν χρόνον. Ός μέντος πρὸς τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς κτηματικοὺς συνεστῶτας ἀπέβλεψεν, αἰδεσθείς δοκεῖ καὶ φοβηθείς τὴν παρ' ἐκείνοις ἀδοξίαν ὑποστῆναι καὶ πᾶν δεινὸν οὐκ ἀγεννῶς, καὶ κελεῦσαι πράττειν, δι βούλεται, τὸν Τιβέριον. Οὗτοι δὴ τοῦ γέμου κυρωθέντος; δι μὲν Τιβέριος τῶν ἀπελευθέρων τινὶ προσέταξεν ἀπὸ τοῦ βῆματος ἐλκύσαι τὸν Ὁκταούῖον· ἐχυῆιο δ' ὑπῆρεταις ἀπελευθέρωις ἰδεοις· καὶ τοῦτο τὴν δψιν οἰκτροτέραν τοῦ Ὁκταούῖου παρέσχεν, ἀλκομένου πρὸς ὕβριν. Ο δὲ δῆμος ἐφώρμησεν αὐτῷ, καὶ τῶν πλουσιῶν συνδραμόντων, καὶ διασχιγτῶν τὰς χεῖρας, δι μὲν Ὁκταούῖος ἐσώθη μόλις ἐξαρπαγεῖς καὶ διαφυγῶν τὸν ὄχλον, οἰκέτην δ' αὐτοῦ πιστὸν ἐμπρεσθεν

ἔστωτα καὶ προτεταγμένον ἐξετύφλωσαν, ἀκούτος τοῦ Τιβερίου, καὶ πρὸς τὸν Θόρυβον, ὃς ἦσθετο τὰ γιγάντια, πολλῇ σπουδῇ καταδραμόντος.

XIII. Ἐκ τούτου κυριοῦται μὲν δὲ περὶ τῆς χώρας ὑδρος, αἰροῦνται δὲ τρεῖς ἄνδρες ἐπὶ τὴν διάκρισιν καὶ διαγομήν, αὐτὸς Τιβέριος, καὶ Κλαύδιος Ἀππιος, δὲ πενθερός, καὶ Γαϊος Γράπχος, δὲ ἀδελφὸς, οὐ παρὸν οὖτος, ἀλλ' ὑπὸ Σκηπίωνι πρὸς Νομαντίλαν στρατευόμενος. Ταῦτα τοῦ Τιβερίου διαπραξαμένον καθ' ἡσυχίαν, μηδενὸς ἐνισταμένου, καὶ πρὸς τούτοις δήμαρχον ἀντικαταστήσαντος οὐδένα τῶν ἐπιφανῶν, ἀλλὰ Μούκιδη τιγα, πελάτην αὐτοῦ, πρὸς πάντα δυσχεραίγοντες οἱ δυνατοί, καὶ φοβούμενοι τοῦ Τιβερίου τὴν αὔξησιν, ἐν τῇ βούλῃ προεπηλάκιζον αὐτὸν, αἴτουμένῳ μὲν, ὃς ἔθος ἔστιν, ἐκ δημοσίου σκηνῆν, ὅπως ἔχοι διατέμων τὴν χώραν, οὐ δόντες, ἐτέρων ἐπ' ἐλάττοις χρείαις πολλάκις λαβόντες, ὀγκόλωμα δὲ εἰς ἕκαστην ἡμέραν ἐνυδατοῦ ὅβολοὺς τάξαντες· εἰσηγουμένου ταῦτα Ποπλίου Νασικᾶ, καὶ δεδωκότος ἑαυτὸν εἰς τὴν πρὸς ἐκτῖνον ἔχθραν ἀφειδῶς· πλείστην γάρ ἐκέντητο γῆν δημοσίαν, καὶ χαλεπῶς ἔφερεν ἐκβαίνειν αὐτῆς ἀναγκαῖόμενος. Οἱ δὲ δῆμος ἔτι μᾶλλον ἐξεκάπτονται φίλουν τινὸς τῷ Τιβερίῳ τελευτήσαντος αἴφνιδίως, καὶ σημείων τῷ νεκρῷ μοχθηρῶν ἐπιδραμότων, βοῶτες, ὑπὸ φαρμάκων ἀνηργῆσθαι τὸν ἀνθρώπον, ἐπὶ τὴν ἐκφορὰν συνέδραμον, καὶ τὸ λέχος ἥραντο, καὶ θαπτομένῳ παρέστησαν, οὐ φαύλως ὑπονοῆσαι τὴν

φαρμακείαν δέδειντες. Ἐόραγη γάρ δὲ νεκρός, καὶ διεφθοράτων ὑγρῶν πλῆθος; ἐξέβλυνεν, ὃστε ἀποσβέσσαι τὴν φλέγμα· καὶ φρόντων ἄλλην, αὖθις οὐκ ἐκάπετο, πρὸν εἰς ἔτερον τόπον μετακομισθῆναι, καὶ πολλὰ πραγματευσαμένων, μόλις ἤψατο τὸ πῦρ αὐτοῦ. Πρόδε ταῦτα τοὺς πολλοὺς ἦτι μᾶλλον δὲ Τιβέριος παροξύνειν, μετέβαλε τὴν ἐσθῆτα, καὶ τοὺς παιδας προαγαγὼν, ἐδεῖτο τοῦ δήμου τούτων κήδεσθαι καὶ τῆς μητρός, ὡς αὐτὸς ἀπεγνωκὼς ἐαυτόν.

XIV. Ἐπεὶ δὲ τοῦ Φιλομήτορος Ἀττάλου τελευτῆσαντος, Εὔδημος δὲ Περγαμηνὸς ἀμήνεγκε διαθήκη, ἐν ᾧ κληρονόμος ἐγέγραπτο τοῦ βασιλέως δὲ Ρωμαίων δῆμος, εὐθὺς δὲ Τιβέριος δημιαγωγῶν εἰσήνεγκε νόμον, διόπει τὰ βασιλικὰ χρήματα κομισθέντα τοῖς τὴν χώραν διαλαγχάνουσι τῶν πολιτῶν δπιάρχοι πρόδε κατασκευὴν καὶ γεωργίας ἀφορμὴν. Περὶ δὲ τῶν πόλεων, δισαι τῆς Ἀττάλου βασιλείας ἥσσαν, οὐδὲν ἐφη τῇ συγκλήτῳ βουλεύεσθαι προσήκειν, ἀλλὰ τῷ δήμῳ γνώμην αὐτὸς προσθήσειν. Ἐκ τούτου μάλιστα προσέκρουσε τῇ βουλῇ· καὶ Πομπήιος μὲν ἀναστὰς ἔφη γειτνιᾶν τῷ Τιβερίῳ, καὶ διὰ τοῦτο γινώσκειν Εὔδημον αὐτῷ τὸν Περγαμηνὸν τῶν βασιλικῶν διάδημα δεδωκέται καὶ πορφύραν, ὡς μέλλογτε βασιλεύειν ἐν Ρώμῃ. Κόιντος δὲ Μέτελλος ὠνείδισε τὸν Τιβέριον, ὅτι, τοῦ μὲν πατρὸς αὐτοῦ τιμητεύοντος, δοάκις ἀναλύοις μετὰ δεῖπνον δίκαδε, τὰ φῶτα κατεσβέγγοντας οἱ πολῖται, φοβούμενοι, μὴ πορφύραν τοῦ μετρίου δόξασιν ἐν συγουσίαις εἴναι.

καὶ πότοις, τούτῳ δὲ παραφαίνουσιν υπέροχος οἱ Θρακοί σύντατοι καὶ ἀπορθάτοι τῶν δημοτῶν· Τίτος δὲ Ἀγνιος, οὐκ ἐπιεικῆς μὲν, οὐδὲ σώφρων ἄνθρωπος, ἐν δὲ λόγῳ περὶ τὰς ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις ἀμαχος εἴναι δοκῶν, εἰς δρισμὸν τινα προύκαλεῖτο τὸν Τιβέριον, ἢ μὴν οὐδὲν ὄντα καὶ ἀσυλον ἐκ τῶν γενεῶν ηὔμωνένται τὸν συνάρχοντα. Θορυβούντων δὲ πολλῶν, ἐκπηδήσας ὁ Τιβέριος τὸν τε δῆμον συνεκάλεσε, καὶ τὸν Ἀγγιον σχημῆραι κελεύσας ἐβούλειτο κατηγορεῖν. Οἱ δὲ, καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῇ δόξῃ πολὺ λεπόδηνος, εἰς τὴν ἑαυτοῦ δεινότητα κατεδύετο, καὶ παρακάλει μικρὸν πρὸ τῶν λόγων ἀποκρίνασθαι τὸν Τιβέριον. Συγχωρούντος δὲ ἐρωτᾶν ἐκεῖνον, καὶ σιωπῆς γενομένης, εἶπεν δὲ Ἀγνιος· „Ἄγ σὺ μὲν ἀτιμοῦν με βούλη καὶ προπηλακίζειν, ἐγὼ δέ τινα τῶν σῶν ἐπικαλέσθαι συναρχούντων, δέ δὲ ἀγαθὴ βοηθήσων, σὺ δὲ ὁργωθῆς· ἀφό γ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρήσῃ;“ Πρὸς ταύτην λέγεται τὴν ἐρωτησιν οὗτον διαπορηθῆναι τὸν Τιβέριον, ὥστε, πάντων ὄνται καὶ τῷ λέγειν ἔτοιμοτατον, καὶ τῷ θαρρότερον ἴταμβτατον, ἀποσιωπῆσαι.

XV. Τότε μὲν οὖν διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. Λίσθοις γόμινος δὲ τῶν πολιτευμάτων τὸ περὶ τὸν Ὁχτασούσιον οὐ τοῖς δυνατοῖς μένον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πολλοῖς ἐκπαθέστεφον, (μέγα γάρ τι καὶ καλὸν ἐδόκει τὸ τῶν δημάρχων ἀξίωμα μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης διατετηρημένον ἀνηρῆσθαι καὶ καθυβρίσθαι) λόγον ἐν τῷ δῆμῳ διεξῆλθεν, οὗ μικρὰ παραθέσθαι τῶν ἐπιχει-

ρημάτων οὐκ ἄτοπον ἦν, ὅστις ὑπενοηθῆνε τὴν πε-
θανότητα καὶ πυκνότητα τοῦ ἀνδρός. Ἐφη γάρ, ἐ-
φόν τὸν δήμαρχον εἴναι καὶ ἀσυλον, ὅτι τῷ δήμῳ
καθασίσται, καὶ τοῦ δήμου προέστηκεν. Ἀν οὖν
μεταβαλλόμενός τὸν δῆμον ἀδικήῃ, καὶ τὴν ἰσχὺν πο-
λεύῃ, τοι παρουσίης τὴν φῆφον, αὐτὸς ἔστιθν ἀπο-
ειδητες τῆς τιμῆς, ὅφ' οὓς ἐλαβεν, οὐ ποιῶν· ἐπειδό-
καὶ τὸ Καπιτώλιον κατασκάπτοντα, καὶ τὸ τεάριον
ἐμπιπράντα δήμαρχον ἐξει δεήσαι. Καὶ ταῦτα μὲν
ποιῶν δήμαρχός ἐστι πονηρός· εἰὰν δὲ καταλήγει οὐδὲν
δῆμον, οὐδὲ δήμαρχός ἐστι. Πῶς οὖν οὐ δειγδύ, εἰ
τὸν μὲν ὑπατον δήμαρχος ἔξει, τὸν δὲ δήμαρχον.
οὐκ ἀφαιρήσεται τὴν ἔξουσίαν δ δῆμος, δέσποτην αὐτῇ
κατὰ τὸν διδωκότος χρῆται; καὶ γάρ ὑπατος καὶ
δήμαρχον διμοίλας ὁ δῆμος αἱρεῖται. Καὶ μήν τι γε βι-
σιλεῖται, πρὸς τῷ πᾶσαν ἀρχήν ἔχειν ἐν ἕαυτῇ συλλα-
βοῦνται, καὶ ταῖς μεγίσταις ἱερουργίαις καθασίσται
πρὸς τὸ θεῖον· ἄλλα Ταρκύνιοι ἀξέρβαλεν τὴν πόλιν
ἀδικοῦνται, καὶ δι' ἐνδός ἀνδρός ὑβριν τὴν πάτριος ἀφ-
χεῖ καὶ κτίσουσα τὴν Ρώμην απειλένθη. Τέ δὲ αὗταις
πργιοι ἐν Ρώμῃ καὶ τεμνόν, ὡς αἱ περιέπουσαι παρ-
θάνοι καὶ φυλάττουσαι τὸ ἀφθιτον πῦρ; ἄλλ' εἰ-
τεις ἀν ἀμάρτητη αὐτῶν, ζῶσα κατορύνονται· τὸ γάρ
ἀσυλον οὐ φυλάττουσιν ἀστρεῖναι τοὺς θεοὺς, δ
διεὰ τοὺς θεοὺς ἔχουσιν. Οὕκωσ οὐδὲ δήμαρχος, ἀδε-
κῶν δῆμον, ἔχειν τὴν διὰ τὸν δῆμον ἀσυλον δικαιεῖσθε
ἐσται· τὴν γάρ ἴσχει θυγάτιος δυνατεῖς, ταῦτην ἀναγρῆ. Καὶ
μήν τι δικαιόσ θεάθε τὴν δήμαρχον, ιῶν πλείστων

φυλῶν ψηφίσαμένων, πῶς αὐχὶ κἄν ἀφαιρεθείη δικαιούτερον, πασῶν ἀποψηφίσαμένων; Ἱερὸν δὲ πατέρας οὐδὲν οὕτως ἔστιν, ὃς τὰ τῶν θεῶν ἀκαθήματα· χρῆσθαι δὲ τούτοις, καὶ κινεῖν καὶ μεταφέρειν, οὐδὲ βούλεται, τὸν δῆμον οὐδὲν κεκώλυκε. Ἐξῆν οὖν αὐτῷ καὶ τὴν δημαρχίαν ὃς ἀνάθημα μετενγκάννιν εἰς ἔτερον. "Οτι δ' οὐκ ἄσυλον, οὐδὲ ἀναφερετον ἡ ἀρχὴ, δῆλον ἔστι τῷ πολλάκις ἔχοντας τινὰς ἀρχὴν ἐξόμινοθαι καὶ παραιτεῖσθαι δι' αὐτῶν.

XVI. Τοιαῦτα μὲν ἦν τὰ κεφάλαια τῆς τοῦ Τίβερον δικαιολογίας. Ἐπεὶ δὲ συνιόρωντες οἱ φίλοι τὰς ἀπειλὰς καὶ τὴν σύστασιν, φοντο δεῖν ἀτέρας περιέχεσθαι δημαρχίας εἰς τὸ μέλλον, αὐθις ἄλλοις νόμαις ἀνελάμβανε τὸ πλῆθος, τοὺς τε χρόνους τῶν στρατειῶν ἀφαιρεῖν, καὶ μίδους ἐπικαλεῖσθαι τὸν δῆμον ἀπὸ τῶν δικαιοστῶν, καὶ τοῖς κρίνουσι τότε, συγκλητικοῖς οὖσι, καταμιγγὺς ἐκ τῶν ἵππεών τὸν ἵσον ἀριθμὸν, καὶ πάντα τρόπον ἥδη τῇ βουλῇς τὴν ἴσχυν κολούων, πρὸς ὅφυὴν καὶ φιλονεικίαν μᾶλλον, ἢ τὸν τοῦ δικαιοίου καὶ συμφέροντος λογισμόν. Ἐπεὶ δὲ, τῆς ψήφουι φερομένης, ἦσαντο τοὺς ἐναντίους κρατοῦντας, (οὐ γάρ πιθῆν ἀπας δ δῆμος) πρῶτον μὲν εἰς βίαιαφημένας τραπέμενοι τῶν συναρχόντων, εἶμον τὸν χρόνον ἔπειτα τὴν ἐκκλησίαν ἀφῆκαν, τοῖς τὴν θεσσαλίαν ἀπαγεῖται καὶ διέσαντες. Καὶ περῶτον μὲν εἰς τὴν ἀγορὰν κατειθάσ· δ. Τίβεριός, ἐκάτευτος τοὺς ἀκινητούς ταπειγός καὶ μεμαθημένος, ἔπειτα δεδουκέναις φήσαις, μὴ νυκτὸς ἐκέφυωσι τὴν διώλαν· οἱ ἐχθροί, καὶ

διαφράσείρωσιν αὐτόν, οὗτος τοὺς ἀνθρώπους διέθηκεν, ὡσεὶ περὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ παμπόλλους πινάς αὐλίσσεις καὶ διαπεκτερεῦσαι παραφυλάττοντας.

XVII. Ἀμαὶ δὲ ήμέρῃ παρῆγε δ τὰς δρυιδας, αἵ διάμαντεύονται, κομίζων, καὶ προθβάλε τροφὴν αὐταῖς. Λί δὲ οὐ προηλθόν, εἰ μή μία μόνη, διασεύσαντος εὖ μάλα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἀγγεῖον¹ οὐδὲ, αὐτῇ γε τῆς τροφῆς ἔθιγεν, ἀλλ' ἐπάρσας τὴν ἄρεισταφάν πτέρυγα, καὶ παρατείνασσα τὸ σκέλος, πάλιν εἰς τὸ ἀγγεῖον κατέφυγε. Τοῦτο καὶ τοῦ προτέρου σημείου τὸν Τιβέριον ἀνέμυησεν. Ήν γὰρ αὐτῷ κράνος, φῶ πρὸς τὰς μάχας ἔχειτο, κεκομημένον ἐκπρεπῶς καὶ διάσηρον· εἰς τοῦτο κατεαδύντες ὅφεις, ἐλαθον ἐνεκόντες ὡς, καὶ ταῦτα ἐξεγλύψαντο. Διό πατέραλλον δὲ Τιβέριος τοῖς περὶ τὰς δρυιδας ἐταράσσετο. Προήγει δὲ δμως ἄγω, τὸν δῆμον ἡθροῖσθαι περὶ τὸ Καπέτωλιον πυρθανόμενος² καὶ πρὸν ἐξελθεῖγε προσέπιαισθ πρὸς τὸν οὐδόν, σφοδρᾶς οὔτε πληγῆς γνωμένης, ὥστε τὸν μὲν ὄνυχα τοῦ μεγάλου δακτύλου φεγγῆναι, τὸ δὲ αἷμα διὰ τοῦ ὑποδήματος ἐξεφρέσειαι. Μικρὸν δὲ αὐτοῦ προειλθόντος, ὁφθησαν ὑπὲρ κεφάμου μαχόμενοι κόρακες ἐν ἀριστερᾷ³, καὶ πολλῶν, ὡς εἰδές, ἀνθρώπων παρερχομένων, κατ' αὐτὸν τὸν Τιβέριον λίθος ἀπωσθείς ὑπὸ θατέρου τῶν κοράκων ἐπεσε παρὰ τὸν πόδα. Τοῦτο καὶ τὸν δρακοντάχον τῶν περὶ αὐτὸν ἐπέστησεν· ἀλλοφύλος στοιχείος δὲ Κυμαῖος παρὸν, αἰσχύνην ἔφη καὶ πατήρειαν παρεῖναι πολλὴν, εἰ Τιβέριος, Γράκχου μὲν

νίνς; Ἀρρικάνου δὲ Σκηπίωνος θυγατριδοῦς, προστίτης δὲ τοῦ Ρωμαίων δήμου, κόρακα δείσας, οὐχ ὑπακούσεις τοῖς πολλιταῖς καλοῦσι· τοῦτο μάντοι τὸ αἰσχρόν οὐκ ἐν γέλωτι θήσεσθαι τοὺς ἔχθρους, ἀλλ' ὡς εὐφαντεῦντος καὶ τρυφῶντος ἥδη καταβοήσεσθαι πρὸς τὸν δῆμον. Ἄμα δὲ καὶ προσέθεστο πολλοὶ τῷ Τιβερίῳ παρὰ τῶν ἐν Καπετωλίῳ φίλων, ἐπείγεσθαι καλεόντες, ὃς τῶν ἐκεῖ καλῶς ἔχόντων. Καὶ τά γε πρῶτα λαμπρῶς ἀπήνται τῷ Τιβερίῳ, φανέντες μὲν εὐθὺς ἀραμένων βοὴν φίλων, ἀναβαίνονται δὲ προσθύμως δεχομένων, καὶ περὶ αὐτὸν, ὡς μηδεὶς πελάσσει τὸ γῆραν, παρατατομένων.

XVIII. Ἀρξαμένου δὲ πάλιν τοῦ Μουκίου τὰς φυλὰς ἀναγορεύειν, οὐδὲν ἐπεραιώνετο τῶν εἰωθέσθων διὰ τὸν ἀπὸ τῶν ἐσχάτων Θόρυβον, ὁ θυσμένον καὶ ὁθούντων τοὺς ἐναντίους εἰσβιαζόμενούς καὶ ἀναργυρυμένους. Ἐν δὲ τούτῳ Φλάβιος Φλάκκος, ἀπὸ βουλῆς ἀνὴρ, εἰς ἐμφανὲς καταστὰς, ὃς οὐκ ἦν φυτεγγύδηγον ἐφικέσθαι, διεσήμηνε τῇ Χειρὶ φράσσαι τι βουλόμενον αἵτινα τῷ Τιβερίῳ. Καὶ καλεόντες ἐμείνουν διασχεῖν τὸ πλῆθος, ἀναβάτες μόλις καὶ προσελθών, ἀπήγγειλεν, ὅτι, τῆς βουλῆς συγκαθεῖσθαις, οἱ πλούσιοι, τὸν ὑπατον μὴ πειθούσες, αὐτοὶ δικαιοῦνται καθ' αὗτοὺς ἀποκτιννύγαι τὸν Τιβερίον, πολλοὺς ἐπὶ τοῦτο δούλους καὶ φίλους ἀπλεσμένους ἔχοντες.

XIX. Ως οὖν ταῦτα τοῖς περὶ αἵτινα ἐξῆγγειλεν δι Τιβέριος, οὗτοι μὲν εὐθὺς τὰς τι τηθάνοντος πε-

ριεζάννυντο, καὶ τὰ τῶν ὑπηρετῶν δόρατα συγκλῶνταις, οἵς ἀνθίργουσι τὸν δχλον, διαλάμβανον, ὡς ἀμυνούμενοι τοῖς κλάσμασι τοὺς ἐπερχομένους. Τῶν δ' ἀπωτέρων Θαυμαζόντων τὰ γινόμενα, καὶ πυνθανομένουν, δὲ Τιβέριος ἥψατο τῇ χειρὶ τῆς κεφαλῆς, ἔνδεικνύμενος τῇ ὁψὶ τὸν κίνδυνον, ἵπει τῆς φωνῆς οὐκ ἐπήκουνον. Οἱ δὲ ἐναντίοις τοῦτον ἴδοντες, ἔθεον πρὸς τὴν βουλὴν, ἀπαγγέλλοντες αἰτεῖν διάδημα τὸν Τιβέριον· καὶ τούτου σημεῖον εἶναι τὸ τῆς κεφαλῆς ἐπιθιγγάνειν. Πάντες μὲν οὖν ἐθοριβήθησαν· δὲ Νασικᾶς ἄξιον τὸν ὑπαίγον τῇ πόλει βοηθεῖν, καὶ καταλύειν τὸν τύραννον. Ἀποκριναμένουν δὲ πρόφως ἐκείνουν, βίας μὲν οὐδεμιᾶς ὑπάρχειν, οὐδὲ ἀταράθσειν οὐδέτερα τῶν πολιτῶν ἀκριτον, εἰ μέντοι ψηφίσαιτο τι τῶν παρανόμων δὲ δῆμος ὑπὸ τοῦ Τιβέριον πεισθεῖς, ἢ βιασθεῖς, τοῦτο κύριον μὴ φύλαξειν· ἀναπηδήσας δὲ Νασικᾶς, „Ἐπεὶ τοιγυν, ἔρη, προδίωσιν δὲ ἄρχων τὴν πόλιν, οἱ βουλόμενοι τοῖς νόμοις βοηθεῖν ἀκολουθεῖτε.“ Καὶ ταῦτα λέγων ἄμα, καὶ τὸ κράσπεδον τοῦ ἱματίου θέμενος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχώρει πρὸς τὸ Καπετώλιον. Ἔκαστος δὲ τῶν ἐπομένων αὐτῷ, τῇ χειρὶ τὴν τήβεννον περιελίξας, ἐώθει τοὺς ἐμποδὼν, οὐδεγός ἐνισταμένου πρὸς τὸ ἄξιον τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ φευγόντων καὶ πατούντων ὄλληλους. Οἱ μὲν οὖν περὶ αὐτοὺς ἔθπαλα καὶ σκυτάλας ἐκφυίζον ὀίκοθεν· αὐτοὶ δὲ τῶν διφρων, καταγγενέντων ὑπὸ τοῦ φεύγοντος δχλου, τὰ κλάσματα καὶ τοὺς πόδας λαμβάνοντες, ἀνέβιατον ἐπὶ

τὸν Τιβέριον, ἅμα παισοντες τοὺς προτεταγμένους. Καὶ τούτων μὲν ἦν τροπή καὶ φόνος· αὐτοῦ δὲ τοῦ Τιβερίου φεύγοντος ἀντελάβετο τις τῶν ἴματίων. Ὁ δὲ τὴν τίβεννον ἀφεῖς, καὶ φεύγων ἐν τοῖς χιτῶσιν, ἐσφάλη, καὶ κατηνέκθη περὶ τινας τῶν πρὸ αὐτοῦ πεπιωκθας. Ἀγιστάμενον δ' αὐτὸν δὲ μὲν ἐμφανῶς καὶ πρῶτος εἰς τὴν κεφαλὴν πατάξας ποδὶ δίφρον Πόπλιος ἦν Σατυρῆιος, εἰς τῶν συναρχόντων· τῆς δὲ δευτέρας ἀντιποιεῖτο πληγῆς Λεύκιος Ροῦφος, ὃς ἐπὶ καλῷ τινι σεμνυρόμενος. Τῶν δὲ ἄλλων ἀπέθανον ὑπὲρ τριακοσίους ἔκλοις καὶ λιθοῖς συγκοπέντες, σιδήρῳ δὲ οὐδείς.

XX. Ταύτην πρώτην ἴστοραντιν ἐν Ρώμῃ στάσιν, ἀφ' οὗ τὸ βασιλεύεσθαι κατέλυσαν, αἱματεῖς καὶ φένῳ πολιτῶν διακριθῆναι· ταῖς δὲ ἄλλας, οὕτε μικρᾶς, οὕτε περὶ μικρῶν γενομένας, ἀνθυπείκοντες ἄλληλοις, φρέσῳ μὲν οὐδὲ δυνατοὶ τῶν πολλῶν, αἰδούμενοι δὲ τὴν βονλήν δὲ δῆμος, ἔπαινον. Δοκεῖ δὲ καὶ τούτε μὴ χαλεπῶς ἀντὶ ἐνδοῦνται παρηγορηθεῖς δὲ Τιβέριος· ἔτι δὲ ἥπτον εἶξαι δίχα φρόνου καὶ τραυμάτων ἐπιοῦσιν· οὐ γὰρ πλείονες, ἢ τρισκιλιοι, πάρει αὐτὸν ἥσαν. Ἄλλ' ἔοικεν ὁργῆς τῶν πλουσίων καὶ μίσει πλέον, ἢ δι' ἓς δικήπτοντο προφέσεις, ἢ σύστασις ἐπ' αὐτὸν γενέσθαι· καὶ τούτου μέγα τε κμήριον ὡμῶς καὶ παρανόμως ὑβρισθεὶς δὲ νεκρός. Οὐ γάρ ἐπέτρεψαν ἀνελέσθαι τὸ σῶμα τῷ ἀδελφῷ διομένῳ, καὶ θάψαι γυναῖκας, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἄλλων νεκρῶν εἰς τὸν παταμὸν ἐρήμιψαν. Καὶ τοῦτο πέρας οὐκ ἦν, ἀλλὰ καὶ τοῖν φίλων αὐτοῦ τοὺς μὲν

ἀξιόφυτον ἀκρίσιν, τοὺς δὲ θυλλαμβάνοντες ἀπεκάννυσσαν· ἐν οἷς καὶ Διοφάνης; δόρφιορ; ἀπώλετο. Γάιον δέ τιτα Βίλλιον εἰς ἀγγεῖον καθείρεσσις, καὶ συνεμβαλόντες ἐγίδνας καὶ δράκωντας, οὕτῳ ὑμέρθειραν. Οὐ δὲ Χυμᾶς Βίλδοσιος ἀπήχθη μὲν ἐπὶ τοὺς ὑπέτους, ἐφωτόμενος δὲ περὶ τῶν γεγονότων, ὥμολόγει πεποιηκένται πάντα Τιβερίου καλεύοντος. Εἰπόντος δὲ τοῦ Νασικᾶ πρὸς αὐτόν· „Τέ οὖν, εἴ σε Τιβέριος ἐκάλενσεν ἐφπρῆσαι τὸ Καπιτώλιον·“ τὸ μὲν πρῶτον ἀντέλεγεν, ὡς οὐκ ἄν τοῦτο Τιβερίου καλεύσαντος· πολλάκις δὲ καὶ πολλῶν τοῦτο μέντονον μέντον, „Ἄλλ’ ἐκείνου γε προστάσσετος;“ ἔφη, „καλῶς κάρποι τοῦτο πρᾶξαι εἰχεν· οὐ γὰρ ἂν Τιβέριος τοῦτο προσείπειν, εἰ μὴ τῷ δῆμῳ συνίφερεν.“ Οὗτος μὲν οὖν διαφυγὼν, θυτερον ἔγινε πρὸς Αριστόντιον εἰς Λασίαν· καὶ τῶν ἐκείνου πρωγυμάτων διαφθαρέντων, ἐσυτὸν ἀνεῖλεν.

XXI. Η δὲ βουλὴ, θεραπεύουσα τὸν δῆμον ἐπὶ τῶν παρθένων, οὔτε πρὸς τὴν διαγομὴν ἔτι τῆς χώρας ἡγαντιοῦτο, καὶ ἐτερον ὥντι τοῦ Τιβερίου προῦθηκε τοῖς πολλοῖς δριστὴν ἐλέσθαι. Λιθόπντες δὲ τὰς ψήφους, εἶλοντο Πόπλιον Κράσσον, οἰκεῖον δοντα Γράκχῳ συνφέκτι. Καίτοι Νέστως δὲ Κορνήλιος φησίν, οὐ Κράσσον, Βρούτιον δὲ τοῦ θριαμβεύσαντος ἐπὸ Λισσιτανῶν, θνητάρα γῆμαι Γάϊον· ἀλλ’ οἱ πλεῖστοι, ὡς ἡμεῖς γράφομεν, ιστοροῦσιν. Επεὶ δὲ χαλεπῶς μὲν δῆμος εἶχε τῷ θωμάτῳ τοῦ Τιβερίου, καὶ φανερός ἦν ἀμύνης περιμένων καιρὸν, ἡδη δὲ

καὶ δίκαιος τῷ Νασικῷ προσανεστέοντο, δείπασα περὶ τοῦ ἀνθρόδους ἥ βουλῆ, ψηφίζεται μηδὲν δειμένη, πέμπει αὐτὸν εἰς Ἀσίαν. Οὐ γάρ ἀπέκριψεντο κατὰ τὰς ἀπαντήσεις οἱ ἀνθρώποι τὴν δυσμένειαν, ἀλλ' ἔξηγριαίσθοντο, καὶ κατεβόων, ὅπου προστεύχοιεν, ἐναγῆ καὶ τύραννον καὶ μαμαγνότα φάνη σώματος ἀσύλου καὶ ἱεροῦ τὸ ἀγιώτατον καὶ φρικαδέστατον ἐν τῇ πόλει τῶν Ἰερῶν ἀποκαλοῦντες. Οὕτω μὲν οὖν ὑπεξῆλθε τῆς Ἰταλίας δὲ Νασικᾶς, καίπερ ἐνδεδεμένος ταῖς μεγίσταις Ἱερουργίαις· ἦν γάρ δὲ βέγυτος καὶ πρῶτος τῶν Ἰερέων. Ἐξα δὲ ἄλινον καὶ πλευρόμενος ἀδόξις, οὐ μετὰ πολὺν χρόνου κατέστρεψε παρὶ Πέργαμον. Οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν, εἰ Νασικᾶς μεμίσηκεν οὕτως δὲ δῆμος, ὅπου καὶ Σκηπίσιον δὲ Ἀρρεκανδρός, οὗ δοκοῦσι Ῥωμαῖοι μηδένα δικαιότερον μηδὲ μᾶλλον ἀγαπῆσαι, παρὰ μικρὸν ἡλθεν ἐκπεσεῖν καὶ στέρεσθαι τῆς πρὸς τὸν δῆμον εὐνοίας, ὅτι Ἱερῶτον μὲν ἐν Νομαρτίᾳ τὴν τελευτὴν τοῦ Τιβερίου πυθόμενος, ἀνεφόρησεν ἐκ τῶν Ὁμηριῶν·

“Ως ἀκόλουτο καὶ ἄλλος, δὲ τις τοιαῦτά γε φέσει: ἔπειτα τῶν περὶ Γάϊου καὶ Φουλβίου αὐτοῦ δε’ ἐπικλησίας πυνθανομένων, τί φρονοίη περὶ τῆς Τιβερίου τελευτῆς, οὐκ ἀρεσκομένην τοῖς ὑπὲρ ἐκείνου πεπολιτευμένοις ἀπόκρισιν ἔδουσεν. Ἐκ τούτου γάρ δὲ μὲν δῆμος ἀπέκρουσθεν αὐτῷ λέγοντες, μηδέπω τοιτὶ ποιήσας πρότερον· αὐτὸς δὲ τὸν δῆμον εἰπεῖν κακῆς προήχθη. Περὶ μὲν οὖν τούτων ἐν τῷ Σκηπίσιον βίῳ τὰ καθ’ ἔκποστα γέγραπται.

Γ. ΓΡΑΚΧΟΣ.

Γαῖος δὲ Ἰδάνχος, ἐν ἀρχῇ μὲν; ηδὲ δεδιώκει τοὺς ἰχθύοδες, ηδὲ φθόνον συνάγειν ἐπ' αὐτοὺς, ὑπεξέστη τε εὗταις ἀγορᾶς, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἡσυχίαν ἔχειν διέτριψεν, ώς ἄν τις ἐν τε τῷ παρόντι ταπεινὰ πράγματα, καὶ τὸ λοιπὸν οὐτως ἀπραγμάτως βιωσθείην. Λαστε καὶ λόγουν τισὶ κατ' αὐτοῦ παρασχεῖν, ώς δυσχεραίνοντος καὶ προβεβλημάτου τὴν τοῦ Τιβερίου πολιτείαν. Ἡν δὲ καὶ μειράκιον παντάπασιν· ἀνύδα γάρ ἐνιαυτοῖς ἐλείπετο τάδελφοῦ καθ' ἡλικίαν· ἐκεῖνος δ' οὐκον τριάκοντα γεγονὼς ἀπέθανεν. Ἐπειδὲ, προϊόντος τοῦ χρόνου, τὸν τε τρόπον ἡσυχῆ διέφαινεν, ἀργίας καὶ μαλακίας καὶ πότων καὶ χρηματισμῶν ἀλλότριον δῆτα, καὶ τὸν λόγον, ὁσκερ ὥκυπτεροι, κατασκιυαζόμενος ἐπὶ τὴν πολιτείαν, δῆλος ἦν οὐκ ἡρεμήσων, δικηρ τε τωὶ τῶν φίλων φεύγοντι, Βεττέω, συγειπών, τοῦ δήμου συνενθουσιῶντος ὑφ' ἡδονῆς καὶ βακχεύοντος περὶ αὐτὸν ἀπάδειξε τοὺς ἄλλους ἕρτορες πάλιδων μηδὲν διαφέν-

ροντας· εἰς φόβον αὐθις οἱ δυνατοὶ καθίσταντο, καὶ πολὺς ἦν ἐν αὐτοῖς λόγος, ὃς οὐκ ἐμπορεύεται ἐπὶ δημαρχίαν τὸν Γάϊον προειδεῖν. Συντυχώνει δὲ ἀπὸ ταυτομάτου λαχεῖν αὐτῷ εἰς Σαρδὼ ταμίαν Ὁρέστη, τῷ ὑπάτῳ καὶ τεῦτο τοῖς μὲν ἐχθροῖς καθ' ἡδονὴν ἔγεγόνει, τὸν δὲ Γάϊον οὐκ ἐλύπησεν. Αἰς γὰρ ὅν πολεμικὸς, καὶ χειρον οὐδὲν πρὸς στρατείας ἥσκημένος, ἢ δικαῖος, ἕτερος δὲ τὴν πολιτείαν καὶ τὸ βῆμα φρίτων, ἀντέχειν δὲ καλοῦντα τῷ δῆμῳ καὶ τοῖς φίλοις οὐ δυνάμενος, πατεάπασι τὴν ἀποδημίαν ἔκείνην ἡγάπησε. Κατεῖ προτεῖ δέξαι πολλή, τοῦτον ἄχρατον γενέσαθαι δημιουργὸν, καὶ πολὺ τοῦ Τιβερίου λαμπρότερον πρόδει τὴν ἀπὸ τῶν διχλων δόξαν. Οὐκ ἔχει δὲ οὕτω τὸ ἀληθές· ἀλλ' ἔστιν ὑπὲρ ἀνάγκης τινὸς μᾶλλον οὗτος, ἢ προσαιρέσιως, ἐμπεσεῖν εἰς τὴν πολιτείαν. Ιστορεῖ δὲ καὶ Κικέρων, δέρηταιρ, ὃς ἄρα φεύγοντι πᾶσαν πόρχην τῷ Πεντῷ, καὶ μεθ' ἡσυχίας ἥρημένῳ ζῆν, δὲ ἀδελφὸς ὅναρ φανεῖς, καὶ προσαγορεύσας, „Τί δῆτα;“ φαίη, „Γάϊε, βραδύνεις; Οὐκ ἔστιν ἀπόδρασις, ἀλλ' εἰς μὲν ἡμῖν σύμφορέροις βίος, εἰς δὲ θάνατος, ὑπὲρ τοῦ δῆμου πεποιτευμένοις πάπρωται.“

II. Γερόμενος οὖν δὲ Γάϊος ἐν Σαρδοῖ, πᾶσαν ἀρετῆς ἀπόδειξιν ἔδιδουν, καὶ πολὺ πάντων διέφερε τῶν νέων ἐν τοῖς πρόδει τοὺς πολεμίους ἀγῶνας, καὶ ἐν τοῖς πρόδει τοὺς ὑπηκόους δικαίων, καὶ ἐν τῇ πρόδει τὸν στρατηγὸν εὐνοίᾳ καὶ τιμῇ σωφροσύνῃ δὲ καὶ λιτότητι καὶ φιλοπονίᾳ παρήλλαστε καὶ τοὺς

πρεσβυτέρους. Ἰσχυροῦ δὲ καὶ νοσώδους θρα
μῆκος ἐν Σαρδίνῃ γενομένου, καὶ τὸν στρατηγοῦ
τὰς πόλεις ἐσθῆτα τοῖς στρατιώταις αἰτοῦντος, ἐπεμ-
ψαν εἰς Ῥώμην παραιτούμενοι. Αἰδαμένης δὲ τῆς
βουλῆς τὴν παραιτησιν αὐτῶν, καὶ τὸν στρατηγὸν
ἄλλοθεν ἀμφιέξειν τοὺς στρατιώτας κελευσούσης,
ἀποροῦντος δ' ἐκείνου, καὶ τῶν στρατιωτῶν κακο-
παθούντων, ἐπελθὼν τὰς πόλεις δὲ Γάιος, αὐτῶν
ἀφ' ἑκυτῶν ἐποίησεν ἐσθῆτα πέμψαι, καὶ βοηθῆ-
σαι τοῖς Ῥωμαίοις. Ταῦτα πάλιν εἰς Ῥώμην ἀπαγ-
γελλόμεναι, καὶ δοκοῦντα δημαγωγίας προάγοντες
έναις, διετάσσεται τὴν βουλήν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐκ
Λιβύης παρὰ Μικιψᾶ, τοῦ βασιλέως, πρέσβεις
παραγένομένους, καὶ λέγοντας, ὃς δὲ βασιλεὺς χά-
ριτι Γαϊου Γράικου πέμψειν εἰς Σαρδίνα σῖτον τῷ
στρατηγῷ, διυκτεραιάνοντες ἐξέβαλον· ἐπειτα δύγμα
ποιοῦνται, τοῖς μὲν στρατιώταις διαδοχὴν ἀποστα-
λῆναι, τὸν δὲ Ὁρέστην ἐπιμένειν, ὃς δὴ καὶ τοῦ
Γαϊου διά τὴν ἄρχην παραμενοῦντος. Οὐ δὲ, τού-
των αὐτῷ προσπεσόντων, εὐθὺς ἐξέπλευσε πρὸς δρ-
γῆν, μαζὶ φαντοῖς ἐν Ῥώμῃ πάρ' ἐλπίδας; οὐ μόνον
ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν αἰτιῶν εἶχεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πολλοῖς
ἄλλοκοτον ἐδόκει, τὸ ταμίσιον δυτικα προσποτήναι
τοῦ ἄρχοντος. Οὐ μήτ' ἀλλὰ κατηγορίας αὐτῷ γε-
γομένης ἐπὶ τῶν τιμητῶν, αἰτησάμενος λόγου, οὐ-
τῷ μετέστηψε τὰς γνώμος τῶν ἀκονισάντων, ὃστε
ἀπελθεῖν ἡδικησθαι τὰ μέγιστα δύξει. Ἐυτραπεζ-
υθει μὲν γάρ ἔρη-δώδεκα ἔτη, τῶν ἄλλων δέκα

στρατευμάτων ἐν ἀγάγκαις ταμιεύοντι. δὲ τῷ στρατηγῷ παραμεμέτηκέναι τριετίαν, τοῦ γόμου μετ' ἑνιαυτὸν ἐπανελθεῖν διδόχτος· μήνος δὲ τῶν στρατευσαμένων πλῆρες τὸ βαλλάντιον εἰσενηροχώς κερὸς ἔξενηροχέναι, τοὺς δ' ἄλλους ἐκπιόντας ὃν εἰσήγειν οἴνον, ἀργυρίου καὶ χρυσίου μεστούς δεῦρο τοὺς ἀμφορεῖς ἥκειν κομιζούτας.

III. Ἐκ τούτου πάλιν ἄλλας αἰτίας αὐτῷ καὶ δίκαιας ἐπῆγον, ὡς τοὺς συμμάχους ἀφιστάρτι καὶ πεκοινωνηκότι τῆς περὶ Φρέγελλαν ἐνδειχθείσης συγ-
αμοσίας. Οἱ δὲ πᾶσαι ὑποφίαν ἀπελυσάμενος, καὶ φανεῖς καθαρός, εὐθὺς ἐπὶ δημαρχίαν ὥρμησε, τῶν μὲν γνωρίμων ἀνδρῶν δμαλῶς ἀπάντων ἐναντιούμε-
νων πρός αὐτὸν, δχλου δὲ τοσούτου συρρέοντος εἰς τὴν πόλιν ἐκ τῆς Ἰταλίας, καὶ συναρχαιρεσιάζοντος, ὡς πολλοῖς μὲν οἰκήσεις ἐπιλιπεῖν, τοῦ δὲ πεδίου μὴ δεξαμένου τὸ πλῆθος, ἀπὸ τῶν ταγῶν καὶ τῶν περάματος τὰς φωνάς συγχέειν. Τοσοῦτον δ' οὖν ἐξ-
εβιάσαντο τὸν δῆμον οἱ δυνατοί, καὶ τῆς ἐλπίδος τοῦ Γαίου καθεῖλον, δσον οὐχ, ὡς προσεδάκησι, πρῶτον, ἄλλα τέταρτον ἀγαγορευθῆναι. Παρα-
λαβὼν δὲ τὴν ἀρχὴν, εὐθὺς ἦν ἀπάντων πρῶτος, ἴσχύων τε τῷ λέγειν, ὡς ἄλλος οὐδεὶς, καὶ τοῦ πά-
θους αὐτῷ παρέδησαν πολλὴν διδόντος ἀνακλαιομέ-
νῳ τὸν ἀδελφόν. Ἐνταῦθα γάρ ἐξ ἀπάσης προφέ-
σεως περιῆγε τὸν δῆμον, ἀναμιμηήσκων τῶν γεγονό-
των, καὶ παραπιθεῖς τὰ τῶν προγόνων, ὡς ἐκεῖνος μὲν καὶ Φαλίσκοις ἐπολέμησαν ὑπὲρ Γερυκίου τινός,

δημάρχου, λοιδορηθέντος, καὶ Γαῖον Βουττουφίου Σάγατον πατέγυρωσαν, διὰ δημάρχῳ πορευμάτῳ δὲ ἀγορᾶς οὐκ ὑπεξέστη μάνος. „Γρῦν δ' ὅρώντων, ἄρη, Τιβέριον ξύλοις αυτέκοπτον οὗτοι, καὶ διὰ μίσης τῆς πόλεως εἰς ὑδρετον νεκρός ἐκ Καπετωλίου, ὁμηροθυμένος εἰς τὸν ποταμόν· οἱ δὲ ἀλισκέμενοι τῶν φίλων ἀπέθησκον ἄκρειτοι. Καίτοι πάτριον ἔστιν ἡμῖν, εἴ τις ἔχων δίκην Θανατικὴν μὴ ὑπάκοεις, τούτου πρὸς τὰς θύρας ἔωθεν ἐλθόντα σαλπιγκήν, ἀνακαλεῖσθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ μὴ πρότερον ἐπιφέρειν ψῆφον αὐτῷ τοὺς δικαστάς. Οὕτως εὐλαβεῖς καὶ πεφυλαγμένοι προφίται τὰς κρίσεις ἥσαν.“

IV. Τοιούτοις λόγοις προαναπειλας τὸν δῆμον, (ἥν δὲ καὶ μεγαλοφωνεῖταις καὶ δωμαλεώτατος ἐν τῷ λέγειν) δύο γέμους εἰσέφερε, τὸν μὲν, εἴ τινος ἀρχοντος ἀφήρητο τὴν διρήν δ δῆμος, οὐκ ἐῶνται τούτῳ δευτέρας ἀρχῆς μετουσιαν εἶναι· τὸν δὲ, εἴ τις ἀρχῶν ἀποριον ἐκκεκηρύχθως πολίτην, πατά τούτου κρίσιν διδόντα τῷ δῆμῳ. Τούτων τῶν γέμων ἀντικρυνθεῖσας δὲ μὲν Μάρκον Ὁκταούϊον ἡτίμου, τὸν ὑπὸ Τιβερίου τῆς δημαρχίας ἐκπεισόντα, τῷ δὲ ἐνείχετο Ποπίλλιος· οὗτος γάρ στρατηγῶν τοὺς τοῦ Τιβερίου φίλους ἐξεκήρυξε. Καὶ Ποπίλλιος μὲν οὐκ ὑποστάς τὴν κρίσιν, ἀφνυγεν ἐξ Ἰταλίας· τὸν δὲ ἔτερον γέμον Γάιος αὐτὸς ἐπανείλετο, φήσας, τῇ μητρὶ Κορυνη-λίᾳ δεηθείσῃ χαρίζεσθαι τὸν Ὁκταούϊον. Καὶ δ δῆμος ἡγάσθη καὶ συνεχώρησε, τιμῶν τὴν Κορυνηλίᾳ οὐδὲν ἥττον ἀπό τῶν παιδῶν, ἢ τοῦ πατρός· ἡς

γε καὶ χαλκῆν εἰκόνα στήσας ὑστερον, ἐπέγραψε Κορ-
νηλίαν, μητέρα Γράκχων. Ἀπομνημονεύεται δὲ καὶ
τοῦ Γέριου πολλὰ δητορικῶς καὶ ἀγοραῖως ὑπὲρ αὐ-
τῆς εἰρημένα πρός τινα τῶν ἔχθρῶν. „Σὺ γάρ, ἔφη,
Κορηλίαν λοιδορεῖς, τὴν Τιβέριον τεκοῦσαν;“ Ἐπεὶ
δὲ διαβεβλημένος ἦν εἰς μαλακίαν δὲ λοιδορηθείς·
„Τίνα δ’, εἶπεν, ἔχων παρθυρίαν, συγκρίνεις Κορ-
νηλίᾳ σεαυτόν;“ Ετεκες γάρ, ὡς ἐκείνη· Καὶ μὴν πά-
τες Ἰσασι· Ρωμαῖος πλείω χρόνου ἐκείνην ἀπ’ ἀν-
δρός οὖσαν, ἥ σὲ, τὸν ἄνδρα.“ Τοιαύτη μὲν ἡ πι-
κρία τῶν λόγων ἦν αὐτοῦ, καὶ πολλὰ λαβεῖν ἐκ τῶν
γεγραμμένων ἔστιν δμοια.

V. Τῶν δὲ νόμων, οὓς εἰσέφερε τῷ δῆμῳ χα-
ριζόμενος καὶ καταλύων τὴν σύγκλητον, δὲ μὲν ἡ
πληρουχικὸς, ἢμιανέμων τοῖς πένησι τὴν δημοσίαν·
δὲ δὲ στρατιωτικὸς, ἐσθῆτά τε κελεύων δημοσίᾳ χο-
ρηγεῖσθαι, καὶ μηδὲν εἰς τοῦτο τῆς μισθοφορᾶς
ὑφαιρεῖσθαι τῶν στρατευομένων, καὶ τεώτερον ἐπιά-
ἔτῶν καὶ δέκα μὴ καταλίγεισθαι στρατιώτην· δὲ
στρυματικὸς, ἵσοψήφους ποιῶν τοῖς πολίταις τοὺς
Ἱταλιώτας· δὲ σιτικὸς, ἐπευωνίζων τοῖς πένησι τὴν
ἀγοράν· δὲ δικαστικὸς, ὡς τὸ πλεῖστον ἀπέκοψε
τῆς τῶν συγκλητικῶν δυνάμιας. Μόροι γάρ ἔκρι-
νον τὰς δίκας, καὶ διὰ τοῦτο φοβεροὶ τῷ τε δῆμῳ καὶ
τοῖς ἵππεῦσιν ἦσαν· δὲ τριακοσίους τῶν ἵππεων
προσκατέλεξεν αὐτοῖς, οὖσι τριακοσίοις, καὶ τὰς
χρίσεις κοινὰς τῷγε ἀξιούσιων ἐποίησε. Τοῦτον τὸν
ιδμον εἰσφέρων, τά τ’ ἄλλα λέγεται σπόνδασαι δια-

φιρδουτις, καὶ τῶν πρὸς αὐτοῦ πάντων δημαγωγῶν πρόδροτὴν σύγκλητον ἀφορώντεψ καὶ τὸ παλαιόμενον κομίτειον, πρῶτος τότε απροφερές ἐξ πρόδροτος τῆς ἀγορᾶς δημηγορῆσαι, καὶ τὸ λοιπὸν οὖτε ποιεῖν ἐξ ἔκεινου, μικρῷ παρεγγυλίσει καὶ μεταθέσει σχήματος μέγιστη πρᾶγμα κινήσας, καὶ μετενυκάντες τρόπον τινὰ τὴν πολιτείαν ἐκ τῆς ἀριστοκρατίας εἰς τὴν δημοκρατίαν, ὡς τῶν πολλῶν δέοντα, οὐ τῆς βουλῆς, στοχάζεσθαι τοὺς λέγοντας.

VI. Ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἀδέξιο τὸν νόμον τούτον ὁ δῆμος, ἀλλὰ κάκινην τοὺς κρίνοντας ἐκ τῶν ἱσπάνων ἔδωκε καταλέξαι, μοναρχικὴ τις ἴσχυς ἐγεγόνει περὶ αὐτοῦ· ὥστε καὶ τὴν σύγκλητον ἀνέκαθαι συμβουλεύοντος αὐτοῦ. Συνεβούλευε δὲ τοις τῶν ἑκάτην πρεστόντων εἰσηγούμενος· αἷς ήν καὶ τὸ περὶ τοῦ αἵτου δόγμα μετριώτατον καὶ κάλλιστον, ἢν ἐπεμψε μὲν ἐξ Ἰβηρίας Φάρβιος ἀντιστράτηγος· ἔκειθος δὲ ἐπειδει τὴν βουλὴν ἀποδομέσθη τὸν αἵτον, ἀναπέμψας ταῖς πόλεσι τὸ ἀργύριον, καὶ προσπαττίσσεσθαι τὸν Φάρβιον, ὡς ἐπαχθῆ καὶ ἀφρόρητον ποιεῦντες τὴν ἀρχὴν τοῖς ἀνθρώποις· ἐφ' ᾧ μεγάλην ἕσχε δόξαν μετ' εὐνοίας ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. Κυραψε δὲ καὶ πόλεις ἀποικίδιας ἐκπάμπεσθαι, καὶ τὰς δόδοντας ποιεῖσθαι, καὶ κατασκευάσθαι αὐτορέδητα· τούτοις ἀπασι τραπεζομένοις αὐτὸν ἀφεντικα καὶ διστηγτὴν ἐφιστάσαι, καὶ πρὸς οὐδέν τοπονύμενος τῶν τεσσάρων καὶ τηλεκούτων, ἀλλὰ καὶ θαυμαστῷ τινὶ τόκει καὶ τῆλε ψᾶπτο μηνομένων, ὡς μέγιστος, ἐκα-

στον ἐξεργαζόμενος· ὅστε καὶ τοὺς πάντας μασῶντας
αὐτὸν καὶ δεδοικθέας ἐπλήγγεούσαι τὸ διὰ πάγκαν
ἀνύσιμον καὶ εἰλεσιουργόν. Οἱ δὲ πολλοὶ καὶ τὴν
δψιν αὐτὴν ἐθαύμαζον, ἐξηργημένον δρῶντες αὐτοῦ
πλῆθος ἐργολάβων, τεχνιτῶν, πρεσβευτῶν, ἀρχόν-
των, στρατιωτῶν, φιλολόγων· οἵς πᾶσιν ἐντυγχά-
νων μετ' εὐκολίας, καὶ τὸ σεμνὸν ἐν τῷ φιλανθρώ-
πῳ διαφυλάττων, καὶ νόμων αὐτοῦ τὸ ἀρμόττεον αἰ-
κατεῖσας ἐκάστῳ, χαλεποὺς ἀπειδείκνυε συκοφάντες
τοὺς φοβερούς αὐτὸν, ἥ φορτικὸν ὄλως, ἥ βίαιον
ἀποκαλοῦντας. Οὕτω δεινότερος ἦν ἐν ταῖς δημιλίαις
καὶ ταῖς πράξεσιν, ἥ τοῖς ἀπὸ τοῦ βήματος λόγοις
δημιαγωγός.

VII. Έσπούδασε δὲ μάλιστα περὶ τὴν δύσκοπει-
τῶν, τῆς τε χρείας ἀμα καὶ τοῦ πρὸς χάριν καὶ καλ-
λος ἐπιμεληθείς. Εὐθέως γάρ ἡγοντο διὰ τῶν χα-
ρίων ἀτρεμεῖς· καὶ τὸ μὲν ἐστρόγυτο πέτρᾳ ἔστη,
τὸ δὲ ὄμριον χώμασι συντραποῦς ἐπικένυντο. Πιμ-
πλαμένων δὲ τῶν κολλῶν, καὶ ζευγνυμένων γεφύραις,
δοα χείμαρροι διέκοπτον, ἥ φάραγγες, ὑφες τε
τῶν ἐκατέρωθεν ἵσον καὶ παράλληλον λαμβανόντων,
δμαλὴν καὶ καλὴν δψιν εἶχε δι' δλουν τὸ ἔργον. Πρὸς
δὲ τούτοις διαμετρήσας κατὰ μίλιον δδὸν πᾶσαν, (τὸ
δὲ μίλιον δκτὸν σταδίων ὀλίγον ἀποδεῖ) πίονας λε-
θίους σημεῖα τοῦ μέτρου κατέστησεν. Ἀλλους δὲ
ἴεθους ἔλαττον ἀτέχοντας ἀλλήλων ἐκατέρωθεν τῆς
δδοῦ διέθηκεν, ὃς εἴη ὁρδίως τοῖς ἵππους ἔχουσιν
ἐπιβατέειν ἀπ' αὐτῶν, ἀναβολίως μηδεμένοις.

VIII. Ἐπὶ τοῦτοις τοῦ δήμου μεγαλύτορος αὐτὸν, καὶ πᾶν δικοῦν ἐτοίμως ἔχοντος ἵνδειν υσθαι πρὸς εὔνοιαν, ἕφη ποτὲ δημηγορῶν αὐτὸς αὐτῆσseι χάριν, ἦν λαβὼν μὲν, ἀντὶ παντὸς ἔξειν· εἰ δὲ ἀποκύριος, μηδὲν ἐκείνοις μεμψιμοιρήσειν. Τοῦτο δηθὲν ἔδοξεν αὐτησις ὑπαγέλαιας εἶναι, καὶ προσοδοκίας πᾶσιν, ὡς ἄμα μὲν ὑπατεῖσαν, ἀμα δὲ δημαρχίαν μετιών, παρέσχεν. Ἐκστάντων δὲ τῶν ὑπατεκόντων ἀρχαιρεσίων, καὶ μετεώρων ὅγτων ἀπόγτων, ὥφθη Γάϊος Φάγγιος κατάγον εἰς τὸ πεδίον, καὶ εὐνορχιστεσιάζων ἐκεῖνῷ μετὰ τῶν φίλων. Τόντο φοκὴν ἤγειτε τῷ Φάγγιῳ μεγάλην. Κάκιενος μὲν ὑπατος, Γάϊος δὲ δημαρχὸς ἀπειδείχθη τὸ δεύτερον, οὐ παραγγάλλεν, οὐδὲ μετιών, ἀλλὰ τοῦ δήμου σπουδάσαντος. Ἐπεὶ δὲ ἐώρα τὴν μὲν σύγκλητον ἐχθρὸν ἀντιτίθεται, ἀρβίλην δὲ τῇ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ τὸν Φάγγιον, αὐθις ἐτέροις νόμοις ἀπήριτος τὸ πλῆθος· ἀποτελεῖς μὲν εἰς Τάραντα καὶ Καπύνην πέμπεσθαι γράφων, παλῶν δὲ ἐπὶ ποιτικὴν πολιτείας τοὺς Δατίνους. Ἡ δὲ βουλὴ, διέσασται, μη παντεπαυτὴ ἄμαχος γένηται, καὶ τὴν καὶ ἀσυνήθη παιδαν ἐπῆγε τοῖς πολλοῖς ἀποτροπῆς, ἀντιδημαγωγοῦσα καὶ χαριζομένη παρὰ τὸ βέλτειστον. Ἡν γὰρ εἰς τῶν τοῦ Γαϊον συναρχόντων Λίβιος Λεοδύνος, ἀνὴρ οὗτος γεγονές τινός Ρωμαίου, οὗτος τεθραμμένος χειρον· ἥθει δὲ καὶ λέγει καὶ πλούτῳ ἐγ τοῖς μάλιστα τιμωμένοις καὶ δυναμένοις ἀπὸ τούτων ἐνάμικλος. Ἐπὸ τοῦτο μὲν οὖν εἰ γνωριμάτωτοι τρέπονται· καὶ παρεκάλεσεν

αὐτὸν ἄφασθαι τοῦ Γαῖον, καὶ μετ' αὐτῶν ἐπὶ τὸν ἄνδρα συστῆναι, μὴ βιάζομενον, μηδὲ ἀντικρούοντα τοῖς πόλλοῖς, ἀλλὰ πρὸς ἡδονὴν ἔρχοντα, καὶ χαριζόμενον, ὑπέρ ὅν καὶ ἀπεχθάνεσθαι καλῶς εἶχεν.

IX. Ἐπιδοὺς οὖν ὁ Λίβιος εἰς ταῦτα τῇ βουλῇ τὴν δαντοῦ δημαρχίαν, νόμους ἔγραψεν, οὓς τῶν καλῶν τινας, οὓς τῶν λυσιτελῶν· ἔχομένους, ἃλλ' ἐν μόνον, ὑπερβαλέσθαι τὸν Γαῖον ἡδονὴν καὶ χάριτες τῶν πολλῶν, ὕσπερ ἐν καμῷδιᾳ, γηπεύδων καὶ διαμειλόμενος. Μὲν καὶ καταφεγγιάτην ἀπείησεν ἔαντεὴν ἥ σύγκλητος, οὐδὲν δυσχεραιγούσας τοῖς ταῦ Γαῖον πολιτεύμασιν, ἃλλ' αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγελεῖγ, ἥ ταπεινῶσαι παντάπαις βουλομένη. Τὸν μὲν γάρ ἀποικίας δύο γράμφαντα, καὶ τοὺς χαριεστάτους τῶν πολιτῶν εἰσάγοντα, δημοποεῖν ἦτιῶντο. Λίβιος δὲ, δώδεκα κατοικίζοντι, καὶ τρισχιλίους εἰς ἐκάστην ἀποστέλλοντι τῶν ἀπόφθων, συνελαμβάνοντο. Κακεῖνῳ μὲν, διὰ τοῦτο τοῖς πάντοις, προστάξας ἐκάστῳ τελεῖν ἀποφρόνην εἰς τὸ δημόσιον, ὡς κολακεύοντι τοὺς πολλοὺς ἀπηχθάνοντο. Λίβιος δὲ καὶ τὴν ἀποφρόνην ταύτην τῶν νειμαμένων ὑφαιρεῖν, ἥρεσκεν αὐτοῖς. "Ετι δέ", δι μὲν τοῖς Λατίνοις ἴσοψηφίαιν διδοὺς ἀλύπτει τοῦ δέ, διπος μηδὲ ἐπὶ στρατείας ἐξῆ τινας Λατίνων φάρδοις αἰκίσθασθαι, γράμφαντος, ἐβοήθουν τῷ νόμῳ. Καὶ μέντοι καὶ αὐτὸς δὲ Λίβιος ἀπὸ δημηγορῶν ἐλεγεν, ὡς γράφοι ταῦτα τῇ βουλῇ θοκοῦντα κηδομένη τῶν πολλῶν. ὅ-

δὴ καὶ μόνον ἀπὸ τῶν πολιτευμάτων αὐτοῦ χρήσιμον ὑπῆρχεν. Ἡμερώτερον γάρ ἔσχε πρὸς τὴν βουλὴν δὲ δῆμος· καὶ τοὺς γνωριματάτους αὐτοῦ πρότερον ὑφορῳμένου καὶ μισοῦντος, ἐξέλυσε καὶ καταπράγγε τὴν μητρικὴν καὶ χαλεπίητα ταύτην δὲ Λίβιος· ὡς ἐκ τῆς ἐκείνων δρμάμενος χνῶμης ἐπὶ τὸ δημογενεῖν καὶ χρείζεσθαι τοῖς πολλοῖς.

X. Μεγίστη δὲ τῷ Δροῦσῷ πίστις εὑνοίας πρὸς τὸν δῆμον ἐγίνετο καὶ δικαιοσύνης, τὸ μηδὲν αὐτῷ, μηδὲ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, φαίνεσθαι γράφοντα. Καὶ γὰρ οἰκιστας ἐτέρους ἐξέπεμπε τῶν πόλεων, καὶ διοικήσεις χρημάτων οὐ προσήγει, τοῦ Γαϊού τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν τοιούτων αὐτῷ προστιθέντος. Ἐπειδὲ, *Ρουβρίον*, τὸν συναρχόντεων ἐνδός, οἰκηεσθαι Καρχηδόνα γράψαγκος, ἀνηρημένην ὑπὸ Σκηπίωνος, κλήρῳ λαχὼν δὲ Γαϊος ἐξέπλευσεν εἰς Λιβύην ἐπὶ τὸν κατοικησμὸν, ἕν τοις μᾶλλον ἐπιβάς δὲ Δροῦσος ἀπόγτος αὐτοῦ, τὸν δῆμον ὑπελάμβανε καὶ προστήγετο, μάλιστα τοῖς πατέρα τοῦ Φουλβίου διαβολαῖς. Οἱ δὲ Φουλβιος οἵτος ἦν τοῦ Γαϊού φίλος, καὶ συνάρχων ἐπὶ τὴν διατομὴν τῆς χώρας ἥρημένος· ἦν δὲ θρονοθώμης, καὶ μισούμενος μὲν ὑπὸ τῆς βουλῆς ἄντεκρυς, ὅποιος δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς τὰ συμμαχικὰ διακινῶν, καὶ παροξύνων πρύφα τοὺς Ιταλιώτας πρὸς ἀπόστασιν. Οἰς ἀναποδείκνως καὶ ἀνελέγκτως λεγομένους αὐτὸς προσετίθει πίστιν δὲ Φουλβιος, οὐχ ὑγιαινούσης οὐδὲ εἰρηνικῆς μὲν πραγμάτευσεν. Τοῦτο μάλιστα κατέλυε τὸν Γαϊον, ἀπο-

λαύνονται τοῦ μίσους. Καὶ ὅτε Σκηπίων Ἀφρικανὸς
εἴς οὐδενὸς αἰτίου προφανοῦς ἐτελεύτησε, καὶ σημεῖά
τινα τῷ θεοφόρῳ πληγῶν καὶ βίας ἐπιδραμεῖν ἔδοξε,
ώς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου γέγραπται· τὸ μὲν πλεῖστον
ἐπὶ τὸν Φούλβιον ἥλθε τῆς διαβολῆς, ἐχθρὸν δητα,
καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπὶ τοῦ βήματος τῷ Σκηπίστῃ
λελοιδορημένον· ἡψατο δὲ καὶ τοῦ Γαῖον ὑπόδονα.
Καὶ θεισθεν οὕτως ἔργον, ἐπ' ἀνδρὶ τῷ πρωτῷ καὶ
μογίστῳ Ρωμαίων τολμηθὲν, οὐκ ἔτυχε δίκης, οὐδὲ
εἰς ἔλευχον προῆλθεν. Ἐγέστησαν γάρ οἱ πολλοί,
καὶ κατέλισαν τὴν κρίσιν, ὑπὲρ τοῦ Γαῖον φοβη-
θέντες, μὴ περιπετήσῃ τῇ αὐτέρᾳ τοῦ φόρου ζητούμε-
νου γένηται. Ταῦτα μὲν οὖν ἐγγύθει πρότερον.

XI. Ἐν δὲ τῇ Λιβύῃ περὶ τὸν τῆς Καρχηδόνος
κατοικισμὸν, ἦν δὲ Γαῖος Ιουνωνίαν, διερ οὐσίαν
Ἡρακλαν, ὠνθμαστε, πολλὰ κωλύματα γενέσθαι παρὰ
τοῦ δαιμονίου λέγουσιν. Ἡ τε γάρ πρωτη σημαία,
πνεύματος ἀφαρπάζοντος αὐτὴν, τοῦ δὲ φέροντος
ἔγκρατῶς ἀντεχομένου, συνετοίβη· καὶ τὰ ἵβα τοῖς
βωμοῖς ἐπικείμενα διεσκέδασεν ἀνέμου θύελλα, καὶ
διέρριψεν ὑπὲρ τοὺς δρους τῆς γεγενήμενης ὑπογρα-
φῆς· αὐτοὺς δὲ τοὺς δρους ἀνέσπασαν ἐπελθόντες
λύκοι, καὶ μακρὰν ὥχεντο φέροντες. Οὐ μὴν ἄλλα
πάντα συντάξας καὶ διακοσμήσας δὲ Γαῖος ἡμέραις
ἔβδομήκοντα ταῖς πάσαις, ἐπανῆλθεν εἰς Ρώμην,
πιεζέσθαι τὸν Φούλβιον ὑπὸ τοῦ Δρούσου πυνθα-
νόμενος, καὶ τῶν πραγμάτων τῆς αὐτοῦ παρουσίας
δεομένων. Λεύκιος γάρ Οπίμιος, ἀνὴρ διμεγαρχικὸς

καὶ δυνατός ἐν τῇ βουλῇ, πρότερον μὲν ἔξπισεν, ὑπαπέλαν παραγγέλλων, τοῦ Γαῖον τὸν Φάννιον προ-
αγαγόντος, ἐκεῖνον δὲ καταρχαιρεσιάσαντος τότε δὲ
πολλῶν βοηθούντων, ἐπίδοξος ἦν ὑπατεύσειν, ὑπα-
τεύων δὲ, καταλέσειν τὸν Γάιον, ἥδη τρόπον τεγμά-
τῆς δυνάμεως αὐτοῦ μαρατευμένης, καὶ τοῦ δήμου
μεστοῦ γεγονότος τῶν τοιούτων πολιτευμάτων, διὸ
τὰ πολλοὺς τοὺς πρὸς χάριν δημαγωγούντας εἶναι,
καὶ τὴν βουλὴν ὑπείκειν ἐκοῦσαν.

XII. Ἐπαγελθὼν δὲ, πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ Παλα-
τίου μετώκησεν εἰς τὸν ὑπὸ τὴν ἀγορὰν τόπον, ὃς
δημοτικώτερον, διπού πλείστους τῶν ταπεινῶν καὶ πε-
νήτων συνέβαινεν οἰκεῖην· ἐπειτα τῶν νόμων ἐξέθηκε
τοὺς λοιποὺς, ὃς ἐπάξιον τὴν ψῆφον αὐτοῖς. Ὁχλουν
δὲ πανταχόθεν αὐτῷ συνιόντος, ἐπικαεν ἡ βουλὴ τὸν
ὑπατού, Φάννιον, ἐκβαλεῖν τοὺς ἄλλους, πλὴν Ῥω-
μαίους, ἀπαντάς. Γενομένου δὲ κηρύγματος ἀκήθους
καὶ ἀλλοκότου, μηδένα τῶν συμμάχων, μηδὲ τῶν φί-
λων, ἐν Ῥώμῃ φανῆναι περὶ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ἀν-
τεξέθηκεν δὲ Γάιος διάγραμμα; κατηγορῶν τοῦ ὑπά-
τον, καὶ τοῖς συμμάχοις, ἀν μενσαὶ, βοηθήσας
ἐπαγγελλόμενος. Οὐ μὴν ἐβοήθησεν, ἀλλ' δοῶν ἕνα
τῶν ἔντον αὐτοῦ καὶ συνήθων ἐλκόμενον ὑπὸ τῶν ὑπή-
ρειῶν τῶν τοῦ Φαννίου, παρῆλθε, καὶ οὐ προσήμυ-
νεν· εἶτε τὴν ἴσχυν, ἐπιλείπουσαν ἥδη, δεδιώλς ἐλέγ-
χειν, εἴτε μὴ βουλόμενος, ὃς ἔλεγεν, ὁψιμαχίας αὐ-
τὸς καὶ συμπλοκῆς ἀρχαῖς ζητοῦσι τοῖς ἐχθροῖς πα-
ρασχεῖν. Συνέτυχε δὲ αὐτῷ καὶ πρὸς τοὺς συνάρχον-

τας ἐν δργῇ γενέσθαι διὰ τουαύτην αἰτίαν. Ἐμελλεν
ὅ δῆμος Θεᾶσθαι μονομάχους ἐν ἀγορᾷ, καὶ τῶν
δρχόντων οἱ πλεῖστοι Θεωρητήρια αὐτῷ πατασκευά-
σαντες ἔξεμίσθουν. Ταῦτα ὁ Γάϊος ἐκέλευσν αὐτοὺς
καθαιρεῖν, δπως οἱ πάνητες ἐκ τῶν τόπων ἐκείπων
ἀμισθὶ θεάσασθαι δύνωνται. Μηδενὸς δὲ προσέ-
χοντος, ἀναμείνας τὴν πρὸ τῆς Θέας νύκτα, καὶ τῶν
τεκμητῶν, δσους εἶχεν ἔργολάβους ὑφ' ἑαυτῷ, πα-
ραλαβὼν, τὰ Θεωρητήρια καθεῖδε, καὶ τῷ Δῆμῳ
σχολάζοντα μεθ' ἡμέραν ἀπέδειξε τὸν τόπον· τῷ
ῷ τοῖς μὲν πολλοῖς ἀνήρ ἔδοξεν εἶναι, τοὺς δὲ συν-
άρχοντας, ὃς ἵταμός καὶ βίαιος, ἐλύπησεν. Ἐκ τού-
του καὶ τὴν τρίτην ἔδοξε δημαρχίαν ἀφῆρησθαι, ψή-
φων μὲν αὐτῷ πλείστων γενομένων, ἀδίκος δὲ καὶ
κακούργως τῶν συναρχόντων ποιησαμένων τὴν ἀνα-
γρέεσσιν καὶ ἀνάδειξιν. Ἄλλα ταῦτα μὲν ἀμφισβή-
τησιν εἶχεν. "Ηνεγκε δ" οὐ μετρίως ἀποτυχὼν, καὶ
πρόδει γε τοὺς ἔχθρούς ἐπεγγελῶντας αὐτῷ λέγεται
Θρασύτερον τοῦ δέοντος εἰπεῖν, ὃς Σαρδάνιον γέλω-
ται γελῶσιν, οὐ γινώσκοντες, δσον αὐτοῖς σκότος ἐκ
τῶν αὐτοῦ περικόχυται πολιτευμάτων.

XIII. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν Ὀπίμιον παταστήσαστες
ὕπατον, τῶν νόμων πολλοὺς διέγραψεν, καὶ τὴν Καρ-
χηδόνος ἐκτίκουν διαταξιν, ἐρεθίζοντες τὸν Γάϊον, ὃς
ἄν αἰτιαν δργῆς παρασχὼν ἀπαιρεθείη, τὸν μὲν πρό-
τον χρόνον ἐκαρτέρει, τῶν δὲ φίλων, καὶ μάλιστα
τὸν Φονλαβίον παροξύνοντος, ἀρμησε πάλιν συνά-
γειν τοὺς ἀντιταξομένους πρός τὸν ὕπατον. Ἐνταῦ-

Τα καὶ τὴν μητέρα λέγουσιν αὐτῷ συστασίας, με-
σθούμενην ἀπὸ τῆς ξένης πρύνφα καὶ πέμπουσσαν εἰς
Ρώμην ἄνδρας, ὡς δὴ θεριστάς· ταῦτα γὰρ ἐν τοῖς
παιστολίοις αὐτῆς ἥσιγμάνα γεγράφθαι πρὸς τὸν οἶκον.
Ἐτεροι δὲ, καὶ πάγυ τῆς Κορυνηλίας δυσχεραιπούσης,
ταῦτα πράττεσθαι λέγουσιν. Ἡ δὲ οὖν ἔμελλον
ἡμέρᾳ τοὺς γόμους λύσαι οἱ περὶ τὸν Ὀπίμιον, κατ-
εῖληπτο μὲν ὑπὸ ἀμφοτέρων ἔωθιν εὐθὺς τὸ Καπε-
τάλιον· Θύσαντος δὲ τοῦ ὑπάτου, τῶν ὑπηρετῶν τις
αὐτοῦ, Κοδίντος Ἀντύλλιος, διαφέρων ἀπέρρεσε τὰ
σπλάγχνα, πρὸς τοὺς περὶ τὸν Φούλβιον ἀπε· „Ἄδει
τόποις ἀγαθοῖς, κακοὶ πολῖται.“ Τινὲς δὲ φασιν, ἂμα
τῇ φωνῇ ταύτῃ καὶ τὸν βραχίονα γυμνὸν οἷον ἐφ-
ὑρρεις σχηματίζοντα παρενεγκυεῖν. Ἀποθνήσκει γοῦν
εὐθὺς δὲ Ἀντύλλιος ἐκεῖ, μεγάλοις γραφείοις κατού-
μενος, ἐπ' αὐτῷ τοῦτο πεποιῆσθαι λεγομένοις. Καὶ
τὸ μὲν πλῆθος διεταράχθη πρὸς τὸν φόνον, ἐναντία
δὲ τοὺς ἡγεμόνας ἔχει διαθέσαις. Ὁ μὲν γὰρ Γύζος
ῆχθετο, καὶ κακῶς ἔλεγε τοὺς περὶ αὐτὸν, ὡς αἰτίαν
διομάντοις πάλαι καθ' ἔαντὸν τοῖς ἀρρενοῖς διδωκό-
τας· δὲ δὲ Ὀπίμιος, ὁσπερ ἐνδέσιμον λαβὼν, ἐπῆρ-
το, καὶ παρώξυνε τὸν δῆμον ἐπὶ τὴν ἄμυναν.

XIV. Καὶ τότε μὲν, ὅμβρου γενομένου, διελύθη-
σαν· ἄμα δὲ ἡμέρᾳ τὴν μὲν βουλὴν δὲ ὑπάτος συνα-
γωγὴν, ἔνδον ἔχρημάτιδαν, ἐτεροι δὲ τὸ τοῦ Ἀντύλ-
λίου σῶμα γυρνάντες ἐπὶ αλίνης προσθέμενοι, δι' ἀγο-
ρᾶς παρὰ τὸ βούλευτήριον ἐπίτηδες παρεκόμιζον, οἱ-
μαγγῆς χρώμανοι καὶ θρήνο, γινώσκοντος μὲν τοῦ

'Οπιμίου τὰ πραττόμενα, προσπαιουμένου δὲ Θαυμάζειν· ὅστις καὶ τοὺς βουλευτὰς προελθεῖν. Κατατεθείσης δὲ τῆς κλίνης εἰς μέσον, οἱ μὲν ἐσκετλαῖσον, ὡς ἐπὶ δεινῷ καὶ μεγάλῳ πάθει· τοῖς δὲ πολλοῖς ἐπήσει μισεῖν καὶ προβάλλεσθαι τὸν ὄλιγωρχικὸν, ὡς Τιθέριον μὲν Γράιχον ἐν Καππαδοκίᾳ φονεύσαντες αὐτοὶ, δῆμαρχον δοτα, καὶ τὸν νεκρὸν προστέξεβαλον· ὁ δὲ ὑπηρέτης, Ἀρτύλλιος, οὐδὲκαμαλὸν ἴσως πεπονθὼς, τὴν δὲ πλείστην αἰτίαν εἰς τὸ παθεῖν αὐτῷ παρασχὼν, ἐν ἀγορᾷ πρόκειται, καὶ περιάστηκεν ἦ Ρωμαίοις βουλῇ θρηνοῦσα, καὶ συνεκομίζουσα, μισθωτὸν ἀνθρώπον ἐπὶ τῷ τόφῳ ἐν λειπόμενον ἀγελεῖν τῶν τοῦ δήμου κηδομένων. Ἐκ τούτου πάλιν εἰς τὸ βουλευτήριον ἀπελθόντας, ἐψηφίσαντο καὶ προσέταξαν Ὁπιμίῳ, τῷ ὑπάτῳ, σύζειν τὴν πόλιν, δπως δύγατο, καὶ καταλίνειν τοὺς τυράννους. Ἐκείνου δὲ προειπόρτος, ἐπὶ τὰ δικαίωρά τοὺς συγκλητικοὺς, καὶ τῶν ἵππων ἐκάστη παράγγελμα δόντος, ἄγειν ἔωθεν οἰκότας δύο καθηπτισμένους, δὲ μὲν Φούλβιος ἀντίπαρεσκενάζετο, καὶ συνῆγεν ὅχλον· ὁ δὲ Γάϊος, ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπερχόμενος, ἔστη κατὰ τὸν τοῦ πατρὸς ἀνδριάντα, καὶ πολὺν χρόνον ἐμβλέψας εἰς αὐτὸν, οὐδὲν ἐφθέγγετο, δακρύσας δὲ καὶ στεράξας ἀπήνει. Τοῦτο πολλοῖς τῶν ἰδόντων οἰκτεῖραι τὸν Γάϊον ἐπῆλθε· καὶ κακίσαντες αὐτοὺς, ὡς ἀγκαταλείποντες τὸν ἄνδρα καὶ προδιδόντες, ἥκουν ἐπὶ τὴν οἰκίαν, καὶ παρευκέτισσενον ἐπὶ τῶν Θυρῶν, οὐχ διμοίως τοῖς τὸν Φούλ-

βιον φυλάσσοντιν. Ἐκύρως μὲν γὰρ ἐν πρότοις καὶ
ἀλαλαγμοῖς πίνοντες καὶ Θραυστούμενοι ὑπείλεσσαν,
κατὸν τοῦ Φανδρίου πρώτου μεθυστερέτου, καὶ
πολλὰ φορτικῶς παρ' ἡλικίᾳ φθεγγυομένου καὶ πρότε-
τοντος· οἱ δὲ περὶ τὸν Γάϊον ὡς ἐπὶ συμφορῇ ποιη-
τῆς πατρίδος ἡσυχίαν πήγοντες, καὶ περισκοπεύμενοι
τὸ μᾶλλον, ἐν μέρες φυλάσσοντες καὶ ἀναπαυσμένοι
διῆγον.

XV. Άμα δ' ἡμέρᾳ τὸν μὲν Φούλβιον, ἐκ τοῦ πε-
τον καθεύδοντα, μόλις ἐπεγείρανται, ὥπλιζοντο τοῦτο
παρὸ τὴν αἰκίαν αὐτοῦ λαφύροις, ἢ Γαλάτας γενικητῶς,
ὅτε ὑπάτευνεν, εἰλήφαν, καὶ μετὰ πολλῆς ἀπειλῆς παῖδες
κραυγῆς ἔχώρουν καταληφθάνοντες τὸν Ἀβεντίνον λό-
φον. Οἱ δὲ Γαϊος διπλίσασθαι μὲν οὐκ ἤθελησαν, ἀλλ',
δισπιρεῖς ἀγοράν, ἐν τηβάννῳ προήγει, μικρόν ἐπε-
ξωμένος ἔγχειριδιον. Ἐξίστις δ' αὐτῷ περὶ τὰς θύ-
ρας ἡ γυνὴ προσπεισοῦσα, καὶ παριπεύξασα τῶν χει-
ρῶν τῇ μὲν αὐτὸν ἐκάγον, τῇ δὲ τὸ παθίον, ὡς
ἐπὶ τὸ βῆμα σε, εἶπεν, ὃ Γαΐε, προπέμπω δῆμαρ-
χον, ὡς πρότερον, καὶ νομοθέτην, αὖδ' ἐπὶ πόλεμον
ἔνδοξον, ἵνα μοι καὶ παθὼν τι τῶν ποιησῶν ἀπολέ-
πῃς τιμώμενον γοῦν πάνθος ἀλλὰ τοῖς Τιβερίου φο-
νεῦσιν ὑποβάλλεις σεαυτὸν, ἀνυπλον μὲν καλῶς, ἵνα
πάθῃς τι μᾶλλον, ἡ δράσης, πρόθες οὐδὲν δὲ τοῖς κοι-
νοῖς διφελος ἀπολῆ. Κεκράτηκεν ἡδη τὰς χειρῶν· βλέ-
ποι· σιδήρῳ τὰς δίκαιας πράττουσιν. Εἰ περὶ Νο-
ματίαν δ' αὐτὸς ἀδελφὸς ἔπεισεν, ὑπόδσπονδος ἢν ἡμῖν
ἀπεδόθη γερρός· γῦν δ' ἵσως κακῷ ποταμοῦ τινος

ἢ θαλάσσης ἵματις ἔσθματις, φῆμινί ποτε τὸ σὸν σῶμα φρουρόυμενον. Τὶ γάρ ἡ τέφμοις ἔτι πιστὸν, ἡ Θεοῖς, μετὰ τὸν Τιβιρόλου φόνον;¹¹ Ταιαῦτα τῆς Δικιννίας ὁδυρομέτης, ἀτρέμα τὰς περιβολὰς ἀπολυσάμενος αὐτῆς ὁ Γάϊος, ἐχώρει σιωπῇ μετὰ τῶν φίλων. Ἡ δὲ τοῦ ἴματίου λαβέσθαι γλιχομένη, καταρρήσσεις πρὸς τοῦδε φόνος, ἔκειτο πολὺν χρόνον ἄγανδος· ἄκρις οὖν λειποδυμὴσασαν αὐτὴν οἱ Θεράποντες ἀράμενοι, πρὸς Κράσσον ὥχοντο, τὸν ἀδελφὸν, κομίζοντες.

XVI. Οἱ δὲ Φούλβιος, ὡς ἐγένοντο πάντες ἀθρόοι, παισθεῖς ὑπὸ τοῦ Γαΐου, πέμπτει τῶν υἱῶν τὸν νεώτερον, ἔχοντα κηρύκειον, εἰς ἀγοράν. Ἡν δὲ καλλιστος ὁ ησανίσκος ὄφθηνται· καὶ τότε καταστὰς κοσμίως καὶ μετ' αἰδοῦς δεδακρυμένος, ἐποιήσατο συμβατικοὺς λόγους πρὸς τὸν ὑπατον καὶ τὴν σύγκλητον. Οἱ μὲν οὖν πόλλοι· τῶν παρόντων οὐκ ἀηδῶς πρὸς τὰς διαιλύσεις εἶχαν· ὁ δὲ Ὁπίμιος οὖν διετίγγειλεν ἔφη πορῆνται πειθεῖν τὴν σύγκλητον, ἀλλὰ καταβάντιας, ὡς ὑπευθύνους πολίτας, ἐπὶ κρίσιν, καὶ παραδόντιας αὐτοὺς οὕτως παραιτεῖσθαι τὴν δργήτην· τῷ δὲ μειρακίῳ καὶ διηγόρευσεν ἐπὶ τούτοις κατιέναι πάλιν, ἡ μὴ κατιέναι. Γάϊος μὲν οὖν, ὡς φασιν, ἐθούλετο βαδίζειν καὶ πειθεῖν τὴν σύγκλητον· οὐδενὸς δὲ τῶν ἄλλων συγχωροῦντος, αὐθις ἐπεμψεν ὁ Φούλβιος τὸν παῖδα διαιλεξόμενον ὑπὲρ αὐτῶν δμοια τοῖς προτέροις. Οἱ δὲ Ὁπίμιος σπεύδων μάχην συνάψας, τὸ μὲν μειρακίον εὑθὺς συκέλαψε καὶ παρέδωκεν εἰς φυλακήν·

τοῖς δὲ περὶ τὸν Φούλβιον ἐπῆς μετὰ πολλῶν διλί-
των παὶ τοξοτῶν Κρητῶν, οἵ μάλισται βάλλοντες
εὐτοὺς καὶ πάταφαυματίζοντες συνετάφαξαν. Γεν-
μένης δὲ τῆς τροπῆς, διὰν Φούλβιος, εἰς τὸ βαλ-
τεῖον ἡμελημένον παταφυγών, καὶ μετὰ μικρῷ ἀγεν-
θεῖσις, πατεσφάγη μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου πατέρος.
δὸς Γάϊος ὥφθη μὲν ὑπὸ οὐδενὸς μαχόμενος, ἀλλὰ
δυσανασχετῶν τοῖς γιγαντῶν, ἀντεχώρησεν εἰς τὸ τῆς
Ἄρτεμιδος ἱερόν· ἐκεῖ δὲ βουλόμενος ἐπιτόν ἀνελεῖ,
ὑπὸ τῶν πιστοτάτων ἔταιρον ἐκαλέσθη, Πομπαγίον
καὶ Δικινίον παρθέτες γάρ οὗτοι τότε ἔφος ἀφείλορ-
το, καὶ πάλιν φεύγειν ἐπῆραν αὐτόν. "Ἐνθα δὴ λέγε-
ται παθεῖσθείς εἰς γόνυ, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνεις
πρὸς τὴν θεόν, ἐπεύξασθαι, τὸν Ῥωμαίων δῆμον
ἀντὶ τῆς ἄχαριστίας ἐκείνης καὶ προδοσίας μηδέποτε
πινσασθαι δουλεύειται. Φανερῶς γάρ οἱ πλεῖστοι
μετεβάλοντο, κηρύγματι δοθείσης ἀδείας.

XVII. Φεύχοντι γοῦν τῷ Γαϊῷ τῶν ἐκθρῶν ἐπε-
φραμένον, καὶ παταλαμβανόντων περὶ τὴν Ἑλλήνην
γέφυραν, οἱ μὲν δύο φίλοι προκωφαῖν αὐτὸν κατέπ-
σαντες, αὐτοὶ τοὺς διώκοντας ὑπέστησαν, καὶ μα-
χόμενοι πρὸ τῆς γεφύρας, οὐδένα παρῆκαν, ἕως ἀπέ-
θανατούσι. Τῷ δὲ Γαϊῷ συνέπειν γενεῖς οἰκέτης, διομε
Φιλοκατῆς πάντοι μὲν, ὥσπερ ἐν ἀμιλλῇ, παρα-
καλεσυμένον, οὐδεινὸς δὲ βοηθοῦντος, οὐδὲ ἵππον
αἴτοις μέντοι παρασχεῖν διελήσαντο· ἐπέκειντο γάρ
ἔγγυς οἱ διώκοντες. "Ο δὲ φύσκει μικρόν εἰς ἱερὸν
ἄλσος Ἐρινύῶν παταφυγών, οὐκεῖ διαρθείσται,

τοῦ Φιλοκράτους ἀγελόντος ἐκεῖγον, εἴτα ἔαυτὸν ἐπισφάξαντος. ‘Ως δ’ ἔποι φασὶν, ἀμφότεροι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων κατελήφθησαν ζῶντες· τοῦ δὲ Θεράποντος τὸν δευτέρην περιβάλλοντος, οὐδεὶς ἐκεῖγον ἥδυνήθη πατάξαι πρότερον, ἢ τοῦτον ὑπὸ πολλῶν παιδιμενον ἀναιρεθῆναι. Τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ Γαῖον λέγουσιν ἄλλον μὲν ἀποκόψαι καὶ κομῆσιν, ἀφελέσθαι δὲ τούτου φίλον Ὀπίμιον τινά, Σεπτουμουλήϊον· ἦν γὰρ προκεκηρυχμένον ἐν ἀρχῇ τῆς μάχης ἵσσαστάσιον χρυσαίον τοῖς ἀνεγκοῦσι τὴν Γαῖον καὶ Φουλβίον κεφαλήν. Ἀνηράθη δὲ ὑπὸ τοῦ Σεπτουμουληΐου πεφυπεπαρμένη δόρατι πρὸς τὸν Ὀπίμιον, καὶ ζυγοῦ κομισθέντος ἐγενέθεισα λίτρας ἐπτακαίδεκα καὶ δίκοιφον εἴλκυσε, τοῦ Σεπτουμουληΐου καὶ περὶ τοῦτο μικρολόγου γενομένου καὶ κακούργησαντος ἔξελλον γὰρ τὸν ἐγκέφαλον, ἐνέτηξε μόλιθδον. Οἱ δὲ τοῦ Φουλβίου τὴν κεφαλὴν κομίσαντες (ἥσσαν γὰρ τοῖν αἰσθητούσιων) οὐδὲν ἔλαβον. Τὰ δὲ σώματα καὶ τοῖτων καὶ τῶν ἄλλων εἰς τὸν ποταμὸν ἐφέρορη, τρισχιλίων ἀγαιρεθέντων· καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέδοντο πρὸς τὸ δημόσιον. Ἀπεῖπαν δὲ πενθεῖν ταῖς γυναιξὶ, τὴν δὲ Γαῖον Λικιττίαν καὶ τῆς προικὸς ἀπεστέρησσαν. Ζυμβρατα δὲ προσειργάσαντο τοῦ Φουλβίου τὸν νεώτερον υἱόν, οὗτος κεῖρας ἀνταρράμενον, οὗτος ἐν τοῖς μαχομένοις γενόμενον, ἀλλ’ ἐπὶ σπουδᾶς ἐλθόντα πέδη τῆς μάχης συλλαβθεῖσας, καὶ μετὰ τὴν μάχην ἀνελόντες. Οὐ μὴν ἄλλοι καὶ τούτου καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων μᾶλλον ἤτισαν τοὺς πολλοὺς τὸ

κατασκευασθὲν Ὁμονοίας ἵερὸν ὑπὸ τοῦ Ὀπιμίου· αεριώντεσθαι γὰρ ἐδόκει καὶ μέγα φρεστῆν, καὶ τρέπον τενά θριαμβεύειν ἐπὶ φόροις τοσούτοις πολιτῶν. Διὸ καὶ τυκτὸς ὑπὸ τῷρ επιγραφὴν τοῦ νῷ παρειθεραψάν τινες τὸν στίχον τούτον·

"Εὔγενος ἀπονοίας ναὸν Ὁμονοίας πουεῖ.

XVIII. Οὗτος μέντος πρῶτος ἔξουσίᾳ δικτάτωρος ἐν ἕπτετείᾳ χρησάμενος, καὶ καταφίνοις ἀκρίτους ἐπὸ τριακούλιοις πολίταις Γάιον, Γράμχον καὶ Φούλβιον Θλάκκον, ὃν δὲ μὲν ἦν ὑπαιτικὸς καὶ θριαμβευτὸς, δὲ τῆς καθ' αὐτὸν ἡλικίας ἀρετῇ καὶ δόξῃ πεπρωτευκός, οὐκ ἀπέσχετο πλοκῆς, ἄλλα περιφθάσης ὁς Τευχούρθεν τὸν Νομάδα πρεσβειτής, διεφθάσης χρήμασιν ὑπὸ αὐτοῦ· καὶ δικηγοροῦ ἔφελον αἰσχιστῷ διωδοδονίας, ἐν ἀτιμάχῳ κατεγήρασε, μισούμενος καὶ προπηλακιζόμενος ὑπὸ τοῦ δῆμου, παρ' αὐτῷ μὲν τὰ πραχθέντα ταπειγοῦν γενομένου καὶ συσταλέντος, ὅλιγῳ δὲ ὕστερον ἐκρήναστος, διον εἶχεν ἱμέρους καὶ πόθους τῶν Γράμχων. Εἰκόνας τα γειρατῶν ἀναδειξατεῖς, ἐν φανερῷ προύτιθεντο, παὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἐφοτεύθησαν, ἀφιερώσατες, ἀπήγοντο μὲν, ὃν ἀραι φέρουσι, πάτερν· δέδυνον δὲ καθ' ἡμέραν πολλοὶ καὶ προσέπιπτον, ὅπερ θεῶν Ἱεροῖς ἐπιφοτεῶντες.

XIX. Καὶ μέντος καὶ ἡ Κορηλλα λέγεται τὰ τοῦ. ἄλλα τῆς συμφορᾶς τύγετῶς καὶ μεγαλοψύχως ἐνεγκεῖται, καὶ περὶ τῶν Ἱερῶν, ἐν οἷς ἀνηρείθησαν, ἐπειν, ὡς ἀξίους εἰς τηροῦ τάφους ἔχουσιν. Διῆτη δὲ περὶ

τοῖς καλουμένοις Μεστρούς διετριβεν, οὐδὲν μεταλλάξασα τῆς συνήθους διαιτῆς. Ἡν δὰ καὶ πολὺφιλος, καὶ διὰ φιλοξενίαν εὐτράπεζος, ὅτε μὲν Ἑλληνων καὶ φιλολόγων περὶ αὐτὴν ὄντων, ἀπόντων δὲ τῶν βασιλέων καὶ δεχομένων παρ' αὐτῆς δῶρα καὶ πεμπόντων. Ἡδεστη μὲν οὖν ἡν αὐτῇ τοῖς ὀφικούμενοις καὶ συνοῦσι διηγουμένη τὸν τοῦ πατέρδε Ἀφριπποῦ βίον καὶ δίφεταν, θεομασιωτάτη δὲ τῶν παθῶν ἀπειθῆς καὶ ἀδάερυντος μνημονεύουσα, καὶ πάθη καὶ πρύξεις αὐτῶν, ὥσπερ ἀρχαίων τινῶν, ἐξηγουμένη τοῖς πυνθανομένοις. Ὁδον ἔδεξεν ἐνίοις ἔκνουσ οὐ πόλις γῆ μεγάθους καπνῷ γεγονόντα, καὶ τῶν ἀτυχημάτων ἀναισθητος· αὐτοῖς ὡς ἀληθῶς ἀναισθήτοις οὖσιν, δοσον ἐξ εὐφυΐας καὶ τοῦ γεγονόντα καὶ τετράφθαι καλῶς ὄφελός ἐστι πρὸς ἀλυπίαν ἀνθρώποις, καὶ δει τῆς ἀρετῆς ἡ τύχη φυλακτομένης μὲν τὰ ποικὰ πολλάκις παρίσταται, ἐν δὲ τῷ πταισαι τὸ φύειν εὑλογίστως οὐ παραιρεῖται.

COMPARATIO AGIDIS ET CLÉO- MENIS CVM GRACCHIS.

Ηρᾶν δὲ καὶ ταύτης πέρας ἔχοντος τῆς διηγήσεως,
ὑπολείπεται λαβεῖν ἐκ παραλλήλου τῶν βίων τὴν
ἀποθιάρησιν. Τὸν μὲν οὖν Γράικον οὐδὲ οἱ πάντες
ταῦλας κακῶς λέγοντες καὶ μισεῦντες εἰδόμηνται εἰ-
πεῖν, ὡς οὐκ εὑφυέστατοι πρὸς ἀρετὴν ἐγένοντο· Ρω-
μαίων διτάγματα, καὶ τροφῆς ταῦτα καὶ παιδεύστεως ἐκ-
πρεποῦς ἔτυχον· ἡ δὲ Ἀγιδος καὶ Κλεομένους φύ-
σις ἐρθροπατεστόρα φαίνεται τῆς ἐκάτων γενομένη,
παρ' ὅσον οὔτε παιδείας μεταλαβόντες ὅρθης, οὔτε σοὶ
ταῦτα διαιτατικές ἐντελεφέντας, ὑφ' ὃν οἱ πρεσβύτεροι
πάλαι διεργάθονταν, αὗτοὺς ἡγεμόνας εὐτελεῖος καὶ
σωφροσύνης παρέσχον. Ἐπειδὲ οἱ μὲν, οἵτε λαμπρό-
τατον εἶχεν ἡ Ράιμη καὶ μέγιστον ἀξίωμα, καὶ πα-
λαιτεροὶ ἄρχοντες, ὥσπερ Ιαδοκήν ἀρετῆς πατρῷας
καὶ προγονικῆς ἱσχύος θησαν ἐγκαταλεπέντεν· οἱ δὲ καὶ
πατέρων τάκαντες προηρμάτων γεγανθτος, καὶ τὴν

50 COMPARATIO AGIDIS ET CLEOMENIS

πατρίδια μοχθηρὰ πράττουσαν καὶ νοσοῦσαν παρελαβόντες, οὐδέν τι διὸ ταῦτα τὴν πόρον τὸ παλὸν ἀπήμβλυνται δρμήν. Καὶ μὴν τῆς γε Πράκτων ἀφιλοχρηματίας καὶ πυδούρων ἐγκρατεῖας μέγιστον ἔστιν, ὃς οἱ λημμάτων ἀδίκων καθαροὺς ἐν ἀρχαῖς καὶ πολίτειαις διεφύλαξεν ἔστιούς· Ἀγις δὲ κάν γιγαντῆσεν ἐπὶ τῷ μηδὲν ἄλλοτερον λαβεῖν ἐπαιρούμενος, ὃς τὴν οὐσίαν τὴν ἔστιον τοῖς πολίταις ἐπέδωσεν, ἀνευ τῶν ἄλλων κτημάτων, ἀξικότεια τάλαντα γομίσματος ἔχουσαν. Πηλίκον οὖν ἐνδιμίζει κακὸν αἴναι τὸ κερδαίνειν ἀδίκως δ καὶ δικαίως πλάνου ἔχει ἀέρον πλεονεξίαν ἡγούμενος;

II. "Η γε μὴν πιροκή καὶ ιόλμα τῶν καινοτομορρέων πολὺ τῷ μεγάθει πιφῆλλασσεν. Ἐπολιτεύοντο γὰρ δ μὲν δδῶν καταυκενάς καὶ πόλεων κτίσεις· καὶ τὸ πάντιων γενικώτατον ἦν Τιβερίῳ μὲν ἀναστᾶσαι δημοσίους ἀγρούς, Ιτίῳ δὲ μιξι τὰ δικαστήρια, σφρουεμβαλόντι τῷν ἵππικῶν τριμακοσίους δ δ' Ἀγιδος καὶ Κλεομένοντος γεωτερισμός, τὸ μικρὸν καὶ κατὰ μέρος τῶν ἡμαρτημένων ἴαισθαι καὶ ἀποκόπτειν, ὕδραν τινὰ τέμνοντος, ὃς φησιν δ Πλάτων, ἡγησάμενος εἶναι, τὴν ἄμα πάντα ἀπαλλάξαι κακὰ καὶ μετασκευάσαι δυναμένην μεταβολὴν ἐπῆγε τοῖς πράγμασιν. Άληθότερον δ' Ἰωας εἰπεῖν ἔστιν, διε τὴν πάντα ἀπεργυασαμένην κακὰ μεταβολὴν ἐξήλαυνεν, ἀπόγων καὶ καθιστάς εἰς τὸ οἰκεῖον σχῆμα τὴν πόλιν. Ἐπει τοῦτ' ἄν τις εἴποι, τῇ μὲν Πράκτων πολιτείᾳ τοὺς μεγίστους ἐντοποθετεῖ 'Ρωμαίων, οἵς

δέ "Αγις ἐνεχειρησε, Κλεομένης δὲ τὸ ἔργον ἐπέθηκε,
τῶν παραδειγμάτων τὸ κάλλιστον ὑπέκειτο καὶ μεγα-
λοπρεπέστατον, αἱ πάτραις φῆτραι περὶ σωφροσύ-
νης καὶ ἰσότητος ἀν τούτοις μὲν δὲ Λυκοῦργος, ἐκεί-
νοις δὲ διάθειος βεβαιωτής. "Ο δὲ μέγιστον, διε-
τοῖς μὲν ἐπείγων πολιτεύμασιν εἰς οὐδὲν ἡ 'Ρώμη μεγ-
κεν ἐπέδωκε τῶν ὑπαρχόντων" ἐκ δέ ἀν δὲ Κλεομένης
ἐπρεξεν, ὅλλου χρόνου τὴν Σπάρτην τῆς Πελοπον-
νήσου κρατοῦσσαν ἡ Ἑλλὰς ἐπειδε, καὶ τοῖς τότε μέ-
γιστοις δυναμένοις διαγνωνίζομένην ἀγῶνα τὸν περὶ
τῆς ἡγεμονίας· οὐδὲ τόλος ἦν, ἀπαλλαγεῖσσαν Πλυρι-
κῶν δηλῶν καὶ Γαλατικῶν τὴν Ἑλλάδα, κοσμεῖσθας
πάλιν ὄφες· Ἡρακλεῖδαις.

III. Οἶμαι δὲ καὶ τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν ἐμ-
φαίνεται τινὰ τῆς ἀρετῆς διάφοράν. Ἐκεῖνοι μὲν γάρ
μαχόμενοι πρὸς τοὺς πολίτας, εἴτα φεύγοντες ἐπε-
λεύησαν· τούτων δέ "Αγις μὲν ὑπέρ τοῦ μηδένα κτεῖ-
ται τῶν πολετῶν διέργον δεῖγν ἐκάνεν ἀπέθανε, Κλεο-
μένης δὲ προπηλακισθεὶς καὶ ἀνίκηθεις, ὕδημησε μὲν
ἀρθρωασθει, τοῦ δὲ καιροῦ μὴ παραχθέντος, εὐτὸν
εὐτελμενὸς ἀνέλλε. Πάλιν δὲ τεταγτία σκοποῦσιτ, "Αγις
μὲν οὐδὲν ἀπεδεῖξατο στρατηγίας ἔργον, ἀλλὰ προ-
τηρότητη· ταῖς δὲ Κλεομένους νίκαις, πολλαῖς καὶ
καλεῖς γενομέναις, παραβαλλεῖν ἔστι Τιβερίου τὴν ἐν
Καιροκηδῶν τοῦ τείχους καιτίληψιν, οὐ μικρὸν ἔργον,
καὶ τὰς ἐν Νομαριᾳ σπονδάς, αἵς δισμυρίοις στρα-
τιώτας· "Ρωμαίων, εὖ δὲ ἔχοντας ἀλλα, ἐπιδια σύντη-
γμα, περιεπολέησε· καὶ Τιβίος δὲ πόλλα, μὲν αὐτόθι,

50 COMPARATIO AGIDIS ET CLEOMENIS

πατρίδα μοχθηρὰ πρόστουσαν καὶ νοσοῦσαν παραλαβόντες, οὐδέν τι διὰ ταῦτα τὴν πρόστιν τὸ καλὸν ἀπήμβλυνται δρμῆν. Καὶ μὴν τῆς γε Πράκτων ἀφιλοχρηματίας καὶ πόδες ἀργύριον ἐγκρατεῖταις μέγιστον ἔστιν, ὅτι λημμάτων ἄδικων καθαροὺς ἐν ἀρχαῖς καὶ πολιτείαις διεφύλαξαν ἑαυτούς· Ἀγις δὲ κάνει διηγανάκτησεν ἐπὶ τῷ μηδὲν ἄλλοτριον λαβεῖν ἐπαιτούμαντος, ὃς τὴν οὐσίαν τὴν ἑαυτοῦ τοῖς πολίταις ἀπέδωσεν, ἀνευ τῶν ἄλλων κτημάτων, ἐξηκόσιαι τάλαντα γομίσματος ἔχουσαν. Πηλίκον οὖν ἐνδιμιζεῖ καὶ πολεοντεξαν ἡγούμενος;

II. Ἡ γε μὴν πιθολὴ καὶ τὸλμα τῶν καινοτομούμενών πολὺ τῷ μεγέθει πιστήλασσεν. Ἐπολιτεύοντο γὰρ δὲ μὲν δδῶν καταυκενάς καὶ πόλεων κτίσεις· καὶ τὸ πάντων νεανικώτατον ἦν Τιθερίω μὲν ἀναστησεις δημοσίους ἀγρούς, Γιάϊω δὲ μιτζαὶ τὰ δικαστήρια, προσεμβαλόντες τῶν ἵππικῶν τριακοσίους· δὲ δὲ Ἀγιδος καὶ Κλεομένους γεωτερισμός, τὸ μικρὸν καὶ κατὰ μέρος τῶν ἡμαρτημένων ἴστισθαι καὶ ἀποκόπτειν, ὕδραν τινὰ τέμνοντος, ὃς φησιν δὲ Πλάτων, ἡγησάμενος εἶναι, τὴν ἄμα πάντα ἀπαλλάξαι κακὰ καὶ μετασκευάσαι δυναμένην μεταβολὴν ἐπῆγε τοῖς πρόγυμασιν. Ἀληθέστερον δὲ ἡσας εἰπεῖν ἔστιν, ὅτι τὴν πάντα ἀπεργασμένην κακὰ μεταβολὴν ἐξήλαυνε, ἀπόγων καὶ καθιστάς εἰς τὸ οἰκεῖον σχῆμα τὴν πόλιν. Ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἄν τις εἴποι, τῇ μὲν Πράκτων πολιτείᾳ τοὺς μεγίστους ἐγίστασθαι Ρωμαίων, εἴς

δος Ἀγις ἐνεχειρησε, Κλεομένης δὲ τὸ ἔργον ἐπέθηκε,
τῶν παραδειγμάτων τὸ καλλιστον ὑπέκειτο καὶ μεγα-
λοπρεπέστατον, αἱ πάτραις φῆτραι περὶ σωφροσύ-
νης καὶ ἴσοτητος ὡν τούτοις μὲν δὲ Δικοῦργος, ἐκεί-
νοις δὲ δὲ Πύθιος βεβαιωτής. Ὁ δὲ μάγιστρον, διε
τοῖς μὲν ἐκείνοις πολιτεύμασιν εἰς οὐδὲν ἡ Ρώμη με-
τέξεται ἐπέδωκε τῶν ὑπαρχόντων· ἐκ δὲ ὧν δὲ οἱ Κλεομένης
ἐκραξεν, ὄλλογον χρόνου τὴν Σπάρτην, τῆς Πελοπον-
νήσου κρατοῦσαν ἡ Ἑλλὰς ἐπεῖδε, καὶ τοῖς τότε μά-
γιστροις δυναμένοις διαγνωνιζόμενην ἀγῶνα τὸν περὶ
τῆς ἡγεμονίας· οὖν τόλος ἦν, ἀπολλαγεῖσαν Πλυντι-
κῶν βπλων καὶ Γυλατικῶν τὴν Ἑλλάδα, κουμεῖσθαι
πάλιν ἄφειν τοῖς Ηρακλείδαις.

III. Οἷμας δὲ καὶ τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν ἐμ-
φαίνεται τινὰ τῆς ἀρετῆς διάφορόταν. Ἐκεῖνοι μὲν γάρ
μαχόμενοι πρὸς τοὺς πολίτας, εἴτα φεύγοντες ἐπε-
λεύθεροι· τούτων δὲ Ἀγις μὲν ὑπέρτον μηδένα κτεῖ-
ται τῶν πολιτῶν ὀλίγον δεῖγν ἐκάλειν ἀπέθανε, Κλεο-
μένης δὲ προπηλακισθεὶς καὶ ἀμίκηθεις, ὕδημησε μὲν
ἄμεινασθαι, τοῦ δὲ καιροῦ μὴ παραχθέντος, εὐτὸν
εὐτελμως ἀνείλε. Πάλιν δὲ τάσσεται σκοποῦσιν, Ἀγις
μὲν οὐδὲν ἀπεδείξατο στρατηγίας ἔργον, ἀλλὰ προσ-
τηρέθη· ταῖς δὲ Κλεομένους γίκαις, πολλαῖς παν
καλαῖς γενομέταις, παραβίλειν ἔστι Τιβερίδον τὴν ἡ
Καιρογόδων τοῦ τελχούς καιδίληψιν, οὐ μικρόν ἔργον,
καὶ τὰς ἐν Νόμαντιᾳ σπονδάς, αἵς δισμυρόλους στρα-
τιώτας Ρωμαῖον, οὓς ἔχοντας ἀλλήλοις ἐλπίδα σωτη-
ρίας, περιποίησε· καὶ Τιβίδας δὲ πολλὴν μὲν αὐτοῖς,

πολλὴν δὲ ἐν Σαρδάνῃ στρατευμανος ἀνδραγαθίαν
ἔφηγεν· ὅμιτε τοῖς πρώτοις ἐναμίllους Ρωμαίων γε-
νέσθαι ἄν στρατηγοῖς, εἰ μὴ προσκυνρέθησαν.

IV. Τῆς δὲ πόλιτείας δὲ μὲν Ἀγις ἔοικεν ἀψασθαί¹
μαλακώτερον, ἐκκρονυσθείς ὑπὸ Ἀγησιλάου, καὶ ψευ-
σάμενος τὸν ἀναδιασμὸν τοῖς πολίταις, καὶ δλῶς ἐλ-
λειπτής καὶ ἀτελῆς, ὡν προείλετο καὶ κατηγγειλεν,
ὑπὸ ἀτολμίας διὰ τὴν ἥλικιαν γενόμενος· δὲ δὲ Κλεο-
μένης τουγαντίον θρασύτερον καὶ βιαιότερον ἐπὶ τὴν
μεταβολὴν ἥλθε τῆς πολιτείας, ἀποκτείνας τοὺς ἐφό-
ρους παραγόμως, οὓς καὶ προσαγαγέσθας τοῖς ὅπλοις
κρατοῦντα, καὶ μιτωσιῆσαι φόρον ἦν, ὥσπερ οὐκ
δλίγους ἄλλους μετέστησιν ἐκ τῆς πόλεως. Τὸ δὲ
ἄγεν τῆς ἐσχάτης ἀνάγκης ἐπιφέρειν σιδηρον, οὐτ'
ἴστρικόν, οὔτε πολιτικόν, ἀλλ' ἀτεχνίας μὲν ἀμφό-
τερα· τούτῳ δὲ καὶ τὸ ἀδικεῖν μετ' ὠμφιητος πρόσ-
εισι. Τῶν δὲ Γράκχων οὐδέποτες μὲν ἥρξατο σφα-
χῆς ἐμφυλίου· Γιᾶος δὲ λέγεται μηδὲ βαλλόμενος
φρεμῆσαι πρὸς ἕμμυγαν, ἀλλὰ λαμπρόφτατος ὡν ἐν τοῖς
πολεμικοῖς, ἀργότατος ἐν τῇ στάσει γενέσθατο. Καὶ
γὰρ προῆλθεν ἄνοπλος, καὶ μαχομένων ἀκεχωρησε,
καὶ δλῶς πλείονι τοῦ μὴ τι δρᾶσαι πρόγοισι, ἢ τοῦ
μὴ παθεῖν, ἔχων ἐιρῆτό, Λιδοὶ καὶ τὴν φυγὴν αἰτῶν
οὐκ ἀτολμίας σημειούσι ἀλλ' εὐλαβείας, ποιητέον.
Ἐοις γὰρ ὑπεῖχαι τοῖς ἐπιφερομένοις, ἢ μέκοντας
ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν τῷ δρᾶν ἀμύνασθαν.

V. Τῶν τοινυν ἐγκλημάτων τῶν, κατὰ Τίβεων
μάγιστρον ἐστιν, οἷς τὸν αἰωνόρχοτα τῆς δημαρχίας

ἐξέβαλε, καὶ δευτέραν αὐτὸς τῷ Ιταῖῳ θημαρχίαν μετήσι. Γέλω δὲ τὸν Ἀγροῦλλον φόνον οὐ δικαῖος οὐδὲ ἀληθῶς προσετρίβοντο· διεφθάρη γάρ, ἀκόντιος αὐτοῦ καὶ ἀγανακτοῦτος. Κλεομένης δέ, ίνα τὰς σφαγὰς τῶν ἐφόδουν ἔπιστημεν, ἡλευθέρωσε μὲν ἀπάντας τοὺς οἰκέτας, ἐβασίλευσε δὲ τῷ μὲν ἕργῳ μυνθός τῷ δέ ὄνόματι δεύτερος, Εὐκλείδαι, τὸν ἀδελφόν, ἐκ μιᾶς οἰκλας αὐτῷ προσελόμενος· Ἀρχίδαμον δέ, τὸ προσῆκον ἦν, ἀπὸ τῆς ἑτέρας οἰκλας δυτι, συμβασίλευεν, ξεισε μὲν ἐκ Μεσσήνης κατελθεῖν, ἀποθάνετος δὲ τὸν φόνον οὐκ ἐπεξελθὼν, ἐθεβαίσως τὴν αὐλὴν καθ' αὐτοῦ τῆς ἀγαράσσους. Καίτοι Λυκοῦργος, ὃν προσεποιεῖται μιμεῖσθαι, τὴν μὲν βασιλείαν ἐκών ἀπέδωκε τῷ παιδὶ τοῦ ἀδελφοῦ, Χαρίλᾳ· φοβούμενος δὲ, μὴ, κἄν ἄλλως ἀποθάνῃ τὸ μειράκιον, αἰτία τις ἐπ' αὐτὸν ἐλθῇ, πολὺν χρόνον ἔξω πλανηθεῖς, οὐ πρότερον ἐπανῆλθεν, ἵνα παῖδα τῷ Χαρίλᾳ γενέσθαι, διάδοχον τῆς ἀρχῆς. Ἀλλὰ Λυκοῦργος μὲν οὐδὲ ἄλλος τις Ἑλλήνων παραβλητὸς οὐδείς. Οὐ δὲ τοῖς Κλεομένους πολιτεύμασι καινοτομίαι καὶ παρανομίαι μεῖζονες ἔνεισθ, δεδήλωται. Καὶ μὴν οἱ γε τὸν τρόπον αὐτῶν ψέγοντες, τούτοις μὲν δέξ αρχῆς τυραννικὸν καὶ πολεμοποιὸν αἰτιῶνται γενέσθαι· τῇ δέ ἐκείνων φύσει φιλοτιμίας ἀμετρίαν, ἄλλο δέ οὐδέποτε φθονοῦντες ἐπικαλεῖν είχον· ἐκριπτοθέντας δὲ τῷ πρὸς τὸν οἰκέταν ἐνισταμένους μάγων καὶ θυμῷ παρὰ τὴν αὐτῶν φύσιν, ὥσπερ πνοαῖς ἐφείγαι περὶ τὰ ἔσχατα τὴν πολιτείαν ὠμολόγουν. Ἐπεὶ τῆς γε πρώτης ὑπο-

θέσεως τις κάλλιοις ἡ δικαιιότερον ἦν, εἰ μὴ κατὰ
βίαν καὶ δυναστείαν ἐπιχειρήσαντες ἔξωσαι τὸν γό-
μον οἱ πλούσιοι, περιέστησαν ἀμφοτέροις ὄγκας,
τῷ μὲν φοβούμενῳ ὑπὲρ αὐτοῦ, τῷ δὲ ἐκδικοῦντι
τὸν ἀδελφὸν ἄγεις καὶ δόγματος, οὐδὲ ὅπ' ἀρ-
χοντος ἀναιρεθέντα; Συνορᾶς μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐν
τῶν εἰρημένων τὴν διαφοράν. Εἰ δὲ δεῖ καὶ καθ'
έκασταν ἀποφῆνασθαι, Τιβέριον μὲν ἀρετῇ πεπρι-
τευκέναι τίθημι πάντων, ἐλάχιστα δὲ τὸ μειράκιον
ἥμαρτηκέναι Ἀγιν, πράξαι δὲ καὶ τόλμη Γάϊον οὐκ
ἀλιγώ Κλεομένους ὑστερον γεγονέναι.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Όμεν γράψας τὸ ἐπὶ τῇ νίκῃ τῆς Ὀλυμπιάδοιν ἵπποδρομίας εἰς Ἀλκιβιάδην ἔγκωμιον, εἴτ' Εὐφρίπλδης, (ώς δ πολὺς κρατεῖ λόγος) εἴδ' ἔιερθ; τις δὴ,
Σόσσιε, φησὶ χρῆναι τῷ εὐδαιμονι πρῶτον ὑπάρξαι
τὴν πόλιν εὐδόκιμον· ἐγὼ δὲ τῷ μὲν εὐδαιμονήσει
μέλλοντι τὴν ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν, δῆς ἐν ἥθει καὶ
διαθέσει τὸ πλεῖστον ἐστιν, οὐδὲν διαφέρειν ἡγοῦ-
μαι, ἀδόξου καὶ ταπεινῆς πατρόδος, η̄ μητρός ἀμόρ-
φου καὶ μικρᾶς γενέσθαι. Σελοῖον γάρ, εἴ τις
οἴστο, τὴν Ἰουλίδα, μέρος μικρὸν οὖσαν οὐ με-
γάλης τῆσον, τῆς Κέας, καὶ τὴν Αἴγιναν, δῆν τῶν
Ἄγικῶν τις ἐκέλευεν ὡς λήμην ἀφαιρεῖν τοῦ Πει-
ραιῶς, ὑπεκριτάς μὲν ἀγαθοὺς τρέφειν καὶ ποιητάς
ἄνδρα δ' οὐκ ἄγ ποτε δύνασθαι δίκαιον καὶ αὐτάρ-
κη καὶ τοῖν ἔχοντα καὶ μηγαλόψυχον προεγεγκεῖν.
Τὰς γάρ ἄλλας τέχνας εἰκός ἔστε, πρὸς ἐργασίαν ἦ-
δόξαν συνισταμένας, ἐν ταῖς ἀδόξοις καὶ ταπειναῖς
πόλεσιν ἀπομαρταίνεσθαι, τὴν δ' ἀριτήν, ὥσπερ

ἴσχυρον καὶ διαφερὲς φυτόν, ἐν ἀπαντει ὁἰζοῦσθαι τὸπο, φύσεώς τε χρηστῆς καὶ φιλοπόνου ψυχῆς ἐπιλαμβανομένην. "Οὐδεν οὐδὲ νήμεις, εἰ τοῦ φροντεῖν, ὡς δεῖ, καὶ βιοῦν ἐλλείπομεν, τοῦτο τῇ σμικρότητι τῆς πατρίδος, ἀλλ' αὐτοῖς δικαίως ἀναθήσομεν.

II. Τῷ μέντοι σύνταξιν ὑποβεβλημένῳ καὶ ἴστορίαιν ἐξ οὐ προχείρων, οὐδὲ οἰκείων, ἀλλὰ ἔστων τε τῶν πολλῶν καὶ διεσπαρμένων ἐν ἑτέροις συνιοῦσσες ἀναγγωσμάτων, τῷ δούτι χρή πρῶτον ὑπάρχειν καὶ μάλιστα τὴν πόλιν εὐδοκιμον καὶ φιλοκαλον καὶ πολυάνθρωπον, ὡς βιβλίων τε παντοδαπῶν ἀφθονίαν ἔχων, καὶ δσα τοὺς γράφοντας θιαφεύγοντα σωτηρίᾳ μημητης ἐπιφανευστέραν εἴληφε πίστιν, ὑπολαμβάνειν ἄκοη καὶ διαπυνθανόμενος, μὴ πολλῶν, μηδὲ ἀναγκαίων ἐνδείξεις ἀποδιδοίη τὸ ἔργον. "Ημεῖς δὲ μικρὸν οἰκοῦντες πόλιν, καὶ, ἵνα μὴ μικροτέρα γένηται, φιλοχωροῦντες, ἐν δὲ Ῥώμη καὶ ταῖς περὶ τὴν Ἰταλίαν διατριβαῖς οὐ σχολῆς οὖσης γυμνάζεσθαι περὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν διάλεκτον ὑπὸ χρειῶν πολιτικῶν καὶ τῶν διὰ φιλοσοφίαν πλησιαζόντων, ὅψε ποτε καὶ πόρρον τῆς ἡλικίας ἡρεξάμεθα Ῥωμαϊκοῖς γράμμασιν ἐντυγχάνειν. Καὶ πρᾶγμα θαυμαστὸν μὲν, ἀλλ' ἀληθές ἐπιδοχομεν. Οὐ γάρ οὗτοις ἐν τῶν ὄνομά-των τὰ πράγματα συνιέναι καὶ γνωρίζειν συνέβαινεν ἦμιν, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων, ὃν ἀμωσγέπτως εἴχομεν ἐμπειρίαν, ἐπακολουθεῖν διὰ ταῦτα καὶ τοῖς ὄνδραισι. Κάλλους δὲ Ῥωμαϊκῆς ἀπαγγελίας καὶ τά-

χονς αἰσθάνεσθαι, καὶ μητροφορᾶς ὄνομάτων καὶ ἀρμονίας, καὶ τὴν ἄλλου, οἷς δὲ λόγος ἀγάλλεται, χάριν μὲν ἔγούμενος καὶ οὐκ ἀτερπός· ἣ δὲ πρὸς τοῦτο μαλέση καὶ ἀσκησίς οὐκ εὐχαρής, ἀλλ' εἰστιν πλείων· τὰ σχελῆ καὶ τὰ τῆς ὥρας ἕπειπρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιχειρεῖ φιλοτιμίας.

III. Αὐτὸς καὶ γράφοντες ἐν τῷ βαθύτερῳ τούτῳ, τῶν παραδίηλων ὅντι πέμπεται, περὶ Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος, ἀπὸ τῶν πράξεων καὶ τῶν πολιτειῶν τὰς φύσις αὐτῶν καὶ τὰς διαιθύσεις πρὸς ἄλληλας ἐποικιγμένων· τὸ δὲ τοὺς λόγοδος ἀντεξειτάζειν, καὶ ἀποφαίνεσθαι, πόνερος ἡδῶν, ἢ ψυχικοῖς εἰπεῖν, ἐάσαμεν. Μάκαρι γάρ, ὡς φησιν δὲ Φεν, δελφῖτος ἐν χάρσαι βίσει· ἡν δὲ παρεπέδες ἐν ἅπαις Καικίλιος ἀγνοήσας, ἐνταυιεύσατο σύγκρισιν τοῦ Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος ἐξεγεγενεῖν. Ἀλλ' γάρ ἵστος, εἰ παντὸς ἡν τὸ Γνῶθι· σαντὸν ἔχειν πρόσχειρον, οὐκ ἀνέδοκε πρόσταγμα θεῖον εἶναι. Δημοσθένη γάρ καὶ Κικέρωνα τὸν αὐτὸν ἔοικε πλάττειν ἀπ' ἀρχῆς; δὲ δάλματι, πολλὰς μὲν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν τῶν δμοιοτήτων, ἀσπερ τὸ φιλότυμον καὶ φιλελεύθερον ἐν τῇ πολιτείᾳ, πρὸς δὲ κινδύνους καὶ πολέμους ἀτολμον· πολλὰ δὲ ἀναμιξεῖν καὶ τῷν τυχηρῶν. Λύσ γαρ δέροντες οὐκ ἀν εὑρεθῆναι δοκῶ δήτορας, ἐκ μὲν ἀδόξων καὶ μικρῶν ἴσχυρούς καὶ μεγάλους γενομένους, προσαρρούσαντας δὲ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις, θυγατέρας δὲ ἀπαβαλόντας, ἐκπεσόντας δὲ τῆς πατρίδος, κατελθύγητας δὲ μετά τιμῆς, ἀποδράντας δὲ

ἴσχυρόν καὶ διαρκές φυτόν, ἐν ἀπαγει ὁζοῦσθαι τόπῳ, φύσεώς τε χρηστῆς καὶ φιλοπόνου ψῦχης ἐπιλαμβανομένην. Ὅθεν οὐδὲ ήμεῖς, εἰ τοῦ φροντεῖν, ὡς δεῖ, καὶ βιοῦν ἐλείπομεν, τοῦτο τῇ σμικρότητι τῆς πατρίδος, ἀλλ' αὐτοῖς δικαίως ἀναθήσομεν.

II. Τῷ μέντοι σύνταξιν ὑποβεβλημένῳ καὶ ἴστορίᾳ εἰς οὐ προχείρων, οὐδὲ οἰκείων, ἀλλὰ ἔξω τε τῶν πολλῶν καὶ διεσπαρμένων ἐν ἑτέροις συνιοῦσσαν αναγνωσμάτων, τῷ δοντει χρὴ πρῶτον ὑπάρχειν καὶ μάλιστα τὴν πόλιν εὐδόκιμον καὶ φιλόκαλον καὶ πολυάνθρωπον, ὡς βιβλίων τε παντοδαπῶν ἀφθονίαν ἔχων, καὶ δοσα τοὺς γράφοντας θιαφεύγοντα σωτηρίᾳ μνήμης ἐπιφανευστέραν εἴληφε πίστιν, ὑπολαμβάνων ἄκοη καὶ διαπυνθανόμενος, μὴ πολλῶν, μηδὲ ἀναγκαίων ἐνδεεῖς ἀποδιδοίη τὸ ἔργον. Ἡμεῖς δὲ μικρὸν οἰκοῦντες πόλιν, καὶ, ἵνα μὴ μικροτέρα γένηται, φιλοκαρδοῦντες, ἐν δὲ Ῥώμῃ καὶ ταῖς περὶ τὴν Ἰταλίαν θιατριβαῖς οὐ σχολῆς οὖσης, γυμνάζεσθαι περὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν διάλεκτον ὑπὸ χρειῶν πολιτικῶν καὶ τῶν διὰ φιλοσοφίαν πλησιαζόντων, δύψε ποτε καὶ πόδρῷ της ἡλικίας ἡρξάμεθα Ῥωμαϊκοῖς γράμμασιν ἐντυγχάνειν. Καὶ πρᾶγμα θαυμαστὸν μὲν, ἀλλ' ἀληθὲς ἐπάσχομεν. Οὐ γὰρ οὕτως ἐν τῶν ὅνομάτων τὰ πρᾶγματα συνιέναι καὶ γνωρίζειν συνέβαινεν ἥμιν, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων, ὃν ἀμωσγέπως εἶχομεν ἐμπειρίαν, ἐπακολουθεῖν διὰ ταῦτα καὶ τοῖς ὅνομάσι. Καλλους δὲ Ῥωμαϊκῆς ἀπαγγελίας καὶ τά-

χοντς αἰσθάνονται, καὶ μεταφροῦτες ὄνομάτων καὶ ἀρμονίας, καὶ τὴν ἄλλων, οἵς δὲ λόγος ἀγάλλεται, χάριν μὲν ἔγούμεθα καὶ οὐκ ἀτεφεύξεις· ἡ δὲ πρὸς τούτο μελέτη καὶ ἀσκησίς οὐκ εὐχαρίτης, ἀλλ' αἰτιον ταῖσιν τα σχελή καὶ τὰ τῆς ὥρας ἐπιπρόθες ταὶς τοιαύταις ἐπιχωρεῖ φιλοτιμίας.

III. Λιδ καὶ γράφοντες ἢν τῷ βαθύντι τούτῳ, τῶν παραλλήλων ὅπει πέμπτῳ, περὶ Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος, ἀπὸ τῶν πράξεων καὶ τῶν πολιτειῶν τὰς φύσεις αὐτῶν καὶ τὰς διαθέσεις πρὸς ἄλλήλας ἐπιστηφρύματα· τὸ μὲν τῶν λόγονς ἀντεξειτάζειν, καὶ ἀποφαίνεσθαι, πόνερος ἡδῶν, ἡ ψυχερός εἰκάν, ἔσσαμων. Μάκι γάρ, ὡς φησιν δὲ Καν., διλφίος ἐν χάρσῳ βίστι· ἡν δὲ παρατέθεις ἐν ἀποστολῇ Καικίλιος ἀγνοήσας, ἐνταπιεύσατο σύγκρισιν τοῦ Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος ἐξεγκαίνειν. Άλλ' γάρ ἵστη, εἰ παντὸς ἦν τὸ Ιηνᾶθι σαντὸν ἔχειν πρόσχειρον, οὐκ ἂν ἐδόκει πρόσταγμα θεῖον εἶναι. Δημοσθένη γάρ ταὶ Κικέρωντα τὸν αὐτὸν ἕστικε πλάστων ἀπ' ἀρχῆς· δοτεῖμεν, πολλάς μὲν ἐμβιαλεῖν εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν τῶν διοιστήτων, ὥσπερ τὸ φιλότιμον καὶ φιλελεύθερον ἐν τῇ πολιτείᾳ, πρὸς δὲ κινδύνους καὶ πολέμους ἀτολμον· πολλὰ δὲ ἀναμίξαι καὶ τῶν τυχηφῶν. Λιδ γάρ διέρουν οὐκ διν εὑρεθῆναι δοκῶ δήτορας, ἐκ μὲν ἀδόξων καὶ μικρῶν ἰσχυροὺς καὶ μεγάλους γενομένους, προσκρούσαντας δὲ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις, θυγατέρας δὲ ἀπαρθαλόντας, ἐκπεσόντας δὲ τῆς πατρίδος, πατελθόντας δὲ μετὰ τιμῆς, ἀποδραντας δὲ

αῦθις, οὐδὲ ληφθέντας ὑπὸ τῶν πολεμίων; ἀμα δὲ πανσαμένη τῇ τῶν πολειῶν ἐκευθερίᾳ τὸν βίον συγ-
καταστρέψαντας· ὥστε, εἰ γένοιτο τῇ φύσει καὶ
τῇ τύχῃ, καθάπερ τεχνίαις, ἄμιλλα, χαλεπῶς μὲν
ἄν διακριθῆναι, πότερον αὕτη τοῖς τρόποις, η̄ τοῖς
πρόγυμασιν ἔκαλη, τοὺς ἄνδρας δμοιότερους ἀπίφε-
γοσται. Λεπτέον δὲ περὶ τοῦ πρεσβυτέρου πρότερον.

IV. Λημοσθένης, ὁ πατὴρ Δημοσθένους, ἦν
μὲν τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ὃς ἴστορεῖ Θεο-
πομπος· ἐπεικαλεῖτο δὲ μαχαιροποιός, ἐργαστήριον
ἔχων μέγα, καὶ δούλους τεχνίτας τοῦτο πράττοντας.
Ἄλλος δέ Λισχίνης, ὁ ὁρήτωρ, εἴρηκε περὶ τῆς μητρός,
ὅς ἐξ Γύλωνος τινος, ἐπ' αἰτίᾳ προδοσίας φυγόν-
τος εἰς Πότερος, γεγύνοι, καὶ βαρβάρου γυναικός,
οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν, εἰτ' ἀληθῶς εἰρηκεν, εἵτε βλασ-
φημῶν καὶ κατιψευδόμενος. Άπολειφθεὶς δέ δη-
μοσθένης ὑπὸ τοῦ πατρός ἐπταύτης ἐν εὐπαρίᾳ, (μι-
κρὸν γὰρ ἀπέλιπεν ἡ σύμπασσα τίμησις αὐτοῦ τῆς
οὐσίας πεντεκαΐδεκα ταλάντων) ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων
ἡδικήθη, τὰ μὲν γοσφισαμένων, τὰ δέ ἀμειησά-
των· ὥστε καὶ τῶν διδασκάλων αὐτοῖς τὸν μισθὸν
ἀποστερῆσαι. Διὰ τοῦτο δὴ τοῦτο τῶν ἐμμελῶν καὶ
πρόσηκοντων ἐλευθέρῳ παιδὶ μαθημάτων ἀπαίδευ-
τος δοκεῖ γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀσθέ-
τικαν καὶ θρύψιν, οὐ προϊημένης τοῖς πόνοις τῆς
μητρός αὐτοῖς, οὐδὲ προφριαζομένων τῶν παιδαγω-
γῶν. Ήν γὰρ εἰς μέρης κατισχυρός καὶ γοσώδης, καὶ
τὴν λοιδορούμενην ἐπινυμίαν, τὸν Βατταλού, εἰς τὸ

εῶρα λέγεται σπουτεῖμενος ὑπὸ τῶν παιδῶν λαβεῖν.
 Ἡ δὲ διὰ Βατάλος, ὡς μὲν ἔνιοι φασὶν, αὐλῆτὴς
 τῶν πατέρων τόπων· καὶ δραμάτιον, εἰς τοῦτο καμφρ-
 δῶν αὐτὸν, Ἀγτιφάρης πεποίηκεν. Ἐνιοι δὲ τινες
 ὡς ποιητοῦ τρυφερᾶς καὶ παροίης γράφοντος τοῦ
 Βατάλου μέμνηγται. Δοκεῖ δὲ καὶ τῶν οὐκ εὐπρε-
 πῶν τι λεχθῆναι τὸν σώματος μορίων παρὰ τοῖς
 ἀττικοῖς τότε παλαιόσθαι βάταλος. Ο δὲ Ἀργας (καὶ
 τοῦτο γάρ φασι τῷ Δημοσθένει γενέσθαι παρώντο-
 μον) ἦν πρὸς τὸν τρόπον, ὡς θηριώδης καὶ πικρός,
 ἐπέθη τὸν γάρ δριν ἔνιοι τῶν ποιητῶν ἄργαν ὁτο-
 μάζουσιν. ἦν πρὸς τὸν λόγον, ὡς ἀνιστετα τοὺς ἀκροσ-
 μένους· καὶ γάρ Ἀργας τούνομα ποιητὴς ἦν νο-
 μιμον πενηφόνιον καὶ ἀργαλέον. Καὶ ταῦτα μὲν ταῦτα,
 κατὰ Πλάτωνα.

V. Τῆς δὲ πρὸς τοὺς λόγους δρμῆς ἀρχὴν αὐτῷ
 φασι τοιαύτην γενέσθαι. Καλλιστράτου, τοῦ ῥή-
 τορος, ἀγονίζεσθαι τὴν περὶ Πρωποῦν ἀρίστην ἐν τῷ
 δικαστηρίῳ μάλλοντος, ἣν προσδοκία τῆς δίκης με-
 γάλη, διά τε τὴν τοῦ ῥήτορος δύναμιν, ἀνθοῦντος
 τότε μάλιστα τῇ δόξῃ, καὶ διά τὴν πρᾶξιν; οὖσαν
 περιβόητον. Ἀκούσας οὖν διὰ Δημοσθένης τῶν διδα-
 σκάλων καὶ τῶν παιδαγωγῶν συντιθεμένων τῇ δίκῃ
 παρατυχεῖτε, ἐπεισ τὸν ἕαυτοῦ παιδαγωγὸν δεδμε-
 νος καὶ προθυμούμενος, δπως αὐτὸν ἀγάγοι πρὸς
 τὴν ἀμφίθεατον. Ο δέ, ἔχων πρὸς τοὺς ἀποίγοντας τὰ
 δικαστήφια δηκοσίους συνήθειαν, εὐπροηγεις χώρας,
 ἢν γένηται καθήμενος δι παῖς ἀδήλως ἀκούσεται τῶν λεγο-

μένον. Εὐημερήσαντος δὲ τοῦ Καλλιστράτου, καὶ θαυμασθέντος ὑπερφυῶς, ἐκείνου μὴν ἔζηλωσε τὴν δόξαν, δρῶν προπεμπόμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ μακαριζόμενον· τοῦ δὲ λόγου μᾶλλον ἔθαύμασε τὴν ἴσχυν, πάντας χειροῦσθαι καὶ τιθασσεύειν πεφυκότος. Ὅθεν ἐάσας τὰ λοιπὰ μαθήματα, καὶ τὰς παιδικὰς διάτριβάς, αὐτὸς αὐτὸν ἡσκει καὶ διεπόντι τὰς μελέταις, ὡς τῶν λεγόντων ἐσδικεῖν. Ἐχρήσιτο δὲ Ἰσαίῳ πρὸς τὸν λόγον ὑφηγησῆς, καὶ περ Ἰσοκράτους τότε σχολάζοντος, εἴτε, ὡς τινες λέγουσι, τὸν ὥρισμένον μισθὸν Ἰσοκράτει τελέσσαι μὴ δυνάμενος; τὰς δέκα μνᾶς, διὰ τὴν ὁρφανίαν· εἴτε μᾶλλον τοῦ Ἰσαίου τὸν λόγον, ὡς δραστήριον καὶ πανούργον ἐπὶ τὴν χρείαν, ἀποδεχόμενος. Ἐρμιππος δὲ φησιν ἀδεσπότοις ὑπομνήμασιν ἐντυχεῖν, ἐν οἷς ἐγέγραπτο, τὸν Δημοσθένη συνεχολακέναι Ηλέτωνι, καὶ πλεῖστον εἰς τοὺς λόγους ὀψελῆσθαι· Κτησιβίου δὲ μέμινται λέγοντος, παρὰ Καλλίου τοῦ Συρακουσίου καὶ τινῶν ἄλλων τὰς Ἰσοκράτους τέχνας καὶ τὰς Ἀλκιδάμαντος κρύφα λαζδόνται τὸν Δημοσθένη παταμαθεῖν.

VI. Μετὰ γοῦν δὲ τὴν ἡλικίᾳ γενόμενος τοῖς ἐπιτρόποις ἤρξατο δικάζεσθαι, καὶ λογογραφεῖν ἐπ' αὐτοὺς, πολλὰς διαδύσεις καὶ παλινδικίας εὑρίσκοντας, ἐγγυμνασάμενος, κατὰ τὸν Θουκυδίδην, ταῦς μελέταις, οὐκ ἀκινδύνως, οὐδὲ ἀργῶς, κατευτυχήσας, ἐκπρᾶξαι μὲν οὐδὲ πολλούτον ἡδυτήθη μέρος τῶν πατρῷών· τολμαν δὲ πρὸς τὸ λέγειν καὶ συνήθωσεν

ιναρήν λαβάν, καὶ γεωσάμενος τῆς πιρὸς τοὺς ἀγῶνας φιλοτεμίας καὶ δυνάμεως, ἐπιχείρησεν εἰς μέσον παριέτας, καὶ τὰ κανά πράστεικ. Καὶ καθάπερ Δαιομέδοντα τὸν Ὀρχόμενιον λίγοντι κακιξέλω τινὲς σκληρὸς ἀμυνυόμενος δρόμοις μακροῖς χρῆσθαι, τῶν ἵστρων κελευσάντων, εἴθ' οὕτως διαπονήσαντα τὴν ἔξιν ἐπιθέσθαι τοῖς στραφαντίσας ἀγῶνι, καὶ τῶν ἄκρων γενέθαι δολικοδρόμων· οὕτως τῷ Δημοσθένει συνέβη, τὸ πρῶτον ἐπινορθώσας ἔντει τῶν ἴδιων ἀποδίνει πρὸς τὸ λέγεν, ἐν δὲ τούτον κτησιαμένῳ δεινότητας καὶ δύναμιν, ἐν τοῖς πολεοτοκοῖς ἥδη, καθάπτασθαι στραφαντίαις, ἀγῶσι πρωτεύειν τῶν ἐπός τοῦ βῆματος ἀγωνεύομένων πολιτῶν. Κατοι τὸ πρῶτον ἐντυγχώσων τῷ δέμῳ Θεοφύβοις παριέπιπτε, καὶ πατεγγέλετο δι' ἀγήθειαν τοῦ λόγου, συγκεχόθαι ταῖς περιόδοις καὶ βιβασανίσθαι τοῖς ἐνθυμήμασι πικρῶν ἄγαν καὶ κατακόρων δοκοῦντος· Ἡν δέ τις, ὡς ἔοικε, καὶ φωνῆς ἀσθένεια, καὶ γλώττης ἀσάφεια, καὶ πνεύματος κολοβότης, ἐπιταράττουσα τὸν οὐκ τῷ λεγομένον τῷ διασπάσθαι τὰς περιόδους. Τέλος δ' ἀποστάντα τοῦ δήμου, καὶ διεμβόμενον ἐν Πειραιῇ δι' ἀθυμίαν, Εὔνομος δ Θριάσιος, ἥδη πάνυ γέρων, Θεασάμενος ἐπειτίμησεν, ὅτι τὸν λόγον ἔκπον διεπιπταντος τῷ Περικλέους, προδίδωσιν δὲ ἀτολμίας καὶ μαλακίας ἐαυτὸν, οὔτε τοὺς δῆκτες ὑφιστάμενος εὐθαιριῶς, οὔτε τὸ σῶμα πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἐδιατυθμάνος, ἀλλὰ τριψῆ περισσῶν μαρατούμενος.

VII. Πάλιν δέ ποτε φασίν ἐκπειθτος αὐτοῦ,
καὶ ἀπιόντος οἰκαδε συγκεκαλυμμένου καὶ βαρέως φέν-
ροντος, ὑπακολουθῆσαι Σάτυρον, τὸν ὑποχριτὴν,
ἐπιτήδειον δύτα, καὶ συνελθεῖν. Ὁδυρομένου δὲ
τοῦ Δημοσθένους πρὸς αὐτὸν, διὰ πάντων φιλοπο-
νώτατος ὡν τῶν λεγοντῶν, καὶ μικρὸν δέων κατανα-
λοκέται τὴν τοῦ σώματος ἄκμὴν εἰς τοῦτο, χάριν
οὐκ ἔχει πρὸς τὸν δῆμον, ἀλλὰ κραππαλῶντες ἀνθρώ-
ποι ναῦται καὶ ἀμαθεῖς ἀκούονται καὶ κατέχουνται τὸ
βῆμα, παρορθαῖται δ' αὐτὸς· Ἀληθῆ λέγεις, ὡς Δη-
μοσθένες, "φάναι τὸν Σάτυρον", ἀλλ' ἐγὼ τὸν αἴτιον
ἰάσομαι ταχέως, ἂν μοι τῶν Εὐρυπίδου τινὰ δή-
σσαν, ή Σοροκλέους; ἐθελήσῃς εἶπεν ἀπὸ στόμα-
τος. "Εἰπόντος δὲ τοῦ Δημοσθένους μεταλαβόντα
τὸν Σάτυρον, οὐτω πλάσαι καὶ διεξελθεῖν ἐν ἥτει
πρέποντι καὶ διαθέσει τὴν αὐτὴν ὁῆσιν, φίσιν δὲ
ἔισθαν τῷ Δημοσθένει φανῆναι. Πεισθέντα δέ, διον
δὲ τῆς ὑποκρίσεως τῷ λόγῳ κόσμον καὶ χάριτος πρόσ-
ιστι, μικρὸν ἡγήσασθαι καὶ τὸ μηδὲν εἶναι τὴν ἀσκη-
σιν, ἀμειλοῦνται τῆς προφροδᾶς καὶ διαθέσιως τῶν λε-
γομένων. Ἐκ τούτου κατέγειτον μὲν οἰκεδομῆσας
μελετηρήριον, δὲ δὴ διεσώζετο καὶ καθ' ἡμᾶς. ἐπ-
ταῦθα δὲ πάντως μὲν ἐκάστης ἡμέρας προσιδῆται
πλάττειν τὴν ὑποκρισιν, καὶ διαπονεῖν τὴν φωνὴν
πολλάκις δὲ καὶ μῆνας ἔξῆς δύο καὶ τρεῖς συνοικεῖν;
ξυρούμενον τῆς κεφαλῆς θάτιρον μέρος, ὑπέρ τοῦ
μηδὲ βουλομένῳ πάντι προελθεῖν ἐνδέχεσθαι δεῖ αὐ-
σχύνην.

VIII. Όν μήν ἄλλα και τάς πρός τὸν ὑπότοις
 ἴντεύξεις καὶ λόγους και ὀποχολίας ὑποθέσις ἐποκεῖ-
 το και ἀφορμάς τοῦ φιλοπονεῖν. Ἀπαλλαγεῖς γάρ
 αὐτῶν, τάχιστα κατέβαινεν εἰς τὸ μελετητήριον, και
 διεξῆν τάς τε πράξεις ὅραξης και τοὺς ὑπέρ αὐτῶν
 ἀπολογισμούς. Ετι δὲ τοὺς λύγους, οἵς παρέτυχε
 λεγομένοις, ἀναλαμβάνειν εἰς δανιδὸν, εἰς γνώμας
 ἀνῆγε και περιόδους· ἀπανορθώσις τε παντοδα-
 πᾶς και μεταφράσεις ἐκδιηγούμενεις τῶν εἰρημένων ὡφ
 δέσφου πρὸς αὐτὸν, η ἥνφ' αὐτοῦ πάλιν πρὸς ἄλλον.
 Εκ τούτου δέδειν εἶχεν ὡς οὖν εὐφυῆς ὅν, ἀλλ',
 ἐκ πόνου συγκειμένη δεινότητις και δυνάμεις χρόμα-
 νος. Εδόκει τε τούτου σημεῖον εἶναι μέγιστη, τὸ μὴ
 φράσθαις ἀκοῦσαι τινα Δημοσθένους ἐπὶ παιδοῦ λέγον-
 τος, ἀλλὰ και παθήματον ἐγ ἀκαλησίης πολλάκις τοῦ
 δήμου καλοῦντος δρομαστὶ, μὴ παρελθεῖν, εἰ μὴ
 τόχες πεφρούτινος και παρεσκευασμένος. Εἰς τοῦτο
 ἄλλοι τε πολλοὶ τῶν δημάγωγῶν ἔχλειναισον αὐτὸν,
 και Πυθέας ἐπισκέψασθαι εἰλυχνίαν ἔφησεν δέειν
 αὐτοῦ τοῦ ἐνθυμήματα. Τούτον μὲν οὖν ἡμείψατο
 πικρῶς δ Δημοσθένης. „Οὐ ταῦτα γάρ,“ εἶπεν, „ἔμει
 και σοι, οἱ Πυθέα, δ λύχνος σύνοιδε.“ Πρὸς δὲ τοὺς
 ἄλλους οὐ παντάπασιν ἦτορος, ἀλλ' οὔτε γρά-
 φας, οὔτε διγραφα κομιδῇ λέγειν ὡμολόγει. Και
 μάντοι δημοτικὸν ἀπέφαινεν ἀνδρα, τὸν λέγειν με-
 λετῶντα. Θεραπείας γάρ εἶναι τοῦτο δήμου πα-
 ρασκευήν· τὸ δ', δπας ἔξουσιν οἱ πολλοὶ πρὸς τὸν
 λόγον, ἀφρογνωστοῖς, ὀλιγαρχικοῖς, και βίῃ μᾶλλον,

ἢ πενθοῦ; προυΐκοτος. Τῆς δὲ πρὸς κάμψην ἀπολύματος
αὐτοῦ καὶ τοῦτο ποιῶντας υημεῖον, ὅτι Λημάδης
μὲν ἐκείνῳ θορυβηθέντες πολλάκις ἀναστὰς ἐκ προ-
ζέφου συνεῖπεν, ἐκεῖνος δὲ οὐδέποτε Λημάδη.

IX. Πόθεν οὖν, φαῖη τις ἄν, διασκέψης πρὸς τὴν
ἐν τοῖς λόγοις τόλμαν Θεομασιώτατον ἀπεκάλει τὸν
ἄνδρα; πῶς δὲ Πέθων, τῷ Βυζαντίῳ, Θρασυνομέ-
νῳ καὶ ὁροντεῖ πολλῷ κατιστὼν Ἀθηναῖν, ἀναστὰς
μόνος ὀπεῖπεν, ἢ Λαμάχου τοῦ Μυρόφηρατον γεγρα-
φότος ἐγκώμιον Ἀλεξάνδρον καὶ Φιλέππου, τῶν βα-
σιλέων, ἐν φοιλάτῃ Θηβαίονς καὶ Οἰνυθίους εἰρή-
κε κακῶς, καὶ ἀναγνώσκοντος Οἰνυπιάστη, παρε-
ναστάς, καὶ διεξέλθων μεθ' ἵστορίας καὶ ἀποδεί-
ξεως, δοσα Θηβαίοις καὶ Χαλκιδεῦσι τὸ πάθος καλά
πρὸς τὴν Ἑλλάδα, καὶ πάλιν, δυων αἴτιοι κακῶν
χαρακτησιν οἱ κολακεύοντες Μακιδόνας, οὕτως ἐπέ-
ατρεψα τοὺς παρθένας, ἀστε δύσαστι τῷ θερύβῳ
τὸ σοφιστὴρύ πακεδύναι τῆς πανηγύρεως; Μᾶλλον δο-
κινόν δικαιόρο τοῦ Περικλέους τὰ μὲν ὄκλα μὴ πρὸς αὐ-
τὸν ἡγήσασθαι, τὸ δὲ πλάσμα καὶ τὸν σχηματισμὸν
αὐτοῦ, καὶ τὸ μὴ ταχέως, μηδὲ παρὲ παπέδε, ἐκ τοῦ
παρισταμένου λέγειν, ἀπόρο ἐκ τούτων μεγάλου γε-
γονότος, ζηλῶν καὶ μιμούμενος, οὐ πάντα προθεσμα-
τὴν ἐν τῷ πατρῷ δόδαν, οὐδὲ ἐκ τύχη πολλάκις ἔπειτα
εἴναι ποιεῦθαι τὴν δύναμιν. Εἶπεν τόλμαν γε αὐτὸς
θάρσος οἱ λεχθέντες ὑπὸ αὐτοῦ λόγου τῶν γραφέ-
των μᾶκλον ἐίχον, εἴ τοι δεῖ πιστεύειν Εραστούθεντα,
καὶ Λαμαχέριῳ τῷ Φακηρῷ, καὶ τοῦτο μητεποτε.

Ἐρατοσθένης μὲν φησιν αὐτὸν ἐν τοῖς λόγοις πολλαχοῦ γεγονέναι παράβαχον· διὸ Φαληρεὺς τὸν ἄμμετρον ἐκτίνον ὅρκον ὀδύσσει ποτὶ πρὸς τὸν ὅρμον, ἀσπερ ἐνθουσιῶντα·

Μὰ γῆν, μὰ κρήνας, μὰ ποταμὸν, μὰ νέρπαν.

— τῶν δὲ πομπῶν διὰ μέν τις αὐτὸν ἀποκαλεῖ διωποπερπερήθραν· διὸ παρασκώπτων, ὡς χρώμενον τῷ ἀντιθέτῳ, φῆσιν οὐτεις·

Ἀπλαβίν, δεσποιοῦ Λαρίσιον. Ἀγάπης γάρ

Τὸν φίλμα τούτο παραλαβὼν Αημοσθίνης.

ἐκτὸς εἰ μὴ τὴν Δία πρὸς τὸν ὑπὲρ Ἀλεογῆσου λόγον διαγεφάνης καὶ τοντὶ πέποιχεν, ἢν Αθηναῖοις Αημοσθίνης συνεβούλευε μὴ λαμβάνειν, ἀλλ' ἀπολαμβάνειν παρὰ Φιλέππουν.

X. Πλὴν τὸν γε Αημάδην πάντες ὁμολόγουν τῇ φύσει χρώμενον ἀνίκητον εἶναι, καὶ παραφέρειν αὐτοσχεδιάζοντα τὰς τοῦ Αημοσθένους σκέψεις καὶ παραποτενάς. Ἀφίστων δ', διὰ Χίος, καὶ Θεοφράστου τιγάδοξαν ἴστιν φημε περὶ τῶν ὁρηθρῶν. Ἐρωτηθέντα γηρό, διποῖς τις αὐτῷ φαίνεται φήτωρ διὰ Αημοσθένης, εἰπεῖν „Ἄξιος τῆς πόλεως“ διποῖος δὲ Αημάδης· „Γρέρ τὴν πόλιν.“ Ο δ' αὐτὸς φιλόσοφος Πολύευκτον ἴστορεῖ τὸν Σφήγγιον, ἔνα τῶν τότε πολιτευομένων Αὐτήνησιν, ἀποφαίνεσθαι, μέγιστον μὲν εἶναι φήτωρ Αημοσθένη, διτατώτατον δὲ εἰπεῖν Φωκίωνα πλεῖστον γάρ εὐ βραχυτάτη λέξει νοῦν φαρέσθαι. Καὶ μέντοι καὶ τὸν Αημοσθένη φασὶν αὐτὸν, δισάκις ἀντερῶν αὐτῷ Φωκίων ἀραβαῖγοι, λέγειν πρὸς τοὺς συν-

άθετος· „Η τῶν ἐμῶν λόγων ποκίς ἀνίσταται.“ Τοῦτο μὲν οὖν ἄδηλον εἶτε πρὸς τὸν λόγον τοῦ ἀνδρὸς διημοσθένης, εἴτε πρὸς τὸν βίον καὶ τὴν δόξαν ἐπεπόνθι, πολλῶν πάρυ καὶ μακρῶν περιβόδων ἐν ὁῆμα καὶ νεῦμα πάντων ἔχοντος ἀνθρώπου χωριώτερον ἄγούμενος.

XI. Τοὺς δὲ σωματικοῖς ἐλαττώμασι τοιαύτῃ ἐπῆγεν ἀνησκητιν, ὡς δὲ Φιληρεὺς Δημήτριος ἴστορεῖ, λέγοις αὐτῷ Διημοσθένους ἀκούειν προσβήτου γεγονότος· τὴν μὲν ἀτάφειν καὶ τραυαλφεῖται τῆς γλώττης ἐκβιάζεσθαι καὶ διαρράφειν· εἰς τὸ στόμα φύφοντος λαμβάνοντα, καὶ ὅστεις ἄμα λέγοντα· τὴν δὲ φωνὴν ἐν τοῖς δρόμοις γυμναῖζεσθαι καὶ ταῖς πρὸς τὰ σιμὰ προσβάσεις, διαλεγόμενον, καὶ λόγους τινάς, ὡς σιμχούς, ἔματα τῷ πνεύματι πάχνεντα προφρέρομενον· εἶναι δὲ αὐτῷ μέχι κάτοπτρον οἶκοι, καὶ πρὸς ταῦτα τὰς μελέτας ἐξ ἐναντίας ἴστάμενον περαιώνειν. Λέγεται δὲ, ἀνθρώπου πρόσεξελθόντος, δεομένου συνηγορίας, καὶ διεξιόντος, ὡς ὑπό του λάβοι πληγάς· „Ἄλλὰ σὺ γε,“ φάναι τὸν Δημοσθένη, „τούτων, ὃν λέγεις, οὐδὲν πέπονθας.“ Ἐπιτείκαντος δὲ τὴν φρεστὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ βοῶντος· „Ἐγὼ, Δημόσθενες, οὐδέν πέπονθα;“ „Νῆ Δία,“ φάναι, „γῦν ἀκούων φωνὴν ἀδικούμενου καὶ πεπονθότος.“ Οὕτως φέτο μέγα πρὸς πίστιν εἶναι τὸν τόνον, καὶ τὴν ὑπόκρισιν τῶν λεγόντων. Τοὺς μὲν οὖν πολλοῖς ὑποκρινόμενος ἥρεσκε θαυμαστῶς· οἱ δὲ χαρίεντες ταπεινόν ἔχοντο καὶ ἀγενής αὐτοῦ τὰ πλάσμα καὶ μαλακόν, ὡς καὶ Δη-

μήτροις οὐκ θαληφεύς ἔσται. Λίσταντα δέ φασιν "Πρωτόποες", ἐρωτηθέντα πορί τῶν πάλαι φητέρων ποιεῖ τῶν καθ' αὐτὸν, εἰπεῖν, ὡς ἀκούντων μὲν ἄντις ἴδιαντα φασεν ἐκείνους εὐνόμωντος καὶ μηγαλωπετῶντος τῷ δῆμῷ διαλεγομένους· ἀναγινωσκόμενοι δέ οἱ Δημοσθένους λόγους πολὺ τῇ κατασκευῇ ποιεῖν διεφέρουσιν. Οὐ μὲν οὖν γεγεννημένοι τῶν λόγων δια τὸ αὐταπήρων πολὺ ποιεῖν ἔχονται, τί ἂν λόγοι ποιεῖν δὲ ταῖς ἀπαντήσεσι ταῖς παρὰ τὸν παιδὸν ἔχοντα ποιεῖν τῷ γελοίῳ. Δημάδου μὲν γαρ εἴπεντος „Ἐμὲ Δημοσθένης, ηὗ τὴν Ἀθηνᾶν“ „Δῆτη, εἶπεν, ηὔ Αθηνᾶν πρώτην ἐν Καλυκῷ μοικύνοντα εἰρήθη.“ Πέρος δὲ τὸν κλέπτην, ὃς ἐπεναλέπειο Χαλκοῦς, καὶ αὐτὸν εἶς τοῦς ἀγριουγίας αὐτοῦ καὶ γενετογραφίας παρέμενον τούτον.

„Θέλω, εἶπεν, ὅτι σε λατεῖ λίγοντας ταῦτα.
 Σημεῖς δέ, ωἱ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θαυμάζετε τοὺς γενεράτες πλεοτάς, διτον τοὺς μὲν πλεότες χαλκοῖς, τοὺς δὲ τοίχους πηλίνους ἔχωμεν.“ Ἀλλά περὶ μέταποταν ποιέπερ ἔτι πλείου λόγους ἔχοντες ἀποτελεῖν τοις οὐρανοῖς· τόν δέ ἄλλον αὐτοῦ πρότον, ποιεῖ τὸν Φανταστικόν πολέμου καὶ τῆς πολεοτοις Θεωρίαν διατείνειν ἔστιν.

XII. "Θρησκευτοὶ μὲν οὖν ἔτι τὸ πρόσωπον τοῦ ποντικοῦ, τοῦ Φανταστοῦ πολέμου συνεστῶτος, ὡς αὐτὸς τε φημεὶ, ποιεῖ λαβάνην ἔστιν ἀπὸ τῶν Φανταστῶν θρησκευομένην. Άλλο μὲν γάρ, ἥδη διαποτερευμένων ἐκείνων, γραμμάσι, εἰς δέ προσεβύτατα τῶν ἔργωνται προμηθεῖσαι ἀποστολαί. Δίκτος δέ ἔστι ποιεῖ ποτὲ Μανδύαν πο-

φασκενασάμενος τίπειν δίκην, δόνο μὲν ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς γεγονὼς ἔτη, μηδέπω δ' ἔχων ἴσχὺν ἐν τῇ πολιτείᾳ, μηδὲ δόξαιν. "Ο καὶ μάλιστά μοι δοκεῖ δεῖσαι, ἐπ' ἀργυρίῳ καταθέσθαι τὴν πρόδει τὸν ἄνθρωπον ἔχθραν.

Οὐ γάρ τι γλυκύθυμος ἀνὴρ ἡν, οὐδὲ ἀγανόφεν, ἀλλ' ἔντονος καὶ βίαιος περὶ τὰς ἀμύνας. Ὁρῶν δ' οὐ φαῦλον, οὐδὲ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἔργον, ἀνδρεας καὶ πλούτῳ, καὶ λόγῳ, καὶ φίλοις εὖ πεφραγμένον παθελεῖν, τὸν Μειδίαν, ἐνέδωκε τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ δεομένοις. Άι δὲ τριαχλίαι καθ' ἕστεδες οὐκ ἀν μοι δοκοῦσι τὴν Δημοσθένους ἀμβλύναι πιθίαν, ἐπεζούτος καὶ δυναμένου περιγενέσθαι. Λεβών δὲ τῆς πολιτείας καλὴν ὑπόθεσιν, τὴν πρόδει Φιλίππον ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων δικαιολογεῖν, καὶ πρόδει ταύτην ἀγωνιζόμενος ἀξίως, τιχὺ δόξαν ἔσχε, καὶ περιβλεπτος ὑπὸ τῶν λόγων ἥρθη καὶ τῆς παρόδησίας. ὅστις θαυμαίεσθαι μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι, Θεραπεύεσθαι δ' ὑπὸ τοῦ περγάλου βασιλέως, πλεῖστον δ' αὐτοῦ λόγον εἶναι παρὰ τῷ Φιλίππῳ τῶν δημαγωγούντων, δμολογεῖν δὲ καὶ τοὺς ἀπεχθαγομένους, διτι πρόδει ἔνδοξον αὐτοῖς ἄνθρωπον δ' ἀγών εστι. Καὶ γὰρ μίσχιστος καὶ Τπεφέδης τοιαῦτα ὑπὲρ αὐτοῦ κατηγορεῦντες εἰρήνασιν.

XIII. "Οθεν οὐκ οἴδε", δπως παρέστη Θεοπόμπῳ λόγειν, αὐτὸν ἀβέβαιον τῷ τρόπῳ γεγονέναι, καὶ μήτε πρόδημος, μήτ' ἄνθρωποις, πολὺν χρόνον τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν δυνάμενον. Φαίνεται γὰρ, εἰς ἣν

ἀπὸ ἀρχῆς τῶν πραγμάτων μερίδα καὶ τάξιν αὐτὸν ἐν
τῇ πολιτείᾳ κατέστησε, ταύτην ἄχρι τέλους διαφυ-
λάξας, καὶ οὐ μόνον ἐν τῷ βίῳ μὴ μεταβαλθείος,
ἀλλὰ καὶ τὸν βίον ἐν τῷ μὴ μεταβιλέσθαι προσέμενος.
Οὐ γάρ, ὡς Δημάδης, ἀπολογούμενος διὰ τὴν ἐν τῇ
πολιτείᾳ μεταβολὴν, ἔλεγεν· αὐτῷ μὲν αὐτὸν τάνα-
τια πολλάκις εἰρηκέναι, τῇ δὲ πόλει μηδέποτε· καὶ
Μελάνωπος, ἀντιπολιτευόμενος Καλλιστράτῳ, καὶ
πολλάκις ὑπὸ αὐτοῦ χρήματι μετατιθέμενος, εἰώθει
λέγει πρὸς τὸν δῆμον· „Ο μὲν ἀνὴρ ἔχθρος, τῷ δὲ τῆς
πόλεως νικάτῳ συμφέρον·“ Νικόδημος δὲ, δὲ Μεσσή-
νιος, Κασάνθρῳ προστιθέμενος πρόστερον, εἰτὲ αὐτοῖς
θηρέψ τοῦ Δημητρίου πολιτευόμενος, οὐκ ἔφη τάναγ-
τια λέγειν· ἀεὶ γάρ εἶναι συμφέρον ἀκροσθαῖς τῶν
χρατούντων· οὕτω καὶ περὶ Δημοσθένους ἔχομεν εἰ-
πεῖν, αἷς ἐκτρεπομένου καὶ πλογιδίζοντος, ἦ φασκήν,
ἢ πρᾶξιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐφ’ ἕνδει καὶ ἀμεταβλήτου δια-
γράμματος τῆς πολιτείας ἔνα τόνον ἔχων ἐν τοῖς
πράγμασιν ἀεὶ διετέλεσε. Παγαλτίος δὲ, δὲ φιλόσο-
φος, καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ φησίν οὕτω γεγράφθαι
τοὺς πλείστους, ὡς μόνου τοῦ καλοῦ δι’ αὐτὸν αἴρε-
τον ὕγιος, τὸν περὶ τὸν στεφάνου, τὸν καὶ Δριστο-
κράτους, τὸν ὑπὲρ τῶν ἀτελειῶν, τοὺς Φιλοππικούς·
ἴνι οὖς πᾶσιν οὐ πρὸς τὸ ἥδιστον, ἦ δάστον, ἦ λυ-
σιτελέστατον, ἄγει τοὺς πολίτας, ἀλλὰ πολλαχοῦ τὴν
ἀσφάλειαν καὶ τὴν σωτηρίαν οὔτεται δᾶν ἐν δευτέρᾳ
τάξει τοῦ καλοῦ ποιεῖσθαι καὶ τοῦ πρόποντος· ὡς,
εἴγε τῇ περὶ ταῖς ὑποθέσεις αὐτοῦ φιλοτεμίᾳ καὶ τῇ

τῶν λόγων εὐχετήσα παρῆν ἀνδρεῖα τε πολεμιστήφιος,
καὶ τὸ καθαρῶς ἔκαστα πράττειν, οὐκ ἐν τῷ κατὰ
Μαιροκλέα, καὶ Πολύευκτον, καὶ ‘Τρεφίδην, ἀριθμῷ
τῶν ὄντοφων, ἀλλ᾽ ἦτο μετά Κίμωνος, καὶ Θουκυ-
δίδου, καὶ Περικλέους, ἃξιος ἦν τιθεσθαι.

XIV. Τῶν γοῦν κατ' αὐτὸν δὲ Φωκίων, οὐκ ἐπαι-
τούμενης προϊτάμως πολιτείας, ἀλλὰ δακτὺν μα-
κεδονίζειν, διατρέψας δὲ ἀνδρεῖαν καὶ δικαιοσύνην οὐδὲν
αὐδαμοῦ χείρων ἔδοξεν Ἐφιάλτον, καὶ Ἀριστείδου,
καὶ Κίμωνος, ἀνὴρ γεγονόθαι. Δημοσθένης δὲ, αὐτὸν
ἄντας ἐν τοῖς δπλοῖς ἀξιόπιστος, ὡς φησιν δὲ Δημήτριος,
οὐδὲ πρὸς τὸ λαμβάνειν παντάπαιων ἀποχιροφέρετος,
ἀλλὰ τῷ μὲν παρὰ Φιλίππου καὶ Μακεδονίας ἀνάλο-
γος ὡν, τῷ δὲ ἀνωθεν ἐκ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων
ἐπιβατός γρουσίῳ γεγονός καὶ κατεπελυσμένος, ἐπαι-
τεῖσαι μὲν ἵκανώτατος ἦν τὰ τῶν προγόνων παλλὰ, μη-
μόσασθαι δὲ οὐχ δύοισι. Ἐπεὶ τοὺς γε καθ' αὐτὸν
ἔφτορες, (ἴσης δὲ λόγου τιθεμαι Φωκίωνα,) καὶ τῷ
βίῳ παρῆλθε. Φαίνεται δὲ καὶ μετὰ παρθένεις μά-
λιστα τῷ δῆμῳ διαλεγόμενος, καὶ πρὸς τὰς ἐπιθυ-
μίας τῶν πολλῶν διατιτείνων, ποὺ τοῖς ὑμετέρημασιν
αὐτῶν ἐπιφυθμένος, ὡς ἐκ τῶν λόγων λαβεῖν ἐστιν.
Ἴστορεῖ δὲ καὶ Θεόπομπος, διει, τὸν Ἀθηναῖον ἐπί-
τικα προβαλλόμενων αὐτὸν κατηγορίσαν, ὡς οὐχ ὑπή-
ποντες, Θορυβούντων, ἀναστὰς εἶπεν· „Τιμᾶς ἐμοί, ἂν
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, συμβούλῳ μὲν, καὶ μὴ θάλλητε,
χρῆσθε συμφάντῃ δέ, οὐδὲ ἐάν θέλητε.“ Σφέδησ
δέ ἀριστοκρατικὸν αὐτοῦ πολέμουνα καὶ τὸ περὶ Ἀρ-

ταφῶντος· δὸν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀφιθένται συλλαβῶν, ἐπὶ τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν παρήγαγε, καὶ παρ' οὐδὲν τὸ προσκρόῦσαι τῷ δῆμῳ Θέμενος, ἔλεγχεν ὑπεσχημένον Φιλίππῳ τὰ νεώρια ἐμπρήσειν· καὶ παραδοθεῖς δὲ ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς βουλῆς ἀπέθανε. Κατηγόρησε δὲ καὶ τῇς ιερείας Θεωρίδος, ὃς ἀλλα τε ὁρᾶντος πολλὰ, καὶ τοὺς δούλους ἔξαπτάν διδασκούσης· καὶ θανάτου αμησάμενος ἀπέκτεινε.

XV. Λέγεται δὲ καὶ τὸν κατὰ Τιμοθέου, τοῦ στρατηγοῦ, λόγον, φῶντα μενοντας Ἀπολλόδωρος εἴλε τὸν ἄνθρακα τοῦ ὄφλημπτος, Ιημοσθένης γρύψαι τῷ Ἀπολλόδωρῳ, καθάπερ καὶ τοὺς πρός Φορμίωνα καὶ Στρατηγῶν, ἵφ' οὓς εἰκότως ἥδεξησε. Καὶ γάρ Φορμίων ἡγωνίζετο λόγῳ Ιημοσθένους πρός τὸν Ἀπολλόδωρον, ἀτέχνως, καθάπερ ἐξ ἐνδοῦ μαχαιροπωλίου, τὰ κατ' ἄλληλον γχνιφίδια πωλοῦντος αὐτοῦ τοῖς ἄττιθέσιοις. Τῶν δὲ δημοσίων, δὲ μὲν κατ' Ἀγδροτίωνος, καὶ Τιμοκράτιον, καὶ Ἀριστοκράτους, ἐτέλους γράφησαν, οὕπω τῇ πολιτεύῃ προστελλούσθορος. Βοκεῖ γὰρ δυοῖν, ἡ τριῶν, δέοντα ἔτη τριάκοντα γεγονός ἐξενεγκεῖν τοὺς λόγους ἱκέτους· τὸν δὲ κατ' Ἀριστογείτονος αὐτὸς ἡγονίσατο, καὶ τὸν περὶ τῶν ἀτταλεῖων, διὰ τὸν Χαβρίου παῦδα. Κτήσιππον, ὃς φησιν αὐτὸς· ὡς δὲ ἔνιαι λέγουσι, τὴν μητέρα τοῦ νεανίσκου μνώμενος. Οὐ μὴν ἔγημε ταύτην, ἀλλὰ Σαμιὰ τικὶ συνράκησεν, ὃς ἴστορει Ιημήτριος ὁ Μάγνης ἐν τοῖς περὶ στρατόμαρτιν· Οὐ δὲ κατ' Αἰσχίου τῆς

παραπρεσβείας, ἄδηλον, εἰ λέλεκται. Καί τοι φησίν
Ίδομενεὺς, παρὰ τριάκοντα μῆνας τὸν Αἰσχύνην ἀπο-
φυγεῖν. Ἀλλ' οὐκ ἔοικεν οὕτως ἔχειν τάληθες, εἰ δὲ
τοῖς περὶ στεφάνου χειραμμένοις ἐκατόνταρ- λόγοις
τεκμαίρεσθαι. Μέμνηται γὰρ οὐδέτερος αὐτῶν εὐαφ-
γῶς, οὐδὲ τρανῆς, ἐκείνου τοῦ ἀγῶνος, ὃς ἄχρε
δίκης προελθόντος. Ταυτὶ μὲν οὖν ἔτεροι διακριοῦ-
σι μᾶλλον.

XVI. Ἡ δὲ τοῦ Δημοσθένους πολιτεία φανερά
μὲν ἦν, ἔτι καὶ τῆς εἰρήνης ὑπαρχούσης, οὐδὲν ἐστιν-
τος ἀνεπιτίμητον τῶν πραττομένων ὑπὸ τοῦ Μακε-
δνος, ἀλλ' ἐφ' ἐκάστῳ ταράττοντος τοὺς Ἀθηναί-
ους, καὶ διακαίουντος ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον. Λίδ καὶ
παρὰ Φιλίππῳ πλιῦτος ἦν λόγος αὐτοῦ, καὶ ὅτε
πρεσβεύων δέκατος ἦκεν εἰς Μακεδονίαν, ἥκουσε μὲν
πάντων Φίλιππος, ἀντεἶπε δὲ μετὰ πλείστης ἐπιμ-
λείας πρὸς τὸν ἐκείνου λόγον. Οὐ μὴν ἐν γε ταῖς
ἄλλαις τιμαῖς καὶ φιλοφροσύναις δμοιον αὗτὸν τῷ
Δημοσθένει παρεῖχεν, ἀλλὰ προσήγετο τοὺς περὶ
Αἰσχύνην καὶ Φιλοκράτην μᾶλλον. Ὁθεν ἐπαινούσ-
των ἐκείνων τὸν Φίλιππον, ὃς καὶ λέγειν δυνατώτε-
τον, καὶ κάλλιστον ὄφθηγει, καὶ νὴ Δία συμπιεῖν
ἴκανώτατον, ἡγαγκάζετο βιακατένων ἐπισκώπτειν, ὃς
τὸ μὲν σοφιστοῦ, τὸ δὲ γυναικός, τὸ δὲ σπαγγιᾶς
εἵη, βασιλέως δ' οὐδὲν ἐγκώμιον.

XVII. Ἐπεὶ δ' εἰς τὸ πολεμεῖν ἔρδεπε τὰ πρά-
γματα, τοῦ μὲν Φιλίππου μὴ δυναμένου τὴν ἥσυ-
χλαν ἄγειν, τῶν δ' Ἀθηναίων δύειρομένων ὑπὸ τοῦ

Ἀημοσθόνους, πρῶτον μὲν εἰς Εὐβοίαν ἐξάρμησε τοὺς Ἀθηναίους καταδεύσουλωμένην ὑπὸ τῶν τυράννων Φιλέππων· καὶ διαβάντες, ἐκείνου τὸ ψήφισμα γράψατος, ἐξῆλασαν τοὺς Μακεδόνας. Λεύτερον δὲ Βεζαντίοις ἐβοήθησε καὶ Περινθίους ὑπὸ τοῦ Μακεδόνος πολεμουμένοις, πεισας τὸν δῆμον, ἀφέντα τὴν ἔχθραν, καὶ τὸ μεμνῆσθαι τῶν περὶ τὸν συμμοχικὸν ἡμιστημένων ἐκείροις πόλεμον, ἀποστᾶλαι δύναμιν αὐτοῖς, ὥφετος δὲ σώθησαν. Ἐπειτα πρισβεύσαντες καὶ διαλεγόμενος τοῖς Ἑλλησι, καὶ παροξύνων, συνεστησε, πλὴν ἀλίγων, ἄπαντας ἐπὶ τὸν Φιλέππον· ὅστις σύνταξιν γενέσθαι πιέσσων μὲν μυρίων καὶ πεντακιλίων, ἵππων δὲ δισκιλίων, ἄνευ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων, χρήματα δὲ καὶ μισθοὺς τοῖς ἑάνοις εἰσφέρεσθαι προθύμως. Ὁτε καὶ φῆσε Θεόφραστος, ἀξιούντων τῶν συμμάχων δρισθῆναι τὰς εἰσφορὰς, εἰπεῖν Κραβύλον, τὸν δημαγωγὸν, ὃς οὖν ταταγμένα σιτεῖται πόλεμος. Ἐπηρμένης δὲ τῆς Ἑλλάδος πόδες τὸ μέλλον, καὶ συνισταμένων κατ' ἔθνη καὶ πόλεις Εὐβοίαν, Ἀχαιῶν, Κορινθίων, Μεγαρέων, Λευκαδίων, Κερκυραίων, δὲ μέγιστος ὑπελείπετο τῷ Αημοσθένῃ τῶν ἀγώνων, Θηβαίους προσαγαγόσθαι τῇ συμμοχῇ, χώραν τε σύνορον τῆς Αττικῆς καὶ δύταμιν ἐγαγόντιον ἔχοντας, καὶ μάλιστα τότε τῶν Ἑλλήνων εὐδοκμοῦντας ἐν τοῖς δπλοῖς. Ἡν δέ οὖν δάδιρη ἐπὶ προσφάτοις εὐεργετήμαστο τοῖς περὶ τὸν Φωκικὸν πόλεμον τετιθασσευμένους ὑπὸ τοῦ Φιλέππου μεταστῆσαι τοὺς Θηβαίους, καὶ μάλιστα ταῦς

διὰ τὴν γειτνίασιν ἀψιμαχίας ἀναβαινομένων ἐκά-
στοις τῶν πολεμικῶν πρὸς ἄλληλας διαφορῶν ταῖς
πόλεσιν.

XVIII. Οὐ μὴν ἄλλ' ἐπεὶ Φιλιππος, ὑπὸ τῆς πε-
ρὶ τὴν Ἀμφισσαν εὐτυχίας ἐπορθμένος, εἰς τὴν Ἑλά-
σσιαν ἔξαιφνης ἐρέπεσε, καὶ τὴν Φωνίδα κατέσχεν, ἐκ-
πεπληγμένων τῶν Ἀθηναίων, καὶ μηδενὸς ἴσολμῶστος
ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ βῆμα, μηδὲ ἔχοντος, διὰ χρῆ λέ-
γειν, ἄλλ' ἀποφίας οὖσης εἰς μέσῳ καὶ σωπῆς, παρελθὼν
μόνος δὲ Δημοσθένης, συνεβούλευς τῶν Θηβαίων ἔχε-
σθαι· κατὰ τὰλλα παραθαρέόντας καὶ μεταθερίσας,
ῶσπιρος εἰώθει, τὸν δῆμον ταῖς ἐπιτοιν, ἀποστάλη
πρεσβευτὴς μεθ' ἐτέρων εἰς Θήβας. Ἔπειμι φε δὲ καὶ
Φίλιππος, ὡς Μαρσύας φησίν, Ἀμύνταν μὲν καὶ Κλέ-
αρχον, Μακεδόνας, Διόχον δὲ καὶ Θρασύδαιον, Θεο-
σαλοὺς, ἀντεργοῦντας. Τὸ μὲν οὖν συμφέρον οὐ δι-
φυγε τοὺς τῶν Θηβαίων λογισμοὺς, ἄλλ' ἐν δύμασιν
ἔκαστος εἶχε τὰ τοῦ πολέμου δεινά, ἔτι τῶν Φωκικῶν
τραχυμάτων γεαρῶν παραμενόντων. Η δὲ τοῦ δήτορος
δύναμις, ὡς φησι Θεόπομπος, ἐκριπτίζοντα τὸν θυ-
μόν αὐτοῖν, καὶ διπλαίοντα τὴν φιλοτιμίαν, ἐπεικό-
τησε τοῖς ἄλλοις ἀπασιν· ἀστ' εἰς φθίσαν καὶ λογι-
σμὸν καὶ χάριν ἐκβαλεῖς αὐτοὺς, ἐνθουσιῶντας διὰ
τοῦ ἀδύον πρὸς τὸ καλόν. Οὕτω δὲ μέγα καὶ λαμ-
πρὸν ἐφάνη τὸ τοῦ δήτορος ἔργον, ὥστε τὸν Φί-
λιππον εὗθὺς ἐπιπηρυκεύσθαι, δεδμενον εἰρήνης,
δρεθῆν δὲ τὴν Ἑλλὰδα γενέσθαι, καὶ συνεζαγόστηντα
πρὸς τὸ μελλον, ὑπηρετεῖν δὲ μὴ μόνον τῶν στρατη-

γεὺς τῷ Αημοσθέτει ποιεῦντας τὸ προσταττόμενον, ἀλλὰ καὶ τοὺς Βοιωτάρχας, καὶ διεκάνθαι τὰς ἐκ-
κλησίας ἀπάσις οὐδὲν ἡτού ὥπ' ικείου τοῖς τὰς
Θηβαίων, ἢ τὰς Ἀθηναῖς, ἀγαπωμένος πιστὸς ἀμ-
φοτέροις καὶ δυναυγεύοντος, οὐκ ἀδέκαιος, οὐδὲ παρ'
ἀξιῶν, ἀπέρι πτοφαίνεται Θεοφορόπος, ἀλλὰ καὶ
πάνυ προσηκόντας.

XIX. Τύχη δέ τις δύοις δαιμόνοις, ἵνα πι-
ριφορᾶς πραγμάτων εἰς ἐκεῖνο παρόν συμπεράνου-
σα τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος, ἴνα τοις δασ τοῖς
πρωτερομένοις, καὶ πολλὰ σημεῖα τοῦ μέλλοντος ἀνα-
φαίνειν, ἐν οἷς ἡ τε Πυθία δεινὴ προβοφαινει μετ-
τεύματα, καὶ χρησιμὸς ἥδετο παλαιὸς ἐπ τῶν Σιρυλ-
λεών.

Τῆς ἵκε Θερμάδοντι μάχης ἀπάντευθε γενούμενη,
Αἴτιὸς ἐν τοφάσσι αὐτὸν φέρει Θηγανούσα.

Κλαίει ἡ τικηθεῖσα, ὃ δὲ τικήσει ἀπάντελον.

Τὸν δέ Θερμάδοντα φαστὸν εἶναι πιστὸν ἡμῖν ἐν Χα-
ροκοπίᾳ ποτάμου μινθὸν εἰς τὸν Κηφισόν ἐμβάλλον.
Ημεῖς δέ τὸν μὲν οὐδὲν ἴσμεν· οὖτις τὸν ἔρυμάτων
ὄνομαζόρευον, σικάζομεν δὲ, τὸν κιλούμενον Λί-
μνονα Θερμάδοντα λέγεσθαι τόντε· καὶ παραπόδε
πιστὸν τὸ Ηφάκτειον, δῆσσον ποιευστρατοπέδευτον οὐ
“Ἑλλῆνες” καὶ τεκμαιρόμενοι, τῆς μάχης γενομένης,
αἵματος ἐμπλησθέντα· καὶ τεκόντι τὸν ποταμὸν, ταυ-
τῇ διαλλάξαι τὴν προσηγορίαν. Οὐ δέ Ισούριος οὐ
ποταμὸς εἶναι φήσι τὸν Θερμάδοντα, ὅλλα διτάντας
τινὰς σπηλαῖς καὶ περιφεύγοντας, ἀνδρειωτίσκοντας εὐ-

ρεῖν λίθινον ὑπὸ γραμμάτων τινῶν διασηματιόμενον, ὡς εἴη Θερμάδων, ἐν ταῖς ἀγκάλαις Ἀμαζόνα φέρων ταυρομένην. Ἐπὶ δὲ τούτῳ χρησμὸν ἄλλον φέρεσθαι, λέγονται.

Τὴν ἵκλι Θερμάδοντα μάχην μίνα, παρμέλαν δέντε.

Τηνὶς τοις καίσα πολλὰ παρέσυεται ἀνθρώπαιοι.

XX. Ταῦτα μίνα οὖν ὅπως ἔχει, διαιτήσαις χαλεπόν. Ὁ δὲ Δημοσθένης λέγεται, τοῖς τῶν Ἑλλήτων δπλοις ἐκτεθαρρηκὼς, καὶ λαμπρᾶς ὑπὸ ὁώμης καὶ προθυμίας ἀνδρῶν τοσούτων προκαλουμένων τοὺς πολεμίους αἰρόμενος, οὔτε χρησμοῖς ἐξηρ προσέχειν, οὔτε μαυτείας ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ τὴν Πυθίαν ὑπογοεῖν ὡς φιλιππίζουσαν, μάγαμιμησκαν Ἐπαριγώνδου τοὺς Θηβαίους, καὶ Περικλέους τοὺς Ἀθηναίους, ὡς ἐκεῖνοι, τὰ τοιαῦτα δειλίας ἥγονύμενοι προφάσεις, ἔχρωντο τοῖς λογισμοῖς. Μέχρι μὲν οὗν τούτων ἀνήρ ἦν ἀγαθός· ἐν δὲ τῇ μάχῃ καλὸν οὐδὲν οὐδὲ διμολογούμενον ἔργον οἵς εἶπεν ἀποδειξάμενος, ὃχετο τὴν τάξιν ἀποδράς αἰσχυστική, καὶ τὰ δπλα δίψας, οὐδὲ τὴν ἐπιγραφήν τῆς ἀσπίδος, ὡς ἔλεγε Πυθίας, αἰσχυνθεὶς, ἐπιγεγραμμένης γράμμασι χρυσοῖς· Ἀγαθῆ τύχη. Παρανικα μὲν οὗν δ Φίλιππος ἐπὶ τῇ γένετη διετ τὴν χαρὰν ἐξιβρίσας, καὶ κωμάσας ἐπὶ τοὺς νεκροὺς μεθύων, ἥδε τὴν ἀρχήν τοῦ Δημοσθένους ψηφίσματος, πρὸς πόδα διαιρῶν καὶ ὑποκρούων·

Δημοσθένης Δημοσθένους Πικανιδε τάδ' εἶπεν.
ἐκνήψας δὲ, καὶ τὸ μέγεθος τοῦ περιστάντος αὐτὸν

ἀγένος ἐν τῷ λαβὼν, ἔργοις τε τὴν δειπότητα καὶ τὴν
δύναμιν τοῦ ὁγήτορος, ἐν μέρει μικρῷ μιᾶς ἡμέρας
τὸν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας καὶ τοῦ σώματος ἀναδόλιγας
κίνδυνον ἀγαγκασθεῖς ὑπ' αὐτοῦ. Διῆκτο δὲ οὐδὲ
καὶ μάχῃ τοῦ Περσῶν βασιλέως· κακῖνος ἐπειμψε τοῖς
συτράπαις ἐπὶ Θάλασσαν χρήματα, Δημοσθένει διδό-
ναι πελεύσαν καὶ προσάγειν ἐκείνῳ μάλισται τῶν Ἑλλή-
νων, ἃς περισπάσαι δυναμένῳ καὶ κατασχεῖν ταῦς Ἑλ-
ληγικαῖς ταραχαῖς τὸν Μακεδόνα. Ταῦτα μὲν οὖν διστά-
ρον ἐφώρασεν Ἀλέξανδρος, ἐν Σάρδεσι ἐπιστολὰς τι-
γας ἀνευρὼν τοῦ Δημοσθένους, καὶ γράμματα τῶν
βασιλίων στρατηγῶν, δηλοῦντα τὸ πλῆθος τῶν δο-
θέντων αὐτῷ χρημάτων.

XXI. Τότε δὲ τῇδε ἀτυχίαις τοῖς Ἑλλησι γενομέ-
νης, οἱ μὲν ἀντιπολιτευόμενοι φίτοφες, ἐπειρθανό-
τες τῷ Δημοσθένει, κατεσκεύαζον εὐθένας καὶ γρα-
φάς ἐπ'. αὐτόν· δὲ δῆμος οὐ μόνον τούτον ἀπέ-
λυντο, ἀλλὰ καὶ τιμῶν διετέλει, καὶ προσκαλούμενος
αὐθις, ὃς εἴγοντο, αἰς τὴν πολιτείαν· ἀστε καὶ τῶν
διστάντων ἐκ Χαιράντειας κομισθέντων, καὶ θαπτομέ-
νον, τὸν ἐπὶ τοῖς ἀνδράσιν ἐπικινού εἰπεῖν ἀπέδω-
κεν, οὐ ταπεινός, οὐδὲ ἀγεννός φίροντα τὸ συμ-
βεβηκός, ὃς γράφει καὶ τραγῳδεῖ Θεοπομπος, ἀλλὰ
τῷ τιμῆν μάλιστα καὶ ποσμῶν τὸν σύμβουλον ἀπο-
δεικνύμενος τὸ μὴ μεταμέλεα τοῖς βεβοιλευμένοις·
Τὸν μὲν οὖν λόγον εἶπεν δὲ Δημοσθένης, τοῖς δὲ
ψηφίσμασιν οὐκ ἔαυτὸν, ἀλλ' ἐν μέρει τῶν φίλων
ἔκαστος ἐπέγραψεν, ἐξοιωγιζόμενος τὸν ἴδιον δαι-

μονά καὶ τὴν τύχην, ἵνας αὐθις ἀκεφαλέζῃσε, Φιλίππου τελευτήμακτος. Ἐτελεύτησε δὲ τῇ περὶ Χαιρώνειων βύτικόν τι χρόνον οὐ πολὺν ἐπιβιώσας. Καὶ τοῦτο δοκεῖ τῷ τελευταίῳ τῶν ἐπῶν δικηροφός ἀποθειπίσαι.

Εἰλαίος διατηθεὶς, δὲ δὲ κακήσκες ἀπέλιπεν.

XXII. "Ἐγνω μὲν οὖν κρύψα τὴν τοῦ Φιλίππου τελευτὴν δι Λημοσθένης. Προκαταλαμβάνων δὲ τὸ θαρρεῖν ἐπὶ τὰ μέλλοντα τοὺς Ἀθηναίους, προηῆθε φαιδρός εἰς τὴν βουλὴν, ὃς δύναρ ἑωρακὼς, ὅφ' οὐ τα μέγα προσδοκᾷν Ἀθηναίους ἀγαθόν· καὶ μετ' οὐ πολὺ παρῆσαν οἱ τὸν Φιλίππου θάνατον ἀπαγγέλλοντες. Εὔθυνς οὖν ἔθυνον εὐαγγελία, καὶ στεφανῶν ἐψηφίσαντο Πανοανίαν. Καὶ προηῆθεν δι Λημοσθένης ἔχον λαμπρὸν ἴμάτιον ἐστεφανωμένος, ἐβδύμην ἡμέραν τῇ; Θυγατρός αὐτοῦ τεθυητανίας, ὃς Αἰσακίνης φησί, λοιδορῶν ἐπὶ τούτῳ, καὶ κατηγορῶν αὐτοῦ μισοτεκνίαν, αὐτὸς δὲ ἀγεννής καὶ μαλακός, εἰ τὰ πένθη καὶ τοὺς ὄδιφρούς ἡμέρους καὶ φιλοστρόγονού ψυχῆς ἐποιεῖτο σημεῖα, τὸ δὲ ἀλλύτως φρέσεων ταῦτα καὶ πρήνας ἀπεδειμάκειν. Ἐγὼ δέ, ὃς μὲν ἐπὶ θανάτῳ βασιλέως ἡμέρων οὕτω καὶ φιλανθρώπων ἐν οἷς ηὔτύχησε χρησαμένου πτελίσασιν αὐτοῖς, στεφανηφορεῖν παῖδες τίχε καὶ θύειν, οὐκ ἀν εἴποει μι· πρὸς γάρ τῷ νεμεσητῷ καὶ ἀγεννής, ζῶντα μὲν τιμῆτα καὶ ποιεῖσθαι παλέτην, πεσόντος δέ οὐρῷ ἐτέφερον, μὴ φέρειν τὴν χαρᾶν μετρίως, ἀλλ' ἐπισκιρτάν τῷ νεκρῷ καὶ παιωνίζειν, οὐπιρησύους παρδε-

γεθήσασται· διεμάντοι τὰς οἰκους τύχας καὶ δόκρια καὶ ὄντυφμοὺς ἀπολιπὼν ταῖς γυναιξὶν δ' Δημοσθένης, ἐπειδὴ τῷ πόλει συμφέρειν φέτο, ταῦτ' ἐπράττειν, ἐπαινῶ, καὶ τεθέματι πολιτικῆς καὶ ἀνδρώδοντος ψυχῆς, ἀλλὶ πρὸς τὸ κοιτὸν ἴστάμενον, καὶ τὰς οἰκεῖας πάθη καὶ πράγματα τοῖς δημοσιοῖς εἰπανέχοντα, τηρεῖν τὸ ἀξίωμα πολὺ μᾶλλαν, ἢ ταὺς ὑποκριτὰς τῶν βασιλικῶν καὶ τυφλωτῶν προσωπῶν· οὓς διψήμεροι οὔτε κλαίοντας, οὔτε γελῶντας. ἐν τοῖς θιάτροις, ὡς αὐτοὶ θέλουσιν, ἀλλ' ὡς δὲ ἀγῶνα ἀπαιτεῖ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. Χωρὶς δὲ τούτων, εἰ δὲ τὸν ἀτυχήσαντα μὴ περιορᾶν ἀπαφηγόηται ἐν τῷ πάθει πειμένον, ἀλλὰ καὶ λόγοις χρῆσθαι κονφίζουσι, καὶ πρὸς ήδία πράγματα τρέπειν τὴν διάνοιαν, ὥσπερ οἱ τοὺς ὄφθαλμῶντας ἀπὸ τῶν λαμπρῶν καὶ ἀγανάπτων ἐπὶ τὰ χλωρὰ καὶ μυδακά χράμεται τὴν ὅψιν ἀπάγων καλεύοντες· πόθεν ἂν τις εἴπαγάχοιτα βελτίω παρηγορίαν, ἢ πατρίδος εὐκυρούσης ἐκ τῶν κοινῶν παθῶν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα σύγκρασιν ποριζόμενος, τοῖς βελτίσσοις ἀφανίζονταν τὰ χείρω; Ταῦτα μάλιστα εἴπειν προτίχθημεν, δρῶντες ἐπικλῶνται πολλοὺς καὶ ἀποθηλίκονται τὸν Λισσίην τῷ λόγῳ τούτῳ πρὸς οἰκεῖον.

XXIII. Άλις δὲ πόλεις, πάλιν τοῦ Δημοσθένους ἀναρρίπτοντος αὐτὰς, συνίσταντο. Καὶ Θηβαῖοι μὲν ἐπάθεντο οἵ φρουρᾶς, καὶ πολλοὺς ἀγεῖλαν, δηλατοῦντος Δημοσθένους αὐτοῖς παρακενάσσοντος· Αθηναῖοι δὲ ὡς πολεμήσοντες μετ' αὐτῶν παρεπεινά-

ζοτο. Καὶ τὸ βῆμα κατεῖχεν δὲ Λημοσθένης, καὶ πρὸς τοὺς ἐν Δοίᾳ σιδωτηγοὺς τοῦ βασιλέως ἔγραψε, τὸν ἐκεῖθεν ἐπεγείρων πόλεμον Ἀλεξανδρῷ, παῖδα καὶ Μαργυλην ἀποκαλῶν αὐτόν. Ἐπεὶ μέντοι τὰ περὶ τὴν χώραν Θέμενος, παρῆν αὐτὸς μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἔχεκόπτο μὲν ἡ Θρασύτης τῶν Ἀθηναίων, καὶ δὲ Λημοσθένης ἀπεσβήκει Θηραῖοι δὲ, προδοθέντες ὑπὸ ἐκείνων, ἤγωνθωποι καὶ αὐτοὺς, καὶ τὴν πόλιν ἀπέβαλον. Θορύβου δὲ μεγάλου τοὺς Ἀθηναίους περιεστάτος, ἀπεστάλη μὲν δὲ Λημοσθένης αἰρεθεὶς μεθ' ἑτέρων πρεσβευτῆς πρὸς Ἀλεξανδρον, δείσας δὲ τὴν δργὴν, ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος ἀντιχώρησεν ὀπέσι, καὶ τὴν πρεσβείαν ἀφῆκεν. Εὔθὺς δὲ δὲ Ἀλεξανδρος ἐξῆτε πάμπον τῶν δημαγωγῶν δέκα μὲν, ὡς Ἰδομενεὺς καὶ Λούρις εἰρήκασιν· ὅκτὼ δέ, ὡς οἱ πλειστοι καὶ δοκιμώτατοι τῶν συγγραφέων, τούθει, Λημοσθένην, Πολύευκτον, Εφιάλτην, Λυκούργον, Μοιροκλέα, Λάμπανα, Καλλισθένην, Χαριδημον. Ὅτε καὶ τὸν περὶ τῶν προβάτων λόγον δὲ Λημοσθένης, ὡς τοῖς λύκοις τοὺς κύνας ἐξέδωκε, διηγησάμενος, γάτον μὲν εἴκασε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κυσίν ὑπὲρ τοῦ δήμου μαχομένοις, Ἀλεξανδρον δὲ, τὸν Μακεδόνα, μονόλυκον προσηγόρευσεν. Ἐτι δέ „ὦς, ἔφη, τοὺς ἐμπόρους δρῦμεν, διαν ἐν τρυπῇσι δεῖγμα περιφέρωσι, διε ὄλεγον πυρῶν τοὺς πολλοὺς πιπράσκοντας, οὕτως ἐν ἥματι λανθάνετε πάντας αὐτοὺς συνεκδιδόντες.“ Ταῦτα μὲν οὖν Ἀριστοβόσιος, δὲ Κασανδρεὺς, διτόρηκε. Βού-

λαοφίσιν δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ διεπορεύτων, διημάδης λαβὼν πίνεται τάλαντα πάρα τῶν ἀγδρῶν, ὑμολόγησε προσβεύσιν καὶ δεήσισθαι τοῦ βασιλέως ὑπὲρ αὐτῶν· εἴτε τῇ φιλίᾳ πιστεύειν, εἴτε προσδοκᾶν μεσιδὸν εὑρήσατιν, ἃ περ λίονται φόνου καινοφευμάνον. Ἐπινοεῖ δὲ οὐν καὶ παρηγήσατο τοὺς ἄγρας διημάδης, καὶ διήλλαξεν αὐτῷ τὴν πόλιν.

XXIV. Απειλθόντος δὲ Ἀλεξανδρου, μεγάλοις μὲν ἡσεκ οὖσι, ταπεινὸν δὲ ἐποπτεύει διημοσθέντης. Κινουμένῳ δὲ Ἀγιδι τῷ Σπαρτιάτῃ βραχίονα συγκενθῆθη πάλιν, εἰτ' ἐπτηῆε, τῶν μὲν Ἀθηναίων οὐ συνιζηναστάτων, τοῦ δὲ Ἀγιδος πεσόντος, καὶ τῶν Δαιτιδαιμονίων συντριβέντων. Εἰσῆχθη δὲ τότε καὶ ἡ περὶ τοῦ σταφύλου γραφὴ κατὰ Κιησιφῶντος, γραφεῖσκε μὲν ἐπὶ Χαιρώνιδου ἀρχοντος, μικρὸν ἐπέδειν τῶν Χαιρωνικῶν, χριθεῖσα δὲ ὑστερον ἔτεσι δέκα ἐπ' Ἀριστοφῶντος, γενομένη δὲ, ὡς οὐδεμία τῶν δημοσίων, περιβόητος, διά τε τὴν δόδαν τῶν λεγόντων, καὶ τὴν τῶν δικαιοδότων εὐγένειαν· οἵ τοις ἀλιώνουσι τὸν διημοσθένη, τότε πλεῖστον δυναμένοις καὶ μακαρενίζουσιν, οὐ προήκαντο τὴν κατ' αὐτοῦ φῆφον, ἀλλ' οὖτι λαμπρῶς ἀπέλυσαν, ὥστε τὸ πάμπτον μάρος τῶν φῆφων Λίσσιτην μὴ μεταλαβεῖν. Ἐκεῖνος μὲν οὖν εὐθὺς ἐκ τῆς πόλεως ὤρχεται πατεῖν; καὶ περὶ Ρόδου καὶ Ἰωνίων σοφιστεύοντι κατεβίβεσσε.

XXV. Μετ' οὐ πολὺ δὲ Ἀρπαλος ἦκεν ἐξ Ἀσίας σῖς τας Ἀθηνας, ἀποδράς Ἀλεξανδρου, αὐτῷ τε τὰ

πράγματι συνειδώς πονηρά δι' ἀσωτίαν, πάπεινον
ἡδη χαλεπόν δρῦμα τοῖς φύλοις διδοικώς. Καταφυ-
γόντος δὲ πρὸς τὸν δῆμον αὐτοῦ, καὶ μετὰ τῶν χρη-
μάτων καὶ τοῦ χεῶν αὐτὸν παραβιβόντος, οἱ μὲν ἄλ-
λοι φύγορες εὐθὺς ἐποφθαλμίσαντες πρὸς τὰν πλοῦ-
τον, ἐβιήθουν, καὶ συνέπαιθον τοὺς Ἀθηναίους
δέχονται καὶ σώζειν τὸν ἱκέτην. Ὁ δὲ Δημοσθένης
πρῶτον μὲν ἀπελαύνειν συνεβούλευε τὸν Ἀρπαλον,
καὶ φυλάττειν ταῖς, μὴ τὴν πόλιν ἐμβάλλειν εἰς πό-
λιμον εἴς οὐκ ἀναγκαῖας καὶ ἀδίκου προφάσεως· ἡμέ-
ραις δ' ὅλγαις ὑστεροῦ ἔξεταζομένοις τῶν χρημάτων,
ὅδων. αὐτὸν δὲ Ἀρπαλος ἡσθέντα βασιλικὴν κόλπην,
καὶ καταμαγδάνοντα τὴν τορείαν καὶ τὸ εἰδός, ἐπέ-
λευς διεβαστάσαιτα, τὴν δόκην τοῦ χρυσαίου σκέψα-
σθαι. Θαυμάσαντος δὲ τοῦ Δημοσθένους τὸ βίδρος,
καὶ πυθομένου, πόσον ἄχει, μειδείσας ὁ Ἀρπα-
λος „Ἄξει σοι,“ φησὶν, „εἴκοσι τάλαντα“ καὶ γενο-
μάντης τάχιστα τῆς υπερτός, ἐπεμψεν αὐτῷ τὴν κύ-
λλακα μετὰ τῶν εἴκοσι ταλάντων. Ἡν δ' ἄρα δεινὸς
δὲ Ἀρπαλος ἐφωτικοῦ πρὸς χρυσοὺς ἀνδρός; ὅψεως δια-
χύσει καὶ βολαῖς ὅμματον ἀνευρεῖν ἥθος. Οὐ γὰρ
αντέσχειν δὲ Δημοσθένης, ἀλλὰ πληγῇσθε ὑπὸ τῆς δω-
ροδοκίας, ὥσπερ παραδεγμάτως φρουράν, προσκε-
χωρήκει τῷ Ἀρπάλῳ. Καὶ μεθ' ἡμέραν εὖ καὶ πα-
λῶς ἐρίοις καὶ ταινίαις κατὰ τοῦ τραχήλου παθεῖ-
ξάμενος, εἰς τὴν ἐκκλησίαν προῆλθε· καὶ κελευθύ-
των ἀνίστασθαι καὶ λέγειν, θιάνευεν, ὃς ἀποκε-
κομμένης αὐτῷ τῆς φωνῆς. Οἱ δὲ εὐφυεῖς πλευράς

τας, οάκ όποιο συνδυχης θραζου, αλλ' όποιος αργυράχης είληφθαι τύχει τόν δημαγωγέα. "Τοτερον δέ τοῦ δήμου παντὸς αἰσθομένου τὴν δωροδοκίαν, καὶ βουλόμενον ἀπολογεῖσθαι καὶ πειθεῖν οὐκ ἔστι τος,- ἄλλας χαλεπαινογος καὶ θορυβοῦτος, ἀναστάς τις δοκιμεῖν, εἰπόν· „Οὐκ ἀκούσασθε, ὃ ἔπρεπες Ἀθηναῖς, τοῦ τὴν κύλικα ἔχοντος;“ Τότε μὲν οὖν ἀπέπεμψαν ἐμ τῆς πόλεως τὸν Ἀρπαλον· δεδιόγες δέ, μὴ λόγον ἀπαιτῶντας χρημάτων, ὃν διηρτάμενον οἱ δῆτορες, ζήτησεν ἐποιοῦντο νεανικήν, καὶ τὰς οἰκίας ἐπιόντες ἡρεύνων, πλήγη τῆς Καλλικλέους τοῦ Ἀρφενίδου. Μόνην γάρ τὴν τούτου τεωστὶ γεγαμηκότος οὐκ εἴσασιν ἐλεγχθῆναι, τύμφης ἔνδον εἴσης, ὡς ἴστορες Θεόπομπος.

XXVI. "Ο δέ Δημοσθένης δρόσες χωρῶν, εἰσήγει ψήφισμα, τὴν ἐξ Ἀραλον πάγου βίουλην ἐξετάσαι τὸ πρᾶγμα, καὶ τοὺς ἐκείνη δόξαντας ἀδικεῖν δοῦναι δίκην. Εν δὲ πρώτοις αὐτοῦ τῆς βίουλῆς ἐπείνου πατεψήφισμάνης, εἰσῆλθε μὲν εἰς τὸ δικαστήριον, δρόλον δὲ πεντήκοντα ταλάντων δίκην, καὶ παραδοθεῖς εἰς τὸ δεσμωτήριον, αἰσχύνη τῆς αὐτίας, φασί, καὶ δι' αἰσθένειαν τὸν σώματος, οὐ δυναμένου φέρειν τὸν εἰργυμόν, ἀποδράντας, τοὺς μὲν λαθόντας, τῶν δὲ λαθεῖς ἔξουσίαν δύντων. Δέγεται γόνη, ὡς οὐ μακρὰν τοῦ ἀστεος φεύγοντ, αἰσθοιτε τινας τῷν διαφρόνων αὐτῷ πολιτῶν ἐπιδιάκοντας, καὶ βούλοιτο μὲν αὐτὸν ἀποκρύπτειν· ὡς δὲ ἐκεῖνος φεγγάμενος τοῦνομα, καὶ προσειλθόντες ἐγγένεις, οὗτ-

οντο οικεῖν ἔφθιαι παρ' αὐτῶν, ὅπερ εἰσὶ τοῦτο κομίζοντες ἀργύριον οἴκοθεν, καὶ τούτου χάριν ἐπιδιώξαντες αὐτὸν, ἀμαδὲ θαρρέεν παρεκάλουν, καὶ μὴ φέρειν ἀνιαρῶς τὸ συμβεβηκός· ἔτι μᾶλλον ἀναπλαύσασθαι τὸν Δημοσθένη, καὶ εἰπεῖν· „Πῶς δὲ οὐ μέλλω φέρειν βαρύως, ἀπολιπὼν πόλιν ἐχθροὺς τοιούτους ἔχουσαν, οἵους ἐν ἑτέρᾳ φίλους εὑρεῖν οὐδὲ διόδισν ἔστιν;“ Ἡνεγκε δὲ τὴν φυγὴν μάλακας, ἐν Διγίνῃ καὶ Τροικῆνι καθεξόμενος τὰ πόλια, καὶ πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἀποβλέπων δεδακρυμένος, θάτερος φυτὰς οὐκ εὐγνώμονας οὐδὲ δημολογούσας τοῖς ἐν τῇ πολιτείᾳ γενιεύμασιν ἀπομημονεύεσθαι. Λέγεται γάρ ἐκ τοῦ ἀστεος ἀπαλλαττόμενος, καὶ πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ἀνατείγας τὰς χαρᾶς εἰπεῖν· „Μὲν δέσποινα πολιάς, τέ· δὴ τρισὶ τοῖς χαλεπωτάτοις χαλεπεσις θηρίοις, γλαυκὶ, καὶ δράκοντι, καὶ δήμῳ;“ Τοὺς δὲ προσιόντας αὐτῷ καὶ συκιατροβούστας γενιέσκους ἀπέτρεπε τῆς πολιτείας, λέγων, ὡς, εἰ, δυοῖς προκειμένοιν διδῶν ἀπ' ἀρχῆς, τῆς μὲν ἐπὶ τῷ βῆμα καὶ τὴν ἐκκλησίαν, τῆς δὲ ἀντικρυνθεὶς τὸν ὄλεθρον, ἐτύγχανεν προσιδὼς τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν κακά, φέρουσ, καὶ φθόνους, καὶ διαβολάς, καὶ ἀγῶνας, ἐπὶ ταύτην ἄγομησαι τὴν εὐθὺν τοῦ θανάτου τελευτασσαν.

XXVII. Ἄλλα γάρ, ἔτι φεύγοντος αὐτοῦ τὴν εἰφημένην φυγὴν, Ἀλέξανδρος μὲν ἐτελεύτησε, τὰ δὲ Ἐλληνικὰ συνίσταντο πάλιν, Δεωσθένους ἀνδραγαθοῦντος, καὶ περιτειχίζοντος Ἀντίπατρον ἐν Λαμίᾳ

πολιορκούμενον. Πυθίας μὲν οὖν, δὲ ὁ ἡταρ, καὶ Καλλιμέδων, δὲ Κάραβος, ἐξ Ἀθηνῶν φεύγουστες, Ἀγιπάτος προστιγένοντο, καὶ μετὰ τῶν ἐκείνων φίλων καὶ πρέσβεων περιέβατες οὐκέτιν ἀφίστασθαι τόντις Ἑλληνας, οὐδὲ προσέχειν τοῖς Ἀθηναῖοις. Δημοσθένης δὲ, τοῖς ἐξ αὐτοῖς πρεσβεύοντι προσμίξας ἔστιν, ἥγαντες τοῖς Μακεδόνσι, καὶ συνέπειτεν, δπως αἱ πόλεις συνεπιθήσονται τοῖς Μακεδόνσι, καὶ συνεκβαδοῦσιν αὐτοὺς τῆς Ἑλλάδος. Εν δὲ Ἀρχαδίᾳ καὶ λοιδορίᾳ τοῦ Πυθίου καὶ τοῦ Δημοσθένους γενέσθαι πρὸς ἄλλήλους εἰρηκεν δὲ Φύλαρχος ἐν ἑκατησίᾳ, τοῦ μὲν ὑπὲρ τῶν Μακεδόνων, τοῦ δὲ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων λέγοντος. Λέγεται δὲ, τὸν μὲν Πυθίαν εἰπεῖν, οὗτοι, καθάπερ οἰκίαν, εἰς ἣν δνειον εἰσφέρεται γάλα, κακόν τι πάντως ἔχειν νομίζομεν, οὕτω καὶ πόλις ἀνάγκη νασεῖν, εἰς ἣν Ἀθηναῖον πρεσβεῖον παραγίνεται· τὸν δὲ Δημοσθένη στρέψαι τὸ παραδειγμά, φήσαντα, καὶ τὸ γάλα τὸ δνειον δὲ ὑγείᾳ, καὶ τοὺς Ἀθηναῖον παραγίνεσθαι ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν νοσούντων. Εφ' οἷς ἡσθεὶς δὲ τῶν Ἀθηναίων δῆμος, ψηφίζεται τῷ Δημοσθένει κάθοδον. Τὸ μὲν οὖν ψήφισμα Δήμων, δὲ Παιανιεὺς, ἀγεψιδεῖς ἀντί Δημοσθένους, εἰσήγεγκεν· ἐπέμφθη δὲ τριήρης ἐπ' αὐτὸν εἰς Αἴγιναν. Εκ δὲ Πειραιῶς ἀνέβαντεν, οὗτος ἀρχοντος, οὗτε ίερέως, ἀπολειφθέντος, ἄλλῳ καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν δμοῦ πάντων ἀπαδτώντων καὶ δεχομένων προσθύμως. Οτι καὶ φησιν αὐτὸν δέ Μάγνης Δημήτριος ἀναπείνατα τὰς χῦρας μακαρί-

οντο λαβεῖν ἔφθιαι παρ' αὐτῶν, ὅπ' αὐτὸν τοῦτο κομίζοντες ἀργύριον οἴκοθεν, καὶ τούτου χάριν ἐπεδιώξαντες αὐτὸν, ἡμια δὲ θαρρέεν παρεκάλουν, καὶ μηδὲ φέρειν ἀνιαρῶς τὸ συμβεβηκός· ἔτι μᾶλλον ἀνικαλαύσασθαι τὸν Δημοσθένη, καὶ εἰπεῖν· „Πῶς δὲ οὐ μέλλω φέρειν βαρέως, ἀπολιπὼν πόλιν ἐχθροὺς τοιούτους ἔχουσαν, οἵους ἐν ἑτέρᾳ φίλους εὑρεῖν οὐδὲ δύδισκον ἔστιν;“ Ἡνεγκει δὲ τὴν φυγὴν μάλα κακῶς, ἐν Διγίνη καὶ Τροιζῆνι καθεξόμενος τὰ πολλὰ, καὶ πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἀποβλέπων δεδακρυμένος; ὁστε φαντάς οὐκ εὐγνώμονας οὐδὲ διμολογούσας τοῖς ἐν τῇ πολιτείᾳ γενιεύμασιν ἀπομημονεύσθαι. Αἰγεται γάρ ἐκ τοῦ ἄστεος ἀπαλλαττόμενος, καὶ πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ἀνατείνας τὰς χαρᾶς εἰπεῖν· „Μη δέσποινα πολιάς, τί δὴ τρισὶ τοῖς καλεποτάτοις χαίρεις Θηρίοις, γλαυκὶ, καὶ δράκοντι, καὶ δήμῳ;“ Τοὺς δὲ προσιόντας αὐτῷ καὶ συκδιατριβούστας γενιέσκους ἀπέτρεπε τῆς πολιτείας, λέγων, ὃς, εἰ, δυοῖν προκειμένων ὅδῶν ἀπ' ἀρχῆς, τῆς μὲν ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ τὴν ἐκκλησίαν, τῆς δὲ ἄντεκρυς εἰς τὸν ὅλεθρον, ἐτύγχανεν προειδὼς τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν πακά, φέρειν, καὶ φεύγοντας, καὶ διαβολάς, καὶ ἀγῶνας, ἐπὶ ταύτην ἣν δρμῆσαι τὴν εὐθὺν τοῦ Θανάτου τελεούσαν.

XXVII. Άλλα γάρ, ἔτι φεύγοντος αὐτοῦ τὴν εἰρημένην φυγὴν, Ἀλέξανδρος μὲν ἐτελεύτησε, τὰ δὲ Ἑλληνικὰ συνίσταντο πάλιν, Δεωσθένους ἀνδραγαθοῦντος, καὶ περιτειχίζοντος Ἀντίπατρον ἐν Λαμίᾳ

πολιορκούμενον. Πυθίας μὲν οὖν, δ' ὁ ἡτεώρ, καὶ Καλλιμέσθων, δ' Κάραβος, εἴκ' Ἀθηνῶν φεύγοντες, Ἀγιπάτοφ προσγένοντο, καὶ μετὰ τῶν ἐκείνου φίλων καὶ πρέσβεων περιέβατες οὐκέ τίνων ἀφίστασθαι τόντος Ἐλληνας, οὐδὲ προσέχειν τοῖς Ἀθηναίοις. Δημοσθένης δὲ, τοῖς εἴσαστος πρεσβεύοντι προσμίξας διατὸν, ἥγανθέτο καὶ συγέπειπτεν, δπως αἱ πόλεις συνεπιθήσονται τοῖς Μακεδόσι, καὶ συνεκβαδοῦσσιν αὐτοὺς τῆς Ἐλλάδος. Ἐν δ' Ἀρκαδίᾳ καὶ λοιδορίᾳ τοῦ Πυθίου καὶ τοῦ Δημοσθένους γενέσθαι πρός ἄλλήλους εἰδοκεν δ' Φύλαρχος ἐν ἑκατησίᾳ, τοῦ μὲν ὑπέρ τῶν Μακεδόνων, τοῦ δ' ὑπέρ τῶν Ἐλλήνων λέγοντος. Λέγεται δὲ, τὸν μὲν Πυθίαν εἰπεῖν, ὅτι, καθάπερ οἰκλαν, εἰς ἣν δηνειον εἰσφέρεται γάλα, κακὸν τι πάντως ἔχειν νομίζομεν, οὕτω καὶ πόλις ἀνάγκη υδατοῦ, εἰς ἣν Ἀθηναῖον πρεσβεῖον παραγίνεται· τὸν δὲ Δημοσθένη στρέψαι τὸ παραδειγμα, φήσαντα, καὶ τὸ γάλα τὸ δηνειον ἐφ' ὑγείᾳ, καὶ τοὺς Ἀθηναῖον παραγίνεσθαι ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν νοσούπτων. Ἐφ' οἷς ἡσθεὶς δ' τῶν Ἀθηναίων δῆμος, ψηφίζεται τῷ Δημοσθένει πάθοδον. Τὸ μὲν οὖν ψήφισμα Δήμων, δ' Παιανιεὺς, ἀγεψιδές ὁν Δημοσθένους, εἰσήγεγκεν· ἐπέμφθη δὲ τοιήρης ἐπ' αὐτὸν εἰς Αἴγιναν. Ἐκ δὲ Πειραιῶς ἀνέβατεν, οὗτος ἀρχοντος, οὗτε ιερέως, ἀπολειφθέντος, ἄλλῳ καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν δμοῦ πάντων ἀπαδτώντων καὶ δεχομένων προθύμως. Ὅτε καὶ φησιν αὐτὸν δ' Μάγνης Δημήτριος ἀναπείνατα τὰς χῦρας μακαρί-

σαι τῆς ἡμέρας ἐκείνης αὐτού, ὡς βέλτιον Ἀλκιβιάδου κατιύντα πεπεισμένους γὰρ, οὐ βεβίασμένους, ὑπ' αὐτοῦ δέχεσθαι τοὺς πολίτας. Τῆς δὲ χρηματικῆς ζημίας αὐτῷ μεγούσης, (οὐ γὰρ ἐξην χώριτι λύσαι καταδίκην) ἐσοφίσαντο πρὸς τὸν νόμον. Εἰσθέτες γὰρ ἐν τῇ Θυσίᾳ τοῦ Διὸς τὸν σωτῆρος ἀργύριον τελεῖν τοῖς κατασκευάζουσι καὶ κοσμοῦσι τὸν βωμὸν, ἐκείνῳ τότε ταῦτα ποιῆσαι καὶ παρασχεῖν πεντήκοντα ταλάντων ἐξέδωκαν, διπερ ἦν τίμημα τῆς καταδίκης.

XXVIII. Οὐ μὴν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπέλανει τῆς πατρίδος κατελθὼν, ἀλλὰ ταχὺ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων συντριβέντων, Μεταγειτνιῶνος μὲν ἡ περὶ Κρατῶνα μάχη συνέπεσε, Βοηδρομιῶνος δὲ παρῆλθεν εἰς Μονυχίαν ἡ φρουρά, Πυανεψιῶνος δὲ Λημοσθένης ἀπέθανε τόνδε τὸν τρόπον. Μετέπατρος καὶ Κρατερὸς ἡγγέλλοντο προσιώντες ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, οἱ μὲν περὶ τὸν Λημοσθένη φθάσαντες ὑπεξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, ὁ δὲ δῆμος αὐτῶν θάνατον κατέγνω, Λημάδον γράμψαντος. Άλλων δὲ ἄλλαχοῦ διασπαρέντων, ὁ Αντέπατρος περιέπεμπε τοὺς συλλαμβάνοντας, ὃν ἡγεμὼν ἦν Ἀρχίας, δὲ πληθεῖς Φυγαδεύθηρας. Τοῦτον δέ, Θούριον ὅντα τῷ γένει, λόγος ἔχει τραγῳδίας ὑποκρίνεσθαι ποτε, καὶ τὸν Αἰγικήτην Πῶλον, τὸν ὑπερβαλόντα τῇ τεχνῃ πάντας, ἐκείνου γεγονέναι μαθητὴν ἴστορεύειν. Βραμπός δὲ τὸν Ἀρχίαν ἐν τοῖς Λακρίτου τοῦ ὄχητρος μαθητὴν ἀγαγόμενος δέ τῆς Ἀναξ-

μέτους διατριβῆς μοτεοχρημάτων φησίν αὐτόν. Οδός οὖν δ' Ἀρχίας, Ἄπερδην μὲν, τὸν ὄχιτορα, καὶ Ἀρεοπάγιον, τὸν Μαιαθάνιον, καὶ τὸν Δημητρίον, τοῦ Φαληρίου, ἀδελφὸν, Ἰμραῖον, ἐν Δίγλυρη κατηρυγόντας ἐπὶ τὸ Δίάκειον, ἀποσπάσας, ἐπεμψεν εἰς Κλεονάς πρὸς Ἀντίπατρον· κακεῖ διεφθάρησαν. Ἄπορίδου δὲ καὶ τὴν γλώτταν ἀκτηθῆναι λέγουσι.

XXIX. Τὴν δὲ Δημοσθένη πυθόμανος ἔκειται ἐν Καλανφίᾳ ἐν τῷ ὑδῷ Ποσιδῶνος καθίζεσθαι, διαπλεύσας ὑπηρετικοῖς, καὶ ἀποβὰς μετὰ Θρακῶν δορυφόρων, ἐπειθετ ἀναστάντα βαδίζειν μετ' αὐτοῦ πρὸς Ἀντίπατρον, ὡς δυναρές πισθέντον σύδεν. Ὁ δὲ Δημοσθένης ἐτύγχανεν ὅψιν ἐνρακᾶς πατά τοὺς ὑπονούς ἀπείνης τῆς τυπεῖς ἀλλόκοτον. Ἐδόκει γὰρ ἀνταγωνίζεσθαι τῷ Ἀρχίᾳ τραγῳδίαν ὑποκριτόμανος· εὑημέραν δὲ καὶ πατέρων τὸ Θέατρον, ἐνδείᾳ παρακαυτῆς καὶ χορηγίας πρετείσθαι. Λιθ τοῦ Ἀρχίου πολλὰ φιλάνθρωπα διαλεχθέντος, ἀγαθόλέψας πρὸς αὐτὸν, ὥσπερ ἐτύγχανε καθόμενος· „Ω Ἀρχία,“ εἶπεν, „οὗτος ὑπομονήμενος με ἔπιστης πάσκοτε, οὗτα νῦν πείσαις ἐπαγγελφύετος.“ Ἀρξάμένου δ' ἀπειλῶν τοῦ Ἀρχίου μετ' ὀργῆς· „Νῦν,“ ἔφη, „λέγεις τὰ ἐκ τοῦ Μακεδονικοῦ τρόποδος, ἄρτι δ' ὑπεκρίνου. Μεκρόν οὖν ἐπίσχες, δπας ἐπιστείλω τι τοῖς αἴσοις.“ Καὶ ταῦτα εἶπὼν, ἐνεδεινεχθῆσθαι τοῦ γαοῦ· καὶ λαβὼν βιβλίον, ὡς γράφεις μάλλων, προσήγεγκε τῷ στόματι τὸν κάλαμον, καὶ δοκίν, ὕπνοις ἐν τῷ διαροῦσθαι· καὶ γράψεις εἰώ-

Θοι, χρόνον τινὸς κατέσχει, εἴτα συγκαλυψάμενος ἀπέκλιγε τὴν καραλήν. Οἱ μὲν οὖν παρὰ τὰς θύρας ἐστῶτες δορυφόροι κατεγέλοντο ὡς ἀποδειλωγτος αὐτοῦ, καὶ μαλακὸν ἐκφίλουν καὶ ἄναγδον· ὁ δὲ Ἀρχίας προσελθὼν ἀνίστασθαι παρεκάλει, καὶ τοὺς αὐτοὺς ἀναδυνατῶν λόγους, αὐνθις ἐπηγγέλλετο διαλλαγὰς πρὸς τὸν Ἀγρίπατρον. Ἡδη δὲ συνησθημένος δὲ Αημοσθένης ἐμπεφυκότος αὐτῷ τοῦ φαρμάκου καὶ αρατοῦντος, ἐξεκαίδυψας πρὸς τὸν Ἀρχίαν „Οὐκ ἂν φθάνοις, εἶπεν, ἥδη τὸν ἐκ τῆς τραγῳδίας ὑποκριτόμενος Κρέοντα, καὶ τὸ σῶμα τοῦτο φίππων ἄταφον. Ἐκὼν δὲ, ὃ φίλος Πόσειδον, ἔτι ξανθέζαμαὶ τοῦ λεροῦ· τῷ δὲ Ἀγρίπατρῳ καὶ Μακεδόνειον οὐδὲ δισδέκατον καθάρος ἀπολέλειπται.“ Ταῦτα εἰπών, καὶ κελεύσας ὑπολαβεῖν αὐτὸν ἥδη τρέμεστα καὶ σφαλλόμενον, ἅμα τῷ προελθεῖν καὶ παρελλέλειν τὸν βωμὸν ἔπεσε, καὶ στρατέξας ὑπῆκε τὴν ψυχὴν.

XXX. Τὸ δὲ φάρμακον Ἀριστον μάντις ἐκ τοῦ καλλίμου λαβεῖν φησὶν αὐτῶν, ὡς εἴρηται· Πάσκος δέ τις, οὖν τὴν ἴστοριαν Ἐρμιππος ἀνείληφε, φησὶ, πεσόντος αὐτοῦ παρὰ τὸν βωμὸν, ἐν μάντις τῷ βιβλίῳ γεγραμμένην ἐπιστολῆς ἀρχὴν εὑρεθῆναι, „Αημοσθένης Ἀντιπάτρῳ,“ καὶ μηδὲν ἄλλο· Θεαυματομένης δὲ τῆς περὶ τὸν Θάνατον ἀξέντητος, διηγεῖσθαι τοὺς παρὰ τὰς θύρας Θράκας, ὡς ἐκ τινος δακτίου λαβὼν εἰς τὴν χεῖρα, προσθεῖτο τῷ στόματι καὶ καταπίει. τὸ φάρμακον· αὐτοὶ δὲ ἄρα χρυσὸν φήμησαν εἶναι τὸ καταπινόμενον· ἦ δὲ ὑπηρετοῦσα παιδίσκη, παν-

Θαυμάσιων τῶν περὶ τὸν Ἀρχίαν, φαῖτο, πολὺν εἶναι
χρόνου, ἐξ οὗ φοροίη τὸν ἀπόδεσμον ἔκεινον δὲ Δη-
μοσθένης, ὡς φυλακτήριον. Ἐρατεοσθένης δὲ καὶ
αὐτὸς ἐν αρίστῳ φῆσι κοιλῷ τὸ φάρμακον φυλάσσει·
τὸν δὲ κρίνου εἶναι τοῦτον αὐτῷ φρόνημα περιβρα-
χιόνιον. Τῶν δὲ ἄλλων, δύοι γεγράφαστι πρὶν αὐτοῦ,
πάμπολλοι δέ εἰσι, τὰς διαφορὰς οὐκ ἀναγκαῖον ἴπε-
ιλθεῖν· πλὴν δὲ τοῦ Δημοχάρης, δὲ τοῦ Δημοσθένους
οἰκεῖος, σύνεδαι φῆσιν, αὐτὸν οὐχ ὑπὸ φαρμάκου,
θεῶν δὲ νιμῆ καὶ προγόνα τῆς Μακεδονίας ὀμοδη-
τος ἔξαρκαγῆναι, συντόμως καταστρέψαντα καὶ ἀλ-
πας. Κατίστρεψε δὲ ἔκτη ἐπὶ δέκα τοῦ Πνακεψι-
νος μηνὸς, ἵνα ἡ τὴν σκυθρωποτάτην τῶν Θεομορ-
φίαν ἡμέραν ἅγοισας παρὰ τῇ θεῷ γῆστεύουσιν αἱ
γυναῖκες. Τούτη μὲν ὀλίγον ὑστερον δὲ τὸν Ἀθη-
ναῖον δῆμος ἀξέιται ἀποδιδούς τιμῆν, εἰκόνα τε χαλ-
κῆν ἀνέστησε, καὶ τὸν πρεσβύτερον ἴψηφίσατο τῶν
ἀπὸ τοῦ γένους ἐν Πρωταγόρᾳ στῆσιν ἔχειν. Καὶ τὸ
ἐπίγραμμα τὸ Θρυλλούμενον ἐπιγράφη τῇ βάσει τοῦ
ἀνδριάντος·

Μέντε Ισην φύρην γνώμην, Δημόσθενες, εἶχες·

Οὕτος δέ τοι οὐλήν τοι ζεῖεν· Δρας Μακεδόν.

Οἱ γάρ αὐτὸν τὸν Δημοσθένη τοῦτο ποιῆσαι λέγον-
τος ἐν Καλαυρίᾳ, μέλλοντα τὸ φάρμακον προσφέρε-
σθαι, κομιδῆ φλυαροῦσι.

XXXI. Μικρὸν δὲ προσθεῖν, ἣ παραβαλεῖν ἡμᾶς
Ἀθήναζε, λέγεται τι τοιούτον συμβῆναι. Στρατιώ-
της, ἐπὶ κρίσιν των καλούμενος ὑφ' ἡγεμόνος, δύον

εἶχε χρωσίδιον, εἰς τὰς χαῖρας ἐνέθηκε τὸν ἀνδριάντος. Εστήκε δὲ τοὺς δακτύλους συνέχειν δι' ἄλλήλων, καὶ παραπέφυκεν οὐ μεγάλη πλάτανος. Ἀπό ταύτης πολλὰ τῶν φύλλων, εἴτε πνεύματος ἐκ τύχης καταβαλθίσος, εἴτε αὐτὸς οὗτος δ θεῖς ἀκάλυψε, περικείμενα καὶ συμπεισόντα λαθεῖν ἐποίησε τὸ χρυσὸν οὐκ ὀλίγον χρόνον. Ως δὲ ὁ ἀνθρώπος ἐπανεῖθεν ἀντίφρε, καὶ διεδόθη λόγος ὑπὲρ τούτου, πολλοὶ τῶν εὑφυῶν ὑπόθεσιν λαβόντες, εἰς τὸ ἀδωροδόκητον τὸν Δημοσθένους διημιλλῶντο τοῖς ἐπιγράμμασι. Άπη μάδην δὲ, χρόνον οὐ πολὺν ἀπολαύσαντα τῆς φυσικῆς δόξης, ἡ Δημοσθένους δίκη κατήγεγεν εἰς Μακεδονίαν, οὓς ἐκολάκευεν αἰσχρῶς, ὑπὸ τούτων ἀφούμενον δικαίως ἐπαχθῆ μὴν δρτε καὶ πρέπεις αὐτοῖς, τότε δὲ εἰς αἰτίαν ἀφίκετον ἐμπισθῆται. Γράμματα γὰρ ἔξπεισν αὐτοῦ, δι' ᾧ παρεκάλει Πέρδικαν ἐπιχειρεῖν Μακεδονίαν, καὶ σώζειν τοὺς Ἑλλήνας, ὃς ἀπὸ σαπροῦ καὶ γαλακτεῦ στήμονος (λέγω τὸν Ἀντίπατρον) ἤριψεντος. Εφ' οἷς Διειράχειν τὸν Κορινθίον κατηγορήσατος, παροξυνθεῖς δὲ Κάσσωδος ἐγκατέσφαξεν αὐτοῦ τῷ κόλπῳ τὸν νόσον, εἴτε οὗτος ἐκεῖνος ἀνελεῖν προσετάξειν, τοῖς μεγίστοις διδασκόμενον ὑποχήμασιν, δειπνώτους διαυτοῦς εἰς προδότεις πωλοῦσιν. δ πολλώντις Δημοσθένους προσγορεύοντος, οὐκ ἐπίστενε. Τὸν μὲν οὖν Δημοσθένους ἀπέχεις, Σθέοντα, βίον, ἐξ ὅμης ἀπόγενεται
ἢ διηκούσαμεν.

Κ Ι Κ Ε Ρ Ω Ν.

Κικέρωνος δὲ τὴν μὲν μητέρα λέγουσιν Ἐλβίαν καὶ γεγονέναι παλᾶς καὶ βεβιωθέναι· παρὸ δὲ τοῦ πατρὸς σύνδεν ἦν πυθέαθαι μέτριον. Οἱ μὲν γάρ ἐν πρωφείᾳ τινὶ καὶ γενέσθαι καὶ τραφῆναι τὸν ἄνδρα λέγουσιν· οἱ δὲ εἰς Τύλλον Ἀττιον ἀνάγουσι τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους, βασιλεύσαντα λαμπρῶς ἐν Οὐόλούσκοις. Οἱ μέντοι πρῶτος ἐκ τοῦ γένους Κικέρων ἐπονομασθεὶς ἄξιος λόγου δοκεῖ γενέσθαι· διὸ τὴν ἐπίκλησιν οὐκ ἀπέδδιμφαν οἱ μετ' αὐτὸν, ἀλλ᾽ ἡσπάσαντο, καὶ περ ὑπὸ πολλῶν χλευαζομένην. Κίκηρος γάρ οἱ Δατιῖνει τὸν ἐρεβίνθον καλοῦσι· κάπειγος ἐν τῷ πέρατι τῆς φίνδος διαστολὴν ἀμβλεῖαν εἶχεν, ὃν περ ἐρεβίνθου διαφυῆν, ἀφ' ἣς ἐκτήσατο τὴν ἐπωνυμίαν. Αὐτὸς γε μὴν Κικέρων, ὑπὲρ οὖν τὰδε γέγραπται, τῶν φίλων αὐτὸν οἰομένων δεῖν, διε πρῶτον ἀρχὴν μετήσε καὶ πολιτείας ἡπτετο, φυγεῖν τοῦνομα καὶ μεταθέαθαι, λέγεται τεκνιευσάμενος εἰπεῖν, ὡς ἀγωνιεῖται τὸν Κικέρωνα τῶν Σκαύρων καὶ τῶν Κάτιλων ἐνδοξότερον ἀποδεῖξαι. Ταμιεύων δὲ ἐν Σικελίᾳ, καὶ

εοῖς Θεοῖς ἀγάθημα ποιούμενος ἀργυροῦν, τὰ μὲν
πρῶτα δύο τῶν ὀνομάτων ἐπέγραψε, τόν τε Μάρκον
καὶ τὸν Τύλλιον· ἀπὸ δὲ τοῦ τρίτου σκέπτικων ἀρά-
βινθον ἐκάλευσε παρὰ τὰ γράμματα τὸν τεχνίτην ἐν-
τορεύσας. Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ ὄντος ἴσιδ-
ρηται.

II. Τεχθῆναι δὲ Κικέρωνα λέγουσιν, ἀναδύνως
καὶ ἀπόνως λοχευθείσης αὐτοῦ τῆς μητρὸς, ἥμερος
τρίτη τῶν γένεων Καλανδῶν· ἐν ᾧ τοῦ οἱ ἀρχοντες ἔυ-
χονται καὶ θύουσιν ὑπὲρ τοῦ ἡγεμόνος. Τῇ δὲ τίτη
φάσμα δοκεῖ γενέσθαι, καὶ προειπεῖν, ὡς ὅφελος μέ-
γα πᾶσι Ρωμαίοις ἐκτρεφούσῃ. Ταῦτα δ', ἄλλως
ὄντες καὶ φλύαρον εἶναι δοκοῦνται, ταχέως αὐτὸς
ἀπέδειξε μαντείαν ἀληθινὴν, ἐν ἡλικίᾳ τοῦ μανθά-
νειν γενόμενος, δι' εὐφυΐαν ἐκλάμιφας, καὶ λαβὼν
δνομα καὶ δδεῖται ἐν τοῖς παισὶν, ἐμτε τοὺς πατέρας
αὐτῶν ἐπιφοιτῶν τοῖς διδασκαλείοις, ὅψει τε βουλο-
μένους ἰδεῖν τὸν Κικέρωνα, καὶ τὴν ὑμηούμενην αὐ-
τοῦ περὶ τὰς μαθήσεις δεξύτηται καὶ σύνεσιν ἵστορη-
σαι· τοὺς δ' ἀγροικοτέρους δργίζεσθαι τοῖς νίσιν,
δρῶτας ἐν ταῖς δδοῖς τὸν Κικέρωνα μέσον αὐτῶν ἐπὶ
τιμῆ λαμβάνοντας. Γενόμενος δ', δισπερ δ Πλάτων
ἀξιοὶ τὴν φιλομαθῆ καὶ φιλόσοφον φύσιν, οἷος ἀσπά-
ζεσθαι πᾶν μάθημα, καὶ μηδὲν λόγου, μηδὲ παιδείας,
ἀτιμάζειν εἶδος, ἐρῆμη πως προθυμοτερον ἐπὶ ποιη-
τικὴν. Καὶ τι ποιημάτιον ἔτι παιδὸς αὐτοῦ διασώ-
ζεται, Πόντιος Γλαῦκος, ἐν τετραμέτρῳ πεποιημένος.
Προϊὼν δὲ τῷ χρόνῳ, καὶ ποικιλότερον ἀπέδμενος

τῆς περὶ ταῦτα μούσης, οὐδὲν οὐ μόνον φήμε, ἀλλὰ καὶ ποιητὴς ἄριστος εἰναι 'Ρωμαίον. 'Η μὲν οὖν ἐπὶ τῇ ἔργοφικῇ δέξα μέχρι τοῦ διαιμένει, καίτερος οὐ μηδὲς γεγενημένης περὶ τοὺς λόγους καινοτομίας' τὴν δὲ ποιητικὴν αὐτοῦ, πολλῶν εὑρεῖν ἐπειγεομένων, παντάπαισιν ἀκλεῖ καὶ ἀτιμον ἔρθειν συμβέβησαν.

III. Ἀπαλλαγεῖς δὲ τῶν ἐν παισὶ διατριβῶν, φιλωνος ἥκουσε τοῦ ἐξ Ἀκαδημίας, διη μάλιστα 'Ρωμαῖοις τῶν Κλειτομάχου συνήθειν καὶ διὰ τὸν λόγον ἐθαύμασαν, καὶ διὰ τὸν τρόπον ἡγάπησαν. Ἄμα δὲ τοῖς περὶ Μούκιον, ἀνδράσι συνών πολιτικοῖς καὶ πρωτεύουσι τῆς βουλῆς, αἵς ἐμπειρίαν τῶν νόμων ὀφελεῖτον καὶ τιγα χρόνον καὶ στρατείας μετέσχεν ὑπὸ Σύλλου περὶ τὸν Μαρσιπόν πόλεμον. Εἴθ' δρῶν εἰς στάσιν, ἐκ δὲ τῆς στάσεως εἰς ἄκρατον ἐμπειποντα τὰ πράγματα μοναρχίαν, ἐπὶ τὸν σχολαστὴν καὶ θεωρητικὸν ἐλθὼν βίον, 'Ελλησι συνήν φιλολόγοις, καὶ προσεῖχε τοῖς μαθήμασιν ἄχρις οὗ Σύλλας ἐκράγησε, καὶ κατάστασίν τινα λαμβάνειν ἔδοξεν ἡ πόλις. Εν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ Χρυσόγορος, ἀπελεύθερος Σύλλα, προσαγγεῖλαντός τινος οὐσίαν ὃς ἐκ προγενεῖς ἀγαρεύθεντος, αὐτὸς ἐωνήσατο δισκιλίων δραχμῶν· ἐπεὶ δὲ 'Ρώσκιος, διηδίς καὶ κληρονόμος τοῦ τεθνηκότος, ἡγανάκτει, καὶ τὴν οὐσίαν ἀπιδείχνεις πεντήκοντα καὶ διακοσίων ταλάντων οὖσαν ἀξέιαν, δι τε Σύλλας ἐλεγχόμενος ἔχαλέπαιτε, καὶ δίκην πατροκτονίας ἐπῆγε τῷ 'Ρωσκίῳ, τοῦ Χρυσογόρου κατασκευάσατος, ἐβοήθει δ' οὐδεὶς, ἀλλ' ἀπετρέποντο,

τοῦ Σύλλα τὴν χαλεπίητα δεδοικότας. Οὗτος δὴ δε ἐργάζεται τοῦ μειρακίου τῷ Κικέρωνι προσφυγόντος, οἱ φίλοις συμπαράδρομοι, ὡς οὐκ ἀντὶ αὐτῷ λαμπροτέρους αὐθις ἀρχὴν πρὸς δόξαν ἔτερους οὐδὲ καλλίω γενησομένην. Ἀναδεξάμενος οὖν τὴν συνηγορίαν, καὶ κατορθώσας, ἐθαυμάσθη δεδιώς δὲ τὸν Σύλλαν, ἀπεθήμησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, διασπείρας λόγον, ὡς τοῦ σώματος αὐτῷ θεραπείας δεομένου. Καὶ γάρ ἦν δυτικὸς ἴσχυρὸς καὶ ἀστροκος, ἀρρένωστός τοιμάχου μικρὸς καὶ γλίσχρα μόγις ὁψὲ τῆς ὥρας προσφρόβητος. Η δὲ φρονή, πολλὴ μὲν καὶ ἀγαθὴ, σκληρὰ δὲ καὶ ἀπλαστος· ὑπὸ δὲ τοῦ λόγου, σφοδρότεραι καὶ πάθος ἔχοντος, ἀσὶ διὰ τῶν ἄγνω τόντων ἐλαυνομένη, φέρον παρεῖχεν ὑπὲρ τοῦ σώματος.

IV. Ἀφικόμενος δὲ εἰς Ἀθήνας Ἀντιόχου τοῦ Ἀσκαλωνίτου δεήκουσε, τῇ μὲν εὐφοίᾳ ἕπεν λόγων αὐτοῦ καὶ χάριτι κηλούμενος, ἂν δὲ ἐν τοῖς δύγμασιν ἐνεπέριζεν, οὐκ ἐπαινῶν. Ἡδη γάρ ἐξέστατο τῆς τέλεως λεγομένης Ἀκαδημίας δ' Ἀντιόχος, καὶ τὴν Καρογεάδου στάσιν ἐγκατέλειπεν, εἴτε παμπτόμενος ὑπὸ τῆς ἐρυθρίας καὶ τῶν αἰσθήσεων, εἴτε, ὡς φασιν ἔνιοι, φιλοτιμίᾳ τινὶ καὶ διαφορᾷ πρὸς τοὺς Κλειτομάχους καὶ Φίλωνος ανγήθεις τὸν Στωϊκὸν ἐκ μεταβολῆς Θεραπεύων λόγον ἐν τοῖς πλείστοις. Ο δὲ Κικέρων ἐκεῖτο ἡγάπει, κακείνοις προσσῆχε μᾶλλον, διανοούμενος, εἰ παντάπαισιν ἐκπέσσοι τοῦ τὰ κοινὰ πράσσειν, δεῦρο μιτενεγκάμενος τὸν βίον ἐκ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς πολιτείας, ἐν ἡσυχίᾳ μετὰ φιλοσοφίας καταζῆν. Ἐπει-

δ' αὐτῷ Σύλλος τι προσηγγέλθη τεθνηκώς, παι τὸ
σῶμα τοῖς γυμνωσίοις ἀναφέωντι μενον εἰς ἔξι ἐβά-
δεῖρ τετατή, ἥ τι φασὴ λαμβάνουσα πλάσαι, ἡδεῖς
μὲν πρός αὐτοῦ ἐτίθραπτο καὶ πολλὴ, μετρίως δὲ
πρός τὴν ἔξι ἡρμοστο τοῦ σάμικος, πολλὰ μὲν τῶν
πάπος Ρώμης φίλων γραφέντων καὶ δεομένων, πολλὰ
δ' ἀγιόχον παραπέλευθρέν, τοῖς κοινοῖς ἐπιβε-
λῶν πρόγυμνοι, αὐτοῖς, ἀσπιῷ δρυαντο, ἐξῆρεν
τὸν ἄγιον καὶ λόγον, καὶ ἀνεκάνει τὴν πολειτεὴν δύ-
ταμα, αὐτοῖς τε ταῖς μελέταις διαποστόν, καὶ τοὺς
ὑπαίσουμένους μετιὼν ὁρήσαντος. "Οὐδεὶς Ἀσταν καὶ
Ρόδος ἔπλιται, καὶ τῶν μὲν Ἀσιακῶν ἄγιον πάντα-
καὶ τῷ Ἀδραμυττηνῷ, καὶ Λιὸνιστῇ τῷ Μάγνητι,
καὶ Μεγίππῳ τῷ Καρὶ συνιοχέλασεν· ἐν δὲ Ρόδῳ,
ρήτορὶ μὲν Ἀπολληνῷ τῷ Θόλῳ, φιλοσόφῳ δὲ Πο-
ταίδωνῷ. Αἴγεται δέ, τὸν Ἀπολλέντιον, οὐ συνίστα-
τὴν Ρωμαϊκὴν διάδεκτον, δεηθῆναι τοῦ Κικέρωνος
"Ελληνιστὶ μελετῆσαι· τότε δ' ὑπακοῦσαι προθύμως,
οἰδημένον, οἶσας ἔσισθαι βελτίσσαι τὴν ἐπανόρθωσιν
τοῖς δ' ἐμελέτησι, τοὺς μὲν ἄλλους ἐκπειλῆθαι
καὶ διαμιλῆσθαι πρός ἄλλήλους τοῖς ἐπαίνοις, τὸν
δ' Ἀπολλέντιον οὗτον ἀκρούμενον αὐτοῦ διαχυθῆναι,
καὶ πανταμένου σύννοντι πιθεῖσθαι πολὺν χρόνον
οὐθομένου δὲ τοῦ Κικέρωνος, εἰπεῖν· „Σὲ μὲν, οὐ
Κικέρων, ἐπαιτῶ καὶ Θαυμάζω, τῆς δ' Ἑλλάδος οἰ-
κεῖδην τὴν τύχην, δρῶν, ἢ μόνα τῶν καλῶν ἡμῖν
ὑπελεῖσθε; καὶ ταῦτα Ρωμαίοις διαὶ σοῦ προσγενέ-
μενα, παιδεῖσαν ταῦτα λόγον.“

V. Ο γοῦν Κικέρων ἐλπίδων μεστός ἐπὶ τὴν πολιτείαν φερόμενος, ὑπὸ χρησμοῦ τίνος ἀπημβλύνθη τὴν δρμήν. Ερομένῳ γάρ αὐτῷ τὸν ἐν Διοφόρῃ θεόν, δῆτας ἀν ἐνδοξόταος γένοιτο, προσέταξεν ἡ Πυθία, τῷ εἰαυτοῦ φύσιν, ἀλλὰ μὴ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν, ἥγεμόν τοι ποιεῖσθαι τοῦ βίου. Καὶ τόν τε πρῶτον ἐν Ῥώμῃ χρόνον εὐλαβῶς διῆγε, καὶ ταῖς ἀρχαῖς ὄκνηρᾶς προσῆγε, καὶ παρημελεῖτο· ταῦτα δὴ τὰ Ῥωμαίων τοῖς βασινοριάτοις πρόδημα καὶ συνήθη δήματα, Γραικός καὶ σχολαστικός, ἀκούων. Ἐπεὶ δὲ, φύσει φιλότιμος ὅν, καὶ παροξυνόμονος ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων, ἐπέδωκεν εἰς τὸ συνηγορεῖν ἔσαυτον, οὐκ ἡρέμα τῷ πρωτείῳ προσῆγεν, ἀλλ' εὐθὺς ἐξαλαμψε τῇ δόξῃ, καὶ διέφερε πολὺ τῷν ἀγωνιζομένων ἐπ' ἀγορᾶς. Λέγεται δὲ καὶ αὐτὸς οὐδέποτε ἦτορ γοσήσας τοῦ Δημοσθένους πρός τὴν ὑπόκρισιν, τοῦτο μὲν Ῥωσκόφ, τῷ κωμῳδῷ, τοῦτο δὲ Αἰσώπῳ, τῷ τραγῳδῷ, προσέχειν ἐπικελῶς. Τὸν δὲ Αἴσωπον τοῦτον ἴσταροισιν ὑποκρινόμενον ἐν Θεάτρῳ τὸν περὶ τῆς τιμωρίας τοῦ Θυέστου βουλευόμενον Ἀτρέα, τῶν ὑπηρετῶν τίνος ἀφιν παραδραμόντος, ἵστι τῶν ἔσαυτοῦ λογισμῶν διὰ τὸ πάθος ὅκτα, τῷ σκήπτρῳ πανάξιοι καὶ ἀνελεῖν. Οὐ μικρὰ δὲ πρός τὸ πείθειν ὑπῆρχεν ἐκ τοῦ ὑποκρίνεσθαι δοτὴ τῷ Κικέρωνι. Καὶ τούς γε τῷ βοῶν μεγάλα χρωμένους φήτορας ἐπισκόπειαν, ἔλεγε, δι' αἰσθένειαν ἐπὶ τὴν κραυγὴν, ἀσπερ χαλούς ἐφ' ἵππον, πηδᾶν. Ή δὲ περὶ τὰ σκώμματα καὶ τὴν παιδιάν ταύτην εὐτροπελίᾳ δικαιωτάσι μίν

ἔδοκει καὶ γλαφυρόν· χρώμενος δ' αὐτῇ ποταπόρως,
πολλοὺς ἐλύπει, καὶ κακοηθείας ἐλάμβανε δόξαν.

VII. Άποδειχθεῖς δὲ ταμίας ἐν σιτοδείᾳ, καὶ λαζών
Σικελίαν, ἥρωχλησε τοῖς ἀνθρώποις ἐν ὁρχῇ, σῖτον
εἰς Ρώμην ἀποστέλλειν ἀγαγκαζόμενος. Τοιχον δὲ
τῆς ἐπιμελείας καὶ δικαιοσύνης καὶ πραθητας αὐτοῦ
πεῖραν λαμβάνοντες, ὃς οὐδένα τῶν πώποδ' ἡγεμό-
νων ἐτίμησαν. Ἐπει δὲ πολλοὶ τῶν ἀπὸ Ρώμης νέαν
ἔνδοξοι καὶ γεγονότες καλῶς, αἰτίαν ἔχοντες ἀταξίας
καὶ μαλακίας περὶ τὸν πόλεμον, ἀντεπέμφθησαν ἐπὶ¹
τὸν σιρατηγὸν τῆς Σικελίας, συνεῖπεν αὐτοῖς δὲ Κιτ
κέρων ἐπιφανῶς, καὶ περιεποιήσαν. Ἐπὶ τούτοις οὖν
μέγα φροτῶν, εἰς Ρώμην βαδίζων γελοῖδυ τι παθεῖν
φησι. Συντυχὼν γάρ ἀνδρὶ τῶν ἐπιφανῶν, φέλος δο-
κοῦντε, περὶ Καμπανίαν, ἔρμοσθαι, τίνα δὴ τῶν πε-
πραγμένων ὑπ' αὐτοῦ λόγον ἔχουσι Ρωμαῖοι, καὶ τὸ
φρονοῦσιν, ὃς ὄνδρατος καὶ δόξης τῶν πεπραγμένων
αὗτῷ τὴν πόλιν ἅπασαν ἐμπεπληκώς· τὸν δὲ εἰπεῖν:
„Ποὺ γάρ ἡς, ὁ Κικέρων, τὸν χρόνον τοῦτον;“ Τότε
μὲν οὐκέξαθυμῆσαι πατέπασιν, εἰ, καθάπερ εἰς πέλα-
γος ἀχανές τὴν πόλιν ἐμπεσών διεφύλακτος,
οὐδέν εἰς δόξαν ἵπιδηλον πεποίηκεν. Ήστερον δὲ λο-
γισμὸν ἔαυτῷ διδοὺς, πολὺ τῆς φιλοτιμίας ὑφεῖλεν,
ἄς πρὸς ἀόριστον πυᾶγμα τὴν δόξαν ἀμιλλώμενος,
καὶ πέρας οὐκ ἐφίκτον ἔχουσαν. Οὐ μην ἀλλὰ τὸ γε
χαίρειν ἐπαιτούμενον διαφερόντως, καὶ πρὸς δόξαν
ἐμπαθεστερον ἔχειν, ἀχρὶ παντὸς αὐτῷ παρέμεινε, καὶ
πολλοὺς πολλάκις τῶν δρόσων ἐπετάραξε λογισμῷν.

VII. Ἀπτόμενος δὲ τῆς πολιτείας προσθυμότερον, εἰωχόδην ἥγετο, τοὺς μὲν βαναύσους, ὄργανοις χρωμάτους καὶ σκεύεσιν ἀψύχοις, μηδενὸς ἀγνοεῖν δυομά, μηδὲ χώραν, ἢ δύναμιν αὐτῶν, τὸν δὲ πολιτεύοντα, φαθόμυμας καὶ ἀμελῶς ἔχειν περὶ τὴν τῶν πολιτῶν γῆνσιν. "Οὐτεγ τὸν μόνον τῶν ὀνομάτων εἴθιζε μνημονεύειν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον, ἐνῷ τῶν γνωρίμων θιαστος οὐκινή, καὶ χωρίου, δὲ κέκτηται, καὶ φίλους, οἰστις χρῆται, καὶ γετεονας ἐγλωσκε· καὶ πᾶσαν θόδον Ἐταλίας διαπορευομένῳ Κικέρωνι πρόσχειρον ἦν εἰπεῖν καὶ ἐπιδεῖξαι τοὺς τῶν φίλων ἄγρους καὶ τὰς ἐπαύλεις. Οὐσιὸν δὲ μικράν μὲν, ἕκανην δὲ καὶ ταῖς δαπάναις ἐπαρχῇ πεκτημένος, ἐθαυμάσετο μήτε μισθοὺς, μήτε δῶρα, προσεέμενος ἀπὸ τῆς συνηγορίας μαλιστα δ', διε τὴν κατὰ Βέρρην δίκην ἀνέλαβε. Τοῦτον γάρ, στρατηγὸν γεγονότα τῆς Σικελίας, καὶ πολλὰ πεπονηρευμένον, τῶν Σικελιωτῶν διωκόντων, τίλειν, οὐκ εἰπών, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ τρόπου τινὰ τοῦ μὴ εἰπεῖν. Τῶν γάρ στρατηγῶν τῷ Βέρρῃ χαριζομένων, καὶ τὴν δίκην ὑπερθέσισι πολλαῖς εἰς τὴν ὑστάτην ἐκβαλλόντων, τὸς ἦν πρόδηλον, διε τοῖς λόγοις δ τῆς ἡμέρας οὐκ ἔξαρκέσει χρόνος, οὐδὲ λήψεται πέρας ἡ προσις, ἀναστάς δ Κικέρων ἔφη, μὴ δεῖσθαι λόγον, ἀλλ' ἐπαγγαλῶν τοὺς μάρτυρας καὶ ἐπιφένας, ἐκέλευσε φέρειν τὴν ψῆφον τοὺς δικαστάς. "Ομοίς δὲ πολλὰ χαρίεντα διαμηνησούεται καὶ περὶ ἐκείνην αὐτοῦ τὴν δίκην. Βέρρῃ γάρ οἱ Ρωμαῖοι τὸν ἐκτετμημένον

νον χοῖρον καλοῦσιν. Μεσοῦντες δέ τοι πάντες οὐδεποτε πάντας θερικός αὐτούς εἶναι, οὐδέποτε Καικέρων, οὐδέποτε Σικελίων, κατηγορεῖν τοῦ Βέρβρου· „Τί Ιουδαιών πρὸς χοῖρον;“ ἔφη δὲ Καικέρων. Ήν δὲ τῷ Βέρβρῳ ἀντίπαις νίθες, οὐκ εἰλευθερίως δοκῶν προστασθαι τῆς ὥρας. Λοιδορηθεὶς οὖν δὲ Καικέρων εἰς μαλακίαν ὑπὸ τοῦ Βέρβρου· „Τοῖς νῖθες,“ εἶπεν, „ἐντὸς Θυρῶν δεῖ λοιδορεῖνθαι.“ Τοῦ δὲ ὁμηροῦς Ὀρτησίου τὴν μὲν εὐθείαν τῷ Βέρβρῃ συνειπεῖν μὴ τολμήσαντος, ἐν δὲ τῷ τιμῆματι πεισθέντος παραγενέσθαι, καὶ λαβόντος ἐλεφαντίνην Σφίγγα μισθῶν, ἐπειδὴ τι πλαγίως δὲ Καικέρων πρὸς αὐτὸν· τοῦ δὲ φῆσαντος, αἰνιγμάτων λύσεως ἀπειρως ἔχειν „Καὶ μὴν ἐπὶ τῆς οἰκλας τὴν Σφίγγα ἔχεις.“

VIII. Οὕτω δὲ τοῦ Βέρβρου καταδικασθέντος, ἔβδομήκοντα πάντες μυριάδων τιμησάμενος τὴν δικηγόρων, διαβολὴν ἔσχεν, ὡς ἐπ' ἀργυρίῳ τὸ τίμημα καθυφειμένος. Οὐ μὴν ἄλλον οὐδὲ Σικελίωται χάριν εἰδότες, ἀγορανομοῦντος αὐτοῦ, πολλὰ μὲν ἀγοντες ἀπὸ τῆς υήσουν, πολλὰ δὲ φέροντες ἥκον· ἀν οὐδὲν ἐποιήσατο κέρδος, ἄλλον δοσον ἐπεινωνίσαι τὴν ἀγοράν, ἀπεχρήσατο τῇ φιλοτιμίᾳ τῶν ἀνθρώπων. Ἐκάκητο δὲ χωρίον καλὸν ἐν Ἀρποισι, καὶ περὶ Νέαν πόλιν ἦν ἀγρός, καὶ περὶ Πομπηΐους ἔτερος, οὐ μεγάλοι φεροῦτες Τερεντίας, τῆς γυναικός, προστρέψατο μυριάδων δώδεκα, καὶ κληρονόμια τις εἰς ἐννέα δημαρχίαν συναχθεῖσα μυριάδας. Ἀπὸ τούτων εἰλευθερίως ἄμμα καὶ σωρόγνως διῆγε μετά τῶν συμβιούντων Ἑλλήνων καὶ

‘Ρωμαίων φιλολόγου’ σπάνιον, εἰ ποτε, πρὸ δυσμῶν
 ἡλίου κατακλινόμενος, οὐχ οὕτω δι’ ἀσχολίου, ὡς
 διὰ τὸ σῶμα τῷ στομάχῳ μοχθηρῶς διακείμενον. Ἡν
 δὲ καὶ τὴν ἄλλην περὶ τὸ σῶμα Θεραπείαν ἀκριβῆς
 καὶ περιττὺς, ὥστε καὶ τρίψει καὶ περιπάτοις ἀρ-
 θμῷ τεταγμένοις χρῆσθαι. Τοῦτον τὸν τρόπον δια-
 παιδαγωγῶν τὴν ἔξιν, ἄνοσον καὶ διαρκῆ πρὸς πολ-
 λοὺς καὶ μεγάλους ἀγῶνας καὶ πόνους συνεῖχεν. Οἰ-
 κίαν δὲ τὴν μὲν παιδών τῷ ἀδελφῷ παρεχώρησεν,
 αὐτὸς δὲ ἅπει περὶ τὸ Παλάτιον, ὑπὲρ τοῦ μὴ μα-
 κράτη βαδίζοντας ἐνοχλεῖσθαι τοὺς Θεραπεύοντας αὐ-
 τὸν. Ἐθεράπευον δὲ καθ’ ἡμέραν ἐπὶ Θύρας φοι-
 τῶντες οὐκ ἐλάττονες, ἢ Κράσσουν ἐπὶ πλούτῳ, καὶ
 Πομπήϊον διὰ τὴν ἐν τοῖς στρατεύμασι δύναμιν, Θαυ-
 μαζομένους μάλιστα ‘Ρωμαίων καὶ μεγάλους δυτας.
 Πομπήϊος δὲ καὶ Κικέρωνα ἐθεράπευε, καὶ μεγάλα
 πρὸς δύναμιν αὐτῷ καὶ δόξαν ἡ Κικέρωνος συνέπρα-
 ἔς πολιτεία.

IX. Στρατηγίαν δὲ μετιόντων ἕμα σὺν αὐτῷ πολ-
 λῶν καὶ μεγάλων, πρῶτος ἀπάντων ἀνηγορεύθη·
 καὶ τὰς κρίσεις ἔδοξε καταρῶς καὶ καλῶς βραβεῦσαι.
 Λέγεται δὲ καὶ Λικίνιος Μάκερ, ὃν ἡρ καὶ καθ’ αὐ-
 τὸν ισχύων ἐν τῇ πόλει μέγα, καὶ Κράσσῳ χρώμενος
 βοηθῷ, κρινόμενος κλοπῆς ὑπ’ αὐτοῦ, τῇ δυνάμει
 καὶ υπουργῆ πεποιθώς, ἔτι τὴν ψῆφον τῶν αριτῶν
 διαφερόντων ἀπαλλαγεὶς οἴκαδε, πείρασθαι τε τὴν
 κιφαλήν κατὰ τύχος, καὶ καθαρὸν ἴματιον, ὃς νενι-
 κηκὼς, λαβὼν, ἀνθιτεῖς ἀγορὰν προεἵται· τοῦ δὲ

Κρέσσον περὶ τὴν αὔλειον ἀπαντήσαντος αὐτῷ, καὶ φράσαντος, διε πάσαις ἑάλοικε ταῖς ψήφοις, ἀναστρέψας καὶ κατακλιθεὶς ἀποθανεῖν. Τὸ δὲ πρᾶγμα τῷ Κικέρῳ δόξει ἦνεγκεν, ὡς ἐπιμελῶς βραβεύσαντι τὸ δικαιοστήριον. Ἐπεὶ δὲ Οὐλατίγιος, μηδὲ ἔχων τι τροχὸν καὶ πρόδοτον τοὺς ἄγοντας ὄλιγοφρον εἰς ταῖς συνηγορίαις, χοιραδοιν δὲ τὸν τριάχηλον περίπλεων, ἥτετιθ τι κατασινές παρὰ τοῦ Κικέρωνος, καὶ μὴ διδύντος, ἀλλὰ βουλευομένου πολὺν χρόνον, εἶπεν, ὡς οὐκ ἄν αὐτὸς διστάσεις πειθὶ τούτου στρατηγῶν ἐπιστραφεὶς δι Κικέρων, „Ἄλλ' ἐγώ,“ εἶπεν, „οὐκ ἔχω τιλικοῦτον τριάχηλον.“ „Εἰ δὲ ἡμέρας δύο ἡ τρεῖς ἔχοντει τῆς ἀρχῆς αὐτῷ προσήγαγε τοὺς Μανιλίτους, εὐθίνου κληῆς. Ο δέ Μανιλίτος οὗτος εὕνοιαν εἶχε καὶ σπουδὴν ὑπὸ τοῦ δήμου, δοκοῖν ἐλαύνεσθαι διὰ Πομπίζην· καί οὐ γάρ ἦν φίλος. Άιτουμένου δὲ ἡμέρας αὐτοῦ, μίαν δι Κικέρων μόνην τὴν ἐπιοῦσαν ἔδωκε· καὶ δ δῆμος ἡγανάκτησεν, εἰς θιασμένων τῶν στρατηγῶν δέκα τούλαχιστον ἡμέρας διδόναι τοῖς κινδυνεύοντισ. Τοῖν δὲ δημάρχοιν αὐτὸν διαγαγόντων ἐπεὶ τὸ βῆμα, καλούντων, καὶ κατηγορούντων, ἀκονοθῆναι δεηθεῖς, εἶπεν, δι τοῖς κινδυνεύοντισ αὖτις, καθδύσσον οἱ νόμοι παρέκουντι, κεχρημένος ἐπεικῆς καὶ φιλαεθρώπως, δεινὸν ἡγεῖτο τῷ Μανιλίῳ ταῦτα μὴ παρασχεῖν· ἡς οὖν ἔτι μόνης κύριος ἦν ἡμέρας στρατηγῶν, ταύτην ἐπέτηθες δρίσαι· τὸ γάρ εἰς ἄλλον ἀρχοντα τὴν κρίσιν ἐκβολεῖν, οὐκ εἴναι βουλομένου βοηθεῖν. Ταῦτα λαχθέντα θαυμάστην ἀποίησε τοῦ

δήμου μεταβολήν· καὶ πολλὰ κατευφημοῦντες αὐτὸν, ἐδέσοντο τὴν ὑπὲρ τοῦ Μανιλίου συνηγορίαν ἀναλαβεῖν. 'Ο δ' ὑπέστη προθύμως, οὐχ ἡκιστα διὰ Πομπήϊον ὑπόντας· καὶ πατεστάς πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς ἐδημηγόρησε, τεκνικῶς τῶν δλιγαρχικῶν καὶ τῶν Πομπήϊων φθορούντων καθαπτόμενος.

X. Ἐπί δὲ τὴν ὑπατείαν οὐχ ἦτον ὑπὸ τῶν ἀριστοκρατικῶν, ἢ τῶν πολλῶν, προήχθη διὰ τὴν πόλιν, ἐξ αἰτίας αὐτῷ τοιαύτης συναγωνισμένων. Τῆς ὑπὸ Σύλλα γενομένης μεταβολῆς περὶ τὴν πολιτείαν, ἐν ἀρχῇ μὲν ἀιώπου φανείσης, τότε δὲ τοῖς πολλοῖς ὑπὸ χρόνου καὶ συνηθείας ἥδη τινὰ κατάστασιν ἔχειν οὐ φαύλην δοκούσης, ἥσαν οἱ τὰ παρόντα διασεῖσαι καὶ μεταθεῖναι ζητοῦντες, ἵδιων ἔνεκα πλεονεξίων, οὐ πρὸς τὸ βέλτιστον· Πομπήϊον μὲν ἐτι τοῖς βασιλεῦσιν ἐν Πόντῳ καὶ Ἀρμενίᾳ πολεμοῦντος, ἐπεὶ δὲ τῇ Ῥώμῃ μηδεμιᾶς ὑφεστώσης πρὸς τοὺς νεωτερούμεντας ἀξιομάχου δυνάμεως. Οὗτοι κορυφαῖον εἶχον ἄγρα τολμητὴν καὶ μεγαλοπράγμονα καὶ ποικίλον τὸ ηθός, λεύκιον Κατιλλων· δις αἰτίαν ποτὲ πρὸς ἄλλοις ἀδικήμασι μηγάλοις ἐλαφες παρθένῳ συγγεγονόνται, θυγατρὶ, κτεῖναι δ' ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ δικηρη ἐπὶ τούτῳ φοβούμενος, ἐπεισες Σύλλαν, ὃς ἐτιζῶντα, τὸν ἄγρωπον ἐν τοῖς ἀποθανουμένοις προγράψατ. Τοῦτον οὖν προστάτην οἱ πανηροὶ λαβόντες, ἄλλας τε πίστεις ἀλλήλοις ἐδοσαν, καὶ καταθύσαντες ἄγρωπον, ἐγεύσαντο τῶν σαρκῶν. Λιέρθαρτο δ' ὑπ' αὐτοῦ πολὺ μέρος τῆς ἐν τῇ πόλει νεφεη-

τος, ἡδονᾶς καὶ πότους καὶ γυναικῶν ἔρωτας ἀεὶ προξενοῦντος ἐκάστῳ, καὶ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην ἀφειδῶς παρασκευάζοντος. Ἐπῆργο δ' ή τε Τυρρηνία πρὸς ἀπόστασιν δῆλη, καὶ τὰ πολλὰ τῆς ἐντὸς Ἀλπεων Γαλατίας. Ἐπισφαλέστατα δ' ή Ρώμη πρὸς μεταβολὴν εἶχε διὰ τὴν εἰς ταῖς οὐσίαις σύωμαλιαν, τῶν μὲν ἐν δεξῃ μάλιστα καὶ φρονήματι κατεπεχευμένων εἰς θέσαρα καὶ δεῖπνα καὶ φιλαρχίας καὶ οἰκοδομίας, τῶν δὲ πλούτων εἰς ἀγενεῖς καὶ ταπεινούς συνεργόντηκότων ἀνθρώπους· ὥστε μικρᾶς; δοπῆς δεῖσθαι τὰ πράγματα, καὶ παντὸς εἴλαν τοῦ τολμήσαντος ἐκπεῖσαι τὴν πολιτείαν, αὐτὴν ὑφ' αὐτῆς νοσοῦσαν.

XI. Οὐδὲν δὲλλον βουλβερος δ' Κατιλίνας ἴσχυρὸν τι προκαταλαβεῖν δρμητήψιον, ὑπατεῖλαν μετήει· καὶ λαμπρὸς ἦν ταῖς ἐλπίσιτ, ὃς Γαῖων Ἀγωνίῳ συντατεύσων, ἀνθρὶ καθ' αὐτὸν μὲν οὔτε πρὸς τὸ βίλιον, οὕτε πρὸς τὸ χεῖρον, ἡγεμονικῷ, προσθήκῃ δ' ἄγοντος ἐτέρου δυνάμεως ἐσομένῳ. Ταῦτα δὴ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν οἱ πλεῖστοι προσαισθμενοι, τὸν Κικέρωνα προῆγον ἐπὶ τὴν ὑπατείαν· καὶ τοῦ δήμου διξαμένου προσθύμως, δ' μὲν Κατιλίνας ἐξέπεσε, Κικέρων δὲ καὶ Γάιος Ἀντώνιος ἥρεθησαν. Κατοικῶν μετιθητῶν δ' Κικέρων μόνος ἦν ἐξ ἵππου πατρὸς, οὐ βουλευτοῦ, γεγονὼς.

XII. Καὶ τὰ μὲν περὶ Κατιλίναν ἔμενεν ἔτι τοὺς πολλοὺς ληνθάνοντα προδύωγες δὲ μεγάλοι τὴν Κικέρωνος ὑπατείαν ἐξεδίξαντο. Τοῦτο μὲν γάρ, οἱ κέ-

κωλυμένοι κατὰ τοὺς Σύλλα τόμοτες ἄρχειν, οὗτοί
ἀσθετικὲς δύνεις, οὐτὶ ὀλίγοι, μέτε δύναες ἀρχὰς ἐδιη-
μαγώγονυ, πολλὰ τῆς Σύλλα τυφαννίδιος ἀληθῆ μὲν
καὶ δίκαια κατηγοροῦντες, οὐ μὴν ἐν δέουτι τὴν πο-
λιτείαν, οὐδὲ σὺν καιρῷ κινούντες, τοῦτο δέ, νό-
μοντος εἰσῆγον οἱ δῆμαρχοι πρὸς τὴν αἰτήν ὑπόθε-
σιν, δεκαδαρχίαν καθιστάντες αἵτοιχατόρων ἀνδρῶν,
οἵς ἐφεῖτο, πάσης μὲν Ἰταλίας, πάσης δὲ Συρίας,
καὶ δοσα διὸ Πομποῦ τελοῦστι προσώριστο, κυρίους
δύτας, πωλεῖν τὰ δημόσια, κρίνειν, οὓς δοκοῖη, φυ-
γάδας ἐκβάλλειν, συνοικεῖν πόλεις, χρήματα λαμ-
βάνειν ἐκ τοῦ ταμείου, στρατιώτας τρέφειν καὶ κα-
ταλέγειν, δπόσιν δέοιντο. Διὸ καὶ τῷ νόμῳ προσεῖ-
χον ἄλλοι τε τῶν ἐπιφανῶν, καὶ πρῶτος Ἀκτώνιος, δ
τοῦ Κικέρωνος συνδροφων, ὃς τῶν δέκα γενησόμυγας.
Ἐδόκει δὲ καὶ τὸν Κατιλίνα νεωτερίσμῳ εἰδὼς οὐ
δυυχεραίνειν ὑπὸ πλήθους διατελεῖν· δι μάλιστα τοῖς
ἄριστοις φόβον παρεῖχε. Καὶ τοῦτο πρῶτον θερα-
πεύων δι Κικέρων, ἐκεῖνῳ μὲν ἐψηφίσατο τῶν ἐπαρ-
χῶν Μακεδονίαν, αὐτῷ δὲ τὴν Γαλατίαν διδομένην
καρητήσατο, καὶ κατειργάσατο τῇ χάριτι ταύτη τὸν
Ἀντώνιον, ὅσπερ ὑποκρίτῃν ἔμμισθον, αὐτῷ τὰ
δεύτερα λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ότις δ' οὗτος ἐσ-
τάλωκει καὶ χειροήθης ἐγγόνει, μᾶλλον ἡδη Θαρρῶν
δι Κικέρων ἐνίστατο πρὸς τοὺς κανονομοῦντας. Ἐν
μὲν οὖν τῇ βοιλῇ κατηγορίαιν ταῦτα τοῦ νόμου δια-
τιθέμενος, οὕτως ἐξέπληξεν αὐτοὺς τοὺς ἴσσφέρον-
τας, ὥστε μηδέν ἀντιλέγειν. Ἐπαὶ δ' αὐτὸις ἐπεχεδ-

ρουν, καὶ παρεσκευασμένοις προεκπλοῦντο τοὺς ὑπάτους ἐπὶ τὸν δῆμον, σύδεν ὑποδείσας ὁ Κικέρων, ἀλλὰ τὴν βουλὴν ἵπτεσθαι καὶ νόσας καὶ προκλιθῶν, οὐ μόνον ἔξεβαλε τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπογνῶτας τοὺς δημιάρχους ἀποίησε, παρὸ τοσοῦτον τῷ λόγῳ κρατηθάντας ὑπ' αὐτοῦ.

XIII. Μάλιστα γάρ οὗτος δ' ἀνήρ ἐπέδειξε 'Ρωμαίοις, δισον ἡδονῆς λόγος τῷ καλῷ προστείθησι, καὶ διε τὸ δίκαιον ἀγέτετόν ἐστιν, ἢν δρόμος λέγηται· καὶ μετὰ τὸν ἐμμέλω; πολιτευόμενον ἀεὶ τῷ μὲν ἔργῳ τῷ καλὸν ἀντὶ τοῦ κολακεύοντος αἰρεῖσθαι, τῷ δὲ λόγῳ τὸ λυποῦν ἀφαιρεῖν τοῦ συμφέροντος. Δεῖγμα δ' αὐτοῦ τῇ περὶ τῷ λόγῳ χάριτος, καὶ τῷ περὶ τὰς θέας ἐν τῇ ὑπατείᾳ γενόμενον. Τῶν γάρ ἐππικῶν πρότερον ἐν τοῖς θεάτροις ἀναμεμιγμένων τοῖς πολλοῖς, καὶ μετὰ τοῦ δῆμου θεωμένων, ὡς ἔτυχε, πρῶτος διέκρινεν ἐπὶ τιμῇ τοὺς ἱππέας ἀπὸ τῶν ἄλλων πολιτῶν Μάρκος "Οθων στρατηγῶν, καὶ διέγειμεν ἡλιαν ἐκείνοις θέαν, ἦν ἔτι καὶ νῦν ἐξαρτετος ἔχοντος. Τοῦτο πρᾶξις ἀτιμίαν δ' δῆμος ἐλάβε, καὶ φασάτος ἐγ θεάτρῳ τοῦ "Οθωνος, ἐφιβολέσας ἐπύριττειν, οἱ δ' ἱππεῖς ὑπέλασθον κράτος τὸν ἄνδρα λαμπρῶς. Άλιτις δ' δ' δῆμος ἐπέτεινε τὸν συριγμὸν, εἶτ' ἐκτίνοι τὸν κράτον. Ἐκ δὲ τούτου τραπόμενος πρᾶξις ἀλλήλους ἐχρῶντο λοιδορίαις, καὶ τὸ θεάτρον ἀκοσμία κατέψχεν. Επειδὲ δ' δ' Κικέρων ἦτος πυθόμενος, καὶ τὸν δῆμον ἐκκαλέσας πρᾶξις τῷ τῆς "Ερυθρᾶς ἱερὸν, ἐπειρίμησε καὶ παρήγαγεν, ἀπειλθόντας

αῦθις εἰς τὸ θέατρον ἐκρέουν τὸν "Οδοντα λαμπτῶς,
καὶ πρὸς τοὺς ἵππας ἔμιλλαν ἐποιοῦντο περὶ τιμᾶν
καὶ δόξης τοῦ ἀνδρός.

XIV. Ή δὲ περὶ τὸν Κατιλίναν συνωμοσία, πτή-
ξασα καὶ καταδεῖσασα τὴν ἀρχὴν, αὐθις ἀνεθάρρει,
καὶ συνῆγον ἄλλήλους, καὶ παρεκάλουν εὐταλμότε-
ρον ἅπιεσθαι τῶν πραγμάτων, πρὶν ἐπανελθεῖν
Πομπίῃον, ἦδη λεγόμενον ὑποστρέφειν μετὰ τῆς δυ-
νάμεως. Μάλιστα δὲ τὸν Κατιλίναν ἐξηράθιζον οἱ
Σύλλα πάλαι στρατιῶται, διαπεφυγότες μὲν ἄλης
τῆς Ἰταλίας, πλεύσοι δὲ καὶ μιχψώταιοι ταῖς Τυρ-
ρηνικαῖς ἐγκατεσπαρμένοι πόλεσιν, ἀρπαγάς πάλιν
καὶ διαφρήσεις πλούτων ἐτοίμων ὀνειροπολοῦντας.
Οὗτοι γάρ ἡγεμόναι Μάλλιον ἔχοντες, ἀνδραὶ τῶν
ἐπιφανῶς ὑπὸ Σύλλας στρατευσαμένων, συνίσταντο
τῷ Κατιλίνᾳ, καὶ παρῆσαν εἰς Ρώμην συναρχείρε-
σιάσοντες. Τοπείλαν γάρ αὐθις μετήνει, θεβουλευ-
μένος ἀνελεῖν τὸν Κικέρωνα περὶ αὐτὸν τῶν ἀρχα-
ρισιῶν τὸν Θόρυβον. Ἐδόκει δὲ καὶ τὸ δαιμόνιον
προσημαίνειν τὰ πρασσόμενα σεισμοῖς καὶ κεραυνοῖς
καὶ φάσμασιν. Άιδ' ἀπ' ἀνθρώπων μηνύσεις ἀλη-
θεῖς μὲν ἡσαν, οὕτω δ' εἰς ἔλεγχον ἀποχρόνισται κατ'
ἀνδρός ἐνδόξου καὶ διγαμένου μέγα, τοῦ Κατιλίνα.
Διὸ τὴν ἡμέραν τῶν ἀρχαρισιῶν ὑπερθάμβειος δὲ Κι-
κέρων, ἐκάλει τὸν Κατιλίναν εἰς τὴν αὐγκλήτον, καὶ
περὶ τῶν λεγομένων ἀγέκρικεν. Οἱ δὲ πολλοὺς οἴβ-
μενος εἶναι τοὺς πραγμάτων καινῶν ἐφιεμένους ἐν
τῇ βουλῇ, καὶ ἄμα τοῖς συνωμόσεις ἐνδεικνύμενος,

ἀπειρίνατο τῷ Κικέρωνι μαγικὴν ἀπόφρισιν· „Τί γάρ,“ ἔφη, „πράττει δεινόν, εἰ, δυοῖν σωμάτων ὄντων, τοῦ μὲν ἰσχυοῦ καὶ πατερθινῆς τοῖς, ἔχοντος δὲ καὶ φραλήν, τοῦ δὲ ἀκαράλου μὲν, ἰσχυροῦ δὲ καὶ μεγάλου, τούτῳ περαλήν αὐτὸς ἐπειδῆμε;“ Τούτων εἶς τα τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον ἡνιγμάτων ὑπὸ αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ Κικέρων ἔδεισε, καὶ τεθωρακισμάτων αὐτὸν οἵ τα δυνατοὶ πάντες ἀπὸ τῆς οἰκίας, καὶ τῶν νάων πολλοὶ κατίγαγον εἰς τὸ πεδίον. Τοῦ δὲ θωρακος ἐπίτηδες ὑπέφαινε τι παραλύσας ἐκ τῶν ὅμων τοῦ χιτῶνος, ἐνδεικνύμενος τοῖς δρῶσι τὸν αἰνδύνον. Οἱ δὲ ἡγανάκτουν καὶ συνειτρέφοντο περὶ αὐτόν· καὶ τέλος ἐν ταῖς ψήφοις τὸν μὲν Κατιλίναν αὐτὸς ἐξέβαλον, εἷλοντο δὲ Σιλανδὺ ὑπατον, καὶ Μουρήναν.

XV. Οὐ πολλῷ δὲ ὑστερον τούτων ἥδη τῷ Κατιλίνᾳ τῶν ἐν Τυρρηνίᾳ υπερχομένων καὶ παταλοχιζομένων, καὶ τῆς ὀρισμένης πόδες τὴν ἐπίθεσιν ἡμέρας ἐγγὺς οὗσης, ἦκον ἐπὶ τὴν Κικέρωνος οἰκίαν περὶ μέσας νύκτας ἄνδρες οἱ πρῶτοι καὶ δυνατώτατοι Ρωμαίοιν, Μάρκος τε Κράσσος, καὶ Μάρκος Μάρκελλος, καὶ Σηπτίων Μέτελλος· κόψαντες δὲ τὰς Θύρας, καὶ καλέσαντες τὸν Θυρωρόν, ἐκέλευον ἐπεγεῖραι, καὶ φράσαι Κικέρωνι τὴν παρουσίαν αὐτῶν. Ἡν δὲ τοιδετῷ Κράσσῳ μετὰ δεῖπνον ἐπιστολὰς ἀποδίδωσιν δὲ θυρωρός ὑπὸ δή τινος ἀνθρώπου κομισθείσας ἀγνώστου, ἄλλας ἄλλοις ἐπιγεγραμμένας, αὐτῷ δὲ Κράσσῳ μίαν ἀδέσποτον. Ἡν μόνην ἀναγγούντος δὲ Κράσ-

τοῖς, ὡς ἔρρατε τὰ γράμματα φόνον γενησόμενον πολὺν διὸ Κατιλίναν, καὶ παρήγει τῆς πόλεως ὑπεξελθεῖν, τὰς ἄλλας οὐκέπλύσεν, ἀλλ' ἡμερ εὐθὺς πρὸς τὸν Κικέρωνα, πληγεῖς ὑπὸ τοῦ δεινοῦ, καὶ τὴν εἰς αὐτίας ἀποδυόμενος, ἦν ἐπιχε διὰ φιλίαν τοῦ Κατιλίνα. Βουλευσάμενος οὖν δὲ Κικέρων, ἃμ' ἡμέρᾳ βουλὴν συνήγαγε, καὶ τὰς ἐπιστολὰς πομίσας, ἀπέδωκεν, οἵς ησαν ἐπεστελμέναι, κελεύθιας φανερῶς ἀναγνῶνται. Πᾶσαι δὲ ησαν δημοσίως ἐπιβουλὴν φράζουσαι. Ἐπεὶ δὲ καὶ Κόριγτος Ἀρδίος, ἀνὴρ στρατηγικὸς, ἀπήγγειλε τοὺς ἐν Τυρφητῇ καταλοχισμοὺς, καὶ Μάλλιος ἀπηγγέλλετο σὺν χειρὶ μεγάλῃ περὶ τὰς πόλεις ἵκενας αἰωρούμενος ἀεὶ τι προσδοκῶν καινὸν ἀπὸ τῆς Ρώμης, γινεταί δόγμα τῆς βούλῆς, παρακατατίθεσθαι τοῖς ὑπάτοις τὰ πράγματα· δεξαμένους δὲ ἐκείνοις, ὡς ἐπιστατεῖται, διοικεῖν καὶ σώζειν τὴν πόλιν. Τοῦτο δὲ οὐ πολλάκις, ἀλλ' διετεί τε μέγα δεωὴ, ποιεῖν ἕνθεν ἢ σύγκλητος.

XVI. Ἐπεὶ δὲ ταύτην λαβὼν τὴν ἔξουσίαν δὲ Κικέρων τὰ μὲν ἔξοι πράγματα Κοΐνιψ Μετέλλῳ διεπίστεντε, τὴν δὲ πόλιν εἶχε διὰ χειρὸς, καὶ καθ' ἡμέραν προήγει δορυφοριούμενος ὑπὸ ἀνδρῶν τοσούτων τὸ πλῆθος, ὕστε τῆς ἀγορᾶς πολὺ μέρος κατέχειν, ἐμβάλλοντος αὐτοῦ τοὺς παραπέμποντας· οὐκέτι παρτερῶν τὴν μέλλοντιν δὲ Κατιλίνας, αὐτὸς μάλιστα ἐκπηδάντην πρός τὸν Μάλλιον ἐπεὶ τὸ στρατεύμα· οὐδὲ Μάρκιον δὲ καὶ Κέρθηγον ἐκάλεντε Σέρη-

λαβόντας ἐλθεῖν ἐπὶ τὰς Θύρας ἔωθεν, ὡς ἀσπα-
σομένους τὸν Κικέρωνα, καὶ διαχρήσασθαι προσπε-
σόντας. Τοῦτο Φουλβία, γυνὴ τῶν ἐπιφανῶν,
ἔξαγγέλλει τῷ Κικέρωνι, τυκτὸς ἐλθόντα, καὶ δι-
κελευσαμένη φυλάττεσθαι τοὺς περὶ τὸν Κέθηγον.
Οἱ δὲ ἥκεν αὐτὸν μέρα, καὶ καλυθέντες εἰσελθεῖν,
ἡγανάκτιον, καὶ κατεβόντες ἐπὶ Θύραις, ὃστε ὑπο-
πτότεροι γενέσθαι. Προελθὼν δὲ ὁ Κικέρων, ἐπί-
λει τὴν σύγκλητον εἰς τὸ τοῦ Σιησίου Διδόνην,
δύν Σιέταρα Ρωμαῖοι καλοῦσιν, ἵδρυμάντον ἐν ἀρχῇ
τῆς Ἱερᾶς ὅδοι, πρὸς τὸ Παλάτιον μνιώντων. Ἔν-
ταῦθα καὶ τοῦ Κατιλίνα μετὰ τῶν ἄλλων ἐλθόντος,
ὡς ἀπολογησομένου, συγκαθίσαι μὲν οὐδεὶς ὑπό-
μενος τῶν συγκλητικῶν, ἀλλὰ πάντες ἀπὸ τοῦ βά-
θρου μετῆλθον. Ἀρξάμενος δὲ λέγειν ἐθορυβεῖτο,
καὶ τέλος ἀναστὰς ὁ Κικέρων, προσέταξεν αὐτῷ τῆς
πόλεως ἀπαλλάττεσθαι· διῆ γάρ, αὐτοῦ μὲν λό-
γοις, ἐκείνου δὲ ὅπλοις πολιτευομένου, μέσον εἶναι
τὸ τεῖχος. Οἱ μὲν οὖν Κατιλίνας εὐθὺς ἔξελθων
μετὰ τριακοσίων διπλοφόρων, καὶ περιστησάμενος
αὐτῷ δηρβδουχίας, ὡς ἄρχοντι, καὶ πελέκεις, καὶ
σημφίας ἐπαράμενος, πρὸς τὸν Μάλλιον ἔχώρει·
καὶ δισμυρίων δμοῦ τοιςηθροσμένων, ἐπήει τὰς
πόλεις ἀναπελθῶν καὶ ἀφιστάς· ὡστε, τοῦ πολέμου
φανεροῦ γεγονότος, τὸν Ἀγτώνιον ἀποσταλῆναι δια-
μαχούμενον.

XVII. Τοὺς δὲ ὑπολειφθέντας ἐν τῇ πόλει τῶν
διεφθαρμένων ὑπὸ τοῦ Κατιλίνα συνῆγε καὶ παρ-

Θάρρους Πορνηλίος Λέντλος, Σούρας ἐπίκλησιν,
 ἀνὴρ γένους μὲν ἐνδόξον, βεβιωκώς δὲ φαύλος, καὶ
 διὸ ἀσέλγειαν ἐξεληλαμένος τῆς βουλῆς πρότερον·
 τότε δὲ στρατηγῶν τὸ δεύτερον, ὃς ἔθος ἔστι τοῖς
 ἐξ ὑπαρχῆς ἀνακτομένοις τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα.
 Λέγεται δὲ καὶ τὴν ἐπίκλησιν αὐτῷ γενέσθαι τὸν
 Σούραν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Ἐγ γοῦν καὶ Σύλλαν
 χρόνοις ταμεύων, συχνὰ τῶν δημοσίων χρημάτων
 ἀπώλεσε καὶ διέφθειρε. Ἀγανακτοῦντος δὲ τοῦ Σύλ-
 λα, καὶ λόγον ἀπαιτοῦντος ἐν τῇ συγκλήτῳ, προ-
 ελθὼν δίλεγόρως πάνυ καὶ καταφρονητικῶς, λόγον
 μὲν οὐκ ἔφη διδύναι, παρέχειν δὲ τὴν κνήμην,
 ὥσπερ εἰώθεισαν οἱ παῖδες, διαν ἐν τῷ σφαιρίζειν
 ἀμάρτωσιν. Ἐκ τούτου Σούρας παρανομάσθη·
 συνέραν γάρ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν κνήμην λέγουσι. Πά-
 λιν δὲ δίκην ἔχων, καὶ διαφθείρας ἐνίους τῶν δι-
 καστῶν, ἐπεὶ δυσὶ μόναις ἀπέφυγε ψήφοις, ἔφη·
 παρανάλωμα γεγονέναι τὸ θατέρων κριτῆς δοθέν· ἀρ-
 κεῖν γάρ, εἰ καὶ μιᾷ ψήφῳ μόνον ἀπελύθη. Τοῦ-
 τον δύντα τῇ φύσει τοιεῦτον, κακινημένον ὑπὸ τοῦ
 Κατιλίνα, προσδιέφθειραν ἐλπίσι κεναῖς ψευδομάν-
 τεις καὶ γόρκες, ἔτη πεπλασμένα καὶ χρησμούς ἄδον-
 τεις, ὃς ἐκ τῶν Σιβυλλεῶν προδηλοῦντας, ἐμαρμέ-
 νους εἶναι τῇ Ῥώμῃ Κορητλίους τρεῖς μονάρχους·
 ὅτι δύο μὲν ἡδη πεπληρωμέναι τὸ χρεῶν, Κίνην τε
 καὶ Σύλλαν, τρίτῳ δὲ λοιπῷ Κορητλίῳ, ἐκείνῳ,
 φέροντα τὴν μοναρχίαν ἡκειν τὸν δαιμόνα, καὶ δεῦρ
 πάντως δέχεσθαι, καὶ μὴ διαφθείρειν μέλλοντα
 οὓς καιροὺς, ὥσπερ Κατιλίνας.

XVIII. Οὐδὲν οὖν ἐπεγέβει μικρὸν δὲ λέντιος,
η̄ ἀσημον, ἀλλ᾽ ἐδέδοκτο τὴν βουλὴν ἀπασαν ἀναι-
ρεῖν, τῶν τὸ ἄλλων πόλιτῶν ὅσους δύναιτο, τὴν
πόλιν δὲ αὐτὴν καταπίμπράναι, φείδεσθαί τε μηδε-
νὸς, η̄ τῶν Πομπηίου τάκεναν· ταῦτα δὲ ἔξαρπα-
σαμένους ἔχειν ὑφ' αὐτοῖς, καὶ φυλάττειν, ὅμηρα
τῶν πρὸς Πομπήιον διαλένσεων· ἡδη γὰρ ἐφοίται
πολὺς λόγιος καὶ βέβαιος ὑπὲρ αὐτοῦ κατιέντος ἀπὸ
τῆς μεγάλης σιγατείας. Καὶ νῦν μὲν ὄριστο πρὸς
τὴν ἐπιθεσιν μία τῶν Κρονιάδων· ξέφη δὲ καὶ σιγπ-
πεῖα καὶ θεῖον εἰς τὴν Κεθῆγου φέροντες οἰκιαν
ἀπέκρουψαν. Ἀνδρας δὲ τάξαντες ἐκατόν, καὶ μέρη
τοσαῦτα τῆς Ρώμης, ἐκαστον ἐφ' ἐκάστῳ διεκλήρω-
σαν, ὃς δι' ὀλίγου, πολλῷν ἀφάντων, φλέγοιτο
πανταχθεὶς η̄ πόλις. Ἀλλοι δὲ τοὺς ὁχετούς ἔμελ-
λον ἐμφρόβεατες ἀποσφάττειν τοὺς ὑδρευομένους.
Πραττομένων δὲ τούτων, ἐνυχον ἐπιδημούντες Ἀλλο-
βρίγων δύο πρεσβεις, ἕθνους μάλιστα δὴ τότε πο-
νηρὰ πράττοντος, καὶ βαρυνομένου τὴν ἡγεμονίαν.
Τούτους οἱ περὶ λέντιον ὀφελίμους ἥγοιμενοι πρὸς
τὸ κατῆσαι καὶ μεταβαλεῖν τὴν Γαλατίαν, ἐποιήσαν-
το συνωμότιας. Καὶ γράμματα μὲν αὐτοῖς πρὸς τὴν
ἴκει βουλὴν, γράμματα δὲ πρὸς Κατιλίναν ἔδοσαν,
τῇ μὲν ὑπισχνούμενοι τὴν ἐλευθερίαν, τὸν δὲ Κατι-
λίναν παρακαλοῦντες ἐλευθερώσαντα τοὺς δούλους
ἐπὶ τὴν Ρώμην ἐλαύνειν. Συναπέστελλον δὲ μετ'
αὐτῶν πρὸς τὸν Κατιλίναν Τίτον τινὰ Κροτωνιάτην,
κομιζόντα τὰς ἐπιστολάς. Οἷα δὲ ἀνθρώπων ἀστ-

Θμήτων, καὶ μετ' σίνου τὰ πολλὰ καὶ γυναικῶν ἀλλήλοις ἐντυγχανόντων, βουλεύματα πόνῳ καὶ λογισμῷ γῆφοτι καὶ αὐγέσει περιττῇ διώκων ὁ Κικέρων, καὶ πολλοὺς μὲν ἄχων ἔξωθεν ὀπισκοποῦντας τὰ πραγτόμενα καὶ συνεξιχνεύοντας αὐτῷ, πολλοῖς δὲ τῶν μετέχειν δοκούντων, τῆς συνωμοσίας διαλεγόμενος κρύφα, καὶ πιστεύονταν, ἔγνω τὴν πρὸς τοὺς ἔνθους κοινολογίαν· καὶ γυητὸς ἐγεδρεύοντας, ἐλεβίς τὸν Κροτωνιάτην καὶ τὰ γράμματα, συνεργούντων ἀδήλως τῶν Ἀλλοβρίγων.

XIX. Ἄμα δ' ἡμέρᾳ βουλῆν ὁ θροίσας εἰς τὸ τῆς Ὁμονοίας ίερόν, ἔξανέγνω τὰ γράμματα, καὶ τῶν μηνυτῶν διήκουσεν. Ἐφη δὲ καὶ Σιλανὸς Ἰούνιος, ἀκηκοόνται τινάς Κεφήγου λέγοντος, ὃς ὑπατοὶ τα τρεῖς καὶ σιφατηγοὶ τέτταρες ἀναγρεῖσθαι μέλλουσι. Τοιαῦτα δ' ἔτερα καὶ Πείσων, ἀνὴρ ὑπατικός, εἰσῆγγελε. Γάϊος δὲ Σουλπίκιος, εἰς τῶν στρατηγῶν, ἐπὶ τὴν οἰκίαν πεμφθεὶς τοῦ Κεφήγου, πολλὰ μὲν ἐν αὐτῇ βέλη καὶ ὅπλα, πλεῖστα δὲ ἔλφη καὶ μωχαίραις εὗρε, νεοθήκους ἀπάσσας. Τέλος δὲ τῷ Κροτωνιάτῃ ψηφισαμένης ἄδειαν ἐπὶ μηνύσει τῆς βουλῆς, ἐξελεγχθεὶς δὲ οὐλος ἀπωμύσατο τὴν ἀρχὴν, (στρατηγῶν γάρ ἐτύγχανε) καὶ τὴν πρεπόρφυρον ἐν τῇ βουλῇ καταθέμενος, διήλλαξεν ἐσθῆτα τῇ συμφορᾷ πρέπουσαν. Οὗτος μὲν οὖν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρεδθύησαν εἰς ἄδεισμον φυλακήν τοῖς στρατηγοῖς. Ἡδη δ' ἐσπέρας οὖσης, καὶ τοῦ δέμου περιμένοντος ἀθρόου, προελθὼν ὁ Κικέρων, καὶ

φρεσκας τὸ πρᾶγμα τοῖς πολλαῖς, καὶ προπεμφθεῖς,
παρῆλθεν εἰς οἰκίαν φίλου γειτνῶντος· ἐπεὶ τὴν
ἔκειγον γυναικες κατεῖχον, οὐδοῖς ἀπορρήτοις ὁργιά-
ζουσαι, Θεὸν, ἡν 'Ρωμαῖος μὲν Ἀγαθὴν, 'Ελληνες
δέ Γυναικειαν ὄνομάζουσι. Θύεται δ' αὐτῇ κατ'
ἔνιαντὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ὑπάτου διὰ γυναικὸς ἦ
μητρὸς αὐτοῦ, τῶν Ἐστιάδων παρθένων παρουσῶν.
Κίσσιθὼν οὖτε δ' Κικέρων, καθ' αὐτὸν, ὅλην
πατάπασιν αὐτῷ πιρόντων, ἐφρόντιζεν, διότις χρή-
σοιτο τοῖς ἀνδράσι. Τὴν τε γὰρ ἄκραν καὶ προσή-
κουσαν ἀδικήμασι τιλικούτοις ειμαρίαιν ἔξευλαβετο
καὶ κατόκνει, δι' ἐπιείκειαν ἥθους ἄμα, καὶ ὡς
μὴ δοκοίη τῆς ἔξουσίας ἄγαν ἐμφορεῖσθαι, καὶ πι-
κρῶς ἐπεμβαίνειν ἀνδράσι γέγενε τα πρώτοις, καὶ
γίλους δυνατοὺς ἐν τῇ πόλει κεκτημένοις· μαλακε-
τῷδην τε χρησάμενος, ὠφέλειον τὸν ἀπ' αὐτῶν κι-
δυνον. Οὐ γάρ ἀγαπήσειν μετριώτερόν τι θάνατου
παθόντας, ἀλλ' εἰς ἄπαν ἀναρρήσεισθαι τὸλμης,
τῇ παλαιᾷ νακίᾳ νέαν ὁργὴν προσλαβόντας· αὐτὸς
τε δόξειν ἀναγδος καὶ μαλακός, οὐδὲ ἄλλως δοκῶν
εὐτολμότατος εἶγαι τοῖς πολλοῖς.

XX. Ταῦτα τοῦ Κικέρωνος διαποροῦντος, γί-
νεται τι ταῦς γυναιξὶ σημεῖον θιουόσπι; 'Ο γάρ βι-
ρδὲς, ἥδη τοῦ πυρὸς κατακειμῆσθαι τι δοκοῦντος,
ἐπ τῆς τέφρας καὶ τῶν κεκαυμένων φλοιῶν φλόγα
πολλὴν ἀνῆκε καὶ λαμπόσιν. 'Τορ' ἡς αἱ μὲν ἄλλαι
βακτοήθησαν, αἱ δὲ οροὶ παρθένοι τὴν τοῦ Κικέ-
ρωνος γυναικα, Τερεστίων, ἐκέλευσαν ἢ τάχος χω-
ΡΕΥΤ. T. VI. I.

ρεῖν πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ κελεύειν οὓς ἔγκαιον
 ἔγχειρειν ὑπέρ τῆς πατρίδος, ὡς μέγα πρός τε σω-
 τηρίαν καὶ δόξαν αὐτῷ τῇ; Θεοῦ φῶς διδούσης. Ἡ
 δὲ Τερεντία (καὶ γάρ οὐδὲ ἄλλως ἦν προειδή τις,
 οὐδὲ ἄιστος τὴν φύσιν, ἄλλῳ φιλοτεμος γυνή, καὶ
 μᾶλλον, ὡς αὐτὸς φησὶν δι Κικέρων, τῶν πολιτι-
 κῶν μεταλαμβάνουσα παρ' ἐκείνου φροντίδων, ἣ
 μεταλιδοῦσα τῶν οἰκιακῶν ἐκείνων) ταῦτα τε πρὸς
 αὐτὸν ἔφρασε, καὶ παρώξυνεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας·
 δμοίως δὲ καὶ Κοΐντος, δι θύελφος, καὶ τῶν ἀπὸ
 φιλοσοφίας ἐταῦταν Πόπλιος Νιγιδίος, ὃ τὰ πλεύ-
 σα καὶ μάγιστρα παρὰ τὰς πολιτικὰς ἔχοντο προέξεις.
 Τῇ δὲ ὑστεραῖν γεγομένων ἐν συγκλήτῳ λόγων περὶ¹
 τιμωρίας τῶν ἀνδρῶν, δι πρῶτος ἐφωτηθεὶς γυνώμην
 Σιλενδρος, εἶπε, τὴν ἐσχάτην δίκην δοῦναι προσή-
 πειν, ἀχθέντοις εἰς τὸ δεσμωτήριον. Καὶ προσετέ-
 θεντος τούτῳ πάντες ἐφεξῆς, μάχῃ Γιζον Κικέρος,
 τοῦ μετὰ ταῦτα δικτάτορος γινομένου. Τότε δὲ
 γέος ὡν ἔστι, καὶ τὰς πρώτας ἔχων τῇς αὐξήσεις ἀρ-
 χαῖς, ἥδη δὲ τῇ πολιτείᾳ καὶ ταῖς ἐκπίσιν εἰς ἐκε-
 νην τὴν δίδυν ἐμβεβηκώς, ἢ τὰ Ρωμαίων εἰς μοναρ-
 χίαν μετεστησεις πράγματα, τοὺς μὲν ἄλλους ἐλάγ-
 θανε, τῷ δὲ Κικέρωνι πολλαῖς μὲν ὑποψίας, λαβήσ-
 δ' οὐδεμίαν εἰς ἔκειγχον παρέδωκεν, ὑπὲρ καὶ λε-
 γόντων ἦν ἐνίων ἀκούειν, ὡς ἐγγὺς ἐλθὼν ἀλλοτει,
 διεκφύγοι τὸν ἄνδρα. Τινὲς δέ φασι, παριδεῖν
 ἐκβοταν καὶ παραλιπεῖν τὴν κατ' ἐπίτρου μήνυσιν,
 φόρῳ τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ τῆς δυνάμεως παντεῖ

γάρ εἶναι πρόδηλον; διε μᾶλλον ἀντεῖνος γένοιτο προσθήκη Καίσαρι σωτηρίας, η Καίσαρι ἐκείνοις πολάσσεως.

XXI. Ἐπεὶ δ' οὖν η γνώμη περιῆλθεν εἰς αὐτὸν, ἀναστὰς ἀπεσφήνατο μὴ Θανατοῦν τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ τὰς οὐσίας εἶναι δημοσίας, αὐτοὺς δ' ἀπαγχθέτας εἰς πόλεις τῆς Ιταλίας, ἃς ἂν δοκῇ Κικέρωνι, τηρεῖσθαι διδεμένους, ἅχρις ἂν οὖν καταπαλεμηθῇ Κατιλίνας. Οὕτης δὲ τῆς γνώμης ἐπιτικοῦς, καὶ τοῦ λέγοντος αὐτεῖν δυνατωτάτου, φεπήν ο Κικέρων προσέθηκεν οὐ μικράν. Λύτος τε γάρ ἀναστὰς ἐνεχειρίησεν εἰς ἔκατον, τὰ μὲν τῇ προτέρᾳ, τὰ δὲ τῇ γνώμῃ Καίσαρος συντεπάν. οἱ τα φύλα πάγτες, οἱ δέ μενοι, τῷ Κικέρωνι συμφέρειν τὴν Καίσαρος γνώμην, (ἥτοι γάρ ἐν αἰτίαις ἔστιθας μὴ Θανατώσαντα τοὺς ἄνδρας) ἥροῦντο τὴν δευτέρων μᾶλλον γνώμην, ὡστε καὶ τὸν Σιλανὸν αὐθὶς μεταβαλλόμενον παραιτεῖσθαι, καὶ λέγειν, ὃς οὐδὲ αὐτὸς εἴποι Θανατώκην γνώμην· ἐσχάτην γάρ ἀνδρὶ βουλευτῇ Ρωμαίων εἶναι δίκην τὸ δεσμοτήμον. Εἰρημένης δὲ τῆς γνώμης, πρῶτος ἀγνιώκενταν αὐτῇ Κύτλος Δοντάτιος· εἶτα δεξάμενος Κάτων, καὶ τῷ λόγῳ σφραδῶς συναπέρεισες ἐπὶ τὸν Καίσαρα τὴν διπλοίσσην, ἐνέπλητες θυμοῦ καὶ φρονήματος τὴν σύγκλιτον, ὡστε θάνατον καταψηφίσασθαι τῶν ἀνδρῶν. Περὶ δὲ δημεύσεως χρημάτων ἐμέστατο Καίσαρ, οὐκ ἀξιῶγ, τὰ φιλάνθρωπα τῆς ἑαυτοῦ γνώμης ἀκβαλότως, ἐνι χρήσεισθαι τῷ ακυρωτοτάτῳ·

ρεῖν πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ πελεύειν οὓς ἔγνωκεν
 ἐγχειρῶν ὑπέρ τῆς πατρίδος, ὡς μάγα πρός τα σω-
 τηρίαν καὶ δόξαν αὐτῷ τῇ; Θεοῦ φῶς διδούσης· Ἡ
 δὲ Τερεντία (καὶ γὰρ οὐδὲ ἄλλως ἦν πραιτά τις,
 οὐδὲ ἀισθαμένος τὴν φύσιν, ἄλλος φιλότιμος γενή, καὶ
 μᾶλλον, ὃς αὐτὸς φησὶν δι Κικέρων, τῶν πολιτι-
 κῶν μεταλαμβάνουσα· παρ' ἐκείνουν φροντίδων, ἢ
 μεταλιδοῦσα τῶν οἰκειακῶν ἐκείνων) ταῦτα τα πρός
 αὐτὸν ἔφραστε, καὶ παρώξυνεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας·
 δμοίως δὲ καὶ Κοΐγντος, δι θύελφος, καὶ τῶν ἀπὸ
 φιλοσοφίας ἐταῦρων Πότπλιος Νιγιδίος, φέ ταὶ πλε-
 στα καὶ μάγιστρα παρὰ ταὶς πολιτικὰς ἔχοντο πρότεροι.
 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ γεγομένων ἐν συγκλήτῳ λόγων περὶ
 τιμωρίας τῶν ἄνδρῶν, δι πρῶτος ἐφωτηθεὶς γνώμην
 Σιλενὸς, εἶπε, τὴν ἐσχάτην δίκην δοῦται προσή-
 πειν, ἀχθέντας εἰς τὸ δεσμωτήριον. Καὶ προσετέ-
 θεντο τούτῳ πάντες ἐφεξῆς, μάχῃ Γιζῶν Κικέρος,
 τοῦ μετὰ ταῦτα δικτάτορος γενομένου. Τότε δὲ
 νέος ὡν ἔστι, καὶ ταὶς πρώτας ἔχων τῆς αὐξήσεως ἀρ-
 χὸς, ἥδη δὲ τῇ πολιτείᾳ καὶ ταῖς ἐλπίσιν εἰς ἐκεί-
 νην τὴν δίδυν ἐμβεβηκὼς, ἢ τὰ Ρωμαίων οὓς μοναρ-
 χλαὶ μετέστησε πράγματα, τοὺς μὲν ἄλλους ἐλάν-
 θανε, τῷ δὲ Κικέρωντι πολλὰς μὸν ὑποψίας, λαβήσ-
 δ' οὐδεμίαν εἰς ἐκεγχον παρέδωκεν, ὅλλας καὶ λε-
 γόντων ἦν ἐνίκων ἀκούσειν, ὃς ἐγγὺς ἐλθὼν ἀλλάνται,
 διεκφύγοι τὸν ἄνδρα. Τινὸς δὲ φασι, παριδεῖν
 ἐκδυτεῖς καὶ παραλιπεῖν τὴν κατ' ἐκείνουν μήνυσιν,
 φόρῳ τοῦ φίλων αὐτοῦ καὶ τῆς δυνάμεως παστι

γέρο εἶναι πρόδηλον; δτε μᾶλλον ἀγάπεῖνοι γένοιτο προσθήκη Καίσαρι σωτηρίας, η Καίσαρ ἐκείνοις πολάσιεσ.

XXI. Ἐπεὶ δ' οὖν ἡ γυώμη περιῆλθεν εἰς αὐτὸν, ἀναστὰς ἀπεσφήνατο μὴ θανατοῦν τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ τὰς οὐσίας εἶναι δημοσίας, αὐτοὺς δ' ἀπαχθέντας εἰς πόλεις τῆς Ἰταλίας, ὃς ἢν δοκῇ Κικέρωνι, τηρεῖσθαι δεδμένους, ἅχρις ὃν οὐ καταπολεμηθῇ Κατιλίνας. Οὕσης δὲ τῆς γυώμης ἐπιεικοῦς, καὶ τοῦ λέγοντος αὐτεῖν δυνατωτάτου, φεπήν οἱ Κικέρων προσέθηκεν οὐ μικράν. Λύτος τε γάρ ἀναστὰς ἐνεχείρησεν εἰς ἑκάτιαρον, τὰ μὲν τῇ προτέρᾳ, τὰ δὲ τῇ γυώμῃ Καίσαρος συνειπάν· οἱ τε φίλοι πάντες, οἱδμενοι, τῷ Κικέρωνι συμφέρειν τὴν Καίσαρος γυώμην, (ἥτοι γάρ ἐν αἰτίαις ἔστιθαι μὴ θανατώσαντα τοὺς ἄνδρας) ἥροῦντο τὴν δευτέραν μᾶλλον γυώμην, ὡστε καὶ τὸν Σιλακὸν αὐθις μεταβαλλόμενον παρατεῖσθαι, καὶ λέγειν, ὃς οὐδὲ αὐτὸς εἴποι θανατικὴν γυώμην· ἐσχάτην γάρ ἀνδρὶ βουλευτῇ Ρωμαίων εἶναι δίκην τὸ διεμοιτήριον. Εἰ-
θημένης δὲ τῇς γυώμης, πρῶτος ἀντιέρχοντας αὐτῇ Κύπρος Δοντάτιος· εἴτα δεξιάμενος Κάτων, καὶ τῷ λόγῳ σφροδρῶς συναπερείσας ἐπὶ τὸν Καίσαρα τὴν ὑπόφυσιν; ἐνέπληξε τὸν δύμον καὶ φρονήματος τὴν σύγκλιτον, ὡστε θάνατον καταψηφίσασθαι τῶν ἄνδρων. Περὶ δὲ δημεύσεως χρημάτων ἐκίστατο Καίσαρ, οὐκ ἀξιῶγ, τὰ φιλάνθρωπα τῆς ἑαυτοῦ γυώμης ἐκβαλόντες, ἐνὶ χρήσισθαι τῷ ακυρωτάτοις;

Βιαζομένων δὲ πολλῶν, ἐπεκαλεῖτο τοὺς δῆμαρχους.
Οἱ δὲ οὐχ ὑπήκουον, ἀλλὰ Κικέρων αὐτὸς ἐνδεύς
ἀνῆκε τὴν περὶ δημεύσεως γνώμην.

XXII. Ἐχώρει δὲ μετὰ τῆς βουλῆς ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Οὐκ ἐν ταύτῳ δὲ πάντες ἡσαν, ἄλλος δὲ ἄλλον ἐφύλαττε τῶν σιρατηγῶν. Καὶ πρῶτον ἐκ Παλαιτίου παραλαβὼν τὸν Λέντλον, ἦγε διὰ τῆς ἱερᾶς δόδοις καὶ τῆς ἀγορᾶς μέσης, τῶν μὲν ἡγεμονικωτάτων ἀνδρῶν κύκλῳ περιεσπειραμένων καὶ δορυφορούντων, τοῦ δὲ δήμου δράττοντος τὰ δρώμενα, καὶ παριθυτος σιωπῆ· μάλιστα δὲ τῶν νέων, ὕσπερ δεροῖς τισι πατρίοις ἀριστοχρατικῆς τυνος ἔξινοις, τελεῖσθαι μετὰ φόβου καὶ Θάμβους δοκούντων. Διεκθάνει δὲ τὴν ἀγορᾶν, καὶ γερόμενος πρὸς τῷ δεσμωτηρίῳ, παράδομεις τὸν Λέντλον τῷ δημάρῳ, καὶ προσέταξεν ἀνελεῖν· εἶθ' ἔξης τὸν Κέθηγον, καὶ οὕτω τῶν ἄλλων ἔκαστον καταγαγὼν ἀπέκτεινε. Ὁρῶν δὲ πολλοὺς ἔτι τῆς συνώμοσίας ἐν ἀγορᾷ συστῶταις ἀθρόους, καὶ τὴν μὲν πρᾶξιν ἀγνοοῦντας, τὴν δὲ νύκτα προσμένοντας, ώς ἔτι ζώγτων τῶν ἀνδρῶν καὶ δυναμένων ἐξαρπασθῆναι, φθεγξάμενος μέγα πρὸς αὐτοὺς, „Ἐξησαν,“ εἶπεν. Οὖτι δὲ Ρωμαίοις οἱ δυσφῆμεῖν μὴ βουλδηροι τὸ τεθύναται σημαίνουσιν. Ἡδη δὲ ἦν ἐσπέρα, καὶ διὰ ἀγορᾶς ἀγέβαινιν εἰς τὴν οἰκίαν, δύκετι σιωπῆ τῶν πολετῶν, οὐδὲ τάξει προπεμπόντων αὐτὸν, ἀλλὰ φωναῖς καὶ κρότοις δεχομένων, καθ' οὓς γένοιτο, σωτῆρας καὶ πτίστηρ ἀνακαλούντων τῆς πατρίδος. Τὰ δὲ

φῶται πολλά κατέβαμπε τοὺς στεγωπούς, λαρυγγία
καὶ δηδας ἵστωντων ἐπὶ ταῖς θύραις. Άι δὲ γυναι-
κες ἐκ τῶν τεγῶν προῦφων ἐπὶ τιμῆ καὶ θέσῃ τοῦ
ἀπρόδει ὑπὸ πομπῇ τῶν ἀρίστων μάλα σεμνῶς ἀριθμού-
τος· ἣν οἱ πλεῖστοι πολέμους τε κατιψυσμάνοι
μεγάλους, καὶ διὰ Θρηίμβων εἰσεληλαχότες, καὶ
προσκεκιημένοι γῆν καὶ θάλατταν οὐκ ὀλίγην, ἐβά-
διζον ἀγορολογούμενοι πρὸς ἄλλήλους, πολλοῖς μὲν
τοῖν τοῖς ἡγεμόνων καὶ στρατηγῶν πλούτον καὶ λα-
φύρουν καὶ δυνάμεως χάριν ὁρεῖσεν τὸν Ρωμαῖον
δῆμον, ἀσφαλείας δὲ καὶ σωτηρίας ἐνὶ μόνῳ Κικέ-
ρωνι, τηλικούτιον ἀφιλόττι καὶ τοσοῦτον αὐτοῦ
κινδυνον. Οὐ γάρ τὸ κωλῦσαι τὰ προτιόμενα, καὶ
κολάπαι τοὺς πράγματάς, ιδόκει Θαυμαστόν· ἀλλ’
ὅτε μέγιστον τῶν πώποτε νεωτερισμῶν οὗτος ἐλα-
χίστοις κακοῖς ἄνευ στάσεως καὶ ταραχῆς κατέ-
σβεσε. Καὶ γὰρ τὸν Κατιλίγαν οἱ πλεῖστοι τῶν συ-
ερῷηνηκότων πρὸς αὐτὸν, ἅμα τῷ πυθίσθαι τα-
περὶ Λέντιον καὶ Κέθηγον, ἐγκαταλιπόγετες ὥχοντο·
καὶ μετὰ τῶν συμμεμερηκότων αὐτῷ διάγωνισάμενος
πρὸς Ἀκτώνιον, αὐτὸς τε διεφθάρη καὶ τὸ σφρατό-
πεδον.

XXIII. Οὐ μὴν ἀλλ’ ἡσαν οἱ τὸν Κικέρωνα
καρεσκευασμένοι καὶ λέγειν ἐπὶ τούτοις καὶ ποιεῖν
κακῶς, ἔχοντες ἡγεμόνας τῶν εἰς τὸ μεῖλλον ἀρχό-
των, Καίσαρα μὲν στρατηγοῦντα, Μέτελλον δὲ καὶ
Βηστίαν δημαρχοῦντας. Οἱ τὴν ὥρχην παραλιβόν-
τες, ἔτι τὸν Κικέρωνος ἡμέρας ὀλίγας ἀρχογιον οὐκ

τῶν δημηγορεῖν αὐτὸν, ἀλλ᾽ ὑπέρ τῶν ἐμβόλων
 βάθραι θάντες, οὐ πάριεσσαν, οὐδὲ ἐπέτρεπον λέ-
 γειν· ἀλλ᾽ ἐκέλευν, εἰς βούλσιτο, μόνον περὶ τῆς
 ἀρχῆς ἀπομέσσασθαι καὶ καταβαίνειν. Κακεῖνος ἐπὶ
 τούτοις, ὡς ὁμόσων, προῆλθε· καὶ γενομένης αὐτῷ
 σιωπῆς, ὅμινεν οὐ τὸν πάτριον, ἀλλ᾽ ἴδιον τινα
 καὶ καινὸν δρκον, ἣ μὴν σεσωκέναι τὴν πατρίδα,
 καὶ διατετηρηκέναι τὴν ἡγεμονίαν. Ἐπώμυντο δὲ τὸν
 δρκον αὐτῷ σύμπας δ δῆμος· Ἐφ' οἷς ἔτι μᾶλλον
 δὲ τοῦ Καῖσαρ, οὐ τε δήμαρχοι χαλεπαιένοντες, ἀλλας
 τε τῷ Κικέρωνι ταρσαχάς ἐμηχανώντο, καὶ νόμος
 ὃν· αὐτῶν εἰσήγετο, καλεῖν Πομπήιον μετὰ τῆς στρα-
 τιᾶς, ὡς δὴ καταλύσοντα τὴν Κικέρωνος δυναστείαν.
 Ἀλλ' ἦν δρελος μέγα τῷ Κικέρωνι καὶ πάσῃ τῇ πό-
 λει δημαρχῶν τότε Κάτων, καὶ τοῖς ἐκείνων πολι-
 τεύμασιν ἀπ' ἵσης μὲν ἐξουσίας, μείζονος δὲ δόξης
 ἀπειτασσόμενος. Τὰ τε γάρ ἄλλα δραδίως ἔλυσε, καὶ
 τὴν Κικέρωνος ὑπατείλαν οὕτως ἥρε τῷ λόγῳ μεγά-
 λην δημηγορήσας, ὡστε τιμάς αὐτῷ τῶν πώποτε
 μεγίστας ψηφίσασθαι, καὶ προσαγορεῦσαι πατέρα
 πατρίδος. Πρώτῳ γάρ ἐκείνῳ δοκεῖ τοῦτο καθυ-
 πάρξαι, Κάτωνος αὐτὸν οὕτως ἐν τῷ δῆμῳ προσα-
 γορεύσαντος.

XXIV. Καὶ μέγιστον μὲν ἴσχυσεν ἐν τῇ πόλει τό-
 τε, πόλλοῖς δὲ ἐπιθυμοῖς ἀστιὸν ἐποίησεν, ἀπὸ οὐ-
 δενδεσ ἔργου πονηροῦ, τῷ δὲ ἐπαιγεῖν αἱρεὶ καὶ μεγα-
 λύνειν αὐτὸς ἔαυτῷ ὑπὸ πολλῶν δυσχεραιούμενος.
 Οὕτε γαρ βουλὴν, οὔτε δῆμον, οὔτε δικαστήριον ἦν

συντλθεῖν, ἵνα φέρει Κατιλίναν ὃδε θρυλλούμενον
ἀκοῦσαι καὶ λέγειν. Ἀλλὰ καὶ τὰ βιβλία τελευ-
τῶν κατέπλησται καὶ τὰ συγχράμματα τῶν ἐγκωμίων
καὶ τὸν λόγον, ἡδιστον δύτα, καὶ χάριν ἔχοντα πλεί-
στην, ἐποχθῆ καὶ φορτικόν ἐποίησε τοῖς ἀκρωμέ-
νοις, ὥσπερ τινὸς ἀτεληῆς αὐτῷ τῆς ἀηδίας ταύτης
προσθούσης. Ὁμοίως δὲ, καίπερ οὕτως ἀκράτῳ φιλοτε-
μένῃ συγών, ἀπήλλακτο τοῦ φθονεῖν ἑτέροις, ἀφθο-
νώτατος ὃν ἐν τῷ τοὺς πυθανοῦς αὐτοῦ καὶ τοὺς καθ'
αὐτὸν ἄνδρας ἐγκωμιάζειν, ὃς ἐκ τῶν συγχράμμα-
των λαβεῖν ἔστι. Πολλὰ δ' αὐτοῦ καὶ ἀπομνημο-
νεύονται· οἷον περὶ Ἀριστοτέλους, διειχθεί-
ται μὲν τοῦ περὶ τῶν Πλάτωνος διαλέ-
γων, ὃς τοῦ Διός, εἰ λόγῳ χρῆσθαι πέφυκεν, οὕτω
διαλεγομένου. Τὸν δὲ Θεόφραστον εἰώθει τρυφὴν
ἴδειν ἀποκαλεῖν. Περὶ δὲ τῶν Δημοσθένους λόγων
ἐρωτηθεῖς, τίτα δοκοίη καλλιστον εἶναι, τὸν μήκε-
στον εἶπε. Καίτοι τινὲς τῶν προσποιημένων δημο-
σθεντεῖς επιφύεται φωνῇ τοῦ Κικέρωνος, ἣν πρός
τινα τῶν ἐταίρων ἔθηκεν ἐν ἐπιστολῇ γράψας, ἐγια-
χοῦ τῶν λόγων ἀπονυστάξειν τὸν Δημοσθένην· τῶν
δὲ μεγάλων καὶ θαυμαστῶν ἐπατενων, οἵς πολλαχοῦ
χρῆται περὶ τοῦ ἀνδρός, καὶ δτε, περὶ οὓς μάλιστα
τῶν ἴδειν ἐσπούδασι λόγων, τοὺς κατ' Ἀγτωνίου
Φιλιππικοὺς ἐπέγραψε, ἀμνημονοῦσι. Τῶν δὲ κατ'
αὐτὸν ἐνδόξων ἀπό λόγου καὶ σοφίας οὐκ ἔστιν οὐ-
δεῖς, θν οὐκ ἐποίησεν ἐνδοξότερον, ἢ λέγων, ἢ γρά-
φων εὐμεγῆς περὶ ὕπατον. Κρατίππῳ δὲ, τῷ Πε-

ρίπτεται κακῶ, διεπράξειτο μὲν Ἄρματίς γενίσθαι παρὰ Κυίσαρος ἀρχούντος ἥδη· διεπράξειτο δὲ τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βαυλὴν ψηφίσασθαι καὶ δεηθῆναι μένειν αὐτὸν ἐν Ἀθήναις, καὶ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις, ὡς κοσμοῦντα τὴν πόλιν. Ἐπιστολαὶ δὲ παρὰ τοῦ Κικέρωνος εἰσὶ πρὸς Ἡρώδην, ἔπειραι δὲ πρὸς τὸν νίδον, ἐγνέλει ὁμένου συμφιλοσοφεῖν Κρατίππον. Γνογίαν δὲ, τὸν φηγοφα, αἰτιώμενος εἰς ἡδονὰς καὶ πόθους προσάγειν τὸ μειράκιον, ἀπελαύνει τῆς συνουσίας αὐτοῦ. Καὶ σχεδόν αὗτῇ τε τὸν Ἑλληνικῶν μία, καὶ δευτέρᾳ πρὸς Πέλοπα, τὸν Βυζάντιον, ἐν θρηγῇ τινι γέγραπται, τὸν μὲν Γνογίαν αὐτοῦ προσηκόντας επισκάπτοντος, εἴπερ ἦν φαῦλος καὶ ἀκόλαστος, ἢ περ ἐδόκει πρὸς δὲ τὸν Πέλοπα μικρολογευμένου καὶ μεμψιμοιρθεῦντος, ἀσπερ ἀμλήσαντας τεμάς τινας αὐτῷ καὶ ψηφίσματα παρὰ Βυζαντίων γενέσθαι.

XXV. Ταῦτά τε δὴ φιλοτιμα, καὶ τὸ πολλάκις ἐπαιρόμενον τοῦ λόγου τῇ δεινότητι τὸ πρότερον προεισθαι. Μονατίς μὲν γάρ ποτε συνηγορήσας, ὡς ἀποφνγὼν τὴν δίκην ἐκεῖνος δίκαιην ἔταιρον αὐτοῦ, Σαβίνον, οὕτω λέγεται προσπεσεῖν ὑπὸ δογῆς δὲ Κικέρων, ἀντ' εἰπεῖν· „Σὺ γάρ ἐκείνην, ὡς Μονάτις, τὴν δίκην ἀπέφυγες διὰ σαυτὸν, οὐκ ἐμοῦ πολὺ σκέδεος ἐν φωτὶ τῷ δικαστηρίῳ περιχέαντος;“ Μάρκου δὲ Κρύσσον ἐγκομιᾶσιν ἀπὸ τοῦ βῆματος εὐημέρησε, καὶ μεθ' ἡμέρας αὐτῆς ὅλης λοιδορῶν αὐτὸν, ὡς ἐκεῖνος εἶπεν· „Οὐ γάρ ἐγταῦθα πρώην αὐτὸς ἡμᾶς ἐπήγνεις;“ Ήντας, “ φησι, πιλέτης ἐνεπ-

γυμνάζων τὸν λόγον εἰς φαῦλην ὑπόθεσιν.¹ Εἰπόντος δέ ποτε τοῦ Κράσσου, μηδένα Κράσσων ἐν Ρώμῃ βιβλικένα μακρότερον ἔξηκονταιτίας, εἴθ' ὅσιόφορον ἀρουράμένου, καὶ λέγοντος² „Τί δ' ἄν ἐγώ παντῶν τοῦτο εἴπον;“ „Ηιδεις,“ ἔφη, „Ρωμαίους ἡδέως ἀκούσομένους, καὶ διὰ τοῦτο εἰδημαγώγεις.“ Άρεσκεισθαι δὲ τοῦ Κράσσου ταῖς Στιλίκοῖς φήσαντος, διὰ πλούτου τοῦτο εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἀποφαίνουσιε³. „Ορα, μῆτα μᾶλλον,“ εἶπεν, „ὅτι πάντα τοῦ σοφοῦ λέγουσιν εἴναι.“ Διεβάλλετο δέ εἰς φιλοφρυγίαν δὲ Κράσσος. Ἐπειδὴ δὲ τοῦ Κράσσου τῶν παίδων δὲ ἔτερος, Ἀξέιος τινὶ δοκῶν ὄμοιος εἴναι, καὶ διὰ τοῦτο τῇ μητρὶ προστριβόμενος αἰσχράντι επὶ τῷ Ἀξέιῳ διαβολήν, εὐδοκίμητος λόγον ἐν βουλῇ διειλθὼν, δρωτηθεὶς δὲ Κικέρων, τέ φαίνεται αὐτῷ⁴, „Ἀξειος,“ εἶπε, „Κράσσου.“

XXVI. Μέλλων δὲ Κράσσος εἰς Συρίαν ἀπαλλρεῖται, ἐβούλετο τὸν Κικέρωνα μᾶλλον αὐτῷ φίλον, ἢ ἐχθρόν, εἴτα· καὶ φιλοφρονούμενος ἔρη, βούλευθαι δειπνῆσαι παρ' αὐτῷ· κακεῖνος ὑπεδέξατο προθύμως. Οὐλγκις δέ⁵ ὑστερον ἥμέραις παρὶ Βατινίου φίλαιντι τοῦτον ἐντυγχανόντεων, ὡς μυωμένου διαλύσεις παὶ φίλαιστρον γάρ ἐχθρός⁶, „Οὐ δήπου καὶ Βατινίος,“ εἶπε, „δειπνῆσαι παρ' ὅμοιοι βούλεται;“ Πρόδε μέν οὖν Κράσσον τοιούτος. Αὐτὸν δὲ τὸν Βατινίον, ἔχοντα χοιρόδας ἐν τῷ τραχήλῳ, καὶ λέγοντα δίκην, οἰδεῖντα δήτορα προσείπεν. Ἀκρύσις δέ, διὰ τὸ θηρητεύειν, εἴται μετὰ μικρὸν πυθόμενος σπαράς, διὰ τὴν Κεκρός τούτην ἀπέβλαιτο κατῶς διψευσάμενος.⁷ Επειδὴ

δὲ Καίσαρις ψηφισαμένῳ τὴν ἐν Καμπανίᾳ χώραν πατανεμηθῆναι τοῖς στρατιώταις, πολλοὶ μὲν ὅδυσ-
χάραινον ἐν τῇ βουλῇ· Λεύκιδες δὲ Γέλλιος, διοῖ
τι πρεσβύτατος ἦν, εἶπεν, ὡς οὐ γενήσεται τοῦτο,
ζῶντος αὐτοῦ· „Περιμείνωμεν,“ εἶπεν δὲ Κικέρως, μα-
κρὰν γάρ οὐκ αἰτεῖται Γέλλιος ὑπέρθεσιν.· „Η, δέ τις
Οκταοῦρος, αἰτեῖται ἔχων ἐπι Λιβύης γεγονόν· πρός
τοῦτον δὲ τινὲς δίκη λέγονται τοῦ Κικέρωνος μή ἀξ-
ικούσιν· „Καὶ μὴν οὐκ ἔχεις,“ εἶπε, „τὸ οὖς ἀτρούτη-
τον.“ Μετέλλου δὲ Νέπωτος εἰπόντος, δτι πλείστας κα-
ταμαρτερῶν ἀνήρηκεν, ἡ συνήγορῶν σύσωκαν, „Ομο-
λογῶ γάρ,“ ἔφη, „πίστεως ἐν ἐμοὶ πλέον, ἡ δεινότη-
τος, εἶναί·“ Νεανίσκου δέ τινος, αἰτίαν ἔχοντος ἐν
πλακοῦντι φράμακον τῷ πατρὶ δεδωκέναι, Θρασυ-
νομένου, καὶ λέγοντος, δτι λοιδορήσει τὸν Κικέρω-
να· „Τοῦτο,“ ἔφη, „παρὰ σοῦ βουλομει μᾶλλον, ἡ
πλακοῦντα.“ Ποπλίου δὲ Σηστίου συνήγορον μὲν
αὐτὸν δὲ τινὶ δίκῃ παραλιμένους μεθ' ἔτέρων, αὐτοῦ
δὲ πάντα βουλομένου λέγειν, καὶ μηδενὶ παριέντος
εἴπειν, ὡς δῆλος ἦν ἀφιέμενος ὑπὸ τῶν δικαιοτῶν,
ἡδη τῆς ψήφου φερομένης· „Χρῶ σήμερον,“ ἔφη, „τῷ
καιρῷ, Σήστιε· μᾶλλεις γάρ αὔριον ἴδιωτης εἶναί·“
Πόπλιον δὲ Κώνσταντινού, νομικὸν εἶναι βουλόμενον,
δυτα δ' ἀμαθῆ καὶ ἀφυῆ, πρός τινα δίκην ἐκάλεσε
μάρτυρα. Τοῦ δὲ μηδὲν εἰδέναι φασκόντος· „Ισως,“
ἔφη, „δούεις περὶ τῶν νομικῶν ἐρωτᾶσθαι.“ Μετέλ-
λου δὲ Νέπωτος ἐν διαφορᾷ τινὶ πολλάκις λέγοντος
„Τίς σοῦ πατήρ ἐστιν, ὁ Κικέρως;“ „Ζεὺς ταῦτην τὴν

ἀπόδοτισιν,” ἔφη, „ἡ μήτηρ χαλεπωτέραν ἐποίησεν.”¹
 Ἐδόκει δὲ ἀκόλαστος ἡ μήτηρ εἶναι τοῦ Νέπωνος,
 αὐτὸς δέ τις εὐμετάβολος. Καὶ πότε τὴν δημοσχίαν
 ἀποδιπών σφιν, πρὸς Πομπήϊον ἐξέπλευσεν εἰς Συ-
 ρίαν, εἴτε ἐκεῖθεν ἐπανῆλθεν ἀλογώτερον. Θάψως
 δὲ Φίλαγρον, τὸν καθηγητὴν, ἐπιμελότερον, ἐπέ-
 στησεν αὐτοῦ τῷ τάφῳ κόρακα λιθενον. Καὶ δὲ Κι-
 κέδων², Τοῦτο³, “ἔφη, „σοφώτερον ἐποίησας” πέτε-
 σθαι γάρ σε μᾶλλον, ηὔλεγεν, ἐδίδαξεν.” Ἐπεὶ δὲ
 Μάρκος⁴ Αππιος ἐν τινὶ δίκῃ προοιμιαζόμενος εἶπε,
 φίλον αὐτοῦ δεδησθαι παρασχεῖν ἐπιμέλειαν καὶ
 λογισθῆται καὶ πάτειρ⁵, „Εἴθ’ οὖτος,” ἔφη, „σιδηροῦς
 γέγονας ἄγθρωπος, μάτε μηδὲν ἐκ τοσούτων, ὃν
 γέτησατο δὲ φίλος, παρασχεῖν;“

XXVII. Τὸ μὲν οὖν πρὸς ἔχθρους ἡ ἀντιδί-
 κους σκώμμασι χρῆσθαι πικροτέροις, δοκεῖ ὅτο-
 γικόν τι εἶναι· τὸ δὲ οἷς ἔτυχε προσκρόνειν ἔνεκα τοῦ
 γελοίον, πολὺ συνῆγε μῆσος αὐτῷ. Γράψω δὲ καὶ
 τούτων ὅλην. Μάρκον⁶ Λκνίτιον, ἔχοντα δύο γάμ-
 βροὺς φυγάδας, “Ἄδραστον” ἐκάλει. Λειψον δέ
 Κόττα· τιμητικὴν ἔχοντος ἀρχὴν, φιλοιγοτάτου
 δὲ δοντος, ὑπατεῖαν μετεὼν δὲ Κικέδων ἐδίψησε, καὶ
 τῶν φίλων κύκλῳ περιστάγων, ὃς ἔπινεν⁷. „Ορθῶς
 φοβεῖσθε,” εἶπε, „μὴ μοι γένοιτο χαλεπὸς δὲ τιμητὴς,
 δτι ὑδωρ πίνω.“ Βωκῶντά δὲ ἀπαντήσας, ἔγοντε
 μεθ’ ἑαυτοῦ τρεῖς ἀμορφοτάτας θυγατέρας, ἀν-
 φθέγξατο.

„Φοβεσθεὶς ποτὲ οὐκέτις λυπάρειν τίποτα.“

Μάρκου δὲ Πελλίου δοκοῦντος οὐκ ἔξ οἰνοθίρων γεγονέναι, λαμπρῷ δὲ τῇ φωνῇ καὶ μεγάλῃ γράμματα πρὸς τὴν σύγκλητον ἔχαναγνόντος· „Μή θαυμάζετε,“ εἶτε, „καὶ αὐτὸς εἰς ἐυτε τῶν ἀναπεφανηκότων.“ Ἐπεὶ δὲ Φαῦστος ὁ Σύλλας, τοῦ μοναρχῆσαντος ἐν Ρώμῃ, καὶ πολλοὺς ἐπὶ Θανάτῳ προγράψαντος, ἐν δανεῖοις γενόμενος, καὶ πολλὰ τῆς οὐσίας διασπαθήσας, ὀπαρείαν προείραψε, ταύτην ἐφη μᾶλλον αὐτῷ τὴν προγραφὴν ἀρέσκειν, η τὴν παρέβαν.

XXVIII. Ἐκ τούτων ἐγίνετο πολλοῖς ἐπαχθῆς· καὶ οἱ μετὰ Κλωδίου συγέστησαν ἐπ’ αὐτὸν, ἀγχὴν τοιαύτην λαβόντες. Ἡν Κλώδιος ἀνήρ εὐγενῆς, τῇ μὲν ἡλικίᾳ ὑέος, τῷ δὲ φρογήματι θραυσὺς καὶ αὐθάδης. Οὗτος ἐφῶν Πομπηῖας, τῆς Καίσαρος γυναικός, εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ παρεισῆλθε κρύψας, λαβὼν ἐσθῆτα καὶ σκευὴν ψαλτρίας· ἐθυον γάρ αἱ γυναικες τὴν ἀπόφρητον ἱκείνην καὶ ἀθέατον ἀνθράσι τυσίαν ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος οἰκίᾳ, καὶ παρῆν ἀνήρ οὐδεὶς· ἄλλα μειούκιον ὥν ἔτι καὶ μήπω γνοιεῖν δὲ Κλώδιος, ἡλπίζει λήσισθαι διαδὺς πρὸς τὴν Πομπηῖαν μετὰ τῶν γυναικῶν. Ής δὲ ἐισῆλθε τυκτός εἰς οἰκίαν μεγάλην, ἡπορεῖτο τῶν διόδων· καὶ πλαγώμενον αὐτὸν ἴδοιςα Αδρηλίας Θεραπεινίς, τῆς Καίσαρος μητρὸς, ἤτησεν ὅνομα. Φθέγξασθαι δὲ ἀγκυραθέντος ἱκείνου, καὶ φήσικτος, ἀκβλευθον Πομπηῖας ζητεῖν, Ἀβραν τοῦνομα, συνέσσει τὴν φωνὴν οὐ γνωμείαν οὖσαν, ἀγέκριγε καὶ συν-

πάλιος ταῦς γυναικεῖος. Μί δέ ἀποκλείσασι τὰς Θύ-
ρας, καὶ πάντα διεργυνώμενοι, λαμβάνουσι τὸν
Κλώδιον εἰς οἰκημα πανδίσκης, ἢ συνεισῆλθο, κα-
ταπεφευγότει. Τοῦ δέ πράγματος περιβοήτου γενο-
μένου, Καῦσαρ τι τὴν Πομπήαν ὑφῆκε, καὶ διεῖη
ἀστιβεῖας ἀπεγχάψατο τῷ Κλωδίῳ.

XXIX. Κικέρων δέ ἦν μὲν αὐτοῦ φίλος, καὶ
τῶν περὶ Κατιλίναν πραττομένων ἐχρῆτο προδυμο-
τάτωρ συνεργός καὶ φύλακε τοῦ σώματος· ἵσχυριζό-
μένου δὲ πρὸς τὸ ἔγκλημα, τῷ μηδὲ γεγονέναι καὶ
ἐκεῖνον ἐν Ρώμῃ τὸν χρόνον, ἀλλ’ ἐν τοῖς πορέρω-
τάτοις χωρίοις διατρίβειν, κατεμαρτύρησεν, ὃς ἀφε-
γμένου πρὸς αὐτὸν οἴκαδε, καὶ διειλεγμένου περὶ
τινῶν· διπερ ἦν ἀληθές. Οὐ μὴν ἐδόκει μαρτυ-
ρεῖν δέ Κικέρων διὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν
αὐτοῦ γυναικα, Τίρεντίαν, ἀπολογούμενος. Ήν γὰρ
αὐτῇ πρὸς τὸν Κλώδιον ὀπέχθεια διὰ τὴν ἀδελ-
φὴν τὴν ἐκείνου, Κλωδίαν, ὃς τῷ Κικέρωνι βουλο-
μένην γαμηθῆναι, καὶ τοῦτο διὰ Τύλλου τινὸς
προστετούσαν· διεταῖρος μὲν ἦν καὶ συνήθης ἐν τοῖς
μάλιστα Κικέρωνος, αἱεὶ δὲ πρὸς τὴν Κλωδίαν φο-
τῶν, καὶ θεραπεύων ἐγγὺς οἰκοῦσαν, ὑποψίαν τῇ
Τίρεντίᾳ παρέσχε. Χαλεπὴ δὲ τὸν τρόπον οὖσα, καὶ
τοῦ Κικέρωνος ἄρχουσα, παρώξυνε τῷ Κλωδίῳ συ-
επιθέσθαι καὶ καταμαρτυρῆσαι. Κατεμαρτύρουν
δὲ τοῦ Κλωδίου πολλοὶ τῶν καλῶν καταγαθῶν ἀνδρῶν
ἐπιειρκεῖας, ὁρδιουργίας, ὅχλων δεκισμοὺς, φθορὰς
γυναικῶν. Λεύκουλλος δὲ καὶ θεραπαιγίδας παρ-

αἴχην, ὡς συγγένοιτο τῇ νεωκότερῃ τῶν ἀδελφῶν δὲ Κλώδιος, δτε Λευκούλλῳ συνάρχει. Πολλὴ δ' ἦν δόξα καὶ ταῖς ἄλλαις δυσὶν ἀδελφαῖς πλησιάζειν τὸν Κλωδίον, ἣν Τερεντίαν μὲν Μάρκιος Ρήγη, Κλωδίαν δὲ Μέτελλος ὁ Κέλιρ εἶχεν· ἦν Κουαδραντίας ἐκάλουν, ὃν τῶν ἐραστῶν τις αὐτῇ χαλκοῦς ἐμβαλὼν εἰς βαλάντιον, ὡς ἀργύριον εἰσέπεμψε· τὸ δὲ λεπτότατον τοῦ χαλκοῦ γομίσματος κουαδράγυτην ἐκάλουν. Ἐπὶ ταύτῃ μάλιστι τῶν ἀδελφῶν κακῶς ἥκουσεν δὲ Κλωδίος. Οὐ μὴν ἄλλα τοτε τοῦ δῆμου πρόστις κατεμαρτυροῦντας αὐτοῦ καὶ συνετῶτας ἀντιτατομένου, φοβηθέντες οἱ δικασταὶ φυλακὴν περιεστήσαντο, καὶ εἰς δέλτονς οἱ πλεῖστοι συγκεχυμένας τοῖς γράμμασιν ἔγραψαν. "Ομως δὲ πλείρως ἔδοξαν οἱ ἀπολύτες γενέσθαι· καὶ τις ἐλέχθη καὶ δεκασπέδης διελθεῖν. "Οθεν δὲ μὲν Κάπιλος ἀπαντήσας τοῖς κριταῖς· "Ῥωμῖς," εἶπεν, „ώς ἀληθῶς ἵπερ ἀσφαλέστερος γέτησασθε τῷ φυλακήν, φοβούμενοι, μὴ τις ὑμῶν ἀφέληται τὸ ἀργύριον.“ Κινέρων δὲ, τοῦ Κλωδίου πρόστις αὐτὸν λέγοντος, δτι μαρτυρῶν οὐκ ἔσχε πίστιν παρὰ τοῖς δικασταῖς· „Ἄλλ' ἐμοὶ μὲν,“ εἶπεν, „οἱ πέντε καὶ εἴκοσι τῶν δικαστῶν ἐπίστευσαν· τοσοῦτοι γάρ σου κατεψηφίσαντο· σοὶ δὲ τριάκοντα οὐκ ἐπίστευσαν· οὐ γάρ πηφερον ἀπέλυσαν, η ἐλαζον τὸ ἀργύριον.“ Ο μέντοι Καῖσαρ οὐ κατεμαρτύρησε κληροῦσις ἐπε τῶν Κλωδίου, οὐδ' ἐφη μετεχείαν κατεγνωσάντες τῆς γυναικες· ἀφεικέναι δ' αὐτὴν, δτι τὸν Καῖσαρος ἔδει γάμον οὐ πράξεως αἰσχρῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ φίμης καθαρόγε εἶναι.

XXX. Διαφωγὴν δὲ τὸν κλεμμένον δὲ Κλάδιος, τῷ δῆμοισι αἰρεθεῖς, εὐθὺς εἶχετο τοῦ Κικέρωνος, πάντα δὲ δημοσίου πράγματα καὶ πάντας ἀνθρώπους συνάγων πει ταραχήσιαν ἐπ' αὐτόν. Τὸν τε γάρ δῆμον ὁμιλοῦσατο γέμοις φιλανθρώποις, καὶ τὸν ὑπάτευκον ἐκπέφρεψε μεγάλας ἐπαιχίλιας ἐψηφίσατο, Πείσων μὲν Μακεδονίαν, Γαβριὴλ δὲ Συρίαν· πολλοὺς δὲ τὸν ἀπόδημον συνέτασσεν εἰς τὸ πολίτευμα, καὶ δούλους ὄπλισμένους περὶ αὐτὸν εἶχε. Τῶν δὲ πλειστον δημοσίων τοις τριῶν ἀνδρῶν, Καρδοσπὸν μὲν Ἀγτικρούς Κικέρωνι πολεμοῦντος, Παρμενῆον δὲ Θρυππομέγου πρὸς ἀμφοτέρους, Καίαρος δὲ μέλλοντος εἰς Γαλατίους ἀδείγματα μετὰ σιρατεύματος, ὑπὸ τοῦτον ὑποδὺς δὲ Κλάδων, πατέρερος οὐκ ἄντα φίλον, ἀλλ' ὑπολτον ἐκ τῶν πειρῶν. Καταλύγαν, ηὗιας πρεσβευτῆς αὐτῷ συναρταζόντειν. Διεξαμένου δὲ τοῦ Καίαρος, δὲ Κλάδιος δρᾶν ἀντεργοτατὰ τὴν δημαρχίαν αὐτοῦ τὸν Κικέρωνα, προσεποιῆστο συμβιτικῶς ἔχειν, καὶ τῇ Ταρεντίᾳ τὴν πλαστεῖην ἀκατέθεις αἰτιαν, ἐκείνου δὲ μεμημένος ἐπεικῶς ἀπί, καὶ λόγους εὐγνώμονας ἐνθιδούς, ὃς ἂν τις οὐ μισῶν, οὐδὲ χαλεπανων, ἀλλ' ἔγκονταν μάτριας ήτι φίλικά, παντάπαισιν αὐτοῦ τὸν φόβον ἀνήιτεν· ὅστε ἀπειπεῖτε Καίαρος τὴν πρεσβείαν, καὶ πάλιν ἔχουσθαι τῆς πολιτείας. Ἐφ' ὧ παροξυνθεῖς δὲ Καίσαρ, τὸν τα Κλάδιον ἐπέδρησε, καὶ Πορμπήσων ἀπέστρεψε πομπιδῆτον Κικέρωνος αὐτὸς; το πατέρεμφτηνησεν ἐν τῷ δῆμῳ, μὴ δοκεῖν αὐτῷ καλῶς, μηδὲ νομίμως, ἀνδρας ἀκολεύοντος ἀγγερησθαι τοὺς περὶ λέω-

εἰχεν, ὡς συγγένοιτο τῇ νεωκότητῃ τῶν ἀδελφῶν δὲ Κλάδιος, διὸ Λευκούλλῳ συνώκει. Πολλὴ δὲ ἦν δόξα καὶ τοῖς ἄλλαις δυσὶν ἀδελφαῖς πλησιάζειν τὸν Κλάδιον, ὃν Τροεντίαν μὲν Μάρκιος Ῥήξ, Κλαδίαν δὲ Μέτελλος ὁ Κέλιος εἶχεν· ἦν Κουαδραντίαν ἐκάλουν, ὃν τῶν ἔραστῶν τις αὐτῇ χαλκοῦς ἐμβαλὼν εἰς βαλάντιον, ὡς ἀργύριον εἰσεπεμψε· τὸ δὲ λεπιότατον τοῦ χαλκοῦ ὑφισμάτος κουαδράντην ἐκάλουν. Ἐπὶ ταύτῃ μάλιστι τῷ ἀδελφῷ κακῶς ἥκουνθεν ὁ Κλάδιος· Οὐ μὴν ἄλλα τότε τοῦ δῆμου πρός τοὺς καταμαρτυροῦντας αὐτοῦ καὶ συνεστῶτας ἀντιταπομένου, φοβηθάγεις οἱ δικασταὶ φυλακὴν περιεστήσαντο, καὶ τὰς δέλτους οἱ πλεῖστοι συγκεκυμένας τοῖς γράμμασιν ἥνεγκαν. "Ομως δὲ πλείονες ἔθοξαν οἱ ἀπολύτες γενέσθαι· καὶ τις ἐλέχθη καὶ δεκασμός διελθεῖν. "Οθεν δὲν Κρήτης ἀπαντήσας τοῖς κριταῖς· „Ῥωμᾶς," εἶπεν, „ώς ἀληθῶς ὑπέρ ἀσφαλείας ἔτησασθε τῷ φυλακὴν, φοβούμενοι, μή τις ὑμῶν ἀφέληται τὸ ἀργύριον." Κινέσων δέ, τοῦ Κλαδίου πρός αὐτὸν λέγοντος, δτι μαρτυρῶν οὐκ ἔσχε πίστιν παρεῖ τοῖς δικασταῖς· „Ἄλλ' ἐμοὶ μὲν," εἶπεν, „οἱ πέντε καὶ ἕπτοι τῶν δικαστῶν ἐπίστευσαν· τοσοῦτοι γάρ σου κατεψήφισαν· σοὶ δὲ τριάκοντα οὐκ ἐπίστευσαν· οὐ γάρ πρότερον ἀπέλυσαν, ἢ ἐλαβον τὸ ἀργύριον." Ο μέντος Καισαρὸς οὐ κατεμαρτύρησε ἀληθεῖς ἐπὶ τὸν Κλάδιον, οὐδὲ ἔφη μεταχειρίαν κατεγνωσέναι τῆς γυναικός· ἀφεικέναι δὲ αὐτήν, δτι τὸν Καισαρὸς ἔδει γάμου οὐ πράξεως αἰσχρῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ φέμης καθαρόγε εἶναι.

XXX. Διαφοράν δὲ τὸν πλευρὸν ὁ Κλάδιος, καὶ δῆμαρχος αἱρεθεῖς, εὐθὺς εἶχετο τοῦ Κικέρωνος, πάντα δὲ δημοῦ πράγματα καὶ πάσταις ἀνθρώπους συνάγων τῷ ταραττῶν ἐπ' αὐτόν. Τὸν τούτον δῆμον ἀκείνοις τοῖς φιλανθρώποις, καὶ τὸν ὑπάκουον ἐκπειθόντες μεγάλας ἐπαρχίας ἐψηφίσατο, Πείσαντες μὲν Μακεδονίαν, Γαβιτίῳ δὲ Συρίαν· πολλοὺς δὲ τῶν ἀπόδραντων συνέτιασσεν εἰς τὸ πολίτευμα, καὶ διώλεντες ὄπλισμένους περὶ αἵγαντα εἶχε. Τῶν δὲ πλειστον θυσιάμενον τοῦτο τριῶν ἀνδρῶν, Κράσσου μὲν Ἀντικρούς Κικέρων πολεμοῦντος, Ηρακλήον δὲ Θρυπτομένου πρὸς ἀμφοτέρους, Καίναρος δὲ μέλλοντος εἰς Γιλατίαν ἀβιάται μετὰ στρατιώματος, ὑπὸ τοῦτον ὑποδὺς ὁ Κικέρων, καὶ περὶ οὐκ ἄντες φίλοι, ἀλλ᾽ ἔποπτον ἐκ τῶν παιδῶν Καταλύγαν, ἡξίωμας πρεσβευτῆς αὐτῷ συναρταύειν. Διεξαμένου δὲ τοῦ Καίναρος, ὁ Κλάδιος δρᾶν ἀκρεύοντα τὴν δῆμαρχίαν αὐτοῦ τὸν Κικέρωνα, προσποιεῖτο συμβιτικῶν ἔχειν, καὶ τῇ Τερεντίᾳ τὴν πλεύσην ἀνατίθεις αἰτίαν, ἔκεινον δὲ μεμηημένος ἐπεικῆς ἀεὶ, καὶ λόγους εὐγνώμονας ὄντας δούλους, ὃς ἂν τις οὐ μισῶν, οὐδὲ χαλεπαίνων, ἀλλ᾽ ἔγκαλῶν μέτραια καὶ φθικὰ, παντάπαισιν αὐτοῦ τὸν φόβον ἀντίτειν· ὅστις ἀπειπεῖτερος Καίναρος τὴν πρεσβείαν, καὶ πάλιν ἔχεινθα τῆς πολιτείας. Εφ' ὧ παροξύνθεις δὲ Καίναρος, τὸν τὸ Κλάδιον ἐπέδρησε, καὶ Ηρακλῆος ἀπόστρεψε πομιδῆτον Κικέρωνος αὐτός; τοις πατέρεμοις τίλησεν ἐν τῷ δῆμῳ, μηδ δοκεῖν αὐτῷ καλῶς, μηδὲ σομίμως, ἀγδρος ἀκρίτους ἀγγρεψθαί τοὺς περὶ λέσ-

ελον καὶ Κέθηγον. Αὕτη γάρ ἡ πατήσεις, καὶ ἐπὶ τοῦδ' δὲ Κικέρων ἐκαλεῖτο. Κινδυνεύειν εὐν ταῦταις πομπαῖς, ἐσθῆται μετέλλαξε, καὶ κόμης ἀντίπλεως περιῶν ἕκεινα τὸν δῆμον. Πανταχοῦ δὲ δὲ Κλάδιος ἀπήγνια κατὰ τοὺς στενωποὺς, ἀνθρώπους ἔχων ὑβριστὰς περὶ αὐτὸν καὶ θρασεῖς, οἵ πολλά μὲν χλευάζοντες ἀκολάστως εἰς τὴν μεταβολὴν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ Κικέρωνος, πολλαχοῦ δὲ πηλῷ καὶ λιθοῖς βάλλοντες, ἐνίσταντο ταῖς ἵκεσθαις.

XXXI. Οὐ μὴν ἄλλα τῷ Κικέρωνι πρῶτον μὲν δίλγον δεῖν σύμπαν τὸ τῶν ἱππικῶν πλῆθος συμμετέβαλε τὴν ἐσθῆτα, καὶ δισμυριῶν οὐκ ἀλάτεον τόντι παρηκαλούθουν κομῶντες καὶ συνικετεύοντες. Ἐπομέα, τῆς βουλῆς συγελθούσης, δύος ψηφίσαιτο, τὸν δῆμον, ὃς ἐπὶ πένθεσι, μεταβάλειν τὰ ἴματα, καὶ τῶν ὑπάτων ἐναντιαθέντων, Κλαδίου δὲ σιδηροφρούμενόν πιρὶ τὸ βουλευτήριον, ἐξέδραμον οὐκ ὅληγος τῶν βουλευτικῶν κοπιῷ θηγυγύμναιοι τοὺς κιτῶνας, καὶ βιώντες. Μηδέ δὲ οὐν οὔτε ὀλίτος, οὔτε τις αἰδώς πρὸς τὴν ὅψιν ἦν, ἀλλ' ἔδει τὸν Κικέρωνα φεύγειν, ἥβιᾳ καὶ σιδήρῳ κριθῆναι πρὸς τὸν Κλάδιον, ἐδεῖτο Πομπηΐου βοηθεῖν, ἐπίτηδες ἐκποδὼν γεγονότος, καὶ διατρίβοντος ἐν ἀγροῖς περὶ τὸν Ἀλβανόν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπεμψε Πείσωνα, τὸν γαιμβρὸν, δεησόμενον. ἐπειτα καὶ αὐτὸς ὑπέβη. Πυθόμενος δὲ δὲ Πομπηΐος, οὐχ ὑπέμεινεν εἰς ὅψιν ἀλλαζεῖν· δεινὴ γάρ αὐτὸν αἰδὼς εἶχε πρὸς τὸν ἄνδρα, μεγάλους ἡγονισμένον ἀγεντας ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ πολλὰ πρὸς χάριν ἐπάντη πε-

πολιτευμάντον· ἀλλὰ Καισαρίς γαμβρὸς ὁν δεομένη
προῦδων τὰς παλαιὰς χάριτας, καὶ κατὰ θύρας ἄκ-
λας ὑπεξελθὼν, ἀπεθύρασκε τὴν ἐντευξήν. Οὗτοι δῆ
προδοθεῖς δὲ Κικέρων ὑπ' αὐτοῦ, καὶ γιγονᾶς ἔρη-
μος, ἐπὶ τοὺς ὑπάτους κατέφεγε. Καὶ Γαβίνιος μὲν
ἡν χαλεπὸς ἀλλ' Πεισῶν δὲ διελέχθη προρότερον, αὐ-
τὸν παρανῶν ἐκοτῆναι, καὶ ὑποχωρῆσαι τῇ τοῦ Κλεο-
δίου ἁῦμῃ, καὶ τὴν μεταβολὴν τῶν καιρῶν ἐνεγκεῖν,
καὶ γενέσθαι πάλιν σωτῆρα τῆς πατρίδος ἐν στάσει
καὶ κακοῖς δι' ἐκεῖνον οὖσης. Τοιαύτης τιχῶν ἀπο-
κρίσεως δὲ Κικέρων, ἴβουλεθετο σὺν τοῖς φίλοις· καὶ
Λεύκοντλος μὲν ἐκέλευε μάνειν, ὡς παριεσθμένον, ἄλ-
λος δὲ φεύγειν, ὡς ταχὺ τοῦ δήμου ποθήσοντος
αὐτὸν, διαν ἐμπλησθῆ τῆς Κλωδίου μανίας καὶ ἀπο-
νοίας. Ταῦτ' ἔδοξε Κικέρων· καὶ τὸ μὲν ἄγαλμα
τῆς Αθηνᾶς, δὲ πολὺν χρόνον ἔχων ἐπὶ τῆς οἰκίας
ἱδρυμέγον, τίμα διαφρόντως, εἰς τὸ Καπετάλιον κο-
μίσσεις ἀνέθηκεν, ἐπιγράψας· Αθηνᾶ, Ρώμης φθεί-
ρι· πομποὺς δὲ παρὰ τῶν φίλων λαβὼν, περὶ μά-
σσας ἑύκτας ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως, καὶ πεζῇ διὰ Λευ-
κανίας ἐπορεύετο, λαβέσθαι Σικελίας βουλόμενος.

XXXII. Ός δέ την φαερός ἥδη πιφευγώς, ἐπ-
ήγαγεν αὐτῷ φυγῆς ψῆφον δὲ Κλώδιος, καὶ διάγραμ-
μα προῦθηκεν, εἴργειν πυρὸς καὶ ὕδατος τὸν ἄνδρα,
καὶ φῆ παρέχειν στέγην ἐντὸς μελίσσην πεντακοσίων
Ιταλίας. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἀλέχιστος ἦν τοῦ δια-
γόραμμάτος τούτου λόγος, αἰδοιμένοις τὸν Κικέρω-
να, καὶ πᾶσαν ἐνθεικνύμενοι φιλοφρόδουνην, παρέ-

περπονταύδον· ἐν δ' Ἰππωνίῳ, πόλει τῆς Λευκανίας,
 ἦν Οὐεβᾶνα γῦνα καλοῦσιγ, Οὐεβριος, Σικελὸς ἀνὴρ,
 ἄλλα τε πολλὰ τῆς Κικέρωνος φιλίας ἀποκελαυκώς,
 καὶ γεγονότις; ὑπατεύοντος αὐτοῦ, τεκτόγρων ἔπαρχος,
 οὐκέτι μὲν οὐκ ἐδέξατο, τὸ χωφίον δὲ καταγράψειν
 ἐπηγγέλλετο, καὶ Γαϊος Οὐεργύλιος, ὁ τῆς Σικελίας
 στρατηγός, ἐν τοῖς μάλιστα Κικέρωνι κτεχθημένος,
 ἔγραψεν ἀπέχεσθαι τῆς Σικελίας. Ἐφ' οἷς ἀθυμή-
 σας, ὥρμησεν ἐπὶ Βρυντέσιον, κάκεῖθεν εἰς Δυρδά-
 χιον ἀνέμῳ φορῷ περαιούμενος, ἀντιπνεύσαντος πε-
 λαγίου, μενδ' ἡμέραν ἐπακινδρομησεν, εἰτ' αὖτις
 ἀνήκαθη. Λέγεται δὲ καὶ, καταπλεύσαντος εἰς Δυρ-
 δάχιον αὐτοῦ, καὶ μέλλοντος ἀποβαίνειν, σεισμόν τε
 τῆς γῆς καὶ σπασμὸν ἅμα γενέσθαι τῆς θαλάττης. Ἀφ'
 ὧν αἰνέβαλλον οἱ μαντικοὶ, μή μόνιμον αὐτῷ τὴν φυ-
 γὴν ἔσεαθαι μεταβολῆς γύρῳ εἶναι ταῦτα σημεῖα. Πολ-
 λῶν δὲ φοιτώντων ἀνδρῶν ὑπὲνύνοιας, καὶ τῶν Ἑλλη-
 νίδων πόλεων διαμιλλομένων πρός αὐτὸς ταῖς πρεσ-
 βείαις, ὅμως ἀθυμῶν καὶ περίλυπος διῆγε, τὰ πολλὰ
 πρὸς τὴν Ἰταλίαν, ὥσπερ οἱ δυσάρσωτες, ἀφορῶν, καὶ
 τῷ φρονήματι μικρὸς ἄγαν καὶ ταπεινός ὑπὸ τῆς συμ-
 φορῆς γεγονὼς καὶ συντσαλμένος, ὃς οὐκ ἂν τις ἄν-
 δρα παιδείᾳ συμβεβιωκότα τουσύτῃ προσαεδάφεος.
 Καίτοι πολλάκις αὐτὸς ἡξίαν τοὺς φίλους μὴ φέτο-
 ρα καλῶν αὐτὸν, ἄλλα φιλόσοφον· φιλοσοφίαν γάρ,
 ὡς ἔργον, ἡρῆσθαι, φηγοφικῆ δ' ὀψυγάρῳ χρῆσθαι
 πολιτευόμενος ἐπὶ ταῖς χρείαις. Ἄλλ' ηδὲ δεινὴ τὸν
 λόγον, ὥσπερ βαφῆν, ἀπακλύσαι τῆς ψεχῆς, καὶ τὸ

τῶν πολλῶν ἐπιμέρεσθαι πάθη δι'. ὅμοίσαν καὶ συνήθειαν τοῖς πολιτευμένοις; ἀν μὴ τις εὖ μάλα φυλακτόμαχος, αῦτα συμφέρογει τοῖς ἑκτὸς, ὡς τῶν προγυμάτων αὐτῶν, οὐδὲ τῶν ἐπὶ τοῖς πράγμασι πεθῶ συμμεθέβην.

XXXIII. Ὁ δὲ Κλώδιος ἐξελάσας τὸν Κικίρωνα, πατέρης μὲν αὐτοῦ τὰς ἐπαύλεις, πατέρης δὲ τὴν οἰκίαν, καὶ τῷ τόπῳ τούτῳ Ἐλευθερίας ἐπανοδόμησε· τὴν δὲ ἄλλην οὐδείν τὸπάλεις καὶ διεκήρυξε καθ' ἥμέραν, μηδὲν ἀνουμάθου μηδενός. Ἐκ δὲ τούτου φυβερός ὧν τοῖς ἀριστοφορικοῖς, καὶ τὸν δῆμον ἀνεμάτον τίς ὑβριστὸν πολλὴν καὶ θραιστήτην συνεφελιμός, ἐπεχείρει τῷ Ηματηνῷ, τῶν διψητράνων ὥπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν στρατείαν ἔπαια σπαράττειν. Ἐφ' αἷς δὲ Ηματερᾶς ἀδοκῆσσι, διάνιζεν αὐτὸς αὐτόν, προέμενος τῷ Κικίρωνι· τοὺς πάλην ἐκ μεταβολῆς παντοῖος ἐγίνετο καὶ πρέπειν πάθοδον αὐτῷ μετὰ τῶν φίλων. Ενεπομένον δὲ τοῦ Κλωδίου, ανιέδοξτή τῇ βουλῇ μηδὲν διέβη μέσου πρῆγματι φούν, μηδὲ πράττειν δημόσιον, εἰ μὴ Κικίρωνι καθόδος γένοιτο. Τὸν δὲ πρέπει δέσπιλον ὑπατευθύνων, καὶ τῆς στάσεως πρόσωπον βαδιζούσης, ἂστε τραυτῆναι μὲν ἐν ἀγορᾷ δημάρχουσι· Κρήτην δὲ, τὸν Κικίρωνος ἀνελθόντην, διακλαυθεῖτο δὲ δῆμος ἔργητο τράπεζούθητε τῇ γηώμηρῃ καὶ τῶν δημάρχων ἀντρούς· πεῖστος ἐτάλιμηρος τὸν Κλώδιον εἰς δίκην ἀπέστην ποιάσιν, καὶ Πορπηγῆν πολλοὶ συνηθαῖσιν ἔπει τοῖς δῆμοις καὶ τῶν πάρις πόλεων. Μαρ-

Θν προελθών, καὶ τὸν Κλέδιον ἀνάστησες ἐπὶ τῆς
ἀγορᾶς, ἐπὶ τὴν ψῆφον ἐπάλει τοὺς πολίτας. Καὶ
λέγεται μηδέποτε μηδὲν ἐπι τοσαύτης δροφρόσείσης
ἐπιψηφίσασθαι τὸν δῆμον. Ἡ δὲ σύγκλητος ἀμιλ-
λωμένη πρὸς τὸν δῆμον, ἔγραψεν ἐπανεθῆναι τὰς
πόλεις, δυσαὶ τὸν Κικέρωνα παρὰ τὴν φυγὴν ἐθερά-
πευσαν, καὶ τὴν οἰκεῖαν αὐτῷ καὶ τὰς ἐπαύλεις, ὃς
Κλέδιος διέφθάρκει, τέλεσι δημοσίοις ἀναστεθῆ-
ναι. Κατήσει δὲ Κικέρων ἐκκαιδεκάτῳ μηνὶ μετὰ τὴν
φυγὴν· καὶ τοσαύτῃ τὰς πόλεις χαρά, καὶ σκουδῷ
τοὺς ἀνθρώπους περὶ τὴν ἀπάντησιν εἰχεν, ὅστις τὸ
ῦηθὲν ὑπὸ Κικέρωνος ὕστερον ἐνδεέστερον εἶναι τῆς
ἄληθελος. Ἐφη γάρ, αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὄμοιων τὴν Ἰτα-
λίαν φέρουσαν, εἰς τὴν Ῥώμην εἰσενεγκαίν. Ὁπου καὶ
Κράσσος, ἔχθρος ὧν αὐτῷ πρὸ τῆς φυγῆς, τότε προ-
θύμως ἀπήντα καὶ διελθετο, τῷ πανδί Ποπλίῳ χά-
ριζμενος, ὡς ἐλεγε, ἔηλατῇ τοῦ Κικέρωνος ἀντι.

XXXIV. Χρόνον δ' οὐ πολὺν διακεπὼν, καὶ πα-
ραφυλάξεις ἀποδημοῦντα τὸν Κλέδιον, ἐπῆλθε μετὰ
πολλῶν τῷ Καπεωλίῳ, καὶ τὰς δημαρχίες δέλτους,
ἢν αἵς ἀγαγραφαὶ τῶν διαρκημάτων ἦσαν, ἀπέσπασ-
καὶ διέφθειρεν. Ἐγκαλοῦντος δὲ περὶ τούτων τὸν
Κλέδιον, τοῦ δὲ Κικέρωνος λέγοντος, ὃς παρανόμως
ἐκ πατρικίων εἰς δημαρχίαν παρέλθει, καὶ οὐδεις
οὐδὲν εἴται τῶν πεπραγμένων ὑπ' αὐτοῦ· Κάτιον
ἡγανάκτησε καὶ ἀντεῖπε, τὸν μὲν Κλέδιον εὖκα-
νον, ἀλλὰ καὶ δυσχεραιών τοῖς πεπόλιτριμένοις,
δεινὸν δὲ καὶ βίαιον ἀποφαίνων, ἀναιρέσσω ψηφί-

σασθιν δογμάτων καὶ πρέξεων τοσούτων τὴν σύ-
λλητον· ἐπειδὴ εἰς τὸν πατέρα καὶ τὴν οἰκου μητρὸν παρέστησεν οὐδὲν πρότερον. Εἰς τούτου προσά-
ρτους εἰς διοίκησιν. Ἐκ τούτου προσά-
ρτους διοίκησιν πρότερον πρόστιχον εἰς οὐδὲν ἐμ-
φασθεῖσαν προσάρτους, ἀλλὰ τὴν φιλοφροσύνην καὶ
οὐδὲν πρότερον εἰς οὐδὲν αἰτηθεῖσαν.

XXXV. Μετὰ ταῦτα Κλώδιον μὴν ἀποκτίνυνται
Miles· καὶ διακριμένος φόνου, Κικέρωνα παρεστή-
σατο θυνήγορον. Ἡ δὲ βουλὴ, φοβηθεῖσα, μὴν κα-
δινεύοντας ἀνθράκας ἐνθέξου καὶ θυμοτιδοῦς, ταῦτα
Μίλωνος, ταραχὴ γένηται περὶ τὴν πόλιν, ἐπέτρεψε
Επομπῆν ταῦτην ταῦτας καὶ τὰς ἄλλας κρίσεις βραβεῦ-
σαι; παριχθεῖσα τῇ πόλει καὶ τοῖς δικαιοτηρίοις ἀσφά-
λλασσαν. Βεβίου δὲ τὴν ἀγεθρὰν ἔτι νυκιδὸς ἀπὸ τῶν
τελεούστερων αἴτιών τοῖς στρατιώταις, δι Μίλων τὸν
Κικέρωνα διέστας, μὴ πρότερον τὴν ὅψιν ἀηθείῃ διαταρα-
χθεῖς χεῖρον διαγνωσταίται, συνέπεισεν ἐν φρεΐῳ
κοριτσάντα πυδός τὴν ἀγορὰν ἡσυχάζειν, ἀχρις οὖ-
σανταί τοις κριταῖς, καὶ πληροῦνται τὸ δικαιοτηρίον.
Οὐ δὲ μόνον ἦν, ὡς ξεικεν, ἐν Θρασύλῳ ἀθανασίῃς, ἀλλὰ
καὶ τῷ λέγειν μετά οὐδετὸν προσῆσει, καὶ μόλις ἐπαν-
τούστο παλλόμενος καὶ τρέμων ἐπὶ πολλῶν ὑγρῶν,
ἀπρήτη τοῦ λόγου καὶ στάσιν λαβόντος. Λικυντιφ δὲ
Μουρήνα, φεύγοντι διεῆν ὑπὸ Κάτωνος, βοηθῶν,
καὶ φιλότιμούμενος Ορτήσιον ἵπερβαλλεις εὐημερή-
σανταί, μέρος οὐδὲν ἀνικαύσαιο τῇτος νυκτὸς, ὡς ὑπὸ
τοῦ σφόδρα φρεστεῖσαι καὶ διογράπησαι κακωθεῖς,
ἐνδεκατεροῖς αἵρεσιν φανῆται.. Τότε δὲ ὥστι ἐπὶ τὴν τοῦ

Μίλωνος θύεην ἐξ τοῦ φρεσίου προειδόντων, καὶ θυ-
σμένος τὸν Πομποῦ δῖνα παθέζομενον, μετεργέ-
σθαι τὸν στρατοπέδῳ, καὶ κύκλῳ τῷ στόλῳ περιβάλλεσθαι τὴν
ἄγοράν, συντεχθῆ, καὶ μίλις ἐρήθατο τοῦ ἀρχετοῦ,
προδικισθεμένος τὸν σώματον, καὶ τὴν φρουρὴν διεισχέματος,
αὐτοῦ τοῦ Μίλωνος εὐθυροῦν καὶ αὐθαίρετος παρεστα-
μάντον τῷ ἄγρῳ; καὶ οὐδην Θράσος καὶ μετεβαλεῖσ-
ται θύτης φραισὸν ἀπάξιωσαντος· οὐτεροῦ οὐχ ἡκινεῖσθαι δο-
κιμοῖς συναίσιον φύτον γενέσθαι τῆς πετυδίτης. Ἀλλ' ὁ
γε Κηφέρων διὰ ταῦτα φιλέσταιρος μᾶλλον, η διελδε,
θοᾶσιν εἶναι.

XXXVI. Γίνεται δὲ καὶ τὸν λερόν, οὗς Λύγαρος
Ῥωμαῖοι καλοῦσιν, ἀντὶ Κράτεσσον, τοῦ νέου,
μετὰ τὴν ἐν Πάρθοις πόλεων τελευτὴν. Εἴτα πλήρη
λεγόντων τῶν ἐπαρχιῶν Κιλικίαν, καὶ στρατόν διλατῶν
ρωμαίον τοις θυγατίναις, ἵππουν δὲ διοχυλίου ἑδανο-
τίους, ἐπλευνούς, προσταχθὲν αὐτῷ, καὶ τὸ περὶ Κατ-
ταβούντων Λριοβαρβάρην, τῷ βασιλεῖ, φίλοι καὶ πε-
θέται παρερχεῖν. Ταῦτα τε δὴ παρεστήσασθε καὶ
πανήγυρον ἀμύμπτως ἀπεργούμενον· τούς τε Κιλι-
κίας δρόντα πρότερον τὸ Παρθικὸν πτοῦσαν Ρωμαίοις καὶ
τὸν ἐν Συρίᾳ τοις ρισμοὺς ἐπηρήμετος, πατετράψαντο
ἡμέρας δύος. Καὶ δῆμοι μὲν αὐτὸν τῶν βασιλέων
διεδόταν θύσει, δεῖπνον δὲ τοὺς ἐπαρχιοὺς ἀνῆκεν
αὐτὸς δὲ αὐτὸν ἡμέραν τοὺς χαρίεντας ὀνειδάμβων
δοτιμοτεσσιν, οὐ πολυτελέσι, ἀλλ' ἔλευθερίαις. Ή δ'
οὐκαὶ θυρωρόν οὖς εἶχεν, οὐδὲν αὐτὸς ἀρθη πατεπε-
μένος ήτού οὐδενός, ἀλλ' ἔωθεν ἔστατο, η παρεστάτων

πρὸς τοῦ δωματίου, τοὺς ἀσπαζομένους ἐνεξιοῦτο.
 Λέγεται δὲ μήτε φάρδους εἰπίσκοποι τινα, μήτε ἐσθῆτας πεφεγμένους, μήτε βλασφημίαν ὑπὸ δρυῆς· ἡ ζημίας πρόσεβαλεν μεθ' ὑβρισιν. Ἀγενρῶν δὲ πολλὰ τῶν δημοσίων κακερρέσκα, τάς το πόλεις εὐπόρους ἐποίησε, καὶ τοὺς ἀποτέθουτας, οὐδὲν τούτου πλεῖστον παθάστας, ἐπειδήσις διεφύλαξεν. Ἡψαιο δὲ καὶ πολέμου, ληπτάς τὴν περὶ τὸν Ἀμανὸν οἰκούντων τρεψάμενος· ἐφ' ᾧ καὶ αὐτοκράτωρ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνηγορεύθη. Κατίου δὲ, τοῦ διπορος, διοικήσου παρδάλεις αὐτῷ πρὸς τινα θέαν εἰς Ῥώμην ἐπὶ Καλαίας ἀποστεῖλαι, παλλωπιζόμενος; ἐπὶ τοῖς περιγράμμοις, γράφει πρὸς αὐτὸν, οὐκ εἴναι παρδάλεις ἐν Καλαίᾳ· πέφενγόν τινα εἰς Καρδαν, ἀγανακτούσας, όπι μέναι πολεμοῦνται, πάντων εἰρήνην ἔχοντων. Πλέων δ' ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας, τοῦτο μὲν Ῥόδῳ προσέσχε, τοῦτο δὲ Ἀθήνας ἐνδιέτριψεν πόμπεος, πόθῳ τῶν πάλαι διατριβῶν. Ἀνδράσι δὲ τοῖς πρώτοις ἀπὸ παθετῶν συγγενόμενος, καὶ τοὺς τότε φύλους καὶ συνήθετες ἀσπασίμενος, καὶ τὰ πρέποντά ταυταδεῖς ὑπὸ τῆς Ἐλλάδος, εἰς τὴν πόλιν ἐπαγῆνθεν, ἥδη τῶν πραγμάτων, ὕσπερ δὲ φλεγμονῆς, ὄφισταιμένων ἵπι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον.

XXXVII. Εν μὲν οὖν τῇ βούλῃ ψηφιζομένων αὐτῷ θριαμβὸν, ἥδιον ἂν ἔφη παρακολουθῆσαι Καίσαρι θριαρβεύσατε, συμβάπτεω γενει μένων. Ἰδίᾳ δὲ συνερθούλκενε, πολλὰ μὲν Καίσαρι γοάφων, πολλὰ δὲ αὐτοῦ Ηλαπηγένου διδούνος, πρωτῶν ἄκατερον καὶ

Μίλωνος θύην ἐκ τοῦ φρεσίου προσιδῶν, καὶ θεο-
σάμενος τὸν Πορπολίδην ἄνω καθέζομενον, μόνιμος
στρατοπάδῳ, καὶ κύκλῳ τὰ ὅπλα περιλάμψαστι τῷ
ἄγοράν, συντριψθη, καὶ μόλις ἐπήργαστο τοῦ ἀδρού,
προδικιζόμενος εἰς σῆμα, καὶ τὴν φρουρὴν ἀναγέρμανος,
αὐτοῦ τοῦ Μίλωνος εὐθυγράφος καὶ ἀνδρός παρεπε-
μένου τῷ ἄγοντι, καὶ νόμην Θράσους καὶ μεταβαλεῖν
ἐπιθῆται φαινόντας ἀπαξίωσαντος· οὐτεροῦ οὐχ ἔκειται δο-
κεῖν συνοίσιον φύται γενέσθαι τῆς πεντάδετης. Ἀλλ' ὁ
γε Κατέρων διὰ ταῦτα φύλακαρος μᾶλλον, ἢ δειλός,
θοξεὺς αἰγας.

XXXVI. Γίνεται δὲ καὶ τὸν λερόν, οὓς Λύκρας· Ρωμαῖοι καλέντοι, ἀντὶ Κράτους, τοῦ γέου,
μετὰ τὴν ἐν Πάρθοις πόλεων τελευτὴν. Βέβαια πλήρω
λογχῶν τῶν ἐπαρχιῶν Κιλικίαν, καὶ στρατούς ἀπλευτῶν
μηρίους τοι διαχειμενούς, ἵπποις δὲ διοχιλίαις ἀξιο-
τείοις, ἐπιλευτοῖς, προσταχθεῖσιν αὐτοῖς, καὶ τὰ περὶ Κακ-
ταδοκαὶν ἀριστορέζινη, τῷ βικαλεῖ, φίλαι καὶ πε-
θῆται παρασχεῖν. Ταῦτα τε δὴ παρεστήσαστο καὶ
πονήρωσαν ἀμφιπτεις ἀπερ πολέμου· τόδε τα Κιλι-
κίας δρόν πρότερον τὸ Παρθενίδην πταῖσμα· Ρωμαῖοι καὶ
τὸν ἐν Συρίᾳ τοι τοιούτον ἐπηρέστοντος, πατερόπετον
ἥμαρονς πολέμων. Καὶ δέρα μὲν οὐδὲ τῶν βασιλέων
θιβόντων ἀποθετε, δειπνον δὲ τοὺς ἐπαρχικοὺς ἀνῆκεν
πάντες δὲ πατέρας ἥμεραν τοὺς χαρίεντας ἀνελάμβανεν
ἔστιδεσσιν, οὐ πολυτελῆς, ἀλλ' ἐλευθερότερος. Ή δ'
οὐκα λι θυρωρόν οὖτε εἶχεν, οὐδὲ τούτος ἀρθη πεποιη-
μένος οὐδὲν εἶδενός, ἀλλ' ξεῖνον ἔστας, ἢ πρεσβατῶν

πρὸς τοῦ δωματίου, τοὺς ἀσπαζομένους ἐνεξιοῦτο.
 Λέγεται δὲ μήτε φάρμακος εἰπούσας θαί τινα, μήτε ἐσθῆ-
 ται περιουχίσαι, μήτε βλασφημίαν ὑπ' ὁργῇ: ἡ ἔη-
 μάσις πρόσβατῶν μοθὸς ὑβριστικός. Ἀγευρῶν δὲ πολλὰ
 τῶν ὅμιλοτίνα κακάριμάτων, τάς το πόλεις εὐπόρους
 ἐποίησε, καὶ τοὺς ἀποτέντας, οὐδὲν τούτου πλεῖσ-
 ταν παθότας, ἐπειρίσους διεφύλαξεν. Ἡψαιο δὲ καὶ πο-
 λέμουν, ἀηδίας τῶν πυρὶ τὸν Ἀμανὸν οἰκούντων τρε-
 ψάμενος· ἐφ' ᾧ καὶ αὐτοκράτορ ὑπὸ τῶν στρατιω-
 τῶν ἀπηγορεύθη. Κατέλιου δὲ, τοῦ διτοροῦ, διοικέ-
 του παρθάλαις αὐτῷ πρὸς τινα θέαν εἰς Ῥώμην ἐπι-
 Καλεώντας ἀποστέλλει, παλλωπιζόμενος ἐπὶ τοῖς πε-
 πραγμάτοις, γράφει πρὸς αὐτὸν, οὐκ εἶναι παρθάλαις
 ἐν Κιλκίσι πλέονυμα γάρ εἰς Καρίαν, ἀγανακτού-
 σας, διει μόναι πολεμοῦνται, πάντων εἰρήνην ἔχον-
 των. Πλέων δ' ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας, τοῦτο μὲν Ῥύδη
 προσέσχε, τοῦτο δ' Ἀθήνας ἐνδιέτριψεν πόμπεος,
 πόθῳ τῶν πάλαι διατριβῶν. Ἀνδράσι δὲ τοῖς πρώ-
 τοις ἀπὸ πατέρας συγγενέμενος, καὶ τοὺς τότε φρέ-
 λους καὶ συνήθεις ἀσπασίκενος, καὶ τὰ σφέποντα
 θευματοθείς ὑπὸ τῆς Ἐλλάδος, εἰς τὴν πόλιν ἐπανῆ-
 θεν, ἥδη τῶν πραγμάτων, ὕσπερ ὅπο φλεγμονῆς,
 ἀφισταμένων ἐπὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον.

XXXVII. Εν μὲν οὖν τῇ βονλῇ ψηφιζομένων αὐτῷ
 θρίαμβὸν, ἦδιον ἀν ἔφη παραπολουθῆσαι Καίσαρι
 θνιαρβεύσαττι, συμβάπτειο γενν μέτων. Ἐδίᾳ δὲ συ-
 ερθούλκενε, πολλὰ μὲν Καίσαρι γοδάφων, πολλὰ δὲ
 αὐτοῦ Ηλαιητὸν δεδμενος, πρώτων ἑκάτερον καὶ

παραμυθούμενος. Ως δέ ήν ἀνήκεστα, καὶ, Καίσαρος ἐπερχομένου, Πομπήϊος οὐκ ἔμεινεν, ἀλλὰ μετά πολλῶν καὶ ἀγυεῦσσιν ἀνδρῶν τὴν πόλιν ἐξέπει, ταῦτης μὲν ἀπελείφθη τῆς φυγῆς δὲ Κικέρων, ὃνος δὲ Καίσαρι προστίθεσθαι. Καὶ δῆλος ἐστι τῇ γνώμῃ πολλὰ διπιασθεῖς ἐπ' ἀμφότερα καὶ δυσπαθήσας. Γράφει γάρ εὐ ταῖς ἐπιστολαῖς διαπορεῖν, πειθόσας χρὴ τρέπεσθαι, Πομπήϊον μὲν ἔνδοξον καὶ καλὸν ὑπόθεσον πρότερον πόλεμον ἔχοντος, Καίσαρος δὲ ἄμεινον τοῖς πρόγυμασι χρωμένον, καὶ μᾶλλον ἔαυτὸν καὶ τοὺς φίλους σώζοντος· ὥστε ἔχειν μὲν, ὅν φύγηρ μητὶ ἔχειν δέ, πρός δὲ φύγη. Τριβατίου δὲ, τινὸς τῶν Καίσαρος ἑταίρων, γράψαντος ἐπιστολὴν, διει Καίσαρος οἰταῖς δεῖται μάλιστα μὲν αὐτὸν ἔξετάξεσθαι μεθ' αὐτοῦ, καὶ τῶν ἐλπίδων μετέχειν· εἰ δέ ἀναδύεται διὰ γῆρας, εἰς τὴν Ἑλλάδα βαλλέσθαι, κάκει καθήμενος ἡσυχίαν ἀγειν, ἐκποδῶν ἀμφοτέρους γενθμεγον· Θαυμάσας δὲ Κικέρων, ὅτι Καίσαρα αὐτὸς οὐκ ἔγραψεν, ἀπεκρίνατο πρὸς ὁργὴν, ὃς οὐδὲν ἀνάξιον πράξει τῶν πεπολετευμένων. Τὸν μὲν οὖν εὐ ταῖς ἐπιστολαῖς γράμμενα τοιαῦτά ἐστι.

XXXVIII. Τὸν δέ Καίσαρος εἰς Ἰβηρίαν ἀπάραντος, εὗθὺς ὡς Πομπήϊον ἐπλευσθείς καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀσμενος ὕρθη, Κάτων δέ αὐτὸν ἴδων, ἴδια πολλὰ πατεμέμφετο Πομπῆϊον προσθέμενον· αὐτῷ μὲν γάρ οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἰγκαπταλεῖπεν ηὔ ἀπ' ἀρχῆς εἴλετο τῆς πολιτείας τάξιν, ἵκεντον δέ χρησιμότερον ὅντα τῇ πατρόδι καὶ τοῖς φίλοις, εἰ μάτων ἔσος;

ἐκεῖ πρὸς τὸ ἀποβαῖνον ἡρμόζετο; καὶ οὐδένα λογισμὸν οὐδὲ ἐξ ἀνάγκης πολεμίου γεγονέναι Καίσαρι, καὶ ταυτούτου μεθέξοντα αἰνδίνου δεῖρ' ἡκειν. Οὗτοι δὲ ἀὴται τοῦ Κινέσφιου; ἀνέστριψον δὲ λόγοι τὴν γνώμην, καὶ τὸ μέγα μεδὲν αὐτῷ χρῆσθαι Πομπήιον. Λέγιος δὲ ἦν αὐτὸς, οὐκ ἀργούμενος μεταμελεύθαι, φλαστρίζων δὲ τοῦ Πομπήιου τὴν παρασκευὴν, καὶ πρὸς τὰ βουλεύματα διακολαίνων ὑπούλως, καὶ τοῦ παρασκευάστειν τὰ καὶ λέγειν χάριν εἰς τοὺς συμμάχους. οὐκ ἀπειχόμενος, ἀλλ' αὐτοῦ; μὲν ἀγέλαστος ἀεὶ περιέπον ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ σκυθρωπός, ἔτεροις δὲ παρέψων γέλοια μηδὲν δεομένοις. Βαλίτιον δὲ καὶ τούτων ἀλίγα παραθέσθαι. Λοριτίον τοίνυν ἄνθρωπον· τὸς τάξιν ἡγεμονικὴν ἀγοντος οὐ πολεμικόν, καὶ λέγοντος, ὃς ἐπιεικῆς τὸν τρόπον ἔστι καὶ σώφρων· „Τί οὖν,” εἶπεν, „οὐκ ἐπίτροπον αὐτὸν τοῖς τεκνοῖς φυλάσσεις;“ Ἐπαινούντων δὲ τιγρῶν Θεοφάνην, τὸν Λέσβιον, ὃς ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τεκτόνεν ἐπαρχός, ὃς εὖ παραμνθῆσατο Ῥοδίους· τὸν στόλον ἀπολαβότας· „Ηλίκων,” εἶπεν, „ἀγαθόν ἔστι, τὸ Γραικὸν ἔχειν ἐπαρχον!“ Καίσαρος δὲ κατορθῶντος εἰς πλεῖστα, καὶ τρόπον γνάπολορκοῦντος αὐτοῦ·, Λέντιοφ μᾶτι εἰσέστη πιψιθάνεσθαι, στυγγοὺς εἶγας τοὺς Καίσαρος φίλους, ἀπειρίνατο· „Λέγεις αὐτοὺς δυστοεῖται Καίσαρι.“ Μαρκίου δὲ τινος ἥκοντος ἐξ Ιαλλαῖς νεωστὶ, καὶ λέγοντος, ἐξ Ῥώμης φήμην ἐπικρατεῖν, ὃς πολιορκεῖτο Πομπήιος· „Εἰτ' ἐξέπλευσας,” εἶπεν, „ἴηται τοῦτο πιστεύεις μάζης θεασόμενος;“ Μετὰ δὲ τὴν

ἥταν Νορίου μὲν αὐτόντος, διεῖ δὲ χρηστὰς ἐπίδας ἔχειν, ἐπάλλιον γάρ αὐτοὺς ἐγενέσθαι τούτου Ηρακλήου λαλεῖρθαι· „Καλῶς δέ,“ ἔρη, „παρήνεις, εἰ πολοιοῖς ἐπόλεμοῦμεν.“ Διαβιητροῦ δὲ μαντείας τοιούτης χρυφιζομένου, ποιέι λαγοντος, ὡς δὲ περιγενέθαις Πορπήιον· „Ούνοδον,“ ἔρη, „στρατηγῆματι ἐπίτηδειούμενοι τὸν ἀποβεβλήσαμεν τὸ στρατόπεδον.“

XXXIX. Άλλοι γάρ, γενομένης τῆς μετέπειτα Φέροντος μάχης, ἡς οὐ μετέσχε δι' ἀρχήντων, ποιεὶ Παρπήλου φυγόντος, δὲ μὲν Κάτων, ποιεὶ στράτευμα συγχόνειν ἐν Διορθαγίᾳ, ποιεὶ στόλον ἔχων μάγαν, ἐπειδὸν ἡξουσίου στρατηγεῖν κατὰ ιθμον, ποιεὶ τὸ τῆς Μακεδονίας ἀξιώματα προύχονται. Αἰνιδεύμενος δὲ τὴν ἀρχὴν δι Κικέων, ποιεὶ θλιψιάς φεύγοντα τὸ συστρατεύεσθαι, ποιεὶ οὐδὲν ἡλθειν ἀναγραθῆναι, Πορπήλου τοῦ τότε ποιεὶ τῶν φίλων προδότην ἀποκαλούντων, ποιεὶ τὰ ξύφη σπασαμένων, τὸ μὴ Κάτων ἐντείς μόδις ἀφελλετε ποιεὶ διῆκεν αὐτὸν ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Κατασχὼν δὲ εἰς Βρεττόσιον, ἐνταῦθα διέτρεψε, Καίσαρα περιμένων βραδύνοντα διατάξεις ἐν Λοίᾳ ποιεὶ περὶ Λίγυπτον ἀσχολλίας. Ἐπεὶ δὲ τὰραντα καθαρισμένος ἀπηγγέλλετο, ποιεὶ πεζῇ παρεῖσαν ἐκεῖθεν εἰς Βρεττόσιον, ὥρμησε πρὸς αὐτὸν, οὐ πάνυ μὲν ὅτι διεπάπις, αἰδεύμενος δὲ, πολλῶν παρέστων, ἀνθρόδες ἔχθρον ποιεὶ κρατοῦντος λαμβάνειν πῖσταν. Οὐ μὴν ἐδέσπουτον αὐτῷ πρᾶξαί τι παρὸν θέσαι, ἢ εἰπεῖν. Οἱ γάρ Καίσαρ, ὡς εἶδεν αὐτὸν πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων ἀκατεύθυτα, κατέβη ποιεὶ ηὔπασσετο, ποιεὶ διέλεγομένος μάχη

ουχιών οπαδῶν δόδον προσῆκθεν. Ἐν δὲ ταῦτον δε-
τέλει τερπόν τῷ φιλοφρονούμενος, ὅπει καὶ γρά-
ψαντες λόγου ἐγκάρπιον Καίσαρος ἀντιγράφων, τὸν τε
λόγον αὐτοῦ καὶ τὸν βίον, ὃς μάλιστα τῷ Ηφαικλέ-
ους ἐσπάση καὶ θηραμένους, ἐπαινεῖ. Ὁ μὲν εὖ
Κικέρων λόγος; Κάισαρ, δὲ Καίσαρος, Ἀριστο-
τείων ἐπιγέγραπτος. Λέγεται δὲ καὶ Κοίτεον λεγο-
ρίου δίκαιη φάνυστος, διτὶ τῶν Καίσαρος πολιμίων
εἰς δυγιγόνη, καὶ Κικέρωνος αὐτῷ βοηθοῦντος, εἰ-
πεῖν τὸν Καίσαρα πρὸς τοὺς φίλους· „Τί πολὺς εἶπε
χρόνου Κικέρωνος ἀποῦσα λέγοντος, ἐπει πάλαι κέ-
κριται πονηρός μάνηρ καὶ πολέμιος;“ ἐπει δὲ ἀρξά-
μενος λέγειν δὲ Κικέρων ὑπαρχοῦς ἐκίνει, καὶ προδύ-
βαντες αὐτῷ τελέται το ποτεῖνος καὶ χάριτι θαυμα-
στὸς δὲ λόγος; πολλὰς μὲν ίέναι χρήσις ἐπὶ τοῦ προσ-
ώπου τοῦ Καίσαρα, πάσας δὲ τῆς ψυχῆς τρεπόμενον
τρεπάς κατάδηλος εἴησι. τέλος δὲ τῶν πατα Φάρ-
σαλον ἀφιμένον τοῦ φήτορος ἀγώνων, ἐκπαθῆ γενό-
μενον, τιναχθῆναι τῷ σώματι, καὶ τῆς χειρὸς ἔχθι-
λεν ἵνα τῶν γραμματῶν. Τὸν γεννν ἄνθρωπον ἀπέ-
λυσε τῆς αἰώνιας βεβιωσμάτος.

XL. Ἐκ τούτος Κικέρων, ὃς μοναρχίαν τῆς πολι-
τείας μεθεστώσῃς, ἀφίμενος τοῦ τὰ καινὰ πράττειν,
ἐσχόλεις τοῖς βουλομένοις φιλοσοφεῖν τῶν νέων, καὶ
σχεδὸν ἐν τῆς πρὸς τούτους συνηθείᾳς, εὐγενεστά-
τους καὶ πρώτους δυτας, αὐθις ἴσχυεν ἐν τῇ πόλει
μέγυστον. Αὐτῷ δὲ ἔργον μὲν ἦν τὸ τούς φιλοσόφους
σύντελεν διαλύγονς καὶ μηταρράζειν τινὰ τοῦ Πλάτω-

ἡταν Νορίου μὲν αὐτόντος, διεῖ δεῖ χρηστὰς ἐλπίδας ἔχειν, ἐπεὶ γάρ αὐτοὺς ἐν τῷ στρατεύεσθαι τοῦ Πομπηίου λειτέρθου· „Καλῶς δέ,“ ἔφη, „παρήνεις, εἰ πολοιοῖς ἐπόλεμοιμεν.“ Διαβιωτοῦ δὲ μάντειος τοιούτου χρυσούζομένου, καὶ λιγονος, ὡς δεῖ περιγράψθαι Πομπηῖον· „Ούτοιν,“ ἔφη, „στρατηγῆματι τούτῳ χρώμενοι τὸν ἀποβεβλήτασμα τὸ στρατόπεδον.“

XXXIX. Ἀλλὰ γάρ, γενομένης τῆς πατέρεως Φέρασθησαν μάχης, ἡς οὐ μετέσχε δι' ἀρέφωντάν, ταῖς Πομπηίου φυγόντος, δὲ μὲν Κατεων, ταῖς στρατιώντας ενχώριον ἐν Διορθοχίᾳ, ταῖς στόλοις ἔχων μάχαις, ἐποίησεν ηὗσου στρατηγεῖν πατέρα νόμον, καὶ τὸ τῆς ὑπαντείας ἀξιώματα προδύχονται. Διαθεόμενος δὲ τὴν ἀρχὴν δι Κικέρων, καὶ διως φεύγοντα τὸ συστρατεύεσθαι, παρούσῃ δὲν ἥλθεν ἀναφερθῆναι, Πομπηῖον τοῦ τόντον καὶ τῶν φίλων προδότην ἀποκαλούντιων, καὶ τὰ Ξηρὰ σπασαμένων, τῇ μὴ Κατεων ἐντοπίος μόλις ἀφείλετο παῖς διῆκεν αὐτὸν ἐν τοῦ στρατοπέδου. Κατασχὼν δὲ εἰς Βρετανίουν, ἐνταῦθα διέτρεψε, Καίσαρι περιμένων βροδίνοντα διελεῖταις ἐν Λοίᾳ καὶ περὶ Αγγλῶν ἀσχολίαις. Ἐπεὶ δὲ τὰ Τάφαντα καθηρμισθεῖσος ἀπηγγέλλετο, παῖς πεζῇ περιτον ἐπεῖθεν εἰς Βρετανίουν, ὀρμησε πρὸς αὐτὸν, οὐ πάντα μὲν ὃν διεπλήσις, αἰδεύμενος δὲ, πολλῶν παρέστων, ἀνθρόδες ἐχθροῦ καὶ κρατοῦντος λαμβάνειν πεῖραν. Οὐ μὴν ἐδέκονται αὐτῷ πρᾶξαι τι παρ' ἀξίαιν, η ἐπεῖν. Ο γάρ Καίσαρ, ὡς εἶδεν αὐτὸν πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων ἀπαντῶντα, κατέβη καὶ ἡσπάσατο, καὶ διέλυγθεντος μόνη

συγκατήσει στοιδίου δόδου προσῆκθεν. Ἐκ δὲ ταῦτος δια-
τέλει τερπόν πρὶν φιλοφρονούμενος, ὃστε ποὺ γρά-
ψατε λόγου ἐγκάριον Καίσαρος ἀντιγράφων, τὸν τε
λόγον αὐτοῦ καὶ τὸν βίον, ὃς μάλιστα τῷ Περικλέ-
ους ἑστάθη καὶ ἔπραμένεις, ἐπανεῖν. Ὁ μὲν εὖ
Κικέρων λόγος; Κάπιν, δὲ δός Καίσαρος, Ἀγτικά-
των ἀντιγράφωντος. Λέγεται δὲ ποὺ, Κοΐτης Αγυ-
ρίου δίκαιος φιλογονος, δην τῶν Καίσαρος πολιμίων
εἰς ἀγνοόντα, καὶ Κικέρωνος αὐτῷ βοηθοῦντος, εἰ-
πεῖν τὸν Καίσαρα πρὸς τοὺς φίλους· „Τί πωλύει διὰ
χρόνου Κικέρωνος ἀποῆσε λέγοντος, ἐπεὶ πάλαι οὐ-
κοιταζοντοῦρός μάτηρ καὶ πολέμιος;“ ἐπεὶ δὲ ἀρξά-
μενος λέγειν δὲ Κικέρων ὑπαρρυνός ἐκίνει, καὶ προδύ-
βαντος εὐτῷ ποιεῖται τὸ ποτεῖλος καὶ χάριτι θαυμα-
τοῦς εἶ λόγος, παλλάς μὲν ἵνας χρήσας ἐπὶ τοῦ προσ-
ώπου τὸν Καίσαρα, πάσας δὲ τῆς ψυχῆς τριπλενον
τρεπάς καταδηλον εἴνας. τέλος δὲ τῶν κατὰ Φάρ-
σαλον ἀφιμένον τοῦ ἕχτορος ἀγώνοιν, ἐπιαθῆ γεό-
μενοφ, τιμηθῆναι τῷ στρατῃ, καὶ τῆς χειρὸς ἐκβα-
λεῖν ἔνια τῶν γραμματῶν. Τὸν γοῦν ἄνθρωπον ἀπέ-
λυσε τῆς αἰώνιας βεβιωσμένος.

XL. Ἐκ τούτου Κικέρων, ὃς μοναρχήει τῆς πολι-
τείας μέθεοτίσης, ἀφέμενος τοῦ τὰ κακὰ πράττειν,
ἐσχόλεις τοῖς βονδομένοις φιλοσοφεῖν τῶν νέων, καὶ
σχεδόν ἐκ τῆς πρὸς τούτους συνηθείας, εὐγενεστιδε-
τούς καὶ πρότοις δυτας, αὐθεῖς ἰσχυεν ἐν τῇ πόλει
μέγυστον. Άνεῳ δὲ λόγον μὲν ἡν τὸ τοὺς φιλοσόφους
σύντελεν διελθοντας καὶ μεταφράζοντι τικά τοῦ Πλάτω-

τος, καὶ τὸν διάλεκτον ἡ φυσικὴ ὀνομάτων ἔκαστον
εἰς Ῥωμαϊκὴν μεταβάλλειν διάλεκτον. Ἐκεῖνος γάρ
ἔστιν, ὡς φασιν, ὁ καὶ τὴν φαγετολαν, καὶ τὴν
συγκατάθεσιν, καὶ τὴν ἐποχὴν, καὶ τὴν κατάληψιν,
ὅτι δὲ τὸ ἄτομον, τὸ ἀμερὲς, τὸ κενόν, ἄλλα το
πολλὰ τῶν τοιούτων, ἐξονομάσας πρῶτος ἦν μά
λιστα Ῥωμαίοις, τὰ μὲν μεταφοραῖς, τὰ δὲ σύγκα
τησιν ἄλλαις γνώριμα καὶ προσήγορα μηχανησάμε
νος. Τῇ δὲ πρὸς τὴν ποίησιν εὐκολίᾳ παιζόντων ἐχρῆ
το. Λέγεται γὰρ, διηγήκα τὸν πρὸς τὸ τοιοῦ
τον, τῆς γυνηδός ἐπη πομῆν πεντακόσια. Τὸ μὲν
οὖν πλεῖστον τοῦ χρόνου τούτου πέρι Τοῦτον ἐν
χωρίοις αὐτοῦ διάγων, ἔγραψε πρὸς τοὺς φίλους,
Λαέρτου βίον ἔγραψε παιζόντων, ὡς ἔθος εἶχεν, εἴδ
ὑπὸ φιλοτεμίας σπαργῶν πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ
ἀθυμῶν τοῖς καθιεστίσι. Σπανίως δὲ εἰς αὐτὸν θε
ραπείας ἔγενα τοῦ Καισαρος κατήγει, καὶ πρῶτος ἦν
τὸν συραγορειόκτην ταῖς τιμαῖς, καὶ λέγεται ὅτι το
παιδὸν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ τὰ πραττόμενα φιλοτεμού
μέντων. Οἶμεν οὖτε καὶ τὸ περὶ τῶν Πομπηίου λε
χθὲν εἰκόνων, ὃς ἀνρρημένις καὶ κατοβ θλημένος
δι Καισαρ ἐκέλευτεν ἀνασταθῆται· καὶ ἀντιστάθ
ται. Ἔφη γάρ δι Κικέρων, ὅτι ταίτη τῇ φιλαν
θρωπίᾳ Καισαρ τοὺς μὲν Πομπηίους ἔστησε, τοὺς
δὲ αὐτοῦ πήγνυσιν ἀνδριάντας.

XLI. Διανοούμενος δέ, ὡς λέγεται, τὴν πό^τ
εριον ἴστορίαν χραφῇ περιλαβεῖν, καὶ πολλὰ συρ
μέσαι τὸν Ἑλληνικὸν, καὶ δύος τοὺς εἰρημένους

λίγους αὐτῶν καὶ μύθους ἐνταῦθαι γράμμα, πολλοῖς μὲν δημοσίεις, πολλοῖς δὲ ὑδίοις κατελήφθη πρόγραμματα ἀβουλήτων καὶ πάθεσιν, ὡς αὐθιζότες δοκεῖ πλεῖστα συμβῆται. Πρώτον μὲν γάρ ἀπεπέμψατο τὴν γυναικαν, Τερεντίαν, ἀμεληθεῖς ὑπ’ αὐτῆς παρὰ τὸν πόλιμον, ἅστα καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀφοδίων ἐνδεής ἀποσταλῆναι, καὶ μηδὲ, διεκατηγραν αὐθις εἰς Ιταλίαν, τυχεῖν εὐγνώμονος. Λίτη μὲν γάρ οὐκ ἥλθεν, - ἐν Βρεντισίᾳ διατριβούσος αὐτοῦ πολὺν χρόνον ἔρχομένη δὲ τῇ Θυγατρὶ, παιδίσκῃ γάρ, τοσαῦτην δόδεν, οὐ πομπὴν πρέπουσαν, οὐ χορηγίαν παρέσχεν, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκίαν τῷ Κικέρῳ πάντων ἄργον καὶ τερήν ἀπέδειξεν ἐπὶ πολλοῖς ὅρατήμασι καὶ μεγάλοις. Λίται γάρ εἴσιν αἱ λεγόμεναι τῆς διαστάσεως εὐπρεπέσταται προφάσεις. Τῇ δὲ Τερεντίᾳ καὶ ταύταις ἀριστούμενη λαμπρὰν ἐποίησε τὴν ἀπολογίαν αὐτὸς ἐκεῖνος, μετ’ οὐ πολὺν χρόνον γήρας παρθένον, ὡς μὲν ἡ Τερεντία κατερψάμενη, ἔρεστι τῆς ἄρδας, ὡς δὲ Τιρων, δὲ τοῦ Κικέρωνος ἀπελεύθερος, γέγραψεν, εὐπορίας ἔνεκεν πρὸς διάλυσιν δεσμεῖμα. Ἡν γάρ ἡ πᾶς οφθόρα πλουσία, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς δὲ Κικέρων ἐν πίστει κληρονόμος ἀπολειφθεὶς διεφύλασσεν. Οφείλων δὲ πολλὰς μυριάδας, ὅποδε τῶν φύλων καὶ οἰκείων ἐπείσθη τὴν παῖδα γῆρας παρ’ ἥλικαν, καὶ τοὺς δανειστὰς ἀπαλλάξει, τοῖς ἐκείνης χρησάμενον. Άνιώνιος δὲ, τοῦ γάμου μηδοθεῖς ἐν ταῖς πρόστοις Φιλιππικοὺς ἀντιγραφαῖς, ἐκθαλεῖν αὐτὸν φησι γυναικα, παρ’

ἡ ἐγήρωστον χαριέντως ἄμα τὴν εἰκενόλειν ὡς ἀπράτητον καὶ αὐτοτατέτου παφανώπτειν τοὺς Κικέρωνος. Γέμιαντι δ' αὐτῷ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἡ θυγάτηρ ἀπέθανε τίκιουσα παρὰ Λάγαλον· τούτῳ γάρ ἐγκατιθῆ μετὰ τὴν Πείσαντος, τοῦ προτέρου ἀνδρός, τελευτὴν. Καὶ συνῆλθον μὲν ἐπὶ τὴν παραμυθίαν τῷ Κικέρωνι πανταχόντειν οἱ φιλόσοφοι· βαρέως δ' ἔγαν ἥνεγκε τὰ συμβεβηκότα, ὅμτε καὶ τὴν γαμηθεῖσαν ἀποπέμψαθαι δέξασαν ἡσθῆται τῇ τελευτῇ τῆς Τιτλίας.

XLII. Τὰ μὲν οὖν, πατ' οἶκον οὕτως εἶχε τῷ Κικέρωνι. Τῆς δ' ἐπὶ Καίσαροι συνισταμένης πράξεως οὐ μετέπειτα, καίπερ δινέτασθος ἐπὶ τοῖς μάλιστα Βρούτον, καὶ βαρύνεσθαι τὰ παρόντα καὶ τὰ πάλαι ποθεῖν πράγματα δοκῶν, ὡς ἔνερος οὐδείς. Ἀλλ' ἔλεγον οἱ ἄιδης αὐτοῦ τῷ τοις φύσιν, ὡς ἐνδεῖ τολμῆς, τὸν τε χρόνον, ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐφράμενοις μάταις φύσιν, ἐπιλείπει τὸ θαρρέστερον. Μές δ' οὖν ἀπέπρακτο τοῖς περὶ Βρούτον καὶ Κάσσιον τὸ ἔργον, καὶ τῶν Καίσαρος φίλων συνισταμένων ἐπὶ τοὺς ἀνδρας, αὗθις ἡ δόσις ἐμφυλίοις πολέμοις περιπτεῖται; γενθεῖται τὴν πόλιν· ἀγιώνιος μὲν ὑπετείνων τὴν Βουλὴν συνήγαγε, καὶ βραχέα διελέχθη περὶ διμονοίας. Κλείστων δὲ πολλά πρὸς τὸν καιρὸν οἰκεῖως θεολόγων, ἐπανεις τὴν σύναξιν, Αθηναίους μιμησαμένην, ἀρνησάσιαν τῶν ἐπὶ Καίσαρι ψηφίσασθαι, τείκους δὲ τοῖς περὶ Κάσσιον καὶ Βρούτον ἐπαρχίας. Ἐσχε δὲ τούτων τέλος οὐδέν. Ο γάρ δῆμος, αὐτὸς μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς

οίκτοις ἐξερθαῖς, ὡς εἶδε τὸν νεκρὸν ἐκομιζόμενον· δι’ ὄγοφᾶς, Ἀγωνίου δὲ καὶ τὴν ἐσθῆτα δεξιῶν αὐτοῖς πέμπασιν, καὶ κακομιένην πάντη τοῖς Εἰρησιν, ἐμμενέταις ὑπ’ ὄγυῆς, ἢν πύρι ζήτησιν ἀποιοῦντο τῶν ἀνδρῶν, καὶ πῦρ ἔχοντες ἐπει τὰς φίλας ἔθεον, ὡς ἀνάφεντες. Οἱ δὲ τοῦτον μὲν τῷ προπεφυλάχθαι διάφυγον τὸν κύριον, ἀτέφους δὲ πολλοὺς καὶ μεγάλους προσδοκῶντες, ἐξέποντο τὴν πόλιν.

XLIII. Εὔθυνος οὖν δὲ Ἀγωνίος ἐπῆρτο, καὶ πᾶσι μὲν ἣν φρεβόδες, ὡς μοιαρχήσωται, τῷ δὲ Κεκίδαινι φρεβεράτατος. Μαρρώνιτυμάνην τε γάρ αὐτῷ πάλιν ὅμην τὴν δύναμιν ἐρ τῇ πολιτείῃ, καὶ τοῖς περὶ Βρούτος ἐπειήδειον εἰδὼς, ἤρθετο παρόντας. Καὶ παύει τοὺς προαυτῆρον ὑποψίας αὐτοῖς πρόδει μὲν ἡλίους κατέ τὴν τῶν βίσσων ἀνομοιότητα καθ διανοούσαν. Ταῦτα δείσας δὲ Κικέρων, πρῶτον μὲν ἀρμάται προσβειντὶς Διολοφέλλα συνεπλήνυται, τοῖς Συρίαιν. Επιτί δὲ οἱ μελλοντες ἐτακέντειν μετ’ Ἀγωνίον, “Ιφτιας καὶ Πάτεσας, ἀνδρεῖς πύγαδες καὶ ζηλωταὶ τοῦ Κικέρωνος, ἐδέσσοτο μὴ σφᾶς παταλιπεῖν, ὑποδεχόμενοι καταλύσειν Ἀγωνίου, ἐκίνουν παρόντος· δέ δὲ οὗτοί ἀπισῶν παντάπασιν, οὔτε πιστεύων, Διολοφέλλαν μὲν εἴασσε χαίρειν, δρυσιούγισμας δὲ τοῖς περὶ τὸν Ιφτιον τὸ Θέρος ἐν Αιτήναις διατίθειν, ὅταν δέ εἰπεῖνοι παραλίβωσι τὴν ὄρχην, ἀφίξεπθαι πάλιν, αὐτοὺς καθ’ ἑαυτὸν ἐξέπλευσαν γενομένης δὲ περὸς τὸν πλοῦν διατρέψης, καὶ λόγων ἀπὸ Ρώμης,

όλα φιλεῖ, καὶ οὐκέποτε σφύγειν, μεταβεβλήσθαι μὲν Ἀντώνιον Θαυμαστὴν μεταβολὴν, καὶ πάντα πράξτειν καὶ πολιτεύεσθαι πρὸς τὴν σηγαλητὸν, ἐνδεῖν δὲ τῆς δικίου παρουσίας τὰ πρόγυματα, μὴ τὴν ἀφίστην ἔχειν διάθεσιν· καταμεμψάμενος αὐτὸς αὐτοῦ τὴν πόλλην εὐλάβειαν, ἀνέστρεφεν αὐτὸν εἰς Ρώμην. Καὶ τῶν πρώτων οὐδὲ θημάρτουν εἰπεῖσθαι· τοσούτον πλῆθος ὅπος χαρᾶς καὶ πόθου πρὸς τὴν ἀπάντησιν ἔχειν θη, καὶ σχεδὸν ἡμερήσιον μάνγλωσαν χρόνον αἱ περὶ τὰς πύλας καὶ τὴν εἴσοδον αὐτοῦ δεξάσεις καὶ φιλοφρονήσαι. Τῇ δὲ θυτεραιάς βουλὴν συναγαγόντος Ἀντώνιον, καὶ καλοῦντος αὐτὸν, οὐκ ἥδεν, ἀλλὰ κατέκειτο, μαλακῶς ἔχειν ἐκ τοῦ κάποιου σκηπτόμενος. Ἐδόκει δὲ τάληθὲς ἐπιβουλῆς εἶναι φόρμος, ἐπ τοις ὑποφίας καὶ μηρύσσων καθ' ὅδῳν αὐτῷ προσπεσούσης. Ἀντώνιος δὲ χαλεπῶς μὲν εἶχεν ἐπὶ τῇ διαβολῇ, καὶ στρατιώτας ἔτεμφεν ἄγειν αὐτὸν, ἦ καταπρῆσσε τὴν σίκλαν κακεύσας· ἐνστάτησεν δὲ πολλῶν καὶ δηθέντων, ἐνέχυρα λαβὼν μόνον, ἐπαύσατο. Καὶ τὸ λοιπὸν οὗτος ἀντιπαρεξιώντες ἀγρέμα καὶ φυλαττόμενος διετέλοντ. ἄχρις οὖν Καίσαρ διοίσει Ἀπολλωνίας παραγενόμενος, τόν τε αληρού ἀνδέξατο τοῦ Καίσαρος ἐκείνου, καὶ περὶ τῶν δισκιλίων πεντακοσίων μυριάδων; ἀς Ἀντώνιος ἐπ τῆς ούσιας κατεῖχεν, εὖς διαφεράν κατέστη πρὸς αὐτόν.

XLIV. Ἐπ δὲ τούτου Φίλιππος, δ τὴν μητέρα τοῦ γένου Καίσαρος ἔχων, καὶ Μάρκελλος, δ τὴν ἀδελφήν, ἀφικόμενος μετὰ τοῦ γεννήσκου πρὸς τὸν

Κικέρωνα, συνέθετο, Κικέρωνα μὲν ἐκεῖφε τὴν
ἀπὸ τοῦ λόγου καὶ τῆς πολιτείας δύναμιν ἐν τε τῇ
βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ παρέχειν, ἐκεῖνον δὲ Κικέρωνα
τὴν ἀπὸ τῶν χρημάτων καὶ τῶν δπλων ἀσφάλειαν.
"Ἄδη γὰρ οὐκ ὅλίγους τῶν ὑπὸ Καίσαρος στρατευσα-
μένων περὶ αὐτὸν εἶχε τὸ μειονάκιον. Ἐδόκει δὲ καὶ
μεῖζων τις αἰτία γεγονέναι τοῦ τὸν Κικέρωνα ἀνα-
δέξασθαι προθύμως τὴν Καίσαρος φιλίαν. Ἔτο-
γάρ, ὡς ἔστι, Πομπηῖον ζῶντος καὶ Καίσαρος,
ἄδεξε κατὰ τοὺς ὕπνους δὲ Κικέρων παλεῖν τινα τοὺς
τῶν συγκλητικῶν παῖδας εἰς τὸ Καπιτώλιον, ὡς μᾶ-
λιθος ἐξ αὐτῶν ἦν τοῦ Διός ἀποδικεύειν τῆς Ριό-
μης ἡγεμονία· τοὺς δὲ πολίτας ὑπὸ σπουδῆς θέον-
τας ἴστασθαι περὶ τὸν νεών· καὶ τοὺς παῖδας ἐν
τοῖς περιπεφρύδοις καθέξεσθαι αιωπήν ἔχοντας.
Ἐξαίφρης δὲ τῶν θυρῶν ἀνοιχθεισῶν, καθ' ἓν τῶν
παίδων ἀγιστημένων, κύκλῳ παρὰ τὸν Θεόν παραπο-
ρεύεσθαι· τὸν δὲ πάντας ἐπισκοπεῖν καὶ ἀπολέ-
πειν ὄχθομένους. Ως δὲ οὗτος ἦν προσιών κατ'
αὐτὸν, ἐκτεῖναι τὴν δεξιὰν, καὶ εἰπεῖν· „Ω Ρω-
μαῖοι, πέρας ὑμῖν ἐμφύλιον πολέμων οὗτος ἡγε-
μὼν γενόμενος.“ Τοιοῦτον φασιν ἐνύπνιον ἴδοντα
τὸν Κικέρωνα, τὴν μὲν ἴδεσσαν τοῦ παιδός ἐπιμεμάχθαι
καὶ κατέχειν ἐνάργεως, αὐτὸν δὲ οὐκ ἐπίστασθαι.
Μεθ' ἡμέραν δὲ καταβαίνοντος εἰς τὸ πεδίον τὸ
Ἀρεῖον αὐτοῦ, τοὺς παῖδας ἥδη γεγυμνασμένους
ἀπέρχεσθαι, κάκεινδὲ ὁρθῆναι τῷ Κικέρωνι πρῶ-
τον, φίλος ἐφθῆ καθ' ὑπνον· ἐπιλαγέντα δὲ, πυ-
ΡΥΤ. Τ. VIII.

Θάνατον, τὸν εἶη γονέων. Ἡν δὲ πατέρος Ὀκταυίου τῶν οὐκ ἄγαρ ἐπιφανῶν, Αἰτίας δὲ μητρός, ἀδελφῆς Καίσαρος. Ὁ Θεῖος Καῖσαρ αὐτῷ, παῖδας οὗτος ἦραν ἴδιους, τὴν οὐσίαν ἕκατοῦ καὶ τὸν αἶρον ἐν ταῖς διαθήκαις θάνατον. Ἐκ τούτου φασὶ τὸν Καίσαρον τῷ παιδὶ κατὰ τὸν ἀπαντήσας ἐνυγχάντον ἐπιφανῆς, κατεῖχον οὐσίας δέχεσθαι τὰς φιλοφρονήντας· καὶ γάρ ἐκ τύχης αὐτῷ χαρούντας αυτοβούτα, Κιαύδονος ὑπαγεύοντος.

Χ. V. Δύτικα μὲν οὖν προφάσεις δοκεῖν εἴ λεγόμενον τὸ δὲ πρός Ἀντώνιον μῆσος Κιαύδονος πρότοι, εἰς τὸν ἡγεμόνα, ἡτοὺν οὖντος τῆς τιμῆς, πρεσποίσεις Καίσαρι, νομίζοντα προσδεμβάνειαν τῇ πολιτείᾳ τῷν ἔνοπλου δύναμιν. Οὗτος γάρ ὑπῆρε τὸ πιεράντιον αὐτὸν, διστειρώντας καὶ πατέρα προσαγορεύεται. Ἐφ' ᾧ σφόδρα Βρεούτος ἀγανακτῶν, ἐν ταῖς προς Ἀττακῶν ἐπιστολαῖς καθήψατο τοῦ Κιαύδονος, δτε διὰ φόρου Ἀττακίου Θεραπεύοντος Κιλίσαρα, δῆλος ἐστιν οὐκ ἐλευθερίαν τῇ πατρίδι πράττειν, ἀλλὰ δεσμάτητην φιλάνθρωπον αὐτῷ μνάμενος. Οὐ μὴν ἀλλὰ τόκ γε παιδὸν τοῦ Κιαύδονος δὲ Βρεούτος, ἐν Ἀθηναῖς διατερίζοντα παρὰ τοῖς φιλοσόφοις, ἀπλαθῶν, ἔκχειν δὲ τὴν μητρὸν, καὶ τολλὰ χρέωματος αὐτῷ πατερόθου. Τοῦ δὲ Κιαύδονος ἀμμήν ἔγειται δίνημας· ν τῇ πόλει τότε μεγίστηκ, καὶ πρατῶν, δσαιν ἀθυύλετο, τὸν μὲν Ἀντώνιον ἐξέπρουσε κατεπικαίσασε, καὶ πολεμήσοντας αὐτῷ τοὺς δύο ὑπάτους, Ἰρτιον καὶ Πάνουτον, ἐξέπεμψε· Κιλίσαρι δὲ

δοθεούχους καὶ στρατηγικὸν πόσιμον, ὃς θῆ πρότερον
λεποῦντι τῆς πατρόθεας, ἐπέισα ψηφίζεισθαι τὴν σύγ-
χλητον. Ἐπεὶ δὲ ἀντώνιος μὲν ἡγεμόνθ, τῶν δὲ πά-
των ἀμφοτέρων ἀποθανόντων, ἐν τῇς μάχης πρός
Καλαράς συντάχθασσαν αἱ θυγάτερες, δείσασσα ἡ βουλὴ
τον ἄνδρας, καὶ τὴν λαμπρὰν πεχοτημένου, ἐπειρῆτο
τιμᾶς καὶ θεραπεῖς ἀποκαλέσαιν αὐτοῦ τὸ στρατεύ-
ματον, καὶ περισπάσαι τὴν θνητήν, ὃς μὴ δεομένη
τῶν προποδῶν οὐντων, ἀρτανόν πεφευγότερος. Οὗτος
δὲ Καλλιάρ φέρεται, ὑπέπειτε τῷ Κικέρωνι τούς
δεομένους καὶ πειθούτας ὑπατεῖαν μὲν ἀμφοτέρων
δροῦν πρόστειν, χρῆσθαι δὲ τοῖς πράγμασιν, ὅπος
αὐτοῖς ἔγνωκε, παραλαμβάνοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ
τὸ μετρόπειον διοικεῖν θνητούς καὶ θάντης γλωττί-
τους. Εἰπολμηγετ δὲ Πολλούριος αὐτὸς, ὃς δεδιὼς κα-
τάλυειν; καὶ κινθονεύειν τὸν θερμόν γενέσθαι; καὶ
συντο τῇ Κικέρωνος ἐν δίστη φιλοσοφίος, προτρέψα-
μενος αὐτὸν θιτεῖαν μετιέντως; οὐκανθάτοντος αὐ-
τοῦ καὶ συναποκαρπεσσιαὶστοιος.

XLVI. Εγιαῦθα μέγιστα μάκιστα Κικέρων ἀπέρ-
θεις ὑπόδυνεσθεντος, καὶ φέντακονθεις, καὶ συναρ-
χαιρεσσούσας, τοι παραποθετον αὐτῷ τὴν σύγχλητον,
τεθέντος μὲν ὑπὸ τῶν φίλων αὐτοῖς εἶχεν, ὅλγοί δὲ
δυτερος αὐτὸν ἀποδιδεκάδες ἥσθετο, καὶ τοῦ δῆμου
προσέμενος τὴν ἀκενθέργειαν. Αὐξηθεις γάρ δὲ τει-
νασσ, καὶ τὴν ὑπατεῖαν λαβών, Κικέρωνα μὲν εἴσασ-
ταιργεσσ, οὐτωνδε δὲ τοὺς πεπίδην φίλος γενθμενος,
καὶ τὴν θυγάτεραν εἰς ταῦτα συνενεγκάντην, ὥσπερ ἄλλο

κι επῆμε τὴν ἡγεμονίαν ἐγείρετο πρός αὐτούς. Καὶ πατεροφίησαν ἄνθροες, οὓς ἔδει Θηῆσκει, ὑπὲρ διακοσίους. Πλείστη γὰρ τῶν ἀμφισβητημένων αὐτοῖς ἦσιν ἡ Κικέρωνος προγραφή παρέσχεν. Ἀυτώνιον μὲν ἀσυμβάτως ἔχοντος, εἰ μὴ πρῶτος ἐκείνος ἀποδημήσκοι. Λεπίδου δὲ Ἀγωνίᾳ προστιθεμένοι, Καίσαρος δὲ πρὸς ἀμφοτέρους ἀντέχοντος. Ἔγινοντο δὲ αἱ σύνοδοι μόνοις ἀπόδορητοι περὶ πόλεων Βοιωνίαν ἐφ' ἡμέρας τρεῖς, καὶ συνήσπουν εἰς τόπον τικὰ πρόσω τῶν ατραποπέδων ποταμῷ περιφρέσιον.

Δέγεται δὲ τὰς πρώτας ἡμέρας διαχωνισμένος ὑπὲρ τοῦ Κικέρωνος δὲ Καίσαρ, ἐνδοῦναι τῇ τρίτῃ, καὶ προεσθα τὸν ἄνδρα. Τὰ δὲ τῆς ἀντιδόσεως οὕτως εἶχεν. Ἐδει Κικέρωνος ἐκοτῆναι Καίσαρα, Παύλου δὲ, τἀδελφοῦ, Λέπιδον, Λευκίου δὲ Καίσαρος Ἀγωνίῳ, ὃς ἦν θεῖος αὐτῷ πρός μητρός. Οὕτως ἐξεπεσον ὑπὸ Θυμοῦ καὶ λύσοντος τῶν ἀνθρωπίων λογιαμῶν, μᾶλλον δὲ ἀπέδαιξεν, ώς οὐδὲν ἀνθρώπου θηρίον ἐστὶν ἀγριώτερον, ἔξουσίαν φάσιν προστιθέντος.

XLVII. Προτομένοι δὲ τούτων, δὲ Καίσαρι ἥκη μὲν ἐκ ἀγροῦς ἴδιαις περὶ Τοῦσκλον, ἕχον τὸν ἀδελφόν μεθ' αὐτοῦ πυθμανοὶ δὲ τὰς προγραφὰς, ἔγνωσαν εἰς Ἀστυρα μεταβῆναι, χωρίον παραλον τοῦ Κικέρωνος ἐκεῖθεν δὲ πλεῦν εἰς Μακεδονίαν πρός Βρούτον. Ἡδη γάρ ὑπὲρ αὐτοῦ λόγος εφοίται υρατοῦντος. Ἐκομίζαντο δὲ ἐν φροντίσις, ἀπειρηκότες ὑπὸ λύτης· καὶ κατὰ τὴν δόδον ἐφιστάμενοι,

καὶ τάχορεῖσι παραβάλλοντες, ἀλλήλους προσωλαρύνοντο. Μᾶλλον δὲ οὐδὲν Κόιντος ἡθύμει, καὶ δοκεῖ σμέδες αὐτοῦ εἰσῆσαι τῇσι ἀποφίασι· οὐδέποτε γάρ, ἐφη λαβεῖν οἴτοθεν. Ἀλλὰ καὶ τῷ Κικέρωνι γλυκχρονῇν ἐψφδιον. Ἀμεινον οὖν εἶναι, τὸν μὲν Κικέρωνα προδαμβάνειν τῇ φυγῇ, αὐτὸν δὲ μεταθεῖν, οἴκοθεν συσκευασμένον. Ταῦτα ἔδοξε· καὶ περιβαλόντες ἀλλήλους μὴν ἀπαλευσάμενοι διαλύθρων. Οἱ μὲν οὖν Κόιντος οὐ πολλαῖς ὑσταφον ἡμέραις ὑπὸ τῶν οἰκιαντορπροδοθεῖς τοῖς ζητοῦσιν, μητηρέθη μετὰ τοῦ παιδός. Οἱ δὲ Κικέρων εἰς "Ἄστυρα κομισθεῖς, καὶ πλοῖον εὑρὼν, εὔθυνς ἐνάβη, καὶ παρέπλευσαν ἄχρι Κιρκαίου, πτερύματι χρώμενος. Εκεῖθεν δὲ βουλομένων εὐθὺς αἴρεσιν τῶν κυβερνητῶν, εἴτε δεσμοῖς τὴν Θάλησσαν, εἴτε οὕπω πακτάπασι τὴν Καίσαρος ἀπεγνωσάς πάτειν, ἀπέβη καὶ παρῆλθε πιζῇ ὑταῦθισυς ἐκαίδυ, ὡς εἰς Ρώμην πορευόμενος. Αὐτοῖς δὲ ἀλλων καὶ μεταβαλλόμενος κατῆρε πρός θάλασσαν. Κακοῦ διεκυκτέρευεν ἐπὶ δεινῶν καὶ ἀπεργων λογισμῶν· δοτε καὶ παρελθεῖν εἰς τὴν Καίσαρος οἰκίαν δεινοθή πρόφατα, καὶ σφάξας ἀντὸν ἐπὶ τῆς ἑστίας ἀλλίστορα προσθαλεῖν. Ἀλλὰ καὶ τατέτης αὐτὸν ἀπέκρινεται τῆς δόμον δέος βασάνων. Καὶ ταῦτα ταρπιχθῇ πάλιν προστοιλεύματα τῆς γυνώμης πεισαλαρβάνων παρέδωκε τοῖς οἰκίσταις ἐσευτὸν εἰς Καπέλιας κατὰ πλοῦν κομίζειν, ἔχον ἐκεῖ χωρία καὶ καταφυγὴν ὥρᾳ θέρους φιλάνθρωπον, δοταν ἡδιστον οἱ ἐτησίαι καταπνέαστιν. Εχει δέ διόπτης καὶ τάρε

Ἀπόδειλος μηδέν. ὑπὲρ τῆς θαλάσσης. Ἐπεῦθεν
ἀρχέντες ἀδρόβοι καρκασίς, ἥπερ πλευρής προσεφέ-
ροντο τῷ πλοίῳ τοῦ Κικέρωνος ἐπει γῆρας ἐρεσθαμάνω·
καὶ παθήσαντες ἐπει τὴν καραίου ἀνατέρησθαι, οὐ μέν
ἔρθην, εἰ δὲ ἔποιτον τὰς τῶν μηρυμάτων ὄψεις·
καὶ πᾶσαι ἐδόκει τὸ σύμπιον ἀρνεῖ προτηρόν. Ἀπέβη
δὲ οὖν δὲ Κικέρων, λαὶ παρελθών εἰς τὴν Ἑπειδίην,
ῶν ἀναπανθρόμενος πατεῖθαι. Τότε δὲ παρέστησεν οἱ
πολλοὶ μὲν ἐπὶ τῆς θυρίδος διεπάθησεν φρεγγούμε-
νος θερυβῆδας· εἰς δὲ καταβὰς ἐπει τὸ πλευρόνες,
δρυκιωλυμένου τοῦ Κικέρωνος ἀπῆγε τῷ στόματι
κατὰ μηδέν ἀπὸ τοῦ προσώπου τὸ ἴμαντα. Οὐ δὲ
σπάται ταῦθ' δρῶντες, καὶ κακίσκυτες ἀντοῦς, εἰ
παριμένουσι τοῦ δευτέρου φανερούμενον θεατεῖ γε-
νέσθαι, θηρία δὲ αὐτῷ βούδει καὶ προηγέταις παρ'
ἄξιον πράττεοντος, αὐτοὶ δὲ φύε σφύνεσθαι, καὶ μὲν
διάμυτοι, τὰ δὲ βίᾳ λαβόντες, ἐκφυγόντες ἐπει φρε-
γγοὺς πέρις τὴν θαλάσσαν.

XLVII. Ἐγενέτη δὲ οἱ σφραγῖς ἀπῆλθεν, ἀπ-
τομάσχης Σέρβιος καὶ Πετρίλιος χιλίαρχος, οὐ πα-
τροπονίας πατέοντα φρέγγεστι ανεῖπεν δὲ Κικέρων,
ἴχοντες ματηράτες. Ἐπει δὲ τὰς θύρας κεκλευτρέ-
μενας εὑρόντες ἐβέκοφαν, οὐ φανεράγον τοῦ Κικέρωνος,
εὑδὲ τῶν ἕπον εὑρέσαι φανεράτων, λέγεται,
πατέαν τινά, τεθραγμένον μὲν ὑπὲρ τοῦ Κικέρωνος
ἐν γράμμασι ἐλευθερόις καὶ μαθήμασι, ἀπτ-
λεύθερον δὲ Κοΐντου, τοῦ ἀδελφοῦ, Φιλόδογον
τοῦνομα, φέάσαι τῷ χιλιάρχῳ τὸ προτεῖον, κομιζό-

μενον δια τῶν πατερόποτων καὶ συγκίλων πέριπάτων ἐπὶ τὴν θάλατταν. Ὁ μὲν οὖν χιλιαρχος, ὅλιγους ἀναλαβὼν μεθ' ἕκαστον, περιέθει πρὸς τὴν ἔξαδον. Τοῦ δὲ Ἐρενίου δρόμῳ φερομένου διὰ τῶν παραπάτων δὲ Κικῆρον ἥσθητο, καὶ τοὺς οἰκίτας ἐκβίλευσεν ἐπανθα πατεύσθε τὸ φορεῖσον. Αὐτὸς δέ, ὁ σπιρτὸν εἰώθει, τῇ ἀριστερᾷ γειρὶ τῶν γενείων ἀπιόμονος, ἀτενὲς ἐνιώρει τοῖς εφαγεῖσιν, αὐχμοῦν καὶ κόμης φαστπλεως, καὶ συντετηρώς ὑπὸ φροντίδαιν τὸ πρόσωπον· θυτε τοὺς πάκιστους ἐγκαλύψασθαι, τοῦ Ἐρενίου σφάζοντος αὐτὸν. Ἐσφάγη δέ τὸν τράγηλον ἐκ τοῦ φορείου προτείνας, ἔτος ἐπετρό γεγονός ἐξηκοστὸν καὶ τέταρτον. Τὴν δὲ κεφαλὴν ἀπέκοψεν αὐτοῦ καὶ τὴν χειρα, Ἀγτωνίου κελεύσαντος, ἡ τοῦς Φιλιππικοὺς ἔγραψεν. Αὐτὸς τε γάρ δὲ Ιτανίδην τοὺς κατ' Ἀγτωνίου λόγους Φιλιππικοὺς ἐπέγραψε, καὶ μέχρις νῦν τὰ βιβλία Φιλιππικοὶ παλοῦνται.

XLI. Τῶν δὲ ἀριστηρίων εἰς Ῥώμην κομισθέντων, στυχεὶς μὲν ἀρχαιοτεσίας τελῶν δὲ Ἀγτώνιος, ἀκούσας δὲ καὶ ἴδων ἀνεβόησεν, ὡς νῦν αἱ προγραφαὶ τέλος ἔχοιεν. Τὴν δὲ κεφαλὴν καὶ τὴν χειρα ἐπέλευσεν ὑπὲρ τῶν ἐμβόλων ἐπὶ τοῦ βήματος θεῖαι, θέσαμα τῷ Ρωμαίοις φρικτὸν, οὐ τὸ Κικέρωνος δρᾶν πρόσωπον οἰομένοις, ἀλλὰ τῆς Ἀγτωνίου ψιχῆς εἰκόνα. Πλὴν ἵν γέ τι φρονήσας μέτριον ἐν τούτοις, Πομπανίᾳ, τῇ Κοΐντου γυναικὶ, τὸν Φιλόλογον παρέδωκεν. Ή δὲ, κυρία γενομένη τοῦ σώματος,

ἄλλαις τι δειναῖς ἐχρήσατο τιμωρίαις, καὶ τὰς σφράκιας ἀποτέμνοντα τὰς αὐτοῦ φατὰ μικρόν, ὅπερν, εἰτ' ἐσθίειν ἡγάγκασεν. Οὕτω γάρ ἔνιοι τῶν συγγραφέων ἴστορήκασιν· δ' δὲ αὐτοῦ τοῦ Κικέρωνος ἀπελεύθερος, Τίρων, τοπαράπαν οὐδὲ μέμητας τῆς τοῦ Φιλολόγου προδοσίας. Πυνθάνομαι δὲ, Καίσαρα χρόνοις πολλοῖς ὑστερον εἰσελθεῖν πρὸς ἕνα τῶν θυγατριδῶν· τὸν δὲ, βιβλίον ἔχοντα Κικέρωνος ἐν ταῖς χερσὶν, ἐκπλαγέντα τῷ ἵματίῳ περικαλύπτειν· ἰδόντα δὲ Καίσαρα, λαβεῖν καὶ διελθεῖν διτάτα μέρος πολὺ τοῦ βιβλίου, πάλιν δὲ ἀποδιδόντα τῷ μειρακίῳ, φάναι· „Ἄργυρος ἀνήρ, ὃ παῖ, λδγιος καὶ φιλόπατρις.“ Ἐπεὶ μέντοι τάχιστα κατεπολέμησεν Ἀντώνιον, ὑπατεύον αὐτὸς εἶδε το συνάρχοντα τοῦ Κικέρωνος τὸν υἱὸν, ἐφ' οὗ τὰς τοιούτας ἡ βουλὴ ἀνείκειν Ἀντωνίεν, καὶ τὰς ἄλλας ἥκυρρωστι τιμάς, καὶ προσεψηφίσαστο, μηδενὶ τῶν Ἀντωνίον δυνομει Μάρκον εἶναι. Οὕτω τὸ δαιμόνιον εἰς τὸν Κικέρωνος οἶκον ἐπανήνεγκε τὸ τέλος τῆς Ἀντωνίου κολάσσως.

COMPARATIO DEMOSTHENIS CVM CICERONE.

Α μὰν οὖν ἄξια μνήμης τῶν περὶ Δημοσθένους καὶ Κικερωνὸς ἱστορογράμματον εἰς τὴν ἡμετέραν ἀφίκτας γνῶσιγ, ταῦτ' ἐστιν. Ἀφεικὼς δὲ τὸ συγκρίνειν τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἔξιν αὐτῶν, ἐπεῖνδο μοι δοκῶ μὴ παρῆσται ἄρρητον, διὰ Δημοσθένης μὲν εἰς τὸ δητορίκον ἐνέτεινε πᾶν, δσον εἶχεν ἐκ φύσεως ἢ ἀσκήσεως λόγιον, ὑπερβασιλλόμενος ἐναργεῖς μὲν καὶ δεινότητες τοὺς ἐπὶ τῶν ἀγώνων καὶ τῶν δικῶν συνιζεταῖς μένους, δύκιφ δὲ καὶ μεγαλοπρεπεῖς τοὺς ἐπιδεικτικοὺς, ἀκριβεῖς δὲ καὶ τίχην τοὺς σοφιστάς. Κικέρων δὲ, καὶ πολυμαθὴς καὶ σπουδῆιος τῇ περὶ τοὺς λόγους επουνδῇ γενθμενὸς, συντάξεις μὲν ἴδιας φιλοσόφους ἀποδέλοιπεν οὐκ ὀλίγας εἰς τὸν Ἀκαδημαϊκὸν τρόπον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν πρὸς τὰς δίκας καὶ τοὺς ἀγῶνας γραφομένων λόγων δῆλος ἐστιν ἐμποιήσαν τινὰ γραμμάτων παρεπιδείκνυσθαι βουλόμενος. Εστι δὲ

τις καὶ τοῦ ἡθούς ὃν τοῖς λόγοις ἔκπειφου δίοψις.
 Ὁ μὲν γάρ Δημοσθενικὸς ἐξα παντὸς ὀρφαισμοῦ καὶ
 παιδιᾶς εἰς διηγήτα καὶ σπουδὴν συνηγμένος, οὐκ
 ἐλλυχνίων δύωδεν, ὥσπερ δὲ Πυθέας ἴσχωπτεν, ἀλλ᾽
 ὑδροποσίας καὶ φροντίδων, καὶ τῆς λεγομένης πικρίας
 τοῦ τρόπου καὶ στυγγόθετος· Κικέρων δὲ πολλαχοῦ
 τῷ σκοπτικῷ πρὸς τὸ βωμαλύχον ἐπιφέρθμενος, καὶ
 πρόγυματα σπευδῆς ἄξια γάλατι καὶ παιδιᾷ κατειρω-
 νευθμένος ἐν ταῖς δίκαιαις εἰς τὸ χριστᾶς, ἥψατε τοῦ
 πρέποντος· ὥσπερ ἐν τῇ Καλίου συνηγορίᾳ μηδὲν
 ἀτοπον ποιεῖν αὐτὸν ἐν τοσαύτῃ πολυτελείᾳ καὶ ερ-
 φῇ ταῖς ἡδοναῖς χρώμενον· τὸ γάρ, ὃν ἔξεστα, μὴ
 μετέχειν, μακρικὸν εἶναι, καὶ ταῦτα ἐν ἡδονῇ τὸ εβ-
 δαιμον τῶν ἐπιφανεστάτων φιλοσόφων τιθεμένων.
 Λέγεται δὲ, Κάτωνος Μουρῆναν διώκοντος, ὅτε
 τεύων ἀπολογεῖσθαι, καὶ ποκλῷ διὰ τὴν Κάτωνα κο-
 μῳδεῖν τὴν Σταύκην αἴρεσιν ἐπὶ ταῖς ἀτοπίαις τῶν
 παραδόξων λεγομένων δογμάτων· γέλαστος δὲ λαμ-
 προῦ κατεύντος ἐκ τῶν περιεστώτων πρὸς τοὺς δικα-
 στὰς, ἡσυχῇ διαπειδιάσας δὲ Κάτων πρὸς τοὺς κα-
 θημένους εἰπεῖν „Ἄσ γελοῖον, οὐκάνθρωπος, ἔχομεν ὑπα-
 τον!“ Δοκεῖ δὲ καὶ γέλαστος οὐκεῖος δὲ Κικέρων γεγο-
 γέναι καὶ φιλοσοφητης· τὸ το πρόσωπον αὐτοῦ
 μειδίαμε καὶ γαλήνην παρεῖχε. Τῷ δὲ Δημοσθένεος
 αἱ τις ἐπῆρη σπουδὴ, καὶ τὸ πεφροντικός τούτο καὶ
 σύννονταν οὐ δραμίσις ἀπέλιπεν. Ὅθεν καὶ δύσκολον
 αὐτὸν οὐ ἔχθροι καὶ δύστροπον, δις αὐτοῖς φρασιν, ἀπε-
 πάλουν.

ΙΑ. Ήσι τοίνυν ἐν τοῖς συγγράμμασι πανιδῶν
ἔστι, τῷ μὲν ὁμιλῶντι καὶ ἀποφεύγει τὸν εἰς αὐτὸν
ἀπεβάντην ἀγνοεῖν, διε τούτου δεόμενον πρὸς ἀε-
ράν τα μέντοι τόλλον δ' εὐλαβῆ καὶ μάκρους ἦδε Κι-
κέρωνος ἢ τοῖς λόγοις ἀμετρίᾳ τῆς παριστατολογίας
ἀκριβέσσω τινὰ πατηγόρει πρὸς θέξαιν, βοῶντος, ὃς
τοῦ δηλῶν ἔδει τῇ τηβάνῃ καὶ τῇ γλώσσῃ τὴν θρησ-
βικὴν ὑπείκειν δάρειη. Ταῦτα δ' οὐ τὰ ἄργα
καὶ τὰς πράξις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς λόγους ἐπαι-
νεῖ τοὺς αἱρημένους ὑπ' αὐτῷ καὶ γεγαμένους, ἀσ-
περ Ἰσαχράται καὶ Ἀποξιμάντη, τοῖς ασφισταῖς, δικ-
μειρακενόμηνος, οὐ τὸν Ῥεμαίον δῆμον ἄγειν ἀξέντων
καὶ ὀρθοῦν,

Βρεφὸν, ἀπλεπούλιν, δάσον διεπεπάλεος.

Λοχίεν μὲν γάρ διὰ λόγου τὸν πολετευόμενον ἀγαγ-
καῖον, ἀγωπὸν δ' ἀγεννές καὶ λιχνάειν τὴν ἀπὸ τοῦ
λόγου δάσκαλον. Οὐδενὶ ἡρθριθέσθεος ταῦτη καὶ με-
γαλοπρεπεῖτερος ὁ Δημοσθέας, τὸν μὲν αὐτοῦ δύ-
πομενὸν ὁμοτεφίαν τινὰ πολλῆς διαφέντη τῆς παιρᾶ τῶν
ἀκροσύργεων εἰνοίσις ἀπαραινόμενος, ἀπελευθέρους
δέ καὶ βαναύσους, ὥσπερ εἴδι, τοὺς ἐπὶ τούτῳ φυ-
σιμάντους ὑγεώμενος.

ΙΒ. Ή μὲν οὖν ἐν τῷ δημοσθοῖσι καὶ πολιτεύεσθαι
δύπομενος ὁμιλῶν ὁμοφοτέροις ὑπῆρχεν, ὥστε καὶ τοὺς
τῶν δηλῶν καὶ στρατοπέδων υγρίους δεῖσθαι· Δη-
μοσθέανος μήτ, Χάρητα καὶ Διονεύθη ταὶ Λεμοθά-
την· Κικέρωνος δὲ, Πομπαῖον καὶ Κιίσαρα τὸν τίον,
ὅς αὐτὸς ὁ Καῖσαρ ἐν τοῖς πρὸς Ἀγρίππαν καὶ Μα-

πήναν ὑπομνήμασιν εἰρημεῖται. Ὁ δὲ δοκεῖ μᾶλιστά καὶ λέγεται τρόπον ἀνδρὸς ἐπιδεικνύει καὶ βασανίζει, ἔξουσία καὶ ἀρχὴ, πᾶν πάθος κινεῖσσα, καὶ πᾶσαν ἀποκαλύπτουσα κακίαν, Δημοσθένεις μὲν οὐχ ὑπῆρξεν, οὐδὲ ἔδωκε τοιαύτην διάπειραν ἔμυτοῦ, μηδεμίαν ἀρχὴν τῶν ἐπιφανῶν ἀρξας, οὐδὲ οὐδὲ τῆς ὑφ' ἔμυτοῦ συντεταγμένης ἐπὶ Φίλιππον ἐπεισεπήγησε δυνάμεως· Κικέρων δὲ, ταμίας εἰς Σικελίαν, καὶ ἀνθύπατος εἰς Κιλικίαν καὶ Καππαδοκίαν ἀποστάλεις, ἐν θρησκείᾳ, τῆς φιλοπολουτίας ἀκμαζούσης, καὶ τῶν πεμπομέγον σχολατηγῶν καὶ ἡγεμόνων, ὡς τοῦ κλέπτει ἀγενοῦ; ὄντος. ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον τρεπομένακ, οὐ τὸ λαμβάνειν ἔδοκει δεινόν, ἀλλ' ὁ μετρίοις τοῦτο ποιῶν ἥγαπάτο, πολλὴν μὲν ἐπίδειξιν ὑπερφύιας χρημάτων ἐποιήσατο, πολλὴν δὲ φιλανθρωπίας καὶ χρηστότητος. Εν αὐτῇ δὲ τῇ 'Ρώμῃ, λόγῳ μὲν ἀποδειχθεὶς ὑπατος, ἔξουσιαν δὲ ληφθεὶς αὐτοκράτορος καὶ δικτάντορος ἐπὶ τοὺς περὶ Κατιλίναν, μαρτύρησιν ἅμα τῷ Πλάτωνι, μαντεινομένῳ ποῦλαν ἔξειται πακῶν τὰς πόλεις, δταν εἰς ταῦτα δύναμίς τε μεγάλη καὶ φρεστηρίας ἐκ τούτος τούτης χρηστής ἀπαρτήση μετὰ διεκπισθύης. Χρηματίσασθαι τοινυν ἐπὶ τῷ λόγῳ Δημοσθένης μὲν ἐπιφύως λέγεται, λογογραφῶν κρύψα τοῖς περὶ Φορμίδαν καὶ Ἀπολλόδωρόν ἀντιδίκοις, καὶ διεβληθεὶς μὲν ἐπὶ τοῖς βασιλικοῖς χρήμασιν, δράμαιν δὲ τῶν Ἀρπαλείων. Εἰ δὲ ταῦτα τῷς γράφοντας (οὐκ ὅλοιοι δ' εἰσὶν οὖτοι) ψεύθεσθαι φαίημεν, ἀλλ' δτι γε πρόδει δοιρεάς βασιλέων σὺν χάριτι καὶ τιμῇ διδο-

μίνας ἀντιβιβλέψαι Δημοσθένης οὐκ ἂν ἐπόλμησεν, οὐδὲ οὐδὲ τὸ δργον ἀνθρώπου δεντίζεστος ἐπά καυτιαδές, ἀμύχωνος ἀνταπάν. Περὶ δὲ Κικέρωνος γύρων καὶ Σικελιωτῶν ἔγερανομοῦντι, καὶ βασιλέως τοῦ Δασποκαδούνιν ἄνθυπατεύεστι, καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ φίλων, δεξεροποίησαν, μεφουρμάνων πολλά καὶ δεομένων λαβήν, ἀντεσχεν, εἴρηται.

IV. Καὶ μὴν ἡ γε φυγὴ τῷ μὲν αἰσχρῷ, κλοπῆς ἀλόγου, συνέπεσε, τῷ δὲ, καλλιστον ἔργον, ἀνθρώπους αἰτηγίους ἐκκόψαντι τῆς πατρίδος. Λιδ τοῦ μὲν οὐδεὶς λόχος ἐπείπεντος, ἐφ' ϕ δὲ ἡ εὐγέλητος ἐσθῆτά τα διηλατεῖ, καὶ πένθος ἵσχε, καὶ γνώμην ὑπάρχειν τοῦτον ἐπεισθητή πρότερον, ἡ Κικέρωνος κάθυδον φηφίσασθαι. Τὴν μέντοι φυγὴν ἀργῶς δὲ Κικέρων διέπεγκεν ἐν Μακεδονίᾳ καθήμενος· τῷ δὲ Δημοσθένει καὶ ἡ φυγὴ μέγα μάρος τῆς πολιτείας γέγονε. Συναγωνιζόμενος γὰρ, ὥσπερ εἴρηται, τοῖς Ἑλλησι, καὶ τοὺς Μακεδόνας πρέσβεις ἐξελαύνων, ἐπήρχετο τὰς πόλεις, πολὺ βεβτίων Θεμιστοκλέους καὶ Ἀλκιβιάδου παρὰ τὰς αὐτὰς τύχας φανεῖς πολίτης· καὶ μέντοι κατελθὼν αὐθις ἔαντδυ ἐπέδωκεν εἰς τὴν αὐτὴν ταύτην πολιτείαν, καὶ διετέλει πολεμῶν πρὸς Ἀντίπατρον καὶ Μακεδόνας. Κικέρωνα δὲ ὠνείδισεν ἐν τῇ βουλῇ Λαίλιος, αἵτοι μέγον τοῦ Καίσαρος ὑπατείλαντι μετέέπει παρὰ γόμον, οὐπω γενειῶντος, αιωπῆ καθήμενον. Ἔγραψε δὲ καὶ Βροῦτος, ἐγκαλῶν ὡς μείζονα καὶ βαρυτέραν πεπάιδοτριβηκότι τηραννίδα τῆς ὑπὲρ αὐτῶν καταλυθείσης.

V. Έπὶ πᾶσι δὲ τῆς τιλεστῆς τὸν μὲν ἀν σκείρατος,
ἄνδρα πρεσβύτην δι' ἀγθυνειαν ὑπ' οἰκετῶν ἄνω
καὶ πάτερ παριφερόμενον καὶ περιφεύγωται τὸν Θά-
σατον καὶ ἀποκρυπτέμενον τοὺς οὐ πολὺ πρὸ τῆς φύ-
σιος ἔκεντας; ἐκ' αὐτῷ, εἴτε ἀπουφεγγόται· τοῦ δὲ
αἱ πατέρες προφέτηται πατελαινένειν, ἀγνοεῖται πάν
ἡ παρασκευὴ τοῦ φωριώκον καὶ τήρηται, ἀγνοεῖται δὲ
ἡ χρῆσις; δική, τοῦ Θεοῦ μὴ παρασχόντες αὐτῷ τὴν
ἀσυλλαίην, μόνορ τὸ μεῖζον βομβόν παταφρούσιν, ἐν
τῶν διπλῶν παῖς τῶν δορυφόρων λαβὼν ἕπεται ὥχετο,
τῆς ἀστικότερου παταγελάσσου ἀρθετοις.

ΑΡΤΟΣΕΡΕΗΣ.

Όμως πρώτος Ἀρτοξέρξης, τοῦ εὐ-Πέρσου βασιλέων πρόφερτος καὶ μογαδούχου πρωτεύους, Μακρόχειρ ἀπειλεῖσθαι, τῷτε δεξιῶν μείζον τῆς ὑπέρους ἔρων ἐδόξου ἀ' ἦν οὐδέ. 'Ο δὲ δεύτερος, πάρι οὐ ταῦτα γράψεις, Μακρίστης ἀπαληθεύεις, ἐκ Θυγατρὸς ἦν ἐκείνου.. Διδελού γάρ καὶ Παρονταῖς παῖδες εὐέποτε τέσσαρες, πρεσβύτεροις μὲν Ἀρτοξέρξης, μετ' ἐκεῖνον δὲ Κύρος· τετάρτος δὲ ταῦτας Οστιώνης καὶ Οξύθρης· 'Ο μὲν οὖν Κύρος ἀπὸ Κύρου τοῦ πατέροῦ τοῦτορες ἔσχεν, ἐκείνῳ δ' ἀπὸ τοῦ ἡλίου γεννοθεῖται φυσί· Κύρον γὰρ καλεῖσθαι Πέρσας τὸν ἡλιον· 'Ο δὲ Ἀρτοξέρξης Ἀρσίνης πρόσωρον ἐκάλεισται· καβτοι Δελτονι φησίν, διη Οάριης. Ἀλλὰ τὸν Κτηταῖαν, εἰ καὶ ταῦτα μύθων ἀπιθάνων καὶ παραφρόνων ἐρβέθηκεν εἰς τὰ βιβλία παντούπην πυλαίσιν, οὐκ εἰκάσι εἰς τὸν οὐρανὸν τοῦντα τοῦ βασιλέως, παρ' ἣ διάτριψε, θεραπεύων· αὐτὸν καὶ γνωτίκα καὶ μητέρα τοι παῖδας.

II. Ὁ μὲν οὖν Κῦρος ἔντονδν τι καὶ σφοδρὸν εὐθὺς; ἐκ πρώτης ἡλικίας; εἰχεν, ἀτέρος δὲ πραότερος ἁδόκει περὶ πάντα, καὶ ταῖς ὄρμαις φύσει μαλακώτερος εἶναι. Γυναικαὶ δὲ καλὴν καὶ ἀγαθὴν ἔκαβε μὲν, τῶν γονέων κελευθντῶν, ἀφύλαξε δὲ, κωλυθντῶν. Τὸν γάρ ἀδελφὸν αὐτῆς ἀποκτείνας δι βασιλεὺς ἐβουλεύετο κακείνην ἀγαλεῖν. Ὁ δὲ Αρσίκας, τῆς μητρὸς ἱκέτης γενόμενος, καὶ πολλὰ κατακλαύσας, μόλις ἐπεισ μήτ' ἀποκτείναι, μήτ' αὐτοῦ διαστῆσαι τὴν ἀνθρωπον. Ἡ δὲ μήτηρ ὑπῆρχε μᾶλλον τὸν Κῦρον φιλοῦσα, καὶ βουλομένη βασιλεύειν ἐκεῖνον. Λιὸν καὶ τοῦ πατρὸς νοσοῦντος ἥδη, μετάπεμπτος ἀπὸ Θαλάσσης γενόμενος, παντακασιν ἀνέβαινεν εὐελπις ἀν, ὃς κατειργασμένης ἐκάλυψε, διάδοχον αὐτὸν ἀποδειχθῆναι τῆς ἀρχῆς. Καὶ γὰρ εἴκεν εὐπρεπῆ λόγους ἡ Παρυσάτις, ὡς καὶ Σάρδης δι παλαιὸς ἔχοντατο, Δημαράτου διδάξαντος, Ἀρσίκαν μὲν ἴδιωτην, Κῦρον δὲ βασιλεύοντι διαρίω τεκεῖν. Οὐ μὴν ἐπεισεν, ὅλι δι προσβύτερος ἀπεδείχθη βασιλεὺς, Αρτοκέρεης μετονομασθείς. Κῦρος δὲ Λυδίας στρατηγὸς καὶ τῶν ἐπὶ Θαλάσσης στρατηγός.

III. Ὄλγῳ δὲ ὑστερον, ἦ τελευτῆσαι Διορέων, ἐξήλασεν εἰς Μισαργάδας δι βασιλεὺς, διποις τελεσθείη τὴν βασιλικὴν τελετὴν ὑπὸ τῶν ἐν Πέρσαις ἵρων. Ἔστι δὲ θεᾶς πολεμικῆς ἱερὸν, ἦν Ἀθηναῖς ἄν τις εἰκασσεεν. Εἰς τοῦτο δεῖ τὸν τελεθύμανον παριλαθόντα, τὴν μὲν ἴδιαν ἀποθέσθαι στολὴν, ἀναιλαβεῖν δ', ἦν Κῦρος δι παλαιὸς ἐφόρει, πρὶν ἦν βασιλεὺς γενέσθαι,

ποιέσθεντον παλάθης ἐμφαργόντα, τερματίθεν καταπραγγεῖ, παι ποτήριον ἀκπιεῖν· δῆμυγαλακτος. Εἰ δὲ πρὸς τούτοις ἔτερός ἄττα δρῶσιν, ἀδηλόν εἴτε τοῖς ἄλλοις. Ταῦτα δρᾶν Ἀρτοξέρξου μᾶλλοντος, ὥφικετο Τιουφέρης πρὸς αὐτὸν, ἄγων ἔντα τῶν ιεράνων, ὃς ἐν παιώ Κύρου τῆς τομιζομένης ἀγωγῆς ἐπιστάτης γενόμενος, καὶ διδάξας μαγεύειν αὐτὸν, οὐδενὸς ἡτον ἐδόκει Περσῶν ἀνιᾶσθαι, μὴ ἀποδειχθέντος ἐκείνου βασιλέως· διὸ καὶ πίστιν ἔσχε κατηγορῶν Κύρου. Κατηγόρους δέ, ὡς μᾶλλοντος ἐνεργεύειν ἐν τῷ ιερῷ, καὶ ἐπειδὴν ἐμδύηται τὴν ἐσθῆτα δ βασιλεὺς, ἐπιτίθεσθαις καὶ διαφθείρειν αὐτὸν. Οἱ μὲν ἐκ ταύτης τῆς διαβολῆς τὴν σύλληψιν γενέσθαι φασίν, οἱ δὲ καὶ παρελθεῖν τὸν Κύρον τοῖς τῷ ιερὸν, καὶ προδοθῆναι πρυτανέμενον ὑπὸ τοῦ ιεράτου. Μᾶλλοντα δέ αὐτὸν ἡδη ἀποθησκειν ἡ μήτηρ περισχοῦσα ταῖς ἀγκάλαις, καὶ τοῖς βοστρίχοις περιελίξασα, καὶ συλλαβοῦσα τὸν ἐκείνου τράχηλον πρὸς τὸν αὐτῆς, δύνασθαι πολλὰ καὶ ποτνιωμένη παρηγήσατο, καὶ κατέπεμψεν αὐτὸς ἐπὶ Θύλασσαν οὐκ ἀγαπῶντα τὴν ἀρχὴν ἐκείνην, οὐδὲ μεμνημένον τῆς διέσεως, ἀλλὰ τῆς συλλήψεως, καὶ δε' ὁργὴν σπαργάντα μᾶλλον, ἢ πρότερον, ἐπὶ τὴν βασιλείαν.

IV. Ἐνιοι δέ φασιν, σὺν ἀρκούμενον, οἵς ἐλάμβανεν εἰς τὸ καθ' ἡμέραν δεῖπνον, ἀποστῆναι βασιλέως· εὐήθη λέγοντες. Εἰ γάρ ἄλλο μηδέν, ἄλλ' ἡ μήτηρ ὑπῆρχε, χρῆσθαι καὶ λαμβάνειν, δσα βούλοιτο, τῶν αὐτῆς παρέχουσα καὶ διδοῦσα. Μαρτυρεῖ δὲ

τῷ πλεύτῳ καὶ τὸ μισθοφορικόν πολλαχόθι διὰ τῶν φίλων καὶ ξένων αὐτῷ παραπρεφέμενον, ὃς ἐνοφῶν εἴρηκεν. Ἀθρόους μὲν γάρ οὐ συνῆγεν, ἔτι τὴν παρασκευὴν ἐπικρυπτόμενος, ἀλλαχόθι δ' ἄλλους ἐπὶ πολλαῖς προφάσεσι ξενολογοῦντας εἶχε. Βασιλέως δ' ἦ τε μήτηρ παροῦσα τὰς ὑποψίας ἀφήρει, καὶ Κύρος αὐτὸς ἀεὶ θεραπευτικῶς ἔγραψε, τὰ μὲν αὐτούμενος παρ' αὐτοῦ, τὰ δὲ Τισαφέργους ἀντικατηγορῶν, ὃς δὴ πρὸς ἐκείνον αὐτῷ ζήλου καὶ ἀγῶνος δύτος, Ἡν δέ τις καὶ μέλλησις ἐν τῷ φύσει τοῦ βασιλέως, ἐπιείκεια φαινομένη τοῖς πολλοῖς. Ἐγ ἀφῇ δέ καὶ πάντα ζηλοῦν ἔδοξε τὴν Ἀρτοξέρξου τοῦ δμανύμου προφίητα, ἥδια τις ἁσιτὸν παρέχων ἐντυγχάνεσθαι, καὶ περὶ τὸ τιμῆν καὶ χαρίζεσθαι τὸ κατ' ἀξίαν ὑπερβάλλων· κολάσεως δὲ πάσης ἀφαιρῶν τὸ ὑβρίζον, καὶ ἡδόμενος ἐν τῷ δέργεσθαι χάριτας, οὐχ ἡτού τοῖς διδοῦσιν, ἢ τοῖς λαμβάνοντας· ἐν δὲ τῷ διδόναι φαινόμενος εὔχαρις καὶ φιλάνθρωπος. Οὐδὲν γάρ ἦν οὕτω σμικρόν τι τῶν διδομένων, ὃ μὴ προσεδέξατο προθύμως· ἀλλὰ καὶ ἕδαν μίαν ὑπερφυᾶ μεγέθεα προσενέγκαντος· Όμιλον τινὸς αὐτῷ· „Νὴ τὸν Μίθραν,“ εἶπεν, „οὗτος δ ἀνήρ καὶ πόλιν ἀν ἐκ μερῶν ταχὺ ποιήσεις μεγάλην πιστεύθείς.“

V. Ἐπεὶ δ', ἄλλων ἄλλα προσφερόντων καθ' δόδον, αὐτουργὸς ἀνθρώπος οὐδὲν ἐπὶ καὶροῦ φθάσας εὑρεῖν, τῷ ποταμῷ προσεδραμε, καὶ ταῖν χεροῖν ὑπολαβὼν τοῦ διδαγος προσήνεγκεν, ἡσθείς δ' Ἀρτοξέρξης φιάλην ἐπεμψεν αὐτῷ χρυσῆν καὶ χιλίους δι-

φευκοῦ. Κύκλοιδῷ δὲ, τῷ Λάκωνι, πολλὰ παρόη-
σιαζομένῳ πρὸς αὐτὸν αὐθαδῶς, ἐκάλευσεν εἰπεῖν τὸν
χελίσφυον, δει „Σοὶ μὲν ἔξεστιν ἀπεῖν, ἢ βασιλεῖ βού-
λεσ ἐμοὶ δὲ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν.“ Ἐν δὲ θήρᾳ τῷ
Τιριβάζου δεῖξαντος αὐτῷ τὸν κάνθρον ἀσχισμάγον,
ἡρώτησεν, διὰ δὲ ποιεῖν. Ἐκένευ δὲ εἰπόντος·
„Ἄλλον αὐτὸς ἔνθυσαι, τοῦτον δὲ ἐμοὶ δέσ·“ οὕτως
ἀποήσαν, εἰπὼν „Δίδωμι μὲν, ὃ Τιριβάζε, οὐδὲ τεῦ-
τον, φορεῖν δὲ ἀπαγορεύω.“ Τοῦ δὲ Τιριβάζου μὴ
φροντισαντος, (ἥν γάρ αὐτὸν ποιηρός, ὑπόκουυρος δὲ
καὶ παράφροδος) ἀλλὰ τὸν ταῦθινον εἰπόντον
ἀνδύντος, καὶ δῶρα χρυσᾶ καὶ γυναικῶν τῶν βασι-
λικῶν πεφιθεμένου, πάντεις μὲν ἡγανάκτουν· οὐ γάρ
ἀξῆται διμέτοι βασιλεὺς κατεγίλασσ, καὶ εἶπε· „Δι-
δούμεν σοι καὶ τὰ χρυσά φορεῖν, ὡς γυναικί, καὶ τὴν
σολήν, ὡς μακρομέτερον.“ Τραπέζης δὲ τῆς αὐτοῦ μη-
δενὸς μετάχοντος, ἀλλ’ ἡ μητρός βασιλέως, ἡ γυμνο-
τῆς γυναικός, καθθεζομένων τῆς μὲν ὑπὸ αὐτὸν, τῆς
δὲ μητρός ὑπὲρ αὐτὸν, Ἀριοξέρετης καὶ τοὺς ἀδελφοὺς
ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἐκάλει τρόπεζαν, Ὁσιάνην καὶ Ὁξύ-
θρην, νεαπέροντος δυτας. Ἐν δὲ τοῖς μαλιστα προκα-
ρισμένην δύψιν παρεῖχε τοῖς Λίροσις ἡ τῆς γυναικός
Σιστείρας δῆμαρμαδη, γυμνὴ τῶν παρεπετασμάτων
ἀει προφερομένη, καὶ διδοῦσα ταῖς δημόσιαις ἀπό-
στασιαι αὐτὴν, καὶ προσελθεῖν· δύτει ἡγαπᾶτο τοῖς
πολλαῖς ἡ βασιλεία.

VI. Τὸν μάγοις Κύρον οἱ τεωτρισταὶ καὶ πολυ-
πράγμονες, ὡς λαμπρὸν ἄγδρα τῇ ψυχῇ καὶ πολεμ-

καὶ διεπερβοταῖς· καὶ φιλίταιρον, ὅστις τὰ πράγματα ποθεῖν, καὶ τὸ μέγεθος τῆς ηγεμονίας βασιλέων δεῖσθαι φρόνημα καὶ φιλοτιμίαν ἔχοντος. Οὐχ ἡτούν οὖν τοῖς ἄνω πιστεύον δικύρος, ἢ τοῖς παρ' αὐτῷ, ἐπεχειρεῖ τῷ πολέμῳ· καὶ λακεδαιμονίος ἔχοντες παρακαλῶν βοηθεῖν, καὶ συνεκπέμπειν ἄνδρας, οἴς δρη δώσειν, ἀν μὲν πεζοὶ παρθεῖν, Ἰππους, ἀν δὲ ἵπποις, συνωρίδας· ἐάν δ' ἀγροὺς ἔχουσι; κάμαις· ἐάν δὲ κώμας, πόλεις· μισθοῦ δὲ τοῖς στρατευομένοις οὐκ ἀριθμὸν, ἀλλὰ μέτρον ἔστησθαι. Μεγαληγορῶν δὲ περὶ αὐτοῦ πολλά, καὶ καθδίαιν ἔφη τοῦ ἀδελφοῦ φροεῖν βάσιν εἶδαν, πει φιλοσοφεῖν μᾶλλον, καὶ μαγεύειν βέλτιον, οἷον δὲ πλείονα πέντε καὶ φέρειν· ἐκεῖκον δ' ὑπὸ δειλίας καὶ μαλακίας ἐν μὲν τοῖς κυνηγεσίοις μηδὲν ἐφ' ἕπον, ἐν δὲ τοῖς πιεδύκοις μηδὲν ἐπὶ τοῦ θρόνον καθῆσθαι. Λακεδαιμονίοις μὲν οὐδὲ σκυτάλην πυρὸς Κλέαρχον ἀπέστειλαν, ὑπηρετεῖν Κύρῳ πάντα καλένοντες· Οἱ δὲ Κύρος ἀντέβανεν ἐπὶ βασιλέα, βαρβαρικὴν τοῦ πολλὴν ἔχων δύναμιν, καὶ μισθοφόρους· Ἑλλήνας ὀλίγῳ τρισχιλίων καὶ μικρών ἀποδέσσοντας, ἀλλὰς ἐπ' ἄλλαις ποιούμενος προφέσεις τῆς στρατείας. Οὐ μὴν ἔλαθε γε εἰς πολὺν κρόνον, ἀλλ' ἡκαὶ βασιλεῖ Τισαφέρης αὐτάγγελος· καὶ πόλὺς θάρσυβος εἶχε τὰ βασιλεῖα, τῆς τοῦ Παρθενόπειδος τὴν πλειστὴν αὐτίαν τοῦ πολέμου φερομένης, καὶ τῶν φίλων αὐτῆς ἐν ὑποψίᾳ δύτεων καὶ δικροτοῦς. Μάλιστα δ' ἦντα τῆς Παρθενόπειας ἡ Στάτιαρα, τῷ πολέμῳ περιπαθοῦσα, καὶ βοῶφα· οὐ Ποῦ

τέλοις πίστεις ἐπεῖναι; πόδε δὲ αἱ δεήσεις, αἱς ἔξελομέ-
νη τὸν ἐπιβουλεύσαντα τῷ ἀδελφῷ, πολέμου ταὶ κα-
κῶν ἐμπέπληκας ἡμᾶς;⁴ Ἐκ δὴ τούτων μισοῦσα τὴν
Στάτιερον ἡ Παρθενότις, καὶ φέρει βαρύθυμος οὐ-
τα, καὶ βάρρειος ἐν ὁργαῖς καὶ μηησιακίαις, ἐπε-
βούλευτη αὐτὴν ἀκελεῖν. Ἐπει δὲ Λείων μὲν ἐν τῷ
πολέμῳ συντελεσθῆται τὴν ἐπιβουλὴν εἴρηκε, Κτη-
σίας δ' ὑπερέργη, διν οὐτ' ἀγνοεῖν τὸν χρόνον εἰκός, ἐπει
παρέπειτα ταῖς πράξεσιν, οὔτε ἕκών αἰτίαν εἶχεν ἐπ
τοῦ χρόνου μεταστῆσαι τὸ ἔργον, ὃς ἐπρόχθη διη-
γούμενος, οἷα πάσχει πολλάκις δ λόγος αὐτοῦ, πρὸς
τὸ μυθῶδες καὶ δραματικὸν ἐκτριπόμενος τῆς ἀλη-
θίας· τούτο μὲν, ἣν ἐκεῖνος ἀπέδωκε, χώραν θέει.

VII. Κύρῳ δὲ προσιόντι φῆμαι καὶ λόγοι προσ-
έκιετον, ὡς οὐ μάχοσθαι βασιλέως εὐθὺς ἐγρακ-
τος, οὐδὲ συνδραμεῖν εἰς χεῖρας αὐτῷ σπεύδοντος,
ἀλλὰ ἐν Πέρσαις ὑπομένειν, ἄχρις ἂν αἱ δυνάμεις
ἐκεῖ πανταχόθεν συνέλθωσι. Καὶ γὰρ τάφρον ἀδ-
ρος δργυιῶν δέκα, καὶ βάθος ἵσων, ἐπὶ σταύλους
διὰ τοῦ πεδίου τετρακοσίους ἐνέβαλε. Καὶ ταῦτης
τα περιεῖδε τὸν Κύρον ἐντὸς παρελθόντα, καὶ Βαβυ-
λῶνος αὐτῆς οὐ μακρὰν γενθμενόν. Τιριβάζου δὲ;
ῶς φασί, πρώτου τολμήσαντος εἰπεῖν, ὃς οὐ δεῖ φυ-
γοροχεῖν, οὐδὲ Μιδίας ἐκστάντα καὶ Βαβυλῶνος,
ἀλλὰ καὶ Σούσων, ἐνδύνεσθαι τῇ Περσίδι, πολλα-
τέλαισαν μὲν ἔχοντα δύναμιν τῷ πολεμίων, μυρίους
δὲ συντρόπας καὶ στρατηγοὺς, Κύρου καὶ φρονεῖν
καὶ μάχισθαι βελτίωνας, ἀρμητος διαγωνίσανται τὴν

ταχίστην. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐξιέρης κατεύθυντος ἐντήκοντα μυριάσι στρατοῦ διεκακοσμημένου λαρ-
πρᾶς, τοὺς πολεμίους, ἀσυνεδίκτους καὶ ἀνθελούς
διὰ τὸ Θαρρεῖν καὶ καταφροτῶν ὁδοικόφευτας, ἔξ-
πληξ καὶ συνεπάρυξεν, ὅπει σὺν Θορύβῳ καὶ βοῇ
πολλῆ μόλις εἰς τάξιν κατασταθῆκαι τὸν Κύρον ἔπει-
ται σιγῇ καὶ σχέδην ἐπάγων, θαῦμα τοῖς "Ἐλλη-
νι τῇ; εὐταξίας παρεῖχε, κραυγὰς ἀτάκτους καὶ σκρ-
τήματα καὶ πολὺν τάραχον αὐτῶν καὶ διασπασμὸν
ἐν πλήθει τοσούτῳ προσδιχομένοις. Εὖ δὲ καὶ κατά-
τοὺς "Ἐλληνας ἀντέτιξε τὴν δρεπανηφόρων τὰ φωμα-
λαώτατα πρὸ τῇ; ἑαυτοῦ φάλαγγος, ὡς, πρὸν ἐν χερσὶ¹
γενέθται, διακόψοντα τὰς τάξις βίᾳ τῇς εἰσελά-
σθαις.

VIII. Τὴν δὲ μάχην ἐκείνην πολλῶν μὲν ἀπηγ-
γειλθεν, Μενοφῶντος δὲ μονογονοῦχι δεικνύοντος ὄψιν,
καὶ τοῖς πράγμασιν, ὡς οὐ γεγενημένοις, ἀλλὰ γι-
νομένοις, ἐφιστάντος ἀεὶ τὸν ἀκροστήν ἐν πάθει καὶ
συγκινδυνεύοντα διὰ τὴν ἐνάργειαν· οὐκ ἔστι τοῦν
ἔχοντος ἐπεξηγεῖσθαι, πλὴν δασα τῶν ἀξέιδεν λόγου
παρῆλθεν εἰπεῖν ἐκεῖνον. "Ο μὲν οὖν τόπος, ἐνῷ πα-
ρετάξαντο, Κούναξα καλεῖται, καὶ Βαβυλῶνος ἐπέ-
χει σταδίους πεντακοσίους. Κύρον δὲ πρὸ τῆς μά-
χης Κλεάρχου παρακαλοῦντος ἐξέπιεζεν τῶν Λασσαδι-
μονίων εἶναι, καὶ μὴ κινδυνεύειν αὐτὸν, εἰπεῖν φασι·
„Τέ λέγεις, ὦ Κλεάρχε; σὺ κελεύεις με, τὸν βασι-
λεῖας δρεγόδμενον, ἀνάξιον εἶναι βασιλεῖας;“ Ἀμαρ-
τόντος δὲ Κύρου μέγα τῷ δύνας προκεκάκης εἰς μίση

τὰ δεωνά καὶ μὴ φυλάξασθαι τὸν πίγδυνον, οὐχ ἡτούς
τὸν ἥμαρτειν, εἰ καὶ μὴ μᾶλλον, Κλέαρχος, ἀντιτάξαι
κατὰ τὸν βασιλέα μὴ θελήσας τοὺς Ἑλληνας, ἄλλοι
προσμίξεις τῷ ποτημῷ τὸ δεῖδν, ὃς μὴ κυκλωθείη.
Τὴν γὰρ ἀσφάλειαν δὲ ἀπαντος διώκοντα, καὶ πλεύ-
στον λόγον ἔχοντα τοῦ μηδὲν παθεῖν, οἵκοι μάνειν
ἔντι πρόστιστον. Ὁ δὲ μυρίους σταδίους ἀπὸ Θαλάσ-
σης ἐν δπλοις ἀναβιβηκὼς, μηδενὸς ἀναγκαῖοντος,
ἄλλ' δῆκος Κύρον εἰς τὸν Θρόνον καθίσῃ τὸν βασι-
λεῖον, εἴτια περισκοπῶν χώραν καὶ τάξιν, οὐκ ἀφ'.
ῆς σώσει τὸν ἡγεμόνα καὶ μισθοδοτην, ἄλλ' ἐν τίνι
Θάμνος ἑαυτὸν ἀσφαλῶς μοχεῖται καθ' ἡσυχίαν,
δημοιος ἡν ὑπὸ δέους τῶν παρόντων ἐκβιβληκότει τοὺς
περὶ τῶν δλων λογισμοὺς, καὶ προειμένῳ τὴν τῆς
στρατείας ὑπόθεσιν. Ὅτι γὰρ οὐδεὶς ἀν ὑπέμεινε
τῶν τεταγμένων περὶ βασιλέα τοὺς Ἑλληνας ἐμπε-
σούτας, ὡσθέντων δ' ἐκείνων, καὶ βασιλέως φυ-
γόντος, ἡ πεσόντος, ὑπῆρχε Κύροι γικῶντι σώζεσθαι
καὶ βασιλεύειν, ἐκ τῶν πεπραγμένων δῆλον ἐστι. Διδ
τὴν Κλεάρχου μᾶλλον εὐλύθειαν; ἡ τὸ Κύρον Θρά-
σος, αἰτιατέον, ὃς τὰ πράγματα καὶ Κύρον ἀπολέ-
σασαν. Εἰ γὰρ αὐτὸς ἐσκόπει βασιλεὺς, δπου τά-
ξας τοὺς Ἑλληνας ἀβλαβεστάτοις χρήσεται πολεμοῖς,
οὐκ ἀν ἐξενῷρεν ἐτέραν, ἡ τὴν ἀπωτάτω χώραν
ἑαυτοῦ καὶ τῶν περὶ ἑαυτὸν· ἀφ' ἦς οὔτε γικηθεὶς
αὐτὸς ἥσθετο, καὶ Κύρος ἔφθη κατακοπεῖς, ἡ χρη-
σάμενδς τι τῇ Κλεάρχου γίκη. Καίτοι Κύρος τὸ
στρατέρων οὐκ ἥγενδησεν, ἄλλ' ἐπεὶ Κλέαρχον ἐκέλευ

τάττεσθαι, κατάκι μέσον. 'Ο δ' αὐτῷ μάλιστα εἴπων,
δπως ἔξει κάλλιστα, τὸ πᾶν διέφθειρεν.

IX. Οἱ μὲν γάρ Ἑλληνες, ὅσοι ἐβούλοντο, τοὺς
βαρβάρους ἐνίκων, καὶ διώκοντες ἐπὶ τὸ πλεῖστον
προῆλθον· Κύρῳ δὲ γενναῖον ἵππον, ἀστομον δὲ καὶ
ὑβριστήν, ἐλαύνοντι, Πασάκαν καλούμενον, ὃς Κιη-
σίας φησίν, ἀγτεξήλασεν δὲ Καδουσίων ἄρχων, Ἀρ-
ταγέρσης, μέγα βοῶν· „Ω τὸ κάλλιστον ἐν Περ-
σαῖς ὄνομα Κύρου καταισχύνων, ἀδικώτατε ἀγνόων
καὶ ἀφρογέστατε, κακοὺς μὲν Ἑλληνας ἔρχῃ κακὴν
θύδην ἔγων ἐπὶ τὰ Περσῶν ἀγαθά· δεσπότην δὲ σιαυ-
τοῦ καὶ ἀδελφὸν ἐλπίζων ἀναιρήσειν, δις σοῦ μυριά-
χις μυρίους δούλους ἔχει κραίσσονας. Αὐτίκα δὲ
πειράση· πρότερον γάρ ἀπολεῖς ἐνταῦθα τὴν σταυ-
τοῦ κεφαλήν, ἥ Θεάσσασθαι τὸ βασιλέως πρόσωπον.“
Ταῦτ' εἰπὼν, ἐξηκύντισεν ἐπ' αὐτόν. 'Ο δὲ Θάρεξ
στερεῶς ἀντέσχε, καὶ οὐκ ἐτρώθη μὲν ὁ Κύρος, ἐκρα-
δάνθη δὲ, τῆς πληγῆς ἰσχυρᾶς προσπισούσης. Ἀπο-
στρέψαντος δὲ τὸν ἵππον τοῦ Ἀρταγέρσου, βαλὼν δὲ
Κύρος ἐτυχε, καὶ διήλασε παρὰ τὴν κλεῖδα διὰ τοῦ
τραχήλου τὴν αἰχμήν. Τόν μὲν οὖν Ἀρταγέρσην ἀπο-
θανεῖν ὑπὸ Κύρου σχεδὸν ἀπαντες δρολογοῦσε· περὶ
δὲ τῆς αὐτοῦ Κύρου τελευτῆς ἐπεὶ ξενοφῶν ἀπλῶς
καὶ συντρόμως, ἀτε δὴ μὴ παρὼν αὐτὸς, εἶπεν, οὐδὲν
ἴσως καλύπτει, τὰ Δείνωνος ἴδια, καὶ πάλιν τὰ Κιη-
σίου διελθεῖν.

X. Φησὶν οὖν δὲ μὲν *Δείνων*, δι, τοῦ Ἀρταγέ-
ρσου πεσόντος, εἰσιλάσσας βιαίως δὲ Κύρος αἰς τοὺς

προσταγμάτους τοῦ βασιλέως, κατέτραχεν αὐτῷ τὸν ἵππον, δ' δ' ἀπερρήνη· Τιριβάζου δ' ἀναβαλόπτος αὐτὸν ἐπ' ἄλλον ὕππον ταχὺ, καὶ εἰπόντος αὐτῷ· „Ω βασιλεῦ, μέμνησό της ἡμέρας ταῦτας· οὐ γάρ αὖτις λήθης ἔστε·“ πάλιν ὁ Κύρος ἐντάσσει τῷ ἴππῳ ποτελέαβε τὸν ἀρτοξέρκην. Πρὸς δὲ τὴν ποτελέαν ἐπίλασιν, διασυνασπιστήσας δ.. βασιλεὺς, καὶ ἀπὸν πρὸς τοὺς παράντας, ὃς βέλτιόν ἔστι μὴ ζῆν, ἀντεῖδενταυτὸν τῷ Κύρῳ προπτεῖος καὶ ἀπαρισκέπτων εἰς ἀνατολὰ βέλη φρεομένῳ. Καὶ βάλλει μὲν αὐτὸς ἀποτίλει, βάλλοντας δ' οἱ παρί μάντει. Πίπτει δ' ὁ Κύρος, ὡς μὲν ἔντοι λέγουσι, πληγεῖς ὑπὸ τοῦ βασιλέως· ὡς δ' ἔτεροί τινες, Καρθεὶς ἀγνόψων πατούσαντος, φ' γέρας ἔδωκε τῇδε πράξεως ταύτης· δι' βασιλεὺς, ἀλεκτρυφταὶ χρυσοῖν, ἐπὶ δόρυτος αὐτὶ πρὸ τῆς τάξιος ἐν ταῖς στρατείαις κομίζειν. Καὶ γάρ αὐτὸν τὸν Κάρθας ἀλικερδυόντας οἱ Πέρσαι, διὰ τοὺς λόφους, οἵς προμαῦσι τὰ κράνη, προσηγόρευσαν.

XI. Ἡ δὲ Κτησίον διέγησε, ἃς ἐπετεμόντες πολλὰ συντόμως ἀπαγγεῖλαν, τοιαῦτη τις ἐπεί. Κύρος, ἀποκτείνας Ἀρταγερόπην, ἥλικαν γενεῖς αὐτῶν βασιλέα τὸν ἵππον, παὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνον, ἀμφότεροι σιωπῇ. Φθάσει δὲ βάλλων Ἀριαῖος, δι' Κύρου φίλος, βασιλέα, καὶ οὐκ ἔσφωσε. Βασιλεὺς δ' ἀφαίσ τὸ δόρυ, Κύρου μὲν οὐκ ἔτιχε, Τισσαρέωνηρ δὲ, πιστὸν ἄγδρα Κύρῳ καὶ γενναῖον, ἔβαλε καὶ απείλειγε. Κύρος δὲ ἐπ' αὐτὸν ἀξιοντίσας, διὰ

τοῦ θάρακος ἡρωες τὸ στῆθος, δύον ἐνθένται δύο
διατίλους τὸ ἀκόντιον, πεσεῖν δὲ αὐτὸν ὑπὸ τῆς
πληγῆς ἀπὸ τοῦ ἱππου. Φυγῆς δὲ καὶ ταραχῆς τῶν
περὶ αὐτὸν γενομένης, δὲ μὲν ἀναστὰς μετ' ὄλβυν,
ἐν οἷς καὶ Κρητίας ἦν, λόφον τινὰ πληγῶν κατα-
λαβὼν φύγει. Κύρον δὲ τοῖς πολεμίοις ἐνειλού-
μενον δὲ ἵππος ἔβαρον ὑπὸ Θυμοῦ μυρίων, ἥδη
σπάσενς δριζος, ἀγνοούμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ
ζητούμενον ὑπὸ τῶν φίλων. Ἐπικρήμανος δὲ τῇ νίσῃ,
καὶ μιστὸς ἀν δριζῆς καὶ θράσους, διεξίλαυνε βοῶτ
“Ἐξίστασθε, πεντεροί.” Τοῦτο δὲ Περσιστὶ πειλά-
τις αὐτον βοῶντος, οἱ μὲν ἔξισταντο προσκυνοῦντις
ἀποπίπτει δὲ τῆς καραλῆς ἡ τιάρα τοῦ Κύρου, καὶ
παρατρέχων νεανίας Πέρσης. δνεμε Μιθροδέτης,
ἀκοντίῳ βάλλει τὸν κρόταφον αὐτοῦ παρὰ τὸν ὄφρουλ-
μὸν, ἀγνοῶν, δοτὶς εἶη. Πολὺ δὲ αἴμα τοῦ τραύ-
ματος ἐκβαλόντος, ἀλιγγιάσας καὶ καρφθεὶς δὲ Κύ-
ρος ἔπεισ. Καὶ δὲ μὲν ἵππος υπεκρυγών ἐπλαΐστο·
τὸν δὲ ἀφίππειν πῖλον ἀποφέροντα λαμβάνει τοῦ
τὸν Κύρον βαλόντος ἀπόλουθος, αἷματος περίπλου.
Τὸν δὲ Κύρον, ἐν τῆς πληγῆς ἀναφέροντα χαλεπῶς
καὶ μόλις, εὐνοῦχοι τινες παρθενεῖς ὅλγοι ἐπεκρί-
φουν ἐπ' ἄλλον ἵππον ἀναθέσθαι καὶ σώζειν. Ἀδι-
νάτως δὲ ἔχοντα, καὶ δι' αὐτοῦ προθύμοιμενον
βαθίζειν, ὑπολαβόντες ἥγουν· τῷ μὲν σώματι καρη-
βάροῦντα καὶ σφαλλόμενον, αἰόρουν δὲ νιπᾶν, ἀκού-
οντα τῶν φευγόντων ἀνακαλούμενον Κύρον βασιλέα,
καὶ φιλέσθαι δεομένων. Ἐν δὲ τούτῳ Καθηίσ-

τινες ἀνθρακοί πανθέτοις καὶ ἄποροις, καὶ ταπεινῶν
ὑπουργημάτων ἔνεκα τῆς τοῦ βασιλέως στρατιᾶς παρα-
κολουθοῦνται, ἵνα χαρακτηρίζωνται ὡς φάδοις τοῖς
περὶ τὸν Κύρον. Ός δὲ μόλις συνεῖδεν τὰ ἐπιθυ-
ρωκέδαις φοιτηῖ, λινοῖς χρωμάτων τὸν βασιλικὸν
ἀπάντιν, ἔγινον πολεμίους δυτικούς. Εἰς οὖν ἐκεί-
ναν ἐπόλιησεν ἁγνῶν ἑξήσαρχων βασιλέων τὸν Κύρον
ἀκοστίαρ. Τῆς δὲ περὶ τὴν ἴγγνων φλεβῆς ἀναφέ-
γγίσης, πεσὼν δὲ Κύρος, ἅμα παῖς πρός τινα λιθῷ
τὸν τεκρόμενον πρότατον, καὶ ἀποθνήσκει. Τοιοῦ-
τος μὲν δὲ Κτησίου λόγος, φέρεται δὲ μέτρον ἔ-
φιδέρ, μόλις ἀναψών τὸν ἀνθρώπον ἀνήρησεν.

XII. "Ηδη δ' αὐτοῦ τεθηκότος, Ἀρτασάρας δὲ
βασιλέως δρθαλμὸς, ἔπειτα ὑποφερεῖται. Γνωρίσας οὖν τοὺς εὐνούχους ὀλευφυρομάνους, ἥρε-
τησε τὸν πιστότατον αὐτῶν· „Τίνα τοῦτον, ὁ Παρί-
σκα, κλαίεις παρακαθήμενος;“ Ο δέ ἔπειτα· „Οὐχ
δρᾶς, ὁ Ἀρτασάρας, Κύρορ τεθηκότα;“ Θαυμάσας
οὖν δὲ Ἀρτασάρας, τῷ μὲν εὐνούχῳ θαρρεῖν παρ-
κελεύσασο καὶ φυλάσσειν τὸν τεκρόν· αὐτὸς δὲ συ-
τείνας πρός τὸν Ἀρτοξέρξην, ἀπεγνωκότα μὲν ἡδη
τὰ πράγματα, κακῶς δὲ καὶ τὸ σῶμα διαπλένεον
ὑπὸ τε δίψης καὶ τοῦ τραύματος, χαίροντα φράζει, ὃς
αὐτὸς ἔδοι τεθηκότα Κύρον. Ο δέ πρωτος μὲν
εὐθὺς ὄρμησεν αὐτὸς ἵέναι, καὶ τὸν Ἀρτασάραν
ἄγειν ἐκέλευσεν ἐπὶ τὸν τόπον· ἐπειδὲ δὲ πολὺς ἦν
λόγος τῶν Ἑλλήνων καὶ φρόνος, ὃς διακόντων, καὶ
πάντα τικάντων καὶ χρητούντων, ἔδοξε πλείστους πέμ-

ψου τοὺς κατόφομένους· καὶ τριάκοντα, λαμπάδας ἔχοντες, ἐπάμφωνται. Αὐτῷ δὲ, μικρὸν ἀπολείποντες τοῦ πεδινάου διὰ τὸ διψῆν, Σεπιβαρζάνης, ὁ ἀκρούχος, περιθέων ὅξητε ποτὸν· οὐ γὰρ εἶχε τὸ χωρίον ὄντα, καὶ οὐδὲ ἦν ὅγειρος τὸ στρατόπεδον. Μόλις οὖν ἀπιτυγχάνει τῶν Καυκίων ἀκείνων τῶν πανοφίων ἐνδεῖ, ἐν ἀσκίῳ φανύλῳ διεφθαρμένων ὄντα, καὶ πονηρὸν ἔχοντος, δύσον δικτὸν κοτύλας· καὶ λαβὼν τοῦτο καὶ κομίσας βασιλεῖ δώλωσιν. Ἐκπιβυταὶ δ' ἄπαι γράψησεν, εἰ μὴ πάνυ δυσχεραίνοντο τὸ ποάτην. Ο δ' ὄμοσε τοὺς θεοὺς, μήτ' οἴγον ἡδέως οὐτας πώποτε πεπανέναι, μήτε ὄντος τὸ κονφύτιον καὶ καθαρότατον· „Δέοτε,“ ἔφη, „τὸν δόντα σοι ποῦτο ἄκθρωπον ἢν ἐγὼ μὴ δυνηθῶ ζητήσας ἀμείψασθαι, τοὺς θεοὺς εὔχομαι ποιῆσαι μακάριον καὶ πλούσιον.“

XIII. Εν δὲ τούτῳ προσῆλαυνον οἱ τριάκοντα λαμπροὶ καὶ περιχαρεῖς, ἀναγγέλλοντες αὐτῷ τὴν ἀνάβπισιον εἰς υψίαν. Ἡδη δὲ καὶ πλήθει τῶν συντριψόντων πάλιν πρὸς αὐτὸν καὶ αυνισταρένων ἐθάψασι, καὶ κατέβαινεν ἀπὸ τοῦ λόφου φωτὶ πολλῷ παριλαμπόμενος. Μές δὲ ἐπέστη τῷ γενέρῳ; καὶ κατέθη τινα γέμον Πέρσαν ἡ δεξιὰ χείρ ἀπεκόπη καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, ἐκέλευσε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κομισθῆναι· καὶ τῆς κόμης δραξάμενος οὕσης βαθεῖας καὶ λασίας, ἐπιδείκνυε τοῖς ἀμφιδοξοῖσιν ἐτε καὶ φεύγουσιν. Οἱ δὲ ἐθαύμαζον καὶ πρόσεκύνοντες ταχὺ μιφιάδας ἀπτὰ περὶ αὐτὸν γενέσθαι, καὶ

συντισθείσαι πάλιν εἰς τὰ σφραγίδων: Ἐξαήλα-
κει δέ, ὡς ὁ Κηφαίος φησίν, ἐπὶ τὴν μάχην τασσο-
φάκοντα μυριάδαν. Οἱ δὲ περὶ Λιβύην καὶ Αἴγα-
φῶντα πολὺ πλεῖστας γενέσθαι λόγουντες τὰς μεμ-
χημένας. Άριθμὸν δὲ νεκρῶν ὁ Κηφαίος ἐννοεῖσχι-
λίους ἀγνοεῖθηται φῆσι πρὸς τὸν Ἀρτοβίρην, αὐτῷ
δὲ διεμυρίων οὐκ ἔλείτεοντες φανῆναι τοὺς κειμένους.
Ταῦτα μὲν οὖν ᾧς διαμφισθήτησιν ἐκπειθὲ τοῦ
Κηφαίου λαμπρὸν ἡδη ψεῦσμα, τὸ παραφθῆναι φά-
γαι πρὸς τοὺς Ἑλληνας αὐτὸν μετὰ Φαλήρου, τοῦ
Ζακύνθιον, καὶ τοντοῦ ἄλλων. - Οὐ γάρ μενοφέτε
ἡπίσκατο συνδιατρίβοντα βασιλεῖ Κηφαίου: θάρη-
ται γάρ αὐτοῦ, καὶ τοῖς βιβλίοις τούτοις ἐντευχήσεις
δῆλος ἔστιν. Οὐκ ἂν οὖν ἐλθόντας, καὶ λόγων το-
σούντων ἤρηγμά γενθμένουν, παρῆνεν ἀκόντιμον, Φάλη-
ρου δὲ, τὸν Ζακύνθιον, ὄνθιμαζεν. Άλλα διαιμο-
τίως ὁ Κηφαίος, φέρεικε, φιλότιμος ὁν, καὶ οὐχ
ἥττεν φιλοδάπων καὶ φιλοπλάστος, αὐτὶς τινας ἐν τῇ
διηγήσει χώρας ἔαυτῷ δίδωσιν. ἐν αἷς γενάμενος
πολλά καὶ καλά μημήσκεται Κλεάρχου καὶ τῆς Ακ-
αδαίμονος.

XIV. Μετὰ δὲ τὴν μάχην δῶρα πάλλιστα μέν
ἐξέπεμψε καὶ μέγιστα τοῖς Ἀρταγέρσον παιδὶ, τοῦ
πασσόντος ὑπὸ Κύρου· καλῶς δὲ καὶ Κηφαίου καὶ
τοὺς ἄλλους ἐτίμησε. Τὸν δὲ Καίνιον ἐκεῖνον
ἐξαγευρών, δις ἐπέδωκε τὸ ἄσκιον, ἐξ ἀδέξου καὶ
πένητος ἔντιμον καὶ πλεύσιον ἐποίησεν. Πίν δέ τις
ἐμμέλεια καὶ περὶ τὰς τῶν ἔξαμαρτόγατων δικαιώσεις.

Ἄριθμητος μὲν γάρ τινα Μῆδον, ἐν τῇ μάχῃ πρὸς
Κύρου φυγόντα, ποὺς πάλιν, ἐκείνου πεισότος, με-
ταστάντα, δειλίαν καὶ μαλακίαν καταγκούσ, οὐ προ-
δοσίαν, οὐδὲ καιέντοιαν, ἐκέλευσε γυμνὴν ἀγαλα-
βόντα πόδην περιβάδην ἐπὶ τοῦ τραχήλου δι' ἥμε-
ρας δῆκες ἐν ἀγορᾷ περιφέρειν. Επέρου δὲ πρὸς τῷ
μεταποτῆρας ψευσαμένου καταβαῖνεν δύο τῶν πολε-
μίων, προσέταξε διαπειραῖς τρισὶ βιβλίναις τὴν γλώτ-
ταν. Οἰδηπος δὲ καὶ βουλόμενος δοκεῖν καὶ λέγειν
πάντας ἀνθράκους, ὡς αὐτὸς ἀπειπότος Κύρου,
Μιθριδάτη το, τῷ βαλόντι πρώτῳ Κύρου, ἐξέπεμ-
ψε δῆρα, καὶ λέγειν ἐκέλευσε τοὺς διδόντας, ὡς
„Τούτοις σε τιμῆ διδούσι βασιλεὺς, διτού εφίππειον Κύ-
ρου πᾶλον εὑρὼν ἀνήνεγκας.“ τοῦ δὲ Καρδε, ὡφ'
οὐδὲ τὴν ἴγινάν πληγεῖς δι Κύρος ἔπεισε, καὶ αὐτοῦ
διηρέαν αἰτοῦντος, ἐκέλευσεν εἰπάν τοὺς διδόντας, διτού
„Σοὶ ταῦτα δίδωσι βασιλεὺς εὐαγγελίων δευτερεῖα·
πρῶτος γάρ Ἀρτασίφας, μετ' ἐκεῖνον δὲ σὺ τὴν Κύ-
ρου ταλευτὴν ἀπήγγιμας.“ Οἱ μὲν οὖν Μιθριδάτης
ἀπῆκλε σιωπῇ λυποίμενος τὸν δ' ἄθλιον Κάρη
καίνον τι πάθος ἐξ ἀβαλτερίας κατίσχε. Διαφθα-
ρίεις γάρ ὑπὸ τῶν παρόντων, ὡς ἔστιν, ἀγαθῶν,
καὶ ἀναπεισθεὶς εὐθὺς ἀπειποῦσθαι τὴν ὑπὸ αὐ-
τὸν, οὐκ ἡξουτὰ δοθένται μισθὸν εὐαγγελίων ἔχειν;
ἄλλ' ἡγανάκτει μαρτυρόμενος καὶ βοῶν, διτού Κύρου
οὐδεὶς ἔειρος, ἄλλ' αὐτὸς, ἀπειπόντος, παὶ τὴν δό-
ξαν οὐ δικαιώς ἀποστεροῖτο. Ταῦτα δ' ἀκούσας
δι βασιλεὺς, σφόδρα παραξύνθη, καὶ τὴν καφαλὴν

ἐπέλευσαν ἀποτελεῖν τοῦ ἀνθρώπου. Παρεῖναι δὲ μήτηρ „Μή σύ γε“, εἶπεν, οὕτω τὸν Λάρη τοῦτον, ὃ βασιλεὺν, τὸν ἀλεθιφόν απαλλάξῃς, ἀλλὰ παρ’ ὅμοι τὸν ἄξιον ἀπολήψεται μεσθάν, ὡς τολμῆς λέγεται. “Ἐπιτρέψαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἐπέλευσε τοὺς ἐπὶ τῶν τεμαριῶν ἡ Παρνυσάτις λαβόντας τὸν ἀνθρώπον, ἐφ’ ἡμέρας δέκα στρεβλοῦν, εἰς τὸν ὁφθαλμὸν ἐξορύζατκας, εἰς τὰ ὑπανθρώπια καλκὸν, ἔως ἀποθάνον.

XV. Καπῆς δὲ ἀπώλυτο καὶ Μιθριδάτης μετ’ ὅλγον χρόνον ἐκ τῆς αὐτοῦ ἀβύλτερίας. Κληθεὶς γάρ ἐπὶ δεῖπνον, ἤθυτα καὶ βασιλέως καὶ τῆς μητρὸς εὐνοῦχος παρῆσαν, ἥκεν ἐσθῆτας καὶ χρυσῷ κακοσημμάτῳς, οἵτις ἐλαβε παρὰ βασιλέως. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὸ πίνειν ἀφίκοντο, λέγει πρὸς αὐτὸν ὃ μέγιστον δυνάμειν τῶν Παρνυσάτιδος εὑνούχων: „Ἄσ. καλὴς μὲν ἐσθῆτας σρι ταύτην, ὃ Μιθριδάτη, δ. βασιλεὺς δέδωκε, καλὰ δὲ φριπτά καὶ ψέλια· πολλοῦ δὲ, ἄξιος δὲ ἀκινάκης. Ἡ μακέριθν σε καὶ περίβλεπτον ἀπαστ πεποίηκεν.“ Ἡδη δὲ μεθίσιν δὲ Μιθριδάτης· „Τί δὲ ταῦτα ἔστιν, εἶπεν, „Ζπαραμίξη· μειζονικόν γάρ ἐγώ καὶ καλλιθνων βασιλεῖ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἄξιον ἐμανιδόγ παρέσχον.“ Καὶ δὲ Ζπαραμίξης ἐπει- μειδιάνας· „Φθόνος μὲν οὐδεὶς, ὃ Μιθριδάτης,“ εἶπεν· „ἐπεὶ δὲ φυσικὸς Ελληνες, οἶνον καὶ ἀληθεύειν αἴναι, τί λαμπρὸν, ὃ τὰν, ἡ μέγια, πᾶλον εὐρεῖν ἵππον περιόρθυσται, καὶ τοῦτον ἀνεγεγκεῖν;“ Ταῦτα δὲ οὐκ ἀγνοῶν τὸ ἀληθές ἔλεγεν, ἀλλὰ βουλόμενος

τάπαιδήγεια πρός τούς πειρόντας, ἵππαίκει τῷ που-
φέγηται τοῦ ἀνθρώπου, λάλου καὶ ἀφετοῦς γεγονό-
τος θιά τὸν οἶνον. Εἰπεν δέν μὴ καταρχόν· „Τρεῖς
μὲν, δὲ τι βούλεοθεί, πέλους λέγεται καὶ φλυάρους·
δύω δὲ ὅμιν λέγεται διαφέρονται, ὑπὸ ταύτης ἀνηράρθαται
Χύρος τῆς χειρός. Οὐ γάρ, ὡς Ἀρταγέρσης, ἡρό-
τισσας καθόν καὶ μάζαιον, ἄλλα τοῦ μὲν ὄφθαλμοῦ
μικρὸν θραμμέτον, τοῦ δὲ κροτάφου τυχών καὶ διεβά-
σας, κατέβαλον τὸν ἄνδρα· καὶ τέθημεν ὑπὲξ
τοῦ τοις τραβεματος.“ Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὸ τέλος ἥδη
τοῦ Μιθριδάτου καὶ τὴν πακοδαιμονίαν δρᾶστες,
ὡς τὴν γῆν ἔκυψαν· δὲ ἐστι τὸν αὐτὸν· „Ἄλλας·“
ἄρη· „Μιθριδάτα, πίνεομεν ἐν τῷ παρόντι καὶ
ἔσθιαμεν, τὸν βασιλέως δαιμονα προσκύνοντες,
λέγους δὲ μεῖζους, ἢ καθ' ἡμῶς, ἔστεμεν.“

XVI. Ἐκ τούτου τῇ μὲν Παρνυσάτιδι φρεάτῃ τὸ
λόγον δὲ εὐνόηχος, ἐκείνῃ δὲ βασιλεῖς βασιλεὺς δὲ
ἥγανάκτησεν, ὃσπαρ ἐκεγχόμενος, καὶ τὸ κάλλιστον
καὶ ἡδιστον ἀπολλύσων τῆς νίκης. Ἐβούλετο γάρ
βαρβάρους ἀπανταῖς πεπείσθαι καὶ "Ελληνας, ὡς ἐν
ταῖς ἔξελάσσει καὶ συμπλοκαῖς δοὺς καὶ λαβὼν πλη-
γὴν, ἐτρώθη μὲν αὐτὸς, ἀπεινεῖ δὲ ἐπεῖγον. Ἐκ-
λευσις γοῦν τὸν Μιθριδάτην ἀποδιηνεῖν σκαρφευθέν-
τα. Τὸ δὲ σκαρφευθῆναι τοιοῦτον ἐστί· αἰάφρες δύο
πεποιηρένας ἐφαρμόζειν ἄλλήλας λαβόντες, εἰς τὴν
ἐτέραν κατακλίνουσι τὸν κολαζόμενον ἕπτιον· εἴτα
τὴν ἐτέραν ἐπάγοντες καὶ συναρμόζοντες, ὃστε τὴν
κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας ἔξα μὲν τοὺς πόδας ἀπολαμ-

βάνισθαι, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα πᾶν ἀποκερύφθαι,
διδόντες ἑσθίειν τῷ ἀνθρώπῳ, πάντα μὴ θάλῃ, προσ-
βιστέονται, πεπονθέντες τὰ δημιουρὰ· φρουρεῖται δὲ,
πιεῖται μέλι καὶ γάλα αγγειοφραγμένον ὅχζευσιν εἰς
τὸ στόμα, καὶ πατάται τὸν προσώπουν απαγόρευσιν.
Εἶτα πρός τὴν ἡλιον ἀπὸ σφράγευσιν ἐκπειτεῖ τὰ δη-
μιουρὰ, παῖς μυστῶν προσκαθημένων πλήθος πᾶν ἀπο-
κρύπτεται τὸ πρόσωπον. Ἐγερός δὲ ποιοῦστος, δου-
πονεῖσθαι ἀργυραῖόν εἰστιν ἑσθίονται ἀνθρώπους καὶ
πίκανταις, εὖλοι καὶ σκάληχος ὑπὸ φθορῆς καὶ ση-
πεθνοῦσι ἐπὶ τοῦ περιτιθέματος ἀναζέουσιν, ὑφ' ᾧ
ἀπολίσκεται τὸ σῶμα διαδυομένων εἰς τὰ ἔνεδρα. Ὅταν
γάρ τιδη φωνερῶς ἢ τεθηκάς φάνηται πρωτότοτος, ἀφαιρε-
θεῖται τῆς ἀπάντης σκάψη, δρῦσις τὴν μὲν σάρκα καὶ
τεθημένην, περὶ δὲ τὰ σπλάγχνα τοιούτων θυρέουν
ἔργος ἐσθίονται καὶ προσπεφυκταν. Οὕτως δὲ
Μιθριδάτης ἐπεκαταδειπνά ἡμέρας φεύγομέν τος μέλις,
ἀπέθανε.

XVII. Λεπτὸς δὲ ἦν τῇ Παρθενοῦστιδι σπηλός, δε-
τὴν καφετίην ἀποτεράν τοις τὴν χιτῶνα τοῦ Κύρου
ἐπιπαρθένος, βασιλέως εὐρυπόδος. Ως οὖν αὐτέδες εὐ-
δεμίαιν καθ' ἕαντον λαβήσῃ παριδίδειν, τοιούτον σπη-
λαύνεις τρόπον ἡ Παρθενοῦσις συνέθησε. Ήγε τοι τὸ
ἄλλαι θυμόδεσπορος γυνὴ καὶ δειρή πυρεθεντι· διὸ καὶ
βιαστῆς πρὸ τοῦ πολέμου πολλάκις συναπέθεντο· μετά
δὲ τῶν πόλεμων ὑπελανθάνεται πρός αὐτὸν, εὖν δρύγος
τῶν πριλογραφοσθέντας, ἀλλὰ καὶ συνφεύγει, καὶ τῶν
ἔργωνταις επιστέγα, συμπράττουσα καὶ παρούσα,

παρά δὲ τούς μαρτυρούσκους αὐτῷ τῇ Στατιέρᾳ μεταβόσιον
χρήσθαι καὶ συνεῖναι, μισθεῖσά τε μάλισται πάντων
ἀπόδημος, καὶ μάγιστρος αὐτῷ βανδομένη φίλοπαθαι.
Δεδουῦσιν δὴ ποτε τὸν Ἀριστοφέλευν ὀρμημένον ἀλλίεν,
οχαλῆς οὖσης, προσύκαλπτο τεφέ χιλίων δικριτῶν
αυξεῖνσαι· καὶ κυβελίοντα περιτάσσει γυνῆσαι, καὶ τὸ
χρυσίον ἀπέδωκε. Προσποντιμένη δὲ ἀνακεφαλαῖς καὶ
φιλονεικεῖν, ἐκάθιεναι εἰνθιεῖς ἐξ ἀρχῆς περὶ εἰπούχου
δικαιιοβιώσαι· κακιῶνος ὑπήκοον. Ποιησάμενοι δὲ
σημαθήσας, πόντα μὲν ἔκατερον ὑπεξελίσθαι τοὺς πι-
στοτάτους, ἐκ δὲ τῶν δοιπάνη, ὅν ἂν ὁ τελῶν θάρ-
την, δοῦγας τὸν ἡταύμενον, ἐπὶ τούτοις ἐκύβεψεν.
Σφρόδρως δὲ γενορέγη πρὸς τῷ πράγματι, καὶ σκου-
δίσασι περὶ τὴν πανδιάν, εὖ δὲ πος αὐτῇ καὶ τῶν
πέθεν πεισθεῖν, παλήσασα λαμβάνει τὸν Μασαβέ-
την· οὐ γὰρ ἦν ἄν τοῖς ὑπεξηρημένοις. Καὶ πρὸ^τ
τοῦ ὑποψίᾳ βασιλέα γενόσθαι τοῦ πράγματος, ἀγγε-
λίσασα τοῖς ἐπὶ τῶν τιμωριῶν, προσέταξεν ἐκδῆρι
ζῶσται, καὶ τὸ μὲν σῶμα πλάγιον διεῖ τριῶν πειρῶν
ἀποπῆζει, τὸ δὲ δέομα χωρὶς διαπατεκαλέγονται. Γε-
νομένων δὲ τούτων, καὶ βασιλέως χαλεπῶς φέροτος,
καὶ παροξυνομένων πρὸς αὐτήν, εἰρηνευομένη μετά
γέλωτος, „Πέ. ἥδύς,“ ἔφορην, „εἰ καὶ μακάριος, τὸ
χαλεπώντας διὰ γέροντας πονηρὸν εὔτείχον, τὸν δὲ
χιλίους ἐκευθευθῶντα δαρεικοὺς φίλοτος καὶ στάργην.“
Βανιλεὺς μὲν οὖν ἐφ' οἷς ἐξητατόθη μεταμελέματος,
ἡσυχίαν ἤγειν· ἢ δὲ Στάτιεραι καὶ πρὸς τάλλα φα-
νερῶς ἥρεστιούτο, καὶ τούτοις ἐνυπέρσπειτο, ὃς ἀγ-

δόμις καὶ ἐνοδήχοτε σποράδες βασιλέων δικαιόρων· ὅρμη
καὶ ἀπρόσθιας ἀπολίτευσθης αὐτῆς·

— ΚΛΕΩΠΟΥΣ. Εἶπε δὲ Κλέωρχον καὶ τοῦς ἄλλους στρατούς
τηγεός· Τισαρέρηντος ἐξηπάτησε· καὶ παρεσπεύθησεν
δομῶν γενομένων, καὶ σύλλεψίν πλέκεμεν ἐπαπέλλοντο
δεδεμένους· θεῖος δημιούργος αὐτούν τὸν Κλέωρχον φέρει
Κτησίας· διώκεις πλευράς εὐπορήσεις· Προχθετικόν δὲ οὐκ
τημελήσειτο τὴν πεφαίδην ἡσθῆτας το τῆ χρεῖα, οὐδὲ
τὸν δαστέβλονταντον θῶνται· σύμβολον φίλας πρόσ-
τας τὸν Αἰανταῖον φέρει· συγχετεῖς καὶ οὐκέποντες· τίνος
δε γένεσθητεν τῇ θρησκείᾳ, Καρνάτεβας βροχοποιῶνται·
Τοῦ δὲ πατριόθεντος τοῖτα τῷ Κλέωρχῳ τούς συνδιάρετον
τούς· φίλατετεῖς ἀργειότεσθε· μηδὲ κατακλίνετε·
στούγετε τῷ Κλέωρχῳ διδάντας ἀπ' αὐτῶν· Πάσονται δὲ
καὶ τούτοις φροντίδες διαπροσδίδετος, ἀλλὰ δὲ ἵερα τοῖς θρη-
σκείαις διδοσθεῖς· καὶ ταῦτα μὲν ὑπόστρησαν τοῖς
παραποτεῖν χρήστηι καὶ γνώμῃ τῆς Παρθενίδος· Ήρώ-
τορεύοντες δέ τοι· ἡμέραν τὸν Κλέωρχὸν κατήνετε ἐπει-
τοῖς οὐδέποτε· Καρνατεύετε αὐτότοις καὶ διδόσκετε, οὐδὲ
χρῆτε μάρτυραν τὸ χρέας· μηδελθετε μαχαίριαν· μηδενι
ζεύρεσθε· μηδὲ πλήψετε, καὶ μηδὲ περιστρέψετε τῆ βασιλείην
ἀμφοτέρους τὸ τέλος αὐτοῦ γενομένον· μηδὲ τὸν δὲ φροθεῖ-
μένον μηδὲ θελήσουτε· Βασιλέα δὲ τῇ μὲν μητρὶ τεραστίῳ
τρέμετε· μηδὲ πτέλει τὸν Κλέωρχόν· δράσογηντεί καὶ
τελεόντος πτέλει τὸν θεόν· δὲν θεῖς οὐτοῦ τῆς Στατηκάρη-
τοκτεττούς πτέλεις πλέοντας· πλέοντας· Ηρώντος· Εἴ δε τούτους
τὴν οἰκοδόσιαν· ἐπιβοτασσούσι τῇ Στατηκάρη· πλέο-

φαντάσιοθεούς τὴν φρεμακοῖς πατέει· εὐά
εινότα λέγουν, ἀλλὰ πόλλην ἀλογίαν ἔχουσα τῆς αἰ-
σθήσεως· εἰδεισθὲν ἔργαν οὐτως ἔδοσις· καὶ παραπαθό-
τουσιν ὡς Παρυράτεις, διὰ Κλεόφορου ἀνθεῖται τολμή-
σσατειν γηγαιόν μαστίλων· γυναικαί, καὶ τόρνητοι-
θεντὸν ἐπί, φαντασίᾳ τραφομένων. Άλλα ταῦτα, μὲ
οὐκ ὄδηλον ὡς ἐπιτραγῳδίαι τῇ Κλεόφορου μητήρ.
Καὶ γέρες ἀναιρεσθέντων φρεσὶ τῶν στριψυγῶν τοὺς
μὲν ἄλλους, ἵππον κυνῆν οπαράσταθμας, καὶ ἀργέων;
τῷ δὲ Κλεόφορου περὶ Θύελλαν ἀγήμαν, γῆς θάνα-
τοβλέψην φέρονταν, ἐπιχώσακ καὶ ἐπιτρύψας τὸ αἷμα·
φανίκαν δέ τριτον διασπαρέντων, ὀλίχρη πρότερη θα-
ραστόν, πλεος ἀντροφύντι· καὶ κατασκιάσας τὸν τόπον·
θέτε· καὶ βασιλεῖ αφόδρα μεταπλέσι, ὡς ἄνδρα
Φεοῖς φίλον, ἀκροητότι τὸν Κλέοφορον.

XIX. Ἡ δὲ οὖν Παρυράτης, μίσους ταπεῖδες τὴν
Στάτημαν ἐξ ὥρχῃς ὑποκιμάντου καὶ ἔμποτε πίστιν
δρῦνται τὴν μάκρην εἰδήσαμεν πεδονεύσαντα βασιλέαν
καὶ τιμῶντος οὖσαν; τῷ δὲ ἔκεινης ἀρρεταῖς καὶ πλοκε-
βίθαισιν καὶ ἰσχυρόταν· ἐπειθαύλιασσην ἕπετο τῶν μεγί-
στων, ὡς φέτο, παραβιαλλομέτη. Θεραπευτανταί τέ
πιστήν· καὶ διταράντην παρ' αὐτῇ μέγιστον, ὅνομα
Πύχην· ἦρ δὲ μὲν Δρίνην ὑπονοργῆσαν τὴν φρεμακείᾳ
φρεσι, συγγενάνται δὲ μόνον ἀπονοταν δὲ Κτησίας. Τὸν
δέ δρεπτα τὸ φρεμακον οὔτες μὴ δικράνειε Βελτιζόραν,
φ δὲ Δελνον Μελάνταν. Ἐπι δὲ, τῆς φρεμακείᾳ ὑπο-
γίας καὶ διαφορᾶς μέρεμένται πάλιν· εἰς τὸ αὐτὸ-
φοιτάγη καὶ αυτοδειπνεῖν ἀλλήλους, δημητρι

καὶ φυλάττεσθαι, τοῖς αὐτοῖς οἰκτοῖς καὶ ἀπὸ τῶν
μὴν τὸ χρῆστον. Γίνεται θὲ μαράν στὸ Νέρσας ὁρ-
τίθιον; ἢ περιττάριπτος οὐδέποτε, ἀλλ' ὅλως
διατήκειν πειρατὴς τὸ ἔντες· ἢ καὶ τορπίζειν ἀνθ-
ρακὸν καὶ δρόμον τρέφεσθαι τὸ ξύλον· ὀπομένεται δὲ
ἡνυνάκης. Τέλος φησίν δὲ Στηρίκης μαρρῷ μάχαιρίδι
τοχήριαράνγῃ τῷ φαρμάκῳ κατὰ θάτερος τῆς Παρθενόνος
τοις διαιροῦσσαις, ἐκμάζει τῷ ἑπέρῳ μάραι τὸ φάρμακον
καν καὶ τὸ μὲν ἄρχοντον καὶ τὸ θερόδον· ἃς τὸ στόρων
βαλεῖνται πάντη ἵσθλειν, δούνας δὲ τῇ Στατείᾳ
τὸ περιφραγμόνα· δὲ δέ οἰκουν, οὐ τὴν Παρθενόνα,
τὰλλον τὸν Μέλασταν τάμανται τῷ μάχαιρίδι ταῖς φαρ-
μακοῦσιν τὸν πρεσβ. τοθίνας κατὰ τὴν Σιάτισταν
Ἀποθνήσκουν γοῦν ἡ γυνὴ μετὰ πόσιν μηγάλων
καὶ σπαραγμῶν, αὐτὴ τε συγχυθάναι τοῦ ιπποῦ,
καὶ βασιλέων παρέσχεν ὑποφίλαν κατὰ τὴν μητρόδε, εἰ-
δίκας τοις Θηριῶδες αὐτῆς καὶ δυσμελίατον.. "Οὐδὲν
νέθηντο τοι τὸ ξήτησιν δρυῆς, τοὺς μὲν ὑπηρέτας
καὶ προτελεούμονος τῆς μητρός συνάλεψε· καὶ κατέ-
στρέψθησεν· τὴν δὲ Γίγιν ἡ Παρνασσίς πολὺν ψρότον
εἶχεν ὕπνος μεδίαν αὐτῆς, καὶ, βασιλέως ἔξιατοντος,
τὸν ἄλιπτον· ἀλλ' ὑστερον αὐτῆς θεηθείσης οἰς τὸν
οἴκον προέθηεν τυκτός, αἰσθάνεσθαις καὶ δόχον ὑφείς
συνήργων, καὶ κατέγυρον θάνατον. Ἀποθνήσκουν
δὲ τὸ φαρμάκον τὸν Πέρσαν, κατὰ τόμον οὖσας· λί-
θος· δεῖται τολμεῖντες· ἐφ' οὐ τῷ περιπλήκτῳ καταθέτεσθαις
πάνταν, ἐπεφράξθει παίρνοντες καὶ πιέζοντειν, ὥχθις τοῦ
συνθλασσοντος τούτου πράσινον καὶ τῷ περιπλήκτῳ· Η αὐτῷ

λέγεις οὐτος ἀπίθετος. Τούν δὲ Παρεστάτης ὁ Ἀρτο-
βίδης τὸ λαόν μὲν αὐτὸν αῦτον, εἶτα παντὸν, αὖτε ἐποίη-
σαν, εἰς τὸ Βαρθύλωμα βουλευμάντην ἀποτελεῖν, αἵτιναν,
ὅτις ἐποίησε περίσσουν, αὐτὸς οὖν ὁ φιλοθεός Βαρθύλω-
μας. Ταῦτα οὖν παρέτην οὐκέτινεν φύγειν εἶχεν.

XX. Εποιεὶ δὲ τοὺς Κύροφ τυκνανθάστας "Ελλη-
νας ἀπειδέσσας λαζίαιν ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἄγετον, ἡ
πολέμου παρεγενέσθαι, καὶ τὴν βασιλείαν πατεσχεῖν,
αὐτὸν δὲ πέμψειν, ἀλλὰ Κύρον, τὸν ἡγεμόνα, καὶ τοὺς
αὐτῶν στρατηγοὺς ἀποβαλλεῖντες ἐξ αὐτῶν μονοπονεῖ
αὖτε βασιλείαν τεσσάρων, ἀξελέγεσσας καὶ ἀπορή-
των τὰ Μαραντονά πατέρων ταῖς βασιλέως πρεδύραται χρυσὸς
καὶ πολὺ καὶ τρυφῆς τοῖς γυναικαῖς, ταῦθ' ἄλλα
τέρφου καὶ πλευροτείαν· πάσι μὲν ἡ Ελλαῖς ἔκπτυψ-
θησι καὶ πατερρρυγησε τῶν βαρβάρων· Λακαδημο-
τίοις δὲ καὶ θειρών· φαίνεται, μὴ τῶν γε δουλείας ἔξ-
ασθαι τούς τὴν "Ασίαν πατοικοῦντες Ελληνας, μηδὲ
παῦσαι προπηλακιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν. Πρόστιμον
δὲ μαῖ Θίμβρωνος, εἴτα διὰ Λερκυλίδου πολεμοῦ-
τες, αὐτὸν δὲ πράττοντες ἀξέσθουν, Ἀγητιλάδη, τῷ
βασιλεῖ, τὸν πόλεμον ἐπέτρεψαν. Ο δὲ πλευραθές
ταυταῖς τοῖς "Ασίαν αὐθὺς ἦν ἐντρυγόδες, καὶ δέδητον εἶναι
μεγάλην· καὶ Τισαφέρογην παραποτέμνετος ὑπέρρως
καὶ τὰς πόλεις πέφεσσην. Τούτου δὲ γενομένων, ουρ-
φρορήσας διάρθρον διέβαλλες, ἐπει τρόπου αὐτοῖς ἐστὲ πο-
λεμητέον, ἐπειρψεν Χρροκράτην, τὸν θεόδιον, εἰς τὴν
Ελλάδα, χρυσὸν πολὺ πομπέσσαται, διδάσκει, καὶ δια-
φθείρει τοὺς πλεῖστους ἐν τοῖς πόλεσι. διτημέρους

πελέσυας, καὶ πόλεμον Ἐλληνῶν κατάγει ἐπὶ τὴν Ασσύριαν. Τοῦ δὲ Ἐρμοκράτους ταῦτα πράττουσας, καὶ τὸν μερίσματον αὐτῶν συνισταμέναν, παῖς Εὐδοκίας διακριθείσης, μετεπέμποντο τὸν Ἀγρούλαον ἐκ τῆς Ἰστας οἱ ἀρχοντος. "Οἰς δὴ καὶ φρεστιν αὐτεῖν ἀπίστωτα πρὸς τοὺς φίλους εἰπεῖν, ὃς τριαμυρίοις τοξόταις ἐβελαύνετο τῆς Ἀστας ὑπὸ βασιλέως· τὸ γάρ Παρτικὸν τόμεμα τοξότην ἐπέσπριν εἶχεν.

XXI. Εὐθύτας δὲ καὶ τῆς Θαλάσσης Δακτελλι-
μασίους Κέντρου, τῷ Μεδηραλῷ, μίτρᾳ. Φαρναζάζου
απραπερῆ χρησάμενος. Οὐ γάρ Κέντρον διέτρεψε μίτρ
ἐν Κέπρῳ, μίτρα τὴν ἐν Λιγός ποταμοῖς πανυποχίαιν,
οὐ τὴν ἀσφύλλιαν ἀγνεᾶν, ἀλλὰ τὴν τῶν προγράπ-
των ματαρβολήν, δοκιμὴ ἐν πελάγει ἴσθειψὲ, πέριμβ-
των. Όρμον δὲ καὶ ταῦτα ἀκυτοῦ λογισμοὺς δυνάμεται,
καὶ τὴν βασιλέως δύταρον μέντρος Ἐμπροσος θεομό-
ντης, ἔπειρην ἀποστολήν βασιλεῖ περὶ ὅλην δυνατότητα.
Καὶ ταῦτην ἀκάλεσσι τὸν καρκοτικὸν μέλασται μίτρ
ἀποδεῖναι διὰ Σήρινος, τοῦ Κρητός, ἡ Πολυερ-
ετοι, τοῦ Λετεδαίου· τοθινοῦ δὲ δὲ μὲν Σήρινον δρ-
κυπτεῖς, δὲ δὲ Πολιάριτος ἀπέρδε· ἀλλ' δὲ οὗτοι μὴ
παρέσσονται, διὰ Κτηνίου, τοῦ ιατροῦ. Αἴγεται δὲ δὲ
Κτηνίας τὴν ἀποστολήν λαβόντες παρεγγράψαν τοὺς
ὅπερ τοῦ Κόσκονος ὀπεσταλμένοντες, δημος καὶ Κτηνίου
ἀποστολὴν πρὸς αὐτῶν, ὃς ἀρβάτιμος ὄνται ταῖς ἐπὶ^{τούτην} Θεούσαν προβλέσοις. Οὐ δέ Κτηνίας αὐτὸν ὁργή
τοῦ βασιλέως φρεστοῦτον τὴν λειτουργίαν αὐτῷ

ταῦτη. Ἐλλήνες πρεσβύτεροι Κείδον πομακίριδες διὰ Φαρναβάζου ταῖς Κόρωνος, ὥραιέσσα τῷρις κατέστη θάλασσαν ὀργὴν λαοθάμαρκον, ἐπάστρεψε πᾶσαν δροῦ τὴν Ἑλλάδαν πρὸς αὐτὸν, ὅπου καὶ τὴν περιβόλητον εἰρήνην βραχίσσους τοῖς "καλλησι", τὴν ἐπ' Ἀγαλαΐδον προσκυρετομάνην. Οὐ δέ Ἀγαλαΐδα; Σπαρτιάτης ἦν, Λέοντος υἱός, καὶ σπουδάσας βασιλεῖ, διεπράξατο τὰς ἐν Ασίᾳ πόλεις Ἑλληνίδας ἀπόδοσις καὶ νήσους, δασι προσκυροῦσιν Ἀσίαν, παρεῖναι λαοθάμαρκον. εὐτῷ κατέησθαι φόρεσεν ἄποκλεῖς, εἰρήνης γενομένης τοῖς "Ἑλλήσι". Ιερὸν δὲ τὴν τῆς Ἑλλάδος ὕβριν καὶ πρόδοσίαν εἰρήνην καλεῖν, τῷ πόλεμος αὐδεῖς ἀκλεότερον ἡγεγενέστερος τοῖς πρετηρεῖσι.

XXII. Μιδέ παὶ τοὺς ἄλλους Σπαρτιάτες ἐπιβίλυττόμνος δέ ἀρτοβάρδης, παὶ ὑαμίζων, ἢς φροντίσαντο, ἀνθρώποις ἀπέδυτον ἀπαλεστάνους· εἶται, τὸν Ἀγαλαΐδαν ὑπερηγάπτησεν εἰς Πίρεας ἀναβάσατο. Καὶ ποτε λαβὼν ἔνα τὸν ἀρθιτόνῳ σπαράντο, καὶ βάρφας εἰς μύρον τὸ πάλιντολέστατον, ἀπὸ δείπνου ἀπιμψε τῷ Ἀγαλαΐδᾳ· παὶ πάντες ἐθαύμισαν τὴν φιλοφροσύνην. Ήν δέ, ὡς ἔστιν, ὁὗτος ἀπιτήδειος ἐντρυφηθῆναι καὶ τοιοῦτον λαβεῖν στάρατον, ἐξεργασίμενος ἐν Πίρεας τὸν Λαονίδαν καὶ τὸν Λακάληντρατίδαν. Οὐ μὲν γάρ Ἀγαλαΐδας, ὡς ἔστι, πρὸς τὸν αἴποτε· "Φεῦ τῇ; Ἑλλάδος, διον μηδέποτεν ἥμεν οἱ λακωνεῖς·" „Οὐ, μᾶλλον,“ εἶπαν, „οἱ Λακῆδαι λακωνίζουσι.“ Τοῦ δὲ φύμασθαις ἡ παρηγότης τὴν τοῦ

πρόσημος αἰσχύνης οὐκ ἀφίλετο; ἄλλα τὴν μὲν ἡγε-
ρούσιν ἀποθίασι, ἣν Διέκτης πήγωντάριον κα-
κῶν ἐξεῖ δέξα τῷ Καρδιᾳ προσαντάλετο ταῖς δρο-
λογίαις ἔντεινε. Ἐγρι μὲν δῶν ὑπέρφυτον ἢ Καρδι-
α, ἔπειτα δὲ τὸν καὶ φίλον, ὁλόκληρον διατοῦ
Ἀντακιεῖδαν· ἐπεὶ δὲ ἡ θρησκεία ἐν Διέκτοις, πα-
τεῖσιν πρόστασις, ἀδέοντο μὲν χρηματίσαι, καὶ τὸν
Ἀγηθέαρ τὸς Αἴγυπτου ἐξέπεμψαν· ἐδὲ ἀπαλ-
τίδης ἀσύρη, πρὸς τὸν Αἴγυπτον δὲ παραπολῆς
ἐπαρπάσιν τὰς Διακομειρανίδας. Οὐδὲ οὕτως ἀδρε-
ληπτος καὶ παρεῖδε καὶ ἀπιέρθησεν πάσῃ, ἀλλα μετα-
θίσας, καὶ χλευαζόμενον μπό ταῖς ἀριθμοῖς, προβού-
γενόθε τοι τοὺς ἀφόρους, ἀποκαρπεῖσθαι· ἀνέβη
δὲ πρὸς τὸν βασιλίαν καὶ Ἰουρηνίας, ἐδιηρεῖτο, καὶ
Παλαιούδας, ἥδη τὴν ἐν Διέκτοις μάχην γενικητά.
Ἄλλος μὲν οὐδὲν αἰσχρόν ἐποίειτο· Ἰουρηνίας
δέ, προσκυνῆσαι πελευόμενος, ἀλέβαλε πρὸς αἶγαν
γυρεῖς τὸν δικτεύλιον, ἀλλα μύμες ἀπέλαστο, καὶ
ποιησόμενος δέδοιτο· προσκυνήσας. Πάροιδερος δέ, περ
Διέκτην, διεῖ Εὐλογόριλοτον γραμματέων, εἰς τὸν
τραπτικόν προμητεῖδεν ἀπέρρητον, ἡσθαίς, μυρίσας τὸ
διαρεικούς ἔθοντα, καὶ γάλακτος βασίον δεομένῳ δέ
αποθένται σύγδειγματα βοῦς ἀμέλγεσθαι παρηκόλοι-
θεούσι· ἔτος δὲ μάτηη καὶ σφρώγατα τοις τούς σφρωτ-
τῶντας ἀπέμψει, ὡς οὐ μεμαθηκέντος· Ελλήνις τὸν
παραπολῆν, καὶ φρεμέτοντας κομιζόντας αἰτόν ἄχρι
Ταλαιπωροῦ προλαβάνοις ἀρνεῖται· Παρέβητε δέ δεύτερον
ἀπέρρητον λογογράφειάν τοις, καὶ τὸν ἀδιλοφάν τρύ-

βασιλέως, "Οὐεῖνην, οὐαὶ Τυραγόδαι," φάίται, φρήματος τούτης εἶτε πρωτεύουσα οὐ γάρ επόμενος οὐτίσσιος ακοσμημένη παράγεται. "Τρύπα δ' ην ἀνθρώπους εἰς προδοσίαν μᾶλλον, ηγάρετος ὑπάρχειν. Τυραγόδαι μὲν οὖν διὸ εἶτε διαρρέωνταν· Λαθραῖς οὐδέποτε κατέγνωσαν.

ΧΧΙΠ. "Ο δέ" Αριστέρβης ἐν ἡπτὶ πάντων, ἣν
βάτην, τοὺς "Εἵλομες ηὔφρατος, Τισιφρέρην, τὸν
Ἄρδιστον πάτοις οὐτε δυσμενέστατον, ἀποκτιόντες.
Απόκτιτο δέ, ταῦς Διαβολοῖς αὐτοῦ τῆς Παρνασσί-
δος εὐεπιθεράντες. Οὐ γάρ ἀνέμοισιν τῇδε ὅργῳ
πολὺν χρόνον δι βασιλέαν, ἀλλὰ διηρέλαγη εὗρημα,
τοῦ μεταπάμυκτο, νοῦν μὲν δρῦν ἔργονταν πολὺ πρό-
τηνα βασιλείας ἄξιον, καὶ τοις δὲ μηδέμιας ἐργασίαν
οὔσης ἦτι, διὸ ηγέρθησαν συνθυτες ἀλλήλοις, ἢ
λιπήσουσιν. Ἐν δὲ τούτοις πάνται πρὸς γέραινόποιηρ-
γούσα βασιλεῖ, καὶ τῷ πρώτῳ μάρτι, ἀντίστησαν
δυσκολεῖσθαι, ἵχοντα τὸ δύνασθαι τοιοῦτον· εἰπό-
νται σύγχρονοι φίλασταν, ἥμετον τῇδε ἕτερον τῶν, θυ-
γατέρων, "Αἰδονης, ἔργοντος ἔργοντα δικέντη, ἀπαρ-
τεμένου δὲ δεῖ τούτην οὐχ ἡκινεῖ, καὶ ποδέμιοντες
τὸ πάθος, ὃς φασιν ἔνιος, πάτοις γεγενημένης ἥδη
πρὸς τὴν παρθένον δημιοῖς αὐτοῖς λαθραῖς. Μηδέ
οὖν ὑπάπτεινον ή Παρνασσίτες, τῷν παιδαῖς μᾶλλον,
ἢ πρόστερον, ησπάζετο· καὶ πρὸς τὸν Αριστέρβητο
ἀπήνει τότε μᾶλλος αὐτῆς καὶ τὸ ηθός, ὃς βασιλεύ-
κης καὶ μέγαλοπρωτεύς. Πῖλος γεννήσας τὴν πό-
ρην Ἑπιζειν, καὶ γυνοῖσιν ἀποδεῖται γυναικαῖς γυνίσιν

έποικον πόλεας της Ελλάς και ἡρόες· Πέρπται δὲ
πόδες· οὐτὸν μετὸ τοῦ θεοῦ και δικαιούμενούχρων
και αἰνίδιον ἀποδειλεγμένος. "Εποιη μόνος λόγου-
σιν, οὐδὲ δοὺς και Ἡρακλεῖδης, δ. Κυριός, οὐδὲν
μόνος τῶν Θυγατέρων, ἀλλα και δευτέρων, "Διη-
τρών, γῆμαι τὸν Ἀριοβάθεην, περὶ ης ὅλης ὑστε-
ρος ἀπογεγόλοθμεν. Τὴν δ' "Αισσαν οὗτως πύ-
κην δ πατέρος συντελοῦσαν, δειτ', ἀλφεν κατα-
μηθώτος αὐτῆς τὸ φύμα, δισχεράναι μὲν ἵπτιοι εσθ-
τορ μηδὲ διεισύνη· αὐχάμενος δὲ πορὰ αὐτῆς τῇ "Πρε,
προσκυνήσαι μάνην θεῶν ἐκείνην, - ταῖς χερσὶ τῆς γῆς
ἀφέρετος· διηρέει τε τῇ Θεῷ κοδανία πέμψας τοὺς
επιφέπτας και φίδους, αὐτοῦ κατεύσαντος, ὥστε τῷ
μεταξὺ τοῦ ιεροῦ και τῶν βασιλέων ἐκπειθεῖσα στά-
διοι χρυσοῦ και ἀργύρου και πορφύρας και διπλω-
ματοισι μηδένα.

Ι. Χ. Κατέν. Ηδεμονος δέ πρὸς μὲν Λίγυπτίους διε
παιρεβίζειν και Ἰριαράτους ἐξανεγκόντων απέτιχε,
σταυροπάγτων ἐκπέμπει· ἐπὶ δὲ Καδονίους αὐτὸς
διερράγειν τριάκοντα μυριάσι πεζῶν και μυριόις
ἱππασιοῖς· Ἐμβολάν δ' εἰς χώραν τραχύτητι χαλε-
πήν και δρυγλέση, και τῶν ἀπὸ σκόφου και καρπῶν
ἄγονον, ἀπέτιεις δὲ και μήλοις και τοιούτοις ἄλλοις
ἄκροφοις τρίποντας ἀνθρώπους πολεμούος και
Θυρωοπεῖς, θεαθε μηγάλους ἀπορίαις και κινδύνοις
περιπτωσιν· Οὐδέν γάρ εἰδέμενον ἢν Λαμβάνειον,
οὐδὲ Βηρυτον ἐπεισόγειοθαι. Τὴν δ' ὑποζύγια μάγον
κατέκαπτον, οὕτως ἀνταναγκάλην μέλις δραχμῶν ἔβη-

ποτε αὖτε ἔται. Τὸ δὲ βασιλεὺς δῆμοντος ὑπέλαβε
φθη· καὶ τῶν ἱππικῶν ὅλγος περιῆσαν ἦν; τούς δὲ ἄλ-
λους ἐσθίοντες κατηγόλωσαν. Ἐνταῦθα Τιριβαῖος,
τὴν ἡροποίησιν μὲν ἐν τῷ πρώτῃ δι' ἀνδραγαθίαν τάξιν
γεννημένος, πολλάκις δὲ ἀπορρίψας διὰ κοντράσηται, καὶ
τότε ταπεινὰ πράττειν καὶ περιορώμενος, ἔσωσε βα-
τιλάς καὶ τὸν στρατόν. Ὁντων γάρ δυοῖς ἐν τοῖς
Καδουσίοις βασιλέων, ἕκατόν τοις Ἀρτοξέρξῃ, καὶ φράσας περὶ
λόγου διεκοστοῦ πράττειν, ἐβάθιζεν αὐτὸς πρὸς τὸν ἔστα-
ρον τῶν Καδουσίων, καὶ πρὸς τὸν ἔσταρον κρύψα τὸν
νόδον ἐπερπάτειν. Ἐξηκάται δὲ ἔκατερον ἔκατερος, λί-
γαντ, ὡς ἄττερος ἐπιπρεψεύεται πρὸς τὸν Ἀρτοξέρ-
ξην, φιλίαν μόνῳ πράττειν ἔστησε καὶ συμμαχίαν
αὐτοῖν, εἰς σωφρονεῖ, χρῆναι πρότερον ἐπενγκάπιον
ἔκειναι, αὐτὸν δὲ συμπράξειν ἀπαντά. Τούτους ἐπεί-
νθησαν ἀμφότεροι, καὶ φθονεῖν ἀλλήλους πάρα πολλό-
τες, φέρεν τῷ Τιριβάῖῳ συνέπεμψε πράσιστας, δὲ
τῷ πατέρι τοῦ Τιριβαῖου. Σκατεργήθη δὲ χαρομάντη,
ὑποφίηι πατέρι διαβολαὶ κατέτοι οἱ Τιριβαῖοι τῷ Ἀρτο-
ξέρξῃ προσέπιπτον· αὐτὸς δὲ διέθειμες ἄλλα, ταὶ
μετενθεὶ πιστεύσας τῷ Τιριβάῖῳ, καὶ τοῖς φθονοῦ-
σιν ἐγκαλεῖν παρεῖχεν. Ἐπεὶ δὲ ἦσεν δὲ Τιριβαῖος,
ἥτε δὲ καὶ διάδειπτος, τὸν Καδουσίους ἀγαντες, ἐγέ-
τοντο δὲ σπενδαὶ πρὸς ἀμφοτέρους καὶ εἰφήνη· μέ-
γας ὧν δὲ Τιριβαῖος ἥδη καὶ λαμπρὸς ἀνεγένγνε μετά
τοῦ βασιλίως, ἐπιδειπνυμένου πᾶσαν τὴν δειδέντην καὶ
τὴν μαλακιαν, οὐ τρυφῆς καὶ πολυτελείας, ἀλλαροὶ

πολλοὶ πορίζουσιν, ἔγγειον εἶσαι, ἀλλὰ μαρτυρᾶς
φύσεως καὶ ἀγαθοῦς; καὶ δέξιας πονηροῖς ἐπομένης.
Οὗτος γάρ χριστός, οἵτε καὶ θυς, οἵτε δὲ τῷ μυρίῳ
καὶ φρεγαλίᾳ ταλάντων προσκείμενος αὐτὸν τῷ βασι-
λέως σύμμαχος ἀπειάλυτος ποντίν καὶ το-
λεστικοῖς, ποτεροὶ οἱ τυγχάνοντες· ἀλλὰ τὴν τε φρεγαλίαν
ἀνημένας, καὶ τὴν πάλιτην φέροντας αὐτὸς, ἐβάδιζε
πρῶτος ὁδοὺς αἰρετοῦς καὶ προσάντεις, ἀποδιπλών τὸν
ἴπετον; Μάτι τρύς ἄλλοντα πτεροῦντας καὶ συνεπι-
καυρίζοντας, τῷ ἑπάτῃ προθυμίαν καὶ φώμην
δρῶντας. Καὶ γάρ φιλοποίης καὶ πλειόνων σταδίων,
πατήντας ἡμέρας ἀπόστης πορείαν.

ΧΧV. Επειδὲ δὲ οἱ στάθμοι κατέβη βασιλιάρ,
παραδιάσους ἔργα ταῦτα Θαυμαστοὺς καὶ κεκοσμημένους,
διαπρατῆς ἐν τῷ πέριξ ἀδελφῷ καὶ ψιλῷ χωρίῳ,
χρύσης ὅντος, ἀπέτρεψε τοῖς στρατιώταις ἐκ τοῦ πα-
ραδείσου ἐνίκαςθαι, τὰ δένδρα κόπτοντας, μήτε πεύ-
κτος, μήτε κυτταφέτον φιλομέρους. Ὁ οὐνούγιον δὲ
καὶ φριδρμάτων διὰ τὰς τάλλη καὶ τὰ μεγόθη, λαβὼν,
πόλευσεν αὐτὸς, διπερ ἦν μέγιστον καὶ καλλιστον τῷ
φυτῷν ἔποιμν. Ἐκ δὲ τούτου ἐκλέβοντοι, καὶ πολ-
λοὶ πευρές ποιεῦντες, τύμαρφος ἐνυκτέρευσαν. Οὐ μὴν
ἄλλος πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἀποβαλὼν ἄνδρας, ἵπ-
πους δὲ δροῦς τι πάντας, ἐπανῆλθε. Καὶ δέξιας κα-
ταφροκέπτεται διὰ τὴν ἀτυχίαν καὶ τῷ ἀπότευξι τῆς
στρατεύσις, ἐπὶ ἄποφύλαξ τοὺς πρώτους· καὶ πολ-
λοῖς μὲν ἀφήσει δι' ἀρχῆν, πλούσιος δὲ φρεσούμανος,
Ἐπὶ γάρ διαλέκτος φρονισάτο δέσποιν ἐν ταῖς τυραννίνει

ίλειν· δὲ καὶ πρόσον καὶ μετεπικτονή θερέπολεστης.
Διὸ καὶ τῶν θρησκευτῶν τὰς αὐτούσιαν ταῖς θυσεῦμά-
ρισσα; ψευδεῖη· καὶ δελᾶ· τὰ δὲ γενναῖς; πιστεύον-
ται μάλλον διὸ τὸ θερέπολες εὑρόμενος ταῖς φιλοφρό-
σταις.

XXVI. Ο-δ' Ἀρτοξέρξης, ἡδη πρωθύπατρος ὦν,
ἡρθάνετο τοὺς τίκους ἀγῶνας περὶ τῆς βασιλείας ἐν
τοῖς φίλοις καὶ τοῖς δυνατοῖς ἔχοντας. Οἱ γὰρ γῆρ-
εντρόμονες ἥβενται, ὡς Πλάτων αὐτός, εὐτακτοὶ
τοῖς προσθεῖαις μηροίφ· τὴν ἀρχήν· Ὁ δὲ πολιτε-
ρος, Μίχος, ὁξὺς ἦν ποιίας βλαστος, τέλεος μὲν καὶ τῶν περὶ^{τὸ}
τὸ βασιλεῖον οὖν· δίλγοντος αποδεσμάτως, ἡλικίᾳ δὲ
μαλιστα πατεργάτων θεοῖς τὸν πατέρον ὅντα τῆς Ἀιδο-
σης. Ἐκείνην νάρ̄ εἵδε πάντεστι, ὡς γαμπρούμενην τοι
ομήβασινέσσουσταιν αὐτῷ μετά τῆς τοῦ πατρός τελευ-
τῆν. Ἡ δὲ λόγος, διει καὶ θάντος ἐλάνθατεν αὐτῇ
πληριεῖσαν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἡγεμονίην δ' Ἀρτοξέρξης·
τοῦτο δὲ βουλίμενος ἐπικρούσας τῆς ἐλαΐδος τὸν θύμον,
δηνος μὴ, τὰ αὐτὰ Κάρδης τοιμήσαντος αὐτοῦ, πόλε-
μον καὶ ἀγῶνας αὐθις· καταλόθμοι τῆς βασιλείαν,
ἰστέθησεν τὸν Διογένον βασιλέα, πέμπτον καὶ τέκοστὸν
ἄτος γεγονότα, καὶ τὴν καλουμένην αἰταρινόφθηρ φί-
ροτανέωκε. Νόμου δ' ὅπος ἐν Πάροισι, διαφέντειτον
τὸν ἀναδε χθέντα, καὶ διδόνει τὸν ἀναδεξαντα τὸν
τὸ αἰτηθεῖτο, ἄπτο δὲ διατάσσει, γῆτην διστοποιεῖ δ'
Δαρεῖος· τὸν μάλιστα αποδεσμένοντα θεού Αἴδην,
τότε δὲ βασιλεῖ σπαλλοτευομένην. Ἡ δὲ Φωκαῖς τὸ
γένος ἐπ' Ἰωνίας, ἐλευθέρων γούσαν, καὶ τεθραμ-

μένη πορείας. Καὶ δὲ, Κύρου δειπνοῦτος, τίσσει δὴ
μεθ' ἐπιφράγματος, αἱ μὲν ἄλλαι παρημεθέζομε-
ναι, προστατέζοντος εἰποῦ καὶ ἀποκρέπουν καὶ λιπό-
παρτίσσει, οὐκ ἀρδεῖς ἵνεδίχωτο τὰς φυλοφρόστινας,
ἐκείνηδε παρεῖ τὴν πλειστὴν εἰσιτήνει σπουδῆν, καὶ, Κύ-
ρον παλαιότερον, τούτη ὑποίκουσα· βοιλαράντια δὲ προσ-
άγει τὸν πατεροῦτον· „Οὐμέντας μένοι τούτων,“
εἴπατε, „οὐδὲ ἡμοὶ προσηγόρυζας χεῖρος.“⁴⁴ Ἐδοξεν
οὖν Ἀρμένιος τὰς παρεῖναι εἶναι καὶ ἀγροτος. Ὁ δὲ
Κύρος ἱδίστις ἐγένετο, καὶ εἶπε πρὸς τὸν ὄγκυοντος
τοῦτο γυμνίσσω· „Ἄρτη συντρόφες, διε μοι μητρὶ τούτῳ
τηρεῖσθαι μέρος καὶ ἀδιάφροδον ἔκεις πορέαν;“⁴⁵ Επ-
δέ πολὺν προσέβηγεν ἀρδάμικος αὐτῇ, καὶ μάλιστα
πιστοῖς ἐπερέψεις, καὶ αὐτὴν προσηγόρευεν. Καίτοι
δὲ, Κύρου πιστοῖσιν τῇ μάχῃ, καὶ διηρέαζομένον
τοῦ σφράγαπτόδουν.

Δεκατέτην δὲ θυρεός αἰτήσας, ἤτινας τὸν
πατέρα· φέντερλα γάρ ταῦθα βαρβαρικῷ δειπνῷ περὶ τὸν
ἀπόδημοτον, ἅτοι φὴ μόνον τὸν προσελθάντην καὶ θε-
γόναν παλλακῆς βασιλέως, ἄλλα καὶ τὸν δὲ παρεῖρ-
προσελθάντον καὶ διεξαλευκτα ταῖς ὄμοισσι, ἐπὶ αἷς
κομίζομεν· Φανάτηρ πολλάκισθαί. Καίτοι τὴν μέρ-
αποστολὴν ἔργοι τοιητάμενος γυναικα παρέτει-
νέμενος· ἀλλήλοισι δὲ καὶ τριανταύλαις παρετρέφεντο
πάλληλαις διαφέροντας παλλακέδαις. Οὐ μήτε ἄλλατον
αἴτη μετέστησεν ἀκαλέπτη, ἀλλαθέσθαις ἀρητον τίνειτο, καὶ λογο-
βάσιον ἀπέσπαντος βουλευτήν τον, ἀποστολὴν δὲ μήτε βιώσε-
ι θεῖται· Ματαναγγερούσης δὲ τῆς ἀστυνομίας, καὶ παρ-

ἀπίδιος τῷ διαστάσεως ὀλομόνηρού τὸν Δαρῦν; Μηδικὸν
μὲν ἦπι ἀπόγονος αὐτοῦ τοῦ βρου, δοὺς δέ, ὀλόγονον ὄντος
φορον ἀφείδετο. Τῆς γὰρ ἀρτέριδος τῆς ἐν Ἐκριτά-
νοις, ἣν ἀφέτιν καλοῦσσεν, ἵσσοις ἀπόδειξεν αὐτὴν,
ὅπους ἀγνή δεσμήγη τὸν ἀπίλοιπον βίον: σύδρενος, οὐ
χαλεπὴν, ἀλλὰ μετρίαν τινὰ καὶ παθιαῖ μεμηγμένην
τινύνην λίγη φισθαις δίκην παρέτι τοῦ παιδός. Οὐ δέ
ἡνεγκεν οὐδὲ μετρίως, εἰτ' ἔρωτες τῆς Δασκαλίας παρ-
παθῆς γεγονός, εἰς τὸν ὑβρίσθας καὶ περιευθεῖται νο-
μίσματα ὑπὲτοῦ πατρός. Κανθάριον δέ αὐτὸν οὕτως
ἔργον τιφλίας, τίσα μᾶλλον ἐξεράχητεν, ἐν τοῖς
ἐπείνον ευτιδεῖς τὰ καὶ τὰ αἴτιάν. Ήν δέ τοιαῦτα
Πλειάδων δύσπονη βασιλεῖ θυγάτερα, ὀφειλόγοτος θεοφ-
νατισμῷ μὲν Ἀπόφιλον δώσειν γυναικα, 'Ροδογεώπη
δ', Όροπέη, Τιφλίαν δέ 'Αργοστριν. Καὶ τοῖς μάτι
λοις ἔδωκε, Τιφλίαν δέ ἐψεύσατο, γήμας αὐτὸς
τῆν 'Αργοστριν. Αὐτὴν δέ τῷ Τιφλίᾳ τὴν
πατέραν τοῦ Τιφλίας ἔυχεν, οὐδὲ ἀλλας στάσιμος
διν τὸ θήθος; ἀλλὰ μετάμαλος καὶ παράφερος. Διὸ
καὶ νῦν μὲν εὐημερῶν δύμοια τοῖς περιστοις, νῦν δέ
προσκρούειν καὶ σποραπιζόμενος, οὐδὲ μίαν ἔρερην ἀρ-
μελῶς μεταβολήν· ἀλλακτι ταπιόμενος, ἣν ἀπαρχῆς
ὑπὲτο χαυνόστητος, καὶ τὸ καλονόμενον, οὐδὲ παπεινόν,
οὐδὲ ἡσυχαῖον, ἀλλὰ τραχὺ καὶ ἀρέφωνταί τίχει.

XXVIII. Πέμφετον ἐπὶ τοῦτο τῷ πατερίσκῳ
προσκύνεινος ἁ Τιφλίας μείς, παρ. δέργων, οὐδὲν

σὸν ἑτησιγ τὴν πίταρος ἐστῶσαι περὶ τῇ καφαλῇ τοὺς ὑπό^τ. αὐτὸν, μηδὲ ζητοῦντος ὁρθοῦνσθαι αὐτοῖς τὰ πράγματα· κακῶνον ἀβέλτερον φρονεῖν, εἰ, τοῦ μὲν ἀβέλτου διεὰ τῆς γυναικείας ἐνδυναμών τοῖς πράγμασι, τοῦ δὲ πατρὸς οὖσας ἐμπληκτον ἔθος καὶ αἱρετικον ἔχοντος, οἵτε τις βάθμιον αὐτῷ τῇν διαδοχὴν ὑπάρχειν. Οὐ γάρ Ἑλληνικοῦ χαριν γυναικεύ τὸν ἄψεστον ἐν Πέρσαις φυτεύμενος νόμον, οὐδὴ που πιστός δέστι ταὶς παρὲ τῶν μεγίστων διμολογίας ἐμπειδόσειν. Οὐ ταῦτο δ' εἶναι τὸ μὴ τυχεῖν Μέχρι, κακεῖνῳ τὸ στέρεσθαι τῆς βασιλείας. Μέχρι μὲν γάρ οὐδένα πολέμουν ἴδιωτην βιοῦν μακαρίως, ἐκείνῳ δὲ ἀποδεδειγμένῳ βασιλεῖ βασιλεύειν ἀνάγκην, ἢ μηδὲ ἔγινεν εἰναι. Καθόλου μὲν οὖν ἕστι τὸ Σερβαλίσιον·

Τυχεῖα πατέων τῶν πατῶν ὁδοικορεῖ.

Λείπει γάρ ταὶς ἡ πορείᾳ καὶ κατάντης ἐπὶ τὸ βουλόμενον. Βούλονται δὲ οἱ πλεῖστοι τὰ φαῦλα δι' ἀπειρίαν τῶν παλέων καὶ ἄγνοιαν. Οὐ μὴν ἀλλὰ τὰ μέγεθας τὰ τῆς ἀγκῆς, καὶ τὸ πρός τὸν Μέχριν τοῦ Δαρείου δάος, ὑπόθεσιν τῷ Τιριβάζῃ παρεῖχε. Κυριογένεια δὲ οὐ πάμπαν ἀπαίτιος, ἢ τῆς ἀσπασίας ἀφαιρεσίας.

ΧΧΙΧ. Ἐπέδωκεν οὖν ἀκυνθὸν τῷ Τιριβάζῃ, καὶ πολλοῖς ἦδη συμσταμένων, αὐτοῦχος ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ τὴν ἐπιβούλην καὶ τὸν τρόπον· εἰδὼς ἀκριβῶς, διὰ γυναικεύ ἀν τῷ θαλάμῳ καταπιμένον ἀναιρεῖν αὐτὸν ἐπεισελθόντες. Άκενσαντι δὲ τῷ Λαροξέρξῃ, καὶ τὸ παριδεῦν πίνθηνον τηλιποῦτον, ἀμε-

λησαντα τῆς διαβολῆς, δεινὸν ἐδόκει, καὶ τὸ πιστεῖ-
σαι, μηδενὸς ἐλέγχου γενομένου, δειπνότερον. Οὕτως
οὐκ ἐποίει· τὸν μὲν εὔνοῦχον ἐκείνοις ἐκέλευσε πα-
ρεῖναι καὶ παρακολουθεῖν· αὐτὸς δὲ τοῦ Θαλάμου
τὸν δημιουρὸν τῆς κλίνης τοῦχον ἐκκόψας καὶ θυρώ-
σας, κατεκάλυψεν αὐλαῖς τὰς θύρας. Ἐνστάντης δὲ
τῆς ὥρας, καὶ φράσαντος τοῦ εὐνούχου τὸν καιρὸν,
ἐπὶ τῆς κλίνης ὑπέμεινε, καὶ οὐκ ἐξανέστη πρότερον.
ἡ τῶν ἐπ' αὐτὸν ἐρχομένων τὰ πρόσωπα κατειδεῖν,
καὶ γνωρίσαι σαφῶς ἔκποστον. Ως δὲ εἶδεν ἐσπασμέ-
νους τὰ ἐγχειρίδια καὶ προσφρομένους, ταχὺ τῇ
αὐλαῖαν ὑπολαβὼν ἀνεγάρησεν εἰς τὸ ἀντός οἴκημα,
καὶ τὰς θύρας ἐκήρδιξε κράζων. Ὁρθέντες γοῦν οἱ
σφαγεῖς ὑπὸ αὐτοῦ, πράξαντες δὲ μηδὲν, ἀπεγάρησαν
φυγὴ διὰ θυρῶν· καὶ τοὺς παρὶ τὸν Τιρίβαζον ἐκ-
λευσον ἀποχωρεῖν, ὡς φανιρούς γεγονότας. Οἱ μὲν
οὖν ἄλλοι διαλυθέντες ἔφυγον· δὲ δὲ Τιρίβαζος συλ-
λαμβανόμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινε τῶν βασιλέως δο-
ρυφόρων, καὶ μδυῖς ἀκοντίῳ πληγεῖς ποδόρωθεν ἔπι-
σε. Τῷ δὲ Δαρείῳ, μετὰ τῶν τέκνων ἀναχθέντι, κα-
θίσας τοὺς βασιλείους δικαστὰς, οὐ παρὰν αὐτὸς,
ἄλλ' ἐτέρων κατηγορησάντων, ἐκέλευσεν ὑπηρέτας
τὴν ἐκάστου γραφαμένους ἀπόφεστεν ὡς αὐτὸν ἐπα-
νεγυκεῖν. Ἀποφηναμένων δὲ πάντων δμοὺς, καὶ
καταγνωστῶν τοῦ Δαρείου Θάνατον, οἱ μὲν ὑπηρέται
συλλαβόντες αὐτὸν, εἰς οἴκημα πλησίου ἀπήγαγον·
δὲ δῆμιος κληθεὶς ἦκε μὲν ξυρόν ἔχων, φέτας κε-
χαλάς. ἀποτέμνουσα τὴν πολαζομένων, ἴδων δὲ τὸν

Δαρεῖον ἐξεπλάγη, καὶ ἀνεχώρη πρὸς τὰς θύρας
ἀποβιβλέπων, ὡς οὐδὲν δυνησθενος οὐδὲ τολμήσων
αὐτόχειρ γενέσθαι βασιλέως. Ἐξαθεν δέ τῶν Δικαί-
στῶν ἀπειλούντων καὶ διακελευμένων, ἀναστρέψας,
καὶ τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ δραξάμενος τῆς κόμης αὐτοῦ καὶ
καταγγαγών, ἀπέτεμε τῷ ξυρῷ τὸν τράχηλον. Ἔνιοι
δέ φασι, τὴν κρίσιν γενέσθαι, βασιλέως αὐτοῦ παρ-
όντος, τὸν δὲ Διρεῖον, ὡς κατελαμβάνετο τοῖς ἐλέγ-
χοις, ἐπὶ στόμα πεσόντα, δεῖσθαι καὶ ἴκετεύειν· τὸν δ'
ὑπ' ὅργης ἀναστάντα καὶ σπασάμενον τὸν ἀκινάκην,
τύπτειν, ἔως ἀπέκτεινεν· εἰτ' εἰς τὴν αὐλὴν προελ-
θόντα, τὸν Ἄλιον προσκυνῆσαι, καὶ εἰπεῖν· „Εὔ-
φραίνεσθε ἀπιόντες, ὡς Πέρσαι, καὶ λέγετε τοῖς ἄλ-
λοις, δτι τοῖς ἄθεοσι καὶ παράνομα διανοηθᾶσιν
δ μέγας Ὁρωμάζης δίκην ἐπιτέθεικεν.“

XXX. Ἡ μὲν οὖν ἐπιβουλὴ τοιοῦτον ἔσχε τέλος.
Ο δ' Ὁχος ἥδη μὲν ἦν ταῖς ἐλπίσι λαμπρὸς, ὑπὸ τῆς
Ἀτόσσης ἐπιτιθέμενος· εἴτε δ' ἐφοβεῖτο τῶν μὲν γυνη-
σίων τὸν ὑπόλοιπον, Ἀριάσπην, τῶν δὲ νοθῶν Ἀρ-
σάμην. Ο μὲν γάρ Ἀριάσπης, οὐδὲ τὸ πρεσβύτε-
ρος εἶναι τοῦ Ὁχον, πρᾶξος δὲ καὶ ἀπλοῦς καὶ φι-
λάνθρωπος, ἥξιοῦτο βασιλέυειν ὑπὸ τῶν Περσῶν· δ
δ' Ἀρσάμης καὶ νοῦν ἔχειν ἐδόκει, καὶ μάλιστα τῷ
πατρὶ προσφιλής ἦν οὐκ ἐλάνθανε τὸν Ὁχον. Ἐπι-
βουλεύων οὖν ἀμφοτέροις, καὶ δολερὸς ὃν δμαῖ καὶ
φονικὸς, ἐκῆσατο τῇ μὲν ὁμοτητι τῆς φύσιος πρὸς
τὸν Ἀρσάμην, τῇ δὲ κακουργίᾳ καὶ θεινότητι πρὸς
τὸν Ἀριάσπην. Ἐπέπεμψε γάρ πρὸς αὐτὸν εὔνούχους

καὶ φίλους βασιλέως, ἀπειλάς τινας ἀεὶ καὶ λόγους
φορφεροὺς ἀπαγγέλλοντας, ὡς τοῦ πατρὸς ἐγνωκότι·
ἀποκτινύειν αὐτὸν ὡμῶς παὶ ἐψυχρίστως. Οἱ δὲ
ταῦτα καθ' ἡμέραν ἐκφέρειν δοκοῦντες ὡς ἀπόδρη-
τα, καὶ τὰ μὲν μᾶλλειν, τὰ δὲ δύσον οὕποι πράσσειν
βασιλέα λέγοντες, οὗτοις ἔξεπληξεν τὸν ἄνθρωπον,
καὶ τοσαύτην ἀνεβαλον πτοῖαν αὐτῷ καὶ ταραχὴν καὶ
δυσθυμίαν εἰς τοὺς λογισμοὺς, ὥστε φάρμακον σκυνά-
σαντα τῶν θανατίμων καὶ πιόντα τοῦ ζῆν ἀπαλλα-
γῆναι. Πυθόμενος δὲ διὰ βασιλεὺς τὸν τρόπον τῆς
τελευτῆς, ἐκεῖνοι μὲν ἀπέκλαυσε, τὴν δὲ αἰτίαν ὑπό-
πτευεν. Ἐλέγχειν δὲ καὶ ζητεῖν ἔξαδυνατῶν διὰ τὸ
γῆρας, ἔτι μᾶλλον ἡσπάζετο τὸν Ἀρσάμην, καὶ δῆλος
ἡν μάλιστα πιστεύων ἐκείνῳ καὶ παρθησιαζόμενος.
Οὐθεν οἱ περὶ τὸν Μέχον οὐκ ἀνεβάλοντο τὴν πρᾶξιν,
ἄλλον Ἀρπάτην, νίδν Τιφιβάζουν, πάρασκευάσαντες,
ἀπέκτειναν δι' ἐκείνου τὸν ἄνθρωπον. Ήν μὲν οὖν
ἐπὶ φοπῆς μικρᾶς δὲ Ἀρτοξερξῆς διὰ τὸ γῆρας ἥδη
τότε προσπεσόντος δὲ αὐτῷ τοῦ περὶ τὸν Ἀρσάμην
πάθους, οὐδὲ δίλγον ἀντέσχεν, ἄλλον εὐθὺς ὑπὸ λύ-
πης καὶ δυσθυμίας ἀπεσβέσθη, βιώσας μὲν ἐνεργή-
κοντα καὶ τέσσαρα ἔτη, βασιλεύσας δὲ δύο καὶ ἑξή-
κοντα, δέξας δὲ πρᾶξος εἶναι καὶ φιλυππίκος, οὐκ
ἥκιστα διπλὸν τὸν νίδν Μέχον, ὡμοτητες καὶ μιαφορία
πάντας ὑπερβαλλόμενον.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ.

Οἱ πρῶτοι τὰς τέχνας ἐσικάναι ταῖς αἰσθήσεσιν
ὑπολαβόντες, οὐχ ἡκ· στά μοι δοκοῦσι τὴν περὶ τὰς
κρίσεις αὐτῶν κατανοῆσαι δύναμιν, ἢ τῶν ἴναντιων
δημοσίως ἐπατέρφυτον γένει πεφύκαμεν ἀντιλαμβάνεσθαι.
Τούτῳ γάρ αὐταῖς κοινῶν ἐστι· τῇ δὲ πρὸς τὰ τέλη
τῶν κριτομένων ἀναφορὰ διαλλάττουσιν. Ἡ μὲν γάρ
αἴσθησις οὐδέν τι μᾶλλον ἐπὶ λευκῶν, ἢ μελάνων,
διαγνώσῃ γέγονεν, οὐδὲ γλυκών, ἢ πηκρῶν, οὐδέ
μαλακῶν καὶ εἰκόνων, ἢ σκληρῶν καὶ ἀντετύπων, ἀλλ᾽
ἔργον αὐτῆς, ἐκάστοις ἐντυγχάνουσαν, ὑπὸ πάντων
τε πινείσθαι, καὶ κινούμενην πρὸς τὸ φρονοῦν ἀνα-
φέρειν, ὃς πέπονθεν. Άλι δὲ τέχναι μετὰ λόγου συν-
εστῶσαι πρὸς αἴρεσιν καὶ λῆψιν οἰκείου τινὸς, φυ-
γῆν τε καὶ διάκρουσιν ἀλλοτρίου, τὰ μὲν ἀφ' αὐ-
τῶν προηγούμενως, τὰ δ' ὑπὲρ τοῦ φυκάξασθαι κα-
τὰ συμβεβηκός ἐπιθεωροῦσι· καὶ γάρ ἵπτεικῇ τὸ
υοστρόν, καὶ ἄρμονικῇ τὸ ἐκμελὲς, δηνας ἔχει, σκο-
πεῖν συμβεβηκός πρὸς τὴν τῶν ἴναντίων ἀπειργασίαν.
Αἱ τε πισσῶν τελειώσαται τεχνῶν, σωφρόσινη, καὶ

δικαιοσύνη, καὶ φρόνησις, οὐ καλῶν μόνον καὶ δι-
καίων καὶ ὀφελίμων, ἀλλὰ καὶ βλαβερῶν καὶ αἰχρῶν
καὶ ἀδίκων κρίσεις οὖσαι, τὴν ἀπειράνταν κακῶν
καλλωπιζομένην ἀκακίαν οὐκ ἐπαινοῦσιν, ἀλλ' ἀβελ-
τερίαν ἥγονται, καὶ ἔγνοιαν, ὡν μάλιστα γινώσκειν
προσήκει τοὺς ὁρθῶς βιωσομένους. Οἱ μὲν οὖν πα-
λαιοὶ Σπαρτιᾶται τοὺς Εἴλωτας ἐν ταῖς ἑορταῖς πο-
λὺν ἀναγκάζοντες πίνειν ἄκρατον, εἰσῆγον εἰς τὰ
συμπόσια, τοῖς νέοις, οἶφу ἐστε τὸ μεθύειν, ἀπιδει-
κνύντες. Ἡμεῖς δὲ τὴν ἐκ διαστιφοφῆς ἐτέρων ἐπον-
δρῶσιν οὐ πάντα φιλάνθρωπον, οὐδὲ πολιτικὴν,
ἥγοδμεθα. Τῶν δὲ κεχρημένων ἀσκεπτότερον αὐ-
τοῖς, καὶ γεγονότων ἐν ἔξουσίαις καὶ πράγμασι
μεγάλοις ἐπιφανῶν εἰς κακίαν, οὐ χεῖρον ἵσως ἐστὶ
συζυγίαν μίαν, ἢ δύο, παρεμβαλεῖν εἰς τὰ παραδεί-
γματα τῶν βίων, οὐν ἐφ' ἡδονῇ, μὰ Δία, καὶ δια-
γωγῇ τῶν ἐντυγχανόντων ποικίλοντας τὴν γραφὴν,
ἀλλ' ὥσπερ Ἰσμηνίας δ Θηβαῖος, ἐπιδεικνύμενος τοῖς
μαθηταῖς καὶ τοὺς εὖ καὶ τοὺς κακῶς αὐλοῦντας,
εἰώθει λέγειν „Οὗτως αὐλεῖν δεῖ“ καὶ πάλιν „Οὗ-
τως αὐλεῖν οὐ δεῖ“ δ δ' Ἀντιγενίδας καὶ ἡδιον φέτο
τῶν ἀγαθῶν ἀκροασθαι τοὺς νέους αὐλητῶν, ἐάν
τίνα καὶ τῶν φαύλων πεῖραν λαμψάνωσιν· οὔτω μοι
δοκοῦμεν καὶ ἡμεῖς προθυμότεροι τῶν βελτιόνων
ἔσεσθαι καὶ θέαται καὶ μιμηταὶ βίων, εἰ μηδὲ τῶν
φαύλων καὶ ψεγομένων ἀνιστορήτως ἔχοιμεν. Περιέ-
ξει δὲ τοῦτο τὸ βίβλον τὸν Δημητρίου τοῦ Πολιορ-
κητοῦ βίων, καὶ Ἀντωνίου τοῦ αὐτοκράτορος, ἀν-

θρῶν μάλιστα δὶς τῷ Πλάτωνι μαρτυρησάντων, ὅτε
καὶ κακίας μεγάλας, ὥσπερ ἀρετάς, αἱ μεγάλαι φύ-
σεις ἐκφέρουσι. Γενόμενοι δὲ διοιώς ἔρωτικοὶ, πο-
τικοὶ, στρατιωτικοὶ, μεγαλύδωροι, πολυτελεῖς, ὑβρι-
σταὶ, καὶ τὰς κατὰ τύχην διμοιρητας ἀκολούθους
ἔσχον. Οὐ γάρ μόνον ἐν τῷ λοιπῷ βίῳ μεγάλα μὲν
κπτορθοῦντες, μεγάλα δὲ σφαλλόμενοι, πλείστων δὲ
ἐπικρατοῦντες, πλεῖστα δὲ ἀποβάλλοντες, ἀπροσδο-
κήτως δὲ πταιούντες, ἀνελπίστως δὲ πάλιν ἀναφέρον-
τες διετέλεσαν· ἄλλα καὶ κατέστρεψαν, δὲ μὲν ἄλοις
ὑπὸ τῶν πολεμίων, δὲ δὲ ἔγγιστα ταῦ παθεῖν τοῦτο
γενόμενος.

II. Ἀντιγόνῳ τοίνυν δυοῖν υἷῶν ἐκ Στρατονίκης
τῆς Κορέατος γενομένων, τὸν μὲν ἐπὶ τάδελφῷ Δη-
μήτριον, τὸν δὲ ἐπὶ τῷ πατρὶ Φίλιππον ὡνόμασεν.
Οὗτος διετείνει δὲ τὸν πλείστουν λόγος. "Ἐνοι δὲ τὸν
Δημήτριον, οὐχ υἱόν, ἀλλ' ἀδελφιδοῦν γενέσθαις
τοῦ Ἀντιγόνου λέγουσιν· ἐπὶ τητάρτῳ γὰρ αὐτῷ πα-
τέπασι τὸν πατρὸς τελευτήσαντος, εἴτα τῆς μητρὸς
εὐθὺς τῷ Ἀντιγόνῳ γαμηθείσῃς, υἱόν ἐκείνου νο-
μισθῆναι. Τὸν μὲν οὖν Φίλιππον, οὐ πολλοῖς ἔτεστε
τοῦ Δημήτριον τεώτερον δύτα, συνέβη τελευτῆσαι.
Δημήτριος δὲ μεγέθει μὲν ἦν τοῦ πατρὸς ἐλάττων,
καὶ περὶ ὅν μάγας· ἴδεα δὲ καὶ κάλλει προσώπου θαυ-
μαστὸς καὶ περιττός· ὥστε τῶν πλαττόντων καὶ γρα-
φόντων μηθένα τῆς διμοιρητος ἐφικέσθαι. Τὸ γάρ
αὐτὸ διάριγ καὶ βάρος καὶ φόρον καὶ ὁραν εἶχε, καὶ
συγεκέραστο τῷ γεασῷ καὶ ἵταμνῷ δυσμάμητος ἥρωϊκὴ

τις ἐπιφάνεια καὶ βασιλικὴ σεμνότης· Οὐκωδέ πως καὶ τὸ ἥθος ἐπεφύκει πρὸς ἔκπληξιν ἀνθρώπων ὕμα καὶ χάριν. Ἡδιστος γὰρ ὡν συγγενέσθαι σχολάζοντι περὶ πότους καὶ τρυφᾶς καὶ διαίτας ὁ βροβιώτας φασιλέων, ἐνεργοῦταν αὖ πάλιν καὶ σφαρότατον τὸ περὶ τὰς πράξεις ἐνδελεχὲς εἶχε καὶ δραστήριον· ἢ καὶ μᾶλιστα τῶν Θεῶν ἐξήλου τὸν Διόνυσον, ὃς πολέμῳ τε χρῆσθαι δειγόταν, εἰρήνην τε αὐθις ἐκ πολέμων τρέψαι, καὶ πρὸς εὑφροσύνην καὶ χάριν ἐμμελέστατον.

III. Ήν μὲν οὖν καὶ φιλοπάτερ διαφερόντων. Τῇδε περὶ τὴν μητέρα σπουδὴ καὶ τὸν πατέρα τῷ μῶν ἐφαινέτο, δι' εὔνοιαν ἀληθινὴν μᾶλλον, ἢ θεραπείαν τῆς δυνάμεως. Καὶ ποτε πρεσβύτα τοῦ Ἀντιγόνου σχολάζοντος, ἀπὸ Θήρας δὲ Δημήτριος ἐπέστη· καὶ προσελθὼν τῷ πατρὶ, καὶ φιλήσας, ὥσπερ εἶχε τὰς βολίδας, ἐμάθισε παρ' αὐτόν. Οὐδὲ Ἀντίγονος ἀπιώντας ἦδη τοὺς πρεσβύτες, ἔχοντας ἀποκρόστεις, μεγάλῃ φωνῇ προσαγορεύσας· „Καὶ τοῦτ;“ ἐπεγειραντος, ὡς ἄνδρες, ἀπαγγείλατε περὶ ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἄλλήλους οὕτως ἔχομεν·“ ὃς ἴσχύν τινα πραγμάτων βασιλικῶν καὶ δυνάμεως ἐπέδειξεν οὖσαν τὴν πρὸς τὸν υἱὸν δύμναιαν καὶ πίστειν. Οὕτως ἄρα πάντη δυσκοινώητον ἡ ἀρχὴ, καὶ μετόπι ἀπιστίας καὶ δυσνοίας, ὃστε ἀγάλλεσθαι τὸ μέγιστον τῶν Ἀλεξανδροῦ διαδόχων καὶ πρεσβύτετος, δις μὴ φοβεῖται τὸν υἱὸν, ἀλλὰ προσίεται τὴν λόγιην ἔχοντα τοῦ σώματος πλησίον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ

μόνος, ὡς εἰπεῖν, ὁ οἶκος οὗτος ἐπὶ πλεύστας διαδοχάς τῶν τοιούτων κακῶν ἐκαθίστησε· μᾶλλον δὲ εἰς μόνος τῶν ἀπὸ Ἀγτιγόνου Φίλιππος ἀνεῖλεν νίφην. Αἱ δὲ ἄλλαι σχεδὸν ἀπαστι διαδοχαὶ, πολλῶν μὲν ἔχοντες παῖδαν, πολλῶν δὲ μητέρων φύκους καὶ γυναικῶν. Τὸ μὲν γὰρ ἀδελφοὺς ἀγαιρεῖν, ἀσπαρούς γεωμέτρας τὰ αἰτήματα λαμβάνουσιν, οὕτω συνεχεῖτο ποιεῖν τις νομιζόμενος αἴτημα καὶ βασιλικὸν ὑπὲρ ἀσφαλείας.

IV. Τοῦ μέγτοις ταὶ φιλάνθρωπον φύδει καὶ φιλεταῖρον γεγονέναι τὸν Αἰμιτριον ἐν ἀρχῇ, παραδειγματικούσιον εὐτιν εἰπεῖν. Μιθριδάτης, ὁ Ἀριοβραχεζάνου παῖς, ἐταῖρος ἦν καθ' ἡλικίαν αὐτοῦ καὶ συνήθης, ἐθεράπευτὴ δὲ Ἀγτιγόνου, οὗτ' ὥν, οὔτε δοκῶν πηγῆς· οὐδὲ δὲ ἐνυπνίου τιθές ὑπεψήσιν Ἀγτιγόνῳ παφέσχεν. Ἐδόκει μέγα καὶ καλὸν πεδίον ἐπιών δὲ Ἀγτιγόνος, ψήγματα χρυσοῖς κατασπείρειν· ἐξ αὐτοῦ δὲ πρῶτον μὲν ὑποφύεσθαι θέρος χρυσοῦν, ὅλιγῷ δὲ διπλού ἐπανελθὼν, οὐδὲν ἴδεῖν, ἀλλ' ἡ τετμημένη καλάμην. Λυπούμενὸς δὲ καὶ περιπαθῶν, ἀκούσαι τινῶν λεγόντων, ὡς ἄρα δὲ Μιθριδάτης ἐς Πόντον Εὔξεινον οἴχεται, τὸ χρυσοῦν θέρος ἐξημησάμενος. Ἐκ τούτου ταραχθεῖς, καὶ τὸν νίδιν δρκώσας σιωπήσειν, ἄφρωσε τὴν ὅψιν αὐτῷ; καὶ διι πάντας τὸν ἀνθρώπον ἐποδῶν ποιεῖσθαι καὶ διαφθείρειν ἔγραψεν. Ἀκούσας δὲ δὲ Αἰμιτριος ἡχθέσθη σφόδρα, καὶ τοῦ νεανίσκου, καθάπερ εἰώθει, γενομένου παρ' αὐτῷ καὶ συγφυτος ἐπὶ σχο-

τις ἐπιφάνεια ποὶ βασιλικὴ σεμνότης. Οὗτος δέ πως καὶ τὸ ἡθὸς ἐπεφύκει πρὸς ἔκπληξιν ἀνθρώπων ὑμεῖς καὶ χάριν. Ἡδιστος γὰρ ὥν συγγενέσθαις σχολάζοντες περὶ πότους καὶ τρυφᾶς καὶ διατίτας ἀβροβιώτατος βασιλέων, ἐνεργούστατον αὖ πάλιν καὶ σφραρότατον τὸ περὶ τὰς πράξεις ἐνδελεχὲς εἶχε καὶ δραστήριον· ἦ καὶ μάλιστα τῶν θεῶν ἐγέλογυ τὸν Διόνυσον, ὃς πολέμῳ ταῦθιστας δεινότατος, εἰρήνην τὸν οὐρανὸν ἐν πολέμῳ τρέψαι, καὶ πρὸς εὐφροσύνην καὶ χάριν, ἐμμελέστατον.

III. Ήν μὲν οὖν καὶ φιλεπάτωρ διαφρούστως. Τῇδε περὶ τὴν μητέρα σπουδῆν καὶ τὸν πατέρα τυμῶν ἐφαίνετο, δε τε τονοῖσαν ἀληθινὴν μᾶλλον, ἦ θεραπείαν τῆς δυνάμεως. Καὶ ποτε πρεσβύτερος τοῦ Ἀντιγόνου σχολάζοντος, ἀπὸ Θήρας δὲ Αημήτριος ἐπέστη· καὶ προσεκλήσων τῷ πατρὶ, καὶ φιλήσας, ὥσπερ εἶχε τὰς βολίδας, ἐκάθισε παρ' αὐτὸν. Ο δέ Ἀντίγονος ἀπιώντας ἥδη τοὺς πρέσβεις, ἔχοντας ἀποκρίσεις, μεγάλῃ φωνῇ προσαγοφεύσας· „Καὶ τοῦτο,“ εἶπεν, „ὦ ἄγρες, ἀπαγγείλατε περὶ ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἄλλήλους οὐδιώς ἔχομεν·“ ὃς ἴσχύν τινα πραγμάτοιν βασιλικῶν καὶ δυνάμεως ἐπιδειξιν οὐσαν τὴν πρὸς τὸν οὐδὲν διμόνιαν καὶ πίστιν. Οὐτοὶς ἄρα πάντη δυσκοινώητον ἡ πόρχη, καὶ μετὸν ἀπιστίας καὶ δυσνοίας, ὃστε ἀγάλλεσθαις τὸν μέγιστον τῶν Ἀλεξανδρου διαδέκτων καὶ πρεσβύτατον, δει μὴ φοβεῖται τὸν οὐδὲν, ἀλλὰ προσίσται τὴν λόγιην ἔχοντα τοῦ σώματος πλησίον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ

μόνος, ὃς εἰπεῖν, ὁ οἶκος οὗτος ἐπὶ πλείστας διαδοχάς τῶν τοιούτων κακῶν ἐκαθάριευσε· μᾶλλον δὲ εἰς μόνος τῶν ἀπὸ Ἀγτιγόνου Φίλιππος ἀνεῖλεν νίδν. Αἱ δὲ ἄλλαι σχεδὸν ἀπαστὰ διαδοχαὶ, πολλῶν μὲν ἔχοντες παιδῶν, πολλῶν δὲ μητέρων φύκους καὶ γυναικῶν. Τὸ μὲν γάρ ἀδελφοὺς ἀνατρέψιν, ὥσπερ οἱ γενομέτραι τὰ αἰτήματα λαμβάνουσιν, οὕτω συνεχορέετο κοινόν τι τομιζόμενον αἴτημα καὶ βασιλικὴν ὑπὲρ ἀσφαλείας.

IV. Τοῦ μόντοι καὶ φιλάνθρωπογ φύσει καὶ φιλεταῖρον γεγονονταί τὸν Λημήτριον ἐν ἀρχῇ, παράδειγμα τοιούτῳ ἐστιν εἰπεῖν. Μιθριδάτης, ὁ Ἀριοβραχάνων παῖς, ἀταρός ἦν καθ' ἡλικίαν αὐτοῦ καὶ συνήθης, ἐθεράπευτὴ δὲ Ἀγτιγόνου, οὗτος δέ, οὗτε δοκῶν πηγῆς· οὐδὲ δὲ ἐνυπνίου τιθέσθαι τούτην ἅπαντα τοιούτην παρέσχεν. Ἐδόκει μέγα καὶ καλὸν πεδίον ἐπιεῖν δὲ Ἀγτιγόνος, ψήγματα χρυσοῦν κατασπείρειν· ἐξ αἵτοι δὲ πρῶτον μὲν ὑποφύεσθαι θέρος χρυσοῦν, ὅλιγοφ δὲ ὕψερ φον ἐπανελθὼν, οὐδὲν ἴδειν, ἀλλ' ἡ τετυμημένην καλάμην. Λυπούμενὸς δὲ καὶ περιπαθῶν, ἀκούσας τινῶν λεγόντων, ὃς ἂρα ὁ Μιθριδάτης ἐς Πόντον Εὔξεινον οἴχεται, τὸ χρυσοῦν θέρος ἐξημησάμενος. Ἐκ τούτου ταρσοχθεῖς, καὶ τὸν οὐδὲν δρκώσας αιωνήσειν, ἔφρασε τὴν δψιν αὐτῷ, καὶ διε πάντας τὸν ἄνθρωπον ἱκποδῶν ποιεῖσθαι καὶ διαφένειρ ἔγνωσεν. Ἀκούσας δὲ δὲ Λημήτριος ἡχθέσθη σφόδρα, καὶ τοῦ γεανίσκου, καθτίπερ εἰώθει, γενομέτρον παρ' αὐτῷ καὶ συγνότος ἐπὶ σχο-

λῆ, φθεγγασθαι μὲν οὐκ ἐτόλμησεν, οὐδὲ τῇ φωνῇ κατειπεῖν, διὰ τὸν δόρκον· ὑπαγαγὼν δὲ κατὰ μηδὸν ἀπὸ τῶν φίλων, ὡς ἐγεγόνεισαν μόγοις καθ' αὐτοὺς, τῷ στύρακι τῆς λόγχης κατέγραψεν εἰς τὴν γῆν, δρῦντος αὐτοῦ· „Φεῦγε, Μιθρόδατα.“ Συνὶς δ' ἐκεῖνος, ἀπόδρα τυκτὸς εἰς Καππαδοκίαν. Καὶ ταχὺ τὴν Ἀντιγόνῳ γενομένῃ δψιν ὑπαρσύνου σιτεῖται τὸ χρεών. Πολλῆς γὰρ καὶ ἀγαθῆς ἐκφάτησε χώρας, καὶ τὸ τῶν Ποντικῶν βασιλέων γέρος, ὄγδοη που διαδοχῇ παυσάμενον ὑπὸ Ρωμαίων, ἐκεῖνος παρέσχε. Ταῦτα μὲν οὖν εὑφίστας δείχματα τοῦ Αημήτριου πρὸς ἐπαίκειαν καὶ δικαιουόντην.

V. Ἐπεὶ δ', ὥσπερ ἐν τοῖς Ἐμπεδοκλέους στοιχείοις, διὰ τὸ νεῖκος καὶ τὴν φιλίαν ἔνεστι διαφορὰ πρὸς ἄλληλα καὶ πόλεμος, μᾶλλον δὲ τοῖς ἄλλήλων ἀπιτομένοις καὶ πελάζουσιν· οὕτω τὸν πᾶντα τοῖς Ἀλεξάνδρου διαδόχοις πρὸς ἄλλήλους ὅντα συνεχῆ πόλεμον αἱ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν τόπων συνάρφεια πρὸς ἐνίους ἐποίουν ἐπιφανέστερον, καὶ μᾶλλον ἔξεκαον, ὥσπερ Ἀντιγόνῳ τότε πρὸς Πτολεμαῖον. Αὐτὸς μὲν Ἀντίγονος ἐν Φρυγίᾳ διέτριψε Πτολεμαῖον δ' ἀκούσας ἐκ Κύπρου διαβάντια προρθεῖν Συρίαν, καὶ τὰς πόλεις ἀπάγειν καὶ βιάζεσθαι, κατέπεμψε τὸν υἱὸν Αημήτριον, δύο καὶ εἴκοσι ἐτῶν ὕντα, καὶ στρατιάς τότε πρῶτον αὐτοτελῶς ἐπὶ πράγμασι μεγάλοις ἀπειμενον. Οἷα δὲ γέρος καὶ ἀπειρος ἄνδρι συμπεπὼν ἐκ τῆς Ἀλεξάνδρου παλαιότρας, ἡθληκότι πολλοὺς καὶ μεγάλους κατ' αὐτὸν ἀγῶνας, ἐσφάλη

περὶ πόλιν Γάζαν ἡτηθέεις, ὅπτακισχιλίῳ ἀλόγτων· καὶ πεντακισχιλίῳ ἀποθανόντων. Απέβαλε δὲ καὶ σκηνὴν καὶ χρήματα, καὶ δλως σύμπασαν τὴν περὶ τὸ αῦται Θεραπείαν. Άλλὰ ταῦτα μὲν αὐτῷ Πτολεμαῖος ἀπέπεμψε μετὰ τῶν φίλων, εὐγνώμονα, καὶ φιλάνθρωπον ἀγειπών λόγου, ὃς οὐ περὶ πάντων ἄμα, περὶ δόξης δὲ καὶ ἀρχῆς πολεμητέον ἐστιν αὐτοῖς. Αημήτριος δὲ δεξάμενος εὗξατο τοῖς θεαῖς μὴ πολὺν χρόνον ὁφειλέτην γενέσθαι Πτολεμαίῳ τῆς χάριτος, ἀλλὰ ταχέως ἀμείψασθαι διὰ τῶν δμοίων. Καὶ πάθος οὐ μειρακίου παθὼν, ἐν ἀρχῇ πράξεων ἀνατραπέντος, ἀλλ᾽ ἐμβριθόνς στρατηγοῦ, κιχνημένου πραγμάτων μεταβολαῖς, ἀνδρῶν τε συλλογῆς καὶ κατασκευῆς ὅπλων ἐπεμελεῖτο, καὶ τὰς πόλεις διὰ χειρὸς ἔζει, καὶ τοὺς ἀθροιζομένους ἐγύμναζεν.

VI. Αντίγονος δὲ, τὴν μάχην πυθόμενος, Πτολεμαῖον μὲν ἀγενείους νευκηκότα ἔφη νῦν, αὖθις διαγωνιεῖσθαι πρὸς ἄνδρας· τοῦ δ' υἱοῦ τὸ φρόνημα καθελεῖν καὶ κολοῦσσαι μὴ βουλόμενος, οἷς ἐνέστη πάλικ αἴτουμένῳ μάχεσθαι καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ἀφῆκε. Καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀφίκει Κίλλης, Πτολεμαίου στρατηγός, μετὰ λαμπρᾶς δυνάμεως, ὃς ἐξελάσσων Συρίας Αημήτριον ἀπάσης, τῷ προκτησθεὶ τοις καταφρονούμενον. Ο δ' ἐξαίρνης ἐπιπεσῶν οὐ προσαισθομένῳ, καὶ φοβήσας, ἔλαβεν αὐτῷ στρατηγῷ τὸ στρατόπεδον καὶ στρατιώτας μὲν ἐπτακισχιλίους ζῶντας εἶλε, χρημάτων δὲ παμπόλλων ἐκυρίευσεν. Ἔχαιρε δὲ νικήσας, οὐχ οἰς ἔξειν, ἀλλ'

οῖς ἀποδόσειν ἔμελλε· καὶ τῆς νίκης οὐ τὸν πλοῦτον οὔτες, οὐδὲ τὴν δόξαν, ὡς τὴν διάλυσιν τοῦ φιλανθρωπεύματος ἐκείνου καὶ τὴν χάριν ἡγάπησεν. Οὐ μὲν αὐτογνωμόνως ταῦτ' ἔπειταξεν, ἀλλ' ἔγραψε τῷ πατρὶ. Δόντος δὲ ἐκείνου καὶ πελέθσατος ὃν μούλεται πᾶσι χρῆσθαι τρόπον, αὐτούν τις τὸν Κίλλην, καὶ φίλους αὐτῷ διαρησάμενος ἀφθόνως, ἀπέπεμψε. Τοῦτο τὸ πάθος Συρίας ἐξήλασε Πιολεμαῖον, Ἀντίγονον δὲ κατήγυγεν ἐκ Κελαινῶν, γαίροντα τῇ νίκῃ, καὶ ποθοῦντα θεάσασθαι τὸν εἰδόν.

VII. Ἐκ τούτου δὲ τῶν Ἀράβων τῶν καλουμένων Ναβαταίενς ὑπαγυγέσθαι πεμφθεὶς δὲ Δημήτριος, ἐκινδύνευσε μὲν εἰς τόπους ἀνύδρους ἐμπισών· τῷ δὲ μὴ διεταραχθῆναι, μηδὲ ἐκπλαγῆναι καταπληξίμενος τοὺς βαυβάρους, λείσαν τε λαβὼν πολλὴν. καὶ καμήλους ἐκτεκοσίας πιεῖσθαι, ἀπεχώρησεν. Ἐπεὶ δὲ Σέλευκος, ἐκπιστῶν μὲν δὲ τὸν Ἀρτιγόνου τῆς Βαβυλονίας πρότροπον, ὕστερον δὲ ἀναλαβὼν τὴν ἀρχὴν δι' αὐτοῦ καὶ κρατῶν, ἀνιψι μετέπειτα δυνάμεως, τὰ συνοροῦντα τοῦ Ἰνδοῖς ἔθνη καὶ τὰς παρὶ τὸν Καύκασον ἐπαρχίας προσαξόμενος ἐπίζων Δημήτριος ἐρήμους εὑρήσειν τὴν Μεσοτοπομίαν, καὶ περάσας ὦφρω τὸν Εὐφράτην, εἰς τὴν Βαβυλονίαν παριστησόντι ἔφθη. καὶ τῆς διέρας ἄκρας (δύο γέρο ησπερία) ἐκκρούσσας τὴν τοῦ Σελεύκου φρουρᾶν, καὶ κρατήσας, ἰδίους ἐγκατέστητον ἐπανισχιλίους ἄγδρας. Ἐπεὶ δὲ τῆς χώρας, δσα φέρειν

ἢ ἄγειν ἡδύτωτο, τοὺς στρατιώτας ὀφελεῖσθαι καὶ λαμβάνειν κελεύσας, ἐπανῆλθεν ἐπὶ Θάλισσαν, ρεβαιοτέραν Σελεύκῳ τὴν πόλην ἀποδιπών· εξίστασθαι γὰρ ἐδόκει τῷ κακοῦν, ὃς μηκέτε προσήκουσαν αὐτοῖς. Πτολ. μαίου μέντος πολιορκοῦντος⁴ Αλικαρνασσὸν, ὅξανς βοηθήσας εξήρπασε τὴν πόλιν.

VIII. Ἐνδόξου δὲ τῆς φιλοτιμίας ταύτης γεγομένης, δρμὴ πιρέστη θαυμάσιος αὐτοῖς ἐλευθεροῦν τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν, ὑπὸ Κασάνδρου καὶ Πτολεμαίου πεπαδεδουλωμένην. Τούτου πόλεμον οὐδεὶς ἐπόλεμησε τῶν βασιλέων καλλίω καὶ δικαιοφερον· ἂς γὰρ, ὅμα τοὺς βαρβάρους ταπεινοῦντες, εὑπορ' ας συνήγαγον, εἰς τοὺς Ἑλληνας ὑπὲρ εὐδοξίας καὶ τιμῆς ἀνήλισκον. Ός δὲ πρῶτος ἐδόκει πλεύν ἐπὶ τῷ⁵ Αθήνας, τῶν φίλων εἰπόντος τεινός πρὸς τὸν Ἀγρίγονον, διε δει ταύτην τὴν πόλιν, ἀν ἔλασι, κατέχειν δι' αὐτῶν, ἐπιβάθραν τῆς Ἑλλάδος οὖσαν, οὐ προσέσχειν δ' Αγρίγονος, ἀλλ' ἐπιβάθραν μὲν ἕρη καλὴν καὶ ὀσάλευτον εἶναι τὴν εὔνοιαν· ταὶς δ' Ἀθήνας, ὃνπερ σκοπὸν τῆς οἰκουμένης, ταχὺ τῇ δόξῃ διεκτυρεύειν εἰς ἄπαντας ἀνθρώπους τὰς πράξεις. Ἐπλει δὲ Δημήτριος ἔχων ἀργυρίου πεντακισχίλια τάλαντα, καὶ στόλον τῶν πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, τὸ μὲν ἄστυ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως Κασάνδρῳ διωκούντος, τὸ δὲ τὴν Μουνυχίᾳ φρουρᾶς καθευτώσης. Εύτυχη δ' ὅμα καὶ προοίᾳ χρησάμενος, ἐπεφαίνετο τῷ Πειραιεῖ πάμπῃ φθίσαντος Θεργηλίαν, προαισθομένου μὲν

οὐδενός· ἐπεὶ δὲ ὁ φθη πλησίον δὲ στόλος, ἀπάντω
ῶς Πτολεμαῖκας τὰς ταῦς ὑποδέχεσθαι παρασκευα-
ζομένων, ὅψει συμφρονήσαντες ἐβοήθοντον οἵ στρα-
τηγοί, καὶ θρόνος ἦν, οἷον εἰκός ἐν ἀπροσδοκή-
τῷ πολεμίους ἀποβαίνοντας ἀναγκαῖομένων ἀμύνε-
σθαι. Τοῖς γὰρ στόμασι τῶν λιμένων ἀκλείστοις
ἐπιτυχὼν δὲ Δημήτριος, καὶ διεξελάσσας ἐντὸς, ἦν
ἡδη καταφανῆς πᾶσι, καὶ διεσήμηγεν ἀπό τῆς γεώς
εἴτηδιν ἡσυχίας καὶ σιωπῆς. Σινομένου δὲ τούτου,
κήρυκα παραστησάμενος, ἀνεῖπεν, διε πέμψειν αὐ-
τὸν δὲ πατήρ ἀγαθῆ τύχη Ἀθηναίους ἐλευθερώσον-
τα, καὶ τὴν φρουρὰν ἐκβαλοῦντα, καὶ τοὺς νόμους
αὐτοῖς καὶ τὴν πάτριον ἀποδώσοντα πολιτείαν.

IX. Ἀναφρήθων δὲ τούτων, οἱ μὲν πολλοὶ¹
τὰς ἀσπίδας παραχρῆμα θέμενοι πρὸ τῶν ποδῶν
ἀνεκροφτησαν, καὶ βοῶντες ἐκέλευον ἀποβαίνειν τὸν
Δημήτριον, σωτῆρα καὶ εὐεργέτην ἀναγορεύοντας.
οἱ δὲ περὶ τὸν Φαληρά πάντες μὲν ὄφοντο δὲν δέ-
χεσθαι τὸν κρατοῦντα, κἄν οὐδέν, ὡν ἐπαγγέλλε-
ται, μέλλῃ βεβαιοῦν· δῆμος δὲ πρέσβεις θεομένους
ἀπέστειλαν, οἵ δὲ Δημήτριος ἐπιτυχὼν φιλανθρώ-
πως, συνέπεμψε παρ' ἑαυτοῦ τῶν πατρώων φίλων
τὸν Μιλήσιον Ἀριστόδημον. Τοῦ δὲ Φαληρέως διὰ
τὴν μεταβολὴν τῆς πολιτείας μᾶλλον τοὺς πολίτες,
ἢ τοὺς πολεμίους, φοβουμένου, οὐκ ἡμέλησεν δὲ
Δημήτριος, ἀλλὰ καὶ τὴν δδέκαν αἰδεσθείς καὶ τὴν
ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, εἰς Θήβας αὐτὸν, ὀσπερ ἥβου-
λετο, μετ' ἀσφαλείας συνεξέπεμψεν. Αὐτὸς δὲ τὴν

μὲν πόλιν οὐκ ἄν ἔφη, καὶ περ ἐπιθυμῶν, ἵδεῖν πρότερον, ἦ πάντας εἰλευθερῶσαι, τῆς φρουρᾶς ἀπαλλάξαι· τῇ δὲ Μουνυχίᾳ χαράκωμα καὶ τάφρον περιβαλλὼν διὰ μέσου, Μεγάροις ἐπέπλευσεν ὑπὸ Κασάνδρου φρουρουμένοις. Πυθόμενος δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Πολυπέρχοντος γενομένην γυναικα Κρατηστόλιν, ἐν Πάτραις διατρίβουσαν, οὐκ ἄν ἀηδῶς γενέσθαι μετ' αὐτοῦ, περιβόητον οὖνταν ἐπὶ κάλλει, καταλιπὼν τὴν δύναμιν ἐν τῇ Μεγαρικῇ, προῆλθεν εὐζώνους τινάς ἔχων σὺν αὐτῷ. Καὶ τούτων πάλιν ἀποστρέψας, ἀπεπιήνωσε χωρίς, ὑπέρ τοῦ λαθεῖν τὴν γυναικα συνελθοῦσαν αὐτῷ. Τοῦτο τινὲς αἰσθόμενοι τῶν πολεμίων, ἐξακρηγησάντες κατέδραμον ἐπ' αὐτόν. Ο δὲ φοβηθείς, καὶ λαβὼν χλαμύδιον εὔτελές, δρόμῳ φεύγων ἔξεργυγεν, ὅλιγου διήσας αἰσχιστην ἀλωσικ ἐξ ἀκρασίας ἀλῶνται. Τὴν δὲ σκηνὴν μετὰ τῶν χρημάτων ὅχοντο λαβόντες οἱ πολέμοι. Τῶν δὲ Μεγάρων ἀλόντων, καὶ τῶν στρατιωτῶν ἐφ' ἀρπαγὴν τραπομένων, Ἀθηναῖοι παρηγήσαντο πολλῷ δεήσει τοὺς Μεγαρεῖς· καὶ τὴν φρουράν διημήτριος ἐκβαλλών, ἥλευθέρωσε τὴν πόλιν. Ἐτιδὲ τοῦτο πράττων, τοῦ φιλοσόφου Στίλπονος ἐμνήσθη δέξαντος ἀγδρόδες, ἡψημένους παῖς ἐν ἡσυχίᾳ καταβιῶνται. Μεταπεμψάμενος οὖν ἡρώις, μή τις εἴληφέ τι τῶν ἐκείνου. Καὶ δὲ Στίλπων, „Οὐδεὶς,“ εἶπεν „οὐδέποτε γὰρ εἴδον ἐπιστάμαν ἀποφέροντα.“ Τῶν δὲ θεραπόντων σχεδόν ἀπάντων διακλαπέντων, ἐπεὶ πάλιν αὐτὸν διημήτριος ἐφιλοφρονεῖτο, καὶ τέλος ἀπαλλαγτόμενος

εἶπεν· „Ἐλευθέρων ὑμῶν, ὡς Στῦλτων, ἀπολεῖτω
τὴν πόλιν·“ „Οὐχῶς,“ ἔφη, „λέγετες. Οὐδέποτε γάρ
ἡμῶν δοῦλον ἀπολέλοιπες.“

X. Ἐπειδὴ πάλιν ἀπαντελθὼν πρὸς τὴν Μουνυ-
χίαν, καταστρατοπεδεύσας ἐξόκοψε τὴν φρουρὰν, καὶ
κατέσκαψε τὸ φρεύριον, οὕτως ἥδη τῶν Ἀθηναίων
δεχομένων καὶ καλούντων, παρελθὼν εἰς τὸ ἄστυ,
καὶ συναγαγὼν τὸν δῆμον, ἀπέδωκε τὴν πάτριον
πόλετελαν· καὶ προσυπέσχετο παρὰ τοῦ πατρός αὐ-
τᾶς ἀφίξισθαι σίτου πεντεκαίδεκα μυριάδες μεδί-
μων, καὶ ἔύλων ναυπηγησάμενη πλῆθος εἰς ἑκατὸν
τριήρεις. Ἀθηναῖοι δὲ ἀπολαβόντες τὴν δημοκρα-
τίαν ἔτει πεντεκαίδεκάτῳ, τὸν δὲ μέσον χρόνον ἀπὸ
τῶν Λαμιακῶν καὶ τῆς περὶ Κραυγῆς μάχης, λίγῳ
μὲν ὀλιγαρχικῆς, ἔργῳ δὲ μοναρχικῆς καταστάσεως
γενομένης, διὰ τὴν τοῦ Φαληρέως δύναμιν, οὕτω
λαμπρὸν ἐν ταῖς εὐθρυβίαις καὶ μέγαν φανέται τὸν
Δημήτριον, ἐπαχθῆ καὶ βαρὺν ἀποιησαν τῶν τιμῶν
ταῖς ἀμετρίαις, ἃς ἐψηφίσαντο. Πρῶτον μὲν γὰρ
ἀπάγτων τὸν Δημήτριον καὶ Ἀντίγονον βασιλεῖς
μηνηγόρευσαν, ἄλλοις ἀφοσιουμένους τοῦτον, ὡς
τοῦτο δὴ μόνον τῶν βασιλικῶν ἔτι τοῖς ἀπὸ Φιλίπ-
που καὶ Ἀλεξανδρου περιεῖναι δοκοῦν ἀθικεῖον ἀτέ-
ροις καὶ ἀκοινώνητον. Μόνοι δὲ σωτῆρας ἀνέγε-
ψαν θεοὺς, καὶ τὸν ἐπώνυμον καὶ πάτριον ἄρχοντα
καταπαύσαντες, μέρεα σωτῆρων ἐχειροτόνουν καθ'
ἔκαστον ἐνιαυτόν· καὶ τούτον ἐπὶ τῶν ψηφισμάτων
καὶ τῶν συμβολαίων προσέγραψαν. Ἐνυφαίγεσθαι

δὲ τῷ πάπλῳ μετὰ τῶν Θεῶν αὐτοὺς ἐψηρίσαντο·
καὶ τὸν εὐποροῦ, ὃπου πρῶτον ἀπέβη τοῦ ἄρματος,
καθιερώσαντες, καὶ βωμὸν ἐπιθέντες, Δημητρίου
Κυναιφάτου προσηγόρευσαν. Καὶ ταῖς φυλαῖς δύο
προσέθεσαν, Δημητριάδα καὶ Ἀντιχονίδα· καὶ
τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων πρῶτον, ἑξακοσίων
ἐποίησαν, ἅτε δὴ φυλῆς ἐκάστης πεντήκοντα βου-
λευτὰς παρεχομένης.

XII. Τὸ δὲ ὑπερφυσάστατον ἐνθύμημα τοῦ Στρα-
τοκλίσους ἦν. Οὗτος γὰρ, ὃ τῶν σοφῶν τούτων καὶ
περιττῶν καὶ νουρικὸς ἀρεσκευμάτιφεν, ἔγραψεν, ὅπως
οἱ πιμπόμενοι κατέψηφισμα δημοσίᾳ πρὸς Ἀγιγο-
νον ἢ Δημήτριον ἀντὶ πρεσβευτῶν θεωροὶ λέγοιν-
το, καθάπερ οἱ Πυθοῖ καὶ Ὄλυμπίας τὰς πατρίους
Θυσίας ὑπὲρ τῶν πόλεων ἀπάγοντες ἐν ταῖς Ἑλληνι-
καῖς ἱροταῖς. Ἡν δὲ καὶ τὰλλα παρότολμος δὲ Στρα-
τοκλῆς, καὶ βιβιωκὼς ἀσελγῆς, καὶ τῇ τοῦ παλαιοῦ
Κλέοντος ἀπομιμεῖσθαι δοκῶν βαμπολοχίῃ καὶ βδε-
λυρίῳ τὴν πρὸς τὸν δῆμον εὐχέρειαν. Εὐχεὶς δὲ τὴν
ἐταιρίαν. Φυλάκιον ἀνειληφώς· καὶ ποτὲ αὐτῷ πρὸς
δεῖπνον εἴς ἀγαρᾶς πριαμένης ἐγκεφάλους καὶ τρα-
χῆλους, „Παπαί,“ εἶπε, „τι μαῦτά γ’ ὡψώνηκες, οἵς
σφαιρίζομεν οἱ πολιτευόμενοι.“ Τῆς δὲ περὶ Ἀμοργὸν
ἥτης τῶν νιῶν συμβάσης τοῖς Ἀθηναῖοις, φθάνασ-
τοὺς ἀπαγγέλλοντας, εἰσῆλασεν ἐστεφανωμένος διέρ-
τοῦ Κραμεικοῦ, καὶ πρωσαγγεῖλας, δτὶ τεγκήκα-
σιν, εὐαγχέλια θύμην ἔγραψε, καὶ κρεωδιασίαν τινὰ
κατέψηφιστεφανωμένος. Ὄλγῳ δὲ ὑστερού τῶν τὰ
ΣΛΥΤ. Τ. VIII.

νανύδγια πομιζόντων ἀπὸ τῆς μάχης παραγενομένων, καὶ τοῦ δήμου πρός θργήν καλοῦντος αὐτὸν, ἵτα-
μῶς ὑποστάς τὸν Θύρυβον, „Ἐπίτη,“ ἔφη, „τὶ πεπόν-
θατε δειγόν, εἰ δύο ἡμέρας ἡδῶς γεγονατε;“ Τα-
αύτη μὲν ἡ τοῦ Στρατοκλέους Θρασύτης.

XII. Ἡν δ' ἄρα καὶ πυρὸς ἔτερος Θερμότερος
κατὰ τὸν Ἀριστοφάνη. Γράφει γάρ τις ἄλλος, ὅπερ-
βαλλόμενος ἀνελευθερίᾳ τὸν Στρατοκλέα, δέχεται
Δημήτριον, δοδκις ἀν παραγένηται, τοῖς Δήμη-
τρος καὶ Διογέδους ξενισμοῖς. τῷ δ' ὅπερβαλλο-
μένῳ λαμπρότερηι καὶ πολυτιλεῖαι τὴν ὑποδοχὴν ἀφ-
γύριον εἰς ἀνθρώπινα δημοσίᾳ δίδοσθαι. Τάλος δὲ
τῶν τε μητρῶν τὸν Μουτυγιῶντα Δημήτριῶντα, καὶ τῶν
ἥμερῶν τὴν ἔνην καὶ γέναι Δημήτριάδα προσηγό-
ρευσαν, καὶ τῶν ἕοστῶν τὰ Διονύσια μετανόμασαν
Δημήτρια. Ἐπειδήμαντε δὲ τοῖς πλείστοις τὸ Θεῖον.
Ο μὲν γάρ πόλος, ἀντερ ἐψηφάνωτο, μετὰ τοῦ
Διός καὶ τῆς Ἀθηνᾶς προσενυφηναμένων Δημή-
τριον καὶ Ἀντίγονου, τεμπόμενος διὰ τοῦ Κερα-
μεικοῦ, μέσος ἐρόφηη, Θυμᾶλης ἐμπεούσθης· περὶ
δὲ τοὺς βωμοὺς τοὺς ἐκείνων ἐξήνθησαν ἡ γῆ πάντα
πολὺ κάνειον, ἄλλως μηδὲ τῆς χώρας πολλοῖς
φυσμένον. Τῇ δ' ἥμερᾳ, ἡ τὰ Διονύσια ὥγκετο,
τὴρ πομπὴν κατέλυσαν, ἴσχυροῦν πάγων γενομένων
παρ' ὥραν, καὶ πάχνης βαθεῖας πευσθῆσ, ἷς οὐ
μόνον ἄμπελος καὶ συκᾶς ἀπάσαις ἀπίκεντε τὸ
ψύχος, ἄλλα καὶ τοῦ στέτου τῷ πλείστον κατέρρει-
σκει ἐν χλόῃ. Άιδος καὶ Φιλιππίης, ἐχθρὸς ἐν τοῦ

Σιρατοκλέους, ἐν κωμῳδίᾳ πρόδει αὐτὸν ἐποίησε ταῦτα·

Δι' ὃν ἀπέκαυσεν ἡ πάχνη τὰς ἀμπέλους,

Δι' ὃν ἀσεβοῦνθ' ὁ πάπλος ἐρράγη μέσος,

Τὰς τῶν θεῶν τιμᾶς ποιοῦντες ἀνθρωπίνας.

Ταῦτα καταλύει δῆμος, οὐ κωμῳδία.

*Ὕπ' ὃ δὲ Φιλιππίδης Λυσιμάχου φίλος, καὶ πολλὰ δὲ
αὐτὸν δὲ δῆμος εἰν ἔκαθεν ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Ἐδδεῖ
καὶ δὲ καὶ πρόδει πρᾶξιν αὐτῷ καὶ πρόδει στρατείαν
εὐσύμβολος ἀπαντήσας εἶναι καὶ διφθείς. Ἀλλας
δὲ κανδιὰ τὸ ἥθος ὑδοκίμει, μηδὲν ὄνοχλῶν, μηδὲ
αὐλικῆς περιεργίας ἀναπιμπλάμενος. Φιλοφρόνου-
μένου δέ ποτε τοῦ Λυσιμάχου πρόδει αὐτὸν, καὶ εἰ-
πόντος· „Ω Φιλιππίδη, τίνος σοι τῶν ἐμῶν μετα-
δῶ;“ „Μόνον,“ ἔφη, „βασιλεῦ, μὴ τῶν ἀποφράγμάτων.“
Τοῦτον μὲν οὖν ἐπίτηδες ἔχειν ώ παρέθηκαμεν, τῷ
ἀπὸ τοῦ βήματος, τὸν ἀπὸ τῆς Θυμέλης.*

XIII. *Ο δέ μάλιστα τῶν τιμῶν ὑπερφυνές ήν καὶ
ἄλλοικοτον, ἔγραψε Δρομοκλείδης δὲ Σφήτειος,
ὑπὲρ τῆς τῶν ἀστιδῶν ἀναθέσεως εἰς τελφοὺς παρεῖ
Δημητρίου λαβεῖν χρησμόν. Αὐτὴν δὲ παραγράψει
τὴν λέξιν ἐκ τοῦ ψηφίσματος, οὐτωδεῖχονταν· „Αγα-
θῆ τύχη δεδόχθω τῷ δῆμῳ, χειροτονήσαι τὸν δῆμον
ἔντα ἄνδρα ἐξ Ἀθηναίων, δοτεις ἀφικόμενος πρόδει τὸν
Σωτῆρα, καὶ καλλιεργησάμενος, ἐπεφωτήσει [Δημή-
τριον] τὸν Σωτῆρα, πῶς εὐσεβέστατα καὶ καλλιστα
καὶ τὴν ταχίστην δὲ δῆμος τὴν ἀποκατάστασιν ποιή-
σαι τοι τῶν ἀναθημάτων· δι τοι δὲ ἀν χρήση, ταῦτα
πράττειν τὸν δῆμον·“ Οὕτω καταμωκώμενοι τοῦ ἀν-*

Θρώπουν, προσδιέφθειραν αὐτὸν, οῶν' ἄλλως ὑγιαινοῦσα τὴν διάροιαν.

XIV. Ἀλλ' ἐν γε ταῖς Ἀθήναις τότε σχολάζων, ἡγάγετο χηρεύοντας τὸν Εὐφυδίκην, ἢ Μιλιαδέν μὲν ἦν ἀπόγονος, τοῦ παλαιοῦ, συνοικήσασα δ' Ὁφέλειᾳ, τῷ Κυρῆνης ἄρχαντι, μετὰ τὴν ἐκείνου τελετὴν ἀφίκετο πάλιν εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι τὸν γάμον τοῦτον εἰς χάριν ἔθεντο καὶ τιμὴν τῆς πόλεως. Ἀλλας δ' ὁ Δημήτριος εὐχερῆς τις ἦν περὶ γάμους, καὶ πολλαῖς ἀμασυνῆν γυναιξὶν, διν ἀξίωμα μέγιστον εἶχε καὶ τιμὴν Φίλα, δι' Ἀντίπατρον τὸν πατέρα, καὶ διὰ τὸ προσυνωκηκόντα Κρατερῷ, τῷ πλείστῃν εὔνοιαν αὐτοῦ παρὰ Μακεδόνι τῶν ἀλεξανδρου διαδόχων ἀπολιπόντι. Ταῦτην, ὡς ἔοικε, κομιδῇ οὐσὸν δημια τὸν Δημήτριον ἐπειθεν διατήρη, οὐκ οὖσαν αὐτῷ καθ' ὧδαν, ἀλλὰ πρεσβυτέραν, λαβεῖν ἀπροθέμως δ' ἔχοντα, λέγεται πρὸς τὸ οὖς τὸ Εὐφιπίδειον εἰπεῖν.

"Οπου τὸ κέρδος, παρὸ φύσιν γαμητέον,
διμοιβπτωτόν τι τῷ δουλευτέον εὐθυρρημονήσας.
Τοικύντη μὲν οὖν τις ἦν ἡ τοῦ Δημήτριου τιμὴ πρὸ;
τέ φίλαν καὶ τὰς ἄλλας γαμετάς, ὥστε πολλαῖς μὲν
ἀγένθη ἐταίραις, πολλαῖς δὲ ἐλευθέραις συνεῖναι
γυναιξὶ, καὶ μάλιστα δὴ περὶ τὴν ἥδουντην ταύτην
κακῶς ἀκοῖνσαν τῶν τότε βασιλέων.

XV. Σπεῖ δὲ πατήρ αὐτὸν ἐκάλει Πτολεμαῖο
περὶ Κύπρου πολεμήσοντα, πείθεσθαι μὲν ἦν ἀναγκῶν δικθόμενος δέ, διε τὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος

πόλειμον, δύται καλλίω καὶ λαμπρότερον, ἀπολείπει, προσέπεμψε Κλεωνίδη, τῷ Πτολεμαίου σιγατηγῷ, φρουροῦντι Σικυῶνα καὶ Κρήνθον, χρήματα προτείνων, διστὸντερος ἀφεῖναι τὴς πόλεις. Οὐ προσδεξιμένου δ' ἐκείνου, διὰ ταχέων ἀγαχθεῖς καὶ προσλαβὼν δύναμιν, ἐπέπλευσε Κόπρος. Καὶ Μενέλαιον μὲν, ἀδελφὸν Πτολεμαίου, μάχῃ συνάψας εὐθὺς ἐνίκησεν αὐτοῦ· δὲ Πτολεμαίου μετὰ δυνάμεως πεζικῆς ἄμα καὶ ῥαντικῆς μεγάλης ἐπιφανέντος, ἐγένοντο μὲν ἀπειλαὶ τινες κομπώδεις καὶ διάλογοι, τοῦ μὲν ἀποπλεῖν Δημήτριον κελεύοντος, πρὸν ὑπὸ τῆς δυνάμεως πάσης ἀθροισθείσης καταπατηθῆναι, Δημητρίου δ' ἐκείνον ἀφεῖναι φάσκοντος, ἀν διολογήσῃ Σικυῶνα καὶ Κρήνθον ἀπαλλάξειν τῆς φρουρᾶς. 'Ο δ' ἀγὼν οὐ μόνον πάτοις ἔκεινοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπασι δυνάσταις, πολλὴν εἶχε προσδοκίαν τῆς ἐπικρεμαμένης ἀδηλότητος, ὡς οὐ Κύπρον, οὐδὲ Συρίαν, ἀλλὰ τὸ μέγιστον εὐθὺς εἶγαι πάντων, τῷ κρατοῦντες τῆς γῆς προστιθείσης.

XVI. Αὐτὸς μὲν οὖν Πτολεμαῖος ἐπέπλει πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ταῦς ἔχων ἐκ δὲ Σαλαμῖνος ἐκέλευτος Μενέλαιον ἑξήκοντα ναυσίν, διαν μάλιστα σύστασιν δ ἀγών ἔχη, προσφερόμενον, τὰς Δημητρίου κρήτειν ἐξόπισθεν, καὶ διαταρέπειν τὴν τάξιν. Δημητρίος δὲ ταῖς μὲν ἑξήκοντα ταύταις ἀντέταξε δέκα ταῦς, (τοσοῦται γάρ ηρχουν στενὸν δύτα τοῦ λιμένος ἐμφράξαι τὸν ἐκπλουν) αὐτὸς δὲ

τὸ πεζὸν ἐπιτάξας καὶ τοῖς ἀναπείνουσιν εἰς τὴν Θάλασσαν ἀκρωτηρίοις περιχθάμενος, οὕτως ἀγήρῳ θηταντὶν ἑκατὸν ὄγδοοίκοτα· προσμίξας δὲ ὁώμη καὶ βίᾳ πολλῇ, πατὰ κράτος ἐπέφυσε τὸν Πισθεμαῖον, αὐτὸν μὲν, ὡς ἐγκήθη, διὰ ταχέων φεύγοντα ναυτὶν ὀκτὼ μόναις, (τοσαῦται γάρ ἐκ πασῶν περιεσθόθησαν, τῶν δ' ἄλλων αἱ μὲν ἐν τῇ γενιμαχίᾳ διεφθάρησαν, ἔβδομόντος δ' ἥλωσαν αὐταρδοι,) τοῦ δὲ ἐν δικαίᾳ παρορμοῦντος ὅχλου θεραπόντων καὶ φίλων καὶ γυναικῶν, ἔτι δὲ διπλῶν καὶ χρημάτων καὶ μηχανημάτων ἀπλῶς οὐδὲν ἐξάφυγε τὸν Δημήτριον, ἀλλ' ἔλαβε πάντας καὶ κατήγαγεν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἐν δὲ τούτοις ἡ περιβόητος ἦν Λαμία, τὴν μὲν ἀρχὴν σπουδασθεῖσα διὰ τὴν τέχνην, (ἔδοκει γάρ αὐλεῖν οὐκ εὐκατάφεροντίν) ὕστερον δὲ καὶ τοῖς ἐρωτικοῖς λαμπρὰ γενομάνη. Τότε γοῦν ἡδη λήγουσα τῆς ὥρας, καὶ πολὺ νεώτερον ἀστῆς λαβοῦσσα τὸν Δημήτριον, ἐκράτησε τῇ γάριτι καὶ κατέσχεν, ὥστ' ἐκείνης εἶναι μόνης ἐραστὴν, τῶν δὲ ἄλλων γυναικῶν ἐφώμενον. Μετὰ δὲ τὴν γενιμαχίαν οὐδὲ διεβάλαος ἀντέσχεν, ἀλλὰ τὴν τε Σαλαμῖνα παρέδωκε τῷ Δημήτριῳ, καὶ τὰς ναῦς, καὶ τὸ πεζὸν, ἵππεῖς τε χιλίους καὶ δισκοσίους, καὶ μυρίους καὶ δισχιλίους διπλάτας.

XVII. Οὗτοι δὲ λαμπρὰν καὶ καλὴν τὴν νίκην γενομένην ἔτι μᾶλλον ἐπικοσμῶν δι Λημήτριος εὐγνοιοσύνη καὶ φιλανθρωπία, τοὺς νεκροὺς τῶν πολεμίων ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς, καὶ τοὺς αἰχμαλώ-

τοὺς μάρκαρ. Ἀθηναῖοι δὲ χίλιαι καὶ διεπεσέαις ἀπὸ τῶν λαφύρων ἐδωρήσασι πανοπλίας. Αὐτόφυγελον δὲ τῆς οἰκης τῷ πατρὶ τὸν Μίλιεσιον Ἀριστόδημον ἔκειμψε, πρωτεύοντα κολακεῖψ τῶν αὐλικῶν ἀπάντων, καὶ τότε παρεσκενασμένον, ὡς θοιε, τῶν κολακευμάτων τὸ μέγιστον ἐπενογκεῖν τοῖς πράγμασιν. Ήλε γάρ ἐπέδασεν ἀπὸ τῆς Κύπρου, προσέβαλεν μὲν οὐκ εἴσετε τῇ γῇ τὸ πλαστόν, ἀγνόησις δὲ ἀφεῖται καλεύσας, καὶ κατὰ ταῦν ἔργαν ἀτρέμαι πάντας, αὐτὸς ἀμβότες εἰς τὸ ἐφόλκιον, ἀξέλθε μόνος, καὶ πρὸς τὸν Ἀντίγονον ἀνέβαινε μετάρρητον ὅπτα τῇ προσδοκίᾳ τῆς μάχης, καὶ διατείμασθον, ὡς εὔκος ἔστι διαπεισθαι τοὺς περὶ πραγμάτων τηλικούτων ἀγνοηταῖς. Τότε γε μὴν ἀκούσας ἐκεῖνον ἥκειν, ἔτε μᾶλλον, ἢ πρότιρον, ἕσχε ταρεχαδῶς, καὶ μόλις μὲν αὐτὸν οἶκος κατεῖχε, ὕλλον δὲ ἔκειπεν ἐπ' ἄλλος ὑπηρέτας καὶ φίλοις, πανυδράνους παρὰ τοὺς Ἀριστόδημου περὶ τῶν γεγονότων. Ἀποκριταμένου δὲ μηδὲν αὐτὸν μηδενὶ, βαθηρ δὲ καὶ συνεστῶτι τῷ προσώπῳ μετὰ πολλῆς σιωπῆς προσιόντος, ἀπλαγεῖς κομιδῆ, καὶ μηρέτε παρτιφῶν δ' Ἀντίγονος, ἀπὸ τὰς Θύρας ἀπήντησε, πολλοῦ παραστάποντος ἡδη τὸν Ἀριστόδημον ὄχλον, καὶ συνερχόντος ἐπὶ τὸ βασιλεῖον. Ήλε οὖν ἐγγὺς ἦλθεν, ἐκτεόντας τὴν δεξιὰν ἀνεβόητος μεγάλῃ τῇ φωνῇ· „Χαῖρε, βασιλεῦ Ἀντίγονε, τικῆμεν [βασιλέα] Πτερεμαῖον ναυμαχίην, καὶ Κύπρον ἔχομεν, καὶ στρατιῶτας αἰχμαλώτους μυρίους δεσμοιχιλίους ὀπικηρίους.“ Ο δὲ Ἀντίγονος·

καὶ σὺ, νῆστος,¹ εἶπεν· „οὐτε δὲ ἡμῶν βασιλίους, διὰ τὴν ὑφέψειον βράδιον γάρ ἀπολήψῃ τὸ εὐαγγεῖλον.“

XVIII. Έξ τούτου πρῶτον ἀνεφάνησε τὸ πλῆθος Ἀντίγονον καὶ Δημητρίου βασιλίας. Ἀντίγονον μὲν οὖν τύθεις μνέθησαν οἱ φίλοι· Δημητρίῳ δὲ διατήρη ἐπεμπτὸν διάδημα, καὶ γράφων ἐπιστολὴν, βασιλία προσεῖπεν. Οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ, τούτων ἀπαγγειλλορίων, καὶ αὐτοὶ βασιλία τὸν Πτολεμαῖον ἀπηγόρευσαν, ὡς μὴ δοκεῖν τοῦ φρονήματος ὑφεσθαι διὰ τὴν ἡττιν. Ἐπενίματο δὲ οὗτος τὸ πρᾶγμα τῷ ζῆλῷ τοὺς διαδόχους. Καὶ γὰρ Αντιρρίχος ἥρετο φρορεῖν διάδημα, καὶ Σλευκός ἐντυγχάνων τοῖς "Ἐλλησιν". ἵπει τοῖς γε βαρβάροις πρότερον οὗτος. ὡς βασιλεὺς ἔχοντας τούτους. Καὶ αερδος δὲ, τῶν ἄλλων αὐτὸν βασιλέα καὶ γεωρόντων καὶ παλοθυτῶν, αὐτὸς, ἀσπερ προφετεῖον εἴσθει, τοῖς ἐπιστολαῖς ἔγραψε. Τοῦτο δὲ οὐ προσδήκην ὀδύματος καὶ σχῆματος ἐξαλλαγὴν εἶχε μόνον, ἄλλος καὶ τὰ φρονήματα τῶν ἀνδρῶν ἐκίνησε, καὶ τὰς γνώμας ἐπῆρε, καὶ τοῖς βίοις καὶ ταῖς δμιλίαις αὐτῶν ὅγκον ἐνεποίησε καὶ βαρύτητα, καθάπτον τρεπτικῶν ὑποκριτῶν ὅμα τῇ σκευῇ συμμεταβαλλόντων καὶ βάδιαμα, καὶ φωκὴν, καὶ κατάλλισιν, καὶ προσαγόρευσιν. Εκ δὲ τοίτων ἴγενοντο καὶ περὶ τὰς δικιώσεις βιαιότεροι, τὴν εἰς πολλὰ πρέχουσαν αὐτοὺς ἐλαφροτέρους καὶ μαλακωτέρους τοῖς ὑπηρόοις πρότερον, εἰρωνείαν τῆς ἐξεισίας ἀφελόντες. Τοσούτον

ἴσχυσε πόλεως; φωκὴ μία, καὶ τοσαύτης ἐνέπλησε τὴν
οἰκουμένην μεταβολῆς.

XIX. Ἀρτίγονος δὲ, τοῖς πεπραγμένοις ὑπὲ
Ἀημητρίου περὶ Κύπρου ἐπαρθεὶς, εὐθὺς ἐσφά-
τευσεν ἐπὶ Πτολεμαῖον, αὐτὸς μὲν ἄγων πεζῇ τὴν
δύναμιν, Δημητρίου δὲ μεγάλῳ στόλῳ συμπαρα-
πλέοντος. Ὁν δὲ τρόπον ἔμελλε κρίνεσθαι τὰ πρά-
γματα, Μήδιος, Ἀρτιγόνου φίλος, δψιν εἶδε κατὰ
τοὺς ὄποις. Ἐδόκει γὰρ αὐτὸν Ἀρτιγόνον ἄγωνι-
ζειν μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀπάσης διανλον, εὑρέ-
στως καὶ ταχὺ τὸ πρῶτον, εἶτα κατὰ μικρὸν ἐνδι-
δόντες τὴν δύναμιν αὐτῷ· καὶ τέλος, ὡς ἔναμφεν,
ἀσθενῆ γεγόμενον καὶ μεστὸν ἀσθματος, οὐ δημίως
ἀναφέρειν. Αὐτός τ' οὖν ἐντυχὼν κατὰ γῆν πολ-
λαῖς ἀπορίαις, καὶ Δημητρίου χειμῶνι καὶ κλύδωνι
μηγάλῳ πινδυνεύσαντος εἰς τόπους ἀλιμένους καὶ
χαλεκοὺς ἐκριφῆναι, πολλὰς δὲ τῶν οἰωνῶν ἀπολέσαν-
τος, ἐκανῆλθεν ἀπράκτος. Ήν δὲ τότε μικρὸν ἀπο-
λεπτορχα γεγονὼς ἐτη ὄγδοήκοντα, μεγάθει δὲ καὶ
βαρύτητι σώματος μᾶλλον, ἥ διὰ τὸ γῆρας, ἐπεὶ
τὰς στρατιῶς γεγονὼς διυπαγαθμιστος, ἐχρῆτο τῷ
παιδὶ καὶ δι' εὐτυχίαν, καὶ δι' ἐμπειρίαν ἥδη τὰ
μέγιστα καλῶς διοικοῦντε, τρυφᾶς δὲ καὶ πολυτε-
λεῖας καὶ πόθενς αὐτοῦ μὴ βῆψιταιενος. Εἰφήνης
γάρ οὖσης ἀφύβριζη εἰς ταῦτα, καὶ σχολάζων, χεῖ-
το πρὸς τὰς ἥδους ἀνειμένως αὐτῷ καὶ κατακρονές·
ἐν δὲ τοῖς πολυμοις, οὓς οἱ φύσει σώφροντες, ἔνηρε.
Ἄσγεται δὲ, τῆς Λαμίας ἀναφανδύνηδη πριτούσης,

τὸν Ἀντίγονον; ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτίου πατερίδοιμοις· τον, ἡκοντος ἀπὸ ζάνης, εἰπεῖν ἀμει γαλῆνται· „Δο-
κιμὸς λαρίνων, ὃ καὶ καταφιλεῖν;“ „Πάλιν δέ ποτε
πλεονας ἥμερας ἐν πόσιοις γενομένου, καὶ πρόφεσιν
λέγοντος, ὃς ἔσειμα τι διοχλήσαιεν αὐτόν· „Ἐκπ-
οδημην,“ φάνει τὸν Ἀντίγονον „ἄλλα πότερον Θάσιον,
ἢ Χίον, ἢν τὸ ἔσειμα;“ Πυθαγόρειος δ' αὐθις ἀσθε-
τῆς ἔγειν αὐτὸν, ἐβαδίζειν οὐφάμενος, καὶ τῶν παλλή-
τιν περὶ θύρας ἀπίντησεν· εἰσελθὼν δὲ καὶ κα-
θίσας παρ' αὐτῷ, ἥψατο τῆς κειρός· ἐπαίνου δ'.
εἰπόντος, διτι νῦν δι πιρετὸς ἀποκεχώρηκεν· „Διέ-
λει, παιδίον,“ ἔρη, „καὶ ἐμοὶ περὶ θύρας ἀπιών νῦν
ἀπήγεικε.“ Ταῦτα δ' οὕτω πρόσως ἔφερε διετὴν
ἄλλην πρᾶξιν τοῦ Αἰγυπτίου. Οἱ μὲν γὰρ Σκύθαι
πίνοντες καὶ μεθυσκόμενοι παραψάλλουσι τὰς
τυνφάς τῶν τοξῶν, οἷον ἐκλυθμενον ὑπὸ τῆς ἥδοντος
ἀνακαλούμενοι τὸν θυμόν· ἐκεῖνος δὲ τὰ μὲν ἥδο-
νη διδούς ἀπλῶς ἔστιν, τὰ δὲ σκουδῆ, καὶ θά-
ταραι τῶν διέρων ἀκρατει μεταχειριζόμενος, οὐχ ἦτ-
τον ἦν διεώδεις ἐν ταῖς τοῦ πολέμου παρασκευαῖς.

XX. Άλλοι καὶ παρασκευάσασθαι δύταμιν, ἡ
χρήσασθαι, βελτιῶν ἐμόκει στρατηγὸς εἴναι, πάντα
μὲν ἐκ περιουσίας ὑπάρχειν βουλόμενος ἐπὶ τὰς
χρείας, τῆς δὲ περὶ τὰς νεῦς καὶ τὰ μηχανικὰ με-
γαλουργίας καθ' ἥδοντην τινα τοῦ θεωρεῖν
ἀπλήστως ἔχων. Εὔρυης γὰρ ὁν καὶ θεωρητικός,
αὐτὸν εἰς παιδιάς οὐδέ· εἰς διαγωγας ἀχρήστους ἔρε-
ψε τὸ φιλότεχνον, ὁσπερ βασιλεῖς ἄλλοι, αὐλοῦντας

καὶ διηγερθέντες καὶ ταρπόντες. Ἀδροκος δ' ὁ Μακεδών τραπέζια μικρὰ καὶ λυχνίδια τεκταινόμενος, σπότια ὄχολάζοι, διῆγετ. Ἀτταλος δ' ὁ Φιλομήτωρ ἐκάπενε ταῖς φαρμακώδεις βιοτάραις, οὐ μόνον ὑσπενάμοις καὶ ἀλλέβοφοι, ἀλλὰ καὶ κώνυμοις καὶ ἀκόνιτοις καὶ δορύκυιοις, αὐτὸς ἐν τοῖς βασιλικοῖς επείρων καὶ φυτεύων, ὅπους τε καὶ καρπὸν αὐτῶν ἔργον ποποιημένος εἰδέπει καὶ κομῆσαθαι καθ' ὥραν. Οἱ δὲ Πάρθων βασιλεῖς ἐσεμνύνεντο τὰς ἀκίδας τῶν βελῶν χαράττοντος αὐτοῖς καὶ παραθήγοντες. Ἄλλα μὴν Δημητρίου καὶ τὰ βάντων τὴν βασιλικὴν, τὰ μέγαθος ἢ μέθοδος εἶχεν, ἀμα τῷ περιετῷ καὶ φιλοτέχνῳ τῶν ἔργων ὑψος τι διεποίεις καὶ φρονήματος συντεχθερόντων· μέστο μὴ μόνον γνώμης καὶ περιουσίας, ἀλλὰ καὶ χειρὸς ἀξία φαινεῖσθαι βασιλικῆς. Μεγέθει μὲν γάρ εξεπληγτει καὶ τοὺς φίλους, καλλιεὶ δὲ καὶ τοὺς πολεμίους ἔτερον. Τοῦτο δ' ἔτι μᾶλλον ἀληθῶς, ἵνα πομγῆς, εἴρηται. Καὶ τὰς μὲν ἐκκαιδευόμενες αὐτοῦ καὶ τὰς πεντεκατεδεκήρεις ἁδαύματος ἐστῶτες οἱ πολέμιοι πορὰ τὴν γῆν αὐτῶν πλεούσας· εἰ δὲ ἐλεπόλεις ὡς Θάμνα τοῖς πολιορκουμένοις ἤσαν, ὡς αὐτὲς τὰ πράγματα μαρτυρεῖ. Συσίφαχος μὲν γάρ, ἔχθιστος ὡν Δημητρίῳ τῶν βασιλέων, καὶ πολιορκοῦντι Σόλονς τοὺς Κιλαϊους ἀντετεγμένος, ἐπεμψε παρακαλῶν ἐπιλέξει τὰς μηχανὰς αὐτῷ, καὶ τὰς τεῦς πλεούσας ἐπιλέξαντος δὲ, θαυμάσσας ἀπῆλθε· ‘Ρύδιοι δὲ, πολὺν χρόνον ὑπ' αὐτοῦ πολιορκηθέντες, ἀπεὶ κα-

τελύπατο τὸν πόλεμον, ἥτησαντο τῶν μῆχανῶν ἡνίας,
ὅπως ὑπόβινημα τῆς ἐνείνου δυνάμεως ἄμα καὶ τῆς
εὐτῶν ἀνθραγαθίας ἔχωσιν.

XXI. Ἐπολέμησε δὲ Ροδίοις, Πτολεμαίσυν συμ-
μάχοις οὖσι, καὶ τὴν μεγίστην ἐλέπολιν τοῖς τελέσσι
προσήγαγεν· ἡς ἔδρα μὲν ἦν τετράγωνος, ἐκάτην
ἔχουσα τοῦ κάθει πλαισίου πλευρὰν ὅκτω καὶ τεσ-
σαράκοστα πηγῶν, ἃς δὲ καὶ ἔξηκοτα πηγῶν ὕψος
εἶχεν εἰς κορυφὴν, συντεύουσαν ταῖς ἄνω πλευραῖς
καὶ στεναπέραν τῆς βάσεως. Ἐνδοθεν μὲν δύν στέ-
γαις διεπέφραχτο καὶ χώραις πολλαῖς· τὸ δὲ πρός
τοὺς πολεμίους αὐτῆς μάτωπον ἀνέφερτο, καὶ καθ'
ἐκάστην στέγην ἦν θυρίς, καὶ διὰ τούτων ἐξέπιπτε
βέλη παντοδαπά· μεστὴ γάρ ἦν ἀνδρῶν μαχαμένων
πάσουν ἴδεαν μάχης. Καὶ τὸ μὴ πραδιαιτόμενον αὐτῆς,
μηδὲ οἰλιρόμενον ἐν ταῖς κινήσεσιν, ἀλλ' ὁρθὸν ἐν
ἴδῃ καὶ ἀσάλευτον ἵσορρόφως ἄμα φοίζει καὶ τότε
πολλῷ προσοχωροῦν, θάμβος ἄμα τῇ ψιχῇ καὶ
χάρῃ δμοῦ τινα τῇ ὅψει τῶν θεωμένων παρεῖχε.
Πλ. δὲ τοῦτον τὸν πόλεμον αὐτῷ καὶ Θάρρους ἐκό-
μισθησαν ἐκ Κύπρου δύο σιδηροῦ, μνᾶν δικῆς ἐκά-
τεφος τεσσαράκοντα. Διοπάθειαν δ' αὐτῶν καὶ φώ-
μην ἐπιδικνύμενος δὲ τοχιτῆς, Ζεῦς, κέλευσεν
ἕξ εἴκοσι βημάτοιν ἀφεῖναι καταπελτικὸν βέλος.
σῦ προσπεισθείσες, ἀρρέπειης διέμεινεν δὲ εἰδηρος,
ἄμυχὴν δὲ μολις ἔσχεν ἀμβλῶν, οἷον ἀπὸ γονφίον.
Τούτοιν αὐτὸς ἀφράτε· τὸ δὲ Ξερόν Ἀκεμός ὁ
Ἡπειρώτης, ἀνὴρ πολεμικώτατος τῶν σὺν αὐτῷ

καὶ φωμαλεσθετος, δις μόνος ἔχοντο διταλάντῳ παγοπλίᾳ, τῶν ἄλλῃν χρωμένων ταλαιπωμάσι· καὶ μαχόμενος ἐν Ροδῷ, περὶ τὸ Θέατρον ἐπεσεν.

XXII. Εὔρωστως δὲ καὶ τῶν Ροδίων ἀμυκομένων, οὐδὲν ἄξιον λόγου πράττων δὲ Δημήτριος, ὅμως ἐθυμομάχει πψός αὐτοὺς, διι., Φίλας, τῆς γυναικός, αὐτῷ γράμματα καὶ στρώματα καὶ ἴμάτια πεμψάσης, λαβόντες τὸ πλοῖον, ὥσπερ εἶχε, πρὸς Πειδεμαῖον ἀπέστειλαν, καὶ τὴν Ἀθηναίων οὐκ ἐμιμήσαντο φιλανθρωπίαν, οἵ Φιλίππου πολεμοῦντος αὐτοῖς γραμματοφόρους ἐλόντες, τὰς μὲν ἄλλας ἀνέγνωσαν διπιστολὰς, μόρην δὲ τὴν Ολυμπιάδος οὐκ ἔλυσαν, ἀλλ᾽, ὥσπερ ἦν κατασεσημασμένη, πρὸς ἐκεῖνον ἀπέστειλαν. Οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ περὶ ἐπὶ τούτῳ σφόδρα δηχθεὶς δὲ Δημήτριος, εὐθὺς παρασχόντας λαβὴν οὐχ ὑπέμεινεν ἀντιλιπῆσαι τοὺς Ροδίους. Ἔτυχε γάρ αὐτοῖς δὲ Καύνιος Πρωτογένης γράφων τὴν περὶ τὸν Ιάλυσον διάθεσιν, καὶ τὸν πίνακα μικρὸν ἀπολείποντα τοῦ τέλος ἔχειν ἐν τινὶ τῶν προαστείων ἐλαβεν δὲ Δημήτριος. Περιψάντων δὲ κήρυκα τῶν Ροδίων, καὶ διεθμένων φεύμασθαι καὶ μὴ διαφθεῖσαι τὸ ἔργον, ἀπεκρίγυπτο τὰς τοῦ πατρὸς ἵκνας ἐμπρῆσαι μᾶλλον, ἢ τέχνης πόνον τοσοῦτον. Ἐπιὶ γάρ ἐτεσι συντελέσαι λέγεται τὴν γραφὴν δὲ Πρωτογένης. Καὶ φησιν δὲ Απελλῆς οὕτως ἐκπλαγῆναι Θεασάμενος τὸ ἔργον, ὥστε καὶ φωνὴν ἐπιλιπεῖν αὐτὸν, ὡψὲ δὲ εἰπεῖν· „Μέγας δὲ πόνος, καὶ θαυμαστὸν τὸ ἔργον· οὐ μὴν ἔχειν γε χάριτας,

διὸ ἂς οὐρανοῦ φαίειν τὰ ὑπὸ αὐτοῦ γραφόμενα.¹⁴ Ταύτην μὲν οὖν τὴν γραφὴν εἰς ταῦτα ταῖς ἄλλαις συνωσθεῖσαι ἐν Ῥώμῃ τὸ πῦρ ἐπεγείματο. Τῶν δὲ Ῥοδίων κατεξανισταμένων τοῦ πολέμου, δεδμενος προσφάσσως τὸν Δημήτριον Ἀθηναῖοι παραγενόμενοι διῆλλαξαν, ἐπὶ τῷ σύμμαχειν Ῥοδίους Ἀγριεύοντας καὶ Δημητρίῳ, πλὴν ἐπὶ Πιολεμαῖον.

XXIII. Ἐκάλοντα δὲ τὸν Δημήτριον Ἀθηναῖοι, Κασάνδρου τὸ ἄστυ πολιορκούντος. Οὐ δὲ ναυσιν ἐπιπλεύσας τριακοσίαις τριάκοντα καὶ πολλοῖς διπλεῖταις, οὐδὲ μόνον ἔξηλαστο τῆς Ἀττικῆς τὸν Κάσσανδρον, ἀλλὰ φεύγοντα μέχρι Θερμοπυλῶν διεξός καὶ τρεψάμενος, Ἡράκλειαν ἐλαβεν, ἐκουνιώς αὐτῷ προσθεμένην, καὶ τῶν Μακεδόνων ἔξακισχιλίους μεταβαλλομένους πρὸς αὐτόν. Ἐπαγιῶν δὲ, τοὺς ἐτεῖς πυλῶν Ἑλληνας ἡλευθέρους, καὶ Βοιωτοὺς ἐποιήσατο συμμάχους, καὶ Κέγχρειας εἶλε· καὶ Φυλῆν, καὶ Πάντακτον, ἐπιτειχίσματα τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Κασάνδρου φρουρούμενα καταστρεψάμενος, ἀπέδωκε τοῖς Ἀθηναῖοις. Οἱ δὲ καὶ περὶ ἐκκεχυμένοι πρότερον πρὸς αὐτὸν καὶ κατακεχρημάτοι πᾶσαν φιλοτιμίαν, ἐξενέρον διως καὶ τότε πρόσφατοι καὶ παιτοὶ ταῖς κολακείαις φαῆται. Τὸν γὰρ ὅπισθδόμον τοῦ Παρθενῶνος ἀπέδειξαν αὐτῷ κατάλυσιν· κάκεῖ διαιταν εἶχε, τῆς Ἀθηνᾶς λεγορένης ὑποδέχεσθαι καὶ ξενίζειν αὐτὸν, οὐ πάνυ κόσμιον ξένον, οὐδὲ ὡς παρθένῳ πράσις ἐπισταθμεύοντα. Καί τοις τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, Φίλιππον, αἰσθόμενος ποτὲ

δ παιτήρο καταβοντά ἐν οἰκίᾳ τρεῖς ἔχοντις νέας γυναικας, - πρὸς ἐκεῖνον μὲν οὐδὲν ἐφθέχετο· παρόντος δ' ἐκείνου, τὸν σταθμοδότην μέταπεμψάμενος· „Οὗτος,“ εἶπεν, „οὐκ ἔξαξεις μου τὸν νίδυ ἐκ τῆς στενοχωρίας;“

XXIV. Δημήτριος δὲ, τὴν Ἀθηνῶν αὐτῷ προσῆκον, εἰ δὶ ἄλλο μηδὲν, ὃς γε πρεσβυτέρων ἀδελφὴν αἰσχύνεσθαι, (τοῦτο γὰρ ἐβούλετο λέγεσθαι) τοσαύτην ἔβριν εἰς παῖδας ἐλευθέρους καὶ γυναικας ἀστας κατεπάδασε τῆς ἀκροπόλεως, ἀστε δοκεῖν τότε μάλιστα παθαρεύειν τὸν τόπον, ὅτε Χρυσίδι, καὶ Λαυρί, καὶ Δημοᾶ, καὶ Ἀγτικόρα, ταῖς πόρναις ἐκείναις, συνακολασταίνοι. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα σαφῶς ἀπαγγέλλειν οὐ πρέπει διὰ τὴν πόλειν· τὴν δὲ Δημοκλέους ἀρετὴν καὶ σωφροσύνην ἄξιόν ἔστι μηδὲν παρελθεῖν. Ἐκεῖνος γὰρ ήν οὗτοις ἄνηβος, οὐκ ἔλαθε δὲ τὸν Δημήτριον, ἔχων τὴν εὔμορφίας τὴν ἐπωνυμίαν κατήγορον· ἐκαλεῖτο γὰρ Δημοκλῆς δικαίος. Ός δὲ πολλὰ διδόντων, καὶ πειρώντων, καὶ φοβούντων, ὑπ' οὐδενὸς ἡλίσκετο· τέλος δὲ, φεύγων τὰς παλαιστρὰς καὶ τὸ γυμνάσιον, εἰς τι βαλανεῖον ἴδιωτικὸν ἐφοίτα λουσθμένος· ἐπειηρήσας τὸν παιδὸν δὲ Δημήτριος ἐπεισῆλθεν αὐτῷ μόνῳ. Ο δέ παῖς, ὃς συνεῖδε τὴν περὶ αὐτὸν ἐργμάτων, καὶ τὴν ἀνάγκην, ἀφελὼν τὸ πῶμα τὸν χαλκώματος, εἰς ζέον ὑδωρ ἵνηλατο, καὶ διέφθειρεν αὐτὸν, ἀνάξια μὲν παθὼν, ἄξια δὲ τῆς πατρίδος καὶ τὸν κάλλους φρονήσας· σύν τοι

Κλεοπάτρος δὲ Κλεομέδοντος, δος ὀφθηκόσι τῷ πατρὶ παινεῖκοντα ταλάντων δίκην ἀφεθῆναι διαπραξάμενος, καὶ γράμματα πιρὰ Δημήτριου κομίσας πρὸς τὸν δῆμον, οὐ μόνον ἐκυτὸν κατήσχυνεν, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν συνετάραξε. Τὸν μὲν γὰρ Κλεομέδοντα τῆς δίκης ἀφῆκαν, ἐγράφη δὲ ψήφισμα, μηδένα τῶν πολιτῶν ἐπιστολὴν παρὰ Δημήτριου κομίζειν. Ἐπιδέδοντας δὲ αὐτὸν τὸν δῆμον τῷ ψήφισμα καθεῖλον, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰσηγησαμένων καὶ συνεπόντων τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ ἐφυγάδειναν· ἔτι δὲ προσεψηφίσαντο, δεδόχθαι τῷ δῆμῳ τῷν Ἀθηναίων, πᾶν, δὲ τι ἄν διβασιλεὺς Δημήτριος κελεύσῃ, τοῦτο καὶ πρὸς Θεοὺς δόσιον, καὶ πρὸς ἄνθρώπους εἶναι δίκαιον. Εἰπόντος δέ τινος τῶν καλῶν καγάθῶν ἀνδρῶν, μαίνεσθαι τὸν Στρατοκλέα τοιαῦτα γράφοντα, Δημοκάρης δὲ Λευκονοεὺς εἶπε· „Μαίνοιτο μὲν τὸ ἄν, σί μὴ μαίνοιτο.“ Μολλὰ γὰρ διστρατοκλῆς ὀφελεῖτο διπλὴν πολακείαν. Οὐ δέ Δημοκάρης ἐπὶ τούτῳ διαβληθεὶς ἐφυγαδεύθη. Τοιαῦτα ἐπραΐτον Ἀθηναῖοι, φρουρᾶς ἀπηλλάχθαι καὶ τὴν ἑλευθερίαν ἔχειν δοκοῦντες.

XXV. Δημήτριος δὲ παρελθὼν εἰς Πελοπόννησον, ὃς οὐδενὸς ὑφισταμένου τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ φευγόντων, καὶ προϊεμένων τὰς πόλεις, προσηγάγετο τὴν καλουμένην Ἀκτίην καὶ Αρκαδίαν, πλὴν Μαντινείας καὶ Αργος, καὶ Σικελίαν, καὶ Κόρινθον ἐλύσατο; τάλαντα διὺς ἔκριδεν τοῖς φρον-

ροῦσιν. Ἐν Ἀργεί μὲν οὖν τῆς τῶν Ἡραίων δοριῆς καθηκούσης, ὑγιανοθετῶν καὶ συμπαγηγυρίζων τοὺς Ἑλλησιν, ἔγημε τὴν Διακίδου θυγατέρα, τοῦ Μολοττῶν βασιλέως, ἀδελφὴν δὲ Πύρρον, Δημάρισιαν Σικυωνίους δὲ φίσας παρὰ τὴν πόλιν οἰκεῖν; εἰς τὴν πόλιν ἔπεισεν, δὲν τοῦ οἰκοῦσι, μετοικίσασθαι τῷ δὲ τόπῳ καὶ τοῦνομα τὴν πόλιν συμμεταβαλοῦσαν, ἀντὶ Σικυῶνος Δημητριάδα προσηγόρευσεν. Ἐν δὲ Ισθμῷ κοινοῦ συνεδρίου γενομένου, καὶ πολλῶν ἀνθρώπων συνελθόντων, ἡγεμὼν ἀνηγορεύθη τῆς Ἑλλάδος, ὡς πρότερον οἱ περὶ Φίλιππον καὶ Ἀλέξανδρον· ὃν ἐκεῖνος οὐ παρὰ μικρὸν ἐνδιιένει ἔκατὸν εἶναι βελτίου, τῇ τύχῃ τῇ παρούσῃ καὶ τῇ δυνάμει τῶν πραγμάτων ἐπαιρόμενος. Ἀλέξανδρος γένεντα τῶν ἄλλων βασιλέων ἀπειστέρησε τῆς ἐπωνυμίας, οὐδὲ αὐτὸν ἀνεῖπε βασιλέων βασιλέα, καίτοι πολλοῖς τὸ πατεῖσθαι καὶ εἶναι βασιλέας αὐτὸς δεδωκός· ἐκεῖνος δὲ χλευάζων καὶ γελῶν τοὺς ἄλλους τινὰ, πλὴν τοῦ πατρὸς καὶ αὐτοῦ, βασιλέα προσαγορεύοντας, ἥδεις ἤκουε τῶν παρὰ πότεν ἐπιχθειεις λαμβανόντων, Δημητρίου βασιλέως, Σελεύκου δὲ ἐλεφαντάρχου, Πιολεμαίου δὲ τανάρχου, Λυσιμάχου δὲ γαζορύλακος. Ἀγαθοκλέους δέ, τοῦ Σικελιώτου, τησιάρχου. Τούτων δὲ πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἐκφερομένων, οἱ μὲν ἄλλοις βασιλεῖς κατεγέλων, Λυσιμάχος δὲ ἡγανάκτει μένος, εἰς σπάδοντα νομίζει Δημήτριος αὐτόν ἐπιεικῶς γὰρ εἰώθεισαν εὐνούχους ἔχειν γαζορύλακάς. Ήγε δὲ καὶ πάγτων

ἀπειχθέστατος δὲ Λυσίμαχος αὐτῷ, καὶ λοιδορῶν εἰς τὸν ἄφωτα τῆς Λαμίας ἔλεγε, οὗν πρῶτον ἐφρακέσται πόδινην προερχομένην ἐκ τραγικῆς σκηνῆς· δὸς Αημήτριος ἦφη, σωφρονεστέραν εἶναι τὴν ἑαυτοῦ πόδινην τῆς ἐκείνου Πηγελόπητος.

XXVI. Τότε δ' οὖν ἀναζευγγύνων εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔγκαψεν, διε βούλεται παραγενθμένος εὐθὺς μυηθῆναι, καὶ τὴν τελετὴν ἅπασαν ἀπὸ τῶν μικρῶν ἕχρι τῶν ἐποπτικῶν πᾶραλαβεῖν. Τοῦτο δ' οὐ θεμιτὸν ἦν, οὐδὲ γεγονός πάρτερον, ἀλλὰ τὰ μικρὰ τοῦ Ἀνθεστηριῶντος ἐτελοῦντο, τὰ δὲ μεγάλα τοῦ Βοηδρομιῶνος ἐπώπτευον δὲ τοῦλαχιστον ἀπὸ τῶν μεγάλων ἐνιαυτὸν διαλ. πόντες. Ἀναγραφέταν δὲ τῶν γραμμάτων, μόνος ἐτόλμησεν ἀντειπεῖν Πυθόνδωρος ὁ δικδοῦχος, ἐπέραπε δ' οὐδέν· ἀλλὰ Σιρατοκλέους γνώμην εἰπόντος, Ἀνθεστηριῶνα τὸν Μουνυχιῶνα ψηφισαρένους καλεῖν καὶ νομίζειν, ἐτέλουν τῷ Αημητρίῳ τὰ πρὸς ἀγοράν· καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ἐξ Ἀνθεστηριῶνος δὸς Μουνυχιῶν γενθμένος Βοηδρομιῶν, ἐδέξατο τὴν λοιπὴν τελετὴν, ἀμά καὶ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Αημητρίου προστεκλαβόντος. Λι' δὲ καὶ Φιλιππίδης τὸν Σιρατοκλέα λοιδορῶν ἐποίησεν·

'Ο τὸν ἐνιαυτὸν συντεμῶν εἰς μῆν' ἔτα.
καὶ περὶ τῆς ἐν τῷ Παρθενῶνι κατασκηνώσεως·

'Ο τὴν ἀκέόπολιν πανδοκεῖν ύπολαβὼν,
Καὶ τὰς ἑταίρας εἰσαγαγὼν τῇ Παρθενῷ.

XXVII. Πολλῶν δὲ γενομένων ἐν τῇ πόλει τοῖς πλημμελημάτων καὶ πάρανομημάτων, ἐκεῖνο μάλιστα λέγεται λυπῆσαι τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι Διακοσία καὶ πεντήκοντα τάλαντα πορίσαι τοχὺ καὶ δοῦναι προσταχθὲν αὐτοῖς, καὶ τῆς εἰσποράξεως συντόμου καὶ ἀπαραιτήτου γενομένης, ἵδων ἡ θροισμένον τὸ ἀργύριον, ἐκέλευσε Λαμίᾳ καὶ ταῖς περὶ αὐτὴν ἔταιραις τοῖς σμῆγμα δοθῆναι. Ηγάραίσχυνη τῆς ζημίας, καὶ τὸ φῆμα τοῦ πράγματος μᾶλλον ἡγάρχλησε τοὺς ἄνθρωπους. Ἔγιοι δὲ τοῦτο Θετταλοῖς, οὐκ Ἀθηναίοις, ὑπὲντοῦ συμβῆναι λέγουσι. Χωρὶς δὲ τούτων αὐτὴ καθ' ἔαντὴν ἡ Λαμία τῷ βασιλεῖ παρασκευάζουσα δεῖπνον, ἡργυρολόγησε πολλούς. Καὶ τὸ δεῖπνον οὕτως ἡνθῆσε τῇ δόξῃ διὰ τὴν πολυτέλειαν, ὥστε ὑπὸ Λυγκέως τοῦ Σαμίου συγγεγράφθαι. Λιγὸν καὶ τῶν κωμικῶν τοῖς οὐ φαύλως τὴν Λαμίαν Ἐλέπολιν ἀλληθῶς προσεῖπε. Δημοχάρης δ' ὁ Σόλλιος τὸν Δημήτριον αὐτὸν ἐκάλει Μῆνθον τίνας γάρ αὐτῷ καὶ Λαμίαν. Οὐ μόνον δὲ ταῖς γεμεταῖς, ὄπλα καὶ τοῖς φίλοις τοῦ Δημητρίου ἔηλον καὶ φθόνον εὐημεροῦσα καὶ στεργομένη παρῆχεν. Ἀφίκοντο γοῦν τινες παρ' αὐτοῦ κατὰ πρεσβείαν πρὸς Λυσίμαχον, οἷς ἐκεῖνος ἄγων σχολὴν ἐπέδειξεν ἐν τε τοῖς μηδοῖς καὶ τοῖς βραχίσσιν ὀτειλάς βαθεῖσας ὄντιχων λεοντείων· καὶ διηγεῖτο τὴν γενομένην αὐτῷ μάκρην πόδες τὸ Θηρίον, ὑπὲν Ἀλεξάνδρου συγκεκριθειχθέντι τοῦ βασιλέως. Οἱ δὲ γελῶντες ἐφασαν, καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα δεινοῦ Θηρίον

δήγματα φέρειν ἐν τῷ τραχήλῳ, Λαμίας. Ἡν δὲ θαυμαστὸν, διε τῆς Φίλας ἐν ἀρχῇ τὸ μὴ καθ' ἡλικίαν δυσχεραίνων, ἤτεητο τῆς Λαμίας, καὶ τοσούτον ἡρα χρόνον ἥδη παρημάκυιας. Λημώ γ' οὖν, ἡ ἐπικαλουμένη Μαρία, παρὰ δεῖπνον αὐλούσης τῆς Λαμίας, καὶ τοῦ Δημητρίου πυθομένου· „Τί σοι δοκεῖ;“ „Γραῦς,“ εἶπεν, „ὢ βασιλεῦ.“ Πάλιν δὲ τραγήματων παρατεθέντων, κάκείνου πρὸς αὐτὴν εἰπόντος „Οφρᾶς, δσα μοι Λαμία πέμπει;“ „Πλειονα,“ ἔφη, „πέμφθήσεται σοι παρὰ τῆς ἐμῆς μητρός, ἵνα Θέλης καὶ μετ' αὐτῆς καθεύδει.“ Ἀπομνημονεύεται δὲ τῆς Λαμίας καὶ πρὸς τὴν λεγομένην Βοκχύδρως καρσιν ἀντίρρησις. Ἐπεὶ γάρ τις ἔρων ἐν Αἴγυπτῳ τῆς ἑταίρας Θωνίδος ἤτειτο συχνὸν χρυσίων, εἰς κατὰ τοὺς ὕπνους δόξας αὐτῇ συγγενέσθαι τῆς ἐπιθυμίας ἐπαύσατο, δίκην ἐλαχεν ἡ Θωνίς αὐτῷ τοῦ μισθώματος. Ἀκούσας δὲ τὸν λόγον δ Βόκχορις, ἐκέλευσε τὸν ἄνθρωπον, δσον ἡτήθη χρυσίον ἥριθμημάνον ἐν τῷ ἀγγείῳ διαφέρειν δεῦρο κάκεῖστηῇ χτιρὶ, τὴν δέ ἐτρίφαν ἔχεσθαι τῆς σκιᾶς, ὡς τὴν δόξαν τῆς ἀληθείας σκιὰν οὖσαν. Ὁνκ ἔπειτο ταύτην εἰναι τὴν κρίσιν ἡ Λαμία μικαλαν· οὐ γάρ ἀπέλισσεν ἡ σκιὰ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἀργυρίου τὴν ἐπιφύτων, τὸ δέ ὄντα φέτανσεν ἐφῶτεια τὸν νεανίσκον. Ταῦτα μὲν οὖν περὶ Λαμίας.

XXVII. Τὴν δὲ διήγησιν, ἀσπερ ἐκ πομπικῆς σκηνῆς, πάλιν εἰς τραγικὴν μετάγονσιν αἱ τύχαι καὶ αἱ πράξεις τοῦ ἀνθρόδος, δην διηγούμεθα. Τῶν γὰρ

ἄλλων βασιλέων ἀπότον συνισταμένων ἐπὶ τὸν Ἀντίγονον, καὶ συμφρόντων εἰς ταῦτα τὰς δυνάμεις, ἀπῆρεν δὲ Δημήτριος ἐκ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῷ πατρὶ συμιᾶς φιλοτιμουμένῳ παρὸν ἡλικίαν, πρὸς τὸν πόλεμον ἔτει μᾶλλον αὐτὸς ἐπερρώσθη. Καίτοι δοκεῖ γένεται Ἀντίγονος, εἰ μικρῶν τινῶν ὑφεῖτο, καὶ τῆς ἄγαν φιλαρχίας ἔχαλαν, μέχρι παντὸς ἂγαν αὐτῷ διαφύλαξις μάκειρῳ καταλιπεῖται τὸ πρῶτον εἶναι. Φύσει δὲ βαρὺς ὁν καὶ ὑπερβοτηγές, καὶ τοῖς λόγοις οὐχ ἥττον, ἢ τοῖς πρώτυμασι, τραχὺς, πολλοὺς καὶ τέλους καὶ δυνατοὺς ἄνδρας ἐξηγράινεις καὶ παρώξυνεις καὶ τὴν γε τότε φύσιασιν καὶ κοινωνίαν αὐτῶν ἐλεγεν, ἀσπαρ ὅρνιθῶν σπερμολόγοιν συνδρομήν, ἐνὶ λίθῳ καὶ ψόφῳ συρδιαταράξειν. Ἡγε δὲ πεζοὺς μὲν ἐπιακισμυρίων πλείους, ἵππεις δὲ μυριούς, λέφαντας δὲ ἑβδομήκοντα πέντε· τῶν ἐγαντιλων ἔχοντων τεξζούς μὲν ἐξακισμυρίων καὶ τετράκισιλίους, ἵππεις δὲ πεντακοσίους τῶν ἑκατον πλείους, ἐλέφαντας δὲ τετρακοσίους, ἄρματα δὲ ἑκατὸν εἴκοσι. Γενομένων δὲ ἐγγὺς, αὐτῷ τροπήν ἔσχεν ἡ διάνοια τῆς ἐλπίδος μᾶλλον, ἢ τῆς γνώμης. Τψηλὸς γάρ εἶναι καὶ γαύρος εἰώθας ἐν τοῖς ἀγῶνσι, καὶ χρώμενος φωνῇ τε μεγάλῃ καὶ λόγοις σοβαροῖς, πολλάκις δὲ καὶ τῷ παρασκόψαι τι καὶ γελοῖον εἰπεῖν, τῶν πολεμίων ἐν χερσὶν ὄντων, ἐπιδεικνύμενος εὐστάθειαν καὶ καταφρόνησιν, τότε σύννοεις δωρᾶτο καὶ σιωπηλὸς τὰ πολλὰ, καὶ τὸν νίδν ἀπέδειξε τῷ πλήθεις καὶ συέστησε διάδοχον. Οὐ δὲ μάλιστα πάντες ἴσθαι μαστι,

ἐν τῇ σκηνῇ μόνος διελέχθη πρὸς αὐτὸν, οὐκ εἰδι-
σμένος ἔχειν οὐδὲ πύρας ἐκβιον ἀπορρήτους καινολο-
γίας, ἀλλ᾽ ἔδιος ὡς γνώμη, εἴτε προστάτεων φανε-
ρῶν παιὶ χρώμενος οἵς βουλεύσατο καθ' ἑαυτόν.
Λέγεται γοῦν, μειράκιον ἔτι δυτα τὸν Δημήτριον αὐ-
τοῦ πυθέσθαι, πότε μέλλουσιν μάταιεύγγύειν τὸν δ'
εἶπεν πρὸς ὄφγῆν· „Ἀγανιᾶς, μὴ μόνος σὺ τῆς σάλ-
πιγγος θέν ἀκούσῃς;“

XXIX. Τότε μέντοι καὶ σημεῖα μοχθηρὰ κατέ-
δουλοῦντο τὴν γνώμην αὐτῶν. Δημήτριος μὲν γάρ
ἔδεξε κατὰ τοὺς ὑπνους Ἀλέξανδρον ὥπλισμένον λαμ-
πτῶς ἐφωτῆν, δροῦόν τι σύνθημα διδόναι πρὸς τὴν
μάχην μέλλουσιν· αὐτοῦ δὲ φήσαντος· „Δια καὶ Νί-
κην“ „Ἀπειμι τοίνυν,“ φάναι, „πρὸς τοὺς ἐνακτίους·
ἔκεινοι γάρ με παρελαμβάνουσιν.“ Ἀστύγονος δὲ,
παρατατομάνης ἦδη τῆς φάλαγγος, ἐξιὼν προσέ-
πτεινεν, ὅποι πεισεῖν δύος ἐπὶ σιδμα, καὶ διατεθῆ-
ναι χαλεπῶς· ἀναστὰς δὲ καὶ τὰς κεῖρας ἀνατείνας
πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἥτησατο νίκην παρὰ τῶν Θεῶν, ἡ
Θάνατον ἀναίσθητον πρὸ τῆς ἥττης. Γενομένης δὲ
τῆς μάχης ἐν χερσὶ, Δημήτριος ἔχων τοὺς πλείστους
καὶ ιφατίστους τῶν ἵππων, Ἀντιχῷ τῷ Σελεύκου
συνέπεσε, καὶ μέχρι τριτῆς τῶν πολεμίων λαμπρῶς
ἀγωνισάμενος, ἐν τῇ διώξει σοβαρῷ καὶ φιλοτίμῳ
παρὰ καιρὸν γενομένη τὴν νίκην διέφειρεν. Αὐτὸς
μὲν γάρ οὐκ ἔσχε πάλιν ἀνατρέψας συρριζεῖς τοῖς
πεζοῖς, τῶν ἐλεφάντων ἐν μέσῳ γενομένων· τὴν δὲ
φάλαγγα γυμνὴν ἵππεισαν κατιδύντες οἱ περὶ Σέλευ-

κον, οὐκ ἐνέβαλογ μὲν, ὡς δὲ ἐμβαλοῦντες ἐφόβουν
καὶ περιήλαυνον, μεταβάλλεσθαι διδόντες αὐτοῖς
ὅ καὶ συνέβη. πολὺ γάρ μάρος ἀποδῆγεν ἔκου-
σιώς μετεχώρησε πρὸς ἔκείνους, τὸ δὲ λοιπὸν ἐτρά-
πη. Φερομένων δὲ πολλῶν ἐπὶ τὸν Ἀγτίγονον, καὶ
τινος τῶν περὶ αὐτὸν εἰπόντος „Ἐπὶ σὲ οὗτοι, βασι-
λεῦν“ „Τίρα γάρ,“ εἶπεν „πλὴν ἐμοῦ σκοπὸν ἔχονσιν;
ἄλλας Δημήτριος ἀφίξεται βοηθῶν.“ Καὶ τοῦτο μέχρι
πατός ἐλπίζων, καὶ περισκοπῶν τὸν νίδν, ἀμα πολ-
λῶν ἀκοντισμάτων εἰς αὐτὸν ἀφεθέντων, ἔπεισε· καὶ
τῶν ἄλλων ἀπολιπόντιων ὅπαδῶν καὶ φίλων, μόνος
παρέμεινε τῷ νεκρῷ Θώραξ δὲ Λαρισσαῖος.

XXX. Οὗτω δὲ κριθέσης τῆς μάχης, οἱ μὲν
νεγκηκότες βασιλεῖς τὴν ὑπ' Ἀρτιγόνῳ καὶ Δημή-
τρίῳ πᾶσαν ἀρχὴν, ὥσπερ μέγα σῶμα, καταδόπτον-
τες, ἐλάμβανον μερίδας καὶ προσδιενείμαντο τὰς ἐκε-
νῶν ἐπαρχίας, αἷς εἶχον αὐτοὺς πρόστερον. Δημή-
τριος δὲ μετὰ πεντακισχιλίων πεζῶν καὶ τετρακισχι-
λίων ἵππων φεύγων, καὶ συντόνως ἐλάσσας εἰς Ἐφε-
σον, οἰομένων ἀπάντων, ἀποροῦντα χρημάτων αὐτὸν
οὐκ ἀφέξευθαι τοῦ θρόνου, φοβηθεῖς τοὺς στρατιώ-
τας, μὴ τοῦτο ποιήσωσιν, ἀνέστη διὰ ταχίων, καὶ
τὸν πλοῦν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἐποιεῖτο, τῶν λοιπῶν
ἐλπίδων ἐν Ἀθηναίοις ἔχων τὰς μεγίστας. Καὶ γάρ
καὶ ναῦς ἐκεῖ καὶ χρήματα καὶ γυναικαὶ Δηϊδάμειαν
ἐτύγχανε καταλεκτώς· καὶ βεβαιοτάραν οὐκ ἐνδ-
μιζει παταφνυγὴν εἶναι τοῖς πράγμασι τῆς Ἀθηναίων
εὐνοεῖς. Ὁθεν ἐπεὶ ἐπειγομένῳ περὶ τὰς Κυκλαδας

αὐτῷ πρέσβεις Ἀθηναίον ἀκήντησαν, ἀπέχεσθαι τῆς πόλεως παρακαλοῦντες, ὡς ἐψηφισμένου τοῦ δήμου μηδένα δέχεσθαι τῇ πόλει τῶν βασιλέων, τὴν δὲ Δημάρειαν εἰς Μηγαρα ἐξέπεμψαν μετὰ τιμῆς καὶ πομπῆς πρεπούσας, τοῦ καθεστηκτος ἐξέστη δι' ὅργην αὐτοῦ, καὶ περ ἐνηνοχώς ὅπεστα τὴν ἄλλην ἀτυχίαν, καὶ γεγονὼς ἐν τοιαύτῃ μεταβολῇ πραγμάτων οὐ ταπεινός, οὐδὲ ἀγεννής. Ἀλλὰ τὸ παρ' ἐπιέιδεψεῖσθαι τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὴν δοκοῦσαν εὔνοιαν ἐξελλέγχθαι τοῖς πράγμασι κενήν καὶ πεκλασμάνην οὖσαν, ὅδιηρόδν ἦν αὐτῷ. Τὸ γάρ φαντάσιον, ὡς ἔοικεν, εὐνοίας ὅχλων βασιλεῦσι καὶ δυκάσταις τεκμήριον ἔστιν ὑπερβολὴ τιμῶν, ἣς ἐν τῇ προαιρέσει τῶν ἀποδιδυτῶν ἔχούσης τὸ καλὸν, ἀφαιρεῖ τὴν πίστιν διφθορος· τὰ γάρ αὐτὰ καὶ δεδιότις ψηφίζονται καὶ φιλοῦνται. Λιθπεροὶ οἱ γοῦν ἔχοντες, οὐκ εἰς ἀνδράτας, οὐδὲ γραφάς, οὐδὲ ἀποθεώσεις, ἄλλα μᾶλλον εἰς τὰ ἔργα καὶ τὰς πράξεις τὰς ἐαντῶν ἀποβλέποντες, ἢ πιστεύουσιν, ὡς τιμαῖς, ἢ ἀπιστοῦσιν, ὡς ἀγάμχαις· ὡς οἱ γε δῆμοι πολλάκις ἐν αὐταῖς μάλιστα ταῖς τιμαῖς μεσοῦσι τοὺς ἀμέτρους καὶ ὑπερθύκως καὶ παρ' ἀκόντιων λαμβάνοντας.

XXXI. Οἱ γοῦν Δημήτριος τότε δεινὰ μὲν ἥγούμενος πάσχειν, ἀδύνατος δὲ ὡν ἀμύνασθαι, προσέπιμψε τοῖς Ἀθηναίοις ἐγκαλῶν μετρίως, ἀξιῶν δὲ τὰς νάυς ἀπολαβεῖν, ἐν αἷς ἦν καὶ ἡ τρισκαιδεκήρης. Κομισάμενος δὲ παρέπλευσεν εἰς Ἰσθμὸν, καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῷ κακῶς ἔχοντων, (ἐξέπειπτον γάρ

ἐκασταχθεν αἱ φρουραὶ, καὶ πάντα μεθίστατο πόδες τοὺς πολεμίους) ἀπολιπάν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος Πύρρον, αὐτὸς ἄρας ἐπὶ τὴν Χερῷησον ἐπλευσε· καὶ κακῶς ὡμα ποιῶν Λισίμαχον, ὥφελει καὶ συνεῖχε τὴν περὶ αὐτὸν δύναμιν, ἀρχομένην ἀναλαμβάνειν, καὶ γίνεσθαι πάλιν οὐκ εὐκαταφρύνητον. Οὐ δὲ Λισίμαχος ὑπὸ τῶν ἄλλων βασιλέων ἡμελεῖτο, μηδὲν ἐπεικέστερος ἀκελεον δοκῶν εἶναι, τῷ δὲ μᾶλλον ἴσχυειν καὶ φοβιφάτερος. Οὐ πολλῷ δὲ ὑστερον Σέλευκος ἐμνᾶτο πάμπαν τὴν Δημητρίου καὶ Φίλας Θυγατέρα, Σιρατονίκην, ἔχων μὲν ἐξ Ἀπάμας, τῆς Περσίδος, τίνῳ Ἀγτίοχον, δίδμενος δὲ, τὰ πράγματα καὶ διαδόχους ἀρκεῖν πλείστι, καὶ διεσθαι τῆς πόδες ἐκεῖνον οἰκειότερος, ἐπεὶ καὶ Λισίμαχὸν ἔώρα τῶν Περιεμαίουν Θυγατέραν τὴν μὲν ἑαυτῷ, τὴν δὲ Ἀγαθοκλεῖ τῷ υἱῷ λαμβάνοντα. Λημητρίῳ δὲ ἦν ἀνέλπιστος εὐτυχία, κηδεῦσαι Σέλευκον. Καὶ τὴν οὐρανὸν ἀναλαβὼν ἐπλει· ταῖς ναυσὶ πάσαις εἰς Συρίαν, τῇ τ' ἄλλῃ γῇ προσέχων ἀταγκαῖως, καὶ τῆς Κιλικίας ἀπιθμένος, ἦν Πλεισταρχος εἶχε μετά τὴν πόδες Ἀντίγονον μάχην, ἐξαίρετον αὐτῷ δοθεῖσαν ὑπὸ τῶν βασιλέων ἦν δὲ Κασάρδου Πλεισταρχος ἀδελφός. Αδεκεῖσθαι δὲ τὴν χώραν αὐτοῦ νομίζων ὑπὸ Δημητρίου κατὰ τὰς ἀποβάσεις, καὶ μέμψασθαι βουλόμενος τὸν Σέλευκον, διτι τῷ κοινῷ διαλλάττεται πολεμίορ δίχα τῶν ἄλλων βασιλέων, ἀνέβη πόδες αὐτιβν.

XXXII. Αἰσθόμενος δὲ τοῦτο Δημητρίος, ὕρμησεν ἀπὸ Θαλάσσης ἐπὶ Κυνῆδων, καὶ τῶν χρη-

μάτων εύρων ἔτι λοιπὸν χίλια διακόσια τάλαντα, ταῦ-
τα συσκευασμένος, καὶ φθάσας ἐμβαλέθαι, διὰ
ταχέων ἀνήχθη. Καὶ παρούσης ἡδη Φίλας τῆς γυ-
ναικὸς αὐτῷ, περὶ Ὀροσσὸν ἀπήντησε Σέλευχος. Καὶ
τὴν ἔντευξιν εὐθὺς ἄδολον καὶ ἀνύποπτον καὶ βα-
σιλικὴν ἐποιοῦντο, πρότερον μὲν Σέλευχος ἐστιάσας
ἐπὶ σκηνῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ Δημήτριον, αὖθις δὲ
Δημήτριος ἀκεῖνον ἐν τῇ τρισκαιδεκήρᾳ δεξάμενος.
Πιστὸν δὲ καὶ σχολαὶ καὶ κοινολογίαι καὶ συνδιημ-
φεύσις ἀφρούρων καὶ ἀνόπλων· ἄχρις οὖν Σέλευ-
χιαν ἀνέβη. Δημήτριος δὲ Κιλικίαν κατέσχε, καὶ
Φίλαν τὴν γυναῖκα πρὸς Κάσανδρον ἔπειμψε τὸν
ἀδελφὸν, ἀπολυσομένην τὰς Πλεισιάρχου κατηγο-
ρίας. Ἐν δὲ τούτῳ Δημήτριεια πλεύσασα πρὸς αὐ-
τὸν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ συγγενομένη χρόνον οὐ
πολὺν, ἐξ ἀρχῶστίας τινδές ἐτελεύησε. Γενομένης
δὲ φιλίας πρὸς Πτολεμαῖον αὐτῷ διὰ Σελεύκοτ, ὁμο-
λογήθη Πτολεμαῖδα, τὴν Πτολεμαίου θυγατέρα,
λαβεῖν αὐτὸν γυναῖκα. Καὶ ταῦτα μὲν ἀστεῖα τοῦ
Σελεύκου. Κιλικίαν δὲ ὑξιῶν χρήματα λαβόντα πα-
ραδοῦνται Δημήτριον, ὡς οὐκ ἔπειθε, Σιδῶνα καὶ
Τύρον ἀπατῶν πρὸς ὅργην, ἐδόκει βίαιος εἶναι καὶ
δεινὸς ποιεῖν, εἰ τὴν ἀπ' Ἰνδῶν ἄχρι τῆς κατὰ Συ-
ρίαν θαλάσσης ἀπασαν· ὥρ' αὐτῷ πεποιημένος, οὐ-
τῶς ἐνδεής· ἐστιν ἔτι χρημάτων καὶ πτωχὸς, ὡς
ὑπὲρ· μυοῖν πόλεων ἄγροις κηδεστὴν καὶ μεταβολῆ
τύχη· "περιχρημένον ἐλαύνειν" λαμπρά τῷ Πλάτωνι

μαρτυρίαν διδούσ, διακιλευομένῳ, μὴ τὴν οὐσίαν πλείω, τὴν δὲ ἀπληστίαν ποιεῖν ἐλάσσω, τὸν γε βουλόμενον ὡς ἀληθῶς εἶναι πλούσιον· ὡς δὲ γε μὴ παίσι φιλοπλούσιαν, οὗτος οὔτε πνίας, οὔτε ἀπορίας ἀπέδιδεται.

XXXIII. Ήμὲν μὴν ὑπέπειης θημήτριος, ἄλλη φῆσας, οὐδὲ, ἀν μυριάκις ἡττηθῆ μάχας ἄλλας ἐν Ἱψφ, γαμβρὸν ὑγαπήσειν ἐπὶ μασθῷ Σέλευκον, τὰς μὲν πόλεις ἐκρατύνατο φρουρᾶς· αὐτὸς δὲ πυθόμενος, Λαχάρη στασιαζοντιν Ἀθηναῖοις ἐπιθέμενον τυραννεῖν, ἥλπισε φρόδιοις ἐπιφανεῖς λήψεθαι τὴν πόλιν. Καὶ τὸ μὲν πάλπυρος ἀσφαλῶς διεπεραιώθη μηγάλῳ στόλῳ· παρὸν δὲ τὴν Ἀττικὴν παραπλέων ἔχειμάσθη, καὶ τὰς πλείστας ἀπέβαλε τῶν γεῶν, καὶ συνδιεφθάρη πλῆθος ἀνθρώπων οὐκ ὅλιγον. Αὐτὸς δὲ σωθεὶς ἥψατο μέν τινθς πολέμου πρὸς τοὺς Ἀθηναῖούς· ὡς δὲ οὐδὲν ἐπέραμνε, πέμψας γαυτικὸν αὖθις ἀθροίσοντας, αὐτὸς εἰς Πελοπόννυν παρῆνθε, καὶ Μεσοήγην ἐπολιόρκει, καὶ προσμαχόμενος τοῖς ταίχεσιν ἐκινδύνευσε, καταπελτικοῦ βέλοις εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῷ καὶ τὸ στόμα διὰ τῆς σιαγόνος ἐμπεσόντος. Αναληφθεὶς δὲ, καὶ πόλεις τινάς ἀφεστώσας προσαγαγόμενος, πάλιν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐνέβαλε, καὶ κρατήσας Ἐλευσῖνος καὶ Ραμνούγηος, ἐφθειρε τὴν χώραν, καὶ ναῦν τινα λαβών ἔχοισαν σῖτον, καὶ εἰσάγυδυσαν τοῖς Ἀθηναῖοις, ἐκρέμασε τὸν ἔμπορον καὶ τὸν κυβερνήτην· ὕστε, τῷοῦτον ἄποτρεπομένων διὰ φύσους

σύντονον λειμὸν ἐν ἄστες γενέσθαι, πρὸς δὲ τῷ λιμῷ καὶ τῶν ἄλλων ἀπορίᾳ. Άλλον γοῦν μέδιμνον ὀνοῦντο τετταράκοντα δραχμῶν, δὲ δὲ τῶν πυρῶν μόδιος ἄνιος ἦν τριακοσίων. Μικρὸν δὲ τοῖς Ἀθηναῖοις ἀναπτυοήν παρέσχον ἐκατὸν παντόκοντα γῆς φαγεῖσαι περὶ Αἴγιναν, ἃς ἔπειμψεν ἐπιποέρους αὐτοῖς Πτολεμαῖος. Εἶτα Δημήτρῳ πολλῶν μὲν ἐν Ηλείωνήσου, πολλῶν δὲ ἀπὸ Κύνδρου γενέν παραγενομένων, ἀστες συμπάσσες ἀθροισθῆναι τριακοσίας, ἔφυγον ἔργατες οἱ Πτολεμαῖοι, καὶ λαχάρης δ τύραννος ἀπέδρα προσέμενος τὴν πόλιν.

XXXIV. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, καίπερ φημισάμενοι θάνατον, εἰ μησθείη τις εἰφήνης καὶ διαλλογῆς πρὸς Δημήτριον, εὐθὺς ἀνεψγνυσαν τὰς ἐγγὺς πύλας, καὶ πρέσβεις ἐπεμπον, οὐδὲν μὲν ἀπὲ ἐκείνουν χρηστὸν προσδοκῶντες, ἐκβιαζομένης δὲ τῆς ἀποφίλας, ἐν ᾧ, δισχερῶν πολλῶν συνεμπεσόντων, λέγεται τι καὶ τοιοῦτον γενέσθαι· πατέρα καὶ νίδν ἐν οἰκήμασι καθέξευθαι τά ταῦθ' ἔσυτον; ἀπεγνωκότις, ἐκ δὲ τῆς ὁροφῆς μὲν νεκρὸν ἐκπεσεῖν, τοὺς δὲ, ὡς εἶδον, ἀναπιηδήσαντας ἀμφοτέρους διαμάχεσθαι περὶ αὐτοῦ. Τῇσι καὶ τὸν φιλόσοφον Ἐπίκουρον ἴστοροῖς διαθρέψαι τοὺς συνήθεις, κυάμους πρὸς ἀριθμὸν μετ' αὐτοῖς διανέμενον. Οὗτοις οὖν τῆς πόλεως ἔχοντος, εἰσελθὼν δὲ Δημήτριος, καὶ παλεύσας εἰς τὸ θέατρον ἀθροισθῆναι πάντας, δηπλοῖς μὲν συνέφραξε τὴν γκηρήν, καὶ δορυφόροις τὸ λογεῖον περιέλαβεν, αὐτὸς δὲ παταράς, δισταρ

τραγῳδοῖ, διὰ τῶν ἄτω παρόδων, οἵτις μᾶλλον ἐκπειληγμένων τῶν Ἀθηναίων, τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου πέρας ἐποιήσατο τοῦ δέους αὐτῶν. Καὶ γάρ τὸν φύεταις καὶ φημάτων πικρίας φυιούμενος, ἐλαφρῶς δὲ καὶ φιλικῶς μεμψάμενος αὐτοῖς, διηλλάσσετο, καὶ δέκα μυριάδας σίτου μεδίμνων ἐπάδωκε, καὶ κατέστησεν ἀρχὰς, αἱ μάλιστα τῷ δῆμῳ προσφιλεῖς ἦσαν. Συνιδὼν δὲ Δρομοκλείδης διάτοιρον ὑπὸ χαρᾶς τὸν δῆμον ἐν τε φωναῖς δυτα πανιοδαπαῖς, καὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐπαίνους τῶν δημαγωγῶν ὑμιλλώμενον ὑπερβάλλεσθαι, γνώμην ἔγραψε, Δημητρίῳ τῷ βασιλεῖ τὸν Πειραιᾶ παραδοθῆναι καὶ τὴν Μοινυχίαν. Ἐπιψηφισθέντων δὲ τούτων, ὁ Δημητρίος αὐτὸς ἀφ' ἐαυτοῦ προσενέβαλε φρουρὰν εἰς τὸ Μούσειον, ὡς μὴ πάλιν ἀναχαιτίσαντα τὸν δῆμον ἀσχολίας αὐτῷ πραγμάτων ἐτέρων παρασχεῖν.

XXXV. Ἐχόμενων δὲ τῶν Ἀθηνῶν, εὐθὺς ἐπεβούλευτο τῇ Δακεδαμίᾳ. Καὶ περὶ Μαγτίνειαν Ἀρχιδάμου τοῦ βασιλέως ἀπαντήσαντος αὐτῷ, γινοήσας μάχη καὶ τρεψάμενος, εἰς τὴν Δακονικήν ἐνέβαλε. Καὶ πρὸς αὐτὴν τῇ Σπάρτῃ πάλιν ἐκ παρατάξεως ἐλῶν πεντακοσίους, καὶ διαφθείρας διακοσίους, διον οὕπω τὴν πόλιν ἔχειν ἐδόκει μέχρι τῶν χρόνων ἐκείνων ἀνάλογον οὖσαν. Ἄλλος δὲ τύχη περὶ οὐδένα τῶν βασιλέων ἔστιν οὗτος τροπὰς λαβεῖν μεγάλας καὶ τοχεῖταις, οὐδὲ ἐν ἐτέροις πράγμασι τοσαντάκις μικρὰ καὶ πάλιν μεγάλη, καὶ ταπειγὴ μὲν ἐκ λαμπρᾶς, ἵσχυρα δὲ αὐθις ἐκ φαύλης

γενίσθαι. Λιδ καὶ φασιν αὐτὸν ἐν ταῖς χείροσι μεταβολαῖς πρὸς τὴν τύχην ἀναφθέγγεσθαι τὸ Αἰσχύλειον.

Σὺ τοὶ μὲν ἔφυσας, σὺ μὲ καταίθειν μοι δοκεῖς. Καὶ γάρ τότε τῶν πραγμάτων οὕτως εὐπόρως αὐτῷ πρὸς ἄρχην καὶ δύναμιν ἐπιδιδόντων, ἀγγέλλεται Λισίμαχος μὲν πρῶτος ἀφηρημένος αὐτοῦ ταῖς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις, Χύπρον δὲ Πτολεμαῖος ἥρηκὼς, ἀπὸ μιᾶς πόλεως Σαλαμίνος, ἐν δὲ Σαλαμῖνι πολιορκῶν τούς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα κατειλημένους. Οὐ μὴν ἄλλα καὶ ἡ τύχη, καθάπερ ἡ παρ' Ἀρχιλόχῳ γυννή.

Τῇ μὲν ὕδωρ ἔφορης δολέφρων χερὶ, τῇδεν ἐτέρη πῦρ, δεινοῖς αὐτὸν οὖτις καὶ φοβεροῖς ἀγγέλμασιν ἀποστήσασα τῆς Λακεδαιμονίους, εὐθὺς ἐτέρης πραγμάτων καιρῶν καὶ μεγάλων ἐπήνεγκεν ἐκπίδας ἐκ τοι-αὐτῆς αἰτίας.

XXXVI. Ἐπειλ., Κασάνδρου τελευτήσαντο;, ὁ προσβύτατος αὐτοῦ τῶν παίδων, Φίλιππος, οὐ πολὺν χρόνον βασιλεύσας Μακεδόνων, ἀπέθανεν, οἱ λοιποὶ δύο πρὸς ἄλληλους ἐστασίαζον. Θατέρου δὲ αὐτῶν, Ἀντιπάτρου, τὴν μητέρα Θεσσαλονίκην φονεύσαντος, ἀπερος ἐκάλειτο βοηθοὺς, ἵκ μὲν Ἡπείρουν Πύρρον, ἵκ δὲ Πελοπονῆσουν Δημήτριον. Ἐφθασε δὲ Πύρρος ἐλθὼν, καὶ πολὺ μέρος Μακεδονίας ἀποτεμένος, τῆς βοηθείας μισθὸν, φορεψός μὲν ἦν ἡδη παροικῶν Ἀλεξανδρῶν. Δημητρίου δέ, ὡς ἐδέξατο τὰ γράμματα, μετά τῆς δυνάμεως

προσιόντος, ἔτι μᾶλλον διηνίας τοῦτον φοβηθεὶς διὰ τὸ ἀξέωμα καὶ τὴν δδέκαν, ἀπήντησεν αὐτῷ περὶ οὗ, ἀσπαζόμενος μὲν καὶ φιλοφρονούμενος, οὐδὲν δὲ φάσκων ἔτι τῆς ἐκείνου δεῖσθαι τὰ πράγματα παρουσίας. Ἡσαν οὖν ἐκ τούτων ὑποψίας πρὸς ἄλληλους αὐτοῖς, καὶ βαδίζοντες Δημητρίῳ πρὸς διεπινον ὑπὸ τοῦ νιανίσκου παρακεκλημένῳ μηρύει τις ἐπιβουλὴν, ὡς ἐν αὐτῷ τῷ πότῳ μελδόντων αὐτὸν ἀνελέν. Ο δὲ, μηδὲν διαταραχθεὶς, ἄλλα μίκρων ὑφεις τῆς πορείας, ἐκάλευσε τοὺς μὲν ἡγεμόνας ἐν τοῖς δικοις τὴν στρατιὰν ἔχειν, ἀκολούθους δὲ καὶ παῖδας, ὅσοι περὶ αὐτὸν ἦσαν (ἦσαν δὲ πολὺ πλείους τῶν Ἀλεξανδρου) συγειδελθεῖν εἰς τὸν ἀνδρῶνα, καὶ παραμένειν, ἔχοις ἀνεξακαστῆ. Τοῦτο δεῖσαντες οἱ περὶ τὸν Ἀλεξανδρον, οὐκ ἐτόλμησαν ἐπιχειρῆσαι. Καὶ δὲ μὲν Δημήτριος οὐκ ἔχειν αὐτῷ τὸ σῶμα ποτικῶς σκηψάμενος, ἀπῆλθε διὰ ταχέων· τῇ δὲ ὑστεραὶ περὶ ἀναῖνυγὴν εἶχε, πράγματα γεώτερα προσπεπτωκέντα φάμενος αὐτῷ, καὶ παρηγένετο συγγνώμην ἔχειν τὸν Ἀλεξανδρον, εἰ τάχιον ἀπαίδει· συνέσευθαι γὰρ αὐτῷ μᾶλλον ἄλλοτε σχολάζον. Ἐχαιρεν οὖν Ἀλέξανδρος, ὡς οὐ πρὸς ἔχθραν, ἀλλ᾽ ἐκουσίως, ἐκ τῆς χώρας ἀπαλφοντος αὐτοῦ, καὶ προέπεμπεν ἄχρι Θετταλίας. Ἐπεὶ δὲ εἰς Λάρισσαν ἤκον, αὐθις ἄλληλοις ἐπήγγελλον ἐσιώσεις ὑπεπιβουλεύοντες· δὲ δὴ μάλιστα τὸν Ἀλέξανδρον ὑποχείριον ἐποίησε τῷ Δημητρίῳ. Φυλάττεσθαι γὰρ ὄκνων, ὡς μὴ,

πάκεινον ἀρτιφύλαττεσθαις διδάξῃ, παθὼν ἔρθασε, δρὶς μέλλοντος αὐτοῦ, μὴ διαφυγεῖν ἐκεῖνον, οὐ ἐμηχανᾶτο. Κληθεὶς γὰρ ἕπει δεῖπνον ἥλθε πρὸς τὸν Δημήτριον. Ός δ' ἐκεῖνος ἐξηρέσιη μεταξὺ δειπνῶν, φοβηθεὶς δ' Ἀλέξανδρος συνεξαγέστη, καὶ κατὰ πόδας αὐτῷ πρὸς τὰς θύρας συνηκολούθει. Γενθέντος οὖν δὲ Δημήτριος πρὸς ταῖς θύραις κατὰ τοὺς ἑαυτοῦ δορυφόρους, καὶ τοῦτο μόνον εἶπὼν „Κόπια τὸν ἐπόμενον“⁴ αὐτὸς μὲν ὑπεξῆλθεν — δὲ δ' Ἀλέξανδρος ὑπὲρ ἐκτίνων κατεκόπη, καὶ τῶν φύλοιν οἱ προσβοηθοῦντες, ὃν ἐνα λέγοντες υραττόμενον εἶπεν, ὡς ἐν ἡμέρῃ μιᾷ φθάστειν αὐτοὺς δὲ Δημήτριος.

XXXVII. Ή μὲν οὖν τὸν, οἷον εἰκός, Θόρυβον ἔσχεν. Άμα δ' ἡμέρᾳ ταρασσομένοις τοῖς Μακεδόνσι, καὶ φοβουμένοις τὴν τοῦ Δημητρίου δύναμιν, ὡς ἐπήρει μὲν οὐδεὶς φοβερός, δὲ δὲ Δημήτριος ἐπεμπε βουλθενος ἐντυχεῖν, καὶ περὶ τῶν πεπραγμένων ἀπολογήσασθαι, θαρρῶν παρέστη, καὶ δέχεσθαι φιλκυθρώπως αὐτὸν. Ός δὲ ἥλθεν, οὐ μακρῶν ἐδέησεν αὐτῷ λόγων, ἀλλὰ τῷ μισεῖν μὲν Αγρίπατρον, φονέα τῆς μητρός δητα, βελτίονος δὲ ἀπορεῖν, ἐκεῖνον ἀνηγθευσιν βασιλέα Μακεδόνων, καὶ παραλαβόντες αὐτὸν κατῆγον εἰς Μακεδονίαν. Ή δὲ καὶ τοῖς οἷοι Μακεδόνιν οὐκ ἀκούσιος ἦ μεταβολὴ, μεμνημένοις ἀεὶ καὶ μισοῦσιν, ὃ Κάσσανδρος εἰς Ἀλέξανδρον τεθύηκτα παρηνόμησεν. Εἰ δέ τις ἔτι μνήμη τῆς Αγρίπατρον τοῦ παλαιοῦ με-

ιριόγητος ὑπελαμπτο, καὶ ταύτῃ Δημήτριος ἀκαρ-
ποῦτο Φέλαι συνοικῶν, καὶ τὸν ἐξ ἀκείνης υἱὸν ἔγαν
διάδοχον τῆς ἀρχῆς, ἥδη τότε μειράκιον ὅντα καὶ
τῷ πατρὶ συντρατεύμενον.

XXXVIII. Οὗτῳ δὲ λαμπρῷ περηφανέος εὐτυ-
χίᾳ, πυνθάνεται μὲν περὶ τῶν τάκτων καὶ τῆς μη-
τρὸς, ὡς μεθεῖνται, δῶρα καὶ τιμᾶς Πτολεμαίου
προσθέντος αὐτοῖς· πυνθάνεται δὲ περὶ τῆς Σε-
λεύκιαν γαμηθείσης Θυγατρὸς, ὡς Ἀντιόχῳ τῷ Σε-
λεύκου συνοικεῖ, καὶ βασιλισσα τῶν ἄνω βάρβαρον
ἀνηγόρευται. Συνεψη γάρ, ὡς δοκει, τὸν Ἀντιό-
χον ἔφασθέντα τῆς Στρατονίκης, γάστι οὖσης, ἥδη
δὲ παιδίον ἔχοντος ἐκ τοῦ Σελεύκου, διοικεῖσθαι
κακῶς, καὶ πολλὰ ποιεῖν τῷ πάθει διαμαχόμενον·
τέλος δ' αὐτοῦ καταγνώτα, διενόν μὲν ἐπιθυμεῖν,
ἀνήκεστα δὲ νοσεῖν, πεκρατησθαι δὲ τῷ λογισμῷ,
τρόπον ἀπαλλαγῆς τοῦ βίου ζητεῖν, καὶ παραλύειν
ἀτρέμα, καὶ θεραπεύεις ἀμελεῖσθαι, καὶ τροφῆς ἀποκῆλη-
τὸ σῶμα, νοσεῖν τιγα τρόσον σκηπτόμενον. Ἐρασ-
τρατὸν δὲ τὸν ἴατρὸν αἰσθέσθαι μὲν οὐ χαλεπῶς
ἔμωντος αὐτοῦ· τὸ δέ, οὔτενος ἀρρέν, διυτίπαστον
ὄν, ἐξεγενερεῖν βουλόμενον, ἀεὶ μὲν ἐν τῷ δωματίῳ
διημερεύειν· εἰ δέ τις εἰσίοι τῶν ἐν ὕδρῳ μειρα-
κίων, ἡ γυναικῶν, ἔγκαθορφαγή τε τῷ προσώπῳ τοῦ
Ἀντιόχου, καὶ τὰ συμπλόκων μάλιστα τῇ ψυχῇ τρε-
πόμενη πεφυκότα μέση καὶ κινήματα τοῦ σώματος
ἐπεισκοπεῖν. Ως οὖν, τῶν μὲν ἄλλων εἰσιόντων,
θμοίων αἷγε, τῆς δὲ Στρατονίκης, καὶ καθ' ἑαυτὴν

καὶ μετὰ τοῦ Σελεύκου φοιτώσης πολλάκις, ἔγινετο
ἐπὶ τῆς Σαπφοῦς ἐκεῖνα περὶ αὐτὸν πάντα, φωνῇ
ἀπίσχεσις, ἐρύθημα πυρῷδες, ὅψεων ὑποδείξεις,
ἰδρῶτες ὀξεῖς, ἀταξία καὶ θρόνος ἐν τοῖς σφυγμοῖς
τέλος δὲ, τῆς ψυχῆς κατὰ κράτος ἡττωμένης, ἀπορία
καὶ θάρβος, καὶ ὠχρίσις· ἐπὶ τούτοις προσλογι-
ζόμενον τὸν Ἐρασίστρατον κατὰ τὸ εἶκος, ὃς οὐκ ἂν
ἔτέρας ἐρῶν βασιλίως νίδις ἐνεκαρτέρει τῷ σιωπήν
μέχρι θανάτου, χαλεπὸν μὲν ἡγεῖσθαι τὸ φράσαι
ταῦτα καὶ κατεπεῖν· οὐ μὴν ἀλλὰ πιστεύοντα τῇ
πρᾶξι τὸν νίδιον εὔνοίᾳ τοῦ Σελεύκου, παρακινδυ-
νεῖσαι ποτὲ καὶ εἰπεῖν, ὃς ἐρώτι μὲν εἴη τοῦ ηια-
νίσκου τὸ πάθος, ἔρως δὲ ἀδύνατος καὶ ἀνία-
τος· ἔτι γῇ λία, φάναι τὸν Ἐρασίστρατον, ἐρῆ-
τῆς ἐμῆς γυναικός. Εἴτ' οὖν ἂν, εἰπεῖν τὸν Σε-
λεύκον, ἐπιδοτής, Ἐρασίστρατε, τῷ ἐμῷ παιδὶ, φί-
λος ὦν, τὸν γάμον; καὶ ταῦτα, δρῶν ἡμᾶς ἐπὶ τού-
τῳ μένῳ σαλεύοντας; Οὐδὲ γὰρ ἂν σὺ; φάναι,
τοῦτο πατήρ ἂν ἐποίησας, εἰ Σιρατονίκης Ἀντίοχος;
ἐπεθύμησε. Καὶ τὸν Σελεύκον· Εἴθε γάρ, οὐ
ἔταιρε, εἰπεῖν, ταχὺ μεταστρέψας τις ἐπὶ ταῦτα
καὶ μεταβάλλοι θιῶν ἡ ἀνθρώπων τὸ πάθος· οὐ
ἐμοὶς καὶ τὴν βασιλείαν ἀφεῖται καὶ διὸν Ἀντίοχου πε-
ριέχομεν. Ταῦτ' ἐμπαθῶς σφόδρα τοῦ Σελεύκου
καὶ μετὰ πολλῶν δικρόνων λέγοντος, ἐμβαλόντα τὴν
δεξιὰν αὐτῷ τὸν Ἐρασίστρατον εἰπεῖν, οὐ; οὐδὲν
Ἐρασίστράτου δέοιτο· καὶ γὰρ πατήρ καὶ ἀγῆς

ῶν καὶ βασιλεὺς αὐτὸς, ἅμα καὶ ἀπερός εἴη τῆς οἰκίας σφριστος. Ἐκ τούτου τὸν Σέλευκον ἐκαλησθεν ἀθροίσαντα πάνδημον, εἰπεῖν, διὰ βούλσται καὶ διέγυνε, τῶν διαν πάντων ἵσπαν Ἀντίοχον ἀποδεῖξαι βασιλέα καὶ Σιρατούλην βασιλίδα, ἄλλήδοις ευνοιοῦντας· οἵσθαι δὲ τὸν μὲν υἱὸν, εἰδισμένον ἄπαντα πείθεσθαι καὶ κατήκοον ὅντα, μηδὲν ἀπερεῖν αὐτῷ πρὸς τὸν γάμον· εἰ δὲ ή γυνὴ τῷ μὴ νενομισθένῳ διασκολαίτοι, παρακαλεῖν τοὺς φίλους, διπος διδάσκωσιν αὐτήν καὶ πείθωσε, παλὰ καὶ δίκαια τὰ δεκοῦντα βασιλέα μετὰ τοῦ συμφρόσυτος ἡγεῖσθαι. Τὸν μὲν οὖν Ἀντιοχού καὶ Σιρατούλης γάμον ἐκ τοιαύτης γενέσθαι προφάσιως λέγουσι.

XXXIX. Δημήτριος δὲ μετὰ Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν ἦν παρειληφὼς. Ἐχων δὲ καὶ τῆς Πελοποννήσου τὰ πλεῖστα, καὶ τῶν ἐκτός ἑορτοῦ Μεγαρα καὶ Ἀθηνας, ἐπὶ Βοιωτοὺς ἐστράτευσε. Καὶ πρῶτην μὲν ἐγένοντο συμβάσεις μέτραι περὶ φιλας πρὸς αὐτὸν· ἐπειτα Κλεωνθμον τοῦ Σπαρτιάτεον παραβαλόντος εἰς Θήβας μετὰ στρατιᾶς, ἐπαρθέντες οἱ Βοιωτοί, καὶ Πίσιδος ἥμα τοῦ Θεσπιέως, δις ἐπρώτευε δόξῃ καὶ δυνάμει τότε, συρπιρορμόντος καύτοδες, ἀπέστησαν. Μες δὲ ταῖς Θήβαις ἐπαγγυώντας μαζευτὰς δι' Δημήτριος ἐπολιθρεῖ, καὶ φοβηθεῖς ἐπεξῆρθεν δι Κλεωνθμον, καταπλάγαντες οἱ Βοιωτοί ταρρέμεναν διεντούς. Οὐ δέ ταῖς πόλεσιν ἐμβαλέποντας, καὶ προξάμνεος πολλὰ χρήματα; κατέκα-

ταλιπών αὐτοῖς ἐπιμελητὴν καὶ ὀφροστὴν, Ἱερώνυμον, τὸν ἱστορικὸν, ἔδοξεν ἡπίως κεχρῆσθαι, καὶ μάλιστα διὰ Πίστης. Ἐλῶν γάρ αὐτὸν, οὐδὲν πεπόνι ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ προσαγορεύσας καὶ φιλοτροπηθεῖς, πολέμαρχον ἐν Θεσπιαῖς ἀπέδειξεν. Οὐ πολλῷ δ' ὑστερον ἀλλοιοτείς Λυσίμαχος ὑπὸ Δρομιχαίτου, καὶ πρὸς τοῦτο κατὰ τάχος ἐξορμήσαντος ἐπὶ Θράκην τοῦ Δημητρίου, ἀστερὸς ἔρημα καταληψομένου, πάλιν ἀπέστησεν οἱ Βοιωτοί, καὶ Λυσίμαχος ἅμα διειρένος ἀπηγγέλλετο. Ταχέως οὖν καὶ πρὸς ὁργὴν ἀναστρέψας δὲ Δημητρίος, εὑρεν ἡττημένους ὑπὸ τοῦ πατὸς Ἀρτιγύδου μάχῃ τοὺς Βοιωτούς, καὶ τὰς Θήβας αὐθὶς ἐποιέσθε.

XL. Πύρρου δὲ Θεσσαλίαν κατατρέχοντος, καὶ μάχῃ Θερμοπυλῶν παραφανέντος, Ἀγιγενον ἐπὶ τῆς πολιορκίας καταλιπὼν, αὐτὸς ὥρμησεν ἐπὲκκυνον. Ὁξέως δὲ φυγόντος, ἐν Θεσσαλίᾳ καταστήσας μυρίους δυλίτας καὶ χιλίους ἵππους, αὐθὶς ἐπέκειτο ταῖς Θήβαις, καὶ προσῆγε τὴν λεγομένην ἐλέπολιν, πολυπόλιος καὶ πατά μικρὸν ὑπὸ βρέθους καὶ μεγέθους μοχλευομένην, ἃς μόλις ἐπὶ δυσὶ μηροῖ δύο σταδίους προελθεῖν. Τῶν δὲ Βοιωτῶν ἐρήμωμένους ἀμυνομένων, καὶ τοῦ Δημητρίου πολλάκις φιλοτεικίας ἔκειται μᾶλλον, ἢ χρείας, μάχεσθαι καὶ κινδυνεύειν τοὺς στρατιώτας ἀπαγκάζοντος, δρῶν δὲ Ἀρτιγονος πίπτοντας οὐκ ἄλλους, καὶ περιπαθῶν· Τί, ὁ πάτερ, ἔφη, παραγόμενον οὐκ ἀπαγκάπιας τοίκους περιαρθνόν; Ο δέ παροξυνθεῖς· Σὺ δέ,

ζερη, τι δυσχεραίνεις; ή διδμετρού ὁφελεῖς τοῦς ἀποθνήσκουσιν; Οὐ μὴν ἄλλα καὶ βουλόμενος γε μὴ δοκεῖν ἐταίρων πέμψειν μόνον, ἄλλα καὶ συγκυρ-
δυνεύειν τοῖς μαχομένοις, διελαύνεται τὸν τρόχηλον
όξεε βάλει. Καὶ δεινῶς μὲν ἔσχεν, οὐ μὴν ἀνῆκεν,
ἄλλο εἶλε τὰς Θήβας πάλιν. Καὶ παρελθὼν ἀνά-
τασιν μὲν καὶ φέρον ὡς τὰ δεινάτατα πισσομένοις
παρεσχεν· ἀνελὼν δὲ τριμαΐδεκα καὶ μεταστήσας
τινας, ἀφῆκε τοὺς ἄλλους. Ταῖς μὲν οὖν Θήβαις
οὕπω δέκατον σίκουμέναις ἔτος ἀλῶνται δις ἐν τῷ
χρόνῳ τούτῳ αυτέπεσε. Τῶν δὲ Πυθίων καθηκόν-
των, πρᾶγμα κατεύθατον ἐπέτρεψεν αὐτῷ ποιεῖν δ
Αἰγαίητριος. Ἐπεὶ γὰρ Λίτιαλοι τὰ περὶ Διελφοὺς
στέρεα κατεῖχον, ἐν Αθήναις αὐτὸς ἦγε τὸν ἀγῶνα
καὶ τὴν πατήγυριν, ὡς ἀν προσῆκον αὐτόθι μά-
λιστα τιμᾶσθαι τὸν Θεόν, δις δὴ καὶ πατρῷός ἐστι,
καὶ λέγεται τοῦ γένους ἀρχηγός.

XLI. Ἐντεῦθεν ἐπανελθὼν εἰς Μακεδονίαν,
καὶ μήτ' αὐτὸς ἄγειν ἥσυχίαν πεφυκάς, τούς τ'
ἄλλους δρῶν ἐν ταῖς στρατείαις μᾶλλον αὐτῷ προσ-
έχοντας, οἵκοι δὲ ταραχώδεις καὶ πολυπράγμονας
δντιας, ἐσιράτευσεν ἐπ' Λίτιαλούς, καὶ τὴν χώραν
κακώσας, καὶ Πάνταχον ἐν αὐτῇ, μάρος ἔχοντα τῆς
θυνάριως οὐκ ὀλίγον, ἀπολιπών, ἐπὶ Πύρρον αὐτὸς
ἔχωρι, καὶ Πύρρος ἐπ' ἐκεῖνον· ἄλληλον δὲ δια-
μαρτύντες, δι μὲν ἐπόρθει τὴν Ἡπειρον, δ δὲ, Παν-
ταχω περιπεσόν καὶ μάχην συνάψας, αὐτὸν μὲν
ἔχοι τοῦ δοῦναι καὶ λαβάν πληγὴν ἐν χερσὶ γένο-

μανον ἐτρέψατο, τῶν δ' ἄλλων πολλούς μὲν ἀπάντει-
νει, ἐξώγρησε δὲ πεντακισχιλίους· Καὶ τοῦτο μά-
λιστα Δημήτριον ἐκάκωσεν· οὐ γάρ οὕτω μιση-
θεὶς δ' Πύρφρος, ἀφ' ὧν ἔπραξεν, ὡς θαυμασθεὶς
διὰ τὸ πλεῖστα τῇ χειρὶ κατεργάσασθαι, μέγα τε
καὶ λαμπρὸν ὥστε ἀπὸ τῆς μάχης ἐκείνης δύομι
παρὰ τοῖς Μακεδόνις· καὶ πολλοῖς ἐπήσει λέγειν
τῶν Μακεδόνων, ὡς ἐν μόνῳ τούτῳ τῶν βασιλέων
εἴδωλον ἐνορθώτο τῆς Ἀλεξανδρου τάλμης· οἱ δ'
ἄλλοι, καὶ μάλιστα Δημήτριος, ὡς ἐπὶ σκηνῆς, τὸ
βάρος ὑποκρίγοντο καὶ τὸν δύκον τοῦ ἀνδρός.
Ἡν δ' ὡς ἀληθῶς τραγῳδία μεγάλῃ περὶ τὸν Δη-
μήτριον, οὐ μόνον ἀμπελεύθερον καὶ διαδούμενον
περιττῶς καυσίμοις διμήτροις, καὶ χρυσοκαρύφοις
ἄλουργοις, ἄλλα καὶ περὶ τοῖς ποσὶν ἐκ πορφύρας
πλαράτεν συμπεπιλημένης χρυσοβαθφεῖς πεποιημένον
ἐμβάδας. Ἡν δέ τις ὑφαινομένη χλαμὺς αὐτῷ πο-
λὺν χρόνον, ἔργον ὑπερήφανον, εἴκασμα τοῦ κέφουν
καὶ τῶν κατ' οὐρανὸν φαινομένων· ὃ κατελείφθη
μὲν ἡμιτελὲς ἐν τῇ μεταβολῇ τῶν πραγμάτων, οὐ-
δεὶς δ' ἐτόλμησεν αὐτῇ χρήσισθαι, καίπερ οὐκ ὅλί-
γων ὑπερεργον ἐν Μακεδονίᾳ σεβαρῶν γενομένων βα-
σιλέων.

XLI. Οὐ μόνον δὲ τούτοις τοῖς θεάμασιν ἐλύ-
παι τοὺς ἀνθρώπους ἀήθεις ὄντας, ἄλλας καὶ τρυ-
φὴν καὶ δίαιταν ἐβαρύνοντο· καὶ μάλιστα μὴ τὸ
δυσδικίον αὐτοῦ καὶ δυσπρόσοδον. Ἡ γάρ οὐ πα-
ρεῖχε καιρὸν ἐπευχεῖν, ἢ χαλεπός καὶ προκόπες ἦν τοῖς

ἐντυγχάνονται. Ἀθηναῖον μὲν γάρ, περὶ οὓς
ἐσπουδάκει μάλιστα τῶν Ἑλλήνων, ἐτη δύο πρεσ-
βεῖαι κατίσχευ· ἐκ λακεδαιμονος δ' ἐνδέ πρεσβευ-
τοῦ παραγεγομένου, καταφρονεῖσθαι δοκῶν, ἡγα-
νικτησεν. Ἀστείως μέντοι καὶ λακωνικῶς ἐκεῖνος,
εἰπόντος αὐτοῦ· Τί σὺ λέγεις; Ἐνα λακεδαιμονιος
πρεσβευτὴν ἔπειμψαν; Ναι, εἶπεν, ὃ βασιλεῦ,
πρὸς ἓνα. Δόξαντος δὲ αὐτοῦ ποτὲ δημοτικάτερον
ἐξελαύνειν, καὶ πρὸς ἐντευξιν ἔχειν οὐκ ἀηδῶς, συν-
έδραμον τινες ἐγγράφους ἀξιώσεις ἀναδιδόντες.
Ιεξεμένου, δὲ πάσας καὶ τῇ χλαμύδι συλλαβόντος,
ἥσθησαν οἱ ἄνθρωποι καὶ παρηκολούθουν· ὡς
δ' ἥλθεν ἐπὶ τὴν τοῦ Ἀέλου γέφυραν, ἀναπτύξας
τὴν χλαμύδα, πάσας εἰς τὸν ποταμὸν ἐξέρριψε.
Καὶ τοῦτο δὴ δεινῶς ἦγιασε τοὺς Μακεδόνας, ὑβρί-
ζεσθαι δῆκοντας, οὐ βασιλεύεσθαι, καὶ Φιλίπ-
που μυημονεύοντας, ἣ τῶν μυημονευόντων ἀκούον-
τας, ὡς μέτριος ἦν περὶ ταῦτα καὶ κοιυός. Καὶ
ποτὲ πρεσβυτέρου γυναικού κόπτοντος αὐτὸν ἐν πα-
ρόδῳ τινὶ, καὶ δεομέγου πολλάκις ἀκουσθῆναι,
φίσας, μὴ σχολάζειν, ἐγκραγόντος ἐκείνου, καὶ,
Μή βασιλευε, εἰπόντος· δηχθεὶς σφόδρα, καὶ
πρὸς τούτῳ γενόμενος, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν,
καὶ πάντα ποιησάμενος ὑστερα, τοῖς ἐντυχεῖν βου-
λομένοις, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς πρεσβύτιδος ἐκείνης,
ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐσχόλιασεν. Οὐδέν γάρ οὕτως τῷ
βασιλεῖ προσῆκον, ὡς τὸ τῆς δικης ἔργον. Ἄρης
μὲν γάρ τύραννος, ὡς φησι Τιμόθεος γόμος δὲ πάν-

των βασιλεὺς· κατὰ Πίνδαρον ἐστί· καὶ τὸδέ βασιλεῖς "Ομηρός φησιν", οὐχ ἐλεπόλεις, οὐδὲ ταῦς χαλκήρεις, ἀλλὰ Θείμιστας παρὰ τοῦ Λιδὸς λαμβάνοντας ὁνευθαί καὶ φυλάσσειν, καὶ τοῦ Λιδὸς, οὐ τὸν πολεμικῶτατον, οὐδὲ τὸν ἀδικώτατον καὶ φανταστῶτατον τῶν βασιλέων, ἀλλὰ τὸν δικαιότατον, δοφιστὴν καὶ μαθητὴν προσηγόρευκεν. Ἀλλὰ Αημήτριος ἔχαιρε τῷ βασιλεῖ τῶν θεῶν ἀγοροιστάτῃ ἐπιγραφόμενος προσωνυμίαν. Ὁ μὲν γὰρ Πολιεὺς καὶ Πολιόυχος, δὲ Πολιορκητῆς ἐπίκλησιν ἔχει. Οὗτος ἐπὶ τὴν τοῦ καλοῦ χώραν τὸ εἰσχόδν ὑπὸ δυνάμεως ἀμαθοῦς ἐπελθόν, συγκριτεῖται τῇ δύξῃ τῆς ἀδικίαν.

XLIII. Ὁ δὲ οὖν Αημήτριος ἐπισφαλίστηκε νοσήσας ἐν Πάλλῃ, μικροῦ τότε Μακιδαίων ἀπέβαλι, καταδραμόντος δέξιως Πίνδου, καὶ μάχεις Ἐδέσσης προελθόντος. Ἄμα δὲ τῷ πονηρότερος γνέονται, πάνυ δρόμως ἔξελδσας αὐτὸν, ἐποιήσατο τινάς δμολογίας· οὐ βουλόμενος ἐμποδὼν δέσι συνχῶς προσπετάλων καὶ τοπομεχῶν, ἡταν εἶναι πόδες οἵς διενοίτο. Διενοεῖτο δὲ ωδὴν ὅλην, ἀλλὰ πᾶσαν ἀναλαμβάνειν τὴν ὑπὸ πατρὶ γενομένην πόρχην. Καὶ τῆς ἐλπίδος ταύτης καὶ τῆς ἐπιβολῆς οὐκ ἀπελείπετο τὰ τῆς παρασκευῆς, ἀλλὰ στρατιᾶς μὲν ἦδη συνετέτακτο πεζῆς μυριάδας δύοις, δισχιλίων ἄνδρων ἀποδεούσους, καὶ γωρίς ἐππέμει δληγώ δισχιλίων καὶ μυριών ἐλάττους. Σιδλος δὲ τεῶν ἀμα πεντακοσίων καταβαλλόμενος, τὰς μὲν ἐν

Πειραιεῖ τρόπεις ἔθετο, τὰς δὲ ἐν Κορινθῷ, τὰς δὲ ἐν Χαλκίδῃ, τὰς δὲ περὶ Πέλλαν· αὐτὸς ἐπιών
ἔκασταχθεῖ, καὶ διδάσκων, ἀλλὰ καὶ συντεγγό-
μενος· ἐκπληγομένων ἀπάντων οὐ τὰ πλήθη μό-
νον, ἀλλὰ καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἄργων. Οὐδεὶς γάρ
οἶδεν ἀνθρώπων οὔτε πεντεαιδεκήρη ταῦν πρότε-
ρον, οὕτε ἑκατοιδεκήρη· ἀλλὰ ὑστερον τεσσαρακον-
τήρη Πτολεμαῖος δὲ Φιλοπάτωρ ἐναυπηγήσατο, μῆ-
κος διακοσίων ὅγδοήκοντα πηχῶν, ὕψος δὲ ἔως ἀ-
κροστολίου πεντήκοντα δυοῖν δεεύτερων· ταῦταις δὲ,
χωρὶς ἀριστᾶν, εἴηστιν μέρην τετρακοσίοις, ἐρέταις
δὲ τετρακισχιλίοις· χωρὶς δὲ τούτων, διπλίταις δε-
καχομένην ἐπὶ τε τῶν παρόδων καὶ τοῦ καταστρώμα-
τος, δίλιγῳ τρισχιλίῳ ἀποδίεοντας. Ἀλλὰ θέαν μό-
νην ἐκείνη παρέσχε· καὶ μικρὸν δεον διαφέρουσας
τῶν μονάμων οἰκοδομημάτων, φανῆναι πρός ἐπίδει-
ξην, οὐ χρείαν, ἐπισφαλῶς καὶ δυσέργως ἐπιγνήθη.
Τῶν δὲ Λημήτριουν νεῶν οὐκ ἦν τὸ καλὸν ἀναγδ-
νιστον, οὐδὲ τῷ περιττῷ τῆς κατασκευῆς ἀπεστε-
ροῦντο τὴν χρείαν, ἀλλὰ τὸ τάχος καὶ τὸ ἔργον ἀξιο-
θεατόβιον ταῦν μεγάθους παρεῖχον.

XLIV. Δίδομένης οὖν τοσαύτης δυνάμεως ἐπὶ
τὴν Λαίαν, δοην μετ' Ἀλέξανδρον οὐδεὶς ἔσχε πρό-
τερον, οἱ τρεῖς συνότητοιν ἐπὶ Λημήτριον, Σέλευκος,
Πτολεμαῖος, Λαοκίμαχος· ἐπιτα τοινῇ πρός Πύρρον
ἀποστέλλαται, ἐκέλευσον ἐξάπτεσθαι Μακεδονίας,
καὶ μὴ νομίζειν σπουδάς, αἷς Λημήτριος οὐκ ἔκε-
νω τὸ μὴ πολεμεῖσθαι δέδωκεν, ἀλλὰ τὸν ἄλληρον ἔαντε.

τὸν πολεμῶν οἵς βούλεται πρόστερον. Ἀλέξανδρον δὲ Πύρρον, πολὺς περιέστη πόλεμος ἔτι μέλλοντα Δημήτριον. Ἄμα γάρ τὴν μὲν Ἑλλάδα πλεύσας στόλῳ μεγάλῳ Πειλεμαῖος ἀφίστη, Μακεδονίαν δὲ Λυσίμαχος ἐκ Θράκης, ἐκ δὲ τῆς ὁμόρου Πύρρος, ἐμβαλόντες ἐλεημόνουν. Οἱ δὲ τὸν μὲν υἱὸν ἐπὶ τῆς Κλλαδος κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ βοηθῶν Μακεδονίᾳ, πρώτον ὥρμησεν ἐπὶ Λυσίμαχον· ἀγγέλλεται δὲ αὐτῷ Πύρρος ἡρῷως πόλιν Βέρροιαν. Καὶ τοῦ δρόγου τηχέως εἰς τοὺς Μακεδόνας ἐμπεσόντος, οὐδὲν ἔτι τῷ Δημητρίῳ κατὰ κόσμον εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ὄδυρμῶν καὶ δακρύων καὶ πρὸς ἐκεῖνον ὀργῆς καὶ βλασφημιῶν μεστὸν ἦν τὸ στράτευμα· καὶ συμμένειν οὐκ ἥθελον, ἀλλ᾽ ἀπιέναι, τῷ μὲν λόγῳ πρὸς τὰ οἴκοι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ πρὸς τὸν Λυσίμαχον. Ἐδοξεν οὖν τῷ Δημητρίῳ, Λυσίμαχον μὲν ἀποστῆραι πορρωτάτω, πρὸς δὲ Πύρρον τραπεσθαι· τὸν μὲν γάρ διμόρφου εἶναι, καὶ πολλοῖς συνήθη δι' Ἀλέξανδρον· ἐπηλυν δὲ καὶ ξένον ἄνδρα, τὸν Πύρρον, οὐκ ἄν αὐτοῦ προτιμῆσαι Μακεδόνας. Τούτων μέντοι πολὺ διεψεύσθη τῶν λογισμῶν. Ως γὰρ ἐγγὺς ἐλθὼν τῷ Πύρρῳ παρεστρατοπέδευσεν, ἀσὶ μὲν αὐτοῦ τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις λαμπρότητα θαυμάζοντες, ἐκ τε τοῦ παλαιοτάτου βασιλικώτατον εἰδισμένοις νομίζειν τὸν ἐν τοῖς ὅπλοις κράτιστον, τότε δὲ καὶ πρόώς κεχρῆσθαι τοῖς ἀλισκομένοις πυνθανόμενοι, πάντες δὲ καὶ πρὸς ἔτερον καὶ πρὸς τοῦτον ἀπαλλαγῆναι τοῦ Δημητρίου ζητοῦντες,

ἀπεχώρουν λαθρα, καὶ καὶ ὀλίγους τὸ γε πρῶτον,
εἶτα φανερῶς ἅπαν εἶχε μένησιν καὶ ταραχὴν τὸ
στρατόπεδον. Τέλος δὲ τῷ Δημητρίῳ τολμήσαντες
τίνδες προσαλθεῖν, ἀκέλευνον ἀπιέντας καὶ σώζειν αὐ-
τὸν· ἀκειφενέται γάρ ἡδη Μακεδόνας ὑπέρ τῆς
ἐκείνους τρυφῆς πολεμοῦντας. Οὗτοι μετριώτατοι
τῶν λόγων ὄφαινοντο τῷ Δημητρίῳ πρὸς τὴν τῶν
ἄλλων τραχύτηταν· καὶ παραλθὼν ἐπὶ σκηνὴν,
ῶσπερ οὐ βασιλεὺς, ἀλλ᾽ ὑποκριτὴς, μεταμφιέν-
νται χλαμύδα φαινόντες τῆς τροπιγκῆς ἐκείνης, καὶ
διαλαθὼν ὑπεχώρησεν. ‘Ορμησότων δὲ τῶν πλεί-
στων εὐθὺς ἐφ’ ὄφρων γῆν, καὶ πρὸς ἄλλήλους δια-
μαχομένων, καὶ τὴν σκηνὴν διαπλάντων, ἐπιφανεῖς
ὁ Πύρρος ἐκράτησεν αὐτοβοεὶ καὶ κατέσχε τὸ στρα-
τόπεδον. Καὶ γίνεται πρὸς Αυσίμαχον αὐτῷ συμ-
πάστης Μακεδονίας γέμησις, ἐπιταπίαν ὑπὸ Δημη-
τρίου βεβαίως ἀρχθείσης.

XLV. Οὕτω δὲ τοῦ Δημητρίου τῶν πραγμάτων
ἐκπεσόντος, καὶ καταφυγόντος εἰς Κασάνδρειαν, ὃ
γυνὴ Φίλα περιπαθῆς γενομένη, προσιδεῖν μὲν οὐκ
ὑπέμεινεν αὐθις ἴδιωτην καὶ φυγάδα τὸν τλημο-
νέστατον βασιλέων Δημήτριον, ἀπειπαμένη δὲ πᾶ-
σαν ἐλπίδα, καὶ μισήσασα τὴν τύχην αὐτοῦ, βαβαιο-
τέρων ἐν τοῖς πακτῖς οὖσαν, ἢ τοῖς ἀγαθοῖς πιεοῦ-
σα φάρμακον ἀπέθανε. Δημήτρεος δὲ ἔτει τῶν
λοιπῶν ναυαγίων ἔχεσθαι διανοηθεῖς, ἀπῆψεν εἰς
τὴν Ἑλλάδα, καὶ τοὺς ἐκεῖ στρατηγούς καὶ φίλους

συνῆγεν. Ἡν οὖν δὲ Σοφοκλέους Μενάλεως εἰκόνα ταῖς αὐτοῦ τύχαις παρατίθησιν.

Ἄλλ' οὐδέδει αἱεὶ πότερος ἐν πυκνῷ θεοῦ
Τροχῷ υπελεῖται, καὶ μεταλλάσσει φύσιν.

Ποπιὸς σιλήνης δέ δψις εὑφράνταις δύσι
Στήνει δύναται' ἀν οὗποτε ἐν μορφῇ μιᾶς,

Ἄλλ' εἴς ἀδήλου πρῶτον ἔρχεται νέα,

Πρόσωπα καλλύνουσα καὶ πληρουμένη,

Χάρτινπερ εὐτῆς εὐγενεστάτη φανῆ,

Πάλιν διαφέρει, καὶς τὸ μηδὲν ἔχεται
ταῦτη μᾶλλον ἢν τις ἀπεικάσαι τὰ Δημητρίου
πράγματα καὶ τὰς πιρὰς αὐτὸν αὐξήσεις καὶ φθίσεις,
ἢ τὰς ἀνεπληρώσεις καὶ ταπεινότητας· οὐ γε καὶ
τοῖς παντάπαισιν ἀπολείπειν καὶ κατασβέννυσθαι
δοκοῦντος, ἀνέλαμπεν αὐθις ἡ ἀρχὴ, καὶ δυνά-
μεις τινὲς ἐπιφέρουσαι κατὰ μικρὸν ἀνεπλήρουν
τὴν ἐλπίδα. Καὶ τοῖς πρῶτον ἴδιωτης καὶ τῶν
βασιλικῶν κοσμίων ἔφημος ἐπεφοίται ταῖς πόλεσι.
Καὶ τις αὐτὸν ἐν Θήβαις τοιοῦτον θιασάμενος,
ἔχρησατο τοῖς Εὐφριπίδον σπέχοις οὐκ ἀηδῶς.

Μορφὴν ἀμείψας ἐκ θεοῦ βροτησάτω,

Πάρεστι Λίψης νάματ' Ισμηνοῦ θεὸν ὑδωρ.

XLVI. Επεὶ δέ ἀπαξ ὥσπερ εἰς δόδον βασιλεὺ-
τὴν τὴν ἐλπίδα κατέστη, καὶ συντίστατο πάλιν σῶ-
μα καὶ σχῆμα πιρὰ αὐτὸν ἀρχῆς, Θηβαῖος μὲν ἀπέ-
δωκε τὴν πολιτείαν, Ἀθηναῖοι δέ ἀπέστησαν αὐτοῦ.
Καὶ τὸν τε Αἰφιλον, δις ἦν ἱερεὺς τῶν Σωτήρων
ἀναγγειλαμένος, ἐκ τῶν ἐπωτύμων ἀνεῖλον, ἄρ-

χοντας αἰδοῦσθαι πάλιν, ἀσπερ ἡν πάτριον, ψηφισάμενοι, τὸν τε Πέρδον ἐκ Μακεδονίας μετεπιέμποντο, μᾶλλον, ἢ προσεδόκησαν, ἵσχυοντα τὸν Δημήτριον δρῶντες. Ὁ δὲ ὄργη μὲν ἐπῆλθεν αὐτοῖς, καὶ πολιορκίαν περὶ τὸ ἄστυ συνεστήσαται καρταράν. Κράτητος δὲ, τοῦ φίλοσοφου, περιφθέρτος ὑπὸ τοῦ Δήμου πρὸς αὐτὸν, ἀνδρὸς ἐνδόξου καὶ δυνατοῦ, τὰ μὲν, οἷς ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν ἔδειτο, παιωθεῖς, τὰ δὲ, ἐξ ὧν ἐδίδασκε περὶ τῶν ἐπίστρητων συμφερόντων, νοήσας, ἐλυσε τὴν πολιορκίαν, καὶ συναγαγὼν, δεσμοὺς τῆς ἡσαν αὐτῷ, καὶ στρατιώτας μυρίους καὶ χιλίους σύν ἐπιτίνειν ἐμβιβάσσας, ἐπὶ τὴν Λαίαν ἔπλει, Λαυριμάχου Καρίαν καὶ Λυδίαν ἀπεστήθων. Ιέχεται δὲ αὐτὸν Εὑρυδίκη περὶ Μίλητον, ἀδελφὴ Φίλας, ἄγουσα τῶν αὐτῆς καὶ Πτολεμαίου Θυγατέρων Πτολεμαΐδα, καθηματογιημένην ἐνείκη πρότερον διετὸ Σαλείκου. Ταύτην γαμεῖ Δημήτριος, Εὑρυδίκης ἐκδιδούσῃ. Καὶ μετὰ τὴν γάμου εὐθὺς ἐπὶ τὰς πόλεις τρέπεται, πολλῶν μὲν ἐκονυσάντων προστιθεμένων, πολλὰς δὲ καὶ βιαζόμενος. Ἐλεφί δὲ καὶ Σάρδεις· καὶ τινες τῶν Λαυριμάχου στρατηγῶν ἀπεκάρησαν πρὸς αὐτὸν, χρήματα καὶ στρατιὰν πομβίσαντες. Ἐπερχομένου δὲ Δημοκρίτου, τοῦ Λαυριμάχου, μετὰ δυνάμεων ἀνέβαινεν τοῖς Φρυγίαν, ἐγνωμός, ἀνταρθρομέτριας ἐπιλέβηται, Μηδίαν κινεῖν, καὶ τὸν ἄνω πράγματων ἔχεσθαι, πολλαῖς ἐξαθουμένη παρεφυγαῖς καὶ ἀναχωρήσας ἐχθνῶν. Ἐπομένου δὲ Δημοκρίτου,

συνῆγεν. Ἡν οὖν δὲ Σοφοκλέους Μινύλαος εἰπόντα ταῖς αὐτοῦ τύχαις παρατίθησι.

Ἄλλ' οὐμόδις αὐτὶς πότιμος ἐν πυκνῷ Θεοῦ
Τροχῷ κυκλεῖται, καὶ μεταλλάσσει φύσιν.
Ποσπιφ σιλήνης δ' ὅψις εὐφρόσυναις δύσι
Στήνει δύναται· ἀντὶ οὐποτὸς ἐν μοδφῇ μιᾶς,
Ἄλλ' εἰς ἀδήλου πρῶτον ἔρχεται νέα,
Πρόσωπα παλλάγοντα καὶ πληρούμενη,
Χωταγυπερ αὐτῆς εὐγενεστάτη φανῆ.

Πάλιν διαφέρει, καὶ τὸ μηδὲν ἔρχεται·
ταῦτη μᾶλλον ἂν τις ἀπεικάσαι τὰ Δημητρίου
πράγματα καὶ τὰς περὶ αὐτὸν αὐξήσεις καὶ φθίσεις,
ἢ τὰς ἀναπληρώσεις καὶ ταπεινοτήτας· οὐ γε καὶ
τοίς παντάπασιν ἀπολείπειν καὶ κατασβέννυσθαι
δοκοῦντος, ἀνέλαμπεν αὐθις ἡ ἀρχὴ, καὶ δυνά-
μις τινὲς ἐπιφέρειν κατὰ μικρὸν ἀνεπλήρουν
τὴν ἐλπίδα. Καὶ τότε πρῶτον ἴδιώτης καὶ τῶν
βασιλικῶν κοσμίων ἔφημος ἐπεφοίτα ταῖς πόλεσι.
Καὶ τις αὐτὸν ἐν Θήβαις τοιοῦτον θεωσάμενος,
ἔχρησε τοῖς Εὐφριπίδουν σύχοις οὐκ ἀηδῶς.

Μοδφὴν ἀμείψας ἐκ Θεοῦ βροτησάντα,

Πάρεστις Λίρκης γάματος Ἰσμηνοῦ Θεοῦ ὑδωρ.

XLVI. Ἐπεὶ δὲ ἄπαξ ἀποερεῖται εἰς ὁδὸν βασιλέως
τὴν λπίδα κατέστη, καὶ συνίστατο πάλιν σῶ-
μα καὶ σχῆμα περὶ αὐτὸν ἀρχῆς, Θηβαίοις μὲν ἀπέ-
δωκε τὴν πολιτείαν, Ἀθηναῖοι δὲ ἀπέστησαν αὐτοῦ.
Καὶ τὸν τε Λίρκιλον, δις ἦν ἱερεὺς τῶν Σωτῆρων
ἀναγγεγραμμένος, ἐκ τῶν ἐπωνύμων ἀνελον, ἄρ-

χοντας αἰδεῖσθαι πάλιν, μόπιορ ἢν πάτριον, φημισάμενοι, τὸν τε Πύρρον ἐκ Μακεδονίας μετεπέμποντο, μᾶλλον, ἢ προσεδόκησαν, ἵσχυοντα τὸν Λημῆτριον δρῶντες. Ὁ δὲ ὁργῇ μὲν ἐπῆρθεν αὐτοῖς, καὶ πολιορκίαν περὶ τὸ ἄστυ συνεστήσαται καρταράν. Κράτητος δέ, τοῦ φίλοσόφου, περιφθέρτος ὑπὸ τοῦ Δήμου πρὸς αὐτὸν, ἀνδρὸς ἐνδόξου καὶ δυνατοῦ, τὰ μὲν, οἷς ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων ἔδειτο, παισθεῖς, τὰ δὲ, ἐξ ὧν ἐδίδασκε περὶ τῶν ἐπίσημων συμφερόντων, τοῖς αὐτοῖς, ἐλυθεὶς τὴν πολιορκίαν, καὶ συναγαγὼν, δοαι τῆς ἡσαν αὐτῷ, καὶ στρατιώτας μυρίους καὶ χιλίους σὺν ἱππεῦσι ἐμβιβάσσας, ἐπὶ τὴν Λαίαν ἔπλει, Λαυριμάχου Καρίαν καὶ Λυδίαν ἀποστήνθων. Λίχεται δὲ αὐτὸν Εὑρυδίκη περὶ Μίλητον, ἀδελφὴ Φίλας, ἀγουσα τῶν αὐτῆς καὶ Πτολεμαίου Θυγατέρων Πτολεμαΐδα, καθωμαλογημένη ἐνείκη πρότερον διει Σαλείκου. Ταύτην γαμεῖ Λημῆτριος, Εὑρυδίκης ἐκδεδούσας. Καὶ μετὰ τῶν γάμων εὐθὺς ἐπὶ τὰς πόλεις τρέπεται, πολλῶν μὲν ἐπονυμίας προστιθεμένων, πολλάς δὲ καὶ βιαζόμενος. Ἐκεῖθε δὲ καὶ Σάρδεις· καὶ τινες τῶν Λαυριμάχου στρατηγῶν ἀπεχώρησαν πρὸς αὐτὸν, χρήματα καὶ στρατιὰν πομβίσαται. Ἐπερχομένου δὲ Λγαθοκέλεους, τοῦ Λαυριμάχου, μετὰ δυνάμεων ἀνέβαινεν τοῖς Φρυγίαν, ἐγραπέσ, ἀνταρ Λορμέτιας ἐπιλέβηται, Ληδίαν κινεῖν, καὶ τῶν ἄνω πράγματων ἔχεσθαι, πολλάς ἐξυθουμένη παρεφυγίας καὶ ἀναζωρήσεις ἔχετεν. Ἐπομένου δὲ Λγαθοκέλεους,

δὲ ταῖς συμπλοκαῖς παρεῖην ἐπιστισμόν δὲ καὶ προσομῶν αὐγόδμενος, ἥπορεῖτο, καὶ τοῖς στρατιώταις δι’ ὑποψίας ἦν ὡς ἐπ’ Αρμενίαν καὶ Μηδίαν ἔκπολέων. Ἀμα δὲ μᾶλλον δ λιμὸς ἐπέτειν, καὶ διαμαρτία τις γενομένη περὶ τὴν Λύκου διέβασιν πλῆθος ἀνθρώπων ἀρπασθὲν ὑπὸ τοῦ ἔχεματος ἀπώλεσεν. Όμως δὲ τοῦ σκάπτειν οὐκ ἀπέκειτο. Προγράφει δὲ τις αὐτοῦ πρὸ τῆς σκηνῆς τὴν τοῦ Οἰδίποδος ἀρχὴν, μικρὸν παιδαλλάξις.

Τάχιστον τετρλοῦ γέφευτος Ἀγτιγόνου, τίταν
Χάρος ἀφίγμεθα;

XLVII. Τύλος δὲ καὶ νόσον τοῦ λιρᾶτο συνεκπιθεμένης, ἀσπερ εἴωθεν, ἐπὶ βράσσαις ἀναγκαῖαις τρεπομένων, τοὺς πάντας οὐκ ἐλάσσονας ὄχτακισχιλίων ἀποβαλὼν, ἀπῆγεν ὅπερα τοὺς λοιποὺς· καὶ παταβάς εἰς Τύρον, ἐβούλετο μάλιστας τῆς χώρας, οὖσης ὑπὸ Σελεύκεω τόπος, καὶ πρόφεσιν διείρη μηδεπέκαινον παρεπεχεῖν· ὡς δέ ἦν ἀμήχανος, ἵνα ταῖς ἐσχάταις ὅντων ἀπορίαις τῶν στρατιωτῶν, καὶ τοῦ Τυρροῦ τὰς ὑπερθύολας Ἀγαθοκλῆς ἀπειπίζεται, γράφει πρὸς Σέλευκον ἐπιστολὴν, μικρὸν ταῦτα τῆς αὐτοῦ τύχης δύναμιν, εἶτα πολλὴν ἐκεῖσεν καὶ δέσπιν ἔχοντας, ἀνδρὸς οὐκιλον λαβεῖν οἴκτον, ἕξα· καὶ πολεμοῖς συναλγῆσαι πικονθότος. Ἐπειδασθέντος δέ πως Σέλευκον, καὶ γράψαντος τοὺς ἐκ τοῦ στρατηγοῦς, ἔποις αὐτῷ τε τῷ Αημητρέω χρημάτων βιασιλικήν καὶ τῇ δυνάμει τροφήν ἀφθονον παρέχεται, ἐπειδὼν Πατροπόλεως, ἀνὴρ συνετός εἶναι δοκεῖ

καὶ Σελεύκω φίλος πιστός, οὐ τὸ τῆς δαπάνης ἄφη πλεῖστον εἶρε τῶν Δημήτριου στρατιωτῶν τρεφομένων, ἀλλ' ἐνδιατρίβοντα τῇ χώρᾳ Δημήτριον οὐ καλῶς περιδρᾷ αὐτὸν, δις δὲ βιαιότατος ὡν καὶ μεγαλοπραγμονέστατος βασιλέων, νῦν δὲ τύχαις γέγονεν, αἱ καὶ τοὺς φύσει μετρίους ἔξαγουσι τολμᾶν καὶ ἀδικεῖν. Ἐκ τούτου παροξυσθεῖς δὲ Σέλευκος ἔξωρμησεν εἰς Κιλικίαν μετὰ πολλῆς δυνάμεως. Ο δὲ Δημήτριος, ἐκπλαγεὶς τῇ δι' ὅλγον μεταβολῇ τοῦ Σελεύκου, καὶ φρεθῆμες, ὑπέστηει τοῖς ὁχυροῖσι τοῦ Ταύρου, καὶ διαπεμπόμενος, ἥξειν μάλιστα μέτραυτὸν περιεῖδεν τῶν αὐτονόμων τιγά βαρβάρων κτηνάμενον ἀρχὴν, ἐγ δὲ καταβιώσεται πλάνης καὶ φυγῆς παυσάμενος· εἰ δὲ μὴ, τὸν χειμῶνα διαθρέψαι τὴν δύναμιν αὐτόθι, καὶ μὴ πάντων ἐνδεᾶ λατεί γυμνὸν ἔξελεινειν, καὶ προβάλλειν τοῖς πολεμοῖς.

XLVII. Ἐπει δὲ Σέλευκος, ταῦτα πάντα ὑποπτεύειν, ἐκέλευσεν αὐτὸν, εἰ βούλεται, δύο μῆνας ἐν τῇ Κατασοὶ χειμάσαι, δόντα τοὺς πρώτους τῶν φίλων δμήθρους, ὅμα δὲ τὰς εἰς Συρίαν ἀπετεκχίζειν ἐκβολάς· ἕγκλεισθενος, ὥσπερ Θηρίου, δὲ Δημήτριος κύκλῳ καὶ περιβαλλόμενος, ὑπὲν ἀνάγκης τρέπεται πέρδες ἀλκὴν, καὶ τὴν τε χώραν κατέρρεψε, καὶ τῷ Σελεύκῳ προσβάλλοντι συμπλεκόμενος, ἀπλέσθη τίχε. Καὶ ποτε τῶν δρεπανοφόρων εἰς αὐτὸν ἀφεθέντων, ὑπερβὰς τρεπήν ἐποιήσατο, λαζαὶ τῶν εἰς Συρίαν ὑπερβολῶν τοὺς ἐποτεκχίζοντας

δέξιάστας ἐκράτησε. Καὶ δίος ἐπῆρε τῇ γνώμῃ, καὶ τοὺς σιφατιώτας ἀνατεθαρρηκτίας δρῶν, παρεπεινόμενος διαγωνίσασθαι πρὸς τὸν Σέλευκον ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἄθλοις, ὡπαρημένον ἥδη καὶ αὐτόν. Ἀπόστρεψε μὲν γὰρ τὴν παρὰ Δυσιμάχου βοήθειαν, ἀπιστᾶν καὶ φερούμενος, αὐτὸς δὲ καθ' ἕστιν ὅπου τῷ Δημήτρῳ συνάψαι, δεδιὼς τὴν ἀπόφοιτον αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀλλαβοβολήν, ἐκ τῶν ἐσχάτων ἀποριῶν τὰς μεγίστας εὐτυχίας ἐπιφέρουσαν. Νέος μόντος βαρεῖαι τὸν Δημήτριον ἐν τούτῳ καταλαβοῦσα, τὸ τε σῶμα δεινῶς ἐκάκωσε, καὶ τὴ πράγματα παντάπασι διέφθειρεν. Οἱ μὲν γὰρ ἀπειχώρησαν πρὸς τοὺς πολεμίους, οἱ δὲ διερρύησαν αὐτοῦ τῶν στρατιωτῶν. Μόλις δὲ ἐν ἡμέραις τεσσαράκοντα δρᾶνται, καὶ τοὺς ὑπολοίπους ἀγαλλάζων, τοὺς δρμήσας, δυσοὶς ἴδειν καὶ δοξάσας τοὺς παλευτίους, ἐπὶ Κιλικίας, εἴτα τυκτὸς ἄγει τοπιγγος φρας ἐπὶ Θάτερα, καὶ τὸν Ἀμαρθὸν ὑπερβαλλών, ἀπόρθαι τὴν κάτω χώραν ἄχρι τῆς Κύρρηστικῆς.

XLIX. Ἐπιφανέντος δὲ τοῦ Σελεύκου, καὶ ποιουμένου τὰς καταλύσεις ἔγγυς, ἀναστήσας ὁ Δημήτριος τὸ στράτευμα, τυκτὸς ἐβάδιζεν ἐπὶ αὐτὸν, σύγνοοῦντα μέχρι πολλοῦ καὶ κοιμάμενον. Αὐτὸν μόλις δέ τινων παραγενόμενον καὶ φραστών τὸν κίνδυνον, ἐκπλαγεὶς καὶ ἀτρεπηδήσας, ἐκάλεντος σημαντικού, ἅμα τὰς πρηπίδας ὑποδούμενος, καὶ βοῶν πρὸς τοὺς ἀταίρους, ὡς θηρίῳ δεινῷ συμπλέκεται. Δημήτριος δὲ, τῷ θορύβῳ τῶν πολεμῶν αἰσθό-

μενος, διει μεριηνται, κατει τάχος ἀπῆγεν. Ἀμα
δ' ἡμέρα προσκυμένου τοῦ Σελεύκου, πάμφας τινὰ
τῶν παρὶ αὐτὸν ἐπὶ θάτερον κέφας, ἀποίησε τινὲς
τροπὴν τῶν ἔργων. Εἶτα μέντοι Σελεύκος αὐτὸς,
ἀφεὶς τὸν ὑππον., καὶ τὸ κρήνος ἀποθέμενος, καὶ
λαβὼν πέλτην, ἀπήντα τοῖς μισθοφόροις ἐπιδεικνύ-
μενος αὐτὸν, καὶ μεταβάλλεσθαι παρακαλῶν, ἦδη
ποτὲ συμφρονήσαντας, διειδόμενος ἐκείνων, οὐ
Δημητρίου, χρόνον πολὺν διατετίλεκεν. Ἐκ τούτου
πάντες ἀσπαζόμενοι, καὶ βασιλέα προσαγορεύοντες
μεθίσταντο. Δημητρίος δὲ, πολλῶν μεταβολῶν
αἰσθόμενος, ἐσχάτην ἐκείνην ἥκουσαν ἐπ' αὐτὸν
ἐκκλινας, ἐπὶ τὰς ἄμαντας ἔργυς πύλας, καὶ κα-
ταλαβὼν ὅλην τιὰ συνηριφῆ, μετὰ φίλων τινῶν
καὶ ἀκολούθων ὀλίγων παντάπαισιν δύτων προσέμει-
γε τὴν γύντα, βουλόμενος, εἰ δύναιτο, τῆς ἀπὸ
Καῦνον δδοῦ λαβάσθαι, καὶ διεκπεσεῖν ἐπὶ τὴν ἐκεῖ
θάλασσαν, οὖν τὸν ταύταιαθμον εὑρήσειν ἥλπιζεν.
Ναὶ δ' ἔγω μηδὲ ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἀφόδειον ἔχον-
τας αὐτοὺς, ἐπ' ἄλλων ἔγινετο λογισμῶν. Εἶτα
μέντοι Σιασιγένης ἐπῆλθεν, διαιρος αὐτὸν, χρυσοῖς
τετραποστούς ὑπεζωσμένος καὶ ἀπὸ τούτων ἐπί-
ζοτες ἄχρι θάλασσῆς διαγενήσοδαι, πρὸς τὰς
ὑπερβολὰς ἔχώρουν σκοταῖοι. Πυρῶν δὲ καιομένων
πρὸς αὐταῖς πολεμῶν, ἀπογυνόντες ἐκείνην τὴν δδόγ,
αὐθις ἀνεχθρησαν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, οὔτε πάντες
(ἔνιοι γὰρ ἀπέδρασαν) οὔτε δμοίως οἱ παραμέ-
νοντες πρόθυμοι. Τελμήσαντος δέ τινος εἰπεῖν τι,

ώς Σελεύκῳ χρή τὸ σῶμα παρθεῦται; Δημήτριος ὅρμησε μὲν τὸ ξέφρος σπασάμενος ἀνελεῖν ἑαυτόν· οἱ δὲ φίλοι περιστάντες καὶ παραμυθούμενοι, συνέπεισαν οὕτω ποιῆσαι. Καὶ πέμπει πρὸς Σέλευκον, ἐπιτρέποντας ἐκείνῳ τὰ καθ' ἑαυτόν.

L. Ἀκούσας δὲ Σέλευκος, οὐκ ἔφη τῇ Δημήτριον τύχῃ σώζεσθαι Δημήτριον, ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν αὐτῷ φιλανθρωπίας καὶ χρηστότητος ἐπίδειξιν διδούσῃ. Καλέσας δὲ τοὺς ἐπιμεληταίς, σκηνὴν τε πηγανύνται βασιλικὴν ἐκάλενται, καὶ πάντα τὰλλα ποιεῖν καὶ παρασκευάζειν εἰς ὑπόδοχην καὶ θεραπείαν μηγαλοπρεπῶς. Ήν δέ τις Ἀπολλωνίδης παρὰ τῷ Σελεύκῳ, τοῦ Δημητρίου γηγονώς συγίθης· τούτον εὐθὺς ἐξέπεμψε πρὸς αὐτὸν, δπως ἡδίων γένηται, καὶ θαρρῶν ὃς πρὸς οἰκεῖον ἄνδρα καὶ κηδεστήν ἀπαντᾷ. Φανερᾶς δὲ τῆς γνώμης αὐτὸν γενομένης, ὀλίγος τὸ πρῶτον, εἶτα οἱ πλεῖστοι τῶν φίλων ἐξεπήδων παρὰ τὸν Δημήτριον, ἀμιλλώμενοι καὶ φθάνοντες ἄλληδους· ἥλπιζετο γάρ εὐθὺς παρὰ τῷ Σελεύκῳ μέγιστος ἐπεσθαι. Τοῦτο δὲ ἐκάλειν μὲν εἰς φθόνον μετέβαλλε τὸν Ἐλεον, τοῖς δὲ κακοήθεσι καὶ βασκάνοις παρέσχεν ἀποτρέψατε καὶ διαφθεῖραι τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ βασιλέως, ἐκφοβήσασιν αὐτὸν, ὃς οὐκ εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ᾽ ἀμα τῷ πρῶτον ὄφθηται τὸν ἄνδρα, μηγάλων ἐπομένων ἐν τῷ σιριποτέδῳ πεωτερισμῶν. Άρτι δὴ τοῦ Ἀπολλωνίδου πρὸς τὸν Δημήτριον ἀφιγμένου περιχάρδους, καὶ τῶν ἄλλων ἐπερχομένων,

καὶ λόγους Θαυμαστοὺς ἀπαγγελλόντων παρὰ τὸν Σειλεύκου, καὶ τοῦ Δημήτριου μετὰ τηλεκαύτην δυνατοχίαν καὶ κακοπραγίαν, οὐ καὶ πρότερον ἐδόκει τὴν παράδίθαι τοῦ σώματος αἰσχρὸν πεποιῆσθαι, τότε μετεγνωκότος διὰ τὸ Θαρρεῖν καὶ πιστεύειν ταῖς ἐλπίσιν, ἥλθε Πανσανίας ἔχων στρατιώτας δύο πέντε καὶ ἕπτες περὶ χιλίους. Καὶ τούτοις περισχὼν τὸν Δημήτριον ἄφην, τοὺς δὲ ἄλλους ἀποστήσας, Σειλεύκῳ μὲν αὐτὸν εἰς δψιν οὐ κατέστησεν, εἰς δὲ Χερῷοντας τὴν Συριακὴν ἀπήγαγεν· δπου τὸ λοιπὸν ἴσχυρᾶς φυλακῆς ἐπισταθείσης, Θεραπεῖα μὲν ἦκεν ἵναγὴ παρὰ Σειλεύκου, καὶ χρήματα καὶ διαιτα παρεπεινάζετο καθ' ὑμέραν οὐ μεμπτῇ, δρόμοι δὲ καὶ περίπατοι βασιλικοί, καὶ παράδεισοι θήρας ἔχοντες ἀπεδειχθῆσαν· ἦν δὲ καὶ τῶν φίλων τῶν συμφυγῶντων τῷ βουλομένῳ συνεῖναι· καὶ παραπέμποντες τοὺς δύος ἐπιφοιτῶντες ἀπὸ τοῦ Σειλεύκου ἦκον, πομπῆστες ἐπιεικεῖς λόγους, καὶ θαρρῶν παρακαλῶντες, ὡς, δταν πρῶτον Ἀγείοχος ἀφίκηται εὺν Διερατονίκῃ, διεθησθεντον.

L1. Ο δὲ Δημήτριος ἐν τοιαύτῃ τύχῃ γεγονὼς ἐπέστειλε πρός τὸν νίδυ καὶ τοὺς περὶ Ἀθήνας καὶ Κρήτηνθον ἡγεμόνας καὶ φίλους, μήτε γράμματιν αὐτοῦ, μήτε σφραγῖδι, πιστεύειν, ἀλλ' ὥσπερ τεθνητός, Ἀγιγόνῳ τὰς πόλεις καὶ τὰ λοιπὰ πράγματα διαφυλάσσειν. Ἀγιγόνος δὲ, τὴν τοῦ πρώτος σύλληψιν πυθόμενος, καὶ βαρέως ἐνεγκύων, καὶ πευθέμην ἀναλαβὼν ἐσθῆτα, πρός τε τοὺς ἄλλους

βασιλεῖς ἔγραψε, καὶ πρὸς αὐτὸν Σέλευκον, διδόμενος, καὶ πᾶν, δὲ τι λοιπὸν ἦν αὐτοῖς, παραδιδοὺς, καὶ πρὸς παντὸς διηγεύειν ἕτοιμος ὃν αὐτὸς ὑπὲρ τοῦ παιρὸς. Καὶ συνεδέοντο ταῦτα πόλεις τε πολλαὶ καὶ δυνάσται, πλὴν Διοκλέου. Διοκλέος δὲ καὶ χρήματα πολλὰ πέμπων ὑπισχνεῖτο Σελεύκῳ πτείναντι Δημήτριον. 'Ο δέ ἐκεῖνον μὲν καὶ ἄλλος προθαλλόμενος, εἴς μᾶλλον ἐπὶ τούτῳ μιαρὸν ἤγειτο καὶ βάρβαρον. 'Αντιόχῳ δὲ, τῷ πατέρᾳ, καὶ Σιριτονίῃ παραφυλάττειν Δημήτριον, ὡς ἐκείνην ἥ χάρις γένοιτο, παρήγαγε τὸν χρόνον.

LII. 'Ο δέ Δημήτριος, ὡς ἐν ἀρχῇ τὴν τύχην προσπεσούσαν ὑπέμεινε, καὶ δῆκον ἡδη φέρειν εἰδίζετο τὰ παρόντα, πρῶτον μὲν ἀμωμέναπος ἐκίνει τὸ σῶμα, θήρας, ἐφ' δυον ἦν, καὶ δρόμου ἀπιόμενος, ἔπειτα κατὰ μικρὸν δικον πρὸς αὐτὰ καὶ νωθεῖες ἐπίμπλατο, καὶ φύρων ἐσυτθεν εἰς πότους καὶ κύρους κατέβαλλε, καὶ τοῦ χρόνου τὸ πλεῖστον ἐν τούτοις διῆγεν· εἶτε τοὺς ἐν τῷ νήφειν ἀναλογισμοὺς τῶν παφόντων ἀποδιδράσκων, καὶ παραπλέπτομενος τῇ μεδῇ τὴν διάνοιαν, εἶτε συγγρούντες ἐσυτῷ, τοῦτον εἶναι τὸν βίον, δὲ ἔκπαλαι ποθῶν καὶ διώκων, δλλῶς ὅπ' ἀνοίας καὶ κερῆς δδέης ἐπλάξετο, καὶ πολλὴ μὲν ἐσυτῷ, πολλὰ δὲ ἐτέροις πράγμαστα παρεῖχεν, ἐν δπλοῖς καὶ στόλοις καὶ στρατοπέδοις τὸ ἀγαθόν τητῶν, δὲν ἐν ἀπραγμοσύνῃ καὶ σχολῇ καὶ διαπαιᾶσι μὴ προσδοκήσας ἀνεύρηκε. Τί γάρ ἄλλο τῶν πολέμων καὶ τῶν κινδύνων πέρας ἔστι τῆς φαιύλοις βι-

τιλεῖσαι, ποιῶς καὶ ἀνοήτως διακειμένους, οὐχ δὲ μόνον τρυφῆν καὶ ἡδονὴν ἀνὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καλοῦ διώκουσιν, ἀλλ' διε μηδὲ ἡδεσθαι, μηδὲ τρυφᾶν, ὡς ἀλληθῶς ἵσσουσιν; 'Ο δ' οὖν Δημήτριος ἔτος τρίτον ἐν τῇ Χρύσονήσῳ καθειργμένος, ὑπὸ ἀργίας καὶ πλησιονῆς καὶ οἴνου νοσήσας ἀπέθανεν, ἔτη τέσσαρα καὶ παντήκοντα βεβιωκώς. Καὶ Σέλευκος ἤκουεν τοις κακῶς, καὶ μετενόησεν οὐ μετρίως, ἐν ὑπεψίᾳ τὸν Δημήτριον Θέμενος τότε, καὶ μηδὲ Διοριχαίτην, ἄνδρα βάρβαρον Θρᾷκα, μιμησάμενος, οὗτον φιλανθρώπως καὶ βασιλικῶς ἀλόγτα Διεσιμάχῳ χρησάμενον.

LIII. Έκοχει μάντοι καὶ τὰ περὶ τὴν ταφὴν αὐτοῦ εργαγικὴν τεττα καὶ θεατρικὴν διάθεσιν. 'Ο γάρ υἱὸς, Ἀντίγονος, ὃς ἦσθετο τὰ λείψαντα πομπέομενα, πάσαις ἀναχθεισί ταῖς νανσίν, ἐπὶ τῆσαν ἀπήντησε· καὶ δεξάμενος εἰς τὴν μεγίστην τῶν ναναρχίδων ἔθετο τὴν ὑδρίαν χρυσήλατον οὖσαν. Άδε πόλεις, αἵς προστίχον, τοῦτο μὲν στεφάνους ἐπέφερον τῇ ὑδρίᾳ, τοῦτο δὲ ἄνδρας ἐν σχήμασι πενθίμῳ ουνθάψοντας καὶ συμπαραπέμψοντας ἀπέστελλον. Εἰς δὲ Κόρινθον τοῦ στόλου καταπλόστος, ἥ τε κάλπις ἐκ πρόμνης περιφενής ἐωράτο, πορφύρᾳ βασιλικῇ καὶ διαδήμαστι πεποσμημένη, καὶ παρειστῆκεισαν ἐν δπλοῖς νεανίσκοις δοριφόροις ὑπεράτατον. Όδε τῶν τότε αὐλητῶν ἐλλογιμώτατος, Μενθοφαντος, ἐγγὺς καθεζόμενος προσσήλεις τῶν μέλῶν τὸ ιερόντατον. Καὶ πρὸς τοῦτο τῆς ἐρεσίας ἀναφέρομέ-

της μετὰ φυθμοῦ τινος ἀπήγντα ψόφος, ὥσπερ ἐν
κοποτῷ, ταῖς τῶν αὐλημάτων περιθόδοις. Τὸν δὲ
πλεῖστον καὶ ὀλοφυρμόν αὐτὸς δὲ Ἀγρίγονος τοῖς
ἡθροισμένοις ἐπὶ τὴν Θάλασσαν ὄφθεὶς ταπεινός καὶ
δεμακρυμένος παρέσχε. Ἐπενεχθεισῶν δὲ τιμῶν
καὶ στεφάνων περὶ Κόρινθου, εἰς Δημήτριάδα κο-
μίσας ἔθηκε τὰ λείψανα, πόλιν ἐπώνυμον ἔκείνον,
οἰκισθεῖσαν ἐκ μικρῶν τῶν περὶ τὴν Ἰωλκὸν πο-
λιχνίων. Ἀπέλιπε δὲ γενεὰν Δημήτριος, Ἀγρίγο-
νον μὲν ἐκ Φίλας καὶ Στρατονίκην, δύο δὲ Δημη-
τρίους, τὸν μὲν Λεπιδὸν, ἐξ Ἰλλυρίδος γυναικός,
τὸν δὲ ἄρξαντα Κυρήνης, ἐξ Πτολεμαΐδος· ἐκ δὲ
Αηίδαιμείας Ἀλέξανδρον, δος ἐν Αἴγυπτῳ κατεβίωσε.
Λέγεται δὲ καὶ Κόρδαβον νίδην ἐξ Εὐρωπέης αὐτῷ
γενέσθαι. Κατέβη δὲ ταῖς διαδοχαῖς τὸ γένος
ἀντοῦ βασιλεῖον εἰς Περσίαν τελευταῖον, ἐφ' οὐ
Ρωμαῖοι Μακεδονίαν ὑπηγάγοντο. Διηγουσιμένου
δὲ τοῦ Μακεδονικοῦ δράματος, ὡρα τὸ Ρωμαικὸν
ἐπεισαγαγεῖν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Αντωνίου πάππος μὲν ἦν δοῦλος Ἀγρώνιος, δυ-
τῆς Σύλλας γενόμενον στάσεως. Μάραιος ἀπέκτεινε
πατήρ δὲ, δοκητικὸς ἐπικληθεὶς Ἀγρώνιος, αὐχ
οὗτοι μὲν εὐδόκιμοι ἦν τοῖς πολιτικοῖς ἀνὴρ, εὐδέ
λαμπρός, εὐγνώμων δὲ καὶ χρηστός, ἄλλως τε καὶ
πρός τὰς μεταδόσεις ἐλευθέριος, ὡς ἀφ' ἐνδός ἂν τις
ἔργου καταμάθοι. Κεκτημένος γάρ οὐ πολλά, καὶ
διὰ τοῦτο τῇ φιλανθρωπίᾳ χρῆσθαι καλυμμένος
ὑπὸ τῆς γυναικός, ἐπεὶ τις ἀφίκετο τῶν συγήθων
πρός αὐτὸν ἀργυρίου δείμενος, ἀργύριον μὲν οὐκ
εἶχε, παιδαρίῳ δὲ προσέταξεν εἰς ἀργυροῦν σκύφον
ὕδωρ ἐμβαλόντι κομίσαι· καὶ κομίσαντος, ὡς ἔν-
ρεσθαι μέλλων, κατέβρεχε τὰ γένεια. Τοῦ δὲ παι-
δαρίου καθ' ἑτέραν πρόφασιν ἐκποδὼν γενομένου,
τὸν μὲν σκύφον ἔδωκε τῷ φίλῳ, χρῆσθαι κελεύσας.
ζητήσεως δὲ πολλῆς ἐν τοῖς οἰκείταις οὖσης, δρῶν
χαλεπαίνουσαν τὴν γυναικαν καὶ βουλομένην καθ' ἐπα-
στον ἐξετάζειν, ὥμολογησε, συγγράμμην ἔχειν δεηθεῖς.

II. **Ἡν δ'** αὐτῷ γυνὴ Ἰουλία, τοῦ Καυσάρων

φίκουν, ταῖς ἀρισταῖς τότε καὶ σωφρονεστάταις ἐνάμιδλος. Ὡνδὲ ταύτης δὲ υἱὸς Ἀγιώνιος ἐτράφη μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν, Κορητιλίῳ Λέστελῷ γαμηθύνσης, διν Κικέρων ἀπέκτεινε, τῶν Κατιλίνα συνωμοτῶν γενόμενον. Αὕτη δοκεῖ τῆς σφοδρᾶς ἔχθρας Ἀγιώνιῳ πρὸς Κικέρωνα πρόσφασις καὶ ἀρχὴ γενέσθαι. Φησὶ γοῦν Ἀγιώνιος, οὐδὲ τὸν νεκρὸν αὐτοῖς ἀποδοθῆναι τοῦ Λέστελου πρόστερον, ἢ τῆς γυναικὸς τοῦ Κικέρωνος τὴν μητέρα δεηθῆναι. Τούτο μὲν εἰν διμολογούμενος φεῦδος ἐστίν· οὐδεὶς χάρις εἰρχθη ταφῆς τῶν τοτε κολασθέντων ἕπο τοῦ Κικέρωνος. Ἀγιώνιῳ δὲ λαμπρῷ καθ' ἄραγ γενομένῳ τὴν Κουρίωνος φιλίαν καὶ συνήθειαν, ὥσπερ τινὰ κῆρα, προσπεσεῖν λέγοντιν, αὐτοῦ τε περὶ τὰς ἡδονὰς ἀπαιδεύτου γενομένου, καὶ τὸν Ἀγιώνιον, ὃς μᾶλλον εἴη χειροήθης, εἰς πότους καὶ γύναια καὶ δαπάνας πολυτελεῖς καὶ ἀκολάστους ἐμβαλόντος. Ἐξ ᾧν δόφλημα βαρὺ καὶ παρ' ἡλικίᾳ αὐτῷ συνήχθη πεντήκοντα καὶ διακούσιων ταλάντων. Τοῦτο πᾶν—έγγυη σαμάρειον τοῦ Κουρίωνος, δὲ πατήρ αἰσθόμενος ἐξῆλασε τὸν Ἀγιώνιον ἐκ τῆς οἰκίας. Οὐ δὲ βραχὺν μὲν τινα χρόνον τῇ Κλωδίου τοῦ θρασυτάτου καὶ βδελυρωτάτου τῶν τοτε δημαγωγῶν φορῷ πάντα τὰ πράγματα ταραττούσῃ προσέμιξεν ἐστόν· ταχὺ δὲ τῆς μανίας ἐκέίνου μεστὸς γενόμενος, καὶ φοβηθεὶς τοὺς συνισταμένους ἐπὶ τῷ Κλώδιον, ἀπῆρεν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ διέτριβε τό τε σῶμα γυμνάζων πρός τοὺς στρα-

τιωτικούς ἀγῶνας, καὶ λέγειν μελετῶν· ἔχοντο δὲ τῷ καλουμένῳ μὲν Ἀσιανῷ ζήλῳ τῶν λόγων, ἀνθοῦτι μάλιστα καὶ ἐκείνον τὸν χρόνον, ἔχοντες δὲ πολλὴν δμοιθητα πρὸς τὸν βίον αὐτοῦ, κομπώδη καὶ φρυγανιάτικα ὅπται, καὶ κενοῦ γαυριάματος καὶ φελοτιμίας ἀνωμάλου μεστόν.

III. Ἐπεὶ δὲ Γαβίνιος, ἀγήρῳ ὑπατικός, εἰς Συρίαν πλέων, ἀνέπειθεν αὐτὸν δρμῆσαι πρὸς τὴν στρατείαν, ἵδιώτης μὲν οὐκ ἄν τῇ οὐρανοῖς δέσποινται πομφεῖς, αὐτὸς μὲν ἐπέβη τοῦ μεγίστου τῶν ἐρυμάτων πρῶτος, ἐκεῖνον δὲ πάντων ἐξῆλασεν· εἶτα μούχην συνδιψας, καὶ τρεψάμενος ὀλύγοις τοῖς σὺν αὐτῷ τοὺς ἐκείνουν πολλαπλασίους ὅπτας, ἀπέκτεινε, πλὴν ὀλίγων, ἅπαντας· αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ πατόδος Ἀριστόβουλος ἦλο. Μετὰ ταῦτα Γαβίνιον ἐπὶ μυρίοις ταλάντοις Πτολεμαίου πειθούτος, εἰς Αἴγυπτον ἄμε συνεμβάλλειν αὐτῷ, καὶ τὴν βασιλείαν ἀναλαβεῖν, οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν ἡγεμόνων ἤναντιοντο, καὶ Γαβίνιον δὲ δικος τις εἶχε τοῦ πολέμου, καίπερ ἐξηγραποδισμένον κομιδῇ τοῖς μυρίοις ταλάντοις· Ἀγτώνιος δὲ, πράξεων μεγάλοις ἴφιέμενος, καὶ τῷ Πτολεμαίῳ χαριζόμενος δεομένῳ, συνέπεισε μὲν καὶ συνεξώρμησεν ἐπὶ τὴν στρατείαν τὸν Γαβίνιον. Ἐπεὶ δὲ τοῦ πολέμου μῆλλον ἐφοβούντο τὴν ἐπὶ τὸ Πηλούνατον δόδον, ὃς δὴ διὰ ψάμμου βαθείας καὶ ἀνύδρου παρὰ τὸ Ἐκρηγμα καὶ τὰ τῆς

Σερβιανὸς ἔη γιγομένης αὐτοῖς τῆς πόρειας, ἡ Τυφῶνος μὲν ἐκπνοας Λίγυπτιος καλοῦσι, τῇ; δ' ἔρυθρᾶς Θαλάσσης ὑπονόστησις εἶναι δοκεῖ καὶ διήθησις, ἢ βραχυτάτῳ διορίζεται πρὸς τὴν ἐπός θάλασσαν ἴσθμῳ· περιφθεῖς μετὰ τῶν ἵππων δ' Ἀγκώνιος, οὐ μόνον τὰ στενὰ κατέσχεν, ἀλλὰ καὶ Πηλούσιον ἐλὼν, πόλιν μεγάλην, καὶ τῶν εἰς αὐτῇ φρουρῶν χρατήσας, ἅμα καὶ τὴν δύδυν ἀσφαλῆ τῇ στρατεύματι, καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς γενεῆς ἐποίησε τῷ στρατηγῷ βέβαιον. Ἀπέλαυσαν δὲ τῆς φιλοτιμίας αὐτοῦ καὶ οἱ πολέμιοι. Πιολιμαίον γάρ, ἅμα τῷ παρελθεῖν εἰς τὸ Πηλούσιον, ὑπὲρ ὁργῆς καὶ μῆνος ὀρμημένου φορεύειν τοὺς Λίγυπτίους, ἐνέστη καὶ διεκώλυσεν. Ἐν δὲ ταῖς μάχαις καὶ τοῖς ἀγῶνας μεγάλοις καὶ συχνοῖς γενομίνοις πολλὰ καὶ τόλμης ἔργα καὶ προνοίας ἥγεμονικῆς ἀποδειξάμενος, ἐμφανέστατα δὲ τῷ κυκλώσασθαι καὶ περιβαλεῖν κατόπιν τοὺς πολεμίους, τὴν γίνεται τοῖς κατὰ στόμα παρασχὼν, ἀριστεῖα καὶ τιμᾶς ἔλαφε πρεπούσας. Οὐ διέλαθε δὲ τοὺς πολλοὺς οὐδὲ ἡ πρὸς Ἀρχελαον αὐτοῦ τεθνηκότα φιλανθρωπία· γεγονὼς γάρ αὐτῷ συνήθης καὶ ξένος, ἐπολέμει μὲν ἀναιγκαίως ζῶντι, τὸ δὲ σῶμα πεσόντος ἐξυρφών, καὶ κοσμήσεις βασιλικῆς ἐκήδευσεν. Ἐπὶ τούτοις Ἀλεξανδρεῖ τε πλεῖστον αὐτοῦ λόγον κατέλιπε, καὶ Ῥωμαίων τοῖς στρατευομένοις ἀνήρ ἔδοξε λαμπρότατος εἶναι.

IV. Προσῆν δὲ καὶ μορφῆς ἐλευθέριον ἄξιομα, καὶ πώγων τις οὐκ ἀγεγυὴς, καὶ πλάτος μετώπος,

καὶ γρυπότης μυκιῆρος ἔδοκει τοῖς γραφομένοις καὶ πλακτομένοις Ἡρακλίους προσώποις ἐμφέρεις ἔχειν τὸ ἀρρένωπόν. Ἔντοντος δὲ καὶ λόγος παλαιός, Ἡρακλεῖδας εἶναι τοὺς Ἀγωγίους, ἀπ' Ἀντέωνος, πατέρος Ἡρακλίους, γεγονότας. Καὶ τοῦτο φέτο τὸν λόγον τῇ τε μορφῇ τοῦ σώματος, ὥσπερ εἴρηται, καὶ τῇ στολῇ βεβαιοῦν. Άτι γάρ, διτοι μέλλοι πλεύσασιν δρᾶσθαι, χιτῶνα εἰς μηρόν ἔχωστο, καὶ μάχαιρα μεγάλη παρήστητο, καὶ σάγος περιέκειτο τῶν στερεῶν. Οὐ μὴν ἄλλα καὶ τὰ τοῖς ἄλλοις φόρτια δουκοῦνται, "μεγαλιγά, καὶ σκῆμμα, καὶ κόθων ἐμφανής, καὶ καθίσαι παρὰ τὸν ἐσθίοντα, καὶ φαγεῖν ἐπιστάτα τραπέζῃ στρατιωτικῇ, θαυμαστὸν δύον εὑνοίας καὶ πόθου πρόδεις αὐτὸν ἐνεπόδεις τοῖς στρατιώταις. Ἡν δέ που καὶ τὸ ἐρωτικὸν οὐκ ἀγαφόδδιτον, ἄλλα καὶ τούτῳ πολλούς ἐδημαγώγεις, συμπράττων τι τοῖς ἑρῶσι, καὶ ακοπεύμενος οὐκ ἀηδῶς εἰς τοὺς ἴδιους ἔφωτές. Ἡ δὲ ἐλευθερίετη, καὶ τὸ μηδὲν ὅλιγη χειρὶ, μηδὲ φειδομένη, χαρέσσθαι στρατιώταις καὶ φίλοις, ἀρχήν τε λαμπρῶν ἐπὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῷ παρέσχε, καὶ μεγάλου γενομένου τὴν δύναμιν ἐπὶ πλεῖον ἐπῆρεν, ἐκ μυρίων ἄλλων ἀμαρτημάτων ἀνατρέπομένην. Ἐν δέ τι τοῦ μεγαλοδώρου παράδειγμα διηγήσομαι. Τῶν φίλων τινὶ μυριάδας ἐκάλευσε πέντε καὶ εἴκοσι δοθῆκαί τοῦτο Ῥωμαῖοι δεκίες καλοῦσι. Τοῦ δὲ ἐπιτρόπου θαυμάσαντος, καὶ ἵνα δελέη τὸ πλῆθος αὐτῷ, καταβαλόντος ἐν μέσῳ τὸ ἀργύριον, ἡρώης παριών,

δι τούς δὴ εἴη. Τοῦ δὲ ἐπιφρόπου φήσαντος,
ὅς δι καλεύσαις δεθῆναι, συμβαλλὼν αὐτοῦ τὴν κα-
κοήθειαν δι' ἀγάντιος· Ἐγὼ πλεῖστον ἄμην, ἔργη,
τὸ δεκίες εἶναι· τοῦτο δὲ μικρόν ἐστιν· οὐκ
ἄλλο πρόσθιες αὐτῷ τοσαῦτον.

V. Ταῦτα μὲν οὖν ὑστερον. Ἐπεὶ δὲ τὰ "Ρω-
μαῖον πράγματα διέστη, τῶν μὲν ἀριστοκρατικῶν
Πομπῆιών παφότι προσθεμένων, τῶν δὲ δημοτικῶν.
Καίσαρα παρακαλούντων ἐν Γαλατίας ἐν τοῖς δ-
πλοῖς ἦταν, Κουρίου, δι' Ἀγαντίου. φίλος, ἐπ-
ματαβολῆς θεραπεύων τὰ Καίσαρος, Ἀγκάτιουν
προσηγάγειτο, καὶ μεγάλην μὲν ἀπὸ τοῦ λέγεται
τοῖς πολλοῖς ἔχων ἴσχὺν, χρώματος δὲ καὶ δαπάνας
ἀφειδᾶς, ἀφ' ᾧν Καίσαρος ἔχορήγαν, δῆμαρχον ἀπό-
δειξε τὸν Ἀγαντίου· εἶτα τῶν ἐπ' οἰωνοῖς δερίων,
οὓς Λύγούρας καλοῦσσι. Ο δὲ εὑθὺς εἰς τὴν ἀρ-
χὴν παρελθὼν, οὐ μικρὸν ἦν δῆμος τοῖς πολεμεο-
μένοις ὑπὲρ Καίσαρος. Άλλα πρῶτον μάτι Μαρ-
κέλλου, τοῦ ὑπάτου, Πομπῆιών τούς τε ὑπελεγυμέ-
νους ἥδη σιφατιώτας παρεγγυῶντος, καὶ καταλέγειν
ἔτερους διδόντος, ἐμποδὼν ἐστη, διάταγμα γρά-
ψας, δπως ἡ μὲν ἡθροισμένη δύταμις εἰς Συρίαν
πλέγη, καὶ Βίβλῳ βοηθῇ πολεμοῦντι Πάρθοις, οὓς
δὲ Πομπῆιος καταλέγει, μὴ προσέχωντι αὐτῷ· δεύ-
τερον, καὶ τὰς Καίσαρος ἐπιστολὰς οὐ προσειμό-
ντων, οὐδὲ τῶντον ἀναγινώσκονται τῶν συγκλητι-
κῶν, αὐτὸς ἴσχυν διὰ τὸ ἄρχειν ἀνέγνω, καὶ πολ-
λοὺς μετέστησε τῇ γνώμῃ, δικαια καὶ μέτρια Καί-

σαρος ἀξιοῦν, ἀφ' ὧν ἔγραψε, δόξαντος. Τέλος δέ, δυσὶν ἐρωτήσεων ἐν τῇ βουλῇ γενομένων, τῇς μὲν, εἰς δοκιᾶ Πομπήϊον ἀρεῖναι τὰ στρατεύματα, τῇς δ', εἰς Καίσαρα· καὶ Πομπήϊον μὲν ὅλγον τὰ δπλα καταθέσθαι, Καίσαρα δὲ πιον' ὄλγους πάνταν καλεύσθαιν ἀναστὰς Ἀγτώνιος ἡρώτησεν, εἰς δοκιᾶ καὶ Πομπήϊον δμοῦ καὶ Καίσαρα τὰ δπλα καταθέσθαι καὶ τὰς δυνάμεις ἀφεῖναι. Ταύτην ἐδέξαντο λαμπρῶς τὴν γνώμην ἀπαντοῦσι, καὶ μετὰ βοῆς ἐπαινοῦντες τὸν Ἀγτώνιον, ἦξενον ἐπιψηφίζεσθαι. Μή βουλομένων δὲ τῶν ὑπάτων, ἀνθις ὑτέροις οἱ Καίσαρος φίλοι προῦτεων ἐπιεικεῖς αὖται δοκούσας ἀξιώσεις, αἷς δ τι Κάτων ἀντέτικτε, καὶ Λέντλος ὑπαγένεων ἐξέβαλε τῆς βουλῆς τὸν Ἀγτώνιον. Οὐ δὲ πολλὰ μὲν αὐτοῖς ἐξιών ἐπηράσσατο, λαβὼν δὲ θεράποντος ἵσθητα, καὶ μισθωσάμενος μετὰ Κασσίου Κοΐγτου ζεῦγος, ἐξώρμησε πρὸς Καίσαρα, καὶ κατεβόων εὐθὺς δρυθέντες, ὡς ωδάναι κόσμον ἔπι τῶν ἐν Ρώμῃ πραγμάτων ἔχόντων, διε μηδὲ δημάρχοις παρθηκαὶς μέτεστιν, ἀλλ' ἐλαύνεται καὶ πινδυγεύεται πᾶς δ φθεγξάμενος ὑπὲρ τῶν δικαιῶν.

V4. Ἐκ τούτου λαβὼν τὴν στρατιὸν δ Καίσαρ, εἰς Ἰταλίαν ἐνέβαλε. Λιθ τοι κικέρων ἐγ τοις Φιλιππικοῖς ἔγραψε, τοῦ μὲν Τραϊκοῦ πολέμου τὴν Ἑλάσην, τοῦ δ' ἐμφύλιου τὸν Ἀγτώνιον ἀρχὴν γενέσθαι· παριφανῆς ψευδόμενος. Οὐ γὰρ οὕτως εὐχερῆς ἦν, οὐδὲ δράμιος ὑπὸ δργῆς ἐκπεσεῖν τῶν λογισμῶν Γάϊος Καίσαρ, ὥστε, εἰ μὴ ταῦτα πάλαι

ἔγνωστο πράττειν, οὕτως ὡς ἐπὶ καιροῦ τὸν κατά τῆς πατρίδος ἔξεγκειν πόλεμον, ὅτι φαύλως ἡμιφιεσμένον εἶδεν Ἀγιώνιον καὶ Κάσσιον ἐπὶ ζεύγους μιαθίου πεφυγότας πρὸς αὐτόν· ἀλλὰ ταῦτα πάλαι δεομένῳ προφάσεως σχῆμα καὶ λόγον εὑπέρεπή τοῦ πολέμου παρέσχεν. Ἡγε δὲ αὐτὸν ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους, ἀ καὶ προτερον Ἀλέξανδρον, καὶ πάλαι Κῦρον, ἄρας ἀπαρηγόρητος ἀρχῆς, καὶ περιμα-
νῆς ἐπιθυμία τοῦ πρῶτον εἴναι καὶ μέγιστον· ὃν τυχεῖν οὐκ ἦν, μὴ Πομπηῖον καταλυθέντος. Μηδὲ δὲ οὗτον ἐπελθὼν ἐδράτησε τῆς Ρώμης, καὶ Πομπηῖον ἐξήλασε τῆς Ἰταλίας, καὶ πρὸς τὰς ἐν Ιθηρῷ Πομ-
πηῖον δυνάμεις ἐπιστρέψειν ἔγνω προτερον, εἰτα οὕτως παρασκευασμένος στόλον ἐπὶ Πομπηῖον δια-
βαίνειν, λεπίδῳ μὲν στρατηγοῦντι τὴν Ρώμην,
Ἀγιώνιῳ δὲ δημιουροῦτι τὰ στρατεύματα καὶ τὴν
Ἐγαλίαν ἐπέτρεψεν. Οἱ δὲ τοῖς μὲν στρατιώταις εὐ-
θὺς προσφίλης ἦν, συγγυμναζόμενος καὶ συνδιαι-
τώμενος τὰ πολλὰ, καὶ δωρούμενος τὰ τῶν παρδυ-
τῶν· τοῖς δὲ ἄλλοις ἐποχθῆς. Καὶ γὰρ ἀδικου-
μένων ὑπὸ δῆθυμίας ἀλιγώφει, καὶ πρὸς ὁργὴν
ἡροῦστο τὸν ἴτευχασθεντιν, καὶ καπνὸς ἐπὶ γυναι-
ξίν ἀλλοτρίαις ἥκουε. Καὶ διως τὴν Καίσαρος ἀρ-
χὴν, πάντα μᾶλλον, ἡ τυφαννύδα, δι' αὐτὸν ἐκάπον
φανεῖσαν, οἱ φίλοις διέβαλλον· ὃν Ἀγιώνιος, ἀπ'
ἔξουσίας μεγίστης ἀμαρτώντι μέγιστα δέξει, τὴν
πλείστην αἰτίαν ἔλαβεν.

VII. Οὐ μὴν ἄλλ' ἐπανελθὼν δὲ Καῖσαρ ἐκ τῆς Ἰβηρίας, τὰ μὲν ἔγκλιματα παρεῖδεν αὐτοῦ πρὸς δὲ τὸν πόλεμον ὡς ἐπεργυῶ καὶ ἀνδρεῖον καὶ ἡγεμονικῷ χρώματος, οὐδαμῇ διήμαστεν. Αὐτὸς μὲν οὖν μετέ οὐλίγων ἀπὸ Βρευτησίου διεπεράσσας τὸν Ἰόνιον, ἐπερψεν δρίσιστα πλοῖα, Γαβινίῳ καὶ Ἀντωνίῳ ταῖς δυνάμεις ἐμβιβάζειν καὶ περαιοῦν κατὰ τάχος εἰς Μακεδονίαν ἐπιστείλας. Γαβινίου δὲ πρὸς τὸν πλοῦν χαλεπὸν ὅντα χειμῶνος ὥρᾳ καταδειλιάσαντος, καὶ πεζῇ μακρὰν ὅδον περιάγοντος τὸν στρατὸν, Ἀγιώνιος ὑπὲρ Καλααρός ἐν πολλοῖς ἀπειλημμένου πολεμίοις φοβηθεῖς, Λίβανοι μὲν ἐφορμοῦντα τῷ στόματι τοῦ λιμένος ἀπεκρούσατο, πολλὰ τῶν λεπτῶν ἀκατέλον ταῖς τριήρεσιν αὐτοῦ περιστήσας· ἐμβιβάνας δὲ ταῖς ναυσὶν ἵππεῖς ὀχτακοσίους καὶ δισμυρίους διλλίτας, ἀνήγανθη. Καὶ γενόμενος καταφανῆς τοῖς πολεμίοις καὶ διωκόμενος, τὸν μὲν ἐκ τούτων κίνδυνον διέφυγε, λαμπροῦ γότου κῦμα μέγα καὶ κοίλην Θάλασσαν ταῖς τριήρεσιν αὐτῶν περιστήσαντος· ἐκφερόμενος δὲ ταῖς ναυσὶ πρὸς ἄρημον καὶ φάραγγας ἀγχιβαθεῖς, οὐδὲ μίαν ἐλπίδα σωτηρίας εἶχεν. Άφην δὲ τοῦ κόλπου πολὺν ἐκπνεύσαντος λίβα, καὶ τοῦ κλίδωνος ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸ πέλαγος διαχειρέσθεντος, μεταβαλλόμενος ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πλέων σοβαρῶς, δρᾶς ναυαγίων τεφρέπλεων τὸν αἰγιαλόν. Ἐνταῦθα γάρ ἐξέβαλε τὸ γνεῦμα ταῖς διωκούσσας αὐτὸν τριήρεις, καὶ διεφθάσσαν οὐκ οὐλίγαν· καὶ σωμάτων πολλῶν καὶ χοη-

μάτων ἐκράτησεν Ἀγτώνιος· καὶ Λλεσσον εἶλε,
καὶ μέγα Καίσαρι παρέσχε Θάρσους, ἐν καιρῷ μετὰ
τηλικαιύτης ἀφιεβμενός δυναμέως.

VIII. Πολλῶν δὲ γίνομένων καὶ συνεχῶν ἀγά-
ωνων, ἐν πᾶσι μὲν ἦν διαπρεπής· διὸς δὲ φεύγοντας
προτροπάδην τοὺς Καίσαρος ὑπαντήσας ἀνέστρεψε,
καὶ στῆναι καὶ συμβαλεῖν αὐθίς τοῖς διώκουσσεν ἀ-
γαγκάσας, ἐνίκησεν. Ἡν οὖν αὐτοῦ μετά Καίσαρα
πλεῖστος ἐν τῷ στρατοπέδῳ λόγος. Ἐδήλωσε δὲ
Καῖσαρ, ἣν ἔχοι περὶ αὐτοῦ δόξαν. Ἐπειδὴ γὰρ
ἔμελλε τὴν τελευταῖαν καὶ τὰ δλα κρίνασσαν ἐν Φαρ-
σάλῃ μάχην μάχεσθαι, τὸ μὲν δεξιὸν αὐτὸς εἶχε
κέρας, τοῦ δὲ εὐωνύμου τὴν ἡγεμονίαν Ἀγτώνιον πα-
ρέδωκεν, ὡς πολεμικωτάτῳ τὸν ὑφ' ἕσυντο. Με-
ταὶ δὲ τὴν τίκην δικτάτῳ ἀναγορευθείσι, αὐτὸς μὲν
ἔδιοικε Πομπήϊον, Ἀγτώνεον δὲ Ἰππαρχον ἐλέμπενος
εἰς Ρώμην ἐπεμψεν. Ἐστι δὲ ἡ ἀρχὴ δευτέρᾳ, τοῦ
δικτάτωρος παρθνος· ἀν δὲ μὴ παρῇ, πρώτη καὶ
μόνη σχεδόν. Ἡ γὰρ δημαρχία διαμένει, τὰς δὲ
ἄλλας καταλύουσι πάσας, δικτάτωρος αἰρεθέντος.

IX. Οὐ μὴν ἄλλα τοις δημαρχῶν Δολοβέλλαις,
γέος ἀνήρ καὶ νέων πραγμάτων ὀφεγμενος, εἰσηγεῖ-
το χρεῶν ἀποκοπάς, καὶ τὸν Ἀγτώνιον, αὐτῷ τε
φίλον δύτα, καὶ βουλόμενον ἀσὶ τοῖς πολλοῖς ἀρε-
σκειρ, ἐπιειδεις συμπράττειν καὶ κοινωνεῖν τοῦ
πολιτεύματος. Ασιντον δὲ καὶ Τρεβελλίου τάρα-
τια παρακαλούντων, ὑπέρνοια δεινὴ κατὰ τύχην τῷ
Ἀγτώνιοι προσέπεσεν, ὡς ἀδικουμένῳ περὶ τὸν γάμον

ὑπὸ τοῦ Δολοβέλλα. Καὶ τὸ πρᾶγμα βαρέως ἐνεγκάντι, τὴν τε γυναικαῖα τῆς οἰκλασίας ἐξήλασεν, ἀνεψιάν οὐδαν αὐτοῦ· Θυγάτηρ γὰρ ἦν Γιάνου Ἀγιονίου, τοῦ Κικέρωντος συνυπατεύσαντος· καὶ τοὺς περὸς Λασίνιον δεξάμενος ἐπολέμει τῷ Δολοβέλλῳ· Κατέλαβε γὰρ τὴν ἀγορὰν ἐκεῖνος, ώς βίᾳ κυρώσαν τὸν νόμον. Ἀντώνιος δὲ, καὶ τῆς βουλῆς ψηφισμάτης, δόπλων δεῖγν ἐπὶ τὸν Δολοβέλλαν, ἐπελθὼν, καὶ μάχην συνάψας, ἀπέκτεινε τέ τινας τῶν ἐκείνουν, καὶ τῶν ἴδιων ἀπέβαλε. Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ἐκ τούτων ἀπηχθάνετο. Τοῖς δὲ χρηστοῖς καὶ σώφροσι διὰ τὸν ἄλλον βίον οὐκ ἦν ἀρεστός, ώς Κικίριφος φησίν, ἀλλ' ἐμισεῖτο, βδελυττομένων αὐτοῦ· τας ἀώρους, καὶ δαπάνας ἐπαχθεῖς, καὶ τοιησεις ἐν γυναιίοις· καὶ μεθ' ἡμέραν μὲν τούς καὶ πέριπάτους ἀλύοντος καὶ κραυπαλῶντος, τύχτωρ δὲ κώμους, καὶ θέατρα, καὶ διατριβάς ἐν γάμοις μέμων καὶ γελατοποιῶν. Λέγεται γοῦν, ώς ἁντί Ιππίου ποτὲ, τοῦ μίμου, γάμοις ἔστιαθείς, καὶ πιὼν διὰ γυκτός, εἰτα πρωΐ τοῦ δήκου κτλοῦντος εἰς ἀγορὰν, προειδὼν ἔτι τροφῆς μεστός ἐμδεσιες, τῶν φίλων τινὸς ὑποσχόντος τὸ ἱμάτιον. Ἡν δὲ καὶ Σέργιος, δομίμος, τῶν μέγιστον παρ' αὐτῷ διαμέρων, καὶ Κύθηρις, ἀπὸ τῆς αὐτῆς παλαιότερας γύναιοις, ἀγαπώμενον· δοδέκα, καὶ τὰς πόλεις ἐπιών, ἐν φορείῳ περιήγετο, καὶ τὸ φορεῖον οὐκ ἐλάττους, ἥ το δῆς μητρὸς αὐτοῦ, περιέποντες ἡκολούθουν. Εκλύπουν δὲ καὶ χρυσῶν ἐκπαραμάτων ἄσπερ ἐν πομπῇ. Τ. VIII.

καὶ ταῖς ἀποδημίαις διαφερομένων δύψεις, καὶ στύχους ἐνδότοις αἰηνῶν, καὶ πρόσθις ἄλσεῖς καὶ ποταμοῖς ἀρίστων πολυτελῶν διαθέσεις, καὶ λέοντες ἄρμασιν ὑπεζευγμένοι, καὶ σωφρόνων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν οἵνιαι χαμαιτύπαις καὶ σαμβυκιστρίαις ἐπισταθμιεύμεναι. Δεινὸν γάρ ἐποιεῦντο, Καίσαρος μὲν αὐτὸν ἔξω τῆς Ἰταλίας θυραυλεῖν, τὰ περιόντα τοῦ μεγάλου πολέμου μεγάλοις πόνοις καὶ κινδύνοις ἀνακαθαιρέμενον, ἐτέρους δὲ δε' ἐκεῖνον τριηράτοις πολίταις ἐνυβριζοντας.

X. Ταῦτα καὶ τὴν σιάσιτ αὐξῆσαι δοκεῖ, καὶ τὸ στρατιώτικὸν εἰς ὕβρεις δεινάς καὶ πλεονεξίας ἀγείναι. Λιδ καὶ Καίσαρ ἐπανελθὼν Δολοφέλλᾳ τε συγγράμμην ἔδωκε, καὶ τὸ τρίτον αἰρεθεὶς ὑπατος, οὐκ Ἀντώνιον, ἀλλὰ Λέπιδον, εἴλετο συνάδοχοντα. Τὴν δὲ Πομπηῖου πωλουμένην οἰκίαν ὡρήσατο μὲν Ἀντώνιος, ἀπαιτούμενος δὲ τὴν τιμὴν ἡγανάκτει· καὶ φησιν αὐτὸς, διὰ τοῦτο μὴ μετασχεῖν Καίσαρα τῆς εἰς Διβύην στρατείας, ἐπὶ τοῖς προτέροις κατορθώμασι μὴ τυχῶν ἀμοιβῆς. Εοικε μέντοι τὸ πολὺ τῆς ἀθελτερίας αὐτοῦ καὶ ἀσωτείας ἀφελεῖν δὲ Καίσαρ, οὐκ ἀνασθήτως τὰ πλημμελήματα δεξιάμενος. Απιλλαγεῖς γάρ ἐκείνου τοῦ βίου, γάμῳ προσσόχε, Φθειρίαν ἀγαγόμενος, τὴν Κλωδίῳ, τῷ δημαγωγῷ, συνοικήπασκε, οὐ ταλαιπών, οὐδὲ οἰκουρίαν φροντῶν γύναιον, οὐδὲ ἀνδρὸς ὥδιτον κρατεῖν ἀξιῶν, ἀλλ᾽ ἀρχοντος ἀρχεῖτε, καὶ στρατηγοῦντος στρατηγεῖν βουλόμενον· ὅστις Κλεοπάτραν. διδασκάλια

Φουλβίᾳ τῆς Ἀντωνίου γυναικοκρατούσας ὅφειλεν,
πάντα χειροήθη καὶ πεπαιδεγμένων ὑπὲρ ἀρχῆς
ἀκροῦσθαι γυναικῶν παραλειβοῦσαν αὐτόν. Οὐ
μὴν ἄλλα κακείην ἐπειρῦτο προσπαῖζων καὶ μειδα-
κιενθμένος ἐλαφρτέρων ποιῶν δὲ Ἀγρώνιος· οὗτον ὅτε,
Καίσαρι πολλῶν ἀπαντώντων μετὰ τὴν ἐν Ἰβηρίᾳ
νίκην, καὶ αὐτὸς ἐξῆλθεν· εἰς τὴν ἀφρωτήμης εἰς
τὴν Ἰταλίαν ἐμπεσούσης, ὡς ἐπίσαυν οἱ πολέμοι,
Καίσαρος τεθνηκότος, ἀνέστρεψεν εἰς Ῥώμην. Λα-
βῶν δὲ Θεράποντος ἐσθῆτα, τύχεωρ ἐπὶ τὴν οἰκίαν
ῆλθε, καὶ φήσας, ἐπιστολὴν Φουλβίᾳ παρ’ Ἀγρώ-
νιον κορίζειν, εἰσῆχθη πρὸς αὐτὴν ἔχεικαλυμμένος.
Εἶτα τὸ μὲν ἐκπαθῆς οὖσα, πρὶν δὲ τὰ γράμματα
λαβεῖν, ἥρωτησεν, εἰς τὴν δὲ Ἀγρώνιος· δὲ δὲ τὴν
ἐπιστολὴν σιωπῇ προτείνεις, ἀρξαμένην λόγουν καὶ
ἀπαγγιώσκειν περιβαλῶν κατεφίλησε. Ταῦτα μὲν οὖν
ἐλήγουν, πολλῶν δύτων, ἔνεκεν δειγματος ἐξενηρώκαμμα.

III. Ἐκ δὲ Ἰβηρίας ἐπενιόντι Καίσαρι πάντες
μὲν οἱ πρῶτοι πολλῶν ἥρισρῶν δύνανται ἀπήγνων· ἐτε-
μήθη δὲ Ἀγρώνιος ἐκπρεπῶς ὑπὲρ αὐτοῦ. Ποιμέν-
μενος γάρ ἐπὶ ζεύγους διὰ τῆς Ἰταλίας Ἀγρώνιον
εἶχε μαθεῖ ἑαυτοῦ συνοχούμενον, ἐπισθεν δὲ Βρού-
τον Ἀλβίνον, καὶ τὸν τῆς ἀδελφιδῆς υἱόν, Ὁκταου-
σιθν, δε μετὰ ταῦτα Καίσαρι ὀνομάσθη, καὶ Ῥω-
ματῶν ἥρξε πλειστον Χρύσοντος· Ἐττὶ δὲ τὸ πέμπτον
ἀπειδείχθη Καίσαρι ὑπετεῖς, προσειλέτη μὲν εὑθὺς
συνάρχοντα τὸν Ἀγρώνιον, ἐβαύλετο δὲ τὴν ἀρχὴν
ἀπειπάμενος Δολοφέλλᾳ παρεγγυῆσε· καὶ τοῦτο

πρὸς τὴν σύγκλητον ἐξίγνευεν. Ἀγιωνίου δὲ τραχίως ἀντιποσέντος, καὶ πολλὰ μὲν εἰπόντος κακὸν Δολοφέλλαρ, οὐκ ἐλάττονα δ' ἀκούσαντος, τότε μὲν αἰσχυνθεῖς τὴν ἀκοσμίαν δὲ Καισαρὸν ἀπῆλλαγη. Μετὰ δὲ ταῦτα προιδιθῶν ἀναγορεῦσαι Δολοφέλλαν, Ἀγιωνίου δὲ τοὺς οἰωνοὺς ἐναντιοῦσθαι φοντος, εἶχε καὶ προήκατο Δολοφέλλαν ἄχθομενον. Ἐδόκει δὲ κάκιον οὐδὲν ἡτον τοῦ Ἀγιωνίου βδελύττισθαι. Λέγεται γὰρ, ὡς, ἀμφοτέρους τινὸς δμοῦ διαβάλλοντος πρὸς αὐτάν, εἴποι, μὴ δεδιέναι τοὺς παχεῖς τούτους καὶ κομήτας, ἀλλὰ τοὺς ἀχρούς καὶ λεπτοὺς ἔκείνους, Βροῦτον καὶ Κάσσιον ἀποδικνύμενος, ὑφ' ὧν ἔμελλεν ἐπιβουλευθεῖς ἀγαρεῖσθαι.

XII. Κόμινοις δὲ τὴν εὐπρεπεστάτην πρόφασιν ἀκιν παρέσχεται Ἀγιώνιος. Ήν μὲν γὰρ ἡ τῶν Ανκαίων ἱστή Ρωμαίοις, ἦν Δουπεριάλια καλοῦσι· Καισαρὸν δὲ κενοσμημένος ἰσθῆτε Θριαμβικῆ, καὶ καθήμενος ὑπὸ βήματος ἐν ἀγορᾷ, τοδες διαθέοντας ἐθεῦτο· διαθέοντι δὲ τῶν εὐγενῶν τέοι πολλοῖ, καὶ τῶν ἀρχόντων, ὀληλειμμένοι λίπα, σκύτεις λασίοις καθικρούμενοι μετὰ παιδιῶν τῶν ἐντυγχανοντιων. Εν τούτοις δὲ Ἀγιώνιος διαθέων τὰ μὲν πάτρια χαιρεῖν εἴπει, διάδημα δὲ δάφνης στεφάνῳ πιριελέξας, προσέδραμε τῷ βήματι, καὶ συνεξαρθεῖς ὑπὸ τῶν συνθιστῶν, ἐπέτηρε τῇ κεφαλῇ τοῦ Καισαρος, ὡς δὴ βασιλεύειν αὐτῷ προσαῆκον. Επείου δὲ θρυπτομένου καὶ διακλένοντος, ἥσθεις

δ δῆμος ἀνακρόβησε· καὶ πάλιν δ' Ἀγιώνιος ἐπῆγε,
καὶ πάλιν ἀκείνος ἀπετρέψετο. Καὶ πολὺν χρόνου
οὗτοι διαμαχομένων, Ἀγιώνιψ μὲν δλέοις τῶν φίλων
βιαζόμενψ, Καίσαρε δ' ἀφονυμένψ πᾶς δ δῆμος
ἐπεκρότει μετὰ βοῆς· δ· καὶ Θαυμαστὸν ἦν, δτε
τοῖς ἔργοις τὰ τῶν βασιλευόντων ὑπομένοντες, τοῦ-
νομα τοῦ βασιλέως, ὡς κατάλυσιν τῆς ἀλευθερίας,
ἔφενγεν. Ἀγίστη μὲν οὖν δ Καίσαρ, ἀχθοθείς
ἀπὸ τοῦ βήματος, καὶ τὸ ἴματιον ἀπάγων ἀπὸ τοῦ
τραχήλου, τῷ βουλομένῳ παρέχειν τὴν υφαγὴν ἐβδα.
Τὸν δὲ στέφανον ἐνὶ τῶν ἀνδριάντων αὐτοῦ περιτε-
θένται δήμαρχοι τινες κατέσπασαν, οὓς δ δῆμος εὐ-
φημῶν μετὰ κρότου παρείπετο, Καίσαρ δὲ τῆς ἀρ-
χῆς ἀπάσκησεν.

XIII. Ταῦτα τοὺς περὸς Βροῦτον καὶ Κάσσιον
ἐπέρριψε· καὶ τῶν φίλων τοὺς πιστοὺς καταλέγον-
τες ἐπὶ τὴν πρᾶξιν, ἐσκέπτοντο περὸς Ἀγιώνιου.
Τῶν δ' ἄλλων προσιεμένων τὸν ἄνδρα, Τρεβάνιος
ἀντεῖπεν· ἐφη γάρ, οὐδὲ δυ χρόνον ἀπῆνται εἰς
Ιβηρίας ἐπανιόντι Καίσαρι, τοῦ Ἀγιώνιου συσκη-
γοῦντος αὐτῷ καὶ συνοδεύοντος, ἀψισθαι τῆς γνώ-
μης ἀτρόμενοι πως, καὶ μετ' εὐλαβείας· τὸν δὲ νοῆ-
σαι μὲν, οὐ δέδυσθαι δὲ τὴν περιποκήν, οὐ μὴν οὐδὲ
πρὸς Καίσαρα κατεπιῆν, ἄλλα πιστῶς κατασιωπή-
σαι τὸν λόγον. Ἐν τούτου πάλιν ἐβουλεύοντο
Καίσαρα κτείναντες ἐπισφάττειν Ἀγιώνιον· ἐκδ-
λνος δὲ Βροῦτος, ἀξιῶν τὴν μπέρ τῶν νόμων καὶ
τῶν δικαιῶν τολμαμένη πρᾶξιν εἰλικρινῆ καὶ κα-

Θεραπὸν ἀδικίας εἶναι. Φοβούμενοι δὲ τὴν τε φόμπην τοῦ Ἀντώνιου καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς ἀξιωμαῖ, πάτετοντες ἐπ' αὐτὸν ἐνίους τῶν ἐκ τῆς συνομοσίας, δῆποις, διανείσθη Καῖσαρ εἰς τὴν βουλὴν, καὶ μέλλη δρᾶσθαι τὸ ἔργον, ἔξω διακεγόμενοι τι καὶ σπουδάζοντες κατέχωσιν αὐτὸν.

XIV. Τούτοιν δὲ πραττομένοιν, ὡς συνεπέθη, καὶ πεσόντος ἐν τῇ βουλῇ τοῦ Καίσαρος, εὐθὺς μὲν δ' Ἀντώνιος, ἐσθῆτα θεράποντος μετελαθὼν, ἔκρυψεν αὐτὸν. ‘Ως δέ τοι τοὺς ἄνδρας ἐπιχειροῦτας μὲν οὐδενὶ, συνηθροισμένους δέ εἰς τὸ Καπιτώλιον, ἐπεισε καταβῆναι, λαβθντας δυηθον παρ' αὐτοῦ τὸν τίδν· καὶ Κάσσιον μὲν αὐτὸς ἐδάπτρισε, Βρούτον δὲ λέπιδος. Συναγαγὼν δὲ βουλὴν, αὐτὸς μὲν ὑπὲρ ἀμηνηστίας εἶπε καὶ διανομῆς ἐπαρχιῶν τοῖς περὶ Κάσσιον καὶ Βρούτον· ἡ δὲ σύγκλητος ἐκένωσε ταῦτα, καὶ τῶν ὑπὸ Καίσαρος γεγονότων ἐψηφίσατο μηδὲν ἀλλάττειν. Εξήει δὲ τῆς βουλῆς λαμπρότατος ἀνθρώπων δ' Ἀντώνιος, ἀνηρηκέναι δοκῶν ἐμφύλιον πόλεμον; καὶ πρόγυμασι δυσκολίας ἔχοντι καὶ ταραχάς οὐ τὰς τιχούσας ἐμφρονέστατα περιησθαι καὶ πολιτικώτατα. Τούτων μέντοι τεχνὴ τῶν λογισμῶν ἐξέσεισται αὐτὸν ἡ παρὰ τῶν δύλων δόξα, πρῶτον ἐλπίσαντα βεβαίως ἔτεσθαι, Βρούτου καταλυθέντος. Ετυχε μὲν οὖν ἐκκομιζομένου Καίσαρος, ὃσπερ ἔθος ἦν, ἐν ἀγορᾷ διεξιῶν ἐγκάμπιον δρᾶν δὲ τὰν δῆμον ὑπερφυῖς πῆγμενον καὶ πηλούμενον, ἐπέριξε τοῖς ἐπαίνοις οἴκτον δῆμα καὶ διέτασιν

ἔπι τῷ πάθει· καὶ τῶν λόγων τελευτῶν, τοὺς τα-
χιτωνίσκους τοῦ τεθηκότος ἡμαγρένους καὶ δια-
κεκομμένους τοῖς ξύφεσιν ἀνασείων; καὶ τοὺς εἰρ-
γασμένους ταῦτα κακῶν παλαιρυαίους καὶ ἀνδροφό-
νους, τοσοῦτον ὄφγῆς ἐνέβαλε τοῖς ἀνθρώποις, ὥστε
τὸ μὲν σῶμα τοῦ Καίσαρος ἐν ἀγορῇ καθαύται,
συνινεγκαμένους τὰ βάθρα καὶ τὰς τραπέζας, ἀρ-
πάζοντες δὲ τοὺς ἄπο τῆς πυρᾶς δαλοὺς, ἐπὶ τὰς
οἰκίας θεῖν τῶν ἀπεκτονότων; καὶ προσμά-
χοσθαι.

— XV. Διὰ ταῦτα τῶν περὶ Βρούτον ἐκ τῆς πό-
λεως ἀπελθόντων, οἵ τα φίλοι τοῦ Καίσαρος συκ-
υταντο πρὸς τὸν Ἀντώνιον, ἢ τε γυνὴ, Καλπούρ-
γική, πιστούσατα τῶν χρημάτων τὰ πλεῖστα ματέ-
θετο πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς οἰκίας, εἰς λόγον τὰ σύμ-
παντα τερακοινχιῶν ταλάντων. "Ἐλαβε δέ καὶ τὰ
βιβλία τὰ Καίσαρος, ἐν οἷς ὑπομνήματα τῶν κε-
χειρίσαντας καὶ δεδογμένα τὴν ἀνεγεγραμμέτα" καὶ
τούτοις παρεγγείφων, οὓς ἐβούλετο, πολλοὺς μὲν
ἄρχοντας ἀπειδείκυς, πολλοὺς δὲ βουλευτὰς, ἔνιους
δὲ καὶ κατῆγε πεφυγαδευμένους, καὶ καθειρυμένους
ἔλυση, ὡς δὴ ταῦτα τῷ Καίσαρι δόξαντα. Λιθ
τούχους ἀπαντας ἀπίσκωπτοντες οἱ Ρωμαῖοι Χε-
ρωνίτας ἐκάλουν. Ἐλεγχόμενοι γάρ τοις τοὺς τοῦ
γεκροῦν κατέφευγον ὑπομνηματισμούς. Κοιτά τολλα
δ' ἔπρεπεν αὐτοκρατορικῶς ὁ Ἀντώνιος, αὐτὸς μὲν
ὑπατεύσαν, τοὺς δ' ἀδελφοὺς ἔχων τυνάρχοντας,
Γάϊον μὲν στρατηγὸν, Διονύσον δὲ δῆμαρχον.

XVI. Ἐνταῦθα δὲ τῶν προγυμάτων δυτιῶν, ὁ νέος ἀφικεῖται Καισαρὶ εἰς Φώμην, ἀδελφιδῆς μὲν ὅν τοῦ τεθνητος νίβε, ὡς εἶρηται, πληρενόμος δὲ τῆς οὐσίας ἀπολελειμμένος· ἐν Ἀπολλωνίᾳ δὲ διατρίβων, ὑφ' ὃν χρόνον ἀνηρεῖτο Καισαρί. Οὗτος εὐθὺς Ἀγιώνιον, ὡς δὴ πατρῷον φίλον, ἀσκεσάριον, τὸν παρακαταθηκόν ἐμέμνητο. Καὶ γὰρ ἔφειλε Ρωμαίων ἐκάστῳ δραχμᾷς ἐβδομήκοντα πέντε δούναι, Καίσαρος ἐν ταῖς διαθήκαις γράψαντας. Ἀγιώνιος δὲ, τὸ μὲν πρῶτον ὡς μειρακίου καταφρονῶν, Πλεγεν, οὐχ ὑγιαίνειν ἀντὸν, ἀλλὰ καὶ φρενῶν ἀγαθῶν καὶ φύλων ἔρημον δυτικά, φορτίος ἐβάσιακτον αἰρεῖσθαι τὴν Καίσαρος διαδοχὴν. Μή πειθομένος δὲ τούτοις, ἀλλ᾽ ἀπαιτοῦντος τὰ χρήματα, πολλὰ καὶ λέγοντα πρὸς ὑβρίν αὐτοῦ καὶ πράττειν διετέλει. Δημαρχὸν τε γὰρ ἐνέστη μετιδριτε, καὶ δίφρον χρύσουν τοῦ πατρός, ὄσκερ ἐψήφιστο, Θέατρος, ἥπερ ἡητείν τοῖς φυλακήρ ἀπάξειν, εἰ μὴ πανσαιτο δημαρχῶν. Ἐπεὶ μέντοι Κικάρων δυνὶς ἐκατόν διενίλας, καὶ τοῖς ἄλλοις, δύοις τὸν Ἀγιώνιον ἐμίσουν, διὸ ἐκείνων μὲν ἀπεισόντο τῇ βουλῇ, αὐτὸς δὲ τὸν δῆμον ἀνελάμβανε, καὶ τὸν στρατιώτας ἀπὸ τῶν πατοικῶν συνῆγε. δεῖσας δὲ Ἀγιώνιος εἰς λόγους αὐτῷ συνῆκθεν ἐν Καπιτωλίῳ, καὶ διηλλόγησαν. Εἴτα κοιμώμενος ἐκείνης τῆς γιγτὸς δψικ εἶδεν ἀτοπον δὲ Ἀγιώνιος. Ἐδόκει γὰρ αὐτοῦ τὴν διξιάν μεῖψαι βιβλῆσθαι μεραυνοῦ. Καὶ μεθ' ἡμέρας ἀδίχας ἐνέπεσσε λόγος, ὡς ἐπιβουλεύει-

Καῖσαρις αὐτῷ. Καῖσαρ δ' ἀπελογεῖτο μὲν, οὐκ ἔπιθε-
δέ· καὶ πάλιν ἦν ἐνεργός· ἡ ἔχθρα, καὶ περιθέ-
οντες ἀμφότεροι τὴν Ἰεραίαν, τὸ μὲν ἰδρυμάνον ἐν-
ταῖς κατοικήσας ἥδη τοῦ στρατιωτικοῦ μεγάλοις
ἀνίστασαι μεσθοῖς, τὸ δὲ ἐν ὅπλοις ἔτει τεταγμένον,
ὑποφθάνωντος ἀλλήλους, προσήγεντο.

- XVII. Τῶν δὲ ἐν τῇ πόλει Κικίφων μέγιστος
δυνάμενος, καὶ πάροξύνων ἐπὶ τὸν Ἀγιώνιον ἀπα-
τας ἀνθρώπους, τέλος ἐπισε τὴν βουλὴν, ἐκεῖνον
μὲν πολέμιον ψηρίσασθαι, Καίσαρι δὲ ὁρθον-
χίαν πάμψαι, καὶ στρατηγικὰ κόσμια, Πάνσαν δὲ
καὶ Ἱριον ἀποστέλλειν, ἐξελοῦντας Ἀγιώνιον τῆς
Ἰεραίας. Οὗτοι δὲ ἥσαν ὑπαγοὺς τότε, καὶ συμ-
βαλόντες Ἀκτωνίῳ περὶ πόλεις Μυτίνην, Καίσαρος
παρόντος καὶ συμμαχομένου, τοὺς μὲν πολεμίους
ἐγίνων, αὐτοὶ δὲ ἀπέθανον. Φεύγοντες δὲ Ἀνιω-
νέῳ πολλὰ συνέπεπτε τῶν ἀπόδοσιν· δὲ λιμός
ἀπορρίπτειν. Ἀλλὰ φύσει παρὰ ταῖς κακοπραγιαῖς
ἐγίνετο βάλτιστος ἕαυτοῦ, καὶ δυστεχῶν δμοισταῖος
ἦ γαθῷ ποιοῦν μὲν ὅντος τοῦ αἰσθάνεσθαι τῆς
ἀριθμῆς ταῖς διὸ ἀποφίλαν τινὰ σφαλλομένοις, οὐ μὴ
ἔποιταν, ἀ τηλοῦσι μιμεῖσθαι, καὶ φεύγειν, ἀ δυσ-
χερείνουσιν, ἐργαμένων ἐν ταῖς μεταβολαῖς· ἀλ-
λὰ καὶ μᾶλλον ἐγίνετο τοῦς ἔθεται ἐνδιδάντοιν ὑπ-
ἀσθενεῖας καὶ θραυσμέγων τὸν λογισμόν. Οἱ δὲ οἰκ-
Ἀγιώνιος τότε θαυμαστὸν ἦν παράδημα τοῖς
στρατιώταις, ἀπὸ τρυφῆς τεσαντῆς καὶ πολυτελείας
ὑπάρχει πληνεραφθαρμένον εὔκολως, καὶ μαρτυρᾶς

ὑγρίους καὶ ὄλεας προσφερόμενος. Ἐβρῶθη δὲ καὶ φλοιὸς, ὡς λέγεται, καὶ ζώων ἀγεύστων πρόστερον ἥψαντο, τὰς Ἀλπεις ὑπερβάλλοντες.

XVIII. Ήν δ' ὁρμὴ τοῖς ἐπέμειναι στρατεύμασιν ἐνυχεῖν, ὃν Λέπιδος ἤρχε, φίλος εἶναι δοκιῶν Ἀντωνίου, καὶ πολλὰ τῆς Καισαρος φιλίας ἀπολελευ-
πέσται δὲ αὐτόν. Ἐδιθὼν δὲ καὶ στρατοπεδεύσας πλησίον, ὡς οὖθὲν ἀπήνται φιλάνθρωπον, ἔγρα
παραβάλλεσθαι. Καὶ κόμη μὲν ἀτημελής, καὶ βα-
θὺς πώγων μετὰ τὴν ἡτεαν εὐθὺς ἦν αὐτῷ καθε-
μένος· λαβὼν δὲ φαῖδην ἴματιον, ἐγγὺς προσῆγε
τῷ χάρακι τοῦ Αεπίδου, καὶ λέγειν ἥρξατο. Πολ-
λῶν δὲ καὶ πρὸς τὴν ὅψιν ἐπικλωμένων καὶ τοῖς
λόγοις ἀγομένων, δεῖσας δὲ Λέπιδος, τὰς τάλπυ-
γας ἐκέλευε συνηγούσας ἀφαιρεῖσθαι τὸ καπακού-
εσθαι τὸν Ἀντώνιον. Οἱ δὲ στρατιῶται μᾶλλον
ἄκτειρον καὶ διελέγοντο κρύφα, Λαιλίον καὶ Κλώ-
διον ἀποστείλαντες πρὸς αὐτὸν, ἐσθῆτας λαβόντας
ἐταφευομένων γυναικῶν, οἵ τὸν Ἀντώνιον ἐκάλευον
ἐπιχειρεῖν θαρροῦντες τῷ χάρακι· πολλοὺς γάρ εἴ-
ναι δεξομένους, καὶ τὸν Λέπιδον, εἰ βούλοιστο, κτε-
νοῦντας. Στέπανος δὲ Λεπίδου μὲν οὐκ ἐξασεν
ἄψασθαι, μιθ' ἡμίρραιν δὲ, τὸν στρατὸν ἔχων, ἀπε-
πειράτο τοῦ ποταμοῦ. Καὶ πρῶτος αὐτὸς ἐμβὰς
ἐπορεύετο πρὸς τὴν ἀντιπόδας ὅχθην, ὁρῶν ἡδη
πολλοὺς τῶν Λεπίδου στρατιωτῶν τὰς τε χεῖ-
ρας ὄρέγοντας αὐτῷ καὶ τὸν χάρακα διασπάν-
τας. Εἰσειδὼν δὲ καὶ κρατήσας ἀπέβαν,

ἡμερώντα Λεπίδῳ προσηνέχθη. Ήττεραι γάρ ποδεηγόρευσσιν αὐτὸν μετασάμενος· καὶ τῷ μὲν ἔργῳ πάντων αὐτὸς ἦν κύριος, ἐκεῖνῳ δὲ ὄνομα καὶ τιμὴν αὐτοκράτορος διετέλει φυλάκιστον. Τοῦτο ναὶ Πλάδυκον αὐτῷ Μουγάτιον ἐποίησε προσθέσθαι, καθήμενον οὐ πρόσω μετὰ συχνῆς δυνάμεως. Οὐτω δὲ μέγις ἀρθεῖς, αὖθις ὑπερέβαλε τὰς Ἀλπεις εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἥγεν διπλακαίδεκα τέλη πεζῶν τὸν αὐτῷ, καὶ μυρίους ἵππεις· χωρὶς δὲ, φρουρὰν Γαλατίας, ἐξ τάγματα ἐλελοίπει μετὸν Οὐαρίου τινὸς τῶν συνήθων καὶ συμποτῶν, ἐν Κοτύλων πρόσηγόρευενος.

XIX. Καὶ σφρ δὲ Χιλέρωνι μὲν οὐκέτι προσεῖχε, τῆς ἐλευθερίας δηῶν περιγόμενος, Ἀντώνιον δὲ προσύκαλετο οἰκάτων φίλων εἰς διαλύσεις. Καὶ συνιδούστες οἱ τρεῖς εἰς τησίδα ποταμῷ πέριφθεόμετρην, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας συνήθισαν. Καὶ ταῦλα μὲν ἐπιεικῶς ὅμοιογεντο, καὶ διεγέρμαντο τὴν σύμπασσαν ἀρχὴν, ὁπερ οὐσίαν πατρόφαν, ἐν ἀλλήλοις. Ή δὲ πιρὴ τῶν ἀπολουρένων ἀνδρῶν ἀμφισβήτησις αὐτοῖς πλεῖστα πράγματα παρέσχε, τοὺς μὲν ἐχθροὺς ἀπέλειν ἐκάστου, σῶσαι δὲ τοὺς προσήκοντας ἀξοντος. Τίλος δὲ τῇ πρὸς τοὺς μισουμένους δργῇ καὶ συγγενῶν τιμὴν καὶ φίλων εὔνοιαν προσέμενοι, Κακιώνος μὲν Ἀντώνιῳ. Καὶ σφρ ἐξέστη, τούτῳ δὲ Ἀντώνιος Λευκίον Καίσαρος, δις ἦν θεῖος αὐτῷ πρὸς μητρόδος· ἐδόθη δὲ ναὶ Λεπίδῳ, Παῦλον ἀνελεῖν τὸν ἀδελφόν· οἱ δέ φασιν ἐκτιῆναι τοῦ

Παύλου τὸν Λέπιδον ἐκείνοις, ἀποθανεῖν αὐτὸν
αἰτησαράντοις. Οὐδὲν ὡμοτεφον, οὐδὲν ἀγριώτερον
τῆς διαιμείψεως ταῦτης δοκῶ γενέσθαι. Φόγων γάρ
ἀντικαταλλασσόμενος φένους, δμοίων μήν, οἷς ἐλάμ-
βανεν, ἀνήρον, οὓς ἐδίδοσεν· ἀδικώτεροι δὲ περὶ¹
τοὺς φίλους ἤσαν, οὓς ἀπεκτίνυσαν μηδὲ μισοῦντες.

XX. Επεὶ δὲ οὖν ταῖς διαλλαγαῖς ταῦταις οἱ
στρατιῶται περιστάντες, ἥξιον καὶ γάμῳ τινὶ τὴν
φιλίαν συνάψας Καίσαρα, λαβόνται τὴν Φούλβιας,
τῆς Ἀντωνίου γυναικὸς, Θυγατέρα, Κλωδίαν. Ὁμο-
λογηθέντος δὲ καὶ τούτου, τριτακόσιος μὲν ἐκ προ-
γραφῆς ἐθανατώθησαν ὑπ' αὐτῶν· Σικέρωνος δὲ
σφαγέντος, ἐκέλευσεν Ἀντώνιος τὴν ταχαλίην
ἀποκοπῆναι καὶ τὴν χεῖρα τὴν δεξιὰν, ἢ τοὺς κατ'
αὐτοῦ λόγχους ἔγραψε. Καὶ κομισθέντων, ἐθεᾶ-
το γεγηθώς, καὶ ἀνακαγχάζων ὑπὸ χαρᾶς πολλάκις
εἰτ' ἐμπλησθείς, ἐκέλευσεν ὑπὲρ τοῦ βήματος ἐν
ἀγορῇ τεθῆναι, καθάπερ εἰς τὸν νεκρὸν ὑμρῷσιν,
οὐχ αὐτὸν ἐνυβριζόντα τῇ τύχῃ καὶ πατασχύνοντα
τῇ τεξιδεικνύμενος. Ὁ δὲ θεῖος αὐτοῦ,
Καίσαρ, ἔητούμενος καὶ διωκόμενος, κατέφυγε πρὸς
τὴν ἀδελφήν.. Ηὕδε, τῶν σφραγίδων ἐπιστάντων καὶ
βιαζομένων εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς, ἐν ταῖς Θύραις
στᾶσα καὶ διασχοῦσα τὰς χεῖρας, ἐβέβα πολλάκις.
,,Οὐκ ἀποκεινέτε Καίσαρος Λεύκιον, ἐάν μή πρῶτον
ἔμελο ἀποκεινήτε, τὴν τὸν αὐτοκράτορος τεκοῦσαν.“
Ἐκείνη μὲν οὖν, τοιαύτη γενομένη, διέκλεψε καὶ διέ-
σωσε τὸν ἀδελφόν.

ΧΧΙ. Ἡν δὲ καὶ τὰ πολλὰ Ῥωμαίοις ἵπαχθῆς
 ἡ τῶν τριῶν ἀρχὴ καὶ τὸ πλεῖστον δὲ Ἀντώνιος
 τῆς αἰτίας εἶχε, πρεσβύτερος μὲν ὁν Καισάρες,
 Λεπίδου δὲ δυνατώτερος, εἰς δὲ τὸν βίον ἐκέιπον
 αὐτῷς, τῷρ ἥδυπαθη καὶ ἀκόλαστον, ὡς πρῶτον
 ἀντιχαίτιας τῶν πραγμάτων, ἐκκιχυμένος. Πρόσηπη
 δὲ τῇ κοινῇ πανοδοξῇ τὸ διὰ τὴν οἰκίαν οὐ μειρόν
 μήσος, ἦν ὅμει, Πομπηίου τοῦ Μεγάλου γνωμά-
 νην, ἀνδρὸς οὐχ ἡττον ἐπὶ σωφροσύνῃ καὶ τῷ τι-
 ταγμάτως καὶ δημοτικῆς διαιτᾶς θαυμασθέν-
 τος, ἢ διὰ τοὺς τρεῖς θριάμβους. Ἡχθοντο γὰρ
 δρῶντες αὐτὴν τὰ πολλὰ κακλεισμένην μὲν ἡγεμόδοις
 καὶ στρατηγοῖς καὶ πρέσβεσιν, ὀθουμάσγοις πρὸς
 ὑβριεῖς ἀπὸ τῶν Θυρῶν, μετατὴν δὲ μίμων καὶ θαυμα-
 τοποιῶν καὶ κολάκων χραιπαλώντων· εἰς οὓς τὰ
 πλεῖστα κατανηλώνετο τῶν χρημάτων, τῷ βιαιοτά-
 τῷ καὶ χαλεπωτάτῳ τρόπῳ πορεύομέντων. Οὐ γάρ
 μόνον ἐπώλουν οὖσίας τῶν φοτυφάμέτων, ἐπισυκο-
 φωτοῦντος οἰκαίους καὶ γυναικας αὐτῶν, οὐδὲ τελῶν
 πᾶν ἐκίνησαν γένος· ἄλλες καὶ παρὰ ταῦς ἔστιασί
 πυθόμενοι παρθένοις παρακαταθήνας τινάς κείσθαις
 καὶ ξένων καὶ πολιτῶν, ἐλαφρούς ἐπειδόντες. Τοι δὲ
 οὐδὲν ἦν ἴκανόν τοι Αγιανίω, Καΐσαρ ηξίστος τείμα-
 σθαι τὰ χρήματα πρὸς αὐτόν. Ἐκείμαντο δὲ καὶ
 τὸν στρατόν, ἐπὸ Βρεύτον καὶ Κάσσιον εἰς Μαν-
 δούλιαν στρατεύοντες ἀμφότεροι. Λεπίδης δὲ τὴν Ῥώ-
 μην ἐπέτρεψεν.

XXII. Μές μέντοι διαβάστες ἡμῖντος πολέμου,
καὶ παρεισιρατοπάνευσαν τοῖς πολεμίοις, Ἀγιάνιος
μέν επικεπομένου Κασσίω, Βρούτῳ δὲ Καισαρος,
οὐδὲν ἔργον ἐφάη μέγα τοῦ Καισαρος, ἀλλ᾽ Ἀγ-
τώνιος ἦν ὁ γιγαντιανὸν πάντα καὶ κατορθῶν.
Τῷ μὲν
γε προτέρῳ μάχῃ Καισαρ ὑπὸ Βρούτου κατέκαρά-
τος ἡττηθείς, ἀπέβαλε τὸ στρατόπεδον, καὶ μεκρὸν
ἀρθη τοὺς διώκοντας ὑπεκρυψάντων. Μές δὲ αὐτὸν
ἐν τοῖς ὑπομνήμασι γέγραψε, τῶν φίλων τετράδος ὅναρ
ἰδόντος, ἀνηκάρησε πρὸ τῆς μάχης. Ἀγιάνιος δὲ
Κάσσιον ἐνίκησε· καίτερον γεγράφασιν ἔντος, μὴ
παραγγεῖσθαι τῇ μάχῃ τὸν Ἀγιάνιον, ἀλλὰ προσ-
γειάσθαι ματά τὴν μάχην ἥδη διώκοντα. Κάσσιον
δὲ Ηίνδαρος, τῶν πιστῶν τις ἀπελευθέρων, αὐτοῦ
διομένου καὶ κελεύοντος, ἀσφαξεν· οὐ γὰρ ἤγκω
νενικηκότα Βρούτον. Οὐδέγαν δὲ ἡμερῶν διαγενο-
μένων, πάλιν ἀμειχθόντο· καὶ Βρούτος μὲν ἡτ-
τηθείς ἐσυτόν ἀνείδειν, Ἀγιάνιος δὲ τῆς πίκης ἡ-
γέγκετο τῇ δόξῃ τὸ πλεῖστον, ἀτε δὴ καὶ νοσοῦντο;
τοῦ Καισαρος. Ἐπιστάς δὲ τῷ Βρούτου γερῷ,
μειρὰ μὲν ἀνείδεισεν ὑπὲρ τῆς Γαῖου τοῦ ἀδελφοῦ
ταλευτῆς· ἀνηργήσει γάρ ἐκεῖνος δὲ Βρούτος ἐκ Μα-
κεδονίᾳ, Κινέδων τιμωρῶν. Φήσας δὲ, μῆλλον
Ὀρτήσιον, ἣ Βρούτον, αἰτιᾶσθαι τῆς τοῦ ἀδελφοῦ
σφαγῆς, Ὁρτήσιος μὲν ἐκῆλενσειν ἐπισφάξαι τῷ μη-
ματί· Βρούτῳ δὲ τὴν αὐτοῦ φοιτικίδα πολλῶν
χρημάτων ἀξίαν οὖσαν ἐπέδριψε, καὶ τῶν ἀπελευ-
θέρων τινὶ τῶν ἐαυτοῦ προσέτεκε τῆς ταφῆς ἐπιμε-

ληθῆναι. Τοῦτον ὑστερὸν γνοὺς οὐ σιγκαπτα-
κάνσαντια τὴν φοινικίδα τῷ, νεκρῷ, καὶ πολλὰ τῆς
εἰς τὴν ταφὴν δαπάνης ὑπηρημένου ἀπέκεινεν.

XXIII. Εκ τούτου Καισαρὶ μὲν εἰς "Ρώμην ἐνο-
μίζετο, δεκῶν οὐ πιριέσεεθαι πολὺν χρόνον ἐκ τῆς
ἀρχῶστιας." Λυτόνιος δὲ τὰς πρᾶσις ἔω πάσας
ἐπαρχίας ἀργυροδογήσαν, [καὶ] διέβανεν εἰς τὴν
"Ελλάδα πολλὴν στρατιὰν ἄγων" ὑπεσχημένοι γάρ
ἐκάστη φρασιώτη δραχμὰς πεντακισχιλίας, ἐδέντο
συντονωτέρου χρηματισμοῦ καὶ διασπολούσας. Τοῖς
μὲν οὖν "Ελλησιν οὐκ ἄτοπος, οὐδὲ φροτεικὸς, συν-
τηνόχθη τό γε πρᾶτον, ἀλλὰ καὶ τὸ παῖδον αὐτοῦ
πρᾶσις ἀκροδοτίς φιλολόγων, καὶ θέας ἀγώνων, καὶ
μυήσεις ἔτρεπτε, καὶ περὶ τὰς κοίσεις ἦν ἐπιεικῆς·
καὶ φιλέλλην ἀκόνων ἔχαιρεν, ἔτι δὲ μᾶκλον φιλα-
θήναις προσαγορευόμενος, καὶ τῇ πόλει πλεοστας
διωρεάς ἔδωκε. Βουλομένων δέ τι καὶ "Μεγαρέων
καὶ λύγαντειξαθαι ταῖς Ἀθήναις, καὶ τὸ βου-
λευτήριον ἴδειν αὐτὸν ἀξιωσάντων, ἀναβατὸς καὶ Θε-
ασάμενος, ὃς ἐπυνθάνοντο, τί δοκεῖ· „Μικρὸν
μὲν," ἔφη, „σαπρὸν δέ." Πρὸς δὲ, καὶ τὸν τοῦ Πυ-
θίου νεὼν κατεμέτρησεν ὡς συγκελέσσων. Τεῦτο γάρ
ὑπέσχετο πρᾶσις τὴν σύγκλητον.

XXIV. Ἐπεὶ δὲ Λεύκον Κηναρέων ἐπὶ τῆς
"Ελλάδος παταλιπὼν εὗς Ἀσταν διέβη, καὶ τὸν ἐκτῆ
πλοΐσσων ἥψατο, καὶ βισιλεῖς ἐπὶ Θίρας ἐφοίσιν,
καὶ βισιλεῶν γυναῖκες, ἀμικλώμεναι διωρεαῖς πρᾶσις
ἄλληκαις καὶ κάλλεσιν, ἐφειδόσητο πρᾶσις αὐτὸν. Ἐν

· Ρώμη δὲ Καισαρος στάσεις καὶ πολέμους ἀποτελούχομένου, πολλὴν αὐτὸς ἄγων αχαλήγ καὶ εἰρήνην, ἀνεκυκλεῖτο τοῖς πάθεσιν εἰς τὸν συνήθη βίον. · Αυτοῖς δὲ κιθαρῳδοῖ, καὶ ξεῦθος χορεῦται, καὶ Μητρόδωρος τις ὁρχηστής, καὶ τοιοῦτος ἔπιλος. · Ασιανῶν ἀκροαμάτων Θίασος, ὑπερβακλομένων λαμψφίᾳ καὶ ψομολοχίᾳ τὰς ἀπὸ τῆς Ἰταλίας κῆρας, εἰσερχόνη καὶ διώκει τὴν αὐλήν, οὐδὲν ἦν ἀπεκτύν, εἰς ταῦτα φορουμένων ἀπάντρων. · Ή γάρ Λασία πᾶσα, καθάπερ ἡ Σοφόκλειος ἐκείνη πόλις, ὅμοι μὲν θυμιαμάτων ἔγεμεν,

· Όμοιος δὲ παιάνων τε καὶ σταναγμάτων.

Εἰς γοῦν Ἑφεσον εἰσιάντος αὐτοῦ, γυναικες μὲν εἰς Βάκχας, ἄνδρες δὲ καὶ παῖδες εἰς Σατύρους καὶ Πάνας ἥγοῦντο διεσκενασμένοι· κιττοῦ δὲ καὶ θύρσουν καὶ φαλαηθρῶν καὶ συρίγγων καὶ αὐλῶν ἡ πόλις ἦν πλέα, Διόνυσον αὖτὸν ἀνακαλογμένων χαριδότην καὶ μειλίχιον. · Ή γάρ ἀμέλει τοιοῦτος ἐνίστις, τοῖς δὲ πολλοῖς ὡμηστής καὶ ἀγυμάντος. · Αφηρεῖτα γάρ εὐγενεῖς ἀνθρώπους τὰ ὄντα, μαστιγίαις καὶ κόλαξι χαριζόμενος. · Πολλῶν δὲ καὶ ζώντων, ὡς τεθνητῶν, αἰτησάμενοι τινὲς οὐσίας ἔλαβον. · Ανδρὸς δὲ Μάγυστος οἶκον ἐδωρήσατο μαγείρων, περὶ δὲ, ὡς λέγεται, δεῖπνον εὑδοκήμησαντε. Τέλος δὲ, ταῖς πόλεσι δεύτερον ἐπιβάλλοντος φόρου, ἵστλησεν Ὅθρεας, ὑπέρ τῆς Ἀσίας λέγων, εἰπεῖν, ἀγοραίως μὲν ἐκεῖνα, καὶ πρὸς τὸν Ἀγιανίου ζῆλον οὐκ ἀηδῶς· „Εἰ δύνασαι δις λαβεῖν

ἔνδες ἐπαυτοῦ φόρον, δύνασαι καὶ δις ἡμίν πριή-
σασθαι θέρος, καὶ δις ὀπώραν.“ Πρακτικῶς δὲ
καὶ παραβόλως συγαγαγὸν, ὅτι μυριάδας εἴκοσι
ταλάντων ἡ Ἀσκα δέδωκε, „Ταῦτε, εἶπεν, εἰ μὲν
οὐκ εἴληφας, ἀπαίτει παρὰ τῶν λαβόντων· εἰ δὲ
λαβὼν οὐκ ἔχεις, ἀπολώλαιμεν.“ Ἐτρέψατο τοῦτο
δεινῶς τὸν Ἀγιώνιον ἡγυδεῖ γάρ τὰ πολλὰ τῶν
γιγνόμενων, οὐχ οὕτω διάθυμος ὥν, ως δι' ἀπλό-
τητα πιστεύων τοῖς παρὶ αὐτῷ. Ἔνην γάρ ἀπλότης
τῷ ἥθει, καὶ βραδεῖα μὲν αἴσθησις, αἰσθανομέ-
νω δὲ τῶν ἀμαρτανομένων ὥχυρὰ μετάνοια, καὶ πρὸς
αὐτοὺς ἐξομολόγησις τοὺς ἀγνωμονηθέντας, μέγε-
θος δὲ καὶ περὶ τὰς ἀμοιβὰς καὶ περὶ τὰς τιμωρίας.
Μᾶλλον γε μὴν ἰδόκει χαριζόμενος, ἢ κολάζων,
ὑπερβάλλειν τὸ μέτριον. Ἡ δὲ περὶ τὰς ἡαιδιὰς
καὶ τὰς ἐπισκάψεις ὑβρις ἐν αὐτῇ τὸ φρόμακον εἴ-
χεν. Ἀγιοκῶπαι γάρ εἴην καὶ ἀνθριβρίσαι· καὶ
γελώμενος οὐχ ἡτον, ἢ γελῶν, ἔχαιρε. Καὶ τοῦ-
το δελιρμήνατο πολλὰ τῶν πραγμάτων. Τοὺς γάρ
ἐν τῷ πάτερι παρόησιαζομένους οὐκ ἀν οἰηθεῖς
οπουδάζοντας κολακεύειν αὐτὸν, ἡλικετο διαδίως
ὑπὸ τῶν ἐπαίνων· ἀγνοῶν, ὅτι τὴν παρόησίαν
τινὲς, ως ὑπόστυφον ἄδυσμα, τῇ κολακείᾳ παραμ-
γνύντες, ἀρήσουν τὸ πλῆσμιον, τῇ παρὰ τὴν κύ-
λικαν θρασύτητι καὶ λαλιᾷ διαμηχανώμενοι τὴν ἐπὶ^τ
τῶν πραγμάτων ὑφεσιν καὶ σύγκαταθεσιν, μὴ πρὸς
χάριν διαιλούντων, ἀλλὰ τῷ φρονεῖν ἡττωμένων
φαίνεσθαι.

XXV. Τοιωτῷ δ' οὖν ὅντες τὴκ φύσιν Ἀντώνιος
ταλαιπωτῶν κακὸν δὲ Κλεοπάτρας ἔρως ἐπιγενόμενος,
καὶ πολλὰ τῶν ἔτει χρυπτομένων ἐν αὐτῷ καὶ ἀτρεμούν-
των παθῶν ἐγείρας καὶ ἀναβαχεύσας, εἰ τε χρηστὸν καὶ
εὐτῆριον ὅμως ἀντεῖχεν, ἡφάνισε καὶ προσδιέφευ-
γεν. Ἀλλοκεταὶ δὲ τοῦτον τὸν τρόπον. Ἀπτόμενος
τοῦ Παιρθικοῦ πολέμου, ἐπεμψε πρὸς αὐτήν,
καλεῖνον εἰς Κιλικίαν ἀπαντῆσαι, λόγους ὑφέξουσαν,
ῶν ἐγκαλεῖτο, τοῖς περὶ Κάσσιον δοῦναι πολλά
καὶ συμβαλέσθαι πρὸς τὸν πόλεμον. Ὁ δὲ πτερφθεὶς
Δέλλιος, ὃς εἶδε τὴν ὅμιν, καὶ κατέμαθε τὴν ἐν
τοῖς λόγοις δεινότητα καὶ πανουργίαν, εὑθὺς αἰ-
σθόμενος, δτε κακὸν μὲν οὐδὲ μελλήσει τε ποιεῖ
γυναικα τοιωτῆν Ἀντώνιος, ἔσται δὲ μεγίστη παρ'
αὐτῷ, τρόπεται πρὸς τὸ Θεραπεύειν καὶ προτρέπε-
σθαι τὴν Διγυπτίαν, τοῦτο δὴ τὸ Ὀμηρικόν, εἰδεῖν
εἰς Κιλικίαν, ἃν ἐντύνασσαν ἔμεινεν, καὶ μὴ φοβεῖσθαι
τὸν Ἀντώνιον, ἥδιστον ἡγεμόνων ὅντα καθφιλανθρω-
ποτατον. Ἡ δὲ καὶ Δελλίῳ πεισθῆσαι, καὶ τοῖς περὶ;
Καίσαρα καὶ Γναῖον, τὸν Πομπηῖον παῖδα, πρό-
τερον αὐτῇ γεγενημένοις ἀφ' ὧρας συμβολαῖοις
πενταετομένη, ὃς οὐ ἥλπιζεν ὑπάξεσθαι τὸν Ἀν-
τώνιον. Ἐκεῖνοι μὲν γάρ αὐτήν ἔτει κόρην καὶ
πραγμάτων ἀπειδον ἔγγωσαν, πρὸς δὲ τοῦτον ἔμειλος
φοιτήσειν, ἐνῷ μάλιστα καιροῦ γυναικες ὄφειν τε
δαμπροτέτην ἔχουσι καὶ τῷ φροντεῖν ἀκμάζουσι.
Αἱδη πολλὰ μὲν συνεπενέσσατο δῶρα καὶ χρήματα,
καὶ κόσμος, εἷσον εἰκός ἦν ἀπὸ πραγμάτων μεγά-

λαντ καὶ βασιλείας εὐδαιμονος πομπέων· τὰς δὲ πλεύστας ἐν ἑαυτῇ καὶ τοῖς περὶ αὐτῆν μαγεύμασι καὶ φίληφοις ἀλπίδαις θεμάτη παρεγένετο.

XXVI. Πολλαὶ δὲ καὶ παρ' αὐτοῦ καὶ παρὰ τῶν φίλων δεκομένη γράμματα καλούντων, οὕτω κατερρόησε καὶ κατεγέλλεται τοῦ ἀνδρὸς, ὃστε πλεύσαντὸν Κύδνου ποταμὸν ἐν πορθμίᾳ χρυσοπράμνῳ, τῶν μὲν ἵστων ἀλδιφρῷαν ἐκπατετασμένων, τῆς δὲ σιρεσίας ἀργυρᾶς κώπαις ἀναφερομένης πρὸς αὐλὸν ἄμα σύριγξι καὶ κιθάραις συνηρμοσμένουν. Δύνῃ δὲ κατέκειτο μὲν ὑπό σκιάδα χρυσοπράσιφ, κακοσμημένη γυρίκως, ὡσπερ Ἀρφοδίτη· παῖδες δὲ τοῖς γραφικοῖς Ἐρωτιγενεῖς τίκτασμένοι, παρὰ ἔκατερον ἐστῶτες ἐρδίπιδον. Όμοιως δὲ καὶ θεραπαιγίδες αἱ καλλιστεύουσαι, Νηρηΐδων ἔχουσαι καὶ Χαρίτων στολὴς, αἱ μὲν πρὸς οἴαξιν, εἰ δὲ πρὸς κάλοις ἥσσαν. Όδμαι δὲ θαυμασταὶ τὰς ὅχθας ἀπὸ θυμιαμάτων πολλῶν κατεῖχον. Τῶν δὲ ἀνθρώπων οἱ μὲν εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ παραμάρτουν ἐκατέρῳ θεῷ, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς πάλεως κατέβαινον ἐπὶ τὴν θέαν. Ἐκχεομένου δὲ τοῦ κατὰ τὴν ἀγορὰν ὅχλου, τέλος αὐτὸς δὲ ἀγιώνιος ἐπὶ βήματος καθεῖδμενος, ἀπελείφετη μόνος. Καὶ τις λόγος ἐχώρει διετὸν πάντων, ὃς ἡ Ἀρφοδίτη κωμάζει παρὰ τὸν Διόνυσον ἐπὶ ἀγαθῷ τῆς Ἀσίας. Ἐπειμψε μὲν οὖν καλῶν κατὴν ἐπὶ τὸ δαιπνον· ἡ δὲ μᾶλλον ἐπεῖγον ἥξειν πρὸς ἑαυτὴν ἥκειν. Εὐθὺς οὖν τινὰ βουλύμενος εὐκολίαν ἐπιδείκνυσθαι καὶ φιλοφροσύνην, ὑπῆκοι-

XXV. Τοιφύτω δ' οὐκ ὅγει τὴν φύσιν Ἀγαπητὸν ταλαιπωταῖον κακὸν δὲ Κλεοπάτρας ἔρως ἐπιγενόμενος, καὶ πολλὰ τῶν ἔτεις κρυπτομένων ἐν αὐτῷ καὶ ἀτρεμούτων παθῶν ἐγείρας καὶ ἀναβακχεύσας, εἰ τι χρηστὸν καὶ εὐτῆριον ὅμως ἀντεῖχεν, ἡφάνισε καὶ προσδιέφερεν. Ἀλίσκεται δὲ τοῦτον τὸν τρόπον. Ἀπόδημος τοῦ Παρθικοῦ πολέμου, ἐπεμψε πρὸς αὐτὸν, καλεύοντας εἰς Κιλικίαν ἀπαγγήσας, λόγουν ὑφέξουσαν, ὃν ἐνεκαλεῖτο, τοῖς περὶ Κάσσιον δοῦγας πολλά καὶ συμβαλέσθαι πρὸς τὸν πόλεμον. Οὐ δὲ πεμφθεὶς Δελλίος, ὃς εἶδε τὴν ὄψιν, καὶ κατέμαθε τὴν ἐν τοῖς λόγοις διειστητα καὶ πανουργύαν, εὑθὺς αἰτιθόμενος, δτι κακὸν μὲν οὐδὲ μελλήσει τε ποιεῖ γυναικα τοιαύτην Ἀγαπητὸν, ἕστει δὲ μεγίστη παρ' αὐτῷ, τρέπεται πρὸς τὸ Θεραπεύειν καὶ προτρέπεσθαι τὴν Λίγυστρίαν, τοῦτο δὴ τὸ Όμηρικόν, εἰδινεῖς Κιλικίαν, ἃν ἐντύνασσαν ἔμειψαν, καὶ μὴ φοβεῖσθαι τὸν Ἀγαπητὸν, ἥδιστον ἡγεμόνων δύτα καθφιλανθρωπεῖται. Ή δὲ καὶ Δελλίῳ πεισθεῖσα, καὶ τοῖς προς Καίσαρα καὶ Γναῖον, τὸν Πομπηῖον παῖδα, πρότερον αὐτῇ γεγενημένοις ἀφ' ὧδας συμβολαῖοις πεκματιφορμένη, ὁδον ἥλπιζεν ὑπάξεσθαι τὸν Ἀγαπητὸν. Ἐκεῖνοι μὲν γάρ αὐτῇ ἔτει πόρην καὶ πραγμάτου ἄπειρον ἔγνωσαν, πρὸς δὲ τοῦτον ἔμειλλο φοιτήσειν, ἐν ᾧ μάλιστα καιροῦ γυναικες ὄφαν τε δαμπροτάτην ἔχουσε καὶ τῷ φρονεῖτο ἀκμάζοντι. Κιδ πολλὰ μὲν συνεσκευάσατο δῶρα καὶ χρήματα, καὶ κόσμον, οἷον εἴκος ἦν ἀπὸ πραγμάτων μεγά-

λων καὶ βασιλείας εὐδαιμονος πορίζει· τὰς δὲ πλειστας ἐν ἑστῇ καὶ τοῖς περὶ αὐτήν μαγεύμασι καὶ φίκτροις ἀπίδας Θεμένη παρεγένετο.

XXVI. Πολλά δὲ καὶ παρ' αὐτοῦ καὶ παρὰ τῶν φίλων δεκομένη γράμματα καλούντων, οὕτω κατερρόνησε καὶ κατεγέλλεται τοῦ ἄνδρος, ὥστε πλειστά τὸν Κύδνον ποταμὸν ἐν ποφθίμῳ χρυσοπρόμενῳ, τῶν μὲν ἴστιων ἀλδιφργῶν ἐκπαπετασμένων, τῆς δὲ εἰρεσίας ἀργυρᾶς κώπαις ἀναφερομένης πρὸς εὐλόγημα σύριγξι καὶ πιθάραις συηρμοσμένου. Δύπλι δὲ κατέκειτο μὲν ὑπὸ σκιάδι χρυσοπάστῳ, κακοσμημένη γε κρικᾶς, ὡσπερ Ἀφροδίτη· παῖδες δὲ τοῖς γραφικοῖς Ἐρωσιν εἰκασμένοι, παρὰ ἔκατερον ἑστῶτες ἐδόξηκον. Ὁμοίως δὲ καὶ Θεραπαινίδες αἱ καλλιστεύουσαι, Νηρηΐδαι ἔχουσαι καὶ Χαρίτων στολὴς, αἱ μὲν πρὸς οἴαξιν, αἱ δὲ πρὸς κάλοις ἥσσαι. Ὅδμαί δὲ θαυμασταὶ τὰς ὅχθας ἀπὸ Θυμιαμάτων πολλῶν κατεῖχον. Τῶν δὲ ἀνθρώπων οἱ μὲν εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ παραμέρτουν ἐκατέρωθεν, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς πάλεως κατέβαινον ἐπὶ τὴν θέαν. Ἐκχεομένου δὲ τοῦ κατὰ τὴν ἀγορὰν ὅχλου, τέλος αὐτὸς δ' ἀνιώνιος ἐπὶ βήματος καθεέόμενος, ἀπελείφθη μόνος. Καὶ τις λόγος ἐχώρει διετί πάντων, ὃς ἡ Ἀφροδίτη κυριάρχης παρὰ τὸν Λιόντασσον ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ασίας. Ἐπειμψε μὲν οὖν καλῶν αὐτὴν ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἡ δὲ μᾶλλον ἐπείγον ἥξιον πρὸς ἑαυτὴν ἤκειτο. Εὐθὺς οὖν τινὰ βουλόμενος εὐκόλιαν ἐπιδεκνυσθαι καὶ φιλοφροσύνην, ὑπῆκεν-

εδ καὶ ἡλθεν. Ἐπειχών δὲ παρασκευῆ λόγου κρείττονι, μάλιστα τῶν φώτων τὸ πλῆθος ἔξεπλάγη. Τοσαῦτα γὰρ λέγεται καθίεσθαι καὶ ἀναφαίνεσθαι παντοχόθεν ἄμα, καὶ τοιαύταις πρόδες ἄλληλα κλίσεις καὶ θέσεις διαπεκυσμημένα καὶ συντεταγμένα πλαισίων καὶ περιφερειῶν τρόπῳ, ὥστε τῶν ἐνόλιγοις ἀξιοθεάτων καὶ καλῶν ἐκείνην γενέσθαι τὴν δψιν.

XXVII. Τῇ δὲ ὑστεραὶ πάλιν ἀνθεστιῶν αὐτὴν, ἐφιλοτιμήθη μὲν ὑπερβαλέσθαι τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν ἴπιμέλειαν ἀμφοῖν δὲ λειπόμενος, καὶ προστούμιος ἐν αὐτοῖς ἐκείνοις, τῷδε τοσούτος ἐσκωπευεν εἰς αὐχμὸν καὶ ἀγροικίαν τὰ παρὸν αὐτῷ. Πολὺν δὲ Κλεοπάτρα καὶ τοῖς σκώμμασι τοῦ Ἀγωνίου τὸν στρατιώτην ἐνορῶσαι καὶ βάναυσον, ἐχρῆτο καὶ τούτῳ πρόδες αὐτὸν ἀνειμένως ἥδη καὶ κατατεθαρρηκόπως. Καὶ χάρος ἦν, ὡς λέγουσαι, αὐτὸν μὲν καθ' αὐτὸν τὸ κάλλος αὐτῆς οὐ πάνυ δισπαράβλητον, οὐδὲ οἷον ἐκπλῆξαι τοὺς ἰδόντας· ἀφῆν δὲ εἶχεν ἡ συνδιαιτησις ἀφικτον, ἡ τε μορφὴ, μετὰ τῆς ὧτῷ διαλέγεσθαι πιθανότητος, καὶ τοῦ παραθέοντος ἄμα πως περὶ τὴν δμιλίαν ἥθους, ἀνέφερεν τὸ κέντρον. Ἡδονὴ δὲ καὶ φθεγγομένης ἐπῆν τῷ ἥχῳ, καὶ τὴν γλῶτταν, ὕφπερ δργατίν τι πολύχορδον, αὐπετῶς τρόπουσα, καθ' ἣν βούλοιτο διάλεκτον, δλίγοις παντάπασι δι' ἔρμηνέως ἐνετύγχανε βαρβάροις· τοῖς δὲ πλείστοις αὐτὴ δι' αὐτῆς ἀπεδίδου τὰς ἀποκρίσεις, οἷον Λίθιοψι, Τέωγλοδόνταις

Ἐθραίσις, Ἀραιψί, Σύροις, Μήδοις, Παρθυναίοις.
Πολλῶν δὲ λέγεται καὶ ἄλλων ἐκμαθεῖν γλώττας,
τῶν πρὸ αὐτῆς βασιλέων οὐδὲ τὴν Λίγυντειων
ἀνασχομένων περιλαβεῖν διάλεκτον, ἐνίων δὲ καὶ τὸ
μακεδονίζειν ἐκλεπόντων.

XXVIII. Οὗτοι δ' οὖν τὸν Ἀντώνιον ἡρπασεν,
ῶστε, πολεμούσης μὲν ἐν Ρώμῃ Καίναρι Φουλβίας,
τῆς γυναικὸς, ὑπὲρ τῶν ἐκείνου πραγμάτων, αἰω-
ρουμένης δὲ Παρθικῆς στρατιᾶς περὶ τὴν Μεσοπο-
ταμίεν, ἡς λαβιηνὸν οἱ βασιλέως στρατηγοὶ Παρ-
θικὸν ἀγαγορεύσαντες αὐτοκράτορα, Συρίας ἐπι-
βατεύσειν ἔμελλον, οὕτε σθαι φερόμενον ὅπ' αὐτῆς
εἰς Ἀλεξανδρείαν· ἵκε δὲ μειρακίου σχολὴν ἄγον-
τος διατριβαῖς καὶ παιδιᾶς χρόμενον, ἀναλίσκειν
καὶ καθηδυπαθεῖν τὸ πολυτελέστατον, ὡς ἀντιφῶν
εἶπεν, ἀνάλογα, τὸν χρόνον. Ἡν γάρ τις αὐτοῖς
εὔνοδος ἀμιμητοβίων λεγομένη· καὶ καθ' ἡμέ-
ρην εἰστίων ἄλλήλους, ἀπιστόν τινα ποιούμενος
τὰν ἀναλίσκομένων ἀμετρήσαν. Διηγεῖτο γοῦν ἡμῶν
ἡδὲ πάππω, Λαμπρίνη, Φιλότεας δὲ Ἀμφισσεὺς,
ἴατρὸς, εἶναι μὲν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τότε μανθάνων
τὴν τέχνην· γενόμενος δέ τινι τῶν βασιλιῶν ὁψο-
ποιῶν ευκήθης, ἀναπεισθῆναι, νέος ὕν, ὑπὸ αὐτοῦ
τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν παρασκευὴν τοῦ δείπνου
θεάσασθαι. Παρεισαχθεὶς οὖν εἰς τούπτανεῖστο,
ὡς τούτοις τοῖς ἄλλαι πάμπολλα ἔνώρευκτοι σύς ἀγρίους ὀπτω-
μένους ὄντα, θαυμάσαι τὸ πλῆθος τῶν δειπνούν-
των. Τὸν δὲ ὁψοποιὸν γελάσας, καὶ εἰπεῖν, ὅτα

πολλοὶ μὲν οὐκ ἐίσιν οἱ δειπνοῦντες, ἀλλὰ περὶ δώδεκα· δεῖ δὲ ἀκμὴν ἔχειν τῶν παρατιθεμένων ἔκαστον, ἢν ἀκαρδεῖς ὄργας μαρτύνει. Καὶ γὰρ αὐτίκαι γένοιτο ἀν Ἀγριώνιον δείπνου δεῆθηται, καὶ μετὰ μικρὸν, ἀν δὲ οὗτοι τύχη, παραγαγεῖν, αἰτήσανται ποτήριον, ἢ λόγου τινδές ἐμπεσόντος. "Οὗτοι οὐχ ἐν, ἀλλὰ πολλὰ, φάναι, δεῖπνοι δεῖ συντελεῖν· δυστοχαστος γάρ οὐκαιρός. Ταῦτα οὖν δὲ Φιλότας Μέγε, καὶ χρόνου προϊόντος ἐν τοῖς θεραπεύουσι γενέσθαι τὸν πρεσβύτερον τῶν Ἀγριώνιον παιδῶν, διν ἐξ Φειλίβιας εἶχε· καὶ συνδεπομένη παρὰ αὐτῷ μετὰ τῶν ἀλλων ἑταίρων ἐπιτικῶς, δηδιε μηδ διεπικοινωνεῖ μετὰ τοῦ πατρός. Ἰατρὸν οὖν κατὰ Θρασυνόμενον, καὶ πράγματα πολλὰ παρέχοντα δειπνοῦσιν αὐτοῖς, ἐπιστομέσαι τοιστὶ φοφίσματι· τῷ πας πυρέττοντι δοτέον ψυχρόν. Πᾶς δὲ δὲ πυρέττων πας πυρέττει· παντὶ ἄρα πυρέττοντι δοτίον ψυχρόν. "Πληγέντος δὲ τοῦ ἀνθρώπου καὶ σιωπήσαντος, ἡσθίατα τὸν παῖδα γελάσαι, καὶ εἰπεῖν· „Ταῦτα, ὁ Φιλότα, χαρέζομει πάντα τοις· δειξαντα πολλῶν τεινῶν καὶ μεγάλων ἐκπιθαράτων μέστην τρέπεται. Λύτοι δὲ τὴν μὲν προθυμίαν ἀποδεξαμένους, πόδερῷ δὲ ὅντος τοῦ γομίζειν ἔξουσιαν στέναι παιδὶ τηλικούτερῳ δωρεῖσθαι τοσαῦτα, μετὰ μικρὸν ἀψάμενόν τινα τῶν παιδῶν, ἐν ἀγγείῳ τὰ ἐκπώματα προσφέρειν καὶ σημήνασθαι πελεύειν. Ἀφοσιουμένου δὲ αὐτοῦ καὶ δεδοικότος λαβεῖν· „Τί, ποιηφέ, φάναι τὸν ἀνθρώπον, ὄκτως; Οὐκ οἰδας,

Ἄντες δὲ διδοὺς Ἀντώνιου παῖς ἐστιν, ὃς τοσαῦτα πάρεστι χρυσᾶ χρισμασθαι; Ἐμοὶ μέντοι πειθόμενος, πάντα διάμειψαι πρὸς ἀργύριον ἡμῶν. Ἰσως γάρ ἂν καὶ ποθήσειεν διπατήρα ἔνια τῶν παλαιῶν δυταὶ καὶ σπουδαῖομένων κατὰ τὴν τέχνην ἔργων. Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν ἔλεγεν διπάππος ἐκάστοτε διηγεῖσθαι τὸν Φιλάταν.

XXIX. Ήδίς Κλεοπάτρα τὴν κολακεῖαν, οὐχ, ἀσπερ διπλάτων φησὶ, τετραχῆ, πολλαχῆ δὲ διελοῦσσα, καὶ επουδῆς ἀπιομένη καὶ παιδιᾶς αἰὲν τινα καινὴν ἡδονὴν ἐπιφέρουσα καὶ χάριν, διεπαιδαγώγησε τὸν Ἀντώνιον, οὗτε τυχιδές, οὕτε ἡμέρας ἀντεῖσα. Καὶ γάρ συνεκύβενε, καὶ συνέπιεν, καὶ συνεθήρευε, καὶ γυμναῖομένων ἐν δηποῖς ἐθεᾶτο· καὶ γύντιρα προσισταμένῳ θύραις καὶ θυρίας δημοτῶν, καὶ σκάπτοντες τοὺς ἄνδον, συνεπλαγῆτε καὶ συνήλια, θεραπειγιδίου στολὴν λαμβάνοντας. Καὶ γάρ ἐκεῖγος οὕτως ἐπειρᾶτο σκευάζειν ἔαυτον. Οὐδειν ἀεὶ σκωμμάτων, πολλάκις δὲ καὶ πληγῶν ἀπόλαυσας ἐπανήρχετο· τοῖς δὲ πλείστοις ἡν διέπονοίας. Οὐ μὴν ἄλλα προσέχαιρον αὐτοῦ τῇ βαρυπολοχίᾳ, καὶ συνέπαιζον οὐκ ἀρρένθμως, οὐδὲ ἀμιθίσως, οἱ Ἀλεξανδρεῖς, ἀγαπῶντες καὶ λέγοντες, ὃς τῷ τραγικῷ πρὸς Ῥωμαίους χρῆται προσώπῳ, τῷ δὲ κομικῷ πρὸς αὐτοὺς. Ταῦτα μὲν οὖν πολλὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ παιζομένων διηγεῖσθαι, πολὺς ἀντεῖη φιλάρδος· ἐπεὶ δὲ ἀλιεύων ποτὲ καὶ δυσαγρῶν ἤχθετο, παρούσης τῆς Κλεοπάτρας, ἐκέλευσε τοὺς

άλιες ὑπονηξαμένους κρίφαι τῷ ἀγκίστρῳ περικαθάπτειν ἵχθυς τῶν προεαλωκότων, καὶ δις, ἢ τρις, ἀνασπάσας, οὐκ ἔλαθε τὴν Αἰγυπτίαν. Προσποιουμένη δὲ θαυμάζειν, τοῖς φίλοις διηγεῖτο, καὶ παρεκάλει τῇ ὑστεραιᾷ γενέσθαι θεατάς. Ἐμβύντων δὲ πολλῶν εἰς τὰς ἄλιαδας, καὶ τοῦ Ἀντώνιου τὴν δρμιάν καθέντος, ἐκέλευσε τινὰ τῶν αὐτῆς ὑποφθάσαντα καὶ προσηγένεντον τῷ ἀγκίστρῳ περιπεῖραι Ποντικὸν τάριχος. 'Οι δέ ἔτη πεισθεῖς δ' Ἀντώνιος ἀγιῆλκε, γέλωτος, οἶον εἰκός, γενομένου· "Παράδος ἡμῖν, ἔρη, τὸν κάλαμον, αὐτοκράτωρ, τοῖς Φαρμίταις καὶ Κανωβίταις βασιλεῦσιν· ἣ δὲ σή θήρα πόλες εἰσὶ, καὶ βασιλεῖς, καὶ ἔπειροι."

XXX. Τοιαῦτα ληροῦντα καὶ μειρακιεύμενον τὸν Ἀντώνιον ἀγγελίαι δύο καταλαμβάνουσιν, ἣ μὲν ἀπὸ Ρώμης, Λεύκιου, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Φουλβίαν, τὴν γυναῖκα, πρῶτον ἀλλήλοις στατισαντας, εἶτα Καίσαρι πολεμήσαντας, ἀποβεβλημέναι τὰ πράγματα, καὶ φεύγειν ἐξ Ἰταλίας· ἐτέρα δὲ, ταύτης οὐδὲν ἐπικινούτερά, Λαβιτρὸν ἐπάγοντα Πάρθοντος, τὴν ἀπὸ Εὐφράτου καὶ Συρίας ἔχοι Αυδίας καὶ Ιωνίας Ἀσίαν καταστρέψεθαι. Μόλις οὖν, ὥσπερ ἐξυπνισθεῖς καὶ ἀποχραιπαλήσας, ἄψησε μὲν Πάρθοις ἐνίστασθαι, καὶ μέχρι Φοινίκης προηῆθε. Φουλβίας δὲ γράμματα θρήγει μεστὰ πεμπούσης, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἔγων ναῦς διακοπίας. Ἀγαλαβὼν δὲ κατὰ πλευ-

τῶν φίλων τοὺς πεφευγάτας, ἐπινθάκετο, τοῦ πολέμου τὴν Φουλβίαν φίτιαν γεγονέναι, φύσει μὲν οὖσαν πολυπράγμονα καὶ θρασεῖαν, ἀπείδουσαν δὲ τῆς Κλεοπάτρας ἀπάξειν τὸν Ἀντώνιον, εἴ τε γένοιτο κίνημα περὶ τὴν Ἰταλίαν. Συμβαίνει δέ, ἀπὸ τύχης καὶ Φουλβίαν πλέονταν πρὸς αὐτὸν ἐν Σικιωνίᾳ γόστιον τελευτῆσαν· διὸ καὶ μᾶλλον αἱ πρόσφατος Καίσαρος διαλλαγαὶ καιρὸν ἔσχον. Οὓς γάρ προσέμιξε τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ Καίσαρος ἦν φανερός ἐπιείνω μὲν οὐδὲν ἐγκαλῶν, αὐτὸς δὲ ὁ ἄντεπειλεῖται τὰς αἰτίας τῇ Φουλβίᾳ προστριβόμενος, οὐκ εἴων ἐξελέχχειν οἱ φίλοι τῆς πρόφασιν, ἀλλὰ διέλυσον ἀμφοτέρους, καὶ διήρουν τῇ τηγεμονίᾳ, δροτοποιούμενοι τὸν Ἰόνιον· καὶ τὰ μὲν ἑῷα τέμοντες Ἀντωνίῳ, τὰ δὲ ἐρπέρια Καίσαρι, λέπιδον δὲ Λιβύην ἔχειν ἔωκτες· ὑπατεύειν δὲ τάξαντες, ὅτε μὴ δόξειν αὐτοῖς, φίλους ἐκατέρων παρὰ μέρος.

XXXI. Ταῦτ' ἔχειν καλῶς δοκοῦντα, πίστεως ἐθεῖτο σφραδροτέρας, ἥν τὸ τύχη παρέσχεν. Οκταβία γάρ ἦν ἀδελφὴ, πρεσβυτέρα μὲν, οὐκ διομήτρη δὲ Καίσαρι· ἐγεγόνει γάρ εἰς Ἀγχαρίας, ὃ δὲ ὑστερόν εἶται Ἀττίας. Ἔσπερος δὲ ὑπερφιῶς τὴν ἀδελφὴν, χρῆματα θαυμαστὰν, ὡς λέγεται, γυναικὸς γενομένην. Αὕτη, Γαῖον Μαρκέλλου, τοῦ γῆμαντος αὐτὴν, οὐ πάλαι τεθηκότος, ἔχηρενεν. Ἐδόκει δὲ καὶ Φουλβίας ἀποχομένης χηρεύειν Ἀντώνιος, ἔχειν μὲν οὐκ ἀρκούμενος Κλεοπάτραν, γάμῳ δὲ οὐκ διολογῶν, ἀλλ' εἴτε τῷ λόγῳ περὶ γε

τούτου πρὸς τὸν ἔφωτα τῆς Λίγυπτίας μαζόμενος.
 Τοῦτον ἀπαντεῖ εἰσηγοῦντο τὸν γάμον, ἐλπίζοντες,
 τὴν Ὁκταβίαν, ἐπὶ κάλλει τοσούτῳ σεμινθῆται καὶ
 τοῦν ἔχονταν, εἰς ταῦτὸν τὴν Ἀντωνίῳ παραγανομέ-
 νην, καὶ στερχθεῖσαν, ὡς εἰκὸς τοιαύτην γυναῖκα,
 πάντων πραγμάτων αὐτοῖς σωτηρίαν ἔστθαι καὶ
 σύγκρασιν. Μὲς οὖν ἔδοξεν σῆματέροις, ἀπα-
 βάντες εἰς Ῥώμην ἀποτέλουν τὸν Ὁκταβίας γάμον·
 οὐκ ἔῶντος μὲν οὐρανού πρὸ δύνατος μητρῶν ἀνδρὸς τε-
 λευτήσαντος γαμεῖσθαι, τῆς δὲ συγκλήτου δόγματος
 τὸν χρόνον ἐκείνη ἀνελση.

XXXII. Σίξτουν δὲ Πομπηῖον Σικελίαν μὲν
 ἔχοντος, Ἱεράλιαν δὲ πορθοῦντος, ληστρίοις δὲ τρα-
 σὶ πολλαῖς, ὡρ Μηνᾶς, δὲ πιροστῆς, καὶ Μεν-
 κράτης ηρόχου, ἀπίστην τὴν Θάλασσαν πετοεπιθετοῖς,
 Ἀντωνίῳ δὲ πεχρῆσθαι δοκοῦντος φιλανθρώπων,
 (ὑπεδέξατο γὰρ αὐτοῦ τὴν μητέρα τῇ Φουλβίᾳ συν-
 εκπεσοῦσαν,) ἔδοξε καὶ πρὸς τούτον διελυθῆναι.
 Καὶ συνῆλθον εἰς ταῦτὸν κατὰ τὴν ἐν Μισηνοῖς
 ἄκραν καὶ τὸ χῶμα, Πομπηῖα μὲν τοῦ στόλου παρ-
 θριμοῦντος, Ἀντωνίῳ δὲ καὶ Καίσαρε τῶν πεζῶν πα-
 ρακεκριμένων. Ἐπεὶ δὲ συνέθεντο, Πομπήεον ἔχοντα
 Σαρδόνα καὶ Σικελίαν, καθαράν τε ληστηρίων παρ-
 ἔχειν τὴν Θάλασσαν, καὶ σίτου τετεταγμένον ἀπο-
 στέλλειν εἰς Ῥώμην, ἐκάλουν ἐπὶ δεῖπνον ἀλλήλους.
 Κληρονυμένων δὲ, πρῶτος ἔστιἄν αὐτοὺς ἐλαχίς Πορ-
 πήϊος. Ἐφορέντος δὲ αὐτὸν Ἀντωνίου, ποῦ δει-
 παίσονται, „Ἐγταῦθα,“ ἔφη, δεῖξες τὴν στρατηγέδα

ταῦτα οὖσαν ἔξηρη· πατρῷος γὰρ οἶκος αὕτη Πομπήιων λέλειπται.“ Ταῦτα δὲ εἰς τὸν Ἀγτώνιον ὄντες δίξων ἐλεγεν, ἐπεὶ τὴν Πομπῆιον τοῦ πατρός γενομάνητρ οἰκιαν ἐνεῖνος εἶχεν. Ὁρμίσας δὲ τὴν ναῦν ἀπὸ ἀγκυρῶν, καὶ διάβασιν τινα γεφυρώσας ἀπὸ τῆς ἄκρας, ἀνελάμβανεν αὐτοὺς προθύμως· Ἀκμαζούσης δὲ τῆς συνουσίας, καὶ τῶν εἰς Κλεοπάτραν καὶ Ἀγτώνιον ἀνθούσιων σπουδάτων, Μηρᾶς, διπεριστής, Πομπῆιῷ προσαλθὼν, ὃς μὴ κατακούειν ἔκεινος, „Βούλει, φησί, ταῖς ἀγκυραῖς τῆς νεώς ὑπότεμο, καὶ ποιήσω σε μὴ Σικελίας καὶ Σαρδηίος, ἀλλὰ τῆς Ρωμαίων κύριον ἡγεμονίας;“ Ὁ δὲ Πομπήιος ἀκούσας, καὶ πρὸς αὐτῷ γενόμενος βραχὺν χρόνον, „Ἐδει σε, φησίν, ὡς Μηρᾶ, τοῦτο ἐμοὶ μὴ προειπόντα ποιῆσαι· νυνὶ δὲ τὰ παρόντα στέργωμεν· ἐπιόρκιν γὰρ οὐκ ἐμόν.“ Οὗτος μὲν οὖν πάλιν ἀνθεστιαθεὶς ὑπὸ ἀμφοτέρων, εἰς τὴν Σικελίαν ἀπέπλευσεν.

XXXIII. Ἀγτώνιος δὲ μετὰ τὰς διαλύσικς οὔνετιδιον μὲν εἰς Ἀσίαν προῦπεμπε, Πάρθους ἐπιποδῶν ἐσόμενον τοῦ πρόσωπον χωρῶντας αὐτὸς δὲ Καισαρὸς χαριζόμενος, ἵρεσὺς ἀπειδείχθη τοῦ προτέρου Καισαρὸς· καὶ ταῦλαι ποιῶντας καὶ φιλικῶς ἐν ταῖς πολετικοῖς καὶ μεγίστοις ἔπραττον. Λί δὲ περὶ τὰς παιδιὰς ἅμιλλαι τὸν Ἀγτώνιον ἐλύπουν, ὅτι τοῦ Καισαρὸς Ἐλεύτερον φερόμενον. Ἡν γάρ τις ἀνήρ σὺν αὐτῷ μαντικὸς ἀπὸ Αἴγυπτου, τῶν τὰς γενέσεις ἐπεπονητῶν, διεῖτε Κλεοπάτρᾳ χαριζόμενος, ἃπε-

χρώμενος ἀληθεῖα, πρὸς τὸν Ἀγτώνιον ἐπαρδῆσαι
ζέρο, λάγον, τὴν τύχην αὐτοῦ, λαμπροτάτην οὖσαν
καὶ μεγίστην, ὑπὸ τῆς Καίσαρος ἀμαυροῦσθαι, καὶ
συνεβαύλειτο πορφωτάτω τοῦ νεανίσκου ποιεῖν ἕσυ-
τόρ. „Ο γάρ σὸς, ἔφη, δαίμων τὸν τούτου φοβεῖ-
ται· καὶ γαῦρος ὁν καὶ ὑψηλὸς, ὅταν ἡ πατὴ αὐ-
τῷ, ὑπὲξείνου γίνεται προπεινθερός ἔγγίσαντος,
καὶ ἀγεννόστερος;“ Καὶ μέρτοι τὰς γνημάτα τῷ Αἴ-
γυπτίῳ μαρτυρεῖν ἐδόκει. Λέγεται γάρ, δει, ἀλη-
φουμένων μετὰ παιδιᾶς ἐφ' ὅτῳ τύχοιεν ἀκάστοτε καὶ
κυριεύοντων, ἔλαττον ἔχων Ἀγτώνιος ἀπήγει. Πολ-
λάκις δὲ συμβαλλόντων ἀλεκτρυόνας, πολλάκις δὲ μα-
χίμους δρευχας, ἐνίκαν οἱ Καίσαρθς. Ἐφ' οἵς ὥντος
μενος ἀνήλικος ὁ Ἀγτώνιος, καὶ μᾶλλον τι τῷ αἰγυ-
πτίῳ προσέχων, ἀπῆρεν ἐν τῇς Ιεαλίαις, ἔγχαιρος
Καίσαρι τὰ οἰκεῖα· τὴν δὲ Ὁκταβίαν ἀχρι τῆς Ἐλ-
λάδος ἐπήγετο, Θυγατρίου γεγονότος αὐτοῖς. Δια-
χειρίζοντι δὲ αὐτῷ περὶ Ἀθήνας ἀπαγγέλλεται τὰ
πρῶτα τῶν Οὐεντιδίου κατορθωμάτων, διτ μάχῃ τοὺς
Ιάδρους κρατήσας Λαβιηνὸν ἀπέκτοντοι, καὶ Φαρ-
νακόπηρ, ἡγεμονικῶτατον τῶν Ἡφώδου βασιλέων;
στρατηγὸν. Ἐπὶ τούτοις εἰστια τοὺς Ἐλληνας, ἡγε-
μανικῶν δὲ Ἀθηναίοις, καὶ τὰ τῆς ἡγεμονίας
παράσημα καταληπὼν οἴκοι, μετὰ τῶν γυμνασιαρ-
χικῶν ἐν Ἰματίῳ καὶ φαινασίοις προσήρει, καὶ διαλεμ-
βάνων τοὺς νεανίσκους ἐτραχήλιζεν.

XXXIV. Ἐξείνας δὲ μέλλων ἐπὶ τὸν πόλεμον,
ὅπε τῆς ἱερᾶς ἐλαίας στέρανον ἄλαβε, καὶ κατέ τι

λόγιον ἀπὸ τῆς Κλεψύδρας ὕδατος ἐμπλησάμενος
ἀγγεῖον, ἐκόμιζεν. Ἐν τούτῳ δὲ Πάκορον, τὸν βα-
σιλέας παῖδα, μεγάλῳ στρατῷ Πάρθων αὐθις ἐπὶ¹
Συστανίᾳ ἐλαύνοντα, οὐμπεσῶν Οὐεντίδιος ἐν τῇ Κυρ-
ρηστικῇ τρέπεται, καὶ διαφύειρει παμπόλλους, ἐν
πρώτοις Πακόρου πεσόντος. Τοῦτο τὸ ἔργον ἐν τοῖς
ἀοιδιμωπάτοις γενόμενον, Ρωμαίοις τε τῶν κατὰ
Κράσσον ἀτυχημάτων ἔκπλεω πιενὴν παρέσχε, καὶ
Πάρθοις αὐθις τίσω Μηδίας καὶ Μεσοποταμίας
συνέστειλε, τρισὶ μάχαις ἐφεξῆς κατὰ κράτος ἡτη-
μένους. Οὐεντίδιος δὲ Πάρθους μὲν προσωτέρω
διώκειν ἀπέγγω, φθόνον Ἀρτωνίου δείσας, τοὺς δὲ
ἀφιεστᾶτας ἐπιὼν κατεστρέφετο, καὶ τὸν Κομμαγη-
νὸν Ἀρτίοχον ἐν πόλει Σαμοσάτοις ἐπολιόρκει. Λο-
μένου δὲ χίλια τάλαντα δοῦνται, καὶ ποιεῖν Ἀρτωνίος
τὸ προστατόμενον, ἐκέλευε πέμπειν πρὸς Ἀρτώνιον.
Ἡδη γὰρ ἐγγὺς ἦν ἐπιών, καὶ τὸν Οὐεντίδιον οὐκ
εἴπα σπένδεσθαι τῷ Ἀρτίοχῷ· βουλόμενος ἐν γε τοῦ-
το τῶν ἔργων ἐπώνυμον αὐτοῦ γενέσθαι, καὶ μὴ
πάγκαια διὰ Οὐεντίδεον κατορθοῦσθαι. Τῆς δὲ πο-
λιορκίας γῆτος λαμβανούσης, καὶ τῶν ἔνδον, ὡς ἀπ-
έγνωσαν τὰς διαλύσεις, πρὸς ἀλκὴν τραπομένων,
πρόστιτων οὐδὲν, ἐν αἰσχύνῃ δὲ καὶ μεταγνώσει γε-
νόμενος, ὀγκοπηγῶς ἐπὶ τριακοσίοις σπένδεται τα-
λάντοις πρὸς τὸν Ἀρτίοχον· καὶ μικρὸν τοῦν ἐν Συ-
ρίᾳ κατέστησάμενος, εἰς Ἀθήνας ἐπανῆλθε, καὶ τὸν
Οὐεντίδιον, οἵτις ἐπρεπε, τιμήσας, ἐπεμψεν ἐπὶ τὸν
Φρίαμβον. Οὗτος ἀπὸ Πάρθων ἄχρι δεῖρο τε-

Θριάμβευκα μόνος, ἀνὴρ γενόμενος μὲν ἀπραινῆς, ἀπολαύσας δὲ τῆς Ἀγτωνίου φιλίας τὸ λαβεῖν ἀφορμάς πράξεων μεγάλων· αἵς καλλιστα χρησάμενος, ἐβεβαίωσε τὸν περὶ Ἀγτωνίου λεγόμενον καὶ Καίσαρος λόγον, ὃς εὐτυχέστεροι δι' ἑτέρων ἔσαν, τῇ δὲ αὐτῶν στρατηγῶν. Καὶ γὰρ Σόδος, Ἀγτωνίου στρατηγός, εν Συρίᾳ πολλὰ διεπράττετο· καὶ Κανίδιος, ἀπολειφθεὶς ὑπὸ αὐτοῦ περὶ Αρμενίαν, τούτους πινακῶν καὶ τοὺς Ἰβήρων καὶ Ἀλβανῶν βασιλέας, ἄχρι τοῦ Καυκάσου προῆλθεν. Ἐφ' ᾧν ἐν τοῖς βιωφάροις ὅνομα καὶ κλέος ηὔξετο τῆς Ἀγτωνίου δυνάμεως.

XXXV. Αὐτὸς δὲ πάλιν ἐν τινων διαβολῶν παροξυνθεὶς πρὸς Καίσαρα, τανσὶ τριακοσίαις ἕπλιτ πρὸς τὴν Ἰταλίαν· οὐδὲ θεξαμένων δὲ τῶν Βρευτεπηνῶν, τὸν στόλον εἰς Τάραντα περιώρμεσεν. Εἰ ταῦθα τὴν Ὀκταβίαν (συνέπλει γὰρ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος αὐτῷ) δειηθεῖσαν ἀποπέμπει πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἕγκυον μὲν οὖσαν, τῇδη δὲ καὶ δεύτερον ἐξ αὐτοῦ θεγάτριον ἔχονταν. Ἡ δὲ ἀπαντήσασα καθ' ὁδὸν Καίσαρι, καὶ παραλαβοῦσσα τῶν ἐκείνου φίλων Ἀγρέπιαν καὶ Λαικήναν ἐνετύγχανε, πολλὰ ποτνιώμένη καὶ πολλὰ δεομένη μὴ περιεδεῖν αὐτὴν ἐκ μακαριωτάτης γυναικὸς ἀθλιωτάτην γενομένην. Νῦν μὲν γὰρ ἀπαντας ἀνθρώπους εἰς αὐτὴν ἀποβλέπειν, αὐτοκρατόρων δυοῖν, τοῦ μὲν γυναικα, τοῦ δὲ ἀδελφῆς οὖσαν· „εἰ δὲ τὰ χείρων κρατήσειεν, ἔφη, καὶ γένοιτο πόλεμος, ὑμῶν μὲν ὑδηλογ ὅτῳ κρατεῖν, τῇ κρατεῖ-

εθα, πέπρωται, τὰ ἐμά δ' ἀμφοτέρως ἄθλια." Τούτοις ἐπικλασθεὶς δὲ Καΐσαρ, ἵκαν εἰρήνηκώς εἰς Τάραντα, καὶ θέαμα κάλλιστον οἱ παρόντες ἔθεωντο, πολὺν μὲν ἐκ γῆς στρατὸν ἡσυχάζοντα, πολλὰς δὲ ταῦς ἀτρέμες πρὸς τοῖς αἰγιαλοῖς [ἔχούσας,] αὐτῶν δὲ καὶ φίλων ἀπεντήσεις καὶ φιλοφροσύνας. Εἶσιν δὲ Ἀντώνιος πρότερος, καὶ τοῦτο τῇ ἀδελφῇ Καΐσαρος δόγτος. Ἐπεὶ δὲ ὥμολογητο, Καΐσαρα μὲν Ἀγιωνίῳ δοῦναί δύο τάγματα πρὸς τὸν Παρθικὸν πόλεμον, Ἀγιώνιον δὲ Καΐσαρι χαλκεμβόλους ἐκπέμπειν, Ὁκταβίᾳ, τῶν ὥμολογημένων χωρίς, ἢτήσατο τῷ μὲν ἀδελφῷ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἴκοσι μυστάρωντας, τῷ δὲ ἀνδρὶ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ στρατιώτας χιλίους. Οὕτω δὲ ἀλλήλων διαφεύγετες, δὲ μὲν εὐθὺς εἶχετο τοῦ πρὸς Πομπίῃον πολέμου, Σικελίας ἑμένος, Ἀγιώνιος δὲ Ὁκταβίᾳ μετὰ τῶν ἐξ ἐκείνης, καὶ τοὺς ἐκ Φουλβίας παιδας αὐτῷ παρακαταθέμενος, εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπεπέμψασεν.

XXXVI. Εὖδουσα δὲ ἡ δειγὴ συμφορὰ χρόνον πολὺν, δὲ Κλεοπάτρας ἔρως, δοκῶν κατευνάσθαι καὶ κατακεκῆλησθαι τοῖς βελτίοσι λογίσμοις, αὗθις ἀνέλαμπε καὶ ἀνεθάρρει, Συρίᾳ πλησιάζοντος αὐτοῦ. Καὶ τέλος, (ῶσπερ φησὶν δὲ Πλάτων τὸ δυσπειθὲς καὶ ἀκόλαιστον τῆς ψυχῆς ὑποδύγιον,) ἀπολακτίσας τὰ καλὰ καὶ σωτήρια πάντα, Καπίτωνα Φοντῆϊον ἐπεμψεν ἄξοντα Λιεοπάτραν εἰς Συρίαν. Ἐλθούσῃ δὲ χαρίζεται καὶ προστίθησι μικρὸν οὐδὲν, οὐδὲν δὲ οὐλίγον, ἀλλὰ Φοι-

γίκην, κολλην Σιρίαν, Κύπρον, Κιλικίας πολλήρ
εῖτι δὲ τῆς τ' Ἰουδαιάς τὴν τὸ βάλσαμον φέρονταν,
καὶ τῆς Ναβαταυων Ἀραβίας δισή πρός τὴν ἐκτὸς
ἀποκλίνει θάλασσαν. Αὗται μάλιστα Ῥωμαίος
ἡγίασαν αἱ δωρεαί. Καίτοι πολλοὺς ἔχαριζετο τε-
τραρχίας καὶ βασιλείας ἐθνῶν μεγάλων, ἴδιώταις
οὖσι, πόλλους δ' ἀφηγεῖτο βασιλείας· ὡς Ἀγι-
γονον τὸν Ἰουδαϊον, ὃν καὶ προαγαγῶν ἐπελέκισεν,
οὐδενὸς πρότερον ἐτέθου βασιλέως οὕτω κολασθέντος.
Ἄλλα τὸ αἰσχύλον ἦν τῶν Κλεοπάτρας τιμῶν ἀνα-
ρρέατον. Ήὕξησε δὲ τὴν διαβολὴν, παῖδας εξ
αὐτῆς διδύμους ἀνελθμένος, καὶ προσαγορεύσας τὸν
μὲν Ἀλέξανδρον, τὴν δὲ Κλεοπάτραν ἐπίκλησιν δὲ,
τὸν μὲν Ἄλιον, τὴν δὲ Σελήνην. Οὐ μὴν ἄλλ' ὁγαθὸς
ῶν ἐγκαλλωπίσασθαι τοῖς αἰσχυοῖς, ἔλεγε, τῆς
μὲν Ῥωμαίων ἥγμονίας, οὐ δὲ ᾧ λημβάνονται,
ἄλλ' ἐν οἷς χαριζονται, φαίνεται τὸ μέγεθος·
διαδοχαῖς δὲ καὶ τεκιώσεις πολλῶν βασιλέων πλα-
τύνεσθαι τὰς εὐγενείας. Οὕτω γυνὴ δφ³ Ἡρα-
κλίους τεκνωθῆναι τὸν αὐτοῦ πρόγονον, οὐκ ἐν μιᾷ
γαστρὶ θεμένη τὴν διαδοχὴν, οὐδὲ τύμους Σολω-
νείους καὶ κυήσεως εὐθύνας δεδοίκθεις, ἄλλα τῇ
φύσει πολλὰς γενῶν ὄφας καὶ καταβολὰς ἀπο-
πεῖν ἐφιέντος.

XXXVII. Ἐπεὶ δὲ, φραδότου κτείναντος Ἡρώ-
δη, τὸν παιέαν, καὶ τὴν βασιλείαν κατασχόντος,
ἄλλοι τε Πάγθων ἀπεδίδυασκον οὐκ ὀλίγοι, καὶ
λιγαίσης, ἀνήρ ἐπιφαγῆς καὶ δυνατὸς, ἦκε φεύ-

γων πρὸς Ἀγτώνιον, τὰς μὲν ἐκείνου τύχας τιῖς Θεομιστρικλέους εἰκάσιας, περιουσίαν δὲ τὴν ἑαυτοῦ καὶ μεγαλοφροσύνην τοῖς Περσῶν βασιλεῦσι παραβαλὼν, ἔδωρήσατο τοῖς πόλεις αὐτῷ, Λάρισσαν, καὶ Ἀρδούσαν, καὶ Ἱεράνη πόλιν, ἡν διαμέσην πρότερον ἐκάλουν. Τοῦ δὲ Πάρθων βασιλέως τῷ Μοιαίσῃ δεξιὰν καταπέμψαντος, ἀθμετος αὐτὸν ἀπίστειλεν δ' Ἀγτώνιος, ἐξαπατᾶν μὲν ἐγνωκὼς τὸν Φραδροτην, ὃς αἱρήγης ἐσομένης, ἀξιῶν δὲ τὰς ἀλούσιας ἐπὲ Κράσσου σημαίας, καὶ τῶν ἀνδρῶν ἀπολαβεῖν τοὺς περιόρτα;. Αὐτὸς δὲ Κλεοπάτραν εἰς Αἴγυπτον ἀποπέμψας, ἔχώρει δι' Ἀραβίας καὶ Ἀρμενίας, δπον, συνελθούσης αὐτῷ ἡς δυνάμεως, καὶ τῶν συμμάχων βασιλέων (πάμπολλοι δ' ἡσαν οὗτοι, μέγιστος δὲ πάντων δ' τῆς Ἀρμενίας, Ἀρταουάσδης, ἐξακισχιλίους ἵππεῖς καὶ πεζοὺς ἐπτακισχιλίους παρέχων)· ἐξῆτασε τὸν στρατόν. Ἡσαν δὲ Ρωμαίων μὲν αὐτῶν ἐξακισχιλίοι παζοὶ, καὶ τὸ Ρωμαῖοις συντεταγμένον ἵππικόν, Ἰβήρων καὶ Κελτῶν, μύριος τῶν δ' ἄλλων ἐθνῶν ἐγένοντο τρεῖς μυριάδες σὺν ἵππεῦσιν δικοῦ καὶ ψιλοῖς. Τοσαύτην μέγιτοι παρασκευὴν καὶ δύναμιν, ἥ καὶ τοὺς πέραν Βάκτρων Ἰνδοὺς ἐφόρθησε, καὶ πᾶσαι ἐκράδαντες τὴν Ἀσίαν, ἀγνοητον αὐτῷ διὰ Κλεοπάτραν γενέσθαι λέγουσι. Σπειρόντα γὰρ ἐκείνη συνδιαχειμέσαι, τὸν πόλεμον ἐξενεγκεῖ πρὸς καιροῦ, καὶ πᾶσι χρήσασθαι τεταραγμένως, οὐκ ὅντα τῶν ἑαυτοῦ λογισμῶν, ἀλλ' ὑπὸ φριδμάκων τινῶν, ἥ γοητείας, παπταίνοντα πρὸς

ἐπείνην ἀεὶ, καὶ πρὸς τῷ τάχιον ἐπανεῖθεν μᾶλλον, ἢ πρὸς τῷ κρατῆσαι τῶν πολεμίων, γενόμενον.

XXXVIII. Πρῶτον μὲν αὐτοῦ δέοντος ἐν Ἀρμενίᾳ διαχειμάσαι, καὶ διανυπαῦσαι τὸν στρατὸν, ὀκτακισχιλίων σταδίων ἀποτετρυχωμένον πορείᾳ, καὶ πρὸν, ἡ οἰνεῖν. ἐκ τῶν χειμαδίων Πάρθους, ἔνδος ἄρχῃ Μηδίαν καταλαβεῖν, σύν τοι ἡγέασθε τὸν χρόνον, ἀλλ' εὐθὺς ἥγεν, ἐν ἀριστερᾷ λαβὼν Ἀρμενίαν, καὶ τοῦτο τοῖς Αἰροπατηνῆς ὑψάμενος ἐπόρθει τὴν χώραν. Ἐπειτα μηχανηράτων αὐτῷ πρὸς πολιοφύλαν ἀναγκίων τριακοσίαις ἀμάξαις παραπεμπομένων, ἐν οἷς καὶ κρίδες ἦν δύδοικοτα πόδῶν μῆκος, ὃν οὐδέποτε ἐνιχώρει. Σιαφθαρὲν ἐπὶ καιροῦ πάλιν γενθόθαι, διὰ τὸ τὴν ἄκραν χώραν πᾶν ἔύλον ἀγαγόντες εἰς μῆκος καὶ μαλθακὸν ἐκφέρειν· ἐπειγόμενος, ὃς ἐμπόδια τοῦ ταχύνειν ἀπέλιπε, φυλακήν τινα καὶ Στατιανὸν ἥγειρνα τῶν ἀμαδῶν ἐπιστήνως· αὐτὸς δὲ Φραόρτου μεγάλην πόλιν, ἐν ᾧ καὶ τάκται καὶ γυναικες ἤσαν τοῦ τῆς Μηδίας βασιλέως, ἐπολιόφει. Τῇς δὲ χρείαις εὐθὺς, δύσον ἡμαρτεῖ τὰς μηχανὰς ἀπολιπὼν, ἐξελεγχούσης. ὅμοδε χωρῶν ἔχουν πρὸς τὴν πόλιν χῶμα σχολῆ καὶ πολυπόνως ἀνιστάμενον. Ἐν τούτῳ δὲ καταβαίνων στρατιῷ μεγάλῃ Φραόρτῃς, ὃς ἤκουε τὴν ἀπόδειψιν τῶν μηχανοφρόνων ὀμιλεῖσθαι, ἐπειψε τῶν ἵππέων πολλοὺς ἐπ' αὐτάς· ἀφ' ὧν περιληρθεῖς δὲ Στατιαγός, ἀποθνήσκει μὲν αὐτός, ἀποθνήσκουσι δὲ μύριοι τῶν μετ' αὐτοῦ. Τὰς δὲ

μηχανάς ἐλόντες οἱ βάρβαροι διέφθειραν. Εἶλον δὲ παμπόλλους, ἐν οἷς καὶ Πολέμων ἦν, δ βασιλεὺς.

XXXIX. Τοῦτο πάντας μὲν, ὡς εἰκὸς, ἤντασε τοὺς περὶ Ἀγρώνιον, ἀνελπίστας ἐν ἀρχῇ πληγέντας· δ δὲ Ἀρμένιος Ἀρταυνάσδης, ἀπογγούς τὰ Ῥωμαῖαν, ὅχετο τὴν αὐτοῦ στρατιὰν ἀγαλισθῶν, καὶ περ αἰτιώτατος τοῦ πολέμου γενόμενος. Ἐπιφανέντων δὲ λαμπρῶς τοῖς πολιορκοῦσι τῶν Πάρθων, καὶ χρωμένων ἀπειλαῖς πρὸς ὑβριν, οὐ βουλόμενος Ἀγρώνιος ἡσυχάζοντι τῷ στρατῷ τὸ δυσθυμοῦν καὶ καταπεπλημένον ἐμμένειν καὶ αὔξεσθαι, δέκα τάγματα λαβὼν, καὶ τρεῖς στρατηγούσας σπείρας διπλεῖῶν, τοὺς δ' ἵππεῖς ἀπαντάς, ἐξήγαγε πρὸς σιτολογίαν· οἰδόμενος, οὕτως ἀν ἐπισπασθέντων μάλιστα τῶν πολεμίων ἐκ παρατάξεως μάχην γενέσθαι. Προελθὼν δὲ μιᾶς ὁδὸν ἥμερας, ὡς ἐώρετοὺς Πάρθους κύνηλῳ περιχερμένους, καὶ προσπεσεῖν καθ' ὁδὸν αὐτῷ ζητοῦντας, ἐξέθηκε μὲν τὸ τῆτος μάχης σύμβολον· ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καθιλόιν δὲ τὰς σκηνάς, ὡς οὐ μαχησθένος, ἀλλ' ἀπάξιν, παρημείβετο τῶν βαρβάρων τὴν τάξιν, οὖσαν μηνοειδῆ· πελεύσας, διαν οἱ πρῶτοι τοῖς διπλίταις ἐν ἐφικτῷ δοκῶσιν εἶναι, τοὺς ἵππεῖς ἐγαντίους εἰσελαύνειν. Τοῖς δὲ Πάρθοις παρακενδιμένοις λόγου κρείττων ἡ τάξις ἐφαίνετο τῶν Ῥωμαίων, καὶ κατεθεῶντο παρεξιόντας ἐν διαστήμασιν ἵσοις ἀθορύβως καὶ σιωπῇ τοὺς ὑποστούς κραδαίνοντας. Μέσον

τὸ σημεῖον ἥρθη, καὶ προσεφέροντο μετὰ κραυγῆς,
ἐπιστρέψαντες οἱ ἵππεῖς, τούτους μὲν ἡμύνοδος δε-
ξάμενοι, καίπερ εὐθὺς ἐντὸς τοξεύματος γενομέ-
νους· τῶν δὲ διπλῶν συναπτόγνων ἄμμι βοῆ καὶ
κιτάγῳ τῶν διπλῶν, οἵ τε ἵπποι τοῖς Πάρθοις ἔξι-
σταντο ταρθοῦντες, καὶ αὐτοὶ, πρὶν εἰς χεῖρας ἐλ-
θεῖν, ἔφευγον. Ὁ δὲ Ἀντώνιος ἐνέκεστο τῇ διώξει,
καὶ μεγάλας εἶχεν ἐλπίδας, ὡς τοῦ πολέμου τὸ σύμ-
παν, ὃ τὸ πλεῖστον, ἐκείνῃ τῇ μάχῃ διαπεράγμέ-
νος. Ἐπεὶ δὲ, τῇς διώξεως γενομένης τοῖς μὲν πε-
ζοῖς ἐπὶ πεντήκοντα στάδια, τοῖς δὲ ἵππεῦσσιν ἐπὶ¹
τρισ τοσαῦται, τοὺς πεπτωχότας τῶν πολεμίων καὶ
τοὺς ἥλωκότας ἐπισκοποῦντες, εὑρον αἰχμαλώτοις
μὲν τριάκοντα, τεκροὺς δὲ ὅγδοηκοντα μόνους, α-
πορίᾳ καὶ θυσθυμίᾳ πᾶσι παρέστη, δεινὸν εἶναι
λογιζομένοις, εἰ νικῶντες μὲν αὐτοὺς ὀλίγους κτεί-
νοντιν, ἡττώμενοι δὲ στρεφόνται τοσούτων, δσους
ἀπέβαλον περὶ ταῖς ἀμάξαις. Τῇ δὲ ὑστεραὶ συ-
εχνασάμενοι, τὴν ἐπὶ Φραδρτον καὶ τοῦ στρατο-
πέδου προῆγον. Ἐντυχόντες δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν πε-
τῶν μὲν ὀλίγοις τῶν πολεμίων, ἐπειτα πλείσσι, τε-
λοὶ δὲ πᾶσιν, ὥσπερ ἀηττήτοις καὶ νεαλέσσι προκα-
λούμενοις καὶ προυσβύλλουσι πανταχόθεν, μοχθη-
ρῶς καὶ πολυπόνως ἀπεσώθησαν εἰς τὸ στρατόπε-
δον. Τῶν δὲ Μήδων ἐκδρομήν τινα ποιησαμένων
ἐπὶ τὸ χῶμα, καὶ τοὺς προμαχομένους φοβησάντων,
θργισθεὶς δὲ Ἀντώνιος ἐχρήσατο τῇ λεγομένῃ δεκα-
τιάᾳ πρὸς τοὺς ἀποδειλιάσαντας. Διελὼν γάρ εἰς

Θεκάδας τὸ πλῆθος, ἀφ' ἑκάστης ἔνα τὸν λαχόντα κλήρῳ διέφειρε, τοῖς δ' ἄλλοις ἀντί πυρῶν ἐκέλευε κριθὰς μετρεῖσθαι.

XL. Χαλεπὸς δ' ἦν ἀμφοτέροις δὲ πόλεμος, καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ φθερώτερον. Ἀντωνίῳ μὲν, προσδοκῶντες λιπόν· οὐκέτι γάρ ἦν ἄνευ τραυμάτων καὶ τεκρῶν πολλῶν ἐπιστίσασθαι. Φραδρτῆς δὲ, τοὺς Πάρθους ἐπιστάμενος πάντα μᾶλλον, ἡ χειμῶνος ἔξω προσταλαιπωρεῖν καὶ θυραιυλεῖν, δυναμένους ἐφοβεῖτο, μὴ, τῶν Ρωμαίων ἐγκαρρερούντων καὶ παραμενόντων, ἀπολίπωσιν αὐτὸν, ἥδη τοῦ ἀερος συνισταμένου μετὰ φθινοποιινήν ἵσημερίαν, Λέλον σύν τιθησι τοιόνδε. Πάρθων οἱ γνωριμώτατοι περὶ τὰς σιτολογίας καὶ τὰς ἄλλας ἀπαντήσεις μαλακώτερον ταῖς Ρωμαίοις προσεφέροντο, λαμβάνειν τε παριέντες αὐτοῖς ἔνια, καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπινοῦντες, ὡς πολεμικωτάτων ἀνδρῶν, καὶ θαυμαζομένων ὑπὸ τοῦ σφετέρου βασιλέως δικαιῶς. Ἐκ δὲ τούτου προσελαύνοντες ἐγγυτέρω, καὶ τόντος ἵππους ἀτρέμα παραβάλλοντες, ἐλοιδόρουν τὸν Ἀντώνιον, διὰ βούλομένων Φραδρτῇ διαλλαγῆναι καὶ φεσσασθαι τοιούτων ἀνδρῶν καὶ τοσούτων ἀφορμὴν οὐ διδωσιν, ἀλλὰ τοὺς χαλεποὺς καὶ μεγάλους κάθηται πολέμους ἀναμένων, λιμόν καὶ χειμῶνα, διὸ ἔργον ἐστὶ καὶ προπεμπομένους ὑπὸ Πάρθων ἀποφεύγειν. Πολλῶν δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἀναφερόντων, μακασσόμενος ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, δμως

οὐ πρότερον ἐπεκῆρυκεύσατο πρὸς τὸν Πάρθον, ἡ πυθέσθαι τῶν φιλοφρονοῦμένων ἐκείνων βαρβάρων, εἰ τοῦ βασιλέως ταῦτα φρονοῦντος διαλέγαιντο. Φασκόντων δὲ, καὶ παρακιλούντων μὴ δεδιέναι, μηδ' ἀπιστεῖν, ἔπειρπός τικας τῶν ἑταίρων, πάλιν τὰς σημαίας ἀξιῶν ἀπολαβεῖν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, ὡς δὴ μὴ παντάπαιν ἀχαπᾶν τὸ σωθῆναι καὶ διαφυγεῖν νομισθείη. Τοῦ δὲ Πάρθου ταῦτα μὲν ἔστιν καλεύοντος, ἀπόντι δ' εὑθὺς εἰρήνην καὶ ἀσφάλειαν εἶναι φήσαντος, ὅλιγαις ἡμέραις συσκιυασάμενος ἀνεῖεύγνυεν. Όν δὲ καὶ θήμῳ πιθανὸς ἐντυχεῖν, καὶ στρατὸν ἄγειν διὰ λόγων παρ' ὄρτινοῦν τῶν τότε πεφυκάς, ἐξέλιπεν αὐτὸς αἰνιχύνη καὶ κατηφείᾳ τὸ παραθαρρύναι τὸ πλῆθος, θορίπιον δ' Λινδβαρβίον ἐκέλευσε τοῦτο ποιῆσαι. Καὶ τινες μὲν ἡγανάκτησαν, ὡς ὑπεροφρόμενοι, τὸ Θέα πλεῖστον ἐπεκλάσθη, καὶ συνεφρόνησε τὴν αἰτίαν· διὸ καὶ μᾶλλον ὥστο δεῖν ἀγταιδεῖσθαι, καὶ πειθεσθαι τῷ στρατηγῷ.

XLJ. Μέλλοντος δ' αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἄγειν ὄπισσα, πεδινὴν καὶ ἀδενδρὸν οὖσαν, ἀρὴρ τῷ γόνει Μάρδοις, πελλὰ τοῖς Πάρθοις ἡθεσιν ἐνωμεληκώς, ἥδη δὲ Ρωμαίοις πιστὸς ἐν τῇ μάχῃ τῇ περὶ τὰς μιχανὰς γεγονὼς, Ἀντωνίῳ προσελθὼν, ἐκάλευε φεύγειν ἐν δεξιᾷ, τῶν ὁρῶν ἐπιλαβόμενον, καὶ μὴ στρατὸν διλέιτην καὶ βαρύν ἐν δρόμοις γυμνοῖς καὶ ἀναπεπταμένοις ὑποβαλεῖν ἐππῳ τοσαύτῃ καὶ τοξεύμασιν· ὃ δὴ τεχνώμετον τὸν Φραδρην,

αναστῆσαι τῆς πολιορκίας αὐτὸν διμολογίαις φιλετούσι τοῖς πόλεσι. ἔστεθαι δ' αὐτὸς ἡγεμὼν δόδον βραχυτέρας, καὶ μᾶλλον εὐπορίαν τῶν ἀπιτηδεών ἔχούσης. Ταῦτ' ἀκούσας δ' Ἀντώνιος ἐβουλεύετο, καὶ Ήρόδοις μὲν οὐκ ἐβούλετο δοκεῖν ἀπιστεῖκα μετὰ σπονδάς, τὴν δὲ συντομίαν τῆς δόδοι, καὶ τὸ παρὰ κώμας οἰκουμένας ἔστεθαι τὴν πορείαν ἐπιαγῶν, πίστιν ἔχει τὸν Μάρδον. "Ο δὲ δῆσαι παρεῖχεν αὐτὸν, ἄχρις οὖν καταστήσῃ τὸν στρατὸν εἰς Ἀρμενίαν, καὶ δεθεῖς ἡγεμείον δύο ἡμέρας καθ' ἥσυχαν. Τῇ δὲ τρίτῃ, παντάπαισι τοὺς Πάρθους ἀπεγνωκτός τοῦ Ἀντωνίου, καὶ βαδίζοντος ἀνειμένως διὰ τὸ Θαρρέεν, ἵδων δ' Μάρδος ἀπόφθεσιν ἐμβολῆς ποταμοῦ τεωστὶ διεσπασμένην, καὶ τὸ φεῦμα πολὺ πρός τὴν δόδον, ἢ πορευεῖσθαι ἦν, ἐκπιέσαντον, συνῆκτη, δὲ τῶν Πάρθων ἔργον εἴη τοῦτο, δυσκολίας ἔνεπε καὶ διατριβῆς ἐμποδὼν αὐτοῖς τὰν ποταμὸν τιθεμένων· καὶ τὸν Ἀντώνιον δρῦν ἐκέλευε, καὶ προσέχειν, ὡς τῶν πολεμίων ἐγγὺς ὅντων. "Ἄρτι δ' αὐτοῦ καθιστάντος εἰς τάξιν τὰ δύτλα, καὶ δι' αὐτῶν τοῖς ἀκοντισταῖς καὶ σφενδονήταις ἐκδρομήν ἐπὶ τοὺς παλεμίους παραποκυνάζοντος, ἐπεφάνησαν οἱ Πάρθοι, καὶ περιήλαυνον, ὡς κυκλωσόμενοι καὶ συνταραξόντες πανταχόθεν τὸν στρατόν. Ἐκδραμύντων δὲ τῶν ψιλῶν ἐπ' αὐτοὺς, πολλὰς μὲν δεδάντες ἀπὸ τόξου, οὐκ ἐλάττονας δὲ ταῦς μολυβδίστας καὶ τοῖς ἀκοντίοις πλήγας λαμβάνοντες, ἀνεγέρουν. Εἰς ἐπῆγον αὖθις, ἄχρις οὖν συστρέψαντες οἱ Κελ-

τοὶ τοὺς Ἀππόους, ἐνέβαλον καὶ δεσκεδάτων αὐτοὺς, οὐκέτι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὑπόδειγμα γενομένους.

XLI. Ἐκ τούτου μαθὼν Ἀγτώνιος, ὃ ποιεῖν
ἄδει, πολλοῖς ἀκοντισταῖς καὶ σφενδονήταις οὐ μόνον τὴν σύραγιαν, ἀλλὰ καὶ τὰς πλευρὰς ἐκατέξει
στομώσας, ἐν πλαισίῳ τὸν στρατὸν ἦγε, καὶ τοῖς
ἱππόταις εἴρητο προσβαλόντας τρέψεσθαι, τρεψα-
μένους δὲ μὴ πόδριστο διώκειν· ἔστε τοὺς Πάρθους;
τὰς ἐφεξῆς τέσσαρας ἡμέρας, οὐθὲν πλέον δράσαν-
τας, ἢ παθόντας, ἀμβλυτέρους γεγονέναι, καὶ τὸν
χειμῶνα ποιουμένους πρόσφασιν, ἀπιέναι διανοεῖ-
σθαι. Τῇ δὲ πέμπτῃ Φλασούψῃ Γάλλος, ἀνὴρ πο-
λιμικὸς καὶ δραστήριος, ἐφ' ἥγεμονίας τεταγμένος,
ἥτησεν Ἀγτώνιον προσελθὼν πλεονες ψιλοὺς ἀπ'
οὐρᾶς, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ στόματος ἵππεων τιγάς, ὡς
μέγα κατόρθωμα ποιήσων. Δόντος δὲ, προσβα-
λόντας ἀνέκοπτε τοὺς πολεμίους, οὐχ, ὕσπερ πρό-
τερον, ὑπάγων ἂμα πρὸς τοὺς δραλίτας καὶ ἀναχω-
ρῶν, ἀλλ᾽ ὑφιστάμενος καὶ συμπλεκόμενος παραβο-
λότερον. Ορῶντες δὲ αὐτὸν οἱ τῆς οὐραγίας ἡγε-
μόνες ἀπορρηγνύμενον, ἐκάλουν πέμποντες· ὃ δὲ
οὐκ ἐπείθετο. Τίτιον δέ φασι, τὸν ταμίαν, χιλίων
την τηματῶν ἐπιλαβόμενον, στρέφειν ὅπιστα, καὶ
λοιδορεῖν τὸν Γάλλον, ὡς ἀπολλύντα πολλοὺς καὶ
ἀγαθοὺς ἄγνδρας. Ἀντιλοιδοροῦντος δὲ ἐκείνου,
καὶ διακελευομένου τοῖς περὶ αὐτὸν μένειν, ὃ μέν
Τίτιος ἀπεχώρει· τὸν δὲ Γάλλον, ὕθούμενον εἰς

τοὺς κατά στόμα; λανθάνουσι πάλλος περισχύντες ἐκ τῶν ὅπισθεν. Βαλλόμενος δὲ πανταχόθεν ἐκάλει πέμπων ἀρωγήν. Οἱ δὲ τοὺς δηλίτας ἄγοντες, ὃν καὶ Κανίδιος ἦν, ἔτηρο παρ' Αντωνίῳ δυνάμενος μέγιστον, οὐ μικρὰ δοκοῦσι διεμαρτεῖν. Άλιον γάρ ἀθρόων ἐπιστρέψαι τὴν φάλαγγα, πέμποντες κατ' ὀλίγους ἐπιβοηθοῦντες, καὶ πάλιν ἡτανθένων τούτων, ἐτέρους ἀποστέλλοντες, ἔλασθον ὀλλήγου θεῖν ἥττης καὶ φυγῆς ὅλον ἀναπλήσαντες τὸ στρατόπεδον, εἰ μὴ ταχὺ μὲν αὐτὸς Ἀντώνιος μετὰ τῶν δηλῶν ἀπὸ τοῦ στόματος ἤκεν ὑπαντιάζων, ταχὺ δὲ τὸ τρίτον τάγμα διὰ τῶν φευγόντων ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὕσάμενον ἔσχε τοῦ πρόσω πιάκειν.

XLIII. Ἀπέθανον δὲ τρισχιλίων σῦν ἐλάττους, ἐπομέαθησαν δ' ἐπὶ σκηνὰς τραυματίας πεντακισχίλιοι· καὶ Γάλλος ἦν ἐν τούτοις, τάκταροις ἐναντίοις διαπεπαρμένος τοξεύμασιν. Ἄλλ' οὗτος μὲν ἐκ τῶν τραυμάτων οὐκ ἀνήγεικε· τοὺς δὲ ἄλλους περιὶ τὸν Ἀγτώνιος ἐπευηφεῖ καὶ παρεθάρξυνε, φεδακρυμένος καὶ περιπαθῶν. Οἱ δὲ φαιδροὶ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ λαμβανόμενοι, παρεκάλουν ἀπιθυταί Θεραπεύειν αὐτὸν, καὶ μὴ καινοπαθεῖν, αὐτοκράτορα καλοῦντες, καὶ σώζεσθαι λέγοντες, ἢν ἐκεῖνος ὑγιαίνῃ. Παθόλου μὲν γάρ οὕτ' ἄλλαῖς, οὕτε ὑπομοναῖς, οὕτε ἡλικίᾳ, λαμπρότερον ἄλλος αὐτοκράτωρ στρατὸν ἐκείνου δοκεῖ συναγαγεῖν ἐν τοῖς τότε χρόνοις· ἣ δὲ πρός αὐτὸν αἰδὼς τὸν ἡγεμόνα,

καὶ πειθαρχία μετ' εὐνοίας, καὶ τὸ πάντας διμάλως, ἐνδόξους, ἀδόξους, ἄρχοντας, ἰδιώτας, τὴν παρ' Ἀγιωνίῳ τιμήν τε καὶ χάριν μᾶλλον αἰρεῖσθαι τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀσφαλείας, οὐδὲ τοῖς πάλαι Ῥωμαίοις ἀπέλιπεν ὑπερβολήν. Τούτου δ' αἵτιαι πλείονες ἔσαν, ὡς προαιρήκαμεν· εὐγένεια, λόγου ἴνγαμις, ἀπλότης, τὸ φυλόδωρον καὶ μεγαλόδωρεγ, ἥ περι τὰς πανδιάς καὶ τὰς διμιλίας εὐτραπελία. Τότε δὲ καὶ συμπόνων καὶ συναλγῶν τοῖς κακοπαθοῦσι, καὶ μεταδιδοὺς, οὖν τις δεηθείη, προθυμοτέρους τῶν ἐρδωμένων τοὺς νοσοῦντας καὶ τετρωμένους ἐποίησε.

XLIV. Τοὺς μέρτοι πολεμίους ἀπαγορεύοντας ἥδη καὶ κάμνοντας οὐτας ἐπῆρεν ἡ νίκη, καὶ τοσοῦτον τῶν Ῥωμαίων κατεφθάνησαν, ἃσσε καὶ γυντὸς ἐπαυλίσασθαι τῷ στρατεπέδῳ, προσδοκῶντας αὐτίκα μάλα σκηνὰς ἐφῆμους καὶ χρήματα διαφτάσειν ἀποδιδρασκόντων. Ἄμα δ' ἥμέρᾳ πολὺ πλείονες ἐπηθροίζοντο, καὶ λέγονται τετρακισμυδίων οὐκ ἐλάττονες ἐπεπτάται γενέσθαι, βασιλίως καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀεὶ τεταγμένους ὡς ἐπὶ σαφῖ καὶ βεβαιῷ κατορθώματι πέμψαντος. Αὐτὸς μὲν γὰρ οὐδεμιᾶς μάχῃ παρέτιχεν. Ἀπόώνος δὲ, βουλόμενος προσαγορεῦσαι τοὺς στρατιώτας, γῆτησα φαιδόν ἴματιον, ὡς οἰκτρότερος ὁφθαλή, Τῶν δὲ φίλων ἐναντιωθέντων, ἐν τῇ στρατηγικῇ φοινικάδι προειδὼν ἐδημηγόρησε, τοὺς μὲν γενικητάς ἐπα-

τῶν, διειδῆσιν δὲ τοὺς φεύγοντας. Τὰκ δ' οἱ μὲν παρεκκλεύοντα θαρρεῖν, οἱ δ', ἀπολογεύμενοι, σφᾶς αὐτοὺς παρεῖχον, εἴτε βούλοιτο δικαιεῖσιν, εἴτε ἄλλῳ τρόπῳ κολάζειν· μόνον παύσασθαι δυσφοροῦντα καὶ λυπούμενον ἐδέοντα. Πρὸς ταῦτα τὰς χεῖρας ἀνατίγας, ἐπεύξατο τοῖς Θεοῖς, εἴ τις ἄρα νέμεσις τὰς πρόσαθεν εὐτυχίας αὐτοῦ μέτειαιν, εἰς αὐτὸν ἐλθεῖν, τῷ δ' ἄλλῳ στρατῷ σωτηρίαν διδόναι καὶ πάτην.

XLV. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ φροκξάμενος βόλτιον προῆγον, καὶ τοῖς Πάρθοις ἐπιχειροῦσι πολὺς ἀπήντα παράλογος. Οἰδίμενοι γάρ, ἐφ' ἀρπαγὴν καὶ λεηλατῶν, οὐ μάχην, ἐλθαύνειν, εἴτε πολλοῖς βέλεσιν ἴντυγχάνοντες, ἐρδῶμενος δὲ καὶ νεφαλεῖς ταῖς προθυμίαις δρῶντες, αὖθις ἔξεκαμνον. Ἐπειδὲ καταβαλνούσιν αὐτοῖς ἀπὸ λέθων τινῶν ἐπικλινῶν ἐπάθεντο, καὶ βραδέως ἐπεξάγοντας ἔβαλλον, ἐπιστρέψαντες οἱ θυρεαφέροι συνέκλεισαν εἴσω τῶν ὄπλων τοὺς ψιλοὺς, αὗτοὶ δὲ καθάντες εἰς γόνυ προύρβάλλοντο τοὺς θυρεούς· οἱ δ' ἐπισθενόπερέσχον αὐτῶν τὰ δπλα, κάπεινων δμοίως ἐπερδούσι. Τὰ δὲ σχῆμα, παραπλήσιον ἐράψει γινόμενον, ὅψις τα Θεατρικὴν παρέχει, καὶ τῶν προβλημάτων στεγαγώτατόν εἴτε πρὸς τεὺς διατούς ἀπολιτθαίνοντας. Οἱ μέντοι Πάρθοι τὴν εἰς γόνου κλίσιν τῶν Ρωμαίων ἀπαγόρευσιν ἥγονύμενοι καὶ κάμματον εἶναι, τὰ μὲν τοῦτα κατέθεντο, τοὺς δὲ

κοντοὺς διαλαβόντες, ἐγγὺς προσέμιξαν. Οἱ δὲ Ρωμαῖοι συναλαλάξαντες, ἔξαιφνης ἀνέθορον, καὶ τοῖς ὑσσοῖς παίσουτες ἐκ χειρὸς, ἔκτεινάν τα τοὺς πρώτους, καὶ τροπὴν ἔθεντο τῶν ἄλλων ἀπάντων. Ἐγίνετο δὲ ταῦτα καὶ ταῖς ἄλλαις ἥμέραις, ἐπὶ μικρῷ ἀνυψωτῶν τῆς ὁδοῦ. Καὶ λιμὸς ἤπιετο τοῦ στρατοῦ, σῖτον τε βραχὺν διὰ μάχης ποριζαμένου, καὶ τῶν πρὸς ἀλετὸν σκευῶν οὐκ εὔποροῦντος. Τὰ γὰρ πολλὰ κατελείπετο, τῶν μὲν ἀποθνησκούντων ὑποζυγίων, τῶν δὲ τοὺς ψυσοῦντας καὶ τραυματίας φερόντων. Λέγεται δὲ χοῖνιξ Ἀττικὴ πυρῶν πεντήκοντα δραχμῶν ὄντιος γενέσθαι· τοὺς δὲ κριθίνους ἀρτους πρὸς ἀργύριον ἴστάντες ἀπεθίδοντο. Τραπόμενοι δὲ πρὸς λάχανα καὶ ὅλιας, ὀλίγας μὲν ἐνετύγχανον τῶν συνήθων, ἀναγκαζόμενοι δὲ πειρᾶσθαι καὶ τῶν ἀγείστων πρότερον, ἥψαντο τινὸς πόσας ἐπὶ θάνατον διὰ μανίας ἀγούσης. Ὁ γὰρ φραγὸν οὐδὲν ἐμέμνητο τῶν ἄλλων, οὐδὲ ἐγένενσκεν, ἐν δὲ ἔργον εἶχεν, κινεῖν καὶ στρέφειν πάντα λίθον, ᾖς τε μεγάλης απουδῆς ἄξιον διαπραττόμενος. Ἡν δὲ μεστὸν τὸ πεδίον κεκυφύτων χαμάζε, καὶ τοὺς λίθους περιορθυτόγετων καὶ μεθιστάντων· τέλος δὲ χολὴν ἐμοῦντες ἔθνησκον, ἐπεὶ καὶ τὸ μόρον ἀντιπαθὲς, οἶνος, ἔξελιπε. Φθειρόμενόν τοι πολλῶν, καὶ τῶν Πάρθων οὐκ ἀφισταμένων, πολλάκις ἀναφθέγξασθαι τὸν Ἀντώνιον ἴστοροῦσιν „ὢ μύριοι!“ Θαυμάζοντα τοὺς μετὰ Σενεφῶντος, δτι καὶ πλείονα καταβαίνοντες ὁδὸν ἐκ τῆς Βαθυλαγίας, καὶ πολλαπλασίοις μαχόμενοις πολεμοῖσις ἀπεσώθησαν.

XLVI. Οἱ δὲ Πάρθοι, διαπλέξαι μὲν οὐ δυνάμενοι τὸν στρατὸν, οὐδὲ διασπάσαι τὴν τάξιν, ἥδη δὲ ποκλάκις ἡττημένοι καὶ πεφευγότες, αὖθις εἰρηνικῶς ἀνεμιγνύντο τοῖς ἐπὶ χιλὸν ἥ τοτε προερχομένοις, καὶ τῶν τόξων τὰς νευρὰς ἐπιδεικνύντες ἀνειμέγας, ἔλεγον, ὃς αὐτοὶ μὲν ἀπίασιν ὅπισσα, καὶ τοῦτο ποιοῦνται πέρας ἄμυνης, ὅλιγοι δὲ Μήδων ἀκολουθήσουσιν ἔτι μᾶς ἥ δευτέρας δόδον ἡμέρας, οὐδὲν παρενοχλοῦντες, ἀλλὰ τὰς ἀπωτέρω κώμας φυλάττοντες. Τούτοις τοῖς λόγοις ἀσπασμοὶ τε καὶ φρίοφροσύναι προσῆσαν· ὅστε πάγνυ τοὺς Ρωμαίους εὐθαρσεῖς γενέσθαι, καὶ τὸν Ἀντώνιον ἀκούσαντα, τῶν πεδίων ἐφίεσθαι μᾶλλον, ἀνύδρου λεγομένης εἶναι τῆς διὰ τῶν ὁρῶν. Οὗτοὶ δὲ ποιεῖν μέλλοντος, ἤκειν ἀνήρ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐκ τῶν πολεμίων, ὅνομα Μιθριδάτης, ἀνεψιός Μοναίσου, τοῦ παρ' Ἀυτονίῳ γενομένου, καὶ τὰς τρεῖς πόλεις δωρεὰν λαβόντος. Ἡξίου δ' αὐτῷ προσελθεῖν τινα τῶν Πάρθων διαλεχθῆναι δυναμένων, ἥ Συριστί. Καὶ προσελθόντας Ἀλεξάνδρον τοῦ Ἀπιοχέως, δις ἥ τὸν Ἀντωνίῳ συνήθης, ὑπειπὼν, δις εἴη, καὶ Μοναίσῃ τὴν χάριν ἀγάπτων, ἥρωτησε τὸν Ἀλεξανδρον, εἰ λόφους συνεχεῖς καὶ ὑψηλοὺς δραφε πρόσθεν. Φήσατος δ' ὅρῶν· τοπεινοῖς, ἔρη, πανστρατιᾱͅ Πάρθοι λοχῶσιν ὑμᾶς. Τὰ γὰρ μεγάλα πεδία τῶν λόφων τούτων ἰξήρηται, καὶ προσδοκῶσιν ὑμᾶς ἐξηπατημένους ὑπὲν αὐτῶν ἐνταῦθα τρέψεσθαι, τὴν διὰ τῶν ὁρῶν ἀπολιπόντας. Ἐκείνη μὲν οὖν ἔχει δίψος ὑμῖν συνήθη καὶ πόνον· τινάτ;

δέ χωρῶν Ἀγιώνιος ἴστῳ τὰς Κράσσου τύχας αὐτὸν ἀκινητίσας·

XLVII. Ὁ μὲν οὖτις φράσας ἀπῆλθεν· Ἀγιώνιος δ' ἀκούσας, καὶ διαταραχθεὶς, συνεκάλει τεὺς φίλους, καὶ τὸν ἡγεμόνα τῆς ὁδοῦ, Μάρδον, οὐδὲ αὐτὸν ἄλλως φρονοῦντα. Καὶ γάρ ἂντεν πολεμίων ἐγένετο τὰς διπλαῖς τῶν πεδίων ἀνοδίαις καὶ πλεύναις χαλεπὰς καὶ δυστεκμάρτιους οὔσας· τὴν δὲ τραχεῖαν ἀπέφασεν οὐδὲν ἄλλο δυναχέστερον, ἢ μιᾶς ἡμέρας ἀνυψωθεῖν, ἔχοντας. Οὕτω δὴ τραπέμενος, ταύτην ἦγε νυκτὸς, ὕδωρ ἐπιφέρεσθαι κελεύσας. Αγγελων δὲ ἦν ἀπορία τοῖς πολλοῖς· διὸ καὶ τὰ κράνη πιμπλάντες ἵδατος ἐκόμιζον, οὐδὲ διφθέραις ὑπολαμβάνοντες. Ἡδη δὲ προχωρῶν ἀγγέλλει τὸν Πάρθοις· καὶ παρὰ τὸ εἰσιθός ἔτι νυκτὸς ἐδίωκον. Ἡλίου δὲ ἀνίσχοντος, ἥπτοντο τῶν ἐσχάτων, ἀγρυπνίᾳ καὶ πόνῳ κακῷς διακυμένων. Τεσσαράκοντα γάρ καὶ διακοσίους ἐν τῇ νυκτὶ σταδίους κατηγύνεισαν· καὶ τὸ μὴ προσδοκῶσιν οὗτοι ταχέως ἐπελθεῖν τὸν πολεμίους ἀθυμίαν παρεῖχε. Καὶ τὸ δίψος ἐπέτεινεν δὲ ἀγώνας ἀμυνόμενοι γάρ ἄμα προηγον. Οἱ δὲ πόδωτοι βαθίζοντες ἐν τυγχάνουσι ποταμῷ ψυχόδῳ μὲν ἔχοντι καὶ διαυγής, ἀλμυρόδῳ δὲ καὶ φαεμακῶδες ὕδωρ, δὲ ποθὲν, ἐνθὺς ὁδίνως, ἐλκουράνης τῆς κοιλίας, καὶ τοῦ δίψους ἀναφλεγομένου, παρεῖχε. Καὶ ταῦτα τοῦ Μάρδου προλέγοντος, οὐδὲν ἡτού ἐκβιαζόμενοι τοὺς ἀνείργοντας ἐπινον. Ἀγιώνιος δὲ περιῆσσεν ἐδεῖτο βραχὺν ἐγκαρπερῆσαι χρόνον· ἔτερον γάρ οὐ πόδιστρον ποταμὸν εἶναι πότιμον·

εῖτα τὴν λιτηρὴν ἀφιππον καὶ τραχεῖαν, ὥστε παντάπασιν ἀποτρέψωσι τοὺς πολεμίους. Ἐμα δὲ καὶ τοὺς μαχομένους ἀγνοαλεῖτο, καὶ πατιῶσεν εἰνεσήμονεν, ὡς εἰπεῖς γοῦν μεταλλέθοισν οἱ στρατιῶται.

XLVIII. Πηγυνυμένων οὖν τῶν σκηνῶν, καὶ τῶν Πάρθων εὐθὺς, ἀσπεψ εἰώθεισαν, ἀπαλλαστόμενων, ἦκει αὐθις δὲ Μιθριδάτης, καὶ τοῦ Ἀλιξάνδρου προελθόντος, παρῆνει μικρὸν ἡσιχάσαντα τὸν στρατὸν ἀνιστάναι καὶ σπεύδειν ἐπὶ τὸν παταμὸν, ὡς οὐδὲν διαβησομένων Πάρθων, ὅχει δὲ ἐκείνου διεβάντων. Ταῦτ' ἀπαγγείλας πρὸς Ἀντώνιον Ἀλέξανδρος, ἐκφράζει παρὸν αὐτοῦ χρυσῷ ποτήρᾳ πάμπολλα, καὶ φιάλας, ὡν ἐκτενος, δισκετῆς κατακρύψαι δυνατός ἦν, λαβὼν ἀπῆλαννεν. Ἔτι δὲ ἡμέρας οὖσης, ἀνατεῦσαντες, ἐπορεύοντο, τῶν πολεμίων οὐ παρενοχλούντων· αὐτὸν δὲ ἴσαυτοῖς, τύκται χαλεπωτάτην πασῶν ἐκείνην καὶ φοβερωτάτην ἀπεργασάμενοι. Τοὺς γάρ ἔχοντας ἀργύριον, ἢ χρυσὸν, ἀποκτεννύντες ἐσύλων, καὶ τὰ χρήματα τῶν ὑποέγυιων ἀφήρατακον· τέλος δὲ, τοῖς Ἀντωνίου σκευασθόροις ἐπιχειρήσαντες, ἐκπύτματα καὶ τραπέζας πολυτελεῖς κατέκοπτον καὶ διενέμοντο. Θαρρύβου δὲ πολλοῦ καὶ πλάνου τὸ στράτευμα πᾶν ἐπέχοντος, (ἄνοντο γάρ, ἐπιπεπτωκότων τῶν πολεμίων, προπήν γεγονέναι καὶ διασπασμὸν) Ἀντώνιος ἔκα καλέσαις τῶν δορυφορούντων αὐτὸν ἀπελευθέρων, δινομα Ῥάμνον, ὕρκωσεν, ὅταν κελεύσῃ, τὸ ξίφος αὐτοῦ διεῖναι, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, ὡς μήτε ἀλώη ζῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων, μήτε γνωσθείη

τεθνηκώς. Ἐκδακρυσάντων δὲ τῶν φίλων, δὲ Μάρδος ἐθάρρηντε τὸν Ἀγτώνιον, ὃς ἐγγὺς ὄντος τοῦ ποτημοῦ· καὶ γὰρ αὐτῷ τις ἀποδέσσουσα ὑστερᾷ, καὶ ψυχρότερος ἀκό μπαντῶν ἥδιο τὴν ἀναπνοήν ἔποιει, καὶ τὸν χρόνον ἔφη τῆς πορείας οὕτω συμπεραίνειν τὸ μέτρον. Οὐκέτι γὰρ ἦν πολὺ τὸ λειπόμενον τῆς τεκτός. Άμα δὲ ἀπήγγελλον ἔτεροι, τὸν Θόρυβον ἐπιτῆς πρὸς αὐτοὺς ἀδικίας καὶ πλεονεξίας εἶναι. Λιόνται καταστῆσαι τὸ πλῆθος εἰς τάξιν ἐκ τῆς πλαγῆς καὶ τοῦ διασπασμοῦ βουλόμενος, ἐκέλευσε σημαίνειν κατάζευξιν.

XLIX. Ἡδη δὲ ὑπέλαμψεν ἡ ἡμέρα, καὶ τοῦ στρατοῦ κόσμον ἀρχομένου τίνα λαμβάνειν καὶ ἡσυχίαν, προσέπιπτε τοῖς τελευταῖς τὰ τῶν Πάρθων τοξεύματα, καὶ μάχης σημεῖον ἐδόθη τοῖς ψιλοῖς. Οἱ δὲ δραῦται πάλιν δμοίως κατερέψαντες ἀλληλούς τοῖς θυμοῖς, ὑπέμενον τοὺς βάλλοντας, ἐγγὺς οὐδὲ τολμῶντας συγελθεῖν. Τῆλαγγαγόντων δὲ κατὰ μικρόν οὖτις τῶν πρώτων, δὲ ποταμὸς ἐφάγη· καὶ τοὺς ἵππεῖς ἐπ' αὐτῷ παρατάξας Ἀγτώνιος ἐναντίους τοῖς πολεμίοις, διεβίβαζε τοὺς ἀσθενεῖς πρώτους. Ἡδη δὲ καὶ τοῖς πραχομένοις ἄδεια καὶ ὁρατώνη τοῦ πιεῖν ἦν. Ός γὰρ εἶδον οἱ Πάρθοι τὸν ποταμὸν, τάς τε νευρᾶς ἀνῆκαν, καὶ θαρροῦντας ἐκέλευσον διαπεράν τοὺς Ρωμαίους, πολλὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν ἐγκωμιάζοντες. Λιαράντες οὖν καθ' ἡσυχίαν, αὐτοὺς ὀνειλάμβανον, εἴτε ὄδανον, οὐ πάντα τοῖς Πάρθοις πιστεύοντες. Ἐκτῇ δὲ ἡμέρῃ μετὰ τὴν τελευταῖαν μάχην ἐπὶ τὸν Ἀράξην ποταμὸν

ῆπον; δραῦσα τηδίαν παιί Αρμενίαν. Ἐπεινθόδε πολάριά ται και τραχύτερι χαλκέπος και λόγος διηλθει, ἐνδρεύοντας αὐτόθι τοὺς πολμίους ἐπειδή σεσθαι διαβαίνουσιν πύτοις. Ἐπει δ' ἀσφαλῶς διαπεράσαντος, ἐπέβησαν τῆς Αρμενίας, δισπορὰ ἄρτι γῆν ἐπινήνην ἴδοντες εἰ πελάγους, προσεκύνουν, και πρὸς δάκρυναι και περιβολάς ἀλλήλων ὑπὸ χαρᾶς ἐτράποντο. Προϊόντες δὲ διαχρότας εὐδαιμονος, και χρώμαντος πᾶσιν ἀνέδην ἐξ πελλῆς ἀποφλας, ὑδερικοῖς και κοιλιακοῖς παρέπιπτον ἀρρένωστήμασιν.

L. Ἐνταῦθα ποιησάμενος ἔξετασιν αὐτῶν Ἀγτώνιος, εὑρὼς δισμυρφίους πεζοὺς και τετρακισχιλίους ἵππεις ἀπολωλθιας, οὐ πάντας ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶνεις νοσήσαντας. Ωδενσαν μὲν εὖτε ἀπὸ Φραάτων ἡμέρας ἅπτε και εἴκοσι, μάχαις δὲ δικτώ και δέκα Πάρθονς ἐνίκησαν, αἱ δὲ νίκαι πρόστος οὐκ εἶχον, οὐδὲ βεβαιωθῆτα, μικρὰς ποιουμένων και ἀτελεῖς τὰς διώξεις. Μὲν και μάλιστα κατάδηλος ἦν Ἀρταουδοδῆς δ' Ἀρμένιος Ἀγτώνιος ἐκείνου τοῦ πολέμου τὸ τέλος ἀφελόμενος. Εἰ γάρ, οὓς ἀπήγαγεν ἐκ Μηδίας ἵπποις ἔξακισχιλίους και μυρίους, παρῆσαν ἐσκευασμένοι παρεπλησίας Πάρθοις, και συγήθεις μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς, Ρυμαίων μὲν τοὺς μαχεμένους τρεπομέτων, ἐπείκεν δὲ τοὺς φεύγοντας αἰρούντων, οὐκ ἂν ὑπῆρχεν αὐτοῖς ἥττωμένοις ἀγομέρειν και ἀνατολιμῆν τοσαντάκις. Ἀπάντες οὖν ὁργῇ παρέβησαν ἐπει τὴν ειμωρίαν τοῦ Ἀρμενίου τὸν Ἀντώνιον. Ο δὲ λογο-

φμῷ χρησάμενος, οὗτ' ἐμβιψατο τὴν προδοσίαν,
οὐτὲ αφεῖλε τῆς συνήθους φιλοφροσύνης καὶ τιμῆς
πρὸς αὐτὸν, ἀσθενής ἐῷ στρατῇ καὶ ἀπόρος γε-
γονώς. Ἰστερον μέντος πάλιν ἐμβαλὼν εἰς Ἀρ-
μενίαν, καὶ πολλαῖς ὑποσχέσσεις καὶ προκλήσεις
πείσας αὐτὸν ἔλθειν εἰς χεῖρας, συνέλαβε, καὶ δέ-
σμοις καταγαγὼν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἐθριάμβει-
σεν. Ωἱ μάλιστα Ῥωμαίους ἐλίπησεν, ὡς τὰ κα-
λὰ καὶ σεμνὰ τῆς πατρίδος Αἴγυπτίοις διὰ Κλεο-
πάτραν χαριζόμενος. Ταῦτα μὲν οὖν Ἰστερον ἐ-
πράχθη.

II. Τύτε δὲ πολλοῦ χειμῶνος ἥδη καὶ τι-
φετῶν ἀπαύστων ἐπειγόμενος, ὁκτακισχιλίους ἀπί-
βαλε καθ' ὄδδον. Αὐτὸς δὲ καταβὰς ὀλιγοστὸς ἐπὶ¹
Θάλασσαν, ἐν χωρίῳ τοιὶ μεταξὺ Βηρυτοῦ χειμό-
νῳ καὶ Σιδῶνος, Λευκὴ κάμη καλεῖται, Κλιοπά-
τραν περιέμεινε καὶ βραδυνούσῃς ἀδημονῶν ἦλιτ,
ταχὺ μὲν εἰς τὸ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι διδοὺς
ἔπειτα, οὐ καρτερῶς δὲ κατατίμενος, ἀλλὰ με-
ταξύ πινδυτῶν ἀνιστάμενος καὶ ἀναπηδῶν πολλά-
κις, ἐπιτηκοπεύεν. Ἔως ἐκείνη κατέπλευσεν, ἐσθῆτις
τολλήν καὶ χρήματα κομίζουσα τοῖς αγρατιώταις.
Εἰσὶ δὲ οἱ λέγοντες, δτε τὴν μὲν ἐσθῆτα περ
ἐκπίνης λαβών, τὸ δὲ ἀργύριον ἐκ τῶν ἴδιων διε-
κτιμων, ὡς ἐκείνης διδούσης.

III. Τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν Μήδων γίνεται διε-
τορὰ πρὸς Θρασύτην, τὸν Μύρθον ἀρξαμένη
μὲν, δις φασιν, ὑπάρχονταν Ῥωμαϊκῶν λαφύρων,

ὑπόνοιαν δὲ τῷ Μήδῳ καὶ φύσιον ἀφαιρέσσεως τῆς αρχῆς παρασχοῦσα. Διὸ καὶ πέμποντες εἰάλεις τὸν Ἀντώνιον, ἐπαγγειλλόμενος συμπολεμήσειν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως. Γενόμενος οὖν ἐπ' ἐλπίδος μεγάλης δ' Ἀντώνιος, (ῷ γάρ ἐνδέκει μόνῳ τοῦ κατειργάσθας Πάρθους ἀπολιπεῖν; ἵπτεσν πολλῶν καὶ τοξιῶν ἐγδιήρε ἐλθὼν, τοῦτο ἔνδρα προσγινόμενον αὐτῷ, χαριζόμενῳ μᾶλλον, ἡ δεομένῳ) παρεσκευάζετο δι' Αρμενίας αὐθίς ἀντιβαίνειν, καὶ συγγινόμενος τῷ Μήδῳ περὶ ποτιμοῦ Ἀράξην, οὗτοι κινητοὶ τὸν πόλεμον.

LIII. Ἐν δὲ Φώμῃ βουλομένης Ὀκταβίας πλεύσαι πρὸς Ἀντώνιον, ἐπέτρεψε Καῖσαρ, ὃς δὲ πλείους λέγουσιν, οὐκ ἐκείνη χάριζόμενος, ἀλλὰ δόπις περιυβρισθεῖσα καὶ καταμληθεῖσα πρὸς τὸν πόλεμον αὐτὴν εὐπρεπῆ παράτιχοι. Γενομένη δὲ ἐν Ἀθήναις ἐδέξατο γράμματα παρὸς Ἀντώνιου κεκλύοντος αὐτόθι προσμένειν, καὶ τὰ περὶ τὴν ἀγάθασιν δηλοῦντος. Ἡ δὲ, καίπερ ἀχθομένη, καὶ νοοῦσα τὴν πρόφασιν, δημως ἔχαψε, πινθανόμενη, ποὺ κελεύει πεμφθῆναι τὰ κομιζόμενα πρὸς αὐτὸν. Ἐλόμενε δὲ πολλὴν μὲν ἴσοθῆται στρατιωτικὴν, πολλὰ δὲ ὑποζύγια, καὶ χρήματα, καὶ δῶρα τοῖς περὶ αὐτὸν ἥγεμοσι καὶ φίλοις ἐκτὸς δὲ τὸύτων ἐπιλέκτους στρατιώτας δισκιλίους, εἰς στρατηγικὰς σπείρας κεκοσμημένους ἐκπρεπέστε πανοπλίαις. Ταῦτα Νίγρος τις, Ἀντώνιου φίλος, ἀποσταλεὶς, παρὸς αὐτῆς, ἔφραξε, καὶ προσετίθει

τοὺς ἀξίους καὶ πρέποντας ἐπαίρους. Αἰσθομένη
 δ' ἡ Κλεοπάτρα τὴν Ὀκταβίαν δύσσεις χωροῦσσα
 αὐτῇ, καὶ φοβηθεῖσα, μὴ, τοῦ τρόπου τῇ σε-
 μνύῃτε καὶ τῇ Καισαρος δυνάμει προσκτηρισμένη
 τὸ καθ' ἥδονὴν δμιλεῖν καὶ θεραπεύειν Ἀγτώνιον,
 ἔμαχος γένηται, καὶ πράτησῃ παντάπασι τοῦ ἀν-
 δρός, ἐφὶν αὐτῇ προσποιεῖτο τοῦ Ἀγτώνιου, καὶ
 τὸ σῶμα λεπτοῖς καθήρει διατίταις· τὸ δὲ βλέψ-
 μα προσιστοῖς ἐκπεπληγμένον, ἀπερχομένου δὲ
 τηκόμενον καὶ ταπεινόμενον ὑπεφαίνετο. Πραγ-
 ματειομένη δὲ πολλάκις ὄφθηται δακρύουσσα, τα-
 γὴ τῶν δακρύων ἀφῆρει καὶ ἀπέκρυψτεν, ὡς δὴ
 βουλομένη λαυθάνειν ἐκαίνον. Ἐπράττετο δὲ ταῦ-
 τα, μέλλοντος τοῦ ἀνδρός ἐκ Σύριας ἀναβαίνειν
 πρὸς τὸν Μῆδον. Οἱ δὲ κόλακες σπουδαῖοις
 ὑπὲρ αὐτῆς, ἐλοιδόρουν τὸν Ἀγτώνιον, ὡς σκληρὸν
 καὶ ἀπαθῆ καὶ παραπολλύντα τὸ γύναιον, εἰς ἕπ
 καὶ μόρον ἐκεῖνον ἀνηρτημένον. Ὀκταβίαν ἡμέρ-
 ἡρό πραγμάτισιν ἔνεκα διὰ τὸν ἀδελφὸν συνελθεῖν
 καὶ τὸ τῆς γαμετῆς ὄνομα καρποῦσθαι· Κλεοπά-
 τραν δὲ, τοσούτων ἀνθρώπων βασιλεύουσαν, ἐφο-
 μένην Ἀγτώνιον καλεῖσθαι, καὶ τοῦνομα τοῦτο
 μὴ φεύγειν, μηδὲ ἀπαξιοῦν, ἵνα δρῖν ἐκεῖνον ἔξ-
 εστι καὶ συζῆν· ἀπελαυνομένην δὲ τούτου μὴ πε-
 φιβώσεσθαι. Τλος δ' οὖν οὗτοι τὸν ἀνθρώπον
 ἔξειησαν καὶ ἀπεθήλυνται, ὅστε δείσαντα, μὴ
 Κλεοπάτρα πρόσῃσι τὸν βίον, εἰς Ἀλεξάνδρειαν
 ἐπανελθεῖν, τὸν δὲ Μῆδον εἰς ὄραν ἔτονς ἀγα-

βικέσθαι, παίπερ ἐν στάσει τῶν Παρθιῶν εἶναι λεγορένων. Οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτον ἀναβάς αὐθις εἰς φιλίαν προσηγύγετο, καὶ λαβὼν ἐνὶ τῶν ἐκ Κλεοπάτρας μέντον γυναικα μίαν αὐτοῦ τῶν θυγατέρων, ἐπι μικρὰν οὖσαν, ἐγγυήσας ἐπανῆλθεν, ἥδη πρὸς τὸν ἐμφύλιον πόλεμον τετραμένος.

LIV. Ὁποιοῖσαν δὲ Καῖσαρ ὑβρίσθαι δοκοῦσαν, ὡς ἐπανῆλθεν ἐξ Ἀθηνῶν, ἐκέλευσε καθ' ἑαυτὴν οἰκεῖαν· Ἡ δὲ οὐκ ἔρη τὸν οἶκον ἀπολείμενον τοῦ ἀνδρός· ἀλλὰ νάκεινον αὐτὸν, εἰ μὴ δι' ἑτέρους αὐτοὺς ἔγνωκε πολεμεῖν· Αντωνίῳ, παρεκάλει τὸν πατέρα ἑαυτὴν ἔτην· ὡς οὐδὲ ἀκοῦσαι καλὸν, καὶ τὸν μεγίστουν αὐτοκρατόρων διὰ μὲν δι' ἔρετα γυναικός, διὰ διὰ ζηλοτυπίαν, εἰς ἐμφύλιον πόλεμον· Ρωμαίους κατέπιησε. Ταῦτα δὲ λέγοντα, μᾶλλον ἐβεβαίου δι' ἔργων. Καὶ γάρ ὅκεις τὴν οἰκίαν, ὥσπερ αὐτοῦ παρόντος ἐκείνου, καὶ τῶν τέκνων οὐ μόνον τῷν ἐξ ἑαυτῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ Φουλβίας γεγονέτων, καλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπέμεδεῖτο· καὶ τοὺς πεμπομένους ἐπ' ἄρχας τιμας, ἣ πρόματα, τῶν Ἀγωνίου φίλων ὑποδιχομένη, συνέπραττεν ὃν παρὰ Καίσαρος δεηθεῖεν. "Αἴουσε δὲ ἐθλοπτεῖ διειδεῖ τούτων Ἀγιώνιον· Ἐμπήθη δὲ καὶ δεῖ τὴν διεπάμηστι, ήν ἐποιήσατο τοῖς τέκνοις ἐπ' Αἰεξανδρεῖ, τραγιστὴν καὶ ὑπερήφανον καὶ μισθώματον φεύγονταν. Ἐμπλήσας γάρ δόχλου τὸ γυμνάσιον, καὶ θάρσος ἐπὶ βήματος ἀργυροῦ δύο

θρόνους χρυσούς, τὸν μὲν ἑαυτῷ, τὸν δὲ Κλεοπάτρᾳ, καὶ τοῖς παισὶν ἑτέρους ταπεινοτέρους· πρῶτον μὰν ὑπέρηργε Κλεοπάτραν βασίλισσαν Αἰγύπτου, καὶ Κύπρου, καὶ Λιβύης, καὶ κοῦλης Συρίας, συμβισιλέυοντος αὐτῇ Καισαρίωνος, ὃς ἐκ Καίσαρος ἐδόκει τοῦ προτέρου γεγονέναι, Κλεοπάτραν ἔγκυον καταλιπόντος· δεύτερον δὲ, τοὺς ἐξ αὐτοῦ καὶ Κλεοπάτρας υἱοὺς βασιλεῖς βασιλέων ἀναγορεύσας, Ἀλεξάνδρῳ μὲν Ἀρμενίαν ἀπένειμε καὶ Μιδίαν, καὶ τὰ Πάρθων, ὅπερ ὑπαγάγηται· Πισιλεμιών δὲ Φοινίκην καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν· ἔμα δὲ καὶ προΐγαγε τῶν παιδῶν Ἀλεξανδρον μὲν δοθῆτε Μηδικῇ, τιάραν καὶ κίταριν δροθῆν ἔχοντο, Πιολεμαῖον δὲ κρηπῖσι καὶ χλαμύδι καὶ κανοῖα διαδηματοφύρῳ κεκοσμημένον. Αὕτη γάρ ἦν σκευὴ τῶν ἀπ' Ἀλεξανδρον βασιλέων, ἕκείνη δὲ Μήδων καὶ Ἀρμενίων. Ἀσπασαμένων δὲ τῶν παιδῶν τοὺς γονεῖς, τὸν μὲν Ἀρμενίων φυλακὴ πέψιοντα, τὸν δὲ Μακεδόνων. Κλεοπάτρα μὲν γάρ καὶ τότε καὶ τὸν ἄλλον χρόνον εἰς πλῆθος ἐξιοῦσσα, στολὴν ἔτερον ἴεραν "Ισιδος ἐλάμβανε, καὶ γένεα "Ισις ἐχρημάτιζε.

LV. Ταῦτα δ' εἰς σύγκλητὸν ἐπιφέρουν Καισαρ, καὶ πολλάκις ἐν τῷ δῆμῳ κατηγορῶν, παρώξυνε τὸ πλῆθος ἐπ' Ἀντώνιον. "Ἐπεμψε δὲ καὶ Ἀντώνιος ἀντεγκαλῶν ἔκεινων. Μέγιστα δ' ἦν, ὃν ἐνεκάλει, πρῶτον μὲν, ὅτι, Πομπηΐου Σικελίαν ἀφιλούσσος, οὐκ ἔγειμε μέρος αὐτῷ τῆς οὐρανού·

δεύτερον, διὰ χρησάμενος ναῦς παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸν πόλεμον, ἀπεστέρησε: τρίτον, διὰ τὸν συνάρχοντα Λέπιδον ἐκβαλὼν τῆς ἀρχῆς, καὶ ποιήσας ἄτιμον, αὐτὸς ἔχει στρατὸν καὶ χώραν, καὶ προσθῶντας τὰς ἐκείνων προσγεμῆθείσας· ἐπὶ πᾶσιν, διὰ τοῖς αὐτοῦ στρατιώταις ἅπασαν ὀλίγοθεν ἔτιν Ἰταλίαν κατακεκληρούχηκε, μηδὲν λιπῶν τοῖς ἐκείνουν. Πρὸς ταῦτα Καΐσαρ ἀπελογεῖτο, Λέπιδον μὴν ὑβρίζοντα καταπαῦσαι τῆς ἀρχῆς· ἂν δὲ ἐσχηκε πολεμήσας, νέμησεσθαι πρὸς Ἀγτώνιον; διαν πάκινος Ἀφροδίταν πρὸς αὐτόν· τοῖς δὲ στρατιώταις Ἰταλίας μὴ μετεῖναι· Μηδέταν γὰρ ἔχειν καὶ Παρθέναν αὐτοὺς, ἃς προσεκτήσαντο Ἰταλοῖς, καλῶς ἀγωνισάμενοι μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος.

LVI. Ταῦτα ἐν Ἀφροδίτων Ἀγτώνιος ἦκουντε· καὶ Κανέδιον εὐθὺς ἐκέλευσεν ἐκκαίδεκα τέλη λαβόντα καταβαίνειν ἐπὶ Θάλασσαν. Αὐτὸς δὲ Κλεοπάτραν ὑναλαβὼν εἰς Ἐφεσον ἤκε. Καὶ τὸ ταυτικὸν ἐκεῖ συνήστη πανταχόθεν, ὀκτακόσιαι σὺν δικάσι τῆς, ὡν Κλεοπάτρας παρεῖχε διακοσίας, καὶ τάλαντα δισμύρια, καὶ τροφὴν τῷ στρατῷ παντὸς πρὸς τὸν πόλεμον. Ἀγτώνιος δὲ πεισθεὶς ὑπὸ Δομίτιου καὶ τινῶν ἄλλων, ἐκέλευσε Κλεοπάτραν πλεῖν ἐπ' Αἴγυπτον, κἀκεῖ διακαραδοκεῖν τὸν πόλεμον. Ή δὲ φοβουμένη τὰς διὰ Ὀκταβίας πάλιν αὐτοῦ διαλύσεις, ἐπεισες πολλοῖς Κανέδιον χρήμασιν Ἀγτώνιῳ διαλεχθῆναι περὶ αὐτῆς, ὡς οὔτε δίκαιοι, ἀπελαύνεσθαι τοῦ πολέμου γυναικα· συρθοίας τὴλικαν-

τας διδοῦσσεν, οἵτε συμφέρον, ἀθυμοτάρσους ποεῖν τοὺς Αἰγυπτίους, μέχα μέρος τῆς ναυτικῆς δυνάμεως ἔντας· ἄλλως δὲ μηδ' ὅρᾳ, οὗτος τῶν συστρατευόντων βασιλέων ἀπολείποιτο τῷ φρονεῖν Κλεοπάτρα, πολὺν μὲν χρόνον δι' αὐτῆς κυβερνῶσα βασιλείαν τοσαύτην, πολὺν δὲ ἐκείνῃ συκοῦσσα, καὶ μανθάνοντα χρῆσθαι πρόγυμασι μεγάλοις. Ταῦτα (ἔδει γὰρ εἰς Καίσαρα πάντα περιελθεῖν) ἐνίκα· καὶ συνιουσῶν τῶν δυνάμεων, πλεύσαντες εἰς Σάμον ἐν αὐταθείαις ἦσαν. Ὁσπερ γὰρ βασιλεῖσσα καὶ δυνάσταις καὶ τετράρχαις, ἔθνεσί τε καὶ πόλεσι πάσαις, ταῖς μεγαλύν Συρίας, καὶ Μαρίωντος, καὶ Ἀρμενίας, καὶ Ἰλλυριῶν προσάρητο πέμπτειν καὶ κομίζειν τὰς εἰς τὸν πόλεμον παραπλευάς, οὕτω πᾶσι τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνήταις ἐπάναγκες ἦν εἰς Σάμον ἀπαντάν· καὶ τῆς ἐν κύκλῳ σχεδόν ἀπάσης οἰκουμένης περιθρηγονούμαντης καὶ περιστεναζομένης, μίαν ἡσσος ἐφ' ἡμέραις πολλὰς κατηυλεῖτο καὶ κατεψάλλετο, πληρούμενων θεάτρων καὶ χορῶν ἀγωνιζομένων. Συγέθυνε δὲ καὶ πόλις πᾶσι βοῶν πέμποντα, καὶ βασιλεῖς διημιλλώντα ταῦς ὑπόροχαῖς καὶ διαρεῖταις πρὸς ἄλλήλους. Ὅπετε καὶ λόγος διήγει, τέκνας ἔσσονται πρατήσαντεις ἐν τοῖς ἐπιχειρίαις, οἷς τοῦ πολέμου τὰς παραπλευάς οὕτω πολυτελῶς ἔσχαταζονται.

LVII. Γενόμενος δὲ ἀπὸ τούτων, τοῖς μὲν πρὸι τὰν Διόνυσον τεχνήταις Πρετήνην ἔμωκεν οἰκητήρεμον· αὐτὸς δὲ πλεύσας εἰς Ἀθήνας, πάλιν ἐπανιδιαιτεῖς ἦν καὶ θεάτροις· ζηλοτυποῦσα δὲ Κλεο-

πάτραι τάς; Οκταβίας ἐν τῇ πόλει τημάς (ἡγαπήθη γάρ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἡ Οκταβία μαῖλιστα) πολλαῖς ἀνελάμβανε φυλοτιμίας τὸν δῆμον. Οἱ δὲ τημάς αὐτῇ ψῆφισμάμενοι, πρέσβεις ἐπεμψαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τὸ ψῆφισμα κομίζοντας, ὃν εἰς ἦν Ἀντώνιος, ὃς δὴ πολίτης Ἀθηναίων καὶ δὴ καταστὰς ἐπὶ ἀντῆς, λόγον ὑπὲρ τῆς πόλεως διεξῆλθεν. Εἰς δὲ Ῥώμην ἐπεμψε τοὺς Οκταβίαν ἐκ τῆς οἰκίας ἐκβαλοῦντας. Απελθεῖν δέ φασι ταῦτην, τὰ μὲν τέκνα πάντα τὸν πρεσβυτάριον τῶν ἐκ Φοινίκης, (ἐνεῖνος γάρ ἦν παρὸν τῷ πατρὶ) κλαιόντας δὲ καὶ δυσφοροῦσαν, εἰς μόξει μία τῶν αἰτιῶν τοῦ πολέμου καὶ αὐτὴ γεγονέντη. Ῥωμαῖοι δὲ ὥχτειρον οὐκ ἐκάπην, ἀλλ᾽ Ἀντώνιον, καὶ μᾶλλον οὐ Κλεοπάτραν ἀρραντεῖς, οὕτα καλλεὶ τῆς Οκταβίας, οὔτε ὥρᾳ διαφέρουσαν.

LVIII. Καίσαρ δὲ τὸ τάχος καὶ τὸ μέγεθος τῆς παρασκευῆς ἀκούσας, ἐθορυβήθη, μὴ τοῦ θέραυς ἐκείνου διαπολεμεῖν ἀναγκασθῆ. Καὶ γάρ ἐνέδει πολλά, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐλύπουν αἱ τῶν χρημάτων εἰσπράξεις ἀπογναῦμενοί γάρ οἱ μὲν ἄλλοι τὰ τέταρτα τῶν καὶ πῶν, οἱ δὲ ἐξεινθερικοὶ τὴν κτημάτων αὐτῶν τὰς ὄγδοας ἀπαφίειν, κατεβόων αὐτοῦ, καὶ ταραχαὶ κατεῖχον ἐκ ταύτων ἀπασαν τὴν Ἰταλίαν. "Οὗτον ἐν τοῖς μεγίσταις ἀμαρτήμασιν Ἀγωνῶν τὴν ἀπεβολὴν τοῦ πολέμου τίθενται. Καὶ γάρ παρασκευάσασας χρόνον ἔδωκε Καίσαρ, καὶ τὰς ταραχας τῶν συνθρόνων ἐξέβλασε. Πρατιόμανος γάρ

φηγριαίνοντο, πρωχθέντες δὲ καὶ δόντες ἡσύχαζον. Τίτιος δὲ καὶ Πλάγκος, Ἀντωνίδου φίλοι, τῶν ὑπαπεικῶν, ὑπὸ Κλεοπάτρας προπηλακιζόμενος (πλεῖστα γὰρ ἡγαντιώθησαν αὐτῇ περὶ τοῦ συστρατεύειν) ἀποδράντες ἤχοντο πρὸς Καισαρα, καὶ περὶ τῶν Ἀντωνίου διαθηκῶν ἐγίνοντο μηνυταί, τὰ γεγραμμένα συνειδότες. Ἀπέκειντο δὲ αὗται παρὰ ταῖς Εστιάσι παρθένοις, καὶ Καίσαρος αἰτοῦντος, οὐκ ἔδωκαν· εἰ δὲ βούλοιτο λαμβάνειν, ἐλθεῖν αὐτὸν ἐκάλευον. Ἐλαβεν οὖν ἐλθών· καὶ πρῶτον μὲν αὐτὸς ἴδει τὰ γεγραμμένα διῆλθε, καὶ παρεσημήνατο τόπους τιμᾶς εὐκατηγορήτους· ἔπιτις τὴν βουλὴν ἀθροίσας, ἀνεγίνωσκε, τῶν πλειστῶν ἀηδῶς ἐχθριῶν. Ἀλλόκοτον γάρ, ἔδοξεν εἶναι καὶ δεινόν, εὐθενας τιγὰ διδόναι ζῶντα, περὶ ᾧν ἔβουλήθη γενέσθαι μετὰ τὴν τελευτὴν. Ἐπεφύετο δὲ τῶν γεγραμμένων μάλιστα τῷ περὶ τῆς τάφης. Ἐκείλεντο γάρ αὐτοῦ τὸ σῶμα, καὶ ἐν Ῥώμῃ τελειτάση, διέσηγορᾶς πομπευθέν, εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὃς Κλεοπάτραν ἀποσταλῆναι. Καλουντιος δὲ, Καίσαρος ἐταΐδος, ἔτι καὶ ταῦτα τῶν εἰς Κλεοπάτραν ἐγκλημάτων Ἀντωνίῳ προῦφιε· χωρίσασθαι μὲν αὐτῇ τὰς ἐν Πλαγάμου βιβλιοθήκας, ἐν αἷς εἴκοσι μυριάδες βιβλίων ἀπλῶν ἦσαν· ἐν δὲ συνδείπνῳ, πολλῶν παρόντων, ἀγαστάντα τοῖβαιν αὐτῆς τοὺς πόδας, ἐκ τούς δρισμοῦ καὶ ευνθήκης γενομένης· Ἐφεσίους δὲ ἄνασσήσθαι, παρθυτος αὐτῷ, κυρίαν τὴν Κλεοπάτραν ἀσπασαμένους· δικάζονται δὲ πολλάκις τετράρχαις καὶ βισιλεῦσιν· ἐπὶ βήματος, δελτάρια τῶν ἐρωτ-

καὶ ὅντες καὶ προστάλλιναι δέχεσθαι παρ' αὐτῆς,
καὶ ἀναγνώσκειν· Φουρνίου δὲ λέγοντος, ὃς ἦν ἀ-
ξιώματος μηγάλου, καὶ δειπνότας τὸπεῖν 'Ρωμαίων,
τὴν μὲν Κλεοπάτραν ἐν φορείῳ διὰ τῆς ἀγορᾶς κο-
μίζεαθαι, τὸν δὲ Ἀντώνιον, ὃς εἶδεν, ἀναπηδήσαντας,
τὴν μὲν δίκην ἀπολεπεῖν, ἐκμεμαγνύμενον δὲ τοῦ
φορείου παραπέμπειν ἐκείνην.

LIX. Άλλα ταῦτα μὲν ἐδέσθαι τὰ πλεῖστα κα-
ταψεύδεσθαι Καλοῦσιος. Οἱ δὲ φίλοι τοῦ Ἀντώνιου
προϊόντες ἐν 'Ρώμῃ τὸν δῆμον ἐκέτευον, ἔτι δὲ ἐξ
αὐτῶν ἐπεμψαν, Γεμίνιον, διδίδεντος τοῦ Ἀντώνιου,
μὴ περιῆδεν αὐτὸν ἀπομηφίσθεται τῆς ἀρχῆς, καὶ
πολέμιον 'Ρωμαίων ἀναγορευθέντα. Γεμίνιος δὲ πλεύ-
σας εἰς τὴν Βλλάδα, Κλεοπάτρᾳ μὲν ἦν ὑπερτερος, ὡς
ὑπέδει 'Οκταβίας πράττων, σκωπεύμαντος δὲ παρὰ
ἡνεκέτο, καὶ φόρον ἐντεύξεως ἀπαμένων· κελευσθεὶς δὲ
λέγειν, ἵψε οἵ τις ἤκει, παρὰ τὸ δεῖπνον, τὴν μὲν ἄλ-
λην ἕφη νήφοντας εἴπας διαδεξεῖν, ἐν δὲ καὶ νήφων ἐ-
πίστασθαι καὶ μεθύσαν, ὃντι καλῶς ἔξει πάντα, Κλε-
οπάτρας εἰς Αἴγυπτον ἀπαλλαγείσης. Πρὸς τοῦτο
τοῦ Ἀντώνιου χαλεπήναντος, ἡ 'Κλεοπάτρα' „Καλῶς,
ἄρη, πεποίηκας, ὁ Γεμίνιος, τὴν ἄλιθην ἄνευ βα-
σάνων ἐξομολογησάμενος.“ Γεμίνιος μὲν οὖν μετ' ὄ-
λλγας ἡμέρας ἀποδράς εἰς 'Ρώμην ἥχετο. Πολλοὺς
δὲ καὶ τῶν ἄλλων φίλων οἱ Κλεοπάτρας κόλακες ἐξε-
βαλον, τὰς παροντίας καὶ βωμολοχίας οὐχ ὑπομέ-
νουτας· ὃν καὶ Μάρκος ἦν Σιλεαύς, παὶ Δέλλιος, ὁ

ιστορικόν. Οὗτος δὲ καὶ δεῖσαι φησί τὸ ἐπιβουλήν εἰς
Κλεοπάτρας, Φλαύνον, τοῦ λατροῦ, φρόντιστος αὐτῷ.
Προσέπρεψε δὲ Κλεοπάτρα παρὰ δεῖπνον, ἀπώλητο,
αὐτοῖς μὲν διδύην ἐγχειρίθαι, Σάρμακτον δὲ πέρειτο
ἢ 'Ρόμη Φαλαρίνον. 'Ο δέ Σάρμακτος ἦν τῶν Καί-
σαρος παιγνίων πονδάριον, ἢ διλίκια 'Ρωμαῖοι πα-
λοῖσιν.

Ε.Χ. Ἐπειδὲ παρεπεμένοτο Καίσαρ ἴσταντος,
ψηφίζεται Κλεοπάτρη πολεμεῖν, ἀφελίσθαι δὲ τῆς
ἀρχῆς Ἀυτώνοις, ἡς ἐξίστη γυναικί. Καὶ προσεῖπε
Καίσαρ, ὡς Ἀυτώνοις μὲν ὑπὸ φαρμάκων οὖν διαν-
τοῦ κρετοῦται πολεμοῦσι δὲ αὐτοῖς Μαρδίκων, δὲ εὐ-
ταῦχος, καὶ Ποθεινός, καὶ Κίρας, ἡ Κλεοπάτρας κου-
ρεύειται, καὶ Χάρμιον, ὡρὸς ἀν τὰ μέγιστα διοικεῖ-
ται τῆς ἥγανθινας. Σημεῖα δὲ πρὸ τοῦ πολέμου τά-
δε γενέσθαι λόγηται. Ηδεσαυρα μὲν, Ἀυτώνοις πό-
λις αἱθρουνχία, φαισμένη παρὰ τὸν Ἀδρίαν, χωμά-
των ὑποφέρειγεντων, παταπόθητη. Τῶν δὲ περὶ Ἀλβιανού
Ἀυτώνοις λιθίνων ἀποβριστρῶν δυὸς ἄδρας ἀνεπίδυτη
ἥμιδας πολλάς, ἀπομακρύνεται τινᾶς, οὐ παυρόμενος.
Ἐν δὲ Πάτραις διατριβεστος αἴτοις, καρπονοῖς ἀπ-
ποήθη τὸ Ἡράκλειον· καὶ τῆς Ἀθήνης γιγαντο-
μοχίας ὑπὸ πηγαδῶν διέβυτος ἐκεισθεῖς εἰς τὸ
Θέατρον πατηρέχθη. Προσφειέντος δὲ ἐαυτὸν Ἀυτώ-
νοις Ἡρακλεῖ κατὰ γένος, καὶ Λιονέσθω πατὰ τὸν τοῦ
βίου ἔηλον, ὥσπερ εἴρηται, Διόνυσος νέος πρόσω-
γορευθμένος. Ή δὲ αὐτὴ Θέλλα καὶ τοὺς Εύμενοὺς
καὶ ἀπάλου πολεσσούς, ἐπιγεγραμμένους Ἀυτώνοις,

Αθήνησιν ἀπεισόδια, μόκους ἐκ πολλῶν ὀντέρεψε:
 Ή δὲ Κλεοπάτρας ταναχίς ἐκαλεῖτο μὲν Ἀγωνίας·
 σημεῖον δὲ περὶ αὐτὴν δειγόν εἴφανη. Χειριδάνες γάρ
 ὑπὸ τὴν πρύμναν ἐγεόττεισαν ἔτεραι δ' ἐπελθόδια
 καὶ ταῦτας ἐξῆλασσαν, καὶ τὰ νέστια διέφθιζαν.

LXI. Συνιόταν δὲ πρὸς τὸν πόλεμον, Ἀγωνίων μὲν ἡσαν αἱ μάχιμοι νῆσοι οὐκ ἐλάττους πεντακοσιῶν, ἐν αἷς ὄκτηρεις πολλαὶ καὶ δεκήρεις, πεκοσμημέναι σοβαρῶν καὶ πανηγυρικῶν· στρατοῦ δὲ μυριάδες δέκα, δισκίλιοι δ' ἵπποις ἐπὶ μυριόις. Βασιλεῖς δ' ὑπήκοοι φυρμάχουν, Βόλχος, δ' Λιβύων, καὶ Ταρχόδημος, δ' ἡγεῖτο Κιλικίας, καὶ Κακκαδοκίας μὲν Ἀρχέλαος, Παφλαγονίας δὲ Φιλάδελφος, Κομμαγηνῆς δὲ Μιθριδάτης, Αδύλλας δὲ Θρᾳκης. Οὗτοι μὲν αὐτῷ παρῆσαν. Ἐκ δὲ Πόντου Πολέμου στρατῶν ἕπεμπε, καὶ Μάλχος ἐξ Ἀραβίας, καὶ Ἡράκλης ὁ Ιουδαῖος· ἔτι δ' Ἀμύντας, δ' Λυκαδίουν, καὶ [Ἀγιόταρος, δ'] Γαλατῶν βασιλεὺς· ἦν δὲ καὶ παρὰ τοῦ Μήδων βασιλέως ἀποτελμένη βοήθεια. Καίσαρι δὲ νῆσοις ἡσαν πρὸς ὑπερήνην καὶ διακόπαι, στρατοῦ δ' ὅκτὼ μυριάδες, ἕππεις δὲ παραπλήσιοι τὸ πλῆθος τοῖς πόλεμοις. Ἡρχον δ', Ἀγιώτιος μὲν τῆς ἀπ' Εὐφράτου καὶ Αρμενίας μέχρι πρὸς τὸν Ἰάνιον καὶ Πλληριόν· Καῖσαρ δ' ἀπ' Ἰλλυριῶν τῆς ἐπὶ τὸν ἑσπέριον ὥκεανον καθηκούσης, καὶ τῆς ἀπ' ὥκεανον πόλειν ἐπὶ τὸ Τυρδηρικὸν καὶ Σικελικὸν πάλαιος. Λιβύης δὲ τὴν Ἱταλίαν καὶ Γαλατίαν καὶ Εβηρία μέχρι σειλᾶν Ἡρακλείων ἀντιπαρή-

πουσαν εἶχε Καῖσαρ· τὰ δὲ ἀπὸ Κυρήνης μέχρις
Λίθιοπλαταῖς, Ἀγιάντιος.

LXII. Οὗτα δὲ ἄρα προσθήκη τῆς γυναικός ἦν,
ὅστις τῷ πεζῷ πολὺ διαφέρων, ἐβούλετο τοῦ ναυτι-
κοῦ τὸ κράτος εἶχει διὰ Κλεοπάτραν· καὶ ταῦτα, πλη-
ρωμάτων ἀποφύγει συναρπαζομένους ὅρῶν ὑπὸ τῶν τριη-
ραχῶν ἐν τῆς πολλὰ δὴ τλάσσεις Ἐλλαδος ὁδοιπόρους,
ὄνηλάτας, θεριστὰς, ἵτηβους· καὶ οὐδὲ οὕτω πληρου-
μένας ταῖς ναῦς, ἀλλὰ τὰς πλείστας ἀποδεεῖς καὶ μο-
χθημῶς πλεούστας. Καῖσαρ δὲ οὐ πρὸς ὑψος, οὐδὲ ὥγ-
κον, ἐπιδεικνυτικῶς πεπηγυίαις ναυσιν, εὐστρόφοις· δὲ
καὶ ταχείαις καὶ πεπληρωμέναις ἀκριβῶς ἐξηρτυμένος,
ἐν Τύραντι καὶ Βρεντισίῳ συνέχων τὸ ναυτικόν, ἐπιμ-
πει πρὸς Ἀγιάντιον, ἀξιῶν μὴ διατρίβειν τὸν χρόνον,
ἄλλο ἔρχεοθαι μετὰ τῶν δυνάμεων· αὐτὸς δὲ τῷ μὲν
σιδηρῷ παρέξειν δύκμους ἀκατέτως καὶ λιμένας, ὑπο-
χωρήσειν δὲ τῷ πεζῷ τῆς Ἰταλίας ὑπουργούμενον ἀπὸ
Θαλάσσης, μέχρις ἂν ἀσφαλῶς ἀποβῇ καὶ στρατο-
πιδεύσῃται. Τούτοις ἀντικομπάζων Ἀγιάντιος, αὐτὸν
μὲν εἰς μοιωμαχίαν προσύκλειτο, καίπερ ὡν πρεσβύ-
τερος· εἰ δὲ φεύγοι τοῦτο, περὶ Φάρσαλον ἡξίου τοῖς
επρατέύμασιν, ὡς πάλαι Καῖσαρ καὶ Πομπήιος, δια-
γωνίσασθαι. Φθάνει δὲ Καῖσαρ, Ἀγιάντιον περὶ τὸ
Ἀκτιον δρμοῦντος, ἐν ᾧ τόπῳ τοῦ ἡ Νικόπολις ἴ-
δεται, διαβαλὼν τὸν Ἰόνιον, καὶ τῆς Ἡπείρου χω-
ρῶν, δὲ Τερβύνη καλεῖται, κατασχών· Θρωνύμουμένην
δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀγιάντιον, (ὑστέρετε γάρ διπέζεις αὐ-

τοῖς) ἡ μὲν Κλεοπάτρα σκώπουσσα „Τί δεινόν, ἔλεγεν, τὸν Καισαρόν εἶπε τῇ τορύνῃ καθηταί;“

LXIII. Ἀγγώνιος δ', ἀμα ἡμέρᾳ τῶν πολεμίων ἐπιπλεόντων, φοβηθεὶς, μή τῶν ἐπιβατῶν ἕρημους ἔλωσι τὰς γυνές, τοὺς μὲν ἐρέτας διπλίσας ἐπει τῶν καταστρωμάτων παρέταξεν δψιες ἔνεκα, τοὺς δὲ ταρσοὺς τῶν νιῶν ἐγείρας καὶ πτερώσας, ἐκατέρωθεν ἐν τῷ στόματι περὶ τὸ Ἀκτιόν ἀντιπρόφοντος συνεῖχεν, ὃς ἐνήρεις καὶ πάρεσκενασμένας ἀμύνεισθαι. Καὶ Καισαρό μὲν οὖτοι καταστρηγηθεῖς ἀπεχώρησεν. Ἐδοξε δὲ καὶ τὸ ὄνδρο εὐμηχάνως ἐρύμασι τισιν ἐμπεριλαβὼν, ἀφελέσθαι τοὺς πολεμίους, τῶν τρικύλω χωρίουν ὀλίγους καὶ πονηρὸν ἔχοντων. Εὐγνωμότως δὲ καὶ Δομίτιον προσηνέχθη παρὰ τὴν Κλεοπάτρας γνώμην. Ἐπει γάρ ἐκεῖνος ἥδη πυρότεινον εἴς μικρὸν ἐμβὰς ἀκάτιον, πρὸς Καισαρα μετέστη, βαρέως ἐνεγκάν τὸ Ἀγγώνιος, ὅμως πᾶσαν αὐτῷ τὴν ἀποσκευὴν μετὰ τῶν φίλων καὶ τῶν θεραπόντων ἀπέπεμψε. Καὶ Δομίτιος μὲν, ὡς περ ἐπὶ τῷ μὴ λαθεῖν τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ καὶ προδοσίαν μεταβαλλόμενος, εὐθὺς ἐτελεύτησεν. Ἔγένογτο δὲ καὶ θαυμάσιον ἀποστάσεις, Ἀμύντον καὶ Δηϊοτάρον, πρὸς Καισαρα. Τὸ δὲ γάντικὸν ἐν παντὶ δυσπραγοῦν, καὶ πρὸς ἀπασαν ἑστερίζον βοήθειαν, αὐθις ἡγάγκαε τῷ ποζῷ προσέχειν τὸν Ἀγγώνιον. Ἔσχε δὲ καὶ Κανθίον, τὸν ἀρχοντα τοῦ πεζοῦ, μεταβολὴ γνώμης παρὰ τὰ δεσμά· καὶ σωεβούλευε Κλεοπάτραν μὲν ἀποπέμπειν, ἀραχωρήσαντα δ' εἰς Θράκην, ἡ Μακεδονίαν, πιστο-

μάχης κρίνεται. Καὶ γὰρ Διοδορης, ὁ Γετῶν βασιλεὺς, ὃ πισχνεῖτο πολλῇ σφραγιῇ βοηθήσειν· οὐκ εἴναι δὲ αἰσχρόν, εἰ Καίσαρι, γεγυμνασμένῳ περὶ τὸν Σικελικὸν πόλεμον, ἐποτέσποτας τῆς Θαλάσσης, ἀλλὰ δεινόν, εἰ τῶν πεζῶν ἀγώνων ἐμπιερθείτως ὡν Ἀντώνιος οὐ χρήσεται φύμη καὶ παρασκευὴ τοσούτων· δηλεῖται, εἰς ταῦς διανέμων καὶ καταταλλοκων τὴν δύναμιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ εξενίκησε Κλεοπάτρα διὰ τῶν νεῶν αριθμητῶν τὸν πόλεμον, ἥδη πρὸς φυγὴν δρῶσσα, καὶ τιθμένη τὰ καθ' ἑαυτὴν, οὐχ ὅπου πρὸς τὸ γενέντιον ἔσται χρήσιμος, ἀλλ' ὅπερ ἀπεισι δῆθει, τῶν πραγμάτων ἀπολληλωτῶν. Ἡν δὲ μενορά σκέλη κατατίνοντα πρὸς τὸν ναύσταθμον ἀπὸ τῆς σφροτοκεδείας, διὸ ὁ Ἀντώνιος εἰώθει παρένται μηδὲν ὄφορώμενος. Οἰκέτου δὲ Καίσαρι φράσσωντος, ὃς δυνατὸν εἶη κατιόντα διὰ τῶν σκελῶν συλλοβεῖν αὐτὸν, ἐπεμψε τοὺς ἐνδρεύσοντας. Οἱ δὲ παρὰ τοσούθιον ἥλθον, ἀστε συναρπάσαι τὸν προηγεύμενον αὐτοῦ, προεξαγαγεῖντες· αὐτὸς δὲ δρόμῳ μᾶλις ὑπεξέφυγεν.

LXIV. Ως δὲ ταῦμαρχεῖν ἐθέλοντο γε τὰς μὲν ἄλλας ἐνέπρηστες ταῦς, πλὴν ἐξήμοντα τῶν ἀλγυπτίσιν· τὰς δὲ ἀρίστας καὶ μεγίστας ἀπὸ τριήρους μέρους δεκήρους ἐπλήρου, δισμυρίους ἐμβιβεῖσαν ὅπλετας, καὶ δισχελίους τοξότας. Ἔνθα πεζομάχον ἄνδρα τῶν ταξιαρχῶν λέγουσι, παμπόλλους ἡγεμονεύμενον ἀγῶνας Ἀπεινίος, καὶ κατατετριψμένον τὸ σῶμα, τοῦ Ἀπεινίου παριόντος, ἐναπλανύσασθαι, καὶ εἰπεῖν „Ω σύ τοκρατορ, τέ τῶν τραυμάτων τούτων, η τοῦ ἔκρους,

καταγνούς, ἐν ξύλοις πονηροῖς ἔχεις τὰς ἐλπίδας; Αἰγύπτιοι καὶ Φοίνικες ἐν Θαλάσσῃ μαχέσθισσαν, ημῶν δὲ γῆρας δός, ἐφ' ἣς εἰώθαμεν ἐστῶτες ἀποθνήσκειν, οὐ τικῆν τοὺς πολεμίους.“ Πρὸς ταῦτα μηδὲν ἀποκριθάμενος, ἀλλὰ τῇ χειρὶ καὶ τῷ προσώπῳ μόνῳ οἴονται γελάνεσάμενος τὸν ἄνδρα Θαρρέεν, παρῆλθεν, οὐ κρηστὰς ἔχων ἐλπίδας· δις γε καὶ τοὺς κυβερνήτας, τὰς ἐστίας βουλομένους ἀπολιπεῖν, ηνάγκασεν ἐμβιαλέσθαι καὶ κομίζειν, λέγων, διτὶ μηδένα φεύγοντα τῶν πολεμίων διαφυγεῖν.

LXV. Ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τρίτης τὰς ἐφεξῆς μεγάλῳ πνεύματι κυμανθάνει τὸ πέλαγος τὴν μοάχην ἐπέσχε, πέμπτη δὲ, γνωμίας καὶ γαλήνης ἀκλύσιον γενομένης, συνήσαντας Ἀγτώνιος μὲν τὸ δεξιόν μέρος ἔχων καὶ Ποπλικόλας· Κολλιος δὲ τὸ εὐώνυμον ἐν μέσωφδε Μάρκος Οκταβίος, καὶ Μάρκος Ινστήζος. Κατσαρ δὲ ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τάξας Αγρίππαν, αὗτῷ τὸ δεξιόν κατέλιπε. Τῶν δὲ πεζῶν, τῶν μὲν Ἀγτωνίου, Κανίδιος· τῶν δὲ Καίσαρος, Ταῦρος ἐπὶ τῆς Θαλάττης παρατάξαντες ἡσίχαζον. Αὐτῶν δὲ τῶν ἡγεμόνων, Ἀγτώνιος μὲν ἐπεφοίτα πανταχόστε καπήρει, τοὺς στρατιώτας παρακαλῶν, ὑπὸ βριθους τῶν γεῶν, ὥσπερ ἐκ γῆς ἐδραίους μάχεσθαι, τοῖς δὲ κυβερνήταις διακελευθμενοῖς, ὥσπερ δρμούσαις ἀτρέμα ταῖς ναυσὶ δέχεσθαι τὰς ἐμβολάς τῶν πολεμίων, τὴν περὶ τὸ στόμα δυσχυρίαν φυλάσσοντας. Καίσαρι δὲ λέγεται μὲν ἔτι σκύτους ἀπὸ τῆς σκηνῆς κύκλῳ περιεβγέτι πρὸς τὰς ναῦς ἄνθρωπος ἐλαύνων δύον ἀπαντῆ-

απι. Πυθομένῳ δὲ τοῦνομα γιωρίσας αὐτὸν, εἶπεν· „Ἐμοὶ μὲν Ἐύτυχος ὄνομα, τῷδ' ὅνω Νίκων.“ Άιδο καὶ τοῖς ἐμβόλοις τὸν τόπον κοσμῶν ὑστερού, ἔστησε χαλκοῦν ὄνον καὶ ἀνθρώπον. Ἐπιδὼν δὲ τὴν ἄλλην παράταξιν, ἐν πλοιῷ πρός τὸ δεξιὸν κομισθεὶς, ἐθαύμασεν ἀτρεμοῦντας ἐν τοῖς στενοῖς τοὺς πολεμίους. Ἡ γὰρ ὄψις ἦν τῶν νεῶν ἐπ' ἀγκύραις ὁρμοῦσῶν, Καὶ τοῦτο μέχρι πολλοῦ πεπεισμένος, ἀνεῖχε τὰς ἑαυτοῦ περὶ ὄκτω στάδια τῶν ἐναγτίων ἀφεστώσας. Ἐκτῇ δὲ ἦν ὥρα, καὶ πνεύματος αἰρομένου πελαγίου, διεσανσχετοῦντες οἱ Ἀντωνίου πρόδος τὴν διατριβὴν, καὶ τοῖς ὄψεσι καὶ μεγέθεσι τῶν οἰκείων νεῶν πεποιθδεις, ὡς ἀπροσμάχοις, τὸ εὐώνυμον ἐκίνησαν. Ἰδὼν δὲ Καίσαρ ησθη, καὶ πρόμναν ἐκρούσατο τῷ δεξιῷ, βουλόμενος ἔτι μᾶλλον ἐκ τοῦ κόλπου καὶ τῶν στενῶν ἔξω τοὺς πολεμίους ἐπισπάσασθαι, καὶ περιπλέων εὐήρεσι σκάφεσι τοῖς ἑαυτοῦ συμπλέκεσθαι πρός τὰς γαῦς ὑπὸ δύκου καὶ πληρωμάτων ὄλιγότητος ἀργάς καὶ βραδεῖας.

LXVI. Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἀγῶνος ἐν χερσὶν εἴλυαι, ἐμβολαὶ μὲν οὐκ ἥσαν, οὐδὲ ἀναφέρηξεις τεῶν τῶν μὲν Ἀντωνίου διὰ βάρος φύμην οὐκ ἔχουσῶν, ἢ μάλιστα ποιεῖ τὰς τῶν ἐμβολῶν πληγὰς ἐνεργούεις τῶν δὲ Καίσαρος οὐ μόνον ἀντιπρόσωπων συμφέρεσθαι πρός χαλκώματα στερεὰ καὶ τραχέα φυλασσομένων, ἀλλὰ μηδὲ κατὰ πλευρὰν ἐμβολάς διδόναι θαρρούτων. Ἀπεθραύσοντο γάρ τὰ ἐμβολαὶ δραδίως, ἢ προσπέσσεις σκάφεσι τετραγώνων ξύλων μεγάλων σιδῆρα

συνηρμοσμένων πρὸς ἄλληλα δεδεμένοις. Ἡν οὖν πε-
ζομαχίᾳ προσφερῆς δ' ἀγών· τὸ δὲ ἀληθέστερον εἰ-
πεῖν, τειχομαχίᾳ. Τρεῖς γάρ ἡμα καὶ τέσσαρες περὶ
μίαν τῶν Ἀντωνίου συνείχοντο, γεόρδοις καὶ δόρασι
καὶ ποιτοῖς χρωμένων καὶ πυροβόλοις· οἱ δὲ Ἀντω-
νίου καὶ καταπέλταις ἀπὸ ξυλίνων πύργων ἔβαιλλον.
Ἀγρίππου δὲ θάξερον κέρας εἰς κύκλωσιν ἐκτείγον-
τος, ἀντανάγειν Ποπλικόλας ἀναγκαῖόμενος, ἀπερρή-
γνυτο τῶν μέσων. Θορυβούμένων δὲ τὸνταν, καὶ συμ-
πλεκομένων τοῖς περὶ τὸν Ἀρρόնυτιον, ἀκρίτου δὲ
καὶ ποιῆς ἔτι τῆς ναυμαχίας συνεστώσης, αἰρυνθειον
αἱ Κλεοπάτρας ἔξηκοντα γῆρες ὥφθησαν αἰρόμεναις
πρὸς ἀπόπλουν τὰ ίστια, καὶ διὰ μέσου φεύγονται
τῶν μαχομένων· ἵσσαν γάρ δύτεσσι τεταγμέναι τῶν με-
γάλων, καὶ δικηπίτουσαι ταραχὴν ἐποίουν. Οἱ δὲ
ἐναντίοι θαυμάζοντες ἐθεῶντο, τῷ πνεύματι χρωμέναις
δρῶντες, καὶ ἐπεχούσαις πυρὸς τὴν Πελοπόννησον. Ἔγ-
θα δὴ φανερὸν αὐτὸν Ἀντώνιος ἐποίησεν, οὐτέ ἀρχον-
τος, οὐτέ ἀνθρόδος, οὐτε δλως ἴδιοις λογισμοῖς διοικούμε-
νος, ἀλλ', διπερ τις παιζῶν εἶπε, τὴν ψυχὴν τοῦ ἐρῶντος
ἐν ἀλλοτρίῳ σώματι ζῆν, ἐλαύνεται οὐ πότε τῆς γυναικός,
ῶσπερ συμπεφυκώς καὶ συμμεταφερόμενος. Οὐ γάρ ἔ-
χθη τὴν ἑκάτης ἴδων γαῖν ἀποπλέουσαν, καὶ πάντων
ἴκλαθόμενος, καὶ προδοὺς καὶ ἀποδψάς τοὺς ὑπέρ
ιύτοῦ μαχομένους καὶ θνήσκοντας, εἰς πεντήρη με-
τριβάς, Ἄλεξάνδρου τοῦ Σύρου καὶ Σκελλίου μδ-
ῶν αὐτῷ συνεμβάντων, ἐδίωκε τὴν ἀπολαλεκυῖαν
δῆ καὶ προσαπολοῦσαν αὐτόν.

LXVII. Ἐκείνη δὲ γνωρίσασα σημεῖον ἀπὸ τῆς νεώς ἀνέσχε καὶ προσενεχθεὶς οὕτω καὶ ἀναληφθεὶς ἐπεύθη μὲν οὗτός εἰδεν, οὗτός ἡφθη· παρελθὼν δὲ μόνος εἰς πρώταν, ἐφ' αὐτοῦ ἐκάθητο σιωπῇ, ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἔχόμενος τῆς κιφαλῆς. Ἐν τούτῳ δὲ λιβυρνίδες ἡφθησαν διώκουσαι παρὰ Καλασάρος· δὸς ἀντίπρωρον ἐπιστρέψειν τὴν ναῦν κελεύσας, τὰς μὲν ἄλλας ἀνέστητεν· Εὔρυκλῆς δὲ δὲ Λάκων ἐνεκειτο πορθόδες, λόγχην τινὰ κραδαίνον ἀπὸ τοῦ καταστρώματος, ὃς ἀφήσων εἰς αὐτὸν. Ἔπιστάντος δὲ τῇ πρώτᾳ τοῦ Ἀγτωνίου, καὶ,, Τίς οὗτος, εἰπόντος, δὲ διώκων Ἀγτώνον;,, Εγὼ, εἶπεν, Εὔρυκλῆς δὲ Λαχάρους, τῇ Καλασάρος τύχῃ τὸν τοῦ πατρός ἐκδικῶν θάνατον.“ Ο δὲ Λαχάρης ὑπὸ Ἀγτωνίου ληστείας αἰτίᾳ περιπεσὼν ἐπελεκίσθη. Πλὴν οὐκ ἐνέβαλεν δὲ Εὔρυκλῆς εἰς τὴν Ἀγτωνίου ναῦν, ἀλλὰ τὴν ἐπέραταν τῶν ναυαρχίδων (δύο γάρ ήσαν) τῷ χαλκώματι πατάξας περιερδόμεθησε, καὶ ταύτην τε πλαγίαν περιπασοῦσαν εἶλε, καὶ τῶν ἄλλων μίσην, ἐν ᾧ πολυτελεῖς σκευαὶ τῶν περὶ διαιταν ἦσαν. Ἀπαλλαγέντος δὲ τούτου, πάλιν δὲ Ἀγτώνιος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα καθεῖται εἰσιτόν, ἥσυχοιν ἥγε· καὶ τρεῖς ἡμέρας καθ' ἑαυτὸν ἐν πρώτᾳ διαιτηθεῖς, εἴθ' ὑπὲρ θρηγῆς, εἴτε αἰδούμενος ἐκείνην, Ταιγάρῳ προσέσχεν. Ἐγταῦθα δὲ αὐτοὺς αἱ συνήθεις γυναικεῖς πρῶτον μὲν εἰς λόγους ἀλλήλοις συνήγαγον, εἶτα συνθειπνεῖν καὶ συγκαθεῖδειν ἐπιβισαν. Ἡδη δὲ καὶ τῶν στρογγύλων πλοιῶν οὐκ ὅλιγα, καὶ τῶν φίλων τινὲς ἐκ τῆς τροπῆς ἥθροι-

ζοντο πρός αὐτοὺς, ἀγγέλλοντες, ἀπολαλέναι τὸ γαντικόν, οἰεσθαι δὲ τὸ πεῖδον συνεστάναι. Ἀγιώνιος δὲ πρός μὲν Κανίδιον ἀγγέλους ἐπεμψεν, ἀναχωρεῖν διὰ Μακιδονίας εἰς Ἀσίαν τῷ στρατῷ κατὰ τάχος κελεύων, αὐτὸς δὲ μέλλων ἀπὸ Ταινάρου πρός τὴν Αιβήνην διατρέειν, δικάδα μίαν πολὺ μὲν γόμισμα, πολλοῦ δ' ἄξιας ἐν ἀργυρῷ καὶ χρυσῷ κατασκευάς τῶν βασιλικῶν κομίζουσαν ἔχειν διετος, τοῖς φίλοις ἐπέδωκε, κοινῇ γείμασθαι καὶ σώζειν ἐαυτοὺς κελεύσας. Άργουν μέντος δὲ καὶ κλαίοντας εὐμεγᾶς πάντα καὶ φιλοφρόνις παραμυθησάμενος καὶ δεηθεῖς, ἀπέστειλε γοδύμας πρός Θεόφιλον, τὸν ἐν Κορίνθῳ διοικητὴν, διπλας ἀσφάλειαν ἐκπορθόμηντί, καὶ ἀπόκρυψη τοὺς ἄνδρας, ἃχρις ἂν ὑλάσσασθαι Καίσαρα δυνηθῶσιν. Οὗτος ἦν Θεόφιλος, Ἰππάρχου πατήρ, τοῦ πλεστού παρ' Ἀγιώνιῷ δυνηθέντος, πρώτου δὲ πρός Καίσαρα τῶν ἀπελευθέρων μετεβαλομένου, καὶ κατοικήσαντος ὑστερον ἐν Κορίνθῳ.

LXVIII. Ταῦτα μὲν οὖν τὰ κατὰ τὸν Ἀγιώνιον. Ἐν Ἀκτίῳ δὲ πολὺν δι στόλος ἀντιοχῶν Καίσαρι χρεόν, καὶ μέγιστον βλαβεῖς ὑπὸ τοῦ κλύδωνος ὑψηλοῦ κατὰ πρώταν ἰσταμένου, μᾶλις ὥρας δεκάτης ἀπεῖπε. Καὶ γενροὶ μὲν οὐ πλείδυς ἐγένοντο πινακισχιλίων, ἕπλωσαν δὲ τριακόσιαι τῆς, ὡς αὐτὸς ἀνέγραψε Καῖσαρ. "Ηισθούτο δ' οὐ πολλοὶ πεφεύγοτος Ἀγιώνιον, καὶ τοῖς πυθομένοις τὸ πρῶτον ἀπιστος ἦν διδύος, εἰ δέκαι καὶ ἐγγέα τάγματα πεῖσση ἀητήτων καὶ δισχιλίους ἐπὶ μυρίοις ἐπεις-

ἀπολιπὼν οἴχεται, καθάπερ οὐ πόλλακις ἐπ' ἀρφό-
τερα τῇ τύχῃ καχρημένος, οὐδὲ μυρίων ἀγώνων καὶ
πολέμων μεταβολαῖς ἐγγεγυμνασμένος. Οἱ δὲ στρα-
τιῶται καὶ πόθον τινὰ καὶ προσδοκίαν εἶχον, ὡς αὐ-
τίκα ποθὸν ἐπιφευγομένου· καὶ τοσαύτην ἐπεδεί-
ξαντο πίστιν καὶ ἀρετὴν, ὥστε καὶ τῆς φυγῆς αὐτοῦ
φανερᾶς γενομένης, ἡμέρας ἐπειδὴ συμμετεῖται, περιο-
ρῶντες ἐπιτρεαθειόμενον αὐτοῖς Καΐσαρα. Τέλος
δὲ, τοῦ στρατηγοῦ Κανιδίου νύκτῳ ἀποδράντος, καὶ
καταλιπόντος τὸ στρατόπεδον, γενόμενοι πάνται ἔρη-
μοι, καὶ προδοθέντες ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, τῷ κρατοῦν-
τι προστεχόρησαν. Ἐκ τούτου Καΐσαρ μὲν ἐπ' Ἀθή-
νας ἐπλευσε, καὶ διαλλαγεὶς τοῖς Ἑλλησι, τὸν περιόν-
τα σῖτον ἐκ τοῦ πολέμου διέκειμε ταῖς πόλεσι πρατ-
ζούσωις ἀθλίως, καὶ περικεκομμέναις χρημάτων, ἀν-
δραπόδων, ὑποζυγίων. Ὁ γοῦν πρόπαππος ἡμῶν,
Νίκαιος, διηγεῖτο, ταὺς πολίτας ἅπαντας ἀναγκά-
ζεσθαι τοῖς ὕμοις καταφέρειν μετρηματικῶν τεταγ-
μένον ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀγτίκυραν Θάλασσαν, ὑπὸ μα-
στίγων ἐπιταχυνομένους· καὶ μίαν μὲν οὕτω φρεάτων
ἐνεγκεῖν, τὴν δὲ δευτέραν ἦδη μεμέρημένους καὶ μέλ-
λουσιν αἰφεσθαι, γενικημένον Ἀντώνιον ἀγγελῆγειν, καὶ τοῦτο διασῶσαι τὴν πόλιν· εὐθὺς γὰρ, τῶν Ἀγ-
ταρίου διοικητῶν καὶ στρατιωτῶν φυγόντων, διενεί-
μασθαι τὸν σῖτον αὐτούς.

LXIX. Ἀντώνιος δὲ, Λιβύης ἐψάμμενος, καὶ
Κλεοπάτραν εἰς Άγυπτον ἐκ Παραιτονίου προπέμ-
ψας, αὐτὸς ἀπέλαυνεν ἐφημίας ἀφθόκου σὺν δυσὶ φί-

λοις ἀλλεων και πλαισώμενος, Ἐλληνι μὲν Ἀριστο-
κράτει δητορικῷ, Ρωμαῖοι δὲ Λουκιανῷ περὶ οὗ δι'
έτερων γεγράφαμεν, ὃς ἐν Φιλίπποις, ἕπερ τοῦ δια-
φυγεῖν Βροῦτον, αὐτὸς αὐτὸν, ὡς δὴ Βροῦτος ὅν,
ἐνεχείρισε τοῖς διώκουσι· καὶ διασωθεὶς ὑπὸ Ἀντω-
νίου, διὰ τοῦκα πιστός αὐτῷ καὶ βέβαιος ὅχρι τῶν ἐσχά-
των καὶ φῶν παρέμεινεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν ἐν Λιβύῃ δύ-
ναμιν δὲ πεπιστευμένος ἀπέστησεν, δρμῆσας ἐστὸν
ἀνελᾶκ, καὶ διακαλυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων, καὶ κο-
μιδθεὶς εἰς Ἀλεξάνδρειαν, εὗρε Κλεοπάτραν ἐπιτολ-
μῶσαν ἔφυτον παραβόλῳ καὶ μεγάλῳ. Τοῦ γάρ εἴρ-
γοντος ἴσθμοῦ τὴν ἐφυδράν ἀπὸ τῆς κατ' Αἴγυντον
θαλάσσης, καὶ δοκοῦντος Ἀσίαν καὶ Αἰθύην δρίζειν,
ἡ σφήγγεται μάλιστα τοῖς πελάγεσι, καὶ βραχύτα-
τος ἐνδός ἔστι, τριακοσίων σταδίων ὅγισιν, ἐνεχείρη-
σεν ἄρασα τὸν στόλον, ὑπεργεωλκῆσαι, καὶ καθεῖσαι
τὰς ουσίς εἰς τὸν Ἀραβικὸν κόλπον μετὰ χοημάτων
πολλῶν καὶ δυτάμεως, ἔξω κατοικεῖν, ἀποφυγοῦσα
δουλείαν καὶ πόλεμον. Ἐπεὶ δὲ τὰς πρώτας ἀνελκο-
μόνας τῶν γεῶν οὐ περὶ τὴν Πέτραν Ἀραβεῖς κατέκαι-
σαν, εἴτε δὲ Ἀντώνιος τὸν ἐν Ἀχτίῳ στρατὸν ὕψετο συμ-
μένειν, ἐπαύσατο, καὶ τὰς ἐμβολὰς ἐφύλασσεν. Ἀν-
τώνιος δὲ, τὴν πόλιν ἐκλιπὼν καὶ τὰς μετὰ τῶν φί-
λων διατριβὰς, οἴκησιν ἔναλον κατεσκεύασεν αὐτῷ
περὶ τὴν Φάρον, εἰς τὴν θάλασσαν χῶμα προβάλων
καὶ διῆγεν αὐτόθι φυγάς ἀνθρώπων, καὶ τὸν Τί-
μωνος ἀγαπᾷν καὶ ζηλοῦν βίον ἔφασκεν, ὡς δὴ πε-
πονθὼς ὅμοια· καὶ γὰρ αὐτὸς ἀδικηθεὶς ὑπὸ φί-

ἀπολεπὼν οἴχεται, καθάπερ οὐ πολλάκις ἐπ' ἀρφό-
τερα τῇ τύχῃ κακρημένος, οὐδὲ μυρίων ἀγώνων καὶ
πολέμων μεταβολαῖς ἐγγεγυμνασμένος. Οἱ δὲ στρα-
τιῶται καὶ πόθον τινὰ καὶ προσδοκίαν εἶχον, ὡς αὐ-
τίκα ποθὸν ἐπιφανῆσσομένον· καὶ τοσαύτην ἐπεδεί-
ξαντο πίστιν καὶ ἀρετὴν, ὥστε καὶ τῆς φυγῆς αὐτοῦ
φανερᾶς γενομένης, ἡμέρας ἐπιδεινούσας, περιο-
ρῶντες ἐπιπροσθειόμενος αὐτοῖς Καίσαρα. Τέλος
δὲ, τοῦ στρατηγοῦ Κανιδίου τύχτῳ ἀποδράντος, καὶ
καταλιπόντος τὸ στρατόπεδον, γενόμενοι πάντες ἔρη-
μοι, καὶ προδοθέντες ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, τῷ κρατοῦν-
τι προστιχώησαν. Ἐκ τούτου Καίσαρ μὲν ἐπ' Ἀθή-
νας ἐπλευσε, καὶ διαλλαγεὶς τοῖς Ἑλλησι, τὸν περιόν-
τα εὗτον ἐκ τοῦ πολέμου διένειμε ταῖς πόλεσι προτι-
τεύσαις ἀθλῶς, καὶ περικεκομμέναις χρημάτων, ἀν-
δραπόδων, ὑποζυγίων. Ὁ γοῦν πρόπαππας ἡμῶν,
Νίκαιος, διηγεῖτο, ταὺς πολλτας ἄπαντας ἀναγκά-
ζεσθαι τοῖς ὕμοις καταφίρειν μετρηματισθῶν τεταγ-
μένον ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀντίκυραν θάλασσαν, ὅπο μα-
στίγων ἐπιταχυνθείσους· καὶ μίαν μὲν οὕτω φρεάτην
ἐνεγκεῖν, τὴν δὲ δευτέραν ἦδη μεμερημένοις καὶ μέλ-
λουσιν αἴφεσθαι, γενικημένον Ἀντώνιον ἀγγείληναι,
καὶ τοῦτο διασῶσαι τὴν πόλιν· εὐθὺς γάρ, τῷτο Ἀν-
τωνίου διοικητῶν καὶ στρατιωτῶν φυγόντων, διανεί-
μασθαι τὸν οὔτον αὐτούς.

LXIX. Ἀντώνιος δὲ, Λιβύης ἄψαμενος, καὶ
Κλεοπάτραν εἰς Αἴγυπτον ἐκ Παραιτονίου προπέμ-
ψας, αὐτὸς ἀπέλαυνεν ἔρημίας ἀφθόκου σὺν δυσὶ φί-

λοις ἄλλων καὶ πλαισώμενος, Ἐλληνι μὲν Ἀριστοκράτει δητορικῷ, Ρωμαίῳ δὲ λουκίλῳ περὶ οὗ διέπεραν γεγράφαμεν, ὃς ἐν Φιλίπποις, ὑπέρ τοῦ διαφυγεῖν Βροῦτον, αὐτὸς αὐτὸν, ὃς δὴ Βροῦτος ὢν, ἐνεχείρισε τοῖς διώκουσι· καὶ διασωθεὶς ὑπὸ Ἀγιωνίου, διὰ τοῦτο πιστὸς αὐτῷ καὶ βέβαιος ὅχρι τῶν ἐσχάτων καὶ φῶν παρέμεινεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν ἐν Λιβύῃ δύναμιν δὲ πεπιστευμένος ἀπέστησεν, δρυμήσας ἐστι τὸν ἐνελεῖκ, καὶ διακαλυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων, καὶ κομισθεὶς εἰς Ἀλεξάνδρειαν, εὗρε Κλεοπάτραν ἐπικολμᾶσαν ἔργῳ παραβόλῳ καὶ μεγάλῳ. Τοῦ γάρ εἰργόντιος ἴσθμοῦ τὴν ἐφυθρὰν ἀπὸ τῆς κατ' Αἴγυπτον θαλάσσης, καὶ δοκοῦντος Ἀσίᾳ καὶ Λιβύῃ δρίζειν, ἢ σφίγγεται μάλιστα τοῖς πελάγεσσι, καὶ βραχύτατος ἐνδρός ἐστι, τριακοσίων σταδίων ὅντων, ἐνεχείρησεν ἄρασα τὸν στόλον, ὑπερνεωληῆσαι, καὶ καθεῖσα τὰς ναῦς εἰς τὸν Ἀραβικὸν κόλπον μετὰ χοημάτων πολλῶν καὶ δυτύμεως, ἔξω κατοικεῖν, ἀπορυγοῦσα δουλείαν καὶ πόλεμον. Ἐπεὶ δὲ τὰς πρώτας ἀνελκομένας τῶν νεῶν οὐ περὶ τὴν Πέτραν Ἀραβεῖς κατέκαυσαν, εἴ τι δὲ Ἀγιώνιος τὸν ἐν Ἀκτίῳ στρατὸν φέτο συμμέπειν, ἐπάνσατο, καὶ τὰς ἐμβολὰς ἐφύλασσεν. Ἀγιώνιος δὲ, τὴν πόλιν ἐκλιπὼν καὶ τὰς μετὰ τῶν φίλων διατριβάς, οἴκησιν ἐναλον κατεσκεύαζεν αὐτῷ περὶ τὴν Φάρον, εἰς τὴν θάλασσαν χῶμα προβαλών· καὶ διῆγεν αὐτόθι φυγάς ἀνθρώπων, καὶ τὸν Τίμωνος ἀγαπᾷ καὶ ζηλοῦν βίου ἔφασκεν, ὃς δὴ πεπονθὼς ὅμοια· καὶ γάρ αὐτὸς ἀδικηθεὶς ὑπὸ φί-

λαν καὶ ὀχαριστηθεῖς, διὰ τοῦτο πᾶσιν ἀνθρώπους
ἀπιστεῖν καὶ δυσχεραινεῖν.

LXX. ‘Ο δὲ Τίμων ἦν Ἀθηναῖος, διὸ καὶ γέγο-
νεν ἡλικίᾳ μάλισται κατά τὸν Πελοποννησιακὸν πό-
λεμον, ὃς ἐκ τῶν Ἀριστοφάνους καὶ Πλάτωνος δρα-
μάτων λαβεῖν ἔστιν. Καμψάεται γάρ ἐν ἐπείνοις, ὃς
δυσμενὴς καὶ μισάνθρωπος· ἐκκλίνει δὲ καὶ διεθού-
μενος ἀποσαν ἔγειρεν, ἀλκιβιάδην, τόσον δυτεῖς καὶ
θρωπὸν, ἥσπάζετο καὶ κατεφίλει προθύμως. Ἀπη-
μάτου δὲ θαυμάσαντος, καὶ πυθομένου τὴν αἰτί-
αν, φιλεῖν ἔφη τὸν νεανίσκον, εἰδὼς, ὅτι πολλῶν Ἀ-
θηναίοις μετὸν αἴτιος ἔσαιτο. Τόν δ’ Ἀπημάτου
μόνον, ὃς δημοσιαὶ αὐτῷ καὶ ἔηλοῦνται τὴν διάταν,
ἔστιν δειπνούσιτο· καὶ ποτε, τῆς τῶν Χοῶν οὔσης
δορεῆς, εἰστιθνοῦ καθ’ αὐτοὺς οὐδὲ δύο. Τοῦ δ’ Ἀπη-
μάτου φίγαντος,, „Ως καλέν, ὁ Τίμων, τὸ συμπόσιον
ῆμάν!“ „Εἴγε σὺ, ἔφη, μὴ παρείης.“ Λέγεται δὲ, Ἀθη-
ναίων ἐκκλησιαῖσθντων, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα ποιῆσαι
σιωπὴν καὶ προσδοκίαν μεγάλην· διὸ τὸ παράδοξον·
εἰτ’ εἰπεῖν „Εστι μοι μικρὸν οἰκόπεδον, ἀστράφεις Ἀ-
θηναῖοι, καὶ συκῆ τις ἐν αὐτῷ πέφυκεν, ἐξ ἣς ἡδη
συγκροι τῶν πολειτῶν ἀπήγξαντο. Μέλλον οὖν οἰκο-
δομεῖν τὸν τόπον, ἐβουλήθη δημοσίᾳ προειπεῖν, ἵν·
ἄν ἄραι τινὲς ἐθέλωσιν ὑμῶν, πρὶν ἐκκοπῆνται τὴν
συκῆν, ἀπάγξωνται.“ Τελευτὴσσαντος δὲ αὐτοῦ, καὶ τα-
φίντος Ἀλῆσι παρὰ τὴν Θάλασσαν, ὥλισθε τὰ πρού-
χοντα τοῦ αἰγαίαλαυ· καὶ τὸ κῦμα περιελθόντη,

τον καὶ ἀπροσπάλαστον ἀνθρώπῳ πεποίηκε τὸν τάφον. Ἡν δὲ ἐπιγεγραμμένον·

Ἐνθάδ' ἀποδήξεις ψυχὴν βαρυδαίμονα οἰδησαι.

Τεῦνορι δὲ οὐ πεύσισθε, κακοὶ δὲ κακοὶ ἀπόδεισθε.

Καὶ τοῦτο μὲν αὐτὸν ἔτι ζῶντα πεποιημένας λέγουσα, τὸ δέ περιφρόμενον Καλλιμάχειόν ἔστι.

Τίμων μισάνθρωπος θεοῖς ίδιος. Άλλα πάρελθε,

Οἰδέας εἴκας πολλὰ, πάρελθε μόνον.

LXXI. Ταῦτα μὲν πιεὶ Τίμωνος ἀπὸ πολλῶν ὄλιγα. Τῷ δὲ Ἀγτωνίῳ Κανίδιός τε τῆς ἀποβολῆς τῶν ἐν Ἀκτίῳ δυναίμεων αὐτάγγελος ἦλθε, καὶ τὸν Ἱουδαιὸν Ἡρώδην, ἔχοντα τινὰ τάγματα καὶ σπείραις, ἥκουσε Καίσαρε πρασκεψωρηκέναι· καὶ τοὺς ἄλλους δῆμοὺς δινάστας ἀφίστασθαι, καὶ μηδὲν ἔτι συμμετεινειν τὴν ἀκτός. Οὐ μήν διετάραξε τι τούτων αὐτῶν, ἀλλ᾽ ὡσπερ ἄσμανος τὸ ἐλπίζειν ἀποτεθειμένος, ἵνα καὶ τὸ φροντίζειν, τὴν μὲν ἐναλον ἐκείνην διαιταν, ἥν Τιμωνείαν ὠνόμαζεν, ἐξείλιπεν· ἐναληρθείς δὲ ὑπὸ τῆς Κλεοπάτρας σὺς τὰ βασίλεια, πρὸς δεῖπνα καὶ πότους καὶ διαιρομάς ἐτρεψε τὴν πόλιν, ἐγγράφων μὲν εἰς ἐρήθους τὸν Κλεοπάτρας παῖδα καὶ Καίσαρος, τῷ δὲ ἀπόδρυφον καὶ τάλαιον ἴματιον Ἀγτέλλῃ, τῷ ἐπ Φουλ-βίᾳς, περιτιθείσῃ ἐφ δῖς ἡμέρας πολλὰς συμπόσια καὶ κῶμοις καὶ θάλαισι τὴν Ἀλεξανδρείαν κατεῖχον. Αὗτοί δὲ τὴν μὲν τῶν ἀμιμητοβίων ἐκείνην σύνοδον κατέλυσαν, ἐτέραν δὲ συγέταξαν, οὐδέν τι λειπομένην ἐκείνης ὀδροθῆται καὶ τρυφαῖς καὶ πολυτελείαις, ἥν συν-

αποθανουμένων ἐκάλουν. Ἀπεγράφοντο γὰρ οἱ φίλοι συναποθανούμενοις ἑαυτοῖς, καὶ διῆγον εὐπαθοῦντας ἐν διέπυαι περισσοῖς. Κλεοπάτρα δὲ φαρμακῶν θανατίμων συνῆγε πανιοδαπάς δυνάμεις, ὃν ἔκαστης τὸ ἀνώδυνον ἀλέγχουσα, προῦβαλλε τοῖς ἐπὶ Θανάτῳ φρόντισμένοις. Ἐπεὶ δὲ ἐώρα τὰς μὲν ἀκυμόφους τὴν ὁξύτητα τοῦ θανάτου δι' ὁδύνης ἐπιφέρούσα; τὰς δὲ πραστέρας τόχος οὐκ ἔχοντας, τῶν Θηρῶν ἀπεπιφέρατο, θαυμάσιης αὐτῆς ἔτερον ἐτέρῳ προσφερόντων. Ἐποιεὶ δὲ καὶ τοῦτο καθ' ἡμέραν· καὶ σχεδὸν ἐν πᾶσι μόνον εὑρίσκει τὸ δῆγμα τῆς ἀσπίδος ἕνεκν οπασμοῦ καὶ στεκαγμοῦ κάρον ὑπηρόδη καὶ καταφορὰν ἐφελκύμενον, ἵδρωτε μαλακῷ τοῦ προσώπου καὶ τῶν αἰσθητηρίων ἀμαυρώσει παραλυομένων δραδίως, καὶ δισχεραγμένων πρὸς τὰς ἐξεγέρσεις καὶ ἀνακλήσεις, ὥσπερ οἱ βαθέως καθεύδοντες.

LXXII. Ἄμα δὲ καὶ πρὸς Καίσαρα πρόσθεις ἐπειπον εἰς Ἀσίαν, ἣ μὲν αἰτουμένη τὴν ἐν Αἴγυπτῳ τοῖς παισὶν ἀρχὴν, δοκοίη περὶ Αἴγυπτον, ἴδιωτης καταβιώντας. Φίλοι δὲ ἀπορία, καὶ ἀπιστίᾳ διὰ τὰς αὐτομολίας, δ τῶν παιδῶν διδάσκαλος ἐπέμφθη προθύεντας. Εὐφρόνιος· Καὶ γὰρ Ἀλεξανδρεὺς, οἱ Λαοδικεὺς, γνωρισθεὶς μὲν ἐν Ρώμῃ διὰ Τιμαγένους, καὶ πλεῖστον Ἑλλήνων δυνηθεὶς, γενόμενος δὲ τῶν Κλεοπάτρας ἐπ' Ἀντώνιον δργάνων τὸ βιαιότατον καὶ τῶν ὑπέρ Οκταβίας ἰσταμένων ἐν αὐτῷ λογισμῶν ἀναγροπεύς, ἐπέμφθη μὲν Ἡ-

φώδηγ τὸν βασιλέα τῆς μεταβολῆς ἐφέξων· αὐτοῦ δὲ καταμείνας, καὶ προδοὺς Ἀντωνίου, ἐπόλιμησεν εἰς ὅφιν ἐλθεῖν Καίσαρος· Ἡρώδη πεποιθώς· Ὡνησος δὲ αὐτὸν οὐδὲν Ἡρώδης, ἀλλ᾽ εὐθὺς εἰρχθεὶς καὶ κομισθεὶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα δέσμιος, ἐπει, Καίσαρος καλεύσαντος, ἀνηρέσθη. Τοιαύτην μὲν Ἀλεξανδρεῖς ζῶντες δίκην Ἀντωνίῳ τῆς ἀπιστίας ἔξεται.

LXXXIII. Καίσαρ δὲ τοὺς μὲν ὑπὸ Ἀντωνίου λόγοσας οὐκ ἡνέσχετο, Κλεοπάτραν δὲ ἀπεκρίνατο μηδεγδὲ ἀμαρτήσεσθαι τῶν ἐπιεικῶν, ἀγελοῦσσαν Ἀντώνιον, ἥ ἐκβαλοῦσσαν. Συνέπεμψε δὲ καὶ παρ' αὐτοῦ τινὰ τῶν ἀπελευθέρων, Θύρον, αὐτὸν ἀνόητον ἄγριωπον, οὐδὲ ἀπιθάνως ἀν' ἀφ' ἡγεμόνος νάου διαλεχθέντα πρὸς γυναῖκα σοβαράν, καὶ θαύμαστὸν ὅσον ἐπὶ καῦλει φρονοῦσσαν. Οὗτος ἐντυγχάνων αὐτῇ μακρότεραι τῶν ἄλλων, καὶ τιμώμενος διαφερόντως, ὑπόνοιαν τῷ Ἀντωνίῳ παρέσχε, καὶ συλλαβὼν αὐτὸν ἐμαστήγωσεν, εἰτ' ἀφῆκε πρὸς Καίσαρα· γράμμας, ὡς ἐντρυφῆν καὶ περιφροῦν παροξύνειν καύσον, εὐπαράξυντον ὑπέρ κακῶν ὅπται. „Σὺ δέ, εἰ μὴ φέρεις τὸ πρᾶγμα, ἔφη, μετρίως, ἔχεις ἐμὸν ἀπελεύθερον, Ἰππαρχον. Τοῦτον κρημάσας μαστήγωσον, ἵν' ἵσσον ἔχωμεν.“ Ἐκ τούτου Κλεοπάτρα μὲν ἀπολυομένη τὰς αἰτίας καὶ ὑπονοίας, ἔθερωπενεν αὐτὸν περιττῶς· καὶ τὴν ἑαυτῆς γενέθλιον επεινῶς διαγαγοῦσσα καὶ ταῖς τύχαις πρεπόντες, τὴν ἐκείνου πᾶσαν ὑπερβαλλομένη λαμπρότητα καὶ πολυτέλειαν ἐώρασεν, ὕστε-

πολλοὺς τῶν κακλημένων ἐπὶ τὸ δεῖπνον πένητας ἐλθόντας, ἀπελθεῖν πλουσίους. Καίσαρα δὲ Ἀγρίππας ἀντικαλεῖτο πολλάκις ἀπὸ Ρώμης, γράφον, ὃς τῶν ἐντεῦ πραγμάτων τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ποθούντων.

LXXIV. "Εσκεν οὖν ἀναβολὴν δὲ πόλεμος τότε· τοῦ δὲ χαιμῶνος παρελθόντος, αὐτοῖς ἐπήει διὰ Συρίας, οἱ δὲ στρατηγοὶ διὰ Διβύης. Ἀλόντος δὲ Πηλουσίου, λόγος ἦν, ἐνδοῦνται Σέλευκον, οὐκ ἀκούσης τῆς Κλεοπάτρας. Ἡ δὲ ἐπείγον μὲν γυναικαὶ παιᾶς Ἀγτώνιῳ καίναι παρεῖχεν· αὐτὴ δὲ, Θήκας ἔχουσα καὶ μνήματα κατεσκευασμένα περιττῶς εἰς τα κάλλος καὶ ὑψος, ἢ προσωφοδόμησε τῷ ναῷ. τῆς Τσιδίος, ἵντανθα τῶν βασιλικῶν συνέφορει τὰ πλείστης ἄξια σπουδῆς, χρυσὸν, ἄργυρον, σμάραγδον, μαργαρίτην, ἔβριον, ἐλέφαντα, κινάμωμον· ἐπὶ πᾶσι δὲ δῆδα πολλὴν καὶ στυπτεῖον· ὥστε δεισαται περὶ τῶν χρημάτων Καίσαρα, μὴ τραπομένη πόδες ἀπόγγωσιν ἡ γυνὴ διαφθείρη καὶ καταφλέξη τὸν πλεύτον, ἀεὶ τινας ἐλπίδας αὐτῇ φιλανθρώπους προσπέμπειν, ἅμα τῷ στρατῷ πορευόμενον ἐπὶ τὴν πόλιν. Ἰδρυθέντος δὲ αὐτοῦ περὶ τὸν ἐπεδδρομον, Ἀγτώνιος ἐπεξελθὼν ἡγωνίσατο λαμπρῶς, καὶ τροπὴν τῶν Καίσαρος ἵππεων ἐποίησε, καὶ κατεδίωξεν ἄχρι τοῦ στρατοπέδου. Μεγαλυνόμενος δὲ τῇ νίκῃ, παρῆλθεν τοῖς τὰ βασίλεια, καὶ τὴν Κλεοπάτραν κατεφλησεν ἐν τοῖς ὅπλοις· καὶ τὸν ἡγωνισμένον προθυμότατα τῶν στρατιωτῶν συνέστησεν. Ἡ δὲ φριστεῖον αὐτῷ Θώ-

ρακα χρυσοῦν καὶ υράνιος θύμωκεν. Ἐκεῖνος μὲν οὖν
δ ἄνθρωπος, λαβὼν ταῦτα, διὰ νυκτὸς ηὔτομόλησεν
ῶς Καίσαρα.

LXXV. Πάλιν δ' Ἀγτώνιος ἔπειπε, Καίσαρα
μονομαχῆσαι προκαλούμενος. Ἀποφριγμένου δ' ἐ-
κείνου, πολλὰς δόδους Ἀγτώνιῳ παρεῖναι Θανάτου,
συμφρονήσας, ὅτι τοῦ διὰ μάχης οὐκ ἔστιν αὐτῷ βελ-
τίων Θάνατος, ἔγνω καὶ κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ Θύ-
λασσαν ἐπιχειρεῖν. Καὶ παρὸς δεῖπνον, ὡς λέγεται,
τοὺς οἰκέτας ἐκέλευσιν ὑπεγχῖναι καὶ προθυμότερον
εὐωχεῖν αὐτὸν ἀδηλον γάρ, εἰ τοῦτο ποιήσουσιν
αὔριον, ἢ δεσπόταις ἐτέροις ὑπηρετήσουσιν, αὐτὸς δὲ
καίσαται σκελετός καὶ τὸ μηδὲν γενόμενος. Τοὺς δέ
φίλους ἐπὶ τούτοις δικρύοντας δρῶν, ἔφη, μὴ προά-
ξειν ἐπὶ τὴν μάχην, ἵξεις ἡς αὐτῷ Θάνατον εὐχλεῦ μᾶλ-
λον, ἢ σωτηρίαν ζητεῖν καὶ νίκην. Ἐν ταύτῃ τῇ γυ-
ναιὲ λέγεται, μεσούσης σχεδὸν, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ κατη-
φαίᾳ τῆς πόλεως διὰ φρέσον καὶ προσδοκίᾳ τοῦ μέλ-
λοντος οὕτης, αἴφνιδιον ὁργάνων τε παντοδαπῶν ἐμ-
μελεῖς φωνὰς ἀκουσθῆναι, καὶ βοήν δχλου μετ' εὐα-
σμῶν καὶ πηδήσεων σατυρικῶν, δισπερφ θιάσουν τι-
νδὸς οὐκ ἀθερύβους ἔξελαιάνοντος. εἶναι δὲ τὴν δρ-
μὴν διαστήσας πόλεως μέσης, ἐπὶ τὴν πύλην
ἔξω, τὴν τετραμμένην πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ ταύ-
τη τὸν θόρυβον ἐκπεισεῖν πλεῖστον γενόμενον. Ἔδ-
κει δὲ τοῖς ἀναλογιζομένοις τὸ σημεῖον ἀπολείπειν
δ Ὁδὸς Ἀγτώνιος, ὃ μάλιστα συνεξομοιῶν καὶ συν-
οικεῖσθαι ἔαντὸν διετέλεσεν.

LXXXVI. Ἄμα δ' ἡμέρῃ τὸν πεζὸν αὐτὸς ἐπὶ τῶν πρὸς τῆς πόλιος λόφων ἴδρυσας, εἰθεῖτο τὰς ναῦς ἀνηγμένας, καὶ ταῖς τῶν πολεμίων προσφερθεμένας· καὶ περιμένων ἔργον τὸ παρὸν ἐκείνων ἴδειν, ἡσύχαζεν. Οἱ δὲ, ὡς ἐγγὺς ἐγένοντο, ταῖς κώπαις ἤσπασαντο τοὺς Καίσαρος· εκείνων δὲ ἀντασπασμένων μετεβάλοντο, καὶ πάσαις ἄμα ταῖς γαυσὶν δὲ στόλος εἰς γενόμενος ἐπέπλει πρὸς τὴν πόλιν ἀπτίπρωρος. Τοῦτον Ἀντώνιος ἴδων, ἀπελείφθη μὲν εὐθὺς ὑπὸ τῶν ἕππεων μεταβαλλομένων· ἡττηθεὶς δὲ τοῖς πεζοῖς ἀντιχώρησεν εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ Κλεοπάτρας προδεδούσθαι βοῶν, οἷς δὲ ἐκείνην ἐπολέμησεν. Ἡ δὲ, τὴν ὁργὴν αὐτοῦ φοβηθεῖσα καὶ τὴν ἀπόνοιαν, εἰς τὸν τάφον κατέφυγε, καὶ τοὺς κατοφθάκτας ἀφῆκε, αλεῖθροις καὶ μοχλοῖς καρτεροῦς ὅντας· πρὸς δὲ Ἀντώνιον ἐπεμψε τοὺς ἀπαγγελοῦντας, διτεθυητας. Πιστεύσας δὲ ἐκεῖνοι, καὶ εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, „Τί εἴτε μέλλεις, Ἀντώνιε; Τὴν μόνην ἡ τύχη καὶ λοιπὴν ἀφήγηκε τοῦ φιλοψυχεῖν πρότασιν·“ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ τὸν Σώρακα παραλύων καὶ διαστέλλων, „Ω Κλεοπάτρα, εἰπέν, οὐκ ἄκθομαί σου στερούμενος· αὐτέκα καὶ γαρ εἰς ταῦταν ἀφίξομαι· μᾶλλον δὲ τι γυναικὸς διτηλικοῦτος αὐτοκράτωρ εὑψυχίᾳ πεφώραμαι λειπόμενος.“ Ἡν δέ τις οἰκεῖης αὐτοῦ πιστὸς, Ἐροις ὄνομα. Τοῦτον εκ πολλοῦ παρακληκούσις, εἰς δεήσειεν, ἀνελεῖν αὐτὸν, ἀπήγει τὴν ὑπόσχεσιν. Οἱ δὲ σπασάμενος τὸ ξίφος, ἀνέσχετο μὲν, ὡς παίσιν ἐκείνον, ἀποστρέψας δὲ τὸ πρόσωπον ἵστον ἀπέκτεινεν

Πεσόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας, δὲ Ἀντώνιος,
 „Ἐγώ”, εἶπεν, ὡς Ἐρωτήσεις, διτι, μὴ δυνηθεῖς αὐτὸς, ἐμὲ
 ποιεῖν, δὲ διδάσκεις “ καὶ παῖσας διὰ τῆς κοιλίας
 ξαντὸν ὑφῆκεν εἰς τὸ κλινίδιον. Ἡν δ' οὐκ εὐθυ-
 θάγατος ἡ πληγὴ. Διὸ καὶ τῆς φορᾶς τοῦ αἵματος,
 ἐπεὶ κατεκλίθη, παυσαμένης, ἀναλαβὼν, ἐδεῖτο τῶν
 παρόντων ἐπισφάγγειν αὐτόν. Οἱ δ' ἔφευγον ἐκ τοῦ
 δωματίου, βοῶντος καὶ σφαδάζοντος· ἄχρις οὖν παρὰ
 Κλεοπάτρας ἦκε Διομήδης, δὲ γραμματεὺς, κομίζειν
 αὐτὸν ὡς ἐκείνην εἰς τὸν τάφον κελευσθείς.

LXXVII. Γνοὺς οὖν, διτι ἔη, προθύμως ἐκέ-
 λευσεν ἄρασθαι τοῖς ὑπηρέταις τὸ σῶμα, καὶ διὰ
 χειρῶν προσεκομίσθη ταῖς Θύραις τοῦ οἰκήματος.
 Ή δὲ Κλεοπάτρα τὰς μὲν Θύρας οὐκ ἀνέῳξεν, ἐκ δὲ
 Θυρίδων τινῶν φανεῖσα, σειράς καὶ καλώδια καθίει.
 Καὶ τούτοις ἐγαψάγτων τὸν Ἀγιώνιον, ἀνείλκεν αὐ-
 τὴ καὶ δύο γυναῖκες, ἃς μόνας ἀδέξατο μεθ' αὐτῆς εἰς
 τὸν τάφον. Οὐδὲν ἐκείνου λέγουσιν οἰκτιβόρον γε-
 νέσθαι οἱ παραγενόμενοι Θέαμα. Πεφυρμένος γάρ
 αἵματι καὶ δυσθανατῶν εἴλκετο, τὰς χεῖρας δρέγων
 εἰς ἐκέλητρον τὸ ἔργον, ἀλλὰ μόλις ἡ Κλεοπάτρα ταῖς
 χεροῖν ἐμπεφυκυῖα καὶ κατατεινομένη τῷ προσώπῳ,
 τὸν δεσμὸν ἀνελάμβανεν, ἐπικιλλομένων τῶν κάτιω-
 θειν αὐτῇ καὶ συναγωνιώτων. Λεξαμένη δέ αὐτὸν
 οὖτας, καὶ κατακλίνασσι, περιερρήξατο τοὺς πάπλους
 ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὰ στέρνα τινπτομένη καὶ σπαράγγου-
 σα ταῖς χερσὶ, καὶ τῷ προσώπῳ τοῦ αἵματος ἀγα-

ματτομένη, διεπόθην ἐκάλει, καὶ ὑνδρα, καὶ αὐτο-
πρότορα· καὶ μικροῦ δεῖν ἐπιλέληστο τῶν αὐτῆς κα-
κῶν, οὕτω φετῶν ἐκείνου. Καταπαύσας δὲ τὸν Θρῆνον
αὐτῆς Ἀγιώνιος, ἥτησεν οἶνον πιεῖν· εἶτε διψᾶν, εἴ-
τε συντομώτερον ἐλπίζων ἀπολυθήσεσθαι. Πιὼν
δὲ, παρηγένετο αὐτῇ τὰ μὲν ἁυτῆς, ἔντονος μὴ μετ'
αἰσχύνης, σωτήρια τίθεσθαι, μάλιστα τῶν Καίσαρος
ἔταιφων Προκλήψις πιστεύονταν· αὐτὸν δὲ μὴ θρη-
νεῖν ἐπὶ ταῖς ὑστάταις μεταβολαῖς, ἀλλὰ μάκαρίζειν,
ῶν ἔτυχε, καλῶν, ἐπιφανέστατος ἀνθρώπων γενόμε-
νος, καὶ πλεῖστον ἴσχύσας, καὶ τοῦ οὐκ ἀγενῆς Ῥω-
μαῖος ὑπὸ Ῥωμαίου κρατηθεῖς.

LXXXVIII. "Οὐον δ' οὕπω ἀπολιπόντος αὐτοῦ, Προ-
κλῆιος ἦκε πρὸς Καίσαρος· Ἐπεὶ γὰρ ἔαυτὸν πα-
τάξας δ' Ἀγιώνιος ὄχετο πρὸς Κλεοπάτραν κομιζό-
μενος, λερνηταῖς τις τῶν δορυφόρων, λαβὼν τὸ
ἐγχειρίδιον αὐτοῦ καὶ ἀποκρύψας, ὑπεξῆλθε, καὶ
δραμών πρὸς Καίσαρα, πρῶτος ἤγγειλε τὴν Ἀγ-
ιώνιον τελευτὴν, καὶ τὸ ξίφος ἔδειξεν ἡμαγμέ-
νον. Ο δ' ὡς ἡκουειν, ἐνδοτέρῳ τῆς σκηνῆς ἀ-
ποστὰς, ἀπεδάκρυσεν ὕνδρα, κηδεστὴν γενόμε-
νον καὶ συνάρχοντα, καὶ πολλῶν ἀγώνων καὶ πραγ-
μάτων κοινωνῶν. Εἶτα τὰς ἐπιστολὰς λαβὼν, καὶ
τοὺς φίλους κάλεσσας, ἀνεγίνωσκεν, ὡς εὐγνώμονα
γράφοντος αὐτοῦ καὶ δίκαια φοριτικὸς ἦν καὶ ἐπερ-
φανος ἀεὶ περὶ τὰς ἀποκρίσεις ἐκεῖνος. Ἐκ δὲ τού-
του τὸν Προκλήτιον ἐπεμψε κελεύσας, ἦν δύνηται, μά-

τιστα τῆς Κλεοπάτρας ζώδης χρατῆσαι. Καὶ γάρ ἐφοβεῖτο περὶ τῶν χρημάτων, καὶ μέγα πρὸς δόξαν ἡγεῖτο τοῦ Θριάμβου, καταγαγεῖν τείνην. Εἰς μὲν οὖν χεῖρας τῷ Προκλήϊῳ συνελθεῖν οὐκ ἡθέλησεν· ἔγινον δὲ λόγοι ἐν τῷ οἰκήματι, προσειλθόντος ἐξωθεν αὐτοῦ κατὰ θύρας ἐπιπέδους, ἀποκεκλεισμένας μὲν ὀχυρῶς, φωνῇ δὲ διεξόδον ἔχουσας. Καὶ διελέχθησαν, ἣ μὲν αἴτουμένη τοῖς παισὶν τὴν βασιλείαν, δ δὲ θερόβιον καὶ πάντα πιστεύειν Καίσαρι κατένων.

LXXIX. 'Ως δὲ κατιδών τὸν τόπον ἀπήγγειλε Καίσαρι, Γάλλος μὲν ἐπέμφθη, πάλιν ἐντευξόμενος αὐτῇ· καὶ παρὰ τὰς θύρας ἐλθὼν, ἐπίτηδες ἐμήκυνε τὸν λόγον. Ἐν τούτῳ δὲ Προκλήϊος, κλίμακος προστεθείσης, διὰ τῆς Θυρίδος εἰσῆλθεν, ἢ τὸν Ἀγτώνιον αἱ γυναικεῖς ἐδέξαντο. Καὶ πρὸς τὰς θύρας αὐτὰς εὐθὺς, αἵς ἡ Κλεοπάτρα παρειστήκει προσέχουσα τῷ Γάλλῳ, κατέβαινεν, ὑπηρέτας ἔχων δύο μετ' αὐτοῦ. Τῶν δὲ συγκαθειργμένων τῇ Κλεοπάτρᾳ γυναικῶν τῆς ἀτέρας ἀνακραγούσης· „Τάλαινα Κλεοπάτρα, ζωγρῇ·“ μεταστραφεῖσα καὶ θεασαμένη τὸν Προκλήϊον, ὥρμησε μὲν αὐτὴν πατάξαι· παρεζωσμένη γάρ ἐτύγχανε τῷ ληστρικῷ ἔφιδίων προσδραμών δὲ ταχὺ, καὶ περισχών σύτῃν ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις δ Προκλήϊος· „Ἄδικεῖς, ἔφη, ὡς Κλεοπάτρα, καὶ σεαυτὴν καὶ Καίσαρα, μεγάλην ἀφαιρουμένη χρηστότητος ἐπίδειξιν αὐτοῦ, καὶ διαβάλλουσα τὸν πραότατον ἡγεμόνων, ὡς ἄπιστον καὶ ἀδιάλλα-

πτον.“ Ἀμα δὲ καὶ τὸ ἔφος αὐτῆς παφεῖτο, καὶ τὴν ἐσθῆτα, μὴ κρύπτοι τι φάρμακον, ἐξέσσεισεν. Ἐπει-
φθη δὲ καὶ παρὰ Καῖσαρος τῶν ἀπελευθέρων Ἐπα-
φρόδιτος, ὃ προσετέτακτο ζῶσαι αὐτὴν φυλάττειν,
ἰσχυρῶς ἐπιμελόμενον, τὰλλα δὲ πρότερος τὸ φᾶστον ἐν-
διδόγαι καὶ ἡδουτον.

LXXX. Αὐτὸς δὲ Καῖσαρ εἰσήλαυνεν εἰς τὴν
πόλιν Ἀρείῳ τῷ φιλοσόφῳ προσδιαλεγόμενος, καὶ
τὴν δεξιὰν ἐνδεδωκώς· ἵνα εὐθὺς ἐν τοῖς πολέταις
περιβλεπτος εἴη, καὶ θαυμάζοιτο τιμώμενος ὑπ’ αὐ-
τοῦ διαπρεπῶς. Εἰς δὲ τὸ γυμνάσιον εἰσελθὼν,
καὶ ἀναβάς ἐπὶ βῆμα τι πεποιημένον, ἐκπεπληγμέ-
νων ὑπὸ δίσυς τῶν ἄνθρωπων, καὶ προσπιπτόντων,
ἀναστῆγαι κελεύσας, ἔφη, πάσης αἰτίας τὸν δῆμον
ἀφίεναι, πρῶτον μὲν, διὰ τὸν κιτσηγην, Ἀλέξανδρον·
δεύτερον δὲ, τῆς πόλεως θαυμάζων τὸ κάλλος· καὶ
τὸ μέγεθος· τρίτον δὲ, Ἀρείῳ τῷ ἐταίρῳ χαροκόπειος.
Ταύτης δὴ τῆς τιμῆς ἔτυχεν Ἀρείος παρὰ Καῖσαρος,
καὶ τῶν ἄλλων ἐξηγήσατο συγγούν· ὃν εἶς ἦν καὶ Φι-
λόστρατος, ἀνὴρ εἰπεῖν μὲν ἐξ ἐπειδρομῆς τῶν πώποτε
σοφιστῶν ἱκανώτατος, εἰσποιῶν δὲ μὴ προσηκόντως
ἔσυτὸν τῇ Ἀκαδημίᾳ. Διὸ καὶ Καῖσαρ αὐτοῦ βδε-
λιττόμενος τὸν τρόπον, οὐ προσέλετο τὰς δεψεις.
Οἱ δὲ πῶγωνα πολιδρυ καθεῖς, καὶ φαιδρυ ἴματισ πε-
ριβαλόμενος, ἐξόπισθεν Ἀρείῳ παρηκολούθει, τοῦ-
τον ἀεὶ τὸν στίχον ἀγαρθεγγόμενος·

Σοφοὶ σοφοὺς σώζουσιν, ἀνάστην σάφοι.

Πινθόμενος δὲ Καῖσαρ, καὶ τοῦ φθόνου μᾶλλον Ἀ-

φειον, ἡ τοῦ δέους Φιλόστρατον, ἀπαλλάξαι βουλόμενος διῆκε.

LXXXI. Τῶν δὲ Ἀγιωνίου παιδών δὲ μὲν ἐκ Φουλβίας, Ἀντιλλος, ὑπὸ Θεοδώρου, τοῦ πατρὸς αγαγοῦν, παραδοθεὶς ἀπέθανε καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τῶν στρατιωτῶν ἀποτεμόντων, δὲ παιδαγαγόδες ἀφελῶν, οὐδὲ ἔφρδει περὶ τῷ τραχήλῳ πολυτελούτατον λιθον, εἰς τὴν ζώνην κατέρρειψεν ἀρνησάμενος δὲ καὶ φραδοθεὶς ἀγεστανθώθη. Τέσδε Κλεοπάτρας παιδία φρουρούμενα μετὰ τῶν τραφεντῶν ἀλευθέριον εἶχε διαιταν. Καισαρίωνα δὲ, τὸν ἐν Καισαρος γεγονέναι λεγόμενον, ἡ μὲν μήτηρ ἐξέπεμψε μετὰ χρημάτων πολλῶν εἰς τὴν Ἰνδίαν δὲ Αἰθιοπίαν ἔτερος δὲ παιδαγαγόδες, δμοιος Θεοδώρῳ, Ρόδων, ἀνέπεισεν ἐπανελθεῖν, ὃς Καισαρος αὐτὸν ἐπὶ βασιλείαν καλοῦντος. Βουλευθέντον δὲ Καισαρος, Ἀρειοφ εἴπειν λέγουσιν.

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκαισαρίη.

LXXXII. Τοῦτον μὲν οὖν ὑστερον ἀπάκτανε μετὰ τὴν Κλεοπάτρας τελευτὴν. Ἀγιώνιον δὲ πολλῶν αὐτούμενων θάψας καὶ βασιλέων καὶ στρατηγῶν, οὐκ ἀφέλλετο Κλεοπάτρας τὸ σῶμα Καΐσαρ, ἀλλ' ἀθάπτετο ταῖς ἐκείνης χερσὶ πολυτελῶς καὶ βασιλικῶς, πᾶσιν ὃς ἐβούλετο χρῆσθαι λαβούσης. Ἐκ δὲ λύπης ἄμα τοσαύτης καὶ ὁδύνης (ἀνεφλέγμητο γάρ αὐτῆς τὰ στέρνα τυπτομένης καὶ ἥλκωτο) πὺρετῶν ἐπιλαβόντων, ἥγαπησε τὴν πρόφρασιν, ὃς ἀφεξυμέ-

νη τροφῆς διὰ τοῦτο, καὶ παραλύσθυασα τοῦ ζῆν
ἀκελύτως ἀστήν. Ἡν δὲ ιατρὸς αὐτῇ συνήθης,
Ολυμπος, ὁ φράσασα τὰληθές, ἐχρῆτο συμ-
βούλῳ καὶ συνεργῷ τῆς καθαιρέσσεως, ὡς αὐτό;
Ολυμπος εἰρήκεν, ἴστορίαν τινὰ τῶν πραγμάτων
τούτων ἐκδεδωκώς. Ἄπονοήσας δὲ Καῖσαρ, ἀπει-
λάς μὲν τιγας αὐτῇ καὶ φόβους περὶ τῶν τέκνων
προσέβαλν, οἷς ἐκείνη, καθάπερ μηχανήμασιν,
διπηρείπετο, καὶ παριδίδου τὸ σῶμα θεραπεύειν καὶ
εράψειν τοῖς χρῆσονσιν.

LXXXIII. Ἡν δὲ καὶ αὐτὸς ἥμέρας ὅλιγας
διαλιπὼν, ἐντευξόμενος αὐτῇ καὶ παρηγορήσων. Ἡ
δὲ ξυχὴ μὲν ἐν στιβάδι κατακειμένη ταπεινῶς· εἰσι-
θντε δὲ αὐτῷ μονοχίτων ἀναπηδήσασα προσπίπτει,
διεινῶς μὲν ἐξηγριωμένῃ καφαλήν καὶ πρόσωπον, ὑπό-
ερομός δὲ τῇ φωνῇ, καὶ συντετηκυῖα ταῖς ὄψεις.
Ἡν δὲ πολλὰ καὶ τῆς περὶ τὸ στέρνον αἰκίας κατα-
φανῆ· καὶ δλως οὐθὲν ἐδόκει τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς
ἔχειν βέλτιον. Ἡ μάντοι χάρις ἐκείνη καὶ τὸ τῆς ὄ-
φας ἰταμὸν οὐ κατέσβεστο παντάπαιδιν, ἀλλὰ καὶ περ
οῦτως διακειμένης, ἔνδοθέν ποθεν ἐξέλαμπε καὶ συ-
επεφαίνετο τοῖς κινήμασι τοῦ προσώπου. Κελεύ-
σαντος δὲ τοῦ Καίσαρος αὐτῇ κατακιλθῆναι, καὶ
πλησίον αὐτοῦ καθίσαντος, ἥψατο μέν τινος δικαι-
ολογίας, εἰς ἀγάγκην καὶ φόβον Ἀγιωνίου τὰ πε-
πραγμένα τρέπουσα· ἐνισταμένου δὲ πρὸς ἔκαστον
αὐτῇ τοῦ Καίσαρος, ἐξελεγχομένη ταχὺ, πρὸς οἱ-
κτον μεθηρμόδυσατο καὶ δέησιν, ὡς διὰ τις ἄν μάλιστα

τοῦ ἔην περιεχόμενη. Τέλος δὲ τοῦ πλήθους τῶν χρημάτων ἀναγραφὴν ἔχουσα προσεδωκεν αὐτῷ· Σελεύκου δὲ τινος τῶν ἐπιτρόπων ἐλέγχοντος ὡς ἔνια κρύπτουσαν καὶ διακλέπτουσαν, ἀναπηδήσασα, καὶ τῶν τριχῶν αὐτοῦ λαβομένη, πολλὰς ἐνεφόδει τῷ προσώπῳ πληγάς. Τοῦ δὲ Καίσαρος μειδῶντος, καὶ καταπαύοντος αὐτὴν, „Ἀλλ' οὐ δεινόν, εἶπεν, ὁ Καῖσαρ, εἰ σὺ μὲν ἡξιώσας ἀφικέσθαι πρὸς ἡμὲς καὶ προσειπεῖν οὕτω πράττουσαν, οἱ δὲ δοῦλοι μου κατηγοροῦσιν, εἴ τι τῶν γυναικείων ἀπεθάμην οὐκ ἐμαυτῇ δήπουθεν, ἡ τάλαινα, κόσμον, ἀλλ' ὅπως Ὁκταβίᾳ καὶ Λιβύᾳ τῇ σῇ μικρὰ δυῆσα, δι' ἐκείνων ἔλεώ σου τύχοιμι καὶ πραγτέρουν;“ Τούτοις δὲ Καῖσαρ ἥδετο, παντάπασιν αὐτὴν φιλοψυχεῖν οἰδμενος. Εἰπὼν οὖν, διε καὶ ταῦτα ἐπιτρέπει, καὶ τάλλα πάσης ἐλπίδος αὐτῇ χρήσεται λαμπρότερον, φέρετο ἀπιῶν, ἐξηπατημέναι μὲν οἰδμενος, ἐξηπατημένος δέ μᾶλλον.

LXXXIV. Ἡν δὲ Κορνήλιος Δολοβέλλας ἐπιφανῆς νεανίσκος ἐν τοῖς Καίσαρος ἑταίροις. Οὗτος εἶχε πρὸς τὴν Κλεοπάτραν οὐκ ἀηδῶς· καὶ τότε χαριζόμενος αὐτῇ διηθείσῃ κρύφα πέμψας ἐξήγγειλεν, ὃς αὐτὸς μὲν δὲ Καῖσαρ ἀναζεύγνυσε πεζῇ διὰ Συρίας, ἐκείνην δὲ μετὰ τῶν τέκνων ἀποστέλλειν εἰς τρίτην ἡμέραν ἔγνωκεν. Ἡ δὲ ἀκούσασα ταῦτα, πρῶτην μὲν ἐδεήθη Καίσαρος, διπλῶς αὐτὴν ἐδοῦ ξοδὸς ἐπενεγκαῖν Ἀγιωνίῳ· καὶ συγχωρήσαντος, ἐπὶ τὸν τάφον κομισθεῖσα καὶ περιπεσοῦσα τῇ σορῷ μετά

τῶν συνήθων γυναικῶν· Ἄλλο φίλε Ἀντώνιε, εἶπεν,
ἔθαπτον μὲν σε πρόδην ἔτι χερσὶν ἐλευθέραις, σπάν-
δω δὲ νῦν αἰχμάλωτος οὖσα, καὶ φρουρούμενη,
μήτε κοπετοῖς, μήτε θρήνοις, αἰκίσασθαι τὸ
θοῦλον τοῦτο σῆμα, καὶ τηρούμενον ἐπὶ τοὺς κα-
τὰ σοῦ θριάμβους. Ἀλλας δὲ μὴ προσδέχου τι-
μᾶς, η̄ χοάς· ἀλλ ἀνταί σοι τελευταῖαι, Κλεο-
πάτρας ἀγομένης. Ζῶντας μὲν γὰρ ήμᾶς οὐθὲν ἀλ-
λήλων διέστησε, κινδυνεύομεν δὲ τῷ Θανάτῳ δια-
μείψασθαι τοὺς τόπους· σὺ μὲν δὲ Ρωμαῖος, ἐνταῦ-
θακείμενος, ἔγώ δ' ή δύστηνος, ἐν Ἰταλίῃ, το-
σοῦτο τῆς σῆς μεταλαβοῦσα χώρας μόνον. Ἀλλ' εἰ
δή τις τῶν ἐκεῖ Θεῶν ἀληή καὶ δύναμις, (οἱ γὰρ ἐν-
ταῦθα προῦδωκαν ήμᾶς,) μὴ πρόδη λέσσαν τὴν σεαυ-
τοῦ γυναικα, μηδ' ἐν ἐμοὶ παριέθης θριαμβευόμε-
νον σεαντὸν, ἀλλ ἐνταῦθα με κρύψου μετὰ σταυ-
τοῦ καὶ σύνθαψου, ώς ἐμοὶ μυρίων κακῶν ὅγτων, οὐ-
δέν οὗτοι μέγα καὶ δεῖγδν ἐστιν, ώς δὲ βρυχὺς οὗτος
χρόνος, δν σοῦ χοιρίς ἔζηκα.“

LXXXV. Τοιαῦτ' ὀλοφυραμένη, καὶ στέψα-
σα καὶ κατασπάσαμένη τὴν πορὸν, ἐκέλευσεν αὐτῇ
λουτρὸν γενέσθαι. Λουσαμένη δὲ καὶ κατακλιθεῖ-
σα λαμπρὸν ἄριστον ἡρίστα. Καὶ τις ἦκεν ἀπὸ ἀ-
γροῦ κίστην τενά κομίζων· τῶν δὲ φυλάκων, δ τι φέ-
ροι, πυνθανομένων, ἀνοίξας, καὶ ἀφελὼν τὰ θρίσι,
σύκων ἐπίπλεων τὸ πύγειον ἔδειξε. Θαυμασάντων
δὲ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, μειδιάσας παρεκάλει
λεγεῖν· οἱ δὲ πιστεύσαντες ἐκέλευσον εἰσεγεγκάν.

τὰ δὲ τὸ ἄριστον ἡ Κλεοπάτρα δέλτει ἔχουσα γε-
γραμμένη καὶ κατασημασμένη, ἀπέστειλε πρὸς
Καίσαρα, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκποδῶν ποιηθαμένη, πλὴν
τῶν δυοῖν ἐκείνων γυναικῶν, τὰς Θύρας ἐκλειστές. Καὶ-
σαφὴ δὲ λύσας τὴν δέλτον, ὡς ἐνέτυχε λιταῖς καὶ ὀλο-
φυφμοῖς δεομένης αὐτῆς σὺν Ἀντωνίῳ θάψαι, τα-
χὺ συνῆκε τὸ πεπραγμένον. Καὶ πρῶτον μὲν αὐτὸς
ἄρμησε βοηθεῖν, ἐπειτα τοὺς σκεψομένους κατὰ τά-
χος ἐπεμψεν. Ἐγεγόγγιε δ' ὁξὺ τὸ πάθος. Λόρδῳ γάρ
ἐλθόντες, καὶ τοὺς μὲν φυλάσσοντας οὐδὲν ἥσθημέ-
νους καταλαβόντες, τὰς δὲ Θύρας ἀνοιξάντες, εὑ-
ρον αὐτὴν τεθυηκυῖαν, ἐν χρυσῇ κατακειμένην κλί-
νῃ, κεκοσμημένην βασιλικῶς. Τῶν δὲ γυναικῶν ἡ
μὲν Εἴρας λεγομένη πρὸς τοῖς ποσίν ἀπέθηκεν;
ἡ δὲ Χάρμιον, ἡδη σφαλλομένη καὶ καρηβαροῦσσα,
κατέκοσμεν τὸ διάδημα τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς.
Εἰπόντος δέ τωνος ὄργης „Καλὰ ταῦτα, Χάρμιον“
„Κάλλιστα μὲν οὖν, ὅπῃ, μαὶ πρέποντα τῇ τασσά-
των ἀπογόνων βασιλέων.“ Πλέον δ' οὐδὲν εἶπεν, ἀλλὰ
αὐτοῦ παρὰ τὴν κλίνην ἐπεσε.

LXXXVI. Διέγεται δὲ, τὴν μάστιδα κομισθῆ-
ναι σὺν τοῖς αὐτοῖς ἐκείνοις καὶ τοῖς Θηρώις ἀναθεν-
άπτικαλυφθεῖσαν. Οὕτω γάρ τὴν Κλεοπάτραν κε-
λεῦσσαι, μηδὲν αὐτῆς ἐπισταμένης τῷ αώματι προσ-
πεσεῖν τὸ Θηρίον· ὡς δὲ ἀφαιρεῦσαι τῶν σύκων
εῖδεν, εἶπεῖν „Ἐγταῦθα ἦν ἄρα τοῦτο“ καὶ τὸν βρα-
χίονα παρασχεῖν τῷ δείγματι γυμνωσασαν. Οἱ δὲ
τηρεῖσθαι μὲν ἐν ὑδρίᾳ τὴν ἀσπίδα καθειργμένην

φάσκουσιν· ἡλακάτη δὲ τινι χρυσῇ τῆς Κλεοπάτρας ἐκκαλουμένης αὐτὴν καὶ διαγριανούσης, δρυμήσασαν ἐμφῦναι τῷ βραχίονι. Τό δ' ἀληθές οὐδεὶς οἶδεν ἐπεὶ καὶ φάρμακον αὐτὴν ἐλέχθη φορεῖν ἐν κυνηστίδι κολλη, τὴν δὲ κυνηστίδα κρύπτειν τῇ κόμῃ· πλὴν οὕτε κηλίς ἐξήνθησε τοῦ σώματος, οὔτ' ἄλλο φαρμάκον σημεῖον. Οὐ μὴν οὐδὲ τὸ θηρίον ἐντὸς ὄφθη, συρμοὺς δέ τινας αὐτοῦ παρὰ Θαλασσαν, ἢ τὸ δωμάτιον ἀφεώρα, καὶ αἱ θυρίδες ἥσαν, ἐδεῦν ἔφασκον. Ἔνιοι δὲ, καὶ τὸν βραχίονα τῆς Κλεοπάτρας ὀφθῆναι δύο γυγμάς ἔχοντα, λεπτάς καὶ ἀμυδράς· οἵ τοις πιστεῦσαι καὶ δι Καῖσαρ. Ἐν γὰρ τῷ θριάμβῳ τῆς Κλεοπάτρας αὐτῆς εἰδωλον ἐνομίζετο, καὶ τῆς ἀσπίδος ἐμπυφυκνίας. Ταῦτα μὲν οὖν οὗτα λέγεται γενέσθαι. Καῖσαρ δὲ, καὶ περ ἀχθεσθεὶς ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς γυγακίδος, ἐθεύμασε τὴν εὐγένειαν αὐτῆς· καὶ ταφῆναι τὸ σῶμα σὺν Ἀγτωνίῳ λαμπρῶς καὶ βασιλικῶς ἐκάλευσεν. Ἐντίμου δὲ καὶ τὰ γύναια κηδείας ἔτυχεν, αὐτοῦ προστάξαντος. Ἐτελεύτησε δὲ Κλεοπάτρα μὲν ἐνδέ δέοντα τεσσαράκοντα ἑτη βάσασα, καὶ τούτων δύο καὶ εἴκοσι βασιλεύσασα, συνάρξασα δὲ Ἀγτωνίῳ πλείω τῶν δεκατετσάρων. Ἀγτώνιον δέ οἱ μὲν ἔξ οἱ δὲ τριτὲ τὰ πεντήκοντα ὑπερβαλλεῖν φαστέν. Άι μὲν οὖν Ἀγτωνίου καθηρέθησαν εἰκόνες, αἱ δὲ Κλεοπάτρας καὶ τὰ χώραν ἔμειναν, Ἀρχιθέου τιγδός τῶν φίλων αὐτῆς δισχίλια τάλαντα Καῖσαρι δόντος, ἵνα μὴ τὸ αὐτὸν ταῖς Ἀγτωνίου πάθωσαι.

LXXXVII. Ἀυτωνίου δὲ γενεὰν ἀπολικόντος
 ἐξ τριῶν γυναικῶν ἐπεὶ παῖδας, διὸ πρεσβύτατος,
 Ἀντεύλλος, ὑπὸ Καίσαρος ἀγηρέθη μόνος· τοὺς δὲ
 λοιποὺς Ὁκταβία παραλαβοῦσα μετὰ τῶν ἐξ ἑαυτῆς
 ἔθρεψε. Καὶ Κλεοπάτραν μὲν τὴν ἐκ Κλεοπάτρας
 Ἰθβαί, τῷ χαριτούρῳ βασιλέων, συνώκισεν· Ἀντώ-
 νίου δὲ τὸν ἐκ Φόνλιβίας οὗτον μέγαν ἐποίησον, ὥστε,
 τὴν πρώτην παρὰ Καίσαρι τιμὴν Ἀγρίππου, τὴν
 δὲ δευτέραν τῶν Λιβίας παιδῶν ἔχονταν, τρίτον εἶναι
 καὶ δοκεῖν Ἀγτώνιον. Ἐκ δὲ Μαρκέλλου δυοῖν αὐ-
 τῇ θυγατέρων οὔσαιν, ἐνδεικόντες δὲ τοῦ Μαρκέλλου, τοῦ-
 τον μὲν ἄμα παῖδα καὶ γαμβρὸν ἐποίησατο Καίσαρ, τῶν δὲ θυγατέρων Ἀγρίππα τὴν δέραν ἔδωκεν. Ἐ-
 πεὶ δὲ Μάρκελλος ἐτελεύτησε κομιδῇ γεόγαμος, καὶ
 Καίσαρι γαμβρὸν ἔχοντα πίστιν οὐκ εὔπορον τὴν ἐπ-
 τῶν ἄλλων φίλων ἀλέσθαι, λόγου δὲ Ὅκταβία πρόσ-
 ηγεγκεν, ὡς χρὴ τὴν Καίσαρος θυγατέρα λαβεῖν
 Ἀγρίππαν, ἀφέντα τὴν ἑαυτῆς. Πεισθέντος δὲ Καί-
 σαρος πρῶτον, εἰτὲ Ἀγρίππου, τὴν μὲν αὐτῆς ἀπο-
 λαβοῦσα συνώκισεν Ἀγτώνιον, τὴν δὲ Καίσαρος
 Ἀγρίππας ἔγημεν. Ἀπολειπομένων δὲ τῶν Ἀγτώ-
 νίου καὶ Ὅκταβίας δυοῖν θυγατέρων, τὴν μὲν Δο-
 μίτιος Λινθραρθροῦ ἔλαβε, τὴν δὲ σωφροσύνη καὶ
 πάλλει πεφιβόητον Ἀγτώνιαν Αροῦσος, διὸ Λιβίας
 υἱός, πρόγονος δὲ Καίσαρος. Ἐκ τούτων ἐγένετο
 Γερμανικός καὶ Κλαύδιος· ὃν Κλαύδιος μὲν ὑστε-
 ρον ἦρξε· τῶν δὲ Γερμανικῶν παίδων Γαϊος μὲν,
 ἄρξας ἐπιφανῶς οὐ πολὺν χρόνον, ἀγηρέθη μετά τέ-

κνου καὶ γυνάικες. Ἀγριππίνα δὲ, ψήλη ἐξ Αἰνοβάρθου Λεύκιον Δομίτιον ἔχουσα, Κλευδίων Καλαριφί συνώκησε καὶ Θέμενος τὸν υἱόν αὐτῆς Κλαύδιος, Νέρων. Γραμμικὸν προσωνόμασεν. Οὗτος ἄρξας ἐφ' ἡμῶν, ἀπέκτεινε τὴν μητέρα, καὶ μικρὸν ἐδέησεν ὑπὲρ ἐμπληξίας καὶ παραιφροσύνης ἀνατρέψας τὴν Ρωμαίων ἡγεμονίαν, πέμπτος ἀπὸ Ἀγορίου καὶ αὐτοῦ διαδοχῆς γενόμανθες.

COMPARATIO DEMETRII CVM AΝΤΟΝΙΟ.

Eπεὶ τοινυ μεγάλαι περὶ ἀμφοτέρους ἐγένοντο μα-
ταρολαὶ, πρῶτον τὰ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐπιφα-
νείας σκοπῶμεν. Ὅτι τῷ μὲν ἦν πατρῶα καὶ προ-
κατειδομένα, μέγιστον ἴσχύσαντος Ἀντιγόνου τῶν
διαδόχων, καὶ πρὸ τοῦ Δημήτριον ἐν ἡλικίᾳ γενέ-
σθαι τὰ πλεῖστα τῆς Ἀσταῖς ἐπελθόντος καὶ κρατή-
σαντος· Ἀντώνιος δὲ χαρίεντος μὲν ἄλλως, ἀποδέ-
μον δὲ καὶ μέγα μηδὲν εἰς δόξαν αὐτῷ καταλιπόν-
τος γενδριγος πατρός, ἐπὶ τὴν Καίσαρος ἐτόλμησην
ἀρχὴν οὐδὲν αὐτῷ κατὰ γένος προσήκουσαν ἐλθεῖν, καὶ
τοῖς ἐκείνῳ προπεπονημένοις αὐτὸς ἑαυτὸν εἰσεποίη-
σε διάδοχον. Καὶ τοσοῦτον ἴσχυσεν ἐκ μόνων τῶν
παρὶ αὐτὸν ὑπαρχόντων δρμώμενος, ὥστε δύο μοί-
ρας τὰ σόμπαντα ποιησάμενος, τὴν ἐτέραν ἐλέσθαι
καὶ λαβεῖν, τὴν ἐπιφανεστέραν· ἀπὸν δὲ αὐτὸς,
ὑπηρέταις τε καὶ ὑποστρατήγοις Πάρθεος τε γικῆ-
σαι πολλάκις, καὶ τὰ περὶ τὸν Καίκασον ἔθνη βάρ-
βαροι μέχρι τῆς Κασπίας ὕσσασθαι θαλάσσης. Μαρ-
τύρια δὲ τοῦ μεγέθους αὐτῷ καὶ δι' ἄκανθας ἀκούει.

Δημητρίῳ μὲν γάρ δ πατήρ ἡγάπησε τὴν Ἀγριπάτρου Φίλαν, ὡς κρείττονα, συνοικίσαι παρ ἡλικίαν, Ἀγτωνίῳ δ' δ Κλεοπάτρας γάμος δινείδος ἦν, γυναικός ὑπερβαλομένης δυνάμει καὶ λαμπρότητι πάντας, πλὴν Ἀρσάκου, τοὺς καθ' αὐτὴν βασιλεῖς. Ἀλλ' οὗτοις ἐποίησε μέγαν ἔσωνδρον, ὃστε τοῖς ἄλλοις μετέχοντον, ἢ ἐβούλκτο, δοκεῖν ἄξιος.

II. Ἡ μέντος προαιδεσίς, ἀφ' ἣς ἐκτήσαντο τὴν ἀρχὴν, ἀμεμπτος ἐπὶ τοῦ Δημητρίου, κρατεῖν καὶ βασιλεύειν ἀνθρώπων εἰδισμένων κρατεῖσθαι καὶ βασιλεύεσθαι ζητοῦντος· ἡ δ' Ἀγτωνίου, χαλεπὴ καὶ τυφαγγικὴ, καταδουλουμένου τὸν Ῥωμαίων δῆμον, ἄρτι διαφυγότα τὴν ὑπὸ Καίσαρι μοταρχήσαν. Ὁ δ' οὖν μέγιστον αὐτῷ καὶ λαμπρότεστον ἐστι τῶν εἰργασμένων, δ πρὸς Κάσιον καὶ Βρούτον πόλεμος, ἐπὶ τῷ τὴν πατρίδα καὶ τοὺς πολίτας ἀφελέσθαι τὴν ἐλευθερίαν ἐπολεμήθη. Δημήτριος δὲ, καὶ πρὶν εἰς τύχας ἐλθεῖν ἀναγκαῖας, ἐλευθερῶν τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῶν πόλεων ὅξελαύνων τὰς φρουρὰς διετέλεσεν· οὐχ ὁσπέρ Ἀγτώνιος, ὅτι τοὺς ἐλευθερώσαντας τὴν Ῥώμην ἀπέκτεινεν ἐν Μακεδονίᾳ, σεμνογόρμενος. Ἐν τοίνυν ἐστὶ τῶν ἐπαιγουμένων Ἀγτωνίου, τὸ φιλόδωρον καὶ μεγαλόδωρον, ἐν ᾧ τοσοῦτον ὑπεραἴρει Δημήτριος, ὃστε χαριστῆσαι τοῖς πολεμίοις, δσα τοῖς φίλοις οὐκ ἔδωκεν Ἀγτώνιος. Καίτοι ταφῆναι γε καὶ παρισταλῆναι πελεύσας Βρούτον ἐκεῖνος εὑδοκίμησεν· οὗτος δὲ καὶ τοὺς ἀποθανόντας τῶν πολεμίων πάντας ἐκήδενε,

καὶ τοὺς ἀλόγτας Πτολεμαῖῷ μετὰ χρημάτων καὶ δωρῶν ἀπέπεμψεν.

III. Ὄρθρισται μὲν εὐτυχοῦντες ἀμφότεροι, καὶ πρὸς τρυφὰς ἀνειμένους καὶ ἀπολαύσεις. Οὐκ ἄγ εἴποι δέ τις, ὡς Δημήτριον ἐν εὐπαθείαις καὶ συνουσίαις ὅντα πράξεων καιρὸς ἐξέφυγεν, ἀλλὰ τῇ περιουσίᾳ τῆς σχολῆς ἐπεισῆγε τὰς ἡδονὰς, καὶ τὴν Λαμίαν, ὁπτερ τὴν μυθικὴν, ἀτεχνῶς παίζειν καὶ νυστάζειν ἐποιεῖτο διαγωγὴν. Ἐγ δέ ταῖς τοῦ πολέμου παρασκευαῖς οὐκ εἶχεν αὐτοῦ τὸ δόρυ κιτιδύν, οὐδὲ μύρων ὀδώδει τὸ κράνος· οὐδὲ γεγανθένος καὶ ἀνθρηφὸς ἐπὶ τὰς μάχας ἐκ τῆς γυναικῶντις ιδος πρόσθει, κοιμᾶν δὲ τοὺς θιάσους καὶ τὰ βακχεῖα καταπαύων, ἀμφίπολος "Ἄρεος ἀνιέρου, κατὰ τὸν Εὔρεπόδην, ἔγινετο, καὶ δι' ἡδονὴν ἦ δρυθυμίαν γέζεται" ἀπλῶς ἔπειτασεν. Ἀντώνιον δέ, ὥσπερ ἐν ταῖς γραφαῖς ὀρῶμεν τοῦ Ἡρακλέους τὴν Ὁμφάλην ὑφαιροῦσαν τὸ φόπαλον, καὶ τὴν λεοντῖην ἀποδύουσαν, οὕτω πολλάκις Κλεοπάτρα παροπλιασα καὶ καταθέλξασα, συνέπεισεν ἀφέντα μεγάλας πράξεις ἐκ τῶν χειρῶν καὶ στρατείας ἀναγκαῖας, ἐν ταῖς περὶ Κάνωβον καὶ Ταφρόσιριν ἀκταῖς ἀλίσαιν καὶ παίζειν μετ' αὐτῆς. Τέλος δέ; ὡς δὲ Πάρις, ἐκ τῆς μάχης ἀποδράς, εἰς τοὺς ἐκείνης κατεδύετο κόλπους· μᾶλλον δέ μὲν Πάρις ἡττηθεὶς ἔφευγεν εἰς τὸν Θάλαμον, Ἀντώνιος δὲ Κλεοπάτραν διώκων ἔφευγε καὶ προήκατο τὴν οἰκην.

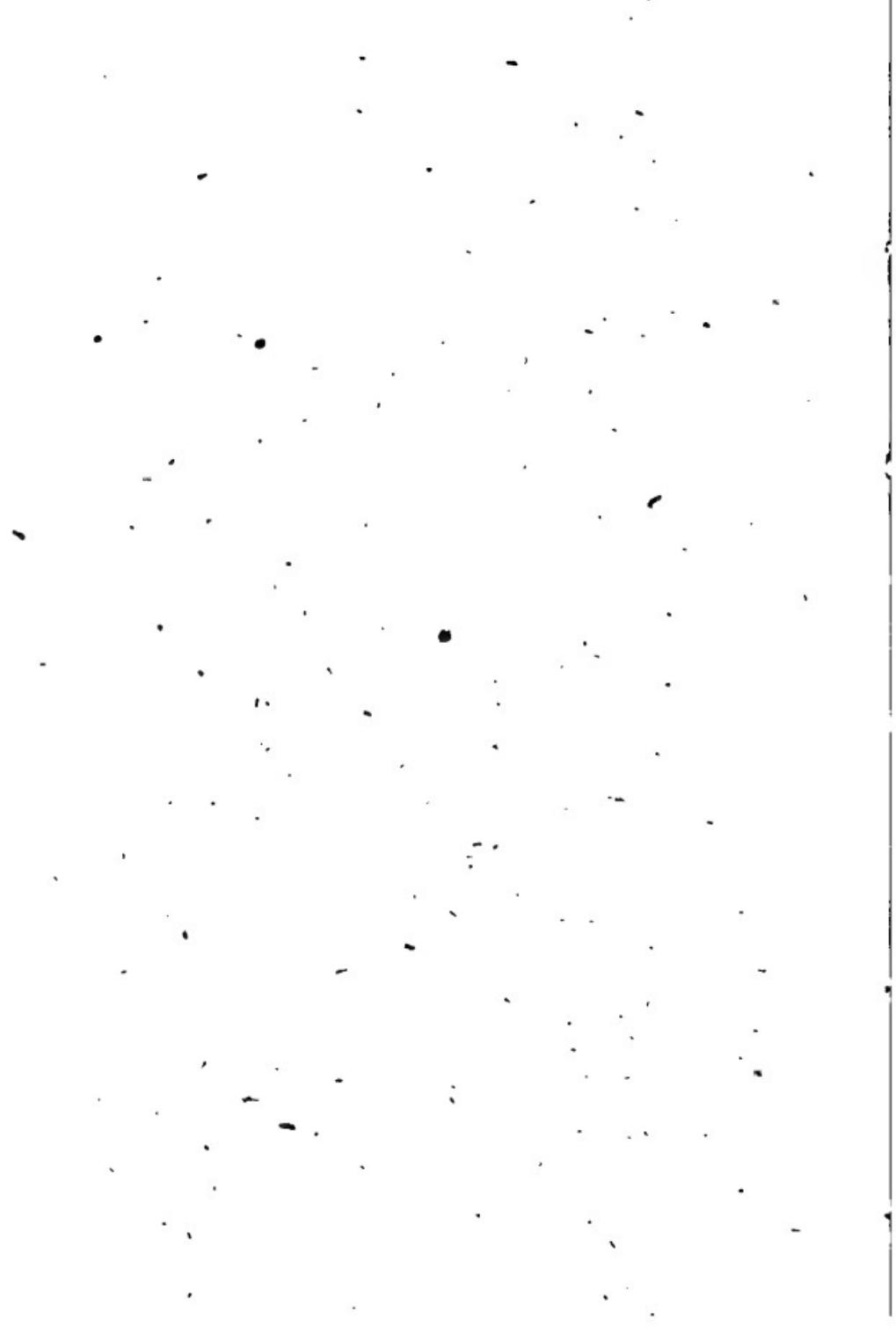
IV. Ἔτι Δημήτριος μὲν, οὐ κεκαλυμμένος, ἀλλ

ἀπὸ Φιλίππου καὶ³ Λλεξάνδρου γεγονός ἐν ἔθει τοῖς
Μακεδόνων βασιλεῦσιν, ἐγάμει γάμους πλείους,
ῶσπερ Λυσίμαχος καὶ Πτολεμαῖος· ἔσχε δὲ διὰ τι-
μῆς, δοςας ἔγημεν.⁴ Ἀντώνιος δὲ πρῶτον μὲν ὅμοι
δύο γυναικας ἥγαγετο, πρᾶγμα μηδενὶ Ρωμαίω τε-
τολμημένον· ἔπειτα τὴν ἀστὴν καὶ δικαιώς γαμηθεῖ-
σαν ἐξήλασε, τῇ ξένῃ καὶ μὴ κατὰ νόμοις συνούσῃ
χαριζόμενος· διὸν καὶ ἐκ γάμου τῷ μὲν οὐθὲν, τῷ
δὲ τὰ μέγιστα τῶν κακῶν ἀπήντησεν.⁵ Ασέβημα
μέντοι τοσοῦτον δὶς ἀσέλγεισαν οὐθὲν ταῖς⁶ Αντωνίου
πράξεισιν, ὃντον ταῖς Δημητρίου πρόσεστιν. Οἱ μὲν
γὰρ ιστορικοὶ φυσι, καὶ τῆς ἀκροπόλεως δλῆς εἰρ-
γεσθαι τὰς κύνας, διὰ τὸ τὴν μιξιν ἐμφανῆ μάλιστα
τοῦτο ποιεῖσθαι τὸ ζῶον.⁷ Ο δὲ ἐν αὐτῷ τῷ Παρ-
θενεῖν ταῖς τε πόρναις συνῆν, καὶ τοῦτον τοῦτον
τεπόρνευσε πολλάς· καὶ οὖ τις ἄν ἤκιστα τὰς τοι-
τας τρυφὰς καὶ ἀπολαθεῖς οἴοιτο μετέχειν κακοῦ,
τῆς ὡμότητος, τοῦτον ἔκειται τῇ Δημητρίου φιλημο-
νίᾳ, περιιδότος, μᾶλλον δὲ ἀναγκάσαντος οὐ-
κτρῶς ἀποθανεῖν τὸν κάλλιστον καὶ σωφρονέστατον
Ἀθηναίων, φεύγοντα τὸ καθυβρισθῆναι. Συν-
λόγι τοις δὲ εἰπεῖν, Ἀντώνιος μὲν ἔαυτὸν διὰ τὴν ὄχρα-
σίαν, Δημήτριος δὲ ἄλλοις ἥδικησε.

V. Πρὸς μέντοι γονεῖς ἄμεμπτον ἔαυτὸν εἰς
ἄπαντα παρέσχεν δὲ Δημήτριος.⁸ Ἀντώνιος δὲ τὸν
ἀδελφὸν τῆς μητρὸς ἔξεδωκεν ἐπὶ τῷ Κικέρωνα ἀπο-
κτεῖναι, πρᾶγμα καὶ καθ' ἔαυτὸν μιαρὸν καὶ ὡμόν,
ῶς μόλις⁹ Αντώνιον ἐπὶ αὐτῷ συγγνώμης πυχεῖν, εἰ

σωτηρίας τοῦ θεοῦ μισθὸς ἦν δὲ Κικέρωνος θάνατος. "Α τοίνυν ἐπιώρκησαν ἀμφότεροι καὶ παρεσπόνδησαν, δὲ μὲν Ἀρταβαζού συλλαβὼν, δὲ δὲ Ἀλέξανδρον ἀποκτείνας, Ἀντωνίῳ μὲν ἔχει τὴν προφασιν διμολογευμένην· ἀπελεύθερη γὰρ ἐν Μήδοις ὑπὲν Ἀρταβαζού, καὶ προσδέθη· Δημήτριον δὲ πολλοὶ λέγουσι ψευδεῖς αἰτίας, ἐφ' οἷς ἔδρασε, πλασάμενον κατηγορεῖν ἀδικηθέντα, οὐκ ἀδικῆσαντα ἀμύνασθαι. Πάλιν δὲ, τῶν μὲν κατορθωμάτων αὐτονόμος δὲ Δημήτριος γέγονε· καὶ τούναντίον δὲ Ἀντώνιος, ἐν οἷς οὐ παρῆν, καλλιστας καὶ μεγίστας διὰ τῶν σχρατηγῶν ἀνηρεῖτο νίκας.

VI. Ἐξέπτεσον δὲ τῶν πραγμάτων ἀμφότεροι μὲν δὶ αὐτοὺς, οὐ μὴν ὅμοίως· ἀλλ' δὲ μᾶλλον ἐγκαταλειφθεῖς· ἀπέστησαν γὰρ αὐτοῦ Μακεδόνες· δὲ δὲ ἐγκαταλιπών· ἔφυγε γὰρ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ κινδυνεύοντας· ὥστε τοῦ μὲν ἐγκληματικῶν τὸ δυσμενεῖς οὕτω πρὸς αὐτὸν ἀπεργάσσασθαι τοὺς μαχομένους, τοῦ δὲ τὸ παρεσκευασμένην εὔνοιαν τοιαύτην καὶ πίστιν ἐγκαταλιπεῖν. Τὸν δὲ θάνατον οὐδετέρου μέν ἐστιν ἐπαινέσαι, ψεκτὸς δὲ δὲ Δημήτριον μᾶλλον. Αἰχμάλωτος τε γὰρ ὑπέμεινε γενέσθαι, καὶ καθηισθεὶς ἡγάπησεν ἐπικεφδᾶναι τριετίαν, οἵνῳ καὶ γαστρὶ, καθάπερ τῷ ζῶα, χειροήθης γεγόμενος. Ἀντώνιος δὲ δειλῶς μὲν καὶ οἰκτρῶς καὶ ἀτίμως, οὐ μὴν ἀλλὰ πρὸς γε τοῦ κύριον γενέσθαι τὸν πολέμιον τοῦ σώματος, ἐαυτὸν ἐξήγαγεν.

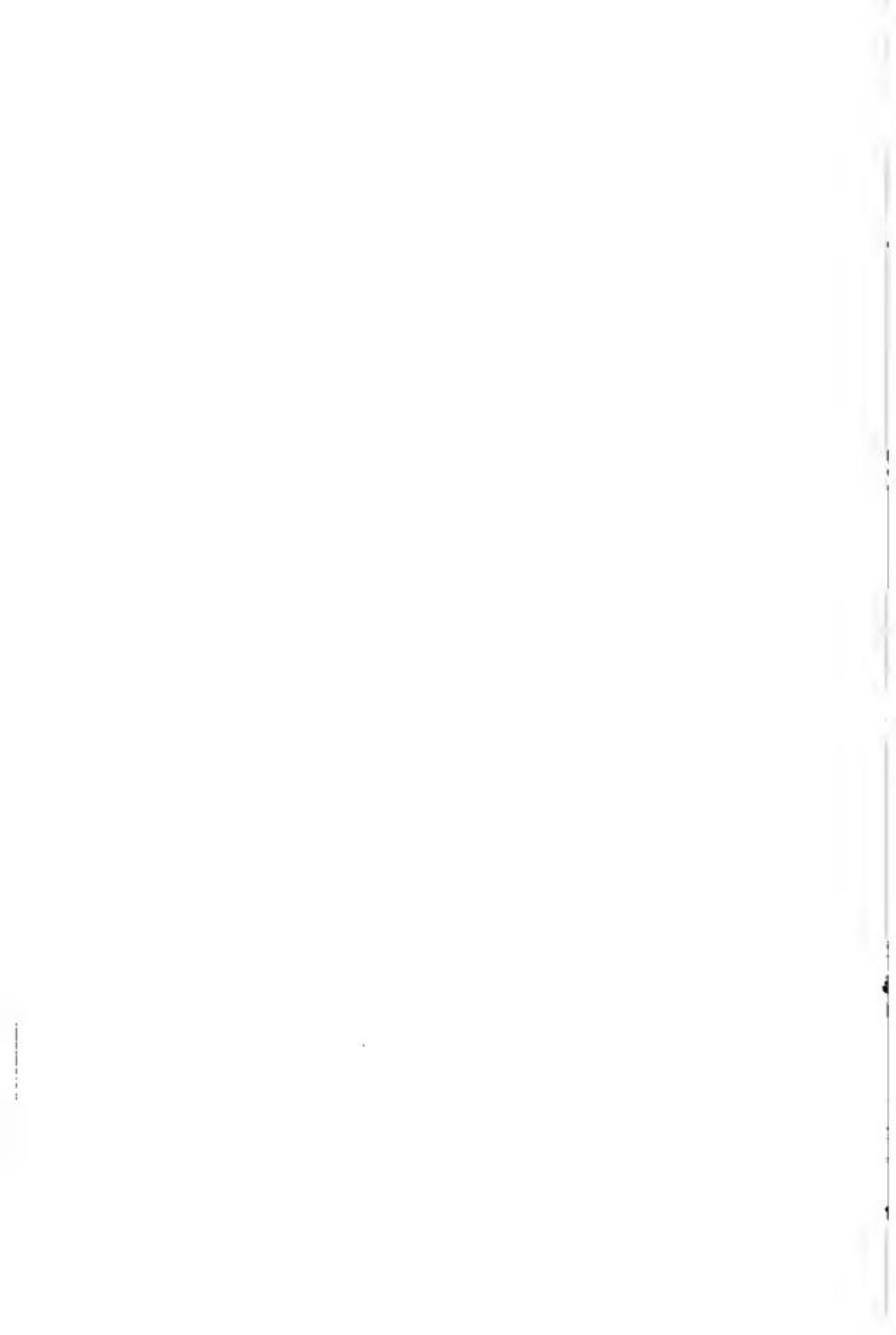

6

**THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
REFERENCE DEPARTMENT**

**This book is under no circumstances to be
taken from the Building**

2021-03-19T

LEPOX LIBRARY

Bancroft Collection.
Purchased in 1893.

